BK
N8

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Να υποβληθῇ με [illegible] το
εκδοθῇ γιά [illegible] 3/2 Απρ. 39

[illegible]

Сія книга принадлежитъ

Федору Фатрю

Константинополь 10го числа

Октября 1840

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Αριθ. εισ. 131967

ΒΙΒΛΙΟΝ ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΝ

ΧΡΗΣΤΟΗΘΕΙΑ
ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ,

Περιέχουσα Λόγους ψυχωφελεστάτους δεκατρεῖς, ῥυθμίζοντας ἐπὶ τὸ βέλτιον τὰ κακὰ ἤθη τῶν Χριστιανῶν. Πρὸς δὲ, καὶ τὰς κυριωτέρας Ἐντολὰς τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης.

ΦΙΛΟΠΟΝΗΘΕΙΣΑ ΜΕΝ

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝ ΜΟΝΑΧΟΙΣ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ

ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ·

Κατὰ πρῶτον εἰς Ἐνετίαν ἐκδοθεῖσα τῷ 1803 ἔτη παρὰ τοῦ

ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, ΚΥΡΙΟΥ ΙΕΡΟΘΕΟΥ.

Νῦν δὲ μετατυποθεῖσα σπουδῇ συντόνῳ τοῦ ἐλαχίστου

ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ

Ἐκ τῆς Συνοδίας τῶν Σκουρταίων,

Φιλοτίμῳ δαπάνῃ τῶν Φιλοκάλων συνδρομητῶν,

Εἰς κοινὴν ἁπάντων τῶν Ὀρθοδόξων ὠφέλειαν.

ΕΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΙ ΣΥΡΟΥ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΛΙΣΤΑΓΟΥΣ.

1838.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολίτη
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ.

Τὴν ἀμάθειαν πολλῶν ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ ἔτι πλέον τῶν λαϊκῶν βλέπων ὁ ὑποφαινόμενος, καθὼς καὶ τὴν ἔλλειψιν τῶν ἀναγκαίων εἰς ψυχικὴν ὠφέλειαν συντεινόντων βιβλίων, καὶ ἐπιθυμῶν τὰ μέγιςα νὰ συνεισφέρω τὸ κατὰ δύναμιν πρὸς ὄφελος τῶν συναδελφῶν μου καὶ τῶν ὁμογενῶν μου χριςιανῶν, ἅμα δὲ συναισθανόμενος τὴν δύναμιν καὶ ἀνικανότητά μου εἰς τὸ νὰ συνθέσω ὁ ἴδιος πονήματα ψυχωφελῆ καὶ σωτήρια, ἔσπευσα νὰ ἐκλέξω τὸ ἀνὰ χεῖρας σας πρὸ πολλοῦ ἐκλεῖψαν βιβλίον· τὸ μὲν, διὰ νὰ διαδώσω αὐτὸ εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μου μὲ τὴν δευτέραν ταύτην ἔκδοσίν του, χωρὶς νὰ ἀποβλέψω εἰς κανὲν ὄφελος ἰδιαίτερον, μᾶλλον δὲ ὑπομείνας πολλὰ συνεργεία τοῦ μισοκάλου· τὸ δὲ, διὰ νὰ παρακινήσω πολλοὺς ἢ μᾶλλον τοὺς ἀνωτέρους κατὰ τὰς δυνάμεις τῆς παιδείας ἐκ τῶν κληρικῶν, διὰ νὰ κάμωσιν ἀνώτερα ἀφ' ὅ,τι ἐγὼ ἀπεχειρίσθην ἔργον.

Δεχθῆτε λοιπὸν μεθ' εὐμενείας, ἀγαπητοί μου ὁμογενεῖς, τὴν μικράν μου αὐτὴν προσφορὰν, καὶ συγχωρήσατε τὴν ἔλλειψιν τοῦ νὰ συνεισφέρω περισσότερα παρ' ὅ,τι δύναμαι. Τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σάρξ ἀσθενὴς, κατὰ τὸν Ἀπόςολον.

Ὁ Ταπεινὸς Ἐκδότης
Μακάριος Ἱρομόναχος Ἁγιορίτης
ἐκ τῆς Συνοδίας τῶν Σκουρταίων.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΑΥΞΩΝ · ΑΡΙΘ.........................

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ.

ΔΕΝ ἐντρέπομαι νὰ τὸ κηρύξω μὲ μεγάλην φωνὴν, ὅτι ἀμελέτητός εἰμι τῆς Ῥητορικῆς τέχνης, καὶ τῆς κατ᾽ ἐκείνην θαυμασίας Πειθοῦς· ἀλλὰ καὶ, εἴτί ποτε ταύτης ἐξεμελέτησα ἐν μειρακίοις τελῶν, τοῦτο ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀπεῤῥύη μου μνήμης, καὶ ἐξίτηλον γέγονεν· ἀφ᾽ οὗ μάλιστα τὴν ἐν Χριστῷ ζῆσαι κεκρυμμένην ζωὴν ἐμελέτησα, πᾶν τὸ ἐν λόγοις φιλότιμον καταλύσας, καὶ λόγους, οὓς τινας εἶχον (εἴγε καὶ εἶχον), θυσίαν καὶ δῶρον οἱονεὶ εὐτελέστατον, τῷ, ἐξ οὗ, καὶ δι᾽ οὗ, καὶ πρὸς ὅν, οἱ λόγοι τῶν πάντων προαιωνίῳ Λόγῳ προσαγαγών. Καὶ εἴγε θεμιτὸν ἦν ἐμοὶ, εἶπον ἂν κἀγὼ περὶ τῶν ἐμῶν λόγων τὸ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου ἔπος, ὁ μηδὲ τὸν ἱμάντα τῶν ἐκείνου ποδῶν λῦσαι ἄξιος ὤν.

» Τοῖς ἔπι πόλλ᾽ ἐμόγησα πολὺν χρόνον· ἀλλὰ
» καὶ αὐτοὺς,
» Πρηνέας ἐν δαπέδῳ Χριστοῦ προπάροιθεν ἔθηκα.

(Εἰς τὰ καθ᾽ ἑαυτὸν ἔπη.)

Καὶ τῇ ἀληθείᾳ μία τοιαύτη πάνδημος τέχνη, ὁποία ἐστιν ἡ Ῥητορικὴ, καθὼς αὐτὴν ὠνόμαζεν ὁ σοφὸς Συνέσιος, (Λόγ. περὶ Βασιλ.) πανδήμους ἄνδρας ἀπαιτεῖ καὶ τοὺς ταύτην μετερχομένους, ἀνδρὶ δὲ Μοναχῷ, καὶ ἀγροίκῳ, καὶ τὰς πολυοχλίας τῶν δήμων φεύγοντι ὁποῖος εἰμι ἐγὼ, πάντη ὑπάρχει ἀνοίκειος. Ὅθεν καὶ οἱ λόγοι οὗτοι, οὓς ἡ ἐμὴ ἀδυναμία ἐφιλοπόνησεν, ἤδη παῤῥησιαζόμενοι εἰς τὸ Θέατρον τοῦ Κόσμου, δὲν εἶναι ἐστολισμένοι μὲ ῥητορικὰ σχήματα, δὲν ἔχουσι Προοίμια τεχνικὰ καὶ μεγαλόδοξα, δὲν ἀκμάζουσιν ἀπὸ διηγήσεις ἐνδιασκεύους, δὲν κοσμοῦνται ἀπὸ τετρακώλους καὶ κυκλικὰς Περιόδους, δὲν σεμνύνονται μεγαλοπρεπῶς ἀπὸ τὰ τῆς διανοίας, καὶ τὰ τῆς λέξεως καλούμενα σχήματα, δὲν εἶναι τόσον κινητικοὶ τῶν παθῶν, δὲν πλουτοῦσιν ὡραίας διαβάσεις, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, δὲν εἶναι καλλωπισμένοι ἀπὸ τὰ ἄνθη καὶ τὰς ποικίλας χάριτας τῶν Ῥητορικῶν λειμώνων, ἐξ ὧν κρότοι καὶ ἔπαινοι ἕπονται παρὰ τῶν ἀκουόντων. Ἀλλὰ προβαίνουσιν εἰς τὸ φῶς διὰ τῆς τυπογραφίας, ἀκαλλεῖς, ἀῤῥητόρευτοι, ἐνδεδυμένοι ῥακώδη, καὶ διεῤῥηγμένα ἱμάτια, ὁποῖα ἔχει ἡ ἐδική μας ἀγροικία καὶ ἔρημος. Οὐ μόνον γὰρ ἄπειρος, ἀλλὰ καὶ ἀνέραστος τρόπων τινὰ τῶν ἀπὸ τῆς Ῥητορικῆς Μεθόδων, και τῶν ἐντεῦθεν ἑπομένων κρότων, ὁ τοὺς λόγους τούτους φιλοπονήσας ἐγώ εἰμι. Καὶ μάλα εἰκότως. Διὰ τί, ἀνίσως ὁ μέγας ἐκεῖνος Ἰωάννης, ὁ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τῆς εὐφραδείας ἐπωνομασθεὶς Χρυσόστομος· ὁ νικῶν καὶ αὐτὸν τὸν παλαιὸν ῥήτωρα Δημοσθένη ἐν τῇ τῆς Ῥητορικῆς δυνάμει, ὡς ἔλεγε τοῦτο ἐνώπιον τοῦ Βασιλέως Ἰουλιανοῦ ὁ ῥήτωρ Λιβάνιος, κατὰ τὸν Ἀνώνυμον Συγγραφέα τοῦ Χρυσοστομικοῦ βίου, τὸν Δημοσθένη, ἐκεῖνον λέγω, τὸν πάντα δυνατὰ, καὶ πάλιν ἀδύνατα ἀποδεικνύοντα, ὡς εἶπεν ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος. (Ἐπιστολ. ασοϛ΄. Ὀλυμπίῳ πρεσβυτέρῳ.) Ἀνίσως ἐκεῖνος ὁ καὶ παρ᾽ αὐτοῦ τοῦ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς νέου Δημοσθένους Σέγνιερι ὑπερεπαινούμενος, καὶ ῥήτωρ οἰκεῖος ἀποκαλούμενος· (οὕτω γὰρ Ἰταλιστὶ ἐκεῖνος περὶ Χρυσοστόμου φησί·
» Μίο Ἀββοκατόρε, ἤτοι ὁ ἐδικός μου ῥήτωρ.) ἀνίσως, λέγω, ἐκεῖνος, ὁ τοσοῦτον εὔκολον ἔχων τὸ εὖ λέγειν, ὅσον ἄλλοι ἔχουσι τὸ ἁπλῶς λέγειν· οὗ ἐν τοῖς χείλεσιν ᾤκησεν ἡ πειθὼ, κατὰ τὸν Κωμικόν· ὁ καὶ ὑπὲρ τὴν ῥητορικὴν τέχνην λαλήσας κατά τινας, καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀκουόντων τῆς φερωνύμου καὶ χρυσοστομικῆς ἐκείνου γλώττης, πολλάκις ὑποκάτω τοῦ Ἄμβωνος ταῖς χερσὶ κατακροτούμενος, δὲν ἠγάπα νὰ συνθέττῃ λόγους τεχνικοὺς, καὶ ῥη-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τορικούς· καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐκατηγόρει ἐκείνους τοὺς Χριςιανοὺς, ὁποῦ ἀγαποῦν τοὺς τοιούτους λόγους· πῶς ἐγὼ, ὁ τοσοῦτον μακρὰν ὢν τῆς τοῦ Χρυσοςόμου Ῥητορικῆς, ὅσον εἶναι μακρὰν ἡ γῆ τοῦ οὐρανοῦ, πῶς λέγω, ἦτον δίκαιον ἐγὼ νὰ φιλοπονῶ λόγους τοιούτους, ἀνοικείους τῷ ἐμῷ ἀπαγγέλματι; Καὶ ἂν ἐκεῖνος, ὁ μυρίων ἐπαίνων ἄξιος ὢν, δὲν ἠγάπα τοὺς παρὰ τῶν ἀκροατῶν γενομένους τῶν χειρῶν κρότους τε καὶ ἐπαίνους· πῶς ἦτον πρέπον ἐγὼ ὁ ἀναχωρητὴς, καὶ κλαδίτης, νὰ θηρεύω ἐπαίνους τε καὶ ἐγκώμια;

Καὶ ὅτι μὲν ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὁ τῇ ἀληθείᾳ Χρυσόγλωττος, καὶ Χρυσόςομος, δὲν ἠγάπα τοὺς ῥητορικοὺς λόγους, ἀλλὰ καὶ ἐκατηγόρει τοὺς ἀγαπῶντας ὁμοῦ καὶ συγγράφοντας τοὺς τοιούτους, μάρτυς εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος, οὑτωσὶ λέγων· « Τοῦτο τὰς ἐκκλησίας ἀνέτρεψεν, ὅτι καὶ » ὑμεῖς οὐ ζητεῖτε λόγον ἀκοῦσαι κατανυκτικὸν, » ἀλλὰ τέρψαι δυνάμενον, καὶ τῷ ψόφῳ, καὶ » τῇ συνθέσει τῶν ῥημάτων, καθάπερ μελῳ» δῶν, καὶ κιθαριςῶν ἀκούοντες· καὶ ἡμεῖς » ψυχρῶς καὶ ταλαιπώρως ποιοῦντες, ταῖς ὑμε» τέραις ἐπιθυμίαις ἑπόμεθα, δέον ἐκκόπτειν ταύ» τας. Καὶ ταυτὸν γίνεται, οἷον ἄν εἴτις πατὴρ » ψυχροῦ, καὶ πέρα τοῦ δέοντος μαλθακοῦ » παιδίου, καίτοι ἀῤῥωςοῦντος, πλακοῦντα » ἐπιδῷ, καὶ ψυχρὸν, καὶ ὅσα τέρπει μόνον, » τῶν δὲ χρησίμων μηδεμίαν ἐπιμέλειαν ποι» οῖτο.. τοῦτο πάσχομεν καὶ ἡμεῖς, κάλλη » λέξεων περιεργαζόμενοι, καὶ συνθήκας καὶ » ἁρμονίας, ὅπως ἥσωμεν, οὐχ ὅπως ὠφελήσω» μεν· ὅπως θαυμασθῶμεν, οὐχ ὅπως διδάξω» μεν· ὅπως τέρψωμεν, οὐχ ὅπως κατανύ» ξωμεν· ὅπως κροτηθῶμεν, καὶ ἐπαίνου τυ» χόντες ἀπέλθωμεν, οὐχ' ὅπως τὰ ἤθη ῥυθ» μίσωμεν. (Λόγ. λ΄. εἰς τὰς Πράξ.)

Ὅτι δὲ καὶ εἰς τοὺς κρότους τῶν χειρῶν, ὁποῦ οἱ ἀκροαταὶ ἐποίουν, ἀηδίαζε καὶ ἐδυσχέραινεν ὁ θεῖος Πατὴρ, καὶ ἕνα μόνον κρότον ἐζήτει καὶ ἠγάπα, τὸ νὰ ποιοῦσιν οἱ ἀκούοντες τὰ λεγόμενα· καὶ τοῦτο πάλιν ἡ καλὴ ἐκείνου μαρτυρεῖ γλῶσσα λέγουσα· » Τί μοι τῶν » κρότων ὄφελος τούτων; τί δὲ τῶν ἐπαίνων » καὶ τῶν θορύβων; ἔπαινος ἐμὸς, τὸ διὰ τῶν » ἔργων ὑμᾶς ἐπιδεῖξαι τὰ λεγόμενα πάντας· » τότε ἐγὼ ζηλωτὸς καὶ μακάριος, οὐχ' ὅταν » ἀποδέχησθε, ἀλλ' ὅταν μετὰ προθυμίας ποι» ῆτε ἁπάσης, ἅπερ ἂν ἀκούσητε παρ' ἡμῶν. (Ἀνδρ. β΄.) Καὶ ἀλλαχοῦ. Ἓν βούλομαι μό» νον, μεθ' ἡσυχίας καὶ ἐπιςήμης ἀκούοντας, » ποιεῖν τὰ λεγόμενα· τοῦτό μοι κρότος, τοῦ» το ἐγκώμιον. (Ὁμιλ. ιζ΄. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) Ὅθεν καὶ εἰς ὅλον τὸ ὕςερον, ἔπαυσε μὲν τοὺς διὰ τῶν χειρῶν κρότους, ὁποῦ ἐσυνείθιζον νὰ κάμνουσιν οἱ ἀκροαταί· ἐποίησε δὲ μόνον, νὰ ἀκούωσι μὲ σιωπὴν τὰ λεγόμενα, καθὼς τοῦτο φαίνεται εἰς τὸν ἀνωτέρω λ΄· Λόγον αὐτοῦ, τὸν εἰς τὰς Πράξεις, ὅπου φησι. » Πολλάκις ἐνενό» ησα θεῖναι νόμον, τὸν κολύοντα τοὺς κρότους, » καὶ πείθοντα μετὰ σιγῆς ὑμᾶς ἀκροᾶσθαι, » καὶ τῆς προσηκούσης εὐταξίας. Ἀλλ' ἀνά» σχεσθε, παρακαλῶ, καὶ πείσθητέ μοι. Καὶ » εἰ δοκεῖ, τοῦτον κυρώσωμεν τὸν νόμον ἤδη, » μηδενὶ τῶν ἀκουόντων ἐξεῖναι κροτεῖν μετα» ξὺ λέγοντός τινος. ἀλλ' εἰ βούλοιτο θαυμά» ζειν, θαυμαζέσω σιγῇ· οὐδεὶς ὁ κωλύων. Πᾶ» σα δὲ ἡ σπουδὴ καὶ ἡ προθυμία, περὶ τὸ δέ» χεσθαι τὰ λεγόμενα γινέσθω.

Τοῦτον τοιγαροῦν τὸν χρυσοῦν ὄντως τῆς τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησίας ῥήτορα, καὶ τρισμακάριον ἄνθρωπον μιμούμενος κατὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ, ὁ μηδὲ τὸν ἐκείνου ποδῶν ἄξιος, μὲ ἁπλοϊκὴν, καὶ ἀῤῥητόρευτον φράσιν τοὺς παρόντας Λόγους ἐσύνθεσα, ἀποβλέπων, οὐχὶ εἰς τοὺς ἐπαίνους τῶν ὀλίγων καὶ συνετῶν, ἀλλὰ εἰς τὴν ψυχικὴν ὠφέλειαν τῶν πολλῶν τε καὶ ἀσυνέτων Χριςιανῶν. α΄. διὰ τὶ, οἱ μὲν ἔπαινοι καὶ κρότοι, εἰς ἀέρα διαλυόμενοι χάνονται· ἡ δὲ τῆς ψυχῆς ὠφέλεια, μένει ἀθάνατος, καὶ προξενεῖ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μισθοὺς ἀθανάτους καὶ εἰς τὸν λέγοντα, καὶ εἰς τὸν ἀκούοντα, κατὰ τὸν αὐτὸν πάλιν εἰπεῖν Χρυσόςομον.

» Τί γάρ μοι τῶν ἐπαίνων ὄφελος, ὅταν ὑμᾶς μὴ θεάσωμεν προκόπτωντας κατ' ἀρετήν; ἔπαινος γὰρ τοῦ λέγοντος, οὐχ ὁ κρότος; ἀλλ' ὁ περὶ τὴν εὐσέβειαν ζῆλος τῶν ἀκουόντων· ὁ κρότος ἐξῆλθεν ὁμοῦ τε τοῦ σόματος, καὶ εἰς ἀέρα διαλυθεὶς, ἀπώλετο· τὸ δὲ βελτίονας γενέσθαι τοὺς ἀκούοντας, ἀγήρω καὶ ἀθάνατον φέρει τὸν μισθὸν, καὶ τῷ λέγοντι, καὶ τοῖς πειθομένοις. (Λόγ. εἰς τὸν Ἀποςολικὸν » ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν.) Καὶ β'. διὰ τὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ, ἀποβλέποντες εἰς τὸν παρὰ τῶν ἀνθρώπων ἔπαινον, συνθέττουσι τοὺς λόγους πρὸς ἐπίδειξιν, μὲ σκοτινὰς μεταφορὰς, μὲ γοργιαῖα καὶ πάρισα σχήματα, καὶ μὲ ὅλην τὴν πυρίπνουν μέθοδον τῆς τέχνης, οὗτοι τρεῖς ζημίας ἐνταυτῷ προξενοῦν· μίαν, διὰ τὶ ὑςεροῦσι τῆς ψυχικῆς ὠφελείας τοὺς περισσοτέρους ἁπλοῦς Χριςιανούς· τούτων γὰρ εἰς τὰ ὦτα δὲν ἀκούονται, καὶ ἀκολούθως οὐδὲ καταλαμβάνωνται, οἱ ῥητορικοὶ καὶ τεχνικοὶ λόγοι· ἄλλην διὰ τὶ καὶ ἐκεῖνοι οἱ ὀλίγοι, ὁποῦ καταλαμβάνουν τοὺς τοιούτους ῥητορικοὺς λόγους ἐπαινοῦντες μόνον καὶ μὴ ποιοῦντες αὐτοὺς, περισσότερον ἁμαρτάνουσι· καὶ τρίτην διὰ τὶ καὶ αὐτοὶ οἱ λέγοντες πρὸς ἐπίδειξιν, γίνωνται ἄξιοι γέλωτος· ἐπειδὴ ἀποτυγχάνουσι τοῦ σκοποῦ ἐκείνου, καὶ τοῦ τέλους, διὰ τὸ ὁποῖον συνθέττουσι τοὺς τεχνικοὺς λόγους, ὅπερ εἶναι ἡ ὠφέλεια τῶν ἀκροατῶν· καὶ ἓν μόνον ποιοῦσι, τὸ νὰ καταςαίνουν τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, οὐχὶ διδασκαλεῖον καὶ σχολεῖον πνευματικὸν, ἀλλὰ ὡσὰν ἕνα θέατρον, εἰς τὸ ὁποῖον γίνονται κρότοι μόνον καὶ ἔπαινοι παρὰ τῶν θεατῶν, καὶ πλέον οὐχὶ ἔτσι ὁ ῥητορικὸς τοῦ Ἰωάννου ἐχρυσογράφησε κάλαμος· » ἂν γὰρ ἐπαινῇς μὲν τὰ εἰρημένα, μὴ ποιῇς δὲ ἅπερ ἐπαινεῖς, μείζων μὲν ἡ κόλασις, πλείων δὲ ἡ κατηγορία· καὶ ἡμῖν αἰσχύνη καὶ γέλως· μὴ γὰρ θέατρόν ἐςι τὰ παρόντα; οὐδὲ τραγῳδοὺς κάθησθε θεώμενοι νῦν, ἵνα κροτῆτε μόνον· διδασκαλεῖόν ἐςι τὰ ἐνταῦθα πνευματικόν. (Ὁμιλ. ιζ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν παρόντων λόγων, δὲν ἐφρόντισα εὐφραδείας ῥητορικῆς, καὶ κάλλους ὀνομάτων, ὡς τούτων ἄπορος· ἀλλὰ ἕνα κάλλος ἐπιμελήθηκα νὰ φυλάξω, τὸ τῆς ἀληθείας καὶ τῶν πραγμάτων· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ ἰδίωμα τῆς ἔσωθεν φιλοσοφίας, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα » οἶμαι πᾶσιν ἀνωμολογῆσθαι τῶν νοῦν ἐχόντων, παίδευσιν τῶν παρ' ἡμῖν ἀγαθῶν εἶναι τὸ πρῶτον· οὐ ταύτην μόνον τὴν εὐγενεςέραν, καὶ ἡμετέραν, ἣ πᾶν τὸ ἐν λόγοις κομψὸν, καὶ φιλότιμον ἀτιμάζουσα, μόνης ἔχεται σωτηρίας, καὶ τοῦ κάλλους τῶν νοουμένων· (ἐπιταφ. εἰς τὸν μέγαν Βασιλ.) δι' ὃ καὶ λέξεις ἐμεταχειρίσθηκα ἰδιωτικὰς καὶ ἁπλοϊκὰς, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ καταλαμβάνουν οἱ ἰδιῶται καὶ ἁπλοῖ ἀδελφοί μου Χριςιανοί· ἐπειδὴ βλέπω, ὅτι καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ πρὸς Διόδωρον ἐπιςολῇ, τὴν τοιαύτην σύνθεσιν τῶν λόγων ἐπαινεῖ, λέγων· « ἐνέτυχον τοῖς ἀποςαλεῖσι βιβλίοις παρὰ τῆς τιμιότητός σου . . . καὶ τὸ τῆς λέξεως ἁπλοῦν καὶ ἀκατάσκευον, πρέπον ἔδοξέ μοι προθέσει Χριςιανοῦ, οὐ πρὸς ἐπίδειξιν μᾶλλον, ἢ κοινὴν ὠφέλειαν γράφοντος. Ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, ὁ θεῖος Ἀπόςολος, κατηγορεῖ μὲν ἐκείνους, ὁποῦ λαλοῦσι πρὸς τοὺς ἁπλοῦς καὶ βαρβάρους μὲ γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν δὲν καταλαμβάνουσιν· ἐπαινεῖ δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐκείνους, ὁποῦ μὲ ἁπλῆν γλῶσσαν ὁμιλοῦσιν εἰς τοὺς ἁπλοῦς, διὰ νὰ καταλαμβάνουσι· ποτὲ μὲν γὰρ λέγει· « νυνὶ δὲ ἀδελφοὶ, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω; (α'. Κορ. ιδ'. 6.) Καὶ » ἐὰν μὴ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λα-
» λοῦντι βάρβαρος. (αὐτόθ. 11.) ποτὲ δὲ » ἐ-
» ὰν εὐλογήσεις τῷ πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν
» τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἐρεῖ τὸ, Ἀμὴν,
» ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριςίᾳ· ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ
» οἶδε· σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριςεῖς· ἀλλ' ὁ
» ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. (αὐτόθ. 16.) Καὶ
» ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους διὰ τοῦ νο-
» ός μου λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχή-
» σω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ. (αὐτόθ.
» 19.) Καὶ « Πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω.
(αὐτόθ. 25.)

Δέξασθε λοιπὸν εὐμενῶς τοὺς παρόντας ἁπλοϊκοὺς καὶ ψυχωφελεςάτους λόγους, ἀδελφοί μου ἐν Χριςῷ περιπόθητοι, δέξασθε τοὺς ὁποίους ἐκρίναμεν εὔλογον νὰ ὀνομάσωμεν, ΧΡΗΣΤΟΗΘΕΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ. διὰ τὶ ὡς ἐπιτοπλεῖςον καταγίνονται εἰς τὸ νὰ διορθώσουν τὰ ἤθη τῶν τωρινῶν Χριςιανῶν, καὶ σᾶς πληροφορῶ, ὅτι, ἐὰν αὐτοὺς συνεχῶς μελετᾶτε, καὶ ἀναγινώσκετε, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔργον τὰ ἀναγινωσκόμενα βάλλετε, εἰς ὀλίγον καιρὸν θέλετε νὰ μεταβάλλετε τὰ σκολιὰ, καὶ κακὰ, καὶ ἀντιχριςιανικὰ ἤθη, ὁποῦ τώρα ἔχετε, καὶ νὰ ἀποκτήσετε ἄλλα ἤθη, εὐθέα, χρηςὰ, καὶ τῇ ἀληθείᾳ Χριςιανικά· διὰ τῶν τοιούτων δὲ ἠθῶν, καὶ τὸν ἑαυτόν σας ἔχετε νὰ σώσετε, καὶ τοὺς Ἐθνικοὺς καὶ ἀπίςους, ὁποῦ σᾶς βλέπουν, ἔχετε νὰ παρακινῆτε εἰς τὸ νὰ θαυμάζουν ἀπὸ τὰ ἔξωθεν ἐνάρετα ἤθη τῆς ζωῆς σας, καὶ τὰ ἐσωτερικὰ δόγματα τῆς πίςεώς σας· τὸ δὲ νὰ θαυμάζουν ταῦτα οἱ Ἐθνικοὶ, δὲν εἶναι πρᾶγμα μικρὸν, ἀλλὰ καὶ μεγάλον· ἐκ τούτου γὰρ παρακινοῦνται νὰ θαυμάζουν καὶ τὸν ὑπὸ τῶν Χριςιανῶν πιςευόμενον Χριςόν· καὶ κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἕλκονται καὶ εἰς τὸ νὰ πιςεύουσιν εἰς αὐτόν· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσοῤῥήμων· « Πόθεν θαυμάσεται ὁ Ἕλλην
» τὸ δόγμα τὸ παρ' ἡμῖν; οὐ γὰρ ἀπὸ δόγμα-
» τος δόγματα· ἀλλ' ἀπὸ πραγμάτων καὶ βίου
» τὰ δόγματα κρίνουσιν Ἕλληνες· τοῦτο δὲ
» οὐ μικρὸν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα μέγα, θαυμά-
» ζεσθαι τὸ δόγμα ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀναςροφῆς.
(Λόγ. δ΄. εἰς τὴν πρὸς Τίτον.) Ἐπειδὴ γὰρ ἡ ζωὴ καὶ ἡ πίςις, τὰ ἤθη καὶ τὰ δόγματα ταῦτα λέγω εἶναι πρόξενα ἕνα τοῦ ἄλλου, καὶ ἄλληλα συνεισάγουσιν, ὥςε ὁποῦ ὅποιος ἔχει τὸ ἕνα ἀπὸ αὐτὰ, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ τὸ ἄλλο, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν ταῖς διςίχοις ἡρωελεγείαις γνώμαις.

Ἶσον ἐμοὶ κακόν ἐςι βίος καὶ μῦθος ἀλιτρός.
Ὁππότερόν κεν ἔχεις καὶ θατέροιο τύχοις.

Διὰ τοῦτο, ἐὰν μὲν οἱ Χριςιανοὶ ἔχωσι ζωὴν καλὴν καὶ ἤθη χρηςὰ, ἐξάπαντος δίδουν καὶ εἰς τοὺς δρῶντας αὐτοὺς Ἐθνικοὺς νὰ καταλάβουν, ὅτι ἔχουν ἀκολούθως καὶ πίςιν ἀληθινὴν, καὶ δόγματα ὀρθά. ἐὰν δὲ ἔχουν ζωὴν κακὴν, καὶ ἤθη πονηρὰ, δίδουν αἰτίαν εἰς τοὺς Ἐθνικοὺς νὰ λέγουν· ὅτι οἱ Χριςιανοὶ ἔχουν Πίςιν ψευδῆ, καὶ δόγματα σαθρά· διὰ τὶ ἡ ζωὴ καὶ τὰ ἤθη, εἶναι ἀπόδειξις τῆς Πίςεως, καὶ τῶν δογμάτων, καὶ οὐχὶ τὸ ἀνάπαλιν· « δείξω σοι
» γάρ φησιν ὁ ἀδελφόθεος, ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν
» πίςιν μου. (Ἰα. β΄. 18.) Πόσην δὲ καταδίκην καὶ κόλασιν ἔχει τὸ νὰ γίνεταί τινας αἴτιος νὰ κατηγορῆται καὶ νὰ βλασφημῆται ἀπὸ τοὺς Ἐθνικοὺς ἡ Πίςις, καὶ τὰ δόγματα τῶν Χριςιανῶν, γλῶσσα ἀνθρώπου νὰ παραςήσῃ δὲν ἠμπορεῖ.

Μὴ θαυμάσετε δὲ ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, ἀνίσως καὶ βλέπετε τοὺς λόγους τούτους ἐκτεταμένους εἰς μῆκος πολύ· τοῦτο γὰρ ἐποιήσαμεν α΄. διὰ νὰ δώσωμεν ὕλην καὶ ἐπιχειρήματα πολλὰ εἰς τὸν τοὺς λόγους τούτους ζητήσαντα, αἰδεσιμώτατον, καὶ εὐλαβέςατον ἐν ἱερεῦσι παπᾶν Κὺρ Γεώργιον τὸν καταγόμενον ἐκ τῆς κατὰ Καισάρειαν Κωμοπόλεως Νὲμ Σεὲρ τουρκιςὶ καλουμένης, καὶ εἰς κάθε ἄλλον ἄπειρον Ἱεροκήρυκα τοῦ θείου Εὐαγγελίου. Καὶ β΄. διὰ τὶ ὁ εὐλογημένος θεῖος Χρυσόςομος, ὁ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἐδικός μου ῥήτωρ, μὲ τὴν γλυκυτάτην Σειρῆνα τῆς εὐλάλου του γλώσσης, καὶ μὲ τὴν μαγνητικὴν καὶ δρασικὴν δύναμιν τῶν χρυσῶν του λόγων, ἐκ τῶν (τὰ ὁποῖα καὶ ἐκθέττομεν ὁλόκληρα, καθὼς εἶναι ἑλληνικὰ, χάριν ἀξιοπισίας.) ὁποίων τὰ περισσότερα ἐπιχειρήματα ἐρανίσθημεν, τοσοῦτον μᾶς ἐτράβιζε καὶ κατέθελγεν, ὥςε ὁποῦ, ὅταν ἠθέλαμεν εὕρῃ κἀνένα χρυσοῦν του ῥητὸν, συντεῖνον εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσίν μας, πολλάκις ἐβιαζόμεθα (ἐξαγγέλλω γὰρ τὸ πάθος, ὁποῦ ἔπασχον) νὰ τὸ παραιτήσωμεν, καὶ δὲν ἐδυνάμεθα. Ὅθεν καὶ χωρὶς νὰ θέλωμεν, ἐξετάθησαν οἱ λόγοι εἰς μῆκος πολύ· δι᾽ ὃ ζητοῦμεν ἀπὸ τοὺς ἀναγνώςας συγχώρησιν. Παρηγορεῖ ὅμως τὸ μῆκος τούτων, καὶ τὸν κόπον τῶν ἀναγνωςῶν ἐλαφρύνει, ἡ εἰς διάφορα κεφάλαια τῶν λόγων τούτων διαίρεσις, καὶ ἡ ποικιλία τῶν πολλῶν ῥητῶν τῶν Γραφῶν, καὶ τῶν γνωμῶν τῶν θείων Πατέρων, καὶ μάλιςα ὁ λόγος ἐκεῖνος, ὁποῦ λέγει ὁ μέγας Βασίλειος ὅτι· » κόρος οὐκ ἔςι τῇ Ἐκκλη- » σίᾳ τῶν τοιούτων ἀκροαμάτων, βεβαιούσῃ » τὸν τοῦ Ἐκκλησιαςοῦ λόγον, ὅτι οὐ πλη- » ρωθήσεται οὖς ἀπὸ ἀκροάσεως. (Ἐκκλ. ά.8·) (ὁμιλ. περὶ πίςεως.)

Ἀναγινώσκοντες οὖν καὶ ὠφελούμενοι ἀπὸ τοὺς λόγους τούτους, ἐνθυμηθῆτε, παρακαλῶ ἀδελφοὶ, νὰ ἱκετεύσετε τὸν Κύριον, διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ φιλοπονήσαντος αὐτοὺς, τοῦ παρακινήσαντος, καὶ τοῦ ἐκδεδωκότος τύποις Χριςιανοῦ. Ἔῤῥωσθε.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ,

ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΘΕΙΟΤΑΤΟΥ

ΠΡΩΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ,

ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ.

Ἐπιςολὴ ἐπικυρωτικὴ τῆς ὠφελείας τῶν παρόντων Λόγων, ἣν ἐπέςειλε τοῦ Φιλοπονήσαντι, ὅτε τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο ἐν τῷ ἁγιωνύμῳ Ὄρει τοῦ Ἄθω, κατὰ τὴν ἱερὰν, καὶ σεβασμίαν Μονὴν τῶν Ἰβήρων.

Ὁσιώτατε, καὶ ἐλλογιμώτατε ἄνερ, κῦρ Νικόδημε· τέκνον ἐν Κυρίῳ ἀγαπητὸν τῆς ἡμῶν Μετριότητος· χάρις εἴη τῇ λογιότητί σου, καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ· ἐδεξάμεθα τὰς ςαλείσας δέλτους, καθ' ἃς τὴν πραγματείαν συνέθου πρὸς ὠφέλειαν τοῦ Χριςωνύμου πληρώματος, ἁπάσας οὔσας εἰς δεκατρεῖς Ὁμιλίας ἐκτεινομένας. Ἀνέγνωμεν οὖν ταύτας προσεκτικώτερον, καὶ ἐν τῷ ἀναγινώσκειν, ἐξεθειάζομέν σε, ὑπερευχαριςοῦντες Θεῷ, τῷ διὰ πρεσβειῶν τοῦ Χρυσοῤῥήμονος, δωρησαμένῳ σοι, καὶ ἐκ τῆς πρὸς ἐκεῖνον χάριτος. Ὄντως γὰρ προσετέθη σοι τὸ χρυσαυγίζειν ἐν τοῖς φθέγμασιν, ὡς πολλὰ φιλοπονήσαντι ἐν τοῖς τοῦ Χρυσοῤῥήμονος Συγγράμμασι· μὴ ἀμφίβαλε δὲ, ὅτι καὶ πάνυ καλῶς, καὶ ῥητορικῶς, καὶ ὅλως κατὰ μίμησιν τοῦ ζήλου τοῦ θείου Πατρὸς, συνεγράφησάν σοι ἀγαπητέ· ἅπερ καὶ ὠφελήσουσι πάνυ τοὺς ἀναγινώσκοντας· εἰ μὲν οὖν ἐςιν ἐλπὶς χαλκογραφηθῆναι διὰ τοῦ Ἁγίου Ἰωαννίνων, καλῶς. Εἰδ' οὖν, γενήσεται φροντὶς δι' ἑτέρων· ὅτι ἀναγκαῖα τοῖς πιςοῖς ταῦτα πάντα ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις, διὰ τοῦ Χρυσοῤῥήμονος, εἴη μετὰ τῆς λογιότητός σου.

ͅαψϙθ'. Δεκεμβρίου ε.

Ὁ Πρώην Κωνςαντινουπόλεως Γρηγόριος.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Εἰς τὴν παροῦσαν Βίβλον διὰ ςίχων πολιτικῶν.

Ὡς ἤθη τὰ χρηςότατα, φθείρουσι κακοὶ λόγοι,
Καθάπερ ὁ Ἀπόςολος Παῦλος διδάσκων λέγει.
Οὕτως ἤθη τὰ κάκιςα, Χριςιανῶν ἁπάντων,
Οἱ λόγοι οὗτοι οἱ καλοὶ, καὶ κρείττονες τῶν ἄλλων,
Οὓς περιέχει ἡ σεπτὴ, Χρηςοήθεια αὕτη,
Τῶν εὐσεβῶν Χριςιανῶν, ἡ συντεθεῖσα ἤδη.
Ῥυθμίζουσι πρὸς τ᾽ ἀγαθὸν, καὶ ξένως βελτιοῦσι,
Κοσμοῦσιν, εὐγενίζουσι, καὶ θαυμαςῶς μορφοῦσιν.
Ὅθεν καὶ σὺ Χριςιανὲ, εἰ θέλεις τὰ σὰ ἤθη,
Μεταβαλεῖν τὰ πονηρὰ, καὶ παρὰ σοὶ συνήθη.
Τὴν βίβλον ταύτην συνεχῶς, μελέτα μετὰ πόνου,
Καὶ λήψῃ τὸ ποθούμενον, ἐντὸς ὀλίγου χόνου.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

11

Λ Ο Γ Ο Σ Α'.

Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ ἀποςρέφωνται τὰς κακὰς συνηθείας, τὰς δὲ καλὰς συνηθείας νὰ ἐναγκαλίζωνται.

Προοίμιον.

ΔΥΩ πράγματα ἔχουσιν ἀναμεταξύτων ἄκραν ἐναντιότητα, εὐλογημένοι Χριςιανοὶ, ἡ ἀρετὴ, καὶ τὸ καλὸν, καὶ ἡ ἁμαρτία, καὶ τὸ κακόν· ἡ ἀρετὴ, καὶ τὸ καλὸν ἔγειναν ἀπὸ τὸν Θεὸν, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀρχὴ, καὶ αἰτία, καὶ ῥίζα κάθε ἀρετῆς, καὶ κάθε καλοῦ· ἡ ἁμαρτία, καὶ τὸ κακὸν δὲν ἔγεινεν ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν διάβολον, τὸν πρῶτον ἀρχηγὸν, καὶ αἴτιον κάθε ἁμαρτίας, καὶ κάθε κακοῦ. Ἡ ἀρετὴ, καὶ τὸ καλὸν, εἶναι πρᾶγμα, καὶ ὂν, ἡ δὲ ἁμαρτία, καὶ τὸ κακὸν, δὲν εἶναι πρᾶγμα καὶ ὂν, ἀλλ' εἶναι ςέρησις τοῦ πράγματος, καὶ τοῦ ὄντος, καθὼς καὶ τὸ σκότος, εἶναι ςέρησις τοῦ φωτός. ὡς λέγει ὁ θεῖος Νύσσης Γρηγόριος » ὥσπερ ἀντιδιαιρεῖται τῷ ὄντι τὸ μὴ ὂν· » καὶ οὐκ ἔςι καθ' ὑπόςασιν εἰπεῖν τὸ μὴ ὂν » ἀντιδιαςέλλεσθαι πρὸς τὸ ὄν· ἀλλὰ τὴν ἀνυ» παρξίαν ἀντιδιαιρεῖσθαι λέγομεν πρὸς τὴν ὕ» παρξιν· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ἡ κακία τῷ » τῆς ἀρετῆς ἀντικαθέςηκε λόγῳ, οὐ καθ' ἑαυ» τήν τις οὖσα, ἀλλὰ τῇ ἀπουσίᾳ νοουμένη τοῦ » κρείττονος. (Κεφ. ς'. τοῦ Κατηχητ.) Ἡ ἀρετὴ, καὶ τὸ καλὸν, εἶναι πρᾶγμα φυσικὸν, καὶ γεγραμμένον εἰς ὅλους τοὺς ἀγράφους νόμους τῆς φύσεως, διατὶ τοῦτο συςαίνει, καὶ συγκρατεῖ ὅλην τὴν φύσιν, καὶ τὰ φυσικὰ πράγματα, οὐράνια καὶ ἐπίγεια· ἡ ἁμαρτία, καὶ τὸ κακὸν, δὲν εἶναι φυσικὸν, ἀλλ' εἶναι παρὰ φύσιν, καὶ ὅλοι οἱ νόμοι τῆς φύσεως τὸ πολεμοῦν, καὶ τὸ ἀποδιώκουν· διατὶ αὐτὸ δὲν συςαίνει, ἀλλὰ φθείρει καὶ ἀφανίζει τὴν φύσιν, καὶ ὅλα τὰ φυσικὰ πράγματα. Ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ καλὸν εἶναι γεγραμμένον εἰς ὅλους τοὺς γραπτοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, τόσον τῆς παλαιᾶς Διαθήκης, ὅσον καὶ τῆς νέας τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ βεβαιόνεται, καὶ ςερεόνεται ἀπὸ αὐτούς. Ἡ ἁμαρτία καὶ τὸ κακὸν, δὲν εἶναι γεγραμμένον εἰς κανένα νόμον τοῦ Θεοῦ, παλαιὸν, ἢ νέον, οὐδὲ ςερεόνεται ἀπὸ αὐτόν· ἀλλὰ μάλιςα ἀνατρέπεται, κρημνίζεται, καὶ χαλᾶται ἀπὸ ὅλους τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀρετὴ, καὶ τὸ καλὸν, εἶναι γεγραμμένον εἰς ὅλους τοὺς νόμους τῶν ἀνθρώπων· ἤγουν τῶν θείων Προφητῶν, τῶν πνευματοφόρων Ἀποςόλων, τῶν οἰκουμενικῶν, καὶ τοπικῶν Συνόδων· καὶ κατὰ μέρος Ἁγίων Πατέρων, τῶν εὐσεβῶν, καὶ ὀρθοδόξων βασιλέων, τῶν φρονίμων κριτῶν, καὶ νομοθετῶν, τῶν σοφῶν Διδασκάλων, τῶν ἀξιολόγων βουλευτῶν, καὶ ἄλλων παρομοίων ἀνδρῶν· οἵτινες ὅλοι μὲ μίαν φωνὴν, προςάζουν νὰ φυλάττουσι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μικροὶ καὶ μεγάλοι, τὴν ἀρετὴν, καὶ τὸ καλόν. Ἡ ἁμαρτία, καὶ τὸ κακὸν, δὲν εἶναι γεγραμμένον εἰς κανένα νόμον τῶν ὀρθοδόξων, οὐδὲ τῶν φρονίμων καὶ σοφῶν, οὐδὲ τῶν ἐχόντων λόγον ὀρθόν· διατὶ αὐτὸ εἶναι παράνομον, εἶναι ἀσυλλόγιςον, καὶ ἔξω ἀπὸ κάθε ὀρθὸν λογισμόν· καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἡ ἀρετὴ, καὶ τὸ καλὸν, ἐπαινεῖται καὶ ἐγκω-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μιάζεται ἀπὸ ὅλους τοὺς νόμους τῆς φύσεως, ἀπὸ ὅλους τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπὸ ὅλουςτοὺς νόμους τῶν ἀνθρώπων· καὶ ὅποιος κάμνει τὸ καλὸν καὶ τὴν ἀρετὴν, τιμᾶται καὶ ϛεφανόνεται εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀπὸ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς νόμους, καὶ εἰς τὴν ἄλλην, λαμβάνει διὰ μισθὸν, καὶ πληρωμήν του, μίαν βασιλείαν οὐράνιον, καὶ ἀτελεύτητον· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, ἡ ἁμαρτία, καὶ τὸ κακὸν, κατηγορεῖται ἀπὸ ὅλους τοὺς νόμους τῆς φύσεως, καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς νόμους τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς νόμους τῶν ἀνθρώπων· καὶ ὅποιος κάμνει τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὸ κακὸν, εἰς μὲν τὴν παροῦσαν ζωὴν, παιδεύεται σκληρότατα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνωτέρους νόμους, εἰς δὲ τὴν ἄλλην ζωὴν, καταδικάζεται εἰς μίαν αἰώνιον κόλασιν.

Πῶς ἐπεκράτησαν τὰ κακά.

Καὶ λοιπὸν, ἐπειδὴ ἡ ἁμαρτία καὶ τὸ κακὸν, δὲν ϛερεόνεται ἀπὸ κανένα νόμον, οὔτε φυσικὸν, οὔτε θεϊκὸν, οὔτε ἀνθρώπινον, ἀλλὰ μάλιϛα ἀνατρέπεται ἀπὸ ὅλους τοὺς νόμους, πόθεν αὐτὸ ἐπεκράτησεν εἰς τὸν Κόσμον, καὶ κυριεύει τώρα τοὺς ἀθλίους ἀνθρώπους; ἐγὼ νὰ σᾶς εἰπῶ· ἀπὸ ἄλλην, ἀδελφοί μου, ἀφορμὴν, δὲν ἐϛερεώθη ἡ ἁμαρτία, καὶ αὔξησεν εἰς τὸν Κόσμον, πάρεξ ἀπὸ τὰς κακὰς συνηθείας τῶν μωρῶν, καὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων· ἀπὸ τὰς ἀλόγους προλήψεις μερικῶν ἀνοήτων, καὶ ἀπὸ τὰς παρανόμους καὶ ἀσυλλογίϛους παραδόσεις, τὰς ὁποίας ἐφεύρηκαν μὲν οἱ παλαιοὶ ἄνθρωποι, τὰς ἠκολούθησαν δὲ ὡς τυφλοὶ, καὶ τὰς ἐφύλαξαν οἱ μεταγενέϛεροι· ἔτσι λόγου χάριν ὁ προπάππος ἑνὸς, ἐφεύρηκεν ἕνα κακὸν, καὶ τὸ ἔκαμεν· ἐμιμήθη τὸ αὐτὸ κακὸν καὶ ὁ πάππος ἐκείνου· μετὰ ταῦτα τὸ ἠκολούθησε καὶ ὁ πατήρ· ὕϛερον τὸ ἐμιμήθη καὶ ὁ υἱός· καὶ τοιουτοτρόπως ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον κατὰ διαδοχὴν, παραλαμβάνοντες τὸ κακὸν, καὶ ἀκολουθοῦντες αὐτὸ, τὸ ἐϛερέωσαν, καὶ τὸ ἐβεβαίωσαν μὲ τὴν συνεχῆ, καὶ πολυχρόνιον συνήθειαν· ἡ δὲ συνήθεια, πάλιν ἔγινεν ἕξις· καὶ ἡ ἕξις, ἔγινεν ὡσὰν νόμος, καὶ φύσις, καθὼς λέγει ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ὁ Σολομών· » ἐν χρόνῳ, κρατυνθὲν τὸ ἀσεβὲς » ἔθος, ὡς νόμος ἐφυλάχθη. (Σοφ. ιδ΄. 16) καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ὁ μέγας Βασίλειος· » ἔθος » διὰ μακροῦ χρόνου βεβαιωθὲν, φύσεως ἰσχὺν » λαμβάνει. Καὶ ὁ σοφὸς Νεῖλος » ἕξις μὲν γὰρ » ἀπὸ συνηθείας, ἀπὸ δὲ ἕξεως φύσις ἐγγίνεται· » φύσιν δὲ μετακινῆσαι καὶ μεταβαλεῖν, χαλε» πόν. (Λόγ. ἀσκητικ.) ἐκ τούτου δὲ, τί ἠκολούθησε; τὸ νὰ νομίζωσιν οἱ ταλαίπωροι ἄνθρωποι τὸ ἄνομον, νόμιμον· τὸ ἀνεύλογον, εὔλογον· τὸ ἄπρεπον, πρέπον· τὸ βλαβερὸν, ὠφέλιμον· καὶ συντόμως εἰπεῖν, τὸ κακὸν, νὰ νομίζωσι διὰ καλόν· καὶ τὴν ἁμαρτίαν, διὰ ἀρετήν· ὢ τῆς ἐλεεινῆς πλάνης τῶν ἀνθρώπων! ὢ τῆς ἀξιοδακρύτου συμφορᾶς! ὢ τῆς ψυχοβλαβοῦς δυϛυχίας! καὶ ἠμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ ἀπὸ αὐτὴν μεγαλητέρα τυφλότης; Μὰ ὑπομονὴ, ἂν αὐτὴ ἀκολουθῇ εἰς τοὺς Ἕλληνας, εἰς τοὺς Ἑβραίους, εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἄπιϛα ἔθνη· διὰ τὶ αὐτοὶ, μὲ τὸ νὰ ἦναι τυφλοὶ καὶ ἐσκοτισμένοι κατὰ τὴν πίϛιν καὶ τὴν θρησκείαν, ἀκολούθως εἶναι τυφλοὶ καὶ ἐσκοτισμένοι καὶ κατὰ τὴν ζωὴν, καὶ τὰς κακὰς συνηθείας· μὰ νὰ κυριεύῃ μία τοιαύτη τυφλότης, καὶ σκότωσις τῶν κακῶν συνηθειῶν, τοὺς ὀρθοδόξους Χριϛιανοὺς, τοὺς Χριϛιανοὺς ὁποῦ εἶναι τέκνα τοῦ φωτός; ὁποῦ βλέπουσι τὴν ἀλήθειαν; καὶ ὁποῦ ἔχουσι μίαν πίϛιν λαμπροτέραν ἀπὸ τὸν Ἥλιον; τοῦτο, εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἀνυπόφορον, καὶ ἀνυπομόνητον. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ, ἀδελφοί μου Χριϛιανοὶ, ἀπεφάσισα σήμερον νὰ λαλήσω καθολικῶς διὰ τὰς καλὰς, καὶ διὰ τὰς κακὰς συνηθείας, καὶ νὰ σᾶς παρακινήσω νὰ φυλάττητε μὲν τὰς καλὰς καὶ ψυχωφελεῖς συνηθείας, τὰς δὲ κακὰς, καὶ ψυχοβλαβεῖς, νὰ ἀποϛραφῆτε, καὶ νὰ μισήσητε· καὶ ἰδοὺ ἄρχομαι.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Διήγησις.

Κοντὰ εἰς τὰς ἄλλας κακὰς συνηθείας, καὶ παραδόσεις, ὁποῦ εἶχον οἱ Γραμματεῖς, καὶ οἱ Φαρισαῖοι, καὶ οἱ γέροντες τῶν Ἑβραίων, εἶχον καὶ ταύτας τὰς δύω· μίαν, τὸ νὰ νίπτουν τὰ χέριά των πρὸ τοῦ νὰ φάγουν· καὶ ἄλλην, τὸ νὰ διδάσκουν τὰ παιδία, νὰ μὴ τιμοῦν, οὔτε νὰ τρέφουν, καὶ νὰ βοηθοῦν τοὺς γονεῖς των, ὅταν εἶχον χρείαν, καὶ δυςυχίαν εἰς τὸ γῆρας των, καθὼς προςάζει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀφίνουν ἀβοηθήτους καὶ ἀγηροκομήτους· καὶ διὰ νὰ ἔχουν εἰς τοῦτο πρόφασιν, καὶ εὔλογον ἀφορμὴν, ἐδίδασκον τὰ παιδία νὰ ἀφιερόνουν ὅ, τι εἶχον εἰς τὸν Κορβανᾶν· ἤγουν εἰς τὸν ἱερὸν θησαυρὸν τοῦ Ναοῦ· καὶ ἂν κάμμίαν φορὰν οἱ γονεῖς ἐζήτουν ἀπὸ τὰ τέκνα των διὰ νὰ τοὺς βοηθήσουν, αὐτὰ ἀπεκρίνοντο εἰς αὐτούς· ὅτι, ἡμεῖς ἀφιερώσαμεν τὰ ὑπαρχοντά μας εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ πλέον δὲν ἔχομεν ἐξουσίαν νὰ τὰ ἐξοδεύσωμεν, διὰ νὰ σᾶς βοηθήσωμεν. ἀφ' οὗ δὲ ἀφιέροναν τὸν πλοῦτόν τους εἰς τὸν Κορβανᾶν, οἱ Γραμματεῖς, καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐμοίραζαν ὁμοῦ μὲ τὰ παιδία, τὰ ἀφιερωμένα αὐτὰ ἄσπρα· καὶ ἔτζι ἔμειναν οἱ δυςυχεῖς γονεῖς, ἀβοήθητοι καὶ ἀγηροκόμητοι, καθὼς ἑρμηνεύει ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος. Ὅταν λοιπὸν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριςὸς ἐπεριπάτει εἰς τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἐδίδασκε, τότε ἦλθον εἰς αὐτὸν μερικοὶ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, καὶ θέλοντες τάχα νὰ τὸν κατηγορήσουν μὲ εὔλογον ἀφορμὴν, τὸν ἐρωτοῦν μὲ αὐθάδειαν καὶ τοῦ λέγουν· διὰ τί οἱ μαθηταί σου δὲν φυλάττουν τὴν συνήθειαν, ὁποῦ ἐπαράδοσαν οἱ γέροντες τῶν Ἑβραίων; ἤγουν, δὲν νίπτουν τὰ χέριά των, ὅταν ἔχουν νὰ φάγουν ψωμὶ, καθὼς καὶ ἡμεῖς κάμνομεν, ἀλλὰ τρώγουν μὲ χέρια ἄνιπτα; » διὰ τί οἱ μαθηταί » σου παραβαίνουσι τὴν παράδοσιν τῶν πρε» σβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐ» τῶν, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. (Ματθ. ιέ. 2.) Ὁ δὲ κύριος ἀπεκρίθη εἰς αὐτοὺς, καὶ τοὺς λέγει· διὰ τί καὶ ἐσεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, τὴν δὲ παράδοσιν καὶ συνήθειαν τῶν ἀνθρώπων φυλάττετε; ὁ Θεὸς ἐπρόςαξε καὶ εἶπε, νὰ τιμοῦν τὰ παιδία τὸν Πατέρα καὶ τὴν Μητέρα των καὶ ὅποιος κακολογήσῃ τὸν πατέρα, καὶ τὴν μητέρα του, νὰ θανατόνεται· ἐσεῖς δὲ παραγγέλλετε εἰς τὰ παιδία νὰ λέγουν εἰς τοὺς δυςυχεῖς γονεῖς των, ὅταν ζητοῦν νὰ τοὺς βοηθήσουν, ὅτι τὰ ὑπάρχοντά μας ἔγιναν ἱερὰ, καὶ δὲν ἔχομεν νὰ σᾶς βοηθήσωμεν· καὶ μὲ τὴν συνήθειαν ταύτην δείχνετε, ὅτι τὸ νὰ ἀτιμάσῃ τινὰς τὸν Πατέρα του, καὶ τὴν Μητέρα του, δὲν εἶναι κανένα ἁμάρτημα· καὶ ἔτσι διὰ τὴν παράδοσιν, καὶ κακήν σας συνήθειαν, ἐκαταφρονήσετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· » ὁ δὲ ἀπο» κριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· διὰ τί καὶ ὑμεῖς παρα» βαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν πα» ράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ Θεὸς ἐνετείλατο λέγων· « τίμα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα. καὶ « ὁ κακολογῶν πατέρα, ἢ μητέρα, θανάτῳ τε» λευτάτω· ὑμεῖς δὲ λέγετε· ὃς ἂν εἴπῃ τῷ Πα» τρὶ, ἢ τῇ Μητρί· δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφε» ληθῇς· καὶ οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ, » ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώσατε τὴν ἐν» τολὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. (Ματθ. αὐτόθ.)

Ὅτι αἱ εἰς τὰς ἐντολὰς ἐναντίαι συνήθειαι, πρέπει νὰ ἀθετοῦνται. — Ὅτι αἱ τοῖς Κανόσιν ἐναντίαι συνήθειαι πρέπει νὰ ἀθετοῦνται.

Ἀπὸ τὴν ἱςορίαν ταύτην, καὶ τὴν ἀπόκρισιν ὁποῦ ἔδωκεν ὁ Κύριός μας, τί μανθάνομεν ἀδελφοί; ὅτι, τὰς μὲν ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ τὰς προςαγὰς τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου, πρέπει νὰ φυλάττωμεν μὲ ὅλας μας τὰς δυνάμεις, τὰς δὲ συνηθείας καὶ παραδόσεις τῶν ἀνθρώπων, ὁποῦ εἶναι ἐναντίον εἰς τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολὰς, πρέπει νὰ τὰς καταφρονοῦμεν, καὶ νὰ μὴ τὰς ςοχαζώμεθα διὰ τὸ οὐδέν· ἐπειδὴ καὶ εἶναι καλλίτερα νὰ ἀκούωμεν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ φυλάττωμεν τὰ λόγιά του, παρὰ νὰ ἀκούωμεν τῶν ἀνθρώ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πων, καὶ νὰ φυλάττωμεν τὰς διεφθαρμένας συνηθείας, καὶ παραδόσεις των, καθὼς εἶπον οἱ Ἅγιοι Ἀπόςολοι· » πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλ- » λον ἢ ἀνθρώποις. (πράξ. έ. 29.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λέ[illegible]· » πε- » ριφρονητέον τὸν ἀνθρώπινον νόμον, διὰ τὸν » νόμον τοῦ Πνεύματος. (λόγ. ά. εἰρηνικ.) Διὰ τί, ἀνίσως, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, πρέπει νὰ ἀθετῆται ἀπὸ τοὺς Χριςιανοὺς αὐτὸς ὁ ἴδιος Νόμος τοῦ Θεοῦ ὁ παλαιός· ἐπειδὴ καὶ ὅποιος Χριςιανὸς φυλάττει τὴν δικαιοσύνην τοῦ παλαιοῦ νόμου, αὐτὸς ὡς μοιχὸς κατακρίνεται, τί πλέον νὰ εἰπῇ τινὰς διὰ τὰς παραδόσεις τῶν ἀνθρώπων, πόσῳ πρέπει νὰ ἀθετοῦνται καὶ νὰ ἀποβάλλωνται; καὶ πόσῳ πρέπει νὰ κατακρίνεται ὅποιος Χριςιανὸς θέλει διὰ νὰ τὰς φυλάττῃ; » εἰ δὲ ἡ κατὰ νόμον δικαιοσύνη, σπουδαζομέ- » νη τισὶ τῶν ἐν τῷ Βαπτίσματι καθομολογη- » σάντων ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ, μηκέτι ἑαυτοῖς ζῆν, » ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερ- » θέντι, μοιχείας κρίμα ἐπάγει, τί ἂν τις εἴποι » περὶ παραδόσεων ἀνθρωπίνων; (λόγ. β'. περὶ Βαπτίσματ.) Ὄχι μόνον δὲ πρέπει νὰ καταφρονοῦμεν τὰς κακὰς συνηθείας ἐκείνας ὁποῦ ἐναντιόνονται εἰς τὰ λόγια τοῦ ἰδίου Θεοῦ· ἤγουν, εἰς τὴν παλαιὰν, καὶ νέαν Γραφήν· ἀλλὰ πρέπει νὰ καταφρονοῦμεν ἀκόμη, καὶ νὰ ἀποςρεφώμεθα, καὶ ὅλας τὰς ἄλλας συνηθείας, καὶ παραδόσεις τῶν ἀνθρώπων, ἡ ὁποίαις ἐναντιόνονται εἰς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας τῶν Ἁγίων οἰκουμενικῶν, καὶ τοπικῶν Συνόδων, καὶ εἰς τοὺς Κανόνας, καὶ θεῖα λόγια τῶν θεοφόρων Πατέρων, καὶ Ἁγίων Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας μας· ἐπειδὴ καὶ αἱ Ἅγιαι Σύνοδοι, καὶ οἱ θεῖοι Πατέρες, δὲν ἐλάλησαν λόγια ἐδικά τους, οὐδὲ ὡμίλισαν μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Κόσμου τούτου, καθὼς ὁμιλοῦσιν οἱ κοσμικοὶ ἄνθρωποι· ἀλλὰ ἐλάλησαν μὲ τὸν φωτισμὸν, καὶ χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ τὰ λόγιά των, εἶναι διδαχαῖς θεϊκαῖς, ὁποῦ ὁδηγοῦσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς, καὶ εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν. Ὅθεν καὶ ὁ σοφὸς Λέων ὁ βασιλεὺς προςάζει εἰς τὴν ς'. αὐτοῦ Νεαρὰν, ὅτι νὰ παραβαίνεται, καὶ νὰ μὴ κρατῇ ἡ συνήθεια ἐκείνη, ὁποῦ εἶναι ἐμποδισμένη ἀπὸ τοὺς θείους, καὶ ἱεροὺς Κανόνας. Ἀλλὰ καὶ ὁ ά. Κανὼν τῆς ἐν Σαρδικῇ τοπικῆς καὶ Ἁγίας Συνόδου, διορίζει, ὅτι νὰ κρημνίζεται· ἀπὸ αὐτὰ τὰ θεμέλια ἡ κακὴ συνήθεια ἐκείνη, ὁποῦ διαφθείρει, καὶ χαλᾷ τὰ Ἐκκλησιαςικὰ πράγματα » οὐ τοσοῦτον ἡ φαύ- » λη συνήθεια, ὅσον ἡ βλαβερωτάτη τῶν πραγ- » μάτων διαφθορὰ, ἐξ αὐτῶν τῶν θεμελίων ἐ- » ςὶν ἐκῤῥιζωτέα.

Ὅτι αἱ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐναντίαι συνήθειαι, πρέπει νὰ ἀθετοῦνται ὡς ψυχοβλαβεῖς.

Τί λέγω; ἂν μία συνήθεια ὁποῦ γίνεται, δὲν εἶναι ἐναντία, οὔτε εἰς τὰς θείας Γραφὰς, οὔτε εἰς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας τῶν Συνόδων, οὔτε εἰς τὰ λόγια τῶν θείων Πατέρων, ἀλλὰ ἐναντιόνεται μόνον εἰς τὸν φυσικὸν, καὶ ὀρθὸν λόγον, καὶ εἶναι βλαβερὰ εἰς τὴν ψυχὴν, ἡ συνήθεια αὕτη πρέπει νὰ χαλᾶται, καὶ νὰ ἀποβάλλεται· ἔτση τὸ βεβαιοῖ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Χρυσόςομος λέγων » Μὴ ζήτει, παρακαλῶ, ἐν οὐδε- » νὶ τὴν συνήθειαν· ἀλλὰ τὸ χρήσιμον, καὶ μὴ » τὸ ψυχοβλαβές. (Ὁμιλ. νς' εἰς τὴν Γένεσ.) Καὶ διὰ νὰ εἰποῦμεν περὶ τῶν συνηθειῶν ἕνα καθολικὸν καὶ γενικὸν λόγον, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ, ἂν ἦναι τὸ πρᾶγμα καλὸν, καὶ ὠφέλιμον εἰς τὴν ψυχήν μας, καὶ χρήσιμον, ἂς γίνεται ἀπὸ λόγου μας συνήθεια, κἂν καὶ παλαιόθεν εἰς ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα δὲν ἐςάθη συνήθεια· ἐὰν δὲ ἦναι τὸ πρᾶγμα κακὸν, καὶ βλαβερὸν εἰς τὴν ψυχήν μας, καὶ ἄχρηςον, ἂς μὴ γίνεται συνήθεια ἀπὸ ἡμᾶς· εἰδὲ καὶ ἐςάθη παλαιόθεν εἰς τοῦτο συνήθεια, ἂς μισῆται ἡ συνήθεια αὕτη, καὶ ἂς ἀποβάλλεται· καθὼς ταῦτα μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς Χρυσόςομος λέγων » ἂς μή μου » λέγῃ τινὰς ὅτι εἶναι συνήθεια· διὰ τί. ὅπου » γίνεται ἁμαρτία, ἐκεῖ ἡ συνήθεια δὲν πρέπει

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» νὰ ἐνεργῇ· ἀλλὰ, εἰς μὲν τὰ γινόμενα πράγμα-
» τα εἶναι κακὰ, κἂν καὶ παλαιὰ συνήθεια ἦναι
» κατάργησον αὐτήν. εἰδὲ εἶναι καλὰ, κἂν
» καὶ συνήθεια δὲν ἐπεκράτησεν, ἐνέργησον τὴν
» συνήθειαν ταύτην, καὶ καταφύτευσον. (Λόγ. εἰς
» τὸ Ἀποςολικὸν» διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαςος).

Ἔνστασις. — Λύσις. — Ποία καὶ πότε ἡ συνήθεια ἀντὶ νόμου κρατεῖ.

Ἀλλὰ τί ἀποκρίνονται μερικοί; τόπου συνήθεια νόμου Κεφάλαιον. Καὶ πάλιν ἄλλοι λέγουσιν. οἱ βασιλικοὶ νόμοι προστάζουν, ὅτι ἡ συνήθεια νὰ ἔχῃ δύναμιν ὡσὰν ἄγραφος νόμος. Ἀκούσατε, ἀσυλλόγιςοι ἄνθρωποι, ὅσοι εἴσθε ἐσεῖς, ὁποῦ ἀποκρίνεσθε ταῦτα· ναὶ, οἱ βασιλικοὶ νόμοι προςάζουν νὰ ἰσχύῃ ἡ συνήθεια ὡσὰν ἄγραφος νόμος. Μὰ ποία συνήθεια; ἡ συνείθεια ἡ εὔλογος, ἡ συνήθεια ἡ νόμιμος, ἡ συνήθεια ἡ δικαία, ἡ συνήθεια ὁποῦ ἐπεκράτησε μὲ ὀρθὸν λογαριασμὸν, καὶ ἐδοκιμάσθη ἀπὸ ἄνδρας σοφοὺς, καὶ ἀξιολόγους, καθὼς λέγει ὁ νομικὸς Ἀρμενόπουλος· (βιβλίῳ ά. τιτλ. ά.) καὶ ὄχι ἡ συνήθειαις, ἡ ἄπρεπαις, ὄχι ἡ συνήθειαις, ἡ ἀσυλλόγιςαις, καὶ ἀνωφελεῖς· αὐταῖς γὰρ πρέπει, ὄχι νὰ ἰσχύουν καὶ νὰ ἐπικρατοῦν, ἀλλὰ νὰ καταφρονοῦνται, καὶ νὰ ἀφανίζωνται, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἁρμενόπουλον· (αὐτόθ.) καὶ πότε δὲ ἡ συνήθεια πρέπει νὰ ἔχῃ δύναμιν ὡσὰν ἄγραφος νόμος; ὄχι ἁπλῶς, καὶ πάντοτε, ἀλλ' ὅταν ἡ συνήθεια ἐκείνη βεβαιωθῇ, καὶ ςερεωθῇ ὡς δικαία εἰς τὸ κριτήριον, καὶ εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν εἶναι ἔγγραφος νόμος· καὶ ὅταν αὐτὴ δὲν ἐναντιόνεται εἰς νόμον γεγραμένον· ἔτσι θεσπίζει τὸ β'. βιβλίον τῶν βασιλικῶν νόμων, (τιτλ. ά. Κεφ. μά.) ὅσαις δὲ συνήθειαις δὲν ἐβεβαιώθησαν μὲ τοιοῦτον τρόπον, καὶ ὅσαις συνήθειαις ἐναντιόνονται εἰς ἔγγραφον νόμον, ἐκείναις πρέπει νὰ ἀκυρόνωνται, νὰ καταφρονοῦνται, καὶ ὡς οὐδὲν νὰ λογίζωνται. Ἄλλοι δὲ πάλιν προφασιζόμενοι λέγουσι, τί νὰ κάμωμεν ὁποῦ ἡ κακὴ καὶ διεφθαρμένη συνήθεια τῶν ἀνθρώπων, ἔχει δύναμιν νὰ ἀπατᾷ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ δύσκολον εἶναι νὰ φυλαχθῇ τινὰς ἀπὸ αὐτὴν, καθὼς λέγει ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὁ θεῖος Χρυσόςομος· ὁ μὲν γὰρ Βασίλειος λέγει » ἄραγε ἠπάτησεν ἡμᾶς ἡ κακίςη συνήθεια· ἆρα κακῶν
» αἰτία ἡμῖν μεγάλων γέγονεν ἡ διεςραμμένη
» τῶν ἀνθρώπων παράδοσις· (ἐν τῷ προοιμίῳ τοῦ
» λόγ. περὶ κρίματος Θεοῦ.) ὁ δὲ Χρυσόςομος
» λέγει » χαλεπὸν ἡ συνήθεια, δεινὸν ὑποσκελίσαι,
» καὶ δυσφύλακτον. (Κατηχ. πρώτη πρὸς τοὺς μέλλοντας φωτίζεσθαι.) Πρὸς τοὺς ὁποίους ἀποκρινόμεθα· ὅτι, ναὶ τὸ ἠξεύρομεν καὶ ἡμεῖς ὅτι ἡ συνήθεια ἔχει δύναμιν νὰ ἀπατᾷ τοὺς ἀνθρώπους, κατὰ τὸν Χρυσόςομον· ἀλλ' ὅμως ὅσυν δύναμιν ἔχει ἡ κακὴ συνήθεια, ἄλλην τόσην, μᾶλλον δὲ καὶ περισσοτέραν δύναμιν πρέπει νὰ βάλλῃ ὁ ἄνθρωπος, διὰ νὰ χαλάσῃ τὴν κακὴν καὶ δυνατὴν συνήθειαν ταύτην, καὶ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ αὐτὴν, καὶ ἀντὶ τῆς κακῆς νὰ ςερεόνῃ ἄλλην καλὴν καὶ ψυχωφελῆ συνήθειαν, καθὼς ὁ αὐτὸς Χρυσόςομος παρακάτω λέγει ταῦτα »
» οὐκοῦν ὅσῳ τῆς συνηθείας οἶδας τὴν δύναμιν,
» τοσούτῳ, τῆς μὲν πονηρᾶς συνηθείας ἀπαλα-
» γῆναι σπούδασον, πρὸς δὲ τὴν ἑτέραν τὴν
» χρησιμωτάτην σεαυτὸν μετάςησον. (αὐτόθ.) ἐπειδὴ κατὰ ἀλήθειαν, ἐντροπὴ μεγάλη εἶναι, ἡ μὲν κακὴ συνήθεια, ταὐτὸν εἰπεῖν ἡ κακία καὶ ἁμαρτία καὶ ἀγνωσία, νὰ ἔχῃ τόσην δύναμιν καὶ ἰσχὺν εἰς τὸ να πλανᾷ τοὺς ἀνθρώπους· ἡ δὲ καλὴ συνήθεια, ταὐτὸν εἰπεῖν ἡ ἀρετὴ, καὶ ἀγαθωσύνη, καὶ ἡ σοφία νὰ νικᾶται καὶ νὰ καταβάλλεται, καὶ νὰ μὴν ἔχῃ δύναμιν εἰς τὸ νὰ ὁδηγῇ τοὺς ἀνθρώπους πρὸς τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν· ἐπειδὴ κατὰ πάντας τοὺς νόμους, δικαιότατον εἶναι νὰ νικοῦν πάντοτε τὰ καλὰ τὰ κακὰ, καὶ ἡ σοφία τὴν ἀγνωσίαν, καὶ ὄχι ποτὲ νὰ νικοῦν τὰ κακὰ τὰ καλὰ, καὶ ἡ ἀγνωσία τὴν σοφίαν, καθὼς λέγει ὁ Σολομὼν » Σοφίας οὐ κατισχύει κακία (Σοφ. ζ'. 3ο.)

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, ἂς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μισοῦμεν, καὶ ἂς ἀποςρεφώμεθα ἐξ ὅλης ψυχῆς τὰς κακὰς συνηθείας, ὁποῦ ἐπικρατοῦσιν εἰς ἡμᾶς· καθὼς προςάζουν τὰ Ἅγια Εὐαγγέλια, οἱ Θεῖοι καὶ ἱεροὶ Κανόνες, οἱ Ἅγιοι Πατέρες, καὶ οἱ νόμοι τῶν βασιλέων· καὶ ἂς μὴ γινώμεθα ἀπειθεῖς εἰς τόσας μαρτυρίας, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω· ἂς μὴ μιμούμεθα τὰ νεωτερίσματα, ὁποῦ ἐφευρίσκουσι μερικοὶ ἀνόητοι Χριςιανοὶ, τόσον εἰς τὰ κτίρια τῶν οἴκων τους, ὅσον καὶ εἰς τὰ φαγητὰ, καὶ ποτὰ, καὶ εἰς τὰ φορέματα τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν· περὶ τῶν ὁποίων νεωτερισμάτων τούτων παραγγέλει ὁ Ἀπόςολος Παῦλος εἰς τὸν Τιμόθεον, καὶ τοῦ λέγει » τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε. (β΄. Τιμόθ. β΄. 22.) ποίαις δὲ εἶναι νεωτερικαῖς ἐπιθυμίαις; ἀποκρίνεται ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος καὶ λέγει, πῶς εἶναι κάθε ἄπρεπος ἐπιθυμία, εἴτε ἡδονῆς εἴτε δόξης, εἴτε ἄσπρων· ἡ ὁποίαις ὅλαις εἶναι φαντασίαις ἀνόηταις καὶ ἴδιαις νοὸς ἀκαταςάτου· » ἀνόητοι γὰρ αὗται αἱ ἐπιθυμίαι, » καὶ φαντασίαι καὶ φρενῶν ἀβεβαίων.

Ὅτι ἡ κακαῖς συνήθειαις ἔμβασαν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τὰς ἐθνικὰς πλάνας.

Ἐπειδὴ αὐτὰ τὰ νεωτερίσματα καὶ αὐταῖς ἡ κακαῖς συνήθειαις εἶναι παρόμοιαις μὲ τὸν διεφθαρμένον καὶ θανατηφόρον ἀέρα· ὅθεν καθὼς ὅσοι ἀναπνέουσι τὸν θανατηφόρον καὶ βλαβερὸν ἀέρα, πανουκλιάζουν αὐτοὶ πρῶτον, καὶ ἀποθνήσκουν, ἔπειτα πανουκλιάζουν καὶ τοὺς ἄλλους ὁποῦ πλησιάσουν κοντά τους, καὶ τοὺς κάμνουν νὰ ἀποθνήσκουν· τοιουτοτρόπως καὶ ὅσοι ἀκολουθοῦν εἰς τὰς κακὰς συνηθείας καὶ νεωτερίσματα, αὐτοὶ πρῶτον φθείρονται ψυχικῶς, ἔπειτα διαφθείρουν καὶ τοὺς ἄλλους ὁποῦ τοὺς μιμοῦνται, κἂν καὶ δὲν τὸ αἰσθάνωνται· ἔτσι τὸ ἀποφασίζει ὁ μέγας Βασίλειος » ὡς γὰρ » ἐν τοῖς νοσοποιοῖς χωρίοις ὁ κατὰ μέρος ἀ» ναπνεόμενος ἀὴρ, λανθάνουσαν νόσον τοῖς δι» αιτωμένοις ἐναποτίθεται· οὕτως ἡ πρὸς τὰ » φαῦλα συνήθεια, μεγάλα κακὰ ταῖς ψυχαῖς » ἐναφίησι, κἂν τὴν παραυτίκα αἴσθησιν τὸ » βλαβερὸν διαφεύγῃ. (σελ. 92. τοῦ ά. τόμ. τῆς ὀκτατευχ.) αὐταῖς, τελευταῖον, ἡ κακαῖς συνήθειαις, καὶ τὰ νεωτερίσματα ἔμβασαν μέσα εἰς τὴν ἁγίαν ζωὴν τῶν Χριςιανῶν τὰς δεισιδαιμονίας, καὶ πλάνας, ὁποῦ ἔχουσιν οἱ ἄπιςοι καὶ ἐθνικοί· καὶ δὲν εἶναι ἀδελφοί μου ἐθνικὴ πλάνη, τὸ νὰ κατασκευάζουν οἱ Χριςιανοὶ τὴν σήμερον, ὑψηλὰ καὶ μεγάλα ὀσπίτια, εἰς τὴν οἰκοδομήν; τορνευτὰ εἰς τὴν τέχνην; ζωγραφισμένα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν; καὶ λαμπρὰ εἰς τὴν θεωρίαν; » διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεῖος Χρυσό» ςομος ἐλέγχει τοὺς Χριςιανοὺς ἐκείνους ὁποῦ οἰκοδομοῦν ὀσπίτια λαμπρὰ, λέγων » Μὴ ἀ» πληςοι ὦμεν, μὴ ἀγνώμονες· μὴ οἰκίας ζη» τῶμεν λαμπράς· ὁδεύομεν γὰρ, οὐκ οἰκοῦμεν· » ὥςε, εἴτις οἶδεν, ὅτι ὁ παρὼν βίος, ὁδός τίς » ἐςι καὶ ςρατεία, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις, τὸ λε» γόμενον παρ᾽ αὐτοῖς φουσσάτον, οὐ ζητήσει » οἰκοδομὰς λαμπράς. (λόγ. κγ΄. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσί.) καὶ ὁ Σολομὼν λέγει, » ὃς ὑψηλὸν » ποιεῖ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ζητεῖ συντριβήν (παρ. ιζ΄. 17.) (1) δὲν εἶναι ἐθνικὴ συνήθεια, τὸ νὰ

(1) Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ὁ αὐτὸς θεῖος Χρυσόστομος ἀναφέρει, ὅτι ἕνας φιλόσοφος, ἐμβαίνωντας μίαν φορὰν μέσα εἰς ἕνα λαμπρὸν ὀσπήτιον ἄρχοντος, χρυσωμένον, καὶ μὲ κάλλες μαργαριτῶν, καὶ κολονῶν ἐστολισμένον· βλέπωντας δὲ καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ ὀσπητίου ἐκείνου στρωμένον μὲ πεύκια, ἔπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ οἰκοκυροῦ ἄρχοντος· κατηγορούμενος δὲ ὑπὸ τοῦ οἰκοκυροῦ, διὰ τί τοῦτο ἐποίησεν, ἀπελογήθη, ὅτι με το να μὴν ἦτον τόπος ἄδειος τοῦ οἴκου διὰ νὰ πτύσῃ, ἀναγκάσθη νὰ πτύσῃ εἰς τὸ πρόσωπόντου, ἐπειδὴ αὐτὸ μόνον ἦτον γυμνὸν ἀπὸ καλλωπισμοὺς καὶ στρωσίματα· ὕστερον δὲ ἀπὸ αὐτὰ ἐπιφέρει ὁ Ἅγιος καὶ λέγει· βλέπεις πόσον εἶναι ἀξιογέλαστος, καὶ εὐκολοκαταφρόνητος ἀπὸ ὅλους ἐκεῖνος ὁποῦ καλλωπίζει τὰ ἔξωθεν; καὶ μὲ δίκαιον τρόπον· διὰ τὶ ποίαν τιμωρίαν δὲν εἶναι ἄξιος νὰ λάβῃ ἐκεῖνος ὁποῦ, στολίζει μὲν τοὺς τοίχους, καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ ὀσπητίου του, καὶ τὰ ἄλλα του πράγματα, τὴν δὲ ψυχήν του ἀφίνει ἀστόλιστον, ἄσχημον, σχισμένα φοροῦσαν, πεινασμένην, γεμάτην ἀπὸ πληγὰς τῶν παθῶν, καὶ ἀπὸ μυρία κακὰ κατασχιζομένην· » ὁρᾷς πῶς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ϛολίζωνται οἱ Χριϛιανοὶ τόσον οἱ ἄνδρες, ὅσον καὶ ἡ γυναῖκες, ἔξω ἀπὸ τὸ πρέπον, μὲ λαμπρὰ, καὶ πολύτιμα φορέματα; μὲ ὑπερήφανα ὑποδήματα; μὲ μαλαματικά; μὲ ἀσημικά; καὶ μὲ τζεβαερικά; δὲν εἶναι ἐθνικὴ συνήθεια τὸ νὰ διαβάλλουν οἱ Χριϛιανοὶ καὶ νὰ ψευδομαρτυροῦν, τὸ νὰ προδίδουν καὶ νὰ συκοφαντοῦν ἕνας τὸν ἄλλον; δὲν εἶναι ἐθνική συνήθεια τὸ νὰ παίζουν οἱ Χριϛιανοὶ, ντάμας καὶ μάγγαλα, καὶ χαρτία καὶ ἄλλα τοιαῦτα παίγνια; καὶ τὸ νὰ μωρολογοῦν, καὶ νὰ χορατεύουν, καὶ νὰ γελοῦν; δὲν εἶναι ἐθνικὴ συνήθεια, τὸ νὰ ἀλείφωνται οἱ Χριϛιανοὶ μὲ μῦρα, καὶ νὰ κρατοῦν ἐπάνω των μόσχους, καὶ μυρωδικὰ, διὰ νὰ εὐωδιάζουν, δὲν εἶναι ἐθνικὴ συνήθεια, τὸ νὰ τρυφοῦν, καὶ νὰ ξεφαντόνουν οἱ Χριϛιανοὶ μὲ τόσων λογιῶν πολυποίκιλα φαγητά; Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, δὲν εἶναι ὅλαις σχεδὸν ἡ συνήθειαις τῶν τωρινῶν Χριϛιανῶν, ὅμοιαις μὲ τὰς συνηθείας τῶν ἀπίϛων καὶ ἐθνικῶν; δὲν χορεύουν, καὶ τραγῳδοῦν, καὶ αἰσχρολογοῦν οἱ Χριϛιανοὶ, ὡσὰν καὶ οἱ ἐθνικοί; δὲν τρέχουν εἰς τοὺς μάγους, καὶ μάγισσας, καὶ γητεύονται, καὶ κάμνουν ὀκαμπασλίκια, καὶ μυθολογοῦν, καθὼς καὶ οἱ ἐθνικοί; δὲν διαβάζονται οἱ Χριϛιανοὶ ἀπὸ τοὺς ἀλλοπίϛους καὶ κρατοῦν φυλακτήρια; καὶ ἔχουν τὰς ἐλπίδας των εἰς αὐτὰ, ὡσὰν νὰ ἦσαν ἄπιϛοι, καὶ ἀσεβεῖς; δὲν καβαλικεύουν ἄλογα (1)

» καταγέλαστος ὁ τὰ ἔξωθεν καλλωπίζων ἐστι; καὶ παρὰ πᾶ» σιν εὐκαταφρόνητος τοῖς νοῦν ἔχουσι; καὶ μάλα εἰκότως· » ὅταν γὰρ τοὺς τοίχους, καὶ τὸ ἔδαφος, καὶ τὰ ἄλλα πάν» τα καλλωπίζῃς, τὴν δὲ ψυχὴν περιορᾷς ῥακοδυτοῦσαν, » αὐχμῶσαν, πεινῶσαν; τραυμάτων γέμουσαν, ὑπὸ μυρίων » σπαρατωμένην κυνῶν, ποίαν οὐκ ἂν ὑποστήσῃ τιμωρίαν εἰπέ μοι; (ἐν τῇ ἐκλογῇ.)

(1) Ὅτι δὲ οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ καβαλικεύουν ἄλογα, μαρτυρεῖ ά. ὁ Παλαιὸς Νόμος, ὁ ὁποῖος προστάζει ὅτι οἱ Βασιλεῖς, καὶ ἄρχοντες τῶν Ἑβραίων νὰ μὴν ἔχουν ἄλογα » οὐ πληθυνεῖ ἑαυτῷ ἵππον· οὐδὲ μὴ ἀποστρέψῃ τὸν λαὸν εἰς » Αἴγυπτον· ὅπως μὴ πληθύνῃ αὐτῷ ἵππον, (Δεύτ. ιζ΄. 16.) ἐντεῦθεν λαβὼν τὰς ἀφορμὰς καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ, εἶπεν· » ψευδὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν, ἐν δὲ πλήθει δυνάμεως αὐτοῦ » οὐ σωθήσεται· (ψαλ· λβ΄. 17.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει » ἐκβέβληται τῆς χρήσεως τῶν ἁγίων ὁ ἵπ» πος· καὶ οὔτε ἐν πολέμοις εὐημερῶν ὁ Ἰσραὴλ, ἱππικῇ δυ» νάμει φαίνεται κεχρημένος, οὔτε ἰδίᾳ τις τῶν ἁγίων τὴν » χρῆσιν τῶν ἵππων, ὡς ἁρμόζουσαν παρεδέξατο. Τώρα ἂν οἱ Ἑβραῖοι ὁποῦ ἦτον ἀκόμη νήπιοι, συγκρινόμενοι μέ τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ μάλιστα, ἂν οἱ βασιλεῖς τῶν Ἑβραίων καὶ ἄρχοντες ἦτον ἐμποδισμένοι νὰ μὴν μεταχειρίζωνται ἵππους καὶ ἄλογα, ὡς εἶπεν ὁ θεῖος Βασίλειος, πολλῷ μᾶλλον οἱ Χριστιανοὶ ὁποῦ ἔφθασαν εἰς ἄνδρα τέλειον τῆς ἡλικίας τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἐμποδισμένοι ἀπὸ τὸ νὰ μεταχειρίζωνται ἄλογα; β΄. τὸ νὰ μὴ καβαλικεύουν ἄλογα οἱ Χιρστιανοὶ, βεβαιοῖ αὐτὸς ὁ ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς τῆς σωτηρίας μας Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ ὁποῖος εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν σαρκὶ ζωῆς του, καβάλαν δὲν ἐμεταχειρίσθη· ἀλλὰ πεζὸς καὶ διὰ τῶν ἰδίων ποδῶν ἐπεριπάτει καὶ περιήρχετο ὅλην τὴν Παλαιστίνην, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὅταν δὲ ἔλαβε χρείαν νὰ καβαλικεύσῃ διὰ νὰ πληρώσῃ τὴν προφητείαν, δὲν ἐμεταχειρίσθη ἄλογον ἢ μουλάρι, ἀλλὰ ὄνον καὶ γαϊδοῦρι, διὰ νὰ δείξῃ παράδειγμα εἰς τοὺς Χριστιανοὺς, τοὺς ἀκολούθους καὶ μαθητάς του, νὰ τὸν μιμοῦνται καὶ αὐτοὶ καὶ ἂν ἦναί τινες ἀσθενεῖς εἰς τὸ σῶμα καὶ γέροντες, καὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ περιπατοῦν εἰς τὸν δρόμον πεζοὶ, νὰ μὴ μεταχειρίζωνται ἄλογα, καὶ μουλάρια, ἀλλὰ νὰ καβαλικεύουν εἰς γαϊδούρια, ὅσον διὰ νὰ πληρώσουν τὴν χρείαν καὶ ἀνάγκην τοῦ σώματος δἰ αὐτῶν, καὶ ἔξω ἀπὸ τὴν χρείαν νὰ μὴν εὐγαίνουν, καθὼς ἑρμηνεύει ὁ Χρυσοῤῥήμων » Διὰ δὴ τοῦτο καὶ νῦν, » ἐπειδὴ συνέβαινε τινας ἀσθενεστέρους ὄντας ὑποζυγίων δεῖ» σθαι, κἀνταῦθα μέτρον ἔθηκεν (ὁ Κύριος δηλ.) δεικνὺς, » ὅτι οὐχ ἵππους, οὐδὲ ἡμιόνους ζεύξαντας, φέρεσθαι δεῖ· » ἀλλὰ ὄνῳ κεχρῆσθαι, καὶ περαιτέρω μὴ προβαίνειν· καὶ » πανταχοῦ τῆς χρείας εἶναι. (ἐν τῇ σειρᾷ τοῦ κατὰ Ματθ. » κεφ. κ΄.) ἠξεύρεις ποίων εἶναι ἴδιον τὸ νὰ καβαλικεύουν ἄλογα, καὶ ἄλογα ὑπερήφανα, καὶ πολυέξοδα; εἶναι τῶν Ὀθωμανῶν, τῶν Ἐθνικῶν, τῶν Ἀσσυρίων, τῶν Αἰγυπτίων, τοῦ ὑπερηφάνου Φαραὼ, καὶ τοῦ μεγαλαύχου Σενναχηρεὶμ, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ οὐχὶ τῶν Χριστιανῶν, τῶν ταπεινῶν, καὶ μαθητῶν τοῦ ταπεινοῦ Ἰησοῦ » Φαραὼ δέ ἱππι» κῇ χρῆται. καὶ Σενναχηρεὶμ ὁ ὑπερήφανος τῇ παρουσίᾳ τῶν » ἵππων μεγαλοφρονεῖ· δἰ ὅπερ, τοῦ μὲν Φαραὼ, ἵππον καὶ » ἀναβάτην ἔῤῥιψεν εἰς θάλασσαν· τοῦ δὲ Σενναχηρεὶμ, ἐνύ» σταξαν πάντες οἱ ἐπιβεβηκότες τοῖς ἵπποις. (ἑρμην. εἰς τὸν λβ΄. ψαλμ.) τοιαῦτα μὲν λέγει ἡ θεία Γραφὴ, καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες, ἐμποδίζοντες τελείως ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς τὴν καβάλαν τῶν ἀλόγων. καὶ μουλαρίων· ἐὰν ὅμως εἰς κανένα τόπον εἶναι ἡ ϛράταις τραχείαις καὶ δύσκολαις, καὶ ὁ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ ἄτια καλά; δὲν πηγαίνουν νὰ βλέπουν τὰ θέατρα, καὶ τὰ κυνήγια, καὶ τὰ τρεξίματα τῶν ἀλόγων, καὶ ἐκείνους ὁποῦ πηδοῦν, καὶ παλεύουν καὶ ῥίπτουν τὸ λιθάρι, ὡσὰν καὶ οἱ ἐθνικοί; ὢ ἀλλοίμονον! καὶ ποῦ εἶναι τώρα ἕνας Ἱερεμίας νὰ κλαύσῃ τοὺς Χριστιανοὺς τοῦ καιροῦ τούτου, καθὼς ἔκλαιε ποτὲ καὶ τοὺς Ἑβραίους, καὶ νὰ εἰπῇ διὰ αὐτοὺς ἐκεῖνα τὰ λόγια. » Πῶς ἀμαυρωθήσεται χρυσίον; ἀλλοιωθή» σεται τὸ ἀργύριον τὸ καθαρόν; ἐξεχύθησαν » λίθοι Ἅγιοι ἀπ' ἀρχῆς πασῶν ἐξόδων; Υἱοὶ Σιὼν » οἱ τίμιοι, οἱ ἐπηρμένοι ἐν χρυσίῳ, πῶς ἐλογί» σθησαν εἰς ἀγγεῖα ὀςράκινα, ἔργα χειρῶν κεραμέως; (Θρ. δ'. 1. 2.) ἤγουν πῶς ἐμαύρισε τὸ χρυσάφι; πῶς ἀλλοιώθηκε τὸ καθαρὸν ἀσῆμι; πῶς ἐῤῥίφθηκαν εἰς ταῖς ςράταις ἡ πολύτιμαις πέτραις καὶ ἅγιαις; πῶς τὰ χρυσᾶ τέκνα τῆς Σιῶν ἔγειναν ὡσὰν τὰ πήλινα ἀγγεῖα τοῦ κεραμέως; καὶ ἀληθῶς, οἱ ἐθνικοὶ καὶ ἄπιςοι ἔπρεπε νὰ μιμοῦνται τὰς καλὰς συνηθείας τῶν Χριστιανῶν· καὶ ὄχι ἀντιςρόφως οἱ Χριςιανοὶ νὰ μιμοῦνται τὰς πεπλανημένας συνηθείας τῶν ἐθνικῶν· διατὶ οἱ ἐθνικοὶ, εἶναι χάλκωμα καὶ μολύβι· οἱ δὲ Χριςιανοὶ, εἶναι τὸ καθαρὸν μάλαγμα, καὶ ἀσῆμι. ὅθεν, καθὼς καπνίζεται τὸ χάλκωμα, καὶ τὸ μολύβι ἀπὸ τὸ μάλαγμα, καὶ μὲ τὸ κάπνισμα αὐτὸ λαμπρίνεται, καὶ γίνεται εὔμορφον· ἔτσι ἔπρεπε καὶ οἱ ἐθνκοὶ νὰ καλλωπίζωνται, καὶ νὰ ςολίζωνται ἀπὸ τὰς σεμνὰς καὶ ἁγίας συνηθείας τῆς ζωῆς τῶν Χριστιανῶν· ἀλλὰ τώρα, ἀλλοίμονον! γίνεται ὅλον τὸ ἐναντίον· καὶ οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ εἶναι τὸ καθαρὸν μάλαγμα, καπνίζονται ἀπὸ τὴν ἀσχημάδα τοῦ χαλκώματος τῶν ἐθνικῶν συνηθειῶν· τὸ ἀσῆμι γίνεται μολύβι· οἱ πολύτιμοι λίθοι, γίνονται πέτραις ἄτιμαις· καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ λάμπουν κατὰ τὴν πίςιν, ὡσὰν τὸ χιόνι, καὶ τὸ γάλα, καὶ τὸ φῶς, γίνονται κατὰ τὴν ζωὴν, καὶ τὰ ἔργα, ὡσὰν ἀςβόλη, καὶ κάρβουνα μαῦρα· διὰ τοῦτο πάλιν ὁ Ἱερεμίας θρηνῶν ἔλεγεν » ἐκαθαριώθησαν » ναζιραῖοι αὐτῆς ὑπὲρ χιόνα· ἔλαμψαν ὑπὲρ » γάλα· ὑπὲρ λίθον σαπφείρου τὸ ἀπόσπασμα » αὐτῶν· ἐσκότασεν ὑπὲρ ἀςβόλην τὸ εἶδος αὐ» τῶν· οὐκ ἐπεγνώσθησαν ἐν ταῖς ἐξόδοις· (θρη. δ'. 7. 8.) καὶ ὁ προφήτης Δαβίδ, » καὶ ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν. (ψαλ. ρέ. 34.)

Ὅτι αἱ κακαῖς συνήθειαις τῶν Χριςιανῶν δὲν ἀφίνουν τὰ Ἔθνη νὰ πιςεύσουν. — Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἔχουν νὰ δώσουν ἀπολογίαν, καὶ διὰ τὰ Ἔθνη.

Οἱ Χριςιανοὶ ἔχουν ἐντολὴν ἀπὸ τὸν Θεὸν, νὰ γίνωνται Ἅγιοι, καθὼς καὶ ὁ Θεὸς εἶναι Ἅγιος » Ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι Ἅγιος ἐγὼ Κύριος. (Λευ. ιθ'. 2.) διὰ τοῦτο καὶ ὅλα τὰ ἔργα, καὶ ἡ συνήθειαις τῶν Χριςιανῶν, πρέπει ἀκολούθως νὰ ἦναι καὶ αὐταῖς ὅλαις ἅγιαις, ὅλαις σεμναῖς, ὅλαις εὔτακταις, ὅλαις εὐλαβητικαῖς, εἰς τρόπον ὁποῦ βλέποντες αὐτὰς οἱ ἄπιςοι, καὶ ἐθνικοὶ, ὄχι μόνον νὰ ἐπαινοῦν τοὺς Χριςιανοὺς, ὡσὰν σπέρμα ὑπὸ Θεοῦ εὐλογημένον, καθὼς λέγει ὁ Ἡσαΐας, » καὶ γνωσθή» σεται ἐν τοῖς ἔθνεσι τὸ σπέρμα αὐτῶν· καὶ » τὰ ἔκγονα αὐτῶν ἐν μέσῳ τῶν λαῶν· πᾶς ὁ » ὁρῶν αὐτοὺς, ἐπιγνώσεται αὐτοὺς, ὅτι οὗτοι » εἰσὶ σπέρμα εὐλογημένον ὑπὸ Θεοῦ. (Ἡσ. ξθ'. 9.) ἀλλὰ καὶ νὰ παρακινοῦνται ἀκόμη νὰ πιςεύουν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριςὸν, καὶ νὰ δέχωνται τὴν πίςιν τῶν Χριςιανῶν· τώρα ὅμως βλέποντες οἱ ἄπιςοι, καὶ ἐθνικοὶ, πῶς εἰς τοὺς Χριςιανοὺς πολιτεύονται τὰ ἔργα, καὶ ἡ συ-

---

νάρια δὲν ἠμποροῦν νὰ δουλεύουν, εἶναι συγκεχωρημένον εἰς τοὺς Χριστιανοὺς νὰ μεταχειρίζωνται ἄλογα, καὶ μουλάρια, ὄχι ὅμως ἄλογα καὶ μουλάρια ὑπερήφανα, πολυέξοδα, καὶ πολυεξόδως ἐστρωμένα, ἀλλὰ ταπεινὰ, καὶ ταπεινῶς ἐστρωμένα, καθὼς πρέπει εἰς τοὺς Χριστιανούς. Ἀνίσως δὲ οἱ ἁπλοῖ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται ἄλογα ὑπερήφανα καὶ μουλάρια πολυτελῶς ἐστρωμένα, πόσῳ μᾶλλον δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται αὐτὰ οἱ ἅγιοι ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νήθειαις τῶν ἐθνῶν, δὲν παρακινοῦνται νὰ πιςεύουν· εἰς τὸν Χριςὸν, καὶ νὰ δοξάζουν τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, καθὼς μᾶς ἐπαρήγγειλεν ὁ Κύριος λέγων· » οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν » ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ » καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν Πατέρα ὑμῶν » τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. (Ματθ. έ. 16.) ἀλλὰ παρακινοῦνται νὰ λέγουν ταῦτα » οἱ Χριςιανοὶ καυχῶνται πῶς εἶναι καλήτεροι ἀπὸ λόγου μας, εἰς τὴν πίςιν· ὅμως καὶ αὐτοὶ ὅμοιοι εἶναι μὲ ἡμᾶς· διὰ τὶ τὰ ἔργα, καὶ τὰς συνηθείας ὁποῦ ἡμεῖς κάμνομεν, τὰς αὐτὰς κάμνουσι καὶ αὐτοί· καὶ μὲ τοῦτα τὰ λόγια βλασφημοῦσι τὸν Θεὸν, ταὶ τὸ Ἅγιον Ὄνομα τοῦ Χριςιανισμοῦ· καὶ τῆς βλασφημίας ταύτης αἴτιοι εἴμεθα ἡμεῖς, καθὼς ὁ ἴδιος Θεὸς παραπονούμενος λέγει » δι᾽ ὑμᾶς διαπαντὸς τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται » ἐν τοῖς ἔθνεσι· (Ἡσα. νϐ΄. 5.) διὰ τοῦτο σοφώτατα, καὶ ἀληθέςατα λέγει ἕνας Πατέρας, ὅτι ἡμεῖς οἱ Χριςιανοὶ ἔχομεν νὰ δώσωμεν λόγον εἰς τὸν Θεὸν, ὄχι μόνον διὰ λόγου μας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἔθνη, καὶ τοὺς ἀσεβεῖς· ἐπειδὴ ἂν ἡμεῖς εἴχομεν ζωὴν ἁγίαν, καθὼς εἶναι Ἁγία ἡ πίςις μας, βεβαιότατα ἠθέλαμεν τραβίξωμεν καὶ τοὺς ἐθνικοὺς καὶ ἀπίςους εἰς τὴν Χριςιανικὴν πίςιν μας. Καὶ τούτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ὁ Κύριος παρωμοίωσε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου Εὐαγγελίου μὲ τὸ προζύμι· » ὁμοία ἐςὶν ἡ βασιλεία » τῶν οὐρανῶν ζύμῃ· ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν » εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον· (Ματθ. ιγ΄. 33) διὰ νὰ μᾶς δείξῃ μὲ τὴν ὁμοίωσιν ταύτην, ὅτι καθὼς τὸ προζύμι ὅταν ζυμωθῇ μὲ τὸ ἄλευρον, μεταϐάλλει εἰς τὸν ἑαυτόν του ὅλον ἐκεῖνο τὸ ἄλευρον, καὶ τὸ κάμνει προζύμι ὅμοιόν του· ἐκεῖνο δὲ πάλιν, δύναται νὰ μεταβάλλῃ ἄλλο ἄλευρον, καὶ νὰ τὸ κάμῃ προζύμι. τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Κύριος, ἔϐαλε μὲν πρῶτον τοὺς Ἀποςόλους τοῦ ὡσὰν προζύμι τῆς πίςεως, μέσα εἰς τὰ τρία γένη τῶν ἀνθρώπων, Ἰουδαίων λέγω, Ἐθνικῶν, καὶ Σαμαρειτῶν (οὗτοι γὰρ ἦσαν μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἐθνικῶν, καὶ οὔτε παντελῶς Ἰουδαῖοι, ὄυτε παντελῶς Ἐθνικοὶ) καὶ οὕτως ἐζύμωσαν ἡμᾶς, καὶ μᾶς ἔκαμαν προζύμι ὅμοιόν τους· ἤτοι ὁμοίους των Χριςιανούς· ἀφῆκε δὲ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους, τοὺς ἀπίςους καὶ ἀσεϐεῖς, νὰ τοὺς μεταϐάλλωμεν πάλιν ἡμεῖς οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὴν πίςιν τοῦ Χριςοῦ· καὶ ὡς προζύμι ὁποῦ εἴμεθα, νὰ τοὺς ζυμώσωμεν ὅλους, καὶ νὰ τοὺς κάμωμεν ὁμοιόν μας προζύμι· ἤτοι πιςοὺς Χριςιανούς. Τώρα ςοχασθῆτε πόσης καταδίκης εἴμεθα ἄξιοι. οἱ Ἀπόςολοι, ὁποῦ ἦτον τόσον ὀλίγοι, ἐγύρισαν τοὺς περισσοτέρους ἀνθρώπους εἰς τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἡμεῖς ὁποῦ εἴμεθα τόσον πολλοὶ Χριςιανοὶ, δὲν δυνάμεθα τώρα νὰ γυρίσωμεν τοὺς ὀλίγους ἀσεϐεῖς ὁποῦ ἔμειναν· διά τί; διὰ τὰ πονηρὰ ἔργα μας, καὶ διὰ τὴν ἐθνικὴν καὶ διεςραμμένην ζωὴν ὁποῦ ζῶμεν. ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Χρυσόςομος· « διὰ τοῦτο ἀνέμιξεν ὁ Θεὸς τὰ πλήθη τοὺς αὐτῷ πιςεύοντας, ἵνα μεταδῶμεν ἀλλήλοις τῆς ἡμετέρας συνέσεως... εἰ δὲ ἄνθρωποι δώδεκα τὴν οἰκουμένην ἅπασαν ἐζύμωσαν, ἐννόησον ὅση ἡμῶν ἡ κακία, ὅταν τοσοῦτοι ὄντες, τοὺς ὑπολιπομένους μὴ δυνηθῶμεν διορθοῦν, οὓς μυρίοις κόσμοις ἀρκεῖν ἐχρῆν, καὶ γενέσθαι ζύμην. » Ὁμιλ. μς΄. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) (1)

Τὶ ἐπιτίμια λαμβάνουν οἱ ἀκολουθοῦντες εἰς τὰς ἐθνικὰς συνηθείας.

Τὸ λοιπὸν ἀδελφοὶ, ἀνίσως ἕως τώρα ἀκολου-

(1) Οἱ σοφοὶ διαιροῦσιν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ ἐγνωσμένου Κόσμου εἰς τριάκοντα μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα, τὰ μὲν δεκαεννέα εἶναι ἐθνικοὶ καὶ εἰδωλολάτραι, τὰ δὲ πέντε εἶναι καὶ ὀνομάζωνται Χριςιανοὶ, τὰ δὲ ἕξ, εἶναι Μωαμεθανοί· τώρα ςοχασθῆτε πόσην καταδίκην ἔχομεν νὰ λάϐωμεν ἡμεῖς οἱ χριςιανοὶ, ὅτι διὰ τὴν κακήν μας ζωὴν, ὠλιγοςεύσαμεν μὲν ἡμεῖς, ἐπερίσσευσαν δὲ τόσον οἱ Εἰδωλολάτραι καὶ Μωαμεθανοί· ὅρα περὶ τούτου εἰς τὸ περὶ Ἀνεξιθρησκείας Βιϐλίον.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

θήσαμεν τὰς κακὰς, καὶ ψυχοβλαβεῖς συνηθεί-
ας τῶν ἐθνικῶν, καὶ ἀπίστων, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς σή-
μερον καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, ἂς μετανοήσωμεν, καὶ
ἂς παύσωμεν ἀπὸ αὐτὰς, καὶ ἂς φοβηθῶμεν τὸ
ἐπιτίμιον τοῦ ἀφορισμοῦ, μὲ τὸ ὁποῖον οἱ θεῖοι
Ἀπόστολοι κανονίζουσι, καὶ παιδεύουν ἐκείνους
ὁποῦ πράττουν τὰς ἐθνικὰς συνηθείας· οὕτω γὰρ
λέγουν εἰς τὰς διαταγάς των « Ἑλληνικοῖς τις
ἔθεσιν ἐξακολουθῶν, ἢ Ἰουδαϊκοῖς μύθοις, ἢ με-
» ταθέσθω, ἢ ἀποβαλλέσθω, (Βιβ. ή. Κεφ. λβ΄.)
ἀκούεται Χριστιανοὶ τί προστάζουν οἱ Ἅγιοι Ἀ-
πόστολοι; ὅποιος λέγουν; ἀκολουθεῖ εἰς τὰς συ-
νηθείας τῶν Ἑλλήνων, καὶ Ἐθνικῶν, ἢ εἰς τοὺς
μύθους τῶν Ἑβραίων· οὗτος, ἢ νὰ ἀφήσῃ τὰς
συνηθείας αὐτὰς, καὶ νὰ παύσῃ· ἢ ἂν δὲν παύ-
σῃ νὰ ἀποβάλλεται καὶ νὰ ἀφορίζεται ἀπὸ τὰ
Μυστήρια, καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀπὸ
τὴν συναναστροφὴν τῶν Χριστιανῶν· καὶ νὰ νομίζε-
ται ὡσὰν ἕνας ἄπιστος καὶ ἐθνικὸς· καὶ τὸ θαυμα-
στότερον εἶναι, ὁποῦ οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι λέγουν
τοῦτο καὶ διὰ τοὺς ἀπίστους, ὁποῦ ζητοῦν τὴν
εἰς Χριστὸν πίστιν· ἤγουν, ἀνίσως τινὰς ἄπιστος
καὶ ἐθνικὸς ζητῇ νὰ βαπτισθῇ καὶ νὰ πιστεύσῃ
εἰς τὸν Χριστὸν, οὗτος, ἢ νὰ παύσῃ ἀπὸ τὰς Ἑλ-
ληνικὰς συνηθείας, ἢ ἂν δὲν παύσῃ, νὰ ἀποβάλ-
λεται, καὶ νὰ μὴ δέχεται εἰς τὴν πίστιν· ἂς ἀ-
κούσωμεν καὶ χωριστὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου
πόσον σφοδρὰ, καὶ πόσον φοβεριστικὰ προστάζει
ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς νὰ μὴν περιπατοῦμεν ὡ-
σὰν τὰ ἄλλα ἔθνη, τὰ μεματαιωμένα εἰς τὸν
νοῦν καὶ ἐσκοτισμένα, καὶ μεμακρυσμένα ἀπὸ
τὸν Θεὸν, διὰ τὴν ἀγνωσίαν καὶ πώρωσιν τῆς
καρδίας των. » τοῦτο οὖν λέγω, καὶ μαρτύρο-
» μαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν, κα-
» θὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, ἐν ματαιότητι τοῦ
» νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, ὄντες
» ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν
» ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρω-
» σιν τῆς καρδίας αὐτῶν. (Ἐφ. δ΄. 17.) ἂς
δείξωμεν εἰς τὸν ἑαυτόν μας ἀδελφοὶ, τὰ φανε-
ρὰ σημάδια ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὁποῖα ξεχωρίζωμεν,
καὶ διαφέρωμεν ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς· καὶ μὲ αὐ-
τὰ γνωριζόμεθα, πῶς, ἡμεῖς μὲν εἴμεθα βαπτι-
σμένοι, ἐκεῖνοι δὲ, ἀβάπτιστοι, ἡμεῖς πῶς εἴμε-
θα Χριστιανοὶ, καὶ ἐκεῖνοι ἐθνικοί· ἡμεῖς πῶς εἴ-
μεθα εὐσεβεῖς, καὶ πιστοὶ, καὶ ὀρθόδοξοι, ἐκεῖνοι
δὲ ἀσεβεῖς, καὶ ἄπιστοι, καὶ κακόδοξοι· καὶ ποῖα
εἶναι τα σημάδια αὐτὰ; ἀποκρίνεται ὁ θεῖος
Νύσσης Γρηγόριος καὶ λέγει, πῶς εἶναι, ὄχι ἡ
ἀλλαγὴ καὶ διαφορὰ τῆς φύσεως, καὶ τῶν σω-
ματικῶν χαρακτήρων τοῦ ἀνθρώπου, ὄχι. διὰ
τί, τὴν αὐτὴν φύσιν, ὁποῦ ἔχουν οἱ Χριστιανοὶ,
ἔχουν καὶ οἱ ἐθνικοὶ, καὶ τοὺς αὐτοὺς χαρακ-
τῆρας τοῦ σώματος, ὁποῦ εἶχον πρὸ τοῦ νὰ βα-
πτισθοῦν οἱ Χριστιανοὶ, ἔχουν καὶ ἀφ᾽ οὗ βαπτι-
σθοῦν· διὰ τὶ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μένει μία καὶ
ἡ αὐτὴ, χωρὶς νὰ ἀλλάξῃ· ἀλλὰ λέγει πῶς τὰ
φανερὰ σημάδια τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι, ἡ διαφο-
ρὰ τῆς γνώμης εἰς τὸ καλήτερον, ἡ ἀλλαγὴ
τῆς καθαρᾶς ζωῆς καὶ ἁγίας· καὶ τὸ νὰ ἀφή-
σουν οἱ Χριστιανοὶ τὰς παλαιάς των κακὰς συ-
νηθείας, καὶ νὰ μεταχειρίζωνται ἄλλας καλὰς
συνηθείας, ὁποῦ ἁρμόζουν εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν
νέαν ζωήν τους· αὐτὰ εἶναι ὁποῦ ξεχωρίζουν τὸν
καινούριον ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν παλαιόν· αὐτὰ
εἶναι ὁποῦ διακρίνουσι τοὺς Χριστιανοὺς ἀπὸ
τοὺς ἐθνικούς, καὶ τοὺς βαπτισμένους εἰς τὸ ὄνο-
μα τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τοὺς ἀπίστους καὶ ἀβαπτί-
στους » δείξατέ μοι μετὰ τὴν μυστικὴν χάριν τὴν
» τῶν τρόπων ἐναλλαγὴν· καὶ τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖτ-
» τον μετακοσμήσεως τὴν διαφορὰν, τῇ καθα-
» ρότητι τῆς πολιτείας γνωρίσατε. . . οἱ γὰρ
» τοῦ σώματος χαρακτῆρες μένουσιν ἀμετά-
» βλητοι, καὶ ἡ τῆς δρωμένης φύσεως διάπλασις
» οὐκ ἀμείβεται· χρεία δὲ πάντως τινὸς ἐναρ-
» γοῦς ἀποδείξεως, δι᾽ ἧς ἐπιγνωσόμεθα τὸν ἀρ-
» τίτοκον ἄνθρωπον, συμβόλοις τισὶ φανεροῖς,
» τὸν νέον ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ διακρίνοντες· ταῦ-
» τα δὲ οἶμαι τυγχάνειν τὰ κατὰ πρόθεσιν
» τῆς ψυχῆς κινήματα, ἀφ᾽ ὧν ἑαυτὴν χωρί-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ζουσα τῆς παλαιᾶς συνηθείας, νεωτέραν δὲ » τέμνουσα τῆς πολιτείας ὁδὸν, διδάξει σαφῶς, » τοὺς γνωρίμους, ὡς ἄλλη τις ἐξ ἄλλης γεγέ- » νηται, οὐδὲν τῆς παλαιᾶς ἐφελκομένη γνώρι- » σμα· (Λόγ. εἰς τὰ Θεοφάν.)

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν εἰς τοὺς ἐφευρετὰς τῶν κακῶν συνηθειῶν. — Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ πολεμοῦν τὸν χαλασμὸν τῶν κακῶν συνηθειῶν· καὶ οἱ πολεμοῦντες μὲ ποίους ὁμοιάζουν.

Ὅθεν ἀνίσως τινὰς Χριςιανὸς, κληρικὸς, ἢ λαϊκὸς, ἄνδρας, ἢ γυναῖκα, ἤθελεν ἐφεύρῃ καμμίαν νέαν κακὴν συνήθειαν, καὶ καμμένα νεωτέρισμα, ἄπρεπον εἰς τοὺς Χριςιανοὺς, καὶ ψυχοβλαβὲς, ἢ εἰς φαγητὰ, καὶ ποτὰ, ἢ εἰς φορέματα, ἢ εἰς κτίρια, ἢ εἰς ἄλλα ὅμοια, φυλαχθῆτε καλὰ, καὶ προσέχετε, ἀδελφοί μου, νὰ μὴ τὸν μιμηθῇ κανένας ἀπὸ λόγου σας, ἢ νὰ τὸν ἐπαινέσῃ πῶς ἔκαμε καλά· διὰ τὶ καὶ ἐσεῖς τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν ἔχετε μὲ ἐκεῖνον, ὁποῦ ἐφεύρηκε τὴν κακὴν ἐκείνην συνήθειαν, καὶ παρόμοια ἔχετε νὰ κολασθῆτε· διὰ τοῦτο παραγγέλλει ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ λέγει » ὅτι δὲν » πρέπει νὰ ἀκολουθῶμεν εἰς τὰς διεφθαρμένας » προλήψεις τῶν πολλῶν, καὶ νὰ βεβαιόνωμεν » τὰ κακὰ, μὲ τὴν συγκοινωνίαν τοῦ πράγματος. (Ὅρ. κατὰ πλάτ. μ.) τὶ λέγω; οὐδὲ μίαν μόνην φορὰν δὲν πρέπει νὰ κάμνετε, καὶ νὰ μιμῆσθε ἐκείνην τὴν κακὴν συνήθειαν, καὶ τὸ νεωτέρισμα· ἀλλ' ἐξ ὅλης ψυχῆς νὰ τὸ μισῆτε, καὶ νὰ τὸ ἀποςρέφεσθε· ἔτσι σᾶς παραγγέλει ὁ θεῖος Χρυσόςομος λέγων » μὴ μοῦ λέγῃς τὴν συ- » νήθειαν· διὰ τὶ ἂν ἦναι τὸ πρᾶγμα κακὸν, » οὔτε μίαν φορὰν ἂς μὴ γίνεται· εἰδὲ κακὸν » δὲν εἶναι, ἂς γίνεται πάντοτε· (Ὁμιλ. ιϐ'. τῆς ά. πρὸς Κορινθ.) Ἀνίσως δὲ πάλιν ἤθελεν εὑρεθῇ κανένας θεοφοβούμενος Χριςιανὸς, ἱερεὺς, ἢ λαϊκὸς, ἄνδρας, ἢ γυναῖκα, ὁποῦ κατηγορεῖ, καὶ ἐλέγχει καμμίαν κακὴν συνήθειαν, καὶ ζητεῖ μὲ κάθε λογῆς τρόπον νὰ τὴν χαλάσῃ, διὰ τὶ βλάπτει καὶ κολάζει τὰς ψυχὰς τῶν Χριςιανῶν· φυλαχθῆτε καλὰ καὶ προσέχετε ἀδελφοί μου, νὰ μὴν σηκόνεσθε κατ' ἐπάνω του, καὶ τὸν κυνηγᾶτε, καὶ τὸν κατηγορῆτε, πῶς ζητεῖ νὰ χαλάσῃ παλαιὰν συνήθειαν, ὁποῦ τὴν ἐφύλαξαν τόσοι καὶ τόσοι ἄνθρωποι· διατὶ, ἂν ἔτσι κάμετε, εἶσθε παρόμοιοι μὲ τοὺς θεοκτόνους, καὶ παρανόμους Ἑβραίους, οἱ ὁποῖοι ἐψευδομαρτύρουν ἐναντίον τοῦ Ἁγίου πρωτομάρτυρος, καὶ Ἀρχιδιακόνου Στεφάνου. καὶ ἔλεγον, ὅτι ὁ Στέφανος εἶπε, πῶς ὁ Ναζωραῖος Ἰησοῦς ἔχει νὰ χαλάσῃ τὰς συνηθείας, ὁποῦ ἐπαρέδωκεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τοὺς Ἑβραίους· ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λέγοντος· ὅτι ὁ Ἰη- » σοῦς ὁ Ναζωραῖος, οὗτος καταλύσει τὸν τό- » πον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη, ἃ παρέδω- » κεν ἡμῖν Μωϋσῆς. (Πράξ. ς'. 14).

Νὰ εἰπῶ ἀκόμη καὶ μεγαλήτερον· ὅσοι εἶναι ὁποῦ κατηγοροῦν, καὶ ζητοῦν νὰ κακοποιήσουν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁποῦ ζητεῖ νὰ κόψῃ τὰς κακὰς, καὶ ψυχοβλαβεῖς συνηθείας τῶν χριςιανῶν, καὶ νὰ καταςήσῃ ἄλλας ψυχωφελεῖς καὶ καλὰς, οἱ τοιοῦτοι ἄνθρωποι εἶναι χειρότεροι ἀκόμη καὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονας. καὶ τοῦτο βεβαιόνεται ἀπὸ τὴν ἱςορίαν ὁποῦ διηγοῦνται αἱ πράξεις τῶν ἱερῶν Ἀποςόλων, ἔχουσαν οὕτως. Εὑρίσκετο μίαν φορὰν εἰς τοὺς Φιλίππους ὁ Ἀπόςολος Παῦλος μὲ τὸν Ἀπόςολον Σίλαν, καὶ Τιμόθεον, κηρύττοντες τὸ Εὐαγγέλιον· ἐκεῖ ἦτον καὶ μία δούλη ἑνὸς Ἕλληνος, ἥτις εἶχε πνεῦμα Πύθωνος, ἤγουν δαιμόνιον προμαντευτικόν· συναπαντήσασα δὲ ἡ δούλη ἐκείνη τοὺς Ἀποςόλους, ὅταν ἐπήγαιναν εἰς προσευχὴν, ἠκολούθει κατόπιν εἰς αὐτοὺς, καὶ ἐφώναζε· πῶς οἱ ἄνθρωποι ἐτοῦτοι, εἶναι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίςου, καὶ κηρύτουσιν εἰς ἐσᾶς τὴν ςράταν τῆς σωτηρίας· » οὗτοι οἱ ἄνθρωποι, δοῦλοι » τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίςου εἰσὶν, οἵ τινες καταγ- » γέλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας. (Πράξ. ις'. 17.) ἀκούοντας δὲ ὁ Παῦλος ἐλυπήθη, καὶ τῆς εὔγαλε τὸ δαιμόνιον· ἀλλ' οἱ αὐθένται τῆς δού-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λης ἐκείνης βλέποντες πῶς ἔχασαν τὸ κέρδος ὁποῦ ἐλάμβαναν ἀπὸ τὰς μαντείας, ὁποῦ ἔκαμνε τὸ δαιμόνιον τῆς δούλης των, ἐσηκώθηκαν κατ᾽ ἐπάνω τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Σίλα, καὶ τῶν Ἀποςόλων, καὶ τοὺς ἐτράβιξαν εἰς τὸ παζάρι, καὶ τοὺς ἐπαρέδωκαν εἰς τοὺς ςρατιώτας, φωνάζοντες· ἐτοῦτοι οἱ ἄνθρωποι Ἑβραῖοι ὄντες, ταράττουσι τὴν πολιτείαν μας, καὶ κηρύττουσιν ἄλλας συνηθείας, τὰς ὁποίας δὲν εἶναι συγκεχωρημένον νὰ κάμνωμεν ἡμεῖς οἱ Ῥωμαῖοι. » Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν, Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη, ἃ οὐκ ἔξεσιν ἡμῖν παραδέχεσθαι, οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσι. (Πράξ. ιϛ΄. 20.) ςοχασθῆτε ἀδελφοί· οἱ δαίμονες ἐφώναζαν πῶς οἱ Ἀπόςολοι κηρύττουσι τὴν ςράταν τῆς σωτηρίας, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐφώναζον, πῶς κηρύττουσιν ἄλλας καινούριας συνηθείας· ὅθεν καὶ ἐκεῖνοι οἱ Χριςιανοὶ ὁποῦ κατηγοροῦν τοὺς ἀνθρώπους, ὁποῦ ζητοῦν νὰ χαλοῦν τὰς παλαιὰς κακὰς συνηθείας, καὶ νὰ καταςαίνουσιν ἄλλας καλάς, καὶ ἁγίας συνηθείας, πολὺ χειρότεροι εἶναι καὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονας.

Ἐπίλογος.

Ἀλλὰ ἐσεῖς ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, μὴ ὁμοιάσετε μὲ τούτους τοὺς ἀνθρώπους αὐθέντας τῆς ἰατρευθείσης δούλης, μηδὲ φανῆτε κατὰ τοῦτο τῶν δαιμόνων σκληρότεροι· ἀλλὰ μάλιςα ἐπαινεῖτε, καὶ ἐγκωμιάζετε μὲ τὰ λόγια, καὶ μιμεῖσθε καὶ ἀκολουθεῖτε μὲ τὰ ἔργα, ἐκείνους τοὺς ἀνθρώπους, ὁποῦ σπουδάζουν καὶ ἀγωνίζονται νὰ κόπτουν τὰς ψυχοβλαβεῖς συνηθείας, ὁποῦ ἐπικρατοῦν εἰς τοὺς τόπους σας, καὶ γνωρίζετε αὐτοὺς διὰ εὐεργέτας, καὶ καλοθελητὰς τῆς ψυχῆς σας, τῆς ζωῆς σας, καὶ τῆς αἰωνίου σωτηρίας σας· ἵνα μὲ τὴν συνεργίαν ὁλονῶν, ἀφανισθοῦν μέν, ἀπὸ τὴν πολιτείαν καὶ ζωὴν τῶν Χριςιανῶν, αἱ ἐθνικαῖς συνήθειαις, ὁποῦ ἐπεκράτησαν· φυτευθοῦν δέ, καὶ ἀνθήσουν, καὶ δένδρα μεγάλα γένουν μὲ τὸν καιρόν, αἱ καλαῖς καὶ ἐνάρεταις, καὶ ψυχωφελεῖς συνήθειαις τῶν παλαιῶν Ἁγίων Χριςιανῶν, τῶν προπατόρων μας· χάριτι, καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ· ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρί, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Β΄.

Διαλαμβάνων, ὅτι οἱ Χριςιανοὶ ἁπλῶς, δὲν πρέπει νὰ παίζουν Ὄργανα, οὔτε νὰ χορεύουν, καὶ νὰ τραγῳδοῦν.

Προοίμιον.

» Οὐαὶ οἱ ἐγειρόμενοι τὸ πρωΐ, καὶ τὰ σίκερα διώκοντες! οἱ μένοντες τὸ ὀψέ! ὁ γὰρ οἶνος αὐτοὺς συγκαύσει· μετὰ γὰρ κιθάρας, καὶ ψαλτηρίου, καὶ τυμπάνων, καὶ αὐλῶν τὸν οἶνον πίνουσι, καὶ τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι· καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι· τοίνυν αἰχμάλωτος ὁ λαός μου ἐγενήθη, διὰ τὸ μὴ εἰδέναι αὐτοὺς τὸν Κύριον, καὶ πλῆθος ἐγενήθη νεκρῶν, διὰ λιμόν, καὶ δίψος ὕδατος· καὶ ἐπλάτυνεν ὁ ᾅδης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διήνοιξε τὸ ςόμα αὐτοῦ τοῦ μὴ διαλιπεῖν. (Ἡσ. ε΄.)

Ἰδοῦ ἀγαπητοί μου Χριςιανοί, ποῖα φοβερὰ λόγια ἐξεφώνησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου, ἐναντίον ἐκείνων ὁποῦ τρώγουν καὶ πίνουν μὲ λύρας καὶ τύμπανα! ἰδοῦ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ποία εἶναι ἡ φρικτὴ ἀπόφασις ὁποῦ κάμνει ὁ ἴδιος Θεὸς, ἐναντίον ἐκείνων ὁποῦ παίζουν διάφορα ὄργανα, καὶ χορεύουν, καὶ τραγῳδοῦν! ἰδοὺ ποταπαῖς εἶναι αἱ ἐλεειναὶ φωναὶ ὁποῦ φωνάζει ὁ Παντοκράτωρ, ἐλεεινολογῶν ὅλους τοὺς παιγνιδάτορας, ὅλους τοὺς χορεύοντας, καὶ ὅλους τοὺς τραγῳδοῦντας! Οὐαὶ, λέγει, καὶ ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους ὁποῦ σηκόνονται τὸ πρωῒ ἀπὸ τὸν ὕπνον, καὶ τρέχουν νὰ πίνουν ῥακὶ! οὐαὶ εἰς ἐκείνους ὁποῦ μένουν εἰς τὰ καπηλεῖα ἕως τὸ βράδυ! διὰ τὶ τὸ κρασὶ, καὶ τὸ ῥακί θέλει τοὺς κατακαύσει· αὐτοὶ πίνουν τὸ κρασὶ μὲ τὰς λύρας, καὶ μὲ τὰ ψαλτήρια, καὶ τὰ τύμπανα, καὶ συραύλια, καὶ εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου δὲν θέλουσι νὰ ἰδοῦν, οὐδὲ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ θέλουν νὰ ϛοχασθοῦν. Διὰ τοῦτο ὁ λαὸς μου θέλει σκλαβωθῆ, καὶ πολλοὶ ἀπ᾽ αὐτοὺς θέλουν ἀποθάνουν ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ δίψαν· διὰ τὶ δὲν γνωρίζουν, οὐδὲ φοβοῦνται τὸν Κύριον· καὶ ὁ ᾅδης ἄνοιξε, καὶ ἐπλάτυνε τὸ ϛόματου, διὰ νὰ τοὺς δεχθῆ.

Τρεῖς παιδείαις φοβερίζει μὲ ταῦτα τὰ λόγια νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς εἰς ἐκείνους, ὁποῦ παίζουν παιγνίδια, καὶ χορεύουν καὶ τραγῳδοῦν. ά. σκλαβίαν. » τοίνυν αἰχμάλωτος ὁ λαός μου ἐγενήθη. » β΄. θάνατον ἀπὸ πεῖναν καὶ δίψαν » καὶ πλῆ- » θος ἐγενήθη νεκρῶν, διὰ λιμὸν, καὶ δίψος ὕδα- » τος· καὶ γ΄. κόλασιν καὶ καταδίκην κάτω εἰς » τὸν ᾅδην. » καὶ ἐπλάτυνεν ὁ ᾅδης τὴν ψυχὴν » αὐτοῦ, καὶ διήνειξε τὸ ϛόμα αὐτοῦ τοῦ μὴ » διαλιπεῖν· καὶ αἱ τρεῖς παιδεῖαι εἶναι τῇ ἀληθείᾳ φοβεραῖς, καὶ τρομεραῖς, διὰ τὶ δὲν παιδεύουν μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχήν· δὲν παιδεύουν μόνον εἰς τούτην τὴν ζωὴν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἄλλην. καὶ τί ἄλλο εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὴν σκλαβίαν; τί ἄλλο κακὸν μεγαλήτερον ἀπὸ τὸν διὰ πεῖναν θάνατον; ποία ἄλλη φοβερωτέρα τιμωρία ἀπὸ τὸ σκότος τοῦ ᾅδου, καὶ ἀπὸ τὴν παντοτινὴν κόλασιν; διὰ τοῦτο καὶ προλαβὼν εἶπεν ὁ Θεὸς διὰ τοὺς τοιούτους παιγνιδάτορας, καὶ χορευτὰς, καὶ τραγῳδιϛὰς, τὸ, οὐαὶ, καὶ ἀλλοίμονον· ἐπειδὴ τὸ οὐαὶ, καθὼς ἑρμηνεύει ὁ μέγας Βασίλειος » Θρη- » νῶδές ἐϛιν ἐπίφθεγμα. (Λόγ. περὶ μέθης.) θρήνου δὲ ἄξιοι εἶναι κατὰ ἀλήθειαν οἱ παίζοντες τὰ ὄργανα, καὶ τραγῳδοῦντες, καὶ χορεύοντες· διὰ τὶ ὑϛεροῦνται, ὄχι μόνον τῆς παρούσης ζωῆς μὲ τὴν σκλαβίαν, καὶ τὸν ἀπὸ τὴν πεῖναν θάνατον· ἀλλ᾽ ὑϛεροῦνται ἀκόμη καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ κληρονομοῦν μόνην τὴν τιμωρίαν τοῦ Ἅδου, καὶ κόλασιν.

Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἐβουλήθηκα σήμερον νὰ ὁμιλήσω, εἰς ἐσᾶς ἀδελφοί μου Χριϛιανοὶ, καὶ νὰ σᾶς παραϛήσω πόσα κακὰ ἐπροξένησαν, καὶ προξενοῦν τὰ παιγνίδια, καὶ οἱ χοροὶ, καὶ τὰ τραγῴδια, καὶ ἀκολούθως, πῶς δὲν πρέπει οἱ Χριϛιανοὶ νὰ μεταχειρίζωνται ταῦτα· καὶ προσέχετε διὰ νὰ τὸ καταλάβετε.

Διήγησις. — Πόσα κακὰ προξενοῦν τὰ παιγνίδια καὶ οἱ χοροί.

Τὸ πρῶτον καὶ μεγαλήτερον κακὸν, ὁποῦ ἐπροξένησαν, καὶ προξενοῦν τὰ παιγνίδια, καὶ οἱ χοροὶ, εἶναι ἡ εἰδωλολατρία· θέλεις νὰ βεβαιωθῇς; ἀκολούθει μοι νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ Ὄρος τοῦ Σινᾶ· ἐδῶ ὁ Προφήτης Μωϋσῆς, ἀναβαίνωντας διὰ νὰ λάβῃ τὸν θεόγραφον Νόμον, συνωμίλει μὲ τὸν Θεὸν τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ τεσσαράκοντα νύκτας· ὁ δὲ λαὸς τῶν Ἑβραίων κάτωθεν εὑρισκόμενος, βλέπωντας ὅτι ἀργοπόρησεν ὁ Μωϋσῆς νὰ κατέβῃ ἀπὸ τὸ Ὄρος, ἐσηκώθησαν ἐπάνω εἰς τὸν Ἀαρὼν, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Μωϋσέως, καὶ ἐζήτησαν διὰ νὰ τοὺς κάμῃ Θεόν· ὁ δὲ Ἀαρὼν πέρνωντας ὅλα τὰ χρυσᾶ σκολαρίκια τῶν γυναικῶν τῶν Ἑβραίων, ἔχυσεν αὐτὰ εἰς χωνευτήριον, καὶ ἀπὸ τὸ χωνευτήριον εὐγῆκεν εἶδος καὶ εἰκόνα ἑνὸς μοσχαρίου· καὶ εἶπεν εἰς αὐτούς· ἐτοῦτοι εἶναι οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ, ὁποῦ σὲ ἠλευθέρωσαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον· » οὗτοι οἱ θεοί σου Ἰσραὴλ, οἵτινες » ἀνεβίβασάν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. (Ἔξοδ. λϐ΄.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

4.) τότε ὁ λαὸς ἰδόντες τὸ εἴδωλον, ἐχάρησαν, καὶ καθίσαντες, ἔφαγον καὶ ἔπιον· ἔπειτα ἐσηκώθησαν, καὶ ἄρχισαν διὰ νὰ παίζουν, καὶ νὰ χορεύουν, καὶ νὰ τραγῳδοῦν, προσφέροντες τὰ παιγνίδια, καὶ τοὺς χορούς, καὶ τὰ τραγῴδια, λατρείαν, καὶ προσκύνησιν, καὶ τιμὴν εἰς τὸ εἴδωλον. » καὶ ἐκάθησεν ὁ λαὸς φαγεῖν, καὶ » πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. (Αὐτόθι 6.) διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι » ἡ παι- » διὰ αὐτῶν, εἰδωλολατρεία ἦν. (Λόγ. κατὰ μεθυόντ.).

Τὸ δεύτερον κακὸν ὁποῦ ἐπροξένησαν καὶ προξενοῦν τὰ παιγνίδια, καὶ οἱ χοροί, εἶναι ἡ ψευδορκία, καὶ ἡ κατάρα· διὰ τὶ ἀναγινώσκομεν εἰς τοὺς Κριτάς, πῶς ἀφ' οὗ ἡ ἕνδεκα φυλαῖς τοῦ Ἰσραὴλ ἐπολέμησαν τὴν φυλὴν τοῦ Βενιαμὶν, διὰ τὴν μεγάλην ἀσέλγειαν ὁποῦ ἔκαμαν εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ Λευΐτου, καὶ ἄλλοι δὲν ἐγλύτωσαν ἀπὸ αὐτούς, εἰ μὴ μόνον ἑξακόσιοι, ἔκαμαν ὅρκον εἰς τὸν Θεόν, καὶ κατάραν ἔδωκαν εἰς ἐκείνους, ὁποῦ ἤθελαν δώσουν γυναῖκα εἰς τοὺς ἑξακοσίους ἐκείνους ὁποῦ ἐγλύτωσαν. » ὠμόσαμεν ἐν Υἱοῖς Ἰσραὴλ λέγον- » τες, ἐπικατάρατος ὁ διδοὺς γυναῖκα τῷ Βε- » νιαμίν. (Κριτῶν κά. 18.) μὲ ὅλον τοῦτο, ἔγινε παράβασις τοῦ ὅρκου τούτου· καὶ ἡ κατάρα αὐτὴ ἐπροξενήθη εἰς αὐτούς, ἂν καὶ ὄχι κατ' εὐθεῖαν, ἀλλὰ πλαγίως, ἐξ αἰτίας τῶν χορῶν· διὰ τί, μερικαὶ γυναῖκες ἀπὸ ἐκείνας ὁποῦ ἐκατοίκουν εἰς τὴν Σηλώ, μὲ τὸ νὰ ἦλθον καὶ ἐχόρευαν εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ Κυρίου, διὰ τοῦτο ἐπαρακινήθησαν ἡ ἕνδεκα φυλαῖς, καὶ ἐσυμβούλευσαν τοὺς Βενιαμίτας, νὰ ὑπάγουν νὰ ἁρπάσουν τὰς γυναῖκας ἐκείνας ὁποῦ ἐχόρευαν, καὶ νὰ τὰς ὑπάγουν εἰς τὸν τόπον τοῦ Βενιαμὶν, καὶ ἐκεῖ νὰ τὰς ἔχωσι διὰ γυναῖκάς των. » πο- » ρεύεσθε, καὶ ἐνεδρεύσατε ἐν τοῖς ἀμπελῶσι, » καὶ ὄψεσθε· καὶ ἰδού, ἐὰν ἐξέλθωσιν αἱ θυγα- » τέρες τῶν οἰκούντων Σηλὼ χορεύειν ἐν τοῖς » χοροῖς, καὶ ἐξελεύσεσθε ἐκ τῶν ἀμπελώνων, » καὶ ἁρπάσατε αὐτοῖς ἀνὴρ γυναῖκα ἀπὸ τῶν » θυγατέρων Σηλώμ, καὶ πορεύεσθε εἰς γῆν Βε- » νιαμίν. (Κριτ. αὐτόθ. 20.)

Τὸ τρίτον κακόν, ὁποῦ ἐπροξένησαν καὶ προξενοῦν οἱ χοροὶ καὶ τὰ τραγούδια, εἶναι ἡ αἱματοχυσίαις καὶ φόνοι· καὶ φόνοι, ὄχι ἀνθρώπων ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ἀλλὰ ἀνθρώπων προφητικῶν, καὶ προδρομικῶν· καὶ τούτου ἡ ἀπόδειξις εἶναι πολλὰ εὔκολος· διὰ τὶ ὅποιος ἀνοίξῃ τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον, καὶ ἀναγνώσῃ τὸ ιδ΄. Κεφάλαιον, βλέπει ἐκεῖ, ὅτι διὰ νὰ χορεύσῃ ἡ ἄσεμνος θυγάτηρ τῆς μοιχαλίδος Ἡρωδιάδος ἔμπροσθεν τοῦ Ἡρώδου, καὶ νὰ ἀρέσῃ εἰς αὐτὸν μὲ τὸ χόρευμά της, ἐκατάπεισε τὸν Ἡρώδην νὰ στείλῃ νὰ ἀποκεφαλίσῃ εἰς τὴν φυλακὴν τὸν μείζονα τῶν Προφητῶν ἁπάντων, καὶ θεῖον Πρόδρομον Ἰωάννην, καὶ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν ὡς μισθόν, καὶ πληρωμὴν τοῦ χοροῦ, ἐκείνην τὴν ἱερὰν καὶ πάντιμον, καὶ προφητικὴν κεφαλήν, τὴν ὁποίαν ἐσέβοντο καὶ ἐπροσκύνουν εἰς τὴν ἔρημον τὰ ἄγρια θηρία, καὶ οἱ λέοντες.

Καὶ ποῖον ἄλλο κακόν, ἀγαπητέ, δὲν προξενεῖται ἀπὸ τοὺς χορούς, καὶ τὰ παιγνίδια, καὶ τραγούδια; ἀπὸ αὐτὰ γενῶνται οἱ στολισμοὶ τοῦ σώματος καὶ καλλωπισμοί· διὰ τὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ὑπάγουν διὰ νὰ χορεύσουν καὶ νὰ τραγῳδήσουν, εἴτε ἄνδρες εἶναι, εἴτε γυναῖκες, πρῶτον στολίζουν, καὶ καλλωπίζουν τὸ σῶμα μὲ λαμπρὰ ἱμάτια καὶ στολίδια, καὶ τότε ἀπέρχονται· ἀπὸ αὐτὰ γεννῶνται τὰ βασάσματα τῶν μόσχων, καὶ ἄλλων μυριστικῶν· ἀπὸ αὐτὰ γεννῶνται ἡ ἄτακταις, καὶ ἄσεμναις θεωρίαις τῶν ὀφθαλμῶν· ἀπὸ αὐτὰ προξενοῦνται τὰ πορνικὰ ἀκούσματα τῶν αὐτίων· ἀπὸ αὐτὰ γεννῶνται ἡ αἰσχρολογίαις, καὶ χορατάδες, καὶ τὰ ἄσεμνα γέλοια, καὶ σχήματα, καὶ κινήματα· ἀπὸ αὐτὰ γεννῶνται αἱ σαρκικαὶ ἐπιθυμίαι, καὶ αἱ ἐν τῇ καρδίᾳ γενόμεναι πορνεῖαι, καὶ μοιχεῖαι, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος » πᾶς ὁ βλέπων » γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» μοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. (Ματθ. ε.) διὰ τὶ, ἀνίσως ἐκεῖνος μόνον ὁποῦ κατὰ τύχην ἀπαντήσῃ γυναῖκα, καὶ ἐπιθυμήσῃ τὸ κάλλος της, πορνεύει καὶ μοιχεύει αὐτὴν εἰς τὴν καρδίαν του, πόσῳ μᾶλλον πορνεύουσι, καὶ μοιχεύουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ, τόσον οἱ ἄνδρες, ὅσον καὶ αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι, ὁποῦ πηγαίνουν ἐπίτηδες εἰς τοὺς χορούς, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ βλέπουν τὰ κάλλη, καὶ τὴν εὐμορφίαν τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν γυναικῶν; καὶ μάλιςα ὁποῦ καὶ οἱ ἄνδρες πιάνοντας τὰς γυναῖκας, καὶ χορεύοντας μὲ αὐτὰς, ἀνάπτουσι περισσότερον εἰς τὴν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἡδονὴν, διὰ μέσου τῆς ἀφῆς καὶ τῶν χειρῶν· νὰ εἰπῶ καὶ περισσότερον, ἀπὸ τοὺς χορούς, καὶ τὰ τραγῴδια γεννῶνται ἀκόμη καὶ αἱ μὲ τὴν πρᾶξιν καὶ μὲ τὸ ἔργον γινόμεναι πορνεῖαι, καὶ μοιχεῖαι· διὰ τοῦτο, ὁ μὲν σοφὸς Σειρὰχ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος παραγγέλλει νὰ μὴ πηγαίνῃ τινὰς κοντὰ εἰς τὴν γυναῖκα τὴν τραγῳδίςριαν, διὰ νὰ μὴ πέσῃ μὲ αὐτὴν εἰς πορνείαν » μετὰ ψαλλούσης μὴ ἐν» δελέχιζε, μήποτε ἁλῷς ἐν τοῖς ἐπιχειρήμασιν » αὐτῆς. (Κεφ. Θ'. 4.) ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ἀποφασίζει, ὅτι αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι ὁποῦ χορεύουν, ἂν ἦναι παρθέναις, χάνουν τὴν παρθενίαν των· καὶ ἂν ἦναι ὕπανδραις, χάνουν τὴν σωφροσύνην των· λέγει γὰρ » κινεῖς πόδας; καὶ » ἐξάλλῃ ἐμμανῶς; καὶ χορεύεις ἀχόρευτα; δέ» ον τὰ γόνατα κάμπτειν εἰς τὴν προσκύνησιν; » τίνας ὀδύρωμαι; τὰς κόρας τὰς ἀπειρογάμους, » ἢ τὰς ἐν τῷ ζυγῷ τοῦ γάμου κατεχομένας; αἱ » μὲν γὰρ, ἐπανῆλθον, τὴν παρθενίαν οὐκ ἔχου» σαι· αἱ δὲ, τὴν σωφροσύνην τοῖς ἀνδράσιν οὐκ » ἐπανήγαγον. (Λόγ. κατὰ μεθυόντων.)

Μὲ τὶ ὁμοιάζουν τὰ παιγνίδια καὶ οἱ χοροί. — Ὅτι ὅπου γίνονται χοροὶ, ἐκεῖ εἶναι καὶ ὁ Διάβολος. — Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ ἔδωκαν ὑπόσχεσιν εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα νὰ μὴ παίζουν παιγνίδια, καὶ νὰ μὴ χορεύουν. — Ὅτι πομπὴ τοῦ Σατανᾶ εἶναι τὰ παιγνίδια καὶ οἱ χοροί.

Διὰ τοῦτο μὲ κάθε δίκαιον πρέπει νὰ ὀνομάσῃ τινὰς τὰ παιγνίδια, καὶ τοὺς χοροὺς καὶ τὰ τραγῴδια, σχολεῖον τοῦ Σατανᾶ, εἰς τὸ ὁποῖον, ὁ μὲν Σατανᾶς καὶ Διάβολος, εἶναι ὁ πρῶτος διδάσκαλος· οἱ δὲ ὑπηρέται του δαίμονες, εἶναι οἱ ὑποδιδάσκαλοι· πρωτόσχολοι δὲ, εἶναι ἐκεῖνοι, ὁποῦ παίζουν τὰς λύρας, καὶ τὰ λοιπὰ ὄργανα· μαθηταὶ δὲ, καὶ μαθήτριαι, εἶναι οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες ὁποῦ χορεύουν καὶ τραγῳδοῦν· μαθήματα δὲ ὁποῦ παραδίδονται εἰς τὸ σχολεῖον αὐτὸ, εἶναι ἡ ἀσέλγειαις, καὶ ἀκολασίαις, εἶναι ἡ αἰσχρολογίαις, καὶ μωρολογίαις, εἶναι ἡ πορνείαις, καὶ μοιχείαις, καὶ ἀρσενοκοιτίαις, καὶ κάθε ἄλλη ἁμαρτία. Πρέπει ἀκόμη νὰ ὀνομάζει τινὰς τὰ παιγνίδια καὶ τοὺς χορούς, καὶ τὰ τραγῴδια, ἀγῶνα καὶ πάλαισμα τοῦ διαβόλου· καὶ τόπος μὲν τοῦ ἀγῶνος τούτου καὶ ςάδιον εἶναι τὸ ὀσπῆτι ἐκεῖνο μέσα εἰς τὸ ὁποῖον γίνονται· ἀγωνοθέτης δὲ καὶ ςεφανοδότης, ὁποῦ κάθηται εἰς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ ὀσπητίου, εἶναι ὁ διάβολος· θεαταὶ τοῦ ἀγῶνος τούτου, εἶναι ὅλοι οἱ δαίμονες οἱ ὁποῖοι βλέπουν καὶ χαίρονται· παλαιςαὶ δὲ καὶ ἀγωνιςαὶ, εἶναι οἱ παιχνιδάτορες, καὶ χορευταὶ, καὶ τραγουδιςαὶ, εἴτε ἄνδρες εἶναι εἴτε γυναῖκες· καὶ ὅποιος ἀπ' αὐτοὺς παίξῃ, ἢ χορεύσῃ, ἢ τραγουδήσῃ καλήτερα ἀπὸ τὸν ἄλλον, καὶ τὸν νικήσῃ, λαμβάνει διὰ ςέφανον τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν αἰώνιον κόλασιν. διὰ τοῦτο προσφυέςατα καὶ σοφώτατα εἶπεν ἀποφαντικῶς ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Χρυσόςομος, ὅτι ὅπου γίνονται χοροὶ, καὶ ὀρχίσματα, ἐκεῖ ἐξ ἅπαντος εἶναι καὶ » ὁ διάβολος, ἐγὼ θαῤῥῶν ἂν ἀποφηναίμην, ὅτι, » ὅπου ὄρχησις, ἐκεῖ καὶ διάβολος· καὶ ὅτι ἡ πορ» νεία, οὐκ ἀσελγεῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ μιαιφόνους » ποιεῖ. (Εἰς τὸ ιδ. Κεφ. τοῦ κατὰ Ματθ.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Χρυσόςομος λέγει· τὶ κάμνεις ὦ ἀσύνετε ἄνθρωπε; ἐσὺ καλῶντας εἰς τὸ ὀσπῆτί σου παιγνίδια, καὶ ςένωντας χορούς, γίνεσαι ἄλλος δεύτερος Ἡρώδης· διὰ τὶ μιμῆσαι τὸν Ἡρώδην

ἐκεῖνον, καὶ φέρνεις ὡσὰν ἄλλην Ἡρωδιάδα εἰς τὴν τράπεζάν σου, τὰς χορευτρίας γυναῖκας, καὶ τοὺς χορεύοντας ἄνδρας· καὶ ἄγκαλα τὸν Ἰωάννην δὲν θανατόνεις, ὅμως θανατόνεις τὰ μέλη τοῦ Χριςοῦ· τόσας δηλαδὴ καὶ τόσας ψυχὰς, ἐκείνων ὁποῦ χορεύουν, καὶ ἐκείνων ὁποῦ κάθηνται εἰς τὴν τράπεζάν σου, καὶ θεωροῦν· τὸ ὁποῖον εἶναι χειρότερον· διατὶ ὁ διάβολος ἐκεῖνος, ὁποῦ τότε διὰ μέσου τοῦ χοροῦ τῆς Ἡρωδιάδος ἐθανάτωσε τὸν Ἰωάννην, ὁ αὐτὸς καὶ τώρα διὰ τῶν χορῶν, θανατόνει τὰς ψυχὰς τῶν παρακαθημένων. » Κἂν γὰρ μὴ Ἰωάννης ἀναι-» ρῆται, ἀλλὰ τοῦ Χριςοῦ τὰ μέλη· ὃ πολλῷ » χαλεπότερον· οὐ γὰρ κεφαλὴν αἰτοῦσιν ἐπὶ » πίνακι οἱ νῦν ὀρχούμενοι· ἀλλὰ τὰς ψυχὰς » τῶν συνανακειμένων ... εἰ γὰρ καὶ μὴ πάρεςιν » ἡ θυγάτηρ Ἡρωδιάδος, ἀλλ' ὁ δι' ἐκείνης ὀρ-» χησάμενος τότε διάβολος, καὶ διὰ τούτων χο-» ρεύει νῦν, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνακειμένων λα-» βὼν, ἄπεισιν αἰχμαλώτους. (Ὁμιλ. μή. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς Χρυσόςομος πορνεῖον ὀνομάζει τὸ ὀσπῆτι ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου, ὁποῦ φέρνει πόρνας εἰς αὐτὸ, καὶ χορεύουν. » Πορνεῖον γέγονέ σου ἡ οἰκία. μα-» νία καὶ οἶςρος, καὶ οὐκ αἰσχύνῃ ταῦτα ἡδο-» νὴν καλῶν; (Λόγ. ά. πρὸς Κολασ.) Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀδελφοί μου Χριςιανοί. ἀδελφοί μου παμπόθητοι καὶ ἠγαπημένοι, παύσετε διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὸ αἷμα τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ τοῦ ἀποθανόντος διὰ τὴν σωτηρίαν σας, παύσατε, σᾶς παρακαλῶ, ἀπὸ τὰ τοιαῦτα παιγνίδια καὶ χορούς, καὶ τραγούδια· διατὶ αὐτὰ εἶναι ἔργα τοῦ διαβόλου· εἶναι ζημία τῆς ζωῆς σας· εἶναι ἀπώλεια τῆς ψυχῆς σας· εἶναι ἀφανισμὸς τῆς σωτηρίας σας· εἶναι ἔργα καὶ πράξεις, ὄχι τῶν Χριςιανῶν τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ, τῶν τέκνων τοῦ φωτὸς, καὶ τῶν κληρονόμων τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· ἀλλὰ ἔργα καὶ πράξεις τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἑβραίων, τῶν Ὀθωμανῶν, τῶν ἀπίςων καὶ ἐθνικῶν, οἵτινες εἶναι ἐσκοτισμένοι ἀπὸ τὴν πλάνην τοῦ διαβόλου, καὶ δὲν ἠξεύρουν, οὔτε τί φρονοῦν, οὔτε τί κάμνουν. Καὶ ἂν ἕως τώρα εἴσθε δοσμένοι εἰς τὰ τοιαῦτα σατανικὰ, καὶ ἐθνικὰ ἐπιτηδεύματα· ὅμως ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, λείψετε ἀπὸ αὐτὰ, καὶ μισήσετέ τα· ἀλλὰ καὶ ἐὰν τινὰς ἀπὸ τοὺς Χριςιανοὺς σᾶς παρακινῇ, ἢ καὶ σᾶς βιάζῃ, νὰ ὑπάγετε νὰ παίξετε εἰς τὸ ὀσπῆτί του, ἢ νὰ χορεύσετε, ἢ νὰ τραγουδήσετε, φυλαχθῆτε καλὰ νὰ μὴ τοῦ ἀκούσετε κἂν καὶ ἄρχοντας εἶναι, κἂν ἄλλος τὶς ἱερομένος, ἢ λαϊκός· ἐπειδὴ αὐτοὶ δὲν ἠμποροῦν νὰ σᾶς βοηθήσουν ἐν τῇ ἡμέρα τῆς κρίσεως, καὶ νὰ σᾶς γλυτώσουν ἀπὸ τὴν κόλασιν· ἐσεῖς, ὅταν ἐβαπτίσθητε ἐν τῇ Ἁγίᾳ κολυμβήθρᾳ, εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐδώκετε ὑπόσχεσιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνώπιον τῶν Ἀγγέλων, καὶ τῶν ἀνθρώπων νὰ ἀποςραφῆτε καὶ νὰ μισήσετε ὅλα τὰ τοιαῦτα τοῦ διαβόλου ἔργα, καὶ πῶς τώρα παραβαίνετε τὴν ὑποσχεσίν σας ἐκείνην; θέλεις νὰ βεβαιωθῇς, Χριςιανὲ, πῶς ὑποσχέθηκες εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα νὰ μὴ παίζῃς παιγνίδια, καὶ νὰ μὴν χορεύῃς, καὶ νὰ μὴ τραγῳδῇς; ἄκουσον· ὅταν ἐσὺ βαπτίζεσαι, ὁμολογεῖς ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ἀνθρώπων, ταῦτα τὰ λόγια· » Ἀποτάσσομαι τῷ σατανᾷ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔρ-» γοις αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ πομπῇ αὐτοῦ· τί θέλει νὰ εἰπῇ ἀποτάσσομαι; ἀποκρίνεται ὁ Ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων καὶ λέγει, ὅτι θέλει νὰ εἰπῇ· ἐγὼ ἀνατρέπω καὶ χαλῶ τὴν συμφωνίαν ἐκείνην καὶ συγκατάνευσιν ὁποῦ ἔκαμεν ὁ Ἀδὰμ, καὶ μαζὶ μὲ τὸν Ἀδὰμ, ὅλη ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, εἰς τὴν συμβουλὴν τοῦ διαβόλου διὰ νὰ παραβῇ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ φάγῃ ἀπὸ τὸν ἐμποδισμένον καρπὸν τοῦ ξύλου τῆς γνώσεως· αὐτὴν τὴν συμφωνίαν ἐγὼ χαλῶ μὲ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα ὁποῦ λαμβάνω, ἀποπτύω τὴν δόξαν τοῦ Σατανᾶ, καὶ τὴν δύναμιν· ἀθετῶ τὴν φιλίαν καὶ ἕνωσίν του· ἀπο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ςρέφομαι, καὶ μισῶ ὅλα τὰ ἔργα του· ἤγουν κάθε εἶδος ἁμαρτίας· ἀποςρέφομαι καὶ μισῶ κάθε πομπήν του. ποία δὲ εἶναι ἡ πομπὴ, καὶ ἡ δόξα τοῦ Σατανᾶ; εἶναι ὅλη ἡ δορυφορία τῶν κακῶν, ὁποῦ τὸν συνοδεύουν· ἤγουν τὰ θέατρα, τὰ διάφορα παιγνίδια, οἱ δαιμονικοὶ χοροὶ, τὰ σατανικὰ τραγούδια, τὰ τρεξίματα τῶν ἀλόγων, τὰ κυνήγια, καὶ τὰ ἄλλα ὅμοια. Ἀφ' οὗ δὲ ὑποσχέθης αὐτὰ, ὡμολόγησες ἀκόμη καὶ εἶπες, ὅτι » συντάσσομαι τῷ Χριςῷ· τί θέλει » νὰ εἰπῇ » συντάσσομαι τῷ Χριςῷ; ἀποκρίνε- » ται ὁ ἴδιος Ἅγιος Κύριλλος εἰς τὰς κατηχή- » σεις του, καὶ λέγει, πῶς, θέλει νὰ εἰπῇ· ἐγὼ » κάμνω συμφωνίαν καὶ ὑπόσχεσιν νὰ γένω » δοῦλος τοῦ Χριςοῦ, νὰ ὑποτάσσομαι εἰς τὰς » προςαγάς του, καὶ νὰ κάμνω τὸ θελημά του· » λέγουσι δὲ καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀπόςολοι εἰς τὰς » διαταγάς των, Βιβλ. γ'. Κεφ. 18. » ὁ οὖν βα- » πτισθεὶς, ἀλλότριος ἀσεβείας ὑπαρχέτω, ἀνε- » νέργητος πρὸς ἁμαρτίαν· φίλος Θεοῦ, ἐχθρὸς » διαβόλου, ἀποτεταγμένος τῷ Σατανᾷ, καὶ » ταῖς δυνάμεσι, καὶ ταῖς ἀπάταις αὐτοῦ, καὶ » πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ· ἁγνὸς, καθαρὸς, ὅ- » σιος, θεοφιλὴς, υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Λύσις. — Ὅτι δὲν πρέπει οἱ Χριςιανοὶ νὰ παίζουν παιγνίδια καὶ νὰ χορεύουν εἰς τὸ Πάσχα, καὶ ἑορτὰς, καὶ ἀποκρέας.

Ἠκούσατε, ἀδελφοὶ, ποίας φοβερὰς ὁμολογίας,! καὶ ὑποσχέσεις ἐδώκατε εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα; αὐτὰς λοιπὸν τὰς ὑποσχέσεις νὰ ἐνθυμᾶσθε πάντοτε, καὶ νὰ μὴ τὰς ἀλησμονήσετε· διὰ τί ἂν ἐσεῖς τὰς ἀλησμονήσετε, ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν τὰς ἀλησμονεῖ· ἐπειδὴ καὶ τὰς ἔχει γεγραμμένας μέσα εἰς τὸ βιβλίον του, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ, δὲν εἶναι τρόπος ποτὲ ποτὲ νὰ σβυσθοῦν, καὶ νὰ ἐξαλειφθοῦν· διὰ τί ἔχετε νὰ δώσετε ἀπολογίαν δι' αὐτὰς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, καὶ διὰ τί μὲ αὐτὰς ἔχει νὰ σᾶς κρίνῃ ὁ φοβερὸς κριτὴς, καὶ νὰ σᾶς εἰπῇ » ἐσεῖς ὑποσχέθητε εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα νὰ μισήσετε τὸν διάβολον, καὶ ὅλα τὰ ἔργα, καὶ τὴν πομπὴν, καὶ τὴν δόξαν του, καὶ πῶς δὲν ἐφυλάξατε τὴν ὑπόσχεσίν σας; » πονηροὶ δοῦλοι, ἐκ τοῦ ςόμα- » τός σας κρινῶ σας· δέσετε αὐτοὺς χεῖρας, » καὶ πόδας, καὶ βάλλετέ τους εἰς τὸ σκότος » τὸ ἐξώτερον. (Ματθ, κβ'. 13.) ὢ ἐλεεινὴ συμφορά! ὢ ζημία ἀξιοδάκρυτος! τὸ λοιπὸν διὰ νὰ μὴ πάθετε καὶ ἐσεῖς ἀδελφοί μου, τὴν καταδίκην αὐτὴν, ὅταν ἀκούσετε παιγνίδια, ἢ χοροὺς, ἢ τραγούδια, κλείεται τὰ αὐτίασας νὰ μὴ τὰ ἀκούετε καὶ φεύγετε ἀπὸ τὸ ὁσπῆτι ἐκεῖνο, καὶ ἀπὸ τὸν τόπον, ὅπου τὰ παίζουν, ὡσὰν νὰ φεύγετε ἀπὸ τὴν φωτίαν. Καὶ ἐὰν ὁ διάβολος, καὶ ὁ κακὸς λογισμὸς σᾶς βιάζῃ μέσα ἀπὸ τὴν καρδίαν, καὶ σᾶς λέγῃ· ὑπάγετε καὶ ἐσεῖς νὰ ἰδῆτε· μὴ τὸν ἀκούσετε· ἀλλὰ εἰπέτε του· ἡμεῖς ἔχομεν δοσμένην ὑπόσχεσιν, εἰς τὸν Θεὸν νὰ μισοῦμεν τὰ τοιαῦτα ἔργα, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ διαβόλου· καὶ ἡ ὑπόσχεσίς μας αὐτὴ, εἶναι γεγραμμένη εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Θεοῦ· λοιπὸν πῶς ἡμεῖς ἠμποροῦμεν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ τὴν παραβοῦμεν, καὶ νὰ κολασθῶμεν δι' αὐτὴν οἱ ταλαίπωροι; ὕπαγε ὀπίσω μας Σατανᾶ, καὶ κακὲ λογισμὲ, δὲν θέλομεν σοῦ ἀκούσει, καὶ νὰ ὑπάγωμεν. Μὰ τί λέγουσι μερικοί; ἂς ἦναι· εἰς τὰς ἄλλας ἡμέρας δὲν πρέπει νὰ παίζῃ τινὰς, καὶ νὰ χορεύῃ, καὶ νὰ τραγῳδῇ· μὰ ὅταν ἦναι πανήγυρις, καὶ ἑορτή; Μὰ ὅταν ἔλθῃ τὸ Πάσχα, καὶ αἱ ἡμέραι τῆς λαμπρᾶς; μὰ ὅταν εἶναι ἡ ἀποκρέαις; τότε, πῶς νὰ δείξωμεν τὴν χαράν μας; τότε, πῶς νὰ φανοῦμεν ὅτι ἑορτάζομεν, καὶ πανηγυρίζομεν, καὶ ἀποκρεύομεν; πάρεξ νὰ φέρωμεν παιγνίδια· πάρεξ νὰ ςήσωμεν χορούς· νὰ τραγῳδήσωμεν, νὰ ῥίψωμεν τουφέκια, καὶ νὰ βροντολογήσωμεν κομμάτια, εἰς τιμὴν τῶν ἑορτῶν μας, καὶ εἰς ἀγαλλίασιν τῶν ψυχῶν μας. αὐταὶ εἶναι αἱ μωραὶ προφάσεις ὁποῦ προβάλλουσι τινές· ἀλλὰ ἀκούσατε ἀνόητοι ἄνθρωποι, ὅσοι εἶσθε ὁποῦ προφασίζεσθε τὰ τοιαῦτα· αἱ ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις τῶν Ἁγίων, διὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἄλλο τέλος δὲν γίνονται, πάρεξ διὰ νὰ συναχθοῦν εἰς αὐτὰς οἱ χριστιανοὶ, νὰ ἀκούσουν τὰ κατορθώματα τῶν ἑορταζομένων Ἁγίων, καὶ κατὰ τὸ δυνατόν τους, νὰ τοὺς μιμηθοῦν καὶ αὐτοὶ· καὶ οὕτω νὰ λάβουν εἰς τὴν ψυχήν τους εὐλάβειαν, καὶ εἰς τὴν ζωήν τους διόρθωσιν καὶ ἀκρίβειαν. ἔτζι τὸ λέγει ἡ πάγχρυσος γλῶσσα τοῦ Χρυσοστόμου » ἑορτὴ ἐστὶν ἀγαθῶν ἔργων ἐπίδειξις· » ψυχῆς εὐλάβεια· πολιτείας ἀκρίβεια. (Λόγ. κή. εἰς τὴν ά. πρὸς Κορινθ.) Ὅθεν, ἂν ἐσὺ Χριστιανὲ δὲν κάμνῃς ἔτζι εἰς τὰς ἑορτὰς τῶν Ἁγίων, ἀλλὰ καλῇς παιγνίδια, καὶ χορεύῃς, καὶ τραγῳδῇς, δὲν δοξάζεις πλέον, οὔτε τιμᾷς τοὺς ἑορταζομένους Ἁγίους, ἀλλὰ μάλιστα τοὺς ἀτιμάζεις· διατὶ κάμνεις ἐκεῖνα τὰ ἔργα ὁποῦ μισοῦν οἱ Ἅγιοι, καὶ ἀποστρέφονται. διὰ τὶ δὲν μιμῆσαι τοὺς Ἁγίους, ἀλλὰ μιμῆσαι τοὺς Ἐθνικούς· τὶ λέγω; ἐσὺ μὲ τὰ παιγνίδια, καὶ τοὺς χοροὺς καὶ τραγούδια, ὁποῦ μεταχειρίζεσαι εἰς τὰς ἑορτὰς, δὲν τιμᾷς τοὺς Ἁγίους, ἀλλὰ τιμᾷς καὶ δοξάζεις τὸν διάβολον· διὰ τὶ αὐτὰ εἶναι ἡ πομπὴ καὶ ἡ δόξα τοῦ διαβόλου, καὶ γίνεσαι μιμητὴς, ὄχι τῶν Ἁγίων, ἀλλὰ τῶν δαιμόνων.

Ὁμοίως καὶ τὸ Πάσχα καὶ ἡ λαμπρὰ γίνεται, διὰ νὰ ἐνθυμηθοῦν οἱ Χριστιανοὶ πῶς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, μὲ τὰ πάθη του, καὶ τὸν σταυρόν του, καὶ τὸν θάνατόν του, καὶ τὴν ἁγίαν του ἀνάστασιν, τοὺς ἐξαγόρασεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διαβόλου· τοὺς ἐγλύτωσεν ἀπὸ τὸν ᾅδην· τοὺς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὸν θάνατον· καὶ τοὺς ἐχάρισε τὴν ἀνάστασιν, καὶ τὴν οὐράνιον βασιλείαν· καὶ ἔτσι νὰ εὐχαριστήσουν διὰ ὅλας αὐτὰς τὰς εὐεργεσίας, καὶ χάριτας τὸν Χριστὸν, ὁποῦ ἔπαθε, καὶ ἐσταυρώθη, καὶ ἀπέθανε, καὶ ἀνέστη διὰ τὴν ἀγάπην τὴν ἐδικήν τους.

Ὅτι οἱ χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ ρίπτουν τουφέκια τὴν λαμπράν.

Τώρα λοιπὸν ἀδελφοί μου Χριστιανοὶ, σᾶς βαστᾷ ἡ ψυχή σας, ἀντὶ νὰ εὐχαριστῆτε καὶ νὰ δοξάζετε τὸν γλυκύτατον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα καὶ πλάστην σας, ἐσεῖς νὰ τὸν ἀτιμάζετε, καὶ νὰ τὸν ὑβρίζετε μὲ τὰ διαβολικὰ ἔργα ὁποῦ κάμνετε, εἰς τὰς ἡμέρας τῆς αὐτοῦ ἀναστάσεως; αὐτὸς νὰ πάθῃ τόσα καὶ τόσα, διὰ νὰ θανατώσῃ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἐσεῖς πάλιν νὰ τὴν ζωντανεύετε; αὐτὸς νὰ ἀναστηθῇ διὰ νὰ σᾶς ἀναστήσῃ ἀπὸ τὰ κακὰ, καὶ ἐσεῖς πάλιν νὰ κρημνίζεσθε εἰς αὐτά; καὶ πότε; εἰς ἐκείνας τὰς ἰδίας ἡμέρας, ὁποῦ αὐτὸς σᾶς ἀνέστησεν; ὢ μεγάλη ἀχαριστία! ὢ ἀνήκουστος σκληροκαρδία τῶν χριστιανῶν! ἐσεῖς ὅλην τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν, καὶ τὴν μεγάλην ἑβδομάδα, στηκόνετε τὰ χέριά σας, καὶ προσεύχεσθε, καὶ τὸν σταυρόν σας κάμνετε· καὶ ὅταν ἔλθῃ τὸ Πάσχα, ἀποτολμᾶτε πλέον τὰ χέρια αὐτὰ νὰ τὰ κάμνετε ὄργανα τῆς ἁμαρτίας; καὶ νὰ παίζετε λύρας, καὶ τέφια, καὶ ἄλλα διαβολικὰ παίγνια; ἐσεῖς μὲ τὴν γλῶσσαν αὐτὴν, καὶ τὰ χείλη σας, κοινωνεῖτε τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ ψάλλετε τόσα πνευματικὰ, καὶ θεϊκὰ ᾄσματα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, καὶ ἔπειτα μὲ αὐτὴν τὴν ἰδίαν γλῶσσαν, καὶ χείλη νὰ τραγῳδῆτε, καὶ νὰ λέγετε πορνικὰ, καὶ διαβολικὰ ᾄσματα; ἐσεῖς μὲ τοὺς πόδας σας στέκεσθε εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ μετανοίας κάνετε, καὶ τὰ γόνατα κλίνοντες, προσκυνεῖτε τὸν Παντοκράτορα Θεόν· καὶ ὅταν ἔλθῃ ἡ λαμπρὰ, σᾶς βαστᾷ ἡ καρδία νὰ κτυπᾶτε τοὺς ἰδίους αὐτοὺς πόδας σας; νὰ πηδᾶτε ὡσὰν τράγοι; νὰ χορεύετε ὡσὰν τρελοὶ, καὶ δαιμονισμένοι; καὶ μὲ τὰ ἄτακτα ταῦτα κινήματά σας, νὰ προσκυνῆτε τὸν διάβολον; ἐσεῖς τέλος πάντων γίνεσθε Ναὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὰς ἁγίας ἡμέρας τῆς τεσσαρακοστῆς, καὶ τοῦ Πάσχα· καὶ ἐσεῖς οἱ ἴδιοι πάλιν νὰ γίνεσθε ναὸς τοῦ διαβόλου, καὶ τῶν πονηρῶν πνευμάτων, μὲ τὰ σατανικὰ παιγνίδια, καὶ μὲ τοὺς χοροὺς, καὶ τραγούδια; αὐτὰ εἶναι πράγ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ματα ἀσύμφωνα· αὐτὰ εἶναι καμώματα ἄσμικτα, διὰ τὶ ποίαν ἕνωσιν ἔχει τὸ φῶς μὲ τὸ σκότος; ὁ διάβολος μὲ τὸν Χριςόν; ὁ Ναὸς τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν ναὸν τῶν εἰδώλων; καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· » τὶς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνη καὶ ἀνο-» μίᾳ, τίς δὲ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; τίς » δὲ συμφώνησις Χριςῷ πρὸς Βελίαλ; ἢ τίς με-» ρὶς πιςῷ μετὰ ἀπίςου; (β. Κορινθ. ς'. 14.) καθὼς δὲ λέγομεν ὅτι εἰς τὸ Πάσχα, καὶ εἰς τὰς ἡμέρας τῆς λαμπρᾶς δὲν πρέπει οἱ Χριςιανοὶ νὰ παίζουν παιγνίδια, καὶ νὰ χορεύουν, καὶ νὰ τραγῳδοῦν· ἔτσι παρομοίως λέγομεν πῶς δὲν πρέπει εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Πάσχα νὰ ῥίπτουν οἱ Χριςιανοὶ τουφέκια, ἢ πιςόλας, ἢ μάσκουλα, καὶ ἄλλα ὅμοια πυροβόλα· ἐπειδὴ ὁ ἀναςὰς Χριςὸς, ὄχι μόνον δὲν χρειάζεται ταῦτα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις τὰ μισεῖ, καὶ τὰ ἀποςρέφεται· ά. διὰ τὶ ἀπὸ αὐτὰ μισερόνονται πολλοὶ ἄνθρωποι, πολλάκις δὲ καὶ θανατόνονται· β'. διὰ τὶ αὐτὰ μὲ τὸν κρότον τους, δὲν ἀφίνουν τοὺς Χριςιανοὺς νὰ ἀκούσουν τὴν ἀκολουθίαν, καὶ τὰ πνευματικὰ τροπάρια, καὶ ᾄσματα τῆς ἀναςάσεως. Καὶ ἂν εἰς τοὺς παλαιοὺς καιροὺς ἦτον ευρεμένον τὸ μπαροῦτι, καὶ τὰ τοιαῦτα πυροβόλα ὄργανα, καὶ ἤθελαν ῥίπτουν αὐτὰ οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὸ Πάσχα, βεβαιότατα ὅλοι οἱ Ἅγιοι, καὶ θεῖοι Πατέρες, ἤθελαν γράψουν περὶ τούτων, καὶ ἤθελαν ἀγωνισθοῦν νὰ κόψουν μίαν τοιαύτην κακὴν, καὶ ἐθνικὴν συνήθειαν· τῶν Ἐθνικῶν γὰρ εἶναι ἴδιον νὰ ῥίπτουν τὰ τοιαῦτα εἰς τὰς ἑορτάς των, καὶ ὄχι τῶν Χριςιανῶν· τούτων γὰρ εἶναι ἴδιον νὰ κτυποῦν μόνον τὰς ἱερὰς καμπάνας, καὶ σήμαντρα, καὶ νὰ ψάλλουν τὸ, Χριςὸς ἀνέςη, καὶ τὰ ἄλλα χαροποιὰ τῆς ἁγίας ἀναςάσεως ᾄσματα.

Ὅτι ὁ Θεὸς ὀργίζεται εἰς τὰς ἑορτὰς τῶν Χριςιανῶν διὰ τὰ παιγνίδια καὶ τοὺς χορούς.

Κατὰ ἀλήθειαν ἀδελφοὶ, ἐσεῖς μὲ τὰς ἀταξίας ὁποῦ κάμνετε εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν, καὶ τοῦ Πάσχα, τόσον πολλὰ παροργίζεται τὸν Ἅγιον Θεὸν, ὥςε ὁποῦ τὸν κάμνετε νὰ σᾶς φοβερίζῃ, καὶ νὰ λέγῃ ἐκεῖνα τὰ ἴδια λόγια ὁποῦ εἶπέ ποτε ἐναντίον τῶν Ἑβραίων διὰ τοῦ προφήτου Ἀμὼς, δηλαδὴ, πῶς ἔχει νὰ γυρίσῃ τὰς ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις σας, εἰς πένθος καὶ λύπην· καὶ τὰ πνευματικά σας ψάλματα, εἰς θρήνους καὶ δάκρυα » μεταςρέψω τὰς ἑορτὰς » ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ πάσας τὰς ᾠδὰς ὑμῶν » εἰς θρῆνον. (Ἀμ. ή· 10.) καθὼς καὶ διὰ τῶν ἔργων τοῦτο ἐποίησεν εἰς τὸν καιρὸν τῶν Μακκαβαίων· δι' ὅ, τι ἀναγινώσκομεν εἰς αὐτοὺς, ὅτι » τὸ ἁγίασμα τῆς Ἱερουσαλὴμ ἠρημώθη ὡς » ἔρημος· αἱ ἑορταὶ αὐτῆς ἐςράφησαν εἰς πένθος· » τὰ σάββατα αὐτῆς εἰς ὀνειδισμόν· ἡ τιμὴ αὐ-» τῆς εἰς ἐξουδένωσιν (ά. Μακ. ά. 39.) ἐσεῖς μὲ τὰ παίγνια, καὶ χοροὺς, καὶ τραγούδια, καὶ μεθύσιά, καὶ πολέμους, καὶ μάχας, καὶ τὰ ἄλλα κακὰ, ὁποῦ ἐργάζεσθε εἰς τὰς ἑορτὰς, καὶ τὸ Πάσχα, ἀναγκάζετε τὸν Θεὸν νὰ φωνάζῃ πῶς ἐμίσησε, καὶ δὲν θέλει πλέον τὰς τοιαύτας πανηγύρεις σας, καὶ πῶς ἀποςρέφεται τὰς τοιαύτας ἑορτάς σας » με-» μίσηκα, ἀπῶσμαι ἑορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀ-» σφρανθῶ θυσίας ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν. (Ἀμώς. έ. 12.)

Καὶ ἂν ὁ Θεὸς διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν Ἑβραίων, ἐμίσησε, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀκούῃ πλέον τὰ θεία ᾄσματα ὁποῦ τοῦ ἔψαλλον, καὶ τὰ ἱερὰ ὄργανα, καὶ πνευματικὰ παιγνίδια, ὁποῦ ἔπαιζον μέσα εἰς τὸν Ναόν του, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ἔψαλλον καὶ κροτοῦσαν αὐτὰ εἰς δοξολογίαν, καὶ τιμὴν, καὶ μεγαλοπρέπειαν τοῦ Ἁγίου ὀνόματός του ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν ἑορτῶν· λέγει γὰρ » μετάςησον ἀπ' ἐμοῦ ἦχον ᾠδῶν σου, καὶ ψαλμὸν ὀργάνων σου οὐκ' ἀκούσομαι· (Ἀμ. έ. 23.) Ἂν, λέγω, ἐκεῖνα ἐμίσησε, πόσῳ μᾶλλον, καὶ ἀσυγκρίτως πόσῳ, μισεῖ, καὶ ἀποςρέφεται τὰ διαβολικὰ παιγνίδια, ὁποῦ ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ παίζετε ἐν ταῖς ἑορταῖς, ὄχι εἰς δό-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ξων τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ εἰς δόξαν, καὶ τιμὴν, καὶ πομπὴν τοῦ Σατανᾶ· πόσῳ μᾶλλον μισεῖ καὶ σιχχαίνεται τοὺς χορούς, καὶ τραγούδια τῶν ἀσέμνων γυναικῶν, καὶ ἀνδρῶν, τὰ ὁποῖα καὶ μὲ τὴν ἀκοήν τους μοναχὴν, προξενοῦσι κάθε κέντρον καὶ γαργαλισμὸν τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς καὶ ἐπιθυμίας· καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· » ἔστιν ἰδεῖν γυναῖκας ἀσχημονούσας ὑπὸ τῆς » μέθης, καὶ κατασχηματιζομένας πρὸς ἔκλυ» σιν, καὶ μέλη τεθρυμμένα ᾀδούσας, δυνάμενα » καὶ μόνον ἀκουσθέντα, πᾶντα οἶστρον ἡδονῆς » ἐμποιῆσαι τοῖς ἀκολάστοις. (Λόγ. περὶ μέθ.)

Τί κακὰ ποιοῦσιν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὰς Ἀποκρέας.

Τίς δὲ νὰ διηγηθῇ τὰς ἀταξίας, ὁποῦ οἱ Χριστιανοὶ κάμνουσιν ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀποκρεῶν, καὶ μάλιστα εἰς τὰ Νησία; κατ' ἀλήθειαν ἠμπορεῖ νὰ εἰπῇ τινὰς, ὅτι τότε οἱ Χριστιανοὶ δαιμονίζονται ὅλοι· διὰ τὶ χορεύουν, παίζουν, τραγῳδοῦν ἀσυνειδήτως, ἕως καὶ αὐτοὶ οἱ πλέον γέροντες· καὶ ὁποιος δὲν χορεύσῃ, ἢ δὲν τραγῳδήσῃ, νομίζεται διὰ τρελός· διὰ τὶ φοροῦν οἱ ἄνδρες γυναικεῖα φορέματα, καὶ αἱ γυναῖκες ἀνδρίκεια· διὰ τὶ ἐνδύνονται ἕκαστος ἱμάτια ἀλλοιώτικα, καὶ προσωπεῖα, τὰ κοινῶς καλούμενα μουτσούνας· τότε δὲν ἔχει διαφορὰν ἡ ἡμέρα ἀπὸ τὴν νύκτα· διὰ τὶ ἐπίσης μὲ τὴν ἡμέραν καὶ ὅλη ἡ νύκτα ἐξοδεύετε εἰς χορούς, καὶ παίγνια, καὶ ἀταξίας καὶ μασκαραλίκια· τότε δὲν διαφέρουν οἱ λαϊκοὶ ἀπὸ τοὺς κληρικούς, καὶ ἱερωμένους· ὅλοι γὰρ ἐξίσου ἀτακτοῦσι· τότε, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτσι, πανηγυρίζει ἡ ἀσέλγεια· ἑορτάζει ἡ ἀκολασία· εὐφραίνεται ἡ μέθη· ἀγάλλεται ἡ τρυφὴ καὶ ἀσωτία· χορεύει ὁ διάβολος μὲ δέκα μανδύλια· καὶ συγχορεύει μὲ αὐτὸν ὅλον τὸ πλῆθος τῶν δαιμόνων· διὰ τὶ ὅσον κέρδος κάμνουν εἰς μόνας τὰς ἀποκρέας, δὲν ἠμποροῦν νὰ τὸ κάμουν εἰς ὅλον τὸν χρόνον· λυπεῖται δὲ ἡ ἀρετή· κατηφιᾷ ἡ σωφροσύνη· ὀδύρεται ἡ χριστιανικὴ σεμνότης, καὶ εὐταξία· διώκεται ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ φόβος τῆς κολάσεως, καὶ τῆς κρίσεως· πενθεῖ ὁ Χριστός, καὶ θρηνοῦσιν ὅλοι οἱ Ἄγγελοι καὶ ὅλοι οἱ Ἅγιοι, καὶ δίκαιοι· ὤ! καὶ τίς νὰ μὴ κλαύσῃ; ὤ! καὶ τὶς νὰ μὴ χύσῃ καρδιοσάλακτα δάκρυα; βλέπωντας τὴν ἀπώλειαν, καὶ ἀνοησίαν τοσούτων Χριστιανῶν; αὐτοὶ εἶναι τόσον ἄφρονες, ὁποῦ ἀντὶ νὰ κερδήσουν ἀπὸ τὴν νηστείαν τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς, περισσότερον ζημιόνονται ἀπὸ τὰς ἀποκρέας, καὶ διὰ νὰ κερδήσουν ἕνα, χάνουσιν ἑκατόν· καὶ κάμνουν οἱ ἄθλιοι ὡσὰν ἀστόχαστοι πραγματευταὶ, τρέχοντες εἰς ζημίαν καὶ ὄχι εἰς διάφορον· ἀσυγκρίτως γὰρ εἶναι μεγαλητέρα ἡ βλάβη, ὁποῦ προλαμβάνουν εἰς τὰς ἀποκρέας, πάρεξ ἡ ὠφέλεια, ὁποῦ λαμβάνουν ἀπὸ τὴν ἐρχομένην τεσσαρακοστήν· ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως νὰ γένῃ ὁ Θεός. Καὶ αὐτὸς εἴθε νὰ φωτίσῃ τοὺς Ἁγίους Ἀρχιερεῖς, καὶ Πνευματικοὺς, καὶ Διδασκάλους νὰ ἐμποδίσουν τὰ τοιαῦτα κακὰ, μὲ ἀφορισμοὺς καὶ ἐπιτίμια, καθὼς προστάζει καὶ ὁ ξβ΄. Κανὼν τῆς Ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ς΄. Συνόδου.

Πῶς πρέπει νὰ χαίρουν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ εἰς τὸ Πάσχα.

Ἀδελφοὶ χριστιανοὶ, θέλετε νὰ χαρῆτε ἀληθινὰ, καὶ νὰ εὐφρανθῆτε εἰς τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν, καὶ τοῦ Πάσχα, καὶ τῶν ἀποκρεῶν; μὴ παίξετε παιγνίδια· μὴ στήσετε χορούς· μὴ λέγετε τραγούδια· ὄχι· ἀλλὰ ψάλλετε κανένα τροπαράκι, ἢ ὕμνον ὁποῦ ἠξεύρετε, τοῦ Χριστοῦ, ἢ τῆς Παναγίας· ψάλλετε τὸ, Χριστὸς ἀνέστη· ψάλλετε τὸ » Ὁ Ἄγγελος ἐβόα· ἢ τὸ, Ἄξιόν ἐ» στιν· ἔτσι παραγγέλει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος » νὰ κάμνουν οἱ Χριστιανοὶ, λέγων » εὐθυμεῖ τίς, ψαλλέτω· (Ἰακ· έ. 13.) ἤγουν ὁποιος ἔχει χαρὰν, καὶ καλὴν καρδίαν, ἂς ψάλλῃ, καὶ ὄχι νὰ τραγῳδῇ· μὲ τέτοιον τρόπον εὐλογεῖ ὁ Θεὸς τὴν τράπεζάν σας· μὲ τέτοιον τρόπον οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ παραστέκουν καὶ σᾶς φυλάττουν. Μὲ τέτοιον τρόπον καὶ τὰ φαγητὰ, καὶ πιοτάσας, καὶ ἡ ἑορταῖς σας, καὶ ἀποκρεαῖς σας, ὅλα γίνονται εἰς δόξαν Θεοῦ, καθὼς πρέ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πει εἰς τοὺς χριστιανοὺς, καὶ καθὼς παραγγέλλει ὁ θεῖος Παῦλος λέγων » πάντα ὅσα ἂν ποι-» εῖτε, εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. (ά. Κορινθ. ί. 31.) Διὰ τὶ λέγει ὁ Χρυσόστομος, πῶς καθὼς ὅπου εἶναι βόρβορος ἐκεῖ πηγαίνουν οἱ χοῖροι, καὶ ὅπου εἶναι μυροδίαις, ἐκεῖ πηγαίνουν ἡ μέλισσαις· ἔτσι καὶ ὅπου μὲν λέγονται τραγούδια, ἐκεῖ μαζόνονται οἱ δαίμονες, ὅπου δὲ ψάλλονται πνευματικὰ ᾄσματα, ἐκεῖ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἔρχεται » καθάπερ ἔνθα μὲν βόρβορος, » χοῖροι τρέχουσιν· ἔνθα δὲ ἀρώματα, καὶ θυ-» μιάματα, μέλιτται κατασκηνοῦσιν· οὕτως, ἔν-» θα μὲν ᾄσματα πορνικὰ, δαίμονες ἐπισωρεύ-» ονται, ἔνθα δὲ μέλη πνευματικὰ, ἡ τοῦ Πνεύ-» ματος ἐφίπταται χάρις, καὶ τὸ στόμα καὶ τὴν » ψυχὴν ἁγιάζει. (Ἑρμην. εἰς τὸν μά. ψαλμόν.)

Ὅτι καὶ ἡ χαραῖς καὶ τὰ φαγητὰ τῶν χριστιανῶν μὲ φόβον πρέπει νὰ γίνωνται.

Διὰ τοῦτο καὶ ὅλοι ὁμοῦ οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγάς των φανερῶς προστάζουν ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς, νὰ μὴ λαλοῦν, οὔτε νὰ κάμνουν κανένα ἄσεμνον λόγον, ἢ πρᾶγμα εἰς τὰς Κυριακὰς, καὶ τὰς λοιπὰς ἑορτάς· ἀλλὰ καὶ ἡ χαραῖς, καὶ τὰ φαγητὰ, καὶ πιοτὰ τῶν Χριστιανῶν, παραγγέλλουν νὰ γίνωνται μὲ φόβον, καὶ μὲ τρόμον· καὶ κανένας Χριστιανὸς νὰ μὴ λέγει τραγῴδια ἐθνικὰ, καὶ πορνικά· μήπως ἀντὶ νὰ ἔμβη τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τὴν καρδίαν του, ἔμβη τὸ δαιμόνιον, καὶ πνεῦμα τὸ πονηρὸν » οὐδὲ ἐν ταῖς Κυριακαῖς ἡμέραις τῶν » εὐφροσυνῶν, ἐπιτρέπομεν ὑμῖν ἄσεμνόν τι, ἢ » φθέγγεσθαι, ἢ πράττειν· λέγει γάρ που ἡ γραφὴ, » δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιᾶσθε » αὐτῷ ἐν τρόμῳ. Καὶ τὰς ἀγαλλιάσεις οὖν ὑμῶν » μετὰ φόβου καὶ τρόμου γίνεσθαι χρή· ὁ γάρ » τοι Χριστιανὸς ὁ πιστὸς, οὐδὲ ᾠδὴν ἐθνικὴν ὀφεί-» λει λέγειν· οὔτε ᾆσμα πορνικόν· ἐπεὶ συμβή-» σεται αὐτῷ διὰ τῆς ᾠδῆς, εἰδώλων μνημο-» νεύειν ὀνόματα δαιμονικὰ, καὶ ἀντὶ τοῦ Ἁ-» γίου Πνεύματος, εἰσφρήσει ἐν αὐτῷ τὸ πονη-» ρόν. (Βιβλ. έ. Κεφ. 1.) Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης, εἰς ἕνα λόγον περὶ προσευχῆς, καὶ ἑρμηνεύει, πῶς τὸ ἄνωθεν ῥητὸν τοῦ Δαβὶδ τὸ » ἀγαλλιᾶσθε αὐτῷ ἐν τρόμῳ, νοεῖται διὰ τὴν ἀγαλλίασιν ὁποῦ λαμβάνει ὁ ἄνθρωπος, ὅταν τρώγῃ καὶ πίνῃ· ἡ ὁποία ἀγαλλίασις πρέπει νὰ ἦναι πάντοτε ἐσμιγμένη μὲ φόβον, καὶ τρόμον, καὶ προσοχὴν μεγάλην, μήπως ἀπὸ τὴν πολλὴν χαρὰν, καὶ τὸν χορτασμὸν τῶν φαγητῶν, καὶ πιοτῶν, κλίνῃ ὁ ἄνθρωπος εἰς λογισμοὺς πορνικοὺς, εἰς χοροὺς καὶ τραγῴδια, καὶ εἰς ἄλλας ἁμαρτίας· καθὼς εἶναι γεγραμμένον διὰ τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ· πῶς ἀφ' οὗ ἔφαγε, καὶ ἐπαχύνθη, ὕστερον ἀπελάκτισε καὶ ἐγκατέλιπε τὸν ποιητήν του Θεόν. » καὶ » ἔφαγεν Ἰακὼβ, καὶ ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελά-» κτισεν ὁ ἠγαπημένος· ἐλιπάνθη, ἐπαχύνθη, ἐ-» πλατύνθη, καὶ ἐγκατέλιπε τὸν Θεὸν, τὸν ποι-» ήσαντα αὐτὸν, καὶ ἀπέστη ἀπὸ Θεοῦ Σωτῆρος αὐτοῦ. (Δευτερ. λβ'. 15.)

Διὰ τί ἐδιωρίσθη ἡ μετὰ τὴν τράπεζαν εὐχαριστία.

Διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεῖοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας ἔγραψαν εἰς τὴν εὐχαριστίαν τῆς τραπέζης, ἥτις εἶναι τυπωμένη εἰς τὸ Ὡρολόγιον, καὶ ἀρχινᾶ οὕτως » Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ἐλεῶν καὶ τρέφων ἡμᾶς ἐκ νεότητος ἡμῶν. κτ. εἰς τὴν εὐχαριστίαν λέγω ταύτην ἔγραψαν ἐν τῷ τέλει ταῦτα τὰ λόγια » ἵνα εὑρεθῶμεν ἐνώπι-» όν σου εὐάρεστοι, καὶ μὴ αἰσχυνόμενοι ὅταν » ἀποδώσῃς ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· διὰ νὰ μᾶς διδάξουν, ὅτι, ὅταν σηκωθῶμεν ἀπὸ τὴν τράπεζαν, καὶ ἦναι ἡ κοιλία μας χορτάτη ἀπὸ φαγητὰ, καὶ πιοτὰ, πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα τὴν φοβερὰν ἡμέραν τῆς Κρίσεως τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχομεν νὰ δώσωμεν λογαριασμὸν, διὰ ὅσα ἐπράξαμεν, καὶ ἐλαλήσαμεν, καὶ ἐσυλλογίσθημεν· καὶ ἔτζι μὲ τὸν φόβον αὐτὸν, καὶ ἐνθύμησιν, νὰ χαλινόνωμεν τὰς ὁρμὰς, καὶ ἐπιθυμίας τοῦ χορτασμένου σώματός μας, καὶ νὰ διώκωμεν τοὺς αἰσχροὺς λογισμοὺς, ὁποῦ τότε

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖσον μᾶς ἐνοχλοῦν, διὰ τὴν πλησμονὴν τῆς κοιλίας· ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Χρυσόσομος (Ὁμιλ. νέ. εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον.) πολλὰ ἐπαινεῖ τὴν εὐχαρισίαν ταύτην, διὰ τὸν λόγον τοῦτον. καὶ παρακινεῖ ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς νὰ τὴν λέγουν μετὰ τὴν τράπεζαν.

Τί πρέπει νὰ λέγουν οἱ Χριστιανοὶ ὅταν δουλεύουν.

Ὅσοι δὲ ἄνδρες, ἢ γυναῖκες εἶσθε τεχνῖται, μὴ τραγουδῆτε ἐκεῖ ὅπου δουλεύετε, μηδὲ φλυαρῆτε, καὶ λέγετε λόγια ἄκαιρα, καὶ ἀργὰ· διὰ τὶ ὄχι μόνον ἔχετε νὰ δώσετε ἀπολογίαν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, διὰ τὰς ἀργολογίας ὁποῦ κάμνετε, καθὼς ἀποφασίζει ὁ Κύριος » λέγω δὲ ὑ» μῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν » οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν » ἡμέρᾳ κρίσεως. (Ματθ. ιϛ΄. 36.) ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις κἀμμίαν προκοπὴν δὲν λαμβάνετε εἰς τὴν τέχνην σας· ἀλλὰ τὶ νὰ κάμετε; ἐκεῖ ὅπου δουλεύετε, πότε νὰ προσεύχεσθε μὲ τὸν νοῦν σας καὶ νὰ λέγετε » Κύριε Ἰησοῦ Χριςὲ υἱὲ τοῦ » Θεοῦ ἐλέησόν με· πότε δὲ νὰ λέγετε τοῦτο καὶ μὲ τὸ σόμα σας, ἢ καὶ ἄλλο κἀνένα τροπαράκι νὰ ψάλλετε ἥσυχα, ὡσὰν τὸ, » Ἄξιον ἐσὶν ὡς ἀ» ληθῶς· τὸ, Θεοτόκε Παρθένε· τὸ, Ἅγιος ὁ Θεὸς· καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, κάθε τέχνην, καὶ κάθε ἔργον ὁποῦ ἐργάζεσθε, νὰ τὸ ἀρτύζετε μὲ τὴν προσευχὴν, καὶ μὲ τὸ Ἅγιον Ὄνομα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριςοῦ, καὶ τῆς Θεοτόκου, ὡσὰν μὲ ἁλάτι, διὰ νὰ εὐλογοῦνται ὅλα τὰ ἔργα, καὶ ὑπάρχοντά σας ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ νὰ αὐξάνουν, καὶ νὰ πληθύνουν.

Ἔτσι σᾶς παραγγέλλουν νὰ κάμνετε οἱ Ἅγιοι Ἀπόσολοι εἰς τὰς διαταγάς των· » οὐχ ἔ» ση ὡς πετόμενος, καὶ ἐμπεριπατῶν ἀλόγως » ἐν ταῖς ῥύμαις, ἀκαιροεπόπτης τῶν κακῶς » ζώντων· ἀλλὰ τῇ τέχνῃ σου, καὶ τῷ ἔργῳ σου » προσέχων, τὰ τῷ Θεῷ φίλα ἀναζήτει, καὶ τὰ » τοῦ Χριςοῦ λόγια ἀναμιμνησκόμενος, διηνε» κῶς μελέτα· λέγει γὰρ ἡ γραφὴ, ὅτι » ἐν τῷ » νόμῳ αὐτοῦ μελετήσεις ἡμέρας καὶ νυκτὸς, » περιπατῶν ἐν ἀγρῷ, καὶ ἐν οἴκῳ καθήμενος, καὶ » κοιταζόμενος, καὶ διανιςάμενος, ἵνα συνιῇς ἐν » πᾶσιν· (Βιβλίῳ ά. Κεφα. δ΄.) ἔτσι σᾶς συμβουλεύει νὰ λέγετε καὶ ὁ θεῖος Χρυσόσομος· » χειροτέχνης εἶ; καθεζόμενος ψάλλε, ἀλλὰ οὐ » βούλει τῷ σόματι ψάλλειν; τῇ διανοίᾳ τοῦ» το ποίει· μέγας συνόμιλος ὁ ψαλμός· οὐδὲν » ἐντεῦθεν ὑποσήσῃ δεινὸν· ἀλλ᾽ ὡς ἐν Μονα» σηρίῳ δυνήσῃ καθέζεσθαι· οὐ γὰρ τόπων ἐπι» τηδιότης· ἀλλὰ τρόπων ἀκρίβεια τὴν ἡσυ» χίαν ἡμῖν παρέξετε. Παῦλος γοῦν ἐν τῷ ἐρ» γασηρίῳ τῇ τέχνῃ κεχρημένος, οὐδὲν εἰς » τὴν οἰκίαν ἀρετὴν παρεβλάβη· (ἀνδριάντ. κά) τοῦτο τὸ ἴδιον παραγγέλει εἰς τοὺς τεχνίτας καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, (Ἐπισολ. ά.)

Ποῖα εἶναι τὰ ἐπιτίμια τῶν παιγνιδατόρων, καὶ χορευτῶν.

Καὶ λοιπὸν ἀδελφοί μου Χριστιανοὶ, φθάνει σας πλέον ὁ ἀπερασμένος καιρὸς, εἰς τὸν ὁποῖον ἐπαίζετε παίγνια, καὶ ἐχορεύετε, καὶ ἐτραγουδεῖτε, ὄχι ὡσὰν Χριστιανοὶ Ἅγιοι, καὶ τέκνα Θεοῦ, ἀλλὰ ὡσὰν ἀσεβεῖς, καὶ ἄπισοι, καὶ Ἐθνικοί· εἰς τὸ ἑξῆς δὲ καὶ τὸ ἐρχόμενον, μισήσατε ταῦτα ἀπὸ καρδίας σας, ἵνα μὴ πέσητε ὑποκάτω εἰς τὰ φοβερὰ ἐπιτίμια, καὶ τοὺς ἀφορισμοὺς, καὶ τὰς ἀρὰς, καὶ κατάρας, καὶ θεϊκὰς ὀργὰς ὁποῦ διορίζουν οἱ Ἅγιοι Ἀπόσολοι, καὶ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, καὶ ὁ ἴδιος Θεὸς, ἐναντίον ἐκείνων ὁποῦ κάμνουσιν τὰ παράνομα ταῦτα ἔργα. Οἱ μὲν γὰρ Ἅγιοι Ἀπόσολοι ἀφορίζουν τοὺς λυρισὰς, καὶ χορευτὰς, καὶ ὅλους τοὺς παιγνιδάτορας, καὶ τοὺς ἄρχοντας τῶν παιγνίων, λέγοντες εἰς τὰς διαταγάς των. » ἐ» ἀν τὶς ἀνὴρ ἢ γυνὴ, προσέλθῃ τῇ πίσει, λου» δεμπιςὴς, (ἤτοι ἄρχων τῶν παιγνιδίων.) ἢ » ὀλυμπικὸς (ἤγουν παλαισὴς, καὶ ἀγωνισὴς.) » ἢ χοραύλης, ἢ κιθαρισὴς, ἢ λυρισὴς, ἢ τὴν » ὄρχησιν ἐπιδεικνύμενος, ἢ παυσάσθωσαν, ἢ ἀ» ποβαλλέσθωσαν. (Βιβλ. ή. Κεφ. λϛ΄.) Τώρα ἂν οἱ Ἀπόσολοι ἀποβάλλουσι τοὺς ἀπίσους παιγνιδάτορας, καὶ δὲν τοὺς δέχονται εἰς τὴν πί-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ςιν τοῦ Χριςοῦ, ἐὰν δὲν παύσουν πρῶτον ἀπὸ τὰ παιγνίδια, πόσῳ μᾶλλον ἀποβάλλουν τοὺς πιςοὺς ὁποῦ παίζουν ταῦτα.

Ἡ δὲ Ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ς΄. Σύνοδος εἰς τὸν ξβ΄. κανόνα αὐτῆς, ἐμποδίζει νὰ μὴ χορεύουν δημοσίως αἱ γυναῖκες· καὶ ὅποια χορεύσῃ, νὰ ἀφορίζεται. Ἡ δὲ Ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ζ΄. Σύνοδος, παρομοίως μὲ τοὺς παιγνιδάτορας, ἀφορίζει καὶ ἐκείνους τοὺς Χριςιανοὺς ὁποῦ καλοῦν τοὺς τοιούτους εἰς τὰ ὀσπιτιά των καὶ παίζουν. ὁμοίως καὶ τοὺς Χριςιανοὺς ὁποῦ μὲ πορνικὰ τραγῴδια, καὶ χοροὺς τρώγουσι, καὶ πίνουσι, καὶ δὲν ἀποδίδουν τὴν πρέπουσαν εὐχαριςίαν εἰς τὸν Θεὸν, ὁποῦ τοὺς δίδει τροφὴν » οἷς μὲν βίος ἐςὶ γάμου, καὶ τέκνων, καὶ λα- » ϊκῆς διαθέσεως ἀναμὶξ ἐσθίειν ἄνδρας καὶ γυ- » ναῖκας, τῶν ἀδιαβλήτων ἐςί· μόνον τῷ διδόν- » τι τροφὴν τὴν εὐχαριςίαν προσαγέτωσαν καὶ » μὴ διάτινων θυμελικῶν ἐπιτηδευμάτων, εἴ- » τουν Σατανικῶν ᾀσμάτων, κιθαρῶντε, καὶ » πορνικῶν λιγυσμάτων· οἷς ἐπέρχεται ἡ προ- » φητικὴ ἀρὰ οὑτωσὶ λέγουσα » οὐαὶ οἱ μετὰ » κιθάρας καὶ ψαλτηρίου τὸν οἶνον πίνοντες, τὰ » δὲ ἔργα Κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι, καὶ τὰ ἔργα » τῶν χειρῶν αὐτοῦ, οὐ κατανοοῦσι· καὶ εἴπο- » τε εἶεν τοιοῦτοι ἐν τοῖς Χριςιανοῖς, διορθού- » σθωσαν· εἰ δὲ μήγε, κρατείτωσαν ἐπ᾽ αὐτοῖς » τὰ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν κανονικῶς ἐκτεθέντα. (ἤτοι τὰ ἐπιτίμια τοῦ ἀφορισμοῦ.) » (Καν. κβ΄.) ἡ δὲ Ἁγία τοπικὴ Σύνοδος, ἡ ἐν Καθαργένῃ προςάζει εἰς τὸν ξθ΄. κανόνα της νὰ μὴ γίνωνται χοροὶ καὶ παιγνίδια, εἰς τὰς ἑορτὰς καὶ μνήμας τῶν Μαρτύρων, οὔτε μέσα εἰς τὰς πολιτείας, οὔτε ἔξω εἰς τοὺς Ναοὺς τῶν Μαρτύρων, ὡσὰν ὁποῦ ταῦτα εἶναι Ἑλληνικά.

Ὁ δὲ μέγας Βασίλειος τοιαῦτα ἐπιτίμια καὶ Κανόνας δίδει ἐναντίον τῶν ἀνωτέρων· ἤγουν ὅτι ὅσοι ἄνδρες ἢ γυναῖκες ἐμέθυσαν, νὰ νηςεύουν τόσον καιρόν· ὅσοι ἐτραγούδησαν, νὰ κανονίζωνται καὶ νὰ λέγουν τόσους ψαλμοὺς ἀπὸ τὸ Ψαλτήριον, ἢ ἂν δὲν ἠξεύρουν γράμματα, νὰ λέγουν τὴν εὐχὴν ταύτην » Κύριε Ἰη- » σοῦ Χριςὲ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με· ὅσοι ἐγέλασαν ἄτακτα, νὰ κλαύσουν, καὶ νὰ δακρύσουν· ὅσοι, ἢ ὅσαις ἐχόρευσαν, νὰ κάμουν τόσας γονυκλησίας· ἤγουν μετανοίας ςρωτάς· ὅσοι ἐκτύπησαν τὰ χέριά τους εἰς τὸν χορὸν, νὰ κτυπήσουν πολλαῖς φοραῖς τὸ ςῆθος των· ὅσοι ἐςολίσθησαν, καὶ ἐπῆγαν εἰς τοὺς χοροὺς, νὰ ταπεινωθοῦν, καὶ νὰ μετανοήσουν· καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα, ὅσοι ἔπραξαν τὰ ἄνω εἰρημένα ἄτοπα νὰ κάμουν ἐλεημοσύνην, διὰ νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν » ἡ νηςεία τὴν μέθην θαραπευ- » σάτω. Ψαλμὸς, τὴν αἰσχρὰν μελῳδίαν. δάκρυ- » ον γενέσθω τοῦ γέλωτος ἴαμα· ἀντὶ τῆς ὀρχή- » σεως, τὸ γόνυ κλινέσθω· ἀντὶ τοῦ κρότου τῶν » χειρῶν, τὸ ςῆθος τυπτέσθω· ἀντὶ τοῦ κόσμου » τῆς ἐσθῆτος, ἡ ταπείνωσις· ἐπὶ πᾶσιν ἡ ἐλεη- » μοσύνη ἐξαγοραζέτω σε ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. (Λόγ. περὶ μεθ.)

Ὁ δὲ μεγαλίτερος Κανόνας τῶν ἄνω εἰρημένων εἶναι ἐτοῦτος· προςάζει ὁ Ἅγιος παρακάτω ὅλους τοὺς Χριςιανοὺς ὁποῦ δὲν ἔπαιξαν, οὔτε ἐχόρευσαν, οὔτε ἐτραγῴδησαν· ὅτι, ἐὰν μὲν ἰδοῦν τοὺς παίξαντας, καὶ χορεύσαντας, καὶ τραγῳδήσαντας νὰ μετανοήσουν, νὰ τοὺς συμπαθοῦν, ὡσὰν ἀσθενημένα μέλη των· εἰδὲ καὶ αὐθαδιάσουν, καὶ κάμουν πάλιν τὰ ἴδια μὲ καταφρόνησιν, νὰ μὴ συνομιλοῦν πλέον μὲ αὐτοὺς, οὔτε νὰ τοὺς συναναςρέφωνται, καὶ νὰ τοὺς χαιρετοῦν· » ἵνα μὲ τοῦτο ἔλθωσιν εἰς αἴσθησιν » τῆς κακίας των καὶ μετανοήσουν » Ἐὰν μὲν » ἴδητε μετανοοῦντας ἐπὶ τῇ ἀτοπίᾳ τῶν πεπρα- » γμένων, συμπαθήσατε ὡς οἰκείοις μέλεσι νενο- » σηκόσιν· ἐὰν δὲ, ἀπαυθαδιαζομένους, καὶ κα- » ταφρονοῦντας τῆς ὑμετέρας ἐφ᾽ ἑαυτοῖς λύ- » πης, ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορί- » σθητε, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε· ἵνα οὕ- » τως οἱ μὲν ἐντραπέντες εἰς ἐπίγνωσιν ἔλθω- » σι τῆς οἰκείας κακίας· ὑμεῖς δὲ τοῦ ζήλου

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τοῦ Φινεὲς τὸν μισθὸν ὑποδέξησθε. (αὐτόθ.)

Ταῦτα μὲν εἶναι τὰ ἐπιτίμια, καὶ οἱ Κανόνες, ὁποῦ δίδουν οἱ Ἀπόςολοι, καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, καὶ οἱ Ἅγιοι, εἰς τοὺς παίζοντας, καὶ χορεύοντας, καὶ τραγῳδοῦντας.

Ποῖαι εἶναι αἱ παρὰ τοῦ Θεοῦ παιδεῖαι τῶν παιζόντων καὶ χορευόντων.

Ποίαις δὲ εἶναι ἡ παιδείαις ὁποῦ δίδει ὁ Θεὸς εἰς αὐτούς, εἶναι κατάραις, καὶ οὐαὶ, καὶ ἀλλοίμονον, καθὼς τὸ λέγει μὲ τὸν Ἀμὼς, καὶ μὲ τὸν Ἡσαΐαν » οὐαὶ οἱ ἐπικροτοῦντες πρὸς τὴν » φωνὴν τῶν ὀργάνων! ὡς ἑςῶτα ἐλογίσαντο, » καὶ οὐχ' ὡς φεύγοντα· οὐαὶ οἱ πίνοντες τὸν » διϋλισμένον οἶνον καὶ τὰ πρῶτα μύρα χρειό- » μενοι! (Ἀμὼς ς'. 5.) οὐαὶ οἱ μετὰ κιθάρας, » καὶ ψαλτηρίου, καὶ τυμπάνων, καὶ αὐλῶν » τὸν οἶνον πίνοντες! » Ἡσαΐ. έ. 12.) εἶναι ὀργαῖς θεϊκαῖς, πῶς ἔχουν ἡ χαραῖς τῶν τοιούτων, νὰ μετατραποῦν εἰς λύπας· τὰ τραγούδιάτων, νὰ μεταβληθοῦν εἰς δάκρυα καὶ κλαύματα· τὰ παιγνίδια καὶ ἡ λύραις των καὶ οἱ χοροί των, νὰ ςραφοῦν καὶ νὰ γένουν πένθη, καὶ ἀναςεναγμοί· ἔτσι τὸ φωνάζει μὲ τὸ ςόμα τοῦ Ἰὼβ· » ἀπέβη δὲ εἰς πένθος μου ἡ κιθάρα, ὁ δὲ » ψαλμός μου εἰς κλαυθμὸν ἐμοί· (Ἰὼβ λ'. 31.) καὶ μὲ τὸ ςόμα τοῦ Ἰεζεκιὴλ » καταλύσει τὸ » πλῆθος τῶν μουσικῶν σου, καὶ ἡ φωνὴ τῶν » ψαλτηρίων σου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἔτι. (Ἰεζεκ. κς'. 13.) καὶ μὲ τὸ ςόμα τοῦ Ἰερεμίου » κατέλυσε χαρὰ καρδίας ἡμῶν· ἐςράφη εἰς πέν- » θος ὁ χορὸς ἡμῶν. (Θρην. έ. 15.) καὶ μὲ τοὺς Μακκαβαίους » καὶ ἐξήρθη τέρψις ἐξ Ἰα- » κὼβ. καὶ ἐξέλιπεν αὐλὸς, καὶ κινύρα. (Μακκαβ. γ'. 45.

Νὰ εἰπῶ καὶ ἄλλας μεγαλητέρας παιδείας, ὁποῦ δίδει ὁ Θεὸς εἰς αὐτούς; ὅσοι καταγίνονται εἰς παιγνίδια, καὶ χοροὺς καὶ τραγούδια καὶ ξεφαντώματα, παραδίδονται ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἀπίςων, καὶ ἀσεβῶν, καὶ σκλαβόνονται, καὶ ἀπὸ τὴν πεῖναν, καὶ δίψαν ἀποθνήσκουν. Ἔτσι τὸ λέγει ὁ Θεὸς μὲ τὸ ςόμα τῶν προφητῶν, τοῦ Ἡσαίου, καὶ τοῦ Ἀμὼς » τοίνυν αἰχμάλωτος ὁ λαός μου ἐγεννήθη, » καὶ πλῆθος ἐγεννήθη νεκρῶν διὰ λιμὸν, καὶ » δίψος ὕδατος. » (Ἡσαΐ. έ. 13.) » διὰ τοῦτο » νῦν αἰχμάλωτοι ἔσονται ἀπ' ἀρχῆς δυναςῶν. (Ἀμώς. ς'. 7.) καὶ ὡς φαίνεται, τούτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ καὶ ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ἡμεῖς οἱ Χριςιανοὶ αἰχμαλωτίσθημεν, καὶ εὑρισκόμεθα τώρα ὑποκάτω εἰς τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας τῶν ἀσεβῶν· ἤτοι, διὰ τὰ τοιαῦτα, καὶ διὰ ἄλλα ὅμοια ἄτοπα ἔργα μας.

Ἡ δὲ ὑςερινὴ ὁλοὺςερινὴ παιδεία ὁποῦ λαμβάνουν οἱ παίζοντες, καὶ χορεύοντες, καὶ τραγῳδοῦντες, εἶναι, ὅτι αὐτοὶ, ἐὰν δὲν παύσουν ἀπὸ αὐτὰ, καὶ μετανοήσουν, καὶ λάβουν τὸν Κανόνα, ὁποῦ ἐδιώρισεν ἀνωτέρω ὁ μέγας Βασίλειος, ἀλλὰ ἀποθάνουν ἔτσι ἀμετανόητοι, βέβαια ἔχουν μετὰ θάνατον νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν ᾅδην καὶ νὰ κολάζωνται, ἔτσι τὸ λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἡσαΐου, ὡς τὸ προείπομεν » καὶ ἐπλάτυνεν ὁ ᾅ- » δης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διήνοιξε τὸ ςόμα » αὐτοῦ, τοῦ μὴ διαλιπεῖν. (Ἡσαΐ. έ. 14.)

Ἴδετε ἀδελφοὶ δυςυχίας; ἴδετε παιδείας φοβεράς; ἴδετε συμφορὰς ὁποῦ λαμβάνουν ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐκεῖνοι ὁποῦ παίζουν, καὶ χορεύουν, καὶ τραγῳδοῦν; τὸ λοιπὸν Χριςιανοὶ, ἂς φοβηθῶμεν διὰ νὰ μὴ λάβωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς αὐτὰς παιδείας ἀπὸ τὸν Θεόν· καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, ὄχι μόνον ἂς μὴ παίζωμεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι, μήτε ἂς χορεύωμεν, μήτε ἂς τραγουδῶμεν· ἀλλὰ ἀκόμη μήτε ἂς πηγαίνωμεν ὁλότελα ἐκεῖ ὁποῦ παίζονται ὄργανα, καὶ γίνονται χοροὶ καὶ τραγούδια· διά τι, ἂν μόνον ὑπάγωμεν ἐκεῖ, καὶ θεωρήσωμεν, καὶ ἡμεῖς τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν ἔχωμεν μὲ ἐκείνους, καὶ τὰ αὐτὰ ἐπιτίμια λαμβάνωμεν, κἂν καὶ δὲν ἐπαίξαμεν, οὔτε ἐχορεύσαμεν, οὔτε ἐτραγουδήσαμεν· ἐπειδὴ, ἂν ἡμεῖς ὑπάγωμεν, καὶ τοὺς θεωροῦμεν, τοὺς δίδομεν αἰτίαν νὰ παίζουν, καὶ νὰ τραγουδοῦν, ἐκεῖ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νοι, διὰ νὰ κάμνωμεν ἡμεῖς περιήγησιν καὶ σεῖρι. Ἐὰν δὲ ἡμεῖς ἐκεῖ δὲν ὑπάγωμεν, καὶ ἐκεῖνοι ἀναγκάζονται νὰ παύσουν τὰ ὄργανα, καὶ νὰ ἀναχωροῦν· ὥςε, ἡμεῖς ὁποῦ πηγαίνομεν καὶ θεωροῦμεν αὐτοὺς, ἡμεῖς εἴμεθα οἱ αἴτιοι τῆς ἀπωλείας ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων, καὶ μάλιςα ἐὰν τοὺς δίδωμεν καὶ ἄσπρα διὰ πληρωμήν.

Ἐπίλογος.

Ναὶ παρακαλῶσας μετὰ δακρύων, ὑπακούσατε εἰς αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν Ἁγίων, ἀδελφοί μου ἠγαπημένοι, καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ τοὺς Ἀγγέλους του, καὶ χαροποιεῖτε τὸν διάβολον, καὶ τοὺς ὑπηρέτας του δαίμονας μὲ τὰς τοιαύτας ἐθνικὰς, καὶ ἀντιχριςιανικὰς ἀταξίας σας· μηδὲ παροξύνετε τὸν Θεὸν, καὶ τὸν κάμνετε νὰ θυμόνεται κατ' ἐπάνωσας, καὶ νὰ σᾶς δίδῃ, εἰς μὲν τὴν παροῦσαν ζωὴν, πείνας, ἀσθενείας, σκλαβίας, θανατικὰ, πτωχείας, δυςυχίας, καὶ ἄλλα ὅμοια κακά· εἰς δὲ τὴν ἄλλην ζωὴν, νὰ σᾶς δίδῃ ςέρησιν τῆς βασιλείας του, καὶ αἰώνιον κόλασιν· » διὰ τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ » ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, ὡς λέγει ὁ θεῖος » Παῦλος (Κολ. γ'. 6.) ἀλλὰ μάλιςα ἂς καταπραΰνωμεν τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἂς τὸν ἐξιλεώσωμεν μὲ τὴν ἀποχὴν τῶν ἀνωτέρω ἀτοπιῶν, μὲ τὴν μετάνοιαν, μὲ τὴν ταπείνωσιν, μὲ τὴν εὐταξίαν, καὶ σεμνότητα, ὁποῦ ἁρμόζει εἰς τὴν Ἁγίαν ζωὴν τῶν Χριςιανῶν· ἵνα διὰ ταῦτα λυτρωθῶμεν τῆς αἰωνίου κολάσεως, καὶ ἀξιωθῶμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Γ'.

Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ παίζουν παιγνίδια, καὶ νὰ χορεύουν, καὶ νὰ τραγῳδοῦν, εἰς τοὺς γάμους των.

Προοίμιον.

Δὲν δύναται γλῶσσα ἀνθρώπου καὶ τοῦ πλέον τεχνικοῦ ῥήτορος, νὰ ἐπαινέσῃ κατ' ἀξίαν τὸν Μακάριον Παῦλον, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, τὸν ἁρπαγέντα ἕως τρίτου οὐρανοῦ, τὸν Διδάσκαλον τῶν ἐθνῶν, καὶ κορυφαῖον Ἀπόςολον· διὰ τὶ μὲ τὸ νὰ εἶχεν αὐτὸς εἰς τὴν καρδίαν του τὸν Χριςὸν λαλοῦντα, καὶ τὴν χάριν ἐνεργοῦσαν τοῦ Ἁγίου πνεύματος, ὄχι μόνον ἐνομοθέτησε, καὶ ἐδίδαξε διὰ ὅλα τὰ ἄλλα Μυςήρια τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίςεως· ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις καθαρῶς μᾶς ἐδίδαξε, πῶς οἱ γάμοι τῶν Χριςιανῶν δὲν πρέπει νὰ ἔχουν καμμίαν ἀταξίαν καὶ ἀκοσμίαν, ἀλλὰ πρέπει νὰ εἶναι σεμνοὶ, εὔτακτοι, καὶ τίμιοι, καὶ ὄχι ἁπλῶς τίμιοι, ἀλλὰ κατὰ πάντα· ἔτσι γὰρ μεγαλοφωνεῖ εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιςολὴν » τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, » καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος. (Ἑβραί. ιγ'. 4.) τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν, ὄχι εἰς τοὺς γέροντας μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς νέους, καὶ εἰς ὅλα τὰ πρόσωπα· τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν· ὄχι εἰς ἕνα μόνον καιρὸν, ἀλλὰ εἰς ὅλους τοὺς καιροὺς, καὶ πρὸ τοῦ νὰ εὐλογηθῇ τὸ ἀνδρόγυνον, καὶ ὅταν εὐλογῆται, καὶ ἀφ' οὗ εὐλογιθῇ· τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν· ὄχι εἰς καθ' ἕνα μόνον τρόπον, οὐδὲ εἰς ἕνα μόνον τόπον, ἀλλὰ κατὰ πάντας τοὺς τρόπους, καὶ τόπους, καὶ εἰς τὰ φαγητὰ, καὶ εἰς τὰ πιοτὰ, καὶ εἰς τὰ ἐνδύματα· καὶ ἐν τῇ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ, καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ, καὶ πανταχοῦ· ἔτσι ἑρμηνεύουν τὸ ῥητὸν τοῦ Παύλου, ὁ μέγας Χρυσόςομος, καὶ ὁ τούτου ἀκόλουθος Βουλγαρίας Θεοφύλακτος· » ἐν πᾶσιν » οὖν, μὴ ἐν τοῖς προβεβηκόσι μὲν, ἐν δὲ τοῖς νέ» οις οὔ· ἀλλ' ἐν πᾶσιν· ἢ καὶ ἐν πᾶσι τρό» ποις, καὶ ἐν πᾶσι καιροῖς· μὴ ἐν θλίψει μὲν, » ἐν ἀνέσει δὲ οὔ. μὴ ἐν τούτῳ μὲν τῷ μέρει » τίμιος, ἐν ἄλλῳ δὲ οὔ· ἀλλ' ὅλος δι' ὅλου τίμιος.

Τὸ λοιπὸν ὅσοι γάμοι τῶν Χριςιανῶν γίνονται τὴν σήμερον, μὲ παιγνίδια, μὲ χορούς, μὲ τραγούδια, καὶ μὲ ἄλλας ἀταξίας, δὲν εἶναι πλέον ἐν πᾶσι τίμιοι καὶ σεμνοὶ, καθὼς προςάζει ὁ Ἀπόςολος, καὶ καθὼς ἐξηγοῦσιν οἱ τούτου θεῖοι ἑρμηνευταὶ Χρυσόςομος καὶ Θεοφύλακτος· ἀλλὰ εἶναι ἄτιμοι, ἄσεμνοι, καὶ ἀνάρμοσοι εἰς τοὺς Χριςιανοὺς, κατὰ τοῦτο, καθ' ὃ ἀτιμάζονται ἀπὸ τὰ ἄτοπα παιγνίδια, ἀπὸ τοὺς ἀσέμνους χορούς, καὶ ἀπὸ τὰ ἄτοπα τραγούδια. Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ σήμερον ἀδελφοὶ, ἀπεφάσισα νὰ ὁμιλήσω περὶ τούτου εἰς τὴν ἐδικήν σας ἀγάπην, καὶ νὰ σᾶς ἀποδείξω διὰ ποῖα αἴτια οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ παίζουν παιγνίδια, καὶ νὰ χορεύουν, καὶ νὰ τραγῳδοῦν εἰς τοὺς γάμους των· καὶ ἰδοὺ ἄρχωμαι.

Διήγησις. διὰ πόσα αἴτια λέγεται ὁ γάμος Μυςήριον.

Διὰ τρία αἴτια λέγουσιν οἱ ἱεροὶ Θεολόγοι ὅτι εἶναι ὁ γάμος μυςήριον· ά. διὰ τὴν ἀγαπητικὴν ἕνωσιν τῶν ψυχῶν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός· β΄. διὰ τὶ ὁ γάμος εἶναι τύπος τῆς πνευματικῆς ἑνώσεως τοῦ Χριςοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας· καθὼς λέγει ὁ Παῦλος » τὸ μυςήριον τοῦ» το μέγα ἐςίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριςὸν, καὶ » εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. (Ἐφ. έ. 32.) καὶ γ΄. διὰ τὶ ὁ γάμος περιέχει εἰς τὸν ἑαυτόν του χάριν θείαν, καθὼς τὴν περιέχουσι καὶ τὰ ἄλλα μυςήρια· καὶ διὰ τοῦτο λύει τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τῆς πορνείας, καθὼς, καὶ ἡ μετάνοια, καὶ τὸ εὐχέλαιον λύουσι τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν· λέγει γὰρ ὁ ἴδιος Παῦλος » διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαςος τὴν » ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω. καὶ ἑκάςη τὸν ἴδιον » ἄνδρα ἐχέτω. (ά. Κορ. ζ΄. 2.) Γεώργιος ὁ Κορέσιος ἐν τῷ περὶ μυςηρίων καὶ ἄλλοι.)

Ὅτι τὰ παιγνίδια καὶ οἱ χοροὶ ἐναντιοῦνται εἰς τὰ συςατικὰ τοῦ Μυςηρίου τοῦ γάμου.

Τώρα ἡμεῖς ἂν θέλωμεν νὰ ςοχασθῶμεν, εὑρίσκωμεν ὅτι τὰ παιγνίδια, οἱ χοροὶ, καὶ τὰ τραγῴδια ἐναντιόνονται εἰς τὰ τρία ταῦτα, καὶ ἀκολούθως ἐναντιόνονται, καὶ βλάπτουσι τὸ μυςήριον τοῦ γάμου· καὶ ά. μὲν τὰ παιγνίδια, καὶ οἱ χοροὶ, καὶ τὰ τραγούδια βλάπτουσι τὴν ἀγαπητικὴν ἕνωσιν τῶν ψυχῶν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ τῆς γυναικός· διατὶ καὶ ὁ νυμφίος ἄνδρας, βλέποντας ἐκεῖ ἄλλας γυναῖκας, καὶ χορεύωντας μὲ αὐτὰς, ἕλκεται μὲ τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν του εἰς τὴν ἀγάπην καὶ ἐπιθυμίαν αὐτῶν· καὶ μάλιςα ὅταν αὐταῖς τύχουν νὰ εἶναι νεώτεραις καὶ ὡραιότεραις ἀπὸ τὴν γυναῖκα του· ὁμοίως καὶ ἡ νύμφη γυνὴ βλέπουσα ἐκεῖ ἄλλους ἄνδρας καὶ χωρεύουσα μὲ αὐτοὺς ἕλκεται κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην καὶ ἐπιθυμίαν αὐτῶν, καὶ μάλιςα ὅταν αὐτοὶ τύχουν νὰ εἶναι ὡραιότεροι καὶ νεώτεροι ἀπὸ τὸν ἄνδρα της· καὶ ἔτσι, ἐκεῖ ὁποῦ ὁ γάμος εἶναι ἕνωσις τῶν ψυχῶν τοῦ ἀνδρογύνου, μὲ τὰ διαβολικὰ παιγνίδια, καὶ μὲ τοὺς χορούς, γίνεται χωρισμὸς τῆς ψυχικῆς αὐτῆς ἑνώσεως τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικός. β΄. δὲ τὰ παιγνίδια, καὶ οἱ χοροὶ καὶ τὰ τραγῴδια, τὰ εἰς τὸν γάμον γινόμενα, ἐναντιόνονται καὶ βλάπτουσι τὸν τύπον τῆς πνευματικῆς ἑνώσεως τοῦ Χριςοῦ μετὰ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ πῶς βλάπτουσιν αὐτὸν, ἄκουσον σὺ μάλιςα ὁποῖος καὶ ἂν εἶσαι ὁ νυμφίος τοῦ κάθε γάμου. Ὁ Χριςὸς ἡγίασε, καὶ ἐκαθάρισε τὴν Ἐκκλησίαν μὲ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα καθὼς λέγει ὁ Παῦλος » ἵνα αὐτὴν » ἁγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν » ῥήματι. (Ἐφ. έ. 26.) ἐσὺ δὲ ὁ ἄνδρας καὶ νυμφίος, καλῶντας εἰς τὸν γάμον σου παιγνίδια καὶ ἀφίνοντας νὰ γίνωνται χοροὶ, καὶ τραγού-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

δια εἰς τὸν οἶκόν σου, ἀντὶ νὰ καθαρίσῃς, καὶ νὰ ἁγιάσῃς τὴν γυναῖκα καὶ νύμφην σου, ἐσὺ τὴν μολύνεις, καὶ τὴν κάνεις ἀκάθαρτον κατὰ τὴν ψυχήν· ἀλλὰ καὶ ἐσὺ μολύνεσαι παρομοίως, καὶ γίνεσαι ἀκάθαρτος. ὁ Χριςὸς ἐκατάςησεν εἰς τὸν ἑαυτόν του ἔνδοξον καὶ ὡραίαν τὴν Ἐκκλησίαν, χωρὶς νὰ ἔχῃ κᾀμμίαν ζαρωματάδαν, ἢ μολυσμὸν, ἢ ἄλλο κᾀνένα ψεγάδι· ἔτσι τὸ φωνάζει ὁ ἴδιος Παῦλος » ἵνα παραςήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ » ἔνδοξον τὴν Ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπῖλον, » ἢ ῥυτίδα, ἤ τί τῶν τοιούτων· ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁ- » γία καὶ ἄμωμος. (Αὐτόθ. 27.) Σὺ δὲ ὁ ἀνὴρ, μὲ τὰ παιγνίδια, καὶ χορούς, καὶ τραγούδια, ὁποῦ ἀφίνεις καὶ γίνονται εἰς τὸν γάμον σου, φθείρεις τὸ κάλλος, καὶ τὴν ὡραιότητα, καὶ δόξαν τῆς γυναικός σου, καὶ καταςαίνεις αὐτὴν, ἄσχημον, ἄδοξον, μὲ πολλὰ ψεγάδια καὶ μολυσμοὺς, καὶ γίνεσαι καὶ σὺ παρόμοιος μὲ αὐτὴν, ἄσχημος καὶ ἀκαλλής.

Ὁ Χριςὸς ἠγάπησε τόσον πολλὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ὥςε ὁποῦ διὰ τὴν ἀγάπην της, παρέδωκε τὸν ἑαυτόν του εἰς θάνατον· » οἱ ἄνδρες ἀ- » γαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ » Χριςὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν » παρέδωκε ὑπὲρ αὐτῆς. (Αὐτόθ. 25.) ἐσὺ δὲ ὁ ἄνδρας, δὲν ἀγαπᾷς τὴν γυναῖκά σου μὲ τόσην ἀγάπην ἀληθινὴν, ἀλλὰ τὴν μισεῖς· διὰ τὶ ἂν τὴν ἠγάπας κατὰ ἀλήθειαν, δὲν ἔφερες εἰς τὸν γάμον σου ἐκεῖνα τὰ σατανικὰ αἴτια, ὁποῦ βλάπτουσι τὴν ψυχήν της· τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ παιγνίδια καὶ οἱ χοροὶ, καὶ τὰ τραγούδια· τί λέγω; καὶ ἐσὺ ὁ ἴδιος δὲν ἀγαπᾷς ἐν ἀληθείᾳ τὸν ἑαυτόν σου· ἀλλὰ τὸν μισεῖς, ὡσὰν ἕνας ἀνόητος· διὰ τὶ ἀφίνεις νὰ γίνωνται εἰς τὸ ὁσπῆτί σου ἐκεῖνα, ὁποῦ βλάπτουσι τὴν ψυχήν σου.

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ὅσας μέθας, ὅσας ἀταξίας, ὅσα κακὰ ἀφήσεις καὶ γένουν εἰς τὸν γάμον σου ἄνθρωπε, ὅλα αὐτὰ κτυποῦν καὶ ἀναφαίρονται εἰς τὸν πνευματικὸν γάμον τοῦ Χριςοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ὁποίου γάμου τύπον καὶ εἰκόνα ἔχει ὁ γάμος ὁ ἐδικός σου· ἐπειδὴ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον ἡ τιμὴ, ἢ ἡ » ἀτιμία τῆς εἰκόνος, εἰς τὸ πρωτότυπον διαβαίνει. (περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, Κεφ. ιή.) λέγει δὲ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος περὶ τοῦ γάμου· ἂν δὲν ἐντρέπεσαι τὸν γάμον, ἐντράπου κᾂν τὸν Χριςὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, τῶν ὁποίων τύπος εἶναι ὁ γάμος, καὶ μὴ φέρῃς παιγνίδια καὶ χορούς εἰς αὐτόν. » μὴ γὰρ θέατρον ἐςιν ὁ γά- » μος; μυςήριον ἐςὶ, καὶ τύπος μεγάλου πράγ- » ματος· κᾂν αὐτὸ μὴ αἰδῇ, αἰδέσθητι, οὗ τύ- » πος ἐςίν... ἐν τοῖς τῶν Ἑλλήνων μυςηρίοις, » αἱ ὀρχήσεις· ἐν δὲ τοῖς ἡμετέροις, σιγὴ καὶ εὐ- » κοσμία, αἰδὼς καὶ καταςολή· μυςήριον τε- » λεῖται μέγα· ἔξω αἱ πόρναι, ἔξω οἱ βέβηλοι. » . . μῦρόν ἐςιν ὁ γάμος· τί τοίνυν τὴν τοῦ » βορβόρου δυσωδίαν ἐπισάγεις τῇ τοῦ μύρου κα- » τασκευῇ; πάντα σωφροσύνης ἐμπεπλῆσθαι δεῖ· » πάντα σεμνότητος· πάντα κοσμιότητος· νῦν » δὲ τουναντίον ὁρῶ· σκιρτῶντας ὡς αἱ κάμη- » λοι, ὡς αἱ ἡμίονοι· διὰ τοῦτο τὸν γάμον ἐκ- » καθαίρεσθαι βούλομαι, ὥςε ἐπὶ τὴν οἰκείαν » εὐγένειαν ἀναγαγεῖν· ὥςε τῶν αἱρετικῶν ἐμ- » φράξαι τὰ ςόματα· ὕβρισαι τὸ τοῦ Θεοῦ δῶ- » ρον, ἡ ῥίζα τῆς ἡμετέρας γενέσεως ... εἰπέ » μοι μυςήριον τελεῖς, καὶ τὸν διάβολον καλεῖς; (Λόγ. ιβ'. εἰς τὸν πρὸς Κολασ.)

Γ'. Τὰ παιγνίδια, καὶ οἱ χοροὶ, καὶ τὰ τραγῴδια, τὰ εἰς τὸν γάμον γινόμενα, φθείρουν καὶ ἐναντιόνονται τὴν χάριν ὁποῦ περιέχει τὸ μυςήριον τοῦ γάμου, ἥτις εἶναι τὸ νὰ λύῃ καὶ νὰ μακρύνῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τῆς πορνείας τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, διὰ τὶ τὰ διαβολικὰ αὐτὰ ὄργανα, καὶ οἱ χοροὶ, καὶ τὰ τραγῴδια, κάμνουσι τὸν γάμον νὰ γίνεται, ὄχι λύσις τῆς πορνείας, καὶ ἁμαρτίας, ἀλλὰ μάλισα πρόξενος, καὶ αἰτία, καὶ ἀφορμὴ τῆς πορνείας, καὶ τῆς μοιχείας, καὶ κάθε ἄλλης ἁμαρτίας· καὶ δὲν προξενοῦνται ἀπὸ αὐτὰ εἰς τοὺς γάμους, τόσαις κρυφαῖς πορνείαις, τόσαις μυςικαῖς μοιχί-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

αις εἰς τὴν καρδίαν; δεν πορνεύουν μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ψυχῆς, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ παίζουν; καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ χορεύουν; καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ τραγῳδοῦν; δὲν μοιχεύουν μὲ τὸν νοῦν τους, ἐκεῖνοι ὁποῦ συνάγονται εἰς τοὺς γάμους, καὶ βλέπουν περιέργως τὰ πρόσωπα τῶν γυναικων; καὶ ἀκούουν τὰ πορνικὰ ἐκεῖνα, καὶ ἐρωτικὰ ᾄσματα, καὶ πιάνουν μὲ τὰ χέρια; ἀφίνω νὰ λέγω τὰς ἄλλας ἁμαρτίας ὁποῦ γίνονται εἰς τοὺς γάμους ἐξ αἰτίας τῶν παιγνίων αὐτῶν, καὶ χορῶν· τὰ ἄπρεπα, λέγω, λόγια, τοὺς ἀσέμνους χορατάδες, τὰ αἰσχρὰ λόγια, τὰς μέθας, τοὺς πορνικοὺς καλλωπισμοὺς τῶν ἱματίων· τὰ γυναικοπρεπῆ ἀληψίματα τῶν μύρων καὶ μόσχων, καὶ εὐωδιῶν· καὶ τὰς λοιπὰς μυρίας ἀταξίας, τὰς ὁποίας ἂν θέλῃ τὶς νὰ γράψῃ λεπτομερῶς, δύναται νὰ γεμώσῃ ἕνα βιβλίον ὁλόκληρον· ὅταν δὲ καὶ οἱ γάμοι ἐκτείνωνται, ὄχι εἰς μίαν ἡμέραν, ἢ δύω, ἀλλὰ εἰς ὀκτὼ, εἰς πολλοὺς δὲ τόπους, καὶ εἰς δεκαπέντε ἡμέρας, τότε τὶς δύναται πλέον νὰ ἀριθμήσῃ τὰ κακὰ, καὶ τὰς ἁμαρτίας ὁποῦ γίνωνται; ἵλεως, ἵλεως νὰ γένῃ ὁ Κύριος! ὥςε ὁποῦ διὰ νὰ συμπαιράνω εἰς ἕνα λόγον τὰ ἄνω εἰρημένα, οἱ γάμοι τὴν σήμερον τῶν Χριςιανῶν, διὰ τὰ ἄτοπα καὶ ἄπρεπα πράγματα ὁποῦ γίνονται εἰς αὐτοὺς, κινδυνεύουσι νὰ μὴν εἶναι πλέον μυςήριον ἅγιον, μυςήριον χαριτομένον καὶ τίμιον, καθὼς καὶ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, καὶ καθὼς διορίζει ἡ Ἁγία τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησία· ἀλλὰ νὰ ἦναι ὡσὰν ἕνα μυςήριον Ἐθνικὸν, καὶ Ἑλληνικὸν, ἄσεμνον καὶ ἄτιμον· καὶ ὡσὰν ἕνα ἐργαςήριον καὶ δύκτιον τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, μὲ τὸ ὁποῖον συμμαζόνει τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ τοὺς κάμνῃ νὰ ἁμαρτάνουν καὶ νὰ κολάζωνται.

Διὰ τί πρέπει ὁ γάμος νὰ φυλάττεται ἀπὸ κάθε ἀταξίαν.

Ὢ, καὶ τίς νὰ μὴ κλαύσῃ; Ὢ, καὶ τίς νὰ μὴ θρηνήσῃ; βλέπωντας πῶς ὁ διάβολος διέςρεψεν ἄνω κάτω τὰ πράγματα, καὶ τὰ μυςήρια τὰ σωτηριώδη τῶν Χριςιανῶν, τὰ ἐμεταχειρείσθη ὄργανα τῆς κακίας καὶ ἀπολείας των· καὶ μάλιςα τὸν γάμον, ὁ ὁποῖος ἔπρεπε περισσότερον ἀπὸ ὅλα νὰ ἦναι φυλαγμένος ἀπὸ κάθε ἀταξίαν· διὰ τὶ ὁ γάμος ἐτιμήθη πρότερον ἀπὸ τὸν Θεὸν μὲ τὴν δημιουργίαν του· ἄρσεν γὰρ καὶ θῆλυ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον. (Γέν, ά. 27.) καὶ μὲ τὴν εὐλογίαν του· » αὐξάνεσθε γὰρ φησὶ καὶ πληθύνεσθε, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν· (Γεν. ά. 28.) ἐτιμήθη καὶ ὕςερον ἀπὸ τὸν Χριςὸν, μὲ τὴν ἁγίαν του παρουσίαν, ὄντος εἰς τὸν ἐν Κανᾷ γάμον, καὶ μὲ τὴν ἀρχὴν τῶν θαυμάτων του· » ταύτην φησὶν τὴν ἀρχὴν ἐποίησε » τῶν σημείων, ὁ Ἰησοῦς, ἐν Κανᾷ τῆς Γαλι-» λαίας. (Ἰωα. β'. 11.) διὰ τὶ ὁ γάμος εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς διαδοχῆς τῶν ἀνθρώπων. διὰ τοῦ γάμου ὅλος ὁ κόσμος συνίςαται καὶ συγκρατεῖται· καὶ χωρὶς τοῦ γάμου, ὁ Κόσμος ὅλος ἤθελεν ἦναι ἄκοσμος· καὶ διὰ νὰ εἰπῶ συντόμως, ὁ γάμος εἶναι ἡ φυσικὴ αἰτία, καὶ ἡ ῥίζα ὅλων τῶν ἀνθρώπων· ὅθεν, ἂν ὁ γάμος καὶ ἡ ῥίζα γένῃ Ἁγία, Ἅγιοι μέλλουν νὰ γένουν καὶ οἱ κλάδοι· ἤτοι, οἱ ἐκ τοῦ γάμου τικτόμενοι ἄνθρωποι· καθὼς λέγει ὁ Παῦλος » εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι. (Ῥωμ. ιά. 16.) ἂν δὲ ὁ γάμος, καὶ ἡ ῥίζα γένῃ ἀκάθαρτος, καὶ ἀχρεῖοι καὶ ἀκάθαρτοι ἔχουν νὰ γεννηθοῦν καὶ οἱ κλάδοι, ἤτοι οἱ ἐκ τοῦ γάμου τικτόμενοι· καὶ τούτη νομίζω πῶς εἶναι ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι τὴν σήμερον κλίνουσιν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, διὰ τὶ γεννῶνται ἀπὸ γάμους ἁμαρτωλοὺς, καὶ ἀσέμνους.

Ὅτι καθὼς εἰς τὰ ἄλλα Μυςήρια δὲν γίνονται χοροὶ καὶ παιγνίδια· ἔτσι δὲν πρέπει νὰ γίνωνται οὔτε εἰς τὸν γάμον.

Ἐκαταλάβετε τώρα, ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ, πῶς εἰς τοὺς γάμους τῶν Χριςιανῶν δὲν πρέπει νὰ παίζουν παιγνίδια, καὶ νὰ χορεύουν, καὶ νὰ τραγῳδοῦν; ἀλλὰ τοῦτο καταλάβετε ἀκόμη καθαρώτερα, καὶ ἀπὸ τὸ ἀκόλουθον ὁποῦ θέλω νὰ σᾶς εἰπῶ· ἑπτὰ εἶναι τὰ μυςήρια τῆς καθολι-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

κῆς καὶ ὀρθοδόξου μας πίςεως, μὲ τὰ ὁποῖα καὶ ὁ γάμος συναριθμεῖται· τὸ Βάπτισμα· τὸ Χρίσμα, ἤτοι τὸ μῦρον· ἡ Εὐχαριςία· ἡ Ἱερωσύνη· ἡ Μετάνοια· τὸ Εὐχέλαιον· καὶ ὁ Γάμος. τώρα, ἀνίσως καὶ ἦτον καλὸν, καὶ νόμιμον, νὰ παίζουν παιγνίδια, καὶ νὰ χορεύουν, καὶ νὰ τραγῳδοῦν εἰς τὸν γάμον, ὁποῦ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ μυςήρια· ἔπρεπε νὰ παίζουν ταῦτα, καὶ νὰ χορεύουν καὶ νὰ τραγῳδοῦν καὶ εἰς τὸ Βάπτισμα, καὶ εἰς τὸ μῦρον, καὶ εἰς τὴν ἱερωσύνην, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἕξι μυςήρια· ἐπειδὴ δὲ, οὔτε ὅταν βαπτίζωνται οἱ Χριςιανοὶ παίζουν ὄργανα, καὶ χορεύουν, καὶ τραγῳδοῦν, οὔτε ὅταν μυρόνωνται, οὔτε ὅταν μεταλαμβάνουν, οὔτε ὅταν λαμβάνουν τὴν Ἱερωσύνην, οὔτε ὅταν μετανοοῦν, οὔτε ὅταν κάμνουσι τὸ εὐχέλαιον· λοιπὸν οὔτε ὅταν ὑπανδρεύωνται πρέπει παρομοίως νὰ μὴ παίζουν τὰ τοιαῦτα ὄργανα, καὶ νὰ χορεύουν καὶ νὰ τραγῳδοῦν· διὰ τί, ἂν παίζωνται ὄργανα εἰς τὸν γάμον, καὶ γίνωνται χοροὶ, καὶ τραγῴδια, ἕνα ἀπὸ τὰ δύω ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ· ἢ πῶς ὁ γάμος δὲν εἶναι μυςήριον, καθὼς εἶναι καὶ τὰ λοιπὰ ἕξι· ἢ πῶς καὶ εἰς τὰ ἄλλα ἕξι μυςήρια πρέπει παρομοίως νὰ παίζωνται ὄργανα, καὶ νὰ γίνωνται χοροὶ, καὶ τραγῴδια· διὰ τί παρομοίως εἶναι ὅλα μυςήρια. ἀλλὰ καὶ τὰ δύω αὐτὰ ἐπίσης εἶναι ἄτοπα, καὶ κακὰ· ἄρα λοιπὸν εἰς τοὺς γάμους δὲν πρέπει νὰ παίζουν, καὶ νὰ χορεύουν καὶ νὰ τραγῳδοῦν οἱ Χριςιανοί.

Πόσα πράγματα χρειάζεται νὰ γένῃ ὁ νόμιμος γάμος.

Ἔπειτα ςοχασθῆτε, ἀδελφοί μου, ἀκόμη καὶ τὴν τάξιν καὶ τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον διορίζει ἡ Ἁγία τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησία νὰ γίνεται ὁ γάμος ὅλων κοινῶς τῶν Χριςιανῶν. ἕνδεκα πράγματα χρειάζεται ἕνας γάμος διὰ νὰ γένῃ νόμιμος καὶ κανονικός· ά. νὰ μὴν ἔχῃ καμμιᾶς λογῆς συγγένειαν, εἴτε σαρκικὴν, εἴτε ἐκ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, τὴν ὁποίαν ἐμποδίζουν οἱ νόμοι τῆς Ἐκκλησίας. β΄. χρειάζεται νὰ θελήσουν, καὶ νὰ συμφωνήσουν εἰς τὸν γάμον οἱ γονεῖς ἐκείνων, ὁποῦ μέλλουν νὰ ὑπανδρευθοῦν· διὰ τί οἱ χωρὶς τὸ θέλημα τῶν γονέων γινόμενοι γάμοι, ὡς πορνεῖαι εἶναι, κατὰ τὸν λή. κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καὶ τρεῖς χρόνους κανονίζονται, ἀφ' οὗ οἱ γονεῖς διαλλαγοῦν. γ΄. χρειάζεται νὰ συμφωνήσουν καὶ ὁ ἀνὴρ καὶ ἡ γυνὴ οἱ μέλλοντες ὑπανδρευθῆναι, καὶ νὰ θέλουν ἕνας τὸν ἄλλον. (1) δ΄. νὰ γένῃ ἀῤῥαβὼν καὶ μνηςεία μὲ ἱερολογίαν, καὶ μὲ τὸ συνειθισμένον φίλημα ὁποῦ δίδουσι πρὸς ἀλλήλους οἱ ἀῤῥαβωνιζόμενοι, ὅταν ἦναι, ὁ μὲν ἄνδρας χρόνων δεκαπέντε, ἡ δὲ γυνὴ, χρόνων δεκατριῶν, κατὰ τὸ σημείωμα τοῦ Πατριάρχου Νικολάου, καὶ τὴν ὑποτύπωσιν τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, καὶ

(1) Παράδειγμα τῶν ἀγαπημένων συζύγων ἐςάθησαν τὰ δύω ἐκεῖνα ἐράσμια ἀνδρόγυνα, ὁποῦ μᾶς ἀναφέρουν αἱ Ἱςορίαι. Ὁ Καπανεὺς, καὶ ἡ Εὐάδνη εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ Πλάντιος καὶ Ὀρεςίλλη εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὰ ὁποῖα εἶχον τόσην ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν ἀναμεταξύτων, ὥςε ὁποῦ ὅταν ἀπέθανεν ὁ Καπανεὺς καὶ ἔκαιον τὸ σῶμα του εἰς τὴν πυρκαϊὰν διὰ νὰ μὴ βρωμίσῃ, καθὼς ἦτον τότε συνήθεια εἰς τοὺς Ἕλληνας, ἡ σύζυγός του Εὐάδνη, μὴ ὑποφέρουσα τὸν χωρισμὸν τοῦ ἀνδρός της, ἔτρεξε μοναχὴ, καὶ ἔῤῥιψε τὸν ἑαυτόν της μέσα εἰς τὴν πυρκαϊὰν, καὶ ἐκάη καὶ αὐτὴ ὁμοῦ μὲ τὸν Καπανέα· καὶ πάλιν, ἐπειδὴ καὶ ἀπέθανε πρότερον ἡ Ὀρεςίλλη καὶ ἔκαιον τὸ σῶμά της, ὁ ἀνήρ της Πλάντιος, ἔῤῥιψε τὸν ἑαυτόν του εἰς τὴν πυρκαϊὰν, καὶ συνεκάη μὲ τὴν Ὀρεςίλλην, καὶ ἔτσι ἐκάη ἡ γυνὴ εἰς τὴν φλόγα τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ὁ ἀνὴρ εἰς τὴν φλόγα τῆς γυναικὸς· καὶ καθὼς ἦτον ἀχώριςοι εἰς τὴν ζωὴν, ἔτσι ἔμειναν ἀχώριςοι, καὶ εἰς τὸν θάνατον. ἐζήτησεν ὁ θάνατος νὰ τοὺς χωρίσῃ, ἀλλὰ ὁ ἔρως καὶ ἡ ἀγάπη τοὺς ἐφύλαξεν ἑνωμένους. ἂς λάβουν παράδειγμα τὰ χριςιανικὰ ἀνδρόγυνα ἀπὸ τοῦτα τὰ ἐθνικὰ, διὰ νὰ μὴ κατακριθοῦν περισσότερον ἀπὸ τὰ Ἔθνη ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· διὰ τὶ ἂν οἱ Ἕλληνες ἐφύλαττον τόσην ἀγάπην εἰς τὰς συζύγους των, καὶ μόλον ὁποῦ ὁ γάμος των δὲν ἦτον μυςήριον ἅγιον· πόσῳ μᾶλλον χρεωςοῦν οἱ Χριςιανοὶ νὰ ἀγαποῦν καὶ νὰ ἔχουν ὁμόνοιαν πρὸς τὰς γυναῖκάς των, καὶ αἱ γυναῖκες πρὸς τοὺς ἄνδρας των, τώρα ὁποῦ ὁ γάμος αὐτῶν εἶναι Μυςήριον θεῖον καὶ ἅγιον;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τοῦ λέοντος τοῦ Σοφοῦ· τὸ δὲ νὰ γίνωνται ἀῤῥαβῶνες μόνον μὲ λόγια, καὶ μὲ δῶρα, αὐτοὶ ἀῤῥαβῶνες καὶ μνηςείαις, οὔτε εἶναι, οὔτε ὀνομάζονται. Σημείωσαι ὅμως, ὅτι καὶ χωρὶς ἀῤῥαβῶνα γίνεται γάμος, κατὰ τὴν Συνοδικὴν διάγνωσιν τοῦ ἀνωτέρω Πατριάρχου Νικολάου. ἤγουν γίνεται γάμος, καὶ χωρὶς νὰ δώσουν, ἢ νὰ πάρουν δῶρα οἱ γονεῖς πρὸ τοῦ γάμου. έ. πρέπει νὰ φυλάττουν παρθενείαν οἱ ἀῤῥαβωνιασμένοι, χωρὶς νὰ φθείρουν τὰς ἀῤῥαβωνιςικάς των πρὸ τοῦ γάμου· διὰ τὶ ὡς πόρνοι κανονίζονται, καὶ ἐπιτιμῶνται ἀπὸ τὸν κς΄. κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου. ἤτοι, ἑπτὰ χρόνους νὰ μὴ μεταλάβουν. ς΄. ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς νὰ ςεφανωθοῦν, πρέπει νὰ ἐξομολογοῦνται εἰς τὸν Πνευματικὸν καὶ ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα, καὶ νὰ ἑτοιμασθοῦν μὲ κάποιαν προετοιμασίαν, νηςείας, καὶ προσευχῆς, διὰ νὰ μεταλάβουν. ζ΄. ὅταν ἔχουν νὰ ςεφανωθοῦν, πρέπει πρῶτον ὁ ἱερεὺς ὁποῦ ἔχει νὰ τοὺς ςεφανώσῃ, νὰ πέρνῃ καιρὸν διὰ νὰ λειτουργήσῃ, καὶ ἀφ' οὗ κάμῃ τὴν ἱερὰν προσκομιδὴν εἰς τὴν Ἁγίαν Πρόθεσιν, νὰ ευγαίνῃ ἔξω τοῦ βήματος, οὕτω καθὼς εἶναι φορεμένος μὲ ὅλην τὴν ἱερατικὴν ςολὴν, καὶ φέρνωντας τὸ ἀνδρόγυνον ἐν τὸ μέσῳ τοῦ Ναοῦ, ἐκεῖ νὰ τοὺς ςεφανόνῃ κατὰ τὴν διάταξιν τοῦ Εὐχολογίου· πλὴν νὰ μὴν γεμόζῃ ποτήριον μὲ κρασὶ, καὶ ψωμὶ κοινὸν, καὶ τοὺς δίδει καὶ πίνουν, καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸ Εὐχολόγιον· διὰ τὶ αὐτὸ εἶναι συνήθεια νεωτερικὴ, τὴν ὁποίαν μερικοὶ ἀμαθεῖς καὶ ἀνόητοι ἐπρόσθεσαν εἰς τὸ εὐχολόγιον, ἀντὶ τῆς θείας μεταλήψεως, ὁποῦ πρέπει νὰ λαμβάνουν οἱ νεόνυμφοι, ὅταν δὲν ἔχουν κἀνένα ἐμπόδιον κανονικόν. ή. ἀφ' οὗ δὲ ςεφανώσῃ τὸ ἀνδρόγυνον ὁ ἱερεὺς, διορίζει αὐτοὺς νὰ ςέκωνται εἰς ἕνα μέρος τῆς Ἐκκλησίας ὁμοῦ καὶ οἱ δύω, καὶ ἔπειτα ἐμβαίνωντας εἰς τὸ Ἅγιον βῆμα, ἀρχίζει τὸ » εὐλογημένοι ἡ βασιλεία, ἤτοι τὴν » ἱερὰν λειτουργίαν. θ΄. ὅταν δὲ εὐγῇ ὁ ἱερεὺς » καὶ ἐκφωνήσῃ τὸ » μετὰ φόβου Θεοῦ πίςεως, » καὶ ἀγάπης προσέλθετε· τότε ἔρχεται καὶ τὸ ἀνδρόγυνον, καὶ μεταλαμβάνουν καὶ οἱ δύω. ί. ἔπειτα μετὰ τὴν Λειτουργίαν ὑπάγει τὸ ἀνδρόγυνον εἰς τὸν οἶκόν τους, συνοδευμένον ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, καὶ κληρικοὺς, καὶ τοὺς καλεσμένους λαϊκούς· καὶ οὕτω κάθηνται εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ τρώγουν, καὶ πίνουν, καὶ εὐθυμοῦν, καὶ χαίρουν μὲ σεμνότητα, καὶ μὲ εὐταξίαν, εἰς δόξαν Θεοῦ, καθὼς πρέπει εἰς τοὺς Χριςιανούς. ιά. πρέπει νὰ φυλάττωνται οἱ νεόνυμφοι, νὰ μὴ κοιμηθοῦν μαζὶ ἐκείνην τὴν ἑσπέραν, διὰ τὶ ἐκοινώνησαν τὰ Θεῖα μυςήρια· ἀλλὰ τὴν ἐρχομένην ἄλλην ἑσπέραν.

Αὐτὴ εἶναι ἡ τάξις, ἀδελφοὶ, ὁποῦ διορίζουν οἱ Ἅγιοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας νὰ γίνεται εἰς τοὺς γάμους τῶν Χριςιανῶν· τὴν ὁποίαν, ἀλλοίμονον! ἀλλοίμονον! ὢ! καὶ πῶς νὰ τὸ εἰπῶ χωρὶς δάκρυα; παραβαίνουν καὶ δὲν τὴν φυλάττουν τὴν σήμερον οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Χριςιανοὺς διὰ τοῦτο καὶ δὲν βλέπουν προκοπὴν, οὔτε σωματικὴν, οὔτε πολλῷ μᾶλλον ψυχικήν· οὔτε αὐτοὶ, οὔτε τὰ τέκνα τους.

Ὅτοι οἱ ἀῤῥαβωνιςικοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὰ ὁσπήτια τῶν ἀῤῥαβωνιςικῶν τους. — Διὰ τὶ ςεφανοῦται ὁ γάμος

Πλὴν ὅσοι Χριςιανοὶ εἶσθε, ὁποῦ ἔχετε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν σας, καὶ ἀγαπᾶτε νὰ σωθῆτε, καὶ νὰ γεννήσετε τέκνα ἐνάρετα καὶ προκομμένα, αὐτὴν τὴν ἁγίαν τάξιν σπουδάσατε, ἀδελφοί μου, διὰ νὰ φυλάττετε ὅταν ὑπανδρεύεσθε· μάλιςα δὲ ἐσεῖς ὁποῦ ἔχετε νὰ ὑπανδρεύσετε τὰ τέκνα σας, ἐπιμεληθῆτε διὰ ἀγάπην Θεοῦ, νὰ τὰ ὑπανδρεύετε μὲ τοῦτον τὸν τρόπον, ἂν θέλετε διὰ νὰ προκόψουν τὰ τέκνα σας, καὶ νὰ χαρῆτε εἰς τὴν προκοπήν τους· ἐπιμεληθῆτε δὲ πρὸς τούτοις, νὰ ὑπανδρεύετε τὰ τέκνα σας, εὐθὺς ὁποῦ φθάσουν εἰς ἡλικίαν. καὶ μὴν ἀφίνετε νὰ περνᾷ πολὺς καιρὸς, ἵνα μὴ τύχῃ καὶ πέσουν εἰς πορνείαν, ἢ ἄλλην καμμίαν φθορὰν τῆς παρθενίας των, καθὼς σᾶς συμβουλεύει ὁ θεῖος Χρυσόςομος λέ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

γων » ταχέως αὐτοῖς (τοῖς τέκνοις δηλ.) γυ-
» ναῖκας ἄγωμεν, ὥςε καθαρὰ αὐτῶν καὶ ἀνέ-
» παφα τὰ σώματα δέχεσθαι τὴν νύμφην· οὕ-
» τοι οἱ ἔρωτες θερμότεροι· ὁ πρὸ τοῦ γάμου σω-
» φρονῶν, πολλῷ μᾶλλον μετὰ τὸν γάμον· ὁ δὲ
» μαθὼν πορνεύειν πρὸ τοῦ γάμου, καὶ μετὰ τὸν
» γάμον τοῦτο ποιήσει. (Λόγ. θ΄. εἰς τὴν α΄.
» πρὸς Τιμόθ.) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Σιράχ »
» ἀνθρώπῳ πόρνῳ πᾶς ἄρτος ἡδύς· οὐ μὴ κο-
» πάσῃ, ἕως ἂν τελευτήσῃ. (Σειρ. κγ΄. 17.)
καὶ ἂν τινὰς, εἴτε λαϊκὸς, κρατούμενος ἀπὸ τὴν τωρινὴν κακὴν καὶ διεστραμένην συνήθειαν, σᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τοῦτο, μὴ τὸν ἀκούσητε· ἀλλὰ κάμετε ὅ, τι δυνηθῆτε, διὰ νὰ ςεφανώνωνται τὰ τέκνα σας, καθὼς διορίζει ἡ Ἁγία τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησία· μάλιςα δὲ καὶ ἐξαιρέτως προσέχετε καλὰ διὰ νὰ φυλάττετε τοὺς υἱούς σας νὰ μὴν ἐμβαίνουν εἰς τὰ ὀσπήτια τῶν ἀρραβωνιςικῶν τους, καθὼς προςάζει καὶ ἡ Νεαρὰ τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ· ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν συχνὴν θεωρίαν, καὶ συνομιλίαν ὁποῦ κάμνουσιν αὐτοὶ μὲ αὐτὰς, ἀνάπτουσιν ἀπὸ τὸν ἔρωτα, καὶ πρὸ τοῦ γάμου σμίγουσι μὲ αὐτὰς. εἰς τοῦτο πρέπει νὰ λάβουν ἐπιμέλειαν καὶ φροντίδα καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, διὰ νὰ κοπῇ ἡ κακὴ καὶ κατάρατος συνήθεια ὁποῦ ἐπικρατεῖ εἰς πολλοὺς τόπους, τὸ νὰ ἐμβαίνουν συχνάκις οἱ ἀρραβωνισμένοι εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἀρραβωνιςικῶν τους· ἐπειδὴ ὅσοι σμίξουν πρὸ τοῦ γάμου μὲ τὰς ἀρραβωνιςικάς των, ὄχι μόνον κανονίζονται ὡς πόρνοι, καθὼς εἴπομεν ἀνωτέρω· ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ μεταλάβουν μετὰ τὴν εὐλόγησιν, καθὼς διορίζει ἡ Ἁγία Ἐκκλησία, ὡς εἴπομεν· ἀλλὰ οὔτε ἄξιοι εἶναι νὰ λάβουν ςέφανα εἰς τὴν κεφαλήν τους ὅταν εὐλογοῦνται. διὰ τί οἱ ςέφανοι εἶναι σημεῖον τῆς νίκης· πῶς δὲν ἐνικήθη δηλαδὴ τὸ ἀνδρόγυνον ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τῆς σαρκὸς καὶ ἐπιθυμίας, ἀλλὰ ἔμεινεν ἀνίκητον, καὶ ἐφύλαξε παρθενίαν πρὸ τοῦ γάμου, ὡς λέγει τοῦτο ὁ μέγας Χρυ-
σόςομος. » Διὰ τοῦτο ςέφανοι ταῖς κεφαλαῖς
» ἐπιτίθενται, σύμβολον τῆς νίκης, ὅτι ἀήττη-
» τοι γενόμενοι, οὕτω προσέρχονται τῇ εὐνῇ· ὅ-
» τι μὴ κατηγωνίσθησαν ὑπὸ τῆς ἡδονῆς· εἰ δὲ
» ἁλοὺς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς, πόρναις ἑαυτὸν ἐκδῷ,
» τίνος ἕνεκεν λοιπὸν καὶ ςέφανον ἔχει ἐπὶ τῆς
» κεφαλῆς ἡττημένος; (Ὁμιλ. θ΄. εἰς τὴν α΄.
πρὸς Τιμοθ.)

Τώρα λοιπὸν, σᾶς ἐρωτῶ ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, νὰ μοῦ εἰπῆτε τὴν ἀλήθειαν· ἕνα ἀνδρόγυνον, ὁποῦ μὲ τὴν ἀνωτέρω τάξιν εὐλογηθῇ καὶ ςεφανωθῇ εἶναι πλέον δίκαιον νὰ κράζῃ αὐτὸ εἰς τὸν γάμον του παιγνίδια, καὶ νὰ ςήνῃ χοροὺς καὶ τραγῴδια; εἶναι δίκαιον, αὐτοὶ ὁποῦ ἤκουσαν τόσας εὐλογίας, καὶ τόσα ἅγια λόγια ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ὁποῦ τοὺς εὐλόγησαν, νὰ μολύνουν πάλιν τὰ αὐτία τους μὲ τὰ ἀκάθαρτα καὶ ἄσεμνα τραγῴδια; αὐτοὶ ὁποῦ ἐςάθηκαν εἰς τὸν Ἅγιον Ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡγίασαν τοὺς πόδας των, νὰ μολύνουν πάλιν αὐτοὺς μὲ τοὺς διαβολικοὺς χορούς; εἰς ἕνα λόγον, εἶναι δίκαιον αὐτοὶ ὁποῦ ἐκοινώνησαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰ ἄχραντα Μυςήρια, νὰ μὴ διαφυλάττουν καθαρὰς ὅλας τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματός των, καὶ ὅλας τὰς αἰσθήσεις καὶ δυνάμεις τῆς ψυχῆς των, διὰ τὴν χάριν, καὶ τιμὴν, καὶ ἁγιασμὸν ὁποῦ ἔλαβον; εἶναι δίκαιον λέγω, αὐτοὶ νὰ θεωροῦσι πλέον ἀσέμνους θεωρίας παιγνιδίων, καὶ χορῶν, καὶ ἄλλων ἀταξιῶν, ἢ ὅλως νὰ κάμνουν καμμίαν ἄσεμνον; ἐγὼ εἶμαι βέβαιος πῶς ὅλοι ὁμοφώνως ἔχετε νὰ ἀποκριθῆτε ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον, οὔτε πρέπον· καὶ ἔτσι εἶναι.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἁγία καὶ τοπικὴ Σύνοδος ἡ ἐν Λαοδικείᾳ συναχθῆσα, καὶ ὑπὸ τῆς Ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ς΄. Συνόδου ἐπικυρωθεῖσα, φανερῶς ἐμποδίζει τοὺς Χριςιανοὺς νὰ μὴ παίζουν ὄργανα, καὶ νὰ μὴ χορεύουν ὅταν πηγαίνουν εἰς τοὺς γάμους· ἀλλὰ μὲ σεμνότητα καὶ εὐταξίαν νὰ τρώγουν τὸ μεσημέρι καὶ νὰ δειπνοῦν εἰς αὐτούς· οὕτω γὰρ ἡ Σύνοδος αὐτὴ προςά-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ζει αὐτολεξεὶ εἰς τὸν νγ΄. κανόνα αὐτῆς » ὅτι » οὐ δεῖ Χριςιανοὺς εἰς γάμους ἀπερχομένους, » βαλλίζειν, (ἤτοι νὰ κτυποῦν τύμπανα) ἢ » ὀρχεῖσθαι· ἀλλὰ σεμνῶς δειπνεῖν, ἢ ἀριςᾶν, » ὡς πρέπει Χριςιανοῖς.

"Οτι οὐδὲ οἱ παλαιοὶ ἔπεζαν εἰς τοὺς γάμους των παιγνίδια.

Λοιπὸν ἀδελφοί μου ἠγαπημένοι, παύσετε εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ τὸ παράνομον αὐτὸ ἔργον, καὶ τὴν κακίςην ταύτην συνήθειαν, ἂν θέλετε διὰ νὰ εἶναι μέσα εἰς τὸν οἶκον σας ἡ εὐχαῖς, καὶ εὐλογίαις τῶν Ἁγίων Πατέρων τῆς ἄνω εἰρημένης Ἁγίας Συνόδου, καὶ ὅλης τῆς Ἐκκλησίας· ἂν θέλετε διὰ νὰ εὐλογῇ ὁ Θεὸς τὸν γάμον σας, διὰ νὰ εὐλογῇ τοὺς νυμφίους καὶ νύμφας, καθὼς εὐλόγησε τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὴν Σάῤῥαν, καθὼς εὐλόγησε τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὴν Ῥεβέκκαν· τὸν Ἰακὼβ καὶ τὴν Λείαν, τὸν Ἰωσὴφ καὶ τὴν Ἀσινέθ· διὰ τὶ ἐκεῖνοι οἱ δίκαιοι ἔκαμναν τοὺς γάμους των μὲ σεμνότητα καὶ εὐταξίαν, καὶ ὄχι μὲ ἀτάκτους χορούς, καὶ παιγνίδια· καὶ μαρτυρεῖ μου τὸν λόγον ὁ μέγας Ἰωάννης ὁ Χρυσόςομος, ὅςις λέγει, πῶς ὁ δοῦλος τοῦ Ἀβραὰμ ἐπῆρε τὴν Ῥεβέκκαν ἀπὸ τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ τὴν ἔφερεν εἰς γῆν Χαναὰν διὰ τὸν υἱόν του Ἰσαὰκ, χωρὶς τύμπανα, καὶ χορούς, ἀλλὰ μόνον ἔχωντας τὸν Ἄγγελον τοῦ Θεοῦ μαζί του » ἀλλ᾽ ἴδωμεν, ἐπειδὴ αὐτὴν ἔλαβεν (ὁ » δοῦλος δηλ. τοῦ Ἀβραὰμ τὴν Ῥεβέκκαν) » ποίῳ τρόπῳ τὸν γάμον ἐτέλεσεν; ἆρα κύμβα- » λα, καὶ σύριγκας, καὶ χορούς, καὶ τύμπανα, » καὶ αὐλοὺς, καὶ τὴν ἄλλην ἐπεσύρατο φαν- » τασίαν; οὐδὲν τούτων· ἀλλὰ μόνην λαβὼν » οὕτως ἀπήει, τὸν Ἄγγελον ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ, » παραπέμποντα αὐτὴν καὶ συνοδοιποροῦντα. (Λόγ. περὶ τοῦ ποίας δεῖ ἄγεσθαι γυναῖκας.)

Τώρα, ἂν ἐκεῖνοι οἱ παλαιοὶ δίκαιοι, καὶ Προπάτορες, καὶ Πατριάρχαι, ὁποῦ ἦτον ἀκόμη ἀρχάριοι, καὶ ὡσὰν μικρὰ παιδία, συγκρινόμενοι μὲ τοὺς Χριςιανοὺς τοὺς τελείους ἄνδρας τοῦ Εὐαγγελίου, ἂν λέγω ἐκεῖνοι δὲν ἐμεταχειρίζοντο παιγνίδια καὶ χοροὺς εἰς τοὺς γάμους των, καὶ μ᾽ ὅλον ὁποῦ ὁ γάμος ἐκείνων δὲν ἦτον ἀκόμη ὑψωμένος εἰς τιμὴν καὶ βαθμὸν μυςηρίου, δὲν εἶναι μεγάλη ἐντροπὴ νὰ μεταχειρίζωνται τώρα οἱ Χριςιανοὶ χοροὺς καὶ παιγνίδια, ὁποῦ ἔφθασαν εἰς τὴν ἀκρίβειαν τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ εἰς ἄνδρα τέλειον τοῦ πληρώματος τοῦ Χριςοῦ; δὲν εἶναι ἐντροπὴ νὰ ἀτιμάζουν τοὺς γάμους των οἱ Χριςιανοὶ μὲ τὰ τοιαῦτα ἄτοπα ἔργα; καὶ μάλιςα ὁποῦ τώρα ὁ γάμος, εἶναι, καὶ ὀνομάζεται μυςήριον;

"Οτι διὰ τὰς ἀταξίας τῶν γάμων γεννῶνται τὰ παιδία ἀσθενῆ, καὶ κολοβά.

Διὰ τοῦτο μιμηθῆτε ἀδελφοὶ τοὺς Ἁγίους ἐκείνους Προπάτορας, καὶ λείψετε ἀπὸ τὴν ἀταξίαν αὐτὴν, ἂν θέλετε διὰ νὰ σᾶς χαρίσῃ ὁ Θεὸς τέκνα πολλὰ καὶ καλὰ, τέκνα σῶα, τέκνα ὑγιεινὰ, δυνατὰ, ὡραῖα, καὶ προκομμένα· ἐπειδὴ ἂν δὲν παύσετε ἀπὸ τὰ τοιαῦτα, κάμνετε τὸν Θεὸν νὰ ὀργίζεται κατ᾽ ἐπάνω σας, καὶ ἐσᾶς τοὺς γονεῖς νὰ παιδεύῃ μὲ διαφόρους ἀσθενείας, καὶ δυςυχίας, καὶ τὰ τέκνα ὁποῦ γεννᾶτε, νὰ γίνωνται μισερὰ, κολοβὰ, ἄσχημα, σεσημειωμένα, καὶ ἀπρόκοπα, διὰ νὰ τὰ βλέπετε, καὶ νὰ καίεται ἡ καρδία σας.

Καὶ πόθεν τοῦτο μανθάνομεν; ἀπὸ τὴν Ἱςορίαν τοῦ δικαίου Ἰὼβ· οὗτος γὰρ ὁ ἀληθὴς ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, ἀγκαλὰ καὶ ἐφύλαττεν ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ ἦτον Ἅγιος ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος Θεός· μ᾽ ὅλον τοῦτο, ὅταν ἐθανατώθησαν τὰ παιδίατου, καὶ ἔχασε τὰ ὑπαρχοντά του, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐλεπρώθη· τότε ἄρχησε νὰ καταρᾶται τὴν ἡμέραν ὁποῦ ἐγεννήθη, λέγων· » ἀπόλοιτο ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐγεν- » νήθην, καὶ ἡ νὺξ ἐκείνη, ἣ εἶπαν· ἰδοὺ ἄρ- » σεν· (Ἰώβ. γ΄. 2.)

Διὰ ποίαν δὲ ἀφορμὴν ἐκαταράσθη τὴν ἡμέραν ὁποῦ ἐγεννήθη; ἀποκρίνεται ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐξηγητὰς, ἀνέκδοτος, καὶ λέγει· ὅτι συνήθεια

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τίας ἀνθρώπων, καὶ φυλάξω τὰς ἐντολάς σου. (Ψαλ. ριή.) ὁ σοφὸς Σολομὼν παραγγέλλει εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ μελετοῦν τὸν νόμον τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ καταγίνωνται εἰς τὰς θείας αὐτοῦ ἐντολάς· διὰ ποῖον τέλος; διὰ νὰ ἠμποροῦν ἀπὸ τὴν μελέτην ταύτην τοῦ θείου νόμου, νὰ λαμβάνουν φωτισμὸν εἰς τὴν ψυχήν τους, καὶ γνῶσιν, καὶ διάκρισιν, καὶ διὰ τούτων νὰ ἠμποροῦν νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὰς διαβολὰς, καὶ ψευδομαρτυρίας, καὶ ἀπὸ τὰς προδοσίας τῶν συκοφαντῶν ἀνθρώπων· » ὅτι λύχνος, » ἐντολὴ νόμου· καὶ φῶς ὁδὸς ζωῆς, καὶ ἔλεγ- » χος καὶ παιδεία, τοῦ διαφυλάσσειν σε ἀπὸ δι- » αβολῆς γλώσσης ἀλλοτρίας. (Παρ. ς'. 23.) Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς, τόσον μεγάλην ἁμαρτίαν λογιάζει τὴν ψευδομαρτυρίαν, ὁποῦ ὀνομάζει ῥαβδὶ χονδρὸν, καὶ μαχαῖρι θανατηφόρον, καὶ σαΐταν φαρμακερὰν ἐκεῖνον ὁποῦ τὴν κάμνει » ῥόπαλον καὶ μάχαιρα, καὶ τόξευμα ἀκιδω- » τόν· οὕτω καὶ ἀνὴρ ὁ καταμαρτυρῶν τοῦ φίλου » αὐτοῦ μαρτυρίαν ψευδῆ. (Παρ. κέ. 18.) ὁ σοφὸς Σειρὰχ εἰς τὴν προσευχὴν ὁποῦ κάμνει εἰς τὸν Θεὸν, πρώτην ἀπὸ ὅλας εὐχαριςίαν προσφέρει, πῶς τὸν ἐλύτρωσεν ὁ Κύριος ἀπὸ τὴν διαβολὴν τῆς γλώσσης, καὶ ἀπὸ τὰ χείλη τῶν ψευδολόγων, ὡσὰν νὰ ἤθελε τὸν λυτρώσῃ ἀπὸ καμμίαν θανατηφόρον παγίδα, ἢ ἀπὸ ἄλλον κανένα μεγάλον κίνδυνον· » ἐξομολογήσομαί σοι » Κύριε βασιλεῦ, καὶ αἰνέσωσε Θεὸν τὸν Σωτῆ- » ρά μου, ἐξομολογοῦμαι τῷ ὀνόματί σου, ὅτι » ἐλυτρώσω τὸ σῶμά μου ἐξ ἀπωλείας, καὶ ἐκ » παγίδος διαβολῆς γλώσσης· ἀπὸ χειλέων ἐρ- » γαζομένων ψεῦδος. (Σειρὰχ νά. 1.) Καὶ ὁ Ἀπόςολος Παῦλος τόσον φοβερὰν ἁμαρτίαν κρίνει τὴν διαβολὴν, καὶ συκοφαντίαν, εἰς τρόπον ὁποῦ νομοθετεῖ νὰ γίνονται μὲν διακόνισσαις, ὅσαις γυναῖκες εἶναι ἐλεύθεραις ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν αὐτήν· ὅσαι δὲ γυναῖκες εἶναι διαβάλτριαι, καὶ συκοφαντίςριαι, νὰ μὴ γίνονται· μακρὰν γὰρ πρέπει νὰ ἦναι ἡ τοιαύτη ἁμαρτία ἀπὸ τὸ τάγμα τῶν κληρικῶν, καὶ τῶν ἀφιερωμένων τῷ Θεῷ· ὅθεν ἔγραφε πρὸς τὸν Τιμόθεον νὰ καταςαίνῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ διακονήσσας » γυ- » ναῖκας ὡσαύτως σεμνὰς, μὴ διαβόλους, νηφα- » λίους, πιςὰς ἐν πᾶσι. (ά. Τιμόθ. γ'. 11.) καὶ πρὸς τὸν Τίτον. » πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν κατα- » ςήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους· (Τίτ. β'. 3.) Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἀπεφάσισα σήμερον, ἀδελφοὶ, νὰ σᾶς ὁμιλήσω περὶ διαβολῆς, καὶ προδοσίας, συκοφαντίας, καὶ ψευδομαρτυρίας· καὶ νὰ σᾶς ἀποδείξω πόσα κακὰ αὐτὰ προξενοῦν, καὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ τὰ κάμνει, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους· καὶ ἀκολούθως νὰ σᾶς παραςήσω· πῶς οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ γίνωνται διαβαλταὶ, καὶ προδόται, συκοφάνται, καὶ ψευδομάτυρες· καὶ ἰδοὺ ἄρχομαι.

Διήγησις ποῖον εἶναι τὸ ά. κακὸν ὁποῦ οἱ διάβαλται καὶ ψευδομάρτυρες προξενοῦν εἰς τὸν ἑαυτόν τους.

Τὸ πρῶτον κακὸν ὁποῦ προξενοῦν εἰς τὸν ἑαυτόν τους οἱ διαβαλταὶ, καὶ προδόται, οἱ συκοφάνται, καὶ ψευδομάρτυρες, εἶναι τὸ νὰ μορφώνουν εἰς τὴν καρδίαν τους τὸν διάβολον, καὶ αὐτοὶ μὲν λέγωνται υἱοὶ τοῦ διαβόλου, ὁ δὲ διάβολος νὰ λέγεται πατήρ τους· καὶ ἀγκαλὰ ὅλοι ὅσοι ἁμαρτάνουν, καὶ πράττουν τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου, λέγωνται πῶς γεννῶνται ἀπὸ τὸν διάβολον, διὰ τὴν ὁμοιότητα ὁποῦ λαμβάνουν μὲ αὐτό· καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, » ὑμεῖς ἐκ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐςε, καὶ » τὰς ἐπιθυμίας τοῦ Πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. (Ἰωά. ή. 44.) καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης· » ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν » ἐκ τοῦ διαβόλου ἐςίν· ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διά- » βολος ἁμαρτάνει. (ά. Ἰω. γ'. 8.) ὅμως κατ' ἐξαίρετον τρόπον οἱ διαβαλταὶ, καὶ προδόται, καὶ ψευδομάρτυρες, εἶναι, καὶ λέγονται υἱοὶ τοῦ διαβόλου· διατὶ γίνονται μαθηταὶ, καὶ μιμηταὶ τοῦ διαβόλου εἰς τὰς διαβολὰς, καὶ εἰς τὰς προδοσίας.

Διατὶ ὁ διάβολος ὀνομάζεται οὕτω.

Διατὶ, καθὼς ὁ διάβολος εἶναι πατὴρ τοῦ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ψεύδους, καὶ μὲ τὸ ψεῦδος ἐθανάτωσε τὸν ἄνθρωπον » ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος εἶν ἀπ' ἀρχῆς, » καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ' ἔστηκεν· ὅτι ψεύστης » ἐστι, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. (Ἰωά. κ'. 44.) ἔτσι καὶ οἱ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες, μὲ τοὺς διαβαλμοὺς καὶ ψευδομαρτυρίας των, θανατόνουν τοὺς ἀθώους ἀνθρώπους· τί λέγω; οἱ διαβαλταὶ, καὶ προδόται, δὲν λέγονται μόνον υἱοὶ τοῦ διαβόλου, ἀλλὰ καὶ διάβολοι ἁπλῶς· καὶ μὲ δίκαιον τρόπον· διατὶ, καθὼς ἐμιμήθηκαν τὸν διάβολον εἰς τὴν κακίαν, ἔτσι ἐκληρονόμησαν καὶ τὸ ἴδιον ὄνομα τοῦ διαβόλου· ὅθεν καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, τόσον παλαιοὺς, ὅσον καὶ νέους, τόσον εὐσεβεῖς ὅσον καὶ ἀσεβεῖς, οἱ προδόται καὶ συκοφάνται ὠνομάσθησαν, καὶ ὀνομάζονται πάντοτε διαβαλταὶ, καὶ διάβολοι· ἐπειδὴ καθὼς ὁ διάβολος ὠνομάσθη διάβολος, πρῶτον διατὶ ἐδιάβαλε καὶ ἐκατηγόρησε τὸν Θεὸν εἰς τοὺς ἀθρώπους, λέγωντας εἰς τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔαν, πῶς ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν φθόνον του τοὺς ἐμπόδισε νὰ μὴ φάγουν ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς γνώσεως διὰ νὰ μὴν γένουν Θεοὶ » ᾔδει γὰρ ὁ » Θεὸς. ὅτι, ᾗ ἂν ἡμέρᾳ φάγετε ἀπ' αὐτοῦ, » διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἔσε» σθε ὡς Θεοὶ, γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρόν· » (Γεν. γ'. ς'.) καὶ δεύτερον, διατὶ διαβάλλει, καὶ κατηγορεῖ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς πλέον Ἁγίους εἰς τὸν Θεὸν, ὡς λέγει ἡ ἱερὰ Ἀποκάλυψις » καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, » ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος διάβολος, » ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγο« ρῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας » καὶ νυκτός. (Ἀποκ. ιβ'. ι.) ὅθεν εἶπε καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος » διάβολος ἀδελφοὶ οὐ » φύσεως ὄνομα, ἀλλὰ προαιρέσεως· οὐ γὰρ » διάβολος ἐγένετο ἀπ' ἀρχῆς, ἀλλ' Ἄγγελος » ἐκτίσθη. Διάβολος δὲ ὠνομάσθη, ὡς διαβάλ» λων, καὶ Θεὸν ἀνθρώποις, καὶ ἄνθρωπον Θε» ῷ· καὶ ὡς συγκρούων Δεσπότην πρὸς οἰκέτην, » καὶ οἰκέτην πρὸς Δεσπότην· (Λόγ. γ'. εἰς τὸν Ἰώβ). (1) καθὼς λέγω, ὁ διάβολος ὠνομάσθη διάβολος, διατὶ διαβάλλει· ἔτσι καὶ οἱ προδόται καὶ συκοφάνται ὀνομάζονται διάβολοι, διατὶ διαβάλλουν καὶ κατηγοροῦν τοὺς ἀθώους ἀνθρώπους, ὡς πονηροὺς καὶ διεστραμμένους, διατὶ προδίδουν αὐτοὺς εἰς τὰ κριτήρια, καὶ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐξουσιαστῶν· καὶ διατὶ συκοφαντοῦν ψευδῶς τοὺς ἀναιτίους, καὶ ἐκβάλλουσι τὸ καλὸν ὄνομα τῶν ἐναρέτων, ὡς πονηρόν.

ʹ Ποῖον εἶναι, τὸ β'. κακὸν ὁποῦ οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες προξενοῦν εἰς τὸν ἑαυτόν τους.

Τὸ β'. κακὸν ὁποῦ προξενοῦσιν οἱ διαβαλταὶ, καὶ προδόται καὶ ψευδομάρτυρες εἰς τὸν ἑαυτόντους εἶναι, τὸ νὰ ἀποκτοῦν μέλη, ὄχι ἀνθρώπινα, ἀλλὰ θηριώδη καὶ ἀλλόκοτα· α'. οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν προδοτῶν, καὶ διαβαλτῶν καὶ ψευδομαρτύρων παρομοιάζουσι μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ βασιλίσκου· ἐπειδὴ καθὼς ὁ βασιλίσκος εὐγάνει φαρμάκι ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του, καὶ ἀπὸ μακρόθεν φαρμακεύει τοὺς ἀνθρώπους, ὡς λέγουσιν οἱ ἱστορικοί· ἔτσι καὶ οἱ προδόται, καὶ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες, δὲν ἔχουν τοὺς ὀφθαλμούς των διὰ νὰ βλέπουν τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ, νὰ χαίρουν, καὶ νὰ τὸν δοξολογοῦν· ἀλλὰ τὰ ἔχουν διὰ νὰ βλέπουν τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου, καὶ μὲ τὰς διαβολὰς, καὶ προδοσίας, καὶ ψευδομαρτυρίας των νὰ τοὺς φαρμακόνουν· β'. τὰ αὐτία τῶν προδοτῶν καὶ ψευδομαρτύρων εἶναι παρόμοια τῆς ἀσπίδος· διατὶ καθὼς ἡ ἀσπίδα κλείει τὰ αὐτίατης διὰ νὰ μὴν ἀκούσῃ τὰς φωνὰς τῶν παιγνιδίων καὶ ἡμερώσῃ » ὡσεὶ ἀσπίδος κωφῆς, καὶ βυούσης τὰ ὦτα » αὐτῆς, ἥτις οὐκ εἰσακούσεται φωνῆς ἐπᾳδόν» των. (ψαλ. νζ'. 5.) ἔτσι καὶ οἱ προδόται

» (1) Συμφώνως σχεδὸν λέγει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, » Διάβολος προσηγόρευται, ἐπειδὴ ὁ αὐτὸς καὶ συνεργὸς τῆς » ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ κατήγορος γίνεται· χαίρων μὲν ἡμῶν » τῇ ἀπωλείᾳ, παραδειγματίζων δὲ ἡμᾶς ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις. (Λόγ. ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἡ τράπεζάσας, καὶ ὅλα γίνονται εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ Πατρὸς, εἰς εὐχαριςίαν τοῦ ἀγαπητοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ· καὶ εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν τοῦ Παναγίου καὶ ζωοποιοῦ αὐτοῦ Πνεύματος, τῆς ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος.

Ὅτι διὰ τὴν ζηλοτυπίαν δὲν πρέπει οἱ νεόνυμφοι νὰ φέρουν παιγνίδια εἰς τοὺς γάμους των.

Σᾶς λέγω ἀκόμη καὶ ἕνα ἄλλο ὁποῦ ἐνθυμήθηκα, καὶ ἔπειτα κάμνω τέλος· ἡ ζηλοτυπία, ἠξεύρω ὅτι εἶναι ἕνα ἰδίωμα ἀχώριςον ἀπὸ τοὺς ἄνδρας, ὁποῦ ἔχουν γυναῖκας· καὶ μάλιςα ἀπὸ τοὺς ἄνδρας τοὺς Νεονύμφους· αὐτοὶ ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα πράγματα, θέλουσι καλλίτερα τὴν τιμὴν καὶ σωφροσύνην τῶν γυναικῶν τους, καὶ προτιμότερον ςέργουν νὰ χάσουν, καὶ πλοῦτον, καὶ οἶκον, καὶ αὐτὴν τὴν ἰδίαν ζωὴν, πάρεξ νὰ ἐπιβουλευθῇ ἡ κοίτη καὶ ὁ γάμος των· διὰ τοῦτο, ὁ μὲν Σολομὼν περὶ τοῦ ζήλου τούτου τῶν ἀνδρῶν ἔλεγεν » μεςὸς γὰρ ζήλου θυ» μὸς ἀνδρὸς αὐτῆς· οὐ φείσεται ἐν ἡμέρᾳ κρί» σεως· οὐκ ἀνταλλάξεται οὐδενὸς λύτρου τὴν » ἔχθραν, οὐδ' οὐμὴ διαλυθῇ πολλῶν δώρων. (Παροι. ϛ'. 34.) ὁ δὲ ποιητὴς Ὀβίδιος εἶπεν, ὅτι δύω πράγματα δὲν θέλουν συντρόφους· » ἀ» φροδίτη καὶ θρόνος, δὲν ἀγαποῦν συντρόφους » ὅτι δὲν θέλει κοινωνὸν ὁ θρόνος, οὐδ' ὁ γάμος· προσέχετε λοιπὸν ἐσεῖς οἱ νεόγαμβροι, καὶ ἂν ὅλα τὰ ἄλλα ὅσα εἴπομεν, δὲν σᾶς καταπείσουν νὰ μὴ καλῆτε παιγνίδια εἰς τοὺς γάμους σας, κἂν ὕςερα ὕςερα ἂς σᾶς καταπείσῃ ἡ ζηλοτυπία, ὁποῦ φυσικὰ ἔχετε εἰς τὴν καρδίαν σας, διὰ τὴν τιμὴν καὶ σωφροσύνην τῶν γυναικῶν σας· ἐπειδὴ ἐσεῖς φέροντες παιγνίδια εἰς τοὺς γάμους σας, καὶ ςήνοντες χοροὺς, καὶ τραγουδιςὰς, δὲν κάμνετε ἄλλο, πάρεξ νὰ συνάγετε ἀπὸ κάθε μέρος εἰς τὸν οἶκον σας, ἐπιβούλους τῶν γυναικῶν σας· κλέπτας τῆς ἀμιάντου κοίτης σας· φθορεῖς τῆς τιμῆς σας. τυμβωρύχους τοῦ γάμου σας· ὁ νοῶν, νοείτω. » καὶ ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀ» κουέτω. (Ματθ. ιγ'. 43.)

Ἐπίλογος.

Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριςὸς, ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον ἐξ ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἁρμόζεται καὶ συνάπτεται ἡ γυνὴ μὲ τὸν ἄνδρα, ὡς λέγει ὁ Σολομὼν » πα» ρὰ Κυρίου ἁρμόζεται γυνὴ ἀνδρί. (Παρ. ιθ'. 14) αὐτὸς, ἄμποτε νὰ φωτίσῃ μὲν τὸν νοῦν σας, ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, μὲ τὸ φῶς τῆς θείας γνώσεως καὶ ἀληθείας· νὰ καταπείσῃ δὲ τὴν καρδίαν καὶ θέλησίν σας μὲ τὴν γλυκύτητα τῆς δραςικῆς του χάριτος, διὰ νὰ καταλάβετε μὲν αὐτὰ ὁποῦ σᾶς εἶπον, πῶς εἶναι ἀληθινὰ, καὶ δίκαια, καὶ συμφέροντα· νὰ θελήσετε δὲ νὰ τὰ βάλλετε καὶ εἰς ἔργον, ἀποςρεφόμενοι κάθε παίγνιον, καὶ κάθε χορὸν, καὶ κάθε τραγοῦδι, κάθε μέθην, καὶ κάθε ἄλλην ἀταξίαν ἀπὸ τοὺς γάμους σας· καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς σας ταύτης ἄμποτε νὰ σᾶς ἀξιώσῃ ὁ Κύριος νὰ εὑρίσκεσθε μέσα εἰς τὸν οἶκόν σας, οἱ μὲν ἄνδρες, ὡσὰν ὑψηλοὶ φοίνικες, ἀνθισμένοι καὶ καρποφόροι, καὶ ὡσὰν κέδροι τοῦ Λιβάνου ςερεοὶ καὶ εὐώδεις » δί» καιος φησὶν, ὡς φοίνιξ ἀνθήσει, καὶ ὡσεὶ κέ» δρος ἡ ἐν τῷ Λιβάνῳ πληθυνθήσεται. (Ψαλ. ϟα'. 12.) αἱ δὲ γυναῖκες, νὰ εὑρίσκωνται εἰς αὐτὸν, ὡσὰν ἄμπελοι εὐκληματοῦσαι· τὰ δὲ τέκνασας, νὰ παραςέκωνται τριγύρω εἰς τὴν τράπεζάν σας, ὡσὰν τὰ νέα φυτὰ τῶν ἐλαιῶν· διὰ τί ἔτσι εὐλογεῖται ὁ ἄνθρωπος, ὁποῦ φοβεῖται τὸν Θεόν. » ἡ γυνή σου ὡς ἄμπελος εὐθηνοῦσα » ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς οἰκίας σου· οἱ υἱοί σου ὡς » νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλῳ τῆς τραπέζης σου· ἰδοὺ » οὕτως εὐλογηθήσεται ἄνθρωπος, ὁ φοβούμενος » τὸν Κύριον. (Ψαλ. ρκζ'. 3.) Καὶ τοὺς ἄνδρας ὁμοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τέκνα ἄμποτε νὰ σᾶς διαφυλάττῃ ὁ Κύριος ἐν μὲν τῇ παρούσῃ ζωῇ, μονοτρόπους ἐν τῷ οἴκῳ σας, ὅλους εἰρηνικοὺς, ἠγαπημένους (1) ὁμόφρονας. ἐν μιᾷ ψυ-

(1) Μὲ ποῖον τρόπον ἠμποροῦν νὰ γένουν τὰ ἀνδρόγυνα ἠγαπημένα ἀναμεταξύ των, τὸ ἐδίδαξεν ἕνας Ἠθικὸς Φι-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

χῇ καὶ καρδίᾳ. » ὁ Θεὸς γὰρ φησὶ κατοικίζει » μονοτρόπους ἐν οἴκῳ. (Ψαλ· ξζ΄. 7.) καὶ οὕτως ὄντας ἡνωμένους, αὐτὸς νὰ εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον σας, καθὼς ὑπεσχέθη ὁ ἀψευδέςατος λέγων· » ὅπου εἰσὶ δύω, ἢ τρεῖς συνειγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. » (Ματθ. ιή. 20·) δύω δὲ καὶ τρεῖς ἐννοοῦνται, ὁ ἀνὴρ, ἡ γυνὴ, καὶ τὸ τέκνον· καθὼς ἑρμηνεύει ὁ ἱερὸς Κλήμης ὁ Στρωματεύς· ἐν δὲ τῇ μελλούσῃ ζωῇ, νὰ σᾶς ἀξιώσῃ ὁ Κύριος νὰ ἀπολαύσετε τὰ ἀγαθὰ τῆς ἄνω Ἱερουσαλὴμ.» ἴδοις γὰρ » φησὶ (ἤτοι ἀπολαύσοις, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν » τοῦ Νύσσης) τὰ ἀγαθὰ Ἱερουσαλὴμ πάσας » τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· ἤτοι αἰωνίως καὶ » πάντοτε (Ψάλ. ρκζ΄. 5.) ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Δ΄.

Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ γίνωνται διαβαλταὶ, καὶ προδόται, συκοφάνται, καὶ ψευδομάρτυρες.

Προοίμιον.

ΕΙναι τόσον μεγάλα κακὰ ἡ διαβολὴ, καὶ ἡ προδοσία, ἡ συκοφαντία, καὶ ψευδομαρτυρία, εὐλογημένοι Χριςιανοὶ, ὥςε ὁποῦ τὰ ἐφοβήθησαν καὶ αὐτοὶ οἱ μεγάλοι σοφοὶ, καὶ δίκαιοι ἄνθρωποι· ὁ προφήτης Δαβὶδ δὲν ἐφοβήθη τόσον ἄλλο κακὸν, ὅσον ἐφοβήθη τὴν συκοφαντίαν· διὰ τοῦτο καὶ μὲ θερμὰς δεήσεις ἐπαρακάλει τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ αὐτήν· καὶ εἰς ἀνταπόδοσιν τῆς χάριτος ταύτης, ὑπόσχεται νὰ φυλάξῃ ἀπαραβάτως ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· διὸ καὶ ἔλεγε » λύτρωσαί με ἀπὸ συκοφαν-

---

λόσοφος εἰς τοῦτα τὰ λόγια. « ὁ ἄνδρας λέγει ἂς ἀγαπᾷ » τὴν γυναῖκά του, ἂν θέλῃ νὰ ἀνταγαπᾶται ἀπὸ αὐτήν· » ἂς ἦναι διακριτικὸς, ἂν θέλῃ νὰ τὴν ἔχῃ ὑπήκοον. Καὶ ἂν » τὴν θέλῃ τιμίαν, ἂς ἦναι τίμιος. Ἡ Γαΐα Κεκιλία ἐςάθη ἡ » ἰδέα τῶν ἠγαπημένων γυναικῶν· καὶ ὁ Γάϊος Σέρβιος ἐςάθη ἡ ἰδέα τῶν ἀγαπημένων ἀνδρῶν, διὰ τοῦτο ἐπεκράτησε συνήθεια, καὶ ὅταν ἐγίνοντο οἱ γάμοι, ὁ νυμφίος ἔλεγε » πρὸς τὴν νύμφην, τάχα θέλεις εἶσαι δι᾽ ἐμὲ καλὴ γυνή; » καὶ ἡ νύμφη ἀπεκρίνατο· ἐὰν ἐσὺ ἦσαι Γάϊος εἶμαι καὶ » ἐγὼ Γαΐα, καὶ ἐὰν ἐσὺ γένῃς δι᾽ ἐμένα Σέρβιος, γίνο- » μαι καὶ ἐγὼ δι᾽ ἐσένα Κεκιλία. Ἡ ἀγάπη τῶν ἀνδρογύνων προέρχεται ἀκόμη, καὶ ὅταν, ὁ μὲν ἄνδρας ὡς κεφαλὴ καὶ ὡς προνοητικὸς καὶ τολμηρὸς, περιπατῇ ἔξω τοῦ οἰκείου οἴκου διὰ νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὰ χρειώδη καὶ ἀναγκαῖα· ἡ δὲ γυνὴ ὡς ὑποτασσομένη, καὶ σύντροφος τοῦ ἀνδρὸς, καὶ δειλὴ κάθηται μέσα εἰς τὸν οἶκον διὰ νὰ φυλάττῃ ἐκεῖνα ὁποῦ φέρει ὁ ἄνδρας, ὅθεν ὁ γλύπτης Φειδίας ἔγλυψε τὴν εἰκόνα τῆς γυναικὸς ἔχουσαν τὸν πόδα της ἐπάνω εἰς μίαν χελώνην· διὰ δύω αἴτια· πρῶτον διὰ τὶ ἡ γυνὴ εἶναι δειλὴ, ὡσὰν ἡ χελώνη, καὶ δεύτερον διὰ νὰ κάθηται εἰς τὸν οἶκόν της νὰ τὸν φυλάττῃ, καὶ ἔξω ἀπὸ αὐτὸν νὰ μὴν ἐκβαίνῃ, καθὼς κάμνει καὶ ἡ χελώνη· διὰ τὶ ὅταν ἡ γυνὴ εὑρίσκεται ἔξω τοῦ οἴκου της, ὁ οἶκός της διαφθείρεται καὶ καίεται· καθὼς ἐκάη καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος ἀπὸ τὸν Ἐρόςρατον, ὅταν αὐτὴ ἔλειπεν ἔξω, παριςαμένη εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὡς μυθολογοῦσιν οἱ Ἕλληνες· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σολομῶν περὶ τῆς σοφῆς καὶ οἰκονομικῆς γυναικὸς ὁμιλῶν ἔλεγεν » οὐ φροντίζει » τῶν ἐν οἴκῳ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ὅταν που χρονίζῃ (Παρ. λά. » 21.) καὶ πάλιν» ςεναὶ διατριβαὶ οἴκων αὐτῆς. (αὐτόθ. 27) ἡ γυνὴ διὰ νὰ ἀγαπᾶται ἀπὸ τὸν ἄνδρα πρέπει πρὸς τούτοις νὰ ἦναι περισσότερον ἁπλῆ, παρὰ περίεργος· νὰ ἀνατρέφῃ τὰ τέκνα μὲ γλυκεῖαν καὶ Χριςιανικὴν ἀνατροφήν· νὰ θέλῃ ἐκεῖνο ὁποῦ θέλει ὁ ἄνδρας της, καὶ θέλημα ἐδικόν της νὰ μὴν ἔχῃ· νὰ ἔχῃ ὑποταγὴν εἰς τὸν ἄνδρα, εἰς τὰ νόμιμα ὅμως καὶ εὔλογα, καὶ καλὰ ἔργα, καὶ ὄχι εἰς τὰ κακὰ ἔργα, καὶ ἄνομα, καὶ ἀνεύλογα· διὰ τοῦτο καὶ ἡ φύσις μὲ τὰ μαλλία, (οὐδέποτε γὰρ γυνὴ εὑρέθη φαλακρὴ, καθὼς οἱ ἄνδρες) καὶ ὁ νόμος μὲ τὴν σκέπην καλύπτουσι τὴν κεφαλὴν τῆς γυναικὸς, διὰ νὰ τὴν διδάξουν, πῶς αὐτὴ ἔχει ἄλλην κεφαλήν της τὸν ἄνδρα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὸ, μὲ τὴν παντοδύναμον ἐξουσίαν τῆς θεότητός του· » Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν » τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς, καὶ » τὸν ὄχλον θορυβούμενον, λέγει αὐτοῖς· ἀνα- » χωρῆτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον ἀλλὰ » καθεύδει· καὶ κατεγέλων αὐτοῦ· ὅτε δὲ ἐξε- » βλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησε τῆς χει- » ρὸς αὐτῆς· καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον· (Ματθ. » θ'. 23.) ἐδῶ ἂς ςοχασθῇ κάθε ἕνας τὴν διαφορὰν ὁποῦ ἔχουν οἱ αὐληταὶ καὶ παιγνιδάτορες τῶν τωρινῶν γάμων, μὲ τοὺς αὐλητὰς τῶν παλαιῶν νεκρῶν· διὰ τί ἐκεῖνοι μὲν ἔπαιζαν, διὰ νὰ κινήσουν θρήνους, καὶ ἀναςεναγμοὺς, καὶ δάκρυα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι βλαβερὰ εἰς τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ ὠφέλημα· οἱ δὲ τωρινοὶ παιγνιδάτορες, παίζουν εἰς τοὺς γάμους, διὰ νὰ προξενήσουν χαρὰν, γέλοια, χοροὺς, καὶ τραγῴδια, τὰ ὁποῖα εἶναι βλαβερὰ καὶ ἐπιζήμια εἰς τὴν ψυχήν· ἐκεῖνοι παίζοντες, ἔκαμναν τὸν οἶκον, ὅπου ἔπαιζαν, οἶκον πένθους καὶ λύπης· τοῦτοι δὲ παίζοντες, ποιοῦσι τὸ σπῆτι ἐκεῖνο ὅπου παίζουσι, οἶκον πότου καὶ ἁμαρτίας· καλλίτερον δὲ εἶναι νὰ ἐμβαίνῃ τινὰς εἰς οἶκον πένθους, παρὰ εἰς οἶκον πότου· καθὼς λέγει ὁ Σολομὼν » ἀγαθὸν πορευθῆναι εἰς οἶκον πένθους, ἢ πορευ- » θῆναι εἰς οἶκον πότου. (Ἐκκλησ. ζ'. 2.) Πλὴν μὲ ὅλα ταῦτα, ὁ Κύριος ἡμῶν, οὐδὲ εἰς τὸ σπῆτι ὅπου ἦσαν οἱ παιγνιδάτορες ἐκεῖνοι νὰ ἔμβῃ δὲν ἠθέλησεν· ἀλλὰ ἀφ' οὗ εὐγῆκαν ἐκεῖνοι, τότε ἐμβῆκεν αὐτὸς, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ μὲ τοῦτο, πόσον μισεῖ καὶ ἀποςρέφεται ὅλους ὁμοῦ τοὺς παιγνιδάτορας, τόσον τοὺς προξενοῦντας χαρὰν, ὅσον καὶ τοὺς προξενοῦντας λύπην· καὶ νὰ μᾶς δώσῃ παράδειγμα νὰ κάμνωμεν καὶ ἡμεῖς τὸ ἴδιον, ἤγουν νὰ μισοῦμεν καὶ ἡμεῖς τοὺς τοιούτους, καὶ εἰς τὸν οἶκόν μας νὰ μὴ τοὺς ἐμβάζωμεν διὰ νὰ παίζουν.

Τώρα τί λέγετε ἐσεῖς οἱ νεόγαμβροι καὶ ἡ νεόνυμφαις; ὁ Χριςὸς θέλει νὰ ἔλθῃ ὁμοῦ μὲ τοὺς Ἀγγέλους εἰς τὸν οἶκόν σας, διὰ νὰ εὐλογήσῃ τὸν γάμον σας, καθὼς εὐλόγησε καὶ τὸν ἐν Κανᾷ Γάμον· διὰ νὰ εὐλογήσῃ τὴν τράπεζάν σας· διὰ νὰ μεταβάλῃ τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον· ἤγουν διὰ νὰ προξενήσῃ χαρὰν πνευματικὴν μὲ τὴν ἁγίαν παρουσίαν του, καὶ πᾶν ἀγαθὸν εἰς τὰς ψυχὰς τὰς ἐδικάς σας, καὶ εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων τῶν εὑρισκομένων εἰς τὸν γάμον σας· τί ἀποφασίζετε; θέλετε νὰ ἔλθῃ ὁ Χριςὸς εἰς τὸν οἶκόν σας, διὰ νὰ σᾶς χαρίσῃ ὅλας αὐτὰς τὰς εὐλογίας καὶ χάριτας; ἂν θέλετε τὸν Χριςὸν, εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ θελήσετε νὰ φέρετε εἰς τὸν οἶκον σας παιγνίδια, καὶ χορούς· ἂν δὲ, θελήσετε τὰ παιγνίδια καὶ τοὺς χοροὺς, ὁ Χριςὸς δὲν ςέργει νὰ εἶναι εἰς ἕνα ὀσπῆτι μαζὺ μὲ αὐτοὺς, ἀλλ' εὐθὺς φεύγει καὶ ἀναχωρεῖ· ἀναχωροῦντος δὲ αὐτοῦ, ἀναχωροῦν μαζὶ μὲ αὐτὸν καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ καὶ κληρικοὶ αὐτοῦ, ὁμοῦ καὶ κάθε ἄλλο ἀγαθόν· ἀπὸ τὸ σπῆτι δὲ ὅπου ἀναχωρήσῃ ὁ Χριςὸς καὶ ὑπηρέται του, τί ἄλλο μένει, πάρεξ ὁ Σατανᾶς, καὶ ὑπηρέται του δαίμονες, καὶ κάθε κακὸν, καὶ ἁμαρτία, καὶ δυςυχία; ἂν εἶσθε λοιπὸν ἀληθινοὶ Χριςιανοὶ, καὶ μιμηταὶ καὶ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ, εἰς ἀνάγκην μεγάλην εὑρίσκεσθε ἀδελφοὶ, νὰ προτιμήσετε χιλιάδες φοραῖς καλλήτερα νὰ λείψουν οἱ παιγνιδάτορες, καὶ οἱ χοροὶ, καὶ τὰ τραγούδια ἀπὸ τὸν οἶκον καὶ γάμον σας, πάρεξ νὰ φύγῃ ὁ Χριςὸς, καὶ οἱ τοῦ Χριςοῦ δοῦλοι καὶ ἱερεῖς, καὶ νὰ ὑςερηθῆτε μαζὶ μὲ αὐτοὺς, κάθε ἀγαθὸν ψυχικὸν καὶ σωματικὸν, ἐπίγειον καὶ οὐράνιον, πρόσκαιρον καὶ παντοτινόν· ἔτσι τὸ λέγει ὁ θεῖος χρυσόςομος » ἐὰν ταῦτα ἀπελάσῃς, ἐλεύσεται καὶ ὁ Χριςὸς » εἰς τούτους τοὺς γάμους· τοῦ δὲ Χριςοῦ πα- » ρόντος, καὶ ὁ τῶν Ἀγγέλων πάρεςι χορός· ἐ- » ὰν θέλῃς, καὶ νῦν θαύματα ἐργάσεται, κα- » θάπερ τότε· ποιήσει καὶ νῦν τὸ ὕδωρ οἶνον· (Λόγ. ιϛ'. εἰς τὴν πρὸς Κολασ.)

Ἔνςασις — Λύσις — Πῶς πρέπει οἱ Χριςιανοὶ νὰ χαίρουν εἰς τοὺς γάμους των.

Μὰ τί λέγουσι μερικοί; ὁ γάμος εἶναι χαρὰ,

καὶ πῶς λοιπὸν ἡμεῖς νὰ δείξωμεν τὴν χαράν μας, πάρεξ νὰ κράξωμεν παιγνίδια; νὰ ςήσωμεν χορούς; καὶ νὰ τραγουδήσωμεν; ἀκούσατε, ὅσοι εἶσθε ἐσεῖς ὁποῦ λέγετε τὰ τοιαῦτα· ἐγὼ νὰ σᾶς διδάξω μὲ ποῖον τρόπον νὰ χαρῆτε καὶ νὰ εὐφρανθῆτε ἀληθινά· ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, νεόγαμβροι καὶ νεόνυμφαις, ὅταν κάμνετε τὸν γάμον σας, κράξατε ἕνα ψάλτην καλόφωνον, καὶ βάλλετε αὐτὸν νὰ ψάλλῃ κἀνένα εἱρμὸν, καὶ ὕμνον τοῦ Χριςοῦ, ἢ τῆς Θεοτόκου, ἢ τῶν Ἁγίων· παρακαλέσατε καὶ τοὺς ἁγίους ἱερεῖς, καὶ κληρικοὺς νὰ ψάλλουν καὶ αὐτοὶ ὁ καθ' ἕνας ἕνα εἱρμὸν, ἢ τροπαράκι· μάλιςα δὲ νὰ ψάλλουν κἀνένα ᾆσμα πνευματικὸν ἁρμόδιον εἰς τὸ μυςήριον τοῦ γάμου σας· καθὼς εἶναι χάριν παραδείγματος, τὰ παρόντα μεγαλυνάρια καὶ καθίσματα, ὁποῦ γράφομεν ἐδῷ.

Πρὸς τὴν Τιμιωτέραν.

Εὐλόγησον Κύριε ὁ Θεὸς, νεονύμφους τούτους, ὡς εὐλόγησας Ἁβραὰμ, καὶ τὴν Σάῤῥαν πάλαι· Ἰσαὰκ καὶ Ῥεβέκκαν· καὶ ἐκ παντείας βλάβης, αὐτοὺς περίσωζε.

Φύλαττε τοὺς δούλους σου Ἰησοῦ, τοὺς συζύγους τούτους, ἐν ἀγάπῃ εἰλικρινεῖ, ψυχῆς ὁμονοίᾳ· καὶ πνεύματος εἰρήνῃ, καὶ βασιλείας θείας, τούτους ἀξίωσον.

Τίμιον τὸν Γάμον τοῦτον Χριςὲ, ἐν πᾶσι συντήρει· καὶ ἀμίαντον καὶ ἁγνὴν φύλαττε τὴν κοίτην, τῶν νῦν ςεφανωθέντων, καὶ τέλους θεαρέσου αὐτοὺς ἀξίωσον.

Χάρισαι φιλάνθρωπε Ἰησοῦ, νεονύμφοις τούτοις, εὐτυχίαν τῶν ἀγαθῶν, καὶ πολυτεκνίαν, ὁμοῦ καὶ εὐτεκνίαν· ἵνα σὲ μετὰ πόθου, ἀεὶ δοξάζωσιν.

Κάθισμα, ἦχος. ά. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Εὐλόγησον Χριςὲ, τὸ ἀνδρόγυνον τοῦτο, ἐξ ὕψους οὐρανοῦ, ὡς εὐλόγησας πάλαι, Δικαίους οὓς ἠγάπησας, καὶ προπάτορας ἅπαντας, Ἁβραὰμ ὁμοῦ, καὶ Ἰσαὰκ Ἰακὼβ τε, Σάῤῥαν ἅματε, καὶ τὴν Ῥεβέκκαν καὶ Λείαν, ὡς μόνος φιλάνθρωπος.

Δόξα, Ὅμοιον.

Δοξάσωμεν Χριςὸν, ἀδελφοὶ ὁμοφώνως, τὸν πάλαι ἐν Κανᾷ, Γαλιλαίας παρόντα, καὶ γάμον εὐλογήσαντα, καὶ θαυμάτων ποιήσαντα, τὸ προοίμιον, καὶ παραδόξως τὸ ὕδωρ, οἶνον δείξαντα, καὶ κεκλημένους τοῦ γάμου, ἐν τούτῳ εὐφράναντα.

Καὶ νῦν, Θεοτοκίον ὅμοιον.

Παρθένε Μαριὰμ, ἡ ἀνύμφευτος Νύμφη, τὴν νύμφην τὴν καλὴν, ταύτην φύλαττε Κόρη, ἐκ πάσης περιςάσεως, καὶ τὸν ταύτης ὁμόζυγον· εὐτεκνίαν τε, χαριζομένη καὶ πᾶσαν, τὴν αὐτάρκειαν, τῶν ἀγαθῶν τοῦ υἱοῦ σου, καὶ τέλος σωτήριον.

Ἢ ἂς ψάλλουν, καὶ ἄλλα ὅμοια μὲ αὐτὰ, σεμνὰ ὅμως καὶ θεῖα, καὶ πνευματικὰ, καὶ ὄχι ἄσεμνα, καὶ ἐρωτικὰ, καθὼς πρέπει εἰς τοὺς Χριςιανοὺς, καὶ καθὼς παραγγέλλει ὁ Ἀπόςολος Παῦλος λέγων· » τὸ λοιπὸν, ἀδελφοὶ, ὅσα » ἐςὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁ» γνὰ, ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὔφημα, εἴτις ἀρετὴ, » καὶ εἴτις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε. (Φιλιππ. δ'. 8.) μὲ τέτοιον τρόπον, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ καὶ εὐφραίνεσθε· μὲ τέτοιον τρόπον καὶ ὁ γάμος σας, καὶ τὰ ᾄσματά σας, καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἦτον τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον καιρὸν, καὶ ὅταν ἐγεννᾶτο παιδίον, ἐκάλουν οἱ γονεῖς τοῦ παιδίου τοὺς ἀνθρώπους τοῦ τόπου των, καὶ τοὺς ἐφίλευαν μὲ φαγητὰ καὶ πιοτὰ, διὰ τὴν χαρὰν τοῦ παιδίου των· ὅθεν καὶ ὁ δίκαιος Ἰὼβ, φοβούμενος μήπως εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁποῦ ἐγεννήθη καὶ αὐτὸς, τρώγοντες καὶ πίνοντες οἱ καλεσμένοι, ἐμέθυσαν, ἢ ἐξέρασαν, ἢ ἐτραγούδησαν, ἢ ἐχόρευσαν, ἢ ἄλλην καμμίαν ἀταξίαν καὶ ἁμαρτίαν ἔκαμαν, καὶ δι' αὐτὴν ἐπαραχώρησεν ὁ Θεὸς νὰ παιδευθῇ ὁ Ἰὼβ, καὶ νὰ θανατωθοῦν τὰ τέκνα του, διὰ τοῦτο ἐκαταράσθη τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ὁποῦ ἐγεννήθη.

Ἀκούετε Χριστιανοί; ἂν ὁ δίκαιος Ἰὼβ ἐφοβήθη, μήπως εἰς τὴν ἡμέραν τῆς γεννήσεώς του ἔγεινε καμμία ἀταξία καὶ ἁμαρτία, καὶ δι' αὐτὴν ἐπαραχώρησεν ὁ Θεὸς νὰ παιδευθῇ αὐτὸς, καὶ νὰ χάσῃ καὶ τὰ τέκνα του· πῶς ἐσεῖς ἀνόητοι δὲν φοβῆσθε διὰ τὰς τόσας ἀταξίας ὁποῦ γίνονται εἰς τοὺς γάμους σας; πῶς δὲν τρομάζετε, μήπως καὶ διὰ τὰ κακὰ, καὶ τὰς ἁμαρτίας ὁποῦ γίνονται ὅταν στεφανόνεσθε, παραχωρήσῃ ὁ Θεὸς, καὶ ἐσεῖς παιδευθῆτε, καὶ τὰ γεννησόμενα νέκνα σας δὲν ζήσουν, ἀλλὰ ἀποθάνουν; κατὰ ἀλήθειαν ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ μὲ ἄλλο ὄνομα νὰ σᾶς ὀνομάσω, πάρεξ μὲ ἐκεῖνο ὁποῦ ὠνόμασε ὁ προφήτης Ἡσαΐας τοὺς Ἰουδαίους· ἤγουν, νὰ σᾶς ὀνομάσω κωφοὺς, καὶ τυφλοὺς » οἱ » κωφοὶ, ἀκούσατε· καὶ οἱ τυφλοὶ, ἀναβλέψατε » ἰδεῖν· καὶ τίς τυφλὸς, ἀλλ' ἢ οἱ παῖδές μου; » καὶ κωφοὶ, ἀλλ' ἢ οἱ κυριεύοντες αὐτῶν; καὶ » ἐτυφλώθησαν οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ· (Ἡσαΐ. μβ΄. 18.) διὰ τί ἐσεῖς οὔτε ἀκούετε, οὔτε βλέπετε τὰς μεγάλας ζημίας, ὁποῦ προξενοῦν τὰ παιγνίδια, καὶ οἱ χοροὶ, καὶ τὰ τραγῴδια, τόσον εἰς τὴν ψυχήν σας, ὅσον καὶ εἰς τὴν ζωήν σας· τόσον εἰς ἐσᾶς, ὅσον καὶ εἰς τὰ παιδία σας, καὶ εἰς τὰ ὑπάρχοντά σας.

Ἔνστασις — Λύσις.

Ἀλλὰ τί προφασίζονται μερικοὶ, οἵτινες φαίνονται γνωστικώτεροι τῶν ἄλλων; ἰδοὺ ὁποῦ ὁ νδ΄. Κανὼν τῆς προῤῥηθείσης ἐν Λαοδικείᾳ Ἁγίας Συνόδου διορίζει, ὅτι οἱ ἱερωμένοι, καὶ κληρικοὶ δὲν πρέπει εἰς τοὺς γάμους, καὶ δεῖπνα να θεωροῦν ἀτόπους θεωρίας· ἀλλὰ πρὸ τοῦ νὰ ἔλθουν οἱ παιγνιδιάτορες νὰ παίξουν νὰ σηκόνωνται καὶ νὰ φεύγουν ἀπὸ ἐκεῖ· λοιπὸν κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον, συγχωρημένον εἶναι νὰ παίζουν εἰς τοὺς γάμους, καὶ εἰς τὰ δεῖπνα· πρὸς τούτους ἡμεῖς ἄλλο δὲν ἀποκρινόμεθα, πάρεξ, ἐκεῖνο ὁποῦ ἀπεκρίθη καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν εἰς τοὺς Φαρισαίους ὁποῦ τὸν ἐπείραζον, καὶ τοῦ ἔλεγον· πῶς ὁ Μωϋσῆς ἐπρόσταξε νὰ δίδουν οἱ ἄνδρες γράμμα ἀποστασίου εἰς τὰς γυναῖκάς των, καὶ νὰ τὰς χωρίζουν διὰ κάθε αἰτίαν, » πρὸς » τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν (ὁ » Μωϋσῆς δηλαδὴ) ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας· » ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω. Ματθ. ιθ΄. 8.) τοῦτο τὸ ἴδιον λέγομεν καὶ ἡμεῖς εἰς ἐκείνους ὁποῦ προβάλλουν τὸν ἀνωτέρω Κανόνα· ὅτι, πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν, καὶ ἀπείθειαν τῶν Χριστιανῶν ἐσυγκατέβη ἡ Ἁγία Σύνοδος καὶ εἶπε τοῦτο, καὶ οὐχὶ ἀπὸ λόγου της· καὶ κατ' οἰκονομίαν καὶ συγκατάβασιν, καὶ μὲ ἑπόμενόν της θέλημα, καὶ οὐχὶ κατὰ ἀκρίβειαν, καὶ μὲ προηγούμενον θέλημα καὶ σκοπόν· καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθὲς, δύναται καθ' ἕνας νὰ τὸ καταλάβῃ ἀπὸ τὸν προτίτερον Κανόνα, ὁποῦ ἐδιώρισε περὶ τούτου ἡ αὐτὴ Σύνοδος, ἤτοι τὸν νγ΄. εἰς τοῦτον γὰρ τὸν Κανόνα φανερῶς παραινεῖ αὕτη ποῖον εἶναι τὸ προηγούμενον αὐτῆς θέλημα καὶ ὁ πρῶτος σκοπός της· ἤγουν τὸ νὰ μὴ παίζουν οἱ Χριστιανοὶ μὲ τελειότητα παιγνίδια εἰς τοὺς γάμους, καὶ νὰ χορεύουν, ἀλλὰ μὲ σεμνότητα καὶ εὐταξίαν νὰ ἀριστοῦν, καὶ νὰ δειπνοῦν, καθὼς πρέπει εἰς τοὺς Χριστιανούς· ἐὰν ὅμως καὶ ἤθελαν εὑρεθοῦν μερικοὶ σκληροκάρδιοι, καὶ ἀπειθεῖς Χριστιανοὶ, τέκνα τῆς παρακοῆς, ὁποῦ ζητοῦν νὰ κάμουν τὸ κακόν τους

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

θέλημα, καὶ τὴν διεςραμμένην τους συνήθειαν, καὶ νὰ φέρουν ὄργανα εἰς τοὺς γάμους, καταφρονοῦντες τὴν ἀπόφασιν τῆς ἱερᾶς Συνόδου, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν Ἁγίας Ἐκκλησίας· διὰ τοῦτο καὶ ἡ Θεία Σύνοδος αὕτη ἠναγκάσθη νὰ συγκαταβῇ καὶ νὰ εἰπῇ εἰς τὸν ἀκόλουθον νδ'. Κανόνα της, ὅτι ὅταν τύχῃ οἱ τοιοῦτοι ἀπειθεῖς Χριςιανοὶ νὰ φέρουν εἰς τοὺς γάμους των ὄργανα, νὰ σηκόνωνται νὰ φεύγουν ἀπὸ ἐκεῖ οἱ ἱερωμένοι καὶ κληρικοί, διὰ νὰ μὴ συγκοινωνήσουν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν ἀταξίαν ταύτην καὶ ἁμαρτίαν.

Ἀχ Χριςιανοί! καὶ κἂν ἀπὸ τοῦτο δὲν καταλαμβάνετε, πῶς τὰ παιγνίδια καὶ οἱ χοροὶ ὁποῦ γίνονται εἰς τοὺς γάμους εἶναι ἄτοπα καὶ κακά· διὰ τοῦτο προςάζει ἡ Ἁγία Σύνοδος νὰ μὴ ςέκουν νὰ τὰ βλέπουν οἱ ἱερεῖς καὶ κληρικοί; διὰ τὶ ἂν ἦτον καλὰ, ἔπρεπε μάλιςα ἡ Σύνοδος νὰ διορίσῃ νὰ ςέκουν νὰ τὰ βλέπουν καὶ αὐτοί· ἀλλοίμονον ἀδελφοί! καὶ πῶς σᾶς βαςᾷ ἡ καρδία νὰ βλέπετε, τοὺς μὲν ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίςου νὰ φεύγουν ἀπὸ τοὺς γάμους σας, τοὺς δὲ χορευτὰς, καὶ τοὺς παιγνιδιάτορας νὰ ἔρχωνται εἰς αὐτούς; πῶς τὸ ὑπομένει ἡ ψυχή σας, νὰ ἀναχωροῦν ἀπὸ τὸν οἰκόν σας οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ ἐκεῖνοι ὁποῦ σᾶς εὐλογοῦν, καὶ σᾶς ἁγιάζουν, καὶ ὁποῦ εὐλόγησαν τὸν γάμον σας, καὶ τὴν τράπεζάν σας, καὶ ἀντὶ αὐτῶν νὰ ἐμβαίνουν νὰ κάθωνται οἱ δοῦλοι τοῦ Σατανᾶ, οἱ μολύνοντες τὰς ψυχάς σας, καὶ τὰ ἄσεμνα ποιοῦντες ὀρχίσματα; καὶ δὲν ςοχάζεσθε, ὦ ἀνόητοι, πῶς τοῦτο ὁποῦ κάμνετε, εἶναι τὸ ἴδιον ὡσὰν νὰ διώκετε μὲν τοὺς Ἁγίους ἀπὸ τὸν γάμον σας, νὰ προσκαλῆται δὲ τοὺς ἁμαρτωλούς; νὰ διώκετε τοὺς εὐλογοῦντας, καὶ νὰ καλῆτε τοὺς καταρωμένους; νὰ διώκετε ἐκείνους ὁποῦ σᾶς φωτίζουν, καὶ νὰ καλῆτε ἐκείνους ὁποῦ σᾶς σκοτίζουν; νὰ διώκετε τοὺς Ἀγγέλους, καὶ νὰ καλῆτε τοὺς δαίμονας, νὰ διώκετε τὸν Χριςὸν, καὶ νὰ καλῆτε τὸν διάβολον;

Ὦ τῆς μεγάλης ἀθεοφοβίας τῶν τωρινῶν Χριςιανῶν! καὶ ἠμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ ἀπὸ τούτην μεγαλητέρα ἀσέβεια; μεγαλητέρα καταφρόνησις; μεγαλητέρα ἀδιαντροπία; ἐγὼ ςοχάζωμαι καὶ τοῦτο. ὅτι ἡ ἀνωτέρα Ἁγία Σύνοδος διὰ τοῦτον τὸν σκοπὸν ἐδιώρισε νὰ σηκόνωνται νὰ φεύγουν οἱ ἱερεῖς καὶ κληρικοὶ ἀπὸ τοὺς γάμους ὅταν ἔλθουν οἱ παιγνιῶται, ἵνα βλέποντες αὐτοὺς ἀναχωροῦντας οἱ τὸν γάμον ἔχοντες χριςιανοὶ, ἐντραποῦν καὶ διώξουν μὲν τοὺς παιγνιδάτορας, κρατήσουν δὲ τοὺς ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν οἶκόν τους.

Ὅτι ὅπου εἶναι παιγνίδια, ἐκεῖ ὁ Χριςὸς δὲν ἐμβαίνει.

Θέλετε δὲ νὰ πληροφορηθῆτε, ὅτι καὶ ὁ Κύριός ἡμῶν Ἰησοῦς Χριςὸς δὲν ἐμβαίνει εἰς ἐκεῖνον τὸν οἶκον ὅπου παίζονται παιγνίδια; ἀκολουθεῖτέ μοι νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα· ἐφθάσατε; ἐδῶ ἀπέθανεν ἕνα κοράσιον, καὶ ὁ πατὴρ τοῦ κορασίου, ὅς τις ὀνομάζετο Ἰάειρος, ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, παρακαλῶντας αὐτὸν δεινοπαθῶς διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν οἶκόν του νὰ τὸ ἀναςήσῃ. Ὁ εὐσπλαγχνικώτατος Ἰησοῦς Χριςὸς, συμπονέσας τὴν θλίψιν καὶ συμφορὰν του, ἐπῆγεν εἰς τὸν οἶκόν του· ἀλλὰ ἐκεῖ βλέπει ταραχὴν πολλὴν, καὶ αὐλητὰς ὁποῦ ἔπαιζαν τοὺς αὐλοὺς καὶ συραύλιά των, ὄχι διὰ νὰ προξενήσουν χαρὰν ἀλλὰ διὰ νὰ προξενήσουν λύπην μὲ κάποια θλιβερὰ ᾄσματα ὁποῦ ἐλαλοῦσαν· (ἐπειδὴ λέγει ὁ ἱςορικὸς Ἰώσηπος ὅτι ἦτον συνήθεια εἰς ἐκεῖνον τὸν καιρὸν νὰ καλοῦν οἱ Ἑβραῖοι παιγνιδάτορας εἰς τοὺς νεκρούς των, διὰ νὰ λαλοῦν θρηνητικὰ ᾄσματα, καὶ μὲ αὐτὰ νὰ παρακινοῦν τοὺς ἀνθρώπους εἰς δάκρυα· (Βιβ· γ'· Κεφ. λ'. περὶ τῆς ἁλώσεως τῶν Ἰουδαίων·) τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Χρυσόςομος εἰς τὴν ἑρμηνείαν τοῦ θ'. Κεφαλαίου τοῦ κατὰ Ματθαῖον.) βλέπωντας δὲ αὐτοὺς ὁ Κύριος, δὲν ἠθέλησε νὰ ἔμβῃ μέσα εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἰαείρου, ὄχι· ἀλλὰ ἐπρόςαξε νὰ εὔγουν ὅλοι ἔξω· καὶ ἀφ' οὗ ἐκεῖνοι εὐγῆκαν, τότε ἐμβῆκεν αὐτὸς μέσα εἰς τὸν οἶκον, καὶ πιάσας τὸ κοράσιον ἀπὸ τὸ χέρι, εὐθὺς ἀνέςησεν αὐ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες, κλείουσι μὲν τὰ αὐτία τους διὰ νὰ μὴν ἀκούσουν λόγον καὶ διδαχὴν Θεοῦ, καὶ παύσουν ἀπὸ τὴν κακίαν τους καὶ σωφρονισθοῦν, ἀνοίγουσι δὲ αὐτὰ διὰ νὰ μάθουν, τὶ κάμνει ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος, καὶ ἔτσι νὰ τρέξουν παρευθὺς εἰς τοὺς Κριτὰς νὰ τοὺς προδώσουν, νὰ τοὺς διαβάλλουν, καὶ νὰ ψευδομαρτυρήσουν κατ' αὐτῶν· γ'. τὸ σόμα τῶν διαβαλτῶν, καὶ προδοτῶν, καὶ ψευδομαρτύρων, εἶναι λάκκος, καὶ πηγάδι βαθύτατον· καὶ ὅποιος πέσῃ εἰς αὐτὸν· ἀλλοίμονον! πλέον ἀπὸ ἐκεῖ νὰ εὔγῃ δὲν ἠμπορεῖ, καθὼς λέγει ὁ Σολομών. « βόθρος βαθὺς σόμα παρανόμου· ὁ δὲ » μισηθεὶς ὑπὸ Κυρίου, ἐμπεσεῖται εἰς αὐτὸν. (Παρ. κβ'. 14.) δ'. ὁ λάρυγγας τῶν προδοτῶν, καὶ ψευδομαρτύρων εἶναι παρόμοιος μὲ τὸν ἀνοικτὸν τάφον, ὁποῦ εὐγάνει βρῶμαν καὶ δυσωδίαν τῆς διαβολῆς, καὶ τοῦ ψεύδους, καὶ τῆς συκοφαντίας· έ. ἡ γλῶσσα τῶν διαβαλτῶν καὶ ψευδομαρτύρων εἶναι ξουράφι ἀκονισμένον, διατὶ μὲ τὰς δολιότητας, προδοσίας, καὶ ψευδομαρτυρίας ὁποῦ κάμουν εἰς τοὺς κριτὰς, κόπτουσι καὶ θανατόνουσι τοὺς ἀναιτίους· ὡς λέγει ὁ θεῖος Δαβίδ. « τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν· » ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολειοῦσαν. (Ψαλ. έ. 9.) καὶ πάλιν » ἀδικίαν ἐλογίσατο ἡ γλῶσ« σά σου, ὡσεὶ ξυρὸν ἠκονημένον ἐποίησας δόλον. (Ψαλ. νά. 2.) Καὶ ὁ Σολομὼν λέγει « ὁ μάρ» τυς τῶν ἀδίκων, δόλος. (Παρ. ιβ'. 22.) καὶ πάλιν » μάρτυς ταχὺς, γλῶσσαν ἔχει ἄδικον. (Αὐτόθ. 19.) ς'. τὰ χείλη τῶν διαβαλτῶν καὶ ψευδομαρτύρων, εἶναι παρόμοια μὲ τὴν παγίδα· διατὶ καθὼς ἀνέλπιςα πιάνεται τινὰς ἀπὸ τὴν παγίδα ἔτσι καὶ ἀπὸ τὰ χείλη τῶν διαβαλτῶν καὶ ψευδομαρτύρων παγιδεύεται ὁ ἄνθρωπος, καὶ προδίδεται εἰς ἕνα καιρὸν ὁποῦ δὲν ἐλπίζει· ἐπειδὴ ὁ διαβαλτὴς, γλυκὰ μὲν λόγια λαλεῖ διὰ νὰ ἀπατήσῃ, κρύπτει δὲ τὸ φαρμάκι εἰς τὴν καρδίαν διὰ νὰ θανατώσῃ· φιλεῖ, μὰ διὰ νὰ προδώσῃ, καὶ χαιρετίζει, μὰ διὰ νὰ ἀπωλέσῃ· καθὼς καὶ ὁ προδότης Ἰούδας μὲ φίλημα καὶ μὲ χαιρετισμὸν ἐπρόδωκεν εἰς θάνατον τὸν Κύριον· λέγων » χαῖρε ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν » αὐτόν. (Ματθ. κς'. 49.) ὅθεν εἶπεν ὁ Παῦλος » υἱὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χείλη αὐτῶν (Ῥωμ. » γ'. 13.) καὶ ὁ προφήτης Δαβίδ. « Ἡπα» λύνθησαν οἱ λόγοι αὐτῶν ὑπὲρ ἔλαιον, καὶ αὐτοί εἰσι βολίδες. (Ψαλ. νδ. 21.) ζ'. τὰ χέρια τῶν διαβαλτῶν καὶ ψευδομαρτύρων εἶναι μεμολυσμένα ἀπὸ τὰ ἄσπρα ὁποῦ πέρνουν πληρωμὴν ἀπὸ τοὺς κριτὰς, διὰ νὰ προδίδουν, καὶ νὰ ψευδομαρτυροῦν, καὶ γεμάτα αἵματα διὰ τὰς ζημίας καὶ φόνους ὁποῦ προξενοῦν εἰς τοὺς ἀναιτίους· ἔτσι τὸ φωνάζει ὁ θεῖος Ἡσαΐας· « αἱ γὰρ » χεῖρες ὑμῶν μεμολυσμέναι. (Ἡσ. νθ. 3.) καὶ ὁ Ἱερεμίας. « καὶ ἐν ταῖς χερσί σου εὑρέθη » αἵματα. (Ἱερ. β'. 34.) ή. τὰ παιδάρια τῶν διαβαλτῶν, καὶ ψευδοματύρων δὲν περιπατοῦσιν εἰς ςράτας ἴσιας τοῦ καλοῦ, καὶ τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς ἀληθείας, καθὼς ὁ Θεὸς ἐδιώρισεν· ἀλλὰ περιπατοῦν εἰς ςράτας σκολιὰς, εἰς ςράτας κρημνώδεις τῆς πονηρίας, καὶ τοῦ ψεύδους, τρέχοντες ἐπάνω καὶ κάτω διὰ νὰ προδώσουν κανένα Χριςιανὸν, καὶ εἰς ςράτας ὁποῦ εἶναι γεμάται ἀπὸ πέτρας καὶ σκοντάμματα· δι' ὃ καὶ πάντοτε σκοντάβουν· πάντοτε πίπτουν, καὶ πάντοτε κρημνίζονται· ὅθεν εἶπεν ὁ Σολομὼν » οἱ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσι. (Παρ. » ά. 16.) καὶ ὁ Ἱερεμίας » καὶ καταλύσουσιν » ἐν ὀλισθήμασι πόδα σου. (Ἱερ. λή. 22.)

Τοιαῦτα μὲν τερατώδη εἶναι τὰ ἐξωτερικὰ μέλη τῶν διαβαλτῶν καὶ προδοτῶν καὶ ψευδομαρτύρων· τὰ δὲ ἐσωτερικὰ μέλη αὐτῶν, νομίζετε ἀδελφοί μου πῶς εἶναι ἀλλοιότικα; ὄχι, ἐπειδὴ ἡ καρδία τῶν προδοτῶν, καὶ ψευδομαρτύρων εἶναι ἄσπλαγχνος καὶ σκληρὰ ὡσὰν πέτρα, καὶ ὡσὰν ἀμῶνι· καὶ αὐτὴ εἶναι ὁ θρόνος, καὶ ἡ φωλεὰ, καὶ κατοικία τῆς δολιότητος καὶ πονηρίας τοῦ Σατανᾶ· ὅθεν εἶπεν ὁ Ἰώβ. » ἡ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» καρδία αὐτοῦ πέπηγεν ὡς λίθος. ἕςηκε δὲ » ὥσπερ ἄκμων ἀνήλατος. (Ἰώβ. μά. 24.) καὶ » ὁ Σολομών· « δόλος ἐν καρδίᾳ τεκταινομένου » κακά. (Παρ. ιβ'. 21.) Καὶ πάλιν λέγει « διε- » ςραμμένη καρδία, τεκταίνεται κακά. ἐν παν- » τὶ καιρῷ ὁ τοιοῦτος, ταραχὰς συνίςησι πόλει. (Παρ, ς'. 14.) ὁμοίως τὰ ἔγκατα καὶ σπλάγχνα τῶν προδοτῶν, καὶ ψευδομαρτύρων, εἶναι σκληρὰ ὡσὰν σκουτάρι σιδηρένιον· καὶ πάντα τὰ ἐσωτερικὰ μέλη αὐτῶν, εἶναι τραχύτατα ὡσὰν τὴν πέτραν ὁποῦ ὀνομάζεται σμυρίγλι, καθὼς γέγραπται εἰς τὸν Ἰὼβ « τὰ ἔγκατα αὐ- » τοῦ ἀσπίδες χάλκεαι· σύνδεσμος δὲ αὐτοῦ, » ὥσπερ σμυρίτης λίθος. (Ἰώβ. μά. 15.) καὶ ἀγκαλὰ ὁ Ἰὼβ λέγῃ ταῦτα διὰ τὸν δράκοντα καὶ Διάβολον, ὅμως προσαρμόζονται καὶ εἰς τοὺς διαβαλτὰς, καὶ ψευδομάρτυρας, οἵτινες, ὡς προείπομεν, ἔχουσι μεμορφωμένον εἰς τὸν ἑαυτόν τους τὸν Σατανᾶν. Καθὼς δὲ ἔχουσιν οἱ διαβαλταὶ, καὶ προδόται, καὶ ψευδομάρτυρες ὅλα τὰ μέλη των θηριόμορφα, ἀλλόκοτα καὶ σατανικὰ· ἔτσι παρομοίως ἔχουσι τοὺς διαλογισμοὺς, καὶ τὰ νοήματά των ἀλλόκοτα, ἀπάνθρωπα, καὶ διαβολικά. καὶ ὅ,τι νοήσουν, καὶ ὅ,τι συλλογισθοῦν, εἶναι γεμάτα ἀπὸ φαρμάκι θανατηφόρον τῆς διαβολῆς καὶ τοῦ ψεύδους· ἀλλὰ καὶ τὰ λόγια ὁποῦ λαλοῦσιν, εὐγαίνουσιν ἐκ τοῦ ςόματός των ὡσὰν ἀναμέναις λαμπάδες, καὶ ὡσὰν πυρωμέναις ἐσχάραις, κατακαίουσαι τοὺς ταλαιπώρους πτωχοὺς καὶ ἀναιτίους, μὲ τὰς προδοσίας, καὶ ψευδομαρτυρίας· καθὼς καὶ τοῦτο εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Ἰὼβ « ἐκ ςόματος αὐ- » τοῦ ἐκπορεύονται ὡς λαμπάδες καιόμεναι, » καὶ διαῤῥιπτοῦνται ὡς ἐσχάραι πυρός. (Ἰώβ. μά. 19.) ὅθεν καὶ ὁ Σολομὼν περὶ τῶν ψευδομαρτύρων ξεχωριςὰ λέγει, ὅτι αὐτοὶ ἀνάπτουσιν ὡσὰν φωτίαν τὰς ψευδολογίας, καὶ προξενοῦσι κρίσεις καὶ λογομαχίας ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀδελφοὺς » ἐκκαίει ψευδὴ μάρτυς ἄδικος, καὶ ἐπιπέμ- » πει κρίσεις ἀναμέσον ἀδελφῶν. (Παρ. ς'. 19.)

Ποῖον εἶναι, τὸ γ'. κακὸν ὁποῦ οἱ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες προξενοῦν εἰς τὸν ἑαυτόν τους.

Τὸ γ'. κακὸν ὁποῦ προξενοῦσιν οἱ διαβαλταὶ, καὶ προδόται, καὶ ψευδομάρτυρες εἰς τὸν ἑαυτόν τους εἶναι, τὸ νὰ μισοῦνται καὶ νὰ ἀποςρέφωνται, ὡσὰν μιάσματα τοῦ Κόσμου, ἀπὸ ὅλους κοινῶς τοὺς ἀνθρώπους μικροὺς καὶ μεγάλους, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, νέους καὶ γέροντας, κληρικούς τε καὶ λαϊκούς. τί λέγω; οἱ διαβαλταὶ καὶ προδόται καὶ ψευδομάρτυρες, εἶναι μισητοὶ, ὄχι μόνον ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· ἀλλὰ ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἰδίους Κριτὰς, καὶ βασιλεῖς, εἰς τοὺς ὁποίους κάμνουν τὰς διαβολὰς, προδοσίας, καὶ ψευδομαρτυρίας· διατὶ αὐτοὶ, ἀγκαλὰ καὶ ἀγαποῦν τὰς προδοσίας, καὶ διαβολὰς, καὶ ψευδομαρτυρίας διὰ νὰ πέρνουν ἄσπρα, καὶ νὰ κερδίζουν· τοὺς προδότας ὅμως καὶ διαβόλους καὶ ψευδομάρτυρας, ὁποῦ κάμνουσι τὰ τοιαῦτα, τοὺς μισοῦν καὶ τοὺς ἀποςρέφονται, ἔτσι ὁ Ἰούλιος ὁ Καῖσαρ ἐσυνείθιζε νὰ λέγῃ « μὲ ἀρέσκει ἡ προ- » δοσία· ἀλλ' οὐχ' ὁ προδότης· ἔτσι ὁ βασιλεὺς » Αὔγουςος ἔλεγεν· » ἐγὼ τὴν προδοσίαν ἀγα- » πῶ· ἀλλὰ τὸν προδότην δὲν ςέργω. ἔτσι ὁ βα- » σιλεὺς Ἀντίγονος » ἀγαπῶ, ἔλεγε, τοὺς προ- » δότας, ἕως ὁποῦ προδίδουν· ἀλλὰ ἀφ' οὗ τελέσουν τὴν προδοσίαν, ὁλοτελῶς τοὺς μισῶ· τὰ αὐτὰ σχεδὸν ἔλεγε καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων Φίλιππος. ὢ κακά! ὢ συμφοραί! ὢ δυςυχίαι τῶν ἀθλίων διαβαλτῶν, καὶ ψευδομαρτύρων!

Εἰς πόσα πράγματα βλάπτουσι τοὺς ἄλλους οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες. — Ποῖον εἶναι τὸ ά. κακὸν ὁποῦ, προξενοῦν οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες εἰς τοὺς ἄλλους.

Ἐμάθετε ἀδελφοὶ, ποῖα κακὰ προξενοῦσιν οἱ διαβαλταὶ καὶ προδόται καὶ ψευδομάρτυρες εἰς τὸν ἑαυτόν τους; καὶ πῶς αὐτοὶ ἀντὶ νὰ εἶναι ἀνθρωπόμορφοι, καὶ ὑπὸ ἀνθρώπων ἠγαπημένοι, γίνονται διαβολόμορφοι, καὶ θηριόμορφοι, καὶ μισημένοι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων; μάθετε τώρα καὶ ποῖα κακὰ προξενοῦν εἰς τοὺς ἄλλους· εἰς τρία πράγματα βλάπτουσι τοὺς ἀνθρώπους οἱ προ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

11

δόται, καὶ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες· εἰς τὴν τιμήν· εἰς τὰ ὑπάρχοντα· καὶ εἰς τὴν ζωήν. Καὶ πρῶτον μὲν βλάπτουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν τιμήν· διατὶ αὐτοὶ τοὺς τιμίους ἄνδρας, καὶ τὰς τιμίας γυναῖκας, διαβάλλουν, καὶ συκοφαντοῦν, καὶ ψευδομαρτυροῦν, ὡς ἀτίμους· τοὺς σώφρονας, ὡς πόρνους· τοὺς καθαροὺς, ὡς ἀκαθάρτους· τοὺς δικαίους, ὡς ἀσπλάγχνους· τοὺς ἀνδρείους, ὡς αὐθάδεις· τοὺς οἰκονομικοὺς, ὡς φιλαργύρους· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, αὐτοὶ κατηγοροῦν ἐκείνους ὁποῦ ἐργάζονται τὴν ἀρετὴν, ὡς ὑποκριτάς· καὶ τοὺς καλοὺς Χριςιανοὺς, τοὺς ψέγουν, ὡς πονηροὺς καὶ κακούς. (1) ὅθεν μὲ τὰς τοιαύτας διαβολὰς, καὶ συκοφαντίας, καὶ ψευδομαρτυρίας των, χωρίζουσι τοὺς ἄνδρας ἀπὸ τὰς γυναῖκάς των, καὶ τὰς γυναῖκας ἀπὸ τοὺς ἄνδρας των· ἀσηκόνουν τοὺς υἱοὺς ἐπάνω τῶν πατέρων τους, καὶ τοὺς πατέρας, ἐπάνω τῶν υἱῶν τους· τὰς θυγατέρας, κατὰ τῶν μητέρων· καὶ τὰς μητέρας κατὰ τῶν θυγατέρων· τοὺς συγγενεῖς, κατὰ τῶν συγγενῶν· τοὺς ἀρχιερεῖς κατὰ τῶν ἱερέων· τοὺς ἱερεῖς κατὰ τῶν διακόνων· τοὺς διακόνους, κατὰ τῶν κληρικῶν· καὶ τοὺς κληρικοὺς, κατὰ τῶν λαϊκῶν. κινοῦσι σκάνδαλα ἀνάμεσα εἰς τοὺς φίλους· ταράττουσι τοὺς εἰρηνεύοντας· προξενοῦσι μνησικακίας, καὶ ἔχθρας, καὶ μάχας, ἀνάμεσα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ πλουσίους, ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἐξουσιαςὰς καὶ ἐξουσιαζομένους, ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἀρχομένους· πολλάκις δὲ, καὶ ἀνάμεσα εἰς τοὺς βασιλεῖς, καὶ εἰς ὁλοκλήρους λαούς· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ σοφὸς Σειρὰχ περὶ τῶν διαβαλτῶν τούτων, ὅτι « ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς ταράξει φίλους, καὶ ἀνα-» μέσον εἰρηνευόντων ἐμβάλλει διαβολήν. (Σειρ. ιή. 9.) τὸ αὐτὸ εἶπε καὶ ὁ Σολομῶν περὶ τῶν ψευδομαρτύρων ἀνωτέρω, « ὅτι ὁ ἄδικος μάρτυς· » ἐπιπέμπει κρίσεις ἀναμέσον ἀδελφῶν· βεβαιοῦσι δὲ ταῦτα πάντα ἐκ μέρους, τὰ παραδείγματα ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν· ἀναγινώσκομεν γὰρ εἰς τὴν γ'. τῶν Βασιλειῶν, Κεφ. κά. ὅτι οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες ἐδιάβαλον καὶ ἐψευδομαρτύρησαν πῶς ὁ δίκαιος ἐκεῖνος Ναβουθαὶ, ἦτον ἄδικος· ὁ εὐσεβὴς, πῶς ἦτον ἀσεβής· ὁ ὑπήκοος εἰς τὸν βασιλέα, πῶς ἦτον ἀποςάτης· καὶ ὁ θεοφοβούμενος, πῶς ἦτον βλάσφημος. » Καὶ ἐκάθισαν τὸν Ναβου» θαὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λαοῦ· καὶ εἰσῆλθον δύω ἄν» δρες υἱοὶ παρανόμων, καὶ ἐκάθισαν ἐξεναντίας » αὐτοῦ, καὶ κατεμαρτύρησαν αὐτοῦ λέγοντες· » εὐλόγηκας Θεὸν καὶ βασιλέα. (ἤτοι ἐβλασφήμησας) ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ εἰς τὴν Σωσάνναν, ὅτι οἱ δύω ἀκόλαςοι ἐκεῖνοι καὶ κακογέροντες τῶν Ἑβραίων, ἐδιάβαλλαν καὶ ἐμαρτύρησαν ψευδῶς πῶς ἡ σώφρων Σωσάννα, ἦτον πόρνη καὶ μοιχαλίς· ἡ τιμία, πῶς ἦτον ἄτιμος, καὶ ἡ καθαρὰ, πῶς ἦτον ἀκάθαρτος καὶ μεμολυσμένη, καὶ ἐκ τούτου ἐπροξένησαν τόσην ταραχὴν, καὶ τόσην μεγάλην σύγχυσιν, καὶ λύπην ἀναμεταξὺ τῆς δικαίας ἐκείνης, καὶ τοῦ ἀνδρός τῆς, καὶ τῶν συγγενῶν της, καὶ ὅλου τοῦ λαοῦ τῶν Ἑβραίων.

Ποῖον εἶναι τὸ β'. κακὸν ὁποῦ οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες προξενοῦν εἰς τοὺς ἄλλους. — Ὅτι οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες καὶ τὰ ἱερὰ ζημιόνουν.

Δεύτερον οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες βλάπτουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰ ὑπάρχοντα.

(1) Πόσον δὲ κακὸν εἶναι τὸ νὰ κατηγορῇ τινὰς τοὺς ἐναρέτους καὶ καλοὺς, ὡς ὑποκριτὰς καὶ κακοὺς, μάρτυς εἶναι ὁ μέγας Βασίλειος, ὀνομάζων τὸ κακὸν τοῦτο, βλασφημίαν εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον. οὕτω γὰρ λέγει ἐν τῷ κάτ' ἐπιτομὴν ὅρῳ σογ'. « φοβηθῶμεν μήποτε καὶ ἡμεῖς μετὰ τῶν εἰς τὸ » Πνεῦμα βλασφημούντων, καὶ ἐνταῦθα, καὶ ἐκεῖ κολασθῶ» μεν .... δῆλον γάρ ἐςιν ὅτι καὶ νῦν ἐκεῖνος βλασφημεῖ εἰς » τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ὃς ἂν τὰς ἐνεργείας καὶ τοὺς καρποὺς » τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῷ ἐναντίῳ ἐπιφημίσῃ. ὅπερ πάσχο» μεν οἱ πολλοὶ, τὸν μὲν σπουδαῖον κενόδοξον πολλάκις ῥιψο» κινδύνως ἀποκαλοῦντες, τοῦ δὲ ζῆλον ἀγαθὸν ἐπιδικνυμένου, » ὀργὴν καταψευδόμενοι· καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἐν ὑπονοίαις πο» νηραῖς ψευδῶς ἐπιφημίζοντες.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

διατὶ μὲ τὰς προδοσίας καὶ ψευδομαρτυρίας, ὁποῦ κάμνουσιν εἰς τοὺς Κριτὰς, καὶ τοὺς κατὰ τόπον ἐξουσιαςὰς ζημιόνουν καὶ ἀφανίζουν τοὺς ὁμοπίςους αὐτῶν Χριςιανούς· ἐπειδὴ οἱ Κριταὶ, μὲ τὸ νὰ εἶναι ἐξωτερικοὶ, καὶ ἄδικοι, καὶ ζητοῦν νὰ ἁρπάσουν ἀργύρια, δὲν ἐξετάζουν, καθὼς διορίζουν οἱ νόμοι τῆς δικαιοσύνης, ἂν ἡ προδοσίαις καὶ ψευδομαρτυρίαις τῶν διαβαλτῶν εἶναι ἀληθιναῖς, ἢ ὄχι· ἀλλὰ πιάνοντες ἀδίκως τοὺς προδοθέντας, καὶ ψευδομαρτυριθέντας Χριςιανοὺς, δέρνουν αὐτοὺς καὶ φυλακίζουν, καὶ μὲ διαφόρους ἄλλας παιδείας τοὺς παιδεύουν πρότερον, καὶ ἔπειτα τοὺς ζημιόνουν μὲ βαρεῖς τζερεμέδες· καὶ ἄλλου μὲν, πέρνουσι τὰ ἄσπρα του· ἄλλον δὲ, κάμνουν νὰ πωλῇ τὸ χωράφι του, καὶ τὸ ἀμπέλι του· ἄλλον, νὰ πωλῇ τὰ πρόβατα καὶ βόδια, καὶ μελίσσια, καὶ ζῶά του· ἄλλον, ταῖς ἐλαίες καὶ συκαῖς του· ἄλλον, τὸ περιβόλι του· καὶ ἄλλον, νὰ πωλῇ ἄλλο τι ὑποςατικὸν ὁποῦ εἶχε, διὰ νὰ ζήσῃ καὶ αὐτὸς ὁ δυςυχὴς, καὶ διὰ νὰ κυβερνήσῃ καὶ τὴν γυναῖκά του, καὶ τὰ τέκνα, καὶ οἶκόν του· καὶ λοιπὸν ἐξ αἰτίας τῶν διαβαλτῶν τούτων καὶ ψευδομαρτύρων· ὢ πόσαις χήραις κλαίουν διατὶ δὲν ἔχουν νὰ θρέψουν τὰ ὀρφανά των! ὢ πόσα ὀρφανὰ θρηνοῦν καὶ ὀδύρονται, διατὶ δὲν ἔχουν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον! ὢ πόσοι πλούσιοι, ςερηθέντες τοῦ πλούτου των, ἔγιναν πάνπτωχοι· καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἐκατάντησαν νὰ γένουν προσαῖται, καὶ ζητοῦλοι εἰς ὅλον τὸ ὕςερον! καὶ ὢ πόσοι ἀπὸ τοὺς τοιούτους ἀδίκως προδιδομένους, καὶ ζημιωμένους, φθάνουν εἰς τόσην ἔνδειαν, ὥςε ὁποῦ ἀναγκάζονται καὶ ςανικῶς οἱ ἄθλιοι, νὰ γίνωνται κλέπται, καὶ νὰ ἁρπάζουν τὰ ξένα πράγματα! τούτων χάριν καὶ ὁ Σολομὼν ςοχαζόμενος τὰ μεγάλα κακὰ καὶ ἀδικίας, ὁποῦ γίνονται εἰς τὸν Κόσμον ἀπὸ τοὺς διαβαλτὰς, καὶ τοὺς προδότας, καὶ πῶς ἐκεῖνοι ὁποῦ συκοφαντοῦνται, καὶ προδίδονται, κλαίουν, καὶ δακρύουν, διὰ τὶ δὲν ἔχουν τινὰ νὰ τοὺς παρηγορήσῃ, καὶ νὰ τοὺς λυτρώσῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν διαβαλτῶν· ταῦτα λέγω ςοχαζόμενος, ἐμακάρισεν ἐκείνους ὁποῦ ἀπέθαναν καλλίτερα, ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ζοῦν· καὶ ἀπὸ τοὺς δύω τούτους ἐμακάρισε καλλίτερα ἐκείνους ὁποῦ δὲν ἐγεννήθησαν ἀκόμη εἰς τὸν Κόσμον, καὶ δὲν ἐδοκίμασαν τὰς ζημίας τῶν συκοφαντῶν « καὶ » ἐπέςρεψα ἐγὼ, καὶ εἶδον συμπάσας τὰ συκο» φαντίας τὰς γενομένας ὑπὸ τὸν ἥλιον. καὶ » ἰδοὺ δάκρυον τῶν συκοφαντουμένων, καὶ οὐκ ἔ» ςιν αὐτοῖς παρακαλῶν· καὶ ἀπὸ χειρὸς συκο» φαντούντων αὐτοῖς ἰσχὺς, καὶ οὐκ ἔςιν αὐτοῖς » παρακαλῶν· καὶ ἐπήνεσα ἐγὼ σύμπαντας τοὺς » τεθνηκότας τοὺς ἤδη ἀποθανόντας ὑπὲρ τοὺς » ζῶντας, ὅσοι αὐτοὶ ζῶσιν ἕως τοῦ νῦν. καὶ » ἀγαθὸς ὑπὲρ τοὺς δύω τούτους, ὅςτις οὔπω » ἐγένετο· ὃς οὐκ εἶδε σύμπαν τὸ ποίημα τὸ » πονηρὸν τὸ πεποιημένον ὑπὸ τὸν ἥλιον. (Ἐκκλ· δ΄. 1.) ὁ δὲ θεῖος Δαβὶδ ὁ πατὴρ τοῦ Σολομῶντος, διηγεῖται τὰ κακὰ ὁποῦ κάμνουν οἱ ψευδομάρτυρες, ἤγουν πῶς αὐτοὶ λέγουν καὶ μαρτυροῦν ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν βάλλει εἰς τὸν νοῦν του ὁ ἄνθρωπος. πῶς ἀποδίδουν κακὰ ἀντὶ διὰ τὰς εὐεργεσίας ὁποῦ λαμβάνουν· καὶ πῶς κάμνουν τοὺς δυςυχεῖς γονεῖς νὰ ὑςεροῦνται τὰ τέκνα τους, μὲ τὰς ψευδομαρτυρίας. λέγει γὰρ » ἀναςάντες μοι μάρτυρες ἄδικοι ἃ οὐκ ἐγίνω» σκον, ἠρώτων με. ἀνταπεδίδοσάν μοι πονηρὰ » ἀντὶ ἀγαθῶν, καὶ ἀτεκνίαν τῇ ψυχῇ μου. (Ψαλ. λδ΄. 13.) οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες δὲν ζημιόνουν μόνον ὀλίγους ἀνθρώπους, ἀλλὰ ζημιόνουν ἀκόμη καὶ γένος, καὶ πόλιν ὁλόκληρον· δὲν εὐχαριςοῦνται νὰ ζημιόνουν μόνον τοὺς λαϊκοὺς, καὶ τὰ κοινὰ ἄσπρα· ἀλλὰ φθάνουν εἰς τόσην κακίαν, ὥςε ὁποῦ γίνονται αἴτιοι μὲ τὰς προδοσίας των, καὶ ψευδομαρτυρίας, νὰ διαρπάζωνται ἀπὸ τοὺς ἐξουσιαςὰς τὰ πράγματα τῶν Ἐκκλησιῶν, τὰ ὑποςατικὰ τῶν Μοναςηρίων, καὶ τὰ ἀφιερωμένα ἄσπρα εἰς τὸν Θεὸν τῶν ἱερῶν Ναῶν· θέλετε νὰ τὸ πληροφο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ρηθῆτε, ἀναγνώσετε τὸ β'. βιβλίον τῶν Μακκαβαίων, καὶ ἐκεῖ θέλετε τὸ ἰδῆ· εὑρίσκομεν γὰρ ἐδῶ εἰς τὸ γ'. Κεφάλαιον, ὅτι εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱεροῦ καὶ μεγάλου Ναοῦ τῶν Ἑβραίων, εὑρίσκοντο παρακαταθήκαις πολλῶν ὀρφανῶν, καὶ χηρῶν, καὶ ἄσπρα ἀφιερωμένα εἰς τὸν Θεὸν, ἕως τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου, καὶ διακόσια τάλαντα χρυσίου· τὰ ὁποῖα κάμνουν μίαν μεγάλην ποσότητα· ἀλλ' ἕνας διαβαλτὴς, καὶ προδότης, καὶ ψευδομάρτυς, Σίμων ὀνομαζόμενος, ἐπειδὴ ἐσυγχύθη ὀλίγον μὲ τὸν Ἀρχιερέα Ὀνίαν, ἐπῆγεν εἰς τὸν ςρατηγὸν τῆς Συρίας καὶ Φοινίκης Ἀπολλώνιον, καὶ ἐπρόδωκεν, ὅτι τὸ θησαυροφυλάκιον τῶν Ἱεροσολύμων εἶναι γεμάτον ἀπὸ πλῆθος ἀναρίθμητον ἄσπρων, τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ πάρῃ ὅλα ὁ βασιλεύς. Μὴ φανερώσας τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἦτον τόσα εἰς τὸν ἀριθμὸν, ἤγουν μόνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου, καὶ διακόσια χρυσίου· μηδὲ πῶς ἦτον παρακαταθήκαις τῶν ὀρφανῶν καὶ χηρῶν, ἀλλὰ ψευδομαρτυρήσας ὅτι ἦτον ἀναρίθμητα καὶ ὅτι ἦτον οἰκεῖα τοῦ ἱεροῦ κτήματα « καὶ προσήγ-
» γειλε περὶ τοῦ χρημάτων ἀμυθήτων γέμειν τὸ
» ἐν Ἱεροσολύμοις γαζοφυλάκιον, ὥςε τὸ πλῆ-
» θος τῶν διαφόρων, ἀναρίθμητον εἶναι· εἶναι
» δὲ δυνατὸν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν
» πεσεῖν ἅπαντα ταῦτα. (β'. Μακκαβ. γ'. 6.)

Ποῖον εἶναι τὸ γ'. κακὸν ὁποῦ προξενοῦν οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες εἰς τοὺς ἄλλους.

Ὁ Ἀπολλώνιος ἐφανέρωσε τοῦτο εἰς τὸν Βασιλεα τῆς Ἀσίας Σέλευκον· καὶ ὁ Βασιλεὺς ςέλλει ἕνα του ἀξιωματικὸν ἄνθρωπον, Ἡλιόδωρον καλούμενον, εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν προστάζει ἐξ ἅπαντος νὰ πάρῃ ὅσους θησαυροὺς εὕρῃ εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ νὰ τοὺς φέρῃ εἰς αὐτόν. ἐπῆγεν ὁ Ἡλιόδωρος κατὰ τὴν προσαγὴν τοῦ Βασιλέως εἰς Ἱερυσόλυμα ἐμβῆκεν εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον, καὶ βεβαιότατα ἤθελε πάρῃ ὅσα ἄσπρα εὗρεν ἐκεῖ, καὶ νὰ ξεγυμνώσῃ μίαν [ὁλόκληρον πόλιν, καὶ γένος, ἐὰν ὁ Θεὸς διὰ τὰς δεήσεις, καὶ τὰ δάκρυα τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ ὅλου τοῦ λαοῦ δὲν ἔκαμε θαῦμα, μὲ τὸ ὁποῖον ἐφόβισε τὸν Ἡλιόδωρον, καὶ τὸν ἔκαμε καὶ ςανικῶς νὰ παραιτηθῇ ἀπὸ τοιοῦτον ἐγχείρημα. ἰδοὺ ποίαις εἶναι ἡ ζημίαις; καὶ τὰ κατὰ ὁποῦ προξενοῦν οἱ προδόται, καὶ ψευδομάρτυρες. « Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον οἱ διαβαλταὶ, καὶ προδόται καὶ ψευδομάρτυρες βλάπτουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ζωήν· διατὶ μὲ τὰς διαβολὰς, καὶ ψευδομαρτυρίας, ὁποῦ κάμνουσιν εἰς τοὺς ἐξουσιαςὰς, γίνονται αἴτιοι νὰ φονεύωνται ἀδίκως οἱ ἄνθρωποι. ἔτσι οἱ ἄνδρες Χαλδαῖοι προσῆλθον τὸ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ, καὶ διέβαλον τοὺς τρεῖς παῖδας, πῶς δὲν προσκυνοῦν τὴν εἰκόνα του· καὶ οὕτως ἔρριψεν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός. (Δανιὴλ γ'. 8.) ἔτσι οἱ τακτικοὶ, καὶ σατράπαι τοῦ Βασιλέως Δαρείου, διέβαλον τὸν προφήτην Δανιὴλ, πῶς προσκυνεῖ τὸν Θεὸν τρεῖς φοραῖς τὴν ἡμέραν, καὶ οὕτως ἐκαταδίκασεν. αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων (Δαν. ς'.) Ἔτσι οἱ δύω ψευδομάρτυρες ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐψευδομαρτύρησαν ἀδίκως ἐναντίον τοῦ ἀθώου Ναβουθαὶ, πῶς ἐβλασφήμησε τὸν Θεὸν καὶ Βασιλέα, ἔγιναν αἴτιοι καὶ τὸν ἐλιθοβόλισαν, καὶ ἀπέθανε, καθὼς εἶναι γραμμένον. (γ'. Βασιλ. κά. 12.) ἔτσι οἱ δύω ἄλλοι ψευδομάρτυρες καὶ γέροντες τῶν Ἑβραίων ἐψευδομαρτύρησαν ἀδίκως τὴν σωφρονεςάτην Σωσάννα, καὶ οὕτως ἐξ αἰτίας των κατεδικάσθη εἰς θάνατον, ἐὰν ὁ Θεὸς δὲν τὴν ἐγλύτωνε διὰ τοῦ προφήτου Δανιὴλ. (Σωσάνν.) ἔτσι οἱ δύω ψευδομάρτυρες ἐκεῖνοι ὁποῦ ψευδῶς καὶ ἀδίκως ἐμαρτύρησαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ, ἔγιναν αἴτιοι νὰ θανατωθῇ ὁ ἀθωότατος υἱὸς τοῦ Θεοῦ· καθὼς εἶναι γεγραμμένον. (Ματθ. κς'. 60.) Καὶ ἔτσι τέλος πάντων, ἐξ αἰτίας τῶν ψευδομαρτύρων, ἐλιθοβολήθη ἀδίκως καὶ ἀναιτίως ὁ πρωτομάρτυς καὶ ἀρχιδιάκονος Στέφανος, καθὼς φαίνε-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ται εἰς τὰς πράξεις, (Πράξ. ς'. 13.) οὐ μόνον δὲ ἕνας, ἢ δύω, ἢ πολλοὶ θανατόνονται ἐξ αἰτίας τῶν διαβαλτῶν, καὶ ψευδομαρτύρων, ἀλλὰ καὶ γένη ὁλόκληρα. Καὶ βεβαιόνοι μου τὸν λόγον πάλιν ἡ ἁγία Γραφὴ ἡ ὁποία μᾶς φανερόνοι εἰς τὸ βιβλίον τῆς Ἐσθὴρ, ὅτι εἰς τὸν καιρὸν ὁποῦ οἱ Ἑβραῖοι ἦτον σκλάβοι ὑποκάτω εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Ἀρταρξέρξου Βασιλέως Περσῶν καὶ Μήδων. ἕνας μεγάλος ἄρχων, δεύτερος ἀπὸ τὸν Βασιλέα, Ἀμὰν καλούμενος, ἐπειδὴ καὶ κάποιος Ἑβραῖος Μαρδοχαῖος ὀνομαζόμενος δίκαιος καὶ ἐνάρετος ἄνθρωπος, δὲν ἠθέλησε νὰ τὸν προσκυνήσῃ ὄχι ἀπὸ ὑπερηφάνειάν του, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ φανῇ πῶς προσκυνεῖ ἄνθρωπον, καὶ κάμνει αὐτὸν ὅμοιον τοῦ Θεοῦ· διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, λέγω, ἐθυμώθη ὁ Ἀμὰν, καὶ τί κατασκευάζει; διαβάλλει εἰς τὸν Βασιλέα ὅλον τὸ γένος τῶν Ἑβραίων, καὶ τὸ προδίδει, μαρτυρῶντας ψευδῶς, πῶς αὐτοὶ δὲν φυλάττουσι τοὺς βασιλικοὺς νόμους· πῶς εἶναι γένος ἀνυπότακτον· πῶς εἶναι ἐχθροὶ τοῦ Βασιλέως· καὶ πῶς οἱ νόμοι αὐτῶν εἶναι ἐναντίοι εἰς κάθε ἔθνος· αὐτὰς καὶ ἄλλας συκοφαντίας εἰπὼν πρὸς τὸν Βασιλέα, τὸν ἐκατάπεισε, καὶ ἔστειλε γράμματα βασιλικὰ πανταχοῦ, τὰ ὁποῖα ἐπρόσταζαν τοὺς ἄρχοντας κάθε τόπου, νὰ θανατόνουν τοὺς Ἑβραίους, ὁμοῦ μὲ τὰς γυναῖκας καὶ παιδία των, καὶ νὰ ἀφανίσουν ὅλον τὸ γένος αὐτῶν, χωρὶς κανένα ἔλεος καὶ εὐσπλαγχνίαν, εἰς τὰς δεκατέσσαρας τοῦ δωδεκάτου μηνός· ἤκουσαν τοῦτο οἱ ταλαίπωροι Ἑβραῖοι, καὶ εἰς ὅποιον τόπον εὑρίσκοντο, ἐνήστευαν τρεῖς ἡμέρας, ἔστρωναν ὑποκάτω τοὺς σάκκους, ἔβαλαν στάκτην εἰς τὰς κεφαλάς των· ἐφώναζον, ἔκλεον, ὠδύροντο, καὶ τὸν Θεὸν ἐπαρακάλουν νὰ τοὺς λυτρώσῃ ἀπὸ τὸν ἄδικον θάνατον· περισσότερον δὲ ἀπὸ ὅλους, ἐνήστευον, καὶ ἔκλεον, καὶ ἐπαρακάλουν τὸν Κύριον, τόσον ὁ προρρηθεὶς Μαρδοχαῖος, ὅσον καὶ ἡ ἀνεψιά του Ἐσθὴρ ἡ βασίλισσα, καὶ γυνὴ τοῦ Ἀρταξέρξου· καὶ ἔτσι μόλις καὶ μετὰ βίας εἰσήκουσεν ὁ Κύριος τῆς δεήσεώς των, καὶ τοὺς ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τὸν θάνατον, διὰ μέσου τῆς μεσιτείας τῆς βασιλίσσης Ἐσθήρ.

"Οτι οἱ διαβάλται καὶ ψευδομάρτυρες καὶ τοὺς ἱερεῖς θανατόνουν.

Δὲν φθάνει ἕως ἐδῶ ἡ κακία τῶν διαβαλτῶν καὶ ψευδομαρτύρων· οὐδὲ βλάπτουσι μόνον οἱ προδόται καὶ ψευδομάρτυρες τοὺς κοσμικοὺς, καὶ λαϊκοὺς, ἀλλὰ τολμοῦν ἀκόμη· ὢ τῆς μεγάλης ἀθεοφοβίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀσεβείας! νὰ γίνωνται αἴτιοι νὰ θανατόνονται καὶ ἱερεῖς· καὶ ὄχι μόνον ἕνας, ἢ δύω, ἢ πολλοὶ ἱερεῖς, ἀλλὰ γένος, καὶ πόλις ὁλόκληρος ἱερέων· ἔτσι μᾶς τὸ βεβαιόνοι ἡ θεία Γραφή· αὐτὴ γὰρ διηγεῖται εἰς τὴν α'. τῶν Βασιλειῶν ἐν κεφαλαίῳ κα'. καὶ κβ'. ὅτι ὁ προφήτης Δαβὶδ, ὅταν ἐδιώκετο ἀπὸ τὸν βασιλέα Σαοὺλ· ἐπῆγεν εἰς μίαν πόλιν ὀνομαζομένην Νομβᾶ, πρὸς τὸν ἱερέα Ἀβιμέλεχ, καὶ τοῦ εἶπε πῶς εἶναι ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸν Σαοὺλ, ὁ Ἀβιμέλεχ ἀκούσας πῶς τὸν ἔστειλεν ὁ βασιλεὺς, ἐδέχθη τὸν Δαβὶδ, καὶ ὄχι μόνον ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὸ μαχαῖρι ὁποῦ εὑρίσκετο ἐκεῖ τοῦ ἀλλοφύλου Γολιὰθ, τὸν ὁποῖον προλαβὼν ἐθανάτωσεν ὁ Δαβίδ· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱεροὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔδωκεν εἰς αὐτὸν, καὶ εἰς τὰ παλικάριά του, καὶ τοὺς ἔφαγον· διατὶ ἦτον ἀποκαμωμένοι ἀπὸ τὴν πεῖναν, καὶ ἄλλοι ἄρτοι δὲν εὑρέθησαν κατὰ τὸ παρόν. Ἐκεῖ τότε ἔτυχε νὰ ἦναι ἕνας δοῦλος, ὁποῦ ἔβοσκε τὰ μουλάρια τοῦ βασιλέως Σαοὺλ, ὀνομαζόμενος Δωὴκ, καὶ βλέποντας πῶς ὁ Ἀβιμέλεχ ἐδέχθη τὸν Δαβὶδ τὸν ἐχθρὸν τοῦ βασιλέως, ἐπῆγε καὶ τὸν ἐπρόδωκεν εἰς τὸν Σαοὺλ, μὴ λαλήσας τὴν ἀλήθειαν, καθὼς ἔγινε τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ μαρτυρήσας ψευδῶς, καὶ εἰπὼν « ἑώρακα τὸν υἱὸν » Ἰεσσαὶ, παραγενόμενον εἰς Νομβᾶ πρὸς Ἀβι» μέλεχ υἱὸν Ἀχιτὼβ τὸν ἱερέα· καὶ ἠρώτα αὐ» τῷ διὰ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐπισιτισμὸν ἔδωκεν αὐ» τῷ, καὶ τὴν ῥομφαίαν Γολιὰθ τοῦ ἀλλοφύ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λου ἔδωκεν αὐτῷ. (α'. Βασιλ. κβ'. 9.) Ταῦτα ὡς ἔμαθεν ὁ Βασιλεὺς, κράζει τὸν Ἀβιμέλεχ μὲ ὅλους τοὺς ἱερεῖς, καὶ ἀφ' οὗ τοὺς ὕβρισε δια τὶ ἐδέχθηκαν τὸν Δαβὶδ, τέλος πάντων, ἐπρόςαξε τοὺς ἀνθρώπους του, καὶ αὐτὸν τὸν διαβαλτὴν Δωὴκ, καὶ ἐθανάτωσαν τοὺς ἱερεῖς, καὶ ὅλην τὴν πόλιν τῶν ἱερέων ἐχάλασαν, καὶ δὲν ἀφῆκαν, οὔτε ἄνδρα, οὔτε γυναῖκα, οὔτε βιζανάρικον παιδὶ, οὔτε βόδι, ἢ ὄνον, ἢ πρόβατον « Καὶ ἐπε- » ςράφη Δωὴκ ὁ Σύρος καὶ ἐθανάτωσε τοὺς ἱε- » ρεῖς τοῦ Κυρίου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, τριακο- » σίους καὶ πέντε ἄνδρας, πάντας αἴροντας ἐ- » φοὺδ, καὶ τὴν Νομβᾶ τὴν πόλιν τῶν ἱερέων » ἐπάταξεν ἐν ςόματι ῥομφαίας, ἀπὸ ἀνδρὸς ἕως » γυναικός· ἀπὸ νηπίου, ἕως θηλάζοντος, καὶ μόσχου, καὶ ὄνου καὶ προβάτου. (α'. Βασιλ. κβ'. 18.) Δια ταύτην τὴν ὑπόθεσιν καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ ἔκαμε τὸν να'. Ψαλμὸν, ὅς τις ἀρχινᾷ « τί » ἐγκαυχᾷ ἐν κακίᾳ, ὁ δυνατὸς ἀνομίαν; καὶ εἰς » αὐτὸν καταρᾶται τὸν Δωὴκ, νὰ τὸν ἐξολοθρεύσῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν γῆν τῶν ζώντων· διατὶ μὲ τὴν προδοσίαν, καὶ ψευδομαρτυρίαν του, ἔκαμε τὴν γλῶσσάν του ὡσὰν ξουράφι ἀκονισμένον, καὶ ἐθανάτωσε τὸ γένος τῶν ἱερέων.

Ὅτι τὰ κακὰ ὁποῦ ἐπροξένησεν ὁ διάβολος εἰς τοὺς δαίμονας, προξενεῖ καὶ ὁ διαβαλτὴς, καὶ ψευδομάρτυς εἰς τοὺς ἀκούοντάς του.

Ἴδετε ἀδελφοί μου Χρςιανοὶ, πόσα κακὰ προξενεῖ ὁ διαβαλτὴς, καὶ προδότης, καὶ ψευδομάρτυρας; ἐμάθετε ποίας ἀτιμίας; ποίας ζημίας; καὶ ποίας αἱματοχυσίας κάμνει εἰς τὸν Κόσμον; λοιπὸν καταλάβετε πῶς ὁ προδότης, καὶ συκοφάντης, καὶ ψευδομάρτυς ἄνθρωπος, εἶναι ἕνας ἄλλος Ἰούδας Ἰσκαριότης, ψεύςης, δόλιος, ἄδικος, καὶ ἀνθρωποκτόνος· εἶναι ἕνας κοινὸς ἐχθρὸς ὅλης τῆς φύσεως τῶν ἀνθρώπων· εἶναι μία πανοῦκλα, ὁποῦ ἀφανίζει τὸ ἀνθρώπινον γένος· εἶναι ἕνας πολέμιος καὶ τῆς τιμῆς, καὶ τῶν ὑπαρχόντων, καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων· εἶναι ἕνας λυσσασμένος σκύλος, ὁποῦ δαγκάνει ὅποιον εὕρῃ, καὶ τὸν θανατόνει· καὶ δια τοῦτο ἀπὸ ὅλους σας πρέπει νὰ μισῆται· ἀπὸ ὅλους σας πρέπει νὰ ἀποςρέφεται· ἀπὸ ὅλους σας νὰ δείχνεται μὲ τὸ δάκτυλον, ὡσὰν ἕνα τέρας τῆς φύσεως, ὡσὰν ἕνας σημειωμένος, καὶ ὡσὰν ἕνας ἀνάξιος τῆς ἀνθρωπότητος· ἐπειδὴ ὁ διαβαλτὴς, καὶ προδότης, καὶ ψευδομάρτυς, ἀγκαλὰ καὶ φαίνεται εἰς τὰ ἔξω ἄνθρωπος, ἀλλὰ εἰς τὰ ἔσω εἶναι διάβολος· ἐπειδὴ ὅ, τι εἶναι ὁ Διάβολος ἀνάμεσα εἰς τοὺς Ἀγγέλλους, τοῦτο εἶναι καὶ ὁ διαβαλτὴς καὶ ψευδομάρτυς ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἀνθρώπους· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν διάβολον ὠνόμασε τὸν προδότην Ἰούδαν « καὶ ἐξ » ὑμῶν εἷς διάβολος ἐςι. (Ἰω. ς'. 70.) καί ςοχασθῆτε ἐδῶ ἀδελφοί μου, πῶς δὲν εἶπε τὸν προδότην Ἰούδαν ὁ Κύριος δαίμονα· ἤγουν. ἕνα ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας τοῦ Διαβόλου· ἀλλὰ τὸν ὠνόμασε διάβολον· ἤγουν τὸν πρῶτον, καὶ ἀρχηγὸν ὅλων τῶν δαιμόνων, δια νὰ μᾶς δώσῃ μὲ τοῦτο νὰ καταλάβωμεν, πῶς, ἐκεῖνα τὰ κακὰ ὁποῦ ἐπροξένησεν ὁ Διάβολος εἰς τοὺς ὑποκειμένους του Ἀγγέλους καὶ δαίμονας πλανήσας αὐτοὺς, καὶ ποιήσας νὰ ἀποςατήσουν κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπὸ Ἄγγελοι νὰ γένουν δαίμονες· αὐτὰ τὰ ἴδια κακὰ προξενεῖ καὶ ὁ διαβαλτὴς καὶ ψευδομάρτυς εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ὁποῦ ὑπακούουν εἰς τὰς ψευδομαρτυρίας, καὶ διαβολάς του.

Δια τοῦτο μεγάλην προσοχὴν πρέπει νὰ ἔχουν ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀκούουν τοὺς τοιούτους διαβαλτὰς καὶ προδότας καὶ ψευδομάρτυρας, καὶ μάλιςα οἱ ἐξουσιαςαὶ καὶ Κριταὶ, εἰς τοὺς ὁποίους αὐτοὶ κάμνουν τὰς διαβολὰς καὶ προδοσίας καὶ ψευδομαρτυρίας· καὶ εὔκολα νὰ μὴ πιςεύουν εἰς τὰ λόγιά των, χωρὶς νὰ κάμουν ἔρευναν ἀκριβῆ πρότερον, καὶ νὰ λάβουν πληροφορίαν ἂν εἶναι ἀληθεῖς καὶ ἀξιόπιςοι μάρτυρες, (1)

(1) Προςάζει γὰρ ὁ Νόμος νὰ εἶναι οἱ μάρτυρες ἀξιόπιςοι ἐν τῷ α'. τίτλ. του κά. Βιβλίου τῶν βασιλικῶν. (παρὰ Φω-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

αὐτοὶ πρέπει νὰ μιμοῦνται τὸν μέγαν Βασιλέα Ἀλέξανδρον, καὶ ὅταν ἀκούουν καμμίαν διαβολὴν τὸ μὲν ἕνα αὐτίον τους πρέπει νὰ τὸ ἔχουν ἀνοικτὸν διὰ νὰ ἀκούουν τὸν διαβάλλοντα καὶ ἐνάγοντα· τὸ δὲ ἄλλο, νὰ τὸ κλείουν μὲ τὴν χεῖρα, διὰ νὰ τὸ φυλάττουν καθαρὸν διὰ νὰ ἀκούσουν τὸν ἐναγόμενον καὶ διαβαλλόμενον· αὐτοὶ, ὅταν γνωρίσουν πῶς εἶναί τινες διαβαλταὶ, καὶ συκοφάνται, καὶ ψευδομάρτυρες, πρέπει νὰ τοὺς ἀποστρέφωνται, καὶ νὰ τοὺς διώκουν μακρὰν ἀπὸ τὸ πρόσωπόν τους, καὶ ὁλότελα νὰ μὴν θέλουν νὰ τοὺς ἀκούουν· καθὼς τοιαύτην ἐντολὴν τοὺς δίδει ὁ Σολομὼν » περίελε σεαυτοῦ σκολιὸν » στόμα, καὶ ἄδικα χείλη μακρὰν ἀπὸ σοῦ ἄ-» πωσαι. (Παρ. δ΄. 24.) μᾶλλον δὲ πρέπει καὶ νὰ τοὺς παιδεύουν, καὶ νὰ τοὺς τιμωροῦν, καθὼς τοὺς προστάζει ὁ ἴδιος Σολομὼν λέγων « Μάρ-» τυς ψευδὴς, οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται· ὁ δὲ ἐγκα-» λῶν ἀδίκως, οὐ διαφεύξεται. (Παρ. ιθ΄. 5.) καὶ καθὼς τοὺς προστάζουν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγάς των. (Βιβλ. β΄. Κεφ. ν΄.) καὶ οὐχὶ νὰ δέχωνται τοὺς τοιούτους εὐμενῶς, καὶ νὰ τοὺς δίδουν θάῤῥος νὰ λαλοῦν, καὶ νὰ διαβάλλουν τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον μὲ τὴν κατήγορον γλῶσσάν τους· καθὼς εἶναι γεγραμμένον « ἄνεμος βορέας ἐξεγείρει νέφη, πρόσωπον δὲ ἀναιδὲς, γλῶσ-

---

τίῳ τίτλ. Κεφ. β΄.) λέγωντας δὲ ὁ νόμος νὰ εἶναι οἱ μάρτυρες ἀξιόπιστοι, φανερὸν ὅτι ἐμποδίζει κατὰ τὸν Ἁρμενόπουλον (βιβλ. ά. τίτλ. ς΄. καὶ Βιβλ. ἐ. τίτλ. ά.) ὅτι δὲν μαρτυροῦν ἄνθρωποι χαμερπεῖς, καὶ ἄσημοι, ἄσωτοι, καὶ ἄγνωστοι θηριομάχοι, μῖμοι, χορευτάδες, καὶ οἱ κατακριθέντες εἰς δημόσιον δικαστήριον, πῶς ἔκαμαν καμμίαν ἀθεμιουργίαν καὶ κακίαν, καὶ δὲν ἀθωώθηκαν, καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι. ἐὰν δὲ οἱ μάρτυρες δὲν εἶναι ἀξιόπιστοι, πρέπει νὰ ἐρευνᾶται ὁ τρόπος, καὶ ἡ ἀρετὴ αὐτῶν, καθὼς λέγουσιν οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγάς των. (βιβλ. β΄. Κεφ. μθ΄.) Ἀξιόπιστοι δὲ ὄντες οἱ μάρτυρες, περιττὸν πρᾶγμα εἶναι τὸ νὰ ὀμνύουν. ὀμόσαντες γὰρ πίπτουν εἰς ὑποψίαν ὅτι δὲν ἔχουν τὸ ἀξιόπιστον ἀπὸ τὸν τρόπον καὶ τὴν ἀρετήν τους, καὶ διὰ τοῦτο θέλουν νὰ βεβαιόνουν τὰς μαρτυρίας των μὲ τοὺς ὅρκους. λέγει γὰρ ὁ Σολομὼν, » Μάρτυς πιστὸς οὐ ψεύδεται. (Παρ. ιδ΄. ς΄.) δὶ ὁ κατὰ τὸν Ἁρμενόπουλον εἶναι νόμος ὁποῦ προστάζει νὰ μὴν ὀμνύουν οἱ μάρτυρες. (βιβλ. ά, τιτλ ά.) μεγάλην λοιπὸν ἔρευναν καὶ ἀκρίβειαν πρέπει να κάμνουν οἱ Κριταὶ διὰ νὰ εὑρίσκουν ποῖοι εἶναι οἱ ἀληθεῖς καὶ ἀξιόπιστοι μάρτυρες, καθὼς τὸ προστάζει ὁ Θεὸς εἰς τὸ Δευτερονόμιον (Κεφ. ιθ΄. 15.) Καὶ ὅταν βλέπουν πλῆθος μαρτύρων, νὰ μὴ ξεθαῤῥεύουν καὶ νὰ πιστεύουν εὔκολα, πῶς εἶναι ἀξιόπιστοι. διὰ τὶ πολλαῖς φοραῖς ἀκολουθεῖ καὶ συμφωνοῦν εἰς τὸ κακὸν καὶ ψεῦδος, δύω, καὶ τρεῖς καὶ πολλοὶ μάρτυρες καθὼς ἐψευδομαρτύρησαν κατὰ τοῦ Ναβουθαὶ ἐν Σαμαρείᾳ, κατὰ τῆς Σωσάννης ἐν Βαβυλῶνι, κατὰ τοῦ Στεφάνου, καὶ κατὰ τοῦ Κυρίου ἐν Ἱερουσαλὴμ » Καὶ πολλῶν γὰρ φησὶ ψευδομαρτύρων προσελθόντων ». (Ματθ. κς΄. 60.) ἀλλ' οὔτε πρέπει νὰ πιστεύουν εὐκόλως εἰς τοὺς μάρτυρας, ἂν εἶναι καὶ γέροντες εἰς τὴν ἡλικίαν· ἐνθυμούμενοι ὅτι καὶ οἱ κατὰ τῆς δικαίας Σωσάννης ἐκείνης μαρτυρήσαντες, Γέροντες ἦσαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιστεύθησαν, ὡς γέγραπται » καὶ ἐπίστευσεν αὐτοῖς ἡ Συναγωγὴ, ὡς πρεσβυ-» τέροις τοῦ λαοῦ καὶ κριταῖς. (Σωσάν. 4.) Πλὴν ὁ Προφήτης Δανιὴλ ἀπέδειξεν αὐτοὺς ψευδεῖς. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ λόγια πρέπει ὁ Κριτὴς νὰ γνωρίζῃ τοὺς ἀληθεῖς, ἢ τοὺς ψευδεῖς μάρτυρας. Πολλάκις γὰρ οἱ ψευδομάρτυρες, ἢ προσθέττουν, ἢ ἀφαιροῦν, ἢ μεταβάλλουν τὰ λόγια ὁποῦ ἤκουσαν· καὶ δῆλον τοῦτο ἀπὸ τοὺς ψευδομάρτυρας ὁποῦ ἐμαρτύρησαν κατὰ τοῦ Κυρίου· τὰ γὰρ λόγια ὁποῦ εἶπεν ὁ Κύριος οὕτω· « λύ-» σατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. (Ἰω. β΄. 16.) οἱ ψευδομάρτυρες τὰ διέστρεψαν, καὶ ἔκαμαν προσθήκην, καὶ ἀφαίρεσιν καὶ μεταβολὴν εἰς κάθε λέξιν τῶν λόγων τούτων· ἀντὶ γὰρ τοῦ λύσατε, εἶπον ἐκεῖνοι « Δύναμαι » καταλῦσαι· ἀντὶ τοῦ, τὸν ναὸν τοῦτον, ἐκεῖτοι εἶπον » τὸν » ναὸν τοῦ Θεοῦ· ἀντὶ τοῦ « ἐν τρισὶν ἡμέραις, ἐκεῖνοι εἶπον » » διὰ τριῶν ἡμερῶν· καὶ ἀντὶ τοῦ, ἐγερῶ αὐτὸν, ἐκεῖνοι εἶ-» πον » οἰκοδομήσω αὐτόν· ἡ δὲ ὅλη ψευδομαρτυρία αὐτῶν εἶναι αὕτη, ὡς λέγει « ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος » ὕστερον δὲ » προσελθόντες δύω ψευδομάρτυρες εἶπον » οὗτος ἔφη. Δύνα-» μαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν » οἰκοδομήσω αὐτόν. (Ματθ. κς΄. 60.) τί λέγω; Πολλαῖς φοραῖς οἱ ψευδομάρτυρες λέγουν τὰ αὐτὰ λόγια ὁποῦ ἤκουσαν χωρὶς καμμίαν προσθήκην, ἢ ἀφαίρεσιν, ἢ μεταβολὴν, ὅμως μὲ ἄλλον σκοπὸν κακὸν, καὶ ὄχι μὲ ἐκεῖνον τὸν ἴδιον μὲ τὸν ὁποῖον τὰ εἶπεν ὁ ἄνθρωπος, καθὼς ὁ Κύριος τὰ ἀνωτέρω λόγια εἶπε διὰ τὸν ναὸν τοῦ σώματός του, οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ὑπέλαβον ὅτι τὰ εἶπε, διὰ τὸν ναὸν τοῦ Σολομῶντος, (Ἰω. β΄. 22.) ὅθεν καὶ ἀπὸ τὸν σκοπὸν, μὲ τὸν ὁποῖον οἱ μάρτυρες τὰ λόγια λέγουσι, πρέπει ὁ Κριτὴς νὰ εὑρίσκῃ τοὺς ἀληθεῖς, ἢ τοὺς ψευδεῖς μάρτυρας· διὰ νὰ γνωρίζουν δὲ ποῖοι εἶναι ἀληθεῖς, ἢ ψευδεῖς μάρτυρες οἱ Κριταὶ, πρέπει νὰ μιμοῦνται τὸν Προφήτην Δανιὴλ, ὃς τις χωριστὰ χωριστὰ ἐρωτήσας κάθε μάρτυρα, ἀπὸ τὴν ἀσυμφωνίαν, ἐγνώρισε πῶς εἶναι ψευδομάρτυρες. (Σωσάν.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σαν ἐρεθίζει. (Παρ. κέ. 25.) ἐπειδὴ, ἂν οἱ Κριταὶ, καὶ ἐξουσιασαὶ υπακούσουν εἰς τὰ ψευδῆ λόγια τῶν διαβαλτῶν καὶ ψευδομαρτύρων, καὶ κάμουν κρίσιν ἄδικον, καὶ ζημιώσουν, ἢ παιδεύσουν τινὰ ἀθῶον, μαζὶ θέλουν ἔχουν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ κόλασιν μὲ τοὺς διαβαλτὰς, καὶ ψευδομάρτυρας· λέγει γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ὅποιος ἄλλον καταλαλεῖ, καὶ ὅποιος ςέργει καὶ ἀκούει τὴν καταλαλιὰν, καὶ οἱ δύω εἶναι ἄξιοι νὰ ἀφορισθοῦν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν· « ὁ » καταλαλῶν ἀδελφοῦ, ἢ ἀνεχόμενος καταλα- » λοῦντος, ἀφορισμοῦ ἄξιοι καὶ ἀμφότεροι, (Ὅρ. κς'. κατ' ἐπιτομ.) Καὶ ὁ Θεὸς δὲ λέγει ὅτι εἶναι ἄδικοι οἱ Κριταὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ συγκατατίθενται εἰς τὰς διαβολὰς τῶν ἀδίκων, καὶ ψευδομαρτυρίας, καὶ ὅτι συγκοινωνοὶ γίνονται τῆς κακίας ἐκείνων, κἂν καὶ πολλοὶ εἶναι. « οὐ πα- » ραδέξῃ ἀκοὴν ματαίαν· οὐ συγκαταθήσῃ με- » τὰ τοῦ ἀδίκου γενέσθαι μάρτυς ἄδικος· οὐκ » ἔσῃ μετὰ πλειόνων ἐπὶ κακίᾳ· οὐ προςεθήσῃ με- » τὰ πλήθους ἐκκλίναι μετὰ τῶν πλειόνων, ὥςε » ἐκκλίναι κρίσιν. (Ἔξοδ. κγ'. 1.) Ἀπορεῖ δὲ καὶ ἕνας διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας ποῖος ἄραγε ἔχει ἁμαρτίαν περισσοτέραν, ἐκεῖνος ὁποῦ καταλαλεῖ, ἢ ἐκεῖνος ὁποῦ μετὰ χαρᾶς ἀκούει τὴν καταλαλιὰν, καὶ λύει ὁ ἴδιος τὴν ἀπορίαν, λέγωντας· ὅτι, ὁ μὲν καταλαλῶν, ἔχει τὸν διάβολον εἰς τὴν γλῶσσαν, ὁ δὲ περιχαρῶς ἀκούων, ἔχει τὸν διάβολον εἰς τὰ αὐτία. διὰ τὶ ἂν ἔδειχνεν αὐτὸς τὸ πρόσωπόν του σκυθρωπὸν, καὶ θυμωμένον, ὁ κατάλαλος, καὶ διαβαλτὴς δὲν ἤθελε τολμήσῃ οὐδὲ νὰ ἀνοίξῃ τὸ ςόμα.

Ὅτι τὰ ἰδιώματα ὁποῦ ἔχει ὁ Διάβολος ἔχει καὶ ὁ διαβαλτὴς καὶ ψευδομάρτυς.

Λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος ὅτι ὁ Διάβολος ὀνομάζεται ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν, μονιὸς, ἤτοι ἀγριόχοιρος, διὰ τὸ ἄγριον αὐτοῦ, καὶ ἀκάθαρτον. (Λόγ. ς'. εἰς τὴν πρὸς Φιλιππ.) Καὶ ὁ διαβαλτὴς, καὶ προδότης καὶ ψευδομάρτυς ἄνθρωπος, τοιοῦτος εἶναι· διὰ τὶ τρέχει ὡσὰν ἀγριόχοιρος ἐπάνω καὶ κάτω, ζητῶντας ποίας διαβολὰς νὰ συῤῥάψῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ διὰ τὶ κυλίεται αὐτὸς μέσα εἰς τὴν λάσπην τῶν ἀκαθαρσιῶν, καὶ ἔπειτα σπουδάζει νὰ μολύνῃ καὶ τοὺς ἄλλους, τοὺς καθαροὺς, κατηγορῶντας αὐτοὺς ὡς ἀκαθάρτους· ὁ Διάβολος ὀνομάζεται λέων, διὰ τὸ ἁρπακτικὸν αὐτοῦ, κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσόςομον· (Αὐτόθ.) καὶ ὁ διαβαλτὴς καὶ ψευδομάρτυς παρόμοιος εἶναι. διατὶ περιπατεῖ ὡσὰν λεοντάρι θυμωμένον, καὶ ζητεῖ ποῖον νὰ καταπίῃ μὲ τὰς συκοφαντίας του καὶ ψευδομαρτυρίας. ὁ διάβολος ὀνομάζεται ὄφις καὶ σκορπίος, διὰ τὸ φαρμακερὸν, καὶ θανατηφόρον, καὶ ἀφανιςικὸν τῆς ἐνεργείας του, ὡς λέγει ὁ Χρυσόςομος. (Αὐτόθ.) καὶ ὁ διαβαλτὴς, καὶ προδότης καὶ ψευδομάρτυς ἄνθρωπος τοιοῦτος εἶναι. διατὶ πότε φαρμακεύει ὡσὰν φίδι μὲ τὰς συκοφαντίας καὶ ψευδομαρτυρίας του, καὶ πότε πληγόνει ὡσὰν σκορπίος μὲ τὰς ἐπιβουλάς του. ὁ διάβολος ὀνομάζεται δράκων καὶ ἀσπίδα, διὰ τὴν δύναμιν ὁποῦ ἔχει, καὶ διὰ τὸ θανατηφόρον του φαρμάκι, κατὰ τὸν Χρυσόςομον. (Αὐτόθ.) καὶ ὁ διαβαλτὴς, καὶ προδότης καὶ ψευδομάρτυς παρόμοιος εἶναι· διὰ τὶ αὐτὸς, εἰς μὲν τὸ κρυφὸν εἶναι δράκων δυνατὸς καὶ μεγάλος, κρύπτων εἰς τὴν καρδίαν του τὸν ἀφανισμὸν τοῦ ἀδελφοῦ του εἰς δὲ τὸ φαινόμενον, εἶναι ἀσπίδα· διὰ τὶ μὲ τὰ ἥμερα καὶ γλυκᾶ λόγια ὁποῦ ἔχει, φαρμακεύει καὶ θανατόνει ἐκείνους ὁποῦ τοῦ ἀκούουν· καθὼς καὶ ἡ ἀσπίδα μὲ γλυκύτητα θανατόνει ἐκείνους ὁποῦ δαγκάσῃ ὡς λέγουσιν οἱ ἱςορικοί· καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, καθὼς ὁ διάβολος εἶναι θηρίον πολυποίκιλον, καὶ δυνατὸν, καὶ ἀνακατόνει ὅλον τὸν Κόσμον, ὡς λέγει ὁ Χρυσόςομος. » πολύπλοκον γὰρ τὸ θηρίον, καὶ ποικίλον, καὶ » πολλὴν ἔχον τὴν ἰσχύν. πάντα κινεῖ πάντα θορυβεῖ· πάντα ἄνω καὶ κάτω ςρέφει. (Αὐτόθ.) ἔτσι καὶ ὁ διαβαλτὴς καὶ προδότης καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ψευδομάρτυς ἄνθρωπος, εἶναι θηρίον πολυποίκιλον, καὶ πολύπλοκον· ταράττει κριτήρια, χωρίζει ἀνδρόγυνα, συγχύζει ἐξουσιασὰς, κάμνει ἀποστασίας, διεγείρει τοὺς ἀνθρώπους ἕνα κατὰ τοῦ ἄλλου, χωρίζει φίλους, χύνει αἵματα, ζημιόνει, ἁρπάζει, ἀδικεῖ, κάμνει πλουσίους τοὺς πτωχοὺς, γυμνόνει ὀρφανὰ, θλίβει χήρας, φθείρει ὀσπήτια, χαλᾷ χωρία, ἐρημόνει πόλεις, καὶ ἀφανίζει γένη ὁλόκληρα. ὅθεν καὶ ὁ Διογένης ἐρωτηθεὶς, ποῖον θηρίον βλάπτει χειρότερα ἀπὸ ὅλα; ἀπεκρίθη· « τῶν μὲν ἀγρίων συκοφάντης, τῶν δὲ ἡμέρων κόλαξ.

Ὅτι ὁ διαβαλτὴς καὶ ψευδομάρτυς εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν διάβολον.

Νὰ εἰπῶ ἀκόμη καὶ μεγαλίτερον; ὁ διαβαλτὴς, καὶ προδότης, καὶ ψευδομάρτυς, εἶναι χειρότερος ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸν διάβολον. διὰ τί, ὁ μὲν διάβολος ἔχει μοναχὴν τὴν κακίαν τὴν ἐδικήν του· ἤγουν τὴν διαβολικήν· ὁ δὲ διαβαλτὴς, καὶ προδότης, καὶ ψευδομάρτυς, κοντὰ εἰς τὴν κακίαν τοῦ διαβόλου ὁποῦ ἔχει εἰς τὴν ψυχήν του ἐγκάτοικον, σμίγει καὶ τὴν ἐδικήν του προαιρετικὴν, καὶ ἔτσι γίνεται ἡ κακία διπλῆ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ, ἐπαρακάλει τὸν Θεὸν νὰ τὸν λυτρώσῃ, ὄχι ἀπὸ τοὺς λέοντας, καὶ δράκοντας, ὄχι ἀπὸ τὸν διάβολον, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὸν πονηρὸν καὶ διεστραμμένον, ὁποῖος εἶναι ὁ διαβαλτὴς καὶ προδότης καὶ ψευδομάρτυς « ἐξελοῦμε Κύριε, ἐξ ἀνθρώπου πο» νηροῦ, ἀπὸ ἀνδρὸς ἀδίκου ῥῦσαί με. (Ψαλ. ρλθ΄, 1.) ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι χειρότερος εἰς τὴν κακίαν, ὄχι μόνον ἀπὸ τὰ θηρία, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν διάβολον. α΄. διὰ τί, ὁ μὲν διάβολος γνωρίζει, καὶ φοβεῖται τὸν Θεόν· ὅθεν καὶ λέγει· « οἶ» δά σε τὶς εἶ, ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ. (Μαρ. ά. 24.) καὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος ὀνομάσῃ τὸν Θεὸν, ἢ κάμῃ τον σταυρόν του, εὐθὺς ἐκεῖνος διώκεται, καὶ φεύγει· καὶ β΄. διὰ τὶ ὁ διάβολος ὅ, τι συγχωρηθῇ ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ προσταχθῇ νὰ κάμῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐκεῖνο μόνον τὸ κακὸν κάμνει, καὶ οὔτε νὰ προσθέσῃ ἠμπορεῖ, οὔτε νὰ ὑφαιρέσῃ, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, ἑρμηνεύων τὸ ιγ΄. Κεφάλαιον τοῦ Ἡσαΐου « Κύριος αὐτοῖς (τοῖς δαίμοσι δηλ.) ἐντέταλται· κἂν θεραπεύσῃς, κἂν μὴ, τὸ προστεταγμένον ποιήσει· ὑπερ» βαίνειν τὰς ὁροθεσίας οὐχ᾽ οἷόν τε· οὔτε ὑφαιρεῖ » τῆς πικρίας, οὔτε προστίθησι παρ᾽ ἑαυτοῦ. ὁ δὲ διαβαλτὴς καὶ προδότης καὶ ψευδομάρτυς, Θεὸν δὲν φοβεῖται, ἀνθρώπους δὲν ἐντρέπεται, δὲν εὐσπλαγχνίζεται, δὲν ἀκούει παρακάλεσαις, δὲν κάμπτεται εἰς δάκρυα, δὲν μαλακόνεται εἰς ἀναστεναγμένους· ἀλλ᾽ ἕνα σκοπὸν ἔχει, πῶς νὰ προσθέσῃ διαβαλμὸν εἰς διαβαλμὸν, προδοσίαν εἰς προδοσίαν, συκοφαντίαν εἰς συκοφαντίαν, καὶ ψευδομαρτυρίαν εἰς ψευδομαρτυρίαν· καὶ μὲ αὐτὰ νὰ βλάψῃ, νὰ ἀτιμάσῃ, νὰ ζημιώσῃ, καὶ νὰ θανατώσῃ. διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος κάμνωντας λόγον χωριστὸν εἰς τὸ, ἐξελοῦμε Κύριε ἐξ ἀνθρώπου πονηροῦ, λέγει » θαυμάζω, τί δή» ποτε οὐκ ηὔξατο (ὁ προφήτης) ῥυσθεῖναι ἀπὸ » δαιμόνων, ἢ λεόντων, ἢ δρακόντων, ἀλλ᾽ ἐξ » ἀνθρώπου πονηροῦ; δῆλον οὖν ὅτι χείρονές εἰ» σιν οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι τῶν λεόντων. καὶ πά» λιν λέγει » χείρων δὲ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος τοῦ » Ἀγγέλου τοῦ πονηροῦ· ὁ μὲν γὰρ πονηρὸς Ἄγ» γελος, τὰ προστεταγμένα φυλάσσει· ὁ δὲ πονηρὸς » ἄνθρωπος, τὰ προστεταγμένα παραχαράσσει.

Ὅτι οἱ διαβαλμοὶ καὶ ψευδομαρτυρίαι δὲν εἶναι ἴδια τῶν Χριστιανῶν.

Ταλαίπωροι διαβαλταί· ἄθλιοι προδόται· ἐλεεινοὶ συκοφάνται· δυστυχεῖς ψευδομάρτυρες. ἀκούετε τί κακὰ κάμνετε; μανθάνετε πόση μεγάλη εἶναι ἡ ἀνομία σας; γνωρίζετε πῶς εἴσθε ὡσὰν τὸν διάβολον, καὶ ἀκόμη χειρότεροι; λοιπὸν τώρα ὁποῦ ἐκαταλάβετε πόσον φοβερὰ εἶναι ἡ ἁμαρτία σας, μετανοήσατε ἀπὸ καρδίας ἀδελφοὶ, καὶ παύσατε ἀπὸ τοὺς διαβαλμοὺς δι᾽ ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός· παύσατε ἀπὸ τὰς προδοσίας, διὰ ἀγάπην τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ σταυρωθέντος διὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὴν ἐδικήν σας ἀγάπην· παύσατε ἀπὸ τὰς συκοφαντίας, καὶ ψευδομαρτυρίας, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μὲ τοῦ ὁποίου τὴν χάριν ἡγιάσθητε, ὅταν ἐβαπτίσθητε· διὰ τί ἂν δὲν μετανοήσετε, καὶ ἂν δὲν παύσετε ἀπὸ τοὺς διαβαλμοὺς, καὶ προδοσίας καὶ ψευδομαρτυρίας, δὲν εἶσθε ἄξιοι οὐδὲ νὰ ὀνομάζεσθε Χριστιανοί· ἐπειδὴ οἱ διαβαλμοὶ, καὶ ἡ προδοσίαις καὶ ψευδομαρτυρίαις εἶναι ἴδιαις τῶν δαιμόνων, τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἑβραίων, τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ τῶν ἄλλων Ἐθνικῶν· ἀπὸ δὲ τοὺς Χριστιανοὺς εἶναι τόσον μακρὰν, καὶ τόσον ἐναντίαις, ὅσον εἶναι μακρὰν ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴν γῆν, καὶ ὅσον εἶναι ἐναντίον τὸ πῦρ μὲ τὸ νερόν· διὰ τί ὁ Χριστιανὸς, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ ἐξεδύθη τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον· ἤτοι τὴν διάθεσιν τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἐνεδύθη τὸν καινούριον ἄνθρωπον, ἤγουν τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ καλὰ ἔργα· « ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον » σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν » νέον, τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' » εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν. (Κολ. γ'. 9.) ἐσεῖς δὲ οἱ διαβαλταὶ, καὶ προδόται καὶ ψευδομάρτυρες, ἐκδύνεσθε μὲν τὸν καινούριον ἄνθρωπον καὶ τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐνδύνεσθε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν ἁμαρτίαν, μὲ τοὺς διαβαλμοὺς καὶ τὰς προδοσίας, καὶ ψευδομαρτυρίας σας· ὁ Χριστιανὸς, κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον » ἐστὶν ἀληθινὸς οἶκος Χριστοῦ λογικὸς, » δι' ἔργων ἀγαθῶν καὶ δογμάτων ὀρθῶν συνιστά» μενος. (Τόμ, α'.) ἐσεῖς δὲ οἱ διαβαλταὶ, καὶ προδόται, καὶ ψευδομάρτυρες, γίνεσθε κατοικία τοῦ Ἀντιχρίστου, μὲ τὰ πονηρὰ καὶ διαβολικὰ ἔργα, καὶ μὲ τὰ στραβὰ καὶ διεστραμμένα νοήματά σας. ὁ Χριστιανὸς, ἐπαγγέλεται νὰ μιμῆται τὸν Θεὸν, καθὼς εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος » τί » ἐστι Χριστιανισμός; Θεοῦ ὁμοίωσις κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἀνθρώπου φύσει. (Ὁμιλ. ί. εἰς τὴν ἑξαήμερον.) ἐσεῖς δὲ οἱ διαβαλταὶ, καὶ προδόται καὶ ψευδομάρτυρες, ἐπαγγέλλεσθε νὰ μιμῆσθε τὸν διάβολον καὶ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. ὁ Χριστιανὸς ἔλαβεν ἐντολὴν ἀπὸ τὸν Χριστὸν, νὰ μὴ κρίνῃ κανένα ἄνθρωπον, κἂν καὶ τὸν βλέπῃ νὰ ἁμαρτάνῃ φανερά » μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε. (Ματθ. ζ'. 1.) οὔτε νὰ ψεύδεται καὶ νὰ συκοφαντῇ τὸν ἀδελφόν του. » οὐ ψεύδεται οὐδὲ συκοφαντήσει ἕκαστος τὸν πλησίον. (Λευϊτ. ιθ'. 11.) οὔτε νὰ ψευδομαρτυρῇ μαρτυρίαν ἄδικον καὶ ψευδῆ κατὰ τοῦ ἄλλου, ἥτις εἶναι ὀγδόη ἐντολὴ τοῦ Δεκαλόγου, λέγουσα· » οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον» σου μαρτυρίαν ψευδῆ. (Ἐξ. κ'. 16.) ἐσεῖς δὲ οἱ διαβαλταὶ, καὶ συκοφάνται, καὶ ψευδομάρτυρες, ὅλον τὸ ἐναντίον, κατακρίνετε καὶ διαβάλλετε τὸν ἀδελφόν σας εἰς τοὺς Κριτὰς, καὶ μὲ τὰς ψευδομαρτυρίας τὸν συκοφαντεῖτε καὶ τὸν προδίδετε· καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, Χριστιανὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ ἀγωνίζεται καὶ σπουδάζει νὰ φυλάττῃ ὅλας τὰς παραγγελίας καὶ ἐντολὰς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως τὰς δύω πρώτας καὶ μεγάλας ἐντολάς. ἤγουν τὸ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς καὶ καρδίας, καὶ τὸ νὰ ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφόν του ὡσὰν τὸν ἑαυτόν του· ἐσεῖς δὲ οἱ διαβαλταὶ, καὶ προδόται, καὶ ψευδομάρτυρες, ἀγωνίζεσθε ἐκ τοῦ ἐναντίου, καὶ σπουδάζετε νὰ παραβαίνετε ὅλας σχεδὸν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, τὸ δὲ καθ' αὐτὸ καὶ κυριώτερον ἔργον σας εἶναι, τὸ νὰ μὴ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀδελφούς σας ὡσὰν τὸν ἑαυτόν σας, κατὰ τὸ χρέος ὁποῦ ἔχετε, ἀλλὰ νὰ τὸν μισῆτε καὶ νὰ τὸν κακοποιῆτε μὲ ἀδίκους διαβαλμοὺς, μὲ προδοσίας, καὶ μὲ ψευδομαρτυρίας· καὶ δὲν ἠξεύρετε ταλαίπωροι, ὅτι ὅσα κακὰ προξενεῖτε εἰς τοὺς πτωχοὺς ἀδελφούς σας μὲ τὰς προδοσίας σας, εἰς τὸν Θεὸν τὸν ἴδιον τὰ προξενεῖτε, καὶ τὸν κάμνετε νὰ ὀργίζεται κατ' ἐπάνωσας, καθὼς λέγει ὁ Σολομών; » ὁ συκοφαντῶν πένη« τα παροξύνει τὸν ποιήσαντα αὐτόν. (Παρ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ιδ΄. 31) στοχασθῆτε λοιπὸν καὶ ἐσεῖς μοναχοί σας, ὅτι μὲ τὰ τοιαῦτα κακὰ ὁπού κάμνετε, δὲν εἶσθε πλέον ἄξιοι νὰ ὀνομάζεσθε Χριςιανοί. ὅθεν ἕνα ἀπὸ τὰ δύω τοῦτα πρέπει νὰ κάμετε, ὦ διαβαλταὶ καὶ προδόται, καὶ ψευδομάρτυρες· ἢ νὰ μετανοήσετε, καὶ νὰ παύσετε ἀπὸ τοὺς διαβαλμοὺς, καὶ προδοσίας, καὶ ψευδομαρτυρίας, ἢ μὴ μετανοοῦντες, καὶ μὴ παύοντες δὲν εἶσθε πλέον ἄξιοι νὰ λέγεσθε Χριςιανοί.

Ἔνςασις. — Λύσις.

Ἀλλὰ τί προφασίζονται μερικοί; ἐγὼ, λέγει, ἐπτώχυνα, καὶ μὲ ἄλλον τρόπον δὲν ἠμπορῶ νὰ κυβερνήσω τὸ ὀσπῆτί μου, πάρεξ μὲ τοὺς διαβαλμοὺς, καὶ συκοφαντίας. δὶ ὅτι λέγει ὁ Σολομὼν « βασιλεὺς ἐνδεὴς προσόδων, μέγας συ» κοφάντης. (Παρ. κή. 16.) ἄλλοι δὲ πάλιν λέγουν. ἐγὼ διαβαλτὴς καὶ προδότης καὶ ψευδομάρτυς δὲν ἀγαποῦσα νὰ γένω· μὰ τί νὰ κάμω; ὁποῦ ἄλλος ἐπῆγε καὶ ἐδιάβαλεν ἐμένα προτήτερα εἰς τὸν Κριτὴν, καὶ μὲ ἐζημίωσεν, ὅθεν διὰ νὰ τοῦ κάμω τὴν ἐκδίκησιν, ἐπῆγα καὶ ἐγὼ καὶ τὸν ἐδιάβαλα. αὐταῖς εἶναι ἡ πρόφασαις ὁποῦ βάνει ὁ διάβολος εἰς μερικοὺς, καὶ τοὺς κάμνει νὰ γίνωνται διαβαλταὶ, προδόται, καὶ ψευδομάρτυρες.

Ἡμεῖς δὲ ἀποκρινόμεθα, εἰς μὲν τοὺς πρώτους ταῦτα· ἀνόητε ἄνθρωπε, ὁποιος καὶ ἂν ἦσαι ὁποῦ λέγεις ταῦτα, ἐχάθηκαν ἡ ἄλλαις τέχναις καὶ τὰ ἐργόχειρα διὰ νὰ δουλεύσῃς νὰ ζήσῃς ἐσὺ, καὶ νὰ κυβερνήσῃς καὶ τὸ ὀσπῆτί σου, καὶ μόνον ἡ διαβολικὴ αὐτὴ τέχνη ἔμεινε τῆς προδοσίας καὶ ψευδομαρτυρίας, διὰ νὰ κυβερνηθῇς μὲ αὐτήν; ὦ τῆς ἀφροσύνης σου! καὶ δὲν βλέπεις ταλαίπωρε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Κόσμου, πῶς κυβερνοῦνται μὲ τὸν κόπον τους διὰ νὰ τοὺς μιμηθῇς καὶ ἐσύ; μὰ ἠξεύρω τί εἶναι τὸ αἴτιον ὁποῦ σὲ κάμνει νὰ γίνεσαι διαβαλτὴς, καὶ προδότης, καὶ ψευδομάρτυς· ἐσὺ εἶσαι ἀμελὴς, ἀδούλης, καὶ δὲν θέλεις νὰ δουλεύσῃς καθὼς δουλεύουν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· ὅθεν διὰ νὰ φύγῃς τὸν κόπον, εὐρῆκες τρόπον καὶ τέχνην ἀκοπίαςον διὰ νὰ συνάξῃς ἄσπρα, καὶ νὰ κυβερνηθῇς· ἤξευρε ὅμως, ὅτι τὰ ἄδικα αὐτὰ ἄσπρα καὶ τὸν πλοῦτον ὁποῦ συνάγεις ἀπὸ τοὺς διαβαλμοὺς, προδοσίας, καὶ ψευδομαρτυρίας, καὶ ἀπὸ τὰ αἵματα τῶν πτωχῶν, καὶ ὀρφανῶν, καὶ χειρῶν, ὀγλήγωρα θέλεις τὸν ξεράσεις· καθὼς λέγει ὁ Ἰώβ. » πλοῦτος ἀδίκως συν» ναγόμενος ἐξεμεθήσεται. (Ἰώβ. κ΄. ις΄.) διὰ τί, ἢ ἀκόμη ζῶντας ἔχεις νὰ τὸν χάσῃς ἀπὸ τὰς χεῖράς σου, ἢ ἀποθανόντος σου, ἔχουν νὰ τὸν ὑςερηθοῦν ἡ γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα σου. καθὼς λέγει ὁ Σολομὼν· » ὁ συκοφαντῶν πένη» τα, πολλὰ ποιεῖ τὰ ἑαυτοῦ· δίδωσι δὲ πλουσίῳ ἐπ' ἐλάσσονι. (Παρ. κβ΄. 16.) μὰ ὕςερα ὕςερα, ἐὰν ἦσαι μισερὸς ἢ ἀσθενὴς, καὶ δὲν ἠμπορῇς νὰ δουλεύσῃς, ζήτει ἔλεος καὶ βοήθειαν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Χριςιανοὺς διὰ νὰ κυβερνηθῇς· ἐπειδὴ χιλιάδαις φοραῖς εἶναι καλλίτερον νὰ γένῃς ζήτουλος, παρὰ νὰ γένῃς προδότης, διαβαλτὴς, καὶ ψευδομάρτυς· διατὶ ἂν ἦσαι ζήτουλος, δὲν κολάζεσαι, μάλισα δὲ καὶ σώνεσαι· ἐὰν δὲ γένῃς προδότης καὶ ψευδομάρτυς, κολάζεσαι βέβαια.

Εἰς ἐκείνους δὲ ὁποῦ προδίδουν ἄλλους, διὰ τὶ τοὺς ἐπρόδωσαν καὶ αὐτοὶ, ἀποκρινόμεθα· ὅτι τῶν Χριςιανῶν δὲν εἶναι ἴδιον νὰ κάμνουν ἐκδίκησιν, μηδὲ νὰ ἀποδίδουν κακὸν ἀντὶ κακοῦ. ἀλλὰ νὰ κάμνουν καλὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ νὰ ἀφίνουν τὴν κρίσιν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ αὐτὸς θέλει κάμῃ τὴν ἐκδίκησιν ὀγλίγωρα, ἔστι προςάζει ὁ Θεῖος Ἀπόςολος. « μηδενὶ κακὸν ἀντὶ » κακοῦ ἀποδιδόντες .... μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦν» τες ἀγαπητοὶ ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· » γέγραπται γάρ· ἐμοὶ ἐκδίκησις καὶ ἐγὼ ἀν» ταποδώσω, λέγει Κύριος. (Ῥωμ. ιβ΄. 17.) Καὶ ὁ Κύριος μᾶς παραγγέλλει νὰ ἀγαποῦμεν τοὺς ἐχθροὺς μας, καὶ νὰ τοὺς ἀγαθοποιοῦμεν, « ὄχι νὰ τοὺς κακοποιοῦμεν· ἀγαπᾶτε » τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· καὶ εὐλογεῖτε τοὺς κα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ταρωμένους ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς. (Ματθ. ε'. 44.) Τί λέγω; καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Σολομὼν, ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν σκιὰν τοῦ Νόμου, προστάζει ξεχωριστὰ διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν, καὶ παραγγέλλει εἰς τοὺς Ἰουδαίους, νὰ μὴν ψευδομαρτυρῇ τινὰς καὶ νὰ προδίδῃ τὸν ἄλλον, ἐπειδὴ ἐκεῖνος προτίτερα τὸν ἐπρόδωκε καὶ ἐψευδομαρτύρησεν ἐναντίον του ἀλλὰ νὰ ὑποφέρῃ, καὶ νὰ μὴ κάμνῃ ἐκδίκησιν· λέγει γὰρ « μὴ ἴσθι ψευδὴς μάρτυς ἐπὶ » σὸν πολίτην· μηδὲ πλατύνου σοῖς χείλεσι. μὴ » εἴπῃς, ὃν τρόπον ἐχρήσατό μοι, χρήσομαι αὐ» τῷ· τίσομαι δὲ αὐτὸν ἅμε ἠδίκησεν. (Παρ. κδ'. 28.) καὶ πάλιν λέγει· « μὴ εἴπῃς τίσομαι » τὸν ἐχθρόν ἀλλ' ὑπόμεινον τὸν Κύριον ἵνα σοι » βοηθήσῃ. (Παρ. κ'. 10.) τώρα ἂν οἱ Ἑβραῖοι ὁποῦ ἦτον ὡσὰν μικρὰ παιδία, συγκρινόμενοι μὲ τοὺς Χριστιανοὺς, εἶχον χρέος, νὰ μὴν διαβάλλουν, καὶ νὰ προδίδουν καὶ ψευδομαρτυροῦν ἐναντίον εἰς ἐκείνους ὁποῦ τοὺς ἐδιάβαλλον, ἢ ἐπρόδιδον, ἢ ἐψευδομαρτύρουν· πόσῳ μᾶλλον ἔχετε χρέος ἐσεῖς οἱ Χριστιανοὶ, οἱ μαθηταὶ τῆς χάριτος, καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, ὁποῦ ἐφθάσατε εἰς ἄνδρα τέλειον τῆς ἡλικίας τοῦ Χριστοῦ, νὰ μὴ διαβάλλετε, καὶ νὰ μὴ προδίδετε ἐκείνους ὁποῦ σᾶς διαβάλλουν καὶ σᾶς προδίδουν; μὴ δὲ νὰ δίδετε κακὸν ἀντὶ κακοῦ; διὰ τί ἐὰν ἔστι κάμνετε, καὶ δὲν ἀποδίδετε κακὸν ἀντὶ κακοῦ, θέλετε γένῃ ὅμοιοι μὲ τὸν Θεὸν καὶ πατέρα σας, ὅς τις ἀνατέλλει τὸν ἥλιόν του εἰς τοὺς κακοὺς καὶ καλοὺς, καὶ βρέχει τὴν βροχήν του εἰς ἀδίκους, καὶ δικαίους, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος « ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ Πατρὸς » ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ὅτι τὸν ἥλιον αὐ» τοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ » βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. (Ματθ. ε'. 45.) ἐὰν δὲ προδίδετε ἐκείνους ὁποῦ σᾶς προδίδουν, καὶ κάμνετε κακὸν ἀντὶ κακοῦ, δὲν εἶσθε πλέον Χριστιανοὶ, καὶ ὅμοιοι μὲ τὸν Θεὸν, ἀλλὰ εἶσθε ὅμοιοι μὲ τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀπίστους, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὅμοιοι μὲ τὸν διάβολον.

Ὅτι ἡ διαβολὴ καὶ συκοφαντία εἶναι ἀνυπόφορον.

Ναὶ ἠξεύρω ὅτι ἡ διαβολὴ καὶ συκοφαντία εἶναι πρᾶγμα πολλὰ βαρὺ, καὶ σχεδὸν ἀνυπόφορον, τόσον ὁποῦ καὶ αὐτοὺς τοὺς τέλειους εἰς τὴν ἀρετὴν, τοὺς ταράττει, καὶ τοὺς κατεβάζει ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς ἀρετῆς των, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος » τῷόντι γὰρ συκοφαντία » ἄνδρα ταπεινοῖ· καὶ συκοφαντία περιφέρει » πτωχόν . . . τοσοῦτον τὸ ἐκ τῆς συκοφαντίας » κακὸν, ὥστε καὶ τὸν τέλειον ἤδη κατάγειν ἀπὸ τοῦ ὕψους· (Ἐπιστολὴ Εὐσταθίῳ Σεβαστείας·) ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀκόμη ἠξεύρω, ὅτι ὅσον εἶναι μεγάλον κακὸν ἡ συκοφαντία, τόσον καὶ μεγάλον μισθὸν καὶ στέφανον ἔχει, ὅποιος τὴν ὑπομένει μετὰ ταπεινώσεως καὶ εὐχαριστίας· ὅθεν λέγει ὁ Ἅγιος Ἰσαὰκ. » ὁ ταπεινόφρων ἐν ἀλη» θείᾳ, ἀδικούμενος οὐ ταράσσεται· οὐδὲ ἀπο» λογίαν ποιεῖν ὑπὲρ τοῦ πράγματος, οὗ ἠδικήθην· ἀλλὰ δέχεται τὰς συκοφαντίας ὡς ἀλή» θειαν καὶ οὐ μεριμνᾷ πεῖσαι τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ἐσυκοφαντήθη, ἀλλὰ συγχώρησιν αἰτεῖται. (Λογ. νς'. σελ. 331.)

Ἀφῆτε λοιπὸν, ἀδελφοί μου, τὰς προφάσεις αὐτὰς ὁποῦ σᾶς βάνει ὁ διάβολος, ὁ ἐχθρὸς τῶν ψυχῶν σας, διὰ νὰ σᾶς κολάσῃ· καὶ ὑπακούοντες εἰς τοὺς λόγους τούτους, ἀπὸ τῆς σήμερον καὶ εἰς τὸ ἑξῆς παύσατε ἀπὸ τοὺς διαβαλμοὺς, καὶ ἀπὸ τὰς προδοσίας, καὶ συκοφαντίας, καὶ ἐξομολογηθέντες εἰς τὸν Πνευματικὸν, μετανοήσατε, καὶ διὰ μέσου τοῦ Πνευματικοῦ, μυστικῶς δότε ὀπίσω ὅ, τι ἄσπρα, ἢ πράγματα ἐπήρετε τοῦ ἀδελφοῦ σας μὲ τὰς συκοφαντίας καὶ ψευδομαρτυρίας σας, ἂν θέλετε διὰ νὰ συγχωρηθῆτε· καθὼς καὶ ὁ Ζακχαῖος ὁ Τελώνης καὶ συκοφάντης, ὅταν ἐμετανόησεν, ὄχι μόνον ἐμοίρασεν ἐλεημοσύνην τὰ μισά του ὑπάρχοντα, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐσυκοφάντησεν, ἔδωκε τετράδιπλον τὴν ζημίαν ὁποῦ τοὺς ἔκαμε· καθὼς τὸ λέγει μόνος του » ἰδοὺ τὰ ἡμίση » τῶν ὑπαρχόντων μοι δίδωμι τοῖς πτωχοῖς,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντισα, ἀποδίδωμι τετρα- » πλοῦν. (Λουκ. ιθ΄. 8.) διὰ τὶ ἂν δὲν τὰ δώσετε ὀπίσω, δὲν ἠμπορεῖτε νὰ λάβετε συγχώρησιν ἀπὸ κανένα Πνευματικόν· ἐὰν ὅμως δὲν ἔχετε τὸν τρόπον νὰ τὰ δώσετε, προσπέσατε εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἐσυκοφαντήσατε καὶ ἐψευδομαρτυρήσατε, διὰ νὰ σᾶς τὰ συγχωρήσῃ. φοβηθῆτε τὰ ἐπιτίμια καὶ τοὺς Κανόνας ὁποῦ δίδουν εἰς ἐσᾶς τοὺς διαβαλτὰς, καὶ συκοφάντας, καὶ ψευδομάρτυρας, οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι, φοβηθῆτε τὰς κατάρας καὶ ἀναθέματα ὁποῦ σᾶς λέγουν ἐκεῖνοι οἱ πτωχοὶ ὁποῦ ἐσυκοφαντήσατε· τρομάξετε τὴν θεϊκὴν ὀργὴν καὶ παιδείαν, μὲ τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς σᾶς παιδεύει, καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν, καὶ διὰ ταῦτα πάντα μετανοήσατε, καὶ παύσατε ἀπὸ τὴν κακίαν σας.

Ποῖα ἐπιτίμια λαμβάνουν οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες.

Οἱ γὰρ Ἅγιοι Ἀπόςολοι κανονίζουν ἐσᾶς τοὺς διαβαλτὰς, καὶ προδότας καὶ συκοφάντας, καὶ ψευδομάρτυρας, καὶ τοὺς ὁμοίους ψευδολόγους· πρῶτον μὲν νὰ γίνεσθε ἀποσυνάγωγοι· ἤγουν νὰ χωρίζεσθε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ· ἐὰν δὲ μετὰ ταῦτα μετανοήσατε, σᾶς κανονίζουν νὰ κάμνετε νηςείας, καὶ οὕτω σᾶς δέχονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· πλὴν σᾶς παραγγέλλουν, νὰ φυλάττεσθε νὰ μὴ κάμνετε πάλιν τὰ ἴδια· ἐὰν δὲ καὶ δεύτερον διαβάλλετε, ἢ προδώσετε, ἢ ψευδομαρτυρήσετε, προςάζουν νὰ σᾶς ἐκβάλλουν τελείως ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ σύναξιν τῶν Χριςιανῶν, ὡσὰν πανουκλιασμένους· οὕτω γὰρ παραγγέλλουν πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους εἰς τὰς Διαταγάς των. (Βιβλ. β΄. Κεφ. μγ΄.) » Ποιήσεις οὖν αὐτὸν (τὸν διαβαλτὴν δηλ. » καὶ συκοφάντην, καὶ προδότην, καὶ ψευδο- » μάρτυρα) ἀποσυνάγωγον, ὡς φονέα ἀδελφοῦ· » ἔπειτα χρόνου διαςάντος, ἐὰν λέγει μετανο- » εῖν, ςιβώσατε αὐτὸν νηςείαις· καὶ μετὰ ταῦ- » τα χειροθετήσαντες προσδέξασθε· ἀσφαλισά- » μενοι μέντοι αὐτὸν, μήτινα ταράξῃ πάλιν· εἰ- » δὲ πάλιν εἰσελθὼν ὁμοίως ςασιάζει, οὐ παυό- » μενος τοῦ ταράσσειν καὶ κατακερτομεῖν τὸν ἀ- » δελφὸν, ἐκ φιλονικείας μώμους ἐπιτηδεύων, » ἐκβαλεῖτε αὐτὸν ὡς λοιμόν· ἵνα μὴ τὴν Ἐκ- » κλησίαν λυμαίνηται τοῦ Θεοῦ· ὁ τοιοῦτος γὰρ » ταραχὰς συνίςησι πόλεσιν. Ἔξω λοιπὸν διαβαλταὶ, ἔξω προδόται, ἔξω συκοφάνται, ἔξω ψευδομάρτυρες ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, διὰ τὶ δὲν εἶσθε ἄξιοι νὰ εὑρίσκεσθε εἰς αὐτήν.

Ποίας κατάρας λαμβάνουν οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες.

Οἱ δὲ πτωχοὶ πάλιν, καὶ τὰ ὀρφανὰ, καὶ ἡ χήραις ὁποῦ ἀτιμάσθησαν, καὶ ἐζημιώθησαν, καὶ ἐςερήθησαν τὰ ὑπάρχοντά τους ἀπὸ τοὺς διαβαλμοὺς, καὶ προδοσίας, καὶ ψευδομαρτυρίας σας, ὢ πόσον σᾶς καταρῶνται! ὢ πόσον σᾶς ἀναθεματίζουν! καὶ μὲ δάκρυα καὶ ἀναςεναγμοὺς φωνάζουν καὶ παρακαλοῦν τὸν Θεὸν, διὰ νὰ σᾶς παιδεύσῃ, καὶ νὰ σᾶς κάμῃ τὴν ἐκδίκησιν! καθὼς λέγει ὁ Ἰώβ· « ἀπὸ πλήθους συ- » κοφαντούμενοι κεκράξονται· βοήσονται ἀπὸ » βραχίονος πολλῶν· (Ἰώβ. λέ. 9.) καὶ ποτὲ μὲν σᾶς καταρῶνται μὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα ὁποῦ ὁ προφήτης Δαβὶδ καταρᾶται τὸν διαβαλτὴν, καὶ προδότην Δωὴκ, ὡς προείπομεν. « ἠγάπη- » σας κακίαν ὑπὲρ ἀγαθοσύνην· ἀδικίαν, ὑπὲρ » τὸ λαλῆσαι δικαιοσύνην· διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς » καθέλοισε εἰς τέλος· ἐκτίλαισε καὶ μεταναςεύ- » σαι σε ἀπὸ σκηνώματός σου, καὶ τὸ ῥίζωμά » σου ἐκ γῆς ζώντων. (Ψαλ. νά.) ποτὲ δὲ μὲ τὰ λόγια τοῦ Ἰώβ· ὅτι νὰ σπέρνετε, καὶ ἄλλοι νὰ θερίζουν· νὰ εὐγῇ ὁ ὦμός σας ἀπὸ τὴν κλείδωσίν του, καὶ τὸ χέρι σας νὰ εὐγῇ ἀπὸ τὸν ἀγκῶνά του· ἡ γυνή σας νὰ ἀρέσῃ εἰς ἄλλους· καὶ τὰ τέκνα σας νὰ ταπεινωθοῦν· νὰ μείνετε εἰς τὴν γῆν χωρὶς ῥίζαν, καὶ ἄλλαις κατάραις ὅμοιαις. (Ἰώβ. λά.) μάλιςα δὲ, διαβάζουν καθ᾿ ἑκάςην ἡμέραν τὴν ψαλμοκατάραν τοῦ Δαβὶδ κατ᾿ ἐπάνωσας· ἤγουν τὸν ρή. Ψαλμὸν, οὗ ἡ ἀρχὴ « ὁ Θεὸς τὴν αἴνεσίν μου μὴ παρα- » σιωπήσῃς, τὸν ὁποῖον ὁ Δαβὶδ ἔκαμε, προ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

φητεύωντας κατὰ τοῦ διαβαλτοῦ, καὶ προδότου Ἰούδα· καὶ διὰ τοῦτο περιέχει ὁ ψαλμὸς αὐτὸς, τριάντα κατάρας· διὰ τὶ καὶ ὁ Ἰούδας τριάντα ἀργύρια ἐπῆρε, καὶ ἐπρόδωσε τὸν Χριστόν· ἄλλοτε πάλιν, ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐδιαβάλλετε, καὶ ἐψευδομαρτυρήσετε ἐναντίον τους, φωνάζουν πρὸς τὸν Θεὸν μὲ πόνον τῆς καρδίας των, ἐκεῖνα τὰ ἴδια λόγια ὁποῦ εἶπεν ἡ Δικαία Σωσάννα ἐναντίον τῶν δύω γερόντων τῶν Ἑβραίων, ὁποῦ τὴν ἐδιάβαλλον, καὶ κατ' αὐτῆς ἐψευδομαρτύρησαν « Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ τῶν κρυ» πτῶν γνώστης· ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσε» ως αὐτῶν. Σὺ ἐπίστασαι, ὅτι ψευδῆ μου κατε» μαρτύρησαν. Καὶ ἰδοὺ ἀποθνήσκω, μὴ ποιή» σασα μηδὲν, ὧν οὗτοι ἐπονηρεύσαντο κατ' » ἐμοῦ. (Σωσάν. 42.)

Ποίας παιδείας θεϊκὰς λαμβάνουν οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες ἐδῶ·

Ὅθεν ὁ Κύριος, εἰσακούωντας τὰς δεήσεις καὶ ἀναστεναγμοὺς τῶν συκοφαντηθέντων, καὶ ψευδομαρτυρηθέντων ἀπὸ λόγου σας, σᾶς παιδεύει μὲ διαφόρους παιδείας· καὶ τὰ μὲν ὑπάρχοντα ὁποῦ ἔχετε, τὰ πέρνει καὶ τὰ δίδει εἰς ἐκείνους ὁποῦ ἐπροδώσετε, καὶ ἐσυκοφαντήσετε· τὸ δὲ τέλος τῆς ζωῆς σας παραχωρεῖ νὰ γίνεται μὲ φοῦρκαν, μὲ κρεμάλαν, μὲ λιθοβολισμοὺς, καὶ μὲ ἄλλους παρομοίους καταδικασμοὺς, βιαίους, καὶ ἀτίμους θανάτους· καὶ εἰς τὸν λάκκον ὁποῦ ἐσκάψατε διὰ νὰ ρίψετε τοὺς ἄλλους, ὁ Θεὸς παραχωρεῖ καὶ πίπτετε ἐσεῖς οἱ ἴδιοι. ἔτσι ἐπῆρε τὰ ἄσπρα καὶ ὑπάρχοντα τοῦ Ἀμὰν, περὶ τοῦ ὁποίου προείπομεν, καὶ τὰ ἔδωκεν εἰς τὴν Ἐσθὴρ· καὶ ἐπαραχώρησε νὰ κρεμασθῇ εἰς ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ξύλον, εἰς τὸ ὁποῖον ὁ Ἀμὰν ἐμελέτα νὰ κρεμάσῃ τὸν Μαρδοχαῖον. « Καὶ ἐκρεμάσθη Ἀμὰν ἐπὶ τὸ ξύλον, ὃ » ἡτοιμάσθη Μαρδοχαίῳ . . . . καὶ ἐν αὐτῇ τῇ » ἡμέρᾳ ὁ Βασιλεὺς Ἀρταξέρξης ἐδωρήσατο Ἐ» σθὴρ, ὅσα ὑπῆρχεν Ἀμὰν τῷ διαβόλῳ. (Ἐσθὴρ. ζ'. 10.) ἔτσι ἐκαταδίκασε νὰ βαλθοῦν εἰς τὸν ἴδιον λάκκον τῶν λεόντων, καὶ νὰ καταφαγωθοῦν ἀπὸ αὐτοὺς, ἐκεῖνοι ὁποῦ μὲ τὴν προδοσίαν τους ἐκαταδίκασαν τὸν προφήτην Δανιὴλ νὰ ριφθῇ εἰς αὐτὸν, καθὼς γέγραπται. » Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἠγάγοσαν τοὺς » ἄνδρας τοὺς διαβαλόντας τὸν Δανιὴλ, καὶ » εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων ἐνεβλήθησαν αὐ» τοὶ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐ» τῶν· καὶ οὐκ ἔφθασαν εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ λάκ» κου, ἕως οὗ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ λέοντες, » καὶ πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἐλέπτυναν. (Δανιὴλ. ς'. 24.) Ἔτσι ὁ Θεὸς εἰσήκουσε τὴν φωνὴν τῆς σωφρονεστάτης Σωσάννης, καὶ ἐξήγειρε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τοῦ προφήτου Δανιὴλ, καὶ ἔκρινε τοὺς δύω ἐκείνους ψευδομάρτυρας, καὶ γέροντας τῶν Ἑβραίων, καὶ οὕτως ἐκεῖνον τὸν θάνατον ὁποῦ ἤθελε λάβῃ ἡ δικαία Σωσάννα, τὸν ἔλαβον ἐκεῖνοι οἱ ἄδικοι ψευδομάρτυρες, λιθοβοληθέντες ἀπὸ τὸν λαὸν, ὡς γέγραπται « Καὶ » ἐποίησαν αὐτοῖς, ὃν τρόπον ἐπονηρεύσαντο » τῷ πλησίον ποιῆσαι, κατὰ τὸν Νόμον Μωσῆ, » καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς· καὶ ἐσώθη αἷμα ἀ» ναίτιον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. (Σωσάν. 62.) Ἔτσι γενικῶς καὶ καθολικῶς προστάζει ὁ Θεὸς ὅτι ὅσοι ἤθελαν ψευδομαρτυρήσουν ἐναντίον ἄλλου ἀδελφοῦ, καὶ φανερωθῶσι, νὰ λαμβάνουν ἐκείνην τὴν ἰδίαν τιμωρίαν καὶ καταδίκην, ὁποῦ ἔμελλε νὰ λάβῃ ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖνος, κατὰ τοῦ ὁποίου ἐψευδομαρτύρησαν. » ἐὰν δὲ καταστῇ μάρ» τυς ἄδικος κατὰ ἀνθρώπου. . . . Καὶ ἐξετάσω» σιν οἱ κριταὶ ἀκριβῶς, καὶ ἰδοὺ μάρτυς ἄδικος » ἐμαρτύρησεν ἄδικα, ἀντέστη κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ » αὐτοῦ. Καὶ ποιήσετε αὐτῷ, ὃν τρόπον ἐπο» νηρεύσατο ποιῆσαι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· » καὶ ἐξαρεῖς τὸ πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. (Δευτερ· ιθ'. 16·) ἔτσι εἰς ὅλον τὸ ὕστερον παρεχώρησεν ὁ Κύριος νὰ κρεμασθῇ καὶ νὰ πνιγῇ μόνος του ὁ Ἰούδας, ὁ διαβαλτὴς καὶ προδότης του, καθὼς εἶναι γεγραμμένον « Καὶ ῥίψας τὰ ἀρ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

γύρια ἐν τῷ Ναῷ, ἀνεχώρησε, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. (Ματθ. κζ΄. 5. (1)

Ποίας παιδείας λαμβάνουν οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες ἐκεῖ.

Αὐταῖς εἶναι ἡ φοβεραῖς παιδείαις ὁποῦ δίδει ὁ Θεὸς ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ εἰς ἐσᾶς τοὺς διαβαλτὰς καὶ προδότας καὶ ψευδομάρτυρας· ποίας δὲ παιδείας δίδει εἰς ἐσᾶς μετὰ θάνατον; παντοτινὴν κόλασιν, πῦρ ἄσβεςον, σκώληκα ἀκοίμητον, σκότος ἐξώτερον, τάρταρον ἀθέρμαντον, τὴν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν Ἀγγέλων, καὶ Ἁγίων ςέρησιν καὶ χωρισμὸν, καὶ τὴν μετὰ τῶν δαιμόνων, καὶ μετὰ τοῦ προδότου Ἰούδα αἰώνιον συντροφίαν· οὕτω γὰρ ἀποφασίζει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος « μάρτυς ψευδὴς ἀπολεῖται. (Παρ. κα΄. 28.) καὶ διὰ τοῦ Δαβὶδ » ἐκλιπέτωσαν οἱ ἐνδια» βάλλοντες τὴν ψυχήν μου. (Ψαλ. ό. 74.) Καὶ καθαρώτερα δὲ διὰ τῆς ἱερᾶς Ἀποκαλύψεως, ἀποδιώκει ὁ Θεὸς ἔξω ἀπὸ τὴν βασιλείαν του ὅλους τοὺς ψευδολόγους, καὶ τοὺς ἀποῤῥίπτει εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τοῦ ἀσβέςου· » ἔξω δὲ οἱ κύνες, καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν » τὸ ψεῦδος· (Ἀπόκ. κβ΄. 15.) Καὶ » πᾶσι » τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ » καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὅ ἐςι δεύτερος θάνα» τος. (Ἀποκ. κα΄. 8.) ὢ ἀλλοίμονον εἰς ἐσᾶς ἄθλιοι προδόται, καὶ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες! ἐπειδὴ ἦτον καλλίτερον νὰ μὴ ἠθέλετε γεννηθῇ ὁλότελα εἰς τὸν Κόσμον, παρὰ ὁποῦ ἐγεννήθητε, καὶ ἔπειτα νὰ λάβετε τοιαύτας κολάσεις. ἁρμόζει γὰρ καὶ εἰς ἐσᾶς ἐκεῖνος ὁ ἐλεεινὸς καὶ φοβερὸς λόγος, ὁποῦ εἶπεν περὶ τοῦ προδότου Ἰούδα ὁ Κύριος. » οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώ» πῳ ἐκείνῳ, δι᾽ οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδί» δοται. καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄν» θρωπος ἐκεῖνος. (Ματθ. κς΄. 24.)

Ἐπίλογος

Ὅθεν διὰ νὰ φύγετε τὰ βάσανα ταῦτα, προφθάσετε ἀδελφοί μου προφθάσετε νὰ μετανοήσετε· παύσετε τὴν γλῶσσάν σας ἀπὸ κακοῦ· καὶ τὰ χείλη σας ἀπὸ τοῦ νὰ » λαλῆτε δόλον, καθὼς σᾶς φωνάζει ὁ Δαβίδ. (Ψαλ. λγ΄. 13.) φυλάττετε τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· καὶ μὴ κάμνετε ἐκδίκησιν, ἀλλὰ ἀγαπᾶτε τὸν ἀδελφόν σας, σκεπάζοντες αὐτὸν, ἂν τὸν ἴδῆτε καὶ νὰ σφάλῃ τίποτε, ὡς μέλος ἔδικόν σας· καὶ μὴ κατακρίνετε αὐτὸν, μὴ δὲ κατηγορεῖτε ὡς ἁμαρτωλὸν, ἢ προδίδετε. ἵνα καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἀξιωθῆτε, ὡς φιλάδελφοι. χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

(1) Προσθέττω ἐδῶ καὶ ταύτην ἀκόμη τὴν καταδίκην, ὁποῦ λαμβάνουν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν οἱ συκοφάνται, καὶ προδόται καὶ ψευδομάρτυρες, ἤγουν τὸ νὰ ἀποθαίνουν οἱ ταλαίπωροι ἀφωρισμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ ἀφιλίωτοι μὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ὁποῦ ἐσυκοφάντησαν· διὰ τὶ ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, ὁποῦ ἐσυκοφαντήθησαν ἀπὸ αὐτοὺς, ἢ εἰς τὴν τιμὴν, ἢ εἰς τὰ ἄσπρα, ἢ εἰς τὴν ζωὴν, μὴ ὑποφέροντες τὴν ἀτιμίαν, καὶ τὴν ἀδικίαν ὁποῦ τοὺς ἐπροξένησαν οἱ συκοφάνται, πηγαίνουν εἰς τὸν ἀρχιερέα, καὶ ἐκβάλλουσιν ἀφορισικὸν γράμμα, καὶ ἀφορίζουσιν ἐκείνους ὁποῦ τοὺς ἀτίμασαν, καὶ ἐζημίωσαν μὲ τὰς συκοφαντίας των· οἱ δὲ συκοφαντήσαντες αὐτοὺς καὶ προδόσαντες, ἀκούοντες τὸν ἀφορισμὸν, δὲν μετανοοῦν, οὔτε πηγαίνουν εἰς τοὺς παρ᾽ αὐτῶν συκοφαντηθέντας νὰ ζητήσουν συγχώρησιν· ἀλλὰ, ἢ ἀπὸ ἐντροπὴν, ἢ ἀπὸ ὑπερηφάνειάν τους, μένουσιν ἀδιόρθωτοι, καὶ ἀμετανόητοι, καὶ δὲν φροντίζουν νὰκάμουν διαλλαγὴν μὲ τοὺς συκοφαντηθέντας καὶ νὰ λάβουν συγχώρησιν. Ὅθεν ἀποθαίνουν οἱ ἄθλιοι ἀφωρισμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ πηγαίνουν ἐκεῖ ἔχοντες τὰ δεσμὰ καὶ εἰς τὴν ψυχήν τους καὶ εἰς τὸ σῶμά τους. Ἄλλοι δὲ πάλιν χειρότεροι εἰς τὴν κακίαν, ὄντες τῇ ἀληθείᾳ συκοφάνται καὶ προδόται, καὶ ψευδομάρτυρες, καὶ γνωρίζοντες πῶς εἶναι πταῖςαι, δὲν ἡσυχάζουν, οὐδὲ μετανοοῦν. ἀλλὰ ἀκόμη προσθέττουν ἁμαρτίαν ἐπάνω εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πηγένοντες εἰς τὸν ἀρχιερέα, ἢ τὸν ἐπίτροπον τοῦ ἀρχιερέως, λαμβάνουσι γράμμα παρ᾽ αὐτοῦ ἀφορισικὸν, καὶ ἀφορίζονται μοναχοί των, ἂν αὐτοὶ ἔχουν εἴδησιν ἀπὸ τὴν συκοφαντίαν ἐκείνην, ἢ προδοσίαν· καὶ τοῦτο τὸ κάμνουν, διὰ νὰ ἀθωωθοῦν, καὶ νὰ μὴν ἔχουν κακὸν ὄνομα κοντὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλοι δὲ πάλιν πηγαίνουν, ἢ κρυφίως, ἢ φανερῶς, καὶ λαμβάνουν συγχωρητικὸν ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα, καὶ μὲ τὸν Χριςιανὸν ἐκεῖνον ὁποῦ ἐσυκοφάντησαν, δὲν φροντίζουν διὰ νὰ συγχωρηθοῦν. Ἀφρονέςατοι τῇ ἀληθείᾳ εἶναι οὗτοι πάντες, καὶ ἐχθροὶ θανάσιμοι τῆς ἰδίας ψυχῆς των, ὅσοι κάμνουσιν τὰ τοιαῦτα. Διὰ τοῦτο ἀδελφοί μου, ἐάν καὶ ἐσυκοφαντήσατέ τινα, ἢ ἐπροδώσετε κρυφίως, ἢ ἀδικήσατε, πηγαίνετε καὶ ζητήσατε ἀπὸ αὐτὸν συγχώρησιν· διὰ τὶ, ἂν αὐτὸς δὲν σᾶς συγχωρήσῃ, νὰ ἠξεύρετε ὅτι δὲν εἴσθε συγχωρημένοι.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΛΟΓΟΣ Ε΄.

Διαλαμβάνων α΄. ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζωνται. β΄. ὅτι δὲν πρέπει νὰ βαστάζουν μυρισικά. γ΄. ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται φτιασίδια· καὶ δ΄. ὅτι δὲν πρέπει νὰ βλέπουν μὲ περιέργειαν.

Προοίμιον.

» Σοφὸς φοβηθεὶς ἐξέκλινεν ἀπὸ κακοῦ. ὁ δὲ » ἄφρων, ἑαυτῷ πεποιθὼς, μίγνυται ἀνόμῳ. (Παρ. ιδ΄. 16.) Τοῦτα εἶναι τὰ λόγια ὁποῦ ἐξεφώνησε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ σόματος τοῦ παροιμιασοῦ Σολομῶντος, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ μὲ αὐτὰ, ὅτι τῶν σοφῶν ἀνθρώπων εἶναι ἴδιον νὰ φοβοῦνται καὶ νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὰ αἴτια τῶν κακῶν, διὰ νὰ μὴ πέσουν εἰς τὰ αἰτιατὰ καὶ ἀποτελέσματα· νὰ φοβῶνται ἀπὸ τὰς ῥίζας, διὰ νὰ μὴ περιπλεχθοῦν εἰς τοὺς κλάδους· νὰ φοβοῦνται ἀπὸ τὰ μικρὰ, διὰ νὰ μὴ πέσουν εἰς τὰ μεγάλα. τῶν δὲ ἀφρόνων ἀνθρώπων εἶναι ἴδιον νὰ κάμνουσιν ὅλον τὸ ἐναντίον· διὰ τὶ αὐτοὶ ἐλπίζοντες εἰς τὴν δύναμίν τους, καταφρονοῦν τὰ αἴτια τῶν κακῶν, ἀλλὰ πίπτουν εἰς τὰ ἀποτελέσματα· καταφρονοῦν τὰ μικρὰ, ἀλλὰ κυριεύονται ἀπὸ τὰ μεγάλα. Πολλαῖς φοραῖς δὲ, καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ μικρὰ ὁποῦ καταφρονοῦν, καταφρονοῦνται ἀντισρόφως καὶ αὐτοὶ, καὶ κυριεύονται ὑπ' αὐτῶν· καθὼς καὶ τοῦτο λέγει ὁ ἴδιος Παροιμιασὴς » ὃς καταφρονεῖ πράγματος, καταφρονηθήσε» ται ὑπ' αὐτοῦ· ὁ δὲ φοβούμενος ἐντολὴν, οὗ» τος ὑγιαίνει. (Παρ. ιγ΄. 13.) Εἶναι πολλοὶ Χριστιανοὶ, καὶ Χριστιαναῖς, οἱ ὁποῖοι ἴσως δὲν θέλουν μὲ ὅλην τους τὴν θέλησιν νὰ πορνεύσουν, νὰ μοιχεύσουν· θέλουν ὅμως νὰ καλλωπίζωνται μὲ σολισμούς· θέλουν νὰ βαστάζουν μόσχους, καὶ μυρισικά· θέλουν νὰ βάλλουν φτιασίδια εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ νὰ βλέπουν μὲ περιέργειαν τὰ ἀλλότρια κάλλη· καὶ ἔτσι ἀπὸ ἐτοῦτα, καταντοῦν εἰς ἐκεῖνα, καὶ πίπτουν καὶ εἰς τὰς πορνείας, καὶ τὰς μοιχείας. ἀπὸ τὰ ἑκούσια, ἔρχονται εἰς τὰ ἀκούσια· καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ θέλουν, καταντοῦν εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν θέλουν. Πλάνη μεγάλη καὶ τέχνη τοῦ διαβόλου εἶναι ἐτούτη, μὲ τὴν ὁποίαν φθείρει καὶ ἀπολλύει τὰς ψυχὰς τῶν Χριστιανῶν· αὐτὸς ὑποψιθυρίζει εἰς τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς λέγει· πῶς δὲν εἶναι κακὸν τὸ νὰ μεταχειρίζωνται τοὺς καλλωπισμοὺς τῶν ἱματίων· τὰς μυραλιφὰς, τὰ βασάσματα τῶν ἀρωμάτων, τὰ φτιασίδια, καὶ τὰς περιέργους θεωρίας· μὲ σκοπὸν διὰ νὰ τοὺς ἀπατήσῃ, καὶ νὰ τοὺς ῥίψῃ εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς πορνείας, τῆς μοιχείας, καὶ τῶν ἄλλων ἀκαθαρσιῶν· διὰ τὶ, αὐτὰ εἶναι τὰ αἴτια, καὶ ἡ πορνείαις καὶ μοιχείαις, εἶναι τὰ αἰτιατὰ καὶ ἀποτελέσματα· αὐτὰ εἶναι ἡ ῥίζαις, καὶ ἐκεῖνα, οἱ κλάδοι· αὐτὰ εἶναι τὰ μικρὰ, καὶ ἐκεῖνα εἶναι τὰ μεγάλα· αὐτὰ εἶναι ἡ νομιζομένη ὀρθὴ σράτα, ὁποῦ φέρεται πρὸς ἐκεῖνα, καὶ ἐκεῖνα εἶναι τὸ κρημνῶδες τέλος τῆς τοιαύτης σράτας ὁποῦ καταντᾷ εἰς τὸν ᾅδην· « ἔσιν ὁδὸς ἣ δο» κεῖ παρὰ ἀνθρώποις ὀρθὴ εἶναι, τὰ δὲ τελευ» ταῖα αὐτῆς ἔρχεται εἰς πυθμένα ᾅδου· (Παρ. ιδ΄. 12.) Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἀπεφάσισα σήμερον ἀδελφοὶ, νὰ σᾶς φανερώσω τὴν μεγάλην ἐτούτην καὶ ψυχοβλαβῆ πλάνην τοῦ διαβόλου, τὴν ὁποίαν οἱ περισσότεροι δὲν αἰσθάνονται· καὶ ἀκο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λούθως νὰ σᾶς παραστήσω, πῶς οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται ὅλα τὰ ἄνω εἰρημένα· καὶ προσέχετε διὰ νὰ τὸ καταλάβετε.

Διήγησις. — Τὶ κακὰ προξενοῦσιν οἱ καλλωπισμοί.

Πρῶτον μὲν οὖν οἱ καλλωπισμοὶ τῶν ἁπαλῶν ἱματίων, καὶ τῶν ὡραίων ὑποδημάτων, καὶ καλυμμάτων τῆς κεφαλῆς, φυσικῷ τῷ τρόπῳ χαυνόνουσι καὶ ἐκλύουσι τὰ μέλη τοῦ σώματος· ἀφ' οὗ δὲ τὸ σῶμα χαυνωθῇ συγχαυνώνεται μαζὶ καὶ ἡ ψυχὴ, καὶ χάνει ἐκεῖνο τὸ ἀνδρεῖον φρόνημα, καὶ τὴν γενναίαν κατάστασιν ὁποῦ ἔχει· καὶ ἔτσι τὸ σῶμα ὁμοῦ καὶ ἡ ψυχὴ, κλίνουσιν εἰς τὴν ἡδονὴν καὶ ἐπιθυμίαν τῆς σαρκὸς, ὅθεν ὁ καλλωπιζόμενος καὶ στολιζόμενος ἄνθρωπος, καταντᾷ νὰ γίνεται ἡδυπαθὴς, ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ ἦτον πρὸ τοῦ νὰ καλλωπισθῇ, ἀπαθὴς, κἂν ἄσχημος καὶ δυσειδὴς ἦναι, κἂν γέρων καὶ παρήλικος· οὐ μόνον δὲ ὁ καλλωπιζόμενος γίνεται τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ ὅσαι γυναῖκες βλέπουσιν αὐτὸν, κλίνουσι καὶ αὐταὶ παρομοίως εἰς τὴν αὐτὴν ἡδονήν· ἐὰν δὲ ὁ καλλωπιζόμενος τύχῃ νὰ ἦναι καὶ φυσικὰ ὡραῖος, καὶ νέος, τότε διπλῆ καὶ τριπλῆ ἀκολουθεῖ νὰ γίνεται εἰς τὰς γυναῖκας ὁποῦ τὸν βλέπουν, ἡ πρὸς τὴν ἡδονὴν ἑλκυστικὴ δύναμις, καὶ τὰ κέντρα τῆς ἐπιθυμίας τριπλασιάζονται εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν· τοῦτο ὁποῦ ἀκολουθεῖ εἰς τοὺς καλλωπιζομένους ἄνδρας, ἀκολουθεῖ παρομοίως καὶ εἰς τὰς καλλωπιζομένας γυναῖκας, τὸ νὰ ἕλκωνται δηλαδὴ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν οἱ θεωροῦντες ἄνδρες αὐτάς· ἵνα μὴ λέγω, ὅτι καὶ περισσότερον· καθ' ὅτι, ὁ μὲν ἄνδρας εἶναι ἐνεργητικὸν, ἡ δὲ γυνὴ, παθητικὸν, ὡς λέγουσιν οἱ φυσικοί· διὰ τοῦτο οὐ μόνον ὁ καλλωπισμὸς τοῦ ἄλλου σώματος τῶν γυναικῶν ἕλκει τοὺς ἄνδρας εἰς τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ μοναχὰ τὰ σανδάλια τῶν γυναικῶν· καθὼς εἶναι γεγραμμένον περὶ τῆς Ἰουδὶθ διὰ τὸν Ὀλοφέρνην « τὸ σανδάλιον αὐτῆς (τῆς Ἰουδὶθ δηλ.) ἥρπασεν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ. (Ἰουδὶθ. ις. 9.)

Ὅτι οἱ καλλωπισμοὶ τῶν ἱματίων εἶναι ἀγκίστρια τῆς πορνείας.

Εἶναι λοιπὸν φανερὸν ὅτι οἱ καλλωπισμοὶ τῶν ἱματίων, αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς θεωρούμενοι, εἶναι πρόξενοι τῆς σαρκικῆς ἡδονῆς· ἐὰν δὲ καί τινας ἄνδρας μεταχειρίζεται αὐτοὺς κακοτέχνως διὰ νὰ ἀγκιστρεύσῃ κἀμμίαν γυναῖκα· ἢ κἀμμία γυνὴ, διὰ νὰ ἀγκιστρεύσῃ κἀνένα ἄνδρα, καθὼς τὴν σήμερον οἱ περισσότεροι (ἵνα μὴ λέγω ὅλοι) ἄνδρες, καὶ ἡ περισσότεραις γυναῖκες, διὰ τοῦτον τὸν σκοπὸν καλλωπίζονται. τότε οἱ καλλωπισμοὶ, καὶ τὰ στολίδια τοῦ σώματος, δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ τόσα σημεῖα, καὶ τόσα ἀγκίστρια τῆς πορνείας, καὶ τῆς μοιχείας· καὶ ὅσοι ἄνδρες, καὶ ὅσαι γυναῖκες μεταχειρίζονται αὐτὰ, κηρύττουσι καὶ σιωπῶντες τὸν ἑαυτόντους, πῶς εἶναι πόρνοι καὶ πόρναις· μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες· καὶ βεβαιοῦσί μου τὸν λόγον, οἱ μὲν θεῖοι Ἀπόστολοι ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, προστάζοντες εἰς τὰς διαταγάς των τοὺς ἄνδρας, νὰ μὴ καλλωπίζουσι μὲ ἐξωτερικοὺς καλλωπισμοὺς τὸ φυσικὸν κάλλος των· μήτε νὰ τρέφουν μαλλία καὶ νὰ κτενίζουν αὐτὰ, ἀλλὰ νὰ τὰ κόπτουν· μὴ δὲ νὰ τὰ πλέκουν, ἢ νὰ τὰ βάφουν ξανθά· μή τε νὰ φοροῦν ἱμάτια ἐπιτετηδευμένα πρὸς ἀπάτην τῶν θεωρούντων, ἢ βρακία, ἢ ὑποδήματα, ἢ δακτυλίδια χρυσᾶ· μηδὲ νὰ ξυρίζουν, καὶ νὰ τσιμπιδίζουν τὰ γένειά των, καὶ μεταβάλλουσι τὴν κατὰ φύσιν μορφὴν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ παρὰ φύσιν· καθὼς καὶ ὁ νόμος προστάζει λέγων « οὐκ ἀπομαδαρώσατε » τοὺς πώγωνας ὑμῶν. (Λευϊτ. ιθ. 27.) καὶ ὕστερα ἀπὸ τὰς παραγγελίας ταύτας ἀκολούθως ἐπιφέρουν καὶ λέγουν οἱ ἱεροὶ Ἀπόστολοι, ὅτι αὐτὰ ὅλα εἶναι σημεῖα πορνικά· « ὅτι ταῦ» τα πάντα ἑταιρισμοῦ τεκμήρια ὑπάρχει. (Διατ. βιβ. ά. Κεφ. γ'.) Ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος ἡ θεία Γραφὴ φανερὰ ἀποδεικνύει ὅτι οἱ καλλωπισμοὶ εἶναι ἴδιοι τῶν πορνῶν γυναικῶν· καὶ ὅτι αἱ καλλωπιζόμεναι γυναῖκες, ὡς ἐπὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὸ πλεῖςον δὲν ἀποβλέπουν εἰς ἄλλο, παρὰ εἰς τὸ νὰ ἑλκύσουν τοὺς ἄνδρας εἰς τὴν πορνείαν· ἔτσι ἡ Θάμαρ ἡ νύμφη τοῦ Ἰούδα ἐκαλλωπίσθη ὡσὰν πόρνη, διὰ νὰ ἑλκύσῃ τὸν πενθερόν της. « Καὶ περιελομένη τὰ ἱμάτια τῆς χηρεύ-» σεως ἀφ' ἑαυτῆς, περιέβαλε τὸ θέριςρον, καὶ » ἐκαλλωπίσατο, καὶ ἐκάθισε πρὸς ταῖς πύλαις Αἰνάν. (Γεν. λή. 14.) ὅθεν καὶ ὁ Ἰούδας ἀπὸ τὸν καλλωπισμὸν ὁποῦ εἶχε, νομίσας αὐτὴν ὡς πόρνην, ἔσμιξε μὲ αὐτήν· ἔτσι ἡ Ἰουδὶθ ἐςολίσθη μὲ καλλωπισμὸν κεφαλῆς, χειρῶν, ποδῶν, καὶ ὅλου τοῦ σώματος, διὰ νὰ ἀπατήσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, οὐ μόνον τοῦ Ὀλοφέρνου, ἀλλὰ καὶ ὅλων τῶν ἀνθρώπων ὁποῦ τὴν ἔβλεπον. » Καὶ » ἐκαλλωπίσατο σφόδρα εἰς ἀπάτησιν ὀφθαλ-» μῶν ἀνδρῶν, ὅσοι ἂν ἴδωσιν αὐτήν. (Ἰουδίθ. ί. 4.) ἔτσι ἡ Ἰεζάβελ ἐςολίσθη καὶ ἔσκυψεν ἀπὸ τὸ παράθυρον, διὰ νὰ ἑλκύσῃ τὸν Βασιλέα Ἰοὺ » καὶ ἦλθεν, Ἰοὺ ἐπὶ Ἰεζάβελ· καὶ Ἰε-» ζάβελ ἤκουσε, καὶ ἐςιμμίσατο τοὺς ὀφθαλ-» μοὺς αὐτῆς, καὶ ἠγάθυνε τὴν κεφαλὴν αὐ-» τῆς, καὶ διέκυψε, διὰ τῆς θυρίδος. (δ΄. Βασιλ. θ΄. 30.) Ἔτσι καὶ ἡ Ἐσθὴρ ἐκαλλωπίσθη διὰ νὰ ἑλκύσῃ τὸν Ἀρταξέρξην. » Καὶ ἐξεδύσατο » τὰ ἱμάτια τῆς θεραπείας, καὶ περιεβάλλετο τὴν δόξαν αὐτῆς, γεννηθεῖσα ἐπιφανής. (Ἐσθήρ. ί. 1.) (1)

Τὶ κακὰ προξενοῦσι τὰ μυριςικά.

Δεύτερον, τὸ νὰ ἀλείφεται τινας μὲ μῦρα, ἢ νὰ βαςάζῃ μόσχους, καὶ ἄλλα ἀρώματα καὶ μυριςικὰ, καὶ αὐτὰ παρομοίως ἑλκύουσι τὸ σῶμα, χαυνόνουσι τὴν ψυχὴν καὶ ἐρεθίζουν τὸν ἄνθρωπον εὐκόλως νὰ ῥέπῃ εἰς τὰ πάθη τῆς σαρκός· διὰ τοῦτο καὶ ὅσοι ἄνδρες μεταχειρίζονται αὐτὰ, ψαρεύουσι διὰ τούτων, ὡσὰν διὰ δικτύων, τὰς γυναῖκας εἰς ἔρωτα· δι' ὃ καὶ οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι παραγγέλλουν εἰς τοὺς ἄνδρας νὰ λείπουσιν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα λέγοντες· « ἵνα μὴ » καταμεμυρισμένου σου, ἐπαγάγῃς σεαυτῷ τὰς » οὕτως ἀγρευομένας, ἢ ἀγρευούσας γυναῖκας. (Διατ. Βιβλ. ά. Κεφ. γ΄.) ὁμοίως καὶ ὅσαις γυναῖκες ἀλείφονται μὲ μυριςικὰ, ἢ βαςάζουν ἀρώματα, ἄλλον σκοπὸν δὲν ἔχουν, εἰμὴ διὰ νὰ τραβίξουν διὰ τούτων τοὺς ἄνδρας εἰς ἔρωτα· καὶ καθολικῶς εἰπεῖν, ὅσοι, καὶ ὅσαις μεταχειρίζονται τὰ τοιαῦτα μυριςικὰ, εἶναι πόρνοι καὶ πόρναις· ὅθεν ὁ Σολομὼν διηγούμενος διὰ τὴν πόρνην γυναῖκα ποῖα πράγματα μεταχειρίζεται διὰ νὰ ἑλκύσῃ τοὺς ἄνδρας, προσθέττει, ὅτι αὐτὴ ἔχει ῥαντισμένον τὸ κρεββάτιτης μὲ τὸν ἡδύπνοον κρόκον, καὶ τὸν οἶκον της μὲ τὰς εὐώδης κανέλας, καὶ προσκαλεῖ τοὺς ἄνδρας καὶ λέγει « διέῤῥαγκα τὴν κοίτην μου κροκίνῳ, » τὸν δὲ οἶκόν μου, κινναμώμῳ. (Παρ. ζ΄. 17.) ἔτσι καὶ ἡ Ἰουδὶθ διὰ νὰ τραβίξῃ εἰς ἐπιθυμίαν τὸν Ὀλοφέρνην, λέγει ἡ θεία Γραφὴ, ὅτι « ἐ-» χρίσατο μύρῳ παχεῖ. (Ἰουδὶθ ί. 3.) Ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ εἰς τὴν Ἐσθὴρ, ὅτι, αἱ γυναῖκες τοῦ Βασιλέως Ἀρταξέρξου, ἦτον νόμος, πρῶτον νὰ ἀλείφωνται μὲ ἔλαιον τῆς σμύρνης ἓξ μῆνας, καὶ ἄλλους ἓξ νὰ μεταχειρίζωνται ἄλλα ἀρωματικὰ, καὶ ἔπειτα νὰ παῤῥησιάζωνται εἰς τὸν Βασιλέα· « μῆνας ἓξ ἀλειφομέναις ἐν » σμυρνίνῳ ἐλαίῳ, καὶ μῆνας ἓξ ἐν τοῖς ἀρώ-» μασι, καὶ ἐν τοῖς σμήγμασι τῶν γυναικῶν. (Ἐσθ. 6΄. 12.)

Ὅτι τὰ φτιασίδια εἶναι πρόξενα τῆς πορνείας.

Τρίτον, τὰ φτιασίδια ὁποῦ μεταχειρίζωνται

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ὡς πόρνην καταδικάζει ἐκείνην τὴν γυναῖκα, ὁποῦ καλλωπίζεται διὰ νὰ ἀπατήσῃ τοὺς ἄνδρας, κἂν καὶ τινὰ δὲν ἀπατήσῃ. λέγει γὰρ « Ἴςωσου τοῦτο ἡ φρόνησις. ἡ ἀγέρωχος γυνὴ » ἡ καλλωπιζομένη, καλεῖ πρὸς ἑαυτὴν τοὺς ὁρῶντας. κἂν » μὴ ἕλῃ τὸν ἀπαντῶντα, δίκην δίδωσιν ὡς ἑλοῦσα· τὸ γὰρ » κώνειον κατεσκεύασε, καὶ τὸν κυκεῶνα ἐκέρασε, κἂν τὴν κύ-» λικα προσήγαγεν, εἰ καὶ μὴ εὑρέθη ὁ πίνων· οὐ γὰρ ἀπὸ τῶν » ἀποτελεσμάτων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων τὰ πράγματα » ὡς τὰ πολλὰ κρίνεται (Ἐπιςολ. α χ ν δ΄. Ἥρωνι πρεσβυτ.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

οἱ μὲν ἄνδρες, ἰσάζοντες τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των, καὶ πλέκοντες, καὶ τὰ γένεια αὐτῶν τσιμπιδίζοντες, καὶ κόπτοντες τριγύρω καὶ εὐθετίζοντες. ἡ δὲ γυναῖκες, ἐπιτηδεύουσαι καὶ αὐταὶ τὰ μαλλιάτων, μαυρίζουσαι μὲ ςίμμι τὰ ὀφρύδιάτων, καὶ βάνουσαι ψιμμύθι καὶ σουλουμᾶν εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ ἄλλα ὅμοια ποιοῦσαι διὰ νὰ φαίνωνται ὡραίαις καὶ εὔμορφαις, ταῦτα λέγω ποῖος δὲν ὁμολογεῖ, ὅτι εἶναι ἡδονικὰ, ἄσεμνα, καὶ τῆς πορνείας καὶ μοιχείας πρόξενα; Διὰ τοῦτο κατηγορεῖται ἡ Ἰεζάβελ ὡς πόρνη, διατὶ ἐςίμμιζε τοὺς ὀφθαλμούς της, καὶ ἔβανε φτιασίδια, ὡς εἴπωμεν ἀνωτέρω· εἶπε γὰρ ὁ Ἰοὺ βασιλεὺς πρὸς Ἰωρὰμ τὸν υἱὸν τῆς Ἰεζάβελ. » τί εἰρήνη; ἔτι αἱ πορνεῖαι Ἰεζάβελ τῆς μη» τρός σου, καὶ τὰ φαρμάκια αὐτῆς τὰ πολλά. (δ'. Βασιλ. Θ. 22.)

Διὰ τοῦτο ὁ Ἱερεμίας κατηγορεῖ τὴν πόλιν Ἱερουσαλὴμ, διὰ τὶ ὡσὰν πόρνη γυνὴ ἔβανε φτιασίδια. « Καὶ σὺ τί ποιήσεις; ἐὰν ἐγχρίσῃ » σίβι τοὺς ὀφθαλμούς σου, εἰς μάταιον ὁ ὡραϊ» σμός σου· ἀπώσαντό σε οἱ ἐρασαί σου· τὴν » ψυχήν σου ζητοῦσιν. (Ἱερ δ'. 30.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰεζεκιὴλ παρομοίως κατηγορεῖ τὴν Ἱερουσαλὴμ· ἐπειδὴ ὡσὰν πόρνη, ὅταν ἔβλεπέ τινας ὁποῦ ἤρχοντο πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ἄλλο ἔθνος, εὐθὺς ἐλούετο, καὶ ἐςιβίζετο καὶ φτιασίδια ἔβανε. » Καὶ ἅμα τῷ ἔρχεσθαι αὐτοὺς, εὐθὺς ἐ» λούου, καὶ ἐςιβίζου τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ » ἐκόσμου κόσμῳ....... Καὶ εἰσεπορεύοντο πρὸς » αὐτὴν, ὃν τρόπον εἰσπορεύονται πρὸς γυναῖ» κα πόρνην (Ἰέζεκ. κγ'. 40.)

"Οτι ἡ περίεργαις θεωρίαις κρημνίζουν εἰς τὰς πορνείας.

Δ'. "Οτι δὲ ἡ περίεργαις θεωρίαις τῶν ὀφθαλμῶν, κρημνίζουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς πορνείας, καὶ τὰς μοιχείας, μάρτυς εἶναι, πρῶτον αὐτὸς ὁ Κύριος λέγων » πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς » τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. (Ματθ. έ. 28.) Καὶ δεύτερον οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι, λέγοντες εἰς τὰς διαταγάς των. (Βιβλ. ι. ζ'. Κεφ. ς'.) « οὐκ ἔσῃ » αἰσχρολόγος, οὐδὲ ῥιψόφθαλμος, οὐδὲ μέθυ» σος· ἐκ γὰρ τούτων πορνεῖαι, καὶ μοιχεῖαι » γίνονται.

Ἐμάθετε τώρα ἀδελφοίμου Χριςιανοὶ, πῶς οἱ καλλωπισμοὶ τῶν ἱματίων, καὶ τὰ βαςάσματα τῶν ἀρωμάτων, καὶ φτιασίδια, καὶ ἡ περίεργαις θεωρίαις εἶναι πράγματα ἄσεμνα, πράγματα ἄνανδρα, πρόξενα τῆς πορνείας καὶ τῆς μοιχείας, καὶ πάσης ἄλλης ἀκαθαρσίας; λοιπὸν ἀποςραφῆτε ταῦτα καὶ μισήσατε δἰ ἀγάπην Θεοῦ· παύσατε εἰς τὸ ἑξῆς, ἀπὸ τὸ νὰ τὰ ἐνεργῆτε· ἀνοίκειον γὰρ εἶναι καὶ ἄπρεπον εἰς τοὺς Χριςιανοὺς νὰ μεταχειρίζωνται ταῦτα· ἐπειδὴ οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ καλλωπίζουν τὸν ἔσω ἄνθρωπον, καὶ ὄχι τὸν ἔξω· πρέπει νὰ ςολίζουν τὴν ψυχὴν, καὶ ὄχι τὸ σῶμα· ὄχι μὲ ςολίδια φθαρτὰ καὶ πρόσκαιρα, ἀλλὰ μὲ ἄφθαρτα καὶ αἰώνια· ὄχι μὲ καλλωπισμοὺς σωματικοὺς καὶ γηίνους, ἀλλὰ μὲ πνευματικοὺς καὶ οὐρανίους· ἤγουν μὲ τὰ πολύτιμα ἱμάτια τῆς ἀγάπης, τῆς καθαρότητος, τῆς πραότητος τῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν· μὲ τὰ θεῖα χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ μὲ τὰ χρηςὰ, καὶ ἀκατηγόρητα ἤθη τὰ πρέποντα εἰς τὴν πολιτείαν τῶν Χριςιανῶν· διὰ τὶ οἱ Χριςιανοὶ εἶναι υἱοὶ τοῦ οὐρανίου βασιλέως, καὶ οἱ τοιοῦτοι υἱοὶ, τοιούτους πρέπει νὰ ἔχουν καὶ τοὺς ςολισμούς· δηλ. ὅλον οὐρανίους· ὅλον θεϊκούς· ὅλον ἀφθάρτους· καθὼς ἀπὸ μέρους τοῦτο δηλοῖ καὶ ὁ Σολομῶν λέγων· « Κόσμος νεανίαις σοφία. (Παρ. κ'. 29) ὁμοίως καὶ ἡ Χριςιαναῖς γυναῖκες, καὶ αὐταῖς πρέπει νὰ μὴ ςολίζωνται μὲ ῥοῦχα πολύτιμα, οὔτε μὲ μαργαριτάρια, καὶ μὲ χρυσάφια, καὶ μὲ πλέγματα τῶν τριχῶν· ἀλλὰ μὲ ῥοῦχα σεμνὰ, καὶ ταπεινὰ, μὲ ἐντροπὴν, καὶ μὲ σωφροσύνην, καὶ μὲ ἔργα ἀγαθὰ, καθὼς τὰς προςάζει ὁ Ἀπόςολος Παῦλος λέγων· » βούλομαι . . . . τὰς » γυναῖκας ἐν καταςολῇ κοσμίῳ, μετὰ αἰδοῦς,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» καὶ σωφροσύνης, κοσμεῖν ἑαυτὰς· μὴ ἐν πλέγμασιν, ἢ χρυσῷ, ἢ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ » πολυτελεῖ· ἀλλ' (ὃ πρέπει γυναιξὶν ἐπαγγελ» λομέναις θεοσέβειαν) δι' ἔργων ἀγαθῶν. (α'. Τιμ. β'. 9.) ἐπειδὴ αὐταῖς εἶναι νύμφαις, καὶ θυγατέρες τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως Χριστοῦ, καὶ ἡ τοιαύταις θυγατέρες, τοιαῦτα πρέπει νὰ ἔχουν καὶ τὰ ςολίδια, δηλαδὴ ὅλον ψυχικὰ, ὅλον πνευματικὰ, ὅλον θεῖα, ὅλον ἐσωτερικά· » πᾶσα γάρ φησιν ὁ Δαβὶδ, ἡ δόξα τῆς θυγα» τρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν. (Ψαλ. μδ'.) δι' ὃ καὶ ὁ κορυφαῖος Πέτρος τοῦτο τὸ ἴδιον παραγγέλλει εἰς τὰς γυναῖκας· τὸ νὰ ςολίζωνται δηλ. μὲ τὸν ἐσωτερικὸν ςολισμὸν τῆς καρδίας, καὶ μὲ τὸ πρᾶον καὶ ἥσυχον, καὶ ταπεινὸν πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι πολύτιμον ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐτάζοντος τὰς καρδίας « ὧν ἔξω » οὐχ' ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν, καὶ περιθέσε» ως χρυσίων, ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος· ἀλλ' » ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος, ἐν τῷ ἀ» φθάρτῳ τοῦ πραέος, καὶ ἡσυχίου πνεύματος. » ὃ ἐςιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελές. (α'. Πετρ. γ'. 3.)

Ὅτι ἑπτὰ κακὰ γεννῶνται ἀπὸ τὰ ςολίδια τῶν γυναικῶν·

Ποῦ εἶναι τώρα λοιπὸν ἡ ἄγνωςαις ἐκεῖναις γυναῖκες, ὁποῦ εἶναι ὅλαις διόλου ἐκδεδομέναις εἰς τὰ ςολίδια; ποῦ εἶναι ἡ ἄσεμναις ἐκείναις Εὖαις, ὁποῦ ἔχουν ἕνα δαιμόνιον τῆς μανίας εἰς τὰ πολύτιμα ἱμάτια; εἰς τοὺς ἀκριβοὺς καλλωπισμοὺς τῆς κεφαλῆς; εἰς τὰ λιθομαργαροκόλλητα περιδέῤῥαια τοῦ τραχήλου; εἰς τὰ χρυσᾶ βραχιόλια τῶν χειρῶν; εἰς τὰ πολυτελῆ ζωνάρια; εἰς τὰ πολυαγόραςα ὑποδήματα τῶν ποδῶν; καὶ εἰς τοὺς ἄλλους πολυεξόδους ὡραϊσμοὺς ὅλων τῶν μελῶν τοῦ σώματος; ποῦ εἶναι; ἃς προβάλουν διὰ νὰ τὰς ἰδῶ· ἀναίσχυντα, καὶ ἀδιάντροπα γύναια, τί εἶναι αὐτὴ ἡ μανία ὁποῦ σᾶς ἐκυρίευσε; δὲν καταλαμβάνετε ταλαίπωραις, πῶς αὐτὴ ἡ ὑπερβολικὴ ἔφεσις ὁποῦ εἰς τὰ ςολίδια ἔχετε, εἶναι ἐκ τοῦ διαβόλου, ὅς τις ζητεῖ νὰ ἀπωλέσῃ, καὶ τὰς ἐδικάς σας ψυχὰς, καὶ τῶν ἄλλων; δὲν ςοχάζεσθε, πῶς ἐσεῖς ποθοῦσαι τὰ πολύτιμα ἱμάτια, καὶ ἄπρεπα ςολίδια τοῦ σώματος, προξενεῖτε πολλὰ κακὰ, καὶ μεγάλας ζημίας; α. διὰ τί χαυνόνεσθε κατὰ τὸ σῶμα, καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν, καὶ γίνεσθε τελείως ἀγεννέςαταις ὡσὰν τὰ μικρὰ νήπια, διὰ τὴν νηπιώδη ταύτην τῶν ςολιδίων ἐπιθυμίαν σας. β'. διὰ τί ὀλιγοςεύετε τὰ ὑπάρχοντά σας, καὶ τὴν κυβέρνησιν τοῦ ὁσπητίου σας, καὶ ὑςεροῦνται τὰ τέκνα σας τῶν ἀναγκαίων, διὰ τοὺς ἀχρήςους καλλωπισμούς σας. γ'. διὰ τί ὑςερεῖτε καὶ τοὺς πτωχοὺς ἀδελφούς σας· ἐπειδὴ ἐκεῖνα ὁποῦ ἔχετε τὸν τρόπον νὰ δώσετε εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ τοὺς βοηθήσετε χρείαν ἔχοντας, ἐσεῖς τὰ ἐξοδεύετε εἰς τὰ μάταια ςολίδια. δ'. διὰ τί λυπεῖτε, καὶ πικραίνετε τοὺς ἄνδρας σας, καὶ τοὺς γονεῖς σας, μὲ τὸ νὰ τοὺς βιάζετε νὰ σᾶς ἀγοράζουν τὰ τοιαῦτα πολύτιμα φορέματα καὶ ςολίδια, καὶ αὐτοὶ μὴ ἔχοντες τὴν δύναμιν, ὑποβάλλονται οἱ τάλανες εἰς χρέος, πέρνοντες δανεικὰ ἄσπρα, καὶ πληρόνοντες διάφορα δι' αὐτά· ὅθεν (Λόγ. πρὸς τοὺς πλουτοῦντ.) εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος· « οὐδεὶς ἐξαρκεῖ πλοῦτος » ταῖς γυναικείαις ἐπιθυμίαις ὑπηρετούμενος, » οὐδ' ἂν ἐκ ποταμῶν ἐπιῤῥέῃ· ὅταν σπουδά» ζηται μὲν παρ' αὐταῖς τὸ βαρβαρικὸν μῦρον, » ὡς τὸ ἐξ ἀγορᾶς ἔλαιον· τὰ δὲ ἐκ θαλάττης » ἄνθη ἡ κόχλος, ἡ πίννα, ὑπὲρ τὸ ἐκ τῶν » προβάτων ἔριον· χρυσὸς δὲ περισφίγγων τοὺς » βαρυτίμους τῶν λίθων, ὁ μέν τις αὐταῖς προ» μετωπίδος γίνεται κόσμος, ὁ δὲ περιαυχένι» ος· καὶ ἄλλος ἐν ταῖς ζώναις, καὶ ἄλλος τὰς » χεῖρας δεσμεῖ καὶ τοὺς πόδας· χαίρουσι γὰρ » αἱ φιλόχρυσοι δεδεμέναι, ταῖς χειροπέδαις μό» νον ἐὰν χρυσὸς ὁ δεσμεύων αὐτὰς ᾖ· πότε οὖν » ψυχῆς ἐπιμελήσεται ὁ γυναικείαις ἐπιθυμίαις » ὑπηρετούμενος; ὥσπερ γὰρ τὰ ὑπόσαθρα τῶν » πλοίων καταιγίδες καὶ ζάλαι· οὕτως αἱ πονη-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ραὶ τῶν γυναικῶν διαθέσεις τὰς ἀσθενεῖς ψυ-» χὰς τῶν συνοικούντων καταβαπτίζουσιν· έ. διὰ τὶ γίνεσθε ἐπίβουλοι τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς τιμῆς σας, μὲ τὸ νὰ τραβίζετε εἰς τὴν ἀγάπην σας τοὺς ἄνδρας ὁποῦ σᾶς θεωροῦν ϛολισμένας· καὶ ἔτσι ἀκολουθεῖ, ὄχι μόνον νὰ κολάζετε τὰς ἐδικάς σας ψυχὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς ἐκείνων τῶν ταλαιπώρων· ϛ΄. διὰ τὶ γίνεσθε κακὸν παράδειγμα, καὶ εἰς τὰς ἄλλας γυναῖκας, ὁποῦ σᾶς βλέπουν· καὶ γίνεσθε αἰτία νὰ βιάζουν καὶ αὐταὶ τοὺς ἄνδρας των εἰς τὸ νὰ τοὺς ἀγοράζουν τὰ ἴδια πολύτιμα φορέματα. ζ΄. καὶ τελευταῖον, διὰ τὶ αὐτὴ ἡ δαιμονικὴ λύσσα ὁποῦ ἔχετε εἰς τὰ ϛολίδια, ἀναγκάζει πολλὰς ταλαιπώρους γυναῖκας νὰ προδίδουν τὴν τιμήντων, καὶ νὰ πορνεύωνται καὶ νὰ μοιχεύωνται, μόνον διὰ νὰ ἀποκτήσουν εὔμορφα ῥοῦχα, καὶ νὰ μὴν φανοῦν αὐταῖς ἀπὸ τὰς ἄλλας κατώτεραις.

Ἰδοὺ ἀνόηταις γυναῖκες τὰ ἐλεεινὰ ἀποτελέσματα τῶν ϛολιδίων σας! ἰδοὺ οἱ βρωμεροὶ καρποὶ τῶν καλλωπισμῶν σας! ἰδοὺ ἡ ἑπτάπλοκος σειρὰ τῶν κακῶν ὁποῦ γεννῶνται ἐκ τῆς τῶν ἱματίων λυσσασμένης ἐπιθυμίας σας· τὰ ὁποῖα κακὰ, ἂν ἐσεῖς ἐσυλλογίζεσθε καθὼς πρέπει, βέβαια ἠθέλετε ἀποφασίσετε κάλλιον νὰ φορῆτε ῥάσα, καὶ σακκία, ἢ μπαλωμένα καὶ σχισμένα ἱμάτια, παρὰ νὰ προξενῆτε τόσας ἁμαρτίας μὲ τὰς πολυτίμους σας φορεσίας. τί λέγω; ἂν ἐσεῖς ἐϛοχάζεσθε κατὰ βάθος τὰ κακὰ ὁποῦ προξενῆτε μὲ τὰ ϛολίδια, ἠθέλετε προτιμήση κάλλιον νὰ περιπατῆτε γυμναῖς, ὡσὰν ἡ Ὁσία Μαρία, παρὰ νὰ κατεβάζετε τόσας καὶ τόσας ψυχὰς εἰς τὸν ᾅδην· ὅθεν ἂν εἶσθε φρόνιμαις, καὶ γνωϛικαῖς, τώρα ὁποῦ ἐμάθετε τὰ κακὰ ὁποῦ ἐκ τῶν ϛολιδίων γεννῶνται, λυπηθῆτε τὴν ἀπώλειαν τῶν ἐδικῶν σας ψυχῶν· λυπηθῆτε τοὺς ἄνδρας σας καὶ γονεῖς σας ὁποῦ παραπονοῦνται καθ᾽ ἡμέραν καὶ κλαίουν, καὶ ὀδύρονται πῶς δὲν προφθαίνουν νὰ σᾶς ϛολίζουν· λυπηθῆτε τὰ τέκνα σας, καὶ τοὺς πτωχοὺς ὁποῦ ὑϛεροῦνται ἐξ αἰτίας τῶν ϛολισμῶν σας· φοβηθῆτε τὴν τιμωρίαν ὁποῦ λαμβάνει ἐκεῖνος ὁποῦ σκανδαλίζει τοὺς ἄλλους, καθὼς ἐσεῖς· ἥτις εἶναι, τὸ νὰ κρεμᾶται εἰς τὸν λαιμόν του μία μυλόπετρα, καὶ μὲ αὐτὴν νὰ ῥίπτεται εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης, καθὼς λέγει ὁ Κύριος· » οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι᾽ οὗ τὸ σκάνδαλον » ἔρχεται.... συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ » μύλος ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ » καταβυθισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. (Ματ. ιη΄. 6. 7.) καὶ εἰς ὅλον τὸ ὕϛερον, λυπηθῆτε τὴν ἀπώλειαν καὶ κόλασιν τόσων, καὶ τόσων ψυχῶν τῶν ἀνδρῶν· οἱ ὁποῖοι βλέποντές σας ἐϛολισμένας, πορνεύουν, καὶ μοιχεύουν μὲ τὴν καρδίαν τους, καθὼς ἀνωτέρω εἶπεν ὁ Κύριος. καὶ διὰ αὐτὰ ὅλα μετανοήσατε, καὶ παύσετε εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ τὴν ἄλογον ἐπιθυμίαν τῶν τοιούτων καλλωπισμῶν· μᾶλλον δὲ μισήσατε ἀπὸ ψυχῆς τὰ τοιαῦτα ϛολίδια, ὡσὰν ὁποῦ αὐτὰ εἶναι δολώματα, καὶ ἄγκιϛρα, καὶ δίκτυα, καὶ παγίδες τοῦ Διαβόλου, μὲ τὰ ὁποῖα δολόνοι, ἀγκιστρόνοι, ψαρεύει καὶ παγιδεύει εἰς θάνατον τὰς ψυχὰς τῶν βλεπόντων. (1)

(1) Ἁρμόζει ἐδῶ ἡ Ἱϛορία ὁποῦ ἀναφέρει ὁ θεῖος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης λέγων, ὅτι ἦτον μία παρθένος ὡραιοτάτη καὶ πάγκαλλος, τὴν ὁποίαν ἐπειδὴ καὶ ἠγάπησεν ἕνας νέος γυναικόδουλος, ἐκίνησε κάθε μηχανὴν διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν ἐπιθυμίαν του μὲ ἐκείνην· ἡ δὲ Κόρη, ἐπειδὴ ἔμαθεν ὅτι ὁ νέος ἐκεῖνος πάσχει τόσον ἀπὸ τὸν ἔρωτά της, εὑρῆκε τρόπον καὶ μηχανὴν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας, καὶ τὸν ἑαυτόν της ἐφύλαξε καθαρὸν, καὶ ἐκείνου τοῦ ταλαιπώρου ἔσβεσε τὴν ἐπιθυμίαν· ποία δὲ ἦτον ἡ μηχανή; ἐξύρισεν ὅλα τὰ μαλλία τῆς κεφαλῆς της· ἔπειτα πέρνουσα ϛάκτην μὲ νερὸν μεμιγμένην, ἔχρισεν ὅλον τὸ πρόσωπόν της· καὶ μεταταῦτα ἐκάλεσεν τὸν νέον ἐκεῖνον νὰ ἔλθῃ εἰς αὐτήν. Ἀφ᾽ οὗ δὲ ἦλθε, λέγει εἰς αὐτὸν ταῦτα· ταλαίπωρε, ἐτούτην τὴν ἀσχημίαν ἀγαπᾶς; ὁ δὲ βλέπων αὐτὴν γινομένην τοιοῦτον ἐλεει-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ στολίζεται καὶ ὄχι τὸ σῶμα.
Ὅτι αἱ ἀρεταὶ, εἶναι ὁ ὄντως στολισμός.

Ἐσεῖς στολιζόμεναι, καὶ καλλωπιζόμεναι νομίζετε πῶς στολίζετε, καὶ καλλωπίζετε τὸν ἑαυτόνσας, καὶ τὸν ἀληθινὸν ἄνθρωπον· ἀνόηταις ὁποῦ εἶσθε· ὁ ἀληθινὸς ἑαυτόςσας, καὶ ὁ κύριος ἄνθρωπος, δὲν εἶναι τὸ φαινόμενον σῶμα, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· ὄχι, » οὐ » τὸ δρώμενον ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος· ἀλλ' ἡ ἀόρατος » ψυχὴ, καὶ ὁ ἔσω νοητὸς ἄνθρωπος, διὰ τὶ ἡ » ψυχὴ εἶναι ὁποῦ ζωοποιεῖ καὶ τρέφει, καὶ κει» νεῖ τὸ σῶμα, καὶ τὸ κάμνει νὰ αἰσθάνεται· τὸ δὲ σῶμα χωρὶς τὴν ψυχὴν εἶναι νεκρὸν, ἀκίνητον, καὶ ἀναίσθητον· ὅθεν ἐσεῖς ὅταν στολίζεσθε, δὲν κάμνετε ἄλλο, παρὰ νὰ στολίζετε ἕνα Ἀνδριάντα ἀκίνητον ἀπὸ λόγου του, ἀναίσθητον, τυφλὸν, καὶ κωφόν· καθὼς ἐστόλιζον καὶ τὰ ἀναίσθητα εἴδωλα οἱ παλαιοὶ εἰδωλολάτραι, κατὰ τὸν Ἱερεμίαν· » τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν μά» ταια· ξύλον ἐστὶν ἐκ τοῦ δρυμοῦ ἐκκεκομμένον· ἔργον τέκτονος, καὶ χώνευμα, ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ κεκαλλωπισμένα. (Ἱερ ί. δ.) ὅθεν αὐτὴν τὴν ἐπιθυμίαν ὁποῦ ἔχετε τώρα διὰ νὰ στολίζετε τὸν ἔξω, καὶ ψευδῆ ἄνθρωπον, μεταβάλλετέτην εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ εἰς τὸν ἔσω, καὶ ἀληθινὸν ἄνθρωπον, καὶ στολίζετέτον μὲ τὰς ἀρετάς· διὰ τὶ κατὰ ἀλήθειαν εἶναι μεγάλη σας ἀγνωσία, νὰ στολίζετε μὲν τὸ σῶμα τὸ θνητὸν, ὁποῦ σήμερον εἶναι, καὶ αὔριον δὲν εἶναι, νὰ παραβλέπετε δὲ ἀστόλιστον τὴν ψυχήνσας, ἥτις εἶναι ἀθάνατος· ἔτσι σᾶς ἐλέγχει ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, καὶ σᾶς λέγει « τί τὸ σῶ» μα κοσμεῖς, τῆς ψυχῆς ἠμελουμένης, ἀκαθαρ» σίᾳ κατεχομένης; τί μὴ τοσαύτην ἀπονέμεις » τῇ ψυχῇ πρόνοιαν, ὅσην τῷ σώματι; καίτοιγε πλείονα ἔδει; . . . καὶ αἰσχρὰν αὐτὴν ἔχου» σα καὶ δυσειδῆ, καὶ μέλαιναν, οἴειτι καρποῦ» σθαι ἀπὸ τῶν χρυσίων; πόσης ταῦτα ἀνοίας; » στρέψον τὸν κόσμον τοῦτον ἔνδον, καὶ τὰ πε» ριδέρραια ταῦτα, τῇ ψυχῇ περίθες. (Ὁμιλ. ξθ΄. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν.) θέλετε νὰ φαίνεσθε ὡραίαις, καὶ εὔμορφαις; ἀρκεσθῆτε εἰς τὴν πλάσιν, καὶ εἶδος ὁποῦ σᾶς ἐχάρισεν ὁ Δημιουργὸς, καὶ μὴ θέλετε ἐσεῖς νὰ προσθέττετε ξένους καλλωπισμοὺς ἐπάνω εἰς αὐτό· ἐπειδὴ μὲ τοῦτο δείχνετε, πῶς ἐσεῖς εἶσθε τελειότεραις, καὶ σοφώτεραις ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ διὰ τοῦτο θέλετε τάχα νὰ διορθόνετε τὴν ἀτελῆ δημιουργίαν του· καθὼς ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος σᾶς ὀνειδίζει λέγων· » βούλει φαίνεσθαι καλὴ, καὶ εὐπρεπής; » ἀρκέσθητι τοῦ δημιουργοῦ τῇ πλάσει· τί τὰ » χρυσᾶ ἐπεισάγεις, ὡς διορθωσομένη τοῦ Θεοῦ » τὸ πλάσμα; (Λόγ. ί. εἰς τὴν Κόλαστ.) θέλετε νὰ φανῆτε ὡραίαις; ἐνδυθῆτε τὴν ἐλεημοσύνην, τὴν σωφροσύνην, τὴν ταπείνωσιν, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς. διὰ τὶ αὐτὸς ὁ στολισμὸς τῶν ἀρετῶν, εἶναι τιμιώτερος ἀπὸ χρυσίον, καὶ μαργαρίτας, καὶ πολυτίμους λίθους· αὐτὸς ὁ στολισμὸς, τὴν μὲν ὡραίαν γυναῖκα, τὴν δείχνει ὡραιοτέραν, τὴν δὲ ἄσχημον, τὴν δείχνει εὔμορφην· χωρὶς δὲ τὸν στολισμὸν αὐτὸν, καὶ ἡ πλέον ὡραία γυνὴ, εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἄσχημος καὶ δυσειδής· ἔτσι τὸ γράφει ὁ αὐτὸς χρυσοῦς τοῦ Ἰωάννου κάλαμος· « θέλεις εὐπρεπὴς φαί» νεσθαι; περιβαλοῦ ἐλεημοσύνην; περιβαλοῦ » φιλανθρωπίαν· περιβαλοῦ σωφροσύνην, ἀτυφί» αν· ταῦτα πάντα χρυσοῦ τιμιώτερα· ταῦτα » καὶ τὴν ὡραίαν, εὐπρεπεστέραν ποιεῖ· καὶ τὴν

τὸν θέαμα, ἄξιον ἀποστροφῆς καὶ ἀηδίας, καὶ ὄχι ἀγάπης, ἦλθεν εἰς τὸν ἑαυτόν του, καὶ ἀπὸ τὴν μέθην ἀνένηψε. καὶ οὐ μόνον ἔσβεσε τὸ πῦρ τῆς ἐπιθυμίας· ἀλλὰ καὶ ἔγινεν εἰς τὸ ἑξῆς ἕνας θερμὸς ἐραστὴς τῆς σωφροσύνης καὶ παρθενίας. Ταύτην τὴν θεοφιλῆ καὶ φρονιμωτάτην Κόρην πρέπει νὰ μιμοῦνται καὶ ἡ γυναῖκες τοῦ νῦν καιροῦ, καὶ ὄχι μόνον νὰ μὴ καλλωπίζωνται, ἀλλὰ καὶ τὴν φυσικὴν ὡραιότητα ὁποῦ ἔχουν, πρέπει νὰ τὴν φθείρουν, διὰ νὰ μὴ γίνωνται αἴτιαι τῆς τῶν ψυχῶν ἀπωλείας. (Ἐπιστολ. φνγ΄. Ἱέρακι πρεσβυτέρῳ.)

» οὐκ εὔμορφον, εὔμορφον ἐργάζεται . . . τὴν
» δὲ πονηρὰν, οὐ δύναταί τις οὐδὲ καλὴν οὖσαν
» καλὴν εἰπεῖν. (Αὐτόθ.)

Ποῖον ὁλοσώματον καλλωπισμὸν φοροῦσαι αἱ γυναῖκες γίνονται ὡραῖαι καὶ ἀνδρεῖαι καὶ ὑγιειναί.

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἐὰν θέλετε τῇ ἀληθείᾳ νὰ εἶσθε ὡραίαις, πασχίσετε νὰ ςολίσετε τὸν ἑαυτόν σας μὲ τοῦτον τὸν ὁλοσώματον, καὶ ὁλομελῆ ςολισμόν· ἤγουν, ἀντὶ μὲν κεφαλοδεσμίδος, ἔχετε τὴν ὀρθὴν πίςην καὶ τὴν εὐσέβειαν· ἀντὶ δὲ σκουλαρικίων, ἔχετε πρῶτον τὴν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ εὐπείθιαν καὶ ὑπακοήν· καὶ δεύτερον τὴν πρός τοὺς ἄνδρας ὑμῶν ὑπακοήν· καθὼς ὁ κορυφαῖος Πέτρος σᾶς παραγγέλλει « οὕτω γάρ ποτε καὶ » αἱ ἅγιαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι ἐπὶ τὸν Θεὸν » ἐκόσμουν ἑαυτὰς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις » ἀνδράσιν. ὡς Σάῤῥα ὑπήκουσε τῷ Ἀβραὰμ, » Κύριον αὐτὸν καλοῦσα. (ά. Πετ. γ΄. 5.) Ἀντὶ περιδεῤῥαίων, καὶ ςολισμῶν τοῦ τραχήλου, νὰ ἔχετε τὴν πρὸς τὰ θεῖα εὐλάβειαν, καὶ κλίσιν· ἀντὶ ςηθοδεσμίδος, νὰ ἔχετε εἰς τὴν καρδίαν σας τὴν μελέτην τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ, λέγουσαι πάντοτε « Κύριε Ἰησοῦ Χρι» ςὲ υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με.

Ὁμοίως νὰ ἔχετε καὶ τῶν καθαρῶν καὶ καλῶν λογισμῶν τὴν ἐνθύμησιν, ἀποςρεφόμεναι τοὺς αἰσχροὺς, καὶ πονηροὺς διαλογισμούς· ἀντὶ ἱματίων, νὰ ἔχετε τὴν σωφροσύνην, καὶ καθαρότητα· ἀντὶ τῶν βραχιολίων, νὰ ἔχετε τὴν πρᾶξιν τῶν ἀρετῶν, καὶ τὰ καλὰ ἔργα· ἀντὶ δακτυλιδίων, νὰ ἔχετε τὴν πρὸς τοὺς ἄνδρας σας ὁμόνοιαν, ἐμπιςοσύνην καὶ ἕνωσιν· ἀντὶ ζώνης, νὰ ἔχετε τὴν ἐγκράτειαν, καὶ χαλιναγωγίαν τοῦ ἐπιθυμητικοῦ· ἀντὶ δὲ ὑποδημάτων, νὰ ἔχετε τὴν ταπείνωσιν, νομίζουσαι τὸν ἑαυτόν σας κατώτερον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας γυναῖκας.

Οὗτος ἐςὶν ὁ ἀληθινὸς καλλωπισμός· αὐτὰ εἶναι τὰ κυρίως πολύτιμα ςολίδια τῶν χριςιανῶν γυναικῶν, τὰ ὁποῖα, ὁποία γυνὴ φορεῖ, κἂν καὶ γυμνὴ φανείη, εἶναι ὅμως τῇ ἀληθείᾳ ὡραιοτάτη ἀπὸ ὅλας, λάμπουσα μὲ τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν· καθὼς καὶ ἡ Εὔα, γυμνὴ οὖσα ἐν τῷ Παραδείσῳ, ἦτον ἐςολισμένη μὲ τὴν θείαν δόξαν· ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ, ὁποία γυνὴ ταῦτα τὰ ςολίδια δὲν φορεῖ, κἂν καὶ ἐςολισμένη φαίνεται, εἶναι ὅμως τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἀπὸ τὴν γυμνὴν πλέον ἀσχημοτέρα· καθὼς ῥητορεύει τὸ χρυσοῦν ςόμα τοῦ Ἰωάννου· » ἐκοσμήθη ποτὲ ἡ » Αἰγυπτία· ἐνδεδυμένη ἦν ἐκείνη· ἀλλὰ γυ» μνῆς ἦν αἰσχροτέρα· σωφροσύνην γὰρ οὐκ εἶ» χεν . . . . ἦν καὶ ἡ Εὔα γυμνὴ, ἀλλὰ κεκόσμη» το τῇ δόξῃ τοῦ Θεοῦ· ὅτε δὲ τὸ τῆς ἁμαρτίας » ἱμάτιον ἐνεδύσατο, τότε ἦν αἰσχρά. (Λόγ. ί. εἰς τὴν πρὸς Κολασσ.) τοῦτον τὸν καλλωπισμὸν ὅσαι γυναῖκες φωροῦσιν, ὄχι μόνον γίνονται ὡραίαις, ἀλλὰ καὶ ἀνδρείαις κατὰ τὸ σῶμα, καὶ ὄχι μόνον ἀνδρείαις, ἀλλὰ καὶ ὑγιειναῖς, χωρὶς νὰ τὰς ἐνοχλῇ καμμία ἀσθένεια σώματος· καθὼς ἐςάθησαν ἡ Σάῤῥα, ἡ Ῥεβέκκα, ἡ Ῥαχὴλ, ἡ Βαλλὰ, ἡ Ζελφὰ, καὶ ἡ λοιπαῖς παλαιαῖς τῶν Δικαίων γυναῖκες, ὑπηρετοῦσαι, δουλεύουσαι, τρέχουσαι ἐπάνω, καὶ κάτω, καὶ τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν ποιοῦσαι· διὸ καὶ ἡ χρυσῆ, καὶ εὔλαλος τοῦ Ἰωάννου γλῶσσα ἐπαρακινήθη νὰ εἰπῇ τὰ λόγια ταῦτα « με» τὰ γὰρ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ τὰ » σώματα ταῖς Παρθένοις τὸ παλαιὸν, πολλῆς » μετεῖχε τῆς εὐεξίας· οὐ γὰρ οὕτως αὐτὰς ἔ» τρεφον αἱ μητέρες, καθάπερ τὰς νῦν· βαλα» νείοις πυκνοῖς, μύρων ἀλοιφαῖς, ἐπιτρίμμασι » σκιαγραφίας, μαλακοῖς ἱματίοις, ἑτέροις μυ» ρίοις διφθείρουσαι τρόποις, καὶ τοῦ δέοντος » μαλακωτέρας ποιοῦσαι· ἀλλ' εἰς ἅπασαν αὐ» τὰς ἦγαγον ἐκεῖναι σκληραγωγίαν, διὰ τοῦτο » καὶ τοῦ σώματος ἡ ὥρα ἦν εὐανθὴς, καὶ γνη» σία· ἅτε φυσικὴ τὶς οὖσα, ἀλλ' οὐ χειροποί» ητος, οὔτε ἐπιτετηδευμένη· διὰ τοῦτο καὶ » ὑγείας ἀπέλαυον καθαρᾶς· καὶ κάλλος αὐ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ταῖς ἀμήχανον ἦν, οὐδὲ μιᾶς ἀῤῥωσίας ἐνο-
» χλούσης τῷ σώματι. (Λόγ. περὶ τοῦ ποίας δεῖ ἄγεσθαι γυναῖκας. Τόμ. ή.)

Ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν πρέπει νὰ ἀπέρχωνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καλλωπισμέναις.

Πάντοτε ναὶ, καὶ εἰς κάθε καιρὸν πρέπει αἱ γυναῖκες νὰ μὴ φοροῦσι καλλωπισμοὺς, μάλιςα δὲ ὅταν πηγαίνουν εἰς τὴν τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησίαν· διὰ τὶ, τότε εἶναι καιρὸς προσευχῆς, καιρὸς δακρύων, καιρὸς ςεναγμῶν· ςεναγμοὶ δὲ, καὶ καλλωπισμοὶ, εἶναι πράγματα ἐναντία, καὶ νὰ συμβιβασθοῦν οὐδέποτε δύνανται· ὅθεν καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος δὲν παύει νὰ ἐλέγχῃ τὸ ἄτοπον τοῦτο λέγων· « τί λέγεις; προσέρχῃ
» δεομένη τοῦ Θεοῦ, καὶ περίκεισαι χρυσία,
» καὶ ἐμπλέγματα; .... καὶ πῶς δύνασαι ςε-
» νάξαι; πῶς δύνασαι δακρῦσαι; πῶς μετὰ ἐκτε-
» νείας εὔξασθαι τοιοῦτον σχῆμα περικειμένη;
(Λόγ. ή. εἰς τὴν ά. πρὸς. Τιμόθ.) Κατὰ ἀλήθειαν ἐγὼ λέγω πῶς αἱ τοιαῦται γυναῖκες αἱ εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ ἐρχόμεναι μὲ καλλωπισμοὺς, καὶ ςολίδια, κληρονομοῦσι τὴν κατάραν ἐκείνην, ὁποῦ λέγει ὁ προφήτης Δαβίδ.
» καὶ ἡ προσευχὴ αὐτῶν γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν. (ψαλ. ρή. 7.) Διὰ τὶ μὲ τοὺς τοιούτους ςολισμοὺς, ἀντὶ νὰ ἱλεώσουν τὸν Θεὸν διὰ τῆς προσευχῆς εἰς τὰς ἁμαρτίας των, τὸν παρακινοῦσι περισσότερον νὰ θυμώνεται κατ᾽ ἐπάνωτων.

Ὅτι αἱ γυναῖκες πρέπει νὰ περιπατοῦν σκεπασμέναις.

Καὶ τοῦτο δὲ ἀκόμη προσθέττομεν· ὅτι καθὼς αἱ γυναῖκες δὲν πρέπει νὰ ςολίζωνται, καὶ μάλιςα ὅταν ἀπέρχωνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἔτσι παρομοίως δὲν πρέπει νὰ περιπατοῦν μὲ ἀσκέπαςον πρόσωπον· ἀλλὰ πρέπει νὰ σκεπάζουν, ὄχι μόνον τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν, ὅταν εὐγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὸν οἶκον αὐτῶν· καὶ μάλιςα, ὅταν πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· διὰ τὶ, καθὼς εἶναι σεμνὸν, καὶ ἅγιον τὸ νὰ προσεύχωνται μὲ σκεπασμένον κεφάλι, κατὰ τὴν ἐντολὴν καὶ παραγγελίαν τοῦ Ἀποςόλου· ἐπειδὴ μὲ τὸ σκέπασμα τῆς κεφαλῆς, προξενοῦσι δόξαν εἰς τοὺς ἄνδρας αὐτῶν, καὶ τιμὴν, καὶ σέβας εἰς τοὺς Ἀγγέλους ὁποῦ τὰς φυλάττουν » γυνὴ γὰρ φη-
» σί, δόξα ἀνδρὸς ἐςίν. Καὶ πάλιν, διὰ τοῦτο ὀ-
» φείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
» διὰ τοὺς Ἀγγέλους· (ά. Κορ ιά. 8. 10) Καθὼς λέγω εἶναι σεμνὸν, καὶ ἅγιον, τὸ νὰ ἔχουν αἱ γυναῖκες σκεπασμένην τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, ὅταν προσεύχωνται· ἔτσι παρομοίως εἶναι σεμνὸν, καὶ ἅγιον, καὶ τὸ νὰ ἔχουν σκεπασμένον τὸ πρόσωπον αὐτῶν· διὰ τὶ ἀπὸ τὸ σκέπασμα αὐτὸ τοῦ προσώπου των, ἓξ καλὰ προξενοῦσι· ά. προξενοῦσιν εἰς τὸν ἑαυτόν τους σεμνότητα, ἐντροπὴν, καὶ σωφροσύνην· β΄. προξενοῦσιν εἰς τοὺς ἄνδρας αὐτῶν τιμὴν, καὶ καλὸν ὄνομα. γ΄. προξενοῦσι δόξαν εἰς τὸν Χριςὸν, ὅςτις εἶναι κεφαλή των. δ΄. προξενοῦσι δόξαν εἰς τοὺς φύλακας αὐτῶν Ἁγίους Ἀγγέλους· έ. δὲν σκανδαλίζουν τοὺς ξένους ἄνδρας ὁποῦ τὰς βλέπουν, ἀλλὰ διὰ τοῦ σκεπάσματος τοῦ προσώπου των, τοὺς ἐλευθερόνουν ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκός· ς΄. δὲ καὶ τελευταῖον, ἂν εἶναι καὶ ἄσχημαις αἱ γυναῖκες, μὲ τὸ σκέπασμα ὅμως τοῦ προσώπου των, σκεπάζουσιν ὁμοῦ καὶ τὴν ἀσχημίαν αὐτῶν, καὶ κάμνουσι τοὺς ἄλλους νὰ τὰς νομίζουν πῶς εἶναι εὔμορφαις, τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς αὐτὰς ἐπιθυμητόν· καὶ ἂς μὴ νομίσῃ τινὰς πῶς εἶναι καινούρια συνήθεια τὸ νὰ περιπατοῦν αἱ γυναῖκες μὲ σκεπασμένον τὸ πρόσωπον· ὄχι· αὐτὴ εἶναι συνήθεια παλαιὰ, ἥτις ἐπεκράτει εἰς τὰς Ἁγίας ἐκείνας καὶ δικαίας Γυναῖκας τῶν προπατόρων μας τοῦ Ἀβραὰμ, τοῦ Ἰσαὰκ, τοῦ Ἰακὼβ, τοῦ Ἰούδα, καὶ τῶν λοιπῶν· καθὼς τοῦτο φαίνεται εἰς τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως, ὅπου ἀναγινώσκομεν, ὅτι ἡ Θάμαρ ὅταν ἐσυναπάντησε τὸν Ἰούδαν, εἶχε σκεπασμένον τὸ πρόσωπόν της· τὸ ὁποῖον βέβαια δὲν ἤθελε κάμῃ, ἂν δὲν ἦτον τοιαύτη συνήθεια

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» κατεκαλύψατο γάρ φησι τὸ πρόσωπον αὐτῆς, » καὶ οὐκ ἔγνω αὐτήν. (Γεν. λη΄. ις΄.) Ἀλλὰ καὶ ἡ Σωσάννα σκεπασμένον εἶχε τὸ πρόσωπόν της, ὅταν ἐκρίνετο· καθὼς ἀναγινώσκομεν· » ἡ δὲ Σωσάννα ἦν τρυφερὰ σφόδρα, καὶ κα- » λὴ τῷ εἴδει· οἱ δὲ παράνομοι ἐκέλευσαν ἀ- » ποκαλυφθῆναι αὐτήν· ἦν γὰρ κατακεκαλυμ- » μένη· ὅπως ἐμπλησθῶσι τοῦ κάλλους αὐτῆς. (Σωσ. 31.) Ἀλλὰ καὶ ἕως τὴν σήμερον ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια αὕτη εἰς τὰς γυναῖκας τῶν Ἑβραίων, καὶ τῶν Ὀθωμανῶν, αἱ ὁποίαις ὅταν περιπατοῦν ἔξω εἰς τὰς ὁδοὺς ἔχουσι σκεπασμένον τὸ πρόσωπον. Τώρα, δὲν εἶναι ἐντροπὴ μεγάλη, ἡ μὲν γυναῖκες τῶν ἀσεβῶν, καὶ Ἐθνικῶν, νὰ μιμηθοῦν τὴν καλὴν καὶ ἁγίαν συνήθειαν τῶν παλαιῶν ἐκείνων, καὶ δικαίων γυναικῶν, ἡ δὲ γυναῖκες τῶν Χριςιανῶν, νὰ μὴ θέλουσι νὰ τὴν μιμηθοῦν; δὲν εἶναι ὄνειδος, καὶ καταισχύνη, ἡ μὲν ἄπιςαις, καὶ ἀσεβεῖς γυναῖκες νὰ περιπατοῦσι μὲ σκεπασμένον πρόσωπον, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς ἄνδρας ὁποῦ τὰς βλέπουν· ἡ δὲ Χριςιαναῖς νὰ περιπατοῦν ἀδιάντροπα μὲ ἀσκέπαςον πρόσωπον καὶ μὲ ςήθη ἀνοικτὰ, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ σκανδαλίζουν, καὶ νὰ κολάζουν τὰς ψυχὰς τῶν ὁρώντων; ὄντως καλὰ εἶπεν ὁ θεῖος Παῦλος, ὅτι τὰ ἔθνη ὁποῦ δὲν ἔχουσι νόμον, φυλάττουσι φυσικῶς τὰ τοῦ νόμου, καὶ ἡ γυναῖκες τῶν Χριςιανῶν, ὁποῦ ἔχουσι τὸν νόμον, καὶ τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, δὲν θέλουσι νὰ φυλάξουν τὰ τοῦ νόμου, ἀλλὰ κάμνουσι ὡσὰν νὰ εἶναι ἄνομαις· διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ τὰ ἔθνη χειρότερα ἔχουν νὰ κατακριθοῦν· » ὅσοι ἀνόμως ἥμαρτον » ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥ- » μαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται . . . ὅταν γὰρ » ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νό- » μου ποιῇ· οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσι νόμος. (Ῥωμ. β΄. 12.)

Ὅθεν σᾶς παρακαλῶ ἀδελφαῖς μου ἐν Κυρίῳ, Χριςιαναῖς, νὰ μεταχειρίζεσθε τὴν καλὴν συνήθειαν ταύτην, καὶ ὅταν εὐγαίνετε ἀπὸ τὸν οἶκόν σας, καὶ μάλιςα ὅταν πηγαίνετε εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, νὰ σκεπάζετε τὸ πρόσωπόν σας, διὰ νὰ μὴ προξενῆτε σκάνδαλον εἰς τοὺς ἄνδρας ὁποῦ σᾶς βλέπουν. Διὰ τὶ, ἀνίσως ἡ γυναῖκες, ὅταν ἀναγινώσκουν κανένα ἱερὸν βιβλίον, πρέπει νὰ σκεπάζωνται, διὰ νὰ δείξουν καὶ μὲ τὸ ἔξω σχῆμα, τὴν ἐσωτερικὴν εὐλάβειαν τῆς καρδίας, καθὼς λέγει ὁ ἱερὸς Χρυσόςομος· » εὐθέως γοῦν συςελλόμεθα, καὶ τὰς χεῖρας νι- » πτόμεθα, ὅταν βιβλίον βουλώμεθα λαβεῖν.... » Καὶ γυνὴ, κἂν ἀκατακάλυπτος ᾖ, περιτίθε- » ται εὐθέως τὸ φᾶρος, τῆς ἔνδοθεν εὐλαβείας » τὸ δεῖγμα ἐνδεικνυμένη· ὁρᾷς πῶς κήρυξ γίνε- » ται τῆς ἔνδον εὐλαβείας τὸ ἔξωθεν σχῆμα; » (Ὁμιλ. νγ΄. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν.) Ἀνίσως λέγω σκεπάζωνται αἱ γυναῖκες ἐν τῇ ἀναγνώσει ἱερῶν βιβλίων, πόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ σκεπάζωνται ὅταν ἀπέρχωνται εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ προσευχηθοῦν; ἐπειδὴ μὲ τὸ ἔξωθεν σκέπασμα, φανερόνουσι τὴν ἐσωτερικὴν εὐλάβειαν τῆς ψυχῆς των. Διὰ τὶ, ἂν παρακούσητε, ἰδοὺ σᾶς προλέγω, ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἔχουν νὰ σᾶς κατακρίνουν ἡ γυναῖκες τῶν Ἑβραίων, καὶ τῶν Ὀθωμανῶν· ἐπειδὴ αὐταῖς, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ἦσαν ἄπιςαις, καὶ ἀσωφρόνιςαις, ἐσκέπαζαν ὅμως τὸ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐσεῖς ὁποῦ εἶσθε πιςαῖς, καὶ ἐπαγγέλλεσθε σωφροσύνην, καὶ καθαρότητα, ἐπεριπατεῖτε εἰς τὰς ὁδοὺς ἀσκέπαςαις, καὶ ἐκ τούτου πολλὰς ψυχὰς ἐκατεβάσατε εἰς τὸν ᾅδην.

Πόσον κακὸν εἶναι τὸ νὰ τρώγουν ἡ γυναῖκες ςειρωτικὰ βότανα διὰ νὰ μὴ ἀσχημίσουν.

Ἐδῶ ἐνθυμήθηκα δύο ἄλλας διαβολικὰς, καὶ σατανικὰς κακίας, ὁποῦ μεταχειρίζονται μερικαῖς γυναῖκες, ἡ ὁποίαις, ἄλλαις μὲν τρώγουσι κάποια βότανα θανατηφόρα, καὶ μὲ αὐτὰ γίνονται ςεῖραι, καὶ οὐδέ ποτε παιδία γεννοῦν· ποιοῦσι δὲ τοῦτο μὲ σκοπὸν διὰ νὰ φαίνωνται πάντοτε ὡραίαις, καὶ διὰ νὰ μὴ ἀσχημήσῃ τὸ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πρόσωπόν τους ἀπὸ τὴν κακοπάθειαν τῆς γέννας, καὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδίων· ἄλλαις δὲ πάλιν, ἀφ' οὗ γεννήσουν δύω, ἢ τρία παιδία, μεταχειρίζονται τὰ αὐτὰ θανατηφόρα βότανα, καὶ γίνονται ςεῖραι, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς δὲν γεννοῦν· ποιοῦσι δὲ τοῦτο καὶ αὐταῖς, διὰ νὰ μὴ ἀσχημίσῃ ἡ ὡραιότης τοῦ προσώπου των· ὢ ἡ θεόργιςαις! ὢ ἡ καταραμέναις! ὢ ἡ μιαραῖς! ὄντως διαβολικὸν ἔργον εἶναι αὐτὸ ὁποῦ μεταχειρίζονται· ὄντως φοβερὰ καὶ μεγάλη, καὶ θανάσιμος ἁμαρτία εἶναι αὐτὴ ὁποῦ κάμνουσι· διὰ τὶ γίνονται φονεύτριαι, καὶ φονεύουσιν, ὄχι ἕνα, ἢ δύω, ἢ τρεῖς ἀνθρώπους, ἀλλὰ ποιοῦσι τόσα φονικὰ, ὅσα παιδία ἔμελλον νὰ γεννήσουν, κατὰ τὴν ἀναγκαίαν ἀκολουθίαν καὶ τὸν νόμον τῆς φύσεως, ὁποῦ ὁ Θεὸς ἐδιώρισε· διὰ τοῦτο καὶ μὲ τοὺς ἑκουσίως φονεύσαντας αἱ τοιαῦται γυναῖκες συναριθμοῦνται, ἀπὸ τὸν ά. Κανόνα τῆς ς'. οἰκουμενικῆς Ἁγίας Συνόδου, καὶ τὸν κά. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ τοπικῆς Συνόδου, καὶ τὸν β'. καὶ ή. Κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου· καὶ ὡς φονεύτριαι κανονίζονται, ἤτοι δέκα χρόνους νὰ μὴ κοινωνήσουν, κατὰ τὸν αὐτὸν κά. τῆς ἐν Ἀγκύρᾳ, καὶ τὸν β'. τοῦ Βασιλείου. Καὶ τὶ ἄλλο δείχνουσι μὲ τοῦτο ὁποῦ κάμνουσιν αἱ τοιαῦται μιαραὶ γυναῖκες, πάρεξ πῶς εἶναι πόρναι καὶ μοιχαλίδες φανεραὶ, καὶ διὰ τοῦτο θέλουσι νὰ φαίνωνται πάντοτε ὡραίαις, διὰ νὰ τραβίζουν μὲ τὴν ὡραιότητά των τοὺς ἄνδρας εἰς τὸν σατανικὸν αὐτῶν ἔρωτα; Ὁ Θεὸς ἔδωκεν ὡς κατάραν τὴν ςείρωσιν τῶν γυναικῶν, καὶ ὡς εὐλογίαν καὶ εὐτυχίαν ἔδωκε τὴν πολυγονίαν, καὶ αὔξησιν· καὶ πληθυσμὸν τῶν τέκνων· οὕτω γὰρ λέγει εἰς τὴν Ἔξοδον « οὐκ ἔςαι ἄ» γονος, οὐδὲ ςεῖρα ἐπὶ τῆς γῆς σου. (Ἔξοδ. κγ'. 26.) καὶ εἰς τὸ Δεύτερονόμιον « οὐκ ἔςαι » ἐν ὑμῖν ἄγονος, οὐδὲ ςεῖρα. (Δευτ ζ'. 14.) καὶ αὐταῖς ἡ παγκάκιςαις, τὴν εὐλογίαν καὶ εὐτυχίαν ὁποῦ τῶν ἔδωκεν ὁ Θεὸς, τὰς μεταςρέφουσιν εἰς κατάραν καὶ δυςυχίαν. Πόσαις γυναῖκες ἄλλαις βασίλισσαις, καὶ ἀρχόντισσαις μεγάλαις καὶ πλούσιαις, καὶ πόσοι ἄνδρες, βασιλεῖς, καὶ ἄρχοντες, καὶ πλούσιοι, δὲν ἔχουσι τέκνα διὰ τὴν φυσικὴν ςείρωσιν ὁποῦ τῶν ἠκολούθησε κατὰ θέλημα ἑπόμενον τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ ἴδιος διὰ τοῦ Ἠσαΐου » οὐκ ἰδοὺ ἐγὼ » γεννῶσαν, καὶ ςεῖραν ἐποίησα; εἶπεν ὁ Θεός » σου. (Ἠσ. ξς'. θ.) ὅθεν ἐπιθυμοῦσιν οἱ δυςυχεῖς πῶς νὰ ἦτον τρόπος νὰ ἀποκτήσουν παιδίον, καὶ νὰ δώσουν ὅλον τὸν πλοῦτον τους, ἢ καὶ τὴν ἰδίαν ζωήν τους· καθὼς τοῦτο φανερόνοι καὶ ἡ θεῖα Γραφὴ, μὲ τὰ λόγια ἐκεῖνα ὁποῦ εἶπεν ἡ ςεῖρα Ῥαχὴλ τῷ Ἰακὼβ· δός μοι τέκνα· εἰδὲ μὴ » τελευτήσω. (Ἔξ· λ'. 1.) ἄλλαις λέγω γυναῖκες, ἐπιθυμοῦν τόσον νὰ ἔχουν τέκνον, καὶ αὐτὰ τὰ ἀνόητα καὶ ἄγνωςα γύναια, πολύγονοι οὖσαι, καὶ ὡς εὔκαρποι ἄμπελοι τέκνα γεννῶσαι πολλὰ, γίνονται θεληματικῶς ςεῖραι ἄκαρποι, θανατόνουσαι τὸν ὡραῖον καρπὸν τῆς κοιλίας των· καὶ πολλαῖς φοραῖς καὶ αὐταῖς ἡ ἴδιαις γυναῖκες θανατόνονται, τρώγουσαι τὰ θανατηφόρα καὶ ςειρωτικὰ βότανα· ὢ τῆς μεγάλης ἀθεοφοβίας! ὢ τῆς φοβερᾶς καταδίκης! τὴν ὁποίαν ἔχουν νὰ λάβουν ἡ ἄθλιαις μετὰ θάνατον. ἐὰν τώρα δὲν μετανοήσουν, καὶ παύσουν ἀπὸ τὸ νὰ μεταχειρίζωνται τὰ τοιαῦτα διαβολικὰ καὶ σατανικὰ ἔργα!

Ὅτι οἱ ἄνδρες δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζωνται.

Ὅτι οἱ ἱερωμένοι δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζωνται.

Συμπεραίνεται λοιπὸν ἀπὸ τὰ εἰρημένα, ὅτι εἶναι ἀνοίκειον, ἄπρεπον, καὶ παντελῶς ἀσυγχώρητον εἰς τὴν πολιτείαν τῶν Χριςιανῶν, τὸ νὰ φοροῦν αἱ γυναῖκες καλλωπισμένα ἱμάτια, καὶ πολλῷ μᾶλλον οἱ ἄνδρες· διὰ τὶ, ἂν αὐτὰ ἦναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι εἶναι γένος μαλακὸν, ἀσθενὲς, καὶ φύσει φιλόκοσμον· « μὴ ἐπιλήσεται γὰρ φησὶ, νύμ» φη τὸν κόσμον αὐτῆς, καὶ παρθένος τὴν ςη» θοδεσμίδα αὐτῆς. (Ἱερ. β'. 32·) πόσῳ μᾶλ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λον εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τοὺς ἄνδρας, οἵ τινες εἶναι γένος τραχὺ, ἀνδρεῖον, καὶ φυσικὰ ἀφιλόκοσμον· οἱ γὰρ καλλωπιζόμενοι ἄνδρες, τῇ ἀληθείᾳ δὲν εἶναι ἄνδρες, ἀλλὰ ψεύδονται τὸ ὄνομά τους καὶ γυναικίζονται, ἑταιρίζονται, καὶ θηλυπρεπεῖς γίνονται· ὅθεν καλὰ εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος περὶ τούτων· » ὥστε καλλωπιστὴν εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι, ὁμοίως αἰσχρὸν » ἡγεῖσθαι φημὶ δεῖν τοὺς τοιούτους, ὡς τὸ ἑταιρεῖν, ἢ ἀλλοτρίοις γάμοις ἐπιβουλεύειν. (Λόγῳ πρὸς τοὺς νέους) Ἀνίσως δὲ πάλιν ἀπὸ τοὺς ἄνδρας ἁπλῶς ἦναι ἐμποδισμένα τὰ καλλωπισμένα ἱμάτια, πόσῳ μᾶλλον, καὶ ἀσυγκρίτως πόσῳ, εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τοὺς ἱερομένους, καὶ κληρικούς; οἵ τινες, καθὼς εἰς ὅλα τὰ ἄλλα πρέπει νὰ γίνωνται καλὸν παράδειγμα εἰς τοὺς λαϊκοὺς, ἔτσι χρεωστοῦν νὰ γίνωνται καὶ εἰς τὰ σεμνὰ, καὶ ταπεινὰ φορέματα· διὰ τὶ κατὰ τὴν Ἁγίαν καὶ οἰκουμενικὴν ζ΄. Σύνοδον, ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς κάθε ἱερομένος ἐπολιτεύετο μὲ σεμνὰ φορέματα, καὶ ὄχι μὲ μεταξωτὰ, καὶ παρδαλὰ καὶ ἑτερόχροα· ὑπερηφανείας γὰρ ταῦτα εἶναι ἴδια, καὶ φαντασίας κοσμικῆς· ἥτις πρέπει νὰ ἦναι μακρὰν ἀπὸ τὸ τάγμα τῶν ἱερομένων· ἄκουσον δὲ καὶ τὰ ἴδια λόγια τῆς Ἁγίας Συνόδου· » Πᾶσα βλακεία, καὶ κόσμησις σώματος, ἀλλότριά εἰσι τῆς ἱερατικῆς τάξεως... ἐκ γὰρ τῶν ἄνωθεν χρόνων πᾶς ἱερατικὸς ἀνὴρ μετὰ μετρίας, καὶ σεμνῆς ἀμφιάσεως ἐπολιτεύετο. πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, » ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περπερείας ἔχει κατηγορίαν, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος. ἀλλ' οὐδὲ ἐκ συριγκῶν ὑφασμάτων πεποικιλμένην ἐσθῆτα ἐνεδέδυτο· οὐδέ τινα προσετίθεσαν ἑτερόχροα ἐπιβλήματα ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων· ἤκουσαν γὰρ ἐκ τῆς θεοφθόγγου γλώσσης, ὅτι, οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν » τοῖς οἴκοις τῶν Βασιλέων εἰσίν· (Καν. ις΄.)

Ὅτι οἱ Μοναχοὶ δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζωνται.

Ὅτι τῶν ἐθνικῶν εἶναι ἴδιοι οἱ καλλωπισμοί.

Ἐὰν δὲ ἀπὸ τοὺς κληρικοὺς, καὶ ἱερωμένους εἶναι ἐμποδισμένα τὰ καλλωπισμένα φορέματα, πόσῳ μᾶλλον, καὶ ἀσυγκρίτως πόσῳ, εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τοὺς καλογήρους, καὶ μοναχούς; τοὺς ἀποταξαμένους τῷ Κόσμῳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῷ Κόσμῳ; τοὺς νενεκρομένους τῷ βίῳ καὶ τῇ σαρκὶ, καὶ μόνην τὴν ἐν Χριστῷ ζῶντας κεκρυμμένην ζωήν; Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, οἱ καλλωπισμοὶ τοῦ σώματος, δὲν εἶναι ἴδιοι τῶν Χριστιανῶν, ἀλλὰ τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ὀθωμανῶν, τῶν Ἑβραίων, καὶ τῶν λοιπῶν Ἐθνικῶν, τῶν ἀλλοτρίων τῆς πίστεως· τούτων οἱ υἱοὶ, καὶ αἱ θυγατέρες εἶναι κεκαλλωπισμέναι, καὶ στολισμέναι ὡσὰν τὰ ἀγάλματα τοῦ Ναοῦ· ὅθεν ὁ προφήτης Δαβὶδ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τῶν τοιούτων τὰς χεῖρας· ῥῦσαί με καὶ ἐξελοῦμε ἐκ χειρὸς υἱῶν ἀλλοτρίων..... ὧν οἱ υἱοὶ, ὡς νεόφυτα ἱδρυμένα ἐν » τῇ νεότητι αὐτῶν· αἱ θυγατέρες αὐτῶν κεκαλλωπισμέναι, περικεκοσμημέναι ὡς ὁμοίωμα Ναοῦ. (Ψαλ. ρμδ΄. 11.) τῶν δὲ Χριστιανῶν εἶναι ἴδιον τὸ νὰ φοροῦν τὸν φωτεινὸν, καὶ ὑπέρκαλον, καὶ λαμπρὸν χιτῶνα, καὶ ἱματισμὸν ὁποῦ ἐνεδύθησαν ἐκ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, ὅστις εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ ἡ κατὰ Χριστὸν ζωὴ, καὶ καθαρότης, καὶ χάρις. » ὅσοι γὰρ » φησιν εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. (Γαλ. γ΄. 27.) Ἐὰν τοῦτον τὸν καλλωπισμὸν οἱ Χριστιανοὶ εἶναι ἐνδεδυμένοι, καὶ οἱ δαίμονες τοὺς φοβοῦνται, καὶ οἱ ἄνθρωποι τοὺς ἐντρέπονται, καθὼς λέγει ἡ καλὴ καὶ εὔλαλος γλῶσσα τοῦ Χρυσοστόμου. » ἂν τὸν Χριστὸν ἐνδύσῃ, καὶ δαίμονές σε φοβηθήσονται· ἂν δὲ τὸν » χρυσὸν, καὶ ἄνθρωποι καταγελάσονται· ἐὰν » ἐνδύσῃ τὸν Χριστὸν, καὶ ἄνθρωποί σε αἰδεσθήσονται. (Λογ. ί. εἰς τὴν πρὸς Κολασ.)

Ὅτι τὰ φτιασίδια εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς.

Ταῦτα ὁποῦ εἴπωμεν περὶ τῶν καλωπισμῶν τῶν ἱματίων, λέγωμεν καὶ περὶ τῶν φτιασιδίων. ἤτοι περὶ τῶν ὑπογραφῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἐπιτριμμάτων, ψιμυθίων, βαψίματος τῶν ὀφρυδί-

ων, μαλλίων τε, καὶ γενείων τσιμπιδισμάτων, τσακισμάτων τῆς φωνῆς, ἐπιτετηδευμένου περιπατήματος, βλεμμάτων πορνικῶν, κινημάτων ἀσέμνων, σχημάτων ἡδονικῶν, καὶ ἄλλων τοιούτων σατανικῶν περιεργειῶν· ὅτι δηλαδὴ καὶ ταῦτα πάντα, εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, καθὼς εἶναι ἐμποδισμένα, καὶ τὰ καλλωπισμένα ἱμάτια· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, καὶ περισσότερον ἀπὸ ἐκεῖνα, εἶναι ταῦτα ἐμποδισμένα· πόθεν δῆλον; α΄. ἀπὸ τὰς Διαταγὰς ὅλων ὁμοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποςόλων· λέγουσι γὰρ ἐν βιβλίῳ πρώτῳ, Κεφ. η΄. ταῦτα. « μὴ καταζωγράφεισου τὸ ὑπὸ Θεοῦ πεποιημένον πρόσωπον· οὐδὲν γάρ ἐν σοὶ, ὅ κοσμήσεως δέεται· ἐπείπερ πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς καλὰ λίαν· ἀσελγὴς δ᾽ ἐν καλῷ ἐπικόσμησις, τεχνήτου χάριν ἐνυβρίζει. Καὶ β΄. ἀπὸ τὰ προῤῥηθέντα λόγια τοῦ Ἀποςόλου Πέτρου, καὶ Παύλου. διὰ τὶ ἀνίσως αὐτοὶ ἐμποδίζουν τὰς γυναῖκας ἀπὸ τοῦ νὰ καλλωπίζωνται μὲ ἱμάτια πολύτιμα καὶ μὲ χρυσία, καὶ μαργαριτάρια, τὰ ὁποῖα εἶναι σημάδια μόνον τοῦ πλούτου, πόσῳ μᾶλλον ἐμποδίζουν αὐτὰς ἀπὸ τὸ νὰ βάνουν φτιασίδια, τὰ ὁποῖα εἶναι καθ᾽ ἑαυτὰ περίεργα, πορνικὰ, καὶ σατανικὰ, καθὼς ἑρμηνεύει ὁ θεῖος Χρυσόςομος. » Εἰ δὲ, ἃ πλούτου » μόνον ἐςὶ τεκμήρια, ταῦτα περιεῖλεν (ὁ Παῦ» λος δηλαδὴ) χρυσὸν, μαργαρίτας, ἱμάτια » πολυτελῆ, πῶς οὐ πολλῷ μᾶλλον, ἃ περι» εργίας ἐςὶν; οἷον ἐπιτρίμματα, ὑπογραφὰς ὀ» φθαλμῶν, διατεθρυμμένην βάδισιν, διακεκλα» σμένην φωνὴν, ὄμμα ὑγρὸν, καὶ πάσης πορ» νείας γέμον;... ταῦτα γὰρ ἀναιδείας ἐςὶ καὶ » ἀσχημοσύνης. (Λόγ. η΄. εἰς τὴν α΄. πρὸς Τιμόθ.) εἰ δὲ τὰ ἐπιτρίμματα, καὶ φτιασίδια ἐμποδίζουν οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι ἀπὸ τὰς ὑπάνδρους γυναῖκας, καὶ τρυφιλὰς, καὶ πλουσίας, πόσῳ μᾶλλον ἐμποδίζουν αὐτὰ ἀπὸ τὰ κοράσια, καὶ τὰς παρθένους, κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσοῤῥήμονα. « εἰ » ταῖς ἄνδρας ἐχούσαις εἰ ταῖς τρυφώσαις, εἰ ταῖς » πλουτούσαις ταῦτα ἀπαγορεύει, πολλῷ μᾶλ» λον ταῖς παρθενίαν ἀναδεδεγμέναις; (Αὐτόθ.)

Πόσον ἐλέγχει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὰ φτιασίδια.

Ποῦ εἶναι λοιπὸν τώρα ἡ ἀδιάντροπαις ἐκείναις γυναῖκες, ὁποῦ μεταχειρίζονται τὰ φτιασίδια εἰς τὸ πρόσωπον, διὰ νὰ ἀπατήσουν τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ τὰς νομίσουν πῶς εἶναι εὔμορφαις; ἂς ἀκούσουν πῶς τὰς ἐλέγχει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καὶ τῶν λέγει· ὦ ἀνόητα γύναια, παύσατε ἀπὸ τοῦ νὰ κάμνετε ὡσὰν πύργον ὑψηλὸν τὴν κεφαλήν σας, βάλλουσαι μανδύλια πολλὰ, καὶ ξένα μαλλία εἰς αὐτὴν, καὶ ὄχι ἐδικάσας· παύσατε ἀπὸ τοῦ νὰ ἀλείφετε μὲ ψιμμύθια, καὶ σουλουμάδες καὶ σίμμι, καὶ μὲ ἄλλα χρώματα τὸ προσωπόν σας, τὸ ὁποῖον εἶναι μορφὴ Θεοῦ, ὡς πλάσμα Θεοῦ. καὶ ἀντὶ νὰ ἔχετε τὸ φυσικὸν, καὶ ἐδικόν σας πρόσωπον, ὁποῦ σᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς, ἐσεῖς ἔχετε προσωπίδας ξένας, καὶ μουτσούνας, μὲ τὰς ὁποίας φαίνεσθε, ὄχι πλέον ἄνθρωποι, ἀλλὰ μασκαράδες τῶν ἀνθρώπων.

» Μὴ κεφαλὰς πυργοῦτε νόθοις
» πλοκάμοισι γυναῖκες,
» Θρύπτουσαι μαλακοὺς, αὐχένας
» ἐκ σκοπέλων,
» Μηδὲ Θεοῦ μορφὰς ἐπαλείφετε
» χρώμασιν αἰσχροῖς.
» Ὥςε προσωπεῖα, κ᾽ οὐχὶ
» πρόσωπα φέρειν.

(Κατὰ γυναικῶν καλλωπιζομένων ἐν τοῖς ἔπεσι.)

Ὅτι τὰ φτιασίδια εἶναι κάλλος ψεύτικον.

Εἰ μὲν λέγει καὶ ἡ φύσις σᾶς ἔδωκε κάλλος, καὶ εἶσθε ἐκ φύσεως εὔμορφαις, μὴ σκεπάζετε τὸ φυσικὸν αὐτὸ κάλλος σας μὲ ξένα χρώματα, καὶ ἀλοιφὰς, καὶ μὲ αὐτὰ, ἢ νοθεύετε καὶ κάμνετε ψεύτικον τὸ κάλλος ἐκεῖνο ὁποῦ ὁ Θεὸς σᾶς ἐχάρισεν, ἢ τὸ ὀλιγότερον, δείχνετε πῶς δὲν εἶσθε φυσικὰ εὔμορφαις, καὶ διὰ τοῦτο ἀγωνίζεσθε μὲ τέχνας καὶ μηχανὰς ἐξωτερικὰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νὰ φαίνεσθε ὡραίαις. Εἰ δὲ καὶ φυσικὰ δὲν εἶσθε εὔμορφαις, ἀλλὰ ἄσχημαις, μὴ προσθέττετε καὶ ἄλλην ἀσχημάδα δευτέραν εἰς τὸ πρόσωπόν σας, καὶ γίνεσθε πλέον ἀσχημότεραις, μὲ τὸ ψεύτικον αὐτὸ, καὶ χειροποίητον κάλλος τῶν χρωμάτων· κάλλος ψεύτικον, τὸ ὁποῖον ἀγοράζουν καὶ ἡ πόρναις πτωχαῖς γυναῖκες, μὲ ὀλίγους παράδες· κάλλος ψεύτικον, τὸ ὁποῖον πίπτει εἰς τὴν γῆν, εὐθὺς ὁποῦ πλύνετε τὸ πρόσωπόν σας· κάλλος ψεύτικον, τὸ ὁποῖον διαλύει καὶ μία σταλαγματία νεροῦ, καὶ ἕνα μοναχὸν δάκρυον, καὶ ἕνας ὀλίγος ἱδρῶτας τοῦ προσώπου σας· τί λέγω; καὶ ἕνα μοναχὸν γέλοιον, ὅταν κινήσῃ τὰ μάγουλα τοῦ προσώπου σας, κάμνει νὰ πίπτῃ κατὰ γῆς τὸ τοιοῦτον κάλλος σας, καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἐσεῖς ἐφαίνεσθε προτίτερα εὔμορφαις, ἐν τῷ ἅμα ἐφάνητε ἄσχημαις, ἔχουσαι δύω μορφὰς, καὶ οὕτως ἐντροπιάζεσθε, καὶ προξενεῖτε γέλωτα εἰς ἐκείνους ὁποῦ σᾶς βλέπουν.

» Κάλλος δ' εἰ μὲν ἔδωκε φύσις,
» μὴ κρύπτε ἀλοιφῇ,
» Εἶδ' οὐ γεινομένῃσι συνέσπετο,
» δεύτερον αἶσχος
» Φεύγετε, ἐκ χειρῶν κάλλος ἐφελκόμεναι.
» Κάλλος, ὃ γαῖα φέρει, καὶ ὤνιόν
» ἐστι γυναιξὶ
» Πανδήμοις, ὀβολῶν περνομέναις ὀλίγων
» Κάλλος, ὃ ῥυπτόμενον χαμάδις ῥέει,
» οὐδὲ γέλωτι
» Ἵσατ' ἐπὴν λύσῃ χάρμα παρειὰν ὅλην,
» Καὶ δακρύων ὀχετοῖσιν ἐλέγχεται,
» ἰκμαλέῳτε
» Δείματι, καὶ ψεκάδος λύεται ἐξ ὀλίγης.
» Ἡ δὲ πάρος στίλβουσα, καὶ ἡ
» χαρίεσσα παρειὴ,
» Χάρμα μέγ' ἐξαπίνης, δίχροος ἐξεφάνη.
(Αὐτόθ.)

Προσθέττει δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἅγιος· ὅτι, ἂν καὶ ἦναι δυνατὸν, ἐσεῖς αἱ γυναῖκες νὰ ἀπατήσετε τοὺς ἄνδρας διὰ νὰ σᾶς νομίσουν πῶς εἶσθε εὔμορφαις μὲ τὰ φτιασίδια· ὅμως ἐσεῖς δὲν πρέπει νὰ τὸ ὑποφέρετε ποτὲ νὰ ἀλλάζετε τὸ πρόσωπον, καὶ τὴν μορφὴν ὁποῦ σᾶς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς, μὲ ἄλλο πρόσωπον ἀνθρώπινον καὶ τεχνικὸν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν διαβολικόν.

» Εἰ μὲν δὴ μῆχός τι λαθεῖν πόσιν,
» οὐ μὲν ἀνεκτὸν,
» Εἶδος ἀποκρύπτειν θειότερον
» βροτέῳ. (Αὐτόθ.)

Τί θέλει εἰπῇ ὁ Θεὸς εἰς τὰς γυναῖκας ὁποῦ βάνουν φτιασίδια.

Διὰ τί ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, θέλει ὀργισθῇ κατ' ἐπάνωσας, καὶ βλέποντας πῶς ἔχετε ἄλλην μορφὴν καὶ πρόσωπον, ἔξω ἀπὸ ἐκεῖνο ὁποῦ αὐτὸς σᾶς ἐχάρισεν, ἔχει νὰ φωνάξῃ μὲ θυμὸν μεγάλον εἰς τὴν κάθε μίαν ἀπὸ ἐσᾶς, καὶ νὰ εἰπῇ· κρημνί σου ἀπὸ ἐδῶ ἀνέσχυντον γύναιον, φύγε ἀπὸ τὸ πρόσωπόν μου νὰ μή σε ἰδῶ· ἔξω ἀπὸ τὴν βασιλείαν μου· δὲν σὲ γνωρίζω ποία εἶσαι· ἐσὺ δὲν εἶσαι πλάσμα ἐδικόν μου· διὰ τί ἐγὼ δέν σου ἔδωκα τέτοιον πρόσωπον· ἀλλὰ ὁ διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς· σκυλοπρόσωπη καὶ ἀδιάντροπη, ἐγὼ δὲν σὲ ἔγραψα μὲ φτιασίδια, ἀλλὰ σὲ ἔπλασα κατ' εἰκόνα ἐδικήν μου καὶ ὁμοίωσιν· καὶ λοιπὸν, πῶς ἠμπορῶ νὰ σὲ βάλλω εἰς τὴν βασιλείαν μου; καὶ νὰ ἔχω διὰ ἐδικήν μου εἰκόνα, ἐσένα ὁποῦ ἔγινες εἴδωλον τοῦ διαβόλου, μὲ τὰ στίμμια καὶ τοὺς σουλουμάδας, καὶ τὰ ψιμμύθια;

» Μήσε Θεὸς τοίοισιν ἀμείψηται
» χαλεπῆνας
» Τίς πόθεν ὁ πλάστης; ἔῤῥεμοι ἀλλοτρίη.
» Οὔσ' ἔγραψα κύων, ἀλλ'
» ἔπλασα εἰκόν' ἐμοῖο.
» Πῶς εἴδωλον ἔχω, εἴδεος ἀντὶ
» φίλου; (αὐτόθ.)

Πόσον ὁ Χρυσόστομος ἐλέγχει τὰς γυναῖκας ὁποῦ βάνουν φτιασίδια. — Ὅτι οὐδὲ ἡ παλαιαῖς γυναῖκες ἔβαναν φτιασίδια.

Ταῦτα μὲν εἶναι τὰ ἐλεγκτικὰ λόγια τοῦ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μεγάλου πατρὸς Γρηγορίου· ὁ δὲ θεῖος Ἰωάννης ὁ Χρυσόςομος ἐλέγχωντας καὶ αὐτὸς τὰς γυναῖκας ὁποῦ μεταχειρίζονται φτιασίδια, λέγει· ἀνίσως ἡ Λεία ἐκείνη ἡ γυναῖκα τοῦ Πατριάρχου Ἰακὼβ, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ἦτον ἄσχημος φυσικὰ, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ δὲν ἀγαπᾶτο τόσον ἀπὸ τὸν ἄνδρα της καθὼς ἡ ἀδελφή της Ῥαχὴλ, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ἦτον ἀπὸ Ἕλληνας καὶ εἰδωλολάτρας ἀναθρεμμένη, πλὴν καὶ μὲ ὅλας αὐτὰς τὰς φαινομένας εὐλογοφανεῖς αἰτίας, δὲν ἐτόλμησε νὰ βάλλῃ φτιασίδια εἰς τὸ πρόσωπον, καὶ νὰ διαφθείρῃ τὸν φυσικὸν χαρακτῆρα τοῦ προσώπου της, ἀλλ' ἐφύλαξεν αὐτὸν ἀκέραιον· πῶς ἐσὺ ἡ πιςὴ Χριςιανὴ ὁποῦ ἔχεις κεφαλήν σου τὸν Χριςὸν, ἀποτολμᾷς καὶ βάλλεις εἰς τὸ πρόσωπόν σου τοιαύτην Σατανικὴν μορφήν; πῶς δὲν ἐνθυμᾶσαι ὅτι αὐτὸ τὸ πρόσωπον ὁποῦ ψιμμυθίζεις, τὸ ἐκαθάρισας μὲ τὸ Ἅγιον Βάπτισμα; πῶς δὲν ςοχάζεσαι, ὅτι αὐτὰ τὰ χείλη ὁποῦ τώρα κοκκινίζεις, τὰ ἔβαψες τόσαις φοραῖς μὲ τὸ αἷμα τοῦ Δεσπότου Χριςοῦ ὁποῦ ἐκοινώνησες; ἤξευρε, ὅτι ἐσυναρμόσθης καὶ ἐνυμφεύθης μὲ τὸν Βασιλέα Χριςόν· ὁ ὁποῖος δὲν χαίρεται εἰς τὰ ἐξωτερικὰ αὐτὰ τοῦ σώματος χρώματα, ἀλλὰ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν κάλλος τῆς ψυχῆς, τοῦ ὁποίου εἶναι σφοδρὸς ἐραςής· διὰ τοῦτο παῦσαι ὦ γύναι ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀταξίαν τῶν φτιασιδίων. » Καὶ γὰρ Λεία ἡ τοῦ πατριάρχου γυ» νὴ, οὐκ οὖσα εὔμορφος, οὐκ ἠναγκάσθη τοιοῦ» τον οὐδὲν ἐπινοῆσαι· ἀλλὰ καὶ δυσειδὴς οὖσα » καὶ οὐ σφόδρα φιλουμένη παρὰ τοῦ συνοι» κοῦντος, οὔτε ἐπαινόησέ τι τοιοῦτον, οὔτε τὴν » ὄψιν διέφθειρεν· ἀλλ' ἔμενεν ἀκέραιον διατη» ροῦσα τὸν χαρακτῆρα, καὶ ταῦτα ὑπὸ Ἑλ» λήνων τραφεῖσα. Σὺ δὲ πιςὴ, καὶ τὸν Χριςὸν » ἔχουσα κεφαλὴν, σατανικὴν ἐπισάγεις ἡμῖν » μηχανήν; καὶ οὐκ ἀναμιμνήσκῃ τοῦ ὕδατος » τοῦ περικλύσαντός σου τὴν ὄψιν; τῆς θυσίας » τῆς κοσμούσης σου τὰ χείλη; τοῦ αἵματος » τοῦ φοινίξαντός σου τὴν γλῶτταν; μάθε ὅτι τῷ » Χριςῷ ἡρμόσθης, καὶ ἀπόςηθι τῆς ἀσχημο» σύνης ταύτης· οὐδὲ γὰρ τέρπεται τοῖς χρώ» μασι τούτοις ἀλλ' ἕτερον ἐπιζητεῖ κάλλος, οὗ » καὶ σφοδρὸς ἐςιν ἐραςὴς, τὸ ἐν τῇ ψυχῇ λέγω· » τοῦτο καὶ ὁ Προφήτης ἀσκεῖν ἐκέλευσε, καὶ » ἐπέλεγε » καὶ ἐπιθυμήσει ὁ Βασιλεὺς τοῦ κάλ» λους σου. (Ὁμιλ. λ΄. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν ἔχουν καμμίαν εὔλογον ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ βάνουν φτιασίδια.

Τί νὰ πολυλογῶ; οὐδὲ μίαν ἀφορμὴν καὶ αἰτίαν εὔλογον ἔχετε ὦ γυναῖκες, εἰς τὸ νὰ μεταχειρίζεσθε φτιασίδια· διὰ τὶ ἂν εἶσθε φυσικὰ εὔμορφαις, περιττὰ ταῦτα εἶναι εἰς ἐσᾶς (1)· ἂν εἶσθε ἄσχημαις, αὐτὰ σᾶς δείχνουν ἀσχημοτέρας· διὰ τὶ λέγει ὁ Ἐκκλησιαςής· » διεςραμμέ-

(1) Ἁρμόζει ἐδῶ ἡ Ἱςορία, ὁποῦ διηγεῖται ὁ Παῦλος λέγει γὰρ οὗτος, ὅτι μία κυρὰ ὡραιοτάτη καὶ εὔμορφος ὀνομαζομένη Φιλομάθεια, εἶχε δούλην, ἡ ὁποία, ὅταν ἡ κυρά της ἐζήτει τὸ νιψίδιον διὰ νὰ ἀσπρίσῃ τὴν ὄψιν της, τῆς ἀπεκρίνετο, ἀγκαλὰ καὶ κολακευτικῶς, ὅμως ἀληθῶς. « Ἐγὼ δὲν » θέλω νά σοι τὸ δώσω· διὰ τὶ, τὸ νὰ ἀσπρίζῃς ἐσὺ τὸ πρόσω» πόν σου μὲ τὸ νιψίδιον, εἶναι τὸ ἴδιον, ὡσὰν νὰ ἀσπρίζῃς » τὸ ἐλεφάντινον κόκκαλον· καὶ ὅταν ἡ κυρά της ἐζήτει νερὸν νὰ νίψῃ τὰς χεῖρας πρὸς ὡραϊσμὸν, ἡ δούλη ἀπεκρίνετο· « δὲν » σου χρειάζεται· διὰ τὶ αἱ χεῖρές σου εὐκολώτερα ἠμποροῦν » νὰ καθαρίσουν τὸ νερὸν, παρὰ νὰ καθαρισθῶσιν ἀπὸ αὐτό. καὶ ὅταν ἐζήτει τὰ ςολίδια διὰ νὰ ςολισθῇ, ἡ δούλη ἀπεκρίνετο· « περιττὰ εἶναι τὰ ςολίδια εἰς ἐσέ· διὰ τὶ ἐσὺ πε» ρισσότερον ςολίζεις τὰ ςολίδια, παρὰ ὁποῦ τὰ ςολίδια » ςολίζουν ἐσένα. Βλέπετε, πῶς ἕως καὶ ἡ ἐξωτερικαῖς γυναῖκες καὶ δούλαις περιττὰ ἐςοχάζοντο τὰ νιψίδια καὶ ςολίδια εἰς τὰς ὡραίας γυναῖκας; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, ἐπαινεῖ τὴν Ἑλλήνισαν ἐκείνην γυναῖκα ὁποῦ εἶπεν, ὅτι ὁ ςολισμὸς, εἶναι ἴδιος τῶν πορνῶν γυναικῶν, καὶ ὄχι τῶν σωφρόνων· « λίαν ἄγαμαι τὴν παλαιὰν » Λακεδαίμονα κοσμεῖσθαι ἀπαγορεύσασαν ταῖς σώφροσι τῶν » γυναικῶν· ἑταίραις γὰρ μᾶλλον πρέπειν τοῦτ' ἐνόμισε, ταῖς » πάγας καὶ δίκτυα ἐπὶ θήρᾳ τῶν ἀκολάςων νέων ἐπινοού» σαις. (Ἐπιςολ. αυπέ. Ὀφελίῳ σχολαςικῷ).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» νον, οὐ δυνήσεται κοσμηθεῖναι. (Ἐκκλ. ά. 15.) καὶ πάλιν » τίς δυνήσεται κοσμῆσαι, ὃν ἂν ὁ » Θεὸς διαςρέψῃ; (Ἐκκλ. ζ'. 14.) ἂν θέλετε μὲ αὐτὰ νὰ ἀρέσετε καλλίτερα εἰς τοὺς ἄνδρας σας, ἠξεύρετε ὅτι περισσότερον τοὺς λυπεῖτε μὲ τοῦτο, καὶ πλέον δυσάρεςαις εἰς αὐτοὺς γίνεσθε· ἂν εἶσθε γραίαις, καὶ θέλετε νὰ φαίνεσθε νέαις μὲ τὰ ψιμμύθια, γινώσκετε ὅτι ἡ ζαρομάτάδες τοῦ προσώπου σας, καὶ τὰ ἄσπρα μαλλίασας, καὶ τὰ σάπια, καὶ ἐβγαλμένα ὀδόντια ὁποῦ ἔχετε, μαρτυροῦσι τὸ γηρατεῖόν σας.

Ἐὰν δὲ εἰς ὅλον τὸ ὕςερον καὶ θέλετε νὰ καλλωπίζεσθε διὰ νὰ καυχᾶσθε εἰς τὰ τοιαῦτα· ἀλλοίμονον! καὶ αὐτὰ σᾶς κάμνουν περισσότερον νὰ ἐντρέπεσθε, καὶ νὰ ταπεινόνεσθε, καὶ νὰ κρύπτεσθε νὰ μὴν σᾶς βλέπουν οἱ ἄνθρωποι, καὶ μάλιςα οἱ ἄνδρες, καὶ αἱ ὅμοιαί σας γυναῖκες, ὁποῦ σᾶς ἠξεύρουν πῶς μεταχειρίζεσθε τὰ τοιαῦτα.

» Βούλει ἀρέσαι τῷ ἀνδρί; τοῦτο αὐτὸν μᾶλ- » λον λυπεῖ· καὶ οὐκ αὐτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ » τοὺς ἔξω, κατηγόρους παρασκευάζει γενέσθαι· » βούλει νέα φαίνεσθαι; τοῦτό σε ταχέως εἰς γῆ- » ρας ἄξει· βούλει καλλωπίζεσθαι; τοῦτό σε αἰ- » σχύνεσθαι ποιεῖ· εἶναι λόγια τοῦ αὐτοῦ Χρυσοςόμου. (Ὁμιλ. λ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Ὅτι οἱ καλλωπισμοὶ τῶν ἱματίων εἶναι ἴδιοι τῶν νηπιοφρόνων.

Ἀνίσως λοιπὸν καὶ οἱ Χριςιανοὶ ἄνδρες, καὶ ἡ Χριςιαναῖς γυναῖκες δὲν παρακινηθοῦν ἀπὸ ἄλλο διὰ νὰ καταφρονήσουν τὰ καλλωπισμένα ἱμάτια, τὸ ὀλιγώτερον ὀλιγώτερον πρέπει νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ τὰ καταφρονήσουν τοῦτο ὁποῦ θέλω νὰ εἰπῶ· διὰ τὶ, καθὼς τὰ μικρὰ παιδία καὶ νήπια, διὰ τὴν ἀγνωσίαν τοῦ νοός των, χαίρονται καὶ καυχῶνται εἰς τὰ κολλύρια, εἰς τὰ συραύλια, εἰς τὰ ἀςραγάλεια, καὶ εἰς ἄλλα παρόμοια εὐτελῆ, τὰ ὁποῖα κοντὰ εἰς τοὺς τελείους καὶ γνωςικοὺς ἄνδρας εἶναι εὐκαταφρόνητα· ἔτσι καὶ οἱ νηπιόφρονες, καὶ ὀλίγης γνώσεως ἄνθρωποι, χαίρωσι, καὶ καυχῶνται εἰς τὰ καλλωπισμένα ἱμάτια, τὰ ὁποῖα οἱ γνωςικοὶ καὶ σοφοὶ ἄνδρες καταφρονοῦν ὡς εὐτελῆ καὶ οὐδαμινά.

Καὶ κατὰ ἀλήθειαν δὲν εἶναι ἐντροπή σου μεγάλη ὦ ἄνθρωπε, ἐσὺ ὁποῦ ἐκτίσθης λογικὸς ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ τῶν ἀλόγων ζώων Βασιλεὺς νὰ καλλωπίζεσαι καὶ νὰ χαίρῃς εἰς τὰ δέρματα τῶν προβάτων, καὶ λαγωῶν, καὶ κουναδίων, καὶ λύκων, καὶ ἱππελαφίων, καὶ ἀλωπέκων καὶ ἀλουπίων; δὲν εἶναι ἐντροπή σου νὰ ἐφραίνεσαι εἰς τὰ νήματα καὶ ἔντερα τῶν σκωλίκων, τῆς κάμπης, καὶ τῆς μετάξης; δὲν εἶναι ἐντροπή σου νὰ ἀγάλλεσαι εἰς τὰ χρώματα καὶ βαφὰς τῶν χρωμάτων τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα χρώματα ἔχουσι πολὺ λαμπρότερα καὶ ὡραιότερα ἀπὸ λόγου σου τὰ χόρτα τοῦ ἀγροῦ, τὰ σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενα, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος; δὲν εἶναι ἐντροπή σου μεγάλη ὦ γύναι, ἐσὺ ἡ κατ' εἰκόνα Θεοῦ τιμηθεῖσα, νὰ καλλωπίζεσαι μὲ τὸ χρυσίον καὶ ἀργύριον, τὸν πηλὸν καὶ λάσπην τῆς γῆς; νὰ καυχᾶσαι εἰς τὰ μαργαριτάρια, τὰ ὁποῖα κατὰ τοὺς Φυσικοὺς, εἶναι αὐγὰ τῆς πίννας καὶ τῶν εὐτελῶν ὀςρέων, καὶ ζωοφύτων τῆς θαλάσσης; δὲν εἶναι ἐντροπή σου νὰ καταφορτώνεσαι μὲ τόσον βάρος τῶν πετρῶν καὶ τῶν λιθαρίων; πρᾶγμα ὁποῦ ἕως καὶ ὁ Ποιητὴς ἐκεῖνος καὶ Ἕλλην Ὅμηρος, ἐςοχάσθη, ὄχι εὐτυχίαν, καὶ εὐχὴν, ἀλλὰ δυςυχίαν καὶ κατάραν, τὴν ὁποίαν ἐσὺ ἐκληρονόμησες μὲ τὰ ςολίδια, καθὼς λέγει ὁ σοφὸς Συνέσιος, » τὸν λάϊνον χιτῶνα, τὴν ὁμηρικὴν » ἀρὰν ἐφ' ἑαυτοὺς ἕλκοντες. (Λόγ. περὶ Βασιλείας.) καὶ συντόμως εἰπεῖν, δὲν ἐντρέπεσθε ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ, καὶ ἐσεῖς ἡ Χριςιαναῖς, οἱ ὁποῖοι ἐκτίσθητε διὰ τὸν οὐρανὸν, καὶ τῶν ὁποίων ὅλος ὁ κόσμος δὲν εἶναι ἀντάξιος, ὡς λέγει ὁ Παῦλος (Ἑβραί. ιά.) δὲν ἐντρέπεσθε, λέγω, νὰ εἶσθε τόσον ἐξιππασμένοι, καὶ τόσον ἔκδοτοι εἰς τὰ ςολίδια τῶν ἱματίων, τὰ γήϊνα, τὰ φθαρτὰ, καὶ ἄχρηςα, καὶ σητόβρωτα;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅθεν σοφώτατα εἶπεν ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ἂν ἰδῇς, λέγει, κανένα ὁποῦ νὰ φορῇ ἀνθηρὰ καὶ καλλωπισμένα ἱμάτια, νὰ τὸν ςοχασθῇς ὡς ἕνα μωρὸν καὶ νηπιόφρονα ἄνθρωπον, καὶ ἔτσι νὰ τὸν καταφρονήσῃς. » Εἶδές τινὰ » μέγα φρονοῦντα; ἐσθῆτα ἀνθινὴν περιβεβλη» μένον; δακτυλίῳ τὴν χεῖρα περιλαμπόμενον; » σφενδόνην τὴν τῶν πολυτίμων φέροντα, καὶ » ἐπὶ ταύτῃ μέγα φρονοῦντα; σηρικῶν νήμασιν » ἠμφιεσμένον; εἰ μὲν ἄλλο τὶ ἐςὶ, φοβήθητι· εἰ » δὲ χοῦς ἀπὸ τῆς γῆς, καταφρόνησον. (Ὁμίλ. ιά. εἰς τὴν Ἑξαήμερ.) καὶ ὁ θεῖος δὲ Χρυσόςομος λέγει « νωθρᾶς καὶ ῥαθύμου ψυχῆς τὸ » θαυμάζειν εὐανθὲς ἔνδυμα, καὶ κατὰ τὴν » ἐργασίαν λεπτόν· ψυχὴ δὲ μεγαλοφυὴς, ἡ » τοῦ ὄντος κόσμου τοῦ ἀληθινοῦ αἰσθανομένη, » διαπτύει πᾶσαν μαλακὴν αἰσθητὰ, τὴν ὑψη» λοτέραν αὐτῆς ἐπιποθοῦσα, τὴν ἀπτόητον, » τὴν ἀπερίεργον, τὴν εὐπρεπεςέραν, τὴν σε» μνοτάτην ἁγνείαν πάντων προτιμήσασα. (Λόγ. ὅτι οὐ δεῖ εὐτραπελίζειν τὸν ἀσκητήν.)

Πόσα κακὰ προξενεῖ ἡ περίεργος θεωρία τῶν ὀφθαλμῶν.

Εἴπομεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζωνται, καὶ νὰ βασοῦν μυριςικὰ, καὶ νὰ μεταχειρίζωνται φτιασίδια οἱ Χριςιανοὶ, οὔτε ἄνδρες, οὔτε γυναῖκες. τώρα δὲ λέγομεν ὀλίγα τινὰ, καὶ ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ βλέπουν μὲ περιέργειαν τὰ κάλλη τῶν σωμάτων· διατὶ ἀπὸ τὰς περιέργους θεωρίας τῶν εὐμόρφων προσώπων, προξενεῖται κέντρον ἔρωτος καὶ ἐπιθυμίας εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν· καὶ ὄχι μόνον πορνεύουσι, καὶ μοιχεύουσι κατὰ διάνοιαν οἱ περιέργως βλέποντες, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος· (Ματθ. έ. 28.) ἀλλὰ εἰς ὅλον τὸ ὕςερον, καταντῶσι καὶ εἰς τὸ νὰ πορνεύουν, καὶ νὰ μοιχεύουν καὶ μὲ τὴν πρᾶξιν.

Ὅθεν εἶπεν ὁ σοφὸς Σειρὰχ » ἀπόςρεψον ὀφ» θαλμὸν ἀπὸ γυναικὸς εὐμόρφου, καὶ μὴ κα» ταμάνθανε κάλλος ἀλλότριον. ἐν κάλλει γυ» ναικὸς πολλοὶ ἐπλανήθησαν· καὶ ἐκ τούτου » φιλία ὡς πῦρ ἀνακαίεται. (Σειρὰχ. θ'. 8.) διὰ τοῦτο καὶ κοινὴ παροιμία παρὰ πάντων λέγεται αὕτη » ἐκ τοῦ ὁρᾷν τίκτεται τὸ ἐρᾷν. » ἔτσι οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ (ἤτοι τοῦ Σήθ.) ἰδόν» τες τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων (ἤτοι τοῦ Κάϊν) ὅτι καλαὶ εἰσὶν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖ» κας ἀπὸ πασῶν ὧν ἐξελέξαντο. (Γέν. ς'. 2.) ἔτσι ὁ Σαμψὼν εἶδεν ἐν Θαμναθᾷ γυναῖκα ἀλλόφυλον καὶ ἠγάπησεν αὐτὴν καὶ ἔπαθεν τὰ κακὰ ἐκεῖνα ὁποῦ ἔπαθεν· (Κριτ. ιδ'. 1.) ἔτσι ὁ Δαβὶδ διὰ νὰ εἰδῇ λουομένην τὴν Βηρσαβεὲ ἔπεσεν εἰς μοιχείαν, καὶ φόνον, (β'. Βασιλ. ιά. 2.) καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀναρίθμητοι εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔπεσαν εἰς πορνείας καὶ μοιχείας, ἐξ αἰτίας τῶν περιέργων ὀφθαλμῶν· καὶ σχεδὸν οἱ περισσότεροι ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ τὴν σήμερον πίπτουν εἰς τὰ πάθη τῆς σαρκὸς, πρώτην καὶ κυρίαν ἀφορμὴν ἔλαβον τὴν περίεργον θεωρίαν τῶν ὀφθαλμῶν· ὅθεν ὁ θεῖος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἐπαρακινήθη νὰ γράφῃ ταῦτα· » Ἐπει» δὴ ἐκ τοῦ ὁρᾷν τὸ ἐρᾷν τίκτεται· διὰ τοῦτο » καὶ ὁ Χριςὸς τὸν ἀκολάςως ἐςιῶντα τὰς ὄ» ψεις, μοιχὸν εἶναι ἀπεφήνατο, οὐ τὴν πρᾶ» ξιν μόνον· ἀλλὰ καὶ τὴν ἔνοιαν προανας έλ» λων (Ἐπιςολ. σνδ'. Παύλῳ.) καὶ πάλιν » τὴν ἀκόλασον ὄψιν τὴν τοῖς ἀλλοτρίοις κάλ» λεσιν ἐςιῶσαν ἑαυτὴν, κολάσειν εἰκότως ἠ» πείλησεν ὁ Σωτὴρ, πραγμάτων ἡμᾶς ἀπαλ» λάττων, καὶ ἀμηχανίας πολλῆς· ἵνα μὴ τὸ » κάλλος διὰ τῶν ὀφθαλμῶν εἰσρυὲν, τὸν νοῦν » καταδουλώσηται, καὶ τὰ καίρια τῆς ψυχῆς » προκαταλαβὸν, τὸν λογισμὸν πείσει τῷ πά» θει παραχωρῆσαι· οὗ κρατηθέντος, δυσίατον » (ἵνα μὴ λέγω ἀνίατον) γίνεται τὸ κακόν. » (Ἐπιςολ. συιά. Ἡλίᾳ διακόνῳ.) ὁ δὲ θεῖος Χρυσόςομος ἠναγκάσθη νὰ εἰπῇ, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ μὲ περιέργειαν βλέπουν κάλλη γυναικῶν, ἦτον καλλίτερον, νὰ ἦτον ὁλότελα τυφλοί. » Βέλτιον τοὺς τοιούτους πονηροὺς εἶναι, ἢ εἰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τὰ τοιαῦτα κεχρῆσθαι τοῖς ὀφθαλμοῖς. (ἐν τῇ Ἐκλογῇ.)

Τί πρέπει νὰ κάμνουν οἱ Χριςιανοὶ ὅταν συνομιλοῦν μὲ γυναῖκας.

Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει » οὐ μοι- » χεύσεις, φησὶν ὁ νόμος· σὺ δὲ, οὐδὲ ἐπιθυ- » μήσεις, ἐκ περιέργου θέας, καὶ φιλοπόνου φλέγων τὸ πάθος. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα.) Διὰ τοῦτο, ὅσοι Χριςιανοὶ φοβοῦνται τὸν Θεὸν, καὶ ἀγαποῦν τὴν σωφροσύνην καὶ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς των, δὲν πρέπει νὰ τεντόνουν τὰ ὀμμάτιά των ἐπάνω εἰς τὰ πρόσωπα τόσον τῶν γυναικῶν, ὅσον καὶ τῶν ἀνδρῶν, κἂν καὶ ἦναι γραῖαι καὶ γέροντες, ὡς συμβουλεύουν οἱ θεῖοι Πατέρες, οἱ καλούμενοι Νηπτικοί· ἀλλ' ἂν τὸ καλέσῃ ἡ χρεία, νὰ λαλήσουν μὲ γυναῖκας, πρέπει νὰ νεύουν κάτω τοὺς ὀφθαλμούς των, καὶ νὰ τοὺς ἀποςρέφουν ἀπὸ τὴν θεωρίαν αὐτῶν, καὶ ἔτσι νὰ συνομιλοῦν μὲ αὐτάς. Ἀπὸ δὲ τὰς θεωρίας καὶ συνομιλίας τῶν καλογραίων, πρέπει τόσον νὰ φυλάττωνται, ὅσον φυλάττονται καὶ ἀπὸ τὴν φωτίαν, καὶ ἀπὸ τὴν παγίδα τοῦ διαβόλου. Ἔτσι συμβουλεύει ὁ Ἅγιος Ἰσαὰκ νὰ κάμνον οἱ Χριςιανοὶ, καὶ οἱ Μοναχοί· » ἐὰν ἀναγκασθῇς λαλῆσαι γυναιξὶ, ςρέ- » ψον σου τὸ πρόσωπον ἐκ τῆς θέας αὐτῶν, » καὶ οὕτως αὐταῖς διαλέγου· ἀπὸ δὲ Κανονι- » κῶν ἀπέχου ὡς ἀπὸ πυρὸς, καὶ ὡς ἀπὸ πα- » γίδος διαβόλου, ἔκ τε τῆς ἀπαντήσεως αὐ- » τῶν, καὶ συνομιλίας, καὶ θέας. (Λόγ. ζ'. Σελ. 49.)

Ὅτι οἱ μὴ θεωροῦντες γυναῖκας λυτρόνονται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν.

Καθὼς γὰρ ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῶν ὀφθαλμῶν οἱ περισσότεροι πίπτουν εἰς τὰ πάθη τῆς σαρκὸς, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω· ἔτσι ἐξ ἐναντίας ἀπὸ τὴν ἀποςροφὴν τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἀπὸ τὸ νὰ μὴ θέλουν νὰ βλέπουν τινὲς εἰς πρόσωπα γυναικῶν, λυτρόνονται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν· ἔτσι ὅλος ὁ χορὸς τῶν ὁσίων Πατέρων, φεύγοντες εἰς τὰς ἐρήμους, καὶ μὴ βλέποντες κάλλη γυναικῶν, εὐκόλως ἐλυτρώθησαν ἀπὸ τῆς σαρκὸς τὴν ἐπιθυμίαν· ἔτσι καὶ αὐτοὶ πολλάκις οἱ Ἐθνικοὶ, μὴ θελήσαντες νὰ ἰδοῦν ὡραίας γυναῖκας, ἔμειναν ἐλεύθεροι ἀπὸ τὰς σαρκικὰς ἡδονάς.

Ὁποιος ἰδῇ καὶ ἐπιθυμήσει γυναῖκα, τί πρέπει νὰ κάμνῃ διὰ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν.

Διὰ τοῦτο ὁ μέγας ἐκεῖνος Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, νικήσας τὸν Βασιλέα Δαρεῖον μὲ ὅλην τὴν φαμιλίαν του, καὶ ἀκούων ἀπὸ τοὺς φίλους του νὰ λέγουν, ὅτι ἡ γυνὴ τοῦ Δαρείου ἦτον ἡ ὡραιοτάτη ἀπὸ ὅλας τὰς γυναῖκας τῆς Ἀσίας, ἐπρόςαξε νὰ μὴ τὴν φέρουν ἔμπροσθέν του νὰ τὴν ἰδῇ· ὁ δὲ μέγας Βασίλειος λέγει, ὅτι οὐδὲ τὰς θυγατέρας τοῦ Δαρείου, τὰς τόσον καὶ αὐτὰς εἰς τὸ κάλλος ὡραίας, ὁ Ἀλέξανδρος νὰ ἰδῇ δὲν ἠθέλησε (Λόγ. πρὸς τοὺς νέους) διὰ τοῦτο Σκιπίων ὁ πρεσβύτερος, δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ φέρουν ἔμπροσθέν του καμμίαν ἀπὸ τὰς σκλαβωμένας γυναῖκας, ὁποῦ οἱ ςρατιῶται ἐπίαναν εἰς τὸν πόλεμον· διὰ τοῦτο ὁ Κύρος ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, δὲν ἠθέλησε νὰ ἰδῇ εἰς τὸ πρόσωπον τὴν Πάνθειαν γυναῖκα τοῦ Ἀβραδάτου Βασιλέως τῶν Σούσων, τὴν ὑπερβαίνουσαν εἰς τὰ κάλλη τὰς ἄλλας γυναῖκας, ὡς γράφει ὁ θεῖος Ἱερώνυμος· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀφρικανὸς ὁ Στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων, οὔτε ἐκαταδέχθη νὰ ἰδῇ τὰς θυγατέρας τῶν Ἱσπανῶν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐδικός μας Προφήτης καὶ Βασιλεὺς Δαβὶδ, ἐπειδὴ καὶ ἔπεσεν εἰς τὰ πάθη τῆς σαρκὸς ἀπὸ τὴν θεωρίαν τῶν ὀφθαλμῶν, ἐσωφρονίσθη, καὶ τούτου χάριν παρακαλεῖ τὸν Θεὸν νὰ τοῦ ἀποςρέψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς, διὰ νὰ μὴ βλέπῃ μάταια καὶ πρόσκαιρα κάλλη· » ἀπόςρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου τοῦ μὴ ἰδεῖν » ματαιότητα. (Ψαλ. ριη'.) ἤξευρε γὰρ ὅτι εἰς τὸν πόλεμον τῆς σαρκὸς, ἄλλη νίκη εὐκολωτέρα δὲν εἶναι, ὡσὰν τὸ νὰ μὴ βλέπῃ ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὸ νὰ φεύγῃ τελείως ἀπὸ τὰ σκανδαλί-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ζοντα πρόσωπα· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐπίτηδες εἶπεν, » οὐχὶ ςέκεσθε καὶ πολεμεῖτε, ἀλλὰ φεύγετε τὴν πορνείαν. (ά. Κορινθ. ς΄. 18.) Ἐὰν ὅμως τύχῃ νὰ ἴδῃ τινὰς καμμίαν γυναῖκα ὡραίαν, καὶ νὰ τὴν ἐπιθυμήσῃ, τί πρέπει νὰ κάμῃ διὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν κακὴν ἐπιθυμίαν; τὸν συμβουλεύει καὶ ὁ Θεῖος Χρυσόςομος καὶ τοῦ λέγει, ὅτι νὰ μὴν ἴδῃ δεύτερον ἐκείνην τὴν γυναῖκα· νὰ δώσῃ τὸν νοῦν του εἰς ἀνάγνωσιν ἱερῶν Βιβλίων, εἰς ἀναγκαίας φροντίδας, εἰς προςασίας πτωχῶν, εἰς βοηθείας ἀδικουμένων, εἰς προσευχὰς, καὶ εἰς τὸν ςοχασμὸν καὶ μελέτην τοῦ θανάτου, τῆς κρίσεως, καὶ τῆς κολάσεως.

» Ὅταν οὖν ἴδῃς γυναῖκα καλὴν, καὶ πάθῃς τι πρὸς αὐτὴν, μηκέτι ἴδῃς, καὶ ἀπηλλάγης· καὶ πῶς δυνήσομαι μηκέτι ἰδεῖν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἑλκόμενός φησιν; ἑτέροις σεαυτὸν δὸς, περιέλκουσι τὴν ψυχὴν, βιβλίοις, φροντίσιν ἀναγκαίαις, βοηθείαις ἀδικουμένων, εὐχαῖς, φιλοσοφίᾳ τῇ περὶ τῶν μελλόντων τοιούτοις κατάδησον τὴν ψυχήν. (Λόγ. ζ΄. εἰς τὸν πρὸς Κορινθ. β.) Τὸν συμβουλεύει δὲ καὶ πρὸς τούτοις νὰ ςοχάζεται, ὄχι τὸ ἔξωθεν ἄνθος καὶ κάλλος τοῦ προσώπου, ἀλλὰ μὲ τὸν νοῦν του νὰ ευγάνῃ καὶ νὰ χωρίζῃ τὸ ἐπάνωθεν δέρμα τοῦ προσώπου, καὶ νὰ ςοχάζεται, πῶς ἐκεῖνο ὁποῦ κρύπτεται ὑποκάτω, εἶναι συγχαμερὸν τόσον, ὁποῦ ἄνθρωπος δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸ ἴδῃ χωρὶς ἀηδίαν· διὰ τὶ δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ ἕνα ἐγδαρμένον κρανίον, κατακόκκινον, γεμάτον ἀπὸ αἷμα, ἄγριον, καὶ φοβερὸν εἰς τὴν ὄψιν καὶ θεωρίαν· » μὴ τοίνυν μηδὲ ἐνταῦθα τῷ ἄνθει πρόσεχε, ἀλλ᾽ ἐνδότερον διάβηθι τῷ λογισμῷ· καὶ τὸ δέρμα τὸ καλὸν ἐκεῖνο περιελὼν τῷ λογισμῷ, περιεργάζου τὰ ὑπὸ τούτῳ κείμενα (αὐτόθ.)

Ἔνςασις.

Ἀλλὰ τί ἀποκρίνονται μερικοὶ ἄνδρες καὶ μερικαῖς γυναῖκες; ἡμεῖς δὲν καλλωπιζόμεθα διὰ πορνείαν, ἢ μοιχείαν, οὔτε βαςοῦμεν μυρισικὰ, ἢ κάμνομεν φτιασίδια, ἢ βλέπομεν μὲ περιέργειαν, διὰ κανένα σκοπὸν κακόν· ὄχι· ἀλλὰ μεταχειριζόμεθα ταῦτα πάντα, ἁπλῶς, καὶ κατὰ συνήθειαν μόνην.

Λύσις.

Πρὸς τοὺς ὁποίους ἡμεῖς τριχῶς ἀνταποκρινόμεθα, λέγοντες μὲ τὸν Θεῖον Χρυσόςομον. πρῶτον μὲν ὅτι ὁ Θεὸς ὁποῦ ἐτάζει καρδίας καὶ νεφροὺς, αὐτὸς ἠξεύρει ἂν κατὰ ἀλήθειαν, καὶ κατὰ συνείδησιν τῆς ψυχῆς σας, λέγετε ταῦτα, καὶ οὐχὶ καθ᾽ ὑπόκρισιν καὶ ψεῦδος, ἄλλα μὲν ἔχοντες εἰς τὴν καρδίαν σας, ἄλλα δὲ λέγοντες μὲ τὸ ςόμα σας· καὶ εἰς Θεὸν ἐσεῖς ἔχετε νὰ δόσετε ἀπολογίαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἂν αὐτὰ δὲν τὰ μεταχειρίζεσθε μὲ κακὸν σκοπὸν, καθὼς λέγετε, « ἀλλ᾽ οὐχ ὥςε πορνεῦσαι ποιεῖς; ἀλλὰ τί; ὥςε θαυμασθῆναι; καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, οὐδὲ ἐρυθριᾷς ἐπὶ τούτοις βουλομένη θαυμάζεσθαι; ἀλλ᾽ ἁπλῶς φησι ταῦτα » περίκειμαι, οὐδὲ ἐπὶ τούτῳ· οἶδεν ὁ Θεὸς ἃ » φθέγγῃ πρὸς ἡμᾶς· μὴ γὰρ ἐμοὶ δίδως λόγον, » ἐκείνῳ τῷ παρόντι τοῖς γινομένοις, καὶ τότε » ἐξετάσοντι ταῦτα. (Λόγ. ή. εἰς τὴν ά. πρὸς Τιμόθ.)

Δεύτερον ἀποκρινόμεθα εἰς αὐτούς· ὅτι ἔςω καθ᾽ ὑπόθεσιν, πῶς ἐσεῖς οἱ ἄνδρες, καὶ αἱ γυναῖκες ὁποῦ καλλωπίζεσθε, δὲν τὰ κάμνετε μὲ κακὸν καὶ πορνικὸν σκοπόν· ὅμως πάλιν καὶ ἔτσι δὲν πρέπει τελείως νὰ τὰ μεταχειρίζεσθε· διατὶ, ἔςω, ἐσὺ ὁ ἄνδρας ὁποῦ καλλωπίζεσαι, καὶ μυρίζεσαι, δὲν τὰ κάμνεις διὰ νὰ πορνεύσῃς, ἢ νὰ μοιχεύσῃς· ἀλλ᾽ ὅμως ἡ δυςυχὴς γυναῖκα ὁποῦ σὲ βλέπει ἔτσι καλλωπισμένον, ἔτσι μυρισμένον, ἔτσι φτιασμένον, ἕλκεται καὶ παγιδεύεται εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ἐδικήν σου, καὶ διὰ τῆς ἐπιθυμίας, πορνεύει, καὶ μοιχεύει μὲ ἐσένα· ὅθεν ἐσὺ γίνεσαι πρόξενος τῆς ἁμαρτίας ἐκείνης καὶ ἀπωλείας· καὶ κληρονομεῖς τὸ οὐαὶ, ὡς σκανδαλίσας τὴν ψυχὴν ἐκείνης τῆς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ταλαιπώρου. ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι καὶ πολλαῖς φοραῖς ἐσὺ ἀναγκάζεσαι νὰ πέσῃς εἰς πορνείαν μὲ τὴν γυναῖκα ἐκείνην ὁποῦ σὲ ὠρέχθη διὰ τὸν καλλωπισμὸν, βλέπωντας αὐτὴν, οὕτω νὰ σὲ ζητῇ· καὶ ὁ πρότερον μὴ καλλωπιζόμενος διὰ πορνείαν, ὕςερον ὕςερον πίπτεις εἰς τὴν πορνείαν ἐξ αἰτίας τῶν καλλωπισμῶν· ἔτσι τὸ βεϐαιοῦσιν οἱ Θεῖοι Ἀπόςολοι, λέγοντες εἰς τὰς διαταγάς των· (Βιϐλ. ά. Κεφ. γ΄.) » μὴ καλ-» λωπιζόμενος γίνου εἰς τὸ ἀγρευθῆναί τινα ἑτέραν » ἐπὶ σοί· εἴτε γὰρ ἀναγκασθεὶς ὑπ' αὐτῆς, ἁ-» μαρτήσῃς εἰς αὐτὴν, θάνατος παρὰ Θεοῦ ἐ-» πελεύσεταί σοι αἰώνιος, ἐν αἰσθήσει πικρῶς » κολαζομένῳ· εἴτε μὴ ποιήσῃς τὸ μύσος, ἀλλ' » ἀποσεισάμενος αὐτὴν ἀρνήσῃ αὐτὴν, καὶ τό-» τε ἥμαρτες, εἰ καὶ μὴ ποιήσῃς· μόνον δὲ, » (ποιήσεις δηλαδὴ) τὸ διὰ τοῦ καλλωπι-» σμοῦ σου παγιδεῦσαι γυναῖκα εἰς τὸ ἐπιθυμῆ-» σαί σου. ἐποίησας γὰρ τὴν τοῦτο παθοῦσαν » διὰ τῆς ὀρέξεως μοιχευθῆναι ἐπὶ σοί.... Καὶ πάλιν » εἰ γὰρ ἐκείνη θεασαμένη σε.... τὴν » καρδίαν ἐτραυματίσθη, εὐμόρφου νεωτέρου ὑ-» πάρχοντός σου, καὶ κεκαλλωπισμένου, ὥςε » ἐρασθῆναί σου, ἔνοχος εὑρίσκῃ σὺ τοῦ ἐκεί-» νης παραπτώματος, ὡς αἴτιος αὐτῆς σκαν-» δάλου γενόμενος, καὶ τοῦ οὐαὶ κληρονόμος.

Ὁμοίως, ἔςω καθ' ὑπόθεσιν πῶς καὶ σὺ ἡ γυνὴ ὁποῦ καλλωπίζεσαι, καὶ ἀλείφεσαι μὲ μῦρα, καὶ βάνεις φτιασίδια, εἶσαι σώφρων, καὶ δὲν μεταχειρίζεσαι ταῦτα διὰ σκοπὸν πορνικόν· ἀλλ' ὅμως οἱ ἄνδρες ὁποῦ σὲ βλέπουν ἔτσι καλλωπισμένην, τιτρώσκονται εἰς τὴν καρδίαν, καὶ πορνεύουσι, καὶ μοιχεύουσι μὲ ἐσένα, καὶ τῆς πορνείας ταύτης καὶ ἁμαρτίας ἐσὺ εἶσαι ἡ αἰτία· διατὶ ἐσὺ δίδεις τὴν ἀφορμὴν, ὅθεν καὶ σώφρων οὖσα, πόρνης ὑπόληψιν λαμβάνεις, καὶ ὡς πόρνη λογίζεσαι, χωρὶς νὰ ὠφεληθῇς τίποτε ἀπὸ τὴν σωφροσύνην σου· ἔτσι τὸ βεβαιοῦν ά. οἱ Θεῖοι Ἀπόςολοι λέγοντες· » Καὶ γὰρ εἰ σὺ οὐκ ἐπὶ » τῷ ἁμαρτάνειν ταῦτα ποιεῖς τὰ μύση, ἐπὶ » δὲ τῷ μόνον καλλωπίζεσθαι, οὐδ' οὕτως ἐκ-» φεύξῃ τὴν δίκην εἰς τὰ μετὰ ταῦτα, ἀναγ-» κάσασα ἐπενεχθῆναι σοι τινὰ εἰς τὸ ἐπιθυμῆ-» σαί σου, καὶ μὴ ἑαυτὴν φυλάξασα ἐπὶ τῷ, » μήτε σὲ ὑποπέσειν ἁμαρτίᾳ, μήτε μὴν ἑτέ-» ρους σκανδάλῳ (Διαταγ. Βιϐλ. ά. Κεφ. ή.).

Καὶ β΄. ὁ Θεῖος Χρυσόςομος λέγων » οὐδὲ ἡ » σώφρων, ἂν ἐπιτηδεύσῃ διὰ τοῦ σχήματος » μοιχείας δόξαν λαβεῖν, ἀπώνατό τι τῆς σω-» φροσύνης.. τί οὖν ἐγὼ πάθω φησὶν, ἂν ἕτερος » ὑποπτεύσῃ; σὺ δίδως τὴν ἀφορμὴν διὰ τοῦ » σχήματος, διὰ τοῦ βλέμματος, διὰ τῶν κι-» νημάτων. (Λογ. ή. εἰς τὴν ά. πρὸς Τιμόθ.) ἀλλὰ καὶ ἂν καθ' ὑπόθεσιν αὐτοὶ δὲν ἔλθουν εἰς ἐπιθυμίαν, σοῦ τῆς καλλωπιζομένης, παρακινοῦνται ὅμως νὰ λέγουν » αὐτὴ ἡ γυναῖκα ὁποῦ ἔτσι καλλωπίζεται, βέβαια πόρνη, καὶ κακὴ γυναῖκα εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο μεταχειρίζεται τοὺς καλλωπισμοὺς, διὰ νὰ τραβίζῃ τοὺς ἄνδρας εἰς ἔρωτα. Αὐτὰ τὰ ἴδια λέγομεν καὶ πρὸς τοὺς περιέργως βλέποντας, ὅτι δηλαδὴ, ἂν καὶ ἐσὺ ὁποῦ βλέπεις μὲ περιέργειαν τὰ εὔμορφα πρόσωπα, δὲν σκανδαλίζεσαι· ἀλλ' ὅμως ὁ ἀδελφός σου ὁποῦ σὲ βλέπει πῶς ἔτσι χάσκεις εἰς τὰ κάλλη τῶν γυναικῶν, καὶ ἀνδρῶν, σκανδαλίζεται ἐπὶ σοὶ, ςοχαζόμενός σε ὡς φιλόπορνον, καὶ ἀκόλαςον· καὶ οὕτως ἁμαρτάνει καὶ κολάζεται ἡ ψυχὴ ἐκείνου τοῦ ταλαιπώρου, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Χριςὸς ἀπέθανεν, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, καὶ γίνεσαι σὺ ἔνοχος τῆς ἁμαρτίας ἐκείνου καὶ ἀπωλείας, διατὶ τοῦ δίδεις αἰτίαν καὶ ἀφορμήν.

Τρίτον δὲ καὶ τελευταῖον ἀποκρινόμεθα πρὸς τοὺς λέγοντας πῶς δὲν καλλωπίζονται, οὔτε μῦρα ἀλείφονται, καὶ τὰ ἄλλα τὰ εἰρημένα ποιοῦν, μὲ κακὸν καὶ πορνικὸν σκοπὸν, ὅτι δηλαδὴ ἐσεῖς ἀδελφοὶ ὁποῦ λέγεται ταῦτα, φαίνεσθε ὅτι δὲν καταλαμβάνετε οὔτε αὐτὴν ἀκόμη τὴν ἰδίαν καρδίαν σας· οὔτε αὐτὰ τὰ ἴδια πάθη ὁποῦ κρύπτει ἡ καρδία σας μέσα εἰς τὸ βάθος της·

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀλλὰ βλέπετε μὲ μόνους τοὺς αἰσθητοὺς, καὶ ἐξωτερικοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ εἰς μόνην τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῶν πραγμάτων· διὰ τοῦτο εἶσθε ἀναίσθητοι, καὶ δὲν νοεῖτε ἀπὸ ποῖα πάθη, καὶ ἀπὸ ποίους λογισμοὺς κινεῖσθε, καὶ πολεμεῖσθε· ἀλλὰ πάσχετε μὲν, ἀπὸ ποίαν δὲ ἀσθένειαν πάσχετε, δὲν ἠξεύρετε· καθὼς τὸ παθαίνουν μερικοὶ ἄῤῥωςοι ὁποῦ εἶναι χονδροὶ, ἢ φρενήρεις, καὶ νηπιώδεις ἄνθρωποι· ἐπειδὴ, ἂν ἐδίδετε τὴν προσοχὴν καὶ θεωρίαν τοῦ νοός σας μέσα εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, καὶ ἂν ἐρευνᾶτε τοὺς λογισμοὺς καὶ τὰ κινήματα τῆς καρδίας σας, βέβαια δὲν ἠθέλετε τολμήσετε ποτὲ νὰ εἰπῆτε πῶς καλλωπίζεσθε, καὶ μυριστικὰ βαςᾶτε, καὶ τὰ ἄλλα ποιῆτε, χωρὶς νὰ ἔχετε κανένα πορνικὸν καὶ κακὸν λογισμόν.

Καὶ εἶναι δυνατὸν, ἄνθρωποι ἐμπαθεῖς, ἄνθρωποι ὁποῦ ἔχουν γεμάτας τὰς φλέβας ἀπὸ αἷμα, γεμάτα τὰ νεῦρα ἀπὸ πνεῦμα, γεμάτα τὰ κόκκαλα ἀπὸ σάρκας, καὶ σάρκας παχείας· ἄνθρωποι τρυφηλοὶ, τρώγοντες καὶ πίνοντες καθ᾽ ἑκάςην· ἄνθρωποι τέλος πάντων, συνειθισμένοι νὰ κλίνουν εἰς τὰς ὀρέξεις τοῦ σώματος· εἶναι δυνατὸν λέγω οἱ ἄνθρωποι οὗτοι νὰ καλλωπίζωνται μὲ λαμπρὰ ἱμάτια, νὰ ἀλείφωνται μὲ πολύτιμα μῦρα, νὰ μεταχειρίζωνται περίεργα φτιασίδια, νὰ βλέπουν κάλλη γυναικῶν μὲ προσοχὴν καὶ περιέργειαν, καὶ ἔπειτα νὰ μὴν ἁμαρτάνουν κρυφίως ἐν τῇ καρδίᾳ, καὶ νὰ μὴ μολύνωνται μὲ πορνικοὺς λογισμούς; ἐγὼ λέγω καὶ ἀποφαίνομαι ὅτι εὐκολώτερον εἶναι νὰ ἀνασαίνουν οὗτοι νεκροὺς, παρὰ νὰ μὴ μεταχειρίζωνται τὰ ἄνω εἰρημένα ἄτοπα, καὶ νὰ μὴ κινοῦνται εἰς πάθη πορνείας. Καὶ τοῦτο τὸ λέγω, ἀκολουθῶντας τὸν θεῖον Ἱερώνυμον λέγοντα· ὅτι νὰ συναναςρέφεται τινὰς μὲ γυναῖκας, καὶ περὶ γυναικῶν νὰ μὴ διαλογίζεται, εἶναι πρᾶγμα παραδοξότερον, παρὰ νὰ ἀνασαίνῃ νεκρούς.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν παρακαλῶ σας θερμῶς, ἀδελφοί μου, καὶ ἀδελφαῖς μου ἐν Κυρίῳ, ἄφετε τὰς τοιαύτας προφασιολογίας, μὲ τὰς ὁποίας ὁ διάβολος ζητεῖ νὰ ἀπολέσῃ τὰς ψυχάς σας, καὶ παύσατε ἀπὸ τοὺς ςολισμοὺς, καὶ μυραλειφὰς, καὶ φτιασίδια, τὰ ὁποῖα ἔχουσι μὲν τὴν ἀρχήν τους ἀπὸ ὑπερηφάνειαν καὶ κενοδοξίαν· (ὅσαι γὰρ, καὶ ὅσοι ποιοῦσι ταῦτα, ἐκ κενοδοξίας ποιοῦσι, ὡς εἶπεν ὁ Ἡσαΐας. ἀνθ᾽ ὧν ὑψώθησαν αἱ θυγατέρες Σιὼν, καὶ ἐπορεύθησαν ὑψηλῷ τραχήλῳ, καὶ ἐν νεύμασιν ὀφθαλμῶν, καὶ τῇ πορείᾳ τῶν ποδῶν ἅμα σύρουσαι τοὺς χιτῶνας, καὶ τοῖς ποσὶν ἅμα παίζουσαι. (Ἡσ. γ΄. 16.) ταῦτα λέγω ἔχουσι μὲν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ ὑπερηφάνειαν· τὸ δὲ τέλος αὐτῶν καταντᾷ εἰς τὴν πορνείαν, καὶ μοιχείαν, καὶ ἀκαθαρσίαν τῆς σαρκός· καὶ τὸ συςατικόν τους εἶναι, ἡ ματαιότης, καὶ ἡ κενοσπουδία· διὰ τὶ ἀνίσως ὁ Σολομὼν ὁποῦ ἐδοκίμασε ταῦτα πάντα, εἶπεν, ὅτι » ματαιότης ματαιοτήτων τὰ πάντα ματαιότης (Ἐκκλησ. ά, 2.). τίς δὲν βλέπει ὅτι καὶ οἱ καλλωπισμοὶ τῶν ἱματίων, καὶ ἡ ἀλειφαῖς τῶν μύρων, καὶ τὰ ἄλλα ὁποῦ εἴπομεν, εἶναι καὶ αὐτὰ μία ματαιότης τῶν ματαιοτήτων; φοβηθῆτε τὰ ἐπιτίμια ὁποῦ αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι διορίζουσι κατὰ τῶν ἀνωτέρων, καὶ τὰς φρικτὰς παιδείας ὁποῦ ὁ Θεὸς δίδει εἰς ἐκείνους, ὁποῦ ταῦτα μεταχειρίζονται, καὶ παύσατε ἀπὸ τὴν ἀτοπίαν ταύτην.

Ποῖα ἐπιτίμια λαμβάνουν οἱ καλλωπιζόμενοι.

Ἡ μὲν γὰρ Ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ϛ΄. Σύνοδος προςάζει νὰ διορθόνωνται μὲ ἐπιτίμιον ὅσοι ἄνδρες, καὶ ὅσαις γυναῖκες ἰσάζουσι καὶ πλέκουσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των, διὰ βλάβην καὶ ἀπάτην τῶν ὁρώντων, καὶ ἂν δὲν διορθωθοῦν, τοὺς ἀφορίζει, λέγουσα οὕτως εἰς τὸν υιϛ΄. Κανόνα αὐτῆς « οἱ τὸν Χριςὸν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐνδυσάμενοι τὴν ἐν σαρκὶ αὐτοῦ πολιτείαν μιμεῖσθαι καθωμολόγησαν· τοὺς οὖν τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας πρὸς λύμην τῶν

» δρώντων, ἐν ἐπινοίαις ἐμπλοκῆς εὐθετίζοντας » καὶ διασκευάζοντας, καὶ δέλεαρ προτιθέντας » ἐντεῦθεν ταῖς ἀςηρίκτοις ψυχαῖς, ἐπιτιμίῳ » προσφόρως πατρικῶς θεραπεύομεν. . . . . εἰ δέ » τις παρὰ τὸν παρόντα κανόνα διαγίνοιτο, ἀ- » φοριζέσθω· ἡ δὲ Ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ζ΄. Σύνοδος εἰς ἐπιτίμιον ὑποβάλλει τοὺς Ἐπισκόπους καὶ κληρικοὺς, ὁποῦ ςολίζονται μὲ λαμπρὰ ἱμάτια, ἢ ἀλείφονται μὲ τὰ μῦρα· οὕτω γὰρ λέγει εἰς τὸν ις΄. κανόνα αὐτῆς » τοὺς οὖν ἑαυ- » τοὺς κοσμοῦντας Ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, » δι᾿ ἐσθήτων λαμπρῶν, καὶ περιφανῶν, τού- » τους διορθοῦσθαι χρή. εἰ δὲ ἐπιμένοιεν, ἐπιτι- » μίῳ παραδίδοσθαι· ὡσαύτως καὶ τοὺς τὰ μῦ- » ρα χριομένους. τὸ ἐπιτίμιον δὲ τοῦτο εἶναι, νὰ ἀφορίζωνται μίαν ἑβδομάδα, κατὰ τὸν κζ΄. Κανόνα τῆς οἰκουμενικῆς ς΄. Συνόδου.

Ποίας παιδείας λαμβάνουν οἱ καλλωπιζόμενοι.

Ὁ δὲ Θεὸς πάλιν δὲν λείπει νὰ παιδεύῃ τοὺς καλλωπιζομένους, καὶ τὰ μῦρα βαςῶντας, καὶ φτιασίδια μεταχειριζομένους ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, ποτὲ μὲν μὲ σκλαβίας, ποτὲ δὲ, καὶ μὲ θανάτους· ἔτσι φοβερίζει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἡσαΐου νὰ ταπεινώσῃ τὰς ἀρχοντίσας τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ νὰ τὰς ὑςερήσῃ ἀπὸ τὸν καλλωπισμὸν αὐτῶν· καὶ ἀντὶ μὲν τοῦ εὐώδους μύρου των, νὰ τὰς βρωμίσῃ μὲ τὸν δυσώδη κονιορτόν· ἀντὶ δὲ τῆς πολυτίμου ζώνης των, νὰ τὰς ζώσῃ μὲ σχοινίον· καὶ ἀντὶ τοῦ καλλωπισμοῦ τῆς κεφαλῆς των, νὰ φαλακρώσῃ, καὶ νὰ κασιδιάσῃ τὰς κεφαλάς των· καὶ ἀντὶ τοῦ κοκκίνου ἱματίου των, νὰ τὰς ἐνδύσῃ σακκίον τρίχινον· » καὶ » ταπεινώσει ὁ Θεὸς ἀρχούσας θυγατέρας Σιών, » καὶ Κύριος ἀνακαλύψει τὸ σχῆμα αὐτῶν ἐν » τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· καὶ ἀφελεῖ Κύριος τὴν δό- » ξαν τοῦ ἱματισμοῦ αὐτῶν. . . . . Καὶ ἔςαι » ἀντὶ ὀσμῆς ἡδείας κονιορτός· καὶ ἀντὶ ζώνης » σχοινίῳ ζώσῃ· καὶ ἀντὶ τοῦ κόσμου τῆς κε- » φαλῆς τοῦ χρυσίου, φαλάκρωμα ἕξεις διὰ τὰ » ἔργα σου· καὶ ἀντὶ τοῦ χιτῶνος τοῦ μεσοπορ- » φύρου, περιζώσῃ σάκκον. (Ἡσα. γ΄. 17.)

Ἔτσι ὁ Ἱερεμίας θρηνεῖ τοὺς ἄνδρας τῆς Ἱερουσαλὴμ, πῶς ἐσκλαβώθησαν, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ πρότερον ἐκαλλωπίζοντο μὲ τὰ κόκκινα καὶ εὐώδη ἱμάτια, ἐφόρεσαν ὕςερα βρωμισμένα, καὶ εὐτελέςατα ἐνδύματα· » οἱ τιθηνούμενοι » ἐπὶ κόκκων, περιεβάλλοντο κοπρίας. (Θρη. δ΄. 5.) καὶ πάλιν » Καὶ ἀπολῶ ἀπ᾿ αὐτῶν φω- » νὴν χαρᾶς, ὀσμὴν μύρου, καὶ φῶς λύχνου. (Ἱερ. κε΄. 10.) ἔτσι μὲ θάνατον, καὶ θάνατον ἄτιμον καὶ καταδικασμένον, ἐπαίδευσεν ὁ Θεὸς τὴν Ἰεζάβελ, διατὶ ἐκαλλωπίζετο, καὶ ἔβανε φτιασίδια εἰς τὸ πρόσωπον· ὁ γὰρ Ἰοὺ ὁ βασιλεὺς, εὐθὺς ὁποῦ εἶδεν αὐτὴν πῶς ἔσκυψεν ἀπὸ τὸ παράθυρον καλλωπισμένη διὰ νὰ τὸν ἰδῇ, ἐπρόςαξε καὶ τὴν ἐκρήμνισαν κάτω, καὶ τὸ αἷμά της ἐῤῥαντίσθη εἰς τὸν τοῖχον, καὶ τὰ ἄλογα τὴν ἐπαταπάτησαν, καὶ οἱ σκύλοι ἔφαγαν ὅλας τὰς σάρκας της, καὶ ἄλλο δὲν ἀφῆκαν, εἰ μὴ τὸ κρανίον μόνον, καὶ τὰ κόκκαλα τῶν χειρῶν, καὶ τῶν ποδῶν της, ὥςε ὁποῦ οὐδὲ τὸ λείψανόν της ἐτάφη, ἀλλὰ ἔμεινεν ἔξω τῆς γῆς, καταφρονημένον ὡσὰν κοπρία. » Καὶ » ἔςαι τὸ θνησιμαῖον Ἰεζάβελ ὡς κοπρία ἐπὶ » προσώπου τοῦ ἀγροῦ ἐν τῇ μερίδι Ἰεζράελ, » ὥςε μὴ εἰπεῖν αὐτοὺς Ἰεζάβελ· (δ΄. βασιλ. θ΄. 37.) Ἀκούετε, ὅσοι ἄνδρες καλλωπίζεσθε, εἰς ποῖα ἐπιτίμια ὑποπίπτετε; ἀκούετε, ὅσαις γυναῖκες βάνετε φτιασίδια, ποίαν τιμωρίαν λαμβάνετε; μὴ θέλετε λοιπὸν νὰ γίνεσθε καὶ ἐσεῖς ἄλλαις νέαις Ἰεζάβελ, ἵνα μὴ καὶ τὸν κατάδικον θάνατον τῆς Ἰεζάβελ λάβητε. τί ποιῆτε ἀνόητοι ἄνδρες, καὶ ἄγνωςαις γυναῖκες; τὸ σῶμα ςολίζετε, καὶ μὲ μῦρα ἀλείφετε τὸν πηλὸν, καὶ τὴν λάσπην; τὸ σῶμα, τὸ δυσῶδες, καὶ βρωμισμένον; τὸ σῶμα, ὁποῦ ἔχει τὴν ἀρχήν του ἀπὸ τὴν φθορὰν καὶ τὴν δυσωδίαν; τὸ σῶμα, ὁποῦ εἶναι καὶ ζωντανὸν μία βρωμο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

θήκη, καὶ μετὰ θάνατον τόσον δυσωδέςατον γίνεται, ὁποῦ δὲν τὸ φθάνουν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα τοῦ Κόσμου; ὢ τῆς μεγάλης ἀνοησίας! κατὰ ἀλήθειαν ἐσεῖς μὲ τοῦτο ὁποῦ κάμνετε, φαίνεσθε πῶς ἐπιχειρεῖτε νὰ κατορθώσετε ἐκείνας τὰς ἀδυνάτους παροιμίας· ἤγουν νὰ πλύνετε τὸν πηλόν· νὰ φέρετε τὸ νερὸν μὲ τὸ κόσκινον· νὰ ἀντλῆτε εἰς τρυπημένον πιθάρι· νὰ πλέκετε σχοινία ἀπὸ τὴν ἄμμον· καὶ ἄλλα παρόμοια· ὅθεν ἔλθετε εἰς αἴσθησιν καὶ παύσετε ἀπὸ τὴν τοιαύτην κενοσπουδίαν.

Ὅτι οἱ καλλωπισμοὶ εἶναι ἀνοίκειοι εἰς τὴν ἐν μετανοίᾳ ζωὴν τῶν Χριςιανῶν.

Ἡ ζωὴ ὅλη τῶν Χριςιανῶν ἀδελφοὶ, εἶναι ζωὴ μετανοίας, ζωὴ πένθους καὶ θλίψεως, τῆς δὲ μετανοίας καὶ τοῦ πένθους ξένοι παντελῶς καὶ ἀνοίκειοι εἶναι οἱ καλλωπισμοὶ τῶν ἱματίων, ἡ μυραλοιφαῖς, καὶ τὰ φτιασίδια· οἰκεῖοι δὲ τῆς μετανοίας καὶ τοῦ πένθους, εἶναι τὰ τρίχινα σακκία, καὶ ἡ ςάκτη, καὶ ἡ ἄλλαις τοῦ σώματος κακοπάθειαις, ἔτσι ὁ Δαβὶδ ὅταν ἐμετανόει, ἐφόραινε σάκκον, » ἐγὼ δὲ ἐν τῷ αὐ» τοὺς παρενοχλεῖν μοι, ἐνεδυόμην σάκκον. (Ψαλ.) Ἔτσι ὁ Ἀχαὰβ ὅταν ἐκατανύγη καὶ ἐμετανόησε διὰ τὸν λόγον ὁποῦ ἤκουσεν ἀπὸ τὸν προφήτην Ἡλίαν, σάκκον ἐφόρεσε καὶ ἐνήςευσε. » Κατενύγη Ἀχαὰβ ἀπὸ προσώπου » τοῦ Κυρίου, καὶ ἐπορεύετο κλαίων· καὶ διέρ» ρηξε τὸν χιτῶνα αὐτοῦ, καὶ ἐνήςευσε. (γ. Βασιλ. κά. 27.) ἔτσι οἱ Νινευῖται ὅταν ἐμετανόησαν ἐφόρεσαν σάκκον, καὶ ἔςρωσαν ὑποκάτω τους ςάκτην » καὶ ὁ βασιλεὺς ἐξανέςη ἀ» πὸ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ περιείλατο τὴν ςο» λὴν αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ περιεβάλλετο σάκ» κον, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ... καὶ περιε» βάλλοντο σάκκους οἱ ἄνθρωποι. (Ἰων. γ'. 6.)

Ὅτι ὁ Χριςὸς πτωχικὰ ἐφόρει ἱμάτια.

Ἀχ! ἔτσι καὶ οἱ Χριςιανοὶ τὴν σήμερον ἔπρεπε νὰ κάμνουν, καὶ διὰ τὴν ἐν μετανοίᾳ ζωήν τους, καὶ διὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ὁποῦ ὑποφέρουν· καὶ βλέποντες τὰς θλίψεις καὶ συμφορὰς ὁποῦ δοκιμάζουσι καθ' ἑκάςην ὑποκάτω εἰς τὸν τυραννικὸν ζυγὸν τῆς σκλαβείας, ἔπρεπεν ὡς φρόνιμοι νὰ μὴ ζητοῦν καλλωπισμοὺς, καὶ πολυτελείας, ἀλλὰ μάλιςα νὰ ἐνδύωνται σάκκους, νὰ κάθωνται εἰς ςάκτην, καὶ νὰ κλαίουν καὶ νὰ πενθοῦν, μετανοοῦντες διὰ τὰ κακὰ ὁποῦ κάμνουσι, μήπως μὲ τὰς κακοπαθείας αὐτὰς ἐξιλεώσουν τὸν Ἅγιον Θεὸν, καὶ τὸν κινήσουν εἰς ἔλεος νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν τυραννίαν· διὰ τὶ ἄνθρωπος σκλαβωμένος, καὶ ἄνθρωπος καλλωπισμένος, εἶναι δύω πράγματα ἐναντία, καὶ ἀσύμφωνα ἀναμεταξύ των· καὶ ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι οἱ καλλωπισμοὶ τῶν Χριςιανῶν, παρακινοῦν καὶ τοὺς ἐχθρούς των τυράννους, νὰ τοὺς φθονοῦν καὶ νὰ τοὺς τυραννοῦν περισσότερον· μὰ ἂν οἱ Χριςιανοὶ δὲν θέλουν διὰ νὰ φορέσουν σάκκους, καθὼς ἀπαιτεῖ ἡ ἐν μετανοίᾳ, καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ ζωή των, ὅμως τὸ ὀλιγώτερον, πρέπει διὰ νὰ φοροῦν ἱμάτια σεμνὰ, ἱμάτια ταπεινὰ, ἱμάτια εὐτελῆ, καὶ πτωχικὰ, καθὼς πρέπει εἰς τοὺς Χριςιανοὺς, τοὺς μαθητὰς τοῦ Χριςοῦ· διὰ τὶ καὶ ὁ Χριςὸς ὁ ἐδικός μας γλυκύτατος διδάσκαλος, καὶ ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς τῆς σωτηρίας μας, τοιαῦτα ταπεινὰ καὶ πτωχικὰ ἐφόρει ἱμάτια εἰς τὴν ζωήν του· ὁ γὰρ ἄνωθεν ὑφαντὸς χιτὼν τοῦ Κυρίου, ἦτον ἕνα εὐτελὲς καὶ πτωχικὸν φόρεμα, τὸ ὁποῖον ἐσυνείθιζον νὰ φοροῦν οἱ πτωχοὶ Γαλιλαῖοι, καθὼς λέγει ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης, γράφων πρός τινα οὕτω· » τίς δὲ ἀ» γνοεῖ τὴν εὐτέλειαν τῆς ἐσθῆτος ἐκείνης, ἧ» περ οἱ πτωχοὶ κέχρηνται τῶν Γαλιλαίων, καθ' » οὓς μάλιςα τὸ τοιοῦτον φιλεῖ γίνεσθαι ἱμάτιον; καὶ ἐν τῷ τέλει τοῦ λέγει » εἰ οὖν τούτων ἐ» πιθυμεῖς, τὴν Ἰησοῦ εὐτελῆ ἐσθῆτα μιμοῦ· ἡ » γὰρ θρύψις, τῆς ἐνταῦθα τυγχάνει βλακείας, » οὐ τῆς ἄνω φωτοφορίας. (Ἐπιςολ. ο δ'.

Ἐπίλογος.

Κάμνω τέλος, καὶ ἐπισφραγίζω τὸν λόγον

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μου μὲ μίαν νόςιμην ἱςορίαν, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Νύσσης, εἰς τὸν πρὸς Ἁρμόνιον λόγον, ἐνῷ ἀποδεικνύει τί εἶναι τὸ ἐπάγγελμα τῶν Χριςιανῶν.

Εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, λέγει, ἦτον ἕνας ἄνθρωπος θαυματοποιὸς, ὅς τις ἔσυρε μαζί του ἀρκούδας, μαϊμούδας, καὶ ἄλλα τοιαῦτα θηρία, τὰ ὁποῖα μανθάνωντας διὰ νὰ χορεύουν, μὲ αὐτὰ ἐσύναγε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς ἔκαμνε νὰ θαυμάζουν, νὰ χαίρουν, καὶ νὰ γελοῦν. Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν εἶχε μίαν μαϊμούδαν ςολισμένην μὲ λαμπρὰ ἱμάτια, καὶ φοροῦσαν εἰς τὴν κεφαλὴν προσωπεῖον ἀνθρώπου, ἥτις ἐχόρευε καὶ ἐλιγύζετο τόσον ἐπιτήδεια, ὁποῦ ἔκαμνε τοὺς ὁρῶντας νὰ μένουν ἐκςατικοὶ, καὶ νὰ νομίζουν πῶς εἶναι τῇ ἀληθείᾳ ἄνθρωπος· ἕνας δὲ ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ παρόντας, θέλοντας διὰ νὰ κάμῃ τὸ θέατρον νὰ γελάσῃ, καὶ νὰ δείξῃ πῶς ἡ φαινομένη, εἶναι μαϊμούδα, καὶ ὄχι ἄνθρωπος, ῥίπτει ἔμπροσθεν τῆς μαϊμούδας μερικὰ ἀμύγδαλα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα μὲ ὑπερβολὴν ὀρέγονται ἡ μαϊμούδαις· ἡ δὲ μαϊμούδα, βλέπουσα ταῦτα, ἀλησμόνησε πῶς ἦτον ὡς ἄνθρωπος λαμπροφορεμένη, καὶ ἐνθυμήθη τὸ φυσικόν της ἰδίωμα· ὅθεν ἔδραμεν εὐθὺς εἰς τὰ ἀμύγδαλα, καὶ ἐπειδὴ ἦτον ἐνδυμένον τὸ πρόσωπόν της, καὶ νὰ τὰ φάγῃ δὲν ἐδύνετο, ἔσχισε μὲ τοὺς ὄνυχάς της τὸ προσωπεῖον ὁποῦ ἐφόρει, καὶ ἔρριψε τὰ καλλωπισμένα ἱμάτια· οἱ δὲ βλέποντες αὐτὴν οὕτω ταχέως μετασχηματισθεῖσαν, καὶ ἀντὶ ἀνθρώπου φανεῖσαν μαϊμούδαν, ἐκινήθησαν εἰς πλατὺν γέλωτα καὶ καγχασμόν.

» Τὸν δὲ πίθηκον μηδὲν μελλήσαντα, ἐπει» δὴ διασπαρέντα εἶδε πρὸ τοῦ χοροῦ τὰ ἀ» μύγδαλα, ἐκλαθόμενον τῆς τε ὀρχήςρας, » καὶ τῶν κρότων, καὶ τῶν τῆς ἐσθῆτος καλ» λωπισμῶν, ἐπιδραμεῖν τε αὐτοῖς, καὶ ταῖς » τῶν χειρῶν παλάμαις συλλέγειν τὰ εὑρισκό» μενα. καὶ ὡς ἂν μὴ ἐμποδὼν εἴη τὸ προσω» πεῖον τῷ ςόματι, περιαιρεῖσθαι κατὰ σπουδὴν » ἑαυτοῦ τοῖς ὄνυξι τὴν σεσοφισμένην μορφὴν » περιθρύπτοντα, ὥςε αὐτὸν ἀθρόως γέλωτα κι» νῆσαι τοῖς θεαταῖς, ἀντὶ τῶν ἐπαίνων τε καὶ « τοῦ θαύματος, εἰδεχθῶς καὶ γελοίως ἐκ τῶν » τοῦ προσωπείου λειψάνων διαφαινόμενον (Τόμ. γ΄.). Ἄχ! ἐγὼ φοβοῦμαι, πῶς τοῦτο τὸ ἴδιον ἔχουν νὰ πάθουν, καὶ ὅσοι ἄνδρες καὶ ὅσαι γυναῖκες τώρα φοροῦν τὰ καλλωπισμένα ἱμάτια· διατὶ αὐτοὶ ἀφ᾽ οὗ μετὰ θάνατον ῥίψουν τοὺς καλλωπισμοὺς τῶν φορεμάτων, μὲ ὅλην ὁμοῦ τὴν φαινομένην τοῦ Κόσμου τούτου ματαιότητα, καὶ φανερωθοῦν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἔμπροσθεν εἰς ὅλον ἐκεῖνο τὸ παγκόσμιον θέατρον, γυμνοὶ ἀπὸ κάθε καλλωπισμὸν, καὶ τετραχηλισμένοι· τότε, ὅσοι μὲν τοὺς ἴδουν ἔτσι γυμνοὺς, καὶ ἐςερημένους ἀπὸ τοὺς προτέρους καλλωπισμοὺς, ἔχουν νὰ τοὺς περιγελάσουν ὡς ἀνοήτους καὶ μωρούς· διατὶ ἐσπούδασαν νὰ καλλωπίσουν τὸ σῶμά τους εἰς τὴν πρόσκαιρον ζωὴν, μὲ ξένους καὶ ἐξωτερικοὺς καλλωπισμοὺς, τὴν δὲ ψυχήν τους ἀφῆκαν γυμνὴν ἀπὸ τὰς ἀρετὰς, καὶ τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα εἶναι ὁ ὄντως καλλωπισμὸς τοῦ ἀληθινοῦ Χριςιανοῦ· ὁ δὲ δίκαιος καὶ φοβερὸς κριτὴς ἔχει νὰ τοὺς ἐλέγξῃ, καὶ νὰ εἰπῇ εἰς τὸν κάθε ἕνα ἀπὸ αὐτούς· φίλε, πῶς ἦλθες ἐδῶ χωρὶς νὰ ἔχῃς φόρεμα ἄξιον τοῦ γάμου, καὶ τῆς βασιλείας μου; » ἑταῖρε, » πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; (Ματθ. κβ. 12.)· ἐκαλλώπιζες τὸ σῶμα σου, καὶ πῶς δὲν ἐκαλλώπιζες καὶ τὴν ψυχήν σου; ἐξώδευσες τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς σου εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ εὐπρέπειαν τοῦ σώματός σου, καὶ πῶς δὲν ἐξώδευσες καὶ καμπόσον καιρὸν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ςολισμὸν τῆς ψυχῆς σου; ἐσὺ εἶσαι Χριςιανὸς, καὶ πῶς δὲν εἶσαι ἐνδεδυμένος μὲ τὸν ςολισμὸν, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ φοροῦν οἱ χριςιανοὶ, ὅς τις εἶναι ἡ μίμησις τῆς ἐδικῆς μου ζωῆς, καὶ τὰ καλὰ ἔργα; δέσατε τὰς χεῖράς του καὶ τοὺς πόδας του, καὶ ῥίψετέ τον εἰς τὸ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σκότος τὸ ἐξώτερον. » τότε εἶπεν ὁ Βασιλεὺς » τοῖς διακόνοις, δήσαντες αὐτοῦ πόδας, καὶ » χεῖρας, ἄρατε αὐτὸν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ » σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔςαι ὁ κλαυθμὸς, καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. (Ματθ. κβ. 13.)

Ὢ ἐλεεινὴ συμφορά! Ὢ καταδίκη, καὶ τιμωρία αἰώνιος! τὸ ὁποῖον, διὰ νὰ μὴν πάθετε καὶ ἐσεῖς ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, καὶ ἀδελφαῖς μου Χριςιαναῖς, ἄφετε τοὺς ματαίους καλλωπισμοὺς, τοῦ θνητοῦ καὶ σκωληκοβρώτου σώματος· καὶ τὰ ἄσπρα ὁποῦ ἠθέλετε ἐξωδεύσητε εἰς τὰ λαμπρὰ ἱμάτια, μοιράσετέ τα ἐλεημοσύνην εἰς τοὺς πτωχοὺς, διὰ νὰ ἀγοράσετε μὲ αὐτὰ μίαν βασιλείαν οὐράνιον· ἐπιμεληθῆτε δὲ μόνον καὶ μόνον πῶς νὰ ςολίσετε τὴν ἀθάνατον καὶ τιμίαν ψυχήν σας· » ἐνδυσάμενοι, καθὼς ὁ » Παῦλος λέγει, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ἅγιοι » καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρη» ςότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μα» κροθυμίαν. (Κολ. γ. 12.) » ἀποθέμενοι τὰ ἔρ» γα τοῦ σκότους, καὶ ἐνδυσάμενοι τὰ ὅπλα τοῦ » φωτός· (Ῥωμ. ιγ. 12.) » καὶ ὡς ἡμέρας ὄν» τες υἱοὶ, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίςεως, καὶ ἀ» γάπης, καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας· (ά. Θεσσαλ. έ. 1.) διὰ τὶ, τὰ μὲν λαμπρὰ καὶ καλλωπισμένα ἱμάτια τοῦ σώματος μαζὶ μὲ τὸν θάνατον ἔχετε νὰ τὰ ἀποῤῥίψετε, ὡς ἡ μαϊμοῦδα ἐκείνη, καὶ νὰ τὰ ἀφήσετε, ὡς ξένα καὶ ἐπείσακτα, ἐδῶ· ταῦτα δὲ τὰ ἐνδύματα, θέλετε τὰ λάβετε μαζί σας καὶ μετὰ θάνατον, ὡς οἰκεῖα καὶ ἁρμόζοντα εἰς τοὺς Χριςιανούς· καὶ μὲ αὐτὰ ἔχετε νὰ εἰσέλθετε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου, καὶ βασιλείαν, ἐνδεδυμένοι ἀληθῶς, ἐνδύματα ἄξια τοῦ οὐρανίου ἐκείνου γάμου· οὗ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, ἐν Χριςῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΣΤ΄

Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ παίζουν ντάμας, μάγγαλα, χαρτία, παλαίςρας, λιθάρι, τρεξίματα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα παιγνίδια, οὔτε νὰ βλέπουν αὐτὰ, καὶ ἄλλα παρόμοια θέατρα.

Προοίμιον.

Δὲν εἶναι ἄλλο πρᾶγμα ἀκριβώτερον ἀπὸ τὸν καιρόν· καὶ πάλιν δὲν εἶναι ἄλλο εὐθυνότερον ἀπὸ τὸν καιρόν· δὲν εἶναι ἄλλο ἀκριβώτερον, πρῶτον, διὰ τὶ, ὅσα πράγματα καὶ ἂν χάσῃ τινὰς, εἴτε χρυσίον, καὶ ἀργύριον, εἴτε τιμὰς καὶ δόξας, εἴτε ἡδονὰς τοῦ σώματος, πάλιν εἶναι δυνατὸν νὰ τὰ ἀποκτήσῃ καὶ δεύτερον. μὰ τὸν καιρὸν ὅταν μίαν φορὰν χάσῃ τινὰς, δὲν εἶναι δυνατὸν δεύτερον νὰ τὸν βάλῃ εἰς χεῖράς του ποτὲ ποτὲ, καθὼς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος » ὁ αὐτὸς ἀγὼν καλεῖ πάν» τας, πρὸς τοῦτον ἀποδύεσθαι προθύμως... » καὶ μὴ μέλλειν, μηδὲ προΐεσθαι τὸν καιρὸν, » οὗ πάλιν τυχεῖν ἀμήχανον· (Λόγ. εἰς τὸν Ἐξισωτήν.) ὁμοίως καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος » παντὸς μᾶλλον ἀφειδεῖν χρὴ, ἢ χρόνου. χρυ» σίον ἂν ἀναλώσῃς, δυνήσῃ πάλιν ἀνακτή» σασθαι· χρόνον δὲ ἂν ἀπολέσῃς, δυσκόλως » αὐτὸν ἀναλήψῃ. (Ὁμιλ. νή. εἰς τὸν Ἰωάν.) καὶ τὸ αἴτιον εἶναι, διὰ τὶ ὅλα μὲν τὰ ἄλλα ἔχουσι τὸ εἶναι καὶ τὴν ὕπαρξίν τους εἰς κάποιαν ςάσιν καὶ διαμονὴν, ὁ δὲ χρόνος ἔχει τὸ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

εἶναί του εἰς μίαν ἀκατάπαυςον κίνησιν καὶ ῥοὴν, ὁμοῦ καὶ ἀποῤῥοὴν ὥςε ὁποῦ, μόλις, φθάνει νὰ ἔλθῃ εἰς τὸ εἶναι, καὶ εὐθὺς φθείρεται καὶ ὑπάγει εἰς τὸ μὴ ὄν. Καὶ δεύτερον, διὰ τὶ μὲ τὸν καιρὸν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ ἐξαγοράσῃ ὅλον τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν ἐν οὐρανῷ βασιλείαν, ἠμπορεῖ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, κὰ γένῃ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἑνωθῇ μὲ τὸν Θεόν· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἠμπορεῖ νὰ γένῃ ὁ θνητὸς ἄνθρωπος κατὰ χάριν καὶ θέσιν Θεός. Πάλιν δὲν εἶναι ἄλλο πρᾶγμα τὴν σήμερον πλέον εὐθυνότερον ἀπὸ τὸν καιρόν· διατὶ οἱ τωρινοὶ Χριςιανοὶ, ὅλα τὰ ἄλλα λυποῦνται, καὶ τὰ ἀκριβεύονται, καὶ μὲ δυσκολίαν μεγάλην τὰ ἀφίνουν ἀπὸ τὰς χεῖρας των· μὰ τὸν καιρὸν, τὸν τόσον ἀκριβὸν καὶ πολύτιμον, τόσον εὐθυνὸν τὸν ἔχουσιν, ὥςε ὁποῦ τὸν ἐξοδεύουσιν ἀλύπητα εἰς τὰ κενὰ καὶ μάταια πράγματα, ἤτοι εἰς τὰς ντάμας. εἰς τὰ μάγκαλα, εἰς τὰ χαρτία, εἰς τὰς παλαίςρας, καὶ εἰς ἄλλα παρόμοια παίγνια. καὶ διὰ τοῦτο παρομοιάζουσι καὶ αὐτοὶ μὲ ἐκεῖνον τὸν ἀνόητον Γερμανόν· ὁ ὁποῖος, ὡς γράφουν αἱ ἱςορίαι, εὑρίσκωντας τὸν πολύτιμον ἐκεῖνον λίθον Ἀδάμαντα ὁποῦ εἶχε Κάρολος ὁ Δοὺξ τῆς Βουργουντίας, ὁ ὁποῖος λίθος διὰ τὸ ὑπερβολικὸν μέγεθος ὁποῦ εἶχεν, ἦτον ἕνας μεγάλος καὶ περιληπτικὸς θησαυρὸς, κάθε τιμὴν ὑπερβαίνων· τοῦτον λέγω τὸν πολύτιμον λίθον εὑρίσκωντας ἐκεῖνος, δὲν ἐγνώρισε τί ἀξίζει, ἀλλὰ καταφρονῶντας αὐτὸν ὡσὰν ἕνα λίθον ἁπλοῦν, τὸν ἐπώλησε διὰ ἕνα φλασκὶ κρασίον· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, οἱ τωρινοὶ Χριςιανοὶ ὁποῦ δὲν γνωρίζουν πόσον πολύτιμος εἶναι ὁ καιρὸς ὁποῦ ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς ὁ Θεὸς, εἶναι παρόμοιοι μὲ τὸν ἄλογον πετεινὸν ἐκεῖνον ὁποῦ γράφει ὁ Αἴσωπος, ὁ ὁποῖος σκαλίζωντας εἰς μίαν κοπρίαν, καὶ εὑρίσκωντας ἕνα πολύτιμον διαμάντι, εἶπεν, ὅτι ἦτον κάλλιον εἰς αὐτὸν νὰ εὕρῃ ἕνα σπειρίον κριθάρι, παρὰ ἕνα τοιοῦτον πολύτιμον λιθάρι, ἀλλάζωντας δηλαδὴ ἕνα πολύτιμον πρᾶγμα, μὲ ἕνα ἄτιμον, καὶ ἕνα ἀκριβώτατον, μὲ ἕνα εὐθυνότατον.

Οἱ Χριςιανοὶ ἀκούουν ἀπὸ τὸν Προφήτην Ἠσαΐαν, ὅτι ὁ Κύριος » ταχὺ ἔρχεται, καὶ » οὐ χρονιεῖ. (Ἡσ. ιδ'. 1.) καὶ ἀπὸ τὸν Ἀββακοὺμ ὅτι » ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ μὴ χρονίσει. (Ἀββ. β'. 3.) καὶ μ' ὅλον τοῦτο αὐτοὶ λογιάζοντες ὅλον τὸ ἐναντίον, ὅτι ὁ Θεὸς ἀργοπορεῖ διὰ νὰ ἔλθῃ, ἐξοδεύουν τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς των, εἰς τὸ νὰ βλέπουν πῶς παίζουν οἱ ἄλλοι τὰ παίγνια· οἱ Χριςιανοὶ ἀκούουν τὸν σοφὸν Σειρὰχ ὁποῦ παραγγέλει καὶ λέγει· ἐνθυμήσου ἄνθρωπε ὅτι ὁ θάνατος δὲν ἀργεῖ· νὰ ἔλθῃ. » μνήσθητι ὅτι ὁ θάνατος οὐ χρονιεῖ. » (Σειράχ. ιδ'. 12.) ἐνθυμήσου ὅτι ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι κοντὰ διὰ νὰ σὲ καταφθάσῃ· » μνήσθητι » ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ· (Σειρ. ζ'. 17.) μ' ὅλον τοῦτο, αὐτοὶ κλείουν τὰ αὐτία των ὡσὰν τὴν ἀσπίδα, καὶ δὲν ἀκούουν τὰς παραγγελίας ταύτας ὁποῦ τοὺς κάμνει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἀλλὰ νομίζουν πῶς ὁ θάνατος εἶναι πολλὰ μακρὰν ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ πῶς ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ἀργοπορεῖ διὰ νὰ ἔλθῃ κατ' ἐπάνω των, καὶ ἔτσι καταναλίσκουν χωρὶς καμμίαν ἀκριβολογίαν τὸν χρυσοῦν καιρὸν ὁποῦ τοὺς ἐχάρισεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ μετανοήσουν, καὶ νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὴν θείαν ὀργὴν, εἰς τὰ ψυχοβλαβῆ θέατρα τῶν παιγνίων, τῶν μίμων, τῶν κυνηγίων, καὶ ἄλλων ὁμοίων. Ὦ πλάνη μεγάλη, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ διάβολος γελᾷ καὶ ἀπατᾷ τοὺς τωρινοὺς Χριςιανοὺς, καὶ τοὺς κάμνει νὰ κολάζωσι τὰς ψυχάς των! Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἀπεφάσισα σήμερον νὰ ἐλέγξω τὴν πλάνην αὐτὴν, καὶ νὰ ἀποδείξω τὰ κακὰ ὁποῦ προξενοῦν τὰ ἀνωτέρω παίγνια, καὶ εἰς τοὺς παίζοντας, καὶ εἰς τοὺς βλέποντας, καὶ ἀκολούθως νὰ συναποδείξω, ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ παίζουν τὰ τοιαῦτα, οὔτε νὰ βλέπουν αὐτά· καὶ ἰδοὺ ἄρχομαι.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Διήγησις, ὅτι τὰ παιγνίδια προξενοῦν συγχύσεις εἰς τὰ ἀνδρόγυνα.

Ἐν πρώτοις τὰ παιγνίδια προξενοῦν συγχύσεις καὶ ταραχὰς καὶ διχονοίας μεταξὺ τῶν ἀνδρογύνων· προξενοῦν χωρισμοὺς πατέρων ἀπὸ τέκνα, καὶ διωγμοὺς υἱῶν καὶ δούλων ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ἐδικοῦ των πατρὸς καὶ αὐθέντου· καὶ τοῦτο μᾶς τὸ βεβαιοῖ ἡ θεία γραφὴ, εἰς τὸ κά. Κεφάλαιον τῆς Γεννέσεως· ὅπου βλέπομεν πῶς διὰ νὰ παίζῃ ὁ Ἰσμαὴλ μὲ τὸν Ἰσαὰκ, ἐκακοφάνη εἰς τὴν Σάῤῥαν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπαρακίνησε τὸν Ἀβραὰμ νὰ διώξῃ ἀπὸ τὸν οἶκόν του τὸν Ἰσμαὴλ, ὁμοῦ μὲ τὴν μητέρα του Ἄγαρ τὴν δούλην τοῦ Ἀβραάμ· » ἰδοῦσα δὲ Σάῤῥα » τὸν υἱὸν Ἄγαρ τῆς Αἰγυπτίας, ὃς ἐγένετο » τῷ Ἀβραὰμ, παίζοντα μετὰ Ἰσαὰκ τοῦ » υἱοῦ αὐτῆς, καὶ εἶπε τῷ Ἀβραάμ· ἔκβαλε τὴν παιδίσκην ταύτην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς . . . . σκληρὸν δὲ ἐφάνη τὸ ῥῆμα σφόδρα ἐναντίον Ἀβραὰμ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. » (Γέν. κά. 9.) ἰδοὺ ἕνα ἀνδρόγυνον τὸ πλέον εἰρηνικὸν, τὸ πλέον χαριτωμένον ὑπὸ Θεοῦ καὶ εὐλογημένον, εἰς ποῖον παροξυσμὸν ἦλθεν ἐξ αἰτίας τῶν παιγνιδίων.

Τὰ παιγνίδια προξενοῦν μάχας καὶ φόνους.

Δεύτερον, τὰ παιγνίδια ταῦτα γεννῶσιν ἐπιβουλὰς, μάχας, καὶ τελευταῖον φόνους καὶ αἱματοχυσίας· καὶ δῆλον γίνεται τοῦτο ἀπὸ τὴν ἱστορίαν ὅπου ἀναγινώσκωμεν, εἰς τὸ β'. Κεφάλαιον τῆς β'. τῶν Βασιλειῶν· εὑρίσκομεν γὰρ ἐν αὐτῷ, ὅτι μίαν φορὰν ἔτυχε νὰ ἀνταμωθοῦν εἰς μίαν βρύσιν τῆς Γαβαὼν, οἱ δύω ἀρχιστράτηγοι ὁ Ἀβεννὴρ, ἀρχιστράτηγος τοῦ Μενφιβοσθὲ υἱοῦ Σαοὺλ, μὲ τὰ παλικάριά του, καὶ ὁ Ἰωὰβ, ἀρχιστράτηγος τοῦ Δαβὶδ, μὲ τὸν Ἀβισσὰ καὶ Ἀσσαὴλ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ μὲ τὰ λοιπά του παλικάρια· ἐκεῖ δὲ καθημένων εἶπεν ὁ Ἀβεννὴρ νὰ σηκωθοῦν τὰ παλικάρια καὶ νὰ παίξουν ἔμπροσθέν τους διὰ νὰ κάμουν μίαν χαροποιὰν θεωρίαν· « καὶ εἶπεν Ἀβεννὴρ » πρὸς Ἰωάβ· ἀναστήτωσαν δὴ τὰ παιδάρια καὶ » παιξάτωσαν ἐνώπιον ἡμῶν. (β'. Βασιλ. β'. 14) ἀσηκώθησαν λοιπὸν καὶ ἔπαιζαν· μὰ ἴδητε ποῖον ἐλεεινὸν τέλος ἔλαβον τὰ παιγνίδιά των· διότι ἐκεῖ ὅπου ἔπαιζον ἐκινήθησαν εἰς θυμόν· ὅθεν δώδεκα παλικάρια ἀπὸ τοῦ Ἀβεννὴρ, καὶ δώδεκα ἀπὸ τοῦ Ἰωὰβ, ἐφονεύθησαν ἀναμεταξύ των· δὲν ἔφθασε τὸ κακὸν ἕως ἐδῷ, ἀλλὰ ὁ πόλεμος, καὶ οἱ φόνοι αὔξησαν περισσότερον· « καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος, σκληρὸς ὥστε » λίαν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. (Αὐτόθ. 17.) διὰ τί ὁ μὲν Ἀβεννὴρ βλέπωντας ταῦτα, ἔφυγεν, ὁ δὲ Ἀσαὴλ ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰωὰβ ἐκυνήγησεν αὐτὸν κατόπιν, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησε νὰ ἀφεθῇ ἀπὸ τοῦ νὰ τὸν κυνηγᾷ, ὁ Ἀβεννὴρ ἀπὸ ὄπισθεν τὸν ἐκτύπησε μὲ τὸ κοντάρι, καὶ τὸν ἐθανάτωσεν. ὁ δὲ Ἰωὰβ καὶ ὁ Ἀβεσσὰ βλέποντες πῶς ἐθανατώθη ὁ ἀδελφός των, κυνηγοῦσι τὸν Ἀβεννὴρ ὁμοῦ καὶ τὰ παλικάριά του, καὶ οὕτως ἐπολέμησαν ἕως ὅπου ἐβασίλευσεν ὁ ἥλιος ὥστε ὅπου, ἀπὸ μὲν τὰ παλικάρια τοῦ Ἀβεννὴρ ἐφονεύθησαν τριακόσιοι ἑξήκοντα· ἀπὸ δὲ τὰ παλικάρια τοῦ Ἰωὰβ ἐφονεύθησαν δεκαεννέα.

Τὰ παιγνίδια γεννῶσι πολλὰ κακὰ καὶ μάλιστα τὰ χαρτία.

Τρίτον τὰ παιγνίδια γεννῶσι τὰς ἐπιορκίας, τὰς βλασφημίας, τὰς ψευδολογίας, τοὺς θυμοὺς, τὰς φωνὰς, τὰς ὕβρεις, τὰς λοιδορίας, καὶ τὴν ἄλλην σειρὰν, καὶ πολύπλοκον ἄλυσσον τῶν κακῶν· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως προξενοῦν τὰ κακὰ ταῦτα τὸ θεοκατάρατον παίγνιον τῶν χαρτίων· διὰ τὶ ἐκεῖνοι ὅπου παίζουν τὰ χαρτία· ὦ Κύριε ἐλέησον! καὶ τίς ὑποφέρει νὰ ἀκούῃ πῶς τρώγουσι τοὺς ὅρκους ὡς λάχανα κατὰ τὴν παροιμίαν; πῶς ἀνάπτονται ἀπὸ τὸν θυμὸν καὶ γίνονται ὡσὰν φρενήρεις καὶ δαιμονισμένοι; πῶς χωρὶς κανένα φόβον Θεοῦ, ἀνοίγουν τὰ ἀπύλωτα αὐτῶν στόματα καὶ βλασφημοῦσι κατὰ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τῆς Πίστεως, κατὰ τῶν Ἁγίων, πλέον τολμηρότερα ἀπὸ τοὺς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀπίςους, καὶ πλέον ἀφοβώτερα ἀπὸ τοὺς δαίμονας; πῶς ὑβρίζουν; πῶς φωνάζουν; πῶς γίνονται ἄλλοι ἐξ ἄλλου ἀπὸ τὸ κακόν τους, καὶ μάλιςα ὅταν δὲν κερδίζουν, ἀλλὰ χάνουν, καὶ χάνουν πολλὴν ποσότητα· τί νὰ περιττολογῶ; εἰς τοιαύτην ἀφρονεςάτην κατάςασιν ἔρχονται οἱ παίζοντες τὰ παιγνίδια ταῦτα, καὶ μάλιςα τὰ χαρτία, ὥςε ὁποῦ θεληματικῶς οἱ ταλαίπωροι γίνονται δοῦλοι εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ δένονται καὶ πωλοῦνται. ἔτσι ἀναγινώσκομεν εἰς τὸ δέκατον τέταρτον Κεφάλαιον τοῦ πολιτικοῦ Θεάτρου σελ. 260. ὅτι οἱ Γερμανοὶ ἔφθασαν εἰς τούτην τὴν ἀγνωσίαν τὸν παλαιὸν καιρόν· διὰ τὶ παίζοντες τὰ χαρτία, μὲ τόσην τόλμην ἠγωνίζοντο νὰ κερδίσουν, ἢ νὰ χάσουν, εἰς τρόπον ὅτι, ἀφ' οὗ ἤθελαν ὑςερηθοῦν τὰ ὑπάρχοντά των οἱ ἄθλιοι, ἔπαιζαν τέλος πάντων καὶ τὴν ἰδίαν τους ἐλευθερίαν εἰς τὰ χαρτία· καὶ ὅποιος ἤθελε νικηθῇ καὶ χάσῃ, ἐγίνετο δοῦλος εἰς τὸν κερδήσαντα· καὶ ἀγκαλὰ νέος, καὶ ἰσχυρὸς, καὶ εὐγενὴς, ὑπέφερεν ὅμως νὰ δένεται καὶ νὰ πωλῆται ἀπὸ τὸν νικητήν του, ὡσὰν ἕνα ἀνδράποδον· ὢ φαρμακεροὶ καρποί! ὢ ἐλεεινὰ ἀποτελέσματα τῶν παιγνίων!

Ὅτι οἱ παίζοντες συναριθμοῦνται μὲ τοὺς κλέπτας.

Τέταρτον τὰ παιγνίδια ἔγιναν πρὸς τούτοις, καὶ ὁλονένα γίνονται αἰτία, νὰ ἀναβιβάζωνται πολλοὶ κακότροποι καὶ διεςραμμένοι ἄνθρωποι εἰς τὰ ἀξιώματα τὰ πολιτικὰ, καὶ ἄλλος μὲν νὰ γίνεται ἔπαρχος, ἄλλος δὲ ἀρχιςράτηγος, καὶ ἄλλος, ἄλλο τι ὀφφίκιον νὰ λαμβάνῃ· καὶ ἀκολούθως ἐκ τούτου ἀκολουθεῖ νὰ ἐρημόνωνται πόλεις, νὰ ἀφανίζωνται ἐπαρχίαι, νὰ ἀποκτείνωνται πολλαὶ ψυχαὶ, καὶ νὰ καταβαίνωσιν εἰς τὸν Ἅδην· ὅθεν εὑρίσκομεν γεγραμμένον εἰς τὰς ἱςορίας, ὅτι ὁ Ἔνρικος Βασιλεὺς τῆς Ἰγγλιτέρας καὶ τοὺς πλέον ἀναξίους εἰς ἀξιώματα ἀνεβίβαζε, μόνον ἂν ἤθελαν ἠξεύρουν νὰ παίζουν μὲ εὐγένειαν τὰ χαρτία· διὰ τοῦτο δίκαιον εἶχεν ὁ σοφὸς Ἀριςοτέλης νὰ συναριθμῇ μὲ τοὺς κλέπτας, καὶ ἀνελευθέρους, καὶ αἰσχροκερδεῖς ἐκείνους, ὁποῦ παίζουν τὰ χαρτία, καὶ τὰ ἄλλα παιγνίδια, οὕτω λέγων· ὁ μέν τοι κυβευτὴς, καὶ ὁ λωποδύτης, καὶ ὁ λῃςὴς, τῶν ἀνελευθέρων εἰσιν· αἰσχροκερδεῖς γάρ. (Ἠθικ. Νικομάχ· βιβλ. 4.) ἐπειδὴ καὶ τῇ ἀληθείᾳ, κλέπται καὶ αὐτοὶ εἶναι, ἵνα μὴ λέγω ὅτι καὶ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς κλέπτας. καθ' ὃ οἱ μὲν λῃςαὶ καὶ κλέπται, εἶναι φανεροὶ, καὶ καθ' ἕνας φυλάττεται ἀπὸ αὐτοὺς, οἱ δὲ παίζοντες τὰ παιγνίδια, καὶ μάλιςα οἱ χαρτοπαῖκται, κρυφίως καὶ μὲ δολιότητα πέρνουν τὰ ἄσπρα τῶν ἀνθρώπων· ἐντεῦθεν ἐπαρακινήθη ὁ θεῖος Χρυσόςομος νὰ εἰπῇ, ὅτι τὰ παιγνίδια οὐ μόνον βλασφημίας, καὶ ὀργὰς, καὶ ζημίας, ἀλλὰ καὶ ἄλλα χειρότερα κακὰ ἐπροξένησαν καὶ προξενοῦν » ἡ περὶ τὸ κυβεύειν σπουδὴ, βλασφημίας, ζη» μίας, ὀργὰς, λοιδορίας, μυρία ἕτερα τούτων » δεινότερα πολλάκις εἰργάσατο. (Λόγ. ιε. Ἀνδριάντ.) Ἀνάγνωθι καὶ τὸ βιβλίον τῆς Ἁμαρτωλῶν Σωτηρίας, (Σελ. γ'. 13.) διὰ νὰ ἰδῇς ἐκεῖ πόσα κακὰ προξενεῖ ξεχωριςὰ τὸ παίγνιον τῶν χαρτίων· ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι τὰ διαβολικὰ παίγνια ταῦτα, ψυχραίνουσι τὴν πρὸς Θεὸν εὐλάβειαν, κρυόνουσι τὸν θεϊκὸν φόβον, ὑςεροῦσι τῆς θείας ἀγάπης, καὶ κάμνουσι τοὺς ταλαιπώρους ἐκείνους ὁποῦ τὰ παίζουσι νὰ καταντοῦν εἰς τόσην ἀθεοφοβίαν καὶ ἀνευλάβειαν, ὥςε ὁποῦ νὰ περνοῦσιν εἰς αὐτὰ ὅλην τὴν ἡμέραν, πολλαῖς φοραῖς δὲ καὶ ὅλην τὴν νύκτα, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ νὰ μὴ πλησιάζουν ὁλότελα, οὔτε εἰς τὸν Ἑσπερινὸν, οὔτε εἰς τὸν Ὄρθρον, οὔτε εἰς τὴν Λειτουργίαν, καθὼς ἀπαιτεῖ τὸ χρέος τῶν Χριςιανῶν.

Πόσας βλάβας λαμβάνουν οἱ θεωροῦντες τὰ παιγνίδια. — Πῶς ὀνομάζονται τὰ θέατρα, καὶ ἱπποδρόμια.

Αὐτὰ τὰ ἴδια κακὰ ὁποῦ προξενοῦν τὰ σατανικὰ παιγνίδια εἰς τοὺς παίζοντας αὐτὰ καὶ ἐνεργοῦντας, προξενοῦν ἀκόμη καὶ εἰς ἐκείνους ὁποῦ ςέκονται καὶ τὰ βλέπουσι, καὶ χαίρονται

εἰς τὰ τούτων θέατρα· ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ὁποῦ τὰ θεωροῦν, παρομοίως βλάπτουσι τὴν ψυχήν τους· διατὶ βλέπουν ἐκεῖ τόσας ἀσέμνους ἀταξίας, τόσα σχήματα πορνικὰ, τόσα κινήματα θυμώδη· διατὶ ἀκούουν ἐκεῖ τόσας αἰσχρολογίας, τόσας βλασφημίας, τόσας ψευδολογίας, τόσας ὕβρεις, καὶ λοιδορίας· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, διατὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὰ ἀπὸ ὅλας τὰς αἰσθήσεις δέχονται μυρία κέντρα ἡδονῆς, καὶ βλάβης εἰς τὴν καρδίαν τους, μὲ τὰ ὁποῖα θανατόνεται ἡ ἀθλία ψυχή των. Ὅθεν ἐκ τούτων λαμβάνουσι ψύχραν μεγάλην τῆς εὐλαβείας, κρυότητα τοῦ θείου φόβου, ἀμέλειαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ καταντοῦν εἰς τόσην ἀθεοφοβίαν, καὶ εἰς τόσην καταφρόνησιν τῆς σωτηρίας των, καὶ ἀλησμονησίαν τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ ἀκούουσι νὰ σημαίνῃ ὁ Ὄρθρος, καὶ ἡ θεία Λειτουργία, καὶ δὲν πηγαίνουν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ διὰ νὰ προσευχηθοῦν κατὰ τὸ χρέος τὸ Χριστιανικὸν ὁποῦ ἔχουν, ἀλλὰ εὐθὺς ὁποῦ ξημερώσῃ, τρέχουν εἰς τὰ ἐργαστήρια, καὶ εἰς τὰ ἱπποδρόμια, διὰ νὰ βλέπουν τὰ διαβολικὰ παίγνια, τὰ σατανικὰ θέατρα, καὶ τὰ τῶν ζώων κυνήγια, καὶ ἐκεῖ ἀπερνοῦσιν ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ἕως τὸ βράδυ, χωρὶς προσευχὴν, χωρὶς λόγον Θεοῦ, ὡσὰν ἄπιστοι καὶ ἀσεβεῖς. ὢ! καὶ τίς νὰ μὴ χύσῃ καρδιοσάλακτα δάκρυα, βλέποντας τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκατήντησαν οἱ Χριστιανοί; διὰ τοῦτο μὲ κάθε δίκαιον ὁ θεῖος Χρυσόστομος ὀνομάζει τὸ μὲν Ἱπποδρόμιον, ἤτοι τὸν τόπον ὁποῦ τρέχουν τὰ ἄλογα, Σατανοδρόμιον » τὸ σωματικὸν τῆς πονηρίας ἱπποδρόμιον, μᾶλ» λον δὲ Σατανοδρόμιον προτιμώντων θεωρεῖν. (Λόγ. εἰς τὸ ἱπποδρόμιον.) τὸν δὲ τόπον, ὁποῦ γίνονται, καὶ παίζονται ἡ ντάμαις, τὰ ἀζάρια, τὰ χαρτία, ἡ μπάλαις, τὰ πηλαλήματα, τὸ λιθάρι, τὰ μάγγαλα, τὰ παλαίσματα, ἡ θηριομαχίαις, καὶ ἄλλα ὅμοια παιγνίδια, αὐτὸν λέγω τὸν τόπον ὀνομάζει ὁ Ἅγιος, κοινὸν σχολεῖον τῆς ἀσελγείας· γυμνάσιον δημόσιον τῆς πορνείας καὶ μοιχείας· θρόνον καὶ καθέδραν τῶν πανουκλιασμένων· τόπον γεμάτον ἀπὸ κάθε ἀσθένειαν· Βαβυλώνιαν κάμινον· καὶ ἄλλα ὅμοια κάκιστα καὶ δύσφημα ὀνόματα· καὶ λέγει πρὸς τούτοις πῶς, τίποτε δὲν ὠφελοῦνται οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τὰς νηστείας ὁποῦ κάμνουσιν εἰς τὰς τεσσαρακοστὰς, ἀνίσως καὶ εἰς τὸν καιρὸν ὁποῦ νηστεύουσι, πηγαίνουν καὶ βλέπουν τὰ ἀνατέρω θεατρικὰ παιγνίδια. » Ποῖον κέρδος » νηστεύοντας, εἰς τὰ θέατρα παρανομίας ἀ» ναβαίνειν; εἰς τὸ κοινὸν τῆς ἀσελγείας διδασ» καλεῖον εἰσιέναι; εἰς τὸ δημόσιον τῆς ἀκολα» σίας γυμνάσιον; ἐπὶ τὴν καθέδραν καθέζεσθαι » τῶν λοιμῶν; Καὶ γὰρ καθέδραν λοιμῶν, καὶ » ἀκολασίας γυμνάσιον, καὶ διδασκαλεῖον ἀσελ» γείας, καὶ πάντα τὰ αἴσχιστα, τὴν ὀρχήστραν » τίς προσειπὼν οὐκ ἂν ἁμάρτοι· τὸ πονηρό» τατον ἐκεῖνο χωρίον, καὶ νοσημάτων γέμον « παντοδαπῶν· τὴν Βαβυλωνίαν κάμινον· κα» θάπερ γὰρ εἰς κάμινον τινὰ, τὸ θέατρον, τὴν » πόλιν ἐμβαλὼν ὁ διάβολος, οὕτω κάτωθεν ὑ» ποκαίει. (Λόγ. β' περὶ νηστείας.)

Ὅτι καὶ θάνατον λαμβάνουν οἱ βλέποντες τὰ παίγνια.

Θέλετε νὰ μάθετε ὅτι καὶ μὲ θάνατον παιδεύονται, ὄχι μόνον οἱ παίζοντες τὰ παιγνίδια ὡς προείπομεν, καὶ κάμνοντες τὰ θέατρα, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ἀκόμη ὁποῦ στέκονται καὶ τὰ θεωροῦν; ἀκολουθεῖτέ μοι νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Παλαιστίνην. Ἐδῶ εὑρίσκονται μέσα εἰς ἕνα ὁσπήτιον ἕως τρεῖς χιλιάδες ἄνδρες καὶ γυναῖκες τῶν ἀλλοφύλων, οἵτινες τρώγουν, καὶ εὐχαριστοῦν τὸν Θεόν τους Δαγὼν, διὰ τὶ ἐπαράδωκεν εἰς χεῖράς των τὸν ἐχθρόν τους Σαμψών. ἐδῶ εὑρίσκεται καὶ ὁ ἀνδρειωμένος ἐκεῖνος καὶ δυστυχὴς Σαμψὼν, τυφλωμένος καὶ ἀπὸ τὰ δύω ὀμμάτια, βαλμένος μέσα εἰς φυλακὴν, καὶ καταφρονημένος ὑπὸ πάντων. Οἱ ἀλλόφυλοι οὗτοι ἀφ' οὗ ἔφαγον, καὶ ἔπιον, καὶ ἐφράνθησαν, ἐπρόσαξαν νὰ φέρουν τὸν τυφλὸν Σαμψὼν ἀπὸ τὴν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

φυλακὴν, διὰ νὰ παίξῃ ἔμπροσθέν τους κἀνένα παίγνιον, καὶ διὰ τοῦ παιγνιδίου νὰ γελάσουν καὶ νὰ χαροῦν· ἦλθεν ὁ Σαμψὼν, καὶ ἔπαιζεν ἐνώπιόν τους, καὶ αὐτοὶ τὸν ἐῤῥάπιζαν εἰς τὸ πρόσωπον.

» Καὶ ὅτε ἠγαθύνθη ἡ καρδία αὐτῶν, καὶ » εἶπαν, καλέσατε τὸν Σαμψὼν ἐξ οἴκου φυλα- » κῆς, καὶ παιξάτω ἐνώπιον ἡμῶν, καὶ ἐκάλε- » σαν τὸν Σαμψὼν ἐξ οἴκου δεσμωτηρίου, καὶ ἔ- » παιζεν ἐνώπιον αὐτῶν καὶ ἐῤῥάπιζαν αὐτόν. (Κριτ. ιζ΄. 25.) ἔσεκαν λοιπὸν οἱ ἀλλόφυλοι ὅλοι ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες ἐπάνω ἀπὸ τὸ δῶμα τοῦ οἴκου ἐκείνου, καὶ ἔβλεπαν τὸν καταφρονημένον Σαμψὼν ὁποῦ ἔπαιζε κάτω, ἀνάμεσα εἰς τὰς κολόνας τοῦ οἴκου. » Καὶ ὁ οἶκος πλήρης τῶν ἀνδρῶν καὶ » τῶν γυναικῶν, καὶ ἐκεῖ πάντες οἱ ἄρχοντες » τῶν ἀλλοφύλων ἐπὶ τὸ δῶμα ὡσεὶ τρισχί- » λιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες θεωροῦντες ἐν παι- » γνίαις Σαμψών. (Αὐτόθ. 27.) ἀλλὰ ἴδητε καὶ ποῖον ἐλεεινὸν τέλος ἔλαβον ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐθεώρουν τὸ παίγνιον τοῦτο· δι' ὅ,τι ὁ δυςυχὴς Σαμψὼν ἐκεῖ ὁποῦ ἔπαιζε καὶ ἐκαταφρονεῖτο παρὰ τῶν ἀλλοφύλων, ἐνθυμήθη τὴν προτέραν ἀνδρίαν του, καὶ δὲν ὑπέφερε νὰ περιπαίζεται ἀπὸ ἐκείνους, τοὺς ὁποίους πολλαῖς φοραῖς ἐνίκησε καὶ ἠφάνησεν· ὅθεν ἔκλαυσεν· καὶ ἀφ' οὗ ἐπαρακάλεσε τὸν Θεὸν νὰ τὸν ἐνθυμηθῇ, καὶ νὰ τὸν ἐνδυναμώσῃ ἄλλην μίαν φορὰν, διὰ νὰ ἀνταποδώσῃ εἰς τοὺς ἀλλοφύλους τὸ ἀνταπόδομα ὁποῦ τοῦ ἔδωκαν, ἐναγκαλίσθη τὰς δύω κολόνας, ἐπάνω εἰς τὰς ὁποίας ἔσεκεν ὅλος ὁ οἶκος ἐκεῖνος· καὶ μὲ δύναμιν μεγάλην κινήσας αὐτὰς, ἐκρήμνισεν ὅλον τὸν οἶκον, καὶ οὕτως ἐθανατώθησαν ὅλοι οἱ ἀλλόφυλοι οἱ θεωροῦντες μὲ χαρὰν τὰ τοῦ Σαμψὼν παίγνια. » Καὶ πε- » ριέλαβε Σαμψὼν τοὺς δύω κίονας τοῦ οἴκου, » ἐφ' οὓς ὁ οἶκος εἱςήκει..... καὶ εἶπε Σαμ- » ψών· ἀποθανέτω ἡ ψυχή μου μετὰ τῶν ἀλ- » λοφύλων· καὶ ἐβάσαξεν ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἔπε- » σεν ὁ οἶκος ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἐπὶ πάν- » τα τὸν λαὸν τὸν ἐν αὐτῷ. (Κριτ. Αὐτόθ 29.)

Ἴδετε ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, πόσα κακὰ προξενοῦσι τὰ παιγνίδια; τόσον εἰς τοὺς παίζοντας αὐτὰ, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἱςαμένους καὶ θεωροῦντας; ἐκαταλάβετε πόσας βλάβας γεννῶσι τὰ διαβολικὰ θέατρα, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὸ σῶμα; καὶ εἰς τὴν τιμὴν καὶ εἰς τὴν ζωήν; λοιπὸν παύσατε δι' ἀγάπην Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν ἀγάπην τῆς ψυχικῆς σας σωτηρίας, ἀπὸ τὸ νὰ παίζετε αὐτά· καὶ φεύγετε ὡς ἀπὸ φωτίαν, ἀπὸ τὴν θεωρίαν τούτων· διατὶ, καθὼς ἡ μεγάλη πυρκαϊὰ δὲν καίει μόνον ἐκείνους ὁποῦ εὑρίσκονται μέσα εἰς αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ὁποῦ ἤθελαν πλησιάσουν ἐκεῖ κοντὰ, μὲ τὰς φλογερὰς σπίθας ὁποῦ ῥίπτει καὶ σφενδονίζει εἰς τὸν ἀέρα· ἔτσι καὶ τὰ παιγνίδια ταῦτα καὶ θέατρα, δὲν βλάπτουσι μόνους τοὺς ποιοῦντας αὐτὰ, ἀλλὰ καὶ ἐκείνους ὁποῦ εἶναι ἐκεῖ πλησίον καὶ τὰ θεωροῦν· καὶ ἂν δὲν κατακαύσουν αὐτοὺς μὲ τελειότητα, ἀλλὰ τὸ ὀλιγώτερον ὀλιγώτερον καίουν τὰ ὀφρύδιά των, φλέγουν τὰ μαλλία των, τυφλόνουσι τὰ ὀμμάτιά των μὲ τὸν καπνόν τους, καὶ μαυρίζουν ὅλον τοὺς τὸ πρόσωπον, ἤτοι βλάπτουν ὅλας των τὰς αἰσθήσεις, καὶ ζημιόνουσι τὴν ψυχήν τους.

Ὅτι ὅσοι δίδουν ἄσπρα εἰς τοὺς παίζοντας ἁμαρτάνουν.

Δι' ὃ καὶ οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι παραγγέλουν εἰς τοὺς Χριςιανοὺς ταῦτα· » φεύγετε δὴ καὶ » τὰ ἀπρεπῆ τῶν θεαμάτων, τὰ θέατρά φημι, » καὶ τὰς Ἑλληνικὰς πομπάς. (Διατάγ. Βιβλ. β΄. Κεφ. ξβ΄.) καὶ πάλιν λέγουν· » φευκταῖαι » δὲ καὶ αἱ πανηγύρεις, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἐπι- » τελούμενα παίγνια· πιςὸν γὰρ ἐν πανηγύρει » οὐ χρὴ παραβάλλειν, πλὴν ἢ τοῦ σωμάτιον » πρίασθαι, καὶ ψυχὴν περιποιήσασθαι, καὶ ἕ- » τερά τινα συνωνήσασθαι τῶν πρὸς σύςασιν » ἁρμοζόντων. (Αὐτόθ.) Ὅσοι δὲ δίδουν καὶ παράδες εἰς ἐκείνους ὁποῦ χορεύουν καὶ παίζουν εἰς τὰ θέατρα, οὗτοι μεγάλως ἁμαρτάνουν, διατὶ γίνονται αἴτιοι τῆς ἀπωλείας ἐκείνων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τῶν ταλαιπώρων, ὡς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος » δὸς τῷ δεομένῳ καὶ μὴ δὸς τῷ ὀρχουμένῳ, » ἵνα μὴ μετὰ τῶν σῶν χρημάτων καὶ τὴν ψυ- » χὴν ἀπολέσῃς τὴν ἐκείνου· σὺ γὰρ αἴτιος εἶ » τῆς ἀπωλείας τῆς ἐκείνου διὰ τῆς ἀκαίρου » φιλοτιμίας· εἰ γὰρ οἱ ἐπὶ τῆς ὀρχήςρας ἤδεσαν » ὅτι τὸ ἐπιτήδευμα αὐτοῖς ἀκερδὲς ἔμελλεν ἔ- » σεσθαι, πάλαι ἂν ἐπαύσαντο ταῦτα ἐπιτη- » τηδεύοντες. ὅταν δέ σε κροτοῦντα, συντρέ- » χοντα, ἀναλίσκοντα, ἅπαντα τὰ σαυτοῦ » δαπανῶντα θεάσωνται, κἂν μὴ βούλωνται » τοῦτο μετιέναι, τῇ τοῦ κέρδους ἐπιθυμίᾳ κα- τέχονται. (Ὁμιλ. μβ΄. εἰς τὸν Ἰωάνν.)

Ὅτι τὰ παιγνίδια γίνονται μεγάλα ἐμπόδια εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν Χριςιανῶν.

Οὐ μόνον δὲ κακὰ προξενοῦσι τὰ παιγνίδια καὶ τὰ θέατρα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις γίνονται μεγάλα ἐμπόδια εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν Χριςιανῶν· διατὶ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὁποῦ αὐτοὶ ἤθελαν ἐξοδεύσουν διὰ τὴν σωτηρίαν τους, τὸν ἐξοδεύουν εἰς τὰ χαϊμένα καὶ μάταια πράγματα. ἐσεῖς ἀγαπητοί μου Χριςιανοὶ δὲν ἐκτίσθητε ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸν Κόσμον τοῦτον διὰ νὰ κάμνετε παίγνια, ἀλλὰ διὰ νὰ κάμνετε ἔργα ἀγαθὰ, καὶ διὰ τῶν ἔργων τούτων νὰ κληρονομήσητε βασιλείαν οὐράνιον, ὡς λέγει ὁ Παῦλος, » αὐτοῦ γὰρ ἐσμὲν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χρι- » ςῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς. οἷς προητοίμα- » σεν ὁ Θεὸς, ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν. (Ἐφεσ. β΄. 10.) ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ δὲν ἐπιςεύσατε εἰς τὸν Χριςὸν, καὶ δὲν ἐβαπτίσθητε εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, διὰ νὰ βλέπετε θέατρα, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐργάζεσθε τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· ἤγουν διὰ νὰ ἀγαπᾶτε τὸν Θεὸν, καὶ τὸν ἀδελφόν σας, διὰ νὰ τρέφετε τοὺς πεινασμένους, νὰ ποτίζετε τοὺς διψασμένους, νὰ ἐνδύετε τοὺς γυμνοὺς, νὰ περιποιῆσθε τοὺς ξένους, καὶ νὰ ἐπισκέπτεσθε τοὺς ἀσθενεῖς καὶ φυλακωμένους. ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ δὲν ἔχετε τὴν ἄδειαν ἀπὸ τὸν Χριςὸν καὶ τὸ Εὐαγγέλιον, διὰ νὰ ζῆτε μίαν ζωὴν παιγνιώδη, μίαν ζωὴν θεατρικὴν, καὶ μίαν ζωὴν παρομοίαν μὲ τὰ Ἔθνη. διατὶ ἡ τοιαύτη ζωὴ εἶναι μία ςράτα, πλατεῖα μὲν καὶ εὐρύχωρος· φέρει ὅμως ἐκείνους ὁποῦ τὴν περιπατοῦν εἰς τὴν ἀπώλειαν. » Πλατεῖα ἡ πύλη καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀ- » πάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν. (Ματθ. ζ΄, 13.) ἀλλ' ἐξ ἐναντίας εἶσθε προςαγμένοι νὰ ζῆτε μίαν ζωὴν ἐςαυρωμένην ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη, νενεκρωμένην ἀπὸ ὅλας τὰς ἀνέσεις, καὶ ἀπὸ ὅλας τὰς ἡδονὰς τοῦ Κόσμου· διατὶ ἡ ζωὴ αὐτὴ εἶναι μία ςράτα, ςενὴ μὲν καὶ τεθλιμμένη, φέρει ὅμως τοὺς περιπατοῦντας αὐτὴν εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον. » ςενὴ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμ- » μένη ἡ ὁδὸς, ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν. (Ματθ. ζ΄. 12.)

Καὶ λοιπὸν πῶς τώρα κάμνετε ὅλοι τὰ ἐναντία τούτων; πῶς ἐσεῖς νομίζετε ὅτι σᾶς ἐδόθη ἡ ζωὴ ἐτούτη διὰ νὰ καταγίνεσθαι εἰς τὰ παίγνια, καὶ διὰ νὰ πανηγυρίζετε καθημερινῶς εἰς τὰ ἱπποδρόμια καὶ τὰ θέατρα, καθὼς λέγει ὁ Σολομών· » ἐλογίσαντο παίγνιον εἶναι τὴν ζωὴν ἡμῶν, καὶ τὸν βίον, πανηγυρισμὸν ἐπικερδῆ· (Σοφ. ιέ. 12.) πῶς ἐσεῖς ὁποῦ ἐτάξατε πρὸς τὸν Θεὸν εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα, νὰ μισήσετε ὅλην τὴν πομπὴν τοῦ Σατανᾶ, τώρα παραβαίνετε τὸ τάξιμον ὁποῦ ἐκάμετε; καὶ ἀγαπᾶτε πάλιν τὴν πομπὴν τοῦ Σατανᾶ, ἥτις εἶναι τὰ θέατρα καὶ τὰ παίγνια κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόςομον; (Λόγ. κ. Ἀνδριάντ.) ἀχ! καὶ δὲν καταλαμβάνετε ταλαίπωροι, πῶς μὲ τοῦτα ὁποῦ κάμνετε, ὁμοιάζετε μὲ τὸν σκύλον ὁποῦ τρώγει τὸ ξερατόντου, καὶ μὲ τὸν χοῖρον ὁποῦ ἐπιςρέφει πάλιν εἰς τὸν πρῶτόν του βόρβορον, ὡς λέγει ὁ Ἀπόςολος Πέτρος » Κύων ἐ- » πιςρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα· καὶ ὗς λουσα- » μένη εἰς κύλισμα βορβόρου. (β΄. Πέτρ. β΄. 22.) Ἀχ! ἐγὼ φοβοῦμαι μήπως ἔχῃ νὰ εἰπῇ καὶ διὰ λόγου σας ὁ ῥηθεὶς Κορυφαῖος Πέτρος, ἐκεῖνα ὁποῦ εἶπε ποτὲ καὶ διὰ μερικοὺς ἄλλους πα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ρομοίους ἁμαρτωλοὺς, ὁποῦ ἐπαρέβηκαν τὰ ταξίματα ὁποῦ ἔδωκαν εἰς τὸν Θεὸν· ὅτι δηλ. ἦτον καλλίτερον εἰς ἐσᾶς νὰ μὴν ἐγνωρίζετε ὁλότελα τὴν ςράταν τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ Χιςιανισμοῦ, παρὰ ὁποῦ τὴν ἐγνωρίσετε, καὶ ἔπειτα τὴν καταφρονεῖτε, καὶ γυρίζετε πάλιν εἰς τὰ πρῶτα κακά-σας· » κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐ» πιγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπι» γνοῦσιν ἐπιςρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς » ἁγίας ἐντολῆς· (β΄. Πέτρ. β΄. 21.) διὰ τὶ ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ ὁποῦ γνωρίζετε τὴν πίςιν τοῦ Χριςοῦ, καὶ ἔπειτα καταφρονεῖτε, περισσότερον ἔχετε νὰ κολασθῆτε, παρὰ τὰ ἔθνη καὶ τοὺς ἀπίςους, ὁποῦ δὲν ἔφθασαν νὰ γνωρίσουν τὴν ἀληθῆ πίςιν, καὶ τὸν Χριςιανισμὸν, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος. » ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ Κυ» ρίου ἑαυτοῦ, καὶ μὴ ἑτοιμάσας, μηδὲ ποιή» σας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολ» λάς. ὁ δὲ μὴ γνοὺς, ποιήσας δὲ ἄξια πλη» γῶν, δαρήσεται ὀλίγας. (Λουκ. ιϐ΄. 47.) τοῦτο τὸ ἴδιον δηλοῖ, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ Σολομών· » ὁ ἐλάχιςος σύγγνωςός ἐςιν ἐλέους· » δυνατοὶ δὲ δυνατῶς ἐτασθήσονται. (Σοφ. ς΄. 6.)

Ἔνςασις καὶ Λύσις.

Ἀλλὰ τί ἀποκρίνονται μερικοί; ἰδοὺ ὁποῦ ὁ ξς΄. Κανὼν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ς΄. Συνόδου ἐμποδίζει νὰ μὴ γίνωνται τρεξίματα τῶν ἀλόγων καὶ θέατρα εἰς τὴν ἑβδομάδα τῆς διακαινησίμου· ὁμοίως καὶ ὁ ό. Κανὼν τῆς ἐν Καθαργένῃ ἐμποδίζει νὰ μὴ γίνωνται θέατρα καὶ παίγνια τόσον εἰς τὴν διακαινήσιμον ἑβδομάδα, ὅσον καὶ εἰς τὰς Κυριακὰς, καὶ ἑορτάς· λοιπὸν ἐκ τούτου συμπεραίνεται ὅτι τὰ θέατρα, δὲν γίνονται μὲν εἰς τὰς ἑορτασίμους ἡμέρας, εἰς δὲ τὰς καθημερινὰς ἡμέρας δὲν εἶναι ἐμπόδιον νὰ γίνωνται· πρὸς τούτους ἡμεῖς ἀνταποκρινόμεθα τετραχῶς· ά. ὅτι ἡ αὐτὴ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ς΄. Σύνοδος εἰς τὸν ν ά. Κανόνα αὐτῆς ἐμποδίζει νὰ μὴ γίνωνται θέατρα, ὄχι εἰς ἄλλας μὲν ἡμέρας, εἰς ἄλλας δὲ ὄχι, ἀλλὰ καθολικῶς καὶ πάντοτε. καὶ μὲ ὅλην τὴν τελειότητα· καὶ οὗτος εἶναι ὁ προηγούμενος καὶ καθ᾽ αὑτὸ σκοπὸς τῆς Ἁγίας ταύτης Συνόδου, τὸ νὰ μὴ γίνωνται δηλ. ἀπὸ τοὺς Χριςιανοὺς τελείως θέατρα καὶ παίγνια· λέγει γὰρ οὕτω ἐν τῷ ν ά. Κανόνι αὐτῆς καθόλου ἀπαγορεύει ἡ Ἁγία αὕτη καὶ οἰκουμενικὴ Σύνοδος, τοὺς λεγομένους μίμους, καὶ τὰ τούτων θέατρα. » εἶ» τα γεμὴν καὶ τὰ τῶν κυνηγίων θεώρια, καὶ » τὰς ἐπὶ σκηνῆς ὀρχήσεις ἐπιτελεῖσθαι· β΄. ἡ ἰδία ἁγία Σύνοδος ἡ ἐν Καθαργένῃ λέγει εἰς τὸν ι ζ΄. Κανόνα της, ὅτι ἀεὶ καὶ πάντοτε κηρύττεται εἰς τοὺς Χριςιανοὺς ὅλους, νὰ μὴ πλησιάσουν καὶ νὰ θεωροῦν κοντὰ εἰς τοὺς τόπους ἐκείνους ὁποῦ εἶναι βλασφημίαι, καὶ ἄλλα ἄτοπα τὰ διὰ τῶν θεάτρων γινόμενα. γ΄. ἀποκρινόμεθα ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι κἀνένα κατηγορημένον πρᾶγμα καθ᾽ αὐτὸ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ γένῃ ποτὲ καλὸν διὰ τὸν καιρὸν, καθ᾽ ὃν γίνεται· » οὐδὲν τῶν κατεγνωσμένων δύναται εἶναι » ἡμῖν πρὸς καιρὸν ἐπιτήδειον. (Ὅρ. κατὰ Πλάτ. κ΄.) ἐπειδὴ δὲ τὰ θέατρα καὶ παίγνια εἶναι κατηγορημένα καθ᾽ ἑαυτὰ, ἄρα οὐδὲ εἰς τὰς καθημερινὰς ἡμέρας γινόμενα, εἶναι ἐπαινετὰ καὶ καλά· δ΄. δὲ καὶ τελευταῖον λέγομεν τὸ τοῦ Χρυσοςόμου Πατρὸς ἀπόφθεγμα· ἤτοι, ἂν ἦναι καλὸν πρᾶγμα τὰ θέατρα, ἂς γίνωνται πάντοτε· εἰ δὲ ἦναι κακὸν, ἂς μὴ γίνωνται κἀμμίαν φοράν. » Εἰ μὲν πονηρὸν, μηδὲ » ἅπαξ γινέσθω. Εἰ δὲ ἀγαθὸν, ἀεὶ γινέσθω. « (Ὁμιλ. ι β΄. εἰς τὴν ά πρὸς Κορινθ.)

Ὅτι τὰ παιγνίδια δὲν εἶναι ἴδια τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τῶν νηπίων.

Τὰ παιγνίδια, ἀδελφοὶ, εἶναι ἴδιον τῶν μικρῶν παιδαρίων καὶ κορασίων, τὰ ὁποῖα διὰ τὴν ἀτέλειαν τῆς ἡλικίας των, ἔχουσι νηπιώδη καὶ ἀτελῆ γνῶσιν, καὶ νομίζουν διὰ μεγάλην εὐτυχίαν τους, καὶ χαρὰν, τὸ νὰ παίζουν διάφορα παίγνια· καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὸν Ζαχαρίαν. » Καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως » Ἱερουσαλὴμ πλησθήσονται παιδαρίων καὶ κο- » ρασίων, παιζόντων ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς· (Ζαχ. ηʹ. 5.) τῶν δὲ τελείων ἀνδρῶν καὶ γερόντων εἶναι ἴδιον, νὰ καταφρονῶσι μὲν τὰ τοιαῦτα παιδαριώδη παίγνια, ὡς εὐτελῆ καὶ εὐκαταφρόνητα, καὶ τῆς ἀνδρικῆς γνώσεως ἀνάξια, νὰ φρονοῦν δὲ μὲ τὸν νοῦν, καὶ νὰ ζητοῦν μὲ τὴν θέλησιν, τὰ ὑψηλὰ καὶ μεγάλα κατορθώματα τῶν ἀρετῶν, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἄξια ὡς λέγει ὁ Παῦλος· » ὅτε ἤμην » νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρό- » νουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην· ὅτε δὲ γέγονα » ἀνὴρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. (αʹ. Κορινθ. ιγʹ. 11.) ὅθεν ὅσοι ἄνδρες, καὶ ὅσοι γέροντες, παίζουν παιγνίδια, δὲν δείχνουν ἄλλο, παρὰ πῶς εἶναι νηπιόφρονες, πῶς εἶναι παιδαριώδεις εἰς τὸν νοῦν, καὶ ἀτελεῖς εἰς τὴν γνῶσιν. Καὶ εἶναι ἁρμόδιον νὰ εἰπῇ τινὰς δι᾽ αὐτοὺς, ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπεν ὁ Κύριος καὶ διὰ τοὺς Ἰουδαίους » τίνι » ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐςὶ παι- » δαρίοις ἐν ἀγοραῖς καθημένοις. (Ματθ. ιαʹ. 16.) καὶ κατὰ ἀλήθειαν, τί ἀπαίσιον! τί ἄτοπον; τί συγχαμερὸν πρᾶγμα ὁποῦ εἶναι, νὰ βλέπῃ τινὰς ἕνα Χριστιανὸν, ἄνδρα τέλειον εἰς τὴν ἡλικίαν, καὶ ἕνα γέροντα μὲ ἄσπρην γενειάδα, νὰ κάθηται ὅλην τὴν ἡμέραν μέσα εἰς τὰς πλατείας καὶ τὰ ἐργαςήρια, νὰ παίζῃ ντάμας, ἀζάρια, μπάλαις, χαρτία, καὶ ἄλλα τοιαῦτα παιδαριώδη παίγνια! νὰ καυχᾶται εἰς αὐτὰ, καὶ νὰ χαίρῃ, καθὼς χαίρει εἰς αὐτὰ καὶ τὸ νήπιον! νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ κραυγάζῃ ὡσὰν ὁ Γότθος! νὰ τρέχῃ, καὶ νὰ πηδᾷ ὡσὰν ἡ πάρδαλις! νὰ ἐπιβουλεύεται πῶς νὰ νικήσῃ τὸν συμπαιγνιώτην του ὡσὰν ὁ ὄφις! νὰ ὑβρίζῃ καὶ νὰ ὑβρίζεται ὡσὰν ἕνα ἀνδράποδον! καὶ νὰ ζῇ μίαν ζωὴν ἀδιάφορον ὡσὰν ἕνας ἀσεβής! ὢ μεγάλη καταισχύνη! ὢ ἀφόρητος ἐντροπὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ! Καὶ πῶς οἱ ταλαίπωροι οὗτοι Χριστιανοὶ δύνανται πλέον νὰ συμβουλεύσουν τοὺς νεωτέρους, νὰ μὴ παίζουν καὶ νὰ μὴν ἀτακτοῦν, εἰς καιρὸν ὁποῦ αὐτοὶ εἶναι παλαιότεροι, καὶ γίνονται εἰς ἐκείνους μὲ τὸ ἔργον κακὸν παράδειγμα; Ἵλεως, ἵλεως νὰ γένῃ ὁ Θεός! διὰ τί τὴν σήμερον μὲ τὰ διαβολικὰ παίγνια, καὶ μὲ τὰ Σατανικὰ θέατρα, παίγνιον καὶ θέατρον ἔγινεν ἡ ἁγία ζωὴ τῶν Χριςιανῶν· ὅθεν καὶ οἱ Ἕλληνες, καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ Ὀθωμανοὶ, καὶ οἱ λοιποὶ ἀσεβεῖς, καὶ Ἐθνικοὶ, οἱ βλέποντες ταῦτα, καὶ τὰ τοιαῦτα γινόμενα ἀπὸ τοὺς Χριςιανοὺς, παρακινοῦνται καὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν καὶ ἅγιον ὄνομα τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ ἐπικληθὲν εἰς ἡμᾶς, καθὼς λέγει ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος » οὐκ » αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπι- » κληθὲν ἐφ᾽ ὑμᾶς; (Ἰάκωβ. βʹ. 7.).

Καὶ λοιπὸν εἰς μεγάλην ἀνάγκην εὑρίσκονται οἱ τωρινοὶ Χριςιανοὶ νὰ κάμουν ἕνα ἀπὸ τὰ δύω· καὶ ἢ νὰ παύσουν εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ τὸ νὰ παίζουν παιγνίδια, καὶ νὰ βλέπουν θέατρα, ἢ ἂν δὲν παύσουν, δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ὀνομάζωνται Χριςιανοί· διατὶ ὅποιος θέλει νὰ ὀνομάζεται μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Χριςοῦ, καὶ νὰ λέγεται Χριςιανὸς, πρέπει νὰ ᾖναι μακρὰν ἀπὸ κάθε ἀδικίαν καὶ ἁμαρτίαν, μακρὰν ἀπὸ κάθε παίγνιον, καὶ θεωρίαν· ἔτσι προςάζει ὁ Ἀπόςολος Παῦλος· » Ἀποςήτω ἀπὸ ἀδικίας, πᾶς ὁ ὀνο- » μάζων τὸ ὄνομα τοῦ Χριςοῦ· (βʹ. Τιμόθ. βʹ. 19.) διὰ τί; ἵνα μὴ, μὲ τὴν κακὴν καὶ διεςραμμένην ζωὴν ὁποῦ ζῇ, κάμνῃ νὰ βλασφημῆται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ θείου Εὐαγγελίου· ἔτσι πάλιν ὁ αὐτὸς Παῦλος τὸ λέγει· » ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ » ἡ διδασκαλία βλασφημῆται. (αʹ. Τιμόθ. ϛʹ. 1.)

Ἔνςασις καὶ Λύσις.

Ἀλλὰ τί προφασίζονται μερικοί; πηγαίνω νὰ παίξω κομμάτι, ἢ νὰ θεωρήσω ἐκείνους ὁποῦ παίζουν διὰ νὰ περάσῃ ὁ καιρὸς, καὶ ἡ ὥρα· τί λέγεις ἄνθρωπε, ὅποιος καὶ ἂν ἦσαι ἐ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σὺ ὁποῦ προφασίζεσαι τὰ τοιαῦτα; πηγαίνεις νὰ παίξῃς διὰ νὰ περάσῃ ὁ καιρὸς καὶ ἡ ὥρα; καὶ διὰ τοῦτο σοῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὸν καιρὸν, διὰ νὰ τὸν ἐξοδεύῃς εἰς τὰ παίγνια; διὰ τοῦτο σοῦ ἐχάρισε τὴν ζωὴν, διὰ νὰ τὴν περνᾷς εἰς τὰ θέατρα; καὶ δὲν εὑρίσκεις κανένα ἄλλο καλὸν πρᾶγμα νὰ ἐργασθῇς διὰ νὰ περάσῃ μὲ αὐτὸ ὁ καιρὸς καὶ ἡ ὥρα, παρὰ τὰς ἀταξίας καὶ ἀτοπίας τῶν παιγνίων, μὲ τὰς ὁποίας λυπεῖς τὸν Θεὸν, καὶ τὸν παροργίζεις; ὢ τῆς μωρίας καὶ ἀνοησίας σου! Καὶ ἂν ἤξευρες ταλαίπωρε, τί ἀξίζει αὐτὸς ὁ καιρὸς ὁποῦ ἐσὺ ἀγαπᾷς νὰ ἐξοδεύῃς εἰς τὰ μάταια ταῦτα καὶ ἁμαρτωλὰ πράγματα, τόσον ἤθελες τὸν ἀκριβεύεσαι, ὥστε ὁποῦ νὰ μὴν θέλῃς νὰ ἐξοδεύσῃς ἀπὸ αὐτὸν εἰς τὰ παίγνια οὐδὲ μίαν μόνην στιγμήν.

Τὸν καιρὸν ἐτοῦτον τῆς ζωῆς, σοῦ ἐχάρισεν ὁ Θεὸς ἀδελφὲ, α΄. διὰ νὰ ἐνθυμᾶσαι τὰς ἁμαρτίας ὁποῦ ἔκαμες καὶ τὸν ἐλύπησες, καὶ νὰ μετανοῇς διὰ αὐτὰς, καὶ νὰ ζητῇς συγχώρησιν. β΄. διὰ νὰ στοχάζεσαι τὴν φοβερὰν ὥραν τοῦ θανάτου, καὶ τὸν βίαιον ἀποχωρισμὸν ὁποῦ ἔχει νὰ λάβῃ ἡ ψυχή σου ἀπὸ τὸ σῶμά σου, καὶ νὰ κλαίῃς καὶ νὰ ὀδύρεσαι, παρακαλῶντας τὸν Θεὸν διὰ νὰ σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν δαιμόνων εἰς ἐκείνην τὴν φρικτὴν ὥραν. γ΄. διὰ νὰ ἐνθυμᾶσαι τὴν φοβερὰν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ἀπολογίαν ὁποῦ ἔχεις νὰ δώσῃς εἰς αὐτὴν διὰ ὅλους σου τοὺς λογισμοὺς, διὰ ὅλους τοὺς λόγους, καὶ διὰ ὅλα τὰ ἔργα σου· δ΄. διὰ νὰ ἐνθυμᾶσαι τὴν μέλλουσαν κόλασιν ὁποῦ ἔχουν νὰ λάβουν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν θέλουν λυτρωθοῦν ποτὲ ποτέ. Καὶ ε΄. διὰ νὰ ἐνθυμᾶσαι τὴν μέλλουσαν μακαριότητα καὶ βασιλείαν, ὁποῦ ἔχουν νὰ ἀπολαύσουν οἱ δίκαιοι εἰς τοὺς οὐρανοὺς εἰς αἰῶνα αἰῶνος.

Αὐτὰ στοχάζου, αὐτὰ ἐνθυμοῦ, αὐτὰ μελέτα, ὁποῦ εἶναι ὠφέλιμα διὰ τὴν ψυχήν σου, διὰ νὰ περάσῃ ὁ καιρὸς, καὶ ἡ ὥρα· λέγω σοι καὶ ἄλλο, ὅταν θέλῃς διὰ νὰ ἀπεράσῃ ὁ καιρὸς καὶ ἡ ὥρα· λάβε εἰς χεῖράς σου κανένα ψυχωφελὲς Βιβλίον, καὶ διάβασαι, ἂν ἠξεύρῃς γράμματα· εἰ δὲ καὶ δὲν ἠξεύρεις, παρακάλεσαι κανένα ἀδελφὸν ὁποῦ ἠξεύρει, διὰ νὰ διαβάζῃ ἐκεῖνος, καὶ ἐσὺ νὰ ἀκούῃς· θέλεις νὰ περάσῃ ὁ καιρὸς καὶ ἡ ὥρα; ἐργάσου καμμίαν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ, πήγαινε νὰ ἰδῇς κανένα ἄῤῥωστον, διὰ νὰ τὸν παρηγορήσῃς μὲ λόγον, ἂν δύνασαι δὲ, νὰ τὸν βοηθήσῃς καὶ μὲ τὸ ἔργον· πήγαινε μέσα εἰς τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, ἢ καὶ εἰς τὸν Νάρθηκα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐκεῖ θεώρησαι μὲ περιέργειαν τὰς Ἁγίας Εἰκόνας, καὶ προσκύνησαί τας μὲ εὐλάβειαν· δὸς μίαν εὐλαβητικὴν θεωρίαν μέσα εἰς τὸ Ἅγιον Βῆμα, καὶ στοχάσου πῶς ἐκεῖ μέσα θυσιάζεται ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ καθ' ἑκάστην μυστηριωδῶς, διὰ νὰ θρέψῃ καὶ νὰ ἁγιάσῃ ἐσένα διὰ τῆς θείας Κοινωνίας· συλλογίσου πῶς ὁ ἐπίγειος Ναὸς εἶναι τύπος τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἐκεῖ εὑρίσκονται ἀοράτως αἱ τάξεις τῶν οὐρανίων Ἀγγέλων, καὶ τῶν Ἁγίων· ἐκεῖ εὑρισκόμενος προσεύξου εἰς τὸν Θεὸν διὰ νὰ σὲ ἐλεήσῃ· φώναζε ἐκ βάθους καρδίας σου καὶ λέγε· » Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με· κάμε καὶ καμπόσας μετανοίας στρωτὰς, ἢ καὶ προσκυνητὰς, ὅσας ἠμπορέσεις· θέλεις νὰ περάσῃ ὁ καιρὸς καὶ ἡ ὥρα; θεώρησαι τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ, τὸν οὐρανὸν, τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, τὰ ἄστρα, τὴν γῆν, τὰ δένδρα, τὰ ζῶα, τὴν θάλασσαν, τὰ ὀψάρια, καὶ πάντα τὰ ἄλλα, πόσον εἶναι εὔμορφα! πόσον εὔτακτα! πόσον καλά! πόσον δυνατά! καὶ δόξασον, καὶ εὐχαρίστησον τὸν ποιητὴν Θεὸν, ὁποῦ τὰ ἐδημιούργησε διὰ τὴν ἀγαθότητά του, καὶ διὰ τὴν ἐδικήν σου ἀγάπην· αὐτὰ εἶναι τὰ Ἅγια παίγνια, διὰ νὰ εἴπω ἔτσι, εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ καταγίνεσαι ἀδελφέ μου, διὰ νὰ περάσῃ ὁ καιρός· αὐτὰ εἶναι τὰ ἐπαινετὰ καὶ ἱερὰ θέατρα, τὰ ἁρμό-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

δια καὶ οἰκεῖα εἰς τοὺς Χριςιανοὺς, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ θεωρῇς διὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα, καὶ ὄχι τὰ Σατανικὰ, καὶ μιαρὰ, καὶ ἀκάθαρτα παίγνια· ὄχι τὰ κατηγορημένα, καὶ δαιμονιακὰ θέατρα, τὰ οἰκεῖα εἰς τοὺς Ἕλληνας, καὶ Ἐθνικοὺς, εἰς τὰ ὁποῖα μὴ τὸ ςέρξῃς ποτὲ νὰ ἐξοδεύσῃς οὔτε μίαν μόνην ςιγμὴν ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς σου.

Ὅτι ὁ Κόσμος οὗτος εἶναι πανηγύρι.

Ὁ Κόσμος οὗτος, ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, εἶναι ἕνα πανηγύρι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ζωῆς τοῦ κάθε ἀνθρώπου, εἶναι ὁ ἐπιτήδειος καιρὸς διὰ νὰ ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸ πανηγύρι τοῦτο, πραγματείας διαφόρους, καὶ μὲ αὐτὰς νὰ κερδήσῃ καὶ νὰ γένῃ πλούσιος, καὶ μεγάλος πραγματευτής. Ἔτσι ὁ Κύριος ὅταν ἔδωκε τὰς δέκα μνᾶς εἰς τοὺς δέκα δούλους του, τοὺς ἐπαρήγγειλε νὰ πραγματευθοῦν καὶ νὰ κερδήσουν, ἕως οὗ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν δευτέραν του Παρουσίαν. » καλέ-
» σας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς
» δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, πραγμα-
» τεύσασθε ἕως ἔρχομαι. (Λουκ. ιθ'. 13.)

Ἔτσι καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος συμφώνως μὲ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου, πανήγυριν ὀνομάζει τὴν ζωὴν ταύτην, καὶ πραγματείαν, τὸ κέρδος ὁποῦ κάμῃ τινὰς εἰς τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς του.

» Πανήγυριν νόμιζε τόνδε τὸν βίον,
» Ἣν πραγματεύσῃ, κέρδος· ἀντάλαγμα γάρ.
» Μικρῶν τὰ μείζω, και ῥέοντ' ἀϊδίων.

Καθὼς λοιπὸν ἐκεῖνος, ὁποῦ ὑπάγει εἰς πανηγύριον, ἀνίσως περιπατεῖ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ καὶ χάνει τὸν καιρὸν καθ' ὃν ἔμελλε νὰ πραγματευθῇ καὶ νὰ κερδήσῃ, εἰς τὰ μάταια πράγματα, ὅταν λυθῇ ἡ πανήγυρις, γυρίζει εἰς τὸν οἶκόν του κενὸς καὶ ἄδειος ἀπὸ κάθε κέρδος καὶ πραγματείαν· ἔτσι καὶ ὅποιος ἐξοδεύει τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς του εἰς τὰ παίγνια καὶ θέατρα, καὶ εἰς ἄλλα τοιαῦτα ἀνωφελῆ καὶ μάταια, ὅταν ἔλθῃ ὁ θάνατος, εὑρίσκεται ὁ ἄθλιος γυμνὸς καὶ πάμπτωχος ἀπὸ κάθε πλοῦτον πνευματικὸν, καὶ ἀπὸ κάθε κέρδος τῶν ἀρετῶν· ὅθεν εἶπε πάλιν ὁ προῤῥηθεὶς Θεολόγος·

» Ἣν δὲ παρέλθῃ, καιρὸν ἄλλον οὐκ ἔχεις.

Καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· » οὐδεὶς μετὰ τὸ λυ-
» θῆναι τὴν πανήγυριν πραγματεύεται, οὐδὲ
» μετὰ τοὺς ἀγῶνας ἀπελθὼν ςεφανοῦται, οὐδὲ
» μετὰ τοὺς πολέμους ἀνδραγαθίζεται. (Λόγ. πρὸς τοὺς πλουτοῦντ.) Τότε καὶ αὐτὸς ὄχι μόνον ἔχει νὰ μετανοήσῃ πῶς ἐπέρασεν εἰς τὰ μάταια τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς του, ἀλλὰ καὶ καταδίκην μεγάλην ἔχει νὰ λάβῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν, διατὶ δὲν ἐπραγματεύθη καλῶς τὸν καιρὸν, ὁποῦ αὐτὸς τοῦ ἐχάρισε, διὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὸ αἰώνιον κέρδος τῆς σωτηρίας του.

Τί θέλει λέγει ἐκεῖνος ὁποῦ ἐξοδεύει εἰς τὰ παίγνια τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς του.

Ἀχ! καὶ ποῦ εἶναι τώρα; θέλει φωνάζει ὁ δυςυχὴς, ποῦ εἶναι τώρα ὁ χρυσοῦς ἐκεῖνος καιρὸς, ὁποῦ εἶχον εἰς τὰς χεῖράς μου, καὶ ἐγὼ τὸν ἐξόδευσα εἰς τὰ διαβολικὰ καὶ μιαρὰ παίγνια; ποῦ εἶναι τώρα αἱ πολύτιμαις ὥραις ἐκείναις καὶ ἡμέραις καὶ ἑβδομάδες, καὶ μῆνες, καὶ καιροὶ, καὶ ἐνιαυτοὶ, ὁποῦ μοὶ ἐχάρισεν ὁ Θεὸς διὰ νὰ ἐργασθῶ τὰς ἐντολάς του, καὶ νὰ τὸν δουλεύσω εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον διὰ νὰ κερδήσω τώρα μίαν ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἐγὼ τὰς κατεδαπάνησα εἰς τὸ νὰ θεωρῶ τὰ σατανικὰ θέατρα; ὢ ἀλλοίμονον ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ! πῶς ἐπλανήθηκα! πῶς ἐγελάσθηκα ὁ ἀσύνετος, καὶ ἔχασα τόσους χρόνους τῆς ζωῆς μου! ἀπὸ τοὺς ὁποίους τώρα ἂν μοὶ ἐδίδοντο ὀλίγαι ἡμέραι, ἐδυνάμην νὰ μετανοήσω καὶ νὰ ἀπολαύσω τὸν Παράδεισον. Ἀχ! ἀλλὰ τοῦτο νὰ γένῃ δὲν εἶναι δυνατὸν ποτὲ ποτέ· διατὶ ὁ καιρὸς ὁποῦ περάσῃ δὲν ἐπιςρέφει ὀπίσω ἄλλην μίαν φορὰν, καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὴν ἱερὰν Ἀπο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

κάλυψιν » χρόνος οὐκ ἔςαι ἔτι. (Ἀποκ. 16) (1).

Τί θέλει εἰπῆ ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἐξοδεύοντα ἐν τοῖς παιγνιδίοις τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς του.

Ταῦτα μὲν ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἔχει νὰ λέγῃ ἐκεῖνος ὁ ἐλεεινός· ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο, ὁ Θεὸς ἔχει νὰ ζητήσῃ ἀκριβὸν λογαριασμὸν ἀπὸ αὐτὸν διὰ τὸν καιρὸν ὁποῦ κακῶς ἐδαπάνησεν· ἐχάρισά σοι, θέλει τοῦ εἰπῆ ὁ δίκαιος Κριτὴς, ἐχάρισά σοι, ἀχάριςε καὶ ἀσύνετε ἄνθρωπε, τόσας χρυσᾶς ἡμέρας, καὶ τόσον πολύτιμον καιρὸν τῆς ζωῆς· ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἐξοδεύσῃς αὐτὸν εἰς τὴν δούλευσίν μου, καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν μου, διὰ νὰ κερδήσῃς μὲ αὐτὸν τὴν αἰώνιον σωτηρίαν σου· ἀλλὰ σὺ τὸν ἐξώδευσες εἰς τὸ νὰ παίζῃς παιγνίδια, καὶ νὰ θεωρῇς θέατρα, καὶ μὲ αὐτὰ ἐκέρδησες τὴν ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς σου. Λοιπὸν, ἐπειδὴ καὶ ἐσὺ ἐφάνης πονηρὸς δοῦλος, καὶ ἔκαμες ἄχρηστον τὸ χάρισμα τοῦ καιροῦ ὁποῦ σοὶ ἐχάρισα, ἰδοὺ προςάζω τοὺς ὑπηρέτας μου, νὰ σὲ ἐκβάλουν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, καὶ ἐκεῖ νὰ καταδικάζεσαι, ὅπου εἶναι « ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. (Ματθ. κέ. 30.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος συμφώνως μὲ τὰ ἄνωθεν εἰρημένα, ἐλέγχει ἐκείνους ὁποῦ ἐξοδεύουν τὸν χρόνον τῆς ζωῆς των εἰς τὰ θέατρα, καὶ παρομοίως λέγει, ὅτι ἔχουν νὰ ἀπαιτηθοῦν λόγον ἀπὸ τὸν Θεὸν, διὰ τί κακῶς ἐδαπάνησαν τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς των· οὕτω γὰρ ἡ καλὴ ἐκείνη ῥητορεύει γλῶσσα « ἔδωκέ σοι βίου προθεσμίαν » ὁ Θεὸς εἰς τὸ θεραπεύειν αὐτόν· σὺ δὲ μάτην ἀναλίσκων αὐτὸν καὶ εἰκῇ, καὶ ἐν οὐδενὶ χρησίμῳ, ἐξετάζεις ἔτι τίς ἡ ζημία; κἂν μὲν ἀργύριον ὀλίγον δαπανήσῃς ἁπλῶς, ζημίαν τὸ πρᾶγμα καλεῖς, τὰς δὲ ἡμέρας σου » δαπανῶν ὁλοκλήρους εἰς σατανικὰς πομπὰς, » οὐδὲν ἡγῇ ποιεῖν ἄτοπον; δέον εἰς λιτὰς καὶ » εὐχὰς δαπανᾷν σου τὴν ζωὴν ἅπασαν; … » ἂν οὖν εἰς δέον τῷ καιρῷ μὴ χρησώμεθα, τί » ἐροῦμεν ἀπελθόντες ἐκεῖ; …. ἐρεῖ δὲ καὶ ὁ » Θεὸς ἡμῖν » χρόνον ὑμῖν δέδωκά φησι πρὸς » τὸ μαθεῖν τὴν τέχνην τῆς εὐλαβείας· τίνος ἕνεκεν εἰκῇ καὶ μάτην τὸν χρόνον ἀναλώσατε τοῦτον; (Ὁμιλ. νή. εἰς τὸν Ἰωάνν.).

Ὅτι ὁ καιρὸς τῆς ζωῆς μας εἶναι ὀλίγος εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς τελειότητος καὶ μακαριότητος.

Ἐσεῖς Χριςιανοί μου, ςοχάζεσθε πῶς ὁ καιρὸς τῆς ζωῆς σας εἶναι τόσον πολὺς, ὥςε ὁποῦ εἶναι ἀρκετὸς νὰ ἐξοδεύετε ἀπὸ αὐτὸν καὶ εἰς τὰ δύω, καὶ εἰς τὴν δούλευσιν τῆς ψυχῆς σας, καὶ εἰς τὰ παίγνια καὶ τὰ θέατρα· ἀλλὰ ἆρά γε ὁ ςοχασμός σας αὐτὸς, εἶναι ὀρθός; ὄχι· ἀλλὰ καὶ πολλὰ πεπλανημένος· διὰ τί ἡ δούλευσις τῆς ψυχῆς εἶναι τόσον πολλὴ, καὶ τὰ οὐράνια ἀγαθὰ ὁποῦ ἔχομεν νὰ κληρονομήσωμεν εἶναι τόσον πολλὰ εἰς τὸν ἀριθμὸν, καὶ τόσον ἄπειρα εἰς τὴν διαμονὴν, καὶ εἰς τὸ μεγαλεῖον, ὥςε ὁποῦ, ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ ζήσῃ ἕνας ἄνθρωπος ἀφ' οὗ ἐκτίσθη ὁ Κόσμος, ἕως τῆς συντελείας του, καὶ τὸν καιρὸν ὅλον τῆς ζωῆς του ταύτης, νὰ τὸν ἐξοδεύσῃ εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, χωρὶς νὰ ἐξοδεύσῃ οὔτε μίαν ςιγμὴν ἀπὸ αὐτὸν, εἰς ἄλλο κἀνένα πρᾶγμα τοῦ Κόσμου, πάλιν μὲ ὅλα ταῦτα, ὁ καιρὸς αὐτὸς δὲν εἶναι ἀρκετὸς διὰ νὰ φθάσῃ τινὰς εἰς τὴν τελειότητα τῆς ἀρετῆς, καὶ εἰς τὴν κατ' ἀξίαν ἀπόκτησιν τῶν ἀγαθῶν τῆς μακαριότητος· διὰ τί, τὸ ἄπειρον μὲ τὸ πεπερασμένον δὲν ἔχει καμμίαν σύγκρισιν· ὅθεν ὁ Ἀπό-

(1) Ὅθεν οἱ παλαιοὶ σοφοὶ ἐσυνήθιζον νὰ ζωγραφίζουν τὸν καιρὸν καὶ τὸν χρόνον, ὡσὰν ἕνα νέον, ἔμπροσθεν μὲν τοῦ προσώπου του, ἔχοντα μαλλία· ὄπισθεν δὲ τῆς κεφαλῆς, ὄντα φαλακρὸν καὶ γυμνόν· διὰ νὰ φανερώσουν μὲ τὸ αἴνιγμα τοῦτο, ὅτι τότε μόνον ἠμπορεῖ νὰ μεταχειρισθῇ τινὰς καὶ νὰ πιάσῃ τὸν καιρὸν, ὅταν ἔρχεται ἔμπροσθέν του· ὅταν δὲν περάσῃ, καὶ γυρίσῃ ὄπισθεν, πλέον νὰ τὸν πιάσῃ καὶ νὰ τὸν μεταχειρισθῇ δὲν δύναται.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ςολος Παῦλος, ἀγκαλὰ καὶ ἔφθασεν ἕως εἰς τὸν τρίτον οὐρανόν· ἀγκαλὰ καὶ ἡρπάγη εἰς τὸν Παράδεισον ἔτι ζῶν, καὶ ἤκουσεν ἄῤῥητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι· ἀγκαλὰ καὶ εἰς μὲν τὰ ἔμπροσθεν ἐπεκτείνετο, τῶν δὲ ὄπισθεν ἐπιλανθάνετο· μὲ ὅλον τοῦτο, πάλιν αὐτὸς κηρύττει καὶ λέγει, ὄχι διὰ ταπεινοφροσύνην, ἀλλὰ κατὰ ἀλήθειαν, πῶς ἀκόμη δὲν ἔφθασεν εἰς κανένα μέτρον τῆς τελειότητος. »'Αδελφοὶ ἐγὼ ἐμαυτὸν οὔπω λογίζομαι κατειληφέναι. (Φιλ. γ'. 13.) καὶ πάλιν «οὐχ ὅτι ἔλα»βον, ἢ ἤδη τετελείωμαι· διώκω δὲ εἰ καὶ κατα» λάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ Χριςοῦ Ἰησοῦ. (Αὐτόθ. 12.) καὶ ὄχι μόνον ὁ Παῦλος τοῦτο ἐφρόνει καὶ ἔλεγεν, ἀλλὰ παραγγέλλει νὰ φρονῶμεν καὶ ἡμεῖς τὸ αὐτὸ, λέγων. »Ὅσοι οὖν τέλειοι τοῦτο φρονῶμεν. (Αὐτόθ. 15.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Ἱερὸς Θεοφύλακτος λέγει »τοῦτο, ποῖον; τὸ ἐπιλανθάνεσθαι τῶν ὄπισθεν· τελείου » γὰρ τὸ μὴ τέλειον νομίζειν ἑαυτόν· τοῦτο γάρ ἐςι τελειότης τὸ μὴ θαῤῥεῖν· ὅθεν καὶ ὁ Νύσσης θεῖος Γρηγόριος, εἶπε «ἔςιν ὡς ἀληθῶς τελειότης τὸ μηδέποτε ςῆναι πρὸς τὸ κρεῖττον τὸν αὐξανόμενον, μηδέτινι πέρατι περιορίσαι τὴν τελειότητα. (Λόγ. πρὸς Ὀλύμπιον Μοναχ. Τόμ. γ'.) ἐκ τούτου λαβὼν τὴν ἀφορμὴν καὶ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ τῆς Κλίμακος κομψῶς εἶπεν, ὅτι ἡ ἐνταῦθα τελεία τελειότης, εἶναι ἀτέλεςος. » ἡ τελεία τῶν τελείων ἀτέλεςος τελειότης. (Λόγ. κθ'.)

Τώρα, ἀνίσως μία ζωὴ τόσον μακρὰ καὶ πολυχρόνιος, ὅσον εἶναι μακρὸς καὶ πολυχρόνιος ὅλος ὁ Κόσμος, δὲν εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὴν δούλευσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν ἀπόκτησιν τῆς τελειότητος, ςοχασθῆτε πλέον πόσον ἀνόητοι εἶσθε ἐσεῖς ὁποῦ νομίζετε, πῶς ἡ ἐδική σας ὀλιγοχρόνιος ζωὴ ἀρκεῖ καὶ διὰ νὰ δουλεύσετε τὸν Θεὸν, καὶ τὴν ψυχήν σας, καὶ διὰ νὰ παίζετε, καὶ νὰ θεωρῆτε τὰ θέατρα· ἑπτὰ χιλιάδας, καὶ τριακοσίους χρόνους καὶ ἐπέκεινα ἔχει ὁποῦ ἐξέπεσεν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς ὁ Διάβολος, καὶ ἕως τῆς συντελείας τοῦ Κόσμου ὁ Θεὸς ἠξεύρει πόσοι χρόνοι ἀκόμη ἔχουν διὰ νὰ περάσουν. Καὶ μ' ὅλον τοῦτο, τὸ τόσον αὐτὸ μακρὸν διάςημα ὁ διάβολος τὸ νομίζει πολλὰ ὀλίγον, διὰ νὰ κάμῃ τὰ διαβολικά του θελήματα, καὶ νὰ χορτάσῃ τὴν κακίαν του, πλανῶντας, καὶ κολάζωντας τοὺς ἀνθρώπους· διὰ τοῦτο εἶναι γεγραμμένον εἰς τὴν ἱερὰν Ἀποκάλυψιν, ὅτι ἀφ' οὗ ἐκρημνίσθη ὁ Ἑωσφόρος ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, κατέβη εἰς τὴν γῆν μὲ θυμὸν μεγάλον, ἐπειδὴ καὶ ἠξεύρει ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει διὰ νὰ βασιλεύσῃ, καὶ νὰ πλανᾷ τοὺς ἀνθρώπους· »οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ Διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν » μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει. ('Αποκ. ιβ'. 12.) ὁ Διάβολος νομίζει τὰς ἑπτὰ χιλιάδας χρόνους διὰ ὀλίγον καιρὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἀγωνίζεται μὲ θυμὸν μεγάλον νὰ πλανᾷ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ οἱ Χριςιανοὶ νομίζουν τοὺς ἑβδομήκοντα, ἢ ὀγδοήκοντα χρόνους τῆς ζωῆς των, διὰ καιρὸν πολὺν, καὶ διὰ τοῦτο θέλουν νὰ τὸν ἐξοδεύουν εἰς τὰ παίγνια, καὶ εἰς τὰ θέατρα· ὢ μωρία μεγάλη, καὶ ἀγνωσία τῶν Χριςιανῶν!

Πόση εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ ὑπομονὴ, ἂν ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ τὴν σήμερον ἡμέραν ζοῦν ὁλοκλήρους τοὺς ἑβδομήκοντα χρόνους, ἢ τοὺς ὀγδοήκοντα ὁποῦ ὑποθέσαμεν ἀνωτέρω, μὰ οἱ περισσότεροι ἀπὸ αὐτοὺς ἄλλοι μὲν, ἀποθνήσκουν εἰς τοὺς τεσσαράκοντα χρόνους τῆς ἡλικίας των, ἄλλοι δὲ, εἰς τοὺς εἴκοσι, ἄλλοι, εἰς τοὺς δέκα, καὶ ἄλλοι, μόλις φθάνουν εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν καὶ τελειόνουν· ἀλλὰ καὶ ἂν τινὲς ζοῦν ὁλοκλήρους τοὺς ὀγδοήκοντα χρόνους, ὅμως ἐὰν ὑφείλωμεν ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τεσσαράκοντα χρόνους, ὁποῦ ἐξοδεύουν εἰς τὰς νύκτας κοιμώμενοι, καὶ δεκαπέντε χρόνους, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἔχουν τὴν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τελείαν διάκρισιν τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. πέντε ἄλλους χρόνους, τοὺς ὁποίους ἠμποροῦν νὰ ἐξοδεύουν εἰς ἀσθενείας, καὶ πάθη τοῦ σώματος· δὲν μένουν, πάρεξ εἴκοσι μόνον χρόνοι· ςοχασθῆτε λοιπὸν πόσον ἀνόητοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ ὀγδοηκοντοῦται Χριςιανοὶ, ὁποῦ νομίζουν διὰ καιρὸν πολὺν τοὺς εἴκοσι τούτους χρόνους, καὶ διὰ τοῦτο θέλουν νὰ τοὺς ἐξοδεύουν εἰς τὰ μάταια καὶ ψυχοβλαβῆ παίγνια, καὶ θέατρα, καὶ δὲν θέλουν νὰ τοὺς ἐξοδεύουν εἰς τὴν δούλευσιν τῆς σωτηρίας των.

Ποῖα ἐπιτίμια λαμβάνουν οἱ παίζοντες τὰ παιγνίδια.

Διὰ τοῦτο, ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, ἀφῆτε τὰς προφάσεις ταύτας ὁποῦ σᾶς ὑποβάλλει ὁ Διάβολος, διὰ νὰ κολάζῃ τὰς ψυχάς σας, καὶ παύσατε ἀπὸ τὸ νὰ παίζετε παίγνια, καὶ νὰ θεωρῆτε θέατρα· φοβηθῆτε τὰ φοβερὰ ἐπιτίμια καὶ τοὺς Κανόνας ὁποῦ διορίζουν οἱ Ἅγιοι Ἀπόςολοι, καὶ αἱ Ἅγιαι οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, καὶ οἱ θεοφόροι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐναντίον εἰς ἐκείνους ὁποῦ παίζουν, καὶ πηγαίνουν εἰς τὰ θέατρα, διὰ νὰ βλέπουν τὰ ἐκεῖ γινόμενα ἄτακτα. τὰ ἐπιτίμια δὲ ταῦτα εἶναι, ἀφορισμοὶ, χωρισμοὶ ἀπὸ τὰ θεῖα Μυςήρια, ἐξοκλησιασμοὶ, καὶ ἀπομακρυσμοὶ ἀπὸ τὴν σύναξιν καὶ συναναςροφὴν τῶν Χριςιανῶν. φοβηθῆτε ἀκόμη καὶ τὰς φοβερὰς παιδείας ὁποῦ δίδει ὁ Θεὸς εἰς ἐκείνους, ὁποῦ παίζουν τὰ τοιαῦτα παίγνια· οἱ μὲν γὰρ Ἅγιοι Ἀπόςολοι εἰς τὸν μγ΄. Κανόνα τους, ἀφορίζουν τοὺς λαϊκοὺς ἐκείνους Χριςιανοὺς ὁποῦ καταγίνονται εἰς τὸ νὰ παίζουν ἀζάρια, καὶ ἄλλα παιγνίδια· εἰς δὲ τὰς διαταγὰς αὐτῶν λέγουν ὅτι ὁποιος Ἕλληνας ἔλθῃ εἰς τὴν πίςιν τοῦ Χριςοῦ, ὅςις καταγίνεται εἰς τὰ παίγνια καὶ τὰ θέατρα, οὗτος, ἢ νὰ παύσῃ ἀπὸ αὐτὰ, ἢ νὰ ἀποδιώκεται καὶ νὰ μὴ δέχεται εἰς τὴν πίςιν τοῦ Χριςοῦ· « θεατρομανίᾳ εἴτις πρόσκειται, ἢ » κυνηγίοις, ἢ ἱπποδρομίοις, ἢ ἀγῶσιν, ἢ παυ» σάσθω, ἢ ἀποβαλέσθω. (Διαταγ. Βιβλ. ή. Κεφ. λζ΄.) Τώρα ἀνίσως οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι ἀποβάλλουν ἀπὸ τὴν πίςιν τοῦ Χριςοῦ ἐκείνους τοὺς Ἐθνικοὺς, ὁποῦ πηγαίνουν εἰς τὰ θέατρα, πόσῳ μᾶλλον ἀποβάλλουν καὶ ἀφορίζουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοὺς Χριςιανοὺς ὁποῦ παίζουν παίγνια, καὶ βλέπουσι θέατρα; ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ς΄. Σύνοδος εἰς τὸν να΄. Κανόνα της ἀφορίζει τοὺς λαϊκοὺς Χριςιανοὺς ἐκείνους, ὁποῦ ἢ κάμνουν, ἢ βλέπουν τὰ θέατρα, καὶ κυνήγια τῶν θηρίων, καὶ τοὺς μίμους, καὶ τοὺς χοροὺς, τὸν ὁποῖον Κανόνα προτήτερα ἀνεφέραμεν, εἰς τοῦ ὁποίου τὸ τέλος λέγει ἡ Σύνοδος οὕτω· » Εἰ δέ τις τοῦ παρόντος Κανόνος κα» ταφρονήσοι, καὶ πρός τι τῶν ἀπηγορευμένων » τούτων ἐκδῷ, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, καθαι» ρείσθω· εἰ δὲ λαϊκὸς, ἀφοριζέσθω. Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόςομος εἰς τὸν λόγον ὁποῦ κάμνει διὰ τοῦτο καὶ μόνον, ἤγουν διὰ νὰ μὴ πλησιάζουν οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὰ θέατρα, ἀφορίζει τοὺς Χριςιανοὺς ἐκείνους ὁποῦ ἐπῆγαν εἰς αὐτὰ, καὶ δὲν ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. (Λόγ. περὶ τοῦ μὴ πλησιάζειν θεάτροις.) ὁμοίως τοὺς ἀφορίζει καὶ εἰς ἄλλον ὅμοιον λόγον ὁποῦ κάμνει, ἐπιγραφόμενον » περὶ τῶν τὰς συνάξεις καταλιμ» πανόντων, καὶ εἰς τὰ θέατρα ἀναβαινόντων.

Ὅτι ὁ θεῖος Χρυσόςομος ἐπῆγεν ὁ ἴδιος καὶ ἐμπόδισε τὰ παίγνια καὶ τὰ θέατρα.

Ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι ὁ μέγας οὗτος Πατὴρ Χρυσόςομος, εἶχε τόσον ζῆλον διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὰ παιγνίδια, καὶ τὰ θέατρα ἀπὸ τοὺς Χριςιανοὺς, ὥςε ὁποῦ, ὄχι μόνον εἰς πολλὰ μέρη ἔγραφε, καὶ ἐδίδασκε μὲ τὰ χρυσᾶ, καὶ πάνσοφα λόγιά του νὰ μὴ πηγαίνουν οἱ Χριςιανο εἰς τὰ θέατρα· ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ἔργον ἐμπράκτως ἐμπόδιζεν αὐτά· διηγεῖται γὰρ ὁ ἀνώνυμος εἰς τὸν βίον τοῦ Χρυσοςόμου, ὅτι εἰς τὴν Κωνςαντινούπολιν ἦτον ἕνας τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐσυνάγοντο οἱ Χριςιανοὶ τὰς Κυριακὰς, καὶ τὰς ἄλλας ἑορτασίμους ἡμέρας, καὶ ἔπαιζον παίγνια, καὶ ἐθεώρουν αὐτὰ, τοὺς ὁποίους πολ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λαῖς φοραῖς διδάξας ὁ θεῖος πατὴρ διὰ νὰ παύσουν καὶ νὰ μὴ παίζουν αὐτὰ, δὲν εἰσηκούετο. ὅθεν ἐν μιᾷ Κυριακῇ βλέπωντας πῶς ὀλίγοι Χριςιανοὶ ἦλθον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οἱ περισσότεροι δὲ ἐπῆγαν εἰς τὸ θέατρον, ἔλαβε ζῆλον εἰς τὴν ψυχήν του ὁ τρισμακάριςος, καὶ πέρνωντας μαζί του ὅλους τοὺς ἱερεῖς καὶ κληρικοὺς, καὶ προςάζωντας αὐτοὺς νὰ πάρουν Σταυρὸν εἰς τὰς χεῖρας, εὐγῆκεν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον τῶν παιγνίων καὶ τῶν θεάτρων· καὶ τόσον ἐλεγμὸν ἔκαμεν εἰς τοὺς ἐκεῖσε ὄντας Χριςιανοὺς, διὰ τὴν ἀθεοφοβίαν καὶ ἀταξίαν τους, ὥςε ὁποῦ, βλέποντές τον οἱ Χριςιανοὶ καὶ ἀκούοντες ἐκείνην τὴν εὔλαλον γλῶσσάν του, ἐντράπηκαν μεγάλως καὶ ἀνεχώρησαν· καὶ τινὰς πλέον δὲν ἐτόλμησε νὰ ὑπάγῃ νὰ παίξῃ εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἀλλ' ὅλοι εἰς τὸ ἑξῆς ἐπήγαιναν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μετανοοῦντες καὶ ζητοῦντες παρὰ τοῦ Ἁγίου συγχώρησιν· » ἐν μετανοίᾳ δὲ μᾶλλον εἰλικρι» νεῖ ταῖς τοῦ Θεοῦ προςρέχειν Ἐκκλησίαις, » καὶ παρ' αὐτοῦ ἐξαιτεῖσθαι τὴν τῶν βεβιωμένων συγχώρησιν·

Ὅτι οἱ ἱερωμένοι καὶ Μοναχοὶ δὲν πρέπει νὰ παίζουν παίγνια, καὶ νὰ θεωροῦν αὐτά.

Τοῦτο τὸ παράδειγμα τοῦ θείου Χρυσοςόμου πρέπει νὰ μιμηθοῦν τὴν σήμερον καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ Διδάσκαλοι, καὶ Πνευματικοὶ, καὶ νὰ ἐμποδίζουν τοὺς Χριςιανοὺς ἀπὸ τὰ παίγνια καὶ τὰ θέατρα, ὄχι μόνον μὲ λόγια, καὶ διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ μὲ ἔργα, πηγαίνοντες εἰς τὰ ἐργαςήρια, καὶ τοὺς τόπους τῶν παιγνίων, καὶ θεάτρων, καὶ ἐλέγχοντες τοὺς ἐκεῖ παίζοντας, καὶ θεωροῦντας Χριςιανούς· ἀνίσως δὲ οἱ λαϊκοὶ Χριςιανοὶ εἶναι ἐμποδισμένοι ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Ἀποςόλους, καὶ ἀπὸ τὰς οἰκουμενικὰς Συνόδους, καὶ ἀπὸ τοὺς Ἁγίους, νὰ μὴ παίζουν παίγνια, καὶ νὰ μὴ θεωροῦν αὐτὰ, πόσῳ μᾶλλον εἶναι ἐμποδισμένοι νὰ παίζουν καὶ νὰ μὴ θεωροῦν αὐτὰ, οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, καὶ πάντες οἱ κληρικοὶ, ὁποῦ εἶναι διδάσκαλοι τῶν λαϊκῶν, καὶ παραδείγματα κάθε εὐταξίας καὶ ἀρετῆς; ἀνίσως δὲ πάλιν εἶναι ἐμποδισμένοι οἱ ἱερωμένοι καὶ οἱ κληρικοὶ, νὰ μὴ κάμνουν τὰ τοιαῦτα, πόσῳ μᾶλλον εἶναι ἐμποδισμένοι ἀπὸ αὐτὰ οἱ καλόγηροι καὶ μοναχοὶ, οἱ νενεκρωμένοι ὄντες τῷ Κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν Κόσμῳ;

Ὅτι οὔτε τὰ παιδία τῶν ἱερέων δὲν πρέπει νὰ κάμνουν θέατρα, ἢ νὰ τὰ θεωροῦν.

Διὰ τοῦτο οἱ μὲν Ἅγιοι Ἀπόςολοι εἰς τοὺς ἱεροὺς Κανόνας των, καθήρουν τοὺς ἱερωμένους καὶ κληρικοὺς ἐκείνους ὁποῦ παίζουν ἀζάρια, καὶ ἄλλα ὅμοια παίγνια, λέγοντες αὐτολεξεὶ, εἰς τὸν μϐ'. Κανόνα τους· » Ἐπίσκοπος, ἢ πρε» σϐύτερος, ἢ διάκονος κύϐοις σχολάζων, ἢ » παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω· εἰς δὲ τὸν μγ'. Κανόνα τους διορίζουν » ὑποδιάκονος, ἢ ἀναγ» νώςης, ἢ ψάλτης τὰ ὅμοια ποιῶν, ἢ παυ» σάσθω, ἢ ἀφοριζέσθω. Ἡ δὲ Ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ϛ'. Σύνοδος, εἰς μὲν τὸν κδ' Κανόνα της ἐμποδίζει τοὺς ἱερωμένους καὶ μοναχοὺς νὰ μὴ πηγαίνουν εἰς τὰ θέατρα καὶ ἱπποδρόμια, οὔτε νὰ ςέκουν νὰ βλέπουν τὰ παίγνια. Εἰς δὲ τὸν να'. Κανόνα αὐτῆς, προςάζει νὰ καθήρωνται οἱ κληρικοὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ παίζουν, ἢ θεωροῦν τὰ θέατρα τῶν μίμων καὶ κυνηγίων· οὐ μόνον δὲ οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ καὶ τὰ παιδία τῶν ἱερέων δὲν εἶναι συγχωρημένον νὰ κάμνουσι τὰ τοιαῦτα· ὅθεν ἡ Ἁγία καὶ τοπικὴ Σύνοδος ἡ ἐν Καθαργένῃ εἰς τὸν ιζ' Κανόνα της ἐμποδίζει τὰ τέκνα τῶν ἱερέων, οὔτε νὰ κάμνουν θέατρα, οὔτε νὰ θεωροῦν αὐτά. Οἱ δὲ βασιλικοὶ καὶ πολιτικοὶ νόμοι πηγαίνοντες παρεμπρὸς, βαρύτερα ἐπιτιμοῦν τοὺς ἱερωμένους ὁποῦ παίζουν παίγνια, ἢ θεωροῦν αὐτά· τὸ γὰρ νομικὸν τοῦ Φωτίου Τίτλ. θ'. Κεφ. κζ'. λέγει ὅτι ἡ λδ'· διάταξις τοῦ δ'. Τίτλ. τοῦ α'. Βιβλίου τοῦ Κώδικος θεσπίζει, ὅτι ὁποιος Ἀρχιερεὺς, ἢ κληρικὸς, παίζει ἀζάρια, ἢ ἄλλα τοιαῦτα παιγνίδια, ἢ συγ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

κοινωνεῖ μὲ ἐκείνους ὁποῦ τὰ παίζουν, ἢ κάθεται κοντά τους καὶ βλέπει ὅταν τὰ παίζουν, νὰ ἀφορίζεται ἀπὸ κάθε ἱερὰν ὑπηρεσίαν, καὶ νὰ χάνῃ τὸ σιτηρέσιον ὁποῦ πέρνει ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴν ἢ τὸν κλῆρον του, ἕως οὗ νὰ μετανοήσῃ εἰς τόσον διωρισμένον καιρόν· εἰ δὲ καὶ ἤθελεν ἐπιμείνῃ εἰς τὴν κακίαν του, καὶ μετὰ τὸν καιρὸν ὁποῦ τοῦ δοθῇ εἰς μετάνοιαν, τελείως νὰ διώκεται ἀπὸ τὸν κλῆρον μὲ τὴν περιουσίαν του, καὶ νὰ γίνεται βουλευτής· ἤγουν κοσμικὸς ὀφφικιάλος τῆς πολιτείας ἐκείνης, ὁποῦ ἦτον κληρικός· αὐτὰ τὰ ἴδια νὰ παθαίνουν καὶ οἱ κληρικοὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ βλέπουν κυνήγια τῶν ζώων, καὶ ἄλλα θέατρα· ἡ δὲ ρκγ΄. Νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, κατὰ τὸν Ἀρμενόπουλον, προστάζει νὰ ἀφορίζωνται οἱ κληρικοὶ, ὁποῦ καταγίνονται εἰς τὰ ἀζάρια καὶ παιγνίδια, καὶ νὰ κλείωνται μέσα εἰς Μοναστήριον. Περὶ δὲ τῶν Μοναχῶν γράφει χωριστὰ ὁ Ἅγιος Θεόδωρος ὁ Στουδίτης εἰς τὴν Κατήχησιν ὁποῦ κάμνει, τὴν παρασκευὴν τῆς Τυροφάγου, καὶ λέγει ἔτσι· ὅτι ὁποῖος Καλόγηρος καὶ Μοναχὸς πολυτρώγει καὶ πολυπίνει, καὶ πηδᾷ, καὶ ῥίπτει τὸ λιθάρι, ἢ ἄλλα τοιαῦτα παιγνίδια παίζει τὴν ἑβδομάδα τῆς Τυροφάγου, εἶναι λέγει Νόμος, νὰ μὴ μεταλάβῃ ὁ τοιοῦτος Καλόγηρος ὁποῦ τὰ παίξει, οὐδὲ τὴν Λαμπρὰν καὶ τὸ Πάσχα· ἐπειδὴ ἴδιον τῶν Καλογήρων καὶ Μοναχῶν εἶναι, ὄχι νὰ παίζουν παιγνίδια, καὶ νὰ χορεύουν, ἢ ἄλλο τι ἄσεμνον νὰ κάμνουν, ἀλλὰ νὰ δοξολογοῦν πάντοτε τὸν Θεὸν μὲ ὕμνους καὶ δοξολογίας, καὶ μὲ τὴν παραδεδομένην ἀκολουθίαν καὶ τάξιν, ὁποῦ ἐνομοθέτησαν οἱ Ἅγιοι Πατέρες μας, καὶ νὰ προκόπτουν καὶ νὰ ἐκτείνωνται ἀπὸ ψαλμῳδίαν εἰς ψαλμῳδίαν, ἀπὸ ἀνάγνωσιν εἰς ἀνάγνωσιν ἱερῶν Βιβλίων, καὶ ἀπὸ προσευχὴν εἰς προσευχὴν, ὡσὰν Ἄγγελοι ἐπίγειοι· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸ σχῆμα τῶν Μοναχῶν Ἀγγελικὸν ὀνομάζεται, διὰ τὴν Ἀγγελικὴν ζωὴν, ὁποῦ πρέπει νὰ ζοῦν οἱ Μοναχοί· καὶ καθὼς οἱ Ἄγγελοι εἰς τὸν Οὐρανὸν ἄλλο ἔργον δὲν κάμνουσι, παρὰ νὰ δοξολογῶσιν ἀπαύστως τὸν Θεόν· ἔτσι παρομοίως καὶ οἱ Μοναχοὶ εἰς τὴν γῆν, ἀκατάπαυστον ἔργον πρέπει νὰ ἔχουν, τὸ νὰ προσεύχωνται, καὶ νὰ δοξολογοῦν τὸν Θεόν. Τώρα ἀνίσως ὁ Ἅγιος Θεόδωρος ἐμποδίζει τοὺς καλογήρους νὰ μὴ παίζουν παιγνίδια εἰς τὴν τυροφάγον ἑβδομάδα, πόσῳ μᾶλλον τοὺς ἐμποδίζει νὰ μὴ παίζουν αὐτὰ εἰς τὸν ἄλλον καιρόν; Καὶ ἂν ὁ αὐτὸς Ἅγιος κανονίζῃ ἐκείνους ὁποῦ παίξουν τὴν τυρινὴν, νὰ μὴ μεταλάβουν τὴν Λαμπρὰν, πόσῳ μᾶλλον κανονίζει ἐκείνους τοὺς Μοναχοὺς, ὁποῦ παίξουν τὸν ἄλλον καιρόν; Καὶ στοχάσου πῶς λέγει ὁ Ἅγιος ὅτι εἶναι νόμος νὰ μὴ μεταλαμβάνουν τὴν Λαμπρὰν οἱ παίξαντες μοναχοί· ὁποῦ θέλει νὰ εἰπῇ, πῶς ὄχι μόνον ὁ Ἅγιος οὗτος ἔτσι τοὺς κανονίζει, ἀλλὰ ὁ νόμος καὶ ἡ διάταξις ὅλων τῶν Ἁγίων Πατέρων.

Ποίας Παιδείας λαμβάνουν ἀπὸ τὸν Θεὸν οἱ παίζοντες παίγνια.

Ποίαις δὲ εἶναι ἡ παιδείαις, ὁποῦ δίδει ὁ Θεὸς ἐναντίον εἰς τοὺς παίζοντας τὰ παιγνίδια; εἶναι ἡ αἰχμαλωσίαις καὶ σκλαβίαις, εἶναι ἡ καταφρόνησαις καὶ ἀτιμίαις, ὁποῦ παραχωρεῖ ὁ Θεὸς νὰ λαμβάνουν οἱ παίζοντες τὰ παιγνίδια; εἰς τρόπον ὁποῦ γίνονται τόσον ἀγνώριστοι αἱ πόλεις ἐκεῖναι, καθὼς ἔγειναν ἀγνώριστοι αἱ πέντε πόλεις τῶν Σοδόμων καὶ τῶν Γομόῤῥων· ἔτσι ὁ Θεὸς φοβερίζει νὰ κάμῃ διὰ τοῦ Προφήτου Ἱερεμίου » μικρὸν ἔδωκά σε ἐν Ἔθνεσιν. εὐκαταφρόνητον ἐν ἀνθρώποις· ἡ παιγνία σου ἐνεχείρησέ σοι.... καὶ ἔσται ἡ Ἰδουμαία εἰς ἄβατον· πᾶς ὁ παραπορευόμενος ἐπ' αὐτὴν, συριεῖ, ὥσπερ κατεστράφη Σόδομα, καὶ Γόμοῤῥα, καὶ αἱ πάροικοι αὐτῆς. (Ἱερεμ. θ΄. 15.)

Ὅτι τὰ παίγνια εἰ καὶ μικρὰ φαίνονται, ὅμως γεννοῦν τὰ μεγάλα ἁμαρτήματα.

Βλέπετε ἀδελφοὶ ἐπιτίμια; βλέπετε Κανόνας; βλέπετε παιδείαις ὁποῦ λαμβάνουν ἐκεῖνοι ὁποῦ παίζουν τὰ παίγνια, καὶ θεωροῦν τὰ θέατρα;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ποῦ εἶναι λοιπὸν τώρα ἐκεῖνοι ὁποῦ λέγουν, καὶ τί ἁμαρτία εἶναι νὰ παίξῃ τινάς; τί κακὸν εἶναι νὰ ὑπάγῃ εἰς τὰ θέατρα, καὶ νὰ ἰδῇ; ἂς μάθουν πῶς, ἂν δὲν ἦτον κακὰ τὰ παίγνια, καὶ τὰ θέατρα, δὲν ἤθελαν ἀφορίζωνται ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰ ἐνεργοῦν· μικρὸν ἁμάρτημα φαίνεται πῶς εἶναι τὸ νὰ παίζῃ τινὰς καὶ νὰ θεωρῇ τὰ θέατρα· μὰ τὸ μικρὸν τοῦτο, γεννᾷ τὰ μεγάλα, καθὼς τὰ ἀπαριθμήσαμεν ἔμπροσθεν· μικρὰ ῥίζα, ἀλλὰ βλαςάνει θανατηφόρους βλαςοὺς μικρὰ σπίθα τῆς φωτίας ἀλλὰ καίει ῥωμάνια ὁλόκληρα, καὶ πόλεις πολυανθρώπους. ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Χρυσόςομος » τὸ εἰς θέατρον » ἀναβαίνειν, καὶ ἵππων ἅμιλλαν θεωρεῖν, καὶ » κυβεύειν, οὐ δοκεῖ πλημμέλημα τοῖς πολλοῖς » ὡμολογημένον εἶναι, μυρία δὲ εἰς τὸν βίον » εἰσάγει κακά· ἡ γὰρ περὶ τὸ κυβεύειν σπου» δὴ, βλασφημίας, ζημίας, ὀργὰς, λοιδορίας, » μυρία ἕτερα τούτων δεινότερα πολλάκις εἰρ» γάσατο· καὶ ἡ τῆς ἁμίλλης τῶν ἵππων θεω» ρία, μάχας, λοιδορίας, πληγὰς, ὕβρεις, ἀπεχ» θείας διηνεκεῖς ἐπήγαγε· (Ἀνδρ. ιέ.) λοιπὸν καθὼς φεύγομεν τὰ μεγάλα καὶ θανάσιμα ἁμαρτήματα, ἔτσι πρέπει νὰ φεύγωμεν καὶ τὰ φαινόμενα μὲν μικρὰ καὶ ἀδιάφορα, προξενοῦντα ὅμως τὰ μεγάλα καὶ θανατηφόρα, κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσόςομον· » μὴ τοίνυν » τὰ ἁμαρτήματα φεύγωμεν μόνον· ἀλλὰ καὶ » τὰ δοκοῦντα μὲν ἀδιάφορα εἶναι, μετὰ μικρὸν » δὲ ἡμᾶς εἰς τὰς πλημελείας ἄγοντα ταύτας. (αὐτόθ.) καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς Πατὴρ λέγει· » καὶ τῶν μικρῶν, καὶ εὐτελῶν εἶναι δοκούντων » ἁμαρτημάτων, εἴτε ἐν λόγῳ, εἴτε ἐν πράγ» μασιν, ἀπέχεσθαι σπουδάζομεν· οὕτω γὰρ » οὐδέποτε τοῖς μείζωσι περιπεσούμεθα τῶν ἁ» μαρτημάτων, ἐὰν τῶν μικρῶν ἀπεχώμεθα. (Ὁμιλ. ιδ'. εἰς τὴν Γενσ.) Διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι, καὶ αἱ Ἅγιαι Σύνοδοι ἐπιτιμοῦν καὶ ἀφορίζουν τοὺς παίζοντας παίγνια, καὶ βλέποντας θέατρα, διὰ τί ἀπὸ αὐτὰ, πίπτουν καὶ εἰς τὰ μεγάλα καὶ θανάσιμα ἁμαρτήματα.

Ἐπίλογος.

Λοιπὸν διὰ νὰ μὴ πέσετε καὶ ἐσεῖς ἀδελφοί μου ὑποκάτω εἰς τὰ ἐπιτίμια αὐτὰ, καὶ ἀφορισθῆτε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, καὶ ἀπὸ τὰ θεῖα Μυςήρια, καὶ διὰ νὰ μὴ λάβετε τὰς τοιαύτας παιδείας, μετανοήσατε διὰ τὸν πολύτιμον καιρὸν, ὁποῦ ἐξοδεύσατε πρότερον τῆς ζωῆς σας εἰς τὰ παίγνια καὶ τὰ θέατρα, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἑξῆς φυλαχθῆτε νὰ μὴ κάμετε πάλιν τὰ ὅμοια. Φθάνει σας ὁ καιρὸς ὁποῦ ἐπεράσατε μεταχειριζόμενοι τὰ διαβολικὰ καὶ ἐθνικὰ ταῦτα ἔργα, καθὼς λέγει ὁ Κορυφαῖος Πέτρος· » ἀρκετὸς γὰρ ἡμῖν ὁ πα» ρεληλυθὼς χρόνος τοῦ βίου, τὸ θέλημα τῶν » Ἐθνῶν κατεργάσασθαι. (ά. Πέτρ. δ'. 3.) Καὶ τὸν ὀλίγον τοῦτον καιρὸν ὁποῦ ἔμεινε τῆς ζωῆς σας, ἐξοδεύσατέ τον εἰς τὸ νὰ κάμνετε τὸ πανάγιον θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου καθὼς σᾶς παραγγέλλει ὁ αὐτὸς Κορυφαῖος· » εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις, » ἀλλὰ θελήματι Θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον βιῶσαι » χρόνον· (αὐτόθ. 2.) ὀλίγος εἶναι κατὰ ἀλήθειαν, καὶ πολλὰ ςενὸς ὁ χρόνος τῆς ζωῆς μας διὰ νὰ μετανοήσωμεν ἀληθινὰ, καὶ καθὼς πρέπει· ὀλίγος καὶ ςενὸς, διὰ νὰ καθαρισθῶμεν ἀπὸ τὰ πάθη, καὶ ἁμαρτίας· ὀλίγος καὶ ςενὸς διὰ νὰ κάμωμεν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ νὰ ἀποκτήσωμεν τὰς ἀρετάς· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὀλίγος καὶ ςενὸς εἶναι ὁ χρόνος τῆς ζωῆς μας, διὰ νὰ εὐαρεςήσωμεν τῷ Θεῷ, καὶ νὰ γένωμεν ἄξιοι τῇ Βασιλείας του· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Προφήτης Ἱερεμίας ἔλεγε » καὶ χρόνος ςενός ἐςι τῷ Ἰα» κὼβ, καὶ ἀπὸ τούτου σωθήσεται. (Ἱερ. λ.' 7.)

Ἂν τύχῃ δὲ τινὰς ἀδελφοὶ ἀπὸ τοὺς συμπαιγνιώτας, ἢ ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους νὰ σᾶς εἰπῇ ἂς ὑπάγωμεν διὰ νὰ παίξωμεν ὀλίγον, καὶ νὰ ἰδοῦμεν εἰς τὰ θέατρα· μὴ τοῦ ἀ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

κούσητε, κἂν ἱερωμένος ἦναι καὶ κληρικὸς, κἂν ἄρχωντας καὶ ἐξουσιαςής· ἀλλὰ ἀποκριθῆτε εἰς αὐτοὺς· ἡμεῖς ἕως τώρα δὲν ἠξεύραμεν τὶ κακὸν εἶναι τὰ παιγνίδια, καὶ τὰ θέατρα· ἀλλὰ τώρα ἐπληροφορήθημεν πόσον κακὸν εἶναι ταῦτα καθ' ἑαυτὰ, καὶ πόσων ἄλλων κακῶν εἶναι πρόξενα, διὰ τοῦτο ἔχετέ μας παρητημένους· ἡμεῖς δὲν ἐρχόμεθα, ἐπειδὴ ἀφοριζόμεθα ἀπὸ τοὺς θείους Ἀποςόλους, ἐπειδὴ πίπτομεν ὑποκάτω εἰς τὰ ἐπιτίμια τῶν Ἁγίων Συνόδων, ἐπειδὴ λυποῦμαι τὸν Θεὸν, καὶ τὸν κινοῦμεν εἰς θυμὸν καὶ ἀγανάκτησιν κατ' ἐπάνω μας, καὶ ἔτσι μᾶς παραδίδει εἰς αἰχμαλωσίας, εἰς ἀτιμίας, καὶ εἰς ἄλλα μυρία κακά. Ἀλλὰ καὶ ἐσᾶς ἀδελφοὶ, παρακαλοῦμεν ὡς συναδελφούς μας, καὶ σᾶς παρακινοῦμεν, νὰ μὴ πηγαίνετε νὰ παίξετε, μὴ δὲ νὰ ἀναβῆτε εἰς τὸ θέατρον νὰ ἰδῆτε τόσας ἀταξίας καὶ ἁμαρτίας· ἐὰν ἔτσι κάμνετε ἀγαπητοί μου Χριςιανοὶ, καὶ ἐσεῖς θέλετε λυτρωθῆτε ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἀπὸ τὰ ἐπιτίμια τῶν θείων Κανόνων, καὶ ἐκείνους θέλετε ἐμποδίσετε ἀπὸ τὸ κακόν· καὶ ἔτσι, ἕνας τὸν ἄλλον παρακινοῦντες εἰς τὰ καλὰ ἔργα, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· » Δὶ ὃ κατανοῶμεν » ἀλλήλους, εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης, καὶ κα» λῶν ἔργων· (Ἑβρ. ί. 24.) ἔτσι, λέγω, ποιοῦντες, καὶ ἀλλήλοις βοηθοῦντες μὲ τοὺς συμβουλευτικοὺς λόγους, καὶ μὲ τὰ καλά σας παραδείγματα, ὅλοι θέλετε ζῇ μίαν ζωὴν ἁγίαν, εὔτακτον, σεμνὴν, καθὼς πρέπει εἰς τοὺς Χριςιανούς· καὶ διὰ τῆς ζωῆς ταύτης θέλετε ἐπιτύχῃ τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν· ἧς γένοιτο ἀξιωθῆναι πάντας ἡμᾶς, χάριτι τοῦ γλυκυτάτου Ἰησοῦ Χριςοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Ζ'.

Διαλαμβάνων, Α'. ὅτι οἱ χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ αἰσχρολογοῦν. Β'. ὅτι δὲν πρέπει νὰ μυθολογοῦν. καὶ Γ'. ὅτι δὲν πρέπει νὰ λέγουν, ἢ νὰ κάμνουν χορατάδες καὶ νὰ γελοῦν.

Προοίμιον.

ΕἸς δύω εἶναι μοιρασμένη ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, εὐλογημένοι Χριςιανοὶ, εἰς τὴν παροῦσαν, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν· ἡ παροῦσα ζωὴ, εἶναι ζωὴ πένθους καὶ κλαυθμοῦ· ἡ μέλλουσα ζωὴ, εἶναι ζωὴ γέλωτος καὶ χαρᾶς· ἡ παροῦσα ζωὴ, εἶναι γεμάτη ἀπὸ θλίψεις καὶ δάκρυα· ἡ μέλλουσα ζωὴ, εἶναι ἐξ ἐναντίας γεμάτη ἀπὸ εὐφροσύνην, καὶ ἀγαλλίασιν· ὁ καιρὸς τῆς παρούσης ζωῆς, εἶναι καιρὸς σπορᾶς, ὁ καιρὸς τῆς μελλούσης ζωῆς, εἶναι καιρὸς θέρους· εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, εἶναι καιρὸς πολέμου, καὶ ἀγώνων· εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, εἶναι καιρὸς νίκης καὶ ςεφάνων. Τώρα ζῇ τινὰς διὰ νὰ ἐργασθῇ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ τότε ἔχει νὰ ζήσῃ, διὰ νὰ λάβῃ τὸν μισθὸν, καὶ ἀνταπόδοσιν τῆς ἐργασίας του. Αὐτὴ εἶναι ἡ φυσικὴ τάξις, ὁποὺ ἐδιώρισεν ὁ Θεὸς εἰς τὰ πράγματα· πρῶτον νὰ σπέρνῃ ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἔπειτα νὰ θερίζῃ· πρῶτον νὰ πολεμῇ, καὶ νὰ νικᾷ, καὶ ὕςερον νὰ λαμβάνῃ τὸν ςέφανον· πρῶτον νὰ πενθῇ καὶ νὰ κλαίῃ, καὶ ἔπειτα νὰ χαίρῃ καὶ νὰ γελᾷ· αὐτὴν τὴν τάξιν ἐνομοθέτησεν ἀπ' ἀρχῆς ὁ Θεὸς μέσα εἰς τὸν Παράδεισον τῆς τρυφῆς, προςάξας τὸν Ἀδὰμ, νὰ ἐργασθῇ πρῶτον καὶ νὰ φυλάξῃ τὴν ἐντολὴν, ὁποῦ τοῦ ἔδωκε, καὶ ἔπειτα νὰ λάβῃ ὡς μι-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σθὸν τῆς ἐργασίας ταύτης καὶ φυλακῆς, τὸ νὰ γένη Θεὸς κατὰ χάριν, καὶ νὰ ἀπολαύση τὴν μακαριότητα· » καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν » ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν » τῷ Παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐ» τὸν καὶ φυλάσσειν. (Γεν. β'. 15.) Αὐτὴν τὴν τάξιν θέλωντας νὰ παραδώση εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάλησε διὰ μέσου τοῦ Ἐκκλησιαςοῦ καὶ εἶπεν, ὄχι πρῶτον πῶς εἶναι καιρὸς τοῦ γελᾷν, καὶ ἔπειτα πῶς εἶναι καιρὸς τοῦ κλαίειν, ἀλλὰ πρῶτον πῶς εἶναι καιρὸς τοῦ κλαίειν, καὶ ἔπειτα πῶς εἶναι καιρὸς τοῦ γελᾷν. » Τοῖς » πᾶσιν ὁ χρόνος, καὶ καιρὸς τῷ παντὶ πράγ» ματι· καιρὸς τοῦ κλαῦσαι, καὶ καιρὸς τοῦ » γελᾶσαι· καιρὸς πολέμου, καὶ καιρὸς εἰρήνης. (Ἐκκλ. γ'. 1.) Αὐτὴν τὴν τάξιν ἐνομοθέτησεν αὐτοπροσώπως μὲ τὴν ζῶσάν του φωνήν, ὁ ἴδιος υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος, εἰπὼν εἰς τοὺς μακαρισμοὺς ὁποῦ ἐξεφώνησε· » Μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν » ὅτι γελάσετε. (Λουκ. ς'. 21.) αὐτὴν τέλος πάντων τὴν τάξιν ἐδίδαξαν, καὶ οἱ θεοφόροι Πατέρες καὶ διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας μας· ὅθεν ὁ μὲν θεῖος Χρυσόςομος εἶπε· » νῦν ὁ τοῦ » σπεῖραι καιρὸς, τότε ὁ τοῦ ἀμᾶσθαι καὶ κερ» δαίνειν· (Ὁμιλ. κέ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν.) ὁ δὲ Ὅσιος Ἐφραὶμ » τὰ παρόντα ἀγὼν ἐςὶ καὶ » σκάμματα, καὶ ςάδιον, τὰ δὲ μέλλοντα ἔ» παθλα, καὶ ςέφανοι, καὶ βραβεῖα· ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος » οὐ γὰρ ἐνταῦθα ἡ ἀντίδοσις » τῶν πόνων· ἀλλὰ τὰ μὲν ἐνταῦθα, ἆθλα· τὰ » δὲ μετὰ ταῦτα ἔπαθλα· μὴ ζητείτωσαν τοι» γαροῦν ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀγώνων τὴν ἄνεσιν· » μηδὲ συγχείτωσαν τοὺς καιρούς· (Ἐπιςολ. ρθ'. Στρατηγίῳ.) καὶ ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος Βουλγαρίας » ὁ μὲν παρὼν καιρὸς ἐργασίας, ὁ » δὲ μέλλων, ἀνταποδόσιως· ὁμοίως καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος » ἐργασίας γὰρ ὁ παρὼν, ὁ » δὲ μέλλων ἀνταποδόσεως (Λόγος εἰς τὸν ἐξισωτήν.)

Ἄχ! ἀλλ' οἱ τωρινοὶ Χριςιανοὶ δὲν θέλουν νὰ ἀκολουθήσουν εἰς τὴν τάξιν ταύτην, ὁποῦ ἐδιώρισεν ὁ Θεὸς, ἀλλὰ κάμνουν ὅλον τὸ ἐναντίον, καὶ αὐθαδιάζουν οἱ τολμηροὶ νὰ φαίνωνται κατὰ τοῦτο τοῦ Θεοῦ σοφώτεροι· διὰ τὶ αὐτοὶ, νομίζοντες πῶς ἡ παροῦσα ζωὴ εἶναι, ὄχι ζωὴ κλαυθμοῦ καὶ δακρύων, ἀλλὰ ζωὴ χαρᾶς καὶ γέλωτος· καὶ πῶς ὁ καιρὸς τῆς παρούσης ζωῆς, δὲν εἶναι καιρὸς σπορᾶς, καὶ πολέμου, καὶ ἐργασίας, ἀλλὰ καιρὸς θέρους, καὶ νίκης, καὶ ἀνταποδόσεως· ἔτσι οἱ ταλαίπωροι ἀπερνοῦν τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς των, εἰς τὸ νὰ αἰσχρολογοῦν, καὶ νὰ λέγουν μακρὰς μυθολογίας· εἰς τὸ νὰ λέγουν διαφόρους χορατάδες· εἰς τὸ νὰ μεταχειρίζωνται μυρίους ἀςεϊσμοὺς καὶ εὐτραπελίας, μιμούμενοι πότε τὸν ἕνα, καὶ πότε τὸν ἄλλον, εἰς τὴν φωνὴν, εἰς τὸ περιπάτημα, εἰς τὰ σχήματα, καὶ εἰς τὰ κινήματα· καὶ μὲ αὐτὰ ὅλα κάμνουσι τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ γελοῦν μὲ ἕνα ἐκκεχυμένον καὶ πλατὺν γέλωτα, καὶ νὰ ὑπερκαγχάζουν· ὢ τῆς πολλῆς ἀδιαντροπίας! ὢ τῆς μεγάλης ἀθεοφοβίας! διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἐβουλήθηκα σήμερον Ἀδελφοὶ, διὰ νὰ ἐλέγξω τὴν ἀθεοφοβίαν ταύτην, τῶν τωρινῶν Χριςιανῶν, καὶ νὰ σᾶς ἀποδείξω ὅτι, οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει α'. νὰ αἰσχρολογοῦν. β'. οὔτε νὰ μυθολογοῦν. γ'. οὔτε νὰ λέγουν, ἢ νὰ κάμνουν χορατάδες, καὶ νὰ γελοῦν· καὶ προσέχετε διὰ νὰ τὰ καταλάβετε.

Διήγησις ὅτι τρία πράγματα φανερόνουσι τὴν ζωὴν τοῦ Χριςιανοῦ. — Μὲ τί ὁμοιάζουν τὰ αἰσχρὰ λόγια καὶ τὰ τίμια.

Τρία πράγματα εἶναι, ὁποῦ σημαδεύουσι τὴν ζωὴν καὶ κατάςασιν τοῦ Χριςιανοῦ· ὁ λογισμὸς, ὁ λόγος καὶ τὸ ἔργον· καὶ ἀρχὴ μὲν πρώτη τοῦ λόγου εἶναι ὁ λογισμὸς καὶ ἡ διάνοια· δεύτερος δὲ μετὰ τὸν λογισμὸν, εἶναι ὁ λόγος, ὁ ὁποῖος διὰ μέσου τῆς φωνῆς, φανερόνει εἰς τοὺς ἄλλους, τοὺς λογισμοὺς ἐκείνους καὶ τὰ νοήματα, ὁποῦ ἔχει ἡ ψυχὴ μέσα εἰς τὸν ἑαυτόν της, καὶ τὴν καρδίαν της· τρίτην δὲ τάξιν ἔχει ὕςερα ἀπὸ τὸν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λογισμὸν, καὶ τὸν λόγον, τὸ ἔργον· τὸ ὁποῖον βγάνει εἰς πρᾶξιν, ἐκεῖνο ὁποῦ ὁ λογισμὸς ἐσοχάσθη, καὶ ὁ λόγος ἐλάλησεν· ἔτσι ἀποφαίνεται ὁ θεῖος Νύσσης Γρηγόριος· » τρία τὰ χα» ρακτηρίζοντα τοῦ Χριϛιανοῦ τὸν βίον ἐϛί· » πρᾶξις, λόγος, ἐνθύμιον· ἀρχὴ γὰρ γίνεται » λόγου παντὸς ἡ διάνοια· δεύτερον δὲ μετὰ » τὴν ἐνθύμησιν, ὁ λόγος ἐϛὶ, τὴν ἐντυπωθεῖ» σαν τῇ ψυχῇ διάνοιαν διὰ τῆς φωνῆς ἐκκα» λύπτων· τρίτην δὲ τάξιν ἐπέχει μετὰ τὸν νοῦν, » καὶ τὸν λόγον, ἡ πρᾶξις, τὸ νοηθὲν εἰς ἐνέργειαν ἄγουσα. (Λόγ· πρὸς Ὀλύμπιον Μοναχὸν Τόμ. γ΄.) Τώρα οἱ Χριϛιανοὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ κάθονται καὶ αἰσχρολογοῦν μὲ ἡδονὴν, (ὅπερ ἦν τὸ ά.) δείχνουν πῶς ἔχουν διεφθαρμένα καὶ ἀνάρμοϛα εἰς τοὺς Χριϛιανοὺς, τὰ τρία ταῦτα. ά. τὸν λόγον, διατὶ μολύνουσιν αὐτὸν μὲ τόσα αἰσχρὰ, ἄσεμνα, ἀδιάντροπα, καὶ πορνικὰ λόγια· καθὼς γὰρ διὰ τῶν τιμίων, καὶ καθαρῶν ὁ λόγος ἁγιάζεται· ἔτσι καὶ διὰ τῶν αἰσχρῶν, καὶ ἀκαθάρτων μολύνεται. β΄. πῶς ἔχουν διεφθαρμένον τὸν λογισμόν· διατὶ δείχνουν πῶς, καθὼς εἶναι τὰ λόγιά τους αἰσχρὰ, καὶ πορνικὰ, ἔτσι καὶ οἱ λογισμοὶ καὶ τὰ νοήματα, ὁποῦ ἔχουν εἰς τὴν ψυχήν τους, καὶ τὴν καρδίαν τους, εἶναι αἰσχροὶ καὶ πορνικοί· καὶ ἀκολούθως δίδουν οὗτοι εἰς τοὺς ἄλλους νὰ καταλάβουν, πῶς εἶναι πόρνοι κατὰ διάνοιαν, καὶ μοιχοί· ἐπειδὴ ὁ λόγος εἶναι καθρέπτης, καὶ εἰκὼν, καὶ χαρακτὴρ τῶν λογισμῶν, καὶ ὅλης τῆς ἐσωτερικῆς διαθέσεως τῆς καρδίας· καὶ κατὰ τὸν θησαυρὸν ὁποῦ ἔχει ἡ καρδία ἔσωθεν, τοιοῦτον καὶ τὸν λόγον εἰς τὰ ἔξω προφέρει· καὶ ἂν ἦναι ἀγαθὸς ὁ θησαυρὸς, ἀγαθὸν καὶ τὸν λόγον προφέρει· ἐὰν δὲ ἦναι ὁ θησαυρὸς πονηρὸς, καὶ αἰσχρὸς, αἰσχρὸν, καὶ πονηρὸν καὶ τὸν λόγον προφέρει, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· » ὁ » ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ » τῆς καρδίας ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά· καὶ ὁ πο» νηρὸς ἄνθρωπος, ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ, » ἐκβάλλει τα πονηρά· (Ματθ. ιβ΄. 35.) ὅθεν εἶπε καὶ ὁ σοφὸς Σειράχ· ὅτι ὁ μὲν καρπὸς, φανερώνει τὸ δένδρον ὁποῦ τὸν γεννᾷ· ὁ δὲ λόγος φανερώνει τὴν διάνοιαν καὶ καρδίαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν γεννᾶται· » Γεώργιον ξύλου, ἐκφαίνει ὁ » καρπὸς αὐτοῦ· οὕτω λόγος ἐνθυμήματος καρ» δίας ἀνθρώπου. (Σειρ. ιζ΄. 6.) Λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· » ὁλκὸς μὲν ὕδατος δείκνυ» σι τὴν οἰκείαν πηγήν· λόγου δὲ φύσις, τὴν » προενεγκοῦσαν αὐτὸν καρδίαν χαρακτηρί» ζει· γ΄. ἐκεῖνοι, ὁποῦ λέγουν λόγια αἰσχρὰ, δείχνουν, ἢ πῶς ἐγγίζουν, ἢ πῶς μέλλουν νὰ πέσουν καὶ εἰς τὰ αἰσχρὰ ἔργα· διατὶ, καθὼς εἶπεν ὁ φιλόσοφος Δημόκριτος, ὁ λόγος εἶναι τοῦ ἔργου σκιά· » ὁ λόγος ἔργου σκιή· διὰ τοῦτο καὶ οἱ θεῖοι Ἀπόϛολοι λέγουν εἰς τὰς διαταγάς των » οὐκ ἔϛῃ αἰσχρόλογος, οὐδὲ ῥιψόφθαλμος· ἐκ γὰρ τούτων πορνεῖαι, καὶ μοιχεῖαι γίνονται· (Βιβλ. ζ΄. Κεφ. ϛ΄.) καὶ τὰ μὲν αἰσχρὰ καὶ πορνικὰ λόγια, εἶναι παρόμοια μὲ τὸν βόρβορον, καὶ τὴν λάσπην· ὅποιος δὲ λαλεῖ τὰ αἰσχρὰ, παρομοιάζει μὲ ἐκεῖνον, ὁποῦ ἀνακατόνει τὸν βόρβορον, καὶ ἀνακατόνωντάς τον, προξενεῖ βρῶμαν καὶ δυσωδίαν, πρῶτον, εἰς τὸν ἑαυτόν του, ὁποῦ τὰ λέγει, καὶ δεύτερον, εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὰ ἀκούουν· καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου. τὰ τίμια καὶ σεμνὰ λόγια, εἶναι παρόμοια μὲ τὰ μυρισικὰ, καὶ εὐώδη ἀρώματα· καὶ ὅποιος λαλεῖ ταῦτα, παρομοιάζει μὲ ἐκεῖνον, ὁποῦ ἀνακατόνει τὰ μῦρα, καὶ τρίβει τὰ ἀρώματα· ὅϛις τρίβωντας, καὶ ἀνακατόνωντας αὐτὰ, προξενεῖ εὐωδίαν, καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν του, καὶ εἰς τοὺς ἀκούοντας, καθὼς εἶπεν ἕνας θεῖος Πατήρ· λέγει δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· » ὥσπερ ὁ ἀρώ» ματα βαϛάζων, καὶ μὴ θέλων ἐλέγχεται ὑ» πὸ τῆς ὀσμῆς, οὕτω καὶ ὁ πνεῦμα Κυρίου » ἔχων ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων ἐλέγχεται καὶ τῆς » ταπεινώσεως. (Λόγ. κϛ΄.) διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόϛολος Παῦλος, καὶ μ᾽ ὅλον ὁποῦ ἔλαβεν ἀνά-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

γκην νὰ φανερώσῃ διὰ λόγου τὰ αἰσχρὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, καὶ ἄλλων παρομοίων αἱρετικῶν, τῶν καλουμένων Γνωςικῶν, καὶ Βορϐαϊτῶν, ἔκλεισεν ὅμως τὸ ςόμα μὲ τὴν σιωπὴν, καὶ περαιτέρω νὰ λαλήσῃ δὲν ἠθέλησε, νομίσας αἰσχρὸν, καὶ αὐτὸ τὸ νὰ λαλήσῃ περὶ τῶν αἰσχρῶν· τόσον δὲ μόνον ἠθέλησε νὰ εἰπῇ· » τὰ κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐςι καὶ λέγειν. (Ἐφε. έ. 12.)

Ὅτι τὰ λόγια τῶν Χριςιανῶν πρέπει νὰ ἦναι ἅγια. —Ὅτι ἐν τῇ ζωῇ τῶν Χριςιανῶν οὐδὲ τὸ ὄνομα τῆς πορνείας δὲν πρέπει νὰ λέγεται. — Πόσα κακὰ γεννῶνται ἀπὸ ἕνα αἰσχρὸν λόγον.

Διὰ τοῦτο καὶ εἰς ἄλλο μέρος ὁ αὐτὸς Παῦλος παραγγέλλει εἰς τοὺς Χριςιανοὺς νὰ μὴ εὐγάνουν ἀπὸ τὸ ςόμα τους αἰσχρὰ λόγια· » νυνὶ » δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργὴν, θυ» μὸν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ » τοῦ ςόματος ὑμῶν· (Κολ. γ'. 8.) ἐπειδὴ τῶν Χριςιανῶν, ὄχι μόνον τὰ ἔργα πρέπει νὰ εἶναι ἅγια, καὶ σεμνὰ, καὶ καθαρὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ λόγια, διὰ νὰ δίδουν εἰς τοὺς ἀκούοντας χάριν καὶ ὠφέλειαν, καὶ ὄχι βλάϐην, καὶ ἀηδίαν· καθὼς πάλιν ὁ θεῖος Παῦλος τοῦτο παραγγέλλωντας ἔλεγε· « πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ » ςόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω· ἀλλ' εἴτις ἀ» γαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ » χάριν τοῖς ἀκούουσιν. (Ἐφ. δ'. 29.) καὶ ἂν ὁ Σολομὼν εἶπεν, ὅτι ὅταν λαλῇ τινὰς ἁπλῶς μόνον λόγια πολλὰ, « δὲν θέλει γλυτώσει ἀ» πὸ τὴν ἁμαρτίαν· (Παρ. ί. 20.) πόσῳ μᾶλλον δὲν θέλει γλυτώσει ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ὅταν λαλῇ τινὰς αἰσχρὰ, καὶ ἄσεμνα, καὶ πορνικὰ λόγια, τὰ ὁποῖα εἶναι καθ' ἑαυτὰ ἁμαρτωλά; τοιαύτη ἁγία εἶναι ἡ ζωὴ τῶν Χριςιανῶν, ὁποῦ ὄχι μόνον δὲν πρέπει νὰ ἐνεργῆται ἀνάμεσα εἰς αὐτὴν, κάθε πορνεία καὶ σαρκικὴ ἀκαθαρσία, ἀλλ' οὐδὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς πορνείας, καὶ τῶν ἄλλων αἰσχρῶν ἁμαρτιῶν πρέπει νὰ λέγεται· ἔτσι τὸ προςάζει τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς· « πορνεία δὲ καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία » μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις, » ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριςία. (Ἐφ. έ. 3.) καὶ ἀφίνω νὰ λέγω, πῶς πολλαῖς φοραῖς ἀπὸ ἕνα αἰσχρὸν λόγον ὁποῦ ἀκούσῃ τινὰς, εὐθὺς γλυκαίνεται ὁ λογισμός του εἰς τὴν πορνείαν, καὶ κάμνει συνδυασμόν· ἀπὸ τὸν συνδυασμὸν, κάμνει συγκατάθεσιν· ἀπὸ τὴν συγκατάθεσιν, πίπτει καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν, ἀπὸ τὴν πρᾶξιν, ἔρχεται εἰς τὴν συνήθειαν τῆς ἁμαρτίας· ἀπὸ τὴν συνήθειαν, εἰς τὴν ἕξιν· ἀπὸ ἕξιν, ἔρχεται εἰς τὴν ἀμετανοησίαν· ἀπὸ τὴν ἀμετανοησίαν, πίπτει εἰς τὴν ἀπόγνωσιν καὶ ἀπὸ τὴν ἀπόγνωσιν κρημνίζεται, τέλος πάντων, εἰς τὸν ᾅδην καὶ τὴν ἀπώλειαν· ἰδοὺ ἕνας αἰσχρὸς λόγος ποίαν πολύπλοκον σειρὰν τῆς ἁμαρτίας ἐπροξένησεν· ἰδοὺ ἕνας ὀλίγος σπινθὴρ τῆς αἰσχρᾶς γλώττης, ποίαν μεγάλην πυρκαϊὰν ἄναψε, καθὼς λέγει ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωϐος· « ἰδοὺ ὀλίγον πῦρ, ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει. (Ἰάκωϐ. γ'. 5. καὶ ἰδοὺ πῶς ἀπὸ τὴν αἰσχρολογίαν, χάνεται μία ψυχὴ, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Χριςὸς ἀπέθανε, καὶ τῆς ὁποίας ὅλος ὁ Κόσμος δὲν εἶναι ἀντάξιος· ἡ ὁποία κολαζομένη, παντοτεινὰ ἔχει νὰ καταρᾶται καὶ νὰ λέγῃ· ὢ πόσον μὲ ἔϐλαψαν ἐκείνου τοῦ ἀδελφοῦ τὰ λόγια! ὢ πόσον μὲ ἐθανάτωσεν ἡ συναναςροφή του! ἄμποτε νὰ μὴν ἤθελα τὸν γνωρίσω, καὶ νὰ τὸν συναναςραφῶ! ἄμποτε νὰ μὴν ἤθελα ἀκούσω τὰ αἰσχρὰ λόγιά του, καὶ νὰ ἀπολεσθῶ! Ἀκούεις τώρα ἐσὺ ὁποῦ αἰσχρολογεῖς, πόσον αὐςηρὰ ἐμποδίζει ὁ θεῖος Ἀπόςολος τὰς αἰσχρλογίας; βλέπεις πόσα κακὰ προξενεῖς εἰς τοὺς ἄλλους, μὲ τὰ πορνικὰ καὶ ἀδιάντροπα λόγιά σου; διὰ τοῦτο δίκαιον εἶχε νὰ εἰπῇ ὁ χρυσοῦς ῥήτωρ τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὅπου λέγονται αἰσχρολογίαι, ἐκεῖ παρὼν εἶναι καὶ ὁ διάϐολος· « ὁποῦ αἰσχρολογίαι, ὁ διάβολος πάρεςι τὰ παρ' ἑαυτοῦ εἰσφέρων. (Λόγ. ιβ'. εἰς τὴν πρὸς Κολασ.) καὶ ἀλλαχοῦ ἑρμηνεύων τὸ « κατευθυνθήτω ἡ προ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου, λέγει·
» ὥσπερ τὸ θυμιατήριον οὐδὲν ἔχειν ἀκάθαρ-
» τον χρὴ, ἀλλ' ἢ πῦρ καὶ θυμίαμα· οὕτω
» καὶ τὴν γλῶτταν μὴ προφέρειν κεκηλιδωμέ-
» νον ῥῆμα, ἀλλ' ἢ ἁγιωσύνην καὶ εὐφημίαν, ἔ-
» σω τοίνυν θυμιατήριόν σου τὸ σῶμα· καὶ σκόπει
» μὴ κόπρου τὸ θυμιατήριον ἐμπλήσῃς· τοιοῦτοι
» γὰρ οἱ τὰ αἰσχρὰ φθεγγόμενοι, καὶ ἀκάθαρ-
» τα ῥήματα. (Ἑρμην· εἰς τὸν ρμ'. ψαλ.) διατί, λέγει, ἀνίσως ὅταν ἔχῃ τινὰς καμμένα σκεῦος μαλαγματένιον, δὲν τὸ μεταχειρίζεται εἰς ἄτιμον ὑπηρεσίαν· πῶς ἐσὺ Χριστιανὲ, ὁποῦ ἔχεις σῶμα τιμιώτερον ἀπὸ τὸ μάλαγμα, εἶναι δίκαιον νὰ τὸ μολύνῃς μὲ αἰσχρολογίας; « εἰ
» γὰρ χρυσοῦν τις σκεῦος ἔχων, οὐκ ἂν ἕλοιτο
» εἰς ἄτιμον αὐτῷ χρήσασθαι διακονίαν διὰ τὸ
» πολύτιμον τῆς ὕλης· πολλῷ μᾶλλον οἱ χρυ-
» σοῦ καὶ μαργαρίτου τιμιώτερα σώματα ἔχον-
» τες, οὐκ ἂν εἴημεν δίκαιοι ταῖς ἀναισχύντοις
» αὐτὰ καταρρυπαίνειν αἰσχρορρημοσύναις,
» καὶ λοιδορίαις, καὶ ὕβρεσιν. (Αὐτόθ.)

Ἐκεῖνα ὁποῦ εἴπομεν, διὰ ἐκείνους, ὁποῦ αἰσχρολογοῦν, λέγομεν καὶ διὰ ἐκείνους ὁποῦ κάθηνται εἰς τὸ μέσον πολλῶν ἀνθρώπων, καὶ διηγοῦνται μὲ ἡδονὴν τὰς μυθολογίας τῶν Ἑλλήνων· (ὅπερ ἦν τὸ β'.) τοὺς ἀραβικοὺς μύθους τῆς Χαλιμᾶς· τὰς Ἑλληνικὰς, καὶ γραώδεις μυθολογίας τοῦ ἀθέου Λουκιανοῦ· τὰς ματαίας γενεαλογίας τῶν Ἑβραίων· τὰ ἐρωτικὰ παραμύθια τοῦ Ἐρωτοκρίτου, τῆς Ἐρωφίλης, τῆς Βοσκοπούλας, καὶ ἄλλα ὅμοια· ὅτι δηλαδὴ καὶ αὐτοὶ, μὲ τὰς μυθολογίας ταύτας καὶ ψευδολογίας, φανερόνουν τὸν ἑαυτόν τους πῶς δὲν ἔχουν ὀρθὰ καὶ ἁρμόδια εἰς τοὺς Χριστιανοὺς, τὰ τρία ταῦτα, τὸν λογισμὸν, τὸν λόγον, καὶ τὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα, ὡς εἶπεν ἀνωτέρω ὁ θεῖος Νύσσης Γρηγόριος, φανερόνουσι τὴν ζωὴν τῶν Χριστιανῶν· οἱ μῦθοι δὲν περιέχουν ἄλλο, παρὰ ψεύματα φανερὰ, χονδρὰ, καὶ μεγάλα· φλυαρίας, καὶ μωρολογίας· αἰσχρολογίας, καὶ εὐτραπελίας, καὶ ἄλλα, ἀνυπόστατα μὲν, καὶ φαντασιώδη, βλαβερώτατα δὲ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ θανατηφόρα· ὅθεν ἐσὺ ὁποῦ κάθησαι καὶ διηγῆσαι μὲ τόσην ἡδονὴν τοὺς τοιούτους μύθους, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴ τοὺς πιστεύῃς, φανερόνεις ὅμως τὸ ἐλάχιστον, πῶς ἔχεις διεφθαρμένον καὶ βεβλαμμένον τὸν ὀρθὸν λογισμὸν καὶ τὴν διάνοιάν σου, καὶ διὰ τοῦτο ἡδύνεσαι, καὶ προσέχεις εἰς τὰ ψευδῆ, καὶ τὰ ἀνύπαρκτα.

Ὅτι ὁ Χριστὸς μᾶς ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τοὺς μύθους.

Τί κάμνεις ἀσύνετε Χριστιανὲ, ὁποῖος καὶ ἂν ἦσαι ἐσὺ, ὁποῦ κάθησαι καὶ λέγεις τὰς τοιαύτας μυθολογίας; ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἀφάνησε τοὺς μύθους καὶ τὰ ψεύματα, καὶ σὺ πάλιν ἀνακαινίζεις ἐκεῖνα ὁποῦ ὁ Χριστὸς ἐκατήργησεν; ὁ Χριστὸς σὲ ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὰς μυθολογίας, καὶ σὺ πάλιν δουλόνεσαι εἰς αὐτάς; ὁ Χριστὸς σὲ ἔφερεν εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ σὲ ἀναγέννησε μὲ τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, καθὼς λέγει ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος « βουληθεὶς ἀ-
» πεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας· (Ἰάκωβ. ά. 18.) καὶ ἐσὺ πάλιν γυρίζεις εἰς τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ἀπάτην; ὁ Χριστὸς σὲ ἔφερεν εἰς τὸ θαυμαστὸν φῶς τῆς θεότητός του· καὶ ἐσὺ νὰ ἀγαπᾷς τὸ σκότος καὶ τὰ πλάσματα τῶν μωρῶν ἀνθρώπων; ὁ Χριστὸς σοῦ ἔδειξε τὸν ἴσον καὶ ἀπλανῆ δρόμον τῆς σωτηρίας, καὶ ἐσὺ θέλεις νὰ τρέχῃς εἰς τοὺς μύθους, οἵτινες σὲ ὁδηγοῦν εἰς τὴν πλάνην καὶ τὴν ἀπώλειαν; ὢ τῆς ἀγνωσίας σου! ἕνα ἀπὸ τὰ δύω πρέπει νὰ κάμῃς, ἂν πιστεύῃς πῶς ὁ Χριστὸς ὁ διδάσκαλός σου, καὶ ἀρχηγὸς, καὶ τελειωτὴς τῆς σωτηρίας σου, εἶναι ἀλήθεια, καθὼς εἶπε μόνος του « ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ
» ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωή· (Ἰωάν. ιδ'. 16.) πρέπει διὰ νὰ μὴν ἀναφέρῃς εἰς τὸ στόμα σου τελείως μυθολογίας, καὶ ψεύματα, οὔτε νὰ τὰς συλλογίζεσαι, οὔτε νὰ τὰς διαβάζῃς ποτέ· ἀλλὰ πάντοτε νὰ λαλῇς τὰ ἀληθῆ, καὶ θεῖκὰ λόγια, καὶ αὐτὰ νὰ συλλογίζεσαι, καὶ αὐτὰ νὰ διαβάζῃς, καθὼς σὲ προστάζει ὁ μακάριος Παῦ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λος· » τὸ λοιπὸν ἀδελφοί, ὅσα ἐςὶ ἀληθῆ, ταῦτα λογίζεσθε. (Φιλίπ. δ'. 8.) εἰ δὲ καὶ δὲν πιςεύεις πῶς ὁ Χριςὸς εἶναι ἡ μόνη ἀλήθεια, λοιπὸν οὔτε Χριςιανὸς δὲν εἶσαι, οὔτε πρέπει νὰ ὀνομάζεσαι ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Χριςοῦ.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γνωρίζωντας πόσην βλάβην προξενοῦν εἰς τὰς ψυχὰς ἐκείνων ὁποῦ προσέχουν, ἢ διηγοῦνται τοὺς ἀκαθάρτους μύθους, καὶ τὰ πεπλανημένα καὶ γρηάδικα παραμύθια τῶν Ἐθνικῶν, εἰς πολλὰ μέρη παραγγέλλει νὰ ἀποστρέφωνται οἱ Χριστιανοὶ τὰς τοιαύτας μυθολογίας, καὶ μόνον νὰ γυμνάζωνται, καὶ νὰ καταγίνωνται εἰς τὰ θεῖα λόγια τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ Εὐαγγελίου· ὅθεν εἰς μὲν τὸν Τιμόθεον γράφει « τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραώ» δεις μύθους παραιτοῦ, γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν· (ά. Τιμόθ. δ'.) καὶ πάλιν τοῦ λέγει νὰ παραγγέλλῃ εἰς τοὺς πιστοὺς, νὰ μὴν προσέχουν εἰς τὰς μυθολογίας, καὶ τὰς μακρὰς γενεαλογίας, ἡ ὁποίαις κάμμίαν οἰκοδομὴν, καὶ » ὠφέλειαν δὲν προξενοῦν εἰς τὴν πίστιν. παρε» κάλεσάσε, ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδιδα» σκαλεῖν, μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλο» γίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις παρέχουσι » μᾶλλον, ἢ οἰκοδομίαν Θεοῦ τὴν ἐν πίστει· (ά. Τιμόθ. ά. 3.) εἰς δὲ τὸν Τίτον γράφει, νὰ ἐλέγχῃ αὐστηρὰ τοὺς ἐν τῇ Κρήτῃ Χριστιανοὺς, διὰ νὰ μὴ προσέχουν εἰς τοὺς μύθους τῶν Ἰουδαίων· « ἔλεγχε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγι» αίνωσιν ἐν τῇ πίστει, μὴ προσέχοντες Ἰου» δαϊκοῖς μύθοις. (Τίτ. ά. 13.) τί λέγω τὸν Παῦλον; καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ Σολομὼν, γνωρίζων πόσον βλαβεροὶ εἶναι οἱ μῦθοι, καὶ ἡ ψευδολογίαις, ἐπαρακάλει τὸν Θεὸν νὰ τὸν λυτρώσῃ ἀπὸ αὐτοὺς, διὸ καὶ ἔλεγε « μάταιον λόγον » καὶ ψευδῆ μακράν μου ποίησον. (Παρ. λ'. 8.)

Οἱ δὲ τωρινοὶ Χριστιανοὶ εἶναι κωφοὶ καὶ δὲν ἀκούουσι τὰς παραγγελίας ταύτας τοῦ Ἀποστόλου, οὔτε τὰ λόγια τοῦ Σολομῶντος· ἀλλὰ τὰ μὲν ἅγια καὶ ἀληθῆ λόγια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ τῶν θείων γραφῶν, οὔτε εἰς τὸ χέρι θέλουν νὰ τὰ πιάσουν καὶ νὰ τὰ διαβάσουν. τοὺς δὲ μεμολισμένους, καὶ ψευδεῖς, καὶ διαβολικοὺς μύθους, καταγίνονται νὰ διαβάζουν καθ' ἑκάστην, καὶ νὰ διηγοῦνται τούτους καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, μὲ μεγάλην τους ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν. πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Χριςιανοὺς ἠξεύρουν ἀπὸ ςήθους, ὅλας τὰς ἀραβικὰς μυθολογίας τῆς χαλιμᾶς, καὶ ἕνα ῥητὸν ἀπὸ τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον δὲν ἠξεύρουν. πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Χριςιανοὺς, ἂν ἐρωτηθοῦν διὰ τοὺς μύθους τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἰουδαίων, τῶν Ἐθνικῶν, εἶναι ἕτοιμοι καὶ ἀποκρίνονται μὲ ἐλευθεροστομίαν· καὶ ἂν τοὺς ἐρωτήσῃ τινὰς νὰ δώσουν λόγον τί πιστεύουν; πόσα εἶναι τὰ ἄρθρα τῆς πίστεως; πόσα τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας; πόσαις εἶναι ἡ ἐντολαῖς; τί εἶναι ὁ Χριςὸς; τί εἶναι τὸ μυστήριον τῆς θεολογίας; τί εἶναι τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας; πόσα εἶναι τὰ Εὐαγγέλια; πόσαις εἶναι ἡ Ἐπιστολαῖς τοῦ Παύλου; ἂν λέγω τοὺς ἐρωτήσῃ τινὰς αὐτὰ καὶ ἄλλα ὅμοια, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀναγκαῖα νὰ τὰ ἠξεύρῃ κάθε Χριςιανὸς, ὁποῦ ἀγαπᾷ νὰ σωθῇ, τότε σιωπῶσι, βουβαίνονται, καὶ οὔτε γρῦ νὰ ἀποκριθοῦν δὲν ἠξεύρουσιν. Ὦ! καὶ τίς νὰ μὴ κλαύσῃ τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν τῶν τωρινῶν Χριςιανῶν; Ὦ! καὶ τίς νὰ μὴ θρηνήσῃ τὴν μεγάλην ταύτην πλάνην τοῦ διαβόλου, ἡ ὁποία ἐκυρίευσε τοὺς σημερινοὺς Χριςιανούς; ὅθεν δίκαιον εἶχε καὶ ὁ Χρυσοῤῥήμων νὰ θαυμάζῃ διὰ τοὺς τοιούτους Χριςιανοὺς καὶ νὰ λέγῃ· « οὗτοι » ποταποὶ Χριςιανοὶ, Ἰουδαϊκοῖς, καὶ Ἑλ» ληνικοῖς προσέχοντες μύθοις καὶ γενεαλογίαις! (Λόγ. περὶ ψευδοπροφητ.)

Οἱ Χριςιανοὶ ἔχουν χρέος νὰ εἶναι ἕτοιμοι εἰς τὸ νὰ δίδουν ἀπόκρισιν περὶ τῆς πίστεώς των, καθὼς παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος, καὶ » κορυφαῖος Πέτρος. » ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολο» γίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον, περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος. (ά. Πέτρ. γ'. 15.) καὶ οἱ τω-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ρινοὶ Χριςιανοὶ νομίζουσι διὰ χρέος των, τὸ νὰ ἠξεύρουν νὰ δίδουν ἀπόκρισιν, διὰ τοὺς μύθους καὶ ψευδολογίας, εἰς τοὺς Χριςιανοὺς πρέπει νὰ κατοικῇ πλούσιος ὁ λόγος καὶ ἡ σοφία τοῦ Χριςοῦ, καθὼς γράφει ὁ Παῦλος « ὁ λόγος τοῦ » Χριςοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάσῃ » σοφίᾳ. (Κολασ. γ'. 16.) καὶ εἰς τοὺς τωρινοὺς Χριςιανοὺς, κατοικεῖ πλουσιώτατος ὁ λόγος, καὶ ἡ σοφία τῶν ἀραβικῶν μυθολογιῶν. Οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ ἔχουν πάντοτε ὅλην τὴν μελέτην καὶ τὴν ἀνάγνωσίν τους, εἰς τὸν Νόμον τοῦ Κυρίου, καθὼς λέγει ὁ Δαβὶδ » ἐν τῷ νό» μῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκτός. » (Ψαλ. ά. 2.) καὶ οἱ τωρινοὶ Χριςιανοὶ ἔχουν μελέτην ἡδονικὴν καὶ ἀνάγνωσίν τους, τὰ μυθολογικὰ βιβλία τῶν Ἑλλήνων. Οἱ Χριςιανοὶ ἄλλο τι δὲν πρέπει νὰ διηγοῦνται, πάρεξ τὰ θεϊκὰ διηγήματα, καὶ τὰ θαυμάσια, καὶ τὰς Ἱςορίας τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, καθὼς προςάζει ὁ Σοφὸς Σειρὰχ » πᾶσα ἡ διήγησίς σου ἔςω ἐν » νόμῳ Ὑψίςου. (Σειρ. θ'. 20.) καὶ οἱ Χριςιανοὶ τοῦ καιροῦ τούτου, διηγοῦνται μὲ κάθε τους εὐχαρίςησιν, τὰς ἀπεράντους γενεαλογίας τῶν Ἰουδαίων, τὰς δευτερώσεις τῶν Ῥαβδίνων, τὰ πλάσματα τῶν Καββαλιςῶν, καὶ τὰ μυθάρια τῶν Χαλδαίων.

Τί κακὸν γεννᾶται ἀπὸ τὴν διήγησιν τῶν μύθων.

Καὶ οἱ μὲν Ἄραβες, καὶ Ἰουδαῖοι, καὶ Ἕλληνες, ὁποῦ πιςεύουν εἰς τοὺς μύθους καὶ τὰ ψεύματα, σπουδάζουν πῶς νὰ συσκιάσουν τὸ ψεῦδος, καὶ τὴν πλάνην τους ταύτην, καὶ ἀγωνίζονται νὰ δίδουσι κἄποιαν ἀπολογίαν καὶ ἀπόκρισιν διὰ τὰ ἀπατηλὰ δόγματά τους· οἱ δὲ Χριςιανοὶ ὁποῦ πιςεύουσιν εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ τὰ δόγματά τους εἶναι ὅλα θεῖα καὶ οὐράνια, οὐδὲ τὸ ςόμα δύνανται νὰ ἀνοίξουν, καὶ νὰ ἀποκριθοῦν διὰ τὴν πίςιν τους. διὰ δὲ τοὺς μύθους, ςρογγύλα ἠξεύρουν νὰ ἀποκρίνωνται· ὅθεν ἐκ τούτου τί ἀκολουθεῖ; μέγα κακὸν, καὶ ψυχοβλαβεςάτη ἀπώλεια· διὰ τὶ οἱ ἀνωτέρω Ἄραβες, καὶ Ἰουδαῖοι, καὶ Ἐθνικοὶ, ἀκούοντες τοὺς Χριςιανοὺς, πῶς ἠξεύρουν μὲν καὶ ἀποκρίνονται διὰ τοὺς μύθους, περὶ δὲ τῆς ἐδικῆς των Χριςιανικῆς πίςεως δὲν ἔχουν τὶ νὰ ἀπολογηθοῦν, ἐξάπαντος ὑποπτεύονται δύω πράγματα· ἢ πῶς οἱ Χριςιανοὶ αὐτοὶ πιςεύουν εἰς τὰς μυθολογίας ὁποῦ διηγοῦνται, ἢ πῶς ἡ πίςις τοῦ Χριςοῦ ὁποῦ πιςεύουν, δὲν εἶναι ἀληθὴς, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠξεύρουν τὶ νὰ ἀποκριθοῦν δι' αὐτήν· ἀλλ' εἶναι πλάνη, μωρία, καὶ ἀκολούθως, πῶς καὶ ὁ Χριςὸς ὁ ὑπ' αὐτῶν πιςευόμενος εἶναι πλάνος, καὶ ἀπατεών· ἔτσι τὸ συμπεραίνει ὁ θεῖος Χρυσόςομος· » ὅταν γὰρ αὐτοὶ » μὲν (οἱ Ἐθνικοὶ) τῷ ψεύδει συνιςάμενοι πάν» τα πράττωσιν, ὥςε συσκιᾶσαι τῶν δογμάτων » τὴν αἰσχύνην, ἡμεῖς δὲ οἱ τῆς ἀληθείας θε» ραπευταὶ, μηδὲ διᾶραι τὸ ςόμα δυνώμεθα, » πῶς οὐ πολλὴν τοῦ δόγματος καταγνώσονται » τὴν ἀσθένειαν; πῶς οὐκ ἀπάτην καὶ μωρίαν » τὰ ἡμέτερα ὑποπτεύσουσι; πῶς οὐ βλασφη» μήσουσι τὸν Χριςὸν ὡς εἴρωνα καὶ ἀπαταιῶνα; (Ὁμιλ. ιζ'. εἰς τὸν Ἰωάν.)

Ὅτι οἱ τοὺς μύθους λέγοντες, ἀηδεῖς εἶναι καὶ ἀπαίδευτοι. — Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ ἠξεύρουν τὴν πίςιν τους, ὡς καὶ οἱ τεχνῖται τὴν τέχνην τους.

Βλέπετε ἀδελφοὶ τὶ κακὰ γεννῶνται ἀπὸ τὸ νὰ κάθηται τινὰς νὰ διηγῆται μυθολογίας; βλέπετε πῶς καὶ βλασφημίας οἱ μῦθοι προξενοῦν ἐναντίον τοῦ Χριςοῦ, καὶ τῆς πίςεως; καὶ τῆς βλασφημίας ταύτης αἴτιοι εἶσθε ἐσεῖς, ὁποῦ δὲν σπουδάζετε νὰ μελετᾶτε τὰ λόγια τῶν θείων γραφῶν, καὶ τῆς πίςεώς σας· ἀλλὰ μελετᾶτε τοὺς μύθους, καὶ καταγίνεσθε εἰς τὰ ἀνωφελῆ καὶ μάταια· ὅθεν γράφει ὁ χρυσοῦς κάλαμος τοῦ Ἰωάννου· » ταύτης δὲ ἡμεῖς αἴτιοι τῆς » βλασφημίας, οὐκ ἐθέλοντες ἀγρυπνεῖν ἐν τοῖς » ὑπὲρ εὐσεβείας λόγοις· ἀλλὰ πάρεργα τιθέ» μενοι ταῦτα, καὶ τὰ τῆς γῆς μεριμνῶντες. (Ὁμιλ. ιζ'. εἰς τὸν Ἰωάννην.) διὰ τοῦτο παύσατε σᾶς παρακαλῶ ἀδελφοί μου Χριςια-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νοὶ, παύσατε δὶ ἀγάπην Θεοῦ, ἀπὸ τοῦ νὰ διαβάζετε βιβλία ὁποῦ περιέχουν μυθολογίας· ἀποσραφῆτε ἀπὸ τοῦ νὰ λέγετε, καὶ νὰ ἀκούετε τοὺς μιαροὺς καὶ πεπλανημένους μύθους τῶν Ἐθνικῶν· ἐπειδὴ καὶ ὁ σοφὸς Σειρὰχ λέγει πῶς ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁποῦ διηγεῖται τοὺς μύθους, εἶναι ἀηδὴς καὶ ἄνοσος, καὶ καμμίαν χάριν δὲν ἔχει· καὶ πῶς οἱ μῦθοι λέγονται, ὄχι ἀπὸ τὸ σόμα τῶν πεπαιδευμένων καὶ σοφῶν, καὶ φρονίμων ἀνδρῶν, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ σόμα τῶν βαρβάρων, τῶν ἀπαιδεύτων, καὶ ἀνοήτων, » ἄνθρωπος ἄχαρις, μῦθος ἄκαιρος· ἐν σόματι ἀπαιδεύτων ἐνδελεχισθήσεται· (Σειρὰχ κ΄. 19.) ἀγωνίζεσθε δὲ μᾶλλον νὰ μελετᾶτε, καὶ νὰ ἀναγινώσκετε τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, τὴν ἱερὰν τοῦ Ἀποσόλου βίβλον, τὴν Χριςιανικὴν διδασκαλίαν τῆς πίσεως, καὶ τὰ ἄλλα ψυχωφελῆ βιβλία τῶν θείων γραφῶν, καὶ τῶν Ἁγίων Πατέρων, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἔρευναν εὑρίσκεται ἡ γνῶσις τῆς ἀληθείας, ἡ ζωὴ ἡ αἰώνιος, καὶ ἡ τρυφὴ τῆς ψυχῆς σας, καὶ σωτηρία· καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος » ἐρευνᾶτε τὰς γραφὰς, ὅτι ἐν αὐταῖς δοκεῖτε ἔχειν ζωὴν αἰώνιον. (Ἰωάν. έ. 39.) αὐτὰ νὰ διηγῆσθε πάντοτε, καὶ αὐτὰ νὰ ἀγαπᾶτε νὰ ἀκούετε, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ εἰς τὸν οἶκον σας, καὶ εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ εἰς τὰ ἐργαστήρια, καὶ μέσα, καὶ ἔξω, καὶ πανταχοῦ· ἐπειδὴ κατὰ ἀλήθειαν, ἐντροπὴ μεγάλη, καὶ ἀτοπία εἶναι κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον, ὁ μὲν ἰατρὸς, καὶ ὁ ὑφαντὴς, καὶ ὁ ῥάπτης, καὶ ὁ παπουτσὴς, καὶ ἁπλῶς κάθε τεχνίτης, νὰ ἠξεύρῃ μὲ ἀκρίβειαν τὴν τέχνην του, καὶ δὶ αὐτὴν νὰ ἀποκρίνεται· ὁ δὲ Χριςιανὸς νὰ μὴν ἠξεύρῃ νὰ ἀποκριθῇ διὰ τὴν ἐδικήν του πίσιν· » καὶ γὰρ ἄτοπον τὸν μὲν ἰατρὸν μετὰ ἀκριβείας, ὑπὲρ τῆς τέχνης ἀγωνίζεσθαι τῆς αὐτοῦ, καὶ τὸν σκυτοτόμον, καὶ τὸν ὑφάντην, καὶ πάντας ἁπλῶς τοὺς τεχνίτας, τὸν δὲ Χριςιανὸν εἶναι φάσκοντα, μὴ δύνασθαι λόγον ὑπὲρ τῆς οἰκείας παρασχεῖν πίσεως. (Ὁμιλία ιζ΄. εἰς τὸν Ἰωάννην.)

Τί εἶναι ἡ εὐτραπελίαις. — Τί κακὰ γενῶσιν ἡ εὐτραπελίαις. — Τί εἶναι τὰ γέλοια, καὶ τί κακὰ προξενοῦσιν.

Ὅτι δὲ οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει πρὸς τούτοις νὰ λέγουν, ἢ νὰ κάμνουν περιγελάσματα, καὶ εὐτραπελίας, ἤγουν χορατάδες, καὶ νὰ γελοῦν, (ὅπερ ἦν τὸ γ΄.) δύναται νὰ τὸ ἀποδείξῃ τινὰς καὶ ἀπὸ ἄλλα πολλὰ, μάλιςα δὲ ά. ἀπὸ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, καὶ τὴν φύσιν τῶν χορατάδων καὶ τοῦ γέλωτος· καὶ β΄. ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ βλάβας, ὁποῦ προξενοῦσι· ά. διατὶ οἱ χορατάδες καὶ εὐτραπελίας, εἶναι μία διάλυσις τῆς ἑνώσεως καὶ προσευχῆς τοῦ νοὸς, καθὼς βεβαιοῖ ὁ μέγας Βασίλειος λέγων· » μήτο ῥήμασιν » εὐτραπέλων, καὶ γελοιαςῶν ἀνθρώπων, ὃ » μάλιςα λύειν τῆς ψυχῆς τὸν τόνον πέφυκε· (Ἐπιςολ. ά.) διὰ τὶ αὐτοὶ εἶναι μία περιτροπὴ τῆς ςαθερότητος τῶν λογισμῶν, καὶ εἶναι ἕνας κρημνισμὸς καὶ καταβιβασμὸς, ἐκ τοῦ ἀνωτέρου καὶ ἀπαθοῦς, καὶ ἡγεμονικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς, εἰς τὸ κατώτερον μέρος, καὶ ἐμπαθὲς, καὶ ὑπόδουλον· καὶ β΄. διὰ τὶ οἱ χορατάδες καὶ εὐτραπελίαις κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόςομον, κάμνουσι τὴν ψυχὴν μαλακὴν, ῥάθυμον, καὶ ὀκνηράν· οἱ χορατάδες γεννῶσιν ὕβρεις, αἰσχρολογίας, βλάβας ψυχικὰς, γέλωτας, καὶ καγχασμοὺς, καὶ τελευταῖον κατατῶσιν εἰς τὴν πορνείαν· « ἡ εὐτραπελία μαλακὴν ποιεῖ τὴν ψυχὴν, ῥάθυμον, ἀναπεπτωκεῖαν· αὕτη καὶ ὕβρεις πολλάκις ὤδινε, καὶ » πολέμους ποιεῖ· πόσαι ἀπὸ ἀςειολογιῶν ἐπιορκίαι! πόσαι βλάβαι! πόσαι αἰσχρολογίαι! » ἀπὸ τούτου τίκτεται κακὰ, καὶ αὔξεται, » καὶ εἰς πορνείαν τελευτᾷ πολλάκις· (Λόγ. ιζ΄ εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.) διὰ τοῦτου εἶπε καὶ ὁ Ὅσιος Ἡσαΐας » διὰ τεσσάρων πραγμάτων » πληθύνεται ἡ πορνεία τοῦ σώματος· διὰ τοῦ » κοιμηθῆναι εἰς κόρον, καὶ φαγεῖν εἰς πλησμονὴν, καὶ ἀπὸ εὐτραπελίας, καὶ κοσμήσεως » σώματος· ὁμοίως καὶ τὰ γέλοια κατὰ τὸν ἴδιον Χρυσόςομον, χαυνόνουσι τὴν σωφροσύνην·

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

διώκουσι τὴν σεμνότητα· ἀλησμονοῦσι τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· τὰ γέλοια δὲν φοβοῦνται τὸν θάνατον, οὐδὲ τὴν φοβερὰν κρίσιν, οὐδὲ τὴν αἰώνιον κόλασιν· τὰ γέλοια εἶναι ὁδηγὸς εἰς τὴν πορνείαν, καὶ αἰτία τῆς καταφρονήσεως » δεινὸν τὸ διαχυθῆναι τῇ εὐτραπελίᾳ, ὁ γὰρ γέλως χαυνοῖ τὸν δεσμὸν τῆς σωφροσύνης· γέλως ἀπωθεῖ τὴν σεμνότητα· γέλως οὐ μιμνήσκεται φόβον Θεοῦ· γέλως οὐ φοβεῖται ἀπειλὴν γεέννης· πορνείας ὁδηγός· γελωτοποιΐα καταφρονήσεως πρόφασις. (Λόγ. ὅτι οὐ χρὴ εὐτραπελίζειν τὸν ἀσκητήν.) λοιπὸν οἱ χορατάδες, καὶ τὰ γέλοια, ἐπειδὴ καθ' ἑαυτὰ εἶναι τόσον κακὰ, καὶ τόσας βλάβας προξενοῦσι, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ἦναι μακρὰν ἀπὸ τὴν ζωὴν τῶν Χριστιανῶν, ἥτις χρεωστεῖ νὰ ἦναι ἁγία, σεμνὴ, εἰρηνικὴ, σωφρονισμένη, καὶ ἀνωτέρα ἀπὸ κάθε κακίαν καὶ ἁμαρτίαν.

Τί εἶναι ὁ εὐτράπελος.

Πάλιν χορατατζῆς καὶ εὐτράπελος, θέλει νὰ εἰπῇ κατὰ τὸν Χρυσόστομον, ἕνας ἄνθρωπος πολυποίκιλος εἰς τὰ ἤθη, ἀκατάστατος εἰς τὴν γνώμην, εὔκολος καὶ εὐμετάβολος εἰς τὸν τρόπον, ὅστις μιμῆται κάθε ἀνθρώπου καὶ τὸ σχῆμα, καὶ τὴν φωνὴν, καὶ τὸ περιπάτημα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα, καὶ σπουδάζει πῶς νὰ ἐφεύρῃ, καὶ πῶς νὰ ἐπινοήσῃ κατηγορίας καὶ περιγελάσματα εἰς τὸν κάθε ἕνα· ὁ εὐτράπελος πολλαῖς φοραῖς ἐμβαίνει καὶ εἰς μάχας καὶ ἔχθρας μὲ ἐκείνους ὅπου περιγελᾷ, τόσον ἂν ἐκεῖνοι ἦναι παρόντες, ὅσον καὶ ἂν δὲν ἦναι παρόντες· ὅθεν εἶναι φανερὸν ὅτι Χριστιανὸς καὶ χορατατζῆς, εἶναι δύω ἄκρα ἐναντία· καὶ καθὼς εἶναι μακρὰν ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τὴν γῆν, ἔτσι καὶ ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ ἦναι μακρὰν ἀπὸ τὸ νὰ γίνεται εὐτράπελος, καὶ περιγελαστής· » εὐτράπελος λέγεται ὁ ποικίλος, ὁ παντοδαπὸς, ὁ ἄστατος, ὁ εὔκολος, ὁ πάντα γινόμενος· τοῦτο δὲ πόῤῥω τῶν τῇ πέτρᾳ (ἤτοι τῷ Χριστῷ) δουλευόντων· δεῖ γὰρ αὐτὸν καὶ σχῆμα, καὶ ῥῆμα καὶ γέλωτα, καὶ βάδισιν, καὶ πάντα μιμεῖσθαι, καὶ σκώμματα δὲ ἐπινοεῖν χρὴ τὸν τοιοῦτον· πόῤῥω δὲ τοῦτο Χριστιανοῦ τὸ κωμῳδοῖν· καὶ ἀνάγκη τὸν εὐτραπελευόμενον, ἔχθρας ἀναδέχεσθαι περιττὰς, τῶν εἰκῇ σκοπτωμένων, ἄν τε παρῶσιν, ἄν τε ἀπόντες ἀκούσωσιν. (Λόγ. ιζ΄. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.)

Ὅτι οἱ εὐτράπελοι καὶ τὰ θεῖα περιγελοῦσι.

Τί λέγω μόνον ταῦτα; ἡ εὐτραπελίαις, καὶ χορατάδες, ἐμβῆκαν ἀκόμη, καὶ μέσα εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἅγια πράγματα· καὶ οἱ εὐτράπελοι καὶ περιγελασταὶ, ἀποτολμοῦσιν οἱ αὐθάδεις νὰ περιγελῶσιν ἕως καὶ τὰ θεῖα λόγια τῶν Ἁγίων Γραφῶν, καὶ αὐθαδιάζουν, ἢ νὰ προσθέττουν εἰς τὰς θείας Γραφὰς, κάποια ἄλλα περιγελαστικὰ λόγια ἐδικά των, ἢ νὰ ἀφαιροῦν ἀπὸ αὐτὰς, ἢ νὰ μεταβάλλουν τὰ λόγια τῆς Γραφῆς· ἢ εἰς ὅλον τὸ ὕστερον, τὰ ἴδια λόγια τῶν γραφῶν, νὰ τὰ προσαρμόζουν εἰς ἄλλα ἄπρεπα, καὶ ἄτιμα πράγματα· ἔτσι τινὲς εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θείου Χρυσοστόμου, βάλλοντες τὴν τράπεζαν καὶ παρακινοῦντες τὰ παιδία των διὰ νὰ φάγουν, ἄλλαζαν ἐκεῖνο τὸ ἱερὸν λόγιον τοῦ Δαβὶδ, τὸ λεγον· » δράξασθε παιδείας μήποτε ὀργισθῇ Κύριος· καὶ τὸ ἔλεγαν ἐνηλλαγμένον εἰς τὰ παιδία των οὕτω· » δράξασθε παιδία, μήποτε ὀργισθῇ κοιλία· καὶ πάλιν ἄλλοι ἔλεγον· » οὐαί σοι μαμμωνᾶ, καὶ τῷ μὴ ἔχοντί σε, καὶ ἄλλα πολλά· περὶ τῶν ὁποίων ῥητῶς ταῦτα λέγει, ἡ εὔλαλος, καὶ χρυσῆ ἐκείνη γλῶσσα· » ποῦ γὰρ οὐκ ἔστι τὸ νόσημα τοῦτο λοιπόν; ἤδη καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰσῆκται· ἤδη καὶ τῶν Γραφῶν ἥψατο. ἔτυχέ τις ὢν παρά τινι τῶν ἐπὶ γνώσει μέγα φρονούντων, καὶ τοῦ πίνακος παρατεθέντος, ἔλεγε· δράξασθε παιδία, μήποτε ὀργισθῇ κοιλία· καὶ πάλιν ἕτεροι φασίν· οὐαί σοι μαμμωνᾶ, καὶ τῷ μὴ ἔχοντί σε· καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἄτοπα ἡ εὐτραπελία εἰσήγαγεν. (Λόγ. ιζ΄. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.) ἔτσι καὶ εἰς τοὺς ἐδικούς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μας καιροὺς, πολλοὶ εἰς τὴν τράπεζαν καθήμενοι, καὶ ἔχοντες κανένα μεγάλον, καὶ καλὸν ὀψάριον ἔμπροσθέν τους, μεταφέρουν οἱ πάντολμοι τὰ ἱερὰ λόγια τῶν θείων γραφῶν, εἰς τὴν διαῤῥέουσαν, καὶ δυσωδεςάτην τρυφήν τους, καὶ κόπτοντες τὴν κεφαλὴν τοῦ ὀψαρίου ἐπιλέγουν· » ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ· κό» πτοντες δὲ τὴν μέσην λέγουσιν· ἠκούσατε ὅτι » μεσσίας ἔρχεται· καὶ τελευταῖον κόπτοντες τὴν οὐρὰν λέγουσιν· » ὡραῖος ἦν, καὶ καλὸς εἰς » βρῶσιν ὁ ἐμὲ θανατώσας καρπός· καὶ ταῦτα ποῖοι τὰ λέγουσι; σοφοὶ, καὶ γνωςικοὶ ἄνθρωποι· πολλάκις δὲ, καὶ ἱερωμένοι καὶ κληρικοί· ἆρά γε αὐτὰ τὰ λόγια ὅσοι τὰ λέγουν δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ κατακαυθοῦν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, μὲ κεραυνοὺς καὶ ἀςροπελέκια; ναὶ, ἔτσι τὸ ἀποφασίζει ὁ χρυσοῦς Ἅγιος· « ἆρ᾽ οὐχὶ σκηπ» τῶν ἄξια ταῦτα; (Ὁμιλ. ιζ′. πρὸς Ἐφεσ.)

Ὅτι, οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ διαβάζουν τὰ βιβλία ὁποῦ ἔχουν περιγελάσματα.

Τί δὲ νὰ εἰπῶ διὰ ἐκείνους τοὺς μιαροὺς ἀνθρώπους, ὁποῦ ἐσύνθεσαν τὴν φυλλάδα τὴν καλουμένην τοῦ Σπανοῦ, καὶ τὴν ἔβαλαν καὶ εἰς τύπον; οἱ ὁποῖοι ὅλην τὴν ᾀσματικὴν, καὶ ἱερὰν Ἀκολουθίαν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριςοῦ, μὲ τὴν ὁποίαν ψάλλομεν, καὶ δοξολογοῦμεν τὸν Χριςὸν, καὶ τοὺς Ἁγίους Πάντας, ἐσυνάρμοσαν, καὶ ἐμετάφεραν, οἱ θεόργιστοι εἰς κατηγορίαν τῶν σπανῶν· ὢ οἱ θεοκατάρατοι! ὢ οἱ ἀσεβέστατοι! ὢ οἱ παμμίαροι! καθολικὰ πνεῦμα ἀκάθαρτον, καὶ ἀντιχριςιανικὸν ἐμβῆκε μέσα εἰς τὴν καρδίαν ἐκείνου τοῦ ἀλιτηρίου, ὁποῦ ἐσύνθεσε τὴν τοιαύτην φυλλάδα, καὶ τὸν ἐκίνησε διὰ νὰ περιπαίξῃ, καὶ νὰ περιγελάσῃ τὰ θεῖα, καὶ ἱερὰ, καὶ ἅγια λόγια· διὰ τοῦτο Χριςιανοὶ ἀδελφοί μου, φυλαχθῆτε, διὰ ἀγάπην Θεοῦ, φυλάχθῆτε καλὰ νὰ μὴν ἀναγνώσετε ποτὲ ἐκείνην τὴν κατηραμένην φυλλάδα· ἀλλὰ ὅπου τὴν εὑρίσκετε νὰ τὴν ῥίπτετε εἰς τὴν φωτίαν, καὶ νὰ τὴν καίετε· διὰ τὶ ὅποιος ἀναγνώσῃ ταύτην μὲ ἡδονὴν, ἢ ςαθῇ καὶ τὴν ἀκούσῃ μὲ εὐχαρίςησίν του, δὲν εἶναι πλέον Χριςιανὸς, ἀλλὰ χριςιανομάχος, καὶ ἀναθεματίζεται ἀπὸ τὸν ξγ′. κανόνα τῆς οἰκουμενικῆς ς′. Συνόδου. ὁμοίως νὰ φυλάττεσθε νὰ μὴν διαβάζεται καὶ τὴν φυλλάδα τοῦ Μπερτόλδου, διὰ τὰ πολλὰ περιγελάσματα ὁποῦ περιέχει, καὶ ἄλλα βιβλία παρόμοια.

Ὅτι ἡ εὐτραπελίαις καὶ θάνατον προξενοῦσιν.

Νὰ εἰπῶ ἀκόμη καὶ μεγαλίτερον; ἡ εὐτραπελίαις καὶ χορατάδες πολλαῖς φοραῖς προξενοῦσιν καὶ θάνατον εἰς ἐκείνους ὁποῦ τοὺς μεταχειρίζονται· καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀλήθεια, μαρτυροῦσιν αἱ ἱςορίαι ὁποῦ μᾶς ἀφῆκαν οἱ παλαιοὶ ἀναγινώσκομεν γὰρ εἰς τὸν ἱστορικὸν Κορνήλιον Τάκιτον, ὅτι ὁ Οὐεστῖνος ὁ ὕπατος τοῦ Βασιλέως Νέρωνος, ἐπειδὴ καὶ ἐπεριγέλα τὸν Νέρωνα, πῶς ἦτον νωθρὸς καὶ ὀκνηρὸς, ἐπρόσαξεν ὁ Βασιλεὺς τὸν Χιλίαρχον Γηρελάνον, νὰ τὸν πιάσῃ μὲ τοὺς στρατιώτας του· καὶ φέρνωντάς τον εἰς τὸ λουτρὸν, ἐκεῖ τοῦ ἄνοιξεν ὅλας τὰς φλέβας τοῦ σώματος, καὶ μέσα εἰς ἐκεῖνα τὰ θερμὰ τὸν ἀφῆκε νὰ ἀποθάνῃ. ὁμοίως ἔπαθε καὶ ὁ Σένεκας, ὁ Στωϊκὸς ἐκεῖνος φιλόσοφος. οὗτος γὰρ ἐπειδὴ καὶ ἐπερίπεζε τὴν ἀνδρίαν τοῦ ἰδίου βασιλέως Νέρωνος, ὅταν ἔτρεχε μὲ τὴν καρότζαν· καὶ τὴν φωνήν του, ὅταν τὸν ἤκουε νὰ τραγωδῇ· διὰ ταῦτα λέγω τὰ περιπαίγματά του, ἐπρόσταξεν ὁ Βασιλεὺς, καὶ τοῦ ἄνοιξεν τὰς φλέβας τῶν δύω χειρῶν, καὶ κεῖθεν τρέχον τὸ αἷμα, τὸν ἔκαμε νὰ ἀποθάνῃ· καὶ ἄλλοι πολλοὶ, κατὰ διαφόρους καιροὺς διαρόρους παιδείας ἔλαβον, διὰ τὰς εὐτραπελίαις καὶ χορατάδες των. (1)

(1) Ἔςζι ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἰσπανίας Ῥάμιρος ὀνόματι, ἐπειδὴ μερικοὶ ἄρχοντες ἐκαταφρόνουν τὴν μεγαλειότητά του μὲ εὐτραπελίας καὶ γελιώδη ἀποφθέγματα, εἶπε μίαν ἡμέραν πρὸς αὐτοὺς ταῦτα. » Κάποιοι ὁμιλοῦσι πολλά. ἀλλ᾽ εἰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι οἱ γελῶντες διώκουσιν ἀπὸ τὴν ψυχήν τους τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ.

Βλέπετε ἀδελφοί μου Χριστιανοὶ, ποῖα μεγάλα κακὰ προξενοῦν ἡ εὐτραπελίαις; ἀκούετε εἰς ποῖον βαθμὸν προχωροῦν οἱ χορατατζῆδες ἄνθρωποι, ἕως ὁποῦ νὰ περιγελοῦν καὶ τὰ θεῖα καὶ ἅγια πράγματα; ταὐτὸν εἰπεῖν, ἕως ὁποῦ νὰ περιπαίζουν καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον Θεόν; ἕως ὁποῦ νὰ λαμβάνουν καὶ κακὸν θάνατον; διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀγαπητοί μου Χριστιανοὶ, παύσατε σᾶς παρακαλῶ ἀπὸ τοῦ νὰ χορατεύετε καὶ νὰ γελᾶτε, ἵνα μὴ διώξετε ἀπὸ τὴν ψυχήν σας τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, τὸν πρόξενον κάθε ἀρετῆς καὶ κάθε καλοῦ· ἀφ' οὗ δὲ τὸν θεῖον φόβον διώξετε, βέβαια ἔχετε νὰ ἐπισωρεύσετε εἰς τὸν ἑαυτόν σας ὅλα τὰ ἀνωτέρω κακὰ, ὁποῦ εἴπομεν πῶς γεννοῦν ἡ εὐτραπελίαις καὶ χορατάδες· θέλετε νὰ πληροφορηθῆτε καὶ μὲ ἔμπρακτον ἱστορίαν, πῶς ὅσοι γελῶσι δὲν ἔχουσι τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν τους; ἀκολουθεῖτέ μοι νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἐκεῖ ὁποῦ εἶχε στημένην τὴν τένταν του ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ· ἐδῶ ἐφάνη ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Ἀβραὰμ, εἰς σχῆμα τριῶν ἀνδρῶν, καὶ τοῦ ὑπεσχέθη ὅτι ἔχει νὰ γεννήσῃ παιδίον ἡ γυναῖκα του Σάῤῥα· » ἐπαναστρέφων ἥξω πρὸς σὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον εἰς ὥρας, καὶ ἕξει υἱὸν Σάῤῥα ἡ » γυνή σου. (Γέν. ιή. 10.) ἡ Σάῤῥα ἐσέκετο ὀπίσω ἀπὸ τὴν πόρταν τῆς τέντας, καὶ ὡς ἤκουσε τὸν λόγον τοῦτον, ἐγέλασεν εἰς τὸν ἑαυτόν της, συλλογιζομένη, πῶς ἦτον ἀδύνατον νὰ γεννήσῃ διὰ τὸ γηρατεῖον ὁποῦ εἶχε, καὶ αὐτὴ, καὶ ὁ Ἀβραάμ· » ἐγέλασε δὲ Σάῤῥα ἐν » ἑαυτῇ λέγουσα, οὔπω μέν μοι γέγονεν ἕως » τοῦ νῦν, ὁ δὲ Κύριός μου πρεσβύτερος· (Αὐτόθ. 12.) τοῦτο τὸ γέλοιον ὁποῦ ἔκαμεν ἡ Σάῤῥα, ἐκακοφάνη εἰς τὸν Θεὸν, ὅθεν ἀρχινᾷ νὰ ἐλέγχῃ τὴν Σάῤῥαν διὰ τί ἐγέλασε· » καὶ εἶπε » Κύριος πρὸς Ἀβραάμ· τί ὅτι ἐγέλασε Σάῤῥα » ἐν ἑαυτῇ λέγουσα· ἆρά γε ἀληθῶς τέξομαι; » ἐγὼ δὲ γεγήρακα· (Αὐτόθ. 13.) ἡ Σάῤῥα ὡς ἤκουσε τοῦτο, ἐφοβήθη, καὶ ἄρχισε διὰ νὰ ἀρνῆται πῶς δὲν ἐγέλασεν· ὁ δὲ Θεὸς πάλιν τὴν ἐπιπλήττει καὶ δεύτερον, ὅτι ἀληθῶς ἐγέλασεν. » ἠρνήσατο δὲ Σάῤῥα λέγουσα· οὐκ ἐγέλασα· ἐ» φοβήθη γάρ· καὶ εἶπεν αὐτῇ· οὐχὶ, ἀλλὰ ἐ» γέλασας (Αὐτόθ.) στοχασθῆτε καλὰ ἀδελφοὶ τὰ λόγια ταῦτα τῆς Ἁγίας γραφῆς· διατὶ φανερόνουσιν, ὅτι ἡ Σάῤῥα διὰ τοῦτο ἐγέλασε, μὲ τὸ νὰ ἀλησμόνησε, καὶ εὔγαλε πρὸς ὥραν τὴν ἐνθύμησιν τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν καρδίαν της· ὅταν δὲ πάλιν ἐνθυμήθη τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔμβασε τὴν ἐνθύμησίν του εἰς τὴν καρδίαν της, τότε ἐζήτησε νὰ ἀρνηθῇ πῶς ἐγέλασε.

Ὅτι τὰ γέλοια κακοφαίνονται εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐπιτιμῶνται.

Τώρα, ἀνίσως ἐκακοφάνη εἰς τὸν Θεὸν πῶς ἐγέλασεν ἡ Σάῤῥα, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ εἶχε κάποιον φαινόμενον εὔλογον αἴτιον νὰ γελάσῃ,

---

» τὸν ἦχον μιᾶς καμπάνας, ὅλοι θέλουσι σιωπήσουν. ὁ ἦχος » δὲ ἐστάθη τοιοῦτος· τὴν ἐρχομένην ἡμέραν ἐφάνη εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Πόλεως μία μεγάλη καμπάνα ἐπάνω εἰς μίαν τράπεζαν, καὶ τριγύρου τῆς καμπάνας ἦτον πολλὰ κεφάλια κομμένα ἐκείνων τῶν ἀρχόντων, ὁποῦ τὸν ἐπεριγέλων· ἐπάνω δὲ τῆς καμπάνας ἦτον χαρτὶ κολλημένον, τὸ ὁποῖον εἶχε ταῦτα τὰ λόγια· » ἡ ἀλώπηξ δὲν ἠξεύρει μὲ ποῖον μετεωρί» ζεται. Καὶ ἀληθῶς αὐτὴ ἐστάθη μία καμπάνα ὁποῦ ἔκαμε νὰ σιωπήσουν ὅλοι, ἄλλοι μὲ τὸν θάνατον, καὶ ἄλλοι μὲ τὸν φόβον· ὅθεν ἡ εὐτραπελία αὕτη, ἐτελείωσεν ὅλας τὰς εὐτραπελίας. Διὰ τοῦτο πολλὰ φρονιμώτατος ἐστάθη ἐκεῖνος ὁ Πολλίων, ὁ ὁποῖος προσκαλούμενος ἀπὸ τὸν Αὔγουστον Καίσαρα νὰ ἀποκριθῇ εἰς τὰς σατυρικὰς εὐτραπελίας, ὁποῦ κατ' αὐτοῦ ὁ Βασιλεὺς ἔγραψεν, εἶπε τὰ σοφὰ ταῦτα λόγια· » ἐ» γὼ δὲν θέλω νὰ γράψω κατ' ἐκείνου, ὁποῦ ἠμπορεῖ νὰ μὲ « προσγράψῃ, ἤγουν νά με καταδικάσῃ εἰς θάνατον· ἐπειδὴ » δὲν εἶναι ἀσφαλὲς τὸ νὰ μετεωρίζεται τινὰς καὶ νὰ παίζῃ μὲ τοὺς λέοντας, οὔτε αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐκεῖνος λεοντοκόμος, ὁποῦ ἀνατρέφει αὐτοὺς, καὶ ἔχει θάῤῥος καὶ γνωριμίαν μὲ ἐκείνους, ὡς εἶπεν ἕνας Ἠθικός, διὰ τὶ τὸ παίγνιον, γίνεται ξέσχισμα, καὶ τὸ μετεώρισμα ἀποβαίνει θάνατος.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πόσῳ μᾶλλον κακοφαίνεται εἰς τὸν Θεὸν, ὅταν ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ γελᾶτε χωρὶς κἀμμίαν αἰτίαν εὔλογον; καὶ πληροῦτε τὸ γνωμικὸν ἐκείνου τοῦ σοφοῦ τὸ λέγον· » γελᾷ δ' ὁ μωρὸς κἂν τι μὴ » γελοῖον ᾖ; καὶ ἀνίσως ὁ Θεὸς ἐπίπληξε τὴν Σάῤῥαν διὰ τὶ ἐγέλασεν, ὄχι μὲ κἀμμίαν προμελέτην καὶ ἑτοιμασίαν, ἀλλὰ κατὰ τύχην καὶ συγκαιρίαν, πόσον ἄρά γε ἐπιπλήττει καὶ ἐλέγχει ἐσᾶς, ὁποῦ κάμνετε τόσας προμελέτας, τόσας προετοιμασίας, διὰ νὰ γελᾶτε ἐσεῖς, καὶ νὰ παρακινῆτε καὶ τοὺς ἄλλους νὰ γελοῦν; πόσον μᾶλλον ἐπιτιμᾷ ἐσᾶς ὁποῦ λέγετε τόσους χορατάδες καὶ εὐτράπελα λόγια, ὁποῦ ποιῆτε τόσα περιπαίγματα, καὶ περιγελάσματα τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου; ἀνίσως ὁ Θεὸς ἤλεγξε καὶ ἐκατηγόρησε τὴν Σάῤῥαν διατὶ ἐγέλασεν, ὄχι μὲ καγχασμὸν, καὶ φωνὴν μεγάλην, καὶ κρότον, ἀλλὰ ἐν ἑαυτῇ· ἤγουν, σιωπηλὰ καὶ ἀτάραχα, χωρὶς νὰ τὴν ἀκούσῃ ἄλλος τινὰς, μὲ ἕνα μόνον, ὡσὰν νὰ εἰπῇ τινὰς, μειδίαμα καὶ χαμογέλασμα τοῦ προσώπου, πόσῳ μᾶλλον, καὶ ἀσυγκρίτως πόσῳ, ἐλέγχει καὶ κατηγορεῖ ἐσᾶς, ὁποῦ ὡσὰν ἄφρονες καὶ ἀνόητοι, ὑψοῦτε τὴν φωνήν σας ὅταν γελᾶτε; ὁποῦ κροτοῦν τὰ μάγουλά σας ἀπὸ τὰ γέλοια, καθὼς κροτοῦν καὶ αἱ ἄκανθαι, ὅταν καίωνται εἰς τὴν φωτίαν; δι' ὃ λέγει ὁ Σολομῶν » ὡς φωνὴ ἀκανθῶν ὑπὸ » τὸν λέβητα, οὕτως ὁ γέλως τῶν ἀφρόνων. « (Ἐκκλ. ζ'. 7.) πόσῳ μᾶλλον κατηγορεῖ ἐσᾶς, ὁποῦ ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῶν γελοίων, καὶ ἀπὸ τὴν πολλὴν διάχυσιν, καὶ πλατυσμὸν τῆς καρδίας σας, ἀναβράζουν ἀπὸ τὸ βάθος ὅλα τὰ ὑγρὰ, ὥςε ὁποῦ εὐγάνετε καὶ δάκρυα ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς σας; (τοῦτο δὲ ὀνομάζεται βρασμὸς γέλωτος· περὶ τοῦ ὁποίου λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· » γέλως ἄτακτος ἐκφέρει καὶ » δάκρυον·) καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἀνίσως ὁ Θεὸς ἐπετίμησε τὰ γέλοια εἰς ἐκείνους τοὺς ἀρχαίους χρόνους τοὺς πρὸ τοῦ Νόμου, καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, εἰς τοὺς ὁποίους οἱ ἄνθρωποι ἦτον ἀρχάριοι, ὡσὰν τὰ μικρὰ παιδία, καὶ ἤλεγξεν αὐτὰ, ὄχι εἰς τὸ πρόσωπον ἑνὸς ἀνδρὸς, ἀλλ' εἰς τὸ πρόσωπον μιᾶς γυναικὸς, ἥτις εἶναι φυσικὰ γένος διακεχυμένον, καὶ φιλογελαςικόν· πόσῳ μᾶλλον ἐπιτιμᾷ τοὺς γέλωτας καὶ χορατάδες εἰς τούτους τοὺς ἰδικούς μας χρόνους, τοὺς μετὰ τὸν Νόμον, καὶ τὴν χάριν τοῦ Εὐαγγελίου; εἰς τοὺς ὁποίους οἱ ἄνθρωποι ἔφθασαν εἰς ἄνδρα τέλειον, καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριςοῦ, καθὼς γράφει ὁ Παῦλος.

Πόσον μεγάλον εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Χριςιανισμοῦ, καὶ πῶς δὲν πρέπει νὰ ἀτιμάζεται.

Ἐντραπῆτε λοιπὸν ἀδελφοὶ ἐντραπῆτε, καὶ παύσατε ἀπὸ τοῦ νὰ αἰσχρολογῆτε, νὰ μυθολογῆτε, καὶ νὰ λέγετε χορατάδες, καὶ νὰ γελᾶτε· ἐντραπῆτε α'. ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ Χριςιανισμοῦ ὁποῦ ἔχετε, τὸ ὁποῖον εἶναι σεμνὸν, καὶ ἅγιον, καὶ μεγαλήτερον ἀπὸ ὅλα τὰ ὀνόματα, καὶ ἀξιώματα, τῶν βασιλέων, τῶν ὑπάτων, τῶν συγκλητικῶν, τῶν σατραπῶν, καὶ ὅλων τῶν ἀξιωματικῶν ἀνθρώπων τοῦ Κόσμου τούτου· ὅθεν μὴ λέγετε λόγια ἀνάξια τοῦ Ἁγίου ὀνόματος τούτου, μηδὲ πράττετε ἔργα ἀνάξια τοῦ Χριςιανισμοῦ· ἀλλὰ καθὼς ἔχετε τὸ ὄνομα σεμνὸν καὶ ἅγιον, ἔτσι ἂς ἦναι καὶ ὅλα τὰ λόγιά σας σεμνὰ, ἅγια, θεάρεςα; ἀρτυμένα μὲ τὸ ἅλας τῆς Χριςιανικῆς γνώσεως, καὶ τῆς θείας χάριτος, καθὼς σᾶς παραγγέλλει ὁ θεῖος Παῦλος· » ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε » ἐν χάριτι ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ » ἑνὶ ἑκάςῳ ἀποκρίνεσθαι· (Κολασ. δ'. 6.) καὶ ὅταν κἀμμίαν φορὰν ὁ διάβολος, ἢ ὁ κακὸς λογισμὸς, καὶ ἡ πονηρὰ συνήθεια, ἔσωθεν παρακινῇ κἀνένα ἀπὸ λόγου σας, νὰ αἰσχρολογήσῃ, ἢ νὰ εἰπῇ μυθολογίας, ἢ χορατάδες, καὶ γέλοια, εὐθὺς ἐνθυμηθῆτε τὸ ὄνομα τοῦ Χριςιανοῦ ὁποῦ ἔχετε, καὶ εἰπῆτε ἔτσι εἰς τὸν ἑαυτόν σας· ἡμεῖς ὀνομαζόμεθα Χριςιανοὶ, καὶ ἔχομεν τοιοῦτον ἅγιον καὶ μέγιςον ὄνομα, καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πῶς τώρα νὰ τὸ ἀτιμάσωμεν μὲ τὰς αἰσχρολογίας; πῶς νὰ τὸ μολύνωμεν μὲ τὰς μυθολογίας; πῶς νὰ τὸ καταφρονήσωμεν μὲ τοὺς χορατάδες, καὶ μὲ τὰ γέλοια; καὶ ἔτσι μὲ τὴν ἐνθύμησιν αὐτὴν, ἀποδιώκετε τὴν παρακίνησιν, ὁποῦ σᾶς κάμνει ὁ διάβολος, καὶ ὁ κακὸς λογισμός· τοῦτο νὰ μεταχειρίζεσθε καὶ εἰς κάθε ἄλλην ἁμαρτίαν, εἰς τὴν ὁποίαν σᾶς παρακινεῖ ὁ ἐχθρὸς, καὶ εὔκολα νὰ τὴν ἐμποδίζετε· τοῦτο τὸ ὄνομα τοῦ Χριςιανοῦ εἶναι ἀρκετὸν μόνον νὰ σᾶς παρακινῇ ἀκόμη, καὶ εἰς τὸ νὰ κάμνετε θερμότερα κάθε ἀρετὴν, καθὼς τὸ λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος· » νῦν ἓν ὄνομα πάντες ἔ» χομεν τὸ πάντων μεῖζον ἐκεῖνο Χριςιανοὶ προ» σαγορευόμενοι· ἱκανὴ γὰρ αὐτὴ ἡ προσηγορία » πασῶν μᾶλλον ἐκείνων ἡμᾶς διαναςῆσαι, καὶ » ποιῆσαι σφοδροτέρους πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς » ἐργασίαν· μὴ τοίνυν ἀνάξια πράττωμεν τῆς » κατὰ τὴν προσηγορίαν τιμῆς· ἀλλ' ἐννοήσαν» τες τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀξίας, οἱ τοῦ Χριςοῦ » καλούμεθα, αἰδεσθῶμεν τῆς προσηγορίας τὸ μέγεθος. (Ὁμιλ. ιθ'. εἰς τὸν Ἰωάνν.)

Ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ τὸ ὄνομα τοῦ Χριςιανοῦ, χωρὶς τῶν καλῶν λόγων, καὶ ἔργων.

Διὰ τὶ, τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοὶ, νὰ ὀνομάζεσθε Χριςιανοὶ, καὶ ἔπειτα νὰ λέγετε λόγια, καὶ νὰ πράττετε ἔργα διαβολικὰ καὶ ἀντιχριςιανικά; Χριςιανοὶ, καὶ αἰσχρολόγοι; Χριςιανοὶ, καί μυθολόγοι; Χριςιανοὶ, καὶ εὐτράπελοι, καὶ μίμοι; Χριςιανοὶ, καὶ γελωτοποιοί; αὐτὰ εἶναι πράγματα ἀσύμφωνα· εἶναι πράγματα ἐναντία, καθὼς εἶναι ἐναντία τὸ νερὸν μὲ τὴν φωτίαν, τὸ φῶς μὲ τὸ σκότος, καὶ τὸ καλὸν μὲ τὸ κακόν· διὰ τοῦτο σπουδάσατε νὰ γενῆτε ἄξιοι τοῦ ἁγίου ὀνόματος τῶν Χριςιανῶν, μὲ τὰ Χριςιανικὰ καὶ σεμνὰ λόγιά σας, καὶ μὲ τὰ χριςιανικὰ, καὶ ἅγια ἔργα σας, καθὼς σᾶς παραγγέλλει ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος λέγων· » γε» νώμεθα οὖν ἄξιοι τῆς ἐπωνυμίας ἧς εἰλήφα» μεν· ὃς γὰρ ἂν ἄλλῳ ὀνόματι καλῆται πλεῖ» ον τούτου, οὗτος οὐκ ἔςι τοῦ Θεοῦ, οὐ δέ» δεκται τὴν προφητείαν τὴν λέγουσαν περὶ ἡ» μῶν, ὅτι κληθήσεται ὀνόματι καινῷ ὃ ὁ Κύ» ριος ὀνομάσει αὐτὸν, καὶ ἔςαι λαὸς Ἅγιος· » ὅπερ καὶ πεπλήρωται πρώτως ἐν Συρίᾳ· ἐν » Ἀντιοχείᾳ γὰρ ἐχρημάτισαν οἱ μαθηταὶ Χρι» ςιανοί· (Ἐπιςολ. γ'. πρὸς Μαγνησίους.) διατὶ, ἂν ἔχετε λόγια σεμνὰ καὶ ἅγια, καὶ ἂν ἔχετε ἔργα Χριςιανικὰ, τότε εἶσθε καὶ ἄξιοι νὰ ὀνομάζεσθε Χριςιανοὶ, καθὼς ὁ αὐτὸς θεοφόρος Ἰγνάτιος λέγει· » ἵνα μὴ μόνον λέγω, ἀλλὰ » καὶ θέλω, ὅπως μὴ μόνον λέγωμαι Χριςια» νὸς, ἀλλὰ καὶ εὑρεθῶ· ἐὰν γὰρ εὑρεθῶ, καὶ »λέγεσθαι δύναμαι. (Ἐπιςολ. ιβ'. πρὸς Ῥωμαίους.)

Ὅτι ὁ καιρὸς τῆς παρούσης ζωῆς εἶναι καιρὸς πένθους καὶ δακρύων.

Β'. Ἐντραπῆτε ἀδελφοὶ, ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς παρούσης ζωῆς· διὰ τὶ ὁ παρὼν καιρὸς, ὡς εἴπομεν ἐν τῷ προοιμίῳ, δὲν εἶναι καιρὸς χορατάδων, καὶ γελοίων, ἀλλ' εἶναι καιρὸς πένθους, καὶ δακρύων· καὶ ἐσεῖς Χριςιανοὶ γελᾶτε, καὶ χορατεύετε; » οὐ διαχύσεως ὁ παρὼν καιρὸς, » ἀλλὰ πένθους, καὶ θλίψεων, καὶ ὀδυρμῶν· » σὺ δὲ εὐτραπελεύῃ; εἶναι λόγια τοῦ θείου Χρυσοςόμου. (Ὁμιλ. ιζ'. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.) καὶ πάλιν » πένθους ὁ παρὼν καιρὸς, καὶ θλίψεως καὶ ὑπωπιασμοῦ, καὶ δουλαγωγίας, καὶ ἀγώνων, καὶ ἱδρώτων, σὺ δὲ γελᾷς; (Λόγ. ιε'. εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους.) ὁ παρὼν καιρὸς, εἶναι καιρὸς πολέμου, καὶ ἐσεῖς κάθεσθε καὶ χορατεύετε καὶ μωρολογεῖτε; καὶ ποῖος ςρατιώτης ποτὲ ὑπάγει εἰς τὸν πόλεμον, ἔπειτα ἀφίνει τὸν πόλεμον ὁποῦ ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ κάθηται καὶ χορατεύει; δὲν βλέπετε πῶς ὁ διάβολος τρέχει ἐπάνω καὶ κάτω, καὶ βρυχᾶται ὡσὰν λεοντάρι, καὶ τρύζει τοὺς ὀδόντας του, καὶ φωτίαν εὐγάζει ἀπὸ τὸ ςόμα του, ζητῶντας ποῖον νὰ ἁρπάσῃ ἀπὸ λόγου σας, καὶ νὰ τὸν ῥίψῃ εἰς τὴν ἀπώλειαν,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ ἐσεῖς ταλαίπωροι κάθεσθε ἀμέριμνοι, καὶ γελᾶτε, καὶ χορατεύετε; » τίς ἀθλητὴς εἰς τὸ » ςάδιον εἰσελθὼν, καὶ τὴν ἀγωνίαν ἀφεὶς τῆς » πρὸς τὸν ἀντίδικον, ἀςεῖα φθέγγεται; ἐφέςη- » κεν ὁ διάβολος, περιέρχεται ὠρυόμενος τοῦ » ἁρπᾶσαι· πάντα κινεῖ, καὶ πάντα ςρέφει κα- » τὰ τῆς σῆς κεφαλῆς, καὶ τρύζει τοὺς ὀδόν- » τας, βρυχᾶται, πῦρ πνεῖ κατὰ τῆς σωτη- » ρίας τῆς σῆς· καὶ σὺ κάθησαι ἀςεῖα λέγων; » καὶ μωρολογῶν; καὶ τὰ μὴ ἀνήκοντα φθεγγό- » μενος; (Αὐτόθ.)

Ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Χριςιανοῦ εἶναι ςάδιον καὶ παλαίςρα.

Δὲν βλέπεις λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσόςομος, πῶς οἱ ςρατιῶται, ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τὸν αἰσθητὸν πόλεμον, ἔχουσι τὰ πρόσωπα λυπηρά; τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐςηρούς; τὰ ὀφρύδια φοβερά; τὴν καρδίαν ἔξυπνον καὶ ἀγωνιῶσαν; τὸν νοῦν συμμαζωμένον καὶ τρέμοντα, τὴν γλῶσσαν σιωπῶσαν; δὲν βλέπεις πῶς ἔχουσιν εἰς ὅλα τὰ μέλη πολλὴν τὴν εὐταξίαν, ὁποῦ ὄχι μόνον κανένα χορατᾶν καὶ εὐτραπελίαν δὲν λέγουσιν, ἀλλ' οὐδὲ λόγον ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε εὐγάζουν ἀπὸ τὸ ςόμα τους· καὶ ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ εὑρίσκεσθε εἰς τὸν νοητὸν πόλεμον, καὶ ἔχετε νὰ κάμετε, ὄχι μὲ αἰσθητοὺς ἐχθροὺς, ἀλλὰ μὲ τοὺς νοητοὺς δαίμονας, ἐσεῖς λέγω κάθεσθε καὶ αἰσχρολογεῖτε; καὶ μυθολογεῖτε; καὶ χορατάδες λέγετε; καὶ γελᾶτε; » παίζεις καὶ τρυφᾷς, » καὶ ἀςεῖα λέγεις, καὶ γέλωτας κινεῖς, καὶ οὐ- » δὲν ἡγῇ τὸ πρᾶγμα; (Αὐτόθ.) δὲν μανθάνετε καὶ ἀπὸ τὸν δίκαιον Ἰὼβ, καὶ ἀπὸ τὸν Ἀπόςολον Παῦλον, πῶς ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἕνα ςάδιον, καὶ μία πολεμίςρα, μέσα εἰς τὴν ὁποίαν γίνονται τὰ παλαίσματα καὶ ὁ πόλεμος; καὶ ἀγωνοθέτης μὲν τοῦ πολέμου τούτου, εἶναι ὁ Χριςός; ἀθληταὶ δὲ οἱ Χριςιανοί; ἐχθροὶ δὲ εἶναι ὁ διάβολος, καὶ οἱ δαίμονες; θεαταὶ δὲ τοῦ πολέμου τούτου εἶναι οἱ Ἄγγελοι; ὁ μὲν γὰρ Ἰὼβ λέγει· » οὐχὶ πειρατήριον ἐςὶν » ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς; (Ἰὼβ ζ'. 1.) ὁ δὲ Ἀπόςολος ἐξυπνίζει τοὺς Χριςιανοὺς, καὶ τοὺς ἁρματώνει μὲ τὰ πνευματικὰ ἅρματα λέγων· » ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, » πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς ςῆναι πρὸς τὰς μεθο- » δίας τοῦ διαβόλου, ὅτι οὐκ ἔςιν ὑμῖν ἡ πά- » λη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς » ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς Κοσμο- » κράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, » πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐ- » πουρανίοις· (Ἐφεσ. ς'. 12.) τί δηλοῖ τὸ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις; τουτέςι διὰ τὰ ἐπουράνια ἀγαθὰ, ὁποῦ ζητοῦν νὰ κληρονομήσουν οἱ Χριςιανοὶ, διὰ ταῦτα τοὺς πολεμοῦν οἱ δαίμονες, ὡς ἑρμηνεύουσι τὸ ῥητὸν ὁ μέγας Χρυσόςομος, καὶ ὁ Θεοδώρητος. εἰς τὸν πόλεμον λοιπὸν τοῦτον ὅσοι Χριςιανοὶ θέλουν διὰ νὰ νικήσουν, καὶ νὰ λάβουν ςέφανα ἀπὸ τὸν ἀγωνοθέτην Χριςὸν, πρέπει νὰ βαςάζουν εἰς τὸ ςόμα τους, ὄχι αἰσχρολογίας, καὶ μυθολογίας, καὶ χορατάδες, καὶ γέλοια, διὰ τί, ἂν τὰ τοιαῦτα βαςάζουν, νικῶνται καὶ θανατόνονται ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς· ἀλλὰ πρέπει νὰ βαςάζουν εἰς τὸ ςόμα μάχαιραν, καὶ σπαθί· ποῖα δὲ εἶναι ἡ μάχαιρα αὐτὴ καὶ τὸ σπαθί; εἶναι ἡ ἁγία προσευχὴ, εἶναι τὸ Ἅγιον ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ, ἤγουν τὸ » Κύριε, Ἰησοῦ Χριςὲ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέη- » σόν με· εἶναι τὰ θεϊκὰ λόγια τῶν Ἁγίων γραφῶν· μὲ αὐτὰ σφάζουν οἱ Χριςιανοὶ καὶ θανατόνουν τοὺς ἐχθροὺς των δαίμονας· ἔτσι ὁ ἴδιος Παῦλος ἁρματόνει τὸ ςόμα τῶν Χριςιανῶν, ὁποῦ πολεμοῦν εἰς τὸν νοητὸν τοῦτον πόλεμον καὶ τοὺς λέγει· » καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ » σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ » πνεύματος, ὅ ἐςὶ ῥῆμα Θεοῦ. (Αὐτόθ. 17.)

Ὅτι ὁ παρὼν καιρὸς εἶναι σπορᾶς καὶ οὐχὶ θέρους.

Πρὸς τούτοις ὁ καιρὸς τῆς παρούσης ζωῆς εἶναι, ὄχι καιρὸς θέρους, ἀλλὰ καιρὸς σπορᾶς. καθὼς λοιπὸν οἱ φρόνιμοι γεωργοὶ, μὲ κόπους καὶ μόχθους, καὶ μὲ κλαύματα καὶ θρήνους, σπείρουσιν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ φθινοπώρου, ὅταν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

δὲ ἔλθῃ τὸ θέρος, θερίζουσι τὰ γεννήματα ὁποῦ ἔσπειραν, μὲ χαρὰν καὶ εὐφροσύνην τῆς καρδίας των· ὡς λέγει τοῦτο καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ » πορευόμενοι ἐπορεύοντο, καὶ ἔκλαιον » βάλλοντες τὰ σπέρματα αὐτῶν, ἐρχόμενοι δὲ » ἥξουσιν ἐν ἀγαλλιάσει, αἴροντες τὰ δράγ» ματα αὐτῶν· (Ψαλ. ρκέ. 6.) τοιουτοτρόπως καὶ οἱ φρόνιμοι Χριστιανοὶ, εἰς τὸν καιρὸν τῆς παρούσης ζωῆς, πενθοῦσι, καὶ κλαίουσι, διὰ τὰς ἁμαρτίας των, καὶ κοπιάζουν διὰ νὰ φυτεύσουν εἰς τὴν καρδίαν τους, τὰ καλὰ σπέρματα τῶν ἀρετῶν· εἰς δὲ τὸν μέλλοντα καιρὸν τῆς ἀναστάσεως, τότε ἔχουν νὰ χαροῦν, καὶ νὰ γελάσουν παντοτεινὰ, διὰ τὸ θέρος καὶ τὴν ἀπόλαυσιν τῆς μακαριότητος, ὁποῦ ἔχουν νὰ ἀπολαύσουν, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, τὸ ἀνωτέρω ῥητὸν τοῦ Δαβὶδ ἑρμηνεύων καὶ λέγων· » οἱ οὖν τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος τούτου » ἐπὶ συντελείᾳ ἤδη ὄντος, καὶ πρὸς τὰς ἑαυ» τοῦ δυσμὰς ἀποκλίναντος, ἐν τῷ ἀποκλαίειν » τὰς ἑαυτῶν ἁμαρτίας διαγαγόντες, οὗτοι » τῆς ἀληθείας ἐκείνης πρωΐας ἐπελθούσης, ἀ» γαλλιάσονται· οἱ σπείροντες γὰρ ἐν δάκρυσι » νῦν, ἐν ἀγαλλιάσει θεριοῦσι· δηλαδὴ πρὸς τὸ μέλλον. (Ἑρμην· εἰς τὸν κθ΄. Ψαλ.) καὶ πάλιν καθὼς οἱ ἄγνωστοι καὶ μωροὶ γεωργοὶ, ἀνίσως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ φθινοπώρου καὶ τῆς σπορᾶς, δὲν θέλουν νὰ κοπιάσουν καὶ νὰ σπείρουν, ἀλλὰ ἀφίνοντες τὴν σπορὰν, περιπατοῦν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, παίζοντες, καὶ χορατεύοντες, καὶ γελῶντες· ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τοῦ θέρους, τότε ζητοῦν νὰ σπείρουν· οἱ τοιοῦτοι, ὄχι μόνον περιγελῶνται ἀπὸ ὅλους διὰ τὴν μωρίαν καὶ ἀγνωσίαν τους· ἀλλὰ καὶ ἀδύνατα πράγματα ἐπιχειροῦσι νὰ κάμουσι· δι᾽ ὃ καὶ ὑστερούμενοι τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, ἀποθνήσκουσιν ἀπὸ τὴν πεῖναν καὶ τὸν λοιμόν· καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, » ἐάν τις ἐν τῷ καιρῷ τοῦ σπόρου, μὴ » καταβάλῃ σπέρματα, ἐν ἀμητῷ σπείρων, » πρὸς τὸ μηδὲν ἀνύειν, καὶ καταγέλαστος ἔσται. (Λόγ. κέ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν.) ἔτσι καὶ οἱ μωροὶ ἐκεῖνοι Χριστιανοὶ, ὁποῦ τῶρα εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, δὲν κλαίουν καὶ δὲν πενθοῦν, ἀλλὰ περιπατοῦν ἄνω καὶ κάτω, καὶ αἰσχρολογοῦν, καὶ μυθολογοῦν, καὶ χορατεύουν, καὶ γελοῦν· τότε ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς δευτέρας παρουσίας, θέλουν ζητοῦν ὡς αἱ πέντε μωραὶ παρθένοι, νὰ ὑπάγουν νὰ σπείρουν, καὶ νὰ βάλουν τὸ ἔλαιον τῶν ἀρετῶν, εἰς τὰ ἀγγεῖα τῶν ψυχῶν τους· ἀλλὰ εἰς μάτην· διὰ τὶ ὁ νυμφίος θέλει τοὺς ἀποκλείσει ἔξω τοῦ νυμφῶνος, καὶ αὐτοὶ ἔχουν νὰ μείνουν λυπημένοι, καὶ πεινασμένοι, μὲ παντοτινὴν λύπην, καὶ πεῖναν αἰώνιον· τὸ ὁποῖον ἄμποτε νὰ μὴ πάθητε καὶ ἐσεῖς ἀδελφοί μου Χριστιανοί.

Ὅτι ὁ Κύριος εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν δὲν ἐγέλασε. —Ὅτι ὁ Κύριος τετράκις ἔκλαυσε.

Γ΄. Ἐντραπῆτε ἀδελφοὶ ἀπὸ τὴν ζωὴν, καὶ τὸ παράδειγμα, ὁποῦ μᾶς ἀφῆκεν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· διὰ τὶ αὐτὸς εἰς ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἐπὶ γῆς αὐτοῦ πολιτείας, δὲν φαίνεται εἰς κανένα μέρος τῶν Ἁγίων Εὐαγγελίων γεγραμμένον, ὅτι νὰ ἐγέλασε, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον λέγοντα· » καὶ ὁ Κύριος, τὰ » μὲν ἀναγκαῖα πάθη τῆς σαρκὸς ὑπομείνας » φαίνεται, καὶ ὅσα ἀρετῆς μαρτυρίαν φέρει· » οἷον κόπον, καὶ τὸν ἐν τοῖς θλιβομένοις ἔλε» ον· γέλωτα δὲ μηδάμου παραδεξάμενος, ὅσον » ἐκ τῆς τῶν Εὐαγγελίων Ἱστορίας. (Ὅρ. κατὰ πλάτος ιζ΄.) μάλιστα δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου εὑρίσκομεν γεγραμμένον, ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος μὲ τὸ ἔργον ἔκλαυσε, τέσσαραις φοραῖς. ά. Ὅταν ἀνέστησε τὸν τετραήμερον Λάζαρον, ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, ἐν Κεφαλαίῳ ιά. β΄. ὅταν καθήμενος ἐπὶ τοῦ πώλου καὶ ἐρχόμενος εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, βλέποντας ἀπὸ μακρόθεν τὴν πόλιν, ἔκλαυσε δι᾽ αὐτὴν, ὡς λέγει ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς· » καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκ» λαυσεν ἐπ᾽ αὐτῇ. (Λουκ. ιθ΄. 41.) γ΄. ὅταν ἐγγίζοντος τοῦ καιροῦ τοῦ πάθους, ἐταράχθη

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ εἶπε » νῦν ἡ ψυχή μου τετάρακται, καὶ τί » εἴπω; πάτερ σῶσον με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. (Ἰωάνν. ιβ'. 27.) καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγων· » ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς » σαρκὸς αὐτοῦ, δεήσεις τε καὶ ἱκετηρίας πρὸς » τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ » κραυγῆς ἰσχυρᾶς, καὶ δακρύων προσενέγκας, » καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας. (Ἑβρ. έ. 7.) καὶ δ'. ὅταν ἐμαρτύρησε φανερὰ καὶ εἶπεν, ὅτι ἔχει νὰ τὸν παραδώσῃ ἕνας ἀπὸ τοὺς μαθητάς του, καθὼς λέγει ὁ Ἰωάννης· » ταῦτα » εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ » ἐμαρτύρησε καὶ εἶπεν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, » ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. (Ἰωάν. ιγ'. 21.) ἡ γὰρ ταραχὴ αὕτη κλαύσιμον δηλοῖ κατὰ τὸν Χρυσόςομον. (Λόγ. ιέ. εἰς τὴν πρὸς Ἑβρ.) τὸ ὁποῖον ἔκαμεν ὁ Κύριος, λυπούμενος διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ Ἰούδα· ὄχι δὲ μόνον ὁ Κύριος ἔκλαυσε μὲ τὸ ἔργον, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν λόγον καὶ τὴν διδασκαλίαν του, τοὺς μὲν κλαίοντας καὶ πενθοῦντας εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἐμακάρισε καὶ ἐκαλοτύχισεν εἰπών· » μακάριοι οἱ » κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε. (Λουκ. ς'. 21.) τοὺς δὲ γελῶντας ἐξ ἐναντίας ἐταλάνισε καὶ ἐθρήνησεν εἰπών· » οὐαὶ ὑμῖν οἱ γελῶντες νῦν, » ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε. (Αὐτόθ. 25.)

Ὅτι τὰ γέλοια δὲν εἶναι ἴδια τῶν Χριςιανῶν.

Ἀκούετε ἐσεῖς οἱ χορατεύοντες; ἀκούετε ἐσεῖς οἱ γελῶντες; ὁ Χριςὸς ἦτον ἀναμάρτητος καὶ ἔκλαυσε, καὶ ἐσεῖς ταλαίπωροι ὁποῦ εἶσθε ἁμαρτωλοὶ, γελᾶτε; ὁ Χριςὸς ἐδάκρυσεν, ὄχι διὰ τὰς ἐδικάς του ἁμαρτίας, ἀλλὰ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐσεῖς, κἂν διὰ τὰς ἐδικάς σας ἁμαρτίας δὲν κλαίετε, ἀλλὰ γελᾶτε; ὁ Χριςὸς εἶναι διδάσκαλος ἐσᾶς τῶν Χριςιανῶν, καὶ ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ, εἶσθε οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριςοῦ. ὁ Χριςὸς εἶναι τὸ παράδειγμα, καὶ τὸ ἐξόμπλι, καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς καὶ σωτηρίας ἐσᾶς τῶν Χριςιανῶν, καὶ ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ ἀκολουθῆτε ὀπίσω εἰς τὰ ἰχνάρια τοῦ Χριςοῦ, καθὼς λέγει ὁ κορυφαῖος Πέτρος· » Χριςὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν ὑμῖν ὑπολι- » μπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ὑπακολουθήσητε τοῖς » ἴχνεσιν αὐτοῦ. (ά Πέτ. β'. 2.) λοιπὸν, ἂν ὁ Χριςὸς ὁ διδάσκαλός σας ἐχοράτευε, χορατεύετε καὶ ἐσεῖς οἱ μαθηταί του· ἂν ὁ Χριςὸς τὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς σας, ἐγέλα, μιμηθῆτέ τον καὶ ἐσεῖς καὶ γελᾶτε· εἰ δὲ ὁ Χριςὸς δὲν ἐχοράτευσεν, οὔτε ἐγέλασε ποτὲ εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν, πῶς ἐσεῖς ἀσύνετοι δὲν ἐντρέπεσθε νὰ γελᾶτε, καὶ νὰ χορατεύετε; » ὁ Χριςὸς ἐσαυρώθη, σοῦ λέ- » γει ὁ Χρυσόςομος, διὰ τὰ σὰ κακὰ, σὺ δὲ γε- » λᾷς; ἐκεῖνος ἐρραπίσθη, καὶ τοσαῦτα ἔπαθε » διὰ τὴν σὴν συμφορὰν, σὺ δὲ τρυφᾷς; καὶ πῶς » οὐ μᾶλλον αὐτὸν παροξύνεις; (Λόγ. ιζ'. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.) οἱ χορατάδες, καὶ τὰ γέλοια, δὲν εἶναι ἴδια τῶν Χριςιανῶν, τῶν μαθητῶν καὶ ἀκολούθων τοῦ Χριςοῦ, ὄχι! ἀλλ' εἶναι ἴδια τῶν Ἑβραίων, τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ τῶν ἄλλων Ἐθνικῶν· οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια δὲν εἶναι ἴδια τῶν ξένων καὶ παροίκων τῆς γῆς, τῶν μὴ ὄντων ἐκ τοῦ Κόσμου τούτου, τῶν μὴ ἐχόντων ἐδῶ πατρίδα καὶ πόλιν, ὁποῖοι εἶναι οἱ Χριςιανοί· ἀλλ' εἶναι ἴδια τῶν γηΐνων καὶ κοσμικῶν ἀνθρώπων, τῶν μὴ ἐχόντων ἐλπίδα σωτηρίας, μηδὲ κληρονομίαν ἐν οὐρανοῖς, καθὼς εἶπεν ὁ Χρυσόςομος· » τοῦ Κόσμου τούτου ὁ γέλως ἐςίν· (Αὐτόθι.) καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, οἱ χορατάδες καὶ εὐτραπελίαις καὶ τὰ γέλοια δὲν εἶναι ἴδια τῶν Χριςιανῶν, ὁποῦ περιπατοῦσι τὴν ςενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν, τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν, ἀλλὰ τῶν Ἐθνικῶν, ὁποῦ περιπατοῦσι τὴν πλατεῖαν, καὶ εὐρύχωρον, καὶ ἀπάγουσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν· λοιπὸν ἕνα ἀπὸ τὰ δύω Χριςιανοὶ, ἢ πρέπει νὰ παραιτήσετε τοὺς χορατάδας καὶ εὐτραπελίας καὶ τὰ γέλοια, ἐὰν θέλετε νὰ εἶσθε τῇ ἀληθείᾳ Χριςιανοὶ, μιμηταὶ καὶ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ; ἢ ἂν αὐτὰ δὲν παραιτήσετε, δὲν εἶ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σθε ἀληθῶς Χριςιανοὶ, ἀλλὰ ψευδῶς, οὔτε εἶσθε γνήσιοι μαθηταὶ τοῦ Χριςοῦ, ἀλλὰ νόθοι. (1)

Ἔνςασις καὶ λύσις.

Ὅτι οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια δὲν εἶναι ἀδιάφορα. — Ὅτι ἡ καταφρόνησις τῶν ἀδιαφόρων ἐγέννησεν ὅλα τὰ κακά.

Ἀλλὰ τί λέγουσι μερικοί; καὶ τί κακὸν εἶναι νὰ χορατεύῃ τινάς; τί ἁμαρτία εἶναι νὰ γελάσῃ; αὐτὰ εἶναι πράγματα ἀδιάφορα· ἤγουν, οὔτε καλὰ οὔτε κακὰ, ἢ εἶναι μόνον ἁμαρτήματα συγΓνωςὰ, καὶ παραμικρά· πρὸς τοὺς ὁποίους διχῶς ἡμεῖς ἀποκρινόμεθα· ά. ὅτι ἂν δὲν ἦτον κακὰ, ἀλλὰ ἀδιάφορα οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια, ὁ Χριςὸς δὲν ἤθελε ταλανίσει μὲ τὸ οὐαὶ, ἐκείνους ὁποῦ γελοῦν· » ὅταν δὲ τὸ οὐαὶ » ἦ, πᾶσα εὐθέως κόλασις καὶ τιμωρία ἕπεται· λέγει ὁ Χρυσόςομος, ἑρμηνεύωντας τί θέλει νὰ εἰπῇ τὸ οὐαί· (Ὁμιλ ζγ'. εἰς τὸν Ἰωάν.) ἂν δὲν ἦτον κακὰ οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια, δὲν ἤθελε τὰ ἐμποδίσῃ μὲ τόσην αὐςηρότητα ὁ θεῖος Παῦλος, ὥςε ὁποῦ νὰ εἰπῇ, ὅτι οὐδὲ πρέπει νὰ ὀνομάζωνται οἱ χορατάδες ἀνάμεσα εἰς τοὺς Χριςιανοὺς, καὶ ὄχι νὰ γίνωνται· » πορ» νεία δὲ καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία, μηδὲ ὀνομα» ζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει Ἁγίοις· καὶ αἰ» σχρότης, καὶ μωρολογία, ἢ εὐτραπελία τὰ οὐκ » ἀνήκοντα· (Ἐφεσ. έ. 3.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσοῤῥήμων λέγει· » μετὰ τῆς αἰσχρότητος τὴν » εὐτραπελίαν τίθησι, σὺ δὲ γελᾷς; μωρολογία » τί ἐςί; τὰ μηδὲν ἔχοντα χρήσιμον· (Λόγος ιέ. πρὸς Ἑβρ.) ἂν οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια δὲν ἦτον κακὰ, δὲν ἤθελεν εἰπῇ ὁ Σολομὼν, ὅτι ὁ θυμὸς εἶναι καλλίτερος ἀπὸ τὸν γέλωτα· (Ἐκκλ. ιζ'. 3.) ἐπειδὴ δὲ ὁ θυμὸς νομίζεται κακὸν κοντὰ εἰς τοὺς πολλοὺς, λοιπὸν ὁ γέλως, τοῦ ὁποίου εἶναι καλλίτερος ὁ θυμὸς, εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν θυμὸν, καὶ ἀκολούθως εἶναι κακόν· ἀλλὰ καὶ ὁ Χρυσόςομος ἀποδεικνύει, ὅτι οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια δὲν εἶναι πράγματα ἀδιάφορα, ἀλλὰ κακὰ, καὶ πολλῶν κακῶν πρόξενα, (εἰς τὴν ιζ'. Ὁμιλ. πρὸς Ἐφεσ.) καὶ ἡμεῖς εἴπομεν εἰς τὸ μέσον τοῦ παρόντος λόγου· ὅμως ἂν καὶ ὑποθέσωμεν πῶς οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια εἶναι πράγματα ἀδιάφορα, πάλιν δὲν πρέπει νὰ τὰ μεταχειρίζωνται οἱ Χριςιανοί· πρῶτον, διατὶ αὐτὴ εἶναι τέχνη τοῦ διαβόλου, τὸ νὰ κάμνῃ τοὺς Χριςιανοὺς νὰ κατφρονῶσι τὰ ἀδιάφορα, κατὰ τὸν Χρυσόςομον· » καὶ γὰρ τοῦτο τοῦ διαβόλου » ἔργον ἐςὶ, τὸ ποιεῖν τῶν ἀδιαφόρων κατα» φρονεῖν. (Ὁμιλ, ιζ' εἰς τὴν πρὸς Ἐφ.) δεύτερον ὅτι ἀπὸ τὴν καταφρόνησιν αὐτὴν τῶν ἀδιαφόρων, καὶ ἀπὸ τὸ νὰ λέγωμεν· τοῦτο δὲν εἶναι τίποτε, ἐκεῖνο δὲν εἶναι τίποτε, ἐκ τῆς ἀδιαφορίας ταύτης, ἐμβῆκαν εἰς τὴν ζωὴν τῶν Χριςιανῶν ὅλα τὰ κακὰ, καθὼς λέγει ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος, γράφων πρὸς Κύρον τὸν Σχολαςικόν· » τὸ γὰρ λέγειν, οὐδὲν παρὰ τοῦτο· » τὴν κακίαν ἐπισκωμᾶσαι τῷ βίῳ πεποίηκεν. (Ἐπιςολ. ιζ'.)

— Ὅτι τὰ γέλοια καὶ οἱ χορατάδες εἰ καὶ μικρὰ, γεννῶσιν ὅμως τὰ μεγάλα.

Τρίτον ἀποκρινόμεθα, ὅτι οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια φαίνονται πῶς εἶναι μικρὰ ἁμαρτήματα καὶ συγΓνωςὰ, γεννῶσιν ὅμως τὰ μεγάλα καὶ

(1) Ἠξεύρω ὅτι εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀριςοτέλους, καὶ τῶν νεωτέρων Ἠθικῶν τῶν ἀκολουθησάντων εἰς τὸν Ἀριςοτέλη, διδάσκεται καὶ ἐπαινεῖται ἡ Εὐτραπελία, ὡς μία ἀρετὴ, κειμένη μεταξὺ δύω ἄκρων τῆς ἀγροικίας, ὡς ἐλλείψεως, καὶ τῆς βωμολογίας, ὡς ὑπερβολῆς· ἀλλὰ εἰς τὰ Σχολεῖα τοῦ ΕὐαγΓελίου τοῦ Χριςοῦ, καὶ τῶν θείων Πατέρων· ἡ Εὐτραπελία διδάσκεται καὶ κατηγορεῖται ὡς μία κακία, καὶ οἱ ταύτην μεταχειριζόμενοι, ἐπιτιμῶνται καὶ ταλανίζονται, καθὼς ἀποδεικνύεται δἰ ὅλου τούτου τοῦ Λόγου. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς οἱ Χριςιανοὶ οἱ μαθηταὶ, οὐχὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀριςοτέλους, καὶ τῶν νεωτέρων Ἠθικῶν, ἀλλὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ, καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων, πρέπει νὰ ἀποςρεφώμεθα τὴν Εὐτραπελίαν, ὡς μίαν κακίαν ἐναντίαν εἰς τὴν ζωὴν τῶν Χριςιανῶν· καὶ ἂν κατασυναρπαγὴν κλίνωμεν εἰς αὐτὴν, εὐθὺς νὰ μετανοοῦμεν, καὶ νὰ μεμφώμεθα τὸν ἑαυτόν μας, ὡς παραβάτας τῆς τοῦ Κυρίου διδασκαλίας, καὶ τῶν θείων Πατέρων· καὶ εἰς τὸ ἑξῆς νὰ ἀσφαλιζώμεθα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὰ θανάσιμα, καθὼς ὁ Χρυσόςομος ἀποδείχνει, καὶ εἰς τὴν ιζ'. Ὁμιλ. πρὸς Ἐφεσ. καὶ εἰς τὴν ιέ. πρὸς Ἑβραίους. καὶ εἰς τὸν λόγον ὁποῦ γράφει, ὅτε οὐ δεῖ εὐτραπελίζειν τὸν ἀσκητήν. ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πς'. Ὁμιλ. κατὰ Ματθ. λέγει » γὰρ ἐκεῖσε· » δι ὃ χρὴ τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρ» τημάτων ἀνακρούεσθαι· μάλιςα μὲν γὰρ, εἰ » καὶ ἐφ' ἑαυτῶν τὰ πρῶτα ἁμαρτήματα εἰςή» κει, οὐδὲ οὕτω καταφρονεῖν ἐχρῆν τῶν πρώ» των πλημμελημάτων· νυνὶ δὲ ἐπὶ μείζονα ἄ» νεισιν, ὅταν ἀμελῇ ἡ διάνοια· δι ὃ χρὴ πάν» τα ποιεῖν, ὥςε τὰς ἀρχὰς αὐτῶν ἀναιρεῖν· » μὴ γὰρ δὴ πρὸς τὴν φύσιν ἴδῃς τοῦ ἁμαρτή» ματος, ὅτι μικρά· ἀλλ' ὅτι μεγάλου γίνεται » ῥίζα ἀμελουμένη· σκόπει δὲ, ἐγέλασέ τις ἀ» καίρως· ἐνεκάλεσεν ἕτερος· ἄλλος ἐξέλυσε τὸν » φόβον εἰπών· οὐδὲν παρὰ τοῦτο γένοιτ' ἄν· ἀπὸ » τούτου εὐτραπελία ἐτέχθη· ἐντεῦθεν αἰσχρο» λογία· ἐντεῦθεν αἰσχραὶ πράξεις· βλέπετε, ἀδελφοὶ, ἐσεῖς ὁποῦ λέγετε, πῶς οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια εἶναι μικρὸν ἁμάρτημα; βλέπετε πῶς τὸ μικρὸν αὐτὸ ἐπροξένησε, λέγει ὁ Ἅγιος, τὰς αἰσχρὰς πράξεις; ἤγουν, πορνείας, καὶ μοιχείας, καὶ ἀρσενοκοιτίας; καὶ ἄλλα τοιαῦτα θανάσιμα καὶ μεγαλώτατα ἁμαρτήματα; λέγει δὲ καὶ ὁ Πηλουσιώτης θεῖος Ἰσίδωρος, ὅτι τὸ φαινόμενον μικρὸν κακὸν, καταντᾷ εἰς μεγάλον· » ἴσθι ὅτι ἕρπον τὸ δοκοῦν μικρὸν πταῖσμα εἶναι, εἰς μέγα ἕρπει κακόν· (Ἐπισολ. ιζ'. Κύρῳ Σχολασικῷ.) » καὶ πάλιν, πέφυκε γὰρ » τὰ μέγιςα τῶν πλημμελημάτων, ἐκ βραχυ» τέρων τίκτεσθαι. (Ἐπισολ. νθ'. Ἀετίῳ.)

Διὰ τοῦτο ἀγαπητοί μου Χριςιανοὶ ἄφετε τὰς προφάσεις ταύτας, ὁποῦ σᾶς ὑποβάλλει ὁ διάβολος, καὶ σᾶς λέγει ὅτι οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια εἶναι πράγματα ἀδιάφορα καὶ παραμικρὰ ἁμαρτήματα· διατὶ μὲ τὸν λογισμὸν ἐτοῦτον σᾶς ἀπατᾷ, καὶ ἀπὸ τὰ μικρὰ σᾶς κρημνίζει εἰς τὰ μεγάλα, καὶ οὕτω κολάζει τὰς ψυχάς σας, καθὼς λέγει ὁ Χρυσόςομος· » ὁ » γὰρ διάβολος μιαρὸς ὢν, πολλῇ κέχρηται » τῇ εὐτονίᾳ, καὶ συγκαταβάσει πρὸς τὴν τῶν » ἀνθρώπων ἀπώλειαν, καὶ ἀπὸ τῶν μικροτέ» ρων προσβάλλει. (Ὁμιλ. πς'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) ςοχασθῆτε καὶ ἀπὸ τὰ φυσικὰ πράγματα, πόσον μικρὰ εἶναι μία σπίθα τῆς φωτίας; ἀλλὰ ἐκείνη ἡ μικρὰ σπίθα ἀνάπτει φλόγα μεγάλην· πόσον ὀλίγον εἶναι τὸ φαρμάκι τῆς ὄχενδρας; ἀλλὰ ἐκεῖνο τὸ ὀλίγον φαρμάκι, φαρμακόνει ἕνα μεγάλον καὶ γιγαντιαῖον ἄνδρα· ἔτσι καὶ οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια, μικρὸν φαρμάκι φαίνονται πῶς εἶναι, ἀλλὰ θανατόνουν τὰς ἀθανάτους ψυχάς σας, καθὼς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος.

» Σπινθὴρ ἀνάπτει καὶ βραχὺς πολλὴν φλόγα.
» Καὶ σπέρμ' ἐχίδνης πολλάκις διώλεσε.
» Ταῦτ' οὖν ὁρῶν ἔκκλινε καὶ μικρὸν βλάβος.
» Μικρὸν μὲν ἐστὶν, ἀλλ' εἰς μεῖζον ἔρχεται.

Λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ὅποιος εἰς τὰ μικρὰ φαίνεται ὀκνηρὸς, αὐτὸς μὴ τὸ πιστεύσῃς ποτὲ πῶς ἔχει νὰ προκόψῃ εἰς τὰ μεγάλα· » ὅς τις εἰς τὰ μικρὰ ἑαυτοῦ ὀκνηρός » ἐςι, μὴ πιστεύσῃς αὐτῷ εἰς τὰ μεγάλα διαπρέψαι. (παρὰ τῷ Ἀββᾷ Ἰσαὰκ, Λόγ. κς. Σελ. 169.) Λέγει δὲ καὶ ὁ θεῖος Ἰσαὰκ ὅτι ἕνας Φιλόσοφος ἐκινήθη μίαν φορὰν μὲ ἕνα σχῆμα ἄτακτον, καὶ ἠμελημένον· αἰσθάνθη δὲ τοῦτο, καὶ παρευθὺς ἐδιόρθωσε τὸν ἑαυτόν του καὶ ἐκάθισεν εὔτακτα· βλέπωντας δὲ αὐτὸν ἕνας ἄλλος, ἐγέλασε διὰ τοῦτο, ὁ δὲ Φιλόσοφος τοῦ ἀπεκρίθη· » οὐ διὰ τοῦτο ἐφοβήθην, ἀλλ' ἐκ τῆς καταφρονήσεως φοβοῦμαι. (Αὐτόθ. Σελ. 168.) λέγει δὲ καὶ ἡ ἁγία Συγκλητική· » ὁ » πρὸς τὰ μεγάλα διὰ τῆς χάριτος ἀπομαχεσά» μενος, τοῦ δὲ σμικροῦ καταφρονήσας, μεγά» λως βλαβήσεται· καὶ πάλιν· ὁ τοῖς μικροῖς εὐ» άλωτος, πῶς ἂν τὰ μείζονα φυλάξαι δυνηθείη. (Ἐν τῷ Βίῳ αὐτῆς.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πόσα κακὰ ἔχει ὁ χορατατζῆς.

. Παύσατε λοιπὸν ἀδελφοὶ ἀπὸ τὰς αἰσχρολογίας, παύσατε ἀπὸ τὰς μυθολογίας· παύσατε ἀπὸ τοῦ νὰ λέγετε, καὶ νὰ κάμνετε χορατάδες, καὶ παύσατε ἀπὸ τοῦ νὰ γελᾶτε· παύσατε ἀπὸ τὰς αἰσχρολογίας, διὰ τὶ ἀπὸ τὰ αἰσχρὰ λόγια, καταντᾶτε καὶ εἰς τὰ αἰσχρὰ ἔργα, κατὰ τὸν Χρυσόςομον λέγοντα· » οἱ λόγοι τῶν » πραγμάτων εἰσὶν ὁδοί. (Ὁμιλ. ιζ. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.) παύσατε ἀπὸ τὰς μυθολογίας, διὰ τὶ οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι εἰς ταῖς διαταγάς των ἀφορίζουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, ἐκείνους ὁποῦ ἀκολουθοῦν εἰς τοὺς μύθους. » Ἑλ- » ληνικοῖς τίς ἔθεσιν ἐξακολουθῶν, ἢ Ἰουδαϊκοῖς » μύθοις, ἢ μεταθέσθω, ἢ ἀποβαλέσθω· (Διαταγὰς Βιβλ. ή. Κεφ. λϐ΄.) παύσατε ἀπὸ τοῦ νὰ λέγετε χορατάδες, διὰ τὶ ἀπὸ τὸν χορατατζὴν ἄνθρωπον, ἄλλο ἀναισχυντότερον πρᾶγμα δὲν εἶναι· διὰ τὶ τὸ στόμα τοῦ χορατατζῆ χάριν καμμίαν δὲν ἔχει, ἀλλὰ βρῶμαν καὶ δυσωδίαν· διὰ τὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ χορατατζῆ μεγάλα κακὰ κατοικοῦσι, καὶ οὐδὲν ἀγαθόν· διὰ τὶ ὅποιος χορατεύει δὲν εἶναι Ἅγιος· διὰ τὶ οἱ χορατάδες δὲν εἶναι ἴδιοι τῶν Χριςιανῶν, ὡς προείπομεν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν εὐγενῶν, καὶ ἐλευθέρων ἀνθρώπων· ἀλλὰ εἶναι ἴδιοι τῶν μίμων, τῶν κολάκων, τῶν πορνῶν γυναικῶν, τῶν αἰσχρῶν καὶ ἀτίμων ἀνθρωπαρίων, τῶν κορδάκων καλουμένων· καθὼς ταῦτα πάντα λέγει ὁ Χρυσοῦς Ἅγιος· » οὐδὲν τοῦ εὐτραπέλου ἀναισχυν- » τότερον· ὥστε οὐ χάριτος αὐτοῦ γέμει τὸ ςό- » μα, ἀλλ' ὀδύνης, μεγάλα κακὰ ἐν ψυχῇ εὐ- » τραπελευμένῃ οἰκεῖ, μεγάλη διάχυσις καὶ ἐ- » ρημία· ὁ τὰ εὐτράπελα λέγων, οὐχ' Ἅγιος· οὐχ' » ὁρᾷς τοὺς λεγομένους γελωτοποιούς; τοὺς κόρ- » δακας; οὗτοι εἰσὶν οἱ εὐτράπελοι· ἐξορίσατε » παρακαλῶ τῶν ὑμετέρων ψυχῶν τὴν ἄχαριν » ταύτην χάριν· παρασίτων τὸ πρᾶγμα, μίμων » ὀρχιστῶν, γυναικῶν πορνῶν, πόῤῥω ψυχῆς » ἐλευθέρας· πόῤῥω εὐγενοῦς, καὶ δούλων πόῤ- » ρω· εἴτις ἄτιμος, εἴ τις αἰσχρὸς, οὗτος καὶ » εὐτράπελος. (Λόγ. ιζ΄. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.)

Παύσατε καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ γελᾶτε, διὰ τὶ τὰ γέλοια εἶναι ἄξια πάλιν ἄλλων γελοίων, καὶ μάλιστα τὰ ἄτακτα, καὶ πορνικὰ γέλοια, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἐν τοῖς τετραςίχοις ἰάμβοις.

» Γέλως γέλωτος εὖ φρονοῦσιν ἄξιος.
» Μάλιςα μὲν πᾶς, τὸ πλέον δ' ὁ πορνικός.

Δὲν ἀκούετε πῶς ὁ δίκαιος Ἰὼϐ, εἶχε διὰ μεγάλην του ἀρετὴν, ὄχι μόνον τὸ νὰ μὴ γελᾷ αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μὴ συναναςρέφεται μὲ τοὺς χορατατζίδες ἐκείνους, ὁποῦ κάμνουσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ γελοῦν· δι' ὃ καὶ καυχώμενος ἔλεγε· » εἰδὲ ἤμην πεπορευμένος μετὰ γε- » λοιαςῶν. (Ἰὼϐ. λά. 5.) δὲν ἀκούετε πῶς ὁ προφήτης Ἡσαΐας, καταφρονεῖ ἐκείνους ὁποῦ καταφρονοῦν, καὶ τρυφοῦν, καὶ χαίρουν, καὶ γελοῦν; καὶ λέγει ὅτι ἡ ἁμαρτία αὕτη δὲν θέλει τούς συγχωρηθῇ, ἕως οὗ νὰ ἀποθάνουν; καὶ » ἐκάλεσε Κύριος Κύριος Σαβαὼθ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐ- » κείνῃ κλαυμὸν, καὶ κοπετόν· αὐτοὶ δὲ ἐποιήσαν- « το εὐφροσύνην, καὶ ἀγαλίαμα λέγοντες· φά- » γωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν· » ἀνακεκαλυμμένα ταῦτά ἐςιν ἐν τοῖς ὠσὶ Κυ- » ρίου Σαβαὼθ, ὅτι οὐκ ἀφεθήσεται ὑμῖν αὕτη ἡ » ἁμαρτία, ἕως ἂν ἀποθάνητε. (Ἡσ. κϐ΄. 12.) δὲν ἀκούετε τὸν Σωλομῶντα πῶς καὶ αὐτὸς παραιτεῖτο τὰ γέλοια καὶ ἔλεγεν εἰς αὐτὰ » πε- » ριφοράν; τῷ γέλωτι εἶπα περιφοράν. (Ἐκκλ. β΄. 2.) ὡσὰν ὁποῦ περιφέρουν, καὶ περιτρέπουν τὸ σταθερὸν τῆς ψυχῆς, καθὼς ἑρμηνεύει ὁ μέγας Βασίλειος. (Ὅρ. κατὰ πλάτ. ιζ΄.) δὲν ἀκούετε τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωϐον πῶς σᾶς παραγγέλλει, νὰ μεταστρέψετε τὸν γέλωτά σας εἰς πένθος, καὶ τὴν χαράν σας εἰς λύπην καὶ σκυθρωπότητα; » ὁ γέλως ἡμῶν εἰς πένθος μετα- » ςραφήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. (Ἰάκωϐος. δ΄. 9.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πῶς δύναται τινὰς νὰ μὴ γελᾷ, ἀλλὰ νὰ μὴ λυπῆται. — Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ ἐπαινοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς ὅταν δὲν γελοῦν.

Πῶς δὲ θέλετε ἀποκτήσει τὴν λύπην ταύτην καὶ σκυθρωπότητα; ἐὰν ἐνθυμᾶσθε καθ' ἑκάςην πῶς ἁμαρτήσετε, καὶ πῶς μὲ τὰς ἁμαρτίας σας ἐλυπήσατε τὸν Θεόν· ἐὰν ἔχετε πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν σας τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, καὶ τὸν μεγάλον ἐκεῖνον φόβον, ὁποῦ ἔχει νὰ λάβῃ ἡ ψυχή σας ὅταν χωρίζεται ἀπὸ τὸ σῶμά σας, παριςαμένων τῶν δαιμόνων, καὶ ζητούντων νὰ ἁρπάσουν αὐτὴν νὰ τὴν κατεβάσουν εἰς τὸν ᾅδην· καθὼς λέγει ὁ Ἅγιος Ἐφραὶμ » ἀδελφὲ προσδόκα καθ' » ἑκάςην τὴν ἔξοδόν σου καὶ εὐτρεπίζου πρὸς τὴν » πορείαν ἐκείνην, ἐν ᾗ γὰρ οὐ προσδοκᾷς ὥρᾳ » τὸ φοβερὸν ἐλεύσεται πρόςαγμα· ἐὰν συλλογίζεσθε καθ' ἡμέραν τὴν τρομερὰν, καὶ ἀπροσωπόληπτον κρίσιν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχετε νὰ δώσετε ἀπολογίαν καὶ λογαριασμὸν ἀκριβὸν, διὰ ὅσα κακὰ ἔργα ἐπράξατε, διὰ ὅσα κακὰ λόγια ἐλαλήσατε, καὶ διὰ ὅσους πονηροὺς λογισμοὺς ἐβάλλατε εἰς τὸν νοῦν σας· ἐὰν μελετᾶτε ἀκαταπαύςως τὰς μελλούσας κολάσεις, ὁποῦ ἔχουν νὰ λάβουν ὅλοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ δὲν ἐφύλαξαν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· ἤγουν τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸν ἀτελεύτητον σκώληκα, τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων, τῶν ἀπὸ Θεοῦ καὶ τῶν Ἁγίων χωρισμόν, τὴν μετὰ τοῦ διαβόλου, καὶ τῶν δαιμόνων συντροφίαν, καὶ μάλιςα τὴν παντοτεινὴν λύπην, καὶ πένθος ὁποῦ ἔχουν νὰ δοκιμάζουν, ὅσοι εἰς τούτην τὴν ζωὴν αἰσχρολόγουν, καὶ ἐμυθολόγουν, καὶ ἐχοράτευον, καὶ ἐγέλουν· αὐτὰ ἐὰν μελετᾶτε καὶ συλλογίζεσθε πάντοτε ἀδελφοί μου, διώκετε ἀπὸ λόγου σας τοὺς χορατάδες καὶ τὰ γέλοια, καὶ ἀποκτᾶτε τὴν κατὰ Θεὸν λύπην καὶ πένθος, τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ σᾶς προξενήσῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὴν αἰώνιον χαρὰν καὶ εὐφροσύνην, καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ἔχει νὰ σᾶς προξενήσῃ πολλοὺς ἐπαίνους ἀπὸ τοὺς ἀπίςους καὶ ἐθνικούς· διὰ τί αὐτοὶ βλέποντές σας σκυθρωποὺς, κάτω βλέποντας, λυπημένους, συνεςαλμένους, καὶ προσεκτικοὺς, ἔχουν νὰ θαυμάζουν καὶ νὰ λέγουν· ὄντως οἱ Χριςιανοὶ δὲν φαίνονται νὰ εἶναι ἄνθρωποι ἀπὸ τὸν Κόσμον τοῦτον, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλον· οἱ Χριςιανοὶ φαίνονται πῶς καρτεροῦν νὰ ὑπάγουν εἰς ἄλλην πατρίδα, καὶ διὰ τοῦτο ἀποςρέφονται τοῦ Κόσμου τούτου τὰς ἡδονὰς, καὶ δὲν ἀγαποῦν καὶ αὐτοὶ, ὡς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, νὰ χορατεύουν, καὶ νὰ γελοῦν· ἐπαινοῦντες δὲ ἐσᾶς τοὺς Χριςιανοὺς οἱ ἄπιςοι, ἐπαινοῦσι μαζὺ καὶ τὸν δεσπότην Χριςὸν, ὁποῦ σᾶς ἐδίδαξεν ἔτσι νὰ πολιτεύεσθε· καὶ μὲ τοιοῦτον τρόπον γίνεσθε αἴτιοι, νὰ ἐπαινῆται ἀπὸ τοὺς ἀπίςους καὶ νὰ δοξάζεται ὁ Χριςός· τί δὲ ἄλλο ἠμπορεῖ νὰ γένῃ μακαριώτερον εἰς ἐσᾶς ἀδελφοὶ ἀπὸ τοῦτο; ὅθεν ὁ θεῖος εἶπε Χρυσόςομος· » τί » γὰρ ἂν εἴη μακαριώτερον ἀνθρώπου, ὅταν οὕ» τω πολιτεύηται, ὥςε τοὺς ὁρῶντας ἐκπλήτ» τεσθαι καὶ λέγειν· δόξα σοι ὁ Θεός· ποταποὶ » εἰσὶν οἱ Χριςιανοί; πόσην ἐπιδείκνυνται φιλοσο» φίαν; πῶς ὑπερορῶσι τῶν παρόντων; πῶς ἅ» παντα σκιὰ αὐτοῖς καὶ ὄναρ νενόμιςαι; καὶ » οὐδενὶ τῶν ὁρωμένων προσετήκασιν; ἀλλὰ κα» θάπερ ἐν ξένῃ πολιτευόμενοι, οὕτως ἅπαντα » διαπράττονται; (Λόγ. ζ'. εἰς τὴν γέννεσ.)

Πῶς, καὶ ἕως πόσον πρέπει τινὰς νὰ διαλύῃ τὴν σκυθρωπότητα εἰς χαροποιὰν κατάςασιν.

Ναὶ δὲν τὸ ἀρνοῦμαι ὅτι ἀκολουθοῦν εἰς τὸν Κόσμον τοῦτον πολλὰ παράξενα πράγματα, τὰ ὁποῖα κάμνουσι τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ γελάσουν· ναὶ τὸ ἠξεύρω, ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὑρίσκεται ὁ ἄνθρωπος πάντοτε σκυθρωπὸς καὶ κατηφὴς, ἀλλὰ κἄποτε χρειάζεται καὶ νὰ διαλύῃ τὴν σκυθρωπότητα, εἰς χαροποιὰν κατάςασιν, μὲ φαιδρὰ λόγια· ὅταν λοιπὸν τύχωσι τοιαῦτα ἄξια γέλωτος πράγματα, μὴ καγχάζετε ἀδελφοὶ, μηδὲ ὑψώνετε τὴν φωνήν σας ἀπὸ τὸν γέλωτα· μωρῶν γὰρ τοῦτο καὶ ἀπαιδεύτων ἀνθρώπων ἴδιον· ἀλλὰ ἀρκεῖσθε μόνον

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πόσα κακὰ ἔχει ὁ χορατατζῆς.

Παύσατε λοιπὸν ἀδελφοὶ ἀπὸ τὰς αἰσχρολογίας, παύσατε ἀπὸ τὰς μυθολογίας· παύσατε ἀπὸ τοῦ νὰ λέγετε, καὶ νὰ κάμνετε χορατάδες, καὶ παύσατε ἀπὸ τοῦ νὰ γελᾶτε· παύσατε ἀπὸ τὰς αἰσχρολογίας, διὰ τὶ ἀπὸ τὰ αἰσχρὰ λόγια, καταντᾶτε καὶ εἰς τὰ αἰσχρὰ ἔργα, κατὰ τὸν Χρυσόςομον λέγοντα· » οἱ λόγοι τῶν » πραγμάτων εἰσὶν ὁδοί. (Ὁμιλ. ιζ. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.) παύσατε ἀπὸ τὰς μυθολογίας, διὰ τὶ οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι εἰς τὰς διαταγάς των ἀφορίζουν ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, ἐκείνους ὁποῦ ἀκολουθοῦν εἰς τοὺς μύθους. » Ἑλ» ληνικοῖς τίς ἔθεσιν ἐξακολουθῶν, ἢ Ἰουδαϊκοῖς » μύθοις, ἢ μεταθέσθω, ἢ ἀποβαλέσθω· (Διαταγὰς Βιβλ. ή. Κεφ. λβ΄.) παύσατε ἀπὸ τοῦ νὰ λέγετε χορατάδες, διὰ τὶ ἀπὸ τὸν χορατατζῆν ἄνθρωπον, ἄλλο ἀναισχυντότερον πρᾶγμα δὲν εἶναι· διὰ τὶ τὸ στόμα τοῦ χορατατζῆ χάριν καμμίαν δὲν ἔχει, ἀλλὰ βρῶμαν καὶ δυσωδίαν· διὰ τὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ χορατατζῆ μεγάλα κακὰ κατοικοῦσι, καὶ οὐδὲν ἀγαθόν· διὰ τὶ ὅποιος χορατεύει δὲν εἶναι Ἅγιος· διὰ τὶ οἱ χορατάδες δὲν εἶναι ἴδιοι τῶν Χριςιανῶν, ὡς προείπομεν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν εὐγενῶν, καὶ ἐλευθέρων ἀνθρώπων· ἀλλὰ εἶναι ἴδιοι τῶν μίμων, τῶν κολάκων, τῶν πορνῶν γυναικῶν, τῶν αἰσχρῶν καὶ ἀτίμων ἀνθρωπαρίων, τῶν κορδάκων καλουμένων· καθὼς ταῦτα πάντα λέγει ὁ Χρυσοῦς Ἅγιος· » οὐδὲν τοῦ εὐτραπέλου ἀναισχυν» τότερον· ὥστε οὐ χάριτος αὐτοῦ γέμει τὸ ςό» μα, ἀλλ' ὀδύνης, μεγάλα κακὰ ἐν ψυχῇ εὐ» τραπελευμένῃ οἰκεῖ, μεγάλη διάχυσις καὶ ἐ» ρημία· ὁ τὰ εὐτράπελα λέγων, οὐχ' Ἅγιος· οὐχ' » ὁρᾷς τοὺς λεγομένους γελωτοποιούς; τοὺς κόρ» δακας; οὗτοι εἰσὶν οἱ εὐτράπελοι· ἐξορίσατε » παρακαλῶ τῶν ὑμετέρων ψυχῶν τὴν ἄχαριν » ταύτην χάριν· παρασίτων τὸ πρᾶγμα, μίμων » ὀρχιστῶν, γυναικῶν πορνῶν, πόῤῥω ψυχῆς » ἐλευθέρας· πόῤῥω εὐγενοῦς, καὶ δούλων πόῤ» ρω· εἴτις ἄτιμος, εἴ τις αἰσχρὸς, οὗτος καὶ » εὐτράπελος. (Λόγ. ιζ΄. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.)

Παύσατε καὶ ἀπὸ τοῦ νὰ γελᾶτε, διὰ τὶ τὰ γέλοια εἶναι ἄξια πάλιν ἄλλων γελοίων, καὶ μάλιστα τὰ ἄτακτα, καὶ πορνικὰ γέλοια, ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ἐν τοῖς τετραςίχοις ἰάμβοις.

» Γέλως γέλωτος εὖ φρονοῦσιν ἄξιος.
» Μάλιςα μὲν πᾶς, τὸ πλέον δ' ὁ πορνικός.

Δὲν ἀκούετε πῶς ὁ δίκαιος Ἰὼβ, εἶχε διὰ μεγάλην του ἀρετὴν, ὄχι μόνον τὸ νὰ μὴ γελᾷ αὐτὸς, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ μὴ συναναςρέφεται μὲ τοὺς χορατατζίδες ἐκείνους, ὁποῦ κάμνουσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ γελοῦν· δὶ ὃ καὶ καυχώμενος ἔλεγε· » εἰδὲ ἤμην πεπορευμένος μετὰ γε» λοιαςῶν. (Ἰὼβ. λά. 5.) δὲν ἀκούετε πῶς ὁ προφήτης Ἡσαΐας, καταφρονεῖ ἐκείνους ὁποῦ καταφρονοῦν, καὶ τρυφοῦν, καὶ χαίρουν, καὶ γελοῦν; καὶ λέγει ὅτι ἡ ἁμαρτία αὕτη δὲν θέλει τοὺς συγχωρηθῆ, ἕως οὗ νὰ ἀποθάνουν; καὶ » ἐκάλεσε Κύριος Κύριος Σαβαὼθ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐ» κείνῃ κλαυμὸν, καὶ κοπετόν· αὐτοὶ δὲ ἐποιήσαν« το εὐφροσύνην, καὶ ἀγαλίαμα λέγοντες· φά» γωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν· » ἀνακεκαλυμμένα ταῦτά ἐςιν ἐν τοῖς ὠσὶ Κυ» ρίου Σαβαὼθ, ὅτι οὐκ ἀφεθήσεται ὑμῖν αὕτη ἡ » ἁμαρτία, ἕως ἂν ἀποθάνητε. (Ἡσ. κβ΄. 12.) δὲν ἀκούετε τὸν Σωλομῶντα πῶς καὶ αὐτὸς παραιτεῖτο τὰ γέλοια καὶ ἔλεγεν εἰς αὐτὰ » πε» ριφοράν; τῷ γέλωτι εἶπα περιφοράν. (Ἐκκλ. β΄. 2.) ὡσὰν ὁποῦ περιφέρουν, καὶ περιτρέπουν τὸ σταθερὸν τῆς ψυχῆς, καθὼς ἑρμηνεύει ὁ μέγας Βασίλειος. (Ὅρ. κατὰ πλάτ. ιζ΄.) δὲν ἀκούετε τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον πῶς σᾶς παραγγέλλει, νὰ μεταστρέψετε τὸν γέλωτά σας εἰς πένθος, καὶ τὴν χαράν σας εἰς λύπην καὶ σκυθρωπότητα; » ὁ γέλως ἡμῶν εἰς πένθος μετα» ςραφήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. (Ἰάκωβος. δ΄. 9.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πῶς δύναται τινὰς νὰ μὴ γελᾷ, ἀλλὰ νὰ μὴ λυπῆται. — Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ ἐπαινοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς ὅταν δὲν γελοῦν.

Πῶς δὲ θέλετε ἀποκτήσει τὴν λύπην ταύτην καὶ σκυθρωπότητα; ἐὰν ἐνθυμᾶσθε καθ' ἑκάςην πῶς ἁμαρτήσετε, καὶ πῶς μὲ τὰς ἁμαρτίας σας ἐλυπήσατε τὸν Θεόν· ἐὰν ἔχετε πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν σας τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, καὶ τὸν μεγάλον ἐκεῖνον φόβον, ὁποῦ ἔχει νὰ λάβῃ ἡ ψυχή σας ὅταν χωρίζεται ἀπὸ τὸ σῶμά σας, παριςαμένων τῶν δαιμόνων, καὶ ζητούντων νὰ ἁρπάσουν αὐτὴν νὰ τὴν κατεβάσουν εἰς τὸν ᾅδην· καθὼς λέγει ὁ Ἅγιος Ἐφραὶμ » ἀδελφὲ προσδόκα καθ' » ἑκάςην τὴν ἔξοδόν σου καὶ εὐτρεπίζου πρὸς τὴν » πορείαν ἐκείνην, ἐν ᾗ γὰρ οὐ προσδοκᾷς ὥρᾳ » τὸ φοβερὸν ἐλεύσεται πρόςαγμα· ἐὰν συλλογίζεσθε καθ' ἡμέραν τὴν τρομερὰν, καὶ ἀπροσωπόληπτον κρίσιν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἔχετε νὰ δώσετε ἀπολογίαν καὶ λογαριασμὸν ἀκριβῆ, διὰ ὅσα κακὰ ἔργα ἐπράξατε, διὰ ὅσα κακὰ λόγια ἐλαλήσατε, καὶ διὰ ὅσους πονηροὺς λογισμοὺς ἐβάλλατε εἰς τὸν νοῦν σας· ἐὰν μελετᾶτε ἀκαταπαύςως τὰς μελλούσας κολάσεις, ὁποῦ ἔχουν νὰ λάβουν ὅλοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ δὲν ἐφύλαξαν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· ἤγουν τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸν ἀτελεύτητον σκώληκα, τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων, τῶν ἀπὸ Θεοῦ καὶ τῶν Ἁγίων χωρισμόν, τὴν μετὰ τοῦ διαβόλου, καὶ τῶν δαιμόνων συντροφίαν, καὶ μάλιςα τὴν παντοτεινὴν λύπην, καὶ πένθος ὁποῦ ἔχουν νὰ δοκιμάζουν, ὅσοι εἰς τούτην τὴν ζωὴν αἰσχρολόγουν, καὶ ἐμυθολόγουν, καὶ ἐχοράτευον, καὶ ἐγέλουν· αὐτὰ ἐὰν μελετᾶτε καὶ συλλογίζεσθε πάντοτε ἀδελφοί μου, διώκετε ἀπὸ λόγου σας τοὺς χορατάδες καὶ τὰ γέλοια, καὶ ἀποκτᾶτε τὴν κατὰ Θεὸν λύπην καὶ πένθος, τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ σᾶς προξενήσῃ εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὴν αἰώνιον χαρὰν καὶ εὐφροσύνην, καὶ ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ἔχει νὰ σᾶς προξενήσῃ πολλοὺς ἐπαίνους ἀπὸ τοὺς ἀπίςους καὶ ἐθνικούς· διὰ τὶ αὐτοὶ βλέποντές σας σκυθρωποὺς, κάτω βλέποντας, λυπημένους, συνεςαλμένους, καὶ προσεκτικοὺς, ἔχουν νὰ θαυμάζουν καὶ νὰ λέγουν· ὄντως οἱ Χριςιανοὶ δὲν φαίνονται νὰ εἶναι ἄνθρωποι ἀπὸ τὸν Κόσμον τοῦτον, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλον· οἱ Χριςιανοὶ φαίνονται πῶς καρτεροῦν νὰ ὑπάγουν εἰς ἄλλην πατρίδα, καὶ διὰ τοῦτο ἀποςρέφονται τοῦ Κόσμου τούτου τὰς ἡδονὰς, καὶ δὲν ἀγαποῦν καὶ αὐτοὶ, ὡς οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι, νὰ χορατεύουν, καὶ νὰ γελοῦν· ἐπαινοῦντες δὲ ἐσᾶς τοὺς Χριςιανοὺς οἱ ἄπιςοι, ἐπαινοῦσι μαζὺ καὶ τὸν δεσπότην Χριςὸν, ὁποῦ σᾶς ἐδίδαξεν ἔτσι νὰ πολιτεύεσθε· καὶ μὲ τοιοῦτον τρόπον γίνεσθε αἴτιοι, νὰ ἐπαινῆται ἀπὸ τοὺς ἀπίςους καὶ νὰ δοξάζεται ὁ Χριςός· τὶ δὲ ἄλλο ἠμπορεῖ νὰ γένῃ μακαριώτερον εἰς ἐσᾶς ἀδελφοὶ ἀπὸ τοῦτο; ὅθεν ὁ θεῖος εἶπε Χρυσόςομος· » τί » γὰρ ἂν εἴη μακαριώτερον ἀνθρώπου, ὅταν οὕ» τω πολιτεύηται, ὥςε τοὺς ὁρῶντας ἐκπλήτ» τεσθαι καὶ λέγειν· δόξα σοι ὁ Θεός· ποταποὶ » εἰσὶν οἱ Χριςιανοί; πόσην ἐπιδείκνυνται φιλοσο» φίαν; πῶς ὑπερορῶσι τῶν παρόντων; πῶς ἅ» παντα σκιὰ αὐτοῖς καὶ ὄναρ νενόμιςαι; καὶ » οὐδενὶ τῶν ὁρωμένων προσετήκασιν; ἀλλὰ κα» θάπερ ἐν ξένῃ πολιτευόμενοι, οὕτως ἅπαντα » διαπράττονται; (Λόγ. ζ'. εἰς τὴν γέννεσ.)

Πῶς, καὶ ἕως πόσον πρέπει τινὰς νὰ διαλύῃ τὴν σκυθρωπότητα εἰς χαροποιὰν κατάςασιν.

Ναὶ δὲν τὸ ἀρνοῦμαι ὅτι ἀκολουθοῦν εἰς τὸν Κόσμον τοῦτον πολλὰ παράξενα πράγματα, τὰ ὁποῖα κάμνουσι τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ γελάσουν· ναὶ τὸ ἠξεύρω, ὅτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ εὑρίσκεται ὁ ἄνθρωπος πάντοτε σκυθρωπὸς καὶ κατηφὴς, ἀλλὰ κάποτε χρειάζεται καὶ νὰ διαλύῃ τὴν σκυθρωπότητα, εἰς χαροποιὰν κατάςασιν, μὲ φαιδρὰ λόγια· ὅταν λοιπὸν τύχωσι τοιαῦτα ἄξια γέλωτος πράγματα, μὴ καγχάζετε ἀδελφοὶ, μηδὲ ὑψώνετε τὴν φωνήν σας ἀπὸ τὸν γέλωτα· μωρῶν γὰρ τοῦτο καὶ ἀπαιδεύτων ἀνθρώπων ἴδιον· ἀλλὰ ἀρκεῖσθε μόνον

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἕως εἰς τὸ νὰ μειδιᾶτε καὶ νὰ χαμογελᾶτε, ὡς φρόνιμοι καὶ γνωστικοὶ, καθὼς λέγει ὁ σοφὸς Σειρὰχ » μωρὸς ἐν γέλωτι ἀνυψοῖ φωνὴν αὐτοῦ· » ἀνὴρ δὲ πανοῦργος, (ἤτοι φρόνιμος) μόλις » ἡσυχῇ μειδιάσει. (Σειρ. κά. 20) καὶ τοῦτο δὲ τὸ χαμογέλασμα νὰ τὸ κάμνετε, διὰ νὰ δείξετε μὲ αὐτὸ τὴν χαροποιὰν διάθεσιν τῆς καρδίας σας, καὶ νὰ πληρώσετε τὸ γεγραμμένον ἐκεῖνο, ὅτι, » καρδίας εὐφραινομένης πρόσωπον » θάλλει. (Παρ. ιέ. 14.) ἔτσι σᾶς παραγγέλει ὁ μέγας Βασίλειος νὰ κάμνετε » ἄχρι μὲν γὰρ » μειδιάματος φαιδροῦ τὴν διάχυσιν τῆς ψυχῆς » ὑποφαίνειν, οὐκ ἀπρεπὲς, ἐγκαγχάζειν δὲ τῇ » φωνῇ καὶ ἀναβράζεσθαι τὸ σῶμα, οὐ τοῦ κα» τεσταλμένου τὴν ψυχὴν, οὐδὲ τοῦ δοκίμου, » οὐδὲ τοῦ περικρατῶς ἔχοντος ἑαυτοῦ· (Ὅρα. κατὰ πλάτ. ιζ΄.) τέτοιον χαμογέλασμα ἔκαμε καὶ ὁ προφήτης Δανιὴλ, ὅταν τοῦ εἶπεν ὁ Βασιλεὺς Κύρος πῶς τόσα τρώγει καὶ πίνει ὁ Θεὸς ὁ Βὴλ, καθὼς εἶναι γεγραμμένον » καὶ εἶπε Δα» νιὴλ γελάσας· μή πλανῶ Βασιλεῦ. (Βὴλ καὶ δράκων. 7.) καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ὅπου εὑρίσκεται γεγραμμένον εἰς τὴν θείαν γραφὴν ἡ λέξις, γέλως, καὶ γελῶ, τὰ ὀνόματα ταῦτα δηλοῦσιν, ὄχι τὸν καγχασμὸν τοῦτον καὶ ἀπαίδευτον γέλωτα· ἀλλὰ τὴν χαρὰν τῆς ψυχῆς, καὶ φαιδρὰν διάθεσιν, ὡς ἑρμηνεύει ὁ μέγας Βασίλειος. (Ὅρα. κατὰ πλάτ. ιζ΄.) ὁμοίως καὶ ὅταν ἔχετε χρείαν ἀδελφοὶ, νὰ διαλύσετε τὴν σκυθρωπὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς σας, εἰς ἱλαρότητα μὲ λόγια χαροποιὰ, μὴ λαλεῖτε εὐτράπελα, καὶ χορατάδες· ἀλλὰ ἂς ἦναι ὁ λόγος σας φαιδρὸς καὶ χαροποιὸς, ὅμως ἀρτυμένος μὲ ἅλας Χριστιανικὸν, καὶ μὲ χάριν Εὐαγγελικὴν, ἵνα εὐωδιάζῃ καὶ εὐφραίνῃ διπλᾶ ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν ἀκροάζεται· δηλαδὴ καὶ μὲ τὴν ἄνεσιν καὶ μὲ τὴν σύνεσιν, καθὼς ὁ αὐτὸς μέγας Βασίλειος σᾶς παραγγέλει λέγων· » εἰ δέ που καὶ » δέοι ὥστε μικρὸν ὑπανεῖναι τὸ σκυθρωπὸν, διὰ » τῶν λόγων φαιδρύνεσθαι, ἔστω ὁ λόγος ὑμῶν » χάριτος γέμων πνευματικῆς, καὶ τῷ εὐαγγε» λικῷ ἅλατι ἠρτυμένος, ἵνα τῆς ἔνδοθεν σοφῆς » οἰκονομίας, τὴν εὐωδίαν ἐπιφέρηται, καὶ δι» πλῶς εὐφραίνῃ τὸν ἀκροατὴν, τῇ τε ἀνέσει, » τῇ τε συνέσεως χάριτι. (διάταξ. ἀσκητικ. ιβ΄.)

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν πρέπει νὰ χορατεύουν καὶ νὰ γελοῦν.

Πάντοτε λοιπὸν καὶ εἰς κάθε καιρὸν, πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἦναι συνεσταλμένοι, καὶ νὰ μὴ χορατεύουν οὔτε νὰ γελοῦν· ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα τοῦτο πρέπει νὰ φυλάττουν ὅταν εὑρίσκωνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸν Ἅγιον Ναὸν τοῦ Θεοῦ· διατὶ ἡ Ἁγία Ἐκκλησία εἶναι ὁ ξεχωριστὸς τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ μέγας, καὶ φοβερὸς Θεὸς κατοικεῖ, καὶ ἐκεῖ διὰ τὴν ἀγάπην τῶν ἁμαρτωλῶν, θυσιάζεται καθ' ἑκάστην· διατὶ εἰς τὸν θεῖον Ναὸν ἀοράτως εὑρίσκονται οἱ οὐράνιοι Ἄγγελοι, περιπατοῦντες καὶ ἀπογράφοντες τοὺς Χριστιανοὺς ἐκείνους, οἵτινες μετὰ φόβου καὶ εὐλαβείας, προσφέρουν τὰς εὐχάς των εἰς τὸν Θεόν· ὅθεν ἀκολούθως καὶ οἱ Χριστιανοὶ ὁποῦ ἐμβαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ νομίζουν πῶς ἐμβαίνουν εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον οὐρανὸν, τοῦ ὁποίου τύπον καὶ εἰκόνα ἔχει ὁ θεῖος Ναὸς, καὶ μὲ μεγάλον φόβον πρέπει νὰ στέκωνται ὡσὰν νὰ παραστέκωνται ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἐτάζοντος καρδίας καὶ νεφροὺς, καὶ μὲ δάκρυα καὶ ἀναστεναγμοὺς, νὰ προσφέρουν τὰς προσευχάς των εἰς τὸν Θεὸν, ἵνα ἵλεον εὕρωσιν αὐτὸν εἰς τὰς ἁμαρτίας των· ἐὰν δὲ συνομιλοῦν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ χορατεύουν, καὶ γελοῦν, οὗτοι, ὄχι μόνον δὲν λαμβάνουν τὸ αἴτημά τους, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἅπαντος κινοῦν τὸν Θεὸν, εἰς περισσοτέραν ἀγανάκτησιν κατ' ἐπάνω των· διατὶ, ἀνίσως παροργίζῃ τὸν Θεὸν ἐκεῖνος ὁποῦ μόνον ἐν ἀμελείᾳ προσεύχεται, ἔχωντας τὸν νοῦν του ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον λέγοντα· » ἐπικαλεῖσθαι δεῖ, μὴ ῥαθύμως, μὴ μετεωρι» ζομένῳ τῷ νῷ, ὧδε κἀκεῖσε· ὁ γὰρ τοιοῦτος

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» οὐ μόνον οὐ λήψεται τὸ αἴτημα, ἀλλὰ καὶ » μειζόνως παροξύνει τὸν Δεσπότην· (Ἀσκητ. διάταξ. ά.) ἂν λέγω ὁ ἀμελῶς προσευχόμενος, παροργίζῃ καὶ θυμόνῃ τὸν Θεὸν, πόσῳ μᾶλλον τὸν παροργίζει ἐκεῖνος ὁποῦ καὶ συνομιλεῖ, καὶ χορατεύει, καὶ γελᾷ, ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς;

Τί κάμνεις μωρὲ καὶ ἀσύνετε Χριστιανέ; μὲ τὸν Θεὸν συνομιλεῖς, καὶ ἐσὺ χορατεύεις; ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ παραστέκεσαι, καὶ ἐσὺ γελᾷς; ὁ ἱερεὺς στέκει μὲ φόβον καὶ τρόμον, καὶ ἀναφέρει τὰς προσευχάς σου, καὶ ἐσὺ καταφρονεῖς, καὶ δὲν ἀκούεις τῆς γραφῆς ὁποῦ λέγει· » ἴδετε οἱ » καταφρονηταὶ καὶ ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε » θαυμάσια καὶ ἀφανίσθητε; (Ἀββακ. ά. 5.) ἦλθες διὰ νὰ ἡμερώσῃς τὸν Θεὸν μὲ τὴν προσευχήν σου, καὶ ἐσὺ περισσότερον τὸν θυμόνεις μὲ τοὺς χορατάδες καὶ γέλοιά σου; καὶ οὕτω γίνεται ἡ προσευχή σου εἰς ἁμαρτίαν, καθὼς λέγει ὁ προφήτης Δαβίδ· (Ψαλ. ρή. 7.) καὶ ἐσὺ μὲν, ἐὰν τύχῃ νὰ ἔμβῃς μέσα εἰς τὰ βασίλεια, συμμαζόνεις καὶ τὸν νοῦν σου, καὶ τὰ ὀμμάτιά σου, καὶ τὴν γλῶσσαν σου, καὶ μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐμβαίνωντας, ὁποῦ εἶναι ἄλλος οὐρανὸς, συνομιλεῖς μὲ τὸν ἕνα καὶ μὲ τὸν ἄλλον, καὶ γελᾷς καὶ χορατεύεις; ὢ τῆς μεγάλης σου ἀθεοφοβίας! ὅθεν δίκαιον εἶχεν ὁ θεῖος Χρυσόστομος νὰ παραπονῆται καὶ νὰ λέγῃ, πῶς ἔγινε γέλως καὶ χορατάδες τῶν Χριστιανῶν ἡ πολιτεία· πῶς ἡ Ἐκκλησία ἐγέμωσεν ἀπὸ γέλοια· καὶ πῶς πανταχοῦ χορεύει ὁ διάβολος, καὶ ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς ἐκυρίευσε· » γέλως γέγονε τὰ ἡμέ» τερα καὶ πολιτισμὸς καὶ ἀστειότης· οὐδὲν εὐ» σταθὲς, οὐδὲν στιβαρόν· γέλωτος ἐμπέπλησαι ἡ » Ἐκκλησία· καὶ τὸ θαυμαστὸν, ἐν αὐτῷ τῷ » καιρῷ τῆς εὐχῆς οὐ παύονται πολλοὶ τοῦ γε» λᾶν· πανταχοῦ χορεύει ὁ διάβολος· πάντας » ἐνεδύσατο· πάντων κρατεῖ· (Λόγ. ιέ. εἰς τὴν πρὸς Ἑβρ.) φοβηθῆτε λοιπὸν ἀδελφοὶ δι᾽ ἀγάπην Θεοῦ, καὶ δι᾽ ἀγάπην τῆς ψυχῆς σας, καὶ πα-σατε ἀπὸ τὴν μεγάλην ταύτην παρανομίαν· καὶ ἂν ἄλλο τι δὲν ἐντραπῆτε, κἂν ἐντραπῆτε αὐτὰ τὰ ἴδια χείλη καὶ τὴν γλῶσσαν σας, μὲ τὰ ὁποῖα κοινωνεῖτε τὰ θεῖα Μυστήρια, καὶ βάφετε τὴν γλῶσσαν σας μὲ τὸ πολύτιμον αἷμα τοῦ Χριστοῦ, διατὶ εἶναι πρᾶγμα ὀλεθριώτατον, τὴν τοιαύτην σας γλῶσσαν, ὁποῦ ἔγινε χρυσῆ, νὰ τὴν κάμνετε ὄργανον τῶν αἰσχρολογιῶν, καὶ μυθολογιῶν, καὶ χορατάδων, καὶ γελοίων, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος· » καὶ γὰρ ὀλέθριον » τὴν διακονουμένην γλῶτταν μυστηρίοις οὕτω » φρικωδεστάτοις, καὶ αἵματι φοινιχθεῖσαν τοι» οὕτῳ, καὶ χρυσῆν γενομένην μάχαιραν, ἐπὶ » λοιδορίας, καὶ εὐτραπελίας μετάγειν· (Ἀνδριάν. κά.) διατὶ εἰς ὅλον τὸ ὕστερον εἶναι καὶ κίνδυνος, μήπως παραχωρήσῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ ἐσᾶς διὰ τὰς αἰσχρολογίας, καὶ μυθολογίας, καὶ χορατάδες, καὶ γέλοια ὁποῦ λέγετε καὶ κάμνετε, καὶ ἔτσι εὕρῃ ἄδειαν ὁ διάβολος, καὶ ἔμβῃ μέσα σας, καὶ σᾶς δαιμονίσῃ· ἢ τὸ ὀλιγώτερον ὀλιγώτερον, σπείρῃ εἰς τὴν καρδίαν σας τὰ ζιζάνιά του· ἔτσι σᾶς φοβερίζει πῶς θέλετε πάθῃ ἂν δὲν διορθωθῆτε, ὁ θεῖος Χρυσόστομος, λέγων· » φοβήθητι, μὴ, σοῦ γελῶντος ὁ Δεσ» πότης ὀργίζεται ὁ τοὺς κλαίοντας μακαρίσας, » τοὺς δὲ γελῶντας ταλανίσας· μὴ τὸν ἐκκε» χυμένον γέλωτα ἀφοβίαν Θεοῦ, καὶ λήθην » τῶν συμφερόντων ὁ διάβολος εὑρὼν, ἐπιβῆ » τῇ ψυχῇ σου, καὶ σπείρῃ τὰ ἑαυτοῦ ζιζάνια. (Λόγ. ὅτι οὐ χρὴ εὐτραπελίζειν τὸν ἀσκητ.)

Ὅτι οὐδὲ οἱ ἱερωμένοι δὲν πρέπει νὰ αἰσχρολογοῦν, ἢ νὰ μυθολογοῦν, καὶ νὰ χορατεύουν, καὶ νὰ γελοῦν.

Ἔγινε λοιπὸν φανερώτερον καὶ αὐτοῦ τοῦ ἡλίου, ἀπὸ ὅσα εἴπομεν ἕως τῶρα, ὅτι εἶναι ἐμποδισμένον ἀπὸ ὅλους ἁπλῶς τοὺς λαϊκοὺς Χριστιανοὺς, τὸ νὰ αἰσχρολογοῦν, καὶ νὰ μυθολογοῦν, καὶ νὰ χορατεύουν, καὶ νὰ γελοῦν· ἀνίσως δὲ ταῦτα εἶναι ἐμποδισμένα ἀπὸ τοὺς λαϊκοὺς, πόσῳ μᾶλλον εἶναι ἐμποδισμένα, ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, καὶ διακόνους καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πάντας τοὺς κληρικούς; διὰ τὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ διδάσκαλοι καὶ τὸ καλὸν παράδειγμα τῶν λαϊκῶν, καὶ εἰς τὰ ἔργα, καὶ εἰς τὰ λόγια, καὶ εἰς ὅλα τὰ πάντα· αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων εἰς τὰ χείλη, πρέπει νὰ εὑρίσκωνται, ὄχι αἰσχρολογίαι καὶ μυθολογίαι· μὴ γένοιτο! ἀλλὰ ἡ θεία γνῶσις τῶν πνευματικῶν μυςηρίων· καὶ ἀπὸ τὸ ςόμα τῶν ὁποίων πρέπει νὰ προφέρωνται, ὄχι χορατάδες καὶ γέλοια· ὁ Θεὸς φυλάξοι! ἀλλὰ ὁ Νόμος ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ· ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ εἶναι Ἄγγελοι τοῦ Παντοκράτορος Θεοῦ, καθὼς τὸ λέγει ὁ Μαλαχίας· » χείλη ἱερέως φυλάξεται γνῶσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ ςόματος αὐτοῦ, διότι Ἄγγελος Κυρίου Παντοκράτορος ἐςίν· (Μαλ. β΄· ζ.) τὸ ὑψηλὸν τάγμα τῶν ἱερωμένων πρέπει νὰ προσέχουν νὰ μὴ λαλοῦν εὐτράπελα λόγια, πάντοτε μὲν καὶ εἰς κάθε τόπον, καὶ ἔσω τοῦ οἴκου των, καὶ ἔξω, καὶ πανταχοῦ· ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιςα, ὅταν εὑρίσκωνται ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ βήματι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἱερᾶς καὶ κοινῆς προσευχῆς· ὅτε, καὶ ὅπου, πρέπει νὰ παραςέκουν ὡς οἱ Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ οἱ ἐν τῷ οὐρανῷ μετὰ φόβου καὶ τρόμου, χωρὶς νὰ συνομιλοῦν πρὸς ἀλλήλους μὲ τελειότητα, ἵνα μὴ γίνωνται σκάνδαλον, καὶ κακὸν παράδειγμα εἰς τὸν ἔξω ἐςῶτα λαόν.

Ὅτι οὐδὲ οἱ μοναχοὶ πρέπει νὰ αἰσχρολογοῦν, ἢ νὰ μυθολογοῦν, οὔτε νὰ χορατεύουν, καὶ νὰ γελοῦν.

Ἀνίσως δὲ πάλιν ἦναι ἐμποδισμένον ἀπὸ τοὺς ἱερωμένους καὶ κληρικοὺς, τὸ νὰ αἰσχρολογοῦν, καὶ νὰ μυθολογοῦν, καὶ νὰ χορατεύουν, καὶ νὰ γελοῦν, πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἀσυγκρίτως μᾶλλον, εἶναι ἐμποδισμένον ἀπὸ τοὺς καλογήρους καὶ μοναχούς· διὰ τὶ οἱ μοναχοὶ, καθὼς πρέπει νὰ ἔχουν σῶμα παρθένον, ἔτζι πρέπει νὰ ἔχουν καὶ ςόμα καθαρὸν ἀπὸ κάθε αἰσχρολογίαν, καὶ μυθολογίαν, ἀπὸ κάθε εὐτραπελίαν, καὶ γελοιασμὸν, καθὼς ὁρίζει τὸν μοναχὸν ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· » μοναχὸς ἐςὶ βία φύσεως διηνεκῆς, » ἡγνισμένον σῶμα, κεκαθαρμένον ςόμα, καὶ » πεφωτισμένος νοῦς· διὰ τὶ τὸν ἀληθινὸν μοναχὸν συνιςᾷ ὁ οὐράνιος πόθος, καὶ ἡ ἔνθεος πολιτεία, κατὰ τὸν Ἅγιον Ἐφραὶμ, καὶ ὄχι ἡ χαραῖς τοῦ Κόσμου τούτου καὶ ἡ εὐτραπελίαις· » καὶ μοναχὸν οὐχ ἡ κουρὰ καὶ ἡ περιβολὴ συνίςησιν, ἀλλ᾽ ὁ οὐράνιος πόθος, καὶ ἡ « ἔνθεος πολιτεία· ἐν τούτοις γὰρ ὁ βίος ἄριςος « φαίνεται· (Περὶ πνευματικοῦ βίου.) καὶ διὰ τὶ τῶν μοναχῶν καὶ τὸ ὄνομα εἶναι πενθικὸν, καὶ ὁ τόπος ὅπου κάθονται, εἶναι πενθικὸς, καὶ ἡ πρᾶξίς των εἶναι τὸ παντοτινὸν πένθος, καὶ ὁ κλαυθμὸς, καὶ τὰ δάκρυα· καθὼς λέγει ὁ Ἅγιος Ἰσαὰκ· » αὐτὸ γὰρ τὸ κάθισμα τοῦ μοναχοῦ, καὶ ἡ μόνωσις αὐτοῦ, τὴν ὁμοίωσιν τῆς » ἐν τῷ τάφῳ διαγωγῆς, τῆς ἀπεχούσης ἀπὸ τῆς » χαρᾶς τῶν ἀνθρώπων, διδάσκει αὐτόν· ὅτι τὸ » πένθος ἐςὶν ἡ πρᾶξις αὐτοῦ· καὶ αὐτὴ γὰρ ἡ » ἐπωνυμία τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, εἰς τοῦτο καὶ » παρακαλεῖ, καὶ προτρέπεται αὐτόν· πενθικὸς » γὰρ ὀνομάζεται· τουτέςι πικρὸς τῇ καρδίᾳ· (Λόγ· πέ. Σέλ. 503.) ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ μαῦρα φορέματα τοῦ μοναχοῦ, δηλοῦσιν, ὅτι πρέπει νὰ κλαίῃ, καὶ νὰ πενθῇ κατὰ τὸν τῆς Κλίμακος λέγοντα· » πεισάτω σε πρὸς ἐργασίαν πένθους κἂν αὐτό σου τὸ ἔνδυμα· πάντες » γὰρ οἱ νεκροὺς θρηνοῦντες, μέλανα περιβάλλονται. (Λόγ. ζ΄.) πῶς λοιπὸν ὁ μοναχὸς ὁ ἔργον παντοτινὸν ἔχων, τὸν κλαυθμὸν, καὶ τὰ δάκρυα, δύναται διὰ νὰ χορατεύῃ, καὶ νὰ γελᾷ; τοῦτο εἶναι παντελῶς ἀνοίκειον, ἀσύμφωνον, καὶ ἀνάρμοσον εἰς τὴν πολιτείαν του. διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ἐν τῇ ιϐ. ἀσκητικῇ διατάξει, διδάσκει νὰ μὴ λαλῇ εὐτραπελίας ὁ ἀσκητὴς, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτοῦ κανονίζει τὸν μοναχὸν, ὁποῦ λαλήσῃ εὐτράπελα, ἢ ἀργολογήσῃ, νὰ μὴ πέρνῃ ἀντίδωρον. » Εἴ τις » εὐτράπελα λαλῶν, ἢ ἀργολογῶν, γενέσθω ἀ» πευλογίας· καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος ὁλόκληρον [illegible]ον γράφει, ὅτι οὐ δεῖ, εὐτραπελίζειν τὸν ἀ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σκητήν· καὶ ἐν τῇ ι έ. ὁμιλίᾳ εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους· » γελᾷς, φησὶν, ὅλως, καὶ διαχεῖς τὸ πρόσωπον, ὁ μονάζων; ὁ ἐςαυρωμένος; ὁ πενθῶν; γελᾷς εἰπέ μοι;

Ἐπίλογος. —Ὅτι δὲν πρέπει νὰ λέγῃ τινάς· καὶ τί εἶναι τοῦτο; ἢ τί εἶναι ἐκεῖνο;

Ὅλοι λοιπὸν καὶ ἱερωμένοι, καὶ κληρικοὶ, καὶ μοναχοὶ, καὶ λαϊκοὶ, ἂς προσέχωμεν διὰ νὰ φυλαττώμεθα, ὅσον τὸ δυνατόν μας, ἀπὸ τὰς αἰσχρολογίας, καὶ μυθολογίας· ἀπὸ τοὺς χορατάδες καὶ γέλοια, ςοχαζόμενοι πῶς ὁ καιρὸς τῆς ζωῆς μας εἶναι ςενὸς καὶ ὀλίγος, καὶ πρέπει νὰ τὸν ἐξοδεύωμεν εἰς τὸ νὰ πενθοῦμεν τὰς ἁμαρτίας μας, καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα ἀναγκαῖα ἔργα τῆς σωτηρίας μας· ἀπερνᾷ γὰρ καὶ φθείρεται ὁ Κόσμος οὗτος, καὶ μαζὶ μὲ τὸν Κόσμον, ἀπερνοῦν καὶ φθείρονται, καὶ οἱ χορατάδες καὶ τὰ γέλοια τῶν ἀνθρώπων, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόςολος Παῦλος. » ὁ καιρὸς συνεςαλμένος » ἐςὶν, ἵνα καὶ οἱ χαίροντες, ὡς μὴ χαίροντες » ὦσι, καὶ οἱ χρώμενοι τῷ Κόσμῳ τούτῳ, ὡς μὴ » καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ » Κόσμου τούτου. (ά. Κορ. ζ'. 29.) πόσοι ἐχοράτευσαν; πόσοι ἐγέλασαν; ἀλλὰ τί ἐκέρδησαν ἀπὸ τοὺς χορατάδες καὶ τὰ γέλοια; οὐδέν· διὰ τὶ τῶρα εἶναι κόκκαλα γυμνὰ εἰς τοὺς τάφους, καὶ αἱ ψυχαί των μετανοοῦν, διὰ τὶ ἐξώδευσαν τὸν καιρόν τους εἰς τὸ νὰ χορατεύουν καὶ νὰ γελοῦν, καὶ δὲν τὸν ἐξώδευσαν εἰς τὸ νὰ κλαίουν διὰ τὰς ἁμαρτίας των, ἵνα τῶρα ἔχουν χαρὰν εἰς τοὺς οὐρανούς· ὁ Κόσμος οὗτος ὀνομάζεται κοιλὰς τοῦ κλαυθμῶνος· ὅθεν ἐσεῖς μὴ θελήσετε νὰ τὸν κάμνετε κοιλάδα τῶν γελοίων καὶ χορατάδων· μήμε γελάσετε διὰ τὶ σᾶς ἐμποδίζω νὰ μὴ γελᾶτε, ἵνα μὴ ὁμοιωθῆτε μὲ τοὺς φρενήρεις καὶ ἀνοήτους, οἵ τινες περιγελοῦν ἐκείνους ὁποῦ ζητοῦν νὰ τοὺς ἰατρεύσουν· μὴ γελῶντες κάμνετε τὰ κακὰ, τάχα διὰ νὰ φύγετε τὸν ἐλεγμὸν τῆς συνειδήσεως, ὡς λέγει ὁ Σολομών· » ἐν γέλωτι ἄφρων πράσσει κακά. (Παρ. ί 24.) ἵνα μὴ καὶ γελῶντες ὑπάγητε εἰς τὴν κόλασιν, καθὼς εἶπεν ἕνας πατήρ· ἐὰν ὅμως τινὰς ἀπολόγου σας ἀδελφοὶ, παρακινούμενος ἀπὸ τὸν διάβολον, καὶ ἀπὸ τὴν κακὴν συνήθειαν, ἤθελε γελασθῇ καμμίαν φορὰν, νὰ λαλήσῃ εὐτραπελίας καὶ χορατάδες, ἢ νὰ γελάσῃ, σᾶς παρακαλῶ πολλὰ ἐν Κυρίῳ, μὴ εἰπῆτε ἐκεῖνον τὸν θεομίσητον, καὶ κατηραμένον λόγον τάχα διὰ νὰ παρηγορῆτε τὸν λογισμόν σας· καὶ τί εἶναι ἂν ἐχοράτευσα; τί κακὸν ἔκαμα ἂν ἐγέλασα; διὰ τὶ αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι τοῦ διαβόλου, ὁποῦ δὲν θέλει νὰ ὁμολογήσῃ πῶς σφάλλει, ἀλλὰ καταφρονεῖ ὅλα τὰ κακὰ, καὶ οὐδέποτε μετανοεῖ· καὶ διὰ τὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν λόγον, ὅλοι οἱ σημερινοὶ αἱρετικοὶ, καὶ ἄθεοι, ἔπεσαν εἰς τὰς αἱρέσεις καὶ ἀθείας· καθὼς πρὸ ἐμοῦ σᾶς παρακαλεῖ ὁ μέγας τῆς μετανοίας κήρυξ Χρυσόςομος λέγων· » δὶ ὃ » παρακαλῶ πάντα ποιεῖν, ὥςε μὴ τούτῳ τῷ » ψυχοφθόρῳ λογισμῷ παραμυθουμένους ἑαυτοὺς, » πᾶσαν ἐπεισάγειν πονηρίαν, λέγοντας· τί πα» ρὰ τοῦτο; καὶ τί παρ' ἐκεῖνο; τὰ γὰρ μυρία κα» κὰ ἐντεῦθεν. (Ὁμιλ. πς. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) ἀλλὰ ἐὰν ἐξ ἀπροσεξίας ποτὲ, χορατεύσητε, ἢ γελάσητε, νὰ μετανοῆτε πρῶτον εἰς τὸν Θεὸν, καὶ νὰ ζητῆτε συγχώρησιν διὰ τὰ ἁμαρτήματα ταῦτα, καὶ μάλιςα ὅταν πηγαίνετε νὰ κοιμηθῆτε· καθὼς καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ τοῦτο σᾶς παραγγέλλει νὰ κάμνετε λέγων· » ἃ λέγε» τε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἐπὶ ταῖς κοίταις » ὑμῶν κατανύγητε· (Ψαλ. δ'.) ἐὰν γὰρ, λέγει ὁ ἠγαπημένος μαθητὴς, ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρ» τίας ἡμῶν, πιςὸς ἐςὶ καὶ δίκαιος ὁ Κύριος, » ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας· (ά. Ἰωάνν. ά. 8.) λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· » σφάλματος » μὴ περιφρόνει, κἂν μικρότερον παντὸς κνω» δάλου ἢ· ἀλλὰ σπεῦδε μᾶλλον πρὸς τὴν διὰ » μετανοίας ἐπανόρθωσιν, κἂν πολλοὶ σφάλ» λωνται πολλὰ, μικρά τε καὶ μείζονα, καὶ » μένωσιν ἀμετανόητοι. (Λόγ. ἀσκητικῷ.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι περισσότερον πρέπει νὰ φυλάττεται τινὰς ἀπὸ τὰ μικρὰ πάρεξ ἀπὸ τὰ μεγάλα.

Καὶ δεύτερον νὰ τὰ ἐξομολογεῖσθε εἰς τὸν πνευματικὸν, καὶ παρ᾽ ἐκείνου νὰ λαμβάνετε τὴν συγχώρησιν, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς, νὰ προφυλάττεσθε καὶ νὰ βάνετε προσοχὴν, καὶ βίγλαν εἰς τὸν ἑαυτόν σας, διά νὰ μὴν κάμετε πάλιν τὰ ἴδια· ἕως ὁποῦ ὀλίγον κατ᾽ ὀλίγον νὰ τὰ ἀποκόψετε τελείως μὲ τὴν καλὴν συνήθειαν διὰ τῆς θείας χάριτος· καὶ ἀνίσως πρέπει νὰ εἰπῶ καὶ ἕνα λόγον θαυμαστὸν· περισσότερον, ἀδελφοὶ, νὰ ἐπιμελῆσθε νὰ φυλάττεσθε ἀπὸ τὰ μικρὰ ταῦτα ἁμαρτήματα, παρὰ ἀπὸ τὰ μεγάλα· διατὶ ἀπὸ τὰ μεγάλα, εὔκολα ἠμπορεῖ νὰ φυλαχθῇ ὁ ἄνθρωπος, διατὶ δὲν τὰ καταφρονεῖ· εἰς δὲ τὰ μικρὰ εὐκολώτερα πίπτει, διατὶ τὰ καταφρονεῖ· καὶ ἔπειτα τὰ μικρὰ γίνονται μεγάλα διὰ τὴν καταφρόνησιν, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον· » εἰ γὰρ χρή τι καὶ θαυμαστὸν εἰ» πεῖν, οὐ τοσαύτης δεῖται σπουδῆς τὰ μεγάλα » πλημμελήματα, ὡς τὰ μικρὰ καὶ εὐτελῆ. » ἐκεῖνα μὲν γὰρ, αὐτὴ ἡ φύσις τῆς ἁμαρτίας, » ἀποστρέφεσθαι παρασκευάζει· τὰ δὲ μικρὰ, » αὐτῷ τούτῳ εἰς ῥαθυμίαν ἐμβάλλει, καὶ οὐκ » ἀφίησι γενναίως διαναστῆναι πρὸς τὴν αὐτῶν » ἀναίρεσιν· διὸ καὶ ταχέως γίνεται μεγάλα, » καθευδόντων ἡμῶν· (Ὁμιλ. πς΄. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) ἵνα μὲ τὴν ἐπιμέλειαν ὁποῦ δείξετε εἰς τὰ μικρὰ ταῦτα καὶ εὐτελῆ φαινόμενα ἁμαρτήματα, εὐκόλως λυτρωθῆτε καὶ ἀπὸ τὰ μεγάλα. καθὼς λέγει ὁ θεῖος Ἰσαάκ· » δεῖξον » τῷ ἐχθρῷ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὸ δοκίμι» όν σου ἐν τοῖς μικροῖς, ἵνα μὴ ζητήσῃ παρὰ » σοῦ τὰ μεγάλα· (Λόγ. κς΄. Σελ. 165.) καὶ οὕτως ἐπιτύχετε τῆς αἰωνίου μακαριότητος, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Η΄.

Διαλαμβάνων, ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ τεχνῖται, πρέπει κατὰ Θεὸν, καὶ χωρὶς κἀμμίαν κακίαν νὰ δουλεύουν τὰς τέχνας των.

Προοίμιον. — Πόσαις εἶναι ἡ κυριώτεραις μηχαναῖς τοῦ διαβόλου.

Πολλαῖς, καὶ διάφοραις εἶναι ἡ μηχαναῖς τοῦ μισοκάλου διαβόλου, εὐλογημένοι ἀδελφοὶ, μὲ τὰς ὁποίας πολεμεῖ νὰ ἀπολέσῃ τὰς ψυχὰς τῶν Χριστιανῶν· ἀπὸ τὰς πολλὰς ὅμως τρεῖς εἶναι ἡ κυριώτεραις· πρώτη μηχανή του εἶναι, τὸ νὰ πολεμῇ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς Χριστιανοὺς, νὰ μὴ κάμουν τελείως τὸ καλόν· δευτέρα μηχανή του εἶναι, ἀφ᾽ οὗ νικηθῇ, καὶ δὲν ἠμπορέσῃ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ, τὸ νὰ πολεμῇ νὰ μὴ τοὺς ἀφήσῃ νὰ κάμουν τὸ καλὸν ἐκεῖνο ὁποῦ ἄρχισαν, κατὰ Θεὸν, καὶ καθὼς πρέπει· τρίτη δὲ μηχανή του εἶναι, τὸ νὰ κάμνῃ τοὺς χριστιανοὺς, ἀφ᾽ οὗ τελειώσουν τὸ καλὸν ἐκεῖνο κατὰ Θεὸν, νὰ ὑπερηφανεύωνται, καὶ νὰ κενοδοξοῦν, διὰ τὸ καλὸν ὁποῦ ἔκαμαν, ἵνα διὰ τῆς ὑπερηφανίας χάσωσι τὸν μισθόν τους· ἔτσι ἀποφαίνεται ὁ ἀρχιτέκτων τῆς Οὐρανίου κλίμακος πανόσιος Ἰωάννης· » τρεῖς ἡμῖν βοθύνους οἱ δαίμονες ὀρύσ» σουσι· καὶ πρῶτον μὲν παλαίουσιν, ἵνα τὸ ἀ» γαθὸν κωλύσωσι γενέσθαι· δεύτερον δὲ, μετὰ » τὴν πρώτην αὐτῶν ἧτταν, ἵνα μὴ κατὰ Θεὸν » τοῦτο γένηται· ὅταν δὲ καὶ τούτου οἱ κλέπ» ται τοῦ σκοποῦ ἀποτύχωσι, τότε λοιπὸν ἡσυ» χίως ἐπιστάντες ἐν τῇ ἡμετέρα ψυχῇ, μακα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ρίζουσιν ἡμᾶς, ὡς κατὰ Θεὸν πολιτευομένους. (Λόγ. κς'. περὶ διακρίσεως.)

Τώρα (διὰ νὰ φέρωμεν τὴν θέσιν μας εἰς ὑπόθεσιν, καὶ τὸ καθόλου εἰς τὸ μερικὸν) ἠξεύρωντας ὁ διάβολος πῶς τὸ νὰ δουλεύῃ τινὰς τέχνην, καὶ νὰ ζῇ μὲ τὸν κόπον τῶν χειρῶν του, εἶναι πρᾶγμα καλὸν, καὶ ὠφέλιμον, διατὶ συμμαζώνει τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τὸν κάμνει νὰ λείπῃ ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ τὰς ἁμαρτίας, καθὼς λέγει ὁ Σολομών· » τῷ ἁμαρτάνοντι ἔ» δωκεν ὁ Θεὸς περισπασμὸν τοῦ προσθεῖναι, » καὶ τοῦ συναγαγεῖν. (Ἐκκλ. β' 26.) ἠξεύρωντας πῶς τὸ νὰ δουλεύῃ ὁ ἄνθρωπος εἶναι πρᾶγμα νομοθετημένον, πρῶτον ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ δεύτερον ἀπὸ τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους· διατὶ ὁ Θεὸς, καὶ πρὸ τῆς παρακοῆς ἐδιώρισε τὸν Ἀδὰμ νὰ δουλεύῃ· » ἔλαβε γὰρ φησὶ Κύριος ὁ » Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε, καὶ ἔθετο » αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζε» σθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. (Γέν. β'. 15.) ὁμοίως καὶ μετὰ τὴν παρακοὴν, εἰς ἐργασίαν τὸν ἐδιώρισε λέγων· » ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου φαγῇ τὸν ἄρτον σου. (Γέν. γ'. 19.) (1) διατὶ καὶ ὅλοι ὁμοῦ οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι παραγγέλουσιν εἰς τὰς διαταγάς των, καὶ λέγουν εἰς τοὺς Χριστιανούς· » μετὰ πάσης σεμνότητος τοῖς ἔργοις » ὑμῶν σχολάζετε, ὅπως ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ » ὑμῶν, ἦτε ἐπαρκοῦντες, καὶ ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς » πενομένοις, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρεῖν τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν. (Διάταγ. Βιβλ. β'. Κεφ. ξγ)

Καὶ ξεχωριστὰ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει πρὸς τοὺς Θεσσαλονικεῖς· » παρακαλοῦμεν δὲ » ὑμᾶς ἀδελφοὶ, περισσεύειν μᾶλλον, καὶ φι» λοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν, καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, » καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς ἰδίαις χερσὶν ὑμῶν, κα» θὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν· (α'. Θεσσ. δ'. 10.) τοῦτο λέγω ἠξεύρωντας ὁ διάβολος, τί ἐμηχανεύθη; ἔρριψε πολλοὺς ἀπὸ τοὺς τωρινοὺς Χριστιανοὺς, καὶ μάλιστα τοὺς ἄρχοντας, καὶ πλουσίους, εἰς τὴν ἀργίαν τῶν χειρῶν, καὶ εἰς τὴν ἀμέλειαν· ὅθεν (ἔξω ἀπὸ ὀλίγους) ἄλλο οὗτοι δὲν κάμνουσιν ὅλην τὴν ἡμέραν, παρὰ νὰ στολίζωνται, νὰ πηγαίνουν εἰς τὰ θέατρα, καὶ εἰς τὰ παζάρια, νὰ μανθάνουν τί κάμνει ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος, νὰ λαμβάνουν ἀπὸ διάφορα μέρη καινούριαις εἰδήσεις περὶ τῶν Βασιλείων, νὰ παίζουν χαρτία, ντάμας, μάγκαλα, καὶ ἄλλα ὅμοια παιγνίδια, νὰ τρώγουν, καὶ νὰ πίνουν, καὶ νὰ εὐφραίνωνται λαμπρῶς, νὰ ἐξοδεύουν πολὺ διάστημα τῆς ἡμέρας εἰς ἕνα μαλακὸν ὕπνον, ἐπάνω εἰς πτερωτὰ, καὶ παχέα στρώματα, καὶ νὰ ζῶσι μίαν ζωὴν, ὄχι Χριστιανικὴν, ἀλλὰ Ἐθνικὴν, ὄχι ἰδίαν τῶν λογικῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ κτηνώδη, καὶ χοιρώδη, καὶ ἰδίαν τῶν ἀλόγων ζώων, ἄχρηστοι διὰ τὸν ἑαυτόν τους, καὶ πολλῷ μᾶλλον ἄχρηστοι διὰ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς των· καὶ ἔτσι μὲ τὸ μέσον τῆς ἀργίας, ὄχι μόνον ἐμποδίζει τοὺς τοιούτους Χριστιανοὺς ὁ διάβολος, ἀπὸ τὴν ὠφέλιμον, καὶ καλὴν ζωὴν, ἥτις ἀποκτᾶται διὰ τῆς τῶν χειρῶν ἐργασίας· ἀλλὰ καὶ προσέτι τοὺς γεμόζει ἀπὸ πολλὰ κακὰ, καὶ διάφορα πάθη, καὶ ἁμαρτίας, τὰς ὁποίας ἡ ἀργία ἔχει συνήθειαν νὰ διδάσκῃ τοὺς μαθητάς της, καθὼς λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τοῦ σοφοῦ Σειράχ· » πολλὴν κακίαν ἐδίδαξεν ἡ ἀργία. (Σειρ. λγ'. 32.)

Ἐκείνους δὲ πάλιν τοὺς Χριστιανοὺς, ὁποῦ δὲν ἐδυνήθη νὰ ἀπολέσῃ μὲ τὴν ἀργίαν, ὁποῖοι εἶναι μάλιστα οἱ πένητες, καὶ οἱ πτωχοὶ, οἱ εἰς διαφόρους τέχνας, καὶ ἐργόχειρα καταγινόμενοι,

(1) Ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος εἶπε· « οὐ γὰρ δὴ ποιῶν « ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀργὸν καὶ ἀκίνητον αὐτὸν εἶναι βε« βούληται, ἀλλ' ἐνεργὸν ὑπάρχειν πρὸς τὰ καθήκοντα· ἐν « μὲν τῷ Παραδείσῳ κελεύσας τὸν Ἀδὰμ ἐργάζεσθαι, καὶ « φυλάττειν αὐτόν· εἰ γὰρ καὶ θεωρία τῷ ῥητῷ πρόσκειται· « ἀλλὰ γοῦν καὶ τὸ ἰδικὸν, ζήλου καὶ σπουδῆς ἄξιον· μετὰ « δὲ τὴν ἐκεῖθεν ἔκπτωσιν, ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου τὸν ἄρ« τον ἐσθίειν ἀποφηνάμενος· τὰ δὲ πρὸς τὸν Ἀδὰμ εἰρημένα, « πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτοῦ γεγεννημένοις εἴρηται. (ἀσκητικ. Διατάξ. δ'.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τούτους μὲ ἄλλον τρόπον μηχανᾶται νὰ ἀπωλέσῃ ὁ διάβολος· διὰ τὶ, ἄλλους μὲν τεχνίτας παρακινεῖ νὰ λέγουν ψεύματα· ἄλλους, νὰ κάμνουν δολιότητας, καὶ κλεψίας· ἄλλους, νὰ ὀμνύουν, καὶ νὰ ἐπιορκοῦν· ἄλλους, τέλος πάντων, παρακινῶντας νὰ ὑπεριφανεύωνται πῶς εἶναι τεχνῖται προκομένοι, καὶ νὰ φθονοῦν τοὺς συντεχνίτας των, ἢ νὰ πλεονεκτοῦν, καὶ νὰ ἔχουν προσπάθειαν μεγάλην εἰς τὸ νὰ δουλεύουν διὰ νὰ ἀποκτήσουν ἄσπρα πολλὰ, καὶ νὰ γένουν πλούσιοι· ἔτσι ὅλους κοινῶς τοὺς τεχνίτας, καὶ τοὺς τὰ ἐργόχειρα δουλεύοντας εἰς τὸν Κόσμον Χριστιανοὺς, τοὺς καταστaίνει ὁ μισόκαλος, νὰ μὴν ἐργάζωνται τὸ καλὸν, ἤγουν τὴν τέχνην τους, κατὰ Θεὸν, καὶ καθὼς πρέπει· ὅθεν αὐτοὶ ὁποῦ φαίνονται πῶς ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τοῦ Κόσμου, ζῶσι μίαν ζωὴν καλλιτέραν, διὰ τὶ ζῶσι μὲ τὴν τέχνην, καὶ μὲ τὸν δίκαιον κόπον τῶν χειρῶν τους, αὐτοὶ, λέγω, γίνονται, κλέπται, ψεῦσαι, ἐπίορκοι, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, φθονεροὶ, πλεονέκται, ἀνελεήμονες, καθὼς ἡ χρυσοστομικὴ γλῶσσα τοῦ Ἰωάννου ταῦτα παραστaίνουσα λέγει » φέρε σὺν » τὸ τῶν δημιουργῶν γένος, καὶ χειροτεχνῶν ἐ» ξετάσωμεν· οὗτοι γὰρ μάλιστα δοκοῦσιν ἐκ » δικαίων διαζῆν πόνων, καὶ τῶν ἱδρώτων τῶν » ἑαυτῶν· ἀλλὰ καὶ οὗτοι, ὅταν μὴ προσέχω» σιν ἑαυτοῖς, πολλὰ ἐντεῦθεν συνάγουσιν ἑαυ» τοῖς τὰ κακά· τὴν γὰρ ἀπὸ τῆς πράσεως, » καὶ ἀγορασίας ἀδικίαν ἐπισυνάγουσι τῇ τῶν » δικαίων πόνων ἐργασίᾳ, καὶ ὅρκους, καὶ ἐ» πιορκίας, καὶ ψευδολογίας προστιθέασι τῇ πλε» ονεξίᾳ πολλάκις, καὶ τῶν βιωτικῶν μόνον εἰσὶ » πραγμάτων, καὶ τῇ γῇ προσηλωμένοι δια» τελοῦσι· καὶ ὅπως μὲν χρηματίσωνται, πάν» τα πράττουσιν, ὅπως δὲ μεταδοῖεν τοῖς δεσμέ» νοις, οὐ πολλὴν τίθενται τὴν σπουδὴν, ἀεὶ » τὰ ὄντα αὔξειν βουλόμενοι. (Ὁμιλ· ξ. ά. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Καὶ τὸ μεγαλίτερον κακὸν εἶναι τοῦτο, ὅτι οἱ τεχνῖται αὐτοὶ, καὶ ἐργοχειράδες, οὔτε αἰσθάνονται ὅλως πῶς ἁμαρτάνουν· ἐπειδὴ καὶ νομίζουν πῶς τὰ ψεύματα, καὶ ἡ δολιότηταις, καὶ ἡ κλεψίαις, καὶ τὰ ἄλλα ἄτοπα, ὁποῦ μεταχειρίζονται εἰς τὴν τέχνην τους, δὲν εἶναι ἁμαρτίαις, καὶ παραβάσεις τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ· ἀλλὰ πῶς εἶναι ἰδιώματα, καὶ ἀναγκαῖα ἐπακολουθήματα τῆς τέχνης, ὁποῦ δουλεύουν· καὶ ἔτσι δὲν ἐξομολογοῦνται αὐτὰ εἰς τὸν πνευματικόν τους, οὔτε ὅλως μετανοοῦν διὰ αὐτά· ὢ τῆς πολυπλόκου μηχανῆς τοῦ διαβόλου! ὢ τῆς μεγάλης πλάνης τῶν Χριστιανῶν! διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἀπεφάσισα νὰ φανερόσω τὴν μηχανὴν ταύτην τοῦ διαβόλου, καὶ νὰ ἐλέγξω τὴν ψυχοβλαβῆ ταύτην πλάνην τῶν Χριστιανῶν, μὲ τὸν παρόντα λόγον, καὶ ἀκολούθως νὰ παραστήσω, ὅτι ὅλοι οἱ τεχνῖται Χριστιανοὶ, πρέπει νὰ δουλεύουν κατὰ Θεὸν, καὶ χωρὶς καμμίαν κακίαν τὰς τέχνας αὐτῶν καὶ ἐργόχειρα, καὶ προσέχετε.

Διήγησις. — Πόσαις κακίαις ἀκολουθοῦν εἰς τοὺς τεχνίτας, καὶ Πόσα κακὰ κάμνουν οἱ γεωργοί.

Εἰς δέκα μέρη ἠμποροῦν διὰ τὸ σαφέστερον νὰ μοιρασθοῦν ἡ κακίαις καὶ ἁμαρτίαις, ὁποῦ ἀκολουθοῦν εἰς τὰς τέχνας, καὶ εἰς τοὺς τεχνίτας. ά. εἰς τὰς ψευδεῖς ὑποσχέσεις ὁποῦ οἱ τεχνῖται κάμνουσι διὰ νὰ δουλεύουν ἐκεῖνα, ὁποῦ οἱ ἄλλοι τοὺς παραγγέλουσι. β'. εἰς τὰς δολιότητας ὁποῦ μεταχειρίζονται, ἐργαζόμενοι τὴν τέχνην τους. γ'. εἰς τὰς κλεψίας ὁποῦ κάμνουν. δ'. εἰς τὰς βλασφημίας ὁποῦ λέγουν. έ. εἰς τὰς πλεονεξίας. ς'. εἰς τοὺς ὅρκους. ζ'. εἰς τὰς ψευδορκίας ὁποῦ λέγουν, ὅταν ἔχουν νὰ δώσουν, ἢ νὰ πουλήσουν τὰ ἐργόχειρά των. ή. εἰς τὴν ὑπερβολικὴν προσπάθειαν ὁποῦ ἔχουν νὰ δουλεύουν, ἐλπίζοντες εἰς τὴν τέχνην τους. θ'. εἰς τὴν ὑπεριφάνειαν ὁποῦ ἔχουν πῶς εἶναι τεχνῖται καλοί. ί. καὶ τελευταῖον, εἰς τὸν φθόνον ὁποῦ ἔχουν οἱ συντεχνῖται ἕνας κατὰ τοῦ ἄλλου. Αὐτὰς ὅλας τὰς κακίας δύναται νὰ τὰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἰδῇ τινὰς, πῶς συμβαίνουν εἰς ὅλας τὰς χρησίμους τέχνας τοῦ Κόσμου, τόσον εἰς τὰς πρώτας, καὶ ἀρχικὰς ὀνομαζομένας, ὅσον καὶ εἰς τὰς ὑπουργικὰς ἐκείνων καὶ διακονικάς· καὶ χάριν περιεργείας ἂς ἔλθῃ εἰς τὸ μέσον μας πρῶτον ἡ γεωργικὴ τέχνη, ἥτις εἶναι ὄχι μόνον ἡ πρώτη καὶ ἀναγκαιοτέρα ἀπὸ ὅλας τὰς τέχνας, ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον, ἀλλὰ καὶ ἡ πλέον κοπιαςικὴ, καὶ ἡ πλέον δικαιοτέρα ἀπὸ τὰς ἄλλας, καθὼς εἶναι γεγραμένον· » μὴ μισήσῃς ἐπίπονον ἐργασίαν, » καὶ γεωργίαν ὑπὸ ὑψίςου ἐκτισμένην. (Σειρ. ζ'. 15.) ἂς ἔλθῃ, λέγω, εἰς τὸ μέσον διὰ νὰ θεωρήσωμεν, ἂν ἀκολουθοῦν καὶ εἰς αὐτὴν ταῦτα· καὶ ἄραγε πόσοι γεωργοὶ εἶναι ὁποῦ ὑπόσχονται μὲν νὰ ὑπάγουν τὴν ὁδεῖνα ἡμέραν διὰ νὰ σπείρουν, ἢ νὰ θερίσουν τὸ χωράφι ἑνὸς ἄλλου Χριςιανοῦ ὁποῦ τοὺς ἐπαρακάλεσεν, αὐτοὶ δὲ, ὅταν ἔλθῃ ἡ διωρισμένη ἐκείνη ἡμέρα, ἀθετοῦν τὰς ὑποσχέσεις ὁποῦ ἔδωκαν, καὶ γίνονται ψεῦςαι; πόσοι γεωργοὶ μεταχειρίζονται δολιότητας, καὶ κλεψίας, δουλεύοντες τὴν γεωργικήν; διὰ τὶ, ἄλλοι μὲν ἀπὸ αὐτοὺς, ὅταν ἀνοίγουσι, καὶ νεώνουσι τὰ χωράφια, δολιεύονται διὰ νὰ τελειώσουν ὀγλιγωρότερα, καὶ κάμνουσι τὰς αὔλακας ἢ ςραβὰς, ἢ ἀραιὰς, ἢ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ὅσον διὰ νὰ φανῇ μόνον πῶς μαυρίζουσι τὸ χῶμα τῶν χωραφίων, καὶ ἔτσι ἀπατῶσι τοὺς οἰκοκυρίους πῶς ἐνέωσαν τὰ χωράφιά των, καὶ λαμβάνουν μὲ ἀδικίαν τὸν συμφωνηθέντα μισθόν τους· ἄλλοι μετασαλεύουν τὰ σύνορα τῶν χωραφίων τους, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ πάρουν τόπον ἀπὸ τὸ χωράφι τοῦ πλησίον τους· ἄλλοι σπέρνουν ἀραιότερα τὸν σῖτον, καὶ τὸ κριθάρι, ὅταν εἶναι ὁ σπόρος, καὶ τὰ χωράφια ξένα, διὰ νὰ περισσεύσῃ, καὶ τὸ περίσσευμα τὸ κλέπτουν αὐτοί· ἄλλοι, ὅταν θερίζουν, κλέπτουν κρυφίως ἀπὸ τὸν οἰκοκύρην, χειρόβολα, καὶ δεμάτια· καὶ ἄλλοι, ὅταν ἀλωνίζουν, πρὸ τοῦ νὰ μετρηθῇ ὁ σῖτος, ἢ τὸ κριθάρι, κλέπτουν ἀπὸ αὐτὰ ὅσα ἤθελε τοὺς βαςάσῃ ἡ συνείδησίς των, χωρὶς νὰ ἠξεύρῃ ὁ οἰκοκύρης· τίς δὲ νὰ διηγηθῇ ἐκεῖνα τὰ κακὰ ὁποῦ κάμνουν οἱ γεωργοὶ, ὅταν ἔχουν νὰ πωλήσουν τὰ γεννήματά των εἰς τοὺς ἄλλους; αὐτοὶ ῥίπτουν μέσα εἰς τὸ σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι, κεχρὶ, χῶμα, ἄχυρα, καὶ ἄλλα ὅμοια, διὰ νὰ τὸ αὐξίσουν, καὶ ἐπάνωθεν τοῦ σάκκου βάλλουσι σιτάρι καθαρὸν, καὶ καλὸν, διὰ νὰ ἀπατήσουν τοὺς ἀγοραςάς· αὐτοὶ καὶ ὅταν ἔχουν νὰ πουλήσουν ἀλεύρι, τὸ ἴδιον κάμνουσι· διὰ τὶ σμίγοντες αὐτὸ, καὶ ἀνακατόνοντες μὲ τὰ ἄνω εἰρημένα εἴδη, καὶ ἐπάνω τοῦ σάκκου βάλλοντες ἀλεύρι καλὸν, καὶ καθαρὸν, πολλοὺς πτωχοὺς γελῶσι, καὶ τοὺς πέρνουν ἀδίκως τὰ ἄσπρα τους· αὐτοὶ κάμνουσι μίαν ὑπερβολικὴν πλεονεξίαν, διὰ τὶ πωλοῦσι πάντοτε τὰ γεννήματά των μὲ περισσοτέραν τιμὴν ἀπὸ ὅ,τι ἀξίζουσι, καὶ διὰ νὰ πληροφορήσουν τάχα τοὺς ἀγοραςὰς, προσθέττουν μυρίους ὅρκους, καὶ ψευδορκίας· αὐτοὶ φθονοῦντες τοὺς ὁμοτέχνους των γεωργοὺς, κατηγοροῦσι μὲν ἐκείνους, καὶ διαβάλλουσι τὴν δουλείαν, καὶ τὰ γεννήματά τους, ἐπαινοῦσι δὲ τὸν ἑαυτόν τους, καὶ τὴν δουλείαν τους, καὶ τὰ γεννήματά τους, διὰ νὰ ἑλκύσουν μὲ τοῦτο τοὺς ἀνθρώπους, νὰ προτιμοῦν αὐτοὺς, καὶ νὰ ἀγοράζουν τὰ ἐδικά των· αὐτὰ τὰ ἴδια κάμνουσι καὶ οἱ ἀμπελουργοὶ, καὶ οἱ κηπουροὶ, καὶ οἱ περιβολάρεοι, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι οἱ τὴν γῆν ἐργαζόμενοι.

Ποῖα κακὰ οἱ ὑφαντάδες κάμνουσι.

Δεύτερον ἂς ἔλθῃ εἰς τὸ μέσον ἡ ὑφαντικὴ, ἥτις ὕςερον ἀπὸ τὴν γεωργικὴν εἶναι ἀναγκαιοτέρα τέχνη εἰς τοὺς ἀνθρώπους· διὰ τὶ μὲ τὸ μέσον αὐτῆς, ἐνδύνουν οἱ ἄνθρωποι τὴν γύμνωσιν τοῦ σώματός των, καὶ διαφυλάττουν τὴν ζωήν τους ἀπὸ τὴν ψυχρότητα τοῦ χειμῶνος, καὶ ἀπὸ τὴν θερμότητα τοῦ θέρους· καὶ ἐδῶ ὁμοίως βλέπομεν ὅτι οἱ ὑφαντάδες τὰ αὐτὰ πράττουσι· διὰ τὶ καὶ αὐτοὶ τὰς ὑποσχέσεις

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὁποῦ κάμνουν νὰ ὑφάνουν ἐκεῖνο θετέον τὸ ὕφασμα, ἢ ἐκεῖνο τὸ πανίον, εἴτε λινὸν εἶναι, εἴτε βαμπακερὸν, εἴτε μεταξωτὸν, εἴτε χρυσὸν, καὶ αὐτοὶ λέγω τὰς παραβαίνουν ἀσυνειδήτως καὶ ψεύδονται, καὶ αὐτοὶ παρομοίως μυρίας δολιότητας, καὶ κλεψίας κάμνουσιν εἰς τὴν τέχνην τους· ἄλλο τε μὲν, ἀραιότερα ὑφαίνοντες τὰ πανία, διὰ νὰ περισσεύσῃ τὸ φάδι, καὶ τὸ ςημόνι· ἄλλο τε δὲ, σάπια καὶ ἀδύνατα βάλλοντες, τόσον τὰ ςημόνια, ὅσον καὶ τὰ φάδια καὶ ἄλλο τε, παράνω ἀπὸ τὴν δικαίαν τιμὴν πωλοῦντες, καὶ προσθέτοντες ὅρκους ψευδῶς διὰ νὰ καταπείσουν τοὺς ἀγοραςάς· καὶ οὐδὲ αὐτοὶ εἶναι ἐλεύθεροι ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ὑπερηφανείας, καὶ τοῦ φθόνου, καὶ τῆς προσπαθείας· διὰ τὶ πολλοὶ καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ὑπερηφανεύονται πῶς εἶναι οἱ καλλίτεροι τεχνῖται τῶν ὑφαντάδων, καὶ κατηγοροῦσι τοὺς ἄλλους των συντεχνίτας, ὡς ἀμαθεςέρους, καὶ τοσοῦτον προσπαθοῦσιν εἰς τὴν τέχνην τους, ὁποῦ μόλις σχολάζουν νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ τὰς Κυριακὰς, καὶ τὰς ἄλλας ἑορτὰς, διὰ νὰ ἀκούσουν λόγον Θεοῦ, καὶ νὰ προσευχηθοῦν.

Ποῖα κακὰ κάμνουν οἱ ῥάπται. — Καὶ ποῖα κακὰ κάμνουν οἱ τσαγκάριδες.

Τρίτην τάξιν ἀνάμεσα εἰς τὰς τέχνας ἔχει ἡ ῥαπτικὴ καὶ τετάρτην ἡ ὑποδηματικὴ, ἤτοι ἡ τσαγκαρευτικὴ, ἀλλὰ καὶ αὐταῖς εἶναι γεμάταις ἀπὸ τὰς ἄνω εἰρημένας κακίας· πλὴν, ἡ μὲν ῥαπτικὴ, ὑπερβαίνει τὴν τσαγκαρευτικὴν εἰς τὴν κλεψίαν· ἡ δὲ τσαγκαρευτικὴ, ὑπερβαίνει πάλιν τὴν ῥαπτικὴν εἰς τὰ ψεύματα, διὰ τὶ οἱ ῥάπται, ἀγκαλὰ καὶ κάμνουν πολλὰς δολιότητας εἰς τὴν τέχνην τους, ῥάπτοντες μὲ σουλάλι, ἐκεῖνο τὸ ῥοῦχον ὁποῦ χρειάζεται τεγέλι, διὰ τὸ ὀγλιγορώτερον, καὶ ἄλλα τοιαῦτα· μ' ὅλον τοῦτο, ὅταν αὐτοὶ κόπτουν τὰ ἱμάτια, καὶ παρόντος, καὶ βλέποντος τοῦ οἰκοκυροῦ, δύσκολον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἀδύνατον εἶναι, διὰ νὰ μὴν κλέψουν πολὺ, ἢ ὀλίγον· καὶ μάλιςα τότε προσπαθοῦσι νὰ κλέψουν, ὅταν τὸ ῥοῦχον ἦναι ἀπὸ ἀκριβώτερον ὕφασμα, διὰ νὰ κερδήσουσι περισσότερον· οἱ δὲ τσαγκάριδες πάλιν ἀγκαλὰ καὶ κάμνουν καὶ αὐτοὶ πολλὰς κλεψίας, καὶ δολιότητας εἰς τὴν τέχνην τους ποτὲ μὲν βάλλοντες εἰς τὸ ἕνα παποῦτσι πετσὶ δυνατὸν, εἰς δὲ τὸ ἄλλο πετσὶ ἀδύνατον· ποτὲ δὲ, κάμνοντες ἀραιοτέρας τὰς ῥαφὰς διὰ νὰ ὀγλιγωρεύσουν, ποτὲ δὲ ἀλείφοντες καὶ ςιλβόνοντες τὸ τομάρι, διὰ νὰ γελοῦν μὲ αὐτὰ τοὺς ἀγοραςάς· μ' ὅλον τοῦτο, τὸ καθ' αὐτὸ ἔργον, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτσι, τῶν παπουτζίδων, εἶναι ἡ ἀπατηλαῖς ὑπόσχεσαις, καὶ ψευδολογίαις· καὶ, ὦ Κύριε ἐλέησον! πόσον ψεύδονται οἱ τεχνῖται οὗτοι! αὐτοὶ δὲν ἀποβάλλουν ποτὲ κανένα, οὔτε ἀρνοῦνται ποτὲ πῶς δὲν ἔχουν ἄδειαν, καὶ καιρὸν νὰ κάμνουν τινὸς τὴν δουλείαν, ἀλλὰ πάντας δέχονται τοὺς ἐρχομένους εἰς τὸ ἐργαςήρι των, καὶ ὅλων τὴν χρείαν ὑπόσχονται νὰ τελειώσουν· μὰ τί ἀκολουθεῖ; ἂν αὐτοὶ ὑποσχεθοῦν νὰ κατασκευάσουν, ἢ νὰ διορθώσουν ἑνὸς τὰ ὑποδήματα μετὰ μίαν ἑβδομάδα, μόλις τὰ κατασκευάζουν μετὰ ἕνα χρόνον· ἂν ὑποσχεθοῦν μετὰ μίαν ἡμέραν, κατασκευάζουν μετὰ ἕνα μῆνα· καὶ ἂν ὑποσχεθοῦν μετὰ μίαν ὥραν, τὰ κατασκευάζουν μετὰ μίαν ἑβδομάδα· ἕως ὁποῦ οἱ ταλαίπωροι ἀγοραςαὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰ χρειάζονται, ἀποκάμνοντες πλέον ἀπὸ τὸ νὰ πηγαίνουν συχνάκις εἰς τὸ ἐργαςήριόν τους, καὶ νὰ τοὺς παρακαλοῦν, ἢ παραιτοῦνται μὲ τελειότητα, καὶ περιπατοῦν μὲ γυμνὰ ποδάρια, ἢ τὸ ὀλιγώτερον παραπονοῦνται καὶ βλασφημοῦν κατὰ τῆς κεφαλῆς των.

Αὐτὰ τὰ κακὰ ὁποῦ ἀκολουθοῦν εἰς τὰς ῥηθείσας ἀναγκαίας ἀρχικὰς τέχνας, ἀκολουθοῦν καὶ εἰς τὰς ὑπουργικὰς, καὶ κατωτέρας, καὶ εἰς τοὺς ταύτας δουλεύοντας· ἔτσι οἱ χαλκεῖς μεταχειρίζονται μίαν μεγάλην πλεονεξίαν, καὶ κλεψίαν, καὶ δολιότητα εἰς τὴν τέχνην τους, πέρνοντες μὲν τιμὴν περισσοτέραν ἀπὸ τὸν κά-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πον τους, κλέπτοντες δὲ καὶ ἀπὸ τὸν σίδηρον, ὁποῦ τοὺς δώσουν τινὲς εἰς κατασκευὴν ἐργαλείων, καὶ μὴ δουλεύοντες τὰ παραγγελόμενα ἐργαλεῖα καλὰ, καὶ δυνατὰ, καθὼς πρέπει, καὶ ἐν φόβῳ Θεοῦ· ἔτσι ποιοῦσι καὶ οἱ χρυσοχόοι, κλέπτοντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖςον πολὺ, ἢ ὀλίγον μέρος ἀπὸ τὸ δοθὲν εἰς αὐτοὺς χρυσίον, ὕςερον δὲ ποιοῦντες χιλίους ὅρκους ψευδῶς, ὅτι ἐχώνευσεν ἡ φωτία τὸ χρυσίον ὁποῦ ἐλλείπει, ἔτσι οἱ οἰκοδόμοι, οἱ κτίζοντες τὰς οἰκίας, κάμνουσι δολιότητα εἰς τὴν τέχνην τους, κἂν καὶ εἶναι μισθομένοι ἀπό τινας· διὰ τί, ἢ τὸν τοῖχον δὲν γεμόζουσιν ἀσφαλῶς μὲ πολλὴν λάσπην, καθὼς πρέπει, ἀλλὰ τὸν ἀφίνουσι κενὸν, διὰ νὰ φαίνωνται ὅτι δουλεύουν πολὺ μέρος τὴν κάθε ἡμέραν· ἢ ὅταν δὲν εἶναι παρόντες οἱ οἰκοκυροὶ νὰ τοὺς βλέπουν, αὐτοὶ χασημεροῦν εἰς ἕνα, καὶ ἄλλο· ἔτσι καὶ οἱ τέκτονες καὶ λεπτουργοὶ, ἢ κλέπτουν ἀπὸ τὰ σανίδια, ὁποῦ τοῖς δώσῃ τινὰς μέρη τινὰ, ἢ δὲν κατασκευάζουν τὰ παραγγελόμενα καθὼς πρέπει, καὶ καθὼς ἡ τέχνη τὸ ἀπαιτεῖ, ἢ καὶ πέρνουν μίαν ὑπερβολικὴν τιμήν· οὐ μόνον δὲ εἰς αὐτὰς τὰς κοσμικὰς τέχνας, καὶ τοὺς τεχνίτας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς φαινομένας Ἐκκλησιαςικὰς, καὶ ἱερὰς τέχνας καὶ τεχνίτας, ἐπροχώρησεν ἡ κακία· ἔτσι οἱ καλλιγράφοι καὶ τυπογράφοι ὁποῦ γράφουν, ἢ τυπόνουν τὰ ἱερὰ βιβλία, κάμνουν κακίας καὶ δολιότητας εἰς τὸ ἐργόχειρόν τους· διατὶ ἢ χαρτὶ δὲν βάλλουν καλὸν, ἢ περιθόριον ἀφίνουσι περισσότερον ἀπὸ τὸ πρέπον, ἢ γράφουν τὰς συλλαβὰς, καὶ τὰ γράμματα ἀραιότερα, ἢ χάρακα μεταχειρίζονται ἀραιόν. ἔτσι οἱ ζωγράφοι, καὶ ἁγιογράφοι, ἢ πέρνουν τιμὴν περισσοτέραν ἀπὸ τὸν κόπον τους· ἢ βάλλοντες χρυσάφια καὶ ποικιλώματα μόνον ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν Ἁγίων Εἰκόνων, χωρὶς καλὴν τέχνην, ἀπατῶσι τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν ὁρώντων, καὶ τὰς ἀγοράζουσιν· ἔτσι καὶ οἱ τοὺς τιμίους Σταυροὺς, καὶ τὰ ἐγκόλπια κατασκευάζοντες, πέρνωσι μίαν τιμὴν περισσοτέραν ἀπὸ τὸν κόπον τους.

Ἀλλὰ τί εἶναι τοῦτο ὁποῦ βλέπω εἰς τὸν ἑαυτόν μου; ἐγὼ ζητῶντας νὰ ἀπαριθμήσω, καὶ νὰ περιλάβω εἰς τὸν παρόντα λόγον τὰς δολιότητας, καὶ κλεψίας, καὶ τὰς ἄλλας κακίας, ὁποῦ οἱ διάφοροι τεχνῖται μεταχειρίζονται εἰς τὰς τέχνας των, ὁμοιάζω μὲ ἕνα ὁποῦ ζητεῖ νὰ περιλάβῃ τὴν θάλασσαν μέσα εἰς ἕνα κοχλιάριον· ὅθεν ἐσεῖς Χριςιανοὶ, πηγαίνετε καὶ κάμετε μοναχοί σας τὴν ἀπαρίθμησιν ταύτην διὰ νὰ ἰδῆτε πῶς, καὶ οἱ ποιμένες, καὶ οἱ ψαράδες, καὶ οἱ ψωμάδες, καὶ οἱ γουναράδες, καὶ οἱ μεταξάδες, καὶ οἱ ναῦται, καὶ οἱ ῥήτορες, καὶ οἱ διδάσκαλοι, καὶ οἱ ψάλται, καὶ οἱ ἰατροὶ, καὶ οἱ σαράφιδες, καὶ οἱ ὡρολογομαΐςορες, καὶ οἱ μπακάλιδες, καὶ οἱ πραγματευταὶ, καὶ οἱ κάπηλοι, καὶ ὅλοι ἁπλῶς οἱ ἄλλοι τεχνῖται, ὅσοι δουλεύουν, εἴτε τὰς ἐλευθέρας καλουμένας τέχνας, εἴτε τὰς ἐργατικὰς, καὶ χειρωνακτικὰς, νὰ ἰδῆτε λέγω πῶς ὅλοι (δὲν ἠξεύρω ἂν ἐξαιρεθῇ τινὰς) δουλεύοντες τὰς τέχνας των, ψεύδονται, δολιεύονται, κλέπτουσι, βλασφημοῦσιν, ὀμνύουσιν, ἐπιορκοῦσι, πλεονεκτοῦσι, προσπαθοῦσιν, ὑπερηφανεύονται, φθονοῦσιν· ἔχει ὅμως διαφορὰν εἰς τὴν κακίαν ὁ ἕνας τεχνίτης ἀπὸ τὸν ἄλλον· διατὶ, ἄλλοι μὲν τεχνῖται ὑπερβαίνουν τοὺς ἄλλους τεχνίτας εἰς μίαν κακίαν, ἄλλοι δὲ, εἰς τὴν ἄλλην· ἔτσι λόγου χάριν, οἱ ναῦται ὑπερβαίνουσι τοὺς ἄλλους τεχνίτας εἰς τὰς βλασφημίας· ἔτσι οἱ ψαράδες ὑπερβαίνουν τοὺς ἄλλους, εἰς τοὺς ὅρκους, καὶ εἰς τὰς ἐπιορκίας· καὶ ἔτσι οἱ πραγματευταὶ, καὶ οἱ κάπηλοι, ὑπερβαίνουν ὅλους τοὺς ἄλλους τεχνίτας εἰς τὰς δολιότητας, καὶ κλεψίας, καὶ πλεονεξίας· ὢ ἐλεεινὴ συμφορά! ὢ ἀξιοθρήνητος κατάςασις τῶν τεχνιτῶν Χριςιανῶν!

Ὅτι ἡ τέχναις δὲν προξενοῦν κάμμίαν κακίαν, ἀλλ' ἡ κακὴ προαίρεσις ἐκείνων ὁποῦ τὰς δουλεύουν.

Ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, τί εἶναι αὐτὴ ἡ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πλάνη ὁποῦ σᾶς ἐκυρίευσε; τί εἶναι τὸ τόσον πλῆθος τῶν κακιῶν, ὁποῦ ἐπλυμμήρισεν εἰς τὰς τέχνας σας; ἐσεῖς διὰ τοῦτο ἐμάθατε τέχνην διὰ νὰ γλυτώσετε ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας ὁποῦ γεννᾷ ἡ ἀργία, καὶ ἐσεῖς πάλιν νὰ κάμνετε τώρα τὴν τέχνην, ὄργανον τῆς κάθε κακίας; ἐσεῖς διὰ τοῦτο δουλεύετε ἐργόχειρον, διὰ νὰ μὴν κλέπτετε ὡς οἱ κλέπται, καὶ ἐσεῖς πάλιν νὰ μεταχειρίζεσθε τώρα μέσα εἰς τὸ ἐργόχειρόν σας τόσας κλεψίας, καὶ ἀδικίας; ἐσεῖς εὑρήκετε τὸν κόπον τῶν χειρῶν σας ὡσὰν ἕνα γαληνότατον λιμένα, διὰ νὰ λυτρωθῆτε ἀπὸ τὴν φορτοῦναν τῆς πλεονεξίας· ὡσὰν ἕνα τειχόκαςρον δυνατὸν, διὰ νὰ φυλαχθῆτε ἀπὸ τὸν πόλεμον τῆς ἐπιορκίας, καὶ ὡσὰν ἕνα προφυλακτικὸν ἰατρικὸν, διὰ νὰ ἐλευθερωθῆτε ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ φθόνου, τοῦ ψεύδους, καὶ τῆς ὑπερηφανίας, καὶ ἐσεῖς πάλιν καταποντίζεσθε μέσα εἰς τὸν λιμένα; νὰ πληγώνεσθε μέσα εἰς τὸ τειχόκαςρον; καὶ νὰ θανατώνεσθε ἔχοντες τοιοῦτον ἰατρικόν; ὢ ἀλλοίμονον εἰς ἐμέ! καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἴδιον, ὡσὰν νὰ κάμνετε τὸ φῶς, σκότος· τὸ γλυκὺ, πικρόν· τὸ ἀγαθὸν, κακόν· καὶ τὴν ζωὴν, θάνατον· εἰς ἐσᾶς εἶναι ἁρμόδιον ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ Ἀπόςολος Παῦλος· » ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ » ἡ ἐντολὴ ἁγία, καὶ δικαία, καὶ ἀγαθή· τὸ » οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ γέγονε θάνατος; μὴ γένοιτο· » ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία διὰ τοῦ » ἀγαθοῦ μοι, κατεργαζομένη θάνατον· ἵνα γέ» νηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλοὶ ἡ ἁμαρτία » διὰ τῆς ἐντολῆς· (Ῥωμ. ζ΄. 13.) διατὶ ἡ ἐντολὴ ὁποῦ ἔδωκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἀδὰμ, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ δουλεύουν καὶ νὰ ἐργάζωνται, εἶναι ἁγία, καὶ δικαία, καὶ πολλὰ ὠφέλιμος· ἐπειδὴ ἐλευθερόνει τοὺς δουλεύοντας κατὰ Θεὸν, ἀπὸ κάθε κακίαν· καὶ αὐτὴ δὲν γίνεται ποτὲ αἰτία κακοῦ καθ' ἑαυτήν· μὴ γένοιτο! ἀλλὰ ἡ διεςραμμένη προαίρεσις, ἐσᾶς ὁποῦ δουλεύετε χωρὶς φόβον Θεοῦ, καὶ ἡ κατάχρησις ὁποῦ ἐσεῖς μεταχειρίζεσθε εἰς τὰς τέχνας, καὶ ἐργόχειρα, αὐτὴ εἶναι ὁποῦ προξενεῖ τὰς κακίας, καὶ τὸν θάνατον εἰς τὰς ψυχάς σας, διὰ μέσου τῶν καλῶν τεχνῶν, καὶ ψυχωφελῶν ἐργοχείρων· » διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζο» μένη θάνατον·

Πόσον κακὸν εἶναι τὰ ψεύματα, καὶ πῶς δὲν πρέπει οἱ τεχνῖται νὰ ψεύδωνται.

Διὰ τοῦτο ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, ἔλατε εἰς αἴσθησιν τῶν κακῶν τούτων, ὁποῦ μεταχειρίζεσθε εἰς τὰς τέχνας σας, καὶ ἐπιμεληθῆτε δι' ἀγάπην Θεοῦ, καὶ τῆς ψυχῆς σας, νὰ τὰς διορθώσετε μὲ τὴν μετάνοιαν, καὶ ἀποχήν· ἀλλὰ διὰ νὰ καταλάβετε καλλίτερα, καθὼς πρότερον ἐμοιράσαμεν εἰς δέκα μέρη τὰς ἁμαρτίας, ὁποῦ ἀκολουθοῦν εἰς τοὺς τεχνίτας, ἔτσι καὶ τώρα μοιράζομεν εἰς δέκα, τὴν ἰατρείαν αὐτῶν.

Α΄. Λοιπὸν προσέχετε, νὰ μὴ λέγετε ψεύματα εἰς τὴν τέχνην σας, διατὶ τὸ ψεῦδος εἶναι γέννημα τοῦ διαβόλου, καὶ ὁ διάβολος εἶναι ὁ τοῦ ψεύδους πατήρ· ὅθεν ἀκολούθως καὶ ὅσοι εἶναι ψεῦςαι, ἔχουν πατέρα τους τὸν διάβολον, καὶ ὁμοιάζουν μὲ αὐτὸν, ὁποῦ εἶναι πρωτοψεύςης, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· » ὑμεῖς ἐκ τοῦ » πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐςὲ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας » τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν· ἐκεῖνος ἀν» θρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ » οὐχ ἕςηκεν.... ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν » ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύςης ἐςὶ, καὶ ὁ πατὴρ » αὐτοῦ. (Ἰωάνν. η΄. 44.) καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅσοι λέγουν τὴν ἀλήθειαν, ἔχουν πατέρα τους τὴν ἀλήθειαν, ἥτις εἶναι ὁ Θεὸς, καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριςὸς, καὶ ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν εἶναι γεγεννημένοι, καθὼς λέγει ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης· » τεκνία μου μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ, μηδὲ » γλώσσῃ, ἀλλ' ἔργῳ, καὶ ἀληθείᾳ· καὶ ἐν » τούτῳ γινώσκομεν, ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν· (α΄. Ἰωάνν. γ΄. 18.) ἐσεῖς εἶσθε Χριςιανοὶ, καὶ διὰ μέσου τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος ἐγυμνώθητε ἀπὸ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐνεδύθητε τὸν Χριςὸν, ὅςτις εἶναι ἀλήθεια, καθὼς τὸ λέγει

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὁ ἴδιος· » ἐγώ εἰμὶ ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ » ἡ ζωή· (Ἰω. ιδ'. 6.) πῶς ἀποτολμᾶτε λοιπὸν νὰ ἀφίνετε τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ λέγετε τὸ ψεῦδος; δὲν ςοχάζεσθε πῶς διὰ τὰς ψευδολογίας σας ταύτας ἐκδύνεσθε τὸν Χριςὸν τὸν νέον ἄνθρωπον, καὶ ἐνδύνεσθε πάλιν τὸν παλαιὸν καὶ φθειρόμενον; δὲν ἀκούετε πῶς σᾶς συμβουλεύει ὁ Μακάριος Παῦλος, νὰ μὴ ψεύδεσθε ἕνας πρὸς τὸν ἄλλον, ἀλλὰ νὰ ἐκδυθῆτε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ ψεῦδος ἴδιον, καὶ νὰ ἐνδυθῆτε τὸν νέον, τοῦ ὁποίου εἶναι ἴδιον ἡ ἀλήθεια; » μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυ- » σάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πρά- » ξεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον, τὸν » ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ » κτίσαντος αὐτόν· (Κολ. γ'. 9.) ὁ Θεῖος Χρυσόςομος λέγει, ὅτι ὅποιος φορεῖ κἀνένα φόρεμα, ἐκεῖνο μόνον φαίνεται ὁποῦ εἶναι τὸ φόρεμά του· λοιπὸν καὶ ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ, ἐπειδὴ φορεῖτε τὸν Χριςὸν ὡσὰν φόρεμα, ἐκεῖνο μόνον πρέπει νὰ φαίνεσθε, καὶ εἰς τὰ ἔργα, καὶ εἰς τὰ λόγια, καὶ εἰς ὅλα τὰ πάντα, ὅ,τι εἶναι τὸ φόρεμά σας, ἤγουν ὅ,τι εἶναι ὁ Χριςός· » τὸν Χρι- » ςὸν ἐνδυσώμεθα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὦμεν· ὁ γὰρ » ἐνδυσάμενος, ἐκεῖνο φαίνεται, ὅπερ ἐνδέδυται· » φαινέσθω τοίνυν πάντοθεν ἐν ὑμῖν ὁ Χριςός· » καὶ πῶς φανεῖται; ἂν τὰ ἐκείνου ποιῇς. (Λόγ. κδ'. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμ.)

Ὅτι κάθε ψεῦδος εἶναι κακόν. — Ὅτι οἱ ψευδόμενοι ὑςεροῦνται τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ κολάζονται.

Κάθε ψεῦδος ὅ,τι λογῆς καὶ ἂν ἦναι, καὶ μὲ ὅποιον τρόπον καὶ ἂν λέγεται, εἶναι κακὸν, καὶ ὀλέθριον, καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸ λαλοῦν οἱ Χριςιανοὶ διὰ τὶ γίνεται συνήθεια κακὴ εἰς αὐτοὺς, καθὼς λέγει ὁ σοφὸς Σειράχ· » μὴ θέλετε ψεύδεσθαι πᾶν ψεῦδος· ὁ γὰρ ἐνδελεχισμὸς αὐτοῦ οὐκ εἰς ἀγαθόν. (Σείρ. ζ'. 14.) Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ ἴδιος Σειρὰχ, ὅτι προτιμώτερον εἶναι νὰ κλέπτῃ τινὰς, παρὰ νὰ συνειθίζῃ ὁλονένα νὰ λέγῃ ψεύματα· ἀγκαλὰ καὶ οἱ δύω κληρονομοῦσι τὴν ἀπώλειαν καὶ κόλασιν· » αἱρετὸν κλέπτης, ἢ ἐνδελεχίζων ψεύ- » δει· ἀμφότεροι δὲ, ἀπώλειαν κληρονομήσουσιν· (Σειράχ. κ'. 25.) πόσῳ μᾶλλον δὲν πρέπει οἱ Χριςιανοὶ νὰ λαλοῦν ψεύματα, διὰ νὰ γελάσουν τὸν ἀδελφόν τους μὲ δολιότητα καὶ κακίαν, καθὼς ἐσεῖς οἱ τεχνῖται τὸ κάμνετε; καὶ μάλιςα ἐσεῖς οἱ ἰατροὶ ὅλοι, ἐξαιρέτως δὲ οἱ ἄπειροι, καὶ χειροῦργοι, καὶ ψευδοϊατροί· οἱ ὁποῖοι ἐσεῖς, ὅταν μὲν ςοχασθῆτε πῶς ὁ ἀσθενὴς εἶναι πλούσιος, καὶ ἔχει γεμάτον τὸ πουγγεῖον του, καὶ ἁπλώνει τὴν χεῖρα του εἰς τὸ νὰ σᾶς δίδει ἄσπρα πλουσιοπάροχα, μεταχειρίζεσθε τὸ ψεῦδος ὕλην καὶ ἀφορμὴν κέρδους, καὶ πορισμοῦ, λέγοντες εἰς αὐτὸν ψεύματα· δὲν ἔχεις τίποτε ἀδελφέ· ἀκόμη ὀλίγον, καὶ ἡ ἀσθένειά σου θέλει περάσει, καὶ θέλεις ἀπολαύσεις καθαρὰν τὴν ὑγείαν σου, ὡς λέγει ταῦτα ὁ Θεῖος Συμεὼν ὁ Μεταφραςής· » οὐδέν σοι τῶν χαλεπῶν ἔ- » σαι· ἔτι μικρὸν, καὶ ἐκ ποδῶν ἡ νόσος, καὶ » ἀκριβῶς ἀπολαύσεις τῆς ὑγείας. (εἰς τὸν βίον Λουκᾶ τοῦ ἐν τῷ Στειρίῳ.) ἀφ' οὗ δὲ καταφάγετε ὅλα τὰ ἄσπρα τοῦ ταλαιπώρου ἐκείνου ἀσθενοῦς καὶ παύσῃ ἡ χείρ του ἀπὸ τὸ νὰ σᾶς δίδῃ, τότε μεταβαλλόμενοι γίνεσθε φιλαλήθεις, καὶ λέγετε εἰς αὐτὸν τὰ ἐναντία· ἀδελφὲ ἡ ἀσθένειά σου δὲν ἔχει ἰατρείαν· τὸ πάθος σου εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ κάθε ἀνθρωπίνην τέχνην, ὁ Θεὸς μόνον δύναται νὰ τὸ ἰατρεύσῃ, εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι δυνατὰ καὶ εὔκολα, τὰ παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατα, κατὰ τὸν αὐτὸν Θεῖον Συμεών· » ἡ νόσος οὐδα- » μῶς ἰάσιμος· κρεῖττον ἀνθρωπίνης τέχνης τὸ » πάθος· Θεοῦ δεῖται μόνου, ᾧ τὰ ἀδύνατα » παρὰ ἀνθρώποις, δυνατὰ, καὶ ῥάδεια. ..... (Αὐτόθ.) Ὁμοίως ψεύδεσθε, καὶ εἰς τὰ ἰατρικὰ ὁποῦ δίδετε· διὰ τὶ πολλαῖς φοραῖς δίδετε εἰς τὸν ἀσθενῆ ἕνα εὐτελέςατον βότανον, καὶ ἕνα ἰατρικὸν πέντε παραδῶν, καὶ ὀλίγης τιμῆς, ἔπειτα λέγετε ψευδῶς, ὅτι τὸ ἰατρικόν σας ἦτον

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πολύτιμον, καὶ ἀκολούθως ζητεῖτε ἀπὸ τὸν δυςυχῆ ἀσθενῆ ἕνα μισθὸν, καὶ μίαν πληρωμὴν ὑπερβολικήν· καὶ διὰ νὰ βεβαιώσετε τὸ ψεῦδος προσθέτετε, καὶ ὅρκους, καὶ ἐπιορκίας ἀθεοφόβως. Φοβηθῆτε λοιπὸν τὸν Θεὸν, καὶ παύσατε ἀπὸ τοῦ νὰ μεταχειρίζεσθε ψευδολογίας εἰς τὰ ἐργόχειρά σας, διὰ τὶ ὁ Θεὸς συνειθίζει νὰ ἀφανίζῃ ὅλους ἐκείνους, ὁποῦ λαλοῦσι τὰ ψεύματα, καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν θεῖον Δαβίδ. » ἀπολεῖς πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ » ψεῦδος. (Ψαλ. έ. 6.) διὰ τὶ ὁ Θεὸς δίδει μεγάλας δυςυχίας εἰς ἐκείνους ὁποῦ ψευδολογοῦν, τόσον ὁποῦ καταντοῦν οἱ ταλαίπωροι νὰ φοροῦν τρίχινα δέρματα ἀπὸ τὴν πτωχείαν τους, καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Ζαχαρίαν· » » καὶ ἔςαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καταισχυνθή» σονται οἱ προφῆται... καὶ ἐνδύσονται δέῤῥιν » τριχίνην, ἀνθ' ὧν ἐψεύσαντο. (Ζαχ. ζ'. 4.) διὰ τὶ ὁ Θεὸς μισεῖ, καὶ συγχαίνεται ἐκεῖνον ὁποῦ λαλεῖ τὸ ψεῦδος, καθὼς λέγει ὁ Σολομών· » » βδέλυγμα Κυρίῳ χείλη ψευδῆ. (Παρ. ιβ.) Καὶ διὰ τὶ τέλος πάντων, ὁ Θεὸς εὐγάνει ἔξω ἀπὸ τὴν βασιλείαν του, ὅλους ἐκείνους ὁποῦ ἀγαποῦν τὰς ψευδολογίας, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ἡ ἱερὰ ἀποκάλυψις· » ἔξω δὲ οἱ κύνες, καὶ πᾶς ὁ φι» λῶν, καὶ ποιῶν ψεῦδος. (Ἀποκάλ· κβ'. 16·) καὶ ἀποῤῥίπτει αὐτοὺς εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός· » δειλοῖς δὲ καὶ πᾶσι τῆς ψευδέσι τὸ μέ» ρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὅ ἐςὶ δεύτερος θάνατος. (Ἀποκ. κά. 8.)

Ὅτι οἱ ψευδόμενοι τεχνῖται τὸν διάβολον φέρνουσιν εἰς τοὺς τέχνας των.

Ἐσεῖς ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, παρακαλεῖτε τὸν Θεὸν νὰ εὑρίσκεται μὲ τὴν χάριν του εἰς τὰς τέχνας σας, διὰ νὰ εὐλογῇ τοὺς κόπους τῶν χειρῶν σας, καὶ νὰ αὐξάνῃ τὰ ὑπάρχοντά σας· καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο φέρνετε τὸν διάβολον μὲ τὰς ψευδολογίας σας, καὶ διώκετε τὸν Θεόν· διὰ τὶ, ὅπου λέγονται ψεύματα, ἀπὸ ἐκεῖ φεύγει ὁ Θεὸς, ὁ μισῶν τὸ ψεῦδος, καὶ ἔρχεται ὁ διάβολος ὁ τοῦ ψεύδους πατήρ· εἰς τὴν τέχνην δὲ ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶναι ὁ Θεὸς, ἀλλὰ ὁ διάβολος, τὶ εὐλογία πλέον, ἢ τί καλὸν ἠμπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ; βέβαια οὐδέν· μάλιςα δὲ ἐκεῖ εἶναι κατάρα, καὶ δυςυχία, καὶ κάθε ἄλλο κακόν· ἔπειτα συλλογισθῆτε καὶ τοῦτο, ὅτι ὅταν ἐσεῖς φανῆτε ψεῦςαι μίαν φορὰν, ὕςερον καὶ ἀλήθειαν νὰ λέγετε, τινὰς πλέον δὲν σᾶς πιςεύει, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος· » » μὴ ποιήσῃς ἄπιςον τῷ φίλῳ σεαυτὸν, ἵνα μὴ, » καὶ ὅτε λαλεῖς ἀλήθειαν, οὐκ ἔτι πιςευθή» σῃ· ὁ γὰρ ἐν ἑνὶ εὑρεθεὶς ψεύςης, οὐκ ἔτι ἐ» ςὶν ἄξιος πιςευθῆναι, οὐδὲ ἂν ἀληθεύσῃ πο» τέ· (Λόγ. ὅτι ἐπίπλασον σχῆμα φεύγειν χρή.) ὅθεν διὰ νὰ μὴν εὑρίσκετε ἀφορμὴν ἀδελφοί μου, νὰ λέγετε ψεύματα, ὅταν ἔλθουν πολλοὶ μουςερίδες καὶ ζητοῦν διὰ νὰ τοὺς δουλεύσετε, μὴ δίδετε εἰς ὅλους ὑπόσχεσιν, ἀλλὰ ςελλετέ τους καὶ εἰς ἄλλους σας συντεχνίτας. διὰ τὶ μὴ δυνάμενοι νὰ φυλάξετε τὴν ὑπόσχεσίν σας, γίνεσθε ψεῦςαι, καὶ σκανδαλίζετε, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἐκείνους· εἰδὲ καὶ ὁ λογισμὸς σᾶς ἐνοχλεῖ ὅτι πέρνει ἄλλος τὸν μουςερήν σας, μὴν ἀκούσετε τὸν λογισμὸν ἐκεῖνον, ἀλλὰ ὅταν ῥίψετε τὴν ἐλπίδα σας εἰς τὸν Θεὸν, καὶ αὐτὸς σᾶς ἀποςέλλει ἄλλους μουςερίδες, ὅταν ἠθέλετε χρειασθῆτε.

Πόσον κακὸν εἶναι ἡ δολιότης, καὶ ὅτι δὲν πρέπει οἱ τεχνῖται νὰ δολιεύωνται. — Ὅτι τὰ δόλια μέτρα εἶναι μισητὰ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ οἱ ποιοῦντες αὐτά.

Β'. Φυλάττεσθε ἀδελφοὶ, ἀπὸ τοῦ νὰ κάμνετε δολιότητας εἰς τὰς τέχνας σας, διὰ τὶ ὁ Θεὸς μισεῖ καὶ συγχαίνεται τὸν δόλιον ἄνθρωπον, κατὰ τὸν Δαβίδ. » ἄνδρα δόλιον βδελύσσεται Κύριος· (Ψαλ. έ. 7.) δολιότης εἶναι, τὸ νὰ βάνετε, ἐσεῖς οἱ γεωργοὶ, σιτάρι, ἢ ἀλεῦρι καλὸν, καὶ καθαρὸν ἐπάνω εἰς τὸ σακκίον, διὰ νὰ γελάσετε τοὺς ἀγοραςὰς, καὶ μέσα νὰ ἔχετε βαλμένα, ἄμμον, καὶ ἄχυρα, κεχρὶ, καὶ ἄλλα τοι-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

αὗτα· δολιότης εἶναι, τὸ νὰ ςιλβόνετε ἐσεῖς οἱ ὑφαντάδες, καὶ παπουτζίδες, τὰ σχαμνὰ πανία, καὶ τομάρια, διὰ νὰ γελάσετε τοὺς ἀνθρώπους νὰ τὰ ἀγοράσουν· δολιότης εἶναι τὸ νὰ ἔχετε ἐσεῖς οἱ πραγματευταὶ ζυγαρίαις δόλιαις, καὶ δύω λογιῶν μέτρα, μικρότερα ὅταν πωλῆτε, καὶ μεγαλίτερα ὅταν ἀγοράζετε· τὸ νὰ βάνετε ἔμπροσθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ κάθε πωλουμένου πράγματος, πρόβαν, καὶ μόςραν καλὴν, καὶ μέσα τὸ πρᾶγμα νὰ μὴν ἦναι καλόν· τὸ νὰ βρέχετε τὸ σιτάρι, διὰ νὰ αὐξήσῃ εἰς τὸ μέτρον, καὶ τὸ νὰ ἀνακατόνετε τὸ ρύζι μὲ τὸ ἀλάτι· δολιότης εἶναι, τὸ νὰ ἔχετε ἐσεῖς οἱ σαράφιδες μικρὸν μασοῦρι εἰς τὸ ςόμα, καὶ καὶ μὲ αὐτὸ νὰ φυσᾶτε τὸ ἕνα μέρος τῆς ζυγαρίας, διὰ νὰ βαρύνῃ, ὅταν ζυγιάζετε τὰ φλωρία, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνεται ὁ οἰκοκύρης ὁποῦ εἶναι παρὼν καὶ βλέπει· δολιότης εἶναι τὸ νὰ ἀνακατόνετε ἐσεῖς οἱ κάπηλοι, καὶ μπακάλιδες, τὸ κρασὶ, καὶ τὸ μέλι μὲ τὸ νερόν· τὸ λάδι μὲ τὸ κολοκύνθι· τὸ καθαρὸν κηρὶ, καὶ τὸ βούτυρον, μὲ τὸ ξύγγι· καὶ εἰς τὰ ἄλλα ὁμοίως εἴδη ὁποῦ πωλεῖτε, νὰ σμίγετε τὰ καλὰ μὲ τὰ κακὰ, καὶ ἔπειτα νὰ τὰ πωλεῖτε ὅλα ἐξίσου ὡς καθαρὰ, καὶ καλά· καὶ ποῦ ἠμπορῶ ἐγὼ νὰ ἀπαριθμῶ, τὰς διαφόρους, καὶ ποικίλας, καὶ πολυειδεῖς δολιότητας, ὁποῦ μεταχειρίζεται κάθε τεχνίτης εἰς τὴν τέχνην του, διὰ νὰ γελάσῃ τὸν ἄλλον; ὁ ἴδιος ὁ διάβολος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐπινοήσῃ τὰς δολιότητας ὁποῦ ἐπινοοῦν οἱ τεχνῖται· τόσον μόνον λέγω, ὅτι ἁπλῶς καὶ καθολικῶς δολιότης λέγεται κάθε ἔργον ψευδὲς καὶ ὑποκριτικὸν, ὁποῦ μεταχειρίζεσθε ἐσεῖς οἱ τεχνῖται, διὰ νὰ γελάσετε τοὺς ἀγορασὰς καὶ νὰ πάρετε τὰ ἄσπρα των, τὰ ὁποῖα εἶναι ὅλα μισητὰ, καὶ σιχαμερὰ, καὶ ἀκάθαρτα, κοντὰ εἰς τὸν Θεὸν, ὁμοίως καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰ κάμνουν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σολομών. » ζυγοὶ δόλιοι βδέλυγμα ἐνώπιον Κυρίου. (Παρ. ιά. 1.) καὶ πάλιν ὁ αὐτός. » ςάθμιον μέγα καὶ μικρὸν, καὶ μέτρα δισσὰ, ἀκάθαρτα ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀμφότερα, καὶ ὁ ποιῶν αὐτά. (Παρ. κ΄. 13.) καὶ πάλιν, ὁ αὐτός· » βδέλυγμα Κυρίῳ δισσὸν ςάθμιον. (Αὐτόθ. 23.) διὰ τοῦτο προςάζει ὁ Θεὸς εἰς τὸ Λευϊτικὸν νὰ μὴν ἔχῃ τινὰς ζυγαρίαν ἄδικον, ἀλλὰ δικαίαν. » οὐ ποιήσετε ἄδικον ἐν ςαθμίοις· ςάθμια δίκαια ἔςαι ἐν ὑμῖν. (Λευϊτ. ι θ΄. 35.) καὶ εἰς τὸ Δευτερονόμιον· » οὐκ ἔςαι ἐν τῳ » μαρσίππῳ σου ςάθμιον, καὶ ςάθμιον, μέγα, » καὶ μικρόν· ςάθμιον ἀληθινὸν ἔςαι σοι. (Δεύτερ. κ έ. 13.)

Τί κάμνετε δυςυχεῖς τεχνῖται, καὶ κάπηλοι, καὶ πραγματευταί; δολιότητας μεταχειρίζεσθε διὰ νὰ γελάσετε τὸν ἀδελφόν σας; καὶ δὲν ἀκούετε πῶς ὁ Θεὸς προςάζει εἰς τὴν παλαιὰν νὰ μὴ δολιεύεται τινὰς εἰς τὸ γένος του; » » οὐ πορεύσῃ δόλῳ ἐν τῷ ἔθνει σου. (Λευϊτικ. ι θ΄. 16.) καὶ ἂν ὁ Θεὸς ἐμπόδισε τοὺς Ἑβραίους, τοὺς Ἑβραίους ὁποῦ ἦτον ἀρχάριοι καὶ ἀτελεῖς ὡσὰν νήπια, νὰ μὴν μεταχειρίζωνται δολιότητας εἰς τὸν ἀδελφόν τους, πόσῳ μᾶλλον ἐμποδίζει ἐσᾶς τοὺς Χριςιανοὺς νὰ μὴ δολιεύεσθε; ἐσᾶς τοὺς Χριςιανοὺς ὁποῦ εἶσθε τέκνα τοῦ εὐαγγελίου, καὶ ἐφθάσατε εἰς ἄνδρα τέλειον τῆς κατὰ Χριςὸν ἡλικίας; δολιεύεσθε; καὶ δὲν ἀκούετε τὸν προφήτην Δαβὶδ ὁποῦ λέγει, πῶς ὁ Θεὸς δίδει πολλὰ κακὰ καὶ δυςυχίας, ἐναντίον εἰς ἐκείνους ὁποῦ κάμνουν τὰς δολιότητας, πλὴν διὰ τὰς δολιότητας αὐτῶν ἔθου » αὐτοῖς κακά. (Ψαλ. οβ΄. 18.) δὲν ἀκούετε » πῶς ὁ Χρυσόςομος λέγει, ὅτι ἐκεῖνο ὁποῦ » εἶναι τὸ φαρμάκι εἰς τὸν ὄφιν, τοῦτο εἶναι » ὁ δόλος εἰς τὸν ἄνθρωπον; » ὃ γὰρ ἐςὶν ἰὸς » ἐν τῷ ὄφει, τοῦτο δόλος ἐν ἀνθρώπῳ. (Λόγ. κατὰ Ἰουδαίων, εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν.) δὲν ἀκούετε πῶς ἐξολοθρεύει ὁ Κύριος τὰ χείλη ἐκεῖνα ὁποῦ λαλοῦσι τὰ δόλια λόγια; » ἐξολοθρεῦσαι Κύριός πάντα τὰ χείλη τὰ δόλια. (ψαλ. ι γ΄. 3.) Ἀχ! καὶ πῶς σᾶς βαςᾷ ἡ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἡ καρδία ἀδελφοί, νὰ δολιεύεσθε εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ δυστυχησμένους; πῶς τὸ ὑπομένει ἡ ψυχή σας, νὰ γελᾶτε τὰς χήρας, καὶ τὰ ὀρφανὰ, καὶ νὰ τῶν πέρνετε τὰ ἄσπρα των, καὶ τὸ ψωμὶ ὁποῦ ἔχουν διὰ νὰ ζήσουν; καὶ αὐτοὶ μὲν ἔρχονται οἱ ἐλεεινοὶ νὰ ἀγοράσουν ἀπὸ ἐσᾶς, νομίζοντες πῶς εἶσθε πιστοὶ ἀδελφοί των, πῶς εἶσθε ἄδολοι καὶ θεοφοβούμενοι Χριστιανοὶ, ἐσεῖς δὲ ὅλον τὸ ἐναντίον εὑρίσκεσθε εἰς αὐτοὺς ἄπιστοι, καὶ ὄχι πιστοί· δόλιοι, καὶ ὄχι ἄδολοι· ἐχθροὶ, καὶ ὄχι ἀδελφοί· λαλοῦντες φιλικὰ λόγια, καὶ ἔχοντες καρδίαν δολίαν, κατὰ τὸ γεγραμμένον· » χείλη δόλια καρδίαν καλύπτει· (Παρ. κς΄. 23) εἰς τὴν φωνὴν, Ἰακὼβ, καὶ εἰς τὰς χεῖρας, Ἡσαῦ· ἄλλοι εἰς τὸ φαινόμενον, καὶ ἄλλοι εἰς τὸ κρυπτόμενον· πέτραις κεκρυμμέναις εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποίαις ἐπάνωθεν μὲν φαίνονται πῶς δὲν ἔχουν κἀνένα κίνδυνον, ὅταν δὲ πλησιάσουν τὰ πλοῖα εἰς αὐτὰς, συντρίβουν αὐτὰ καὶ καταποντίζουν.

Ὅτι οἱ δόλιοι τεχνῖται, ψευδοτεχνῖταί εἰσιν. — Ὅτι ὁ Θεὸς παιδεύει τοὺς δολίους.

Καὶ αὐτὰ εἶναι πρέπον νὰ τὰ κάμνουν οἱ Χριστιανοί; οἱ Χριστιανοὶ, οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ; τοῦ πιστοῦ; τοῦ ἀδόλου; τοῦ ἀναμαρτήτου; εἰς τοῦ ὁποίου τὸ στόμα δὲν εὑρέθη κἀνένας δόλος; » ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ » εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. » (ά. Πέτρ. β΄. 22.) ὢ φρίξον ψυχή μου τὴν ἀθεοφοβίαν ταύτην! διὰ τοῦτο δίκαιον ἔχει νὰ ὀνομάσῃ τινὰς τοὺς τορινοὺς τεχνίτας, ψευδοτεχνίτας καὶ ἐργάτας δολίους, καθὼς ὀνομάζει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τοὺς ψευδαποστόλους· » οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι. (β΄. Κόρ ιά. 13.) δίκαιον ἔχει νὰ παρομοιάσῃ τινὰς τοὺς σημερινοὺς τεχνίτας, μὲ τοὺς παλαιοὺς προσκυνητὰς τῶν εἰδώλων· διὰ τί, καθὼς ἐκεῖνοι ἦτον γεμάτοι ἀπὸ δόλους καὶ κλεψίας, ὡς λέγει ὁ Σολομών· » πάντας δ' ἐπιμὶξ ἔχει αἷμα, καὶ » φόνος, κλοπὴ, καὶ δόλος. (Σοφ. ιδ΄. 25.) ἔτσι καὶ ὅλοι οἱ τωρινοὶ τεχνῖται εἶναι γεμάτοι ἀπὸ τὰς αὐτὰς δολιότητας· διὰ τοῦτο, τέλος πάντων, δίκαιον ἔχει καὶ ὁ Θεὸς νὰ μὴ μακροθυμῇ εἰς πολὺν καιρὸν, οὐδὲ νὰ ὑποφέρῃ τοὺς δολίους ἀνθρώπους, ἀλλὰ νὰ ἐκδικῇ, καὶ νὰ τοὺς παιδεύῃ καθὼς τὸ λέγει διὰ Ἱερεμίου· » δόλος ἐπὶ δόλῳ, οὐκ ἤθελον εἰδέναι με φησὶ » Κύριος· διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύριος· Ἰδοὺ ἐγὼ » πυράσω αὐτοὺς καὶ δοκιμῶ αὐτούς ... δόλια » τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτῶν· τῷ πλησίον αὐτοῦ λαλεῖ εἰρηνικὰ, καὶ ἐν ἑαυτῷ ἔχει » ἔχθραν· μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψωμαι λέγει » Κύριος; ἢ ἐν λαῷ τούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυ» χή μου; (Ἱερ. θ΄. 6.)

Ὅτι τοῖς δικαίοις συναριθμοῦνται οἱ μὴ ποιοῦντες δόλον.

Ὅθεν διὰ νὰ μὴ παιδευθῆτε καὶ ἐσεῖς ἀδελφοὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν, παραιτήσατε κάθε κακίαν, καὶ ὑπόκρισιν, καὶ οὔτε μὲ τὴν γλῶσσαν λαλεῖτε δόλια, καὶ ἀπατηλὰ, διὰ νὰ ἑλκύσετε τοὺς ἀγοραστὰς, οὔτε μὲ τὸ ἔργον κάμνετε δολιότητας· ἀλλὰ ὡσὰν ἄκακα βρέφη, καὶ ὡσὰν ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ, ποθήσατε τὸ ἄδολον καὶ λογικὸν γάλα, καὶ μὲ ἁπλότητα λαλεῖτε, μὲ ἁπλότητα ἐργάζεσθε, μὲ ἁπλότητα καὶ ἴσην καρδίαν πωλεῖτε καὶ ἀγοράζετε τὰ ἐργόχειράσας· ἔτσι σᾶς συμβουλεύει ὁ Κορυφαῖος Πέτρος· » ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν, καὶ πάντα δό» λον, καὶ ὑποκρίσεις .... ὡς ἀρτιγέννητα βρέ» φη τὸ λογικὸν, καὶ ἄδολον γάλα ἐπιποθήσα» τε, ἵνα ἐν ἑαυτῷ αὐξηθῆτε. (ά. Πέτρ. β΄. 1.) ἐὰν οὕτω ποιῆτε, ὄχι μόνον ἐδῶ θέλετε εὐλογεῖσθε παρὰ Θεοῦ εἰς ὅλας τὰς τέχνας καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ θέλετε συναριθμηθῆ μὲ τοὺς δικαίους ἐκείνους, εἰς τῶν ὁποίων τὸ στόμα δὲν εὑρέθη δολιότης, ὡς γράφει ἡ ἱερὰ ἀποκάλυψις· » οὗτοί εἰσιν οἱ ἀ» κολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ ... » καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη δόλος. (Ἀποκ. ιδ΄. 4.) καὶ παῤῥησίαν θέλετε εὕρετε πρὸς τὸν Θεὸν, ἔμπροσθεν τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ κανένας δόλος, ὡς λέγει ὁ Ἰώβ. » οὐ γὰρ ἐναντίον αὐτοῦ δόλος εἰσελεύσεται. (Ἰώβ. ιγ. 16.)

Πόσον κακὸν εἶναι ἡ κλεψία, καὶ ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ κλέπτουν.

Γ΄. Προσέχετε ἀδελφοὶ νὰ μὴ κλέπτετε εἰς τὰς τέχνας, ὁποῦ ἐργάζεσθε, ἀλλὰ νὰ δουλεύετε αὐτὰς μὲ ἐμπιστοσύνην, καθὼς ἀπαιτεῖ τὸ ἐπάγγελμα τῶν Χριστιανῶν· ά. διατὶ ὁ Θεὸς προστάζει εἰς τὴν ή. ἐντολὴν τοῦ Δεκαλόγου, νὰ μὴ κλέπτῃ τινὰς » οὐ κλέψεις. (Ἔξοδ. κ΄. 14.) καὶ εἰς τὸ Λευϊτικὸν λέγει· » οὐ κλέψετε, » καὶ οὐ ψεύσεσθε· (Λευϊτ. ιθ 11) β΄. διατὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει πῶς ἡ κλεψία, ἀγκαλὰ καὶ εἶναι μικροτέρα ἁμαρτία ἀπὸ τὴν μοιχείαν, μ' ὅλον τοῦτο εἶναι ἀσυγχώρητος· » τὸ δὲ ἔσχατον τέθηκε τῶν πλημμελημάτων, ἵνα εἰδῇς, » ὅτι ὁ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ συγγνώμην οὐκ ἔχων, πολλῷ » μᾶλλον ἐφ' ἑτέρου οὐκ ἀπολαύσεται ταύτης » τῆς παραμυθίας.... εἰ τοίνον τοῦτο ἀσύγ» γνωστον, πολλῷ μᾶλλον μοιχεία· (Ἑρμην. εἰς τὸν μθ΄. Ψαλμ.) γ΄. διατὶ εἶναι ἐμποδισμένον ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς, ὄχι μόνον νὰ κλέπτουν, ἀλλὰ καὶ νὰ συγκοινωνοῦν ὅλως καὶ νὰ δέχωνται τοὺς κλέπτας· ὅθεν ὁ προφήτης Δαβὶδ κατηγορῶν τοὺς συγκοινωνοὺς τῶν κλεπτῶν λέγει· » εἰ ἐθεώρεις κλέπτην συνέτρεχες αὐτῷ « (Ψαλμ. μθ. 19.) καὶ δ΄. διατὶ ὁ προφήτης Ζαχαρίας ἔβλεπεν ἕνα μεγάλον δρεπάνι πετόμενον ἐν τῷ ἀέρι, εἰς τὸ μάκρος πήχεων εἴκοσι, καὶ εἰς τὸ πλάτος πήχεων δέκα, τὸ ὁποῖον ἐμβῆκεν εἰς τὸ σπῆτι ἐκείνου ὁποῦ κλέπτει, διὰ νὰ κατακόψῃ αὐτόν. » Καὶ εἶπε πρός με· τί σὺ βλέ» πεις; καὶ εἶπα ἐγώ· ὁρῶ δρέπανον πετόμενον » μήκους πήχεων εἴκοσι, καὶ πλάτος πήχεων » δέκα· διὸ ὅτι πᾶς ὁ κλέπτης ἐκ τούτου ἕως » θανάτου ἐκδικηθήσεται... καὶ ἐξοίσω αὐτὸ » λέγει Κύριος Παντοκράτωρ· καὶ εἰσελεύσεται » εἰς τὸν οἶκον τοῦ κλέπτου. (Ζαχαρ. έ. 2.)

Φοβηθῆτε λοιπὸν τὸν Θεὸν, καὶ τὰς θείας του προσταγὰς, καὶ παύσατε ἀπὸ τὰς κλεψίας· τρομάξατε τὴν τιμωρίαν αὐτὴν, ὁποῦ λαμβάνουν οἱ κλέπται, καὶ λείψετε ἀπὸ τοῦ νὰ κλέπτετε, οἱ μὲν Γεωργοὶ τὰ σύνορα τῆς γῆς, καὶ τοὺς καρποὺς, καὶ γεννήματα· οἱ δὲ ὑφαντάδες, τὰ νήματα· οἱ ῥάπται, τὰ ἱμάτια· οἱ παπουτσίδες, τὰ τομάρια καὶ πετσία· οἱ χαλκεῖς, τὸν σίδηρον· οἱ χρυσοχόοι τὸ μάλαγμα, οἱ ψωμάδες, τὰ ξένα ψωμία, καὶ τὰ ξένα κρέατα· οἱ βαρελλάδες, τὰ νουλάκια, καὶ κιρμίζια, καὶ σῦκα, καὶ σταφύδας, καὶ ἄλλα ἡδύσματα ἀπὸ τὰ βαρέλια ὁποῦ φουντόνετε· παύσατε ἀπὸ τὸ νὰ κλέπτετε ἐσεῖς οἱ λεπτουργοὶ καὶ τουλγγέριδες, τὰ σανίδια, καὶ τὰς μπογιὰς, καὶ τὸ νὰ ἀγοράζετε τὰ καρπούζια, καὶ ἔπειτα νὰ τὰ κουφόνετε καὶ νὰ τὰ γεμίζετε καρφία καὶ νὰ τὰ πέρνετε, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθάνεται ὁ οἰκοκύρης, εἰς τὸν ὁποῖον δουλεύετε· μὴ κλέπτετε ἐσεῖς οἱ πραγματευταὶ, τὰς διαφόρους πραγματείας, ὁποῦ ἀγοράζετε καὶ ἐσεῖς, οἱ κάπηλοι, τὸ κρασὶ, καὶ τὸ ῥακὶ, καὶ τὰ χρήματα τῶν ἀνθρώπων, ὅταν πίνουν καὶ μεθυσθοῦν εἰς τὰ καπελεῖά σας· παύσατε οἱ σαράφιδες ἀπὸ τὸ νὰ κόπτετε τὰ φλωρία τριγύρω καὶ τὰ ἀργύρια· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, πάντες οἱ τεχνῖται, καὶ ἐργοχειράδες, παύσατε διὰ ἀγάπην Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σας, ἀπὸ τοῦ νὰ σφετερίζετε, καὶ νὰ ἁρπάζετε τὸ ξένον πρᾶγμα τοῦ ἀδελφοῦ σας, μὲ διαφόρους τρόπους καὶ μηχανὰς, τὰς ὁποίας ὑποψιθυρίζει εἰς ἐσᾶς ὁ διάβολος· διὰ τὶ αὐτὰ ὅλα εἶναι ἀδικίαις, εἶναι ἁρπαγαῖς, εἶναι κλεψίαις φανεραῖς, καὶ ἀκολούθως ἐσεῖς ὁποῦ τὰς πράττετε, εἶσθε κλέπται φανεροὶ, καὶ ἀδικηταί.

Ὅτι οἱ τεχνῖται ὁποῦ κλέπτουν εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τοὺς κλέπτας.

Τί λέγω; ἐσεῖς εἶσθε ἀκόμη χειρότεροι καὶ ἀπὸ τοὺς κλέπτας· διὰ τὶ, οἱ μὲν κλέπται κλέπτουσι κρυφίως, καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς νυκτὸς, κατὰ τὸν Ἱερεμίαν. » ὥσπερ κλέπται ἐν νυκτί· (Ἱερ. μθ΄. 8.) ἐσεῖς δὲ κλέπτετε φανερὰ, καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἡμέρας· οἱ κλέπται ἐντρέπονται διὰ τὴν κλεψίαν ὁποῦ κάμνουν, κατὰ τὸν Σειράχ· » ἐπὶ γὰρ τῷ κλέπτῃ ἐςὶν αἰσχύνη· (Σειρ. έ. 17·) ἐσεῖς δὲ κλέπτοντες τὸ πρᾶγμα τοῦ ἀδελφοῦ σας, οὐδεμίαν ἐντροπὴν ἔχετε· οἱ κλέπται ἂν πιασθοῦν εἰς τὴν κλεψίαν, προςάζει ὁ Νόμος νὰ ἀποθνήσκουσιν· » ἐὰν δὲ ἁλῷ » ἄνθρωπος κλέπτων, ἀποθανεῖται ὁ ἄνθρωπος » ἐκεῖνος. (Δευερ. κδ'. 7·) ἐσεῖς δὲ, ἐὰν καὶ πιασθῆτε κλέπτοντες, οὐδεμίαν τιμωρίαν λαμβάνετε· οἱ κλέπται μισοῦνται ἀπὸ ὅλους καὶ ἀτιμάζονται, ἐσεῖς δὲ τὸ ἐναντίον τιμᾶσθε ἀπὸ ὅλους, καὶ ἀγαπᾶσθε· οἱ κλέπται τέλος πάντων εὑρίσκονται εἰς τὰ ὄρη, καὶ τὰ λαγκάδια κεκρυμμένοι, πεφοβισμένοι καὶ τρομασμένοι· ἐσεῖς δὲ εὑρίσκεσθε μέσα εἰς τὰς πλατείας, καὶ παζάρια τῶν πόλεων, καθήμενοι φανερὰ εἰς τὰ ἐργαςήρια, ἄφοβοι, καὶ παῤῥησιασμένοι, ὡς τεχνῖται, ὡς χρήσιμοι πραγματευταὶ, καὶ ὡς τιμιμένοι ἄνθρωποι· ὅθεν δὲν εἶναι δίκαιον μόνον ἐκεῖνοι οἱ δυςυχεῖς νὰ ὀνομάζωνται κλέπται, ἀλλὰ καὶ ἐσεῖς, οἵτινες ὑποκάτω εἰς ὄνομα σεμνὸν, καὶ τίμιον, ἔχετε τὸ ἔργον τῶν κλεπτῶν καὶ τὴν πρᾶξιν· ἁρμόζει γὰρ καὶ εἰς ἐσᾶς ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπε ποτὲ ἕνας κλέπτης, καὶ κουρσάρος πρὸς τὸν Βασιλέα Ἀλέξανδρον· ὅς τις πιασθεὶς καὶ ἐρωτηθεὶς διατὶ κλέπτει· ἀπεκρίθη νουνεχῶς πρὸς τὸν Βασιλέα, πῶς αὐτὸς μὲν κλέπτει μὲ ἕνα μικρὸν μονόξυλον, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κλέπτει μὲ μίαν μεγάλην ἁρμάδαν. Ἕνα πρᾶγμα ςέκω καὶ συλλογίζομαι καὶ ἀπορῶ εἰς τὴν κατάχρησιν, ὁποῦ κάμνουσιν οἱ ἄνθωποι τῶν τεχνῶν· ὁ Ἀπόςολος Παῦλος θέλωντας νὰ θεραπεύσῃ τοὺς κλέπτας, καὶ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν κλεψίαν, τοὺς διορίζει νὰ δουλεύουν τέχνην, καὶ ἐργόχειρον, καὶ διὰ τῆς τέχνης νὰ οἰκονομοῦν τὰς ἀναγκαίας χρείας των, καὶ νὰ ἐλεοῦν καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἔτσι νὰ μὴν ἔχουν πλέον ἀφορμὴν διὰ νὰ κλέπτουν. » ὁ κλέπτων μηκέ» τι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω, ἐργαζό» μενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσὶν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι. (Ἐφ. δ. 28.) οἱ δὲ τωρινοὶ τεχνῖται, ἀλλοίμονον! ἀντὶ νὰ ἐμποδισθοῦν ἀπὸ τὴν κλεψίαν διὰ μέσου τῆς τέχνης των, αὐτοὶ μάλιςα αὐξάνουσι τὰς κλεψίας, καὶ ἁρπαγὰς διὰ τῆς τέχνης, καὶ ἀντὶ νὰ θεραπευθοῦν, θανατόνονται· πρᾶγμα κατὰ ἀλήθειαν πολλὰ παράδοξον, καὶ θαυμάσιον! διὰ τὶ τὸ ἰατρικὸν, καὶ σωτηριῶδες, αὐτοὶ τὸ κάμνουν φαρμάκι θανατηφόρον τῆς ἀπαλείας των, καὶ τὸ ἐμπόδιον τῆς κλεψίας, αὐτοὶ τὸ δείχνουν πρόξενον τῆς κλεψίας· καὶ λοιπὸν ποῖον ἄλλο ἰατρικὸν, ἢ ποίαν ἄλλην καταφυγὴν νὰ εὕρουν πλέον οἱ δυςυχεῖς, διὰ νὰ ἰατρευθοῦν ἀπὸ τὰς κλεψίας; ἂν οἱ δοῦλοι καθ' ὑπόθεσιν κλέπτουν ἀπὸ τοὺς αὐθέντας των, τοῦτο ἔχει ὑπομονήν· διὰ τὶ αὐτοὶ ἔχουσι κάποιον φαινόμενον δίκαιον· ἐπειδὴ οἱ αὐθένται αὐτῶν, καὶ μάλιςα ὅταν τύχουν φιλάργυροι, δὲν τοὺς ἀναπαύουν, οὐδὲ τοὺς εὐχαριςοῦν· ἀλλὰ καὶ πολλάκις τοὺς δέρνουν· καὶ ἱμάτια ἀρκετὰ δὲν τοὺς κατασκευάζουν, καὶ μὲ αὐτάρκειαν δὲν τοὺς τρέφουν· μὰ ἐσεῖς οἱ τεχνῖται ποῖον δίκαιον ἔχετε νὰ κλέπτετε ἀπὸ τοὺς πτωχοὺς, ἢ τοὺς πλουσίους; μήπως οἱ οἰκοκυροὶ ὁποῦ σᾶς πάρουν, ἢ σᾶς βάλλουν καὶ τοὺς δουλεύεται, δὲν σᾶς δίδουν τὸν μισθὸν, ὁποῦ συμφωνήσετε; ὄχι· ἐσεῖς ὅσον εὐχαριςηθῆτε τοὺς πέρνετε· μήπως δὲν σᾶς τρέφουν μὲ αὐτάρκειαν ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ φαγητὰ, καὶ ποιοτὰ ὁποῦ καθ' ἕνας δύναται; μήπως δὲν σᾶς ἀναπαύουν εἰς τὰ πάντα; διὰ τί λοιπὸν νὰ τοὺς ἀδικῆτε καὶ νὰ τοὺς κλέπτετε; διὰ νὰ ἀποκτήσετε, καὶ νὰ αὐξήσετε τὰ ὑπαρχοντά σας; πλὴν νὰ ἠξεύρετε, ὅτι δὲν θέλετε τὰ χαρῆτε· διὰ τὶ, ἢ ἐσεῖς ἔχετε νὰ τὰ χάσετε, καὶ κοντὰ εἰς αὐτὰ ἔχετε νὰ χάσετε καὶ τὰ δουλευμένα μὲ τὸν κόπον σας· ἢ τὰ παιδία σας ἔχουν νὰ τὰ ὑςερηθοῦν, καὶ ἄλλο τίποτε δὲν θέλετε κερδήσετε, πάρεξ μίαν αἰώνιον κόλασιν· λέγει γὰρ ὁ Ἰὼβ, ὅτι ὁ πλοῦτος ὁποῦ ἀδίκως

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

συναχθῇ, ὀγλίγωρα θέλει ξερασθῇ. » πλοῦτος » ἀδίκως συναγόμενος, ἐξεμεθήσεται· ἐξ' οἰκίας » αὐτοῦ ἐξελκύσει αὐτὸν Ἄγγελος. (Ἰώβ. κ'. 15)

Ὅτι οἱ κάπηλοι καὶ πραγματευταὶ ὑπερβαίνουν τοὺς ἄλλους τεχνίτας εἰς τὰ ψεύματα.

Ὅλοι μὲν οὖν οἱ τεχνῖται, καὶ ἐργοχειράδες μεταχειρίζονται τὰς κλεψίας, ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα μεταχειρίζονται ταύτας, οἱ κάπηλοι, οἱ μεταπωληταὶ, καὶ πραγματευταί· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν διώξας ἐκ τοῦ Ἱεροῦ, ὅλους ἐκείνους ὁποῦ ἐπώλουν πρόβατα, καὶ βόας, καὶ περιστεράς, εἶπεν· » ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευ- » χῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε » σπήλαιον λῃστῶν. (Ματθ. κά. 13.) ἀκούσετε; λῃστὰς ὀνομάζει ὁ Κύριος τοὺς ἐμπόρους, καὶ πραγματευτάς· δι' ὃ καὶ ὁ Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης, τούτους ὁποῦ ὁ Ματθαῖος ὠνόμασε λῃστὰς, αὐτὸς τοὺς ὀνομάζει ἐμπόρους, λέγων· » » μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ Πατρός μου, οἶκον » ἐμπορίου. (Ἰω. β'. 16.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων· » ποτὲ μὲν, φησὶ, σπήλαιον λῃ- » στῶν τὸν Ναὸν γίνεσθαι ἔλεγεν ὑπ' αὐτῶν· » δεικνὺς ὅτι τὰ πωλούμενα, ἀπὸ κλοπῆς, καὶ » ἁρπαγῆς, καὶ πλεονεξίας, καὶ ἐκ τῶν ἀλλο- » τρίων ἐπλούτουν συμφορῶν· » ποτὲ δὲ οἶκον » ἐμπορίου, τὰς ἀναισχύντους αὐτῶν καπηλείας ἐνδεικνύμενος. (Ὁμιλ. κγ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.) διὰ δὲ τοὺς καπήλους λέγουν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγάς των, ὅτι ὅποιος εἶναι Ἕλληνας κάπηλος, καὶ ζητεῖ νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, νὰ μὴ δέχεται, ἀνίσως πρῶτον δὲν παύσῃ ἀπὸ τὴν τέχνην τῆς καπηλείας· » ἐάν τις προσέλθῃ κάπηλος, ἢ παυσάσθω, ἢ ἀποβαλλέσθω. (Διαταγ. Βιβλ. ή. Κεφ. λβ'.) τόσον ἁμαρτωλαῖς καὶ κατηγορημέναις εἶναι ἡ τέχναις τῆς καπηλείας, καὶ τῆς πραγματείας! διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ σοφὸς Σειρὰχ, ὅτι μόλις ἠμπορεῖ ὁ πραγματευτὴς νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸ σφάλμα, καὶ ὁ κάπηλος δὲν θέλει ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν· » μόλις ἐξελεῖται » ἔμπορος ἀπὸ πλημμελείας· καὶ οὐ δικαιωθή- » σεται κάπηλος ἀπὸ ἁμαρτίας. (Σειρ. κς. 29.) καὶ πανταχοῦ δὲ τὰ ὀνόματα τῆς ἐμπορίας, καὶ καπηλείας ἐπὶ κακοῦ λαμβάνονται· ὅθεν οἱ θεῖοι πατέρες, καὶ μάλιστα ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος, χριστεμπόρους καὶ χριστοκαπήλους καὶ θεοκαπήλους τοὺς αἱρετικοὺς, καὶ κακοὺς ὀνομάζουν.

Ὅτι οἱ πρωτομαΐστορες, καὶ οἱ Κύριοι τῶν ὑποστατικῶν ὑπερβαίνουν εἰς τὰς κλεψίας καὶ τοὺς πραγματευτάς.

Ὑπερβαίνουν ὅμως καὶ τοὺς καπήλους, καὶ τοὺς πραγματευτὰς, εἰς τὰς κλεψίας, καὶ ἁρπαγὰς, καὶ ἀδικίας, οἱ πρωτομαΐστορες τῶν ῥουφετίων, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐξουσιάζουν τὰ χωράφια, καὶ ἀμπέλια, καὶ περιβόλια, καὶ τὰ ἄλλα ὑποστατικὰ, εἰς τὰ ὁποῖα ἔχουν ἄλλους, καὶ τὰ δουλεύουν· διὰ τί, οἱ μὲν πρωτομαΐστορες καθήμενοι ἀργοὶ, καὶ μηδὲν δουλεύοντες, ἀποκτοῦν, καὶ κερδίζουν ἀπὸ τοὺς κόπους, καὶ τοὺς ἱδρῶτας τῶν μαθητῶν, καὶ συντρόφων τους· ἐκεῖνοι δὲ οἱ πτωχοὶ, καὶ ταλαίπωροι ὁποῦ δουλεύουν, μένουν ὑστερημένοι· οἱ δὲ οἰκοκυροὶ πάλιν ὁποῦ ἔχουν τὰ ὑποστατικὰ, κατατρώγουν καθημερινῶς τοὺς δυστυχεῖς γεωργοὺς, ὁποῦ δουλεύουν τὰ χωράφια, καὶ ἀμπέλιά των, τοὺς ἀγγαρεύουν ἀπανθρώπως, μὲ ἀγγαρείας παντοτινὰς, καὶ ἀνυποφόρους· μεταχειρίζονται τὰ σώματά των ὡσὰν ἄλογα ζῶα, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ὡσὰν ἀναισθήτους πέτρας· τοὺς ἔχουν ὡσὰν ἀγορασμένους δούλους, καὶ σκλάβους, καὶ φέρονται πρὸς αὐτοὺς μὲ περισσοτέραν σκληρότητα, παρὰ ὁποῦ ἐφέρετο ὁ Φαραὼ πρὸς τοὺς σκλαβωμένους Ἑβραίους εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἄλλοι νέοι ἐργοδιῶκται, καὶ ἄλλοι ἀπάνθρωποι τύραννοι, πρὸς τοὺς ἐλεεινοὺς ἐκείνους γινόμενοι· καὶ τὸ χειρότερον κακὸν ὁποῦ τοὺς κάμνουν εἶναι τοῦτο, ὅτι, ἀφ' οὗ οἱ γεωργοὶ ἀλωνίσουν τὰ γεννήματα, καὶ ἀφ' οὗ βάλλουν εἰς τοὺς ληνοὺς τὸν οἶνον, καὶ τὸ ἔλαιον ἔρχονται οἱ οἰκοκυροὶ τῶν χωραφίων, καὶ δὲν εὐχαριστοῦνται νὰ πάρουν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μόνον τὸ μερίδιον τοῦ χωραφίου, καὶ ἀμπελίων των, καὶ τὸ λοιπὸν νὰ τὸ ἀφήσουν εἰς τοὺς γεωργούς· ἀλλὰ πέρνουν πρὸς τούτοις ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς καρποὺς, καὶ τὸ διάφορον τῶν ἀσπρῶν, ὁποῦ ἔχουν δανεισμένα εἰς τοὺς γεωργούς· ἢ μόνον τοὺς δίδουν ὀλίγην τιμὴν, καὶ πέρνουν αὐτοὶ τοὺς καρποὺς ὅλους· ὅθεν δὲν μένει οὔτε ὀλίγον γέννημα εἰς τὸ ἁλῶνι, οὔτε ὀλίγος οἶνος καὶ ἔλαιον εἰς τοὺς ληνοὺς, διὰ νὰ πάρουν καὶ οἱ πτωχοὶ γεωργοὶ εἰς τὸν οἶκόν τους, νὰ θρέψουν τὴν γυναῖκα, καὶ τέκνατων. ἀλλὰ αὐτοὶ μὲν οἱ δυςυχεῖς κοπιάζουν ὅλον τὸν χρόνον, δουλεύοντες, καὶ παλαίοντες μὲ τὴν ψυχρότητα τοῦ χειμῶνος, καὶ μὲ τὴν καῦσιν τοῦ καλοκαιρίου, καὶ σπέρνουν, καὶ θερίζουν, καὶ ἀλωνίζουν, καὶ σκάπτουν, καὶ κλαδεύουν, καὶ τρυγοῦν, καὶ πατοῦν· ὕςερα ὕςερα δὲ, μὲ κενὰ καὶ ἄδεια χέρια, ἐπιςρέφουν οἱ τάλανες εἰς τὸν οἶκόν τους, κατηφεῖς, λυπημένοι, καὶ κρατῶντες τὴν ψυχὴν εἰς τὸ ςόμα· ὤ! καὶ τί ἀπανθρωπία θηριώδης εἶναι αὐτή; ὤ! καὶ τί μεγαλητέρα ἀδικία ἠμπορεῖ νὰ γένῃ ἀπὸ ἐτούτην; Καὶ λοιπὸν ἐκεῖνοι οἱ ἐλεεινοὶ, πῶς ἔχουν νὰ κυβερνήσουν τὸν οἶκόν τους; πῶς νὰ τραφοῦν αὐτοὶ, καὶ αἱ γυναῖκές των; πῶς νὰ παρηγορήσουν τὰ παιδίατων, ὁποῦ κλαίουν καὶ φωνάζουν, ἀπὸ τὴν πεῖναν ςενοχωρούμενα; ἵλεως νὰ γένῃ ὁ Θεός!

Διὰ τοῦτο δίκαιον εἶχεν ὁ μέγας Χρυσόςομος νὰ ὀνομάζῃ τοὺς οἰκοκυροὺς τούτους τῶν χωραφίων, καὶ ἀμπελίων, ἀδικωτέρους ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ σκληροτέρους ἀπὸ ὅλους τοὺς βαρβάρους, λέγων· » τίνες εἰσὶν οὗτοι; οἱ » τοὺς ἀγροὺς κεκτημένοι, καὶ τὸν ἀπὸ τῆς γῆς » δρεπόμενοι πλοῦτον; καὶ τί τούτου γένοιτ' ἂν » ἀδικώτερον; εἰ γὰρ ἐξετάσειέ τις, πῶς τοῖς ἀ» θλίοις, καὶ ταλαιπώροις κέχρηνται γεωργοῖς, » βαρβάρων αὐτοὺς ὠμοτέρους ὄψεται· τοῖς γὰρ » ἐν λιμῷ τηκομένοις, καὶ δι' ὅλης πονουμένοις » τῆς ζωῆς, καὶ τελέσματα διηνεκῆ, καὶ ἀφό» ρητα ἐπιτιθέασι, καὶ διακονίας ἐπιπόνους ἐπι» τάττουσι, καὶ ὡς ὄνοις, καὶ ἡμιόνοις, μᾶλ» λον δὲ ὡς λίθοις, τοῖς ἐκείνων κέχρηνται σώ» μασι. (Ὁμιλ. ξά. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) Διὰ τοῦτο δίκαιον εἶχεν ὁ αὐτὸς Χρυσοῤῥήμων, νὰ καλῇ τοὺς πτωχοὺς γεωργοὺς, ὁποῦ δοκιμάζουσι τὰ προειρημένα κακὰ ἐλεεινοτέρους ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, λέγων· » οὐ τί γένοιτ' ἂν » ἐλεεινότερον, ὅταν δι' ὁλοκλήρου τοῦ χειμῶνος » πονέσαντες, καὶ κρυμῷ, καὶ ὄρμῳ καὶ ἀγρυ» πνίαις δαπανηθέντες, κεναῖς ἀναχωρήσωσι » ταῖς χερσὶν, ἔτι καὶ προσοφείλοντες; (αὐτόθ.) διὰ τοῦτο μὲ κάθε δίκαιον, ὕςερον ἀπὸ ὅλα ταῦτα ἀπορεῖ, καὶ ἐξίςαται ὁ ἴδιος χρυσοῦς Ἰωάννης, καὶ φωνάζει πῶς πρέπει διὰ τὰ κακὰ ταῦτα καὶ τὰς ἀδικίας, ὁποῦ κάμνουν οἱ οἰκοκυροὶ τῶν ὑποςατικῶν πρὸς τοὺς γεωργοὺς, νὰ φρίξῃ ὁ οὐρανὸς καὶ νὰ τρομάξῃ ἡ γῆ· » δι' ὃ δεῖ » τὸν Προφήτην παραςησαμένους εἰπεῖν· » ἔκ» ςηθι οὐρανὲ, καὶ φρίξον ἡ γῆ· εἰς πόσην θη» ριωδίαν τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ἐξεβακχεύθη! (αὐτόθ.) καὶ κατὰ ἀλήθειαν πρέπει νὰ φρίξῃ ὁ οὐρανὸς, καὶ νὰ τρομάξῃ ἡ γῆ, διὰ τὴν ὑπερβολικὴν ταύτην κακίαν τῶν οἰκοκυρῶν τῶν ὑποςατικῶν· διὰ τὶ αὐτοὶ γίνονται φονεῖς, καὶ χύνουσι τὰ αἵματα, καὶ σπείρουσι τὴν ζωὴν τῶν ταλαιπώρων γεωργῶν· ἐπειδὴ καὶ τοὺς πέρνουν τὴν τροφὴν, μὲ τὴν ὁποίαν ἔμελλον νὰ ζήσουν, καθὼς ἀποφασίζει ὁ σοφὸς Σειράχ· » ἄρ» τος ἐπιδεομένων ζωὴ πτωχῶν· ὁ ἀποςερῶν αὐ» τὴν, ἄνθρωπος αἱμάτων· φονεύων τὸν πλησίον, » ὁ ἀφαιρούμενος συμβίωσιν, καὶ ἐκχέων αἷμα, » ὁ ἀποςερῶν μισθὸν μισθίου. (Σειρ. λά. 21) Καὶ πάλιν λέγει. Τέκνον, τὴν ζωὴν τοῦ πτωχοῦ » μὴ ἀποςερήσῃς. . . . ψυχὴν πεινῶσαν μὴ λυ» πήσῃς· καὶ μὴ παροργίσῃς ἄνδρα ἐν ἀπορίᾳ » αὐτοῦ. . . . οἰκέτην θλιβόμενον μὴ ἀπαναίνου· » καὶ μὴ ἀποςρέψῃς τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ πτωχοῦ. (Σειρ. δ΄. 1.) Καθὼς ὅμως λέγομεν, ὅτι οἱ οἰκοκυροὶ ἐκεῖνοι τῶν ὑποςατικῶν, ὁποῦ πέρνου-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σιν ὅλους τοὺς καρποὺς, καὶ δὲν ἀφίνουν καὶ εἰς τοὺς γεωργοὺς, γίνονται φονεῖς, διατὶ ἀποςεροῦσι τὴν τροφὴν τῶν πτωχῶν· ἔτσι παρομοίως λέγομεν ἐδῶ, ὅτι καὶ οἱ γεωργοὶ ἐκεῖνοι, ἢ οἱ οἰκοκυροὶ τῶν ὑποςατικῶν, ὁποῦ δὲν ἀφίνουν τοὺς ξένους, καὶ τὰ ὀρφανὰ, καὶ τὰς χήρας, καὶ τοὺς ἄλλους πτωχοὺς νὰ μαζώξουν ἀπὸ τὰ ςάχυα τῶν θερισμένων χωραφίων τους, ἢ ἀπὸ τὰ ςαφύλια ὁποῦ μείνουν ἀπὸ τὰ τρυγημένα ἀμπέλιά των, ἢ ἀπὸ τὰς ἐλαίας, καὶ τοὺς ἄλλους καρποὺς, καὶ πωρικὰ τῶν μαζωμένων δένδρων τους, καὶ αὐτοὶ παρομοίως φονεῖς γίνονται, καὶ αἵματα χύνουσι· διατὶ ὑςεροῦν τὴν τροφὴν τῶν ξένων, καὶ ὀρφανῶν, καὶ χηρῶν, καὶ πτωχῶν, ὁποῦ δὲν ἔχουν χωράφια, οὔτε ἀμπέλια, οὔτε ἐλαίας, οὔτε ἄλλα δένδρα· ἀλλὰ ἐλπίζουν ἀπὸ τὰ ὑποςατικὰ τῶν ἄλλων νὰ μαζώξουν, καὶ νὰ ζήσουν· ὅσοι δὲ γεωργοὶ, καὶ οἰκοκυροὶ ὑποςατικῶν, φθάσουν εἰς τόσην ἀσπλαχνίαν, καὶ ἀθεοφοβίαν, ὥςε ὁποῦ νὰ πέρνουν ἀκόμη, καὶ νὰ ἁρπάζουν, καὶ τὰς μικρὰς ἀγκάλας, καὶ τὰ χειρόβολα, ὁποῦ ἔχουν οἱ πτωχοὶ μαζωμένα ἀπὸ τὰ χωράφιά των, ἢ τὰ ςαφύλια, καὶ τὰς ἐλαίας, καὶ τὰ πωρικὰ ὁποῦ οἱ ὀρφανοὶ, καὶ αἱ χῆραι ἐμάζωξαν, ἀπὸ τὰ τρυγημένα ἀμπέλια, καὶ δένδρα των, αὐτοὶ εἶναι χειρότεροι, καὶ ἀπὸ τοὺς φονεῖς, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ ἀπὸ τὰ θηρία τὰ ἄγρια· διατὶ καὶ οἱ ἀσεβεῖς λυποῦνται καὶ ἐλεοῦν τοὺς πτωχοὺς, καὶ χήρας, καὶ ὀρφανὰ, καὶ τὰ θηρία εὐσπλαγχνίζονται ἕνα τὸ ἄλλο· αὐτοὶ δὲ οὔτε ἐλεοῦν, οὔτε εὐσπλαγχνίζονται τὰ τοιαῦτα ἐλεεινὰ, καὶ κάθε σπλάγχνους ἄξια πρόσωπα· ὅθεν διὰ τὴν μεγάλην τους ἀσέβειαν ταύτην, καὶ θηριότητα, θέλει πέσει κατάρα καὶ ὀργὴ Θεοῦ, εἰς τὰ χωράφια, καὶ ἀμπέλια, καὶ δένδρα των, διὰ νὰ τὰ ξηράνῃ, διὰ νὰ τὰ ἐκριζώσῃ, καὶ διὰ νὰ τὰ ἀφανίσῃ· ἔτσι τὸ ἀποφασίζει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τοῦ Ἰώβ. » Καταρασθείη ἡ μερὶς αὐ» τῶν ἐπὶ γῆς· ἀναφανείη δὲ τὰ φυτὰ αὐτῶν » ἐπὶ γῆς ξηρά· διατὶ ὦ Κύριε; » ἀγκαλίδα » γὰρ φησὶν ὀρφανῶν ἥρπασαν· (Ἰὼβ κδ'. 19.) διὰ τοῦτο, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ, τόσον οἱ γεωργοὶ, ὅσον οἱ οἰκοκυροὶ τῶν ὑποςατικῶν, φυλαχθῆτε δι᾽ ἀγάπην Θεοῦ, νὰ μὴ τολμήσετε ποτὲ νὰ κάμετε τοιοῦτον ἀσεβέςατον πρᾶγμα· μηδὲ νὰ ἐμποδίζητε τοὺς πτωχοὺς, καὶ ξένους, καὶ τὰ ὀρφανὰ, καὶ τὰς χήρας ἀπὸ τὸ νὰ μαζώνουν καρποὺς ἀπὸ τὰ χωράφια, καὶ ἀμπέλια, καὶ δενδρικά σας· ἀλλὰ νὰ κάμνετε καθὼς σᾶς προςάζει ὁ Θεὸς εἰς τὸ Δευτερονόμιον· ἤγουν ἐὰν θερίζετε τὰ χωράφιά σας, δεύτερον νὰ μὴ γυρίζετε νὰ τὰ θερίζετε, ἀλλὰ νὰ ἀφίνετε νὰ μαζώνουν ὅσα ςάχυα, ἢ καὶ χειρόβολα ἔμειναν, ἡ χήραις, καὶ ξένοι καὶ ὀρφανά· ἐὰν τρυγᾶτε ἀμπέλια, ἢ μαζώνετε τὰς ἐλαίας καὶ τὰ δένδρα σας, δεύτερον νὰ μὴ τὰ τρυγᾶτε, ἢ νὰ τὰ μαζώνετε· ἀλλὰ νὰ τὰ ἀφίνετε νὰ τὰ μαζώνουν οἱ πτωχοὶ, διὰ νὰ τραφοῦν καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς κόπους, καὶ ὑποςατικά σας, καὶ νὰ σᾶς εὔχωνται, καὶ νὰ παρακαλοῦν τὸν Θεὸν, νὰ εὐλογῇ, καὶ νὰ πληθύνῃ τοὺς καρπούς σας· » ἐὰν ἀμήσῃς ἀμητὸν ἐν τῷ ἀγρῷ σου, » καὶ ἐπιλάθῃ δράγμα ἐν τῷ ἀγρῷ σου, οὐκ ἀνα» ςραφήσῃ λαβεῖν αὐτό· τῷ προσηλύτῳ, καὶ τῷ » ὀρφανῷ, καὶ τῇ χήρᾳ, ἔςαι· ἐὰν ἐλαιολογῇς, » οὐκ ἐπαναςρέψεις καλαμήσασθαι τὰ ὀπίσω» σου· ἐὰν δὲ τρυγήσῃς τὸν ἀμπελῶνα σου οὐκ » ἐπανατρυγήσεις αὐτὸν τὰ ὀπίσω σου· τῷ προ» σηλύτῳ, καὶ τῷ ὀρφανῷ, καὶ τῇ χήρᾳ ἔςαι· » ἵνα εὐλογήσῃ σε Κύριος ὁ Θεός σου, ἐν πᾶσι » τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου· (Δευτ. κδ'. 19.)

Ὅτι οὐδὲ οἱ δοῦλοι πρέπει νὰ κλέπτουν ἀπὸ τοὺς αὐθέντας των. — Ὅτι διὰ τὰς κλεψίας ὁποῦ κάμνουν οἱ Χριςιανοὶ τεχνῖται εἰς τοὺς Ἐθνικοὺς, βλασφημεῖται τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, καὶ ὁ Χριςός.

Ὁ Μακάριος Παῦλος γράφων πρὸς τὸν Ἀπόςολον Τῖτον, τοῦ παραγγέλει, νὰ διδάσκῃ τοὺς δούλους νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τοὺς αὐθέν-

Σ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τας αὐτῶν, κἂν καὶ ἦναι ἄπιςοι, καὶ ἀσεβεῖς, καὶ νὰ μὴ κλέπτωσιν ἀπὸ αὐτοὺς τίποτε, ἀλλὰ νὰ δείχνουν κάθε ἐμπιςοσύνην, καὶ ἀδολότητα, ἵνα μὲ τὴν ἐμπιςοσύνην τους ταύτην, τιμῶσι καὶ ἀποδείχνωσιν ἀληθινὸν τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ· » παρακάλει δούλους ἰδίοις » δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέςους » εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, μὴ νοσφιζομένους, » ἀλλὰ πίςιν πᾶσιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν· ἵνα » τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ κο» σμῶσιν ἐν πᾶσιν· (Τίτ. β΄. 9.) τώρα, ἀνίσως οἱ δοῦλοι χρεωςοῦν νὰ μὴ κλέπτουν ἀπὸ τοὺς αὐθέντας των, ἀλλὰ νὰ δείχνουν εἰς αὐτοὺς κάθε ἐμπιςοσύνην, κἂν καὶ ἦναι ἄπιςοι, κατὰ τὴν παραγγελίαν ταύτην τοῦ Ἀποςόλου· πόσῳ μᾶλλον ἐσεῖς οἱ Μαΐςορες καὶ τεχνῖται, χρεωςεῖτε νὰ μὴ κλέπτετε ἀπὸ τοὺς οἰκοκυρίους ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους δουλεύετε; ἀλλὰ νὰ φυλάττετε εἰς αὐτοὺς κάθε πίςιν, καὶ ἀδολότητα, κἂν Ἑβραῖοι εἶναι, κἂν Ὀθωμανοὶ, κἂν Ἀρμένιοι, κἂν Λατῖνοι, κἂν ἄλλοι Ἐθνικοὶ, καὶ Αἱρετικοί; διατὶ ἐὰν κλέπτετε ἀπὸ αὐτοὺς, γίνεσθε αἴτιοι, ὄχι μόνον νὰ κατηγοροῦν οἱ Ἐθνικοὶ, καὶ νὰ λέγουν, πῶς ὅλοι κοινῶς οἱ Χριςιανοὶ εἶναι κλέπται, ἀλλὰ καὶ νὰ βλασφημοῦν τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ· τί λέγω; καὶ αὐτὸν ἀκόμη τὸν δεσπότην Χριςὸν, καὶ Θεὸν ἡμῶν γίνεσθε αἴτιοι νὰ βλασφημοῦν οἱ Ἐθνικοὶ, μὲ τὰς κλεψίας αὐτὰς, ὁποῦ τῶν κάμνετε· τόσην δὲ κόλασιν ἔχει ἡ ἁμαρτία σας αὐτὴ, ἀδύνατον εἶναι διὰ λόγου νὰ τὴν παραςήσω.

Ὅτι τὴν κακίαν ἑνὸς Χριςιανοῦ τεχνίτου προσκολλοῦν οἱ Ἐθνικοὶ εἰς ὅλους τοὺς Χριςιανούς.

Διὸ παρακαλῶ σας ἀδελφοί μου ἠγαπημένοι, φυλαχθῆτε δι' ἀγάπην Θεοῦ, νὰ μὴ δίδετε αἰτίαν σκανδάλου, ὄχι μόνον εἰς τοὺς ὁμοπίςους σας Χριςιανούς· ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ εἰς τοὺς ἀλλοπίςους καὶ Ἐθνικούς· ἐπειδὴ κανένα ἄλλο πρᾶγμα τόσον δὲν βλάπτει τὴν ἐδικήν μας πίςιν, καὶ θρησκείαν, ὡσὰν τὸ νὰ δίδουν οἱ Χριςιανοὶ αἰτίαν καὶ ἀφορμὴν νὰ σκανδαλίζωνται οἱ Ἐθνικοὶ, ὡς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος· » οὐδὲν οὕτω λυμαίνεται, καὶ βλάπτει τῇ » θρησκείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ, ὡς τὸ τοῖς ἀπίςοις » λαβήν τινα παρέχειν· (Λόγ. ζ΄. εἰς τὴν Γένεσιν.) ἐπειδὴ οἱ Ἐθνικοὶ αὐτοὶ ὅταν ἰδοῦν ἕνα μόνον τεχνίτην ἀπὸ ἐσᾶς νὰ κλέψῃ, ἢ ἄλλην δολιότητα καὶ ἁμαρτίαν παραμικρὰν νὰ κάμῃ, εὐθὺς ἀκονοῦσι τὴν γλῶσσαν τους κοινῶς ἐναντίον ὅλων τῶν Χριςιανῶν, καὶ τὴν κακίαν τοῦ ἑνὸς, τὴν προσκολλοῦν εἰς ὅλον τὸ γένος τῶν Ὀρθοδόξων· καὶ δὲν ςέκονται ἕως ἐδῶ· ἀλλὰ διὰ τὴν κακίαν τῶν Χριςιανῶν, καὶ τῶν δούλων, τολμοῦν νὰ βλασφημοῦν καὶ τὸν κοινὸν Δεσπότην Χριςὸν, ὡς λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσοῤῥήμων· » ἀμέλει, ἐπειδὰν θεάσωνται τινὶ μι» κρὰν ῥαθυμίαν προσγινομένην, εὐθέως τὴν » γλῶτταν ἀκονῶσι κατὰ πάντων ὁμοῦ, καὶ » ἀπὸ τῆς τοῦ ἑνὸς ῥαθυμίας. κατὰ παντὸς τοῦ » τῶν Χριςιανῶν γένους τὰ αὐτὰ καταψηφίζον» ται· καὶ οὐδὲ μέχρι τούτου ἵςανται· ἀλλὰ » διὰ τὴν τῶν δούλων ῥαθυμίαν, καὶ τὸν κοινὸν » Δεσπότην βλασφημεῖν τολμῶσιν. (αὐτόθ.) Ἀγωνίζεσθε δὲ μᾶλλον ἀδελφοὶ, νὰ μὴ ψεύδεσθε, μηδὲ νὰ κλέπτετε, ἢ ἄλλην δολιότητα νὰ κάμνετε, ὅταν πρὸς τοὺς Ἐθνικοὺς δουλεύετε ἵνα βλέποντές σας πῶς τοὺς δουλεύετε πιςὰ καὶ κατὰ Θεὸν, παρακινοῦνται νὰ θαυμάζουν τὴν ζωὴν τῶν Χριςιανῶν, καὶ συλλογιζόμενοι νὰ λέγουν, πῶς οἱ Χριςιανοὶ τεχνῖται, δὲν εἶναι ὅμοιοι μὲ τοὺς ἄλλους τεχνίτας τοῦ Κόσμου, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ἔχουσι τὴν ὁμοίαν, καὶ τὴν αὐτὴν μὲ ἐκείνους φύσιν· εἰδὲ καὶ δὲν θαυμάσουν οἱ Ἐθνικοὶ, ὅμως τὸ ὀλιγώτερον ὀλιγώτερον, ὅταν σᾶς βλέπουν πιςοὺς καὶ ἀδόλους, κλείουν τὸ ςόμα τους, καὶ δὲν ἔχουν νὰ λαλήσουν καμμίαν κατηγορίαν κατὰ τῶν Χριςιανῶν, ὡς καὶ ταῦτα βεβαιοῖ ἡ Χρυσοςομικὴ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

γλῶσσα τοῦ Ἰωάννου· » ὅταν οὖν ἴδωσιν οἱ ἄ-
» πιςοι τινὰς ἐν ἀρετῇ διαλάμποντας παρ' ἡμῖν,
» καὶ πολλὴν τῶν βιωτικῶν ὑπεροψίαν ποιου-
» μένους, οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ἀποπνίγονται·
» οἱ δὲ, πολλάκις καὶ εἰς θαῦμα ἔρχονται, ἐκ-
» πληττόμενοι, ὅτι τῆς αὐτῆς αὐτοῖς φύσεως
» ὄντες, οὐ τὰ αὐτὰ αὐτοῖς μετίασιν. Καὶ ἐ-
» πιφέρει τούτοις λέγων· » πάντα τοίνυν ποι-
» ῶμεν ἀγαπητοὶ, ὥςε δοξάζεσθαι τὸν ἡμέτερον
» Δεσπότην, καὶ μηδενὶ αἰτίαν σκανδάλων πα-
ρέχωμεν. (Λόγ. ζ'. εἰς τὴν Γένεσ.)

Πόσον κακὸν εἶναι ἡ βλασφημία, καὶ ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ βλασφημοῦν.

Δ'. Προσέχετε, ἀδελφοὶ, νὰ μὴ γογγύζετε κατὰ τοῦ Θεοῦ, μήτε νὰ βλασφημῆτε, ὅταν δουλεύετε τὰς τέχνας σας· μὴ δι' ἀγάπην Θεοῦ, μὴ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σας, μὴ κρημνίζετε τὸν ἑαυτόν σας εἰς τέτοιον μεγάλον, καὶ φοβερὸν ἁμάρτημα· ά. διατὶ, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόςομον, ἄλλη ἁμαρτία δὲν εἶναι χειρότερη ἀπὸ τὴν βλασφημίαν, ἀλλ' οὔτε ἴση καὶ ὁμοία μὲ αὐτήν· ἐπειδὴ καὶ ἡ βλασφημία εἶναι ἡ κορυφὴ, καὶ τὸ κεφάλαιον, καὶ ἡ προσθήκη ὅλων τῶν ἁμαρτιῶν, καὶ ἡ κόλασις καὶ τιμωρία τῆς βλασφημίας εἶναι ἀνυπόφορος, καὶ ἀσυγχώρητος· » οὐ γὰρ ἔςιν οὐκ ἔςαι ταύτης ἁ-
» μαρτίας χείρων. ἀλλ' οὐδὲ ἴση· ἀλλὰ καὶ προ-
» σθήκη κακῶν τοῦτο ἐςὶ· καὶ ὃ πάντα συγχεῖ,
» καὶ ἀσύγνωςον ἔχει κόλασιν, καὶ ἀφόρητον τι-
μωρίαν· (Λόγ. β'. περὶ προνοίας καὶ εἱμαρμένης.) Καὶ β'. διατὶ ἡ βλασφημία εἶναι τόσον φοβερὰ καὶ εἰς τοὺς Ἀγγέλους, καὶ εἰς τοὺς δαίμονας, ὥςε ὁποῦ οἱ μὲν Ἄγγελοι κοινῶς, ὁποῦ εἶναι τόσον δυνατοὶ, δὲν τολμοῦν νὰ εἰποῦν λόγον βλάσφημον κατὰ τῶν ἀσεβῶν, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· » ὅπου Ἄγγελοι, ἰσχύϊ, καὶ δυνάμει
» μείζονες ὄντες, οὐ λέγουσι κατ' αὐτῶν παρὰ
» Κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν· (β'. Πέτ. β'. 11.) ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ Ἀρχάγγελος, ξεχωριςὰ οὐδὲ λόγον βλάσφημον ἐλάλησε κατὰ τοῦ διαβόλου, ὅςις εἶναι ἄξιος κάθε βλασφημίας, κατὰ τὸν Ἀπόςολον Ἰούδαν· » καὶ γὰρ Μιχαὴλ ὁ Ἀρχάγγε-
» λος ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος, διελέγετο
» περὶ τοῦ Μωσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρί-
» σιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας· (Ἰούδας. 9.) εἰς δὲ τοὺς δαίμονας πάλιν ἡ βλασφημία εἶναι τόσον φοβερὰ, ὥςε ὁποῦ ὄχι μόνον δὲν τολμῶσι νὰ βλασφημήσουν, ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἀναφέρουν τελείως τὸ ὄνομα τῆς βλασφημίας· ἀλλὰ ἀντὶ νὰ εἰποῦν τὸ, βλασφημήσει, λέγουν τὸ, εὐλογήσει, κατ' ἐκεῖνο ὁποῦ εἶπεν ὁ διάβολος πρὸς τὸν Θεὸν περὶ τοῦ Ἰὼβ· » ἢ μὴν εἰς πρό-
» σωπόν σε εὐλογήσει· (Ἰὼβ. ά. 11.) τί λέγω, ἡ βλασφημία ἀκόμη εἶναι τόσον φοβερὰ, καὶ μισητὴ κοντὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ὥςε ὁποῦ, οὐδὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ τῆς βλασφημίας, ἀποτολμοῦσαν οἱ παλαιοὶ νὰ λέγουν ἐναντίον τῶν ἐπιγείων Βασιλέων, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ βλασφημῆσαι ἔλεγαν εὐλογῆσαι· ὅθεν ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐψευδομαρτύρησαν κατὰ τοῦ Ναβουθαὶ εἶπον, ὅτι, εὐλόγησεν, ἤτοι ἐβλασφήμησε, Θεὸν, καὶ Βασιλέα·
» καὶ ἐκάθισαν τὸν Ναβουθαὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λαοῦ·
καὶ εἰσῆλθον δύω ἄνδρες υἱοὶ παρανόμων, καὶ
» ἐκάθισαν ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, καὶ κατεμαρτύ-
» ρησαν αὐτοῦ, λέγοντες· εὐλόγηκας Θεὸν, καὶ
» Βασιλέα. (γ'. Βασ. κά. 12.)

Ὅτι ὅλα τὰ βάσανα καὶ αἱ κολάσεις δὲν εἶναι ἀρκετὰ νὰ παιδεύσουν τοὺς βλασφήμους καθὼς τοὺς πρέπει.

Ποῦ εἶσθε τώρα ἐσεῖς οἱ ἀθεόφοβοι τεχνῖται, ὁποῦ ἀποτολμᾶτε νὰ βλασφημῆτε ἐκεῖ ὁποῦ δουλεύετε; ποῦ εἶσθε τώρα μάλιςα ἐσεῖς οἱ αὐθάδεις ναῦται, ὁποῦ ἀποκοτᾶτε νὰ βλασφημῆτε, ὅταν ἦναι φουρτοῦνα, ἢ ἐναντίος ὁ καιρὸς, τὴν θάλασσαν, τὸν ἀέρα, τοὺς ἀνέμους, καὶ τὸν τόπον ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ εὐγαίνουν οἱ ἄνεμοι; ἀκούσατε δυςυχεῖς ἀκούσατε πόσον φοβερὰ, καὶ τρομερὰ ἁμαρτία εἶναι ἡ βλασφημία σας· οἱ Ἅγιοι Ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ δὲν ἀποτολμοῦν νὰ βλασφημήσουν τοὺς δαίμονας, καὶ τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ ἐσεῖς ἀδιάντροποι βλασφημῆτε τὰ ςοιχεῖα ὁποῦ ἔκα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μεν ὁ Θεός; καὶ διαβάλλετε τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν ὁποίαν κυβερνᾷ τὸν κόσμον; ὁ διάβολος ὁ ἴδιος φοβεῖται καὶ τρέμει, καὶ δὲν ἀποτολμᾷ νὰ εἰπῇ λόγον βλάσφημον ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐσεῖς ἀναίσχυντοι δὲν τρομάζετε νὰ βλασφημῆτε τὸν Θεόν; δὲν φρίττετε νὰ βλασφημῆτε τὸν Χριςόν; δὲν φοβεῖσθε νὰ βλασφημῆτε τὴν πίςιν; νὰ βλασφημῆτε τὰ Ἅγια Μυςήρια; τὰ Μυςήρια ὁποῦ ἐσεῖς οἱ ἴδιοι κοινωνεῖτε; τὰ Μυςήρια, ὁποῦ ἐσεῖς οἱ ἴδιοι μεταλαμβάνετε; τὰ Μυςήρια, μὲ τὰ ὁποῖα τρέφεσθε πνευματικῶς, καὶ ποτίζεσθε; ὦ Θεέ μου! καὶ πῶς τὸ ὑποφέρεις, καὶ δὲν βουβαίνεις ἐκεῖνο τὸ ςόμα ὁποῦ σὲ βλασφημεῖ; ὦ Χριςέ μου! καὶ πῶς τὸ βαςάζεις, καὶ δὲν ξηραίνεις ἐκεῖνα τὰ παράνομα χείλη; δὲν ξεῤῥιζόνεις ἐκείνην τὴν μιαρὰν γλῶσσαν; δὲν γυρίζεις ὀπίσω ἐκεῖνο τὸ ἀνέσχυντον πρόσωπον, ὁποῦ τόσα λαλεῖ κατὰ σοῦ; ὦ Ποιητὰ τοῦ Παντὸς, ὁποῦ προσκυνῆσαι, καὶ δοξολογῆσαι ἀπὸ κάθε πνοὴν, καὶ ἀπὸ κάθε γλῶσσαν τῶν Ἀγγέλων, καὶ τῶν ἀνθρώπων! πῶς τὸ ὑπομένεις, καὶ δὲν ῥίπτεις ἀςραποπελέκυα ἀπὸ τοὺς οὐρανούς; δὲν σχίζεις εἰς χάσματα τὴν γῆν, δὲν σηκόνεις εἰς ὕψος τὴν θάλασσαν διὰ νὰ καταπαύσῃς, διὰ νὰ καταχαώσῃς, διὰ νὰ ἀποπνίξῃς, καὶ διὰ νὰ ἀφανίσῃς ζωντανὸν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς, ἐκεῖνον τὸν βρωμερὸν σκώληκα; ἐκεῖνον τὸν ἀκάθαρτον μύρμηκα; ἐκεῖνον τὸν οὐδαμινώτατον κώνωπα, ὁποῦ ςέκει ἐνώπιον τῆς ἀπροσίτου, καὶ φοβερᾶς, καὶ ἁγίας δόξης σου, καὶ τόσον ἀδιάντροπα σὲ βλασφημεῖ; Καὶ ἂν ἐκεῖνος ὁποῦ ὑβρίζει, καὶ κακολογεῖ, τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα του, καταδικάζεται εἰς θάνατον, καθὼς προςάζει ὁ Θεός· » ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω. (Ἔξοδ. κά. 17.) ποίαν καταδίκην ἄρά γε εἶναι ἄξιος νὰ λαμβάνῃ, ἐκεῖνος ὁ ἄθλιος ὁποῦ κακολογεῖ, καὶ βλασφημεῖ καὶ ὑβρίζει, ὄχι πατέρα, καὶ μητέρα, ἀλλ᾽ αὐτὸν τὸν ἴδιον Θεὸν, τὸν ποιητὴν ὅλων τῶν πατέρων, καὶ τῶν μητέρων, τὸν Βασιλέα τῶν βασιλευόντων; τὸν δεσπότην τῶν ἁπάντων; ὃν πᾶντα φρίσσει, καὶ τρέμει ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεώς του; ποίαν κόλασιν πρέπει νὰ δεχθῇ ἐκεῖνος ὁ ἀχάριςος, ὁποῦ ἀποτολμᾷ νὰ βλασφημῇ τὸν Ἰησοῦν Χριςὸν, τὸν σωτῆρά του; τὸν λυτρωτήν του; τὸν ἐξαγοραςήν του; τὸν τροφέα του; τὸν εὐεργέτην του, τὸν Θεόν του; ὦ! ἵλεως, ἵλεως, ἵλεως νὰ γένῃ αὐτὸς πάλιν ὁ βλασφημούμενος Θεὸς, εἰς τὴν τοιαύτην ἀσέβειαν! διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν ὁ χρυσόγλωττος Ἰωάννης, ὅτι ὅλα τὰ βασανιςήρια, καὶ τὰ μαρτύρια τοῦ παρόντος κόσμου, καὶ ὅλα τὰ εἴδη τῆς κολάσεως ὁποῦ εἶναι ἑτοιμασμένα διὰ τὸν διάβολον, καὶ διὰ τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ ἁμαρτωλοὺς, εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, ὅλα ταῦτα λέγω ὁμοῦ συμμαζωμένα εἰς ἕνα μέρος, πάλιν δὲν εἶναι ἀρκετὰ διὰ νὰ παιδεύσουν ἕνα βλάσφημον, καθὼς τοῦ πρέπει, καὶ καθὼς εἶναι τὸ δίκαιον· » τίς τοὺς τοιού-
» τους δέξεται τιμωρία; ποία τῷ μέτρῳ τῆς κα-
» κίας διαρκέσει κόλασις; ποῖος δὲ πυρὸς πο-
» ταμός; ποῖος σκώληξ ἀτελεύτητος; ποῖον
» σκότος ἐξώτερον; ποῖα δεσμά; ποῖος βρυγμός;
» ποῖος κλαυθμός; πάντα ἐλάττω τὰ βασανιςή-
» ρια, καὶ τὰ ὄντα, καὶ τὰ μέλλοντα, τῆς οὕ-
» τω διακειμένης ψυχῆς, τῆς πρὸς τοσοῦτο κα-
» κίας κατενεχθείσης. (Λόγ. β΄. περὶ προνοίας.)

Ὅτι ὁ βλασφημῶν τὸν Θεὸν, ἑαυτὸν μόνον βλάπτει. — Ὅτι ὁ Θεὸς παιδεύει τοὺς βλασφήμους.

Διὰ τοῦτο φοβηθῆτε ἀδελφοὶ τὴν κόλασιν, καὶ τιμωρίαν, ὁποῦ μέλλουν νὰ λάβουν οἱ βλάσφημοι μετὰ θάνατον, καὶ παύσετε ἀπὸ τὰς βλασφημίας· φοβηθῆτε τὴν μεγαλειότητα, καὶ βασιλείαν τοῦ παντοκράτορος, καὶ παντοδυνάμου Θεοῦ, καὶ εἰς τὸ ἑξῆς μὴ τολμᾶτε νὰ ἀνοίγετε ςόμα, καὶ νὰ βλασφημῆτε, ἢ τὸ φοβερὸν, καὶ δεδοξασμένον του ὄνομα, τὸ ὁποῖον δοξολογεῖται ἀπὸ ὅλας τὰς χιλιάδας, καὶ μιριάδας τῶν ἀναριθμήτων Ἀγγέλων, καὶ Ἀρχαγγέλων, ἢ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, ἢ τὴν πίςιν, ἢ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὰ θεῖα μυστήρια. α'. διὰ τί, καθὼς ἐκεῖνος ὁποῦ ῥίπτει πέτραν εἰς τὸν οὐρανὸν, δὲν βλάπτει τὸν οὐρανὸν, ἀλλὰ βλάπτει τὸν ἑαυτόντου, ἐπειδὴ γυρίζει ἡ πέτρα, καὶ τοῦ συντρίβει τὴν κεφαλήν· ἔτσι καὶ ὅποιος βλασφημεῖ κατὰ τοῦ Θεοῦ, δὲν βλάπτει τὸν Θεὸν, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον βλάπτει τὸν ἑαυτόν του, καὶ τὴν ψυχήν του κολάζει ὁ ἄθλιος, ὡς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος· » οἱ βλασφη-
» μοῦντες, καὶ ἐξευτελίζοντες τὴν οἰκείαν λυ-
» μαίνονται σωτηρίαν· τὸ γὰρ » ὁ βαλὼν λίθον
» εἰς ὕψος, εἰς τὴν κεφαλὴν ἑαυτοῦ ἔβαλε.
» (Σειρ. κζ'. 2б.) περὶ τῶν βλασφημούντων τὶς
» εἴρηκε· καθάπερ γὰρ ὁ λίθον πρὸς τὸ ὕψος ἀ-
» κοντίζων, τοῦ Οὐρανοῦ μὲν τὸ σῶμα διατε-
» μεῖν οὐ δυνήσεται, οὐδὲ πρὸς τὸ ὕψος φθά-
» σαι ἐκεῖνο· τὴν δὲ πληγὴν τῇ ἰδίᾳ δέχεται
» κεφαλῇ, πρὸς τὸν ἀκοντίζοντα ἐπανιόντος
» τοῦ λίθου· οὕτω δὴ καὶ ὁ βλασφημῶν τὴν μα-
» καρίαν ἐκείνην οὐσίαν, ἐκείνην μὲν οὐδὲ πα-
» ραβλάψειέ ποτε, κατὰ δὲ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς
» τὸ ξίφος ἀκονᾷ, ἀγνώμων περὶ τὸν εὐεργέτην
» γινόμενος· (Λόγ. γ'. περὶ ἀκαταλήπτου.) Καὶ δεύτερον· διατὶ ὁ Θεὸς δὲν ὑποφέρει τὰς βλασφημίας ὁποῦ τοῦ κάμνετε, ὅθεν ὀργίζεται κατ' ἐπάνω σας, καὶ σᾶς παιδεύει μὲ διαφόρους παιδείας, καὶ εἰς ὅλον τὸ ὕστερον σᾶς θανατόνει. ἔτσι ὠργίσθη ἐναντίον τοῦ Σενναχηρεὶμ Βασιλέως Ἀσσυρίων, ὅστις διὰ μέσου τοῦ ἀρχιστρατήγου του Ῥαψάκου, ἐβλασφήμησε τὸ θεῖον του ὄνομα, καὶ διὰ τοῦτο ἀπέσειλε τὸν Ἄγγελόντου, καὶ ἐθανάτωσεν ἀπὸ τὸ στράτευμα τῶν Ἀσσυρίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας, καὶ βάλλωντας ἄγκιστρα εἰς τὴν μύτην του, τὸν ἐγύρισεν ἄπρακτον ὀπίσω, χωρὶς νὰ ἠμπορῇ νὰ κακοποιήσῃ τὴν πόλιν Ἱερουσαλήμ·
» τίνα ὠνείδισας; καὶ τίνα ἐβλασφήμησας; ἐπὶ
» τίνα ὕψωσας φωνὴν, καὶ ἦρας εἰς ὕψος τοὺς
» ὀφθαλμούς σου; εἰς τὸν Ἅγιον τοῦ Ἰσραήλ; .
. . . θήσω τὰ ἄγκιστρά μου ἐν τοῖς μυκτῆρσί σου,
» καὶ χαλινὸν ἐν τοῖς χείλεσί σου, καὶ ἀποστρέψω-
» σε ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθες ἐν αὐτῇ· . . . καὶ ἐγέ-
» νετο νυκτὸς, καὶ ἐξῆλθεν Ἄγγελος Κυρίου,
» καὶ ἐπάταξεν ἐν τῇ παρεμβολῇ τῶν Ἀσσυ-
» ρίων, ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας, καὶ
» ὤρθρισαν τὸ πρωῒ, καὶ ἰδοὺ πάντες σώματα
» νεκρά. (δ'. Βασίλ. ιθ'. 22.) ἔτζι ἐπαίδευσε τὸν Ἐδὼμ τὸν κατοικοῦντα εἰς τὸ ὄρος Σηεὶρ, διὰ τὶ ἐβλασφήμησε κατὰ τοῦ Ἁγίου ὀνόματός του, ὡς λέγει ὁ Ἰεζεκιήλ· » διὰ τοῦτο, ζῶ
» ἐγὼ λέγει Κύριος καὶ ποιήσω σοι κατὰ τὴν
» ἔχθραν σου, καὶ γνωσθήσομαί σοι, ἡνίκα ἂν
» κρινῶ σε· καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ Κύριος· ἤ-
» κουσα τῆς φωνῆς τῶν βλασφημιῶν σου. (Ἰεζ. λέ. 11.)

Πῶς οἱ ἄνθρωποι παιδεύουν τοὺς βλασφήμους, δέρνοντες αὐτούς.

Ἐὰν ὅμως δὲν φοβηθῆτε τὰς τιμωρίας, ὁποῦ δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς βλασφημοῦντας, κἂν φοβηθῆτε τὰς παιδείας ὁποῦ δίδουν οἱ ἄνθρωποι, καὶ οἱ δαίμονες εἰς αὐτούς· παιδεύουν οἱ ἄνθρωποι τοὺς βλασφήμους· διὰ τὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος προστάζει πρῶτον νὰ παιδεύωνται οἱ βλάσφημοι μὲ πληγαῖς, καὶ ξυλίαις· λέγει γὰρ ὅτι ἂν ἀκούσῃς κανένα νὰ βλασφημῇ τὸν Θεὸν μέσα εἰς τὸ παζάρι, πήγαινε κοντὰ καὶ ἔλεγξαί τον, ἂν δὲ κάμῃ χρεία, καὶ κτύπησαί τον· ῥάπισαι τὸ πρόσωπόν του, καὶ σύντριψαι τὸ στόματου, ἁγίασαι τὸ χέρι σου διὰ μέσου τοῦ τοιούτου κτυπήματος· καὶ ἂν σὲ ὑπάγουν εἰς τὸν κριτὴν, πήγαινε· καὶ ἂν ζητῇ νὰ σὲ παιδεύσῃ ὁ κριτὴς διὰ τοῦτο φώναξε μὲ παῤῥησίαν· ὅτι τὸν ἐκτύπησες, διὰ τὶ ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν Βασιλέα τῶν Ἀγγέλων· καὶ ἂν κάμῃ χρεία νὰ ἀποθάνῃς, διὰ τὶ ἐσωφρόνισες τὸν ἀδελφόν σου, ὑπόμεινον, καὶ μαρτύριον τοῦτο εἰς ἐσένα λογίζεται. » κἂν ἀκούσῃς τινὸς ἐν ἀμφόδῳ, ἢ ἐν ἀ-
» γορᾷ μέσῃ βλασφημοῦντος τὸν Θεὸν, πρόσελθε,
» ἐπιτίμησον· κἂν πληγὰς ἐπιθεῖναι δέῃ, μὴ
» παραιτήσῃ, ῥάπισον αὐτοῦ τὴν ὄψιν· σύν-
» τριψον αὐτοῦ τὸ στόμα· ἁγίασόν σου τὴν χεῖ-
» ρα διὰ τῆς πληγῆς· κἂν ἐγκαλῶσί τινες· κἂν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» εἰς δικαςήριον ἕλκωσιν, ἀκολούθησον· κἂν ἐπὶ » τοῦ βήματος εὐθύνας ὁ δικαςὴς ἀπαιτήσῃ, » εἰπὲ μετὰ παῤῥησίας, ὅτι εἰς τὸν Βασιλέα » τῶν Ἀγγέλων ἐβλασφήμησεν·.. κἂν ἀποθα» νεῖν δέῃ, σωφρονίζειν τὸν ἀδελφὸν μὴ ἀπο» κνήσῃς· μαρτύριον σοὶ τοῦτό ἐςι. (Ἀνδριάντ. ά.)

Ὅτι οἱ βλάσφημοι πρέπει νὰ ἐξορίζωνται.

Δεύτερον προςάζει ὁ αὐτὸς Χρυσοῤῥήμων, νὰ διώκωνται, καὶ νὰ ἐξορίζωνται οἱ βλάσφημοι ἔξω ἀπὸ τὰς πόλεις, καὶ τὰ χωρία ὅπου κατοικοῦν, ὡσὰν λεπροὶ καὶ λωβοὶ, ὡσὰν πανουκλιασμένοι ἄνθρωποι, καὶ ὡσὰν μέλη σαπιμένα, διὰ νὰ μὴ μεταδίδουν τὴν κακίαν τους εἰς τοὺς ἄλλους Χριςιανοὺς, καὶ ἵνα μὴ ἐξ αἰτίας αὐτῶν, παιδεύσῃ ὁ Θεὸς καὶ τοὺς ἀναιτίους, λέγει γὰρ οὕτω περὶ αὐτῶν. » εἰδὲ προλαβόντες » αὐτοὺς (τοὺς βλασφήμους δηλ.) ἐξεβάλο» μεν τῆς πόλεως, καὶ ἐσωφρονίσαμεν, καὶ τὸ » νενοσηκὸς διωρθώσαμεν μέλος, οὐκ ἂν τὸν παρόντα ἐφοβούμεθα φόβον. (Ἀνδρ. β'.)

Ὅτι οἱ βλάσφημοι δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ἀπολαμβάνουν τὸν Κόσμον τοῦτον.

Τρίτον λέγει ὁ ἴδιος Χρυσόςομος, ὅτι οἱ βλάσφημοι δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ βλέπουν τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τὰ ἄςρα, οὔτε νὰ ἀναπνέουν τὸν ἀέρα, οὔτε νὰ περιπατοῦν τὴν γῆν, οὔτε νὰ ἀκούουν τὰς μελῳδικὰς φωνὰς τῶν ὀρνέων, οὔτε νὰ τρώγουν τοὺς καρποὺς τῶν δένδρων, οὔτε νὰ πίνουν τὸ ὕδωρ, οὔτε νὰ ὑπηρετοῦνται ἀπὸ τὰ ζῶα, οὔτε νὰ διακονοῦνται ἀπὸ τὰ ςοιχεῖα, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν οἱ βλάσφημοι δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ἀπολαμβάνουν τὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ζοῦν, ἀλλ' εἶναι ἀνάξιοι καὶ αὐτῆς τῆς πρυσκαίρου ζωῆς· διὰ τί; ὅτι ὅλα μὲν τὰ κτίσματα δοξάζουσι, καὶ τιμῶσι, τὸν ποιητήν τους, οἱ δὲ βλάσφημοι βλασφημοῦσιν αὐτὸν, καὶ ὑβρίζουσι· καὶ καθὼς ἕνας υἱὸς ὁποῦ ὑβρίζει καὶ ἀτιμάζει τὸν πατέρα του, δὲν εἶναι ἄξιος οὔτε νὰ ὑπηρετῆται, ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ πατρός του· ἔτζι καὶ οἱ βλάσφημοι, ἐπειδὴ καὶ βλασφημοῦσι τὸν Θεὸν, καὶ πατέρα των, δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ὑπηρετοῦνται ἀπὸ τὰ κτίσματα, τὰ ὁποῖα εἶναι δοῦλα εἰς τὸν Θεὸν, κατὰ τὸ » τὰ σύμπαντα δοῦλα σά. (Ψαλμ. ριή.) » » ἀνάξιοι πάντες τὸν ἥλιον ὁρᾶν, ὅσοι εἰς βλα» σφημίαν ζῶσι τοῦ Θεοῦ· ἀνάξιοι τῶν κτισμάτων » ἀπολαύειν, τῶν δοξαζόντων αὐτὸν, οἱ βλα» σφημοῦντες αὐτόν· ἐπεὶ καὶ υἱὸς πατέρα ὑ» βρίζων, ἀνάξιος οἰκετῶν εὐδοκιμούντων ἀπολαύ» ειν διακονίας· (Λόγ. ιή. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμ.) ὅθεν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν ἕνα θαῦμα μεγάλον, πῶς ὑπομένουν τὰ κτίσματα ἐσᾶς ὁποῦ βλασφημεῖτε τὸν ποιητήν τους Θεόν! πῶς ὁ οὐρανὸς δὲν ῥίπτει βροντὰς, καὶ ἀςροπελέκυα διὰ νὰ σᾶς κατακαύσῃ! πῶς ὁ ἥλιος σᾶς φωτίζει, καὶ δὲν τυφλόνοι τὰ ὀμματιά σας! πῶς ὁ ἀέρας δὲν σᾶς θανατόνοι μὲ φαρμακερὰς φυσηματίας; πῶς ἡ θάλασσα δὲν σᾶς πνίγει! πῶς ἡ γῆ δὲν σχίζεται νὰ σᾶς καταπίῃ! πῶς τὰ θηρία, καὶ τὰ ζῶα δὲν σικόνονται κατ' ἐπάνωσας, νὰ σᾶς ξεσχίσουν, καὶ νὰ σᾶς ἀφανίσουν! ἀλλ' ὡς φαίνεται, ὁ Θεὸς ὁποῦ βλασφημεῖται ἀπὸ λόγουσας, αὐτὸς εἶναι ὁποῦ ἐμποδίζει τὰς ὁρμὰς τῶν κτισμάτων του, προσμένοντας διὰ νὰ μετανοήσετε.

Ὅτι καὶ οἱ Ἐθνικοὶ ἐθανάτοναν τοὺς βλασφήμους.

Ὅτι καὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ ἔκαμε νόμον νὰ μὴ βλασφημῇ τινὰς τὸν Θεόν.

Τέταρτον, οἱ νόμοι ὅλων τῶν Ἐθνικῶν, ὁποῦ ἐπροσκύνουν τὰ εἴδωλα ἐπρόςαζαν νὰ θανατόνωνται ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, ὁποῦ βλασφημήσουν εἰς τὰ εἴδωλα, καὶ εἰς τοὺς θεούς των· διὰ τοῦτο ἀναγινώσκομεν καὶ εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν, ὅτι, καὶ οἱ τὸν Βὴλ προσκυνοῦντες, ἔκριναν ἄξιον θανάτου τὸν προφήτην Δανιὴλ, διὰ τὶ ἐβλασφήμησεν εἰς αὐτὸν, ὡς γέγραπται· » ὁ Δανιὴλ ἀποθανεῖται, ὅτι ἐβλασφήμησεν εἰς » τὸν Βὴλ· (Βὴλ, καὶ δράκ. 9.) Τώρα ἂν ἐκεῖνοι ὁποῦ βλασφημοῦσι τοὺς ψευδοθεοὺς τῶν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἑλλήνων. εἶναι ἄξιοι θανάτου, πόσῳ μᾶλλον εἶναι θανάτου ἄξιοι, ὅσοι βλασφημήσουν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν τοῦ Παντός; Καὶ ἂν ὁ Θεὸς προςάζῃ νὰ θανατόνεται, ὅποιος ὀνομάσῃ μόνον τὸ ἀνεκφώνητον ὄνομά του, ἤτοι τὸ, Ἰεχωβὰ, κατὰ τὸν σοφώτατον Φώτιον. (Ἐπισολῇ ρξγ'. πρὸς Ἀμφιλόχιον) » ὁ ὀνομάζων τὸ » ὄνομα Κυρίου θανάτῳ θανατούσθω. (Λευϊτ. κδ. 16.) πόσῳ μᾶλλον εἶναι ἄξιοι θανάτου, ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸν βλασφημοῦν; καὶ ἂν ἡ ἀρκούδαις ἐξέσχισαν, καὶ ἐθανάτωσαν σαράντα δύο παιδία μικρὰ, διὰ τὶ ὕβρισαν, καὶ ἐπερίπαιξαν μόνον τὸν προφήτην Ἐλισσαῖον· » Καὶ παιδάρια » μικρὰ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ κατέπαι- » ζον αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ· ἀνέβαινε φαλα- » κρέ· . . . καὶ ἰδοὺ ἐξῆλθον δύω ἄρκτοι ἐκ τοῦ » δρυμοῦ, καὶ ἀνέῤῥηξαν ἀπ' αὐτῶν τεσσαρά- » κοντα, καὶ δύω παῖδας. (δ'. Βασιλ. β'. 23.) πῶς δὲν εἶναι ἄξιοι μυρίων θανάτων, οἱ φανερὰ ὑβρίζοντες, καὶ βλασφημοῦντες, ὄχι Προφήτην, καὶ Ἅγιον, ἀλλὰ τὸν Θεὸν τῶν Προφητῶν, καὶ Ἁγίων; νὰ εἰπῶ ἀκόμη καὶ ἕνα μεγαλήτερον, πρὸς ἐντροπὴν τῶν βλασφήμων Χρισιανῶν; Νόμον, καὶ πρόσαγμα ἐθέσπισεν, ὅτι νὰ θανατόνωνται, καὶ τὰ ὑπάρχοντα νὰ διαρπάζωνται, ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ εἰποῦν βλασφημίαν κατὰ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ὄχι Προφήτης, ὄχι Ἀπόσολος, ὄχι κανένας ὀρθόδοξος βασιλεύς· ἀλλὰ ἕνας εἰδωλολάτρης, ἕνας ἀσεβὴς, ἕνας Ἐθνικὸς βασιλεύς· ποῖος; ὁ Ναβουχοδονόσορ· » Καὶ ἐγὼ ἐ- » κτίθεμαι τὸ δόγμα· πᾶς λαὸς, φυλὴ, γλῶσ- » σα, ἣ ἂν εἴπῃ βλασφημίαν κατὰ τοῦ Θεοῦ » Σεδρὰχ, Μισὰχ, Ἀβδεναγὼ, εἰς ἀπώλειαν ἔ- » σονται, καὶ οἱ οἶκοι αὐτῶν εἰς διαρπαγήν· καθ' » ὅ,τι οὐκ ἔσι Θεὸς ἕτερος ὅς τις δυνήσεται ῥύ- » σασθαι οὕτως. (Δαν. γ'. 29.) ὁ ἄπισος Ναβουχοδονόσορ, προςάζει νὰ μὴ βλασφημῆται ὁ Θεός· καὶ οἱ πισοί του καὶ ἐκλεκτοὶ Χρισιανοὶ νὰ τὸν βλασφημοῦν; οἱ Χρισιανοί; ὢ καταισχύνη μεγάλη! ὢ ἀθεράπευτος ἐντροπή!

Ὅτι καὶ οἱ δαίμονες παιδεύουν τοὺς βλασφήμους.

Πέμπτον δὲ καὶ τελευταῖον, διὰ τὶ καὶ οἱ ἴδιοι δαίμονες ὁποῦ παρακινοῦν τοὺς ἀνθρώπους νὰ βλασφημοῦν, καὶ αὐτοὶ λέγω δὲν ὑποφέρουν νὰ βλέπουν ἀτιμωρήτους τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, ὁποῦ βλασφημοῦν τὸν Θεὸν, ἀλλὰ παιδεύουν αὐτοὺς μὲ διαφόρους παιδείας· διὰ τοῦτο ἀναγινώσκωμεν εἰς τὴν ἁμαρτωλῶν Σωτηρίαν, (Σελ. 13.) πῶς ἕνα παιδίον ὁποῦ ἐσυνήθιζε νὰ βλασφημῇ, τὸ ἅρπασαν οἱ Δαίμονες σύσσωμον εἰς τὸν ᾅδην, καὶ ἄλλον ἐδαιμόνισαν, καὶ παρευθὺς τὸν ἐθανάτωσαν, διὰ τὶ παίζοντας τὰ χαρτία ἐβλασφήμησε τὸν Θεὸν, καὶ ἄλλους ὁμοίως μὲ ἄλλας παιδείας ἐτιμώρησαν.

Ὅτι αἱ περιςάσεις δὲν εἶναι αἰτία νὰ βλασφημῇ τινάς· ἀλλ' ἡ κακὴ γνώμη, καὶ ὀλιγοψυχία.

Ἀκούετε βλάσφημοι τεχνῖται, ποίας τιμωρίας εἶσθε ἄξιοι νὰ λάβετε, καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονας, διὰ τὰς βλασφημίας σας; Φοβηθῆτε λοιπὸν, ἵνα μὴ καὶ μὲ τὸ ἔργον αὐτὰς δοκιμάσετε· διὰ τὶ ὁ Θεὸς μακροθυμεῖ, μὰ δὲν ἀλησμονεῖ νὰ παιδεύῃ ἐκείνους ὁποῦ τὸν βλασφημοῦν. ὅταν οὖν ἐσεῖς οἱ ῥάπται τρυπήσετε τὸ χέρι σας μὲ τὴν βελόνην· ὅταν ἐσεῖς οἱ λεπτουργοὶ, καὶ βαρελάδες κόψετε τὸ χέρι, ἢ τὸ ποδάρι, μὲ τὰ ἐργαλεῖα τῆς τέχνης σας· ὅταν ἐσεῖς οἱ οἰκοδόμοι κρημνισθῆτε ἀπὸ τὸν τοῖχον, καὶ βαρέσετε· ὅταν ἐσεῖς οἱ ναῦται ἀπαντήσετε φορτοῦναν, καὶ καιρὸν ἐναντίον εἰς τὴν θάλασσαν· ὅταν ἐσεῖς οἱ ἄλλοι τεχνῖται, λάβετε ςενοχωρίαν τινὰ καὶ δυσκολίαν εἰς τὰς τέχνας ὁποῦ δουλεύετε, εἴτε ἐξ ἀνθρώπων, εἴτε ἐκ δαιμόνων, εἴτε ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, μὴ ὡς ἀνόητοι γογγύζετε, μηδὲ βλασφημῆτε τὸν Θεὸν, ἢ τὴν πρόνοιάν του, ἢ τὴν πίσιν, ἢ τὰ ἐργαλεῖα, ἢ τοὺς ἀνέμους, ἢ τὴν θάλασσαν, ἢ ἄλλο τὶ κτίσμα, ὄχι· διὰ τὶ, οὔτε ὁ Θεὸς σᾶς πταίει, οὔτε τὰ ἐργαλεῖα, οὔτε οἱ ἄνεμοι, οὔτε τὰ ἄλλα κτίσματα· ἀλλὰ σᾶς πταίοι ἢ ἐδικήσας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀπροσεξία καὶ ἀγνωσία, καὶ ἡ κακήσας προαίρεσις, καὶ ὀλιγοψυχία. Καὶ ὅτι αὐτὸ ὁποῦ λέγω εἶναι ἀληθινὸν, μαρτυρεῖ ὁ θεῖος Χρυσόςομος λέγων, ὅτι κανένα ἐναντίον πρᾶγμα, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἀναγκάσῃ τὸν εὐλαβῆ, καὶ προσεκτικὸν, καὶ φιλόθεον ἄνθρωπον, εἰς τὸ νὰ βλασφημήσῃ· » μὴ τοίνυν λέγωμεν ὅτι πενία, καὶ » νόσος, καὶ κινδύνων ἐπαγωγαὶ βλασφημεῖν ἀ» ναγκάζουσιν· οὐ πενία, ἀλλὰ ἄνοια· οὐ νόσος, » ἀλλὰ καταφρόνησις· οὐ κινδύνων ἐπαγωγαὶ, » ἀλλ᾽ εὐλαβείας ἐρημία, καὶ εἰς βλασφημίαν, » καὶ εἰς πᾶσαν ἄγει κακίαν, τοὺς μὴ προσέ» χοντας. (Λόγ. γ΄. εἰς τὸν Λάζαρον.)

Καὶ μάρτυρες τούτων εἶναι ὁ Λάζαρος, καὶ ὁ Ἰώβ· διὰ τὶ ὁ μὲν Λάζαρος, καὶ μ᾽ ὅλον ὁποῦ ἦτον πάμπτωχος, καὶ τόσον ἀσθενὴς, ὁποῦ δὲν εὑρίσκετο ἄνθρωπος διὰ νὰ τὸν ἐπιμεληθῇ. ἀλλὰ οἱ σκύλοι εὐσπλαχνιζόμενοι ἔγλειφον τὰς πληγάς του, ὅμως δὲν ἐγόγγυσέ ποτε, οὔτε εὔγαλε βλάσφημον λόγον ἀπὸ τὸ ςόμα του. Ὁ δὲ Ἰὼβ πάλιν, καὶ μ᾽ ὅλον ὁποῦ ἐπάνω εἰς μίαν ὥραν ἔχασε, καὶ πρόβατα, καὶ βόας, καὶ ποιμένας, καὶ τέκνα, καὶ ὅλα του τὰ ὑπάρχοντα, ὅμως δὲν ἐτόλμησε νὰ λαλήσῃ καμμίαν βλασφημίαν. Τώρα ἂν ὁ Λάζαρος, καὶ ὁ Ἰὼβ ἔπαθον τόσα, καὶ δὲν ἐβλασφήμησαν, ἐσεῖς ὁποῦ ἀσυγκρίτως πάσχετε εἰς τὰς τέχνας σας, ὀλιγώτερα βάσανα ἀπὸ τὸν Ἰὼβ, διὰ τὶ γογγύζετε, καὶ βλασφημᾶτε; βέβαια ὄχι διὰ τίποτε ἄλλο, παρὰ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς προαιρέσεώς σας, καὶ διὰ τὴν μικροψυχίαν σας· ἔτσι τὸ λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος· » ἔπαθε τοσαῦτα ὁ Ἰὼβ, καὶ εὐ» χαρίςως ἤνεγκεν. . . . ἕτερος τὰ αὐτὰ παθὼν, » μᾶλλον δὲ οὐδὲ τὰ αὐτὰ (οὐδεὶς γὰρ ἐςὶν ὁ » τοιαῦτα παθὼν) ἀλλὰ πολλῷ ἐλάττονα, ἐ» δυσφήμησεν, ἠγανάκτησε, κατηράσατο τῷ » κόσμῳ παντὶ, ἐβλασφήμησε πρὸς Θεόν. . . ἐ» βλασφήμησε δὲ οὐ παρὰ τὴν ἀνάγκην τῶν » συμβάντων· ἐπὶ εἰ ἡ ἀνάγκη τῶν συμβάντων » τοῦτο ἐποίησεν, ἔδει καὶ τὸν Ἰὼβ βλασφημῆ» σαι. . . ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς προαι» ρέσεως. (Λόγ. θ΄. εἰς τὴν πρὸς Τιμόθ. β΄.) Καὶ πάλιν λέγει· » εἰ ἡ τοῦ πειρασμοῦ καὶ τῆς πε» νίας θλίψις αἰτία τῶν βλασφημιῶν ἐγίνετο, » πάντας ἔδει τοὺς ἐν πενίᾳ βλασφημεῖν· νῦν » δὲ τῶν ἐν πενίᾳ ζώντων ἐσχάτῃ, πολλοὶ διη» νεκῶς εὐχαριςοῦσιν· ἕτεροι δὲ ἀπολαύοντες » πλούτου, καὶ τρυφῆς, οὐ διαλιμπάνουσι βλα» σφημοῦντες· οὕτως οὐχ ἡ τῶν πραγμάτων φύ» σις, ἀλλ᾽ ἡ προαίρεσις ἡ ἡμετέρα, καὶ τοῦτο » κἀκεῖνο ἐργάζεται. (Λόγ. γ΄. εἰς τὸν Λάζαρον) ὥςε ὁποῦ, διὰ νὰ συμπεράνω εἰς ὀλίγα λόγια τὸ πᾶν, ἐὰν θέλετε ἀδελφοί μου, νὰ μὴ βλασφημᾶτε, πρέπει νὰ ἔχετε μεγαλοψυχίαν, καὶ δυνατὴν προαίρεσιν, καὶ γνώμην ςερεωμένην εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· μὲ αὐτὴν, κἀνένα πρᾶγμα δὲν θέλει σᾶς φανῇ ἐναντίον, καὶ δύσκολον· καὶ χωρὶς αὐτὴν, ὅλα θέλουν σᾶς φαίνονται ἐναντία, καὶ λυπηρὰ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρυσοῤῥήμονα· » ἰσχυρᾶς οὖν δεῖ ἡμῖν ψυχῆς, » καὶ οὐδὲν χαλεπὸν ἡμῖν φανεῖται, ὥσπερ ἀσθε» νούσης, οὐδὲν, ὅπερ οὐ χαλεπόν· παρὰ τὴν ἡ» μετέραν διάθεσιν πάντα, καὶ φορητὰ, καὶ ἀφόρητα γίνεται· (Λόγ. θ΄. εἰς τὴν πρὸς Τιμόθ.)

Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ βλασφημῇ τινάς. — Ὅτι ὁ μὴ βλασφημῶν νικᾷ τὸν Διάβολον.

Ἐὰν θέλετε νὰ μὴ βλασφημᾶτε, πρέπει εἰς ὅλα τὰ ἐναντία, ὁποῦ σᾶς ἀκολουθήσουν ἐξ αἰτίας τῆς τέχνης σας, νὰ εὐχαριςῆτε τὸν Θεὸν, καὶ νὰ τὸν δοξάζετε λέγοντες· δόξα σοι ὁ Θεός· εὐχαριςοῦμεν σοι Κύριε εἰς ὅλα ὅ,τι μᾶς δίδεις· μὲ τὴν εὐχαριςίαν, καὶ δοξολογίαν ταύτην, πρῶτον μὲν λαμβάνετε ἀπὸ τὸν Θεὸν μεγάλον μισθόν· δεύτερον ἐλαφρόνετε ἡ καρδία σας ἀπὸ τὴν θλίψιν, καὶ συμφορὰν ὁποῦ πάσχετε· καὶ τρίτον, μαρτυρίου ςέφανον ἔχετε ἐν οὐρανοῖς νὰ κληρονομήσετε διὰ τὴν ὑπομονήν σας· ἔτσι σᾶς συμβουλεύει νὰ κάμνετε ὁ χρυσοῦς Ἅγιος λέγων » ἀντὶ τῆς βλασφημίας δοξολογίαν εἰπὲ, » ὧδε γὰρ μέγας μισθὸς καὶ κουφότερον γίνεται

» τὸ ἕλκος.... φέρε τοίνυν τὰ συμπίπτοντα γε-
» ναίως· τοῦτο γάρ σοι, μαρτύριόν ἐςι. (Ἑρμην. εἰς τὸν ρκζ'. Ψαλμόν·) τέταρτον δὲ, καὶ τελευταῖον, μὲ τὴν δοξολογίαν ταύτην, καὶ εὐχαριςίαν, τὴν πρὸς Θεὸν, νικᾶτε καὶ τὸν διάβολον· διατὶ ὁ διάβολος σᾶς πληγόνει, σᾶς θλίβει, καὶ σᾶς φέρνει ὅλους τοὺς πειρασμοὺς, ὄχι διὰ ἄλλον σκοπὸν, παρὰ διὰ νὰ σᾶς κάμῃ νὰ βλασφημήσετε· ἔτςι ἐκίνησεν ὅλα τὰ κακὰ, καὶ τὰς συμφορὰς ἐναντίον τοῦ Ἰὼβ, διὰ νὰ τὸν κάμῃ νὰ βλασφημήσῃ, ὡς τὸ λέγει μόνος· » οὐ-
» μὴν, ἀλλὰ ἀποςείλας τὴν χεῖράν σου ἅψαι
» τῶν ὀςῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν σαρκῶν αὐτοῦ, ἦ
» μὴν εἰς πρόσωπόν σου εὐλογήσει. (Ἰὼβ β'. 5.) ἐὰν ὅμως ἐσεῖς εὐχαριςήσετε καὶ δοξολογήσετε τὸν Θεὸν εἰς τὰ κακὰ, καὶ τὰς ςενοχωρίας ὁποῦ σᾶς ἀκολουθήσουν, τότε νικᾶται ὁ διάβολος, καὶ φεύγει ἀπὸ λόγου σας κατησχυμένος, νικημένος, καὶ ἐντροπιασμένος· ςάσου ὦ διάβολε, διὰ τί φεύγῃς ἀπὸ τοὺς χριςιανούς; διατὶ λέγει, ἐκεῖνο ὁποῦ εἶχα σκοπὸν νὰ κατορθώσω, δὲν τὸ ἐκατώρθωσα· ἐγὼ κινῶ πειρασμοὺς κατὰ τῶν Χριςιανῶν ὁποῦ δουλεύουν τὰς τέχνας, διὰ νὰ τοὺς κάμω νὰ βλασφημήσουν· μὰ ἐπειδὴ αὐτοὶ δὲν ἐβλασφήμησαν, ἀλλὰ εὐχαρίςησαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν, ἐγὼ ἐνικήθηκα, καὶ διὰ τοῦτο νικημένος φεύγω ἀπὸ αὐτούς· » τίνος ἕνεκεν ἀνεχώρησας;
» ὅτι ἐγένετο, μὲν πάντα ὅσα ἠθέλησά φησιν,
» ὃ δὲ γενέσθαι μάλιςα ἐβουλόμην, καὶ δι' ὃ
» πάντα ἐποίησα, τοῦτο οὐκ ἐγένετο, οὐδὲ γὰρ
» ἐβλασφήμησαν· εἶναι λόγια τοῦ αὐτοῦ Χρυ-
» σοςόμου εἰρημένα διὰ τὸν Ἰὼβ. (Ἀνδρ. έ.) Βλέπετε τὶ καλὰ κατορθώνετε Χριςιανοὶ, ὅταν εὐχαριςῆτε τὸν Θεὸν εἰς τὰς τέχνας ὁποῦ δουλεύετε; ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ὅταν βλασφημῆτε, ὅλα αὐτὰ τὰ ὑςερεῖσθε· διατὶ καὶ τὸν μισθόν σας χάνετε, καὶ καμμίαν ἐλάφρωσιν εἰς τοὺς κόπους, καὶ θλίψεις σας δὲν λαμβάνετε, ἀλλὰ μάλιςα περισσοτέραν δυσκολίαν δοκιμάζετε, καὶ τὸν διάβολον κάμνετε νὰ σᾶς ἀνάπτῃ περισσότερον τὸ καμίνι τῶν πειρασμῶν, διὰ νὰ σᾶς βασανίζῃ, καὶ διὰ νὰ σᾶς κάμνῃ νὰ βλασφημῆτε περισσότερον. Καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα, καμμίαν προκοπὴν δὲν βλέπετε εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας, ἀλλὰ ζημίας, καὶ δυςυχίας, καὶ μετὰ θάνατον κληρονομεῖτε μίαν αἰώνιον κόλασιν· ὅθεν εἶπε καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος· » τί-
» νος γὰρ ἕνεκεν βλασφημεῖς, εἰπέ μοι; κουφότε-
» ρόν σοι γίνεται τὸ ἄλγος;..... νῦν δὲ οὐ μό-
» νον οὐ κουφίζεται, ἀλλὰ καὶ χαλεπώτερον
» γίνεται. ὁ γὰρ διάβολος ὁρῶν ὅτι ἴσχυσέ τι,
» καὶ εἰς βλάσφημίαν σε ἐξήγαγεν, ἐπιτείνει
» τὴν κάμινον, ἀνάπτει τὴν ὀδύνην, ὥςε αὐ-
» τῷ πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν. (Ἑρμην. εἰς τὸν ρκζ'. Ψαλ.)

Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ πλεονεκτοῦν. — Ὅτι οἱ πραγματευταὶ εἶναι ἀχόρταςοι εἰς τὴν πλεονεξίαν. — Τὶ κακὸν εἶναι ἡ πλεονεξία.

Ε'. Προσέχετε ἀδελφοὶ, ἀπὸ τὸ νὰ μεταχειρίζεσθε πλεονεξίαν εἰς τὰς τέχνας ὁποῦ δουλεύετε· πλεονεξία δὲ εἶναι, τὸ νὰ μὴν ἀρκῆσθε νὰ εὐγάνετε τὰ ἔξοδα καὶ τὸν κόπον σας, ἀπὸ τὰ ἐργόχειρά σας, ἀλλὰ νὰ ζητῆτε εἰς αὐτὰ μίαν τιμὴν πολὺ περισσοτέραν ἀπὸ ὅ,τι ἀξίζουν, διὰ νὰ συνάζετε ἀργύρια πολλὰ, καὶ νὰ πλουτήσετε· ὅλοι μὲν οἱ τεχνῖται πίπτουν εἰς τὸ ἐλάττωμα τοῦτο τῆς πλεονεξίας, ἄλλος περισσότερον, καὶ ἄλλος ὀλιγώτερον· οἱ πραγματευταὶ ὅμως περισσότερον ἀπὸ ὅλους, εἶναι εἰς τὴν πλεονεξίαν ἀχόρταςοι· διὰ τὶ αὐτοὶ, ἂν εὕρουν, πωλοῦν τὰς πραγματείας των μὲ τὴν πλέον ὑπερβολικὴν τιμὴν ὁποῦ ἠμπορέσουν· ὥςε ὁποῦ, δὲν τὸ ἔχουν διὰ ἁμαρτίαν νὰ κερδήσουν εἰς τὸ ἕνα ἑκατόν· δὲν εὐχαριςοῦνται, ἂν εἰς μίαν ἡμέραν ἀποκτήσουν ἑκατὸν γρόσια· ἂν εἰς ἕνα μῆνα ἀποκτήσουν χίλια, καὶ ἂν εἰς ἕνα χρόνον, δέκα χιλιάδας· ὅθεν καὶ πληροῦται εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνο τὸ λόγιον τοῦ Σειράχ· » πλεονέ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» κτου ὀφθαλμὸς, οὐκ ἐμπίπλαται μερίδι· (Σειρ. ιδ΄. 9.) Καὶ τὸ τοῦ Ἐκκλησιαςοῦ· » ἀγαπῶν » ἀργύριον οὐ πλησθήσεται ἀργυρίου· (Ἐκκλ. ς΄. 9.) ἁρμόζει δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ τὸ λόγιον τοῦ μεγάλου Πατρὸς Βασιλείου· » οὐ πλησθή-» σεται ὀφθαλμὸς τοῦ ὁρᾶν, καὶ οὐ κορεσθήσε-» ται φιλάργυρος τοῦ λαμβάνειν· ὁ ᾅδης οὐκ εἶ-» πεν ἀρκεῖ· οὐδὲ ὁ πλεονέκτης εἶπέ ποτε ἀρκεῖ. (Λόγ. πρὸς τοὺς πλουτοῦντας.) Καὶ τούτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν τὴν σήμερον οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι, καὶ πολλοὶ ἀκόμη τεχνῖται, τὰς μὲν ἄλλας τέχνας ἀποφεύγουν, ὡς πολυπόνους, καὶ ὀλιγοκερδεῖς· τρέχουν δὲ ὅλοι εἰς τὰς πραγματείας, καὶ γίνονται πραγματευταί· διὰ τὶ χωρὶς κόπον, καὶ χωρὶς πολὺν καιρὸν, κερδίζουν, καὶ γίνονται πλούσιοι, διὰ τὰς πολλὰς πλεονεξίας, ὁποῦ μεταχειρίζονται· κάλλιον ὅμως ἤθελαν κάμουν, ἂν ἐδούλευαν τὰς ἄλλας τέχνας, καὶ νὰ ἀποκτοῦν ὀλίγα μετὰ δικαιοσύνης, παρὰ νὰ γίνωνται πραγματευταὶ, καὶ νὰ ἀποκτοῦν πολλὰ μετὰ ἀδικίας, καὶ πλεονεξίας· πλεονέκται μεγάλοι εἶναι καὶ οἱ ἰατροὶ, διὰ τὶ διὰ ὀλίγον κόπον ὁποῦ κάμνουν εἰς τὸ νὰ ὑπάγουν, νὰ ἐπισκεφθοῦν ἕνα ἀσθενῆ, καὶ διὰ ἕνα ἰατρικὸν ὀλίγης τιμῆς ὁποῦ δίδουν, πέρνουν μίαν ὑπερβάλλουσαν πληρωμὴν, καὶ προφασιζόμενοι λέγουν· ὅτι καθὼς ἡ ζωὴ ὁποῦ δίδουν εἰς τὸν ἄνθρωπον δὲν ἔχει τιμὴν, ἔτσι καὶ ἡ ἰατρεία αὐτῶν δὲν ἔχει τιμὴν, καὶ δὲν ἠξεύρουν, ὅτι μὲ τὴν πολλὴν ποσότητα ὁποῦ λαμβάνουν, πέρνουν ὀπίσω τὴν ζωὴν ἐκείνην τὴν ὀλίγην ὁποῦ ἔδωκαν εἰς τὸν ἀσθενῆ· διὰ τὶ τοῦ πέρνουν τὰ ἄσπρα ἐκεῖνα, μὲ τὰ ὁποῖα εἶχε νὰ φυλάξῃ τὴν ζωήν του, καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον ὁποῦ φαίνονται πῶς τὸν λυτρόνουν, εἰς αὐτὸν πάλιν τὸν κρημνίζουν, κάμνοντές τον νὰ ἀποθάνῃ τὸ ὀγλιγορώτερον, διὰ τῆς ἐνδείας. Φυλαχθῆτε λοιπὸν ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν ταύτην ἀγαπητοί· ά. διὰ τὶ μὲ τοιαύτην πλεονεξίαν μὴ θαῤῥῆτε ὅτι ἔχετε νὰ περισσεύσετε τὰ ὑπάρχοντά σας, καὶ νὰ μακροζωήσετε καθὼς προςάζει ὁ Κύριος· » ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ τῆς πλεονεξίας· » ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ » ἐςὶν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ· (Λουκ. ιβ΄. 15.) β΄. διὰ τὶ ἡ πλεονεξία ὀνομάζεται ἀπὸ τὸν Ἀπόςολον Παῦλον εἰδωλολατρεία· » νεκρώ-» σατε τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐςὶν εἰδωλολατρεία. (Κολασ. γ΄. 5.) ὁ δὲ πλεονέκτης ὀνομάζεται εἰδωλολάτρης· » τοῦτο γὰρ ἐςὲ γινώσκοντες ὅτι » πᾶς.... πλεονέκτης, ὅς ἐςὶν εἰδωλολάτρης· (Ἐφ. έ. 5.) γ΄. διατὶ ὁ Προφήτης Ἀββακοὺμ θρηνεῖ, καὶ ἐλεεινολογεῖ ἐκείνους ὑποῦ πλεονεκτοῦν· » ὦ ὁ πλεονεκτῶν πλεονεξίαν κακήν· (Ἀββ. β΄. 9.) δ΄. διατὶ ἡ πλεονεξία οὐδὲ πρέπει νὰ ὀνομάζεται ἀνάμεσα εἰς τοὺς Χριςιανοὺς καὶ ὄχι νὰ ἐνεργῆται, καθὼς λέγει ὁ Μακάριος Παῦλος· » πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν » ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις. (Ἐφ. έ. 3.) έ. διὰ τὶ ἡ πλεονεξία σᾶς κάμει νὰ μὴν δείχνετε εὐσπλαγχνίαν καὶ ἐλεημοσύνην πρὸς τοὺς πτωχούς· χωρὶς δὲ τῆς ἐλεημοσύνης σωθῆναι οὐ δύνασθαι, καθὼς λέγει ὁ Κύριος εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον· ἔτσι τὸ αἰτιολογεῖ τὸ χρυσοῦν ςόμα τοῦ Ἰωάννου· » εἴπω, βούλεσθε, τὴν αἰτίαν ταύ-» της τῆς ἀπανθρωπίας; ἀπὸ πλεονεξίας συνάγουσι τὰ ὄντα, καὶ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην εἰ-» σιν ὀκνηροὶ οὗτοι· ὁ γὰρ οὕτω μαθὼν κερδαί-» νειν, ἀναλίσκειν οὐκ οἶδεν· ὁ γὰρ τὰ παρ' » ἑτέρων λαμβάνων, πῶς δυνήσεται τὰ ἑαυτοῦ » προέσθαι ἑτέρῳ; (Ὁμιλ. οζ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν.) ς΄. δὲ καὶ τελευταῖον, διὰ τὶ ὅσοι εἶναι πλεονέκται, δὲν θέλουν κληρονομήσουν τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν· » μὴ πλανᾶσθε... οὔ-» τε κλέπται, οὔτε πλεονέκται Βασιλείαν Θεοῦ » οὐ κληρονομήσουσι. (ά Κορ. ς΄. 10.)

Ὅτι ἐν καιρῷ πείνας καὶ ἀσθενείας νὰ γίνεται πλεονεξία, εἶναι ἀπανθρωπότατον.

Πάντοτε λοιπὸν, καὶ πανταχοῦ ἡ πλεονεξία εἶναι μεγάλον κακὸν, κατὰ τὸν Χρυσόςομον. » Πανταχοῦ ἡ πλεονεξία κακόν. (Ἑρμην. εἰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὸν θ΄. Ψαλμ.) ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιςα τότε ἡ πλεονεξία εἶναι κάκιςον, καὶ ἀπανθρωπότατον, ὅταν ἀκολουθῇ πεῖνα, καὶ ἔχουν χρείαν τροφῆς αἱ χῆραι καὶ τὰ ὀρφανὰ, καὶ οἱ πτωχοὶ, καὶ πένητες· ὁμοίως καὶ ὅταν ἀκολουθῇ καμμία ἐπιδημία ἀσθενείας εἰς κανένα τόπον, καὶ ἔχουν χρείαν ἰατρείας οἱ ἀσθενεῖς ἀδελφοὶ, καὶ μάλιςα οἱ πτωχοὶ καὶ ἐνδεεῖς. Ὅθεν εἰς τοιοῦτον καιρὸν λιμοῦ, καὶ πείνας, καὶ ἀσθενείας, ἢ τοιαύτης ἄλλης ἀνάγκης, ἐσεῖς οἱ πλούσιοι, καὶ πραγματευταὶ, καὶ ἀγορασταὶ τοῦ σίτου, καὶ τῶν ἄλλων καρπῶν, ὁμοίως καὶ ἐσεῖς οἱ ἰατροὶ, φυλαχθῆτε διὰ ἀγάπην Θεοῦ νὰ μὴ πωλῆτε εἰς μίαν ὑπερβολικὴν τιμὴν τὰ γεννήματα πρὸς τοὺς πτωχοὺς, καὶ πένητας· μήτε ἐσεῖς οἱ ἰατροὶ νὰ ἰατρεύετε μὲ ὑπερβάλλουσαν πληρωμὴν, μηδὲ νὰ γίνεσθε ἰατροὶ ἄδικοι, καθὼς λέγει ὁ Ἰώβ· » ὑμεῖς δὲ ἐςε ἰατροὶ ἄδικοι, καὶ ἰαταὶ κακῶν πάντες· (Ἰώβ. ιγ΄. 4.) εὑρίσκοντες τάχα τὸν καιρὸν βοηθὸν εἰς τὸ νὰ κερδήσετε· ὄχι· » μὴ λιμὸν ἐκδέχου, σᾶς συμβουλεύει » ὁ μέγας Βασίλειος, διὰ χρυσόν· μὴ κοινὴν ἔν» δειαν, διὰ εὐπορίαν ἰδίαν· μὴ γίνου κάπηλος, » συμφορῶν ἀνθρωπίνων· μὴ τὴν ὀργὴν τοῦ Θε» οῦ, καιρὸν ποιήσης περιουσίας χρημάτων· μὴ » ἐπιξάνῃς τραύματα κεκακωμένων ταῖς μά» ςιξιν· (Λόγ. περὶ πλεονεξίας.) μὴ εἰπῆτε καὶ ἐσεῖς ἐκεῖνο, ὁποῦ λέγει ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος, ἂς ὑπάγωμεν εἰς τὴν δεῖνα πόλιν, καὶ νῆσον, ὅπου εἶναι ἀκρίβεια, διὰ νὰ πραγματευθοῦμεν, καὶ νὰ κερδήσωμεν· » ἄγε νῦν οἱ λέγοντες σή» μερον, ἢ αὔριον πορευσώμεθα εἰς τήνδε τὴν » πόλιν, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα, καὶ » ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσομεν· (Ἰάκ δ΄ 13) ὅτι θέλετε λάβει κατάρας, καὶ ἀναθέματα ἀπὸ ὅλον τὸν λαὸν, καθὼς λέγει ὁ Σολομών· » ὁ συ» νέχων σῖτον, ὑπολίποιτο αὐτὸν τοῖς Ἔθνε» σι· (Παρ. ιά. 26.) ὅπερ μεταφράζων ὁ Θεοδοτίων λέγει· » ὁ τιμιουλκῶν σῖτον, δημοκατά» ρατος· καὶ ὅτι τὸν πλοῦτον ὁποῦ θέλετε κερδήσῃ ἀπὸ τὸν τοιοῦτον καιρὸν τῆς πείνας, καὶ ἀπὸ τὴν συμφορὰν τῶν πτωχῶν, δὲν σᾶς τὸν διδει ὁ Θεὸς, καθὼς λέγει ὁ Ἐκκλησιαςής· » ἀνὴρ ᾧ δώσει αὐτῷ ὁ Θεὸς πλοῦτον· (Ἐκκλ. ς΄. 2.) ἀλλὰ σᾶς τὸν δίδει ἡ ἀσπλαγχνία, καὶ ἡ πλεονεξία σας· ἵνα μὴ λέγω πῶς σᾶς τὸν δίδει ὁ Σατανᾶς, ὁ εἰς τοιούτους πλούτους ἔχων τὴν ἐξουσίαν· διὸ ἀληθεύει καὶ εἰς ἐσᾶς ἐκεῖνο ὁποῦ λέγει ὁ Προφήτης Μιχαίας· » τὸν πλοῦ» τον αὐτῶν ἀσεβείας ἔπλησαν· (Μιχ. ς΄. 12.) ἀλλὰ τί πρέπει νὰ κάμνετε εἰς ἕνα τοιοῦτον καιρόν; νὰ ἀνοίγετε τὰ ἀμπάριά σας ἐσεῖς οἱ πλούσιοι, καὶ νὰ πωλῆτε τὸν σῖτον, καὶ τοὺς ἄλλους καρποὺς, μὲ εὐθηνίαν εἰς τιμὴν ὀλίγην· ὁμοίως καὶ ἐσεῖς οἱ πραγματευταὶ, καὶ μεταπωληταὶ, νὰ μὴν πωλῆτε ἀκριβὰ, ἢ νὰ κάμνετε δολιότητας εἰς τὰ πωλούμενα, διὰ νὰ κερδήσετε περισσότερα ἀργύρια· ὁμοίως καὶ ἐσεῖς οἱ ἰατροὶ νὰ ἰατρεύετε τοὺς ἀσθενεῖς μὲ ὀλίγην πληρωμὴν, πέρνοντες μόνον τὴν τιμὴν τῶν ἰατρικῶν σας· αὐτὸς εἶναι ὁ ἁρμόδιος καιρὸς διὰ νὰ δοξασθῇ ἡ κεφαλή σας, καθὼς λέγει ὁ Σειράχ· » ἐπιςήμη ἰατροῦ, ἀνυψώσει κεφαλὴν » αὐτοῦ· (Σειράχ. λή. 3.) καὶ διὰ νὰ σᾶς κάμῃ νὰ ἀκούσετε τὴν μακαρίαν ἐκείνην φωνὴν, ἀπὸ τὸ ςόμα τοῦ Δεσπότου Χριςοῦ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως· » δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ » Πατρός μου, κληρονομήσασε τὴν ἡτοιμασμέ» νην ὑμῖν Βασιλείαν.. ὅτι ἀσθενὴς εἴμην, καὶ » ἐπισκέψασθέ με. (Ματθ. κέ. 24.) αὐτὸς εἶναι ὁ ἐπιτήδειος καιρὸς, διὰ νὰ φανῆτε πατέρες, καὶ εὐεργέται τῶν ὀρφανῶν, καὶ πτωχῶν, διὰ νὰ ἀποκτήσετε ὄνομα καλὸν εἰς τὸν Κόσμον, καὶ διὰ νὰ λάβετε εἰς μισθόν σας μίαν Βασιλείαν αἰώνιον· ἔτσι σᾶς συμβουλεύει νὰ κάμνετε ὁ μέγας Βασίλειος· » συμμεριςὰς ποίησον » τῶν σίτων τοὺς ἀδελφούς· τὸ αὔριον σηπόμε» νον, σήμερον μετάδος τῷ δεομένῳ· κρεῖσσον ὄ» νομα καλὸν, ὑπὲρ πλοῦτον πολύν· εἰδὲ θαυ» μάζεις τὰ χρήματα διὰ τὴν αὐτῶν τιμὴν,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» σκόπει πόσῳ πρὸς δόξαν λυσιτελέστερον, μυ» ρίων παίδων πατέρα προσαγορεύεσθαι, ἢ μυ» ρίους ἔχειν στατῆρας ἐν βαλαντίῳ· τὰ μὲν γὰρ » χρήματα, καταλείψεις ἐνταῦθα, καὶ μὴ βου» λόμενος, τὴν δὲ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἔργοις φι» λοτιμίαν, ἀποκομίσεις πρὸς τὸν Δεσπότην, » ὅταν δῆμος ὅλος ἐπὶ τοῦ κοινοῦ κριτοῦ περι» στάντες σε, τροφέα, καὶ εὐεργέτην, καὶ πάντα » τὰ τῆς φιλανθρωπίας ἀποκαλῶσιν ὀνόματα· (Λόγ. περὶ πλεονεξίας.)

Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ κάμνουν ὅρκους. — Διὰ τί ὁ ὅρκος ἐσυγχωρεῖτο εἰς τὴν Παλαιάν.

ς΄. Προσέχετε ἀδελφοί, νὰ μὴ κάμνετε ὅρκους ὅταν δουλεύετε τὰς τέχνας σας, καὶ μάλιστα ὅταν ἔχετε νὰ πωλήσετε τὰ ἐργόχειρά σας, λέγοντες· μὰ τὸν Θεόν· μὰ τὸν Χριστόν· μὰ τὴν πίστιν· μὰ τὴν ψυχήν μου, τόσον ἔχει ἡ τιμὴ τοῦ ἐργοχείρου τούτου· καὶ ἄλλα ὅμοια· καὶ μὲ τοὺς ὅρκους αὐτοὺς νομίζετε ὅτι πιστόνετε τοὺς ἀγοραστάς· διὰ τί τόσον ἡ Παλαιά, καὶ Νέα Γραφή, ὅσον καὶ οἱ θεῖοι Πατέρες ἐμποδίζουν νὰ μὴ κάμνῃ ὅρκον τινάς· ὁ μὲν γὰρ Θεὸς προστάζει εἰς τὴν Γ΄. ἐντολὴν τοῦ Δεκαλόγου, νὰ μὴ λαμβάνῃ τινὰς εἰς μάταιον πρᾶγμα τὸ ὄνομά του· » οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου » τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ· οὐ γὰρ μὴ καθα» ρίσῃ Κύριος, τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐ» τοῦ ἐπὶ ματαίῳ. (Ἔξοδ. κ΄. 7.) μάταια δὲ εἶναι τέχναις, ἐργόχειρα, ἄσπρα, ὑποστατικά, καὶ ὅλα τὰ τοῦ κόσμου πράγματα, καθὼς λέγει ὁ Σολομών· » ἐκτησάμην χρυσίον, ἀργύρι» ον, ἱματισμόν· ἐποίησά μοι κήπους, ἀμπελῶ» νας, ὑδραγωγούς· καὶ ἰδοὺ τὰ πάντα μαται» ότης, καὶ προαίρεσις πνεύματος. (Ἐκκλ. β΄. 4.) ὅθεν ἑρμηνεύει ὁ θεῖος Χρυσόστομος ὅτι » ὁ » ἐπὶ τούτων τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ γλώσσης » φέρων, ἐπὶ ματαιότητι λαμβάνει τὸν ὅρκον· (Ἑρμην. εἰς τὸν ριή. Ψαλμ.) ὁ δὲ Προφήτης Ὡσηὲ λέγει· » μὴ ὀμνύετε ζῶντα Κύριον· (Ὡσ. δ΄. 16.) καὶ ὁ Σειρὰχ παραγγέλει λέγων· » μὴ ὅρ» κῳ ἐθίσῃς τὸ στόμα σου, καὶ ὀνομασίᾳ τοῦ ἁγίου » μὴ συνεθισθῇς.... ὁ ὀμνύων, καὶ ὀνομάζων » διὰ παντός, ἀπὸ ἁμαρτίας οὐ μὴ καθαρισθῇ· » ἀνὴρ πολύορκος, πλησθήσεται ἀνομίας, καὶ » οὐκ ἀποστήσεται ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ μάστιξ· (Σειρ. κγ΄. 9.) καὶ ἀγκαλὰ εἰς τὴν παλαιὰν Γραφὴν ἐσυγχωροῦντο οἱ ἀληθεῖς, καὶ νόμιμοι ὅρκοι, διὰ τὴν ἀτέλειαν καὶ νηπιότητα τῶν Ἰουδαίων, καὶ διὰ νὰ μὴ ὀμνύουν εἰς τὰ εἴδωλα, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος· » ὁ ὅρκος τὸ παλαιὸν » διὰ τοῦτο ἐνομοθετήθη, ἵνα μὴ κατὰ τῶν εἰ» δώλων ὀμνύωσιν· (Ὁμιλ. ιζ΄. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) εἰς τὴν νέαν ὅμως Γραφὴν τελείως εἶναι ἐμποδισμένος ὁ ὅρκος, καὶ ἀσυγχώρητος· προστάζει γὰρ ὁ Κύριος ἀποφασιστικῶς· » ἐγὼ δὲ » λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως, μήτε ἐν τῷ Οὐ» ρανῷ... μήτε ἐν τῇ Γῇ... μήτε ἐν τῇ κεφα» λῇ σου· (Ματθ. έ. 34.) παραγγέλει δὲ καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος ταῦτα· » πρὸ πάντων δὲ » ἀδελφοί μου μὴ ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανόν, » μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον· (Ἰάκ. έ. 12.)

Ὅτι ὁ ὅρκος εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὸν φόνον.

Οἱ δὲ θεῖοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας συμφωνοῦντες τῇ Παλαιᾷ, καὶ Νέᾳ Γραφῇ, ἐμποδίζουσι τοὺς ὅρκους· ὁ μὲν γὰρ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν κθ΄. κανόνα αὐτοῦ λέγει, ὅτι εἶναι ἐμποδισμένος μὲ τελειότητα ὁ ὅρκος· » ἅπαξ μὲν ὁ ὅρκος » ἀπηγόρευται· ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος λέγει· » ὥσπερ οὖν ἐστὶν ἐντολὴ τὸ μὴ φονεύσῃς, μὴ » ἀδικήσῃς, οὕτω καὶ τὸ μὴ ὀμόσῃς· (Ἑρμην. εἰς τὸν ριή. Ψαλμ.) Καὶ πάλιν· » μὴ τοίνυν » μοι λέγε ὅτι ἐπὶ δικαίῳ ὄμνυμι· οὐκ ἔξεστι γάρ, » οὔτε ἐπὶ δικαίῳ, οὔτε ἐπὶ ἀδίκῳ ὀμνύναι· (Λόγ. ιέ. εἰς τὴν Γέννεσιν.) καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ὅρκος εἶναι χειρότερον κακὸν ἀπὸ τὸν φόνον· καὶ ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ὀμνύει, κἂν καὶ ζωντανὸς ἦναι, ὅμως ὡς ἀποθανὼν λογίζεται· » οὐχ οὕτω κεντᾷ ξίφος, ὡς ὅρκου φύσις.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» οὐχ οὕτως ἀναιρεῖ μάχαιρα, ὡς ὅρκου πληγή.
» ὁ ὀμόσας, κἂν δοκῇ ζῆν, ἤδη τετελεύτηκε,
» καὶ τὴν πληγὴν ἐδέξατο. (Ἀνδρ. ιέ.)

Τί παιδείαν δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ὀμνύοντας.

Ποῦ εἶσθε τώρα ἐσεῖς οἱ τεχνῖται ὁποῦ εἰς κάθε ὑπόθεσιν ὁποῦ ἀκολουθήσῃ τῆς τέχνης σας, συνειθίζετε νὰ ὀμνύετε τὸν Θεὸν, τὸν Χριςὸν, τὸν Οὐρανὸν, τὴν Γῆν, καὶ τὰ ἄλλα κτίσματα; ἀκούσατε τί προςαγὰς σᾶς κάμνει αὐτὸς ὁ ἴδιος Θεὸς, αὐτὸς ὁ ἴδιος Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριςὸς, οἱ θεῖοι Προφῆται, καὶ οἱ Ἅγιοι διδάσκαλοι τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ μὴν ὀμνύετε, καὶ παύσατε ἀπὸ τὴν κατηραμένην ταύτην συνήθειαν· μάθετε ἀπὸ τὰ εἰρημένα ἀνωτέρω, ὅτι εἰς μεγάλην ἁμαρτίαν κρημνίζεσθε, καὶ τὴν ψυχήν σας θανατόνετε, ὀμνύοντες τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἰς τὰ μάταια· φοβηθῆτε τὴν ὀργὴν, καὶ παιδείαν ὁποῦ δίδει ὁ Θεὸς, ὄχι μόνον εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ὀμνύει, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸν οἶκόν του· ἀποςέλλει γὰρ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ὀμνύοντος δρεπάνι πετακτὸν, καὶ τὸν κρημνίζει, καὶ κατασκάπτει, καὶ τὰς πέτρας, καὶ τὰ ξύλα αὐτοῦ, καὶ τὸν κάμνει ὅλον ἕνα σωρὸν ἀπὸ χῶμα, διὰ νὰ βλέπουν καὶ οἱ ἄλλοι νὰ σωφρονίζωνται· ἔτσι φοβερίζει νὰ κάμῃ διὰ τοῦ Ζαχαρίου· » καὶ ἴδον καὶ ἰδοὺ δρέ» πανον πετόμενον μήκους πήχεων εἴκοσι, καὶ » πλάτους πήχεων δέκα... καὶ εἰσελεύσεται εἰς » τὸν οἶκον τοῦ ὀμνύοντος τῷ ὀνόματί μου· καὶ » καταλύσει ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ συντε» λέσει αὐτὸν, καὶ τὰ ξύλα αὐτοῦ, καὶ τοὺς λί» θους αὐτοῦ (Ζαχ. έ. 1.) διατὶ δὲ εἶπε, δρεπάνι, καὶ ὄχι μαχαῖρι; ἀποκρίνεται ὁ Χρυσοῤῥήμων, ὅτι διὰ νὰ μὴν ἠμπορεῖ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ αὐτὸ ὁποιος ὀμνύει· » Καὶ τίνος ἕνεκεν ἐν τάξει δρε» πάνης ἡ τοῖς ὀμνύουσιν ἐπαγομένη τιμωρία » φαίνεται; καὶ δρεπάνης πετομένης; ἵνα τὸ ἄ» φυκτον τῆς δίκης, καὶ ἀδιεξόδευτον τῆς κο» λάσεως ἴδῃς· ξίφος μὲν γὰρ πετόμενον, ἴσως » τὶς διαδρᾶναι δυνήσεται· δρεπάνην δὲ εἰς τὸν » τράχηλον ἐμπεσοῦσαν, καὶ ἀντὶ σχοινίου γε» νομένην, οὐδεὶς ἂν διαφύγῃ· ὅταν δὲ καὶ πτε» ρὰ προσῇ, ποία λοιπὸν σωτηρίας ἐλπίς; (Ἀνδρέας. 15.)

Τί πρέπει νὰ λέγουν οἱ Χριςιανοὶ ἀντὶ τῶν ὅρκων.

Φεύγετε λοιπὸν τοὺς ὅρκους ἀδελφοὶ, διατὶ οἱ ὅρκοι ἀφάνισαν πόλιν ὁλόκληρον τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο τῶν Ἑβραίων τὸ πολυάριθμον, καθὼς ἀποδεικνύει ὁ Χρυσόςομος· (Ἀνδρ. ιϛ'.) καὶ διατὶ οἱ ὅρκοι, γεννῶσι καὶ τὰς ἐπιορκίας, ἤγουν τοὺς ψεύτικους ὅρκους· φεύγοντες δὲ τοὺς ὅρκους τί νὰ κάμνετε; νὰ συνειθίζετε πάντοτε, ὅταν μὲν ἔχετε νὰ βεβαιώσετε ἄλλον εἰς κανένα πρᾶγμα, νὰ λέγετε, ναί. ἔτσι εἶναι· ναὶ, τόσον ἔχει τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο· ναὶ, ἂς ἦναι νὰ σοὶ κάμω τοῦτο ὁποῦ ζητεῖς· ὅταν δὲ ἔχετε νὰ ἀρνηθῆτε, νὰ λέγετε· ὄχι δὲν εἶναι ἔτσι, ὄχι δὲν ἀδειάζω· ὄχι δὲν σοὶ κάμω τοῦτο ὁποῦ μοὶ παραγγέλεις· καθὼς σᾶς προςάζει νὰ λέγετε ὁ Κύριος· » ἔςω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, ναὶ, ναὶ, οὔ, οὔ· (Ματθ. έ. 37.) ὁμοίως καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος· » ἤ» τω δὲ ὑμῶν τὸ, ναὶ, ναὶ, καὶ τὸ οὔ, οὔ· (Ἰάκωβ. έ. 12.) ὁ δὲ θεῖος Χρυσόςομος σᾶς συμβουλεύει νὰ λέγετε εἰς τοὺς ἄλλους, ἀντὶ διὰ κάθε ὅρκον, μόνον τὸν λόγον τοῦτον· πίςευσον· » ταῦτ' οὖν εἰδότες, φεύγωμεν τοὺς ὅρ» κους, καὶ μελετάτω τὸ ςόμα ἡμῶν λέγειν συ» νεχῶς· πίςευσον· καὶ ἔςαι τοῦτο πάσης εὐλα» βείας ἡμῖν ὑπόθεσις· (Ἀνδρ. ή.) διατὶ, ὅταν ἐσεῖς τοῦτον μόνον τὸν λόγον συνειθίσετε νὰ λέγετε, ἐμποδίζεσθε ἀπὸ τὴν πολυλογίαν, ἀπὸ δὲ τὴν πολυλογίαν πάλιν ἐμποδιζόμενοι, ἐμποδίζεσθε ἀπὸ τὰς φλυαρίας, ματαιολογίας, αἰσχρολογίας, καὶ ἄλλας ἁμαρτίας τὰς ἀκολουθούσας εἰς τὴν πολυλογίαν· » ἐκ πολυλογίας γάρ φησιν » οὐκ ἐκφεύξῃ ἁμαρτίαν· (Παρ. ί. 20.) ναὶ ἠξεύρω πῶς ἐσυνείθισεν ἡ γλῶσσα σας εἰς τὸ νὰ ὀμνύῃ, καὶ διὰ τοῦτο δύσκολον εἶναι νὰ φυλαχθῆτε ἀπὸ τοὺς ὅρκους· πλὴν λέγει σας ὁ θεῖος Χρυσόςομος, ὅτι ἂν μόνον δέκα ἡμέρας βιάσετε

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὸν ἑαυτόν σας, νὰ μὴν ὀμόσετε, ὕστερον πλέον μὲ εὐκολίαν δύνασθε νὰ φυλαχθῆτε· » κᾂν δέκα ἡ-
» μέρας μόνον αὐτὸ κατορθώσῃς, οὐκ ἔτι δεήσῃ
» λοιπὸν ἑτέρου χρόνου· (Ὁμιλ. ιζ΄. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) ὅταν δὲ κάμνετε ἀρχὴν διὰ νὰ μὴν ὀμνύετε, κᾂν γελασθῆτε ἀπὸ τὴν κακὴν συνήθειαν, καὶ ὀμόσητε μίαν, καὶ δύω, καὶ εἴκοσι φοραῖς μὴν ἀπελπισθῆτε· ἀλλὰ πάλιν ἀρχίσετε νὰ βιάζετε τὸν ἑαυτόν σας, καὶ θέλετε νικήσετε τὸ πάθος μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ·
» ὅταν οὖν ἄρξῃ τοῦτο διορθοῦν, κᾂν ἅπαξ, κᾂν
» δεύτερον παραβῇς τὸν Νόμον, κᾂν τρίτον, κᾂν
» εἰκοστὸν, μὴ ἀπογνῷς· ἀλλὰ πάλιν ἀνάστηθι,
» καὶ ἐπιλαβοῦ τῆς αὐτῆς σπουδῆς, καὶ περι-
» ἔσῃ πάντως. (αὐτόθ.)

Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ κάμνουν ὅρκους ψεύτικους.

ζ΄. Αὐτὰ ὁποῦ σᾶς εἴπομεν ἀνωτέρω ἀδελφοὶ, πῶς δὲν πρέπει νὰ κάμνετε ὅρκους μὲ τελειότητα, αὐτὰ τὰ ἴδια λέγομεν εἰς ἐσᾶς καὶ ἐδῶ· ὅτι δηλαδὴ δὲν πρέπει νὰ ἐπιορκῆτε· ἤγουν νὰ κάμνετε ὅρκους ψεύτικους, ὅταν δουλεύετε τὰς τέχνας σας· διὰ τὶ ἀπὸ τὴν εὐκολίαν ὁποῦ λαμβάνει τινὰς εἰς τὸ νὰ κάμνῃ ὅρκους, πίπτει καὶ εἰς τὰς ἐπιορκίας, καὶ ψευδορκίας. καὶ οἱ μὲν ὅρκοι εἶναι ῥίζα, ἡ δὲ ἐπιορκίαις εἶναι οἱ κλάδοι ὁποῦ βλαστάνουν ἀπὸ τὴν ῥίζαν· προσέχετε λοιπὸν νὰ μὴ κάμνετε ποτὲ ὅρκον ψεύτικον, κᾂν ἤθελε σᾶς ἀκολουθήσῃ ἡ μεγαλητέρα ἀνάγκη, κᾂν ἤθελε σᾶς τύχῃ καὶ θάνατος· διατὶ, ἂν ἦναι ἐμποδισμένον ἀπὸ λόγου σας, τὸ νὰ μὴ κάμετε ὅρκους τελείως, κᾂν καὶ ἀλήθεια ἦναι τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον τοὺς κάμνετε, πόσῳ μᾶλλον εἶναι ἐμποδισμένον τὸ νὰ ὀμνύετε τὸν Θεὸν ψεύματα; ἄρνησις γὰρ τοῦτο εἶναι τοῦ Θεοῦ, καὶ περίπαιγμα, καὶ μυκτηρισμὸς, καὶ καταφρόνησις τοῦ φοβεροῦ καὶ Ἁγίου ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ὅθεν καὶ ὁ Θεὸς προστάζει εἰς τὸ Λευϊτικόν. » οὐκ ὀμεῖσθε
» τῷ ὀνόματί μου ἐπ' ἀδίκῳ· καὶ οὐ βεβηλώ-
» σετε τὸ ὄνομα τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. (Λευϊ. ιθ΄. 12.) καὶ ὁ Κύριος δὲ εἶπεν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον· » οὐκ ἐπιορκήσεις. (Ματθ. ε΄. 33.) καὶ ὁ Προφήτης Ζαχαρίας λέγει· » καὶ ὅρκον ψευδῆ μὴ ἀγαπᾶτε· δι' ὅτι
» ταῦτα πάντα ἐμίσησα λέγει Κύριος Παντο-
» κράτωρ. (Ζαχ. η΄. 17.)

Ὅτι οἱ ψαράδες μάλιστα εἶναι ἐπίορκοι. — Ὅτι οἱ ἐπίορκοι εἶναι ἀρνηταὶ τοῦ Θεοῦ.

Ποῦ εἶσθε τώρα ἐσεῖς ὁποῦ διὰ κάθε παραμικρὰν ὑπόθεσιν ὁποῦ ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν τέχνην σας, ἐπιορκεῖτε; μάλιστα δὲ, ποῦ εἶσθε ἐσεῖς οἱ ἁλιεῖς, καὶ ψαράδες, ὁποῦ ὑπερβαίνετε ὅλους τοὺς ἄλλους τεχνίτας εἰς τοὺς ψεύτικους ὅρκους; ἐσεῖς, ὁποῦ μὲ τὸ ἕνα χέρι βαστᾶτε τὸ ὀψάρι ὄπισθεν, καὶ μὲ τὸ ἄλλο χέρι κάμνετε ὅρκον ἔμπροσθεν, πῶς δὲν ἔχετε; ἐσεῖς, ὁποῦ τρώγετε τοὺς ὅρκους ὡς λάχανα; ἐσεῖς, ὁποῦ ὀμνύετε ψευδῶς τὸν Οὐρανὸν, τὴν Γῆν, τὴν Θάλασσαν, καὶ αὐτὸν τὸν Θεὸν, τὸν ποιητὴν τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ τῆς Γῆς; ὥστε ὁποῦ ἐκεῖνοι ὁποῦ σᾶς ἀκούουν βουλλόνουν τὰ αὐτία τους, καὶ τὰς τρίχας σηκώνουν ἀπὸ τὸν φόβον, ὡς λέγει ὁ Σειράχ. » λαλιὰ πολυόρκου ὀρθώσει τρί-
» χας· καὶ ἡ μάχη αὐτῶν ἐμφραγμὸς ὠτίων· (Σειρ. κζ΄. 14.) ἐσεῖς, ὁποῦ λαλεῖτε χιλίας κατάρας κατὰ τῆς κεφαλῆς σας, πῶς δὲν ἐπιάσατε οὔτε λέπιον ὀψαρίου; καὶ τοῦτο διατί; διὰ νὰ πάρετε περισσοτέραν τιμὴν ἀπὸ τοὺς ἀγοραστάς· ὢ τῆς ἀθεοφοβίας σας! ὢ τῆς παρανομίας σας! ὢ τῆς ἀσεβείας σας! καὶ δὲν ἠξεύρετε ταλαίπωροι πῶς εἶσθε ἀρνηταὶ τοῦ Θεοῦ, καθὼς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· » ἄρνησίς ἐστι
» τοῦ Θεοῦ ψευδορκία· δὲν ἠξεύρετε πῶς εἶσθε περιπαῖκται τοῦ θείου ὀνόματος; πῶς εἶσθε ἀλλότριοι, καὶ ξένοι τῆς Χριστιανικῆς πίστεως, μὲ τοὺς τοιούτους ψευδεῖς ὅρκους ὁποῦ κάμνετε; διατὶ, καθὼς ἐκεῖνοι οἱ παλαιοὶ εἰδωλολάτραι, ἔκαμναν ὅρκους ψευδεῖς εἰς τὰ εἴδωλά τους, μὲ τὸ νὰ ἠξευραν πῶς ἦτον ἄψυχα, καὶ δὲν ἐδύναντο νὰ τοὺς παιδεύσουν· ἔτσι καὶ ἐσεῖς νομί-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ζετε τον Θεον άψυχον, και αδύνατον εις το να σας εκδικήση, και δια τούτο ομνύετε εις τα ψεύδη το όνομά του, καθώς λέγει ο Σολομών· » επιορκούσι ταχέως· αψύχοις γαρ πεποιθότες » ειδώλοις, κακώς ομόσαντες, αδικηθήναι ου » προσδέχονται· (Σοφ· ιδ'. 28.) και ημπορεί να ευρεθή από αυτήν μεγαλητέρα ασέβεια;

Ότι οι από τους τεχνίτας τι ζητούντες, πρέπει να μη τους αναγκάζουν να ομνύουν, διατί εξίσου με εκείνους αμαρτάνουσιν.

Πλην σημειόνομεν εδώ, ότι πρέπει και οι άλλοι Χριστιανοί, οι ζητούντες από τους ψαράδες οψάρια, ή από τους άλλους τεχνίτας καμμίαν υπηρεσίαν, ή να αγοράσουν τα εργόχειρά των, πρέπει λέγω να πιστεύουν και αυτοί εις τα λόγιά των, και να μη στέκωνται τόσον άπιστοι, ώστε οπού να αναγκάζουν αυτούς τους ταλαιπώρους, να ομνύουν, και να επιορκούν, διατί και αυτοί την ομοίαν αμαρτίαν, και κόλασιν έχουσι με τους επιόρκους, καθώς αποφασίζει ο Χρυσορρήμων· » ου γαρ οι επιορκούντες μόνον, αλλά και οι » ετέροις την ανάγκην ταύτην εφιστώντες, υπεύ» θυνοι των αυτών εγκλημάτων εισίν. (Ἀνδρ. ιδ'.)

Το αυτό λέγει και ο Θεολόγος Γρηγόριος εν τοις διστίχοις ιάμβοις.

» Όρκους κάκιστον διδόναι και λαμβάνειν.
» Ίσως γαρ άμφω προσκέκρουκας τη δίκη.

Ότι οι τεχνίται δεν πρέπει να δουλεύουν με προσπάθειαν. — Ότι οι Χριστιανοί δύω φοραίς την ημέραν πρέπει να πηγαίνουν εις την Ἐκκλησίαν.

Η'. Προσέχετε αδελφοί, να μην έχετε τόσην πολλήν προσπάθειαν, και αγάπην εις το να δουλεύετε τας τέχνας σας, ώστε οπού να προτιμάτε καλλίτερα την τέχνην σας, παρά να πηγαίνετε εις την Ἐκκλησίαν του Θεού να προσεύχεσθε· διά τι καθώς η αργία των χειρών είναι κακή, έτσι εκ του εναντίου και η πολλή προσπάθεια εις την δουλείαν, είναι κακή· επειδή είναι έλλειψις, και υπερβολή· και κάθε έλλειψις, και υπερβολή είναι κακά, και εκ των δαιμόνων, ως λέγουσιν οι θείοι Πατέρες· οι Χριστιανοί έχουν χρέος να πηγαίνουν ταχύ, και βράδυ εις την Ἐκκλησίαν να προσεύχωνται· μάλιστα δε και εξαιρέτως εις τας Κυριακάς, και τας άλλας εορτάς· καθώς διορίζουν οι άγιοι Ἀπόστολοι λέγοντες· » διδάσκων δε ώ » Ἐπίσκοπε, κέλευε και παραίνει τω λαώ, εις » την Ἐκκλησίαν ενδελεχίζειν όρθρου, και ε» σπέρας εκάστης ημέρας, και μη απολείπεσθαι » το σύνολον, αλλά συνέρχεσθαι διηνεκώς... » μάλιστα δε εν τη του Κυρίου αναστασίμω τη » Κυριακή, σπουδαιοτέρως απαντάτε· μηδέ προ» κρίνετε του θείου λόγου τας βιωτικάς φρον» τίδας. (Διάταγ. Βιβλ. 6'. Κεφ. νή.) οι Χριστιανοί τεχνίται όμως την σήμερον ευθύς οπού εξημερώση, δεν πηγαίνουν εις την Ἐκκλησίαν διά να προσευχηθούν κατά το χρέος των, και διά της προσευχής να πάρουν μαζίτων την θείαν βοήθειαν του Θεού, αλλά καταφρονούντες την προσευχήν, το πρωΐ πρωΐ τρέχουν εις τα εργαστήρια της τέχνης των· μάλιστα δε οι πραγματευταί, και οι κάπηλοι, συνερίζονται ποίος να προφθάση προτήτερα να ανοίξη το εργαστήριόν του, και να δείξη τας πραγματείας του, και τον καλόν οίνον οπού έχει, φοβούμενος μήπως και προλάβη άλλος, και του πάρη τους μουσερίδας, και αγοραστάς· ομοίως δε και οι αγορασταί, και αυτοί φοβούμενοι, μήπως και προλάβη άλλος, και πάρη εκείνο οπού τους χρειάζεται, αφίνουν την Ἐκκλησίαν, και τρέχουν εις τα εργαστήρια· πράγμα άτακτον, πράγμα απαίσιον, πράγμα αλλότριον των Χριστιανών, το οποίον έκαμε τον Άγιον Γρηγόριον τον Νύσσης, να λυπήται εις το άκρον, να αδημονή, και να λέγη· » ημέληται εν τω βίω, » και παρείται ταις πολλοίς, το ιερόν τούτο, » και ένθεον έργον η προσευχή ... εποροίζει ταις » εμπορίαις ο κάπηλος, προ των ομοτέχνων » τον οίνον επιδείξαι τοις ωνουμένοις φιλονει» κών, ως αν προλάβη του δεομένου την χρεί-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» αν, ὑποφθάσας τοὺς ἄλλους, καὶ τὸ οἰκεῖον » ἀπεμπολήσειεν· ὡσαύτως καὶ ὁ ὠνούμενος, τὸ » μὴ διαμαρτεῖν τοῦ πρὸς τὴν χρείαν ἐν τῷ » προληφθῆναι παρ' ἑτέρου, πρὸ ὀφθαλμῶν ἔ- » χων, οὐκ ἐπὶ τὸ εὐκτήριον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ » πρατήριον τρέχει . . . . οὕτως ὁ χειροτέχνης, » οὕτως ὁ περὶ λόγους ἠσχολημένος, οὕτως ὁ » δικαζόμενος, οὕτως ὁ δικάζειν λαχὼν, περὶ » τὰ ἐν χερσὶν ἕκαςος, ὅλος τῇ σπουδῇ ῥέπων » ἐκλέληςαι τῆς κατὰ τὴν εὐχὴν ἐργασίας. (Λόγ. ά. εἰς τὸ Πάτερ ἡμῶν.)

Εἰς τὰ ἐργαςήρια δὲ πάλιν οἱ Χριςιανοὶ εὑρισκόμενοι, καὶ τὰς τέχνας των δουλεύοντες ὅλην τὴν ἡμέραν, δὲν σχολάζουν ὀλίγον πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, καὶ νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ προσευχηθοῦν, καὶ νὰ εὐχαριςήσουν τὸν Θεὸν πῶς τοὺς ἐβοήθσε νὰ περάσουν τὸ διάςημα τῆς ἡμέρας· ἀλλὰ νομίζοντες τὴν προσευχὴν ὡς ἕνα ἀνωφελὲς πρᾶγμα, δουλεύουν ἕως ὁποῦ νὰ νυκτώσῃ, προσπαθοῦντες ὅλως δι' ὅλου, καὶ ἐλπίζοντες, ὄχι εἰς τὸν Θεὸν, ἀλλὰ εἰς τὰς τέχνας, καὶ εἰς τὰς χεῖράς των, καθὼς λέγει ὁ ἀνωτέρω θεῖος Γρηγόριος· » οἴετε γὰρ » ὁ τὴν τέχνην μετιὼν, ἀργόντι χρῆμα, καὶ » ἄπρακτον εἶναι τὴν θείαν πρὸς τὸ προκεί- » μενον συμμαχίαν, καὶ καταλειπὼν τὴν εὐ- » χὴν, ἐν ταῖς χερσὶ τὰς ἐλπίδας τίθεται, ἀ- » μνημονῶν τοῦ δεδοκότος τὰς χεῖρας. (αὐτόθι.) ὢ τῆς μεγάλης πλάνης, καὶ ἀγνωσίας! τεχνῖται Χριςιανοὶ, τί εἶναι αὐτὴ ἡ τόση σπουδὴ, καὶ προσπάθεια, ὁποῦ ἔχετε εἰς τὰς τέχνας σας; τί ἐξοδεύετε ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς σας εἰς μόνην τὴν φροντίδα τοῦ φθαρτοῦ σώματος, καὶ τῶν παρόντων, εἰς δὲ τὴν φροντίδα καὶ μέριμναν τῆς ἀθανάτου ψυχῆς, καὶ τῶν μελλόντων, δὲν ἐξοδεύετε οὐδὲ ὀλίγον καιρόν; δὲν ἠξεύρετε πῶς τῶν ἀσεβῶν εἶναι ἴδιον νὰ ἐξοδεύουν ὅλην τὴν ζωήν τους εἰς τὰς φροντίδας τῶν σωματικῶν καὶ γηΐνων, καὶ οὐχὶ τῶν Χριςιανῶν; οὕτω γὰρ λέγει ὁ Ἰὼβ. « Πᾶς ὁ βίος ἀ- » σεβοῦς ἐν φροντίδι. (Ἰὼβ ιέ. ϰο.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ σοφὸς Νεῖλος λέγει. » Καὶ γὰρ ὄντως » ἐςὶν ἀσεβὲς τὸ παντὶ τῷ βίῳ συμπαρεκτείνειν » τὴν τῶν σωματικῶν φροντίδα, καὶ μηδεμίαν » περὶ τῶν μελλόντων ἐπιδείκνυσθαι σπουδήν· » καὶ τῷ μὲν σώματι, καίτοι μὴ πολλῆς δεομέ- » νῳ σχολῆς, πάντα προσαναλίσκειν τὸν χρόνον· » τῇ δὲ ψυχῇ τοσοῦτον ἐχούσῃ προκοπῆς μῆ- » κος, ὡς μὴ φθάνειν πάντα τὸν βίον πρὸς τὴν » τελείωσιν, μηδὲ τὸν τυχόντα καιρὸν ἀπονέ- » μειν (Λόγ. ἀσκητικ.) τί εἶναι αὐτὴ ἡ τόση ψύχρα καὶ χλιαρότης, ὁποῦ ἔχετε εἰς τὴν θείαν προσευχήν;

Καὶ λοιπὸν, ἕνα ἕνα ἀπὸ τὰ δύω, ἐὰν ἐσεῖς ἐλπίζετε πῶς μὲ τὴν σπουδήν σας αὐτὴν κυβερνᾶτε τὴν ζωήν σας, καὶ προφθαίνετε τὰς χρείας τῶν οἴκων σας, χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἀναίσθητοι καὶ πεπλανημένοι εἶσθε μὲ τελειότητα· τί λέγω; καὶ ὠργισμένοι, καὶ κατηραμένοι εἶσθε, καθὼς τὸ φωνάζει ὁ Προφήτης Ἱερεμίας· » ἐπικατάρατος ἄνθρωπος, ὃς τὴν » ἐλπίδα ἔχει ἐπ' ἄνθρωπον, καὶ ςηρίσει σάρ- » κα βραχίονος αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἀπὸ Κυ- » ρίου ἀποςῇ ἡ καρδία αὐτοῦ. (Ἱερ. ιζ'. 5.) ἐπειδὴ γὰρ ἐσεῖς εἶσθε ἄνθρωποι, ἐλπίζετε δὲ εἰς τὸν ἑαυτόν σας, λοιπὸν τρέχοντας συμπεραίνεται, πῶς εἶσθε καὶ ἐπικατάρατοι κατὰ τὸν Προφήτην, ἐπειδὴ καὶ εἰς ἄνθρωπον ἐλπίζετε· ἐὰν δὲ πιςεύετε πῶς χωρὶς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, τίποτε δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ εἶναι μάταια κάθε ἀνθρωπίνη σπουδὴ, καὶ προσπάθεια, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· » χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. (Ἰω. ιέ. » 5.) διὰ τί ἀμελεῖτε, καὶ δὲν σπουδάζετε, νὰ λαμβάνετε ταχὺ, καὶ βράδυ αὐτὴν τὴν θείαν βοήθειαν; δὲν ἠξεύρετε πῶς ὅταν ἡ προσευχὴ, προβάλῃ, καὶ προηγηθῇ εἰς τὴν ἀρχὴν, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμέρας, ὅλα τὰ ἔργα τῆς ἡμέρας, καὶ ὅλαι αἱ τέχναι καὶ τὰ ἐργόχειρά σας, ἀκολουθοῦν ὅλα εὔκολα; ὅλα δεξιά; ὅλα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὠφέλημα; ἔτσι τὸ βεβαιοῖ ὁ Θεῖος Χρυσόςομος. » εἴτε παρθενίας τις ἐρασθὴς, εἴτε τὴν ἐν γάμῳ » σωφροσύνην τιμᾶν ἐσπουδακὼς, εἴτε κρατεῖν » ὀργῆς, καὶ πραότητι συζῆν, εἴτε φθόνου κα- » θαρεύειν, εἴτε ἄλλό τι τῶν προσηκόντων ποι- » εῖν, προσευχῆς ἡγουμένης, καὶ προλεαινού- » σης τὴν τοιαύτην ὁδὸν τοῦ βίου, εὐχερῆτε » καὶ ῥᾴδιον ἕξει τὸν τῆς εὐσεβείας δρόμον. (Λόγ. περὶ προσευχῆς.)

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ, τὰς μὲν τέχνας πρέπει νὰ ἔχουν ὡς πάρεργα, τὴν δὲ προσευχὴν ὡς ἔργον.

Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία εἶναι μακρὰν; τί πρέπει νὰ κάμνουν οἱ τεχνῖται Χριςιανοί.

Εἶδε καί τινας ἀπὸ τοὺς τεχνίτας Χριςιανοὺς προφασιζόμενος λέγει, πῶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ταχὺ, καὶ βράδυ, νὰ προσεύχεται, διὰ τὶ ἔχει νὰ ὑπάγῃ νὰ δουλεύσῃ τὴν τέχνην του, ἂς ἀκούσῃ πῶς οἱ Ἅγιοι Ἀπόςολοι, τοῦ σηκόνουν αὐτὴν τὴν πρόφασιν, καὶ τοῦ λέγουν, πῶς οἱ Χριςιανοὶ, τὰς μὲν τέχνας αὐτῶν καὶ ἐργόχειρα πρέπει νὰ τὰ ἔχουν ὡς πάρεργα, καὶ ὄχι ὡς ἔργα, διὰ νὰ ἐκβάλλουν ἀπὸ αὐτὰ τὴν ζωοτροφίαν τους· τὴν δὲ προσευχὴν, καὶ τὴν θεοσέβειαν, πρέπει νὰ τὴν ἔχουν ὡς ἔργον, καὶ τέχνην, κυρίως καὶ καθ' αὐτό. » Εἶδέ τις τὴν τοῦ ἔργου τοῦ ἰδίου » πρόφασιν ἐπιφέρων, ὀλιγωρεῖ, προφασιζόμενος » προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, γινωσκέτω ὁ τοιοῦ- » τος, ὡς αἱ τέχναι τῶν πιςῶν, ἐπέργιά εἰσιν, » ἔργον δὲ ἡ θεοσέβεια· τὰς οὖν τέχνας ὑμῶν » ὡς ἐν παρέργῳ ποιεῖτε, εἰς διατροφὴν ὑμῶν, » ἔργῳ δὲ τὴν θεοσέβειαν ἀσκεῖτε, ὡς καὶ ὁ » Κύριος ἔλεγεν· ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν » ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν » αἰώνιον· καὶ πάλιν· τοῦτο δέ ἐςι τὸ ἔργον τοῦ » Θεοῦ, ἵνα πιςεύσητε εἰς ὃν ἀπέςειλεν ἐκεῖνος (Διαταγ. βιβλ. β΄. Κεφ. ξ΄.) ἂς ἀκούσῃ δὲ καὶ τοῦ θείου Χρυσοςόμου ὁποῦ τοῦ λέγει, ὅτι αἱ τέχναι ἔγιναν ἀπὸ τὸν Θεὸν, διὰ νὰ κυβερνοῦσι τὴν ζωήν τους οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὄχι νὰ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τὰ πνευματικὰ, καὶ σωτήρια· » ἐποίησε τέχνας (ὁ Θεὸς) ἵνα βίος συνεςή- » κῃ, οὐχ ἵνα τῶν πνευματικῶν ἀποχωρίσω- » μεν ἑαυτούς· οὐχ ἵνα ταῖς βαναύσοις προσέχω- » μεν τέχναις, ἀλλὰ ταῖς ἀναγκαίαις· ἵνα ἀλ- » λήλοις ὑπηρετῶμεν, οὐχ ἵνα ἀλλήλοις ἐπι- » βουλεύωμεν. (Λόγ. ί. εἰς τὴν πρὸς Φίλιπ.) ἐὰν ὅμως καὶ εἴς τινας πόλεις, ἡ Ἐκκλησία εὑρίσκεται πολλὰ μακρὰν, καὶ δὲν δύνανται οἱ τεχνῖται Χριςιανοὶ νὰ πηγαίνουν ταχὺ, καὶ βράδυ, κἂν τὸ ὀλιγώτερον ἂς ἔχουν μίαν ὥραν ἢ τὸ ἐλάχισον μισὴν ὥραν διωρισμένην τὸ πρωΐ, καὶ ἱςάμενοι ἔμπροσθεν τῶν ἁγίων εἰκόνων, ὁποῦ ἔχουν εἰς τὸν οἶκόν τους, ἂς λέγουν τὴν σύντομον προσευχὴν ταύτην τὸ » Κύριε Ἰησοῦ » Χριςὲ υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλεησόν με, ἕως τριακόσιαις φοραῖς· καὶ ἂς βάλλουν καὶ εἰκοσιπέντε ςρωτὰς μετανοίας, ἢ ἂν ἠμπορέσουν, καὶ περισσοτέρας, καὶ οὕτως ἂς προσκυνήσουν τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ ἂς πηγαίνουν εἰς τὰ ἐργαςήρια, καὶ εἰς τὴν τέχνην τους· ὁμοίως νὰ κάμνουν καὶ τὸ βράδυ, ὅταν σχολάσουν ἀπὸ τὴν τέχνην, καὶ γυρίσουν εἰς τὸν οἶκόν τους.

Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ δουλεύουν διὰ νὰ πλουτήσουν· ἀλλὰ μόνον διὰ τὰ ἀναγκαῖα τῆς ζωῆς των.

Ὅτι ὁ ἐλπίζων εἰς τὴν τέχνην του, ἀκάθαρτος εἶναι.

Φυλαχθῆτε λοιπὸν ἀδελφοὶ, ἀπὸ τὸ νὰ προσπαθῆτε εἰς τὰ ἐργόχειρα, καὶ τὰς τέχνας σας, ἀγαπῶντες διὰ νὰ πλουτήσετε· διὰ τὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ζητοῦν νὰ πλουτήσουν, πίπτουν εἰς πολλοὺς πειρασμοὺς, καὶ ἐπιθυμίας βλαβερὰς, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόςολος· » οἱ βουλόμενοι πλου- » τεῖν, ἐμπίπτωσιν εἰς πειρασμὸν, καὶ παγί- » δα, καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς, ἀνοήτους, καὶ » βλαβερὰς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς » ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν. (ά. Τιμόθ. ς΄. 8.) ἀλλὰ νὰ δουλεύετε τόσον, ὅσον διὰ νὰ εὐγάνετε τὴν ζωοτροφίαν, καὶ ἐνδυμασίαν τὴν ἐδικήν σας, καὶ τῶν τέκνων σας, καὶ ὅσον διὰ νὰ ἔχετε νὰ βοηθῆται κατὰ δύναμιν καὶ τοὺς πτω-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

χοὺς, καὶ εἰς ταῦτα μόνα τὰ ἀναγκαῖα νὰ μένετε εὐχαριςημένοι, καθὼς καὶ τοῦτο σᾶς παραγγέλλει ὁ Θεῖος Παῦλος λέγων· » ἔχοντες διατροφὰς, καὶ » σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. (αὐτόθ.) καθὼς καὶ ὁ δίκαιος ἐκεῖνος Ἰακὼβ, τοιαῦτα ἐπαρακάλει τὸν Θεὸν νὰ τὸν δώσῃ· δι' ὃ καὶ ἔλεγεν· » καὶ ηὔξατο Ἰακὼβ εὐχὴν λέγων, ἐὰν ᾖ » Κύριος ὁ Θεὸς μετ' ἐμοῦ... καὶ δῷμοι ἄρ» τον φαγεῖν, καὶ ἱμάτιον περιβαλέσθαι. (Γέν· κή, 20.) ὁμοίως καὶ ὁ Σολομὼν ὑπὲρ τούτου παρακαλῶν ἔλεγε· » πλοῦτον, καὶ πενίαν μή» μοι δῷς, σύνταξον δέ μοι τὰ δέοντα, καὶ τὰ » αὐτάρκη. (Παρ. λ'. 9.) φυλαχθῆτε καλὰ νὰ μὴ ἐλπίζετε εἰς τὰς τέχνας ὁποῦ δουλεύετε, μηδὲ νὰ δίδετε ὅλως διόλου τὴν φροντίδα καὶ μέριμνάσας εἰς τὰ ἐργόχειρα, καὶ τὰ αἰσθητὰ τοῦτα τοῦ κόσμου πράγματα· διὰ τὶ γίνεσθε μισητοὶ, καὶ ἀκάθαρτοι κοντὰ εἰς τὸν Θεὸν, κατὰ τὸν σοφὸν Νεῖλον. Οὗτος γὰρ ὁ Ἅγιος, ἑρμηνεύωντας ἐκεῖνα τὰ λόγια, ὁποῦ λέγει ὁ Θεὸς περὶ τῶν ἀκαθάρτων ζώων· » ἤγουν πᾶς » ὃς πορεύεται ἐπιχειρῶν ἐν πᾶσι τοῖς θηρίοις. ... » καὶ πᾶς ὁ πορευόμενος ἐπὶ τέσσαρα διὰ » παντὸς, ὃ πολυπληθεῖ ποσὶν ἐν πᾶσι τοῖς ἑρ» πετοῖς τῆς ἕρπουσιν ἐπὶ τῆς γῆς... ἀκάθαρτα » ἐςὶν ὑμῖν. (Λευῒτ ιά. 27. 42.) ταῦτα λέγω ἑρμηνεύωντας ἀλληγορικῶς, λέγει, πῶς ἐκεῖνος μὲν ὁποῦ περιπατεῖ ἐπάνω εἰς τὰ χέριάτου, εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει τὴν ἐλπίδα του εἰς τὸ ἐργόχειρον, καὶ τὴν τέχνην του· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ περιπατεῖ μὲ τὰ τέσσαρα, εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει προσηλωμένον τὸν νοῦν του, εἰς τὰ αἰσθητὰ πράγματα· καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει πολλὰ ποδάρια, εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ κρατεῖται ἀπὸ τὰ σωματικὰ ταῦτα, ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, καὶ τὰ ἐναγκαλίζεται· » ἐπὶ χειρῶν πορεύεται, ὁ ταῖς » χερσὶν ἐπερειδόμενος, καὶ πᾶσαν ἐπ' αὐταῖς » ἔχων τὴν ἐλπίδα· ἐπὶ τεσσάρων δὲ, ὁ τοῖς αἰ» σθητοῖς πράγμασι προσπεποιθὼς, καὶ τῇ τού» των ἀσχολίᾳ διὰ παντὸς ἐπισύρων τὸ ἡγεμο» νικόν· πολυπληθεῖ δὲ ποσὶν, ὁ πέριξ τῶν σω» ματικῶν περιεχόμενος. (Λόγ. ἀσκητικῷ.) κατηγορεῖ δὲ καὶ ὁ Σειρὰχ τοὺς τεχνίτας, διὰ τὶ ἐμπιςεύουν τὴν κυβέρνησίν τους εἰς τὴν δύναμιν τῶν χειρῶν τους. » Πάντες οὗτοι εἰς χεῖ» ρας αὐτῶν ἐνεπίςευσαν, καὶ ἕκαςος ἐν τῷ ἔρ» γῳ αὐτοῦ σοφίζεται. (Σειρ. λή. 31.)

Πόσον κακὸν εἶναι τὸ νὰ φιλοῦν οἱ τεχνῖται τὰ χεριάτων.

Ποῦ εἶναι λοιπὸν τώρα ἐκεῖνοι οἱ ἀνόητοι τεχνῖται, ὁποῦ ἐλπίζοντες ὅλως διόλου εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν τους, πολλαῖς φοραῖς βάλλουν τὰ χέριάτων εἰς τὸ ςόμα, καὶ τὰ φιλοῦν, καὶ καυχώμενοι λέγουν εἰς τοὺς ἄλλους· » ἂς ἦναι » καλὰ τοῦτα τὰ χέρια, ὁποῦ μὲ τρέφουν, καὶ » μὲ κυβερνοῦν· ὢ οἱ μιαροί! ὢ οἱ ἀνόητοι! καὶ αὐτοὶ μὲ τοῦτο ὁποῦ κάμνουν, δείχνουν πῶς δὲν λατρεύουν, καὶ προσκυνοῦν τὸν Θεὸν, ἀλλὰ προσκυνοῦν καὶ λατρεύουν τὸν ἑαυτόν τους, καὶ τὰ χέριάτους· καὶ εἶναι ὄχι Θεολάτραι, καὶ Χριςολάτραι, ἀλλὰ ἀνθρωπολάτραι, καὶ χειρολάτραι· ἀσέβεια, καὶ ἁμαρτία μεγαλωτάτη! διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰὼβ καταρᾶται τὸν ἑαυτόν του, ἀνίσως ποτὲ καὶ ἐτόλμησε νὰ κάμῃ τοιοῦτον πρᾶγμα. » Εἰ δὲ χεῖρα μου ἐπιθεὶς ἐπὶ ςό» ματί μου ἐφίλησα· καὶ τοῦτο μοι ἄρα ἀνομία » ἡ μεγίςη λογισθείη, ὅτι ἐψευσάμην ἐναντίον » Κυρίου τοῦ ὑψίςου. (Ἰὼβ. λά. 27.) Ὅθεν σᾶς παρακαλῶ πολλὰ ἀδελφοὶ, δι' ἀγάπην Θεοῦ, νὰ φυλαχθῆτε, νὰ μὴ κάμετε ποτὲ ποτὲ τοιοῦτον παράνομον, καὶ ἀσεβὲς πρᾶγμα· ἀλλὰ νὰ δουλεύετε μὲν τὰς τέχνας, καὶ ἐργόχειρά σας, νὰ ἐλπίζετε δὲ ὅλως διόλου εἰς τὸν Θεόν· διατὶ αὐτὸς εἶναι ὁποῦ σᾶς δίδει ὄχι μόνον τὰ χέρια, καὶ τὴν δύναμιν διὰ νὰ δουλεύετε, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωοτροφίαν καὶ ἐνδυμασίαν σας· » οἱ ὀφθαλμοί φησι πάντων εἰς σὲ ἐλπίζουσι, » καὶ σὺ δίδως τὴν τροφὴν αὐτῶν ἐν εὐκαιρίᾳ. (Ψαλ. ρμδ'. 16.) καὶ πάλιν· » ἐπίρρειψον ἐπὶ « Κύριον τὴν μέριμνάν σου, καὶ αὐτός σε διαθρέψει· (Ψαλ. νδ'. 23.) καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Θεὸς νὰ σᾶς κυβερνήσῃ, ὅλα τὰ ἐργόχειρα, καὶ καὶ οἱ κόποι, καὶ τέχναις σας εἶναι μάταια, καὶ ἀνωφελῆ· » οὐ τοῦ θέλοντος, λέγει ὁ Παῦ-» λος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος » Θεοῦ· (Ῥωμ. θ'. 16.) Καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγει. » Θεοῦ διδόντος, οὐδὲν ἰσχύει φθό-» νος. Καὶ μὴ διδόντος οὐδὴν ἰσχύει πόνος. (ἐν τοῖς διςίχ.)

Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύωνται.

Θ'. Προσέχετε ἀδελφοὶ, νὰ μὴ ὑπεριφανεύεσθε πῶς εἶσθε προκομμένοι, καὶ ἐπιτήδειοι τεχνῖται· διὰ τὶ ὁ Σατανᾶς συνειθίζει, νὰ πολεμῇ μὲ τὴν ὑπερηφάνειαν, ὅλους ἐκείνους ὁποῦ δουλεύουν τὰς τέχνας, καὶ ὑπερβαίνουν τοὺς ἄλλους ὁμοτέχνους των, εἰς τὴν προκοπὴν, καὶ ἐπιτηδειότητα, καὶ τοῦτο κατὰ δύω τρόπους· α᾽ διὰ τὶ ὅσον εἶναι ἡ τέχνη τιμιωτέρα, καὶ λεπτοτέρα· καὶ β'. διὰ τὶ ὅσον εἶναι προκομμενέςεροι οἱ ταύτην δουλεύοντες, τόσον περισσότερος γίνεται εἰς αὐτοὺς καὶ ὁ πόλεμος, καὶ τὸ πάθος τῆς ὑπερηφανίας· ὅθεν εἶναι νὰ ἰδῇ τινὰς πολοὺς προκομένους λογιωτάτους, καὶ Διδασκάλους· πολλοὺς ψάλτας, καὶ ἰατροὺς· πολλοὺς ζωγράφους· καὶ καλλιγράφους· πολλοὺς οἰκοδόμους, καὶ λεπτουργοὺς· πολλοὺς ῥάπτας, καὶ πολλοὺς πραγματευτάς· πολλοὺς ὡρολογομαΐςορας, καὶ χρυσοχόους, νὰ σηκόνουν τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν τράχηλον ὑψηλὰ ὡσὰν τὸ παγῶνι νὰ πατοῦν ἐπάνω εἰς τὰ ὀνύχια· νὰ ἔχουν φρόνημα μεγάλον διὰ λόγου των· νὰ λέγουν λόγια μεγάλα, καὶ ςρογγυλὰ περὶ τῆς προκοπῆς των· νὰ περιπατοῦν φυσῶντες εἰς τὰς ἀγορὰς· νὰ βλέπουν πάντα τοὺς ἄλλους ὡς ἀπὸ Ὀλύμπου, καὶ Ἄθωνος, κατὰ τὴν παροιμίαν, καὶ νὰ τοὺς νομίζουν ὡς κνώδαλα, καὶ καθάρματα.

Ὅτι ὅσα ἔχει τινὰς εἶναι χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει εἰς αὐτὰ νὰ ὑπερηφανεύεται.

Ταλαίπωροι τεχνῖται, καὶ ἐπιςήμονες, καὶ εἰς τί ὑπερηφανεύεσθε; εἰς τὴν σοφίαν, καὶ ἐπιτηδειότητα τοῦ νοός σας; καὶ αὐτὴ εἶναι χάρισμα τοῦ Κυρίου, καθὼς λέγει ὁ Σειρὰχ· » πᾶ-» σα σοφία παρὰ Κυρίου. (Σειρ. α'. 1.) εἰς τὴν δύναμιν τοῦ σώματος, καὶ τῶν χειρῶν σας; καὶ αὐτὴ εἶναι δῶρον, ὁποῦ σᾶς τὸ ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον εἶναι Κύριος τῶν δυνάμεων, καθὼς γέγραπται· » τάδε λέγει Κύρι-» ος τῶν δυνάμεων. (Ἱερ. ς'. 6.) ἀλλὰ καὶ αὐτὸς εἶναι ὁποῦ δίδει εἰς ὅλους τοὺς δυνατοὺς τὴν δύναμιν, διὰ τοῦτο ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἐδοξολόγει τὸν Θεὸν καὶ ἔλεγεν· » εὐλογητὸς εἶ » Κύριε ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ, ὁ πατὴρ ἡμῶν, ἀπὸ » τοῦ αἰῶνος, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος· Σοὶ Κύριε « ἡ μεγαλωσύνη, καὶ ἡ δύναμις, καὶ τὸ καύχημα· (α'. Παραλ. ιθ'. 10.) εἰς τί ὑπερηφανεύεσθε; εἰς τὴν τέχνην, καὶ ἐπιςήμην σας; καὶ αὐτὴν ὁμοίως ὁ Θεὸς σᾶς ἐχάρισεν, ὅςις ὄχι μόνον εἶναι ὁ εἷς, καὶ μόνος τεχνίτης, ὁποῦ ἐδημιούργησε τὸν Οὐρανὸν, καὶ τὴν Γῆν, καὶ ὅλον τὸν Κόσμον μὲ τὴν παντεχνήμονα σοφίαν του, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· » ἧς τεχνίτης, καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός· (Ἑβρ. ια'. 10.) καὶ » ἡ πάντων τεχνίτις ἐδίδαξέ με σοφία· (Σολ. ζ'. 21.) ἀλλὰ καὶ αὐτὸς εἶναι ὁποῦ δίδει εἰς τοὺς ἄνδρας, τὴν γνῶσιν, καὶ ἐπιςήμην τῶν διαφόρων τεχνῶν καὶ ἐπιςημῶν, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Δαβὶδ· » ὁ διδάσκων ἄνθρωπον γνῶσιν. (Ψαλμ. υιγ'. 10.) καὶ ὁ Σολομὼν ὁ υἱὸς του· ἐν χειρὶ αὐτοῦ... » πᾶσά τε φρόνησιν, καὶ ἐρ-» γατειῶν ἐπιςήμη. (Σοφ. ζ'. 16.) καθὼς ἔδωκε τὴν γνῶσιν ταύτην εἰς τὸν Βεσελεὴλ τὸν ἀρχιτέκτονα τῆς θαυμαςῆς ἐκείνης, καὶ πολυσόφου κατασκευῆς τῆς σκηνῆς, τὴν ὁποίαν ὅλοι οἱ τωρινοὶ σοφοὶ, καὶ ἀρχιτέκτονες τοῦ Κόσμου, δὲν ἠμποροῦν, ὄχι νὰ τὴν κάμνουν, ἀλλ' οὐδὲ νὰ τὴν φαντασθοῦν ἀκριβῶς καθὼς τὴν διηγεῖται ἡ θεία Γραφή. » Ἰδοὺ ἀνακέ-» κλημαι ἐξ ὀνόματος τὸν Βεσελεὴλ, καὶ ἐνέ-» πλησα αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σοφίας, καὶ συ-» νέσεως, καὶ ἐπιςήμης, ἐν παντὶ ἔργῳ διανο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» εἶσθαι, καὶ ἀρχιτεκτονῆσαι. (Ἔξοδ. λά· 2.) ὄχι μόνον δὲ εἰς τοὺς ἄνδρας αὐτὸς ἔδωκε τὴν γνῶσιν τῶν τεχνῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, αὐτὸς εἶναι πάλιν ὁποῦ δίδει τὴν τέχνην τῶν ὑφασμάτων, καὶ τῶν διαφόρων κεντημάτων, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος εἰς τὸν Ἰώβ. » τίς ἔδωκε γυναιξὶν ὑφάσματος σοφίαν; ἢ ποι» κιλτικὴν ἐπιςήμην; (Ἰώβ. λή. 36.) καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν τί πράγματα ἔχετε, ἀνόητοι τεχνῖται, ὁποῦ δὲν τὰ ἐλάβετε ἀπὸ τὸν Θεόν; εἰδὲ καὶ τὰ ἐλάβετε τί ὑπερηφανεύεσθε, καὶ καυχᾶσθε, ὡσὰν νὰ μὴ τὰ ἐλάβετε; » τί » ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυ» χᾶσαι ὡς μὴ λαβών; (ά. Κορ. δ΄. 7.) ἠμπορεῖ ποτὲ νὰ κόψῃ ἡ ἀξίνη μοναχὴ χωρὶς ἐκεῖνον ὁποῦ τὴν βαςάζει; δύναται ὁ πρίων, νὰ πριονίσῃ χωρὶς ἐκεῖνον ὁποῦ τὸν τραβίζει; ὄχι βέβαια· ἔτσι καὶ ἐσεῖς, κἀμμίαν τέχνην, ἢ ἐπιςήμην, δὲν δύνασθε νὰ μάθετε χωρὶς τὴν δύναμιν, καὶ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ὅςτις σᾶς μεταχειρίζεται ὡσὰν ὄργανα· ὅθεν, καθὼς ἡ ἀξίνη καὶ τὸ πριῶνι, δὲν ἠμποροῦν νὰ ὑπερηφανευθοῦν, πῶς αὐτὰ μόνα κόπτουν, ἢ πριονίζουν· ἔτσι οὐδὲ ἐσεῖς δύνασθε νὰ ὑπερηφανευθῆτε· « μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κό» πτοντος ἐν αὐτῇ; ἢ ὑψωθήσεται πρίων, ἄνευ » τοῦ ἕλκοντος αὐτόν; (Ἠσ. ί. 15) εἰδὲ ὑπερηφανεύεσθε πῶς εἶσθε ἀπὸ τοὺς ὁμοτέχνους σας ἀνώτεροι· ἀλλὰ τοῦτο μάλιςα πρέπει νὰ σᾶς κάμνῃ νὰ ταπεινώνεσθε περισσότερον εἰς τὸν Θεόν, ὡς περισσότερον χρέος ἔχοντες εἰς αὐτόν· » ᾧ γὰρ πολὺ δοθήσεται, πολὺ καὶ ἀπαιτήσουσι παρ' αὐτοῦ. (Λουκ. ιβ΄. 48.) Ἔπειτα ςοχασθῆτε καὶ τοῦτο· ὅτι, ἂν ἐσεῖς καυχᾶσθε εἰς τὴν σοφίαν καὶ γνῶσίν σας, ἀλλὰ πολλὰ ζῶα εἶναι σοφώτερα καὶ γνωςικώτερα ἀπὸ λόγου σας, τόσον ἀπὸ τὰ πετεινὰ, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰ χερσαῖα, καὶ ἔνυδρα, καὶ ἀμφίβια· διὰ τί αὐτὰ, χωρὶς νὰ μάθουν ἀςρονομίαν, καὶ χωρὶς νὰ περιεργασθοῦν τὰ κινήματα τῶν ἀςέρων, ἐκ φύσεως καὶ ἀφ' ἑαυτῶν, ἔχουν πρόγνωσιν τῶν μελλόντων καὶ προγνωρίζουν οἴκοθεν τὰς μεταβολὰς τῶν καιρῶν, καὶ τῶν ἀνέμων, τὰς ἀλλοιώσεις τῆς Ἀτμοσφαίρας, τὰς βροχὰς, καὶ τὰς τῆς θαλάσσης φουρτούνας καὶ ἀλλαγάς· τὰ ὁποῖα ἐσεῖς μὲ ὅλας σας τὰς Ἀςρονομίας, καὶ παρατηρήσεις τῶν φωςήρων, καὶ τῶν ἀςέρων, δὲν ἠμπορῆτε τόσον ἀσφαλῶς νὰ προγνωρίσετε· ἂν ἐσεῖς καυχᾶσθε πῶς εἶσθε προνοητικοὶ, καὶ εὐμήχανοι εἰς τὸ νὰ φυλάξετε τὴν ζωήν σας καὶ εἰς τὸ νὰ συνάξετε τὴν τροφήν σας· ἀλλ' οἱ μύρμηκες τὰ εὐτελέςατα ζωΰφια, εἶναι πλέον προνοητικοὶ καὶ πλέον εὐμήχανοι ἀπὸ λόγου σας, τόσον εἰς τὸ νὰ συνάξουν τὴν τροφήν τους, ὅσον καὶ εἰς τὸ νὰ φυλάξουν τὴν ζωήν τους· ἂν ὑπερηφανεύεσθε πῶς ἔχετε ἐπιτήδεια χέρια, ἀλλὰ τὰ ποδάρια τῆς ἀράχνης, καὶ τῆς μελίσσης, τῶν καταφρονημένων ζωΰφίων, εἶναι πλέον ἐπιτηδειότερα, διὰ τί ἡ μὲν ἀράχνη, ἔχει τόσην ἐπιτηδειότητα εἰς τοὺς πόδας, εἰς τρόπον ὁποῦ μὲ αὐτοὺς ὑφαίνει τοσοῦτον λεπτὰ, καὶ πυκνὰ, καὶ τεχνικὰ ὑφάσματα, ὁποῦ δὲν δύνανται νὰ τὰ ὑφάνουν οἱ πλέον ἄριςοι ὑφαντάδες τῶν λεπτοτάτων ὑφασμάτων τῆς Ἰνδίας· ἡ δὲ μέλισσα πάλιν, μὲ τὰς ἓξ ἀγκύλας τῶν ἓξ ποδαρίων της, κατασκευάζει τὰς ἑξαγώνους σύριγγας τῶν κηρίθρων της, ἀλλοῦ μὲν, οἰκοδομοῦσα τὰς γωνίας, ἀλλοῦ δὲ τὰς εὐθείας, μὲ τόσην φιλοτεχνίαν, καὶ ἀσφάλειαν, ὁμοῦ καὶ ὡραιότητα, ὁποῦ ὅλοι οἱ ἀρχιτέκτονες τοῦ Κόσμου μὲ ὅλας τὰς μηχανικάς των, δὲν δύνανται νὰ τὰς κατασκευάσουν. Καὶ τέλος πάντων, ἂν καυχᾶσθε πῶς εἶσθε τεχνῖται προκομμένοι καὶ ἔμπειροι, ἀλλὰ καὶ πολλὰ ζῶα εἶναι καλλίτεροι τεχνῖται ἀπὸ λόγου σας καὶ ἄξια περισσοτέρων ἐπαίνων· διὰ τί, ἐσεῖς πηγαίνετε εἰς μαΐςορας καὶ μανθάνετε τὰς τέχνας, γυμναζόμενοι, ἄλλος πέντε, καὶ ἄλλος δέκα χρόνους, καὶ ἐπέκεινα· καὶ χωρὶς νὰ μάθετε ἀπὸ ἄλλον, καὶ νὰ παιδευθῆτε, τί-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ποτε δὲν ἠξεύρετε· τὰ δὲ ζῶα, χωρὶς νὰ ὑπάγουν εἰς μαΐςορα, χωρὶς νὰ μάθουν, καὶ νὰ γυμνασθοῦν, εὐθὺς ὁποῦ γεννηθοῦν, ἠξεύρουν ἐκ φύσεως τόσας καὶ τόσας τέχνας· ἔτσι ἡ ἀράχνη, εὐθὺς ὁποῦ γεννηθῇ, ἠξεύρει καὶ πλέκει τὰ ὑφάσματά της· ἔτσι ἡ χελιδὼν, χωρὶς νὰ μάθῃ, ἠξεύρει καὶ κατασκευάζει τὴν καλιάν της· ἔτσι ὁ ἀκανθόχοιρος, χωρὶς νὰ διδαχθῇ, ἠξεύρει καὶ οἰκοδομῇ τὸν δίθυρον οἶκόν του, καὶ καθεξῆς ὅλα τὰ λοιπὰ ζῶα, ἀδιδάκτως ἠξεύρουν καὶ τεχνεύονται ὅλα ἐκεῖνα ὁποῦ ἀποβλέπουν εἰς τὴν σύςασιν τῆς ζωῆς αὐτῶν, καὶ τῶν τέκνων τους. Καὶ τὸ μεγαλίτερον ἀπὸ ὅλα εἶναι, ὅτι ὅλοι οἱ τεχνῖται ἔμαθον τὰς τέχνας ἀπὸ τὴν φύσιν, καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιτηδειότητα τῶν ζώων, ὁποῦ τὰς μεταχειρίζονται, καὶ ὄχι τὰ ζῶα τὰς ἔμαθον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Πόσον εἶναι κακὸν ἡ ὑπερηφάνεια.

Παύσατε λοιπὸν ἀπὸ μίαν τοιαύτην ἄλογον, καὶ ματαίαν ὑπερηφάνειαν, διὰ τὶ ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἡ ἀρχὴ, καὶ ῥίζα κάθε ἁμαρτίας, κατὰ τὸν Σειράχ· « ἀρχὴ ὑπερηφανείας ἁμαρ» τία. (Σειρ. ί. 13.) διὰ τὶ ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι μισητὴ, ὄχι μόνον κοντὰ εἰς τὸν Θεὸν, ἀλλὰ καὶ κοντὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, κατὰ τὸν αὐτόν· « μισητὴ ἔναντι Κυρίου, καὶ ἀνθρώπων, » ὑπερηφανία. (Σειρ. αὐτόθ. 7.) παύσατε ἀπὸ τὸ νὰ ὑπερηφανεύεσθε πῶς εἶσθε προκομμένοι τεχνῖται καὶ λογιώτατοι, ὄχι μόνον μὲ τὰ ἔργα, καὶ σχήματα, καὶ κινήματά σας, ἀλλ' οὐδὲ μὲ τὰ λόγιά σας, ἀκούοντες τὴν συμβουλὴν, ὁποῦ σᾶς κάμνει ὁ αὐτὸς Σειρὰχ λέγων· « μὴ ἁ» μάρτης λόγῳ ὑπερηφάνῳ. (Σειρ. λϐ'. 13.) τί λέγω; οὐδὲ μὲ τὸν νοῦν καὶ μὲ τὸν λογισμόν σας προσέχετε νὰ μὴ ὑπερηφανεύεσθε, ἀκούοντες τοῦ Σολομῶντος, ὁποῦ λέγει· « ἀκάθαρτος παρὰ Θεῷ, πᾶς ὑψηλοκάρδιος. (Παρ. ις'. 6.) διὰ νὰ μὴ σᾶς παιδεύσῃ ὁ Θεὸς ὡς ὑπερηφάνους· καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμούς σας τυφλώσῃ, διὰ νὰ μὴ βλέπετε νὰ δουλεύετε » ὀφθαλμοὺς γὰρ φησὶν, » ὑπερηφάνων ταπεινώσεις. (Ψαλμ. ιζ'. 30.) τὰ δὲ χέριά σας κουλάνῃ καὶ συντρίψῃ, διὰ νὰ μὴν ἠμπορῆτε νὰ ἐργοχειρῆτε· « βραχίονα γάρ φη» σιν, ὑπερηφάνων συνέτριψας. (Ἰὼϐ λή. 25.) καὶ τὴν φήμην, καὶ ὄνομα ὁποῦ ἐλάβετε διὰ τὴν προκοπήν σας, σβέσῃ, καὶ ἀφανίσῃ, καθὼς γέγραπται· « ὑπερήφανον δὲ σβέσον. (Ἰὼϐ· μ'. 7.) καὶ οὕτως ἐξουδενωθῆτε κοντὰ εἰς τοὺς ἀνθρώπους· « ἡ ἐξουδένωσις γάρ φησι, τοῖς » ὑπερηφάνοις· (Ψαλμ. ρκϐ'. 5.) τί λέγω; μὴ ὑπερηφανεύεσθε ἵνα μὴ καὶ ἡ γυνὴ, καὶ τὰ τέκνα σας, καὶ ὅλος ὁ οἶκός σας ἐρημωθῇ, καὶ ἀφανισθῇ, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· » οἶκος ὑ» περηφάνου ἐρημωθήσεται. (Σειρ. κά. 5.)

Ὅτι εἰς τὸν Θεὸν πρέπει νὰ ἀποδίδεται κάθε δόξα.

Ὅλην δὲ τὴν δόξαν πρέπει νὰ τὴν ἀποδίδετε εἰς τὸν Θεὸν, ὁ ὁποῖος σᾶς ἐχάρισε, καὶ τὴν φύσιν, καὶ τὴν γνῶσιν, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ἐπιτήδεια ὄργανα. διὰ νὰ μάθετε τέχνην, καὶ μαθήματα, καὶ νὰ προκόψετε εἰς αὐτά· διὰ τὶ ὁ Θεὸς, ὅλα ναὶ τὰ χαρίζει εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὴν δόξαν τὴν θέλει αὐτὸς διὰ λόγου του κυρίως καὶ προηγουμένως· » τὴν δόξαν μου » ἑτέρῳ οὐ δώσω. (Ἡσ. μϐ'. 8.) καὶ μὲ κάθε δίκαιον· διὰ τὶ ὁ Θεὸς μὲ τὸ νὰ ἦναι ἡ προκαταρκτικὴ αἰτία ὅλων τῶν καλῶν, καὶ εἰς Ἀγγέλους, καὶ εἰς ἀνθρώπους, διὰ τοῦτο καὶ παρὰ πάντων θέλει νὰ δοξάζεται ὡς τοιαύτη αἰτία· ὅθεν καὶ εἰς πάμπολα μέρη τῶν γραφῶν, Θεὸς τῆς δόξης ὀνομάζεται. (Πράξ. ζ' 2.) εἶπα δὲ προηγουμένως, ὅτι θέλει ὁ Θεὸς τὴν δόξαν διὰ λόγου του· ἐπειδὴ, ἐὰν ἐσεῖς ἀποδίδεται τὴν δόξαν εἰς τὸν Θεὸν, διὰ τὶ σᾶς ἔκαμε προκομμένους τεχνίτας, καὶ διδασκάλους, ἡ δόξα αὕτη ὁποῦ τοῦ δίδετε, γυρίζει ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ δίδεται ἐπομένως καὶ εἰς ἐσᾶς πολὺ περισσοτέρα, ἀπὸ τὴν δόξαν ὁποῦ ἠθέλετε λάβῃ, ἐὰν τὴν ἐκρατῆτε διὰ λόγου σας, καὶ δὲν τὴν ἀποδίδετε εἰς τὸν Θεόν· καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο ὁποῦ ὑπόσχεται νὰ κάμῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸν Σαμουήλ· » τοὺς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» δοξάζοντάς με δοξάσω. (ά. Βασιλ. β΄. 32.) φωνάζετε λοιπὸν μὲ τὸν Δαβίδ· » μὴ ἡμῖν· ἀλλ' » ἢ τῷ ὀνόματί σου δὸς δόξαν. (Ψαλ. ργ΄. 9.) καὶ μὲ τὸν σοφὸν Ζοροβάβελ· » παρὰ σοῦ ἡ σο-» φία. καὶ σὴ ἡ δόξα, καὶ ἐγὼ σὸς οἰκέτης. (ά. Ἔσδρ. δ΄. 59.)

Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ φθονοῦν ἕνας τὸν ἄλλον.

Ι΄. δὲ καὶ τελευταῖον προσέχετε ἀδελφοί, νὰ μὴ φθονῆτε τοὺς συντεχνίτας σας· διὰ τὶ ἡ ὁμοιότης τόσον τῆς φύσεως, ὅσον καὶ τῆς τέχνης, καὶ κάθε ἄλλου πράγματος, φυσικῷ τῷ τρόπῳ συνάπτει τοὺς ἔχοντας τὴν ὁμοιότητα ταύτην, καὶ τοὺς κάμνει νὰ ἀγαπᾷ, καὶ νὰ συγχαίρῃ ἕνας εἰς τοῦ ἄλλου τὰ καλά, καὶ τὴν προκοπήν· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ Σειρὰχ λέγει· » πᾶν ζῶον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον αὐτοῦ· καὶ πᾶς ἄνθρωπος » τὸν πλησίον αὐτοῦ· πᾶσα σὰρξ κατὰ γένος » συνάγεται, καὶ τῷ ὁμοίῳ αὐτοῦ προσκολληθή-» σεται ἀνήρ. (Σειρ. ιγ. 15.) καὶ πάλιν· « πε-» τεινὰ πρὸς τὰ ὅμοια καταλύσει· (Σειρ. κζ΄. 9.) καὶ ἀξίωμα δὲ κοινὸν ὅλων τῶν Φιλοσόφων εἶναι, τὸ λέγον· » ὁμοιότης φιλότης. (1)

(1) Ἔτσι ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς Ἱςορίας, ὅτι ὁ Πολύςρατος καὶ Ἱπποκλείδης, μὲ τὸ νὰ ὡμοίασαν εἰς τὴν κρᾶσιν, εἰς τὴν ὄψιν, εἰς τὸν νοῦν, εἰς τὴν τύχην, καὶ μὲ τὸ νὰ ἐγεννήθησαν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, καὶ εἰς τὸ αὐτὸ κλίμα, διὰ τὴν ὁμοιότητα αὐτὴν εὐθὺς εἰς τὴν πρώτην ἀπάντησιν ὁποῦ ἔλαβον, τόσον σφικτὰ ἐδέθησαν, ὥςε ὁποῦ ὁμοῦ ἔζησαν, ὁμοῦ ἠσθένησαν, καὶ ὁμοῦ ἀπέθανον, καὶ ὡσὰν μία ψυχὴ μόνη εἰς δύω σώματα ἐσέβη καὶ ἐξέβη. Ἔτσι ὁ Θησεὺς καὶ Πειρίθης, διὰ τὴν ὁμοίαν καὶ ἀμοιβαίαν βοήθειαν, ὁποῦ εἶχον εἰς τὰς ςρατιωτικὰς ἀνδραγαθίας, ἦτον τόσον ἡνωμένοι φίλοι, ὁποῦ ὅποιος εἶχε τὸν ἕνα ἐχθρὸν, εἶχε δύω ἐχθρούς· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, εἶχεν ἕνα ἐχθρὸν, μὲ δύω κεφαλὰς, καὶ μὲ τέσσαρα χέρια· ἔτσι ὁ Δάμων καὶ ὁ Πυθίας διὰ τὴν ὁμοίαν σπουδὴν ὁποῦ εἶχον εἰς ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ σχολεῖον τοῦ Πυθαγόρα, τόσον ἦτον ἑνωμένοι ὁποῦ ἐπρόκοπτεν ὁ ἕνας μὲ τὴν σπουδὴν τοῦ ἄλλου· ἔτσι ὁ Πελοπίδης καὶ ὁ Ἐπαμινώνδας, οἱ δύω ἐκεῖνοι εὐγενεῖς Θηβαῖοι, διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν ἠθῶν ὁποῦ εἶχον, ἐςάθησαν ἕνας εἰς τὸν ἄλλον δεδεμένος μὲ ἀχώριςον ἕνωσιν ἕως θανάτου, καὶ ὑπερμάχουν καὶ οἱ δύω διὰ τὴν πατρίδα των Θήβαν, τὴν τυρανουμένην ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας, καὶ ἔχαιρεν ὁ ἕνας διὰ τὰς νίκας τοῦ ἄλλου· διὰ τὶ ὅπου εἶναι ὁμοιότης καὶ ἀγάπη, δὲν εἶναι φθόνοι, καὶ ὅπου δὲν εἶναι φθόνος, ἡ ἀρετὴ τῶν ἄλλων εἶναι γλυκεῖα ὡς καὶ ἡ ἰδία· ἔτσι ὁ περίφημος Ζωγράφος Πρωτογένης καὶ ὁ Ἀπελλῆς ἦτον ἄκρως ἡνωμένοι διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ζωγραφικῆς τέχνης· ἔτσι ὁ Ἐπίκουρος καὶ ὁ Μητρόδωρος ἦτον ἀδιαχώριςοι φίλοι διὰ τὴν Φιλοσοφίαν· ἔτζι ὁ Ὀρέςης καὶ ὁ Πυλάδης, τὸ πολυθρύλλητον ἐκεῖνο ζεῦγος τῶν φίλων, διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν ἠθῶν, τόσον ἦτον σφικτὰ ἑνωμένοι μὲ τὴν καρδίαν, ὥςε ὁποῦ ἐζήτει ὁ Τύραννος νὰ θανατώσῃ τὸν ἕνα, ἀλλ' ὁ ἄλλος ἀπεκρίνετο ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ζητούμενος· καὶ οὕτως ἕνας ἀντὶ τοῦ ἄλλου, νὰ θανατωθοῦν ἐπροθυμοποιοῦντο· οὐ μόνον δὲ ἡ ὁμοιότης τῶν ἐναρέτων καὶ καλῶν τεχνῶν συνάπτει τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τῶν φαύλων τεχνῶν· ἔτσι ὁ Ἀρράβας, καὶ ὁ Νουμένιος, διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς κλεψίας, ἦτον ἄκροι φίλοι· καὶ ὁ Σίμων καὶ Νίκων διὰ τὴν ὁμοιότητα τῆς ἐπιορκίας, ἦτον πρὸς ἀλλήλους συνδεδεμένοι. Καὶ συντόμως εἰπεῖν, ἡ ὁμοιότης, κυρίως καὶ καθ' αὐτὸ καὶ ὡς ἐπιτοπλεῖςον εἶναι ἡ αἰτία τῆς ἑνώσεως καὶ φιλίας· διὰ τοῦτο ἕως καὶ ὁ Φιλόσοφος Ἀριςοτέλης εἶπε τὴν κοινὴν ἐκείνην παροιμίαν, τὴν ὁποίαν ἐρανίσθη ἀπὸ τὸν Ὅμηρον » ἀεὶ τὸν ὁμοῖον ἄ-» γει Θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον· καὶ ὁ Πλάτων ἐσυνείθιζε νὰ λέγῃ μίαν ἄλλην παροιμίαν, παρμένην ἀπὸ τὸν Νέον Κάτωνα· » » εὐκόλως τὸ ὅμοιον ἑνοῦνται τῷ ἑαυτοῦ ὁμοίῳ. Μὰ τὶ ἀναφέρω ἐγὼ παραδείγματα λογικῶν ἀνθρώπων καὶ συντεχνιτῶν; ἡ ὁμοιότης εἶναι τόσον δραςικὴ εἰς τὸ νὰ ἑνόνῃ, ὥςε ὁποῦ ὄχι μόνον τὰ ὅμοια εἰς τὸ εἶδος ἄλογα ζῶα συνάπτει ἀναμεταξύ των (καθὼς μάλιςα εἶναι ἡ κοινωνικὴ ἕνωσις τῶν μελισσῶν εἰς τὴν πολιτικὴν, τῶν μυρμήκων εἰς τὴν οἰκονομικὴν, καὶ ὅλων τῶν τετραπόδων καὶ πετεινῶν εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων, εἰς τὸν πορισμὸν τοῦ κυνηγίου, εἰς τὴν κατὰ τῶν ἐχθρόν τους μάχην, καὶ εἰς τὸ νὰ χαίρουν ἀναμεταξύ των, μὲ φιλικὰ παιγνίδια, φωνάζοντα ἕνα τὸ ἄλλο μὲ τὴν λαλιὰν, καὶ φανερόνοντα πρὸς ἄλληλα τοὺς ἔρωτάς των·) ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἀναίσθητα φυτὰ, καὶ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς πάντῃ ἀψύχους λίθους καὶ μέταλλα, ἑνόνει καὶ συνάπτει ἀναμεταξύ των. Καὶ ἰδὲ πῶς ὁ φοίνιξ ὅταν ἦναι κοντὰ εἰς ἄλλον φοίνικα φυτευμένος, χαίρει, πῶς ςρέφει τὰ φύλλα του πρὸς τὸν ἄλλον, καὶ διὰ μέσου τῶν ῥιζῶν, κρυφίως ἐναγκαλιζόμενοι καὶ οἱ δύω, γεννῶσι καρποὺς γλυκυτάτους, καὶ ἐὰν ὁ ἕνας κοπῇ, ὁ ἄλλος μαραίνεται· κιτρινίζει, καὶ ξηραίνεται· ἰδὲ πῶς ὁ λίθος μαγνήτης βιαίως ἁρπάζει τὸν ἀγαπητόν του σίδηρον, καὶ πῶς ὁ σίδηρος βλέπωντας ἀπὸ μακρόθεν τὸν μαγνήτην, χαίρει, καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ πτερὰ πετᾷ εἰς τὸν ἀέρα, καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ χεῖρας, ἀναγκαλίζεται ἐκεῖνον· ἀποτέλεσμα, ὁποῦ ἀποδίδεται κατὰ τοὺς Φυσικοὺς, εἰς τὴν φυσικὴν ὁμοιότητα, ὁποῦ ἔχουν τὰ ςοιχεῖα, καὶ ἡ μίξις τοῦ μαγνήτου καὶ τοῦ σιδήρου. Καθὼς δὲ ἡ ὁμοιότης εἶναι αἰ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀγκαλὰ ὅμως, καὶ ἡ ὁμοιότης ἦναι αἰτία ἀγάπης, καὶ ἔρωτος, μ' ὅλον τοῦτο ὁ φθονερὸς, καὶ μισόκαλος διάβολος, ἀντιςρέφει τὰ πράγματα, καὶ δὲν παύει νὰ κάμνῃ τὴν ὁμοιότητα ταύτην, αἰτίαν μίσους, καὶ χωρισμοῦ, καὶ φθόνου παρακινῶντας νὰ φθονῇ ὁ γεωργὸς, τὸν γεωργὸν, ὁ ῥάπτης τὸν ῥάπτην. ὁ τσουκαλᾶς, τὸν τσουκαλᾶν, ὁ λεπτουργὸς, τὸν λεπτουργὸν, ὁ ψάλτης, τὸν ψάλτην, ὁ λογιώτατος, τὸν λογιώτατον, ὁ ζωγράφος τὸν ζωγράφον, καὶ κάθεξῆς ὅλοι οἱ ὁμότεχνοι, καὶ συντεχνῖται, νὰ φθονοῦσιν ὅλους τοὺς ἄλλους ὁμοτέχνους, καὶ συντεχνίτας των· καθὼς εἶπε καὶ ὁ Ποιητὴς Ἡσίοδος.

» Καί κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει· καὶ τέκτο-
» νι τέκτων.
» Καὶ πτωχὸς πτωχῷ φθονέει, καὶ ἀοιδὸς ἀοιδῷ.

Ὁ φθόνος δὲ οὗτος συνειθίζει νὰ ἀκολουθῇ ἀνάμεσα εἰς τοὺς συντεχνίτας ἐκείνους, ἀπὸ τοὺς ὁποίους, ἄλλοι μὲν εἶναι ἀπρόκοποι, καὶ ἀχρεῖοι, ἄλλοι δὲ προκομενέςεροι, καὶ καλλίτεροι· ὅθεν οἱ ἀπρόκοποι, καὶ ἀχρεῖοι τεχνῖται, φθονοῦσι πάντοτε τοὺς προκομενεςέρους, καὶ καλλιτέρους αὐτῶν συντεχνίτας· καὶ ἀκολούθως λυποῦνται μὲ τὴν καρδίαν διὰ τὴν προκοπὴν ἐκείνων, τοὺς κατηγοροῦν μὲ τὰ λόγια, καὶ μὲ κάθε λογῆς τρόπον ἐναντιοῦνται, καὶ πολεμοῦν τὴν δόξαν ἐκείνων, καὶ τὴν τιμήν. (1) διὰ τοῦτο ὁρίζεται ὁ φθόνος ἀπὸ τὸν μέγαν Βασίλειον πῶς εἶναι· « λύπη τῆς τοῦ πλησίον εὐπραγίας· (Λόγ. περὶ φθόνου.) λυποῦνται γὰρ οἱ φθονεροὶ πάντοτε, ὡς εἶπεν ἕνας σοφὸς, ὅτι οὐ μόνον αὐτοὺς λυποῦσι τὰ ἐδικά των κακὰ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τὰ ἀγαθά· ὅθεν Πουβλήκιος ὁ Σύρος, ὅταν ἔβλεπε λυπημένον τὸν Μούτιον, ἄνθρωπον φθονερὸν, ἔλεγεν· « ἢ κανένα κακὸν ἐσυνέβη εἰς τὸν Νούτιον, ἢ εἰς ἄλλους κανένα καλόν.

Πόσον κακὸν εἶναι ὁ φθόνος.

Προσέχετε ἀδελφοί μου, καὶ φυλαχθῆτε δι' ἀγάπην Θεοῦ, ἀπὸ τὸ τρισκατάρατον καὶ θεομίσητον τοῦτο πάθος· ά. διὰ τὶ ὁ φθόνος εἶναι γέννημα τοῦ διαβόλου, καὶ χειρότερον ἀπὸ ὅλα τὰ κακὰ, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος· « τί
» τούτου χαλεπώτερον γένοιτ' ἂν τοῦ πάθους;
» οὐχ ἂν τις ἁμάρτοι τοῦ διαβόλου γέννημα

τία φιλίας καὶ ἑνώσεως, ἔτσι καὶ ἡ ἀνομοιότης εἶναι ἔχθρας καὶ χωρισμοῦ· ἔτσι ἡ θερμὴ καὶ χαροποιὰ ἄμπελος ἀποςρέφεται τὴν μελαγχολικὴν ψυχρότητα, ὁποῦ ἔχει τὸ κραμβολάχανον· καὶ ἂν αὐτὸ φυτευθῇ πλησίον της, ἡ ἄμπελος γυρίζει ὀπίσω τοὺς ἕλικας καὶ τὰς ῥίζας της, καὶ ἂν δὲν ἐκριζωθῇ ἐκεῖνο, αὐτὴ μαραίνεται. ἔτσι ὁ σίδηρος ἀποςρέφεται τὸν ἄλλον λίθον μαγνήτην, τὸν καλούμενον θεαμίδην, διὰ τὴν ἀνομοιότητα τῆς κράσεώς των· ἔτσι ὁ λύκος, καὶ τὸ ἀρνίον, καὶ ὁ ἀετὸς, καὶ ἡ περιςερὰ, ὄχι μόνον ζωντανὰ εἶναι ἐχθροὶ ἀδιάλλακτοι, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον, ὡς λέγουσιν οἱ Φυσικοί· ὅθεν, ἂν τὰ ἔντερα τοῦ ἀρνίου καὶ τοῦ λύκου γένουν κόρδαις μιᾶς λύρας, ἡ λύρα ἐκείνη δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ συμφωνίαν· καὶ τὰ πτερὰ τοῦ ἀετοῦ φθείρουσι τὰ πτερὰ τῆς ἀνευθύνου περιςερᾶς, ὅταν ἦναι ὁμοῦ ἑνωμένα.

(1) Ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ φθονεροὶ κατηγοροῦν τοὺς προκομενεςέρους των εἶναι, διὰ τὶ δὲν δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὴν προκοπὴν ἐκείνων, καὶ μὴ δυνάμενοι, πάσχουσι μὲ κάθε τρόπον νὰ τὴν ἐξευτελίσουν· ἔτσι ἀναγινώσκομεν εἰς τὰς ἱςορίας ὅτι ὁ Δράκης φθονῶντας τὴν ἀνδρίαν τοῦ Τιούρνου, τὴν ἐκατηγόρει· ἔτσι ὁ Χόδρος φθονῶντας τὴν Ἰλιάδα τοῦ Ὁμήρου, ἔγραψε κατ' αὐτοῦ τὴν Ὁμηρομάςιγα· ἔτσι ὁ Μίνδος φθονῶντας τὴν Αἰνειάδα τοῦ Βιργιλίου, ἔγραψε κατ' αὐτοῦ τὴν Αἰνειαδομάςιγα· ἔτσι Πόρκιος ὁ Λέτρων φθονῶντας τὴν ἀμίμητον εὐγλωττίαν τοῦ Κικέρωνος, ἔγραψε κατ' αὐτοῦ τὴν Κικερομάςιγα. Μαςιγωταὶ ἀληθινὰ ἦσαν οὗτοι, ἄξιοι μαςιγώσεως· ἔτσι ὁ Καῖσαρ φθονῶντας τὴν φήμην τοῦ Κάτωνος, διὰ τὶ ὑψώθη ἀπὸ τὸν Κικέρωνα, ἔγραψε κατ' αὐτοῦ τὸν Ἀντικάτωνα· διὰ τοῦτο οἱ φθονεροὶ παρομοιάζουσι μὲ τὰ ζωΰφια ἐκεῖνα, ὁποῦ μὲ τὸ νὰ μὴν ἔχουν δύναμιν, ἔχουσι μόνον τὸ κέντρον, ὡσὰν αἱ σφῆκες· ὅθεν διὰ σύμβολον τοῦ κακολόγου Ἀρχιλόχου ποιητοῦ ἐγλύφησαν αἱ σφῆκες ἐπάνω τοῦ τάφου του· αὐτοὶ παρομοιάζουσιν ἀκόμη μὲ ἕνα ζῶον τὸ καλούμενον Βόνασον, τὸ ὁποῖον, ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ βλάψῃ μὲ τὰ μικρὰ κέρατά του τοὺς κυνηγοὺς, ῥίπτει κατ' αὐτῶν μίαν ἀκαθαρσίαν μαύρην ὡς μελάνην, καυςικὴν ὡσὰν πῦρ, καὶ δυσωδεςάτην.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τοῦτο εἰπών. (Λόγ. κδ'. εἰς τὸν β'. Κορινθ.) ἐπειδὴ καθὼς ἀκολουθεῖ εἰς τὸν ἀγαθὸν Θεὸν ἡ ἀφθονία, ἔτσι ἀκολουθεῖ εἰς τὸν πονηρὸν διάβολον ὁ φθόνος, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον· » ὥ» σπερ ἕπεται τῷ ἀγαθῷ ἡ ἀφθονία, οὕτως ἀ» κολουθεῖ τῷ διαβόλῳ ἡ βασκανία. (Λόγ. περὶ φθόνου.) ὅθεν ὁ διάβολος, ἀπὸ μόνον τὸν ἐδικόν του φθόνον, καὶ ὄχι ἀπὸ κανένα ἄλλο ἁμάρτημα, ἐθανάτωσε τὸν Ἀδὰμ, κατὰ τὸν Χρυσόςομον· « οὐδὲ γὰρ ἔχων τι τῷ Ἀδὰμ ἐ» γκαλεῖν, ἀλλ' ἢ βασκαίνων μόνον, ἀνεῖλε. (Ὁμιλ. νδ'. εἰς τὸν Ἰωάνν.) διὰ τοῦτο ὁ Σολομὼν εἶπε· « φθόνῳ δὲ διαβόλου, θάνατος εἰ» σῆλθεν εἰς τὸν Κόσμον. (Σοφ. β'. 24.) β'. διὰ τὶ ὁ φθόνος εἶναι ῥίζα τοῦ φόνου, καὶ ὁ καρπὸς τοῦ φθόνου, εἶναι ὁ φόνος· ἐπειδὴ καὶ ὁ φθόνος παρεκίνησε τὸν Κάιν νὰ φονεύσῃ τὸν Ἄβελ· καὶ τὸν Ἡσαῦ νὰ μελετᾷ τὸν φόνον τοῦ Ἰακώβ· καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοῦ Ἰωσὴφ, νὰ μελετήσουν τὸν φόνον τοῦ Ἰωσήφ· καθὼς λέγει ὁ Χρυσοῤῥήμων· » ῥίζα γὰρ τοῦ φόνου ὁ φθόνος· (Λόγ. νδ'. εἰς τὴν Γέν.) καὶ πάλιν· » ἡ βα» σκανία φόνου μήτηρ ἐςίν· οὕτως ἀπέκτεινε » τὸν ἀδελφὸν ὁ Κάϊν· οὕτω τὸν Ἰακὼβ, ὁ Ἡ» σαῦ· οὕτω τὸν Ἰωσὴφ, οἱ ἀδελφοί· οὕτω τοὺς » ἀνθρώπους ἅπαντας ὁ διάβολος. (Ὁμιλ. λζ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν.) γ'. διὰ τὶ ὁ φθόνος εἶναι ἕνα κακὸν, ὁποῦ δὲν ἔχει συγχώρησιν· ἐπειδὴ ὁ πόρνος προφασίζεται αἰτίαν τοῦ πάθους του τὴν ἐπιθυμίαν, ὁ κλέπτης προφασίζεται τὴν πτωχείαν, καὶ ὁ φονεὺς, τὸν θυμόν· ὁ δὲ φθονερὸς δὲν ἔχει ἄλλην αἰτίαν τοῦ φθόνου, πάρεξ τὴν ὑπερβολικήν του κακίαν· ἔστι τὸ λέγει ὁ χρυσόγλωττος Ἰωάννης· « διὰ τοῦτο ἁπάσης » ἀπεςέρηται συγγνώμης τουτὶ τὸ ἁμάρτημα· » ὁ μὲν γὰρ πόρνος, ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν εἰπεῖν, » καὶ ὁ κλέπτης τὴν πενίαν, καὶ ὁ ἀνδροφόνος » τὸν θυμὸν, ψυχρὰς μὲν, καὶ ἀλόγους, ὅμως » ἔχουσί τινας προφάσεις εἰπεῖν· σὺ δὲ ποίαν αἰ» τίαν ἐρεῖς, εἰπέ μοι; οὐδεμίαν οὐδαμόθεν· ἀλ» λ' ἢ πονηρίαν ἐπιτεταμένην μόνην· (Ὁμιλ. λζ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν.)

Ὅτι ὁ Διάβολος μεταχειρίζεται ὄργανα τὰ ὀμμάτια τῶν φθονερῶν.

Καὶ δ'. διὰ τὶ ὁ φθόνος κάμνει τοὺς ἀνθρώπους τοὺς φθονεροὺς χειροτέρους ἀπὸ κάθε φαρμακερὸν ὀφίδι· διὰ τὶ τὰ ὀφίδια πληγόνουν τὸν ἄνθρωπον πρῶτον, καὶ ἔπειτα διὰ τῆς πληγῆς τὸν φαρμακεύουσιν· οἱ δὲ φθονεροὶ, καὶ μὲ μόνον τὸ ὀμμάτι τους, καὶ μὲ μόνον τὸν λόγον τους, φαρμακεύουσι τὰ καλά· ὄχι πῶς εὐγαίνει φαρμάκι ἀπὸ τὰ ὀμμάτια αὐτῶν, καὶ τὰ λόγια, ἄπαγε! ψευδὲς γὰρ τοῦτο, καὶ τῶν γραϊδίων ἐςὶ φλυαρία· ἀλλὰ διὰ τὴν βάσκανον, καὶ μισόκαλον τῆς καρδίας αὐτῶν προαίρεσιν, καὶ τὰ ὀμμάτια, καὶ τὰ λόγια τῶν φθονερῶν, μεταχειρίζεται ὄργανα ἐδικάτου ὁ φθονερὸς, καὶ μισόκαλος διάβολος, καὶ ἔτσι καὶ δένδρα ὡραῖα ξηραίνει, καὶ ζῶα εὔμορφα θανατόνει, πολλάκις δὲ καὶ ἀνθρώπους φονεύει. καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν πάντα τὰ καλὰ πράγματα ἀφανίζει, καὶ ἀχρειοῖ, καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ὁ Μωϋσῆς λέγων· » ὁ ἁπαλὸς ὁ ἐν σοὶ, καὶ ὁ τρυφερὸς, σφόδρα βα» σκανιεῖ τῷ ὀφθαλμῷ αὐτοῦ, τὸν ἀδελφὸν αὐ» τοῦ, καὶ τὴν γυναῖκα, τὴν ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ. (Δεύτ. κή. 54.) Καὶ ὁ Σολομών. « βα» σκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά· (Σοφ. δ'. 12.) καθὼς πολλοὶ τὸ ῥητὸν αὐτὸ, εἰς τοῦτο τὸ νόημα ἐκλαμβάνουσι· λέγει δὲ καὶ ὁ Σειράχ· « πονηρὸς, ὁ βασκαίνων ὀφθαλμῷ. (Σειρ. ιδ'. 8.) Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγων· » ἤδη δὲ καὶ τῶν ἰοβόλων » αὐτῶν ὀλεθριώτεροι εἶναι οἱ νοσοῦντες τὴν βα» σκανίαν ὑπονενόηνται· εἴπερ, τὰ μὲν διὰ πλη» γῆς ἐνίησι τὸν ἰὸν, καὶ καταμικρὸν σηπεδόσι » τὸ δηχθὲν ἐπινέμεται, τοὺς δὲ φθονεροὺς τινὲς » οἴονται, καὶ δι' ὀφθαλμῶν μόνον τὴν βλάβην » ἐπιβάλλειν... οἷον ῥεύματος τινὸς ὀλεθρίου » ἐκ τῶν φθονερῶν ὀφθαλμῶν ἐπιῤῥέοντος, καὶ » λυμαινομένου καὶ διαφθείροντος· ἐγὼ δὲ, τοῦ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τον μὲν τὸν λόγον ἀποπέμπομαι, ὡς δημώδη, » καὶ τῷ γυναικωνίτιδι παρεισαχθέντα ὑπὸ γραϊ- » δίων· ἐκεῖνο δέ φημι, ὅτι οἱ μισόκαλοι δαίμο- » νες, ἐπειδὰν οἰκείας ἑαυτοῖς εὕρωσι προαιρέ- » σεις, παντοίως αὐταῖς πρὸς τὸ ἴδιον ἀπεχρέ- » χρηνται βούλημα, ὥςε καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς » τῶν βασκάνων εἰς ὑπηρεσίαν χρῆσθαι τοῦ ἰδί- » ου θελήματος. (Λόγ. περὶ φθόνου.) Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ ἱςορία ὁποῦ εὑρίσκομεν ἐν τῷ Συναξαριςῇ εἰς τὸν βίον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Νηςευτοῦ, κατὰ τὴν β΄. τοῦ Σεπτεμβρίου· ἀναγινώσκομεν γὰρ ἐν αὐτῷ, ὅτι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης μὲ τὸ νὰ ἦτον ἐπιςάτης τῶν χρημάτων τῆς Ἐκκλησίας, καὶ διαμοιραςὴς, μίαν φορὰν μοιράζων τας ἄσπρα εἰς τοὺς πτωχοὺς, εἶχεν ἕνα πουγκεῖον, τὸ ὁποῖον δὲν εὐκαιρόνετο· ἕνας δὲ ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ἦτον μαζίτου, βλέποντας τὸ τοιοῦτο θαυμάσιον, ἐπειδὴ μὲ βάσκανον, καὶ μισόκαλον προαίρεσιν τῆς καρδίας του ἀνεβόησε· Κύριε ἐλέησον, ἕως πότε δὲν εὐκαιρόνεται αὐτὸ τὸ πουγκεῖον; εὐθὺς τὸ πουγκεῖον ἔμεινεν εὔκαιρον· Ὁ δὲ Ἅγιος βλέποντας αὐτὸν μὲ ἄγριον ὄμμα, ὁ Θεὸς νὰ σοῦ συγχωρήσῃ, τοῦ εἶπεν· ὅτι ἂν δὲν ἔλεγες αὐτὸν τὸν βάσκανον λόγον, ἤθελε διαρκέσῃ εἰς πολὺν καιρὸν τὸ πουγκεῖον γεμάτον.

Ὅτι καμμίαν δικαίαν αἰτίαν δὲν ἔχουν οἱ φθονεροὶ διὰ νὰ φθονοῦν.

Τί πρέπει νὰ κάμνῃ τινὰς διὰ νὰ μὴ τὸν φθονῇ ὁ ἄλλος.

Ποῦ εἶναι τώρα ἐκεῖνοι οἱ τεχνῖται, ὁποῦ φθονοῦσι τοὺς προκομμενεςέρους αὐτῶν συντεχνίτας, καὶ μὲ λόγους, καὶ μὲ τρόπους διαφόρους σπουδάζουν νὰ τοὺς κατηγοροῦν, καὶ νὰ διαβάλλουν τὴν προκοπὴν ἐκείνων, καὶ τὸ καλὸν ὄνομα; ἀναίσχυντοι καὶ φθονεροὶ, διατὶ λυπεῖσθε, διὰ τὴν προκοπὴν, καὶ διὰ τὰ καλὰ τῶν συντεχνιτῶν σας; καὶ διὰ τοῦτο μάλιςα πρέπει νὰ χαίρετε, διατὶ εἰς τὰ καλὰ, φυσικὰ χαίρει ὁ ἄνθρωπος· εἰς δὲ τὰ κακὰ, φυσικὰ ἔχει συνήθειαν νὰ λυπῆται· » τίνος γὰρ ἕνεκεν » ἀλγεῖς ἄνθρωπε, λέγει ὁ Χρυσοῤῥήμων, ἐπὶ » τοῖς τοῦ πλησίον καλοῖς; ἀλγεῖν χρὴ ἡμᾶς, » ἐφ' οἷς πάσχομεν κακοῖς, οὐκ ἐφ' οἷς ἑτέρους » εὐδοκιμοῦντας ὁρῶμεν· (Ὁμιλ. λζ΄. εἰς τὸν Ἰωάνν.) διατὶ φθονεῖτε; πῶς ἐκεῖνοι μὲν οἱ συντεχνῖταί σας εὐδοκιμοῦν, καὶ δοξάζονται, ἐσεῖς δὲ εἶσθε καταφρονημένοι, καὶ ἄτιμοι; διατὶ ζηλεύετε, πῶς ἐκεῖνοι ἔχουν πολλοὺς ἀγοραςὰς, καὶ μουςερίδες, καὶ πωλοῦν μὲ εὐκολίαν τὰς πραγματείας των, καὶ κερδίζουν, καὶ γίνονται πλούσιοι, ἐσεῖς δὲ εἶσθε πένητες, καὶ δὲν δύνασθε νὰ πλουτίσετε; μιμηθῆτε καὶ ἐσεῖς τὴν προκοπὴν ἐκείνων, διὰ νὰ δοξασθῆτε· ἀγωνισθῆτε νὰ μάθετε καὶ ἐσεῖς διὰ νὰ πλουτίσετε· ποῖος σᾶς φθονεῖ; Εἰ δὲ καὶ νὰ τοὺς μιμηθῆτε δὲν δύνασθε, οὐδὲ τὴν προκοπήν τους ἠμπορεῖτε νὰ φθάσετε, διατὶ σᾶς λείπουν τυχὸν τὰ φυσικὰ ἐκείνων χαρίσματα, μὴ ἐναντιόνεσθε εἰς τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, μηδὲ φθονεῖτε· ἀλλὰ μᾶλλον χαίρετε, καὶ συγχαίρετε, καὶ τὴν προκοπὴν ἐκείνων προκοπὴν ἐδικήν σας νομίζετε· διατὶ εἶσθε ὁμόπιςοι ἀδελφοὶ, διατὶ εἶσθε ὁμότεχνοι, διατὶ ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ εἶναι ἕνα σῶμα, καὶ ὁ καθένας χωριςὰ εἶναι μέλη τοῦ σώματος· ὅθεν καθὼς ὅταν δοξάζεται, καὶ τιμᾶται ἕνα μέλος τοῦ σώματος, καὶ τὰ λοιπὰ μέλη συγχαίρουν, καὶ συνδοξάζονται, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· » εἴ- » τε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη. (ά. Κορινθ. ιβ΄. 26.) ἔτσι καὶ οἱ Χριςιανοὶ, καὶ ὁμότεχνοι, ὅταν ὁ ἀδελφός των καὶ συντεχνίτης προκόπτῃ, καὶ τιμᾶται, καὶ αὐτοὶ ὅλοι τὴν ὁμοίαν τιμὴν λαμβάνουσι· μὲ τοῦτον τὸν τρόπον δύνασθε ἀδελφοὶ, καὶ τὸν φθόνον νὰ νικήσετε, καὶ τὴν ἀγάπην νὰ φυλάξετε, καὶ διπλοῦν τὸν ςέφανον νὰ λάβετε, καθὼς σᾶς συμβουλεύει ὁ θεῖος Χρυσόςομος· » εἰ » εὐδοκίμησεν ὁ ἀδελφὸς, ἢ λέγων, ἢ ἐπιδεικνύ- » μενος, ἢ κατορθῶν, γενοῦ κοινωνὸς τῆς εὐδο- » κιμήσεως· δεῖξον ὅτι μέλος ἐςὶ σὸν, καὶ εἰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

« τὸ σὸν σῶμα διαβαίνει ἡ δόξα . . . ἐκεῖνος ἕ-
» να ςέφανον ἔχει μόνον, σὺ δὲ δύω, καὶ τοὺς δύω τοῦ ἑνὸς λαμπροτέρους· ποίους τούτους;
» ἕνα μὲν, ὃν ἀνείλου κατὰ τοῦ φθόνου· δεύ-
» τερον δὲ, ὃν ἐνεδήσω ἐκ τῆς ἀγάπης· (Λόγ. ιά. εἰς τὴν πρὸς Κολασ.) Καὶ πάλιν λέγει·
» Ταῦτα οὖν ἐννοοῦντες καὶ ἡμεῖς, πᾶσαν βα-
» σκανίαν ἐκβάλωμεν, καὶ μήτε τοῖς μείζονα
» χαρίσματα ἔχουσι φθονῶμεν, μήτε καταφρο-
» νῶμεν τῶν τὰ ἐλάττονα κεκτημένων· οὕτω
» γὰρ ὁ Θεὸς ἠθέλησε· μὴ τοίνυν ἀντιτασσώ-
» μεθα. (Λόγ. λ΄. εἰς τὴν α΄. πρὸς Κορινθ.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἀγωνισθῆτε ἀδελφοὶ νὰ εὐγάλετε ἀπὸ τὴν καρδίαν σας τὸ τρισκατάρατον αὐτὸ πάθος τοῦ φθόνου, τὸν φαρμακερὸν βασιλίσκον, τὸν θανατηφόρον ὄφιν, τὸν λυσσασμένον σκύλον, καθὼς μὲ ὅλα αὐτὰ παρομοιάζει τὸν φθόνον, ὁ θεῖος Χρυσόςομος· διὰ τὶ ἔχοντες τὸν φθόνον, δὲν ἔχετε τὴν ἀγάπην· μὴ ἔχοντες δὲ τὴν ἀγάπην, ἔχετε τὸ μῖσος· ἔχοντες τὸ μῖσος, εἶσθε φονεῖς, καὶ ἀνθρωποκτόνοι, ὄντες δὲ ἀνθρωποκτόνοι δὲν ἔχετε μέρος εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον· ἔτσι τὸ φωνάζει ὁ ἠγαπημένος Ἀπόςολος. » Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐςι.
» καὶ οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος, οὐκ ἔχει
» ζωὴν αἰώνιον· (α΄. Ἰωάνν. γ΄. 15.) μᾶλλον δὲ ἀγωνίζεσθε, διὰ νὰ ἀγαπᾶτε τοὺς συντεχνίτας σας, καὶ τὴν ὁμοιότητα τῆς τέχνης ὁποῦ ἔχετε, νὰ τὴν κάμνετε αἰτίαν ἔρωτος, καὶ ἑνώσεως, καὶ μάλιςα ἐσεῖς οἱ ψάλται, καὶ λογιώτατοι· οὕτω γὰρ ποιοῦντες, θέλετε ἀποδείξετε ψευδῆ τὸν λόγον τοῦ Ἡσιώδου ἐκείνου, τὸν ὁποῖον προείπομεν, καθὼς τὸν ἀποδείχνει ψευδῆ καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, μὴ ἔχων φθόνον πρὸς τοὺς ὁμοίους του ἐλλογίμους, καὶ διὰ τοῦτο λέγων· » οὐκ ἐπαινῶ τὸν Ἡσίοδον ὅτι τοὺς ὁμο-
» τέχνους ἀντιτέχνους ὠνόμασε, καὶ κεραμεὺς
» κεραμεῖ κοτέει λέγων, καὶ τέκτονι τέκτων·
» οὐ γὰρ φθονεῖ μᾶλλον, ἢ προσρέχει τε καὶ
» ἀσπάζεται, ὡς ὁ ἐμὸς λόγος, καὶ ὡς οἰκείου
» περιέχεται· ἀοιδὸς δὲ ἀοιδῷ τοσούτῳ πλέον,
» ὅσῳ καὶ ὁ λόγος ἐςὶ τούτοις τὸ σπουδαζόμε-
» νον. (Ἐπιςολ. Γρηγορίῳ ἄρχοντι.) Πλὴν καὶ ἐκεῖνοι οἱ τεχνῖται, καὶ ἐπιςήμονες, οἱ τῶν ἄλλων συντεχνιτῶν, καὶ ἐπιςημόνων προκομενέςεροι, πρέπει νὰ κρύπτουν τὴν προκοπήν τους ὅσον δύνανται, καὶ νὰ μὴν τὴν δείχνουν ἔμπροσθεν εἰς ἐκείνους ὁποῦ τοὺς φθονοῦν, μήτε νὰ καυχῶνται πῶς εἶναι προκομμένοι, ἀλλὰ νὰ ταπεινόνωνται, ὁμολογοῦντες αὐτοὺς εὐτελεῖς, καὶ ἀχρείους, καὶ τῶν ἄλλων κατωτέρους, διὰ νὰ μὴ δίδουν λαβὴν εἰς τοὺς φθονεροὺς καὶ τοὺς φθονοῦν, καὶ κολάζονται· καθὼς ἔτσι τοὺς συμβουλεύει νὰ κάμνουν ὁ θεῖος Χρυσόςομος· λέγει δὲ καὶ ὁ Ἅγιος Μάξιμος, ὅτι ἐὰν ἡ προκοπὴ, καὶ τέχνη, καὶ τὸ χάρισμα ὁποῦ ἔχει τινὰς, ὠφελῇ μὲν πολλοὺς, λυπῇ δὲ τοῦτο τὸν φθονερὸν, τότε ὁ φθονούμενος ἀδελφὸς πρέπει νὰ μὴ κρύπτῃ, ἀλλὰ νὰ ἐνεργῇ, καὶ νὰ φανερόνῃ τὴν προκοπὴν ἐκείνην, καὶ τὸ χάρισμα ὁποῦ ἔχει, διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν πολλῶν· ὅμως νὰ μὴν ἀμελῇ καὶ τῆς διορθώσεως ἐκείνου ὁποῦ τὸν φθονεῖ, ὅσον δύναται· ἀλλὰ νὰ τὸν νομίζῃ ἀνώτερόν του, καὶ νὰ τὸν προτιμᾷ εἰς κάθε τόπον, καὶ πρᾶγμα, καὶ καιρόν· ἐὰν δὲ ἐσὺ φθονῆς ἄλλον, πρέπει νὰ χαίρῃς εἰς ἐκεῖνα, ὁποῦ ὁ ὑπὸ σοῦ φθονούμενος χαίρεται, καὶ νὰ λυπῆσαι εἰς ἐκεῖνα, ὁποῦ καὶ ἐκεῖνος λυπῆται, καὶ μὲ αὐτὰ νὰ παύῃς τὸν φθόνον ἀπὸ τὴν καρδίαν σου· » τοῦ φθονοῦντος τὴν λύπην κόπῳ
» ςήσεις, συμφορὰν γὰρ ἰδίαν ἡγεῖται τὸ ἐν σοὶ
» φθονούμενον· καὶ οὐ δυνατὸν ἄλλως ςῆσαι, εἰ
» μή τι κρύψεις αὐτό· εἰ δὲ πολλοὺς μὲν ὠφε-
» λεῖ, ἐκεῖνον δὲ λυπεῖ, ποίου μέρους περιφρο-
» νήσεις; ἀναγκαῖον οὖν τῆς τῶν πολλῶν γε-
» νέσθαι ὠφελείας, κἀκείνου κατὰ δύναμιν μὴ
» ἀμελεῖν. . . . . ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἡ-
» γεῖσθαι αὐτὸν ὑπερέχοντα ἑαυτοῦ, καὶ ἐν
» παντὶ καιρῷ, καὶ τόπῳ, καὶ πράγματι προ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τιμᾷν αὐτόν· τὸν δὲ σὸν φθόνον δύνασαι ςῆ-
» σαι, ἐὰν, ἐν οἷς χαίρει ὁ ὑπὸ σοῦ φθονούμενος,
» συγχαίρῃς· καὶ ἐν οἷς λυπῆται, καὶ αὐτὸς συλλυπῇ, πληρῶν τὸ τοῦ Ἀποςόλου, τὸ χαί-
» ρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαι-
» όντων. (Ῥωμ. ιϐ'. 15.)

Πόσον κακὸν ποιοῦσιν, οἱ ἠξεύροντες τέχνην, καὶ διὰ φθόνον ταύτην μὴ παραδίδοντες.

Ποῦ εἶναι δὲ καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἄλλοι τεχνῖται, ὁποῦ ἠξεύρουν μὲν τέχνην καλὴν καὶ προκομμένην, δὲν θέλουν δὲ νὰ τὴν δείξουν εἰς ἄλλους, φθονοῦντες διὰ νὰ μὴ δοξασθοῦν καὶ ἐκεῖνοι ὡσὰν αὐτούς· ἢ διὰ νὰ μὴ κυϐερνηθοῦν; ἄθλιοι καὶ ταλαίπωροι, τί φθόνος εἶναι αὐτὸς ὁποῦ σᾶς ἐτύφλωσε, καὶ δὲν βλέπετε, ποῖος πονηρὸς δαίμων σᾶς ἐκυρίευσε, καὶ μοναχοί σας ζητεῖτε τὴν ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς σας; ἐσεῖς εἶσθαι καὶ ἀπὸ τὰ θηρία χειρότεροι, καὶ ἀπὸ τοὺς δαίμονας πολλὰ ἐλεεινότεροι· διὰ τὶ, οὔτε τὰ θηρία φθονοῦσι τὰ ὁμογεννῆ τους θηρία, ἀλλὰ μανθάνουσιν αὐτὰ τὴν τέχνην, ὁποῦ ἐκ φύσεως ἠξεύρουσιν, οὔτε οἱ δαίμονες φθονοῦσι τοὺς ἄλλους δαίμονας, ἀλλὰ τοὺς διδάσκουν ἀφθόνως τὴν γνῶσιν ὁποῦ ἔχουσιν· ἐσεῖς δὲ φθονῆτε καὶ ὁμοφίλους καὶ ὁμοπίςους, καὶ ὁμοτέχνους ἀδελφούς σας, καὶ οὔτε μὲ λόγια πείθεσθε, οὔτε μὲ δῶρα καὶ εὐεργεσίας δυσωπεῖσθε, διὰ νὰ τὸν δείξετε τὰ μυςικὰ ἐκεῖνα καὶ σεκρέτα τῆς τέχνης ὁποῦ ἠξεύρετε· καὶ ἠμπορεῖ νὰ εὑρεθῇ μεγαλιτέρα κακία, καὶ δυςυχία ἀπὸ ἐτούτην;
» θηρίων μὲν οὗτοι χαλεπώτεροι, δαιμόνων δὲ
» ἴσοι, τάχα δὲ καὶ ἐκείνων χείρους, λέγει ὁ Χρυσορρήμων. (Ὁμιλ. λζ'. εἰς τὸν Ἰωάν.) δὲν ἀκούετε τὸν Σολομῶντα πῶς λέγει, ὅτι ἀδόλως ἔμαθον, καὶ χωρὶς φθόνον μεταδίδω εἰς τοὺς ἄλλους ἐκεῖνο ὁποῦ ἔμαθον· » ἀδόλως
» ἔμαθον, ἀφθόνως τε μεταδίδωμι· τὸν πλοῦτον
» αὐτῆς οὐκ ἀποκρύπτομαι. (Σοφ. ζ'. 13·) δὲν ἀκούετε πῶς αὐτὸς φανερόνοι τὰ μυςήρια τῆς σοφίας, καὶ τὴν γνῶσιν αὐτῆς; καὶ πῶς ἀποβάλλει κάθε φθόνον, ὁ ὁποῖος δὲν ἀφίνει νὰ κοινωνήσῃ τινὰς τὴν σοφίαν εἰς ἄλλους; » τί
» δέ ἐςι σοφία, καὶ πῶς ἐγένετο ἀπαγγελῶ· καὶ
» οὐκ ἀποκρύψω ὑμῖν μυςήρια. ἀλλ' ἀπαρχῆς
» γενέσεως ἐξιχνιάσω, καὶ θήσω εἰς τὸ ἐμφανὲς
» τὴν γνῶσιν αὐτῆς, οὐ μὴ παροδεύσω τὴν ἀ-
» λήθειαν, οὔτε μὴν φθόνῳ τετηκότι συνοδεύσω·
» ὅτι οὗτος οὐ κοινωνήσει σοφίᾳ. (Σοφ. ϛ'. 22.) διὰ τὶ λοιπὸν καὶ ἐσεῖς δὲν μιμεῖσθε τὸν Σολομῶντα, νὰ μεταδίδετε χωρὶς φθόνον τὰ μυςικὰ τῆς τέχνης, καὶ ἐπιςήμης σας εἰς τοὺς ἄλλους, ὁποῦ σᾶς παρακαλοῦν, καὶ ἀκριϐὰ σᾶς πληρόνουν; καὶ μάλιςα ὅταν ἦναι καὶ ἡ τέχνη σας ἱερὰ, καὶ ἀποϐλέπει εἰς τιμὴν Θεοῦ, καὶ εἰς ὠφέλειαν τῶν Χριςιανῶν; ἐὰν φθονῆτε διὰ νὰ μὴν σᾶς πάρουν ἐκεῖνοι τὴν δόξαν, κακῶς φθονεῖτε· διὰ τὶ ἡ δόξα ὁποῦ θέλουν λάβουν ἐκεῖνοι, εἰς ἐσᾶς ἀναφέρεται· δόξα γὰρ διδασκάλου, καὶ μαΐςορος, εἶναι ἡ δόξα τοῦ μαθητοῦ· ἐὰν δὲ φθονῆτε διὰ νὰ μὴ σᾶς πάρουν τὴν κυϐέρνησιν, ἄπιςοι εἶσθε, καὶ ὀλιγόψυχοι· διὰ τὶ ὁ Θεὸς ὁποῦ κυϐερνεῖ καὶ τρέφει τὰ πάντα, πῶς δὲν θέλει θρέψει, καὶ κυϐερνήσει καὶ ἐσᾶς; δὶ ὃ παρακαλῶ ἀδελφοί μου, ἀφήσετε τὰς προφάσεις ταύτας, καὶ δικαιολογίας ὁποῦ σᾶς βάνει ὁ διάϐολος, διὰ νὰ σᾶς κάμῃ νὰ κρύψετε τὸ τάλαντον τῆς τέχνης καὶ χάριτος, ὁποῦ σᾶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς, καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ σᾶς κολάσῃ. Ἐν συντομίᾳ, ἰδοὺ προλέγω εἰς ἐσᾶς, καὶ διαμαρτύρομαι, ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως θέλει σᾶς εἰπῇ ὁ φοϐερὸς ἐκεῖνος Κριτής· ἔπρεπεν, ὦ πονηροὶ δοῦλοι, ἔπρεπε νὰ βάλλετε τὸ ἀργύριόν μου εἰς τοὺς τραπεζίτας, καὶ νὰ μεταδώσετε τὸ χάρισμα τῆς τέχνης, καὶ ἐπιςήμης σας εἰς τοὺς ἄλλους διὰ νὰ τὸ πολυπλασιάσετε, καὶ ἐγὼ νὰ τὸ λάϐω μὲ τὸ διάφορον· » Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ. . . .
» ἔδεισε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζί-
» ταις, καὶ ἐγὼ ἐλθὼν ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν
» σὺν τόκῳ. (Ματθ. κέ. 26.) ἐπειδὴ ὅμως ἐσεῖς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

δὲν ἠθελήσετε ἀπὸ τὸν φθόνον σας, διὰ τοῦτο ἐπάρετε ἀπὸ αὐτοὺς τὸ χάρισμα ὁποῦ ἔκρυψαν, καὶ τοὺς ἀχρείους δούλους, ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, διὰ νὰ κολάζωνται αἰωνίως· » ἄρατε οὖν ἀπ᾽ αὐτοῦ τὸ τάλαντον . . . » καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκό- » τος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔςαι ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. (αὐτόθ. 28.)

Πῶς πρέπει οἱ τεχνῖται νὰ διορθώσουν τὰς κακίας ὁποῦ μεταχειρίζονται.

Αὐταῖς εἶναι ἡ δέκα κακίαις καὶ ἁμαρτίαις ὁποῦ ἀκολουθοῦν εἰς ὅλας τὰς τέχνας καὶ τοὺς τεχνίτας, περὶ τῶν ὁποίων ἐλαλήσαμεν τὰ πρέποντα χωριςὰ χωριςά. (1) λοιπὸν ἀδελφοί μου Χριςιανοί, ὡς τεχνῖται, ὁποῦ εἶσθαι καὶ ὀνομάζεσθε, τεχνασθῆτε, καὶ μηχανευθῆτε, μὲ ποῖον

(1) Καθὼς δὲ εἴπομεν ἀνωτέρω, ὅτι οἱ τεχνῖται χριςιανοί, δὲν πρέπει νὰ κάμνουν καμμίαν κλεψίαν καὶ δολιότητα εἰς ἐκείνους, ὁποῦ τοὺς μισθόνουν διὰ νὰ τοὺς δουλεύουν· τοιουτοτρόπως λέγομεν ἐδῶ μετὰ συντομίας, καὶ ὅτι καὶ οἱ μισθόνοντες τοὺς τεχνίτας χριςιανοί, δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται καμμίαν δολιότητα καὶ ἁρπαγὴν ἐπάνω εἰς τὸν μισθὸν τῶν τεχνιτῶν. Καὶ ά. μὲν, δὲν πρέπει ἢ νὰ κρατοῦν τίποτε ἀπὸ τὸν μισθὸν, ἢ νὰ παραβαίνουν τὴν συμφωνίαν, ὁποῦ μὲ τοὺς τεχνίτας ἔκαμαν, διὰ νὰ τοὺς δίδουν τόσον μισθὸν θετέον διὰ τὴν κάθε ἡμέραν, ἢ διὰ ὅλην τὴν δουλείαν ὁποῦ ἔχουν νὰ τοὺς κατασκευάσουν, διὰ τὶ ἁμαρτάνουν, καὶ διὰ τὶ ὁ Θεὸς δὲν ὑποφέρει μίαν τοιαύτην παράβασιν τῆς συμφωνίας των, καὶ ἕνα τοιοῦτον παραλογισμὸν, ὁποῦ κάμνουσιν· ὅθεν, εἰς μὲν τοὺς μισθόνοντας καὶ ἀδικοῦντας οἰκοκυροὺς, δίδει ζημίας καὶ δυςυχίας, εἰς δὲ τοὺς ἀδικουμένους μισθωτοὺς τεχνίτας, δίδει ἐξ ἐναντίας εὐτυχίας καὶ κέρδη· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, διὰ τὶ πέρνει τὰ πράγματα τῶν ἀδικητῶν οἰκοκυρῶν, καὶ τὰ δίδει εἰς τοὺς ἀδικηθέντας τεχνίτας, ἔτσι ἐπῆρε μὲ τρόπον παράδοξον τὰ πρέβατα τοῦ Λάβαν, καὶ τὰ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἰακὼβ, διὰ τὶ ὁ Λάβαν παρέβη τὴν συμφωνίαν ὁποῦ ἔκαμε, καὶ ἐκράτησε δέκα προβατίνας ἀπὸ τὸν συμφωνηθέντα μισθὸν τοῦ Ἰακὼβ, καθὼς καὶ ὁ ἴδιος Ἰακὼβ παραπονούμενος περὶ τούτου, πρὸς τὸν Λάβαν ἔλεγε· » Καὶ παρελογίσω τὸν » μισθόν μου δέκα ἀμνάσιν· (Γεν. λά. 41.) β΄. οἱ οἰκοκυροὶ πρέπει νὰ μὴν ἀποςεροῦν τὸν μισθὸν ἐκείνων ὁποῦ τοὺς δουλεύουν, ἀλλὰ νὰ τὸν δίδουν σῶον καὶ ἀνελλειπῆ, διὰ τὶ ὡς φονεῖς λογίζονται κοντὰ εἰς τὸν Θεὸν, καθὼς ἀποφασίζει τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τοῦ σοφοῦ Σειράχ· » φονεύων τὸν πλη- » σίον, ὁ ἀφαιρούμενος συμβίωσιν· καὶ ἐκχέων αἷμα, ὁ ἀπο- » ςερῶν μισθὸν μισθίου· (Σειρ. λδ΄. 24.) Καὶ γ΄. ὅτι ἐὰν εἶναι πένητες καὶ πτωχοὶ οἱ τεχνῖται καὶ δουλευτάδες, πρέπει οἱ οἰκοκυροὶ, ὁποῦ τοὺς ἔχουν μισθωμένους, ὄχι μόνον νὰ μὴ κρατοῦν οὐδὲ ὀβολὸν ἀπὸ τὸν μισθόν τους, ὄχι μόνον νὰ δίδουν εἰς αὐτοὺς σῶον καὶ ἀνελλειπῆ τὸν συμφωνηθέντα μισθόν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις, νὰ τὸν δίδουν εἰς αὐτοὺς ἐκείνην τὴν ἰδίαν ἡμέραν, ὁποῦ τοὺς ἐδούλευσαν· ἔτσι νομοθετεῖ ὁ ἴδιος Θεὸς, ἐν μὲν τῷ Λευϊτικῷ λέγων· » οὐ μὴ κοιμηθήσε- « ται ὁ μισθὸς τοῦ μισθωτοῦ σου παρὰ σοὶ ἕως πρωΐ. (Λευ. ιθ΄. 13) ἐν δὲ τῷ Δευτερονομίῳ· » οὐκ ἀπαδικήσεις μισθὸν » πένητος καὶ ἐνδεοῦς ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου, ἢ ἐκ τῶν προσυ- » λύτων τῶν ἐν τοῖς πόλεσί σου· αὐθημερὸν ἀποδώσεις τὸν μισθὸν αὐτοῦ. (Δευτερ. κδ΄. 14.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἴδιος Θεὸς ὁμοιάζωντας παραβολικῶς τὸν ἑαυτόν του μὲ ἕνα οἰκοδεσπότην, ὅς τις ἐμίσθωσεν ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνά του, αὐτὸν τὸν νόμον ἐφύλαξε, καὶ ὅταν ἐτελείωσεν ἡ ἡμέρα, ἐπρόςαξε τὸν οἰκονόμον καὶ ἐπιτροπόν του νὰ δώσῃ τὸν μισθὸν εἰς τοὺς ἐργάτας· » ὀψίας δὲ γενομένης, λέγει ὁ Κύριος τοῦ ἀμπελῶ- « νος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· κάλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν. (Ματθ. κ΄. 8.) διὰ τὶ δὲ προςάζει ὁ Θεὸς νὰ δίδεται ὁ μισθὸς εἰς τοὺς πτωχοὺς τὴν αὐτὴν ἡμέραν; ά. διὰ τὶ ὁ πτωχὸς, μετὰ Θεὸν, εἰς ἄλλο δὲν ἔχει τὴν ἐλπίδα του διὰ νὰ τραφῇ καὶ νὰ ζήσῃ παρὰ εἰς μόνον τὸν μισθὸν τοῦ κόπου του· ὅθεν, ὅποιος ἀναβάλλει τὸν καιρὸν, καὶ δὲν δίδει ὀγλίγωρα τὸν μισθόν του, αὐτὴν τὴν ἰδίαν του τροφὴν καὶ ζωὴν ὑςερεῖ. Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ Θεὸς λέγει εἰς τὸ αὐτὸ Δευτερονόμιον· » οὐκ ἐπιδώσεται ὁ ἥλιος ἐπ᾽ αὐτῷ· ὅτι » πένης ἐςι, καὶ ἐν αὐτῷ ἔχει τὴν ἐλπίδα. (Δευτερ. κδ΄. 12.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰὼβ λέγει, ὅτι ὁ μισθωτὸς ἄνθρωπος, ἄλλο δὲν προσμένει, παρὰ νὰ λάβῃ τὸν μισθόν του· » ὥσπερ » μισθωτὸς ἀναμένων τὸν μισθὸν αὐτοῦ· « (Ἰὼβ. ζ΄. 2.) καὶ λαμβάνωντάς τον, εὐθὺς ἀναπαύεται, καὶ ξεκουράζεται, καὶ τοῦ φαίνεται ὡσὰν νὰ μὴ ἐκοπίασε μὲ τελειότητα. Καὶ β΄. διὰ τὶ ὁ πτωχὸς τεχνίτης καὶ δουλευτὴς, τόσον εἶναι ὑςεριμένος, ὁποῦ ὅ,τι καὶ ἂν δουλεύσῃ τὴν μίαν ἡμέραν, εὐθὺς τὴν ἄλλην τὸ τρώγει, κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν· ἡμεροδοῦλι, ἡμεροφάγι· τὶ λέγω; οὐδὲ αὐτὸ τὸ ἡμερούσιόν του, τὸν φθάνει διὰ νὰ φάγῃ, καθὼς εἶπεν ὁ Ἐκκλησιαςής· » Πᾶς μόχθος ἀνθρώπου εἰς ςόμα αὐτοῦ· καί γε ἡ ψυ- » χὴ οὐ πληρωθήσεται. (Ἐκκλ. ς΄. 7.) ὅθεν ἔχει χρείαν μεγάλην ὁ δυςυχὴς νὰ λάβῃ τὸν ἡμερούσιον μισθόν του εἰς τὴν αὐτὴν ἡμέραν, διὰ νὰ τραφῇ μὲ αὐτὸν εἰς τὴν ἄλλην. Ὅσοι δὲ φθάσουν εἰς τόσην ἀθεοφοβίαν ἐμοῦ καὶ ἀπανθρωπίαν, ὥςε ὁποῦ νὰ μὴ δίδουν τὸν συμφωνηθέντα μισθὸν εἰς τοὺς δουλευτάς των, ἀλλὰ νὰ τὸν κρατοῦσιν ἀδίκως, αὐτοὶ πράτουσι μί-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τρίτον καὶ τέχνην, ἀπὸ τὰς κακίας αὐτὰς νὰ γλυτώσετε, καθὼς σᾶς συμβουλεύει ὁ Ἡσαΐας· » ἴδετε, τεχνάσασθε οἱ πλανώμενοι. (Ἡσ. μς΄. 5.) παύσατε ἀπὸ τὰς ψευδολογίας, ἀπὸ τὰς δολιότητας, καὶ κλεψίας, καὶ βλασφημίας· παραιτήσατε τὰς πλεονεξίας, καὶ ὅρκους, καὶ ψευδορκίας· μισήσατε τὰς εἰς τὴν τέχνην σας προσπαθείας, καὶ ὑπερηφανείας, καὶ φθόνους, καὶ δουλεύετε κατὰ Θεὸν, καὶ καθὼς πρέπει εἰς τοὺς Χριςιανοὺς, τὰς τέχνας, καὶ ἐργόχειρά σας· διορθώσατε τὰς ψευδολογίας μὲ τὴν ἀλήθειαν· τὰς δολιότητας, μὲ τὴν ἀδολότητα· τὴν κλεψίαν, μὲ τὴν ἐμπιςοσύνην· τὰς βλασφημίας, μὲ τὰς πρὸς Θεὸν δοξολογίας· τὰς πλεονεξίας, μὲ τὴν ἀρκετὴν καὶ δικαίαν τιμήν· τοὺς ὅρκους, καὶ ἐπιορκίας μὲ τὸ ναὶ, καὶ μὲ τὸ, οὔ· τὰς προσπαθείας, μὲ τὴν πρέπουσαν μεταχείρησιν· τοὺς φθόνους, μὲ τὴν ἀγάπην καὶ ἀφθονίαν· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν τὴν κατάχρησιν, ὁποῦ κάμνετε εἰς τὰς τέχνας σας, διορθώσετέ την μὲ τὴν καλὴν, καὶ ἐπαινετὴν χρῆσιν, διὰ νὰ ἦναι, καθὼς καὶ εἶναι ἡ τέχναις σας ὅλαις, χρήσιμαις τῇ ἀληθείᾳ, καὶ τέλος εὔχρηςον ἔχουσαι, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ εἰς τὴν ζωὴν, καὶ εἰς ἐσᾶς, καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ εἰς ὅλον τὸν βίον, καθὼς τὰς ὁρίζουν οἱ Φιλόσοφοι· καὶ οὐχὶ νὰ ἦναι ἄχρησαις εἰς τὸν βίον, καθὼς εἶναι ἡ ματαιοτεχνίαις, ἢ πρόξεναις κακῶν, καθὼς εἶναι ἡ κακοτεχνίαις· διὰ τῶν χρησίμων γὰρ τεχνῶν, καὶ τεχνιτῶν, συνίςαται ὅλος ὁ Κόσμος, καὶ κατοικοῦνται ὅλαι αἱ πολιτεῖαι, καὶ χωρὶς αὐτῶν, οὐδεμία πόλις δύναται νὰ κατοικηθῇ, ὡς λέγει ὁ Σειράχ· » ἄνευ αὐτῶν οὐκ οἰκισθήσεται πόλις. (Σειρ. λή. 32.)

Οἱ τεχνῖται ποῖον πρέπει νὰ μιμοῦνται. — Ὅτι ὁ Κύριος ἐδούλευε τὴν τεκτονικήν.

Ἐσεῖς οἱ τεχνῖται ἔχετε συνήθειαν, καὶ ὅταν μανθάνετε τὴν τέχνην ἀπὸ τὸν διδάσκαλον, καὶ μαΐςοράσας, βλέπετε ἀκριβῶς εἰς τὸ παράδειγμα τοῦ διδασκάλου σας, καὶ μαΐςορος, πῶς ἐκεῖνος δουλεύει τὴν τέχνην, καὶ οὕτω σπουδάζετε καὶ ἐσεῖς νὰ τὸν μιμηθῆτε, καὶ νὰ κάμετε τὴν ὁμοίαν τέχνην. Καθὼς λοιπὸν εἰς τὰς αἰσθητὰς τέχνας σας κάμνετε, (διὰ νὰ σᾶς φέρω παράδειγμα πάλιν ἀπὸ τὰ ἐδικάσας.) ἔτσι πρέπει νὰ κάμνετε καὶ εἰς τὴν νοητὴν τέχνην· ἡμεῖς οἱ Χριςιανοὶ ἔχομεν διδάσκαλον, καὶ ἀρχηγὸν καὶ παράδειγμα, καὶ τῆς ζωῆς μας, καὶ τῶν λόγων μας, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριςὸν, καὶ μετὰ τὸν Χριςὸν, ἔχομεν τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Ἀποςόλους· ἐξαιρέτως ὅμως καὶ ἰδιαιτέρως ἐσεῖς οἱ τεχνῖται, ἔχετε εἰς τὰς τέχνας σας παράδειγμα, τὸν Δεσπότην Χριςὸν, καὶ τοὺς Ἱεροὺς Ἀποςόλους. ἔχετε παράδειγμα τὸν Χριςὸν, διὰ τὶ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς γῆς ὢν, δὲν ἐπέρασε τὴν ζωήν του μὲ ἀργίαν, ἀλλὰ καθ' ὃ ἄνθρωπος, ἐδούλευεν ὅπου ἦτον, τὴν τέχνην τῆς λεπτουργικῆς, ἕως τοὺς τριάκοντα χρόνους τῆς ἡλικίας του, καὶ ἐκ τῆς τέχνης ταύτης εὔγανε καὶ τὰ ἀναγκαῖα τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς, καὶ ἐβοήθει καὶ εἰς τοὺς πένητας· καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον· διότι δὲν ἐλέγετο μόνον τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ τέκτονος Υἱὸς, ὡς λέγει ὁ Εὐαγγελιςὴς Ματθαῖος· » οὐχ οὗτός ἐςιν ὁ τοῦ τέκτονος Υἱός; (Ματθ. ιγ΄. 55.) ἀλλ' ἐλέγετο καὶ τέκτων ἁπλῶς, καθὼς λέγει ὁ Εὐαγγελιςὴς Μάρκος· « οὐχ οὗτός ἐςιν ὁ τέκτων, ὁ Υἱὸς Μαρί-

---

αν ἁμαρτίαν τόσον μεγάλην, ὁποῦ καθ' ἑκάςην ἀναβαίνει εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαβαὼθ, καὶ ζητεῖ ταχέως τὴν κατ' αὐτῶν ἐκδίκησιν· καὶ πρὸς τούτοις, αὐτοὶ ἕλκουσιν ἐναντίον τους τὴν θεϊκὴν ὀργὴν τὸ ὀγλιγωρότερον· τὸ πρῶτον μαρτυρεῖ ὁ ἴδιος Θεὸς διὰ τοῦ Μωϋσέως λέγων· » Καὶ καταβοήσεται κα- » τὰ σοῦ πρὸς Κύριον, καὶ ἔςαι ἐν σοὶ ἁμαρτία. (Δευτερ. κδ. 15.) καὶ ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος· » ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργα- » τῶν, τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν, ὁ ἀπεςερημένος ἀφ' » ὑμῶν, κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων, εἰς τὰ ὦτα » Κυρίου Σαβαὼθ εἰσεληλύθωσιν. (Ἰάκ. έ. 4.) Καὶ τὸ δεύτερον ὁμοίως βεβαιοῖ ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Μαλαχίου· » Καὶ προ- » σάξω πρὸς ὑμᾶς ἐν κρίσει· καὶ ἔσομαι μάρτυς ταχύς . . . ἐπὶ » τοὺς ἀποςεροῦντας μισθὸν μισθωτοῦ. (Μαλαχ. γ΄. 5.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ας; (Μαρκ. ϛ΄. 3.) Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ὁ Κύριος συνεκοπίαζε, καὶ συνεδούλευε μαζὶ μὲ τὸν Ἰωσὴφ, διὰ νὰ εὐγάνουν τὰ πρὸς τὴν χρείαν τοῦ σώματος· « πένητες δὲ » ὄντες καὶ τῶν ἀναγκαίων οὐκ εὔποροι· (οἱ » γονεῖς δηλαδὴ τοῦ Κυρίου)... εἰκότως πόνοις » σώματος προσωμίλουν διηνεκέσιν, τὴν ἀναγκαί- » αν χρείαν ταύτῃ ἑαυτοῖς συμπορίζοντες. Ἰ- » ησοῦς δὲ τούτοις ὑποτασσόμενος, ὥς φησιν ἡ » Γραφὴ, πάντως καὶ τῷ συνδιαφέρειν τοὺς πό- » νους, τὴν εὐπείθειαν ἐπεδείκνυτο. (Διάταξ. » ἀσκητικ. δ΄.)

Ὅτι καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἐδούλευον τέχνας.

Ἔχετε δὲ καὶ παράδειγμα τῶν τεχνῶν σας τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Ἀποστόλους, τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου· ὁ γὰρ Ἀπόστολος Παῦλος ἦτον σκηνοποιός· ὁμοίως καὶ ὁ Ἀκύλας, καὶ ἡ Πρίσκιλλα ἡ γυνή του· ἤγουν δουλεύοντες τὴν τέχνην τῶν σκηνῶν, καὶ τσαδιρίων, καθὼς διηγοῦνται αἱ πράξεις τῶν Ἀποστόλων· « μετὰ δὲ » ταῦτα χωρισθεὶς ὁ Παῦλος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, » ἦλθεν εἰς Κόρινθον . . . καὶ προσῆλθεν αὐτοῖς. » (Τῷ Ἀκύλᾳ δηλαδὴ καὶ Πρισκίλλῃ·) καὶ » διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι, ἔμενε παρ' αὐτοῖς καὶ » εἰργάζετο· ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην. (Πράξ. ιή. 1.) Διηγοῦνται καὶ ὅλοι κοινῶς οἱ Ἀπόστολοι εἰς τὰς διαταγάς των, πῶς ἦτον ἄλλοι ψαράδες, καὶ ἄλλοι ἐργάται τῆς γῆς· » καὶ » γὰρ ἡμεῖς σχολάζοντες τῷ λόγῳ τοῦ Εὐαγ- » γελίου, ὅμως καὶ τῶν ἐπεργιῶν οὐκ ἀμελοῦ- » μεν· οἱ μὲν γάρ εἰσιν ἐξ ἡμῶν, ἁλιεῖς, οἱ δὲ, » σκηνοποιοὶ, οἱ δὲ, γῆς ἐργάται, πρὸς τὸ » μηδέποτε ἡμᾶς ἀργοὺς εἶναι. (διαταγ. Βιβλ. β΄. Κεφ. ξγ΄.)

Ἰδοὺ τὰ παραδείγματα, ὁποῦ ἔχετε ἀδελφοὶ νὰ μιμηθῆτε δουλεύοντες τὰς τέχνας σας· ὁ Δεσπότης Χριστὸς, ὅταν ἐδούλευε τὴν λεπτουργικὴν, ἔλεγε ψεύματα; ἔκαμνε δολιότητας εἰς τὴν τέχνην του; ἔκλεπτε; μὴ γένοιτο! λοιπὸν καὶ ἐσεῖς οἱ Χριστιανοὶ, οἱ μαθηταὶ καὶ ἀκόλουθοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, μὴ λέγετε ψεύματα, μηδὲ κάμνετε κλεψίας, καὶ δολιότητας εἰς τὰς τέχνας σας. Πάλιν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι ἐργαζόμενοι τὴν ἁλιευτικὴν, καὶ σκηνικὴν, καὶ γεωργικὴν τέχνην, μήπως ἐβλασφήμουν; μήπως ἐπλεονέκτουν; μήπως ἔκαμναν ὅρκους, καὶ ψευδορκίας; μήπως ὑπερηφανεύοντο, καὶ ἐφθόνουν τοὺς συντεχνίτας των; ὄχι· λοιπὸν καὶ ἐσεῖς οἱ Χριστιανοὶ τεχνῖται, οἱ ὀπαδοὶ καὶ μιμηταὶ τῶν Ἀποστόλων, μὴ βλασφημεῖτε, μὴ πλεονεκτεῖτε, μὴ ὀμνύετε, καὶ ἐπιορκεῖτε, μὴ ὑπερηφανεύεσθε, καὶ μὴ φθονεῖτε τοὺς ὁμοτέχνους σας· ἐὰν ἔτσι κάμνετε, ὄντως εἶσθε Χριστιανοί· ὄντως κατὰ Θεὸν δουλεύετε τὰς τέχνας σας· ἐὰν ὅμως ἀπὸ τὴν κακὴν συνήθειαν παρακινούμενοι, ψευδολογήσετε, ἢ δολιότητα, καὶ πλεονεξίαν, καὶ ἄλλο τι ἐκ τῶν εἰρημένων μεταχειρισθῆτε, ἅπαξ, καὶ δὶς, καὶ τρὶς, μὴ ἀπελπισθῆτε· ἀλλὰ πάλιν σηκωθῆτε ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, μετανοήσατε, καὶ βάλλετε ἀρχὴν εἰς τὸ νὰ διορθώσετε τὴν ζωήν σας, καὶ νὰ δουλεύετε κατὰ Θεὸν τὰς τέχνας σας, ἀποβλέποντες εἰς τὸ παράδειγμα τῆς ζωῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἕως ὁποῦ ὀλίγον ὀλίγον νὰ μάθετε κατὰ πάντα τὴν τέχνην τῆς αὐτοῦ μιμήσεως, καὶ νὰ γενῆτε ὅμοιοι μὲ ἐκεῖνον· ἔτσι σᾶς συμβουλεύουν νὰ κάμνετε οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι. » Πᾶς ὁ μανθάνων τέχνην τινὰ, βλέ- » πων τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ, διὰ τῆς ἐνεργεί- » ας καὶ ἐμπειρίας ἀπαρτίζοντα τὴν τέχνην » αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ζηλοῖ ὅμοιον αὐτῷ ποι- » ήσασθαι τὸ ἐγχειρισθέν· ἐὰν δὲ μὴ ἐξισχύσῃ, » οὐκ ἔστι τετελειωμένως ἐν τῷ ἔργῳ· καὶ ἡμεῖς » οὖν ἔχοντες διδάσκαλον, τὸν Κύριον ἡμῶν » Ἰησοῦν Χριστὸν, διὰ τί οὐ μιμούμεθα τὴν αὐ- » τοῦ διδαχήν; (Διαταγ. Βιβλ. έ. Κεφ. έ.) ἐπειδὴ κατὰ ἀλήθειαν, ἐντροπὴ μεγάλη, καὶ ἀτιμία προξενεῖται εἰς τὸν Χριστὸν, οἱ Χριστιανοὶ, οἱ ἐδικοί του μαθηταὶ, νὰ ἦναι ψεῦσται καὶ δόλιοι· οἱ Χριστιανοὶ, νὰ ἦναι κλέπται, καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

βλάσφημοι· οἱ Χριστιανοὶ, νὰ ἦναι πλεονέκται, καὶ ἐπίορκοι· οἱ Χριστιανοὶ, νὰ ἦναι ὑπερήφανοι, καὶ φθονεροί· ἐν συντομίᾳ ἀτιμία μεγάλη εἶναι οἱ Χριστιανοὶ, νὰ πιστεύουν μὲν εἰς τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ καυχῶνται εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, μὲ τὴν κακήν τους ὅμως ζωὴν, καὶ μὲ τὴν κατάχρησιν τῶν τεχνῶν τους, νὰ ἀτιμάζουν τὸν ὑπ᾽ αὐτῶν πιστευόμενον Χριστόν· καὶ αὐτοὶ ὁποῦ ἔπρεπε νὰ ἦναι διδάσκαλοι τῆς ἀρετῆς εἰς τοὺς ἄλλους ἀπίστους τεχνίτας, καὶ ζύμη, καὶ φῶς, καὶ ἅλας, νὰ γίνωνται εἰς αὐτοὺς διδάσκαλοι τῆς κακίας, καὶ αἴτιοι νὰ βλασφημῆται ὁ Θεός· ὅθεν καλὰ εἶπεν ὁ θεῖος Χρυσόστομος· » ὅρα » μή ποτε καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῇ ὀρθότητι τῆς πί» στεως καυχώμενοι, διὰ τὸ μὴ συμβαίνοντα τῇ » πίστει τὸν βίον ἐπιδείκνυσθαι, τὸν Θεὸν ἀτι» μάζωμεν, ποιοῦντες αὐτὸν βλασφημεῖσθαι, » καὶ γὰρ διδάσκαλον τῆς οἰκουμένης, καὶ ζύ» μην, καὶ ἅλας, καὶ φῶς εἶναι βούλεται τὸν » Χριστιανόν· τί δέ ἐστι τὸ φῶς; βίος λάμπων, » μηδὲν ἔχων ἐσκοτισμένον· (Ὁμιλ. νδ΄. εἰς τὸ » κατὰ Ἰωάνν.) τί λέγω; πολλοὶ τεχνῖται Χριστιανοὶ, ὑπερβαίνουν ἀκόμη καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀπίστους τεχνίτας, εἰς τὰ ψεύδη, καὶ δολιότητας, καὶ κλεψίας, καὶ βλασφημίας, καὶ τὰς ἄλλας κακίας· δι᾽ ὃ περισσότερον ἀσυγκρίτως ἀπὸ ἐκείνους ἔχουν ἐξ ἅπαντος οὗτοι νὰ κολασθοῦν, κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσοῤῥήμονα. « Κἂν » γὰρ τὰ αὐτὰ ἁμάρτωμεν (οἱ Χριστιανοί·) » ἐκείνοις (τοῖς Ἰουδαίοις, καὶ Ἐθνικοῖς·) μεί» ζονος ἐσμὲν κολάσεως ἄξιοι, διὰ τί; ὅτι πλεί» ονος ἀπελαύσαμεν χάριτος· ὅταν δὲ καὶ πλεί» ονα, καὶ μείζονα ἐκείνων πταίωμεν, τίνα » οὐχ ὑποστησόμεθα δίκην; (Λόγ. ή. πρὸς Θεσσαλ.)

Ὅτι ὁ Θεὸς ὀργίζεται εἰς τοὺς τεχνίτας ὁποῦ δὲν δουλεύουν κατὰ Θεὸν τὰς τέχνας των.

Ἐντραπῆτε λοιπὸν ἐντραπῆτε Χριστιανοὶ τεχνῖται, τὸ ὄνομα τοῦ Χριστιανισμοῦ ὁποῦ ἔχετε, τὸ ὁποῖον εἶναι μίμησις τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον· « Χριστιανισμός ἐστι μίμησις » θείας φύσεως· (Λόγ. πρὸς Ἁρμόνιον.) καὶ ἀγωνίζεσθε νὰ ἔχετε, καὶ τὰ ἔργα, καὶ τὴν ζωὴν, σύμφωνα μὲ τὸ ὄνομά σας, καὶ οὐχὶ νὰ καταντᾶτε εἰς τόσην κακίαν, ὥστε ὁποῦ νὰ γίνεσθε χειρότεροι καὶ ἀπὸ τοὺς Ἐθνικοὺς καὶ ἀπίστους· φοβηθῆτε, μήπως διὰ τὰς πολλὰς κακίας ὁποῦ ἐσεῖς οἱ τεχνῖται μεταχειρίζεσθε εἰς τὰς τέχνας σας, ὀργισθῇ ὁ Θεὸς κατεπάνω σας, καὶ παραχωρήσῃ νὰ σᾶς σκλαβώσουν, καθὼς ἐσκλάβωσαν καὶ τοὺς τεχνίτας τῆς Ἱερουσαλὴμ οἱ Βαβυλώνιοι, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἱερεμίας· » μετὰ τὸ ἀποικίσαι Ναβουχοδονόσορ Βασιλεὺς » Βαβυλῶνος τὸν Ἰεχονίαν, καὶ τοὺς ἄρχον» τας, καὶ τοὺς τεχνίτας . . . καὶ ἤγαγεν εἰς » Βαβυλῶνα (Ἱερ. κδ΄. 1.) νὰ εἰπῶ καὶ μεγαλίτερον; φοβηθῆτε ἀδελφοὶ, μήπως διὰ τὰς ἁμαρτίας τὰς ἐδικάς σας, καταποντίσῃ ὁ Θεὸς καὶ τὰς πόλεις, καὶ τὰς χώρας ὅπου κατοικεῖται, καὶ ἐσεῖς ὕστερον στέκεσθε ἀπὸ μακρόθεν καὶ τὰς βλέπετε, καὶ θρηνεῖτε, καὶ πληρωθῇ καὶ εἰς ἐσᾶς ἐκεῖνο, ὁποῦ εἶναι γεγραμμένον περὶ τῆς Βαβυλῶνος εἰν τὴν ἱερὰν ἀποκάλυψιν· » οὐαί! οὐαί! ἡ πόλις ἡ μεγάλη Βαβυλὼν, ἡ » πόλις ἡ ἰσχυρά· ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις » σου, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσιν, καὶ » θρηνοῦσιν ἐπ᾽ αὐτῇ . . . καὶ οἱ ναῦται, καὶ » ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρό» θεν ἔστησαν . . . . καὶ πᾶς τεχνίτης οὐ μὴ εὑ» ρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι (Ἀποκ. ιή. 10. 17. 22.)

Ὅτι οἱ μοναχοὶ κατὰ Θεὸν πρέπει νὰ δουλεύουν τὰς τέχνας των.

Ἀνίσως δὲ ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἁπλῶς πρέπει νὰ δουλεύουν κατὰ Θεὸν τὰς τέχνας των, πόσῳ μᾶλλον οἱ Καλόγηροι, καὶ Μοναχοί· οἵτινες καθὼς ἀρνήθησαν τὸν Κόσμον, καὶ τὰ ἐν Κόσμῳ, ἔτσι χρεωστοῦν νὰ μὴ μεταχειρίζωνται καὶ εἰς τὰς τέχνας των καμμίαν κοσμικὴν δολιότητα καὶ κλεψίαν, καὶ πλεονεξίαν, καὶ ὅρκον, καὶ προσπάθειαν, ἢ ἄλλην κακίαν· ἀλλ᾽ οὔτε πρέ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πει νὰ μεταχειρίζωνται τέχνας κατηγορημένας, καθὼς εἶναι τὸ νὰ γίνωνται κάπηλοι, καὶ πραγματευταὶ, καὶ μεταπωληταί· ἀλλὰ νὰ ἐργάζωνται τέχνας, ὁποῦ ἁρμόζουν εἰς τὸ μοναχικόν τους ἐπάγγελμα, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον· ἤγουν, ὅσαις τέχναις εἶναι εἰρηνικαῖς, καὶ ἀσύγχυξαις· ὅσαις δὲν χρειάζονται πολλὰ, εἰς πορισμὸν τῆς ὕλης των· ὅσαις δὲν προξενοῦν ἀπαντήματα, καὶ συναναςοφὰς βλαβερὰς, ἀνδρῶν, καὶ γυναικῶν· ὅσαις εἶναι λιταῖς, καὶ εὐτελεῖς, καὶ δὲν ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἀρέσκειαν τῶν ἀνθρώπων· καὶ ἁπλῶς, ὅσαις δὲν προξενοῦν θορύβους, καὶ ταραχὰς, καὶ περιπατήματα εἰς τοὺς Μοναχούς· (Ὅρ. πλάτ. λή.) ὁμοίως καὶ ὅταν πωλοῦν τὰ ἐργόχειράτων οἱ Μοναχοὶ, πρέπει νὰ προτιμοῦν κάλλιον νὰ πέρνουν ὀλίγην τιμὴν, πάρεξ νὰ πηγαίνουν εἰς μακρινοὺς τόπους, καὶ νὰ παῤῥησιάζωνται, διὰ τὴν πώλησιν αὐτῶν, ὡς ὁ αὐτὸς λόγει Βασίλειος· (Ὅρω. κατὰ πλάτ. λθ'.) Παραγγέλλει δὲ εἰς τοὺς Μοναχοὺς καὶ ὁ Εὐάγριος λέγων· » Ἀπὸ » δόσεως καὶ λήψεως οὐκ ἐκφεύξῃ ἁμαρτίαν· εἴτε » οὖν πωλεῖς, εἴτε ἀγοράζεις, μικρόντι τοῦ ἴσου ζημίωσον σεαυτόν. (Ἐν τῇ μοναχικῇ ὑποτυπώσει.

Ἐπίλογος. — Ποῖα ἐπιτίμια λαμβάνουν οἱ μὴ κατὰ Θεὸν δουλεύοντες τὰς τέχνας των. — Ὅτι ὁ κλέψας ἢ ὁ ἁρπάσας καὶ πλεονεκτήσας, ποσαπλοῦν πρέπει νὰ ἐπιςρέφῃ τὸ κλεφθὲν καὶ ἁρπαγέν.

Λάβετε λοιπὸν ἀδελφοὶ πρόνοιαν, καὶ φροντίδα νὰ ἐξομολογηθῆτε εἰς τοὺς πνευματικοὺς τὰς κακίας, ὁποῦ ἕως τώρα ἐμεταχειρίσθητε εἰς τὰς τέχνας σας, καὶ νὰ λάβετε παρ' αὐτῶν τὸν πρέποντα κανόνα σας διὰ νὰ συγχωρηθῆτε· ἤγουν, ὅποιος τεχνίτης ἔκαμεν ὅρκους Ἑλληνικοὺς, λέγωντας· μὰ τὸν Ἥλιον! μὰ τὸν Οὐρανόν! καὶ τὰ τοιαῦτα, νὰ ἀφορίζεται, κατὰ τὸν νιδ'. τῆς ϛ'. οἰκουμενικῆς Συνόδου· ὅποιος ἀπὸ τοὺς τεχνίτας χωρὶς ἀνάγκην καὶ βίαν, ἔκαμεν ὅρκον ψεύτικον, ἑπτὰ χρόνους νὰ κανονίζεται, κατὰ τὸν πβ'. κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου· ἢ ἕνα χρόνον κατὰ τὸν Νηςευτὴν, κάμνωντας διακοσίας μετανοίας καθ' ἑκάςην, καὶ ξηροφαγῶντας μετὰ τὴν ἐννάτην ὥραν· εἰδὲ Ἱερομένος τεχνίτης ἔκαμεν ὅρκον ψεύτικον, νὰ καθήρεται, κατὰ τὸν κέ. Κανόνα τῶν Ἁγίων Ἀποςόλων· ὅποιος τεχνίτης ἔκλεψε, καὶ ἐπλεονέκτησε, νὰ ἐπιςρέφῃ τὴν αὐτὴν κλεψίαν, καὶ πλεονεξίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁποῦ τὴν ἐπῆρε, καὶ ὄχι εἰς ἄλλον πτωχὸν νὰ τὸν δίδῃ ἐλεημοσύνην, καθὼς λέγει ὁ Χρυσόςομος· » » μὴ τοίνυν τοῦτο εἴπῃς, ὅτι ἄλλος ἠδίκηται, » καὶ ἄλλος ἐλεεῖται, τὸ γὰρ δεινὸν τοῦτό ἐςιν, ἔ- » δει γὰρ τὸν ἀδικούμενον, αὐτὸν εἶναι καὶ τὸν » ἐλεούμενον· νῦν δὲ, ἑτέρους τραυματίζων, » οὓς οὐκ ἐτραυμάτισας θεραπεύεις, δέον ἐκεί- » νους θεραπεύειν· (Ὁμιλ. νϐ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) ἔξω μόνον ἂν ἀπέθανεν ἐκεῖνος, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐπῆρες τὴν ἀδικίαν· τότε γὰρ τὴν δίδεις ἐλεημοσύνην εἰς ἄλλους· εἶπα δὲ ὅτι νὰ ἐπιςρέφῃς τὴν αὐτὴν κλεψίαν, καὶ πλεονεξίαν, κατὰ συγκατάβασιν, καὶ ὄχι κατὰ ἀκρίβειαν· ἐπειδὴ ὁ μὲν παλαιὸς νόμος διορίζει νὰ δίδεται ἡ κλεψία ὀπίσω τετραπλάσιος, καὶ πενταπλάσιος· « ἐὰν δέ τις κλέψῃ μόσχον, ἢ πρόβατον, » καὶ σφάξῃ, ἢ ἀποδῶται, πέντε μόσχους ἀ- » ποτίσει ἀντὶ τοῦ μόσχου, καὶ τέσσαρα πρό- « ϐατα ἀντὶ τοῦ προβάτου· (Ἔξοδ. κβ'. 1.) Ὁ δὲ Χρυσόςομος λέγει, ὅτι ἐὰν κλέψῃ, καὶ πλεονεκτήσῃ τινὰς ἕνα παρὰν, διὰ νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ ἁμαρτία του, πρέπει νὰ δίδῃ ἕνα πουγκεῖον· διὰ τὶ ἡ πλεονεξία εἶναι πολὺ χειρότερη, καὶ ἀπὸ τὴν φανερὰν κλεψίαν· « ἂν » πλεονεκτήσῃς ὀβολὸν, οὐχ ὀβολοῦ σοι δεῖ πά- » λιν εἰς ἐλεημοσύνην, ἵνα ἀνέλῃς τὸ ἀπὸ τῆς » πλεονεξίας ἕλκος· ἀλλὰ ταλάντου· διὰ τοῦ- » το, ὁ κλέπτης ἁλοὺς τετραπλάσιον κατα- » ϐάλλει· τοῦ δὲ κλέπτοντος ὁ ἁρπάζων χείρων· » εἰ δὲ ἐκεῖνον τετραπλασίονα δοῦναι δεῖ ὧν » ἔκλεψε, τὸν ἁρπάζοντα, δεκαπλασίονα καὶ » πολλῷ πλέον· καὶ ἀγαπητὸν, τὸ καὶ οὕτω

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» δυνηθῆναι τὴν ἀδικίαν ἐξιλεώσασθαι· ἐλεη-
» μοσύνης γὰρ οὐδὲ τότε λήψεται καρπόν. . . .
» ὥςε κἂν ἑκατονταπλασίονα δῷς, οὐδέπω τὸ
» πᾶν ἔδωκας· (αὐτόθ.) (ταῦτα τὰ λόγια τοῦ θείου Πατρὸς, πολλὰ παρακαλῶ τοὺς πλουσίους καὶ πολυταλάντους πραγματευτὰς, νὰ τὰ ςοχασθοῦν κατὰ βάθος, διὰ νὰ διορθωθοῦν καθὼς πρέπει· διατὶ αὐτοὶ πέρνοντες τὰ ἄσπρα τῶν ἄλλων, μὲ τόσας δολιότητας, καὶ κλεψίας, καὶ πλεονεξίας, καὶ γενόμενοι πλούσιοι, ἐὰν μόνον δώσουν ἐξ αὐτῶν μερικὰ εἰς ἐλεημοσύνην, ἢ εἰς ἄλλο καλὸν, νομίζουν πῶς ἰάτρευσαν τὸ κακόν· καὶ δὲν φθάνει τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καυχῶνται ἀκόμη πῶς εἶναι καὶ ἐλεήμονες.) ὅποιος τεχνίτης ἐβλασφήμησε νὰ κανονίζεται νὰ σύρῃ τὴν γλῶσσαν του πολλαῖς φοραῖς κατὰ γῆς, καὶ νὰ λέγῃ μὲ ςεναγμὸν πρὸς τὸν Θεόν· » συγχώ-
» ρησόν μοι, Κύριε, τῷ βλασφημήσαντι κατὰ
» σοῦ τοῦ Θεοῦ μου, ὡς συμβουλεύει ὁ Ἅγιος Βαρσανούφιος. Καὶ καθεξῆς ὅλοι οἱ τεχνῖται, ὅσοι ὑπερηφανεύθησαν, καὶ ἐφθόνησαν, καὶ ἄλλας τοιαύτας κακίας ἔκαμαν, νὰ ἀπέχουν εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ αὐτὰς, καὶ νὰ μετανοήσουν εἰς τὸν Θεόν· καὶ διὰ νὰ προφυλάττωνται, ἀπὸ τὰς βλασφημίας, καὶ τραγῴδια, καὶ φλυαρίας, καὶ ἀργολογίας, ἂς βαςάζουν εἰς τὸ ςόμα τους ὡσὰν ἅρμα, τὴν ἱερὰν προσευχήν· καὶ ἐκεῖ ὅπου κάθονται καὶ δουλεύουν, ἂς λέγουν, πότε μὲ τὸ ςόμα, καὶ πότε μὲ τὸν νοῦν, καὶ τὴν καρδίαν, τὴν σύντομον ταύτην, καὶ εὔκολον εὐχὴν, ἤγουν τό· » Κύριε Ἰησοῦ Χριςὲ Υἱὲ τοῦ Θεοῦ ἐλέησόν με· ποτὲ δὲ ἂς λέγουν καὶ τὸ, Θεοτόκε Παρθένε· τὸ, Ἄξιον ἐςὶν, ἢ ἄλλα τινὰ πνευματικὰ ᾄσματα, ὅπου ἠξεύρουν, καθὼς τοὺς παραγγέλει ὁ θεῖος Χρυσόςομος λέγων· » χει-
» ροτέχνης εἶ; καθεζόμενος ψάλλε· ἀλλὰ οὐ
» βούλει τῷ ςόματι ψάλλειν· τῇ διανοίᾳ τοῦ-
» το ποίει· μέγας συνόμιλος ὁ ψαλμός· οὐδὲν
» ἐντεῦθεν ὑποςήσῃ δεινόν· ἀλλ' ὡς ἐν Μοναςη-
» ρίῳ δυνήσῃ καθέζεσθαι· οὐ γὰρ τόπων ἐπιτη-
» δειότης, ἀλλὰ τρόπων ἀκρίβεια τὴν ἡσυχίαν
» ἡμῖν παρέξεται· (Ἀνδριάν. κά.) ἵνα διὰ τῆς ἀποχῆς τῶν κακιῶν τούτων, καὶ μετανοίας, καὶ διὰ τῆς προσευχῆς, καὶ ἐπικαλέσεως τοῦ Ἁγίου ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ, εἰς μὲν τὴν παροῦσαν ζωὴν, εὐλογῆσθε εἰς τοὺς κόπους, καὶ εἰς τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας, καὶ φυλάττησθε ἀνώτεροι ἀπὸ κάθε βλάβην ψυχικὴν, καὶ σωματικήν· εἰς δὲ τὴν μέλλουσαν, ἀξιωθῆτε τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, καὶ τῆς ἀνεκλαλήτου εὐφροσύνης ἐκείνης, καὶ μακαριότητος· ἧς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι τοῦ Χριςοῦ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. ΑΜΗΝ.

ΛΟΓΟΣ Θ'.

Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ γίνωνται μάγοι, οὔτε νὰ μεταχειρίζωνται κἀνένα εἶδος μαγείας.

Προοίμιον.

Ἁρμόδιος εἶναι ὁ καιρὸς, καὶ ἐπιτηδεία ἡ ὥρα διὰ νὰ δανεισθῶ τὸ θρηνητικὸν ἐκεῖνο ῥητὸν τοῦ Προφήτου Ἱερεμίου, καὶ νὰ φωνάξω καὶ ἐγὼ μὲ ὀδυνηρὰν φωνήν· Ποῖος νὰ δώσῃ ὕδωρ εἰς τὴν κεφαλήν μου; καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου πηγὴν δακρύων; διὰ νὰ κλαύσω πικρότατα ἡμέραν καὶ νύκτα τὸν λαὸν τῶν Χριςιανῶν;
» Τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου ὕδωρ; καὶ τοῖς ὀ-
» φθαλμοῖς μου πηγὴν δακρύων; καὶ κλαύσομαι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τὸν λαὸν τοῦτον ἡμέρας καὶ νυκτὸς, τοὺς τε- » τραυματισμένους θυγατρὸς λαοῦ μου; (Ἱερ. θ'. 1.) καὶ ἡ ἀφορμὴ εἶναι, διατὶ, ποῖος ἠμπορεῖ νὰ μὴ κλαύσῃ τοὺς τωρινοὺς Χριςιανοὺς, ὅταν συλλογισθῇ πῶς, ὁ μὲν υἱὸς τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν ςαυρικὸν αὐτοῦ θάνατον ἐνίκησεν ὅλας τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς ἐξουσίας τῶν δαιμόνων, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· » ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς » καὶ τὰς ἐξουσίας, ἐδειγμάτισεν ἐν παῤῥησίᾳ, » θριαμβεύσας αὐτὰς ἐν αὐτῷ· « (τῷ ςαυρῷ δηλαδὴ) (Κολ. β'. 15) οἱ δὲ Χριςιανοὶ ἀποδείχνουν πάλιν τοὺς δαίμονας νικητὰς, καὶ τροπαιούχους, μὲ τὰς διαφόρους μαγείας των; Ποῖος δύναται νὰ μὴ χύσῃ καρδιοςάλακτα δάκρυα; ὅταν ςοχασθῇ πῶς, ὁ μὲν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριςὸς, εὔγαλε τὸν διάβολον ἔξω ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Κόσμου, καὶ τῶν Χριςιανῶν, καθὼς λέγει διὰ τοῦ Εὐαγγελιςοῦ Ἰωάννου· » Νῦν » ὁ ἄρχων τοῦ Κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται » ἔξω. (Ἰω. ιβ'. 31.) οἱ δὲ Χριςιανοὶ μὲ τὰς μαντείας, καὶ γοητείας των, ἐμβάζουσι πάλιν τὸν διάβολον εἰς τὸν Κόσμον; καὶ κάμνουσιν αὐτὸν νὰ τοὺς τυραννῇ; ποῖος νὰ μὴ θρηνήσῃ, συλλογιζόμενος πῶς, ἀπὸ μὲν τὸ μέρος τοῦ Χριςοῦ ἐνεκρώθη, καὶ ἐχάθη μὲ τελειότητα ἡ δύναμις τοῦ Σατανᾶ, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· » τοῦ ἐχθροῦ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος· (Ψαλ. θ'. 6.) ἀπὸ δὲ τὸ μέρος τῶν Χριςιανῶν, δυναμόνεται πάλιν ὁ Σατανᾶς, καὶ ζωντανεύει, μὲ τὰ γοητεύματα, μὲ τὰ δεσίματα, μὲ τὰς ἐπαοιδίας, καὶ ὀρνιθοσκοπίας των.

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, τίς δὲν θέλει ὁμολογήσει ὅτι εἶναι ἀξία πολλῶν θρήνων, καὶ ἀναςεναγμῶν ἡ τωρινὴ κατάςασις τῶν Χριςιανῶν; διατὶ αὐτοὶ μὲ τοὺς κληδονισμοὺς, καὶ φαρμακείας, καὶ φυλακτήρια ὁποῦ μεταχειρίζονται, καὶ μὲ τὰ ἄλλα σατανικὰ καὶ μαγικὰ παρατηρήματα ὁποῦ κάμνουσι, σπουδάζουν πάλιν νὰ ἀνακαινίσουν τὴν πάλαι καταργηθεῖσαν τῶν δαιμόνων λατρείαν. Καὶ ἀγκαλὰ εἰς τὸ φανερὸν λατρεύουσι τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, εἰς τὸ κρυφὸν ὅμως ἀρνοῦνται τὸν Θεὸν, καὶ λατρεύουσι τὸν Διάβολον· καὶ τὸ μεγαλήτερον κακὸν εἶναι τοῦτο, ὁποῦ οὔτε ὅλως αἰσθάνονται οἱ τωρινοὶ Χριςιανοὶ, πῶς μὲ τὰ διάφορα εἴδη τῶν μαγικῶν ὁποῦ μεταχειρίζονται, ἀρνοῦνται τὴν πίςιν τοῦ Θεοῦ, καὶ πιςεύουσιν εἰς τοὺς δαίμονας, πῶς καταφρονοῦσι τὸν Χριςὸν, καὶ ἐναγκαλίζονται τὸν διάβολον, καὶ πῶς προδίδουσι τὴν εὐσέβειαν, καὶ προςρέχουσιν εἰς τὴν ἀσέβειαν· ὢ πλάνη μεγάλη! ὅσον κρυφὴ, τοσοῦτον ἀπατηλή! ὢ πλάνη μεγάλη! ὅσον ἀπατηλὴ, τοσοῦτον ψυχοβλαβὴς, καὶ θανατηφόρος! διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἀπεφάσισα νὰ ἐλέγξω τὴν πλάνην ταύτην μὲ τὸν παρόντα λόγον, καὶ ἀκολούθως νὰ ἀποδείξω, ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ γίνωνται μάγοι, οὔτε νὰ μεταχειρίζωνται κανένα εἶδος μαγείας· καὶ ἰδοὺ ἄρχομαι.

Διήγησις.

Ὅτι πάμπολλα εἶναι τὰ εἴδη τῶν μαγικῶν.

Καθὼς ὁ διάβολος, πρότερον ὢντας νοῦς ἑνοειδὴς καὶ ἀμέριςος, διὰ τὴν πρὸς τὸ ὑπὲρ νοῦν ἓν, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ Θεὸς, ὁμοίωσιν, ὕςερον χωρισθεὶς ἀπὸ τὸ ὑπὲρ νοῦν ἓν, καὶ εἰς τὰ πολλὰ πεσὼν, ἔγινε νοῦς ποικίλος, καὶ πολυμέριςος· τοιουτοτρόπως καὶ τὰ εἴδη τῆς κακίας ὁποῦ ἐφεῦρε καὶ ἐπενόησεν, εἶναι πολυποίκιλα, καὶ σχεδὸν ἀναρίθμητα· ὅθεν ἀκολούθως καὶ τὰ εἴδη τῶν μαγικῶν ὁποῦ, καὶ ἐπενόησε, καὶ εἰς τοὺς ταλαιπώρους ἀνθρώπους τὰ ἔσπειρε, διάφορα εἶναι καὶ πάμπολλα. Διὰ τοῦτο, ἵνα καὶ ὁ παρὼν λόγος γένῃ εἰς τοὺς ἀναγινώσκοντας σαφὴς, καὶ εὐκολοκατάληπτος, καλὸν εἶναι νὰ εἰποῦμεν πρότερον ὅσα εἴδη μαγείας δυνηθῶμεν, καὶ πῶς ὀνομάζονται οἱ ταῦτα μεταχειριζόμενοι, καὶ ἔπειτα νὰ εἰποῦμεν περὶ τῆς ἰατρείας τούτων, καὶ διορθώσεως.

Τί εἶναι ἡ μαγεία.

Α'. Λοιπὸν εἶδος μαγείας εἶναι, ἡ κυρίως καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καθαυτὸ λεγομένη μαγεία, ἥτις φαίνεται ὅτι εἶναι ὡσὰν μία τέχνη, καὶ ἐπιςήμη, μὲ τὴν ὁποίαν καλοῦνται οἱ δαίμονες, καὶ ἐρωτῶνται, καὶ ἀποκρίνονται, φανερόνοντες ἢ θησαυροὺς κεκρυμμένους, ἢ διάλυσιν ἐνυπνίων, ἢ ἄλλων ἀποκρύφων δήλωσιν· οἱ δὲ ταύτην τὴν τέχνην μεταχειριζόμενοι, ὀνομάζονται μάγοι, οἵτινες διαιροῦσι τοὺς δαίμονας εἰς τρεῖς τάξεις, εἰς ἀνωτέρους, τοὺς ἐν τῷ ἀέρι, εἰς μέσους, τοὺς ἐν τῇ γῇ, καὶ εἰς κατωτέρους, τοὺς ὑποκάτω τῆς γῆς· καὶ λέγουν ὅτι, οἱ μὲν ἐν τῷ ἀέρι, εἶναι ἀγαθοποιοί· οἱ δὲ ἐν τῇ γῇ, εἶναι καλοὶ, καὶ κακοί· οἱ δὲ ὑποκάτω τῆς γῆς, εἶναι ὅλως διόλου κακοί· καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ὅλοι οἱ δαίμονες εἶναι τῇ ἀληθείᾳ κάκιςοι, καὶ κακοποιοὶ, καὶ οὐδέποτε εἶναι ἀγαθοποιοί. τοιοῦτοι ἦσαν οἱ Αἰγύπτιοι· ὁ Ἰωάννης δηλ. καὶ Ἰαμβρὴς, περὶ ὧν γράφει ὁ Παῦλος εἰς τὴν πρὸς Τιμόθ. β'. ἐπιςολὴν Κεφ. γ'. ςίχ. 8. καὶ οἱ Χαλδαῖοι, καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸ β'. Κεφάλαιον τοῦ Δανιὴλ, οἵτινες ἐλέγοντο καὶ σοφώτεροι τῶν ἄλλων σοφῶν· τοιοῦτοι ἦσαν καὶ οἱ μάγοι, ὁποῦ ἦλθον καὶ ἐπροσκύνησαν τὸν Χριςὸν, περὶ τῶν ὁποίων λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι κατεγίνοντο καὶ εἰς τὴν ἀςρολογίαν, καὶ εἰς τὰς κινήσεις, καὶ αἰτίας, καὶ πάθη τῆς φύσεως. »Ἔθνος Περσικὸν οἱ μάγοι, μαντείαις, καὶ ἐπαοιδίαις, καὶ φυσικαῖς τισιν ἀντιπαθείαις προσέχοντες, καὶ περὶ τὴν τήρησιν τῶν μεταρσίων ἐσχολακότες. (Λόγ. εἰς τὴν Χριςοῦ Γέννησιν.) ὅθεν συνάγεται ὅτι μάγοι ὀνομάζονται κοινῶς, ὅλοι οἱ μάντεις, καὶ ἐπαοιδοὶ, καὶ γόητες, καὶ οἱ τὰ περίεργα μεταχειριζόμενοι.

Τί εἶναι ἡ μαντεία.

Β'. Εἶδος τῶν μαγικῶν εἶναι ἡ μαντεία, τὴν ὁποίαν ἐκεῖνοι ὁποῦ μεταχειρίζονται ὀνομάζονται μάντεις· οὗτοι εἶναι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἀφιερώσουν τὸν ἑαυτόν τους εἰς τοὺς δαίμονας, καὶ διὰ μέσου τῆς παλάμης τῆς χειρός των, ἢ τῆς λεκάνης, ἢ τῶν θυσιῶν, ἢ ἀπατηλῶν ἐμπλάςρων, ἢ ἄλλων τοιούτων σημείων, νομίζονται ὅτι προλέγουν ἐκεῖνα, ὁποῦ μέλλουν νὰ γένουν, κατὰ τὸν Ματθαῖον Βλάςαριν· (ςοιχ. μ'.)

Τί εἶναι ἡ γοητεία.

Γ'. Εἶδος εἶναι ἡ γοητεία, καὶ οἱ ταύτην ἐνεργοῦντες λέγονται γόητες· οἵτινες παρονομάζονται ἀπὸ τοὺς γόους καὶ θρήνους, ὁποῦ κάμνουσιν ἐπάνω εἰς τὰ μνήματα, ἐπικαλούμενοι τοὺς δαίμονας, διὰ νὰ κάμουν τινὰ παράλυτον καὶ κλινήρη εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν, ἢ τυφλὸν, ἢ κωφὸν, ἢ ἀσθενῆ· οἱ αὐτοὶ νομίζονται ὅτι εὐγάνουν καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπὸ τὸν ᾅδην, καθὼς ἡ ἐγγαςρίμυθος τὸν Προφήτην Σαμουήλ· (α'. Βασιλ. κη'. 3.) μὲ τοὺς γόητας τούτους συναριθμοῦνται καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ βλέπουν εἰς τοὺς τάφους φαντασίας τινὰς. καὶ ἀνοίγοντες αὐτοὺς, καίουσι τοὺς λεγομένους Βρικολάκους· μερικοὶ θέλουσιν ὅτι γόητες εἶναι οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς γητευτὰς, καθὼς εἶναι ὁ Ματθαῖος Βλάςαρις· (ςοιχ. μ'.) ἄλλοι δὲ θέλουσιν ὅτι νὰ εἶναι ἄλλοι ἡ γητευταί· ὅθεν καὶ λέγουσιν ὅτι.

Τί εἶναι ἡ γητεία.

Δ'. Εἶδος εἶναι ἡ γητεία, καὶ οἱ ταύτην ἐργαζόμενοι λέγονται γητευταί· οἱ ὁποῖοι μαζὶ μὲ τὰς ἐπικλήσεις τῶν δαιμόνων, σμίγουσι καὶ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν Ἁγίων, καὶ τοῦ Χριςοῦ, καὶ τῆς Θεοτόκου, ὁποῖαι μάλιςα εἶναι αἱ κακογραῖαι, αἱ Ἀτσιγκάναι, καὶ αἱ μεθύςριαι γυναῖκες.

Τί εἶναι ἡ Ἐπαοιδία.

Ε'. Εἶδος εἶναι ἡ ἐπαοιδία, καὶ οἱ ταύτην ἐνεργοῦντες ὀνομάζονται ἐπαοιδοὶ, οἵτινες τραβίζουν τοὺς δαίμονας εἰς ἐκεῖνα ὁποῦ θέλουν, μὲ κάποιας ἐπῳδὰς, καὶ καλέσματα, ὁποίους ὀνομάζει ἡ γραφὴ ἐκείνους, ὁποῦ ἀντιςάθησαν εἰς τὸν Μωϋσῆν, καὶ ἔκαμαν κατὰ φαντασίαν μερικὰ θαύματα, ὡς φαίνεται εἰς τὸ ζ'. καὶ η'. Κεφάλαιον τῆς Ἐξόδου· καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ δένουσι τὰ θηρία, οἷον λύκους, ἀρκούδας, καὶ ἄλλα, διὰ νὰ μὴ φύγουν τὰ ζῶά των, ὅταν εὐ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ρίσκονται ἔξω τὴν νύκτα, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ πιάνουσι τὰ ὀφίδια, καὶ κάμνουσιν αὐτὰ νὰ μὴ τοὺς δαγκάνουν. Ἐπαοιδοὶ ὀνομάζονται καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ μὲ διαβολικὴν τέχνην, καὶ μαγείαν δένουσι τὰ ἀνδρόγυνα.

Τί εἶναι ἡ φαρμακεία.

Ϛ΄. Εἶδος εἶναι ἡ φαρμακεία, καὶ οἱ ταύτην μεταχειριζόμενοι ὀνομάζονται φαρμακοὶ, οἱ ὁποῖοι διὰ μαγικῆς τέχνης κατασκευάζουσι κάποια φαρμακερὰ ποτὰ, ἢ διὰ νὰ θανατώσουν τινὰ, ἢ διὰ νὰ σκοτίσουν τὸν ἐγκέφαλόν του· ἢ διὰ νὰ τὸν ἑλκύσουν εἰς τὴν σαρκικὴν ἀγάπην αὐτῶν, τὰ ὁποῖα μάλιςα μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες πρὸς τοὺς ἄνδρας, διὰ νὰ τραβίξουν αὐτοὺς εἰς ἔρωτα.

Τί εἶναι ἡ οἰωνοσκοπία.

Ζ΄. Εἶναι ἡ οἰωνοσκοπία, καὶ οἱ ταύτην μεταχειριζόμενοι ὀνομάζονται οἰωνιςαὶ, οἵτινες προλέγουν τί ἔχει νὰ γένῃ, ἢ ἀπὸ τὸ πέτασμα τῶν πουλίων, ἢ ἀπὸ τὰς διαφόρους φωνάς των· καὶ μάλιςα τῶν κοράκων, ἀφ' οὗ καὶ οἰωνοσκοπία λέγεται· μὲ τοὺς οἰωνιςὰς συναριθμοῦνται καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ πιςεύουν πῶς εἶναι συναπαντήματα καὶ ἐρωτήματα τῶν ἀνθρώπων καλὰ, ἢ κακὰ, καὶ μάλιςα ὅταν πηγαίνουν νὰ ψαρεύσουν, ἢ νὰ κυνηγήσουν, ἢ ταξεῖδι νὰ κάμουν· ὁμοίως καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ πιςεύουν μοίρας, καὶ τύχας, καὶ ῥοιζικὰ, καὶ ςοιχεῖα, καὶ ποδαρικὰ, καὶ ὀνείρατα, καὶ πῶς ἡ ἡμέραις, καὶ ὥραις, ἄλλαις εἶναι καλαῖς, καὶ ἄλλαις κακαῖς, καὶ μάλιςα ἡ τρίταις, εἰς τὰς ὁποίας οὔτε οἱ ναῦται κινοῦσιν ἀπὸ τὸν λιμένα διὰ νὰ ταξειδεύσουν, οὔτε οἱ πραγματευταὶ ἀρχίζουν τὴν πραγματείαν τους, οὔτε οἱ τεχνῖται τὴν τέχνην τους, οὔτε οἱ λοιποὶ κάμνουν ἀρχὴν τῆς ὑποθέσεως, ὁποῦ τύχῃ νὰ ἔχουν· εἰς τοῦτο τὸ εἶδος ἀναφέρονται καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ παρατηροῦσι τὰς λεγομένας δρύμας, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀπὸ περιέργειαν διαβολικὴν δὲν δίδουν εἰς τοὺς γείτονάς των φωτίαν, καὶ φῶς· ἐκεῖνοι ὁποῦ θυμιάζουσι τὰ ςοιχεῖα τοῦ ὁσπητίου των, καὶ ταῖς συκιαῖς των, καὶ προσκυνοῦντες χαιρετοῦσι τὸ φεγγάρι, ὅταν τὸ ἰδοῦν καινούριον, καὶ πιςεύουν πῶς εἶναι Νεραΐδες εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ εἰς τὰς βρύσεις, καὶ Καλλικάντζαροι· ὁμοίως καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ περιεργάζονται τὰ φυσικὰ κινήματα τῶν μελῶν τοῦ σώματός των, καὶ ὅταν μὲν τοὺς τρώγῃ τὸ χέρι, καὶ ἡ μύτη λέγουν, ὅτι ἔχουν νὰ πιάσουν ἄσπρα, ἢ ἄλλο τι, καὶ νὰ ὀσφρανθοῦν εὐώδη καὶ μυριςικὰ, ὅταν δὲ παίζῃ τὸ ὀμμάτι των, προμαντεύουν ὅτι ἔχουν νὰ ἰδοῦν κανένα φίλον, ἢ ἄλλο τι· ὅταν δὲ τύχῃ νὰ βοήσῃ τὸ αὐτί τους, λέγουν ὅτι ἔχουν νὰ ἀκούσουν τίποτε καινούρια λόγια καὶ χαμπάρια, καὶ ἄλλα ὅμοια φλυαρήματα, περὶ ὧν λέγει καὶ ὁ σοφὸς Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος· (Τόμ. γ΄. σελ. 121.) μὲ τοὺς ἀνωτέρω συναριθμοῦνται καὶ ἐκεῖνοι οἱ λεγόμενοι Χριςιανοὶ, οἵτινες, ὅταν ἔχουν νὰ θεμελιώσουν καινούριον ὁσπήτιον ἢ νὰ κατασκευάσουν καράβι, ἢ καΐκι, ἢ βάρκαν, σφάζουν εἰς τὰ θεμέλια τοῦ οἴκου, καὶ εἰς τὴν καρίναν τοῦ καραβίου, καὶ τοῦ καϊκίου καὶ τῆς βάρκας, πρόβατον, ἢ πετεινὸν, ἢ ἄλλο τι ζῶον ἥμερον, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ ἔχῃ τὸ ὁσπήτιον, καὶ καΐκιόν τους, ςοιχεῖον καλὸν καὶ ἥμερον, προσφέροντες ταῦτα θυσίαν εἰς τὸν διάβολον.

Τί εἶναι ἡ νεφοδιωκτική.

Η΄. Εἶδος μαγείας εἶναι ἡ Νεφοδιωκτικὴ, καὶ οἱ ταύτην ἐργαζόμενοι ὀνομάζονται νεφοδιῶκται, οἱ ὁποῖοι παρατηροῦντες τὰ σχήματα τῶν νεφελῶν, καὶ μάλιςα ὅταν βασιλεύῃ ὁ Ἥλιος, προλέγουν τὰ μέλλοντα· οἷον, ἐὰν ἰδοῦν τὰ νέφελα ὡσὰν εἰς σχῆμα ἀνθρώπων ἁρματωμένων, προλέγουν ὅτι ἔχει νὰ γένῃ πόλεμος, καὶ ἄλλα παρόμοια φλυαρήματα. Νεφοδιῶκται ὀνομάζονται καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ μὲ συνέργειαν τῶν δαιμόνων διώκουν τὰ σύννεφα, διὰ νὰ μὴ κάμουν βροχὴν, ἢ χάλαζαν, εἰς ἕνα τόπον ὁποῦ δὲν θέλουν, ἀλλὰ εἰς ἄλλον, ὁποῦ θέλουν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τί εἶναι ἡ μαθηματικὴ καὶ ἀςρολογία.

Θ'. Εἶδος εἶναι ἡ μαθηματικὴ, καὶ ἀςρολογία, καὶ οἱ ταύτας μεταχειριζόμενοι ὀνομάζονται Μαθηματικοὶ, καὶ Ἀςρολόγοι, οἵτινες εἶναι ἐκεῖνοι, ὁποῦ λέγουν πῶς διοικοῦνται, καὶ κυβερνοῦνται τὰ προαιρετικὰ τῶν ἀνθρώπων κινήματα, ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ τῶν ἀςέρων· καὶ εἰς μὲν τὰ ἄςρα, ἀφιερόνουσιν ὅλως διόλου, τὰ πάθη, καὶ τὰς ὁρμὰς τῆς ψυχῆς, εἰς δὲ τὸν διαφορετικὸν σχηματισμὸν τῶν ἀςέρων, ἀποκρεμῶσι τὰ συμβαίνοντα εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ μὲ συνέργειαν τῶν δαιμόνων μαντεύονται διὰ τῶν ἀςέρων, καὶ προσέχουν εἰς τοὺς ἀςέρας ὡσὰν εἰς Θεούς· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, μαθηματικοὶ ὀνομάζονται, οἱ περιέργως καὶ ἔξω τοῦ πρέποντος τὰ μαθηματικὰ μεταχειριζόμενοι. Μὲ τοὺς Μαθηματικοὺς, καὶ Ἀςρολόγους πρέπει νὰ συναριθμοῦνται καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ προμαντεύουν τί μέλλει νὰ γένη, ἀπὸ τὰς βροντὰς, καὶ ἀςραπὰς, καὶ σεισμοὺς, καὶ ἀπὸ τὰς ἡμέρας τοῦ Αὐγούςου, τὰς καλουμένας ἡμερομήνια.

Τί εἶναι τὰ φυλακτάρια.

Ι'· Εἶδος τῶν μαγικῶν εἶναι τὰ φυλακτάρια, τὰ ὁποῖα ὅσοι μεταχειρίζονται ὀνομάζονται Φυλακτήριοι· εἶναι δὲ ἐκεῖνοι ὁποῦ κάμνουσι τὰ φυλακτὰ, τυλίσσοντες αὐτὰ μὲ κλωςὴν μεταξωτὴν, καὶ γράφοντες εἰς ταῦτα ὀνόματα Δαιμονικά. Φυλακτήριοι λέγονται ἀκόμη καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ πέρνουσι τὰ φυλακτάρια αὐτὰ, καὶ τὰ κρεμοῦν εἰς τὸν λαιμόν τους, ἢ εἰς τὸ χέρι των, διὰ νὰ τὰ ἔχουν εἰς ἐμπόδιον παντὸς κακοῦ· μὲ τούτους πρέπει νὰ συναριθμοῦνται καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ σύρνουν τὰς ἀρκούδας, οἵτινες κρεμῶντες ἀπὸ τὴν κεφαλὴν καὶ ἀπὸ ὅλον τὸ σῶμα των βαμμένα σχοινία, κουρεύουσιν ἀπὸ τὰς τρίχας τῶν ἀρκούδων, καὶ δίδουσι ταύτας μὲ τὰ βάμματα εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ τὰ ἔχουν φυλακτὰ, ἐμποδιςικὰ ἀσθενείας, καὶ βασκανίας ὀφθαλμῶν· μὲ τούτους συναριθμοῦνται καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἱερεῖς, ὁποῦ γράφουν φυλακτὰ, διὰ νὰ περάση ἡ θέρμη, ἢ ἄλλη ἀσθένεια· ὁμοίως καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ πτύουν εἰς τὸν κόλπον τους, τάχα διὰ νὰ ἐμποδίσουν μὲ τὸ πτύσμα τὴν βασκανίαν.

Τί εἶναι οἱ κλήδονες.

ΙΑ'. Εἶδος εἶναι οἱ κλήδονες, οἵτινες εἶναι μία παρατήρησις τῶν μελλόντων διὰ λόγων καὶ κλήσεων, ἀπὸ τοῦ κλῶ, τὸ καλῶ, ὡς λέγει ὁ Θεοδώρητος· (Σελ. 19. 31. τοῦ β'. Τόμου τῆς Ὀκτατεύχου.) οἱ ὁποῖοι ἕως τῆς σήμερον γίνονται εἰς πολλοὺς τόπους, καὶ μάλιςα εἰς τὰ νησία, κατὰ τὸ γεννέσιον τοῦ Προδρόμου, διὰ μέσου τῶν ὁποίων προμαντεύουσι τὴν τύχην, καὶ μοῖραν καὶ ῥοιζικὸν κάθε ἀνδρὸς, ἢ γυναικός· εἰς τοὺς κλήδονας συναριθμοῦνται καὶ ἡ πυρκαϊαῖς, ὁποῦ ἀνάπτουν τινὲς ἔμπροσθεν εἰς τὰ ἐργαςήριά των, καὶ τὰς περνοῦν, τόσον εἰς τὰς πρωτομηνίας, ὅσον καὶ εἰς τὸ γεννέσιον τοῦ Προδρόμου· ὁμοίως καὶ οἱ ἐγγαςρίμυθοι, οἱ ἀπὸ κοιλίας φωνοῦντες, καὶ λέγοντες μύθους καὶ μαντείας, οἵτινες καὶ ἐντερομάντεις λέγονται· ὡσαύτως καὶ οἱ γνῶςαι, οἵτινες διὰ τῆς ἀνατομῆς τῶν σπλάγχνων τῶν ζώων, μαντεύονται ἀφ' οὗ καὶ ἡπατοσκοπία ὠνομάσθη· ὁμοίως καὶ ἡ κακογραίαις ἐκείναις, ὁποῦ μαντεύουν μὲ κριθάρι, ἢ μὲ κουκκία, ἢ χύνουν κάρβουνα, ἢ χασμουριῶνται, ἢ φυσοῦν, ἢ κρυφομιλοῦν, ἢ ἄλλα ὅμοια κάμνουν.

Τί εἶναι τὸ ιβ'. εἶδος τῆς μαγείας.

ΙΒ'. Εἶδος μαγείας εἶναι, τὸ νὰ περνοῦν τινὲς τὰ ἀσθενῆ παιδία των ἀπὸ κουλούρας, τάχα διὰ νὰ γένουν δυνατά· τὸ νὰ βάνουν οἱ βοσκοὶ κόκκαλον μικρὸν εἰς τὸ ποδάρι τῶν προβάτων, καὶ τράγων, διὰ νὰ αὐξήση τὸ ποίμνιόν τους· τὸ νὰ κάμνουν μαγικὰ οἱ ψαράδες εἰς τὴν θάλασσαν, διὰ νὰ μαζεύωνται τὰ ὀψάρια νὰ τὰ πιάνουν· τὸ νὰ πηγαίνουν τινὲς εἰς τοὺς μάγους νὰ ζητοῦν βοήθειαν, διὰ νὰ νικήσουν εἰς τὴν κρίσιν, ὁποῦ ἔχουσι μὲ ἄλλον· τὸ νὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἁρπάζωνται εἰς τὸν ἀέρα τινὲς ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, καὶ μάλιστα αἱ κακογραῖαι, καὶ νὰ πηγαίνουν ἀπὸ τόπον εἰς τόπον, καὶ ἐκεῖ, ἢ νὰ πνίγουν βρέφη, ἢ ἄλλα κακὰ νὰ κάμνουν, ὡσὰν ὁ Ἡλιόδωρος ὁ μάγος, καὶ ὁ ἐν τῇ Πάτμῳ Κύνωψ, καὶ ὁ Σίμων· τὸ νὰ πέρνουν μερικοὶ ἱερεῖς κηρία πίσσινα, καὶ νὰ πηγαίνουν μέσα εἰς βουνὰ, καὶ λαγκάδια, καὶ ἐκεῖ νὰ τὰ ἀνάπτουν, καὶ φορένοντες ἀνάστροφα τὰ ἱερά των νὰ διαβάζουν τὴν Σολομονικὴν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν διαβολικὴν, καὶ οὕτω νὰ κάμνουν νὰ ἀποθαίνουν οἱ ἐχθροί των, ἢ νὰ ψοφοῦν τὰ ζῶα των, καθὼς ἕνα τοιοῦτον γίνεται εἰς τὴν Κρήτην, καὶ Κύπρον.

Ὅτι εἶδος μαγείας εἶναι τὰ βαστάσματα τῶν ἁγίων εἰκόνων.

ΙΓʹ. Εἶδος μαντείας, καὶ μαγείας εἶναι τὸ νὰ βαστάζουν τινὲς κοσμικοὶ Χριστιανοὶ, τὰς ἱερὰς εἰκόνας τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ, καὶ ἄλλων Ἁγίων εἰς τοὺς ὤμους των, ἐν τῷ καιρῷ τῶν πανηγύρεων αὐτῶν, καὶ νὰ τρέχουν ὡσὰν τρελοὶ, καὶ δαιμονισμένοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μέσα εἰς βουνὰ, καὶ λαγκάδια, καὶ νὰ κτυποῦν πότε εἰς ἕνα μέρος, καὶ πότε εἰς ἄλλο μὲ τὰς Ἁγίας Εἰκόνας, περιῤῥεόμενοι ἀπὸ τὸν ἱδρῶτα τάχα διὰ τὸ βάρος τῶν Ἁγίων Εἰκόνων, καὶ προμαντεύοντες κάποιά τινα, καὶ φανερόνοντες ἐκεῖνα ὁποῦ τινὲς ἔχασαν, καὶ ἄλλα ὅμοια.

Αὐτὰ μὲν εἶναι τὰ κυριώτερα καὶ καθολικώτερα εἴδη τῆς μαγείας· εἶναι δὲ καὶ ἄλλα πάμπολλα· ἀλλὰ εἰς τοῦτα ἠμποροῦν νὰ ἀναφέρωνται· καθὼς τὰ περισσότερα εἴδη ἐκ τούτων, τόσον ἡ θεία Γραφὴ, ὅσον καὶ διάφοροι κανόνες τῶν ἱερῶν Συνόδων, καὶ τῶν θείων Πατέρων, περιλαμβάνουσι, καὶ μάλιστα ὁ ξά. καὶ ξέ. κανὼν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ςʹ. Συνόδου· καιρὸς δὲ εἶναι νὰ εἰποῦμεν τώρα, ὅτι ὅλα αὐτὰ τὰ εἴδη τῶν μαγικῶν, εἶναι τελείως ἐμποδισμένον νὰ τὰ κάμνουσιν οἱ Χριστιανοί· διὰ τί, ἂν ἡ θεία Γραφὴ ἐμποδίζῃ νὰ μὴ μεταχειρίζωνται ταῦτα οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Ἑβραῖοι ὁποῦ ἦτον ἀρχάριοι, καὶ ὡσὰν νήπια ὑποκάτω εἰς τὴν σκιὰν τοῦ Νόμου, πόσῳ μᾶλλον ἐμποδίζει τοὺς Χριστιανοὺς νὰ μὴ ἐνεργοῦν τὰ τοιαῦτα; τοὺς Χριστιανοὺς, ὁποῦ εἶναι τέκνα τῆς ἀληθείας, καὶ χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου; ὁποῦ ἔφθασαν εἰς ἄνδρα τέλειον, καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον.

Διὰ τί ὁ Θεὸς ἐμποδίζει τὰ μαγικά.

Ὁ μὲν γὰρ Θεὸς προστάζει εἰς τὸ Δευτερονόμιον νὰ μὴ εὑρεθῇ τινὰς ἀνάμεσα εἰς τοὺς Ἑβραίους, ὁποῦ νὰ μεταχειρίζωνται μαντείας, ἢ κλήδονας, ἢ νὰ παρατηρῇ τῶν πουλίων τὰς φωνὰς, ἢ πετάσματα, οὐδὲ νὰ περνᾷ ἐπάνω ἀπὸ τὴν φωτίαν τὰ παιδία του, νομίζωντας τάχα νὰ τὰ καθαρίσῃ μὲ τὴν φωτίαν, ἢ ἄλλα τοιαῦτα νὰ κάμνῃ· « οὐχ εὑρεθήσεται ἐν » σοὶ περικαθέρων τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν θυ» γατέρα αὐτοῦ ἐν πυρὶ· μαντευόμενος μαντεί» αν, κληδονιζόμενος, καὶ οἰωνιζόμενος· φαρμα» κὸς ἐπαείδων ἐπαοιδὴν· ἐγγαστρίμυθος, καὶ τε» ρατοσκόπος ἐπερωτῶν τοὺς νεκρούς· (Δευ. ιή. 10.) εἰς δὲ τὸ Λευϊτικὸν προστάζει τὰ αὐτὰ, καὶ προσθέττει, ὄχι μόνον νὰ μὴ κάμνῃ τινὰς τὰ τοιαῦτα μαγικὰ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ πηγαίνῃ κοντὰ εἰς ἐκείνους, ὁποῦ τὰ κάμνουν διὰ νὰ μὴ μολυνθῇ ἀπὸ αὐτούς· « οὐκ οἰωνιεῖσθε, » οὐδὲ ὀρνιθοσκοπήσεσθε· (Λευϊτικ. ιθʹ. 26.) καὶ πάλιν « οὐκ ἐπακολουθήσετε ἐγγαστριμύ» θοις, καὶ τοῖς ἐπαοιδοῖς οὐ προσκολληθήσε» σθε, ἐκμιανθῆναι ἐν αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ » Θεὸς ἡμῶν. (αὐτόθ. 31.) διὰ τί δὲ ταῦτα ἐμποδίζει; ά. διὰ τί εἶναι σιχαμερὰ καὶ ἀκάθαρτα ἔμπροσθεν εἰς τὸν Θεὸν, καὶ αὐτὰ, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τὰ μεταχειρίζονται· καὶ διὰ αὐτὰ θέλει τοὺς ἐξολοθρεύσει ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· οὕτω γὰρ ἀκολούθως λέγει ὁ ἴδιος Θεός· « ἔστι γὰρ βδέλυγμα Κυρίῳ τῷ Θεῷ » σου πᾶς ποιῶν ταῦτα· ἕνεκεν γὰρ τῶν βδελυγ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» μάτων τούτων· Κύριος ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου. (Δεύτερ. ιή. 12.) β'. διὰ τὶ ὅλα αὐτὰ τὰ εἴδη τῶν μαγικῶν, προξενοῦσι τόσον εἰς τὴν ψυχὴν ἐκείνου, ὁποῦ τὰ μεταχειρίζεται, ὅσον καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ἐκείνου, ὁποῦ πηγαίνει ζητῶντας αὐτὰ ἀπὸ τοὺς μάγους, μεγαλωτάτην καὶ θανάσιμον ἁμαρτίαν· καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Προφήτης Σαμουὴλ, ἐλέγχωντας τὸν Βασιλέα Σαοὺλ, διὰ τὶ δὲν ἐθανάτωσε τὸν Βασιλέα τῶν Ἀμαληκιτῶν, λέγων· « ἁμαρτία » οἰώνισμά ἐςιν· (ά. Βασιλ. ιέ. 23.) γ' διὰ τὶ οὔτε οἱ τὰ μαγικὰ, καὶ γητεύματα, καὶ παρατηρήματα τῶν πουλίων ποιοῦτες, ἠμποροῦν νὰ δώσουν κἀμμίαν ὠφέλειαν εἰς τοὺς μαγευομένους, καὶ γητευομένους, οὔτε οἱ γητευόμενοι, καὶ τὰ ἄλλα μαγικὰ ποιοῦντες, λαμβάνουν κἀνένα ὄφελος, ἀλλὰ ματαίως καὶ τὰ δύω μέρη κοπιάζουσι· καθὼς λέγει ὁ Προφήτης Ἰεζεκιὴλ· » οὐχὶ ὅρασιν ψευδῆ ἑωράκατε; καὶ μαντείας ματαίως εἰρήκατε; (Ἰεζ. ιγ'. 7.) καὶ ὁ Σοφὸς Σειράχ· « μαντεῖαι, καὶ οἰωνισμοὶ, καὶ ἐνύπνια, » μάταιά ἐςιν. (Σειρ. λδ'. 5.) Καὶ δ'. διὰ τὶ τὰ μαγικὰ ὁδηγοῦσι τόσον ἐκείνους, ὁποῦ τὰ μεταχειρίζονται, ὅσον καὶ ἐκείνους ὁποῦ τὰ ζητοῦν, εἰς τὴν λατρείαν, καὶ προσκύνησιν τῶν εἰδώλων, καὶ τῶν δαιμόνων.

Διὰ τοῦτο ὅλοι κοινῶς οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι, ἀκολουθοῦντες εἰς τὴν παλαιὰν Γραφὴν, ὡς ἐντολὴν καὶ νομοθεσίαν δίδουν εἰς ὅλους τοὺς Χριςιανοὺς, προςάζοντες αὐτοὺς νὰ μὴ μεταχειρίζωνται μαγικὰ, ἢ φαρμακείας, ἢ οἰωνισμοὺς, ἢ ἄλλα παρόμοια, καὶ λέγοντες· » οὐ μαγεύσεις, » οὐ φαρμακεύσεις (Διαταγ. βιβλ. ζ'. Κεφαλ. γ'.) Καὶ πάλιν » μὴ γίνου οἰωνοσκόπος, ὅτι ὁδηγεῖ » πρὸς εἰδωλολατρεῖαν.... οὐκ ἔσῃ ἐπᾴδων, ἢ πε» ρικαθαίρων τὸν υἱόν σου· οὐ κληδονιεῖς· οὐδὲ οἰ» ωνισθήσῃ, οὐδὲ ὀρνεοσκοπήσῃς, οὐδὲ μαθήσῃ » μαθήματα πονηρά· ταῦτα γὰρ ἅπαντα, καὶ » ὁ νόμος ἀπεῖπε· (Αὐτόθ. Κεφ. ς'.) Καὶ πάλιν » φεύγετε... τὰς ἑλληνικὰς πομπὰς, ἐπα» οιδὰς, κληδόνας, μαντείας, καθαρισμοὺς, » οἰωνισμοὺς, ὀρνιθοσκοπίας, νεκρομαντείας, » ἐπιφωνήσεις· (Διαταγ. βιβλ. β'. Κεφ. ξβ'.) Ἀλλὰ τί ἀναφέρω ἐγὼ Θεὸν, καὶ Προφήτας, καὶ Ἀποςόλους, ἐμποδίζοντας τὰς μαντείας; καὶ δὲν λέγω ἕνα ἄλλο μεγαλήτερον, πρὸς ἐντροπὴν τῶν Χριςιανῶν; τὰς μαντείας Χριςιανοὶ, ἐμποδίζει νὰ μὴ γίνωνται, ὄχι Θεὸς, ὄχι Προφήτης, ὄχι Ἀπόςολος, ἀλλὰ ἕνας Ἐθνικὸς, καὶ ἄπιςος ἄνθρωπος, καὶ ὄχι ἁπλῶς ἄνθρωπος, ἀλλὰ μάλιςα, καὶ μάγος, καὶ οἰωνιςής. Ποῖος εἶναι αὐτός; ὁ Μάντις ἐκεῖνος Βαλαὰμ, ὁ υἱὸς τοῦ Βεώρ· οὗτος γὰρ καλεσθεὶς ἀπὸ τὸν Βαλὰκ τὸν Βασιλέα τῶν Μωαβιτῶν, διὰ νὰ καταρασθῇ, καὶ νὰ κάμῃ κἀμμίαν μαντείαν ἐναντίον τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, εἶπε ταῦτα· » οὐκ » ἔςιν οἰωνισμὸς ἐν Ἰακὼβ, οὐδὲ μαντεία ἐν Ἰσραήλ. (Ἀριθμ. κγ'. 23.) ὢ τῶν παραδόξων πραγμάτων! ὁ μάντις λέγει πῶς δὲν πρέπει νὰ γίνωνται μαντείαις· ὁ οἰωνιςὴς, ἀποφαίνεται πῶς δὲν πρέπει νὰ ἐνεργοῦνται οἰωνισμοί· εἰς ποίους; εἰς τὸ γένος τοῦ Ἰακὼβ, εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ, τὸν ἀρχάριον, τὸν ἀτελῆ, τὸν νηπιόφρονα· » οὐκ ἔςιν οἰωνισμὸς ἐν Ἰακὼβ, οὐδὲ « μαντεία ἐν Ἰσραήλ· » ὢ καταισχύνη μεγάλη! ὢ ἀνυπόφορος ἐντροπὴ τῶν τωρινῶν Χριςιανῶν!

Ποῦ εἶσθαι λοιπὸν τώρα ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ μεταχειρίζεσθε ἀδιάντροπα τὰς μαγείας, καὶ γοητείας; ποῦ εἶσθε ἐσεῖς ὁποῦ, ὅταν ἔχετε ἀσθένειαν, ἢ ἄλλην χρείαν, καὶ ἀνάγκην, τρέχετε εἰς τοὺς Ἑβραίους, καὶ Ἄραβας, καὶ Αἰγυπτίους, Ὀθωμανοὺς, καὶ ἀλλοπίςους, καὶ ζητεῖτε ἀπὸ αὐτοὺς νὰ σᾶς γητεύσουν, καὶ νὰ σᾶς δώσουν φυλακτήρια; φύγετε, κρυφθῆτε, καὶ σκεπάσατε τὸ πρόσωπόν σας ἀπὸ τὴν ἐντροπὴν, καὶ καθ' ἕνας ἀπὸ λόγουσας, ἂν ἔχῃ αἴσθησιν, ἂς εἰπῇ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβίδ· » ἡ αἰ» σχύνη τοῦ προσώπου μου ἐκάλυψέ με. (ψαλ. μγ'. 17.) διὰ τί; διὰ τὶ σᾶς ὀνειδίζει, καὶ σᾶς καταλαλεῖ, ἕνας μάντις, ἕνας ἐθνικὸς, ἕνας ἀ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σεβὴς Βαλαάμ· » ἀπὸ φωνῆς ὀνειδίζοντος, καὶ » καταλαλοῦντος. (αὐτόθ.) ὅθεν φοβηθῆτε τὸν Θεὸν, ὁποῦ μὲ τόσας προςαγὰς σᾶς ἐμποδίζει, νὰ μὴ μεταχειρίζεσθε μαγικὰ, καὶ γητεύματα, καὶ τὸν τόσον μεγάλον φοβερισμὸν, ὁποῦ σᾶς κάμνει νὰ σᾶς ἐξολοθρεύσῃ ἐὰν δὲν παύσετε ἀπὸ αὐτά· φοβηθῆτε τοὺς θείους Προφήτας, ὁποῦ παρομοίως καὶ αὐτοὶ σᾶς ἐμποδίζουν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα ἁμαρτωλὰ, καὶ μάταια ἔργα· φοβηθῆτε τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Ἀποςόλους, ὁποῦ ὅλοι κοινῶς σᾶς παραγγέλουν, νὰ μὴ κάμνετε κλήδονας, καὶ μαντείας, μηδὲ νὰ παρατηρατηρῆτε τὰς φωνὰς, καὶ πετάσματα τῶν πουλίων· μὰ ἂν δὲν φοβηθῆτε τὸν Θεὸν, οὔτε τοὺς Προφήτας του, οὔτε τοὺς Ἀποςόλους, κἂν ἐντραπῆτε, καὶ αἰσχυνθῆτε τὸν Ἐθνικὸν, καὶ ἀλλόπιςον Βαλαὰμ, ὁποῦ σᾶς ἐμποδίζει νὰ μὴ ἐνεργῆτε τὰ μαγικὰ, οὐδὲ νὰ πιςεύετε εἰς αὐτά· Διὰ τί, καθὼς οἱ Νινευῖται ὁποῦ ἤκουσαν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωνᾶ καὶ ἐμετανόησαν, ἔχουν νὰ κατακρίνουν τοὺς ἀμετανοήτους ἁμαρτωλοὺς, ὁποῦ ἀκούουν καθ' ἡμέραν τὸν Χριςὸν, καὶ δὲν μετανοοῦν· καὶ καθὼς ἡ Σαββὰ ἡ Βασίλισσα, ὁποῦ ἦλθεν ἀπὸ τὴν Ἀραβίαν, διὰ νὰ ἀκούσῃ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος, ἔχει νὰ κατακρίνῃ ἐκείνους, ὁποῦ καταφρονοῦν καὶ δὲν θέλουν νὰ ἀκούσουν τὴν οὐράνιον σοφίαν, ὁποῦ μᾶς ἐδίδαξεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὡς εἶπεν ὁ Κύριος· » Ἄνδρες Νινευῖται ἀναςήσονται ἐν τῇ κρίσει » μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν » αὐτήν· ὅτι μετανόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, » καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε· Βασίλισσα Νότου ἐ» γερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύ» της, καὶ κατακρινεῖ αὐτὴν, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν » περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολο» μῶντος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶντος ὧδε· (Ματθ. ιβ'. 41.) καθὼς λέγω οἱ Νινευῖται, καὶ Σαββὰ, ἔτσι καὶ ὁ μάντις αὐτὸς Βαλαὰμ, θέλει ἀναςηθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, διὰ νὰ κατακρίνῃ τοὺς Χριςιανοὺς, ὁποῦ μεταχειρίζονται τὰ μαγικὰ, εἰς τοὺς ὁποίους, αὐτὰ κἀνένα τόπον, καὶ δύναμιν δὲν ἔχουν ἀφ' οὗ ἦλθεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος, καὶ ἀφ' οὗ αὐτοὶ ἐπίςευσαν εἰς αὐτόν· « οὐκ ἔςιν οἰω» νισμὸς ἐν Ἰακὼβ, οὐδὲ μαντεία ἐν Ἰσραήλ· » διὰ τί; ὅτι φησὶ Κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ (Ἀριθ. κγ'. 21.)

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ ἔταξαν εἰς τὸ ἅγιον Βάπτισμα νὰ ἀποτάσσωνται τὸν Σατανᾶν καὶ τὰ ἔργα του. — Ποία εἶναι ἡ λατρεία τοῦ Σατανᾶ. — Ποία εἶναι ἡ πομπὴ τοῦ Σατανᾶ.

Στοχασθῆτε ἀδελφοὶ Χριςιανοὶ, ὅτι ἐσεῖς ὅταν ἐλάβετε τὸ Ἅγιον Βάπτισμα, σᾶς ἐρώτησε πρότερον ὁ ἱερεὺς, μᾶλλον δὲ διὰ τοῦ ἱερέως σᾶς ἐρώτησεν ὁ Χριςὸς, καὶ σᾶς εἶπεν, ἀνίσως καὶ ἀποτάσσεσθε τὸν Σατανᾶν, καὶ ὅλα τὰ ἔργα, και τὴν λατρείαν, καὶ τὴν πομπήν του, καὶ καθὼς οἱ ἄνθρωποι ὅταν θέλουν νὰ ἀγοράσουν κἀνένα δοῦλον, τὸν ἐρωτοῦν πρότερον, ἂν θέλῃ νὰ τοὺς δουλεύῃ, καὶ ἔπειτα τὸν ἀγοράζουν· ἔτσι καὶ ὁ Χριςὸς, ἐρώτησεν ἐσᾶς τοὺς Χριςιανοὺς πρὶν νὰ βαπτισθῆτε, ἂν ἀποςρέφεσθε τὸν σκληρὸν ἐκεῖνον, καὶ ἀπάνθρωπον τύραννον Σατανᾶν, καὶ ὅλα τὰ ἔργα, καὶ τὴν λατρείαν του· » Ἀποτάσσῃ τῷ Σατανᾷ, καὶ πᾶσι τοῖς » ἔργοις αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ, » καὶ πάσῃ τῇ πομπῇ αὐτοῦ; καὶ ὁ καθένας ἀπὸ ἐσᾶς ἀπεκρίθη διὰ μέσου τοῦ ἀναδόχου του, καὶ εἶπεν, ὅτι ἀποτάσσεται, καὶ μισεῖ, καὶ ἀποςρέφεται, ὄχι μόνον τὸν Σατανᾶν, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἔργα, καὶ τὴν λατρείαν, καὶ πομπήν του· » Ἀποτάσσομαι· ποία δὲ εἶναι ἡ λατρεία τοῦ Σατανᾶ; ἀποκρίνεται ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος, καὶ λέγει ὅτι εἶναι ἡ μαντείαις, τὰ γητεύματα, ἡ φαρμακείαις, τὰ φυλακτάρια, οἱ κλήδονες, ἡ ἐπαοιδίαις, ἡ νεκρομαντείαις, ἡ οἰωνοσκοπίαις, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα εἴδη τῶν μαγικῶν, ὁποῦ ἀπηριθμήσαμεν πρότερον· ταῦτα εἶναι τὰ μυςήρια τοῦ Διαβόλου, καὶ ἡ μιαραῖς, καὶ ἀκάθαρταις τελεταῖς, μὲ τὰς ὁποίας ἐλατρεύετο πρότερον ὡσὰν Θεὸς, ἀπὸ τοὺς Ἕλλη-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νας, καὶ εἰδωλολάτρας, καὶ τώρα φεῦ! λατρεύεται καὶ προσκυνεῖται, ἀπὸ ἐκείνους τοὺς Χριστιανούς, ὁποῦ τὰ μαγικὰ ταῦτα μεταχειρίζονται. Ποία δὲ εἶναι καὶ ἡ πομπὴ τοῦ Σατανᾶ; ἀποκρίνεται ὁ θεῖος Χρυσόστομος καὶ λέγει, πῶς εἶναι, ὄχι μόνον τὰ θέατρα, καὶ τρεξίματα τῶν ἀλόγων, καὶ κάθε ἁμαρτία· ἀλλὰ πῶς εἶναι ἀκόμη, καὶ οἱ κλήδονες, καὶ τὰ συναπαντήματα, καὶ ἡ παρατήρησις τῶν ἡμερῶν, καὶ αἱ ἄλλαι μαντεῖαι· « πομ- » πὴ δὲ σατανική ἐστι, θέατρα, καὶ ἱπποδρομίαι, » καὶ πᾶσα ἁμαρτία, καὶ παρατήρησις ἡμερῶν, » καὶ κλήδονες, καὶ σύμβολα. (Ἀνδριάντ. κά.) οὗτος λοιπὸν ὁ λόγος, καὶ ἡ ἀπόκρισις ὁποῦ ἐδώκατε ὅταν ἐβαπτίζεσθε; ἤγουν τὸ » Ἀπο- » τάσσομαι τῷ Σατανᾷ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις » αὐτοῦ, καὶ πᾶσι τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ, καὶ πά- » σῃ τῇ πομπῇ αὐτοῦ· αὐτὸς λέγω, ὁ λόγος, εἶναι μία ὑπόσχεσις, καὶ συμφωνία ὁποῦ ἐδώκετε, ἀδελφοί, διὰ νὰ ἀποστραφῆτε μὲν τὸν Σατανᾶν, καὶ τὰ ἔργα, καὶ τὴν λατρείαν, καὶ τὴν πομπήν του, νὰ ἀγαπήσετε δὲ, τὸν Χριστὸν, καὶ νὰ δουλεύετε αὐτὸν, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος· » αὕτη ἡ φωνὴ, συνθήκη » πρὸς τὸν Δεσπότην ἐστι· καὶ καθάπερ ἡμεῖς » οἰκέτας ἀγοράζοντες, αὐτοὺς τοὺς πωλουμέ- » νους πρότερον ἐρωτῶμεν, εἰ βούλονται ἡμῖν » δουλεῦσαι· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ποιεῖ, ἐπειδὴ « μέλλει σε εἰς δουλείαν λαμβάνειν, πρότερον ἐ- » ρωτᾷ, εἰ βούλει τὸν τύραννον ἐκεῖνον ἀφεῖ- » ναι, τὸν ὠμὸν, καὶ ἀπηνῆ· καὶ συνθήκας δέ- » χεται παρὰ σοῦ· οὐ γὰρ καταναγκασμένη ἡ » Δεσποτεία αὐτοῦ ἐστι. (Ἀνδριάν. κά.)

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἐνθυμοῦνται πάντοτε τὰς ὑποσχέσεις ὁποῦ ἔκαμαν εἰς τὸν Χριστὸν ὅταν ἐβαπτίσθησαν, καὶ μάλιστα τὸ, ἀποτάσσομαι τῷ Σατανᾷ καὶ πάσῃ τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ.

Τὸ λοιπὸν ἐπειδὴ καὶ τοιαύτην συμφωνίαν καὶ ὑπόσχεσιν ἐδώκατε εἰς τὸν Χριστὸν, νὰ ἀποστραφῆτε τὸν Σατανᾶν, καὶ τὴν λατρείαν του, πῶς τώρα παραβαίνετε τὴν ὑπόσχεσιν ταύτην, καὶ συμφωνίαν σας; πῶς τώρα ἀφίνετε τὸν Χριστὸν, εἰς τὸν ὁποῖον ἐτάξετε διὰ νὰ δουλεύετε, καὶ μὲ ὅλην σας τὴν ψυχὴν νὰ λατρεύετε, καὶ πηγαίνετε εἰς τοὺς μάγους, καὶ μάγισσας; ταυτὸν εἰπεῖν, πηγαίνετε εἰς τὸν Διάβολον, καὶ λατρεύετε τοῦτον μὲ τὰς διαφόρους μαντείας, καὶ τὰ γητεύματα; δὲν ἠξεύρετε ταλαίπωροι πῶς αὐτὴν τὴν ὑπόσχεσιν ὁποῦ ἐδώκετε, ἔχετε νὰ τὴν ζητηθῆτε χρεωστικῶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως; δὲν ἠξεύρετε πῶς τὴν συμφωνίαν ταύτην, πρέπει νὰ τὴν φυλάττετε ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ, διὰ νὰ τὴν δόσετε ὡσὰν μίαν παρακαθήκην ὁλόκληρον εἰς τὸν φοβερὸν κριτήν; δὲν ἠξεύρετε πῶς αὐτὸν τὸν λόγον ὁποῦ τότε ἀπεκρίθητε, ἤγουν τό· « ἀποτάσσομαί σοι Σατανᾶ, καὶ πάσῃ τῇ » λατρείᾳ σου, καὶ τῇ πομπῇ σου, πρέπει νὰ » τὸν μελετᾶτε, καὶ νὰ τὸν ἔχετε πάντοτε εἰς » τὸ στόμα, διὰ νὰ μὴ τὸν ἀλησμονήσετε; οὕ- » τω γὰρ σᾶς παραγγέλλει ὁ Χρυσοῤῥήμων » » τοῦτο τοίνυν λέγωμεν· ἀποτάσσομαί σοι Σατα- » νᾶ, ὡς ἐκεῖ μέλλοντες κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκεί- » νην ταύτην ἀπαιτεῖσθαι τὴν φωνήν· καὶ φυ- » λάξωμεν αὐτὴν, ἵνα σῶαν τὴν παρακαταθή- » κην ταύτην ἀποδῶμεν τότε. (Ἀνδρ. κά.)

Διὰ τὶ, ἐὰν πάντοτε μελετᾶτε τὸν λόγον τοῦτον, καὶ ἔχετε αὐτὸν εἰς τὴν ἐνθύμησιν, καὶ εἰς τὸ στόμα σας, αὐτὸς ὁ λόγος θέλει γένῃ χαλινάρι, καὶ ἕνα μεγάλον ἐμπόδιον, διὰ νὰ σᾶς ἐμποδίζῃ ἀπὸ τὸ νὰ μεταχειρίζεσθε κάθε εἶδος μαγείας· αὐτὸς ὁ λόγος θέλει σᾶς ἐμποδίζει ὅταν ἀσθενήσετε, νὰ μὴ πηγαίνετε, οὔτε νὰ προσκαλῆτε μάγους, καὶ μάγισσας, διὰ νὰ σᾶς γητεύσουν, ἢ νὰ σᾶς χύσουν κάρβουνα, ἢ νὰ σᾶς δέσουν εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ εἰς τὸν τράχηλον, καὶ εἰς τὰς χεῖρας φυλακτάρια, καὶ πέταλα· αὐτὸς ὁ λόγος συνεχῶς μελετώμενος, δὲν θέλει σᾶς ἀφήσει νὰ πηγαίνετε εἰς μάγους, καὶ Ἄραβας, καὶ Αἰθίοπας, διὰ νὰ ζητῆτε νὰ σᾶς φανερώσουν ἐκεῖνοι μὲ τὰς μα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

γείας των, ἢ θησαυροὺς κεκρυμμένους εἰς τὴν γῆν, ἢ ἄσπρα ὁποῦ ἐχάσετε, ἢ ἄλλα πράγματα ἀπόκρυφα· αὐτὸς ὁ λόγος θέλει σᾶς γένῃ ἅρμα δυνατὸν, καὶ ῥάβδος σιδηρᾶ, διὰ νὰ μὴ φοβῆσθε ὅταν εὐγαίνετε ἔξω ἀπὸ τὸν οἶκόν σας, συναπαντήματα καλὰ, καὶ κακὰ τῶν ἀνθρώπων, οὔτε ἐρωτήματα, οὔτε πουλίων φωνὰς, καὶ πετάσματα· τί λέγω; αὐτὸς ὁ λόγος συντροφευμένος ὁμοῦ μὲ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, θέλει γένῃ πύργος ἀκαταμάχητος εἰς ἐσᾶς, διὰ νὰ μὴ φοβῆσθε οὔτε αὐτὸν τὸν ἴδιον Διάβολον, μὲ ὅλην του τὴν παράταξιν, καὶ τὸ ςράτευμα, μόνον μὴ παύετε ἀπὸ τοῦ νὰ μελετᾶτε τὸν λόγον τοῦτον, καὶ μέσα εἰς τὸν οἶκόν σας, καὶ ἔξω τοῦ οἴκου σας, καὶ τὸ πρωῒ, καὶ τὸ βράδυ, καὶ πάντοτε, καὶ πανταχοῦ· μάλιςα δὲ ὅταν ἔχετε νὰ εὔγετε ἔξω ἀπὸ τὸ ὁσπῆτί σας, χωρὶς αὐτὸν τὸν λόγον νὰ μὴν εὐγαίνεται· ἔτσι σᾶς παραγγέλλει νὰ κάμνετε ἡ χρυσῆ, καὶ εὔλαλος γλῶσσα τοῦ Ἰωάννου. » Διὰ δὴ ταῦτα, » παρακαλῶ τῆς ἀπάτης καθαρεύειν ταύτης, » καὶ καθάπερ βακτηρίαν ἔχειν τὸ ῥῆμα τοῦτο, » καὶ ὥσπερ χωρὶς ὑποδημάτων, ἢ ἱματίων οὐκ » ἂν ἕλοιτό τις ὑμῶν εἰς τὴν ἀγορὰν κατιέναι· » οὕτω χωρὶς τοῦ ῥήματος τούτου, μηδέποτε εἰς » τὴν ἀγορὰν ἐμβάλλῃς ἀλλ' ὅταν μέλλῃς ὑ» περβαίνειν τὰ πρόθυρα τοῦ πυλῶνος, τοῦτο » φθέγξαι τὸ ῥῆμα πρότερον· ἀποτάσσομαί σοι » Σατανᾶ, καὶ τῇ πομπῇ σου, καὶ τῇ λατρείᾳ » σου, καὶ συντάσσομαί σοι Χριςέ· καὶ μηδέ» ποτε χωρὶς τῆς φωνῆς ταύτης ἐξέλθῃς· τοῦτο » σοι βακτηρία ἔςαι· τοῦτο ὅπλον· τοῦτο πῦρ» γος ἄμαχος· καὶ μετὰ τοῦ ῥήματος τούτου, » καὶ τὸν ςαυρὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου διατύπωσον· » οὕτω γὰρ οὐ μόνον ἄνθρωπος ἀπαντῶν· ἀλλ' » οὐδὲ αὐτὸς ὁ διάβολος βλάψαι τι δυνήσεται, » μετὰ τούτων σε ὁρῶν τῶν ὅπλων πανταχοῦ » φαινόμενον. (Ἀνδρειάν. κά.)

Διὰ τί οἱ Χριςιανοὶ ἔπεσαν εἰς τὰ μαγικά.

Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ὅλη ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν ἔπεσαν οἱ Χριςιανοὶ τὴν σήμερον, εἰς ὅλα τὰ κακὰ ἔργα τοῦ Διαβόλου, καὶ μάλιςα εἰς τὰς διαφόρους μαγείας, εἶναι, διὰ τὶ δὲν μελετοῦν τὰς πρώτας ἐκείνας ὑποσχέσεις, καὶ συμφωνίας ὁποῦ ἔδωκαν εἰς τὸν Χριςὸν, ὅταν ἐβαπτίσθησαν· ἀλλὰ ἀλησμόνησαν αὐτὰς, καὶ τελείως τὰς ἐξήλειψαν ἀπὸ τὴν ἐνθύμησιν, καὶ καρδίαν τους· ὅθεν ἠκολούθησαν εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνα τὰ φοβερὰ λόγια ὁποῦ εἶπεν ὁ Κύριος· ἤγουν πῶς ὅταν τὸ ἀκάθαρτον Δαιμόνιον εὔγῃ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον, πηγαίνει εἰς ἀνύδρους τόπους ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ δὲν εὑρίσκει· εἶτα γυρίζει πάλιν εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ἀπὸ τὸν ὁποῖον εὐγῆκε, καὶ ἐπειδὴ εὑρίσκει τὴν καρδίαν του ἀργὴν, σαρωμένην, καὶ ἕτοιμον, πέρνει μαζί του ἀκόμη ἄλλα ἑπτὰ πονηρότερα Δαιμόνια, καὶ ἐμβαίνει ἐκεῖ μέσα, καὶ κατοικεῖ, καὶ γίνονται τὰ ὑςερινὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χειρότερα ἀπὸ τὰ πρῶτα· » ὅταν τὸ » ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, » διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυ» σιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει· τότε λέγει, ἐπιςρέψω » εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὸν εὑρί» σκει σχολάζοντα σεσαρωμένον καὶ κεκοσμη» μένον· τότε πορεύεται, καὶ παραλαμβάνει » μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρό» τερα ἑαυτοῦ· καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ, » καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. (Ματθ. ιβ'. 43.)

Τοῦτο τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου ἑρμηνεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν λόγον περὶ Βαπτίσματος, καὶ λέγει πῶς ἐννοεῖται διὰ τοὺς βαπτισμένους Χριςιανοὺς, οἱ ὁποῖοι διώκουσι μὲν τὸ δαιμόνιον ἀπὸ τὴν καρδίαν τους, διὰ μέσου τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ διὰ τῶν ὑποσχέσεων ὁποῦ ἔδωκαν· ἐὰν δὲ ἀφήσουν τὸν οἶκον τῆς καρδίας, καὶ τῆς ψυχῆς των, ἀργὸν, καὶ ἄδειον χωρὶς τὴν χάριν τοῦ Χριςοῦ, καὶ χωρὶς τὴν μελέτην καὶ ἐνθύμησιν τῶν ὑποσχέσεων ὁποῦ ἔκαμαν, ἐμβαίνει πάλιν τὸ δαιμόνιον, ὁ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ποῦ ἐδίωξαν, εἰς αὐτοὺς, μὲ περισσοτέραν, καὶ δυνατωτέραν ἑτοιμασίαν ἀπὸ τὸ πρῶτον, καὶ ἔτσι γίνονται τὰ ὑςερινά τους χειρότερα ἀπὸ τὰ πρῶτα· » ἐξῆλθεν ἀπὸ σοῦ τὸ ἀκάθαρτον, » καὶ ὑλικὸν πνεῦμα, διωχθὲν τῷ Βαπτίσματι· » οὐ φέρει τὸν διωγμὸν, οὐ δέχεται ἄοικον εἶ- » ναι, καὶ ἀνέσιον. . . . πάλιν ὑποςρέφει εἰς » τὸν οἶκον ὅθεν ἀνεχώρησεν· ἀναίσχυντόν ἐςι· » φιλόνεικόν ἐςι· προσβάλει πάλιν· πειρᾶται » πάλιν· ἐὰν μὲν εὕρῃ Χριςὸν εἰσοικισθέντα, καὶ » πληρώσαντα τὴν χώραν, ἣν αὐτὸς ἐκένωσεν, » ἀπεκρούσθη πάλιν· ἐὰν δὲ σεσαρωμένον, καὶ » κεκοσμημένον τὸν ἐν σοὶ τόπον εὕρῃ, κενὸν » καὶ ἄπρακτον, καὶ ἕτοιμον ἐπίσης πρὸς ὑπο- » δοχὴν, τοῦ δε, ἢ τοῦ δε τοῦ προκαταλαβόν- » τος, εἰσεπήδησεν, εἰσῳκίσθη, μετὰ πλείονος » τῆς παρασκευῆς, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα χεί- » ρονα τῶν πρώτων.

Ὅτι οἱ μάγοι καὶ μάγισσαις ἐμβάζουν τὸν Διάβολον εἰς τὴν καρδίαν τους. — Τί ἦτον τὸ Πνεῦμα τοῦ Πύθωνος.

Καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις τῶν λόγων τούτων τοῦ θείου τούτου Πατρὸς σαφεςάτη καὶ ἀναντίῤ-ῥητος· διὰ τί ποῖος δὲν ὁμολογεῖ, ὅτι ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ ἄνδρες, καὶ ὅλαις ἡ Χριςιαναῖς γυναῖκες, ὁποῦ κάμνουσι μαντείας, καὶ μαγικὰ, διώκουσι μὲν ἀπὸ τὴν καρδίαν τους τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον· ἐμβάζουν δὲ εἰς αὐτὴν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα καὶ τὸ Δαιμόνιον; Ποῖος τὸ ἀρνεῖτε, ὅτι ὅσοι εἶναι μάγοι, καὶ μάγισσαις, χωρίζονται ἀπὸ τὸν Χριςὸν, καὶ παραδίδονται εἰς τοὺς δαίμονας, καὶ ἔπειτα διὰ τῆς βοηθείας, καὶ ἐνεργείας τῶν δαιμόνων, λέγουν καὶ πράττουν τὰ σατανικὰ, καὶ περίεργα; θέλεις νὰ τὸ βεβαιωθῇς; ἀνάγνωθι τὸ ιςʹ. Κεφάλαιον τῶν πράξεων τῶν Ἁγίων Ἀποςόλων, καὶ ἐκεῖ εὑρίσκεις τὴν δούλην ἐκείνην, ὁποῦ εἶχε τὸ πνεῦμα τοῦ Πύθωνος· τί δὲ ἦτον τὸ πνεῦμα αὐτό; ἄκουσον πῶς τὸ διηγεῖται ὁ θεῖος Χρυσόςομος· εἰς τὸν Ναὸν λέγει τοῦ ψευδοθεοῦ τῶν Ἑλλήνων Ἀπόλλωνος, ἦτον μία γυναῖκα Πυθία ὀνομαζομένη, ἀπὸ τοῦ πύθομαι τὸ ἐρωτῶ, ἐπειδὴ καὶ ἐρωτᾶτο ἀπὸ ἐκείνους ὁποῦ ἐπήγαινον καὶ ἐζήτουν χρησμοὺς, καὶ μαντείας· αὐτὴ λοιπὸν ἡ γυναῖκα, ὅταν ἔμελλε νὰ μαντεύσῃ, ἐκάθητο ἐπάνω εἰς ἕνα τρίποδον σκαμνί· ἔπειτα ἄνοιγε τὰ σκέλητης, καὶ ἔμβαινε ὑποκάτωθεν πνεῦμα ἀκάθαρτον, καὶ τὴν ἐγέμοζεν ἀπὸ ἕνα δαιμονιώδη ἐκςατικὸν ἐνθουσιασμὸν, καὶ οὕτω λύουσα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς της, καὶ ἀφρὸν εὐγάνουσα ἀπὸ τὸ ςόματης, καὶ ἔξω φρενῶν γινομένη, ἐπρομάντευε καὶ ἔλεγε τοὺς χρησμούς·» λέγεται αὕτη ἡ πυθία » γυνή τις οὖσα ἐπικαθῆσθαι τῷ τριποδί ποτε » τοῦ Ἀπόλλωνος, διαιροῦσα τὰ σκέλη· εἶθ' οὕ- » τω πνεῦμα πονηρὸν κάτωθεν ἀναδιδόμενον, » καὶ διὰ τῶν γεννητικῶν αὐτῆς διαδυόμενον » μωρίων, πληροῦν τὴν γυναῖκα τῆς μανίας, » καὶ ταύτην τὰς τρίχας λύουσαν, λοιπὸν ἐκ- » βακχεύεσθαί τε, καὶ ἀφρὸν ἐκ τοῦ ςόματος » ἀφιέναι· καὶ οὕτως ἐν παροινίᾳ γενομένην, τὰ » τῆς μανίας φθέγγεσθαι ῥήματα. (Λόγ. κθʹ. εἰς τὴν αʹ. πρὸς Κορινθ.) αὐτὸ θέλωντας νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Παῦλος ἔγραφεν εἰς τοὺς Κορινθίους· » οἴδατε, ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε, πρὸς τὰ » εἴδωλα τὰ ἄφωνα, ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαγόμε- » νοι. (αʹ. Κορινθ. ιβʹ. 1.) ἀλλὰ καὶ ὁ Ἕλλην ἐκεῖνος Πλάτων, περὶ τούτου τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τῶν μάγων, καὶ μάντεων γράφων ἔλεγεν· » ὥσπερ οἱ χρησμῳδοὶ, καὶ οἱ θεομάντεις » λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλὰ, ἴσασι δὲ οὐ- » δὲν ὧν λέγουσιν.

Ὅτι οἱ τὰ μαγικὰ ποιοῦντες ἢ ζητοῦντες ἀποτάσσονται καὶ ἀρνοῦνται τὸν Χριςὸν καὶ συντάσσονται μὲ τὸν Διάβολον.

Ἀλλὰ τί φέρνω ἐγὼ μαρτυρίας ἀπὸ μακρόθεν, διὰ νὰ σᾶς δείξω ὅτι ὅσοι εἶναι μάγοι, καὶ μάγισσαις ἐμβάζουν τὸν Δαίμονα μέσα τους; ἐγγὺς ἡ ἀπόδειξις· βλέπεις ἐκείνην τὴν κακογραίαν, τὴν μεθύσριαν, πῶς ἀνοίγει τὸ ςόμα, καὶ χασμουρίζεται; τὴν βλέπεις πῶς κρυφομιλεῖ, καὶ φυσᾷ τοὺς ἀῤῥώςους; μὲ τὸ χασμούρισμα αὐ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὸ ἐμβάζει τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα εἰς τὴν καρδίαν της· μὲ τὸ κρυφομίλημα παρακαλεῖ τοὺς Δαίμονας, καὶ μὲ τὸ φύσημα εὐγάνει τὴν δαιμονικὴν ἐνέργειαν ἀπὸ τὸ ςόμα της, καὶ τὴν μεταδίδει εἰς τὸν ἄῤῥωςον· βλέπεις ἐκείνην τὴν ἄλλην μιαρὰν γυναῖκα, ὁποῦ κατασκευάζει φάρμακα διὰ νὰ τραβίξῃ τοὺς ἄνδρας εἰς ἔρωτα; καὶ αὐτὴ παρομοίως ἐπικαλέσθη τοὺς δαίμονας, καὶ οὕτω μὲ τὴν ἐνέργειαν τῶν δαιμόνων, ταῦτα κατασκευάζει· ὢ ἡ ὠργισμέναις! ὢ ἡ θεωκατάραταις! ὢ ἡ νέαις Ἰεζάβελ! διὰ τί, καθὼς ἡ Ἰεζάβελ ἐματαχειρίζετο τὰς μαγείας, καὶ φαρμακείας, διὰ νὰ τραβίζῃ τοὺς ἄνδρας εἰς τὸν ἔρωτά της, ὡς γέγραπται· » ἔτι αἱ πορ» νεῖαι Ἰεζάβελ, καὶ τὰ φάρμακα αὐτῆς τὰ πολλά; (δ'. Βασιλ. θ'. 22.) ἔτσι καὶ αὐταῖς ἐμιμήθηκαν ἐκείνην, καὶ ἐγένοντο μάγισσαις, καὶ φαρμακίδες· βλέπεις ἐκεῖνον ὁποῦ δένει κόμπον μὲ κλωςὴν καὶ ὀνύχια, καὶ τρίχας ἀνθρωπίνας, καὶ κρυφομιλεῖ ὅταν οἱ γάμοι γίνωνται; αὐτὸς κράζει τοὺς δαίμονας, καὶ τοὺς ἐμβάζει μέσα του, καὶ ἔπειτα μὲ τὴν συνεργίαν τους, δένει τὰ ἀδρόγυνα· ὢ οἱ θεόργιςοι! ὢ οἱ ἀλιτήριοι! οὐαὶ καὶ ἀλήμονον εἰς τοὺς ποιοῦντας τὸ τοιοῦτον Σατανικὸν ἐπιτήδευμα! ἄχ! καὶ δὲν ἠξεύρουν οἱ ταλαίπωροι ποίαν φοβερὰν κόλασιν ἔχουν νὰ κληρονομήσουν· διὰ τί γίνονται αἴτιοι νὰ ἀτιμάζεται ὁ τίμιος γάμος, νὰ μισοῦνται τὰ ἀνδρόγυνα, καὶ εἰς ὅλον τὸ ὕςερον, νὰ χωρίζωνται, οὓς ὁ Θεὸς συνέζευξε· βλέπεις ἐκείνους τοὺς ἱερεῖς, ἢ λαϊκοὺς Χριςιανοὺς, ὁποῦ γράφουν φυλακτάρια ἐπάνω εἰς χαρτία, ἢ ἀμύγδαλα, ἢ πέταλα, ἢ ἄλλα εἴδη, καὶ μὲ αὐτὰ κόπτουν τὴν θέρμην, ἢ ἄλλην ἀσθένειαν; βλέπεις ἐκείνους, ὁποῦ πηγαίνουν τὸ μεσονύκτιον εἰς ἐρήμους τόπους, καὶ διαβάζουν τὴν Σολομονικὴν, ἢ λέγουν ἄλλα ὀνόματα δαιμονικὰ, καὶ ζητοῦν διὰ νὰ εὕρουν θησαυροὺς κεχρυμμένους; ἢ τὰ ἄσπρα, ὁποῦ ἔχασαν; ἢ διὰ νὰ κάμουν νὰ ἀποθάνῃ κανένας ἐχθρός των; ἢ αὐτός; ἢ τὸ παιδίτου; ἢ τὸ ζῶόν του; βλέπεις ἐκείνους ὁποῦ θυμιάζουσι τὰ ςοιχεῖα τοῦ ὁσπητίου των; ἢ σφάζουν ζῶα εἰς τὰ θεμέλια τοῦ οἴκου των; ἢ προσκυνοῦντες χαιρετοῦσι τὸ καινούριον φεγγάρι; ἢ πιςεύουν Νεραΐδας, Βρικολάκους, καὶ Καλλικατζάρους; ἢ προμαντεύουσι κάποια πράγματα, μὲ τὰ φυσικὰ κινήματα τῶν μελῶν τους; ὅλοι, ὅλοι αὐτοὶ, χωρίζονται ἀπὸ τὸν Χριςὸν, καὶ οἰκειόνονται, καὶ φιλιόνονται μὲ τοὺς δαίμονας· καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν δαιμόνων λέγουν, καὶ πράττουν, ὅσα λέγουσι, καὶ πράττουσι. Βλέπεις ἐκείνους, ὁποῦ παρατηροῦν τὰς φωνὰς τῶν πουλίων, καὶ τὰ συναπαντήματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ ποδαρικά; βλέπεις ἐκείνους, ὁποῦ πηδοῦν τὰς φωτίας; ἐκείνους, ὁποῦ κάμνουν τοὺς κλήδονας; καὶ ἐκείνους, ὁποῦ διὰ τῆς παλάμης προλέγουν τὴν τύχην, καὶ μοῖραν; βλέπεις ἀκόμη, καὶ ἐκείνους ὁποῦ δὲν κάμνουν μὲν αὐτοὶ τὰ μαγικὰ, πηγαίνουν ὅμως ζητοῦντες αὐτὰ ἀπὸ τοὺς μάγους, ὅταν ἀσθενήσουν, ἢ ὅταν λάβουν καμμίαν ζημίαν, ἢ ἔχουν καμμίαν κρίσιν εἰς τὰ κριτήρια, καὶ θλίψιν, ἢ ἀνάγκην; ὅλοι ὅλοι αὐτοὶ λέγω, χωρὶς νὰ ἐξαιρεθῇ τινὰς, καὶ οἱ ἐνεργοῦντες, καὶ οἱ πάσχοντες, καὶ οἱ δίδοντες τὰ μαγικὰ, καὶ φυλακτάρια, καὶ οἱ λαμβάνοντες αὐτὰ, ὅλοι γίνονται κατοικία τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀκαθάρτου πνεύματος, ὅλοι ἀποτάσσονται μὲν τῷ Χριςῷ, καὶ τῇ πίςει τοῦ Χριςοῦ· συντάσσονται δὲ τῷ Σατανᾷ, καὶ τῇ λατρείᾳ, καὶ πομπῇ τοῦ Σατανᾷ· ὅθεν ἀκολούθως, ὅλοι εἶναι ἀρνηταὶ τῶν ὑποσχέσεων, ὁποῦ ἔδωκαν εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα, νὰ ἀποτάσσωνται μὲν τῷ Σατανᾷ, καὶ πάσῃ τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ, νὰ συντάσσωνται δὲ τῷ Χριςῷ, καὶ τῇ πίςει, καὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ· ὢ τῆς ἐλεεινῆς συμφορᾶς! ὢ τῆς μεγάλης ἀπωλείας τῶν Χριςιανῶν!

Ὅτι οἱ μάγοι δὲν εἶναι, οὔτε πρέπει νὰ ὀνομάζωνται χριςιανοί.

Καὶ λοιπὸν οἱ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐνεργοῦν-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τες Χριςιανοὶ, πῶς ἠμποροῦν πλέον νὰ εἶναι, ἢ νὰ ὀνομάζονται Χριςιανοί; Χριςιανοὶ, καὶ μάγοι; Χριςιανοὶ, καὶ γητευταί; Χριςιανοὶ, καὶ ἐπαοιδοί; Χριςιανοὶ, καὶ φαρμακοί; Χριςιανοὶ, καὶ δαιμονολάτραι; ἄπαγε! μὴ γένοιτο! καὶ τί συμφωνίαν ἔχει τὸ φῶς μὲ τὸ σκότος; ἡ ἀλήθεια, μὲ τὸ ψεῦδος; οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, μὲ τοὺς υἱοὺς τοῦ Διαβόλου; ὁ Χριςὸς, μὲ τὸν Βελίαλ; ὅθεν ματαίως οἱ τοιοῦτοι καυχῶνται πῶς εἶναι Χριςιανοί· διὰ τὶ κανένα ὄφελος δὲν λαμβάνουν ἀπὸ μόνον τὸ ψιλὸν ὄνομα τοῦ Χριςιανισμοῦ· ἐπειδὴ τὰ ἔργα αὐτῶν εἶναι σατανικὰ, εἶναι ἀντιχριςιανικά· ναὶ Χριςιανοὶ, καὶ εὐσεβεῖς, μὰ μὲ τὸν λόγον μόνον, καὶ μὲ τὸ σχῆμα· μὲ τὸν τρόπον δὲ, καὶ μὲ τὸ ἐπιτήδευμα, προδόται τοῦ Χριςιανισμοῦ, ἀσεβεῖς, καὶ Ἐθνικοί· ὅθεν δίκαιον εἶχεν ὁ Χρυσόςομος Ἰωάννης, νὰ ὀνομάζῃ χείρονας τῶν Ἑλλήνων τοὺς τοιούτους Χριςιανοὺς, καὶ νὰ λέγῃ οὕτω περὶ αὐτῶν· « τῷ » μὲν λόγῳ πολλοὶ Χριςιανοὶ, τῷ δὲ τρόπῳ ὀλί- » γοι, καὶ σπάνιοι· τῷ σχήματι ὡς Χριςιανοὶ, » καὶ ὡς Χριςοῦ μαθηταί· τῷ δὲ τρόπῳ, προ- » δόται· τῷ λόγῳ εὐσεβεῖς, τῷ δὲ τρόπῳ ἀσε- » βεῖς, τοῖς δὲ ἔργοις Ἐθνικοί· καθὼς εἶπεν ὁ » Προφήτης Δαβίδ· « καὶ ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνε- » σι, καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν. (Ψαλ. ρέ. 34.) » καὶ ἀληθῶς ἐπληρώθη ἡ προφητεία ἐν ἡμῖν· οὗ- » τοι ποταποὶ Χριςιανοὶ, προσέχοντες μύθοις; καὶ » γενεαλογίαις; καὶ μαντείαις; καὶ ἀςρολογίαις; » καὶ φαρμακείαις; καὶ φυλακτηρίοις; καὶ ὀρνέων » φωναῖς; καὶ ἐν πηγαῖς λυχναπτοῦντες, καὶ ἀπο- » λυόμενοι, καὶ παρατηρήσεις ἡμερῶν, καὶ ἐνιαυ- » τῶν, καὶ κληδονισμοὺς, καὶ ὀνείρατα, καὶ » συναντήματα παρατηρούμενοι, καὶ ἄλλ' ἕτε- » ρα τοιαῦτα; καὶ πῶς Χριςιανοὶ εὑρεθήσον- » ται οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες; ποίᾳ δὲ παρ- » ρησίᾳ τολμῶσιν ἑαυτοὺς ὀνομάζειν Χριςια- » νούς; ἢ πῶς τολμῶσι προσελθεῖν τοῖς θείοις » μυςηρίοις, οἱ χείρονες τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχον- » τες; τοῖς ταῦτα πράττουσιν οὐδὲν ὄφελος τοῦ » καλεῖσθαι αὐτοὺς Χριςιανούς· ὥσπερ γὰρ ἡ » κόρη ἡ παρθένος, ἕως ὅτου φυλάττει τὴν παρ- » θενίαν αὐτῆς, εὐλόγως καὶ ἀξίως παρθένος » καλεῖται, καὶ ἔςιν· ἐπὰν δὲ ἀπατηθῇ ὑπό τι- » νος, καὶ φθαρῇ, καὶ τὴν παρθενίαν ἀπολέσῃ, » οὐκ ἔτι ἔςαι παρθένος... οὕτω καὶ ὁ καλού- » μενος Χριςιανός· ἐὰν τὰς συνθήκας παραβῇ, » καὶ τὰς ἐπαγγελίας καταπατήσῃ, καὶ τὸν λό- » γον τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου ἀθετήσῃ, καὶ τὰ » τῶν ἐθνῶν πράττῃ, οὐδὲν ὄφελος τὸν τοιοῦ- » τον καλεῖσθαι Χριςιανόν. (Λόγ. περὶ ψευδοπροφητῶν.)

Ἔνςασις. — Λύσις. — Ὅτι οἱ Δαίμονες δὲν δύνανται νὰ ἰατρεύσουν, ἀλλὰ νὰ θανατώσουν.

Ἀλλὰ τί προφασίζονται μερικοὶ Χριςιανοί; ἡμεῖς καταφεύγομεν εἰς τοὺς μάγους, καὶ εἰς τοὺς δαίμονας, ά. διὰ τὶ εὑρίσκομεν ἰατρείαν εἰς τὰς ἀσθενείας ὁποῦ πάσχομεν. β'. διὰ τὶ μᾶς φανερόνουν θησαυροὺς κεκρυμμένους, καὶ τὸ τί ἔχομεν νὰ πάθωμεν. καὶ γ'. διὰ τὶ φοβούμεθα τοὺς δαίμονας, ὡς κακοποιοὺς, καὶ μισανθρώπους, καὶ διὰ τοῦτο θεραπεύομεν αὐτοὺς διὰ τῆς μαγείας, διὰ νὰ καταπραΰνωμεν τὴν κακίαν τους· πρὸς τὰ ὁποῖα ἡμεῖς θέλομεν ἀποκριθῶμεν χωριςὰ, χωριςά. Καὶ πρὸς μὲν τὸ ά. ἀποκρινόμεθα λέγοντες· τί ποιεῖς ἀνόητε Χριςιανὲ, ὁποῖος καὶ ἂν ἦσαι, ἐσὺ ὁποῦ καταφεύγεις εἰς τοὺς μάγους, καὶ γητευτὰς διὰ νὰ ἰατρευθῇς; καὶ τὸ πιςεύεις ποτὲ πῶς ὁ Διάβολος ἔχει νὰ ἰατρεύσῃ τὴν ἀσθένειάν σου; ἂν αὐτὸς ἦναι ἀνθρωποκτόνος ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐθανάτωσεν ὅλον τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων, πῶς τώρα ἔχει νὰ γένῃ ἰατρὸς ἐδικός σου; « Ἐκεῖνος » γὰρ φησὶν ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπαρχῆς. (Ἰω. ή. 44.) » ὁ Θεὸς λέγει ἀνθρωποκτόνος, καὶ σὺ ὡς πρὸς ἰατρὸν τρέχεις; καὶ τίνα ἕξεις λόγον εἰπεῖν ἐγκαλούμενος; εἶναι λόγια τοῦ Χρυσοςόμου. (Λόγ. έ. κατὰ Ἰουδαίων.) δὲν βλέπεις πῶς εἰς μίαν ςιγμὴν ἐθανάτωσε δύω χιλιάδας χοίρους εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐσένα ἔχει νὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἰατρεύσῃ; καὶ ἂν τοὺς χοίρους δὲν ἐλυπήθησαν οἱ Δαίμονες, πῶς ἐσένα ἔχουν νὰ λυπηθοῦν; » εἰ γὰρ χοίρων οὐκ ἐφείσαντο, πολλῷ μᾶλλον » ἡμῶν οὐκ ἂν ἀπέσχοντο. (αὐτόθ. ὁ Χρυσορρήμων.) δὲν βλέπεις πῶς οἱ δαίμονες δὲν ἠμπόρεσαν νὰ ἰατρεύσουν τοὺς ἰδίους μάγους, καὶ φαρμακοὺς, ὁποῦ ἦτον δοῦλοι ἐδικοί των, ἀπὸ τὰς φουσκαλίδας, καὶ τὰς πληγὰς, ὁποῦ ὁ Μωϋσῆς ἔδωκεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἐσένα ἔχουν νὰ ἰατρεύσουν; « οὐκ ἠδύναντο γάρ φησιν » οἱ φαρμακοὶ ςῆναι ἐναντίον Μωϋσῆ διὰ τὰ » ἕλκη· ἐγένετο γὰρ τὰ ἕλκη ἐν τοῖς φαρμα» κοῖς. (Ἔξοδ. Θ'. 11.) καὶ ἂν οἱ δαίμονες δὲν λυποῦνται τὴν ψυχήν σου, πῶς θέλουν λυπηθοῦν τὸ σῶμά σου; ἂν οἱ δαίμονες σπουδάζουν νὰ σὲ διώξουν ἀπὸ τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, πῶς θέλουν νὰ σὲ ἐλευθερώσουν ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν; γέλως εἶναι αὐτὰ, καὶ μῦθοι· ἐπειδὴ κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόςομον οἱ δαίμονες νὰ ἐπιβουλεύουν ἠξεύρουν, καὶ νὰ βλάπτουν, ὄχι νὰ ἰατρεύουν· « γέλως ταῦτα, καὶ μῦθοι· ἐπιβου» λεύειν, καὶ καταβλάπτειν, οὐ θεραπεύειν ἴ» σασιν οἱ δαίμονες· τῆς ψυχῆς οὐ φείδονται, » καὶ τῶν σωμάτων, εἰπέ μοι φείσονται; τῆς βα» σιλείας ἐπιχειροῦσιν ἐκβαλεῖν, καὶ νοσημά» των ἀπαλάττειν αἱρήσονται; (Λόγ. πρὸς τοὺς Ἰουδαΐζοντας.) καὶ ἐπειδὴ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, ἄλλο γλυκύτερον πρᾶγμα δὲν εἶναι εἰς τὸν διάβολον, ὡσὰν τὸ νὰ λυπῆ, καὶ νὰ τυραννῆ τὸν ἄνθρωπον, μὲ διαφόρους τρόπους, καὶ παιδείας· « οὐδὲν ἥδύτερον τῷ μισανθρώπῳ, ὡς » τὸ ποικίλως λυπεῖν, καὶ τιμωρεῖν ἄνθρωπον· μὴ ἀπατᾶσαι λοιπὸν Χριςιανὲ, ἀλλὰ πληροφοροῦ, ὅτι οὔτε ὁ λύκος γίνεται πρόβατόν ποτε, κατὰ τὴν παροιμίαν, οὔτε ὁ διάβολος γίνεταί ποτε ἰατρός· καὶ ὅτι εὐκολώτερα ἠμπορεῖ νὰ ψυχραίνῃ ἡ φωτία, καὶ νὰ θερμαίνῃ τὸ χιόνι, παρὲξ νὰ ἰατρεύῃ κατὰ ἀλήθειαν ὁ διάβολος· διὰ τὶ, αὐτὸς ἂν καὶ θελήσῃ νὰ σὲ ἰατρεύσῃ, ἀλλὰ δὲν δύναται· διὰ τὶ εἶναι πάντη ἀδύνατος· καὶ ἂν ὑποθέσωμεν, πῶς δύναται νὰ σὲ ἰατρεύσῃ, ὅμως δὲν θέλει· διὰ τὶ ἡ ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καλὸν, ὁ δὲ διάβολος μισεῖ πάντοτε τὰ καλὰ, καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζεται μισόκαλος· ἀλλὰ καὶ ἂν δώσωμεν πῶς θέλει νὰ σὲ ἰατρεύσῃ, ὅμως δὲν ἠξεύρει, διὰ τὶ, καθὼς λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, (περὶ θείων ὀνομάτων. Κεφ. δ'.) ἠμαυρώθη τὸ φῶς τῆς ἀγγελικῆς γνώσεως ὁποῦ εἶχεν. λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ἀφ' οὗ ὁ διάβολος ἐξέπεσεν, ἐσβέσθη μὲν ἡ μακαρία ἕξις τῆς γνώσεως ὁποῦ εἶχεν, ἄναψε δὲ εἰς αὐτὸν ὅλον τὸ ἐναντίον, ἡ ἀγνωσία δηλαδὴ καὶ κακία. « Ἐκπεσὼν τῆς μο» νάδος ὁ διάβολος, καὶ τὸ Ἀγγελικὸν ἀποῤῥί» ψας ἀξίωμα, ἀπὸ τοῦ τρόπου ὠνομάσθη διά» βολος, ἀποσβεσθείσης μὲν αὐτοῦ τῆς προτέ» ρας καὶ μακαρίας ἕξεως, τῆς δ' ἀντικειμένης » ταύτῃ δυνάμεως ἀναφθείσης. (Ἐπιςολὴ ἀπολογητικ. πρὸς Καισαρεῖς.) ἀλλὰ ἂν καὶ καθ' ὑπόθεσιν δώσωμεν ὅτι καὶ δύναται, καὶ θέλει, καὶ ἠξεύρει νὰ σὲ ἰατρεύσῃ, ὅμως, ἂν ὁ Θεὸς αὐτῷ δὲν συγχωρήσῃ, ἐκεῖνος ἀπὸ λόγου του δὲν δύναται νὰ κάμῃ οὐδέν.

Ὅτι οἱ Δαίμονες ἂν καὶ ἰατρεύουσι τὸ σῶμα κατὰ παραχώρησιν, τὸ ἰατρεύουσι διὰ νὰ θανατώσουν τὴν ψυχήν. Παραδείγματα τῶν ἀσθενησάντων καὶ μὴ μάγους καλεσάντων.

Ὥςε πείθου καὶ πίςευε ἀδελφὲ, ὅτι μόνος ὁ Θεὸς εἶναι ὁ ἀληθὴς ἰατρὸς τῶν ψυχῶν, καὶ τῶν σωμάτων· οἱ δὲ Μάγοι, καὶ Δαίμονες, δὲν ἰατρεύουσι κατὰ ἀλήθειαν, ἀλλὰ κατὰ φαντασίαν· εἰδὲ καὶ ὑποθέσωμεν, ὅτι ἰατρεύουσι τὸ σῶμα, κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ, ὅμως ἤξευρε ὅτι τὸ ἰατρεύουσι μὲ σκοπὸν, διὰ νὰ θανατώσουσι τὴν ψυχήν σου· πῶς; χωρίζοντές σε ἀπὸ τὴν πίςιν τοῦ Χριςοῦ, καὶ τραβίζοντές σε εἰς τὸ νὰ πιςεύῃς, καὶ νὰ λατρεύῃς ἐκείνους· ὅθεν τί ὠφέλειαν ἔχεις νὰ λάβῃς ἀδελφὲ, ἂν καὶ καθ' ὑπόθεσιν ἰατρευθῆ τὸ σῶμά σου, τὸ σήμερον ζῶν, καὶ αὔριον ἀποθνῆσκον, εἰς καιρὸν ὁποῦ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

θανατόνεται ἡ ἀθάνατος ψυχή σου; τί κέρδος ἔχεις νὰ λάβῃς, ἂν ἐδῶ δοκιμάσῃς ὀλίγην ὑγείαν, ἐκεῖ δὲ κολασθῇς αἰωνίως; νὰ χαθῇ τοιαύτη ὑγεία! νὰ χαθῇ τοιαύτη ζωή! προτιμότερος τῆς τοιαύτης ζωῆς καὶ ὑγείας εἶναι ὁ θάνατος μυριάδες φοραῖς, καθὼς λέγει ὁ Χρυσόςομος Ἰωάννης· « οὐδὲ γὰρ θεραπεύουσι κατὰ ἀλήθει-» αν, μὴ γένοιτο! ἐγὼ δὲ καὶ ὑπερβολὴν ποιοῦ-» μαι, καὶ ἐκεῖνο λέγω, ὅτι εἰ καὶ θεραπεύουσιν » ἀληθῶς, βέλτιον ἀποθανεῖν, ἢ τοῖς ἐχθροῖς » τοῦ Θεοῦ προσδραμεῖν, καὶ τοῦτον θεραπευ-» θῆναι τὸν τρόπον· τί γὰρ ὄφελος θεραπεύε-» σθαι σῶμα, τῆς ψυχῆς ἀπολλυμένης; τί δὲ » κέρδος, ἐνταῦθα τίνος τυγχάνειν παραμυθίας, » μέλλοντας εἰς τὸ ἀθάνατον παραπέμπεσθαι » πῦρ; (Λόγ. έ. κατὰ Ἰουδαίων.) καὶ πάλιν λέγει· « κἂν θεραπεύσῃ δαίμων, μεῖζον κατέ-» βλαψεν, ἢ ὠφέλησεν· ὠφέλησε μὲν γὰρ τὸ σῶ-» μα, τὸ πάντως ἀποθανούμενον μικρὸν ὕςε-» ρον, καὶ σήπεσθαι μέλλον, κατέβλαψε δὲ » τὴν ψυχὴν τὴν ἀθάνατον· (Λόγ. πρὸς τοὺς Ἰουδαΐζοντας.) ἐπειδὴ ὁ διάβολος ἀδελφοί, εἶναι ψαρᾶς πανουργότατος, καὶ χάνει ἕνα μικρὸν δόλωμα, διὰ νὰ πιάσῃ ἕνα μεγάλον ψάρι· ἤγουν, εὐχαριςεῖται νὰ σᾶς δώσῃ μίαν ὀλίγην ὑγείαν, μόνον διὰ νὰ σᾶς ὑςερήσῃ ἀπὸ τὸν Παράδεισον· νὰ σᾶς μακρύνῃ ὀλίγον τὴν ζωὴν, διὰ νὰ σᾶς κολάζῃ αἰωνίως· δὲν βλέπεις (σοῦ λέγει ὁ Χρυσοῤῥήμων) πῶς ὁ παράλυτος ἦτον τριανταοκτὼ χρόνους κλινήρης καὶ μισαποθαμένος, καὶ ὑπέμεινε γενναίως τὴν ἀσθένειαν, προσμένοντας τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, χωρὶς νὰ ζητήσῃ νὰ τὸν γητεύσουν, ἢ νὰ τοῦ δώσουν φυλακτά; « καὶ οὐδὲ οὕτως ἔδραμεν ἐπὶ μάν-» τεις, οὐκ ἦλθεν ἐπὶ ἐπαοιδούς· οὐκ ἐπέδησε » περίαπτα· ἀλλ' ἀνέμεινε τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ » βοήθειαν· (αὐτόθ.) καὶ σὺ Χριςιανὲ ἐπειδὴ ἀσθένησες ὀλίγας ἡμέρας, διατὶ εἶσαι τόσον ἀνυπομόνητος, καὶ τρέχεις εἰς μάγους, καὶ μάγισσας; δὲν βλέπεις πῶς ὁ Λάζαρος εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν, ἐκείτετο ἔμπροσθεν εἰς τὴν πόρταν τοῦ πλουσίου, τόσον πολλὰ πληγωμένος, ὥςε ὁποῦ ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀδυναμίαν, δὲν ἐδύνετο οὐδὲ νὰ διώξῃ τοὺς σκύλους, ὁποῦ ἔγλυφαν τὰς πληγάς του καὶ μ' ὅλον τοῦτο ἐπροτίμησε νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὴν τοιαύτην ἀσθένειαν, παρὰ νὰ ζητήσῃ φυλακτὰ, καὶ γητεύματα; « ἀλλ' ὅ-» μως οὐκ ἐπαοιδὸν ἐζήτησεν, οὐ πέταλα περι-» ῆψεν. . . οὐ γόητας πρὸς ἑαυτὸν ἐκάλεσεν· (λέγει αὐτόθ. ὁ αὐτὸς Χρυσοῤῥήμων·) καὶ σὺ, ποίαν συγχώρησιν θέλεις λάβῃς, ὁποῦ διὰ ὀλίγην θέρμην τρέχεις εἰς τὰ μεθυσμένα κακογραΐδια; δὲν βλέπεις τὸν γενναῖον ἐκεῖνον Ἰὼβ, ὁ ὁποῖος ὕςερα ἀφ' οὗ ἔχασε, καὶ παιδία, καὶ ὑπάρχοντα, τοσοῦτον ἐπληγώθη, ὥςε ὁποῦ ἀνέβρυαν τὰ σκωλήκια, ἀπὸ ὅλα του τὰ μέλη, καὶ ψωμὶ δὲν ἐδύνετο νὰ φάγῃ ἀπὸ τὴν βρῶμαν· καὶ μ' ὅλον τοῦτο, δυνάμενος νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ δεινὰ μὲ τὴν βλασφημίαν, καὶ νὰ ἀποθάνῃ, καθὼς τοῦ ἔλεγεν ἡ γυνή του « εἰπόν τι » ῥῆμα πρὸς Κύριον, καὶ τελεύτα· (Ἰὼβ. β'. 9.) ὑπέμεινεν ὅμως ἀνδρειωμένα, καὶ οὐδὲ λόγον ψιλὸν βλασφημίας ἀπὸ τὸ ςόμα του εὔγαλεν· ἐσὺ δὲ, τί ἔχεις τόσην μεγάλην ἀνυπομονησίαν, καὶ διὰ μίαν παραμικρὰν πληγὴν, καταφρονεῖς, καὶ Θεὸν, καὶ Χριςὸν, καὶ πίςιν, καὶ Ἁγίους, καὶ τρέχεις εἰς τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Θεοῦ, τοὺς μάγους, καὶ τοὺς δαίμονας, διὰ νὰ ἰατρευθῇς; καὶ ποίαν συγχώρησιν ἠμπορεῖς διὰ τοῦτο νὰ λάβῃς, καθὼς σοῦ λέγει ὁ Χρυσοῤῥήμων; « τίνα οὖν ἕξομεν συγγνώμην ἡμεῖς, εἰ, » τοσαῦτα πασχόντων ἐκείνων, καὶ καρτερούν-» των, ἢ διὰ πυρετὸν, ἢ διὰ τραύματα, τρέ-» χομεν ἐπὶ συναγωγὰς, καὶ τοὺς φαρμακοὺς, » καὶ γόητας εἰς τὰς οἰκίας καλοῦμεν τὰς ἑ-» αυτῶν. (αὐτόθ.)

Ὅτι οἱ μάγοι, καὶ γητευταὶ κἂν καὶ λέγουν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ἀποβάλλωνται.

Ἀλλὰ λέγεις, ὅτι ἡ Χριςιανὴ ἐκείνη γραία, καὶ ὁ Χριςιανὸς ἐκεῖνος γητευτὴς, ὅταν γητεύ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ουν, καὶ δίδουν φυλακτὰ, δὲν λέγουν, οὔτε γράφουν ἄλλα ὀνόματα, παρὰ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, τοῦ Χριςοῦ, τῆς Θεοτόκου, καὶ τῶν Ἁγίων, καὶ λοιπὸν τί κακὸν αὐτοὶ κάμνουσιν; πρὸς ταῦτα σοῦ ἀποκρίνεται ὁ θεῖος Χρυσόςομος, καὶ σοῦ λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο μάλιςα πρέπει νὰ μισῇς ἐκείνην τὴν κακογραίαν, καὶ ἐκεῖνον τὸν κακογητευτὴν, διὰ τὶ μεταχειρίζονται εἰς ὕβριν καὶ ἀτιμίαν τὰ ὀνόματα τοῦ Θεοῦ, καὶ Χριςιανοὶ ὄντες, κάμνουσιν ὡσὰν Ἕλληνες· διὰ τὶ καὶ οἱ δαίμονες, ἄγκαλὰ καὶ λέγουσι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ὅμως πάλιν δαίμονες εἶναι· « τινὲς δοκοῦντες ἀπολογεῖσθαι φασὶν, » ὅτι Χριςιανή ἐςιν ἡ γυνὴ ἡ ταῦτα ἐπάδου- » σα, καὶ οὐδὲν ἕτερον φθέγγεται, ἢ τὸ τοῦ Θε- » οῦ ὄνομα, διὰ τοῦτο μὲν οὖν αὐτὴν μάλιςα » μισῶ, καὶ ἀποςρέφομαι, ὅτι τῷ ὀνόματι τοῦ » Θεοῦ πρὸς ὕβριν κατακέχρηται· ὅτι λέγου- » σα Χριςιανὴ εἶναι, τὰ τῶν Ἑλλήνων ἐποδεί- » κνυται· καὶ γὰρ οἱ δαίμονες τὸ τοῦ Θεοῦ ὄ- » νομα ἐφθέγγοντο, ἀλλ' ἦσαν δαίμονες· καὶ » οὕτως ἔλεγον πρὸς τὸν Χριςόν· « οἴδαμέν σε τίς » εἶ ὁ Ἅγιος τοῦ Θεοῦ· (Μάρ. ά. 14.) καὶ » ὅμως ἐπεςόμισεν αὐτοὺς, καὶ ἀπήλασεν. (Ἀνδριάντ. κά.)

Ὅτι οἱ ἀσθενεῖς πρέπει νὰ προςρέχουν εἰς τὸν Χριςὸν, καὶ τοὺς Ἁγίους, καὶ ὄχι εἰς τοὺς μάγους. — Ὅτι ἀχαριςίαν μεγάλην δείχνουσιν οἱ Χριςιανοὶ, νὰ ἀφίνουν τὸν Χριςὸν, τοὺς Ἁγίους, καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ πηγαίννυν εἰς μάγους.

Ἔπειτα δὲν εἶναι ἄλλος ἰατρὸς, οὔτε ἄλλη βοήθεια, διὰ νὰ ὑπάγῃς Χριςιανὲ νὰ ἰατρευθῇς ὅταν ἀσθενήσῃς, μόνον ὁ μάγος, καὶ ὁ διάβολος; δὲν εἶναι ὁ Χριςὸς, ὁποῦ ἐσὺ πιςεύεις, ὁ μόνος, καὶ ἄκρος ἰατρὸς, ὅς τις καὶ ὅταν ἦτον εἰς τὴν γῆν, ἰάτρευσε τόσας χιλιάδας, καὶ μυριάδας ἀσθενεῖς· « καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλι- » λαίαν ὁ Ἰησοῦς. . . . θεραπεύων πᾶσαν νό- » σον, καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ· (Ματθ. δ'. 23.) καὶ τώρα ὁποῦ ἀνέβη εἰς τοὺς Οὐρανοὺς, ἰατρεύει μὲ τὴν χάριν του, καὶ βοήθειαν ὅλους ἐκείνους, ὁποῦ τὸν ἐπικαλεσθοῦν μετὰ πίςεως; δὲν εἶναι τόσοι καὶ τόσοι ἰατροὶ, οἱ Ἀπόςολοι, οἱ Μάρτυρες, οἱ Ἀνάργυροι, οἱ Ἱεράρχαι, οἱ Ὅσιοι, καὶ οἱ λοιποὶ Ἅγιοι, οἵτινες ἔλαβον ἀπὸ τὸν Χριςὸν χάριν, καὶ δύναμιν, διὰ νὰ ἰατρεύουν κάθε εἶδος ἀσθενείας; δὲν εἶναι ἡ Ἁγία Ἐκκλησία τοῦ Χριςοῦ, κοινὸν νοσοκομεῖον, καὶ πανδοχεῖον ἀνοικτὸν, διὰ νὰ δέχεται ὅλα τὰ τέκνα της, ὁποῦ πάσχουν ἀπὸ διαφόρους ἀσθενείας, τόσον τῆς ψυχῆς, ὅσον καὶ τοῦ σώματος, διὰ νὰ τὰ παρηγορῇ; διὰ νὰ τὰ βοηθῇ; διὰ νὰ τὰ ἰατρεύῃ; μὲ τοὺς ἁγιασμοὺς, καὶ μὲ τὰ θεῖα Μυςήρια; « Μὴ ῥητίνη οὐκ ἔςιν ἐν » Γαλαάδ; ἢ ἰατρὸς οὐκ ἔςιν ἐκεῖ; ἐφώναζε πο- » τὲ Ἱερεμίας ὁ προφήτης, πρὸς τὸν Ἰσραη- » λιτικὸν λαόν· (Κεφ. ή. 22.) καὶ ἐγὼ τώρα φωνάζω πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς Χριςιανούς. Μήπως δὲν εἶναι ἀδελφοὶ εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίςιν σας, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὁποῦ πιςεύετε, ἰατρεῖα, καὶ βοήθεια; ὁ Χριςὸς, καὶ ὁ ςαυρὸς τοῦ Χριςοῦ πόσα ἐκατόρθωσε, λέγει ὁ Χρυσορρήμων; » αὐτὸς τὸν θάνατον κατέλυσε· τὴν ἁμαρτίαν » ἔσβεσε· τὸν ᾅδην ἄφρησον ἐποίησε· τοῦ δια- » βόλου τὴν δύναμιν ἐξέλυσε· καὶ εἰς σώματα » ὑγείαν οὐκ ἔςιν ἀξιόπιςος; (Ἀνδρ. κά.) Πῶς λοιπὸν σᾶς βαςᾷ ἡ καρδία νὰ ἀφίνετε τὸν Θεὸν ὁποῦ ἐσεῖς πιςεύετε, καὶ νὰ πηγαίνετε εἰς τὸν κατηραμένον διάβολον; πῶς παρατεῖτε τὸν γλυκύτατον Ἰησοῦν Χριςὸν, τὸν ποιητήν σας; τὸν ἐξαγοραςήν σας; τὸν ἀληθινὸν ἰατρόν σας; καὶ πηγαίνετε εἰς τὸν ἀνθρωποκτόνον; εἰς τὸν τύραννον; εἰς τὸν κακοποιόν σας; Πῶς τὸ ὑποφέρει ἡ ψυχή σας, νὰ καταφρονῆτε τόσους Ἁγίους, φίλους, καὶ εὐεργέτας, καὶ ἰατρούς σας ἄκρους, καὶ νὰ καταφεύγετε εἰς τοὺς μιαροὺς μάγους, καὶ εἰς τοὺς ἀκαθάρτους δαίμονας, τοὺς ἄκρους ἐχθρούς σας; Πῶς τὸ ὑποφέρετε ν' ἀφίνετε τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ τὴν μητέρα σας, καὶ νὰ τρέχετε εἰς τὰς διαβολικὰς συναγωγὰς, καὶ εἰς τῶν δαιμόνων, καὶ μάγων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὰς κατοικίας; καὶ ἴσα μὲ ἕνα μεθυσμένον κακογραΐδιον, καὶ μὲ μίαν ἀτσιγκάναν, δὲν δύναται νὰ κάμῃ καὶ ὁ Χριστός; ἴσα μὲ τὰ κάρβουνα, καὶ μὲ τὰ πέταλα, καὶ μὲ τὰ διαβολικὰ φυλακτάρια, δὲν ἔχει δύναμιν ὁ σταυρός; ὁ ἁγιασμός; καὶ τὰ ἄλλα σωτηριώδη, καὶ ἰαματικὰ τῆς πίστεώς σας μυστήρια; ἄχ! ἀχάριστα κτίσματα! ἄχ! ἄπιστος, καὶ σκληροκάρδιος γενεά! καὶ ποῦ εἶναι τὰ ἀστροποπελέκυα τοῦ οὐρανοῦ; ποῦ εἶναι οἱ σεισμοὶ τῆς γῆς, καὶ τὰ χάσματα διὰ νὰ σᾶς κατακαύσουν, διὰ νὰ σᾶς καταχαώσουν; διὰ νὰ σᾶς καταπίουν ζωντανούς;

Δίκαιον λοιπὸν, δίκαιον ἔχει, νὰ φωνάζῃ παραπονετικὰ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, διὰ λόγουσας μὲ τὸν Ἱερεμίαν, πῶς κανένα ἄλλο Ἔθνος δὲν ἐγκατέλιπεν τὸν Θεόν του, πάρεξ ἐσεῖς οἱ Χριστιανοί του· « διέλθετε εἰς νήσους Χετιεὶμ, καὶ ἴ-
» δετε, καὶ εἰς Κηδὰρ ἀποστείλατε. . . . καὶ ἴ-
» δετε εἰ γέγονε τοιαῦτα· εἰ ἀλλάξωνται ἔθνη
» Θεοὺς αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσὶ Θεοί· ὁ δὲ
» λαός μου ἠλλάξατο τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐξ ἧς
» οὐκ ὠφεληθήσονται· (Ἱερ. β'. 10.) δίκαιον ἔχει νὰ παραπονῆται, πῶς ἔφριξεν ὁ οὐρανὸς, καὶ ἡ γῆ, διὰ τί ἐσεῖς οἱ Χριστιανοὶ, ἀφήκατε αὐτὸν, τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς, καὶ τῆς ὑγείας, καὶ ἐζητήσατε τοὺς ἀνύδρους λάκκους τῶν μάγων, καὶ Ἀτσιγκάνων· « ἐξέστη ὁ Οὐρανὸς ἐπὶ
» τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖον σφόδρα λέγει
» Κύριος, ὅτι δύω καὶ πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λα-
» ός μου· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζωῆς,
» καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους,
» οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν· (Ἱερ. αὐτόθ. 12·) δίκαιον ἔχει ὁ Ἰησοῦς νὰ φωνάζῃ μὲ τὸν Ἡσαΐαν, πῶς αὐτὸς μὲν σᾶς ἀνεγέννησε διὰ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ σᾶς ἔκαμε παιδία του, ἐσεῖς δὲ διὰ ὀλίγην ἀσθένειαν, ἐκαταφρονήσετε τὸν πατέρασας, καὶ ἐπήγετε εἰς τοὺς μάγους, καὶ δαίμονας τοὺς ἐχθρούς του·
» ἄκουε Οὐρανὲ, καὶ ἐνωτίζου ἡ γῆ· ὅτι Κύ-
» ριος ἐλάλησε. Υἱοὺς ἐγέννησα, καὶ ὕψωσα,
» αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. (Ἡσ. ά. 2.) καὶ πῶς τὸ βόδι, καὶ ὁ γαΐδαρος γνωρίζει τὸν εὐεργέτην, καὶ οἰκοκύρην του, ἐσεῖς δὲ τὸν εὐεργέτην σας δὲν γνωρίζετε· « ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον, καὶ
» ὄνος τὴν φάτνην τοῦ Κυρίου αὐτοῦ, Ἰσραὴλ
» δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ λαός μου οὐ συνῆκε. (Αὐτόθ. 3.)

Ὅθεν διὰ νὰ μὴ λυπῆται ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξ αἰτίας σας, καὶ νὰ λέγῃ τοιαῦτα, καὶ διὰ νὰ μὴ φαίνεσθε καὶ ἐσεῖς ἀχάριστοι πρὸς τοιοῦτον ἄκρον σας εὐεργέτην, λείψετε σᾶς παρακαλῶ, ἀδελφοί μου, λείψετε ἀπὸ τὸ νὰ πηγαίνετε εἰς μάγους, καὶ μάγισσας, καὶ Ἀτσιγκάνας, καὶ ὅταν τύχῃ νὰ ἀσθενήσετε, προστρέχετε εἰς τὸν Χριστὸν μετὰ θερμῆς πίστεως, καὶ ζητεῖτε τὴν ἰατρείαν· διὰ τί αὐτὸς εἶναι πάντοτε πατήρ σας φιλοστοργότατος, καὶ ἂν σᾶς ἔδωκε τὴν ἀσθένειαν, σᾶς τὴν ἔδωκε, διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν ὑπομονήν σας, διὰ νὰ σᾶς στεφανώσῃ περισσότερον, καὶ διὰ νὰ ἰδῇ, ἂν τὸν ἀγαπᾶτε γνησίως· « τίς γάρ φησιν ἐστιν Υἱὸς, ὃν
» οὐ παιδεύει Πατήρ; (Ἑβρ. ιβ'. 7.) αὐτὸς, ἀγκαλὰ καὶ σᾶς παιδεύῃ, καὶ σᾶς ῥαπίζῃ κάποτε πατρικῶς διὰ τὰς ἁμαρτίας σας· ἀλλὰ πάλιν σᾶς ἰατρεύει, καὶ σᾶς χαϊδεύει ὡς τέκνα του, ὅταν ἐπιστραφῆτε πρὸς αὐτὸν διὰ μετανοίας, καὶ ἐξ ὅλης καρδίας ζητήσετε τὴν βοήθειάν του. « Μακάριος γάρ φησιν ἄνθρωπος,
» ὃν ἤλεγξεν ὁ Κύριος. νουθέτημα Παντοκράτο-
» ρος μὴ ἀπαναίνου· αὐτὸς γὰρ ἀλγεῖν ποιεῖ,
» καὶ πάλιν ἀποκαθίστησιν· ἔπαισε, καὶ αἱ χεῖ-
» ρες αὐτοῦ ἰάσαντο. (Ἰὼβ. ἑ. 17.) Προστρέχετε ἀκόμη ἐν ταῖς ἀσθενείαις σας, καὶ εἰς τὴν Κυρίαν μας Θεοτόκον, τὴν μετὰ Θεὸν ἰατρείαν τῶν ἀσθενῶν, καὶ τῶν λυπημένων παρηγορίαν· προστρέχετε, καὶ εἰς τοὺς Ἁγίους πάντας, καὶ παρακαλοῦντες αὐτοὺς μετὰ πίστεως, θέλετε ἐπιτύχετε τῆς ποθουμένης ἰατρείας τῆς ἀσθενείας σας· ἐὰν ὅμως καὶ δὲν λάβετε τὴν πο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

θουμένην ὑγείαν, ἀλλὰ σᾶς ἀφήσῃ ὁ Θεὸς νὰ παιδεύεσθε, διὰ τὶ ἔτσι εἶναι συμφέρον εἰς τὴν ψυχήν σας, πρέπει νὰ ςέκεσθε ἀνδρεῖοι, καὶ ςερεοὶ εἰς τὴν πίςιν, καὶ μυριάκις νὰ προτιμᾶτε νὰ ἀποθάνετε, πάρεξ νὰ καλέσετε μάγους, καὶ μάγισσας, καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον νὰ ἀρνηθῆτε τὴν πίςιν τοῦ Χριςοῦ, καὶ νὰ προδώσετε τὴν εὐσέβειαν· ἀλλὰ καὶ ἂν ἄλλοι τυχὸν σᾶς παρακινοῦσιν εἰς τοῦτο, συγγενεῖς, ἢ φίλοι, φυλαχθῆτε δἰ ἀγάπην Θεοῦ νὰ μὴ τοὺς ὑπακούσετε, καὶ ἂς εἶσθε βέβαιοι ὅτι διὰ τὴν ὑπομονήν σας ταύτην καὶ μεγαλοψυχίαν, ά. ὁ Θεὸς ἔχει νὰ σᾶς ςεφανώσῃ μὲ μαρτυρίου ςέφανον· β΄. τὸ συνειδός σας ἔχει νὰ χαρῇ καὶ νὰ εὐφρανθῇ ἀσυγκρίτως περισσότερον, παρὰ ἂν ἐλαμβάνετε τὴν ὑγείαν σας· γ΄. οἱ ἄνθρωποι ἔχουν νὰ σᾶς ἐπαινέσουν, μὲ μεγάλα ἐγκώμια, καὶ δ΄. ἔχετε εἰς ὅλον τὸ ὕςερον νὰ λάβετε καὶ ἰατρείαν τῆς ἀσθενείας σας, καθὼς ταῦτα πάντα βεβαιοῖ ὁ χρυσογραφικὸς τοῦ Ἰωάννου κάλαμος.

Ὅτι οἱ ἀσθενεῖς ὁποῦ δὲν καλέσουν μάγους, ὡς Μάρτυρες ςεφανόνωνται. — Ὅτι τὸ συνειδὸς τῶν μὴ καλεσάντων μάγους ἀσθενῶν, πολλὴν χαρὰν ἔχει. — Ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐπαινοῦσι τοὺς μὴ καλοῦντας τοὺς Μάγους. — Ὅτι ὁ Θεὸς δίδει τὴν ὑγείαν τῶν μὴ καλεσάντων Μάγους.

ά. Θέλει σᾶς ςεφανώσει ὁ Θεὸς ὡς Μάρτυρας, διὰ τὶ καθὼς οἱ Μάρτυρες ὑπέφεραν τὰς βασάνους, μόνον διὰ νὰ μὴ προσκυνήσουν τὰ εἴδωλα· ἔτσι καὶ ἐσεῖς ὑπομείνετε τοὺς πόνους τῆς ἀσθενείας, μόνον διὰ νὰ μὴ χρειασθῆτε καμμίαν βοήθειαν ἀπὸ τοὺς μάγους, καὶ δαίμονας, καὶ νὰ προδώσετε τὴν πίςιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριςοῦ· « νόσῳ περιέπεσες χαλεπῇ, καὶ πολλοὶ παραγίνονται ἀναγκάζοντες, οἱ μὲν, ἐπῳδαῖς, οἱ δὲ, περιάμασιν, οἱ δὲ, ἑταίροις τισὶ παραμυθήσασθαι τὸ κακόν· σὺ διὰ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἤνεγκας γενναίως, καὶ ἀκλινῶς; καὶ πάντα ἂν εἵλου παθεῖν, ἢ ὑποςῆναί τι τῶν εἰδωλικῶν πρᾶξαι; τοῦτό σοι Μαρτυρίου ςέφανον φέρει, καὶ μὴ ἀμφίβαλλε. . . . ὅτι καθάπερ ἐκεῖνος (ὁ Μάρτυς δηλαδὴ) τὰς ἀπὸ τῶν βασάνων ὀδύνας φέρει γενναίως, ὥςε μὴ προσκυνῆσαι τὸ εἴδωλον· οὕτω καὶ σὺ, τὰς ἀπὸ τῆς νόσου φέρεις ἀλγηδόνας, ὥςε μηδενὸς δεηθῆναι τῶν παρ᾽ ἐκείνου, μηδὲ πρᾶξαι ἅπερ ἐπιτάττει. (Λόγ. γ΄. εἰς τὴν πρὸς Θεσσ. ά) β΄. ἔχει νὰ χαρῇ τὸ συνειδός σας· διὰ τὶ θέλει σᾶς ἐπαινεῖ ἔνδοθεν ὁ λογισμὸς, πῶς ἐκάματε ὡς ἀληθινοὶ, καὶ πιςοὶ δοῦλοι Χριςοῦ, καὶ ὡς ἀθληταὶ, καὶ ἐςαθήκετε τόσον ἀνδρεῖοι, ὥςε ὁποῦ ἐπροκρίνατε, νὰ βασανίζεσθε ἀπὸ τὴν θέρμην, καὶ τὰς πληγὰς, παρὰ νὰ δεχθῆτε τὰ σατανικὰ γητεύματα, καὶ τὰ φυλακτάρια. »Κἂν πυρέττῃς, κἂν μυρία πάσχῃς δεινὰ, διακρουσάμενος τοὺς μιαροὺς ἐκείνους, ὑγειαίνοντος παντὸς ἄμεινον διακείσῃ, τοῦ λογισμοῦ γαυρουμένου. . . . τοῦ συνειδότος ἐπαινοῦντός σε, καὶ ἀποδεχομένου, καὶ λέγοντος, εὖγε, εὖγε, ὦ ἄνθρωπε· ὁ Χριςοῦ δοῦλος· ὁ πιςὸς ἀνήρ· ὁ ἀθλητὴς τῆς εὐσεβείας. . . . μετὰ τῶν Μαρτύρων στήσῃ κατ᾽ ἐκείνην τὴν ἡμέραν . . . . εἵλου γὰρ σήμερον βασανίζεσθαι, καὶ μαςίζεσθαι ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ, καὶ τῶν τραυμάτων, ὥςε μὴ προσίεσθαι ἀσεβεῖς ἐπῳδὰς, μηδὲ περίαπτα· (Λόγ. έ. κατὰ Ἰουδαίων.) γ΄. ἔχουν νὰ σᾶς ἐπαινέσουν οἱ ἄνθρωποι, διατὶ βλέποντές σας πῶς εὐγάλετε ἔξω ἀπὸ τὸν οἶκον σας τοὺς γητευτὰς, καὶ τὰ κακογραΐδια, καὶ τὰς Ἀτσιγκάνας, καὶ δὲν ἐδέχθητε τὰ γητεύματα τούτων καὶ φυλακτάρια, θέλουν σᾶς θαυμάζουν, καὶ θέλουν μιμηθοῦν τὴν ἀνδρίαν σας· »ὅταν γὰρ ἐκβάλλῃς τοὺς ἐπῳδοὺς μετὰ πολλῆς τῆς ὕβρεως ἐκ τῆς οἰκίας, ἅπαντες ἀκούσαντες ἐπαινέσονται, καὶ θαυμάσονται . . . . καὶ αὐτοὶ βελτίους ἔσονται, καὶ ζηλώσουσι πάλιν, καὶ μιμήσονταί σου τὴν ἀνδρίαν· (Αὐτόθ.) δ΄. δὲ καὶ τελευταῖον θέλετε λάβῃ καὶ τὴν ὑγείαν σας, διατὶ καὶ ὁ Θεὸς ἔχει νὰ σᾶς ἀγαπήσῃ περισσότερον διὰ τὴν ἀνδρίαν ὁποῦ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἐδείξετε, καὶ οἱ Ἅγιοι θέλουν τὸν παρακαλέσουν θερμότερον διὰ νὰ σᾶς ἰατρεύσῃ. » οὐκ ἔ-
» παινοι δὲ μόνον ἕψονται τῶν κατορθωμάτων,
» ἀλλὰ καὶ λύσις ταχίςη τῆς νόσου· αὐτῆς
» τῆς γενναίας σου προαιρέσεως ἐπισπωμένης
» τὸν Θεὸν εἰς πλείονα εὔνοιαν, καὶ τῶν Ἁ-
» γίων πάντων συνηδομένων σου τῇ προθυμίᾳ,
» καὶ ἐκ τοῦ βάθους τῆς καρδίας, τὰς ὑπὲρ
» σοῦ ποιουμένων εὐχάς. (Αὐτόθ.)

Ὅτι ἂν καὶ ἀληθῶς οἱ μάγοι δύνανται νὰ δώσουν ὑγείαν, πάλιν πρέπει νὰ τοὺς ἀποςρεφώμεθα.

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἐὰν καὶ ἦσαι βέβαιος ἀδελφὲ, ὅτι οἱ μάγοι, καὶ οἱ δαίμονες δύνανται νὰ σὲ κάμουν ὑγιῆ ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν σου· ἐὰν καὶ πληροφορῆσαι, ὅτι δύνανται καθ' ὑπόθεσιν, νὰ σοῦ χαρίσουν πεντήκοντα χρόνους ζωῆς, καὶ ὅτι ἔχουν δύναμιν νὰ ἀναςήσουν νεκρὸν (τὰ ὁποῖα, καὶ τὰ δύο εἶναι ἀδύνατα εἰς αὐτοὺς) πάλιν πρόσεχε, πρόσεχε, πρόσεχε, νὰ μὴ προςρέξῃς εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ σὲ βοηθήσουν· διατί; διατὶ ἀρνῆσαι τὸν Θεόν· προδίδεις τὸν Χριςόν· ἀθετεῖς τὴν εὐσέβειαν, καὶ τὴν πίςιν σου· καὶ ἐξ ἐναντίας, διατὶ λατρεύεις τὸν διάβολον· προσκυνεῖς τοὺς αὐτοῦ ὑπηρέτας δαίμονας, καὶ γίνεσαι εἰς αὐτοὺς ὑπόδουλος εἰς ὅλον τὸ ὕςερον· διατὶ ἂν καὶ ὑγιάνῃς ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, ἀλλὰ θέλεις πάσχεις παντοτεινὰ ἀπὸ ἕνα πικρὸν τῆς συνειδήσεως ἔλεγχον, ὅτι διὰ μικρὰν ἀσθένειαν, ἐπαρέβης τὰς ὑποσχέσεις ὁποῦ ἔδωκες εἰς τὸν Χριςὸν, καὶ ἀρνήθης τὴν πίςιν σου· ὅθεν ἡ ὑγεία σου αὐτη, θέλει εἶναι πικροτέρα, καὶ ἀπὸ τὴν πλέα βαρυτέραν ἀσθένειαν, καθὼς λέγει ὁ χρυσόγλωττος Ἰωάννης· (αὐτόθ.) θέλεις νὰ τὸ πληροφορηθῇς; ἄκουσον τί λέγει ὁ Θεὸς εἰς τὸ Δευτερονόμιον·
» ἐὰν ἀναςῇ ἐν σοὶ Προφήτης, ἢ ἐνυπνιαζόμε-
» νος ἐνύπνιον, καὶ δῷ σοι σημεῖον, ἢ τέρας,
» καὶ ἔλθῃ τὸ σημεῖον, καὶ τὸ τέρας ὃ ἐλάλησε
» πρὸς σὲ λέγων· πορευθῶμεν, καὶ λατρεύσω-
» μεν θεοῖς ἑτέροις, οὐκ ἀκούσεσθε τῶν λόγων
» τοῦ Προφήτου ἐκείνου . . . ὅτι πειράζει Κύ-
» ριος ὁ Θεὸς ὑμᾶς εἰδέναι, εἰ ἀγαπᾶτε τὸν
» Θεὸν ὑμῶν, ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ
» καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς ὑμῶν· (Δευτερ. ιγ'. 1.) ἤγουν, ἐὰν ὁ Προφήτης ἐκεῖνος εἰπῇ, ὅτι ἐγὼ ἠμπορῶ νὰ ἀναςήσω νεκρὸν, μόνον πεισθῆτε εἰς ἐμένα, καὶ προσκυνήσετε τὰ εἴδωλα, ἢ τοὺς δαίμονας· καὶ τῇ ἀληθείᾳ δυνηθῇ μὲ τὸ ἔργον, νὰ ἀναςήσῃ τὸν νεκρὸν, ὁποῦ ὑπεσχέθη, πάλιν νὰ μὴ τοῦ ἀκούσετε, καὶ νὰ προσκυνήσετε τὸν διάβολον, καὶ τοὺς δαίμονας· διατὶ ὁ Θεὸς ἐσυγχώρησε νὰ κάμῃ ὁ Προφήτης ἐκεῖνος τὸ τοιοῦτον θαυμάσιον, διὰ νὰ εἰδῇ, ἂν ἐσεῖς τὸν ἀγαπᾶτε μὲ ὅλην σας τὴν καρδίαν, καὶ δὲν λατρεύετε ἄλλον τινα ἔξω ἀπὸ αὐτόν· ἔτσι ἑρμηνεύει τὸ ῥητὸν τοῦτο ὁ θεῖος Χρυσόςομος, εἰς τὸν αὐτὸν κατὰ Ἰουδαίων λόγον· ἀκούεις ἀδελφὲ φοβερὸν λόγον, ὁποῦ λέγει ὁ ἴδιος Θεός; λοιπὸν, ἄφες τὴν πρόφασιν ταύτην, ὁποῦ σοι ὑποβάλλει ὁ διάβολος τὸ νὰ πηγαίνῃς εἰς τοὺς μάγους διὰ θεραπείαν τῆς ἀσθενείας σου, καὶ φεῦγε ἀπὸ αὐτοὺς, ὡσὰν ἀπὸ φωτίαν.

Ὅτι μόνος ὁ Θεὸς ἠξεύρει τὰ ἀπόκρυφα. — Ὅτι οἱ Ἄγγελοι, καὶ ἄνθρωποι ἐκ Θεοῦ γινώσκουσι τὰ ἀπόκρυφα. — Ὅτι οἱ δαίμονες ἀπόκρυφα δὲν γνωρίζουν.

Πρὸς δὲ τὴν β'. πρόφασιν ἐκείνων ὁποῦ λέγουν, ὅτι πηγαίνουν εἰς τοὺς μάγους, καὶ δαίμονας διὰ νὰ μάθουν τί ἔχουν νὰ πάθουν, ἢ διὰ νὰ εὕρουν θησαυροὺς, καὶ ἄλλα ἀπόκρυφα πράγματα, ἀποκρινόμεθα· ὅτι μόνος ὁ Θεὸς κυρίως εἶναι, ὁποῦ ἠξεύρει ὅλα τὰ ἀπόκρυφα πράγματα, καὶ προγνωρίζει τὰ μέλλοντα, καθὼς λέγει ὁ Ἱερεμίας· » ὁ ὢν Κύριε . . . οὐ μὴ
» ἀποκρυβῇ ἀπὸ σοῦ οὐδέν· (Ἱερ. λβ'. 17.) καὶ ὁ Σειράχ· » ἔγνω ὁ Κύριος πᾶσαν εἴδησιν, καὶ
» ἐνέβλεψεν εἰς σημεῖον αἰῶνος, ἀπαγγέλων τὰ
» παρεληλυθότα, καὶ ἐπεσόμενα, καὶ ἀποκα-
» λύπτων ἴχνη ἀποκρύφων· (Σειρ. μβ'. 20.) οἱ δὲ Ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι, γνωρίζουσι κάποτε τὰ κρύφια, ἀλλ' ὄχι ἀπὸ λόγου των· ἀλλὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἐξ ἀποκαλύψεως, καὶ ἐλλάμψεως τοῦ θείου φωτὸς, καθὼς γέγραπται· » ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτει » βαθέα, καὶ ἀπόκρυφα· (Δαν. β΄. 22.) οἱ δὲ μάγοι, καὶ δαίμονες, ἐπειδὴ εἶναι ἐσκοτισμένοι καὶ δὲν ἔχουν τὸν ἐκ Θεοῦ φωτισμὸν, ἀκολούθως οὐδὲ δύνανται νὰ ἠξεύρουν τὰ ἀπόκρυφα· καὶ τοῦτο γίνεται φανερὸν ἀπὸ τὸ ἐνύπνιον, ὁποῦ εἶδε Ναυουχοδονόσορ ὁ Βασιλεύς· ὁ ὁποῖος, ἐπειδὴ εὐθὺς ὁποῦ εἶδε τὸ ὄνειρον τὸ ἀλησμόνησεν, ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς ἐπαοιδοὺς, καὶ μάγους, καὶ φαρμακοὺς, καὶ Χαλδαίους, καὶ τοὺς ἐπρόσαξεν, ὄχι μόνον νὰ τοῦ ἐξηγήσουν τί ἐφανέρονε τὸ ἔνειρόν του, ἀλλὰ καὶ νὰ εὕρουν ἀκόμη τὸ ἴδιον ὄνειρον, ἐκεῖνο ὁποῦ εἶδεν· εἰδὲ μὴ, ἔχουν νὰ θανατωθοῦν· » Πλὴν τὸ ἐνύπνιον, καὶ » τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγείλατέ μοι· (Δαν. β΄. 6.) ἐσενοχωρήθησαν οἱ ταλαίπωροι μάγοι, ἐπαρακάλεσαν μὲ ὅλην τους τὴν καρδίαν τοὺς δαίμονας, ὁποῦ ἐλάτρευον, διὰ νὰ τοὺς φανερώσουν τὸ ὄνειρον, ἀλλὰ εἰς μάτην· ἐπειδὴ τὸ ὄνειρον ἦτον τόσον κρυφὸν, ὁποῦ οὔτε οἱ δαίμονες ἐδυνήθησαν διὰ νὰ τὸ γνωρίσουν· ὅθεν ἐδόθη ἀπόφασις βασιλικὴ, διὰ νὰ θανατόνωνται οἱ μάγοι, ἕως ὁποῦ ὁ Θεὸς ἐφανέρωσε, καὶ τὸ ἐνύπνιον, καὶ τὴν ἐξήγησίν του εἰς τὸν Προφήτην Δανιὴλ, καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον, ἐγλύτωσαν ἐκεῖνοι ἀπὸ τὸν θάνατον, καθὼς εἶναι γεγραμμένα ταῦτα, εἰς τὸ β΄. Κεφάλαιον τοῦ Δανιήλ.

Ὅτι οἱ δαίμονες δὲν ἠξεύρουν τί μέλλει νὰ πάθῃ ἢ νὰ γένῃ ὁ ἄνθρωπος. — Ὅτι οἱ δαίμονες τὰ φυσικὰ, καὶ προαιρετικὰ, ἀμφιβόλως γινώσκουν. — Ὅτι οἱ δαίμονες καὶ γνωρίζοντες τὴν ἀλήθειαν, δὲν τὴν φανερώνουν.

Ἀλλ' οὔτε ἠξεύρουν οἱ δαίμονες, τί ἔχει νὰ γένῃ ἢ νὰ πάθῃ ὁ ἄνθρωπος· ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος αὐτεξούσιος ὢν, ἐὰν μὲν θέλῃ, κλίνει εἰς τὸ καλὸν, ἐὰν δὲ οὐ θέλῃ, κλίνει εἰς τὸ κακόν· ὅθεν ἄδηλον εἶναι τὸ τέλος, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ καταντήσῃ· καὶ τοῦτο γίνεται φανερὸν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰὼβ· τούτου γὰρ τὸ τέλος δὲν ἠδυνήθη νὰ γνωρίσῃ ὁ διάβολος· διότι αὐτὸς μὲν ἠγωνίζετο καὶ ἐσπούδαζε, νὰ κάμῃ τὸν Ἰὼβ νὰ βλασφημήσῃ κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὲ τοῦτο νὰ τὸν κολάσῃ· ὁ δὲ Ἰὼβ, ἐπειδὴ »εὐχαρίστως ὑπέμεινε τὰ δεινὰ, περισσότερον ἐσε»φανώθη· ὅθεν εἶπε καὶ ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης· » ὁ διάβολος οὐκ ᾔδει εἰς ποῖον τέλος ἀπαν» τήσει τὰ παλαίσματα· (τοῦ Ἰὼβ) εἰ γὰρ » ᾔδει, οὐκ ἂν ἐπεχείρησεν, ἵνα μὴ χείρονα τὴν » αἰσχύνην ἐφελκύσεται. (Λόγ. δ΄. εἰς τὸν Ἰώβ.) διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς θέλωντας νὰ φανερώσῃ πῶς οἱ ἀστρολόγοι καὶ δαίμονες δὲν ἠξεύρουν τὰ μέλλοντα, ὀνειδίζει, καὶ τρόπον τινὰ περιγελᾷ τὴν Βαβυλῶνα, ὁποῦ ἤλπιζεν εἰς τοὺς ἀστρολόγους, καὶ δαίμονας, καὶ τῆς λέγει· » κε» κοπίακας ἐν ταῖς βουλαῖς σου· στήτωσαν δὴ, » καὶ σωσάτωσάν σε οἱ ἀστρολόγοι τοῦ Οὐρανοῦ· » οἱ ὁρῶντες τοὺς ἀστέρας ἀναγγειλάτωσάν σοι, » τί μέλλει ἐπὶ σὲ ἔρχεσθαι. (Ἡσ. μζ΄. 13.) Ναὶ προγνωρίζουσι πολλὰ, καὶ οἱ δαίμονες, ὡς λέγουσιν οἱ ἱεροὶ θεολόγοι, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ φυσικὰ, συμπεραίνοντες τὴν γνῶσιν αὐτῶν ἀπὸ τοὺς λόγους, καὶ νόμους τῆς φύσεως· καθὼς καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ὁποῖοι μάλιστα εἰσὶν οἱ Φιλόσοφοι, πολλὰ τοιαῦτα προγνωρίζουσι, καὶ προλέγουσι· τὰ δὲ προαιρετικὰ, καὶ ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου εὑρισκόμενα, ὁ μὲν Θεὸς μόνος κατ' ἀκρίβειαν ἠξεύρει, ὡς πλάστης τῶν καρδιῶν, καθὼς εἶπεν ὁ Σολομών· » Σὺ μονώτατος οἶδας τὴν καρδίαν » πάντων υἱῶν ἀνθρώπων· (γ΄. Βασιλ. η΄. 39.) ὁ δὲ διάβολος, ἀπὸ τὰ κινήματα τοῦ σώματος, μερικὰ ἐξ αὐτῶν συμπεραίνει, καθὼς λέγει ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος γράφων· » οὐ τὰ κατὰ » διάνοιαν οἶδεν, ὦ πραότατε, ὁ διάβολος· τῆς γὰρ » θείας μόνης ἐστὶ τοῦτο ἐξαίρετον δυνάμεως, » τῆς πλασάσης κατὰ μόνας τὰς καρδίας ἡ» μῶν. ἀλλὰ ἀπὸ τῶν τοῦ σώματος κινημάτων, » τὰ τῆς ψυχῆς θηρεύεται βουλεύματα. (Ἐ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πιςολ. ρνς'. Ἀρχοντίῳ πρεσβυτέρῳ). (1) Πλὴν καὶ τὰ φυσικὰ, καὶ τὰ προαιρετικὰ, ὁποῦ οἱ δαίμονες φαίνονται, ὅτι προγνωρίζουν, ὅλα τὰ προγνωρίζουν ἀμφίβολα, ὅλα σκοτεινὰ, ἀσαφῆ, καὶ λοξά· διὰ τοῦτο καὶ ὁ δαίμων ὁ καλούμενος Ἀπόλλων, καὶ τὸ τούτου εἴδωλον, ὠνομάζετο Λοξίας, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους Ἕλληνας· διατὶ, ὅσους χρησμοὺς καὶ μαντείας προέλεγεν, ἦτον λοξοὶ, ὡσὰν ὁ καρκῖνος, καὶ ἠδύναντο νὰ νοηθοῦν, καὶ οὕτως, καὶ οὕτως, καὶ εἰς ἕνα νόημα, καὶ εἰς ἄλλο· καὶ ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι οἱ δαίμονες ταῖς περισσότεραις φοραῖς γνωρίζουν τὴν ἀλήθειαν· ὅμως δὲν θέλουν νὰ τὴν ὁμολογήσουν θεληματικῶς, ἔξω ἀπὸ ἀνάγκην μεγάλην· διὰ τὶ, μὲ τὸ νὰ εἶναι φυσικὰ ψεῦςαι, ἀκολούθως ἀγαποῦν πάντοτε τὸ ψεῦδος, μισοῦσι δὲ τὴν ἀλήθειαν, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· « ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπαρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἕςηκεν. . . ὅτι ψεύςης ἐςὶ, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. (τοῦ ψεύδους δηλ.) (Ἰω. ή. 44.)

Καὶ λοιπὸν, ἂς προβάλλουν τώρα ἔμπροσθεν οἱ Χριςιανοὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ πηγαίνουν εἰς τοὺς μάντεις, καὶ μάντισσας, ζητοῦντες διὰ νὰ μάθουν τὶ ἔχουν νὰ πάθουν, ἢ διὰ νὰ εὕρουν θησαυροὺς, καὶ ἄλλα πράγματα ὁποῦ ἔχασαν, ἢ διὰ νὰ ζητήσουν λύσιν τῶν ὀνειράτων τους· ἂς προβάλλουν λέγω διὰ νὰ τοὺς εἰδῶ, καὶ νὰ τοὺς εἰπῶ ἐκεῖνο, ὁποῦ εἶπε ποτὲ καὶ ὁ Προφήτης Ἠλίας πρὸς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ ἀνόητοι Χριςιανοὶ « ἕως πότε ὑμεῖς χωλανεῖτε ἐπὶ » ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις ὑμῶν; (γ'. Βασιλ. ιή. 21.) ἕως πότε κουτσένετε μὲ τὰ δύω ποδάρια; ἕως πότε, πιςεύετε μὲν εἰς τὸν Χριςὸν, πιςεύετε δὲ καὶ εἰς τοὺς μάντεις, καὶ δαίμονας; ἂν πιςεύετε εἰς τὸν Χριςὸν, πῶς αὐτὸς μόνος ὡς Θεὸς ὁποῦ εἶναι, ἠξεύρει μὲν ὅλα τὰ ἀπόκρυφα, καὶ ὅλα τὰ μέλλοντα, φανερόνει δὲ ταῦτα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους, ὡς εἴπομεν, διὰ τί καὶ ἐσεῖς δὲν προςρέχετε εἰς τὸν Χριςὸν, νὰ σᾶς φανερώσῃ ἐκεῖνα ὁποῦ ζητεῖτε; ἀλλὰ προςρέχετε εἰς τοὺς μάντεις, καὶ δαίμονας· ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ ἐναντίου πιςεύετε εἰς τοὺς μάντεις, καὶ δαίμονας, πῶς αὐτοὶ ἠξεύρουν τὴν γνῶσιν τῶν ἀποκρύφων, καὶ τὴν ἀλήθειαν, τί ματαίως ὀνομάζεσθε Χριςιανοὶ, καὶ προσκυνεῖτε τὸν Χριςόν; δὲν ἠξεύρετε πῶς δὲν ἠμπορεῖτε ποτὲ νὰ δουλεύετε δύω αὐθέντας ἐν ταυτῷ· Χριςὸν, καὶ Βελίαλ· ἀλήθειαν, καὶ ψεῦδος· Θεὸν, καὶ διάβολον; καθὼς, καὶ ὁ Κύριος, καὶ ὁ Παῦλος συμφώνως λέγουσιν· εἰδὲ καὶ λέγετε πῶς δὲν πιςεύετε εἰς τοὺς μάντεις, καὶ δαίμονας, ψεύδεσθε· διὰ τὶ ἂν δὲν ἐπιςεύετε εἰς αὐτοὺς, πῶς πηγαίνετε καὶ τοὺς ἐρωτάτε; αὐτὸς γὰρ μόνος ὁ πλησιασμός σας εἰς αὐτοὺς, καὶ ἡ ἐρώτησις, μαρτυρεῖ ὅτι τοὺς πιςεύετε, καὶ εἶσθε δοῦλοί των, καθὼς λέγει ὁ Χρυσοῤῥήμων· « τίνος γὰρ ἕνε» κεν προςρέχῃς τί ἐρωτᾷς; ἅμα προσῆλθες, ἅ» μα ἐρώτησας, ὑπὸ τὴν δουλείαν σαυτὸν ἐ» ποίησας· ὡς γὰρ πιςεύων ἐρωτᾷς· (Λόγ. ή. εἰς τὴν β'. πρὸς Τιμόθ.) εἰδὲ πάλιν καὶ λέγετε ὅτι μόνον δοκιμάζετε, νὰ ἰδῆτε ἂν λέγουν οἱ δαίμονες ἀλήθειαν, καὶ αὐτὴ ἡ δοκιμὴ σᾶς δείχνει, ὅτι δὲν εἶσθε βέβαιοι, πῶς οἱ δαίμονες ψεύδονται, ἀλλὰ πῶς εἶσθε ἀκόμη ἀμφίβολοι, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ εἶναι ἁμαρτία, καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Ἅγιος· » καὶ τὸ πειράζειν, εἰ ἀ» ληθεύει, οὐκ ἔςιν πεπεισμένου, ὅτι ψεύδεται, » ἀλλ' ἔτι ἀμφιβάλλοντος. (αὐτόθ.)

Σταθῆτε, ςαθῆτε· ποῖοι εἶναι αὐτοὶ, ὁποῦ

(1) Καὶ γνώμη δὲ καθολικὴ τῶν Σχολαςικῶν Θεολόγων εἶναι, ὅτι οἱ δαίμονες δὲν ἠξεύρουσι τὰ βάθη τῶν καρδιῶν· ὅσα δὲ μόνον λαλήσῃ ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸν ἐνδιάθετον λόγον τῆς καρδίας, ἐκεῖνα γνωρίζουσιν οἱ δαίμονες ὡς πνεύματα ὄντες λεπτὰ, καὶ εἰς τὴν ἐπιπολὴν τῆς καρδίας εὑρισκόμενοι, καὶ νοερῶς τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου ἀκούοντες, κατὰ τοὺς αὐτοὺς Σχολαςικοὺς Θεολόγους· ὅσα δὲ μὲ τὸν ἐνδιάθετον λόγον δὲν λαλήσῃ ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲ οἱ δαίμονες αὐτὰ γινώσκουσιν, ἀλλὰ μόνος ὁ Θεὸς, ὁ ἐτάζων καρδίας, καὶ νεφρούς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

φαίνωνται· ἐγὼ βλέπω ἀνθρώπους πολλοὺς ἀπεςαλμένους, ἀπὸ τὸν Ὀχοζίαν Βασιλέα Σαμαρείας, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ νὰ ἔπεσεν ἀπὸ τὸ παράθυρον τῆς ὑψηλῆς κάμερας τοῦ παλατίου του, καὶ ἠσθένησεν, ἔςειλεν ἀνθρώπους νὰ ἐρωτήσουν τὴν μάντισσαν, ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν Ἀκκαρὼν, ἂν ἔχῃ νὰ ὑγιάνῃ ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν του· βλέπω καὶ τὸν Προφήτην Ἠλίαν, ὅς τις διὰ προςαγῆς Θεοῦ καταβαίνει ἀπὸ τὸ ὄρος, καὶ συναπαντᾷ τοὺς ἀπεςαλμένους τούτους ἀνθρώπους τοῦ Βασιλέως. καὶ τί τοὺς λέγει; ἐπειδὴ καὶ ὁ Βασιλεὺς Ὀχοζίας, ἐκαταφρόνησε τὸν ἀληθηνὸν Θεὸν, καὶ ὡσὰν νὰ μὴν ἦναι Θεὸς εἰς τὸν Ἰσραὴλ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ, ἔςειλε νὰ ἐρωτήσῃ τὴν ψευδομάντισσαν, διὰ τοῦτο ταῦτα ἀποφασίζει ὁ Θεὸς, ὅτι δὲν θέλει σηκωθῇ ἀπὸ τὴν κλίνην του, ἀλλὰ θέλει ἀποθάνῃ ἐκεῖ κακῶς· » Εἰ παρὰ τὸ μὴ εἶναι Θεὸν ἐν Ἰσραὴλ ὑμεῖς πορεύεσθε ἐπιζητῆσαι ἐν τῷ Βάαλ » μυῖαν Θεὸν Ἀκκαρών; . . . τάδε λέγει Κύριος, ἡ κλίνη ἐφ' ἧς ἀνέβης ἐκεῖ, οὐ καταβήσῃ ἀπὸ αὐτῆς, ὅτι θανάτῳ ἀποθανῇ· (δ'. Βασιλ. ά. 3.) Ἄχ! ποῦ εἶναι καὶ τώρα ἕνας ἄλλος Προφήτης Ἠλίας, νὰ ἰδῇ τοὺς Χριςιανοὺς πῶς ςέλλουν εἰς τοὺς μάντεις, καὶ μάντισσας, διὰ νὰ ἐρωτήσουν ἂν ἀναλάβουν ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν τους, καὶ νὰ τοὺς εἰπῇ· ἐσεῖς Χριςιανοὶ, ἐπειδὴ καὶ ἐκαταφρονήσετε τὸν Χριςὸν, καὶ τοὺς Ἁγίους του, καὶ πηγαίνετε εἰς τοὺς μάντεις, τάδε λέγει Κύριος, δὲν θέλετε σηκωθῇ ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν σας, ἐπειδὴ καὶ καλεῖτε εἰς τὸν εἶκόν σας μάγισσας διὰ νὰ σᾶς γητεύσουν, τάδε λέγει Κύριος, θέλετε ἀποθάνῃ μὲ κακὸν, καὶ ἐπώδυνον θάνατον· ἐπειδὴ καὶ πηγαίνετε εἰς τοὺς δαίμονας, καὶ μάγους ζητοῦντες βοήθειαν, διὰ νὰ νικήσετε εἰς τὰ κριτήρια, καὶ νὰ κερδήσετε τὴν κρίσιν σας, τάδε λέγει Κύριος, ἐσεῖς μέλλετε νὰ νικηθῆτε, καὶ νὰ χάσετε τὴν κρίσιν σας· ἐπειδὴ καὶ ζητεῖτε ἀπὸ τοὺς δαίμονας νὰ μάθετε τί ἔχετε νὰ πάθετε, τάδε λέγει Κύριος, ἔχετε νὰ πάθετε πολλὰς συμφορὰς, πολλὰς δυςυχίας, πολλοὺς κινδύνους, ὥςε ὁποῦ νὰ ἀφανισθῆτε, καὶ νὰ ἐξολοθρευθῆτε, διὰ τί ἀρνηθήκετε τὸν Θεὸν, ὁποῦ ἠξεύρει ὅλα τὰ μέλλοντα, καὶ ἐκαταφύγετε εἰς τοὺς δαίμονας, ὁποῦ εἶναι ἐσκοτισμένοι, καὶ κἀμμίαν πρόγνωσιν τῶν μελλόντων δὲν ἔχουσιν.

Διὰ ποῖα αἴτια προλέγουν τινὰ οἱ δαίμονες καὶ γίνονται.

Ἠξεύρετε διὰ τί μερικαῖς φοραῖς οἱ δαίμονες προλέγουν κἄποιά τινα καὶ γίνονται; ά. διὰ τί ἐσεῖς δὲν πιςεύετε ἀδιςάκτως εἰς τὸν Κύριον, ἀλλὰ πιςεύετε καὶ εἰς τοὺς δαίμονας, διὰ τοῦτο ἐξ αἰτίας τῆς ἐδικῆς σας ἀπιςίας, παραχωρεῖ ὁ Θεὸς νὰ γίνωνται ἐκεῖνα, ὁποῦ σᾶς προλέγουν ἐκεῖνοι· καθὼς μαρτυρεῖ ὁ Χρυσόςομος· « τί οὖν » ὅτι λέγουσί, φησι καὶ ἐκβαίνει; ἐπειδὴ σὺ πι» ςεύεις, εἴγε καὶ ἐκβαίνει· (Αὐτόθ. ἤτοι Λόγ. ή. εἰς τὴν β'. πρὸς Τιμόθ.) Καὶ β'. διὰ τί ἐσεῖς, μὲ τὸ νὰ εἴσθε δοῦλοι εἰς τὸν διάβολον ἀγαπῶντες τὰ διαβολικὰ αὐτοῦ ἔργα, καὶ πάθη, διὰ τοῦτο ἔχωντάς σας ὑπεξουσίους ἐκεῖνος, ὅ,τι θέλει νὰ προειπῇ εἰς ἐσᾶς, τὸ κάμνει καὶ διὰ τῶν ἔργων, καθὼς καὶ ἕνας κλέπτης ὅταν σκλαβώσῃ κἀνένα ἄνθρωπον, ἂν εἰπῇ εἰς αὐτὸν ὅτι ἔχει νὰ ζήσῃ, ἢ νὰ ἀποθάνῃ, γίνεται· διὰ τί ἂν θέλῃ ὁ κλέπτης ἐκεῖνος νὰ τοῦ ἀφήσῃ τὴν ζωὴν, ἢ νὰ τὸν θανατώσῃ, δύναται νὰ κάμῃ καὶ τὰ δύω, κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσοῤῥήμονα· « Εἰπέ μοι εἴ τις λῄ» ςαρχος υἱὸν Βασιλέως αὐτῷ προσφυγόντα, καὶ » ἐρημίαν, καὶ τὴν ἐκείνου συνοίκησιν ἀγαπή» σαντα, ὑπὸ χεῖρας ἔχει καὶ ἐξουσίαν, δυνή» σεται αὐτῷ εἰπεῖν, εἰ τελευτᾷ, εἰ ζῇ; καὶ » σφόδρα γε δυνήσεται, τί δή ποτε; οὐκ ἐπειδὴ » προοῖδε τὸ μέλλον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἑκατέρου Κύ» ριος γίνεται, τοῦ ἀφανίσαι, καὶ σῶσαι τὸν παῖ» δα, ἐκείνου ποιήσαντος αὐτὸν Κύριον· (αὐτόθ.) ὅθεν εἰς ἕνα χριςιανὸν ὁποῦ νὰ ἔχῃ πίςιν ςερεὰν εἰς τὸν Κύριον, καὶ νὰ φυλάττῃ τὰς ἐντολάς του, κἀμμίαν δύναμιν δὲν ἔχουν οἱ δαίμονες, ἢ νὰ προειποῦν, ἢ νὰ κάμουν τὸ οὐδέν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ τοῦτο πάλιν αὐτὸς ὁ Χρυσόςομος τὸ λέγει διὰ τὸν ἑαυτόν του· » εἰ δέ τινα ἔχουσι δύ» ναμιν προγνωςικὴν, ἐμοὶ τῷ πιςῷ τούτους » ἄγε· οὐ μεγαληγορῶν λέγω . . . ἁμαρτημά» των μὲν γὰρ εἰμὶ μεςός· τούτων δὲ ἕνεκεν, » οὐκ ἂν ταπεινοφρονήσαιμι· πάντων τῇ τοῦ » Θεοῦ χάριτι καταγελῶ· ἄγε πρὸς ἐμὲ τὸν » ἄνδρα τὸν μάγον, εἴ τινα ἔχει δύναμιν προ» γνωςικὴν, εἰπάτω τί μοι συμβήσεται· αὔριον » τί ἔςαι μοι· ἀλλ' οὐκ ἐρεῖ· ὑπὸ γὰρ τὴν τοῦ » Βασιλέως ἐξουσίαν εἰμὶ, καὶ οὐκ ἔχει τὴν ἐ» μὴν ἀρχὴν, οὐδὲ τὴν ὑποταγήν· (Αὐτόθ.) ὥςε ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ θείου Χρυσοςόμου, τοῦτο τὸ καθολικὸν συμπέρασμα συνάγομεν, ὅτι οἱ δαίμονες δὲν προγνωρίζουν ἁπλῶς χανένα πρᾶγμα· ἐκ δὲ τῆς πρὸς Θεὸν ἀπιςίας, καὶ τῆς εἰς τοὺς δαίμονας πίςεως τῶν Χριςιανῶν, καὶ ἐκ τῆς κακῆς αὐτῶν ζωῆς, λαμβάνουν τὴν αἰτίαν τῆς προγνώσεως.

Τί κακὰ παθαίνουν ἐκεῖνοι ὁποῦ ζητοῦν ἀπὸ τοὺς δαίμονας θησαυρούς.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, ἔχετε πίςιν ςερεὰν εἰς τὸν Κύριον, καὶ μὴ πιςεύετε τελείως εἰς τὴν πρόγνωσιν τῶν δαιμόνων, μηδὲ προςρέχετε εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ σᾶς φανερώσουν θησαυροὺς, ἢ ἄλλα πράγματα ὁποῦ ἐχάσετε· α'. διὰ τὶ πολλοὶ ζητοῦντες ἀπὸ τοὺς δαίμονας θησαυροὺς διὰ τῶν μάγων, ἄλλοι μὲν ἔχασαν τὸν νοῦν τους, καὶ ἔμειναν τρελοὶ, ἄλλοι δὲ, ἔχασαν καὶ τὴν ἰδίαν ζωήν· καὶ ὅποιος θέλει, ἂς ἀναγνώσῃ εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἱεροκήρυκος Προκοπίου Σελ. 220. διὰ νὰ ἴδῃ ἐκεῖνον τὸν ἄσωτον, ὁ ὁποῖος ζητῶντας ἀπὸ τοὺς δαίμονας, τὸν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Πατρός του κεχρυμένον θησαυρὸν, ἀπὸ μίαν φοβερὰν θεωρίαν ὁποῦ εἶδεν, τόσον ἐφοβήθη, ὁποῦ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀπέθανε· β'. διὰ τὶ οἱ δαίμονες εἶναι τόσον φθονεροὶ, ὥςε ὁποῦ οὐδὲ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Κόσμου θέλουν νὰ μεταδώσουν εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ τοὺς ἀπολαμβάνουν· Καὶ τοῦτο βεβαιοῖ ἡ σοφωτάτη ἐκείνη, καὶ ἁγιωτάτη Συγκλητικὴ, λέγουσα πρὸς τὰς Μοναχάς. » Καὶ τί μέγα ἔχειν ἡμᾶς ἀντιπάλους (τοὺς » δαίμονας δηλαδὴ) πρὸς τὸ ὕψος ὁρμώσας, » ὅπου γε καὶ πρὸς τὰ εὐτελῆ φθονοῦσι; Καὶ » γοῦν τοὺς ὑπὸ τὴν γῆν τεθαμμένους θησαυ« ροὺς, οὐ συγχωροῦσι λαμβάνειν τοὺς ἀνθρώ» πους. (Ἐν τῷ Βίῳ αὐτῆς τῷ συγγραφέντι ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου·) καὶ γ'. διὰ τὶ αὐτοὶ δὲν ἔχουν ἐξουσίαν νὰ δίδουν θησαυροὺς εἰς τὸν κάθε ἕνα, ἂν δὲν συγχωρηθοῦν ἀπὸ τὸν Θεόν· καὶ δὲν ςοχάζεσθε ὦ ἀνόητοι ἄνθρωποι, πῶς ἂν ἦτον εἰς τὸ χέρι τῶν δαιμόνων νὰ δίδουν θησαυροὺς, ἤθελον τοὺς δίδουν μάλιςα εἰς τοὺς μάγους; τοὺς ἐξαιρέτους φίλους αὐτῶν; ἡμεῖς δὲ βλέπομεν ὅτι τὴν σήμερον οἱ μάγοι, καὶ μάντεις, εἶναι οἱ πλέον πτωχότεροι ἄνθρωποι τοῦ Κόσμου, καὶ διὰ ἕνα ὀβολὸν, καὶ ὀλίγον ἄρτον, γίνονται δοῦλοι, καὶ ὑπηρέται τῶν ἄλλων· ἂν ἦτον εἰς τὰς χεῖρας τῶν δαιμόνων οἱ θησαυροὶ, πῶς ἀφῆκαν τόσους Βασιλεῖς, καὶ ἄλλους κατὰ καιρὸν ἀνθρώπους, καὶ ἐπῆραν τὰ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ὑποκάτω εἰς τὰ ὁποῖα ἐπροσκυνοῦντο, ὡς Θεοί; καὶ τόσους, καὶ τόσους θησαυροὺς, ὁποῦ ἦτον κεχρυμένοι μέσα εἰς τοὺς Βωμούς των, καὶ μάλιςα εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς ὑπέρπλουτον Ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος; ὅθεν εἶπε καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος· « εἰδέ τι ἴσασι, μᾶλλον τὰ ἑαυτῶν ὤ» φειλον λέγειν· πῶς τὰ πολλὰ ἀναθήματα τῶν » εἰδώλων ἐκλάπη; πῶς τὸ πολὺ χρυσίον ἐχω» νεύθη; διὰ τί μὴ προεῖπον τοῖς Ἱερεῦσιν αὐ» τῶν; ὥςε οὐδὲν ἴσασιν· ἀλλὰ χρημάτων μὲν » ἕνεκεν, οὐδὲ εἰπεῖν ἐδύναντο, ὅταν οἱ ναοὶ » αὐτῶν οἱ εἰδωλικοὶ ἐπίμπραντο, καὶ πολλοὶ » συναπόλλυντο· διὰ τί μὴ φείδονται τῆς σωτη» ρίας τῆς αὐτῶν; (Λόγ. ή. εἰς τὴν πρὸς Τιμόθ.)

Ὅτι οἱ θησαυροὶ εἶναι εἰς τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς δίδει εἰς ὅποιον θέλει. — Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὸν Θεὸν πρέπει νὰ προςρέχουν καὶ εἰς τοὺς Ἁγίους διὰ νὰ τοὺς φανερόνουν τὶ ἔχασαν.

Οἱ θησαυροὶ, ἀδελφοὶ, καὶ τὸ χρυσίον, καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀργύριον εἶναι εἰς τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς ὁποῖον θέλει, τὸ δίδει, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· » ἐμὸν τὸ ἀργύριον, καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, λέ» γει Κύριος Παντοκράτωρ. (Ἀγγ. β'. 9.) καὶ ὁ Ἐκκλησιαςὴς λέγει· » καίγε πᾶς ἄνθρωπος, » ᾧ ἔδωκεν ὁ Θεὸς πλοῦτον. καὶ ὑπάρχοντα· (Ἐκκλ. έ. 18.) λοιπὸν ἐσεῖς πρέπει νὰ δουλεύετε κατὰ Θεὸν τὰς τέχνας σας, καὶ μέσα εἰς τὸν κόπον τῶν χειρῶν σας, ἐκεῖ εὑρίσκεται ὁ θησαυρὸς, καὶ τὸ χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον· κατὰ τὸ παράδειγμα ἐκείνου τοῦ φρονίμου Γεωργοῦ, ὅς τις ἀποθνήσκων εἶπεν εἰς τὸν Υἱόν του, πῶς ἔχει μέσα εἰς τὸ χωράφι του θησαυρὸν κεκρυμένον· ὁ δὲ Υἱός του, σκάπτωντας βαθέως τὸ χωράφι, καὶ ζητῶντας τὸν θησαυρὸν, ἐκ τῆς σκαφῆς καὶ καλλιεργίας, εὐτύχησε τὸ χωράφι, καὶ οὕτως ἐπλούτησεν ὁ ἄνθρωπος· καὶ ἂν ἦναι συμφέρον διὰ τὴν ψυχήν σας, ὁ Θεὸς σᾶς δίδει καὶ θησαυρὸν, καὶ σᾶς κάμνει πλουσίους, χωρὶς ἐσεῖς νὰ ζητήσετε, ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς σᾶς προςάζει νὰ μὴ τοῦ ζητῆτε τοιαῦτα, ἀλλὰ νὰ ζητῆτε πρῶτον τὴν βασιλείαν του, καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ ὁ πλοῦτος, αὐτὰ σᾶς προςίθενται χωρὶς ζητήσεως· » ζητῆτε πρῶτον τὴν Βα» σιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, » καὶ ταῦτα πάντα προςεθήσεται ὑμῖν· (Ματθ. ς'. 33.) ἐὰν δὲ ἐχάσετε ζῶα, ἢ δούλους, ἢ ἄλλα τοιαῦτα, μὴ τρέχετε εἰς τοὺς μάγους, καὶ δαίμονας, διὰ νὰ σᾶς τὰ φανερώσουν· ὄχι· ἀλλὰ προςρέχετε εἰς τοὺς Ἁγίους, τοὺς θεράποντας τοῦ Θεοῦ, καὶ παρακαλεῖτε αὐτοὺς μετὰ πίςεως, καὶ ἐκεῖνοι σᾶς τὰ φανερόνουν, ἂν ἀποβλέπῃ εἰς τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς σας ἡ φανέρωσίς των· καὶ μάλιςα προςρέχετε εἰς τὸν Ἅγιον Θεόδωρον τὸν Τήρωνα, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὴν χάριν ταύτην ἐξαιρέτως ἀπὸ τὸν Θεὸν διὰ νὰ φανερόνῃ τὰ κεκρυμμένα πράγματα, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιλέγεται Φανερωτής· εἰ δὲ καὶ θέλετε νὰ μάθετε καὶ ἄλλα κεκρυμμένα πράγματα, προςρέχετε εἰς τὸν Θεὸν τὸν γνώςην τῶν κρυφίων, καὶ ζητεῖτε νὰ σᾶς φανερώσῃ, ὄχι τί ἔχετε νὰ πάθετε, ἢ τί μέλλουν νὰ σᾶς ἀκολουθήσουν· μάταια γὰρ καὶ μικροπρεπῆ ταῦτα ἐςι, καὶ ἀπὸ τὸν Θεὸν δὲν πρέπει νὰ ζητῆτε τοιαῦτα· ἀλλὰ νὰ ζητῆτε πρῶτον νὰ σᾶς καθαρίσῃ διὰ τῆς χάριτός του, καὶ διὰ τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς, καὶ ἔπειτα νὰ σᾶς φανερώσῃ διὰ τῆς θεωρίας, τοὺς ἀποκρύφους λόγους τῶν αἰσθητῶν κτισμάτων, καὶ τῶν νοητῶν, τοὺς λόγους τῆς προνοίας του, τῆς κρίσεώς του· μάλιςα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ζητεῖτε νὰ σᾶς φανερώσῃ, ποῖον εἶναι τὸ θέλημά του, τὸ ἀγαθὸν, καὶ εὐάρεςον, καὶ τέλειον, διὰ νὰ σωθῆτε, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πλέον ὑψηλότερον, τὸ πλέον ἀναγκαιότερον, καὶ τὸ πλέον συμφερώτερον εἰς ἐσᾶς.

Τί νὰ πολυλογῶ; φυλαχθῆτε ἀδελφοὶ νὰ μὴν πηγαίνετε εἰς τοὺς μάντεις, καὶ δαίμονας, μηδὲ νὰ πιςεύετε εἰς τὰ λόγιά των· ἀλλὰ νὰ πιςεύετε εἰς μόνον τὸν Θεὸν τὸν τὰ πάντα γινώσκοντα, καὶ αὐτὸς θέλει σᾶς φανερώσει ἐκεῖνα, ὁποῦ πρέπει νὰ ἠξεύρετε· ἔτσι σᾶς συμβουλεύει ὁ Χρυσορρήμων· « μὴ προσέχωμεν » μάντεσι, μηδὲ χρησμολόγοις, μὴ δὲ ἀγύρ» ταις· ἀλλ' ἢ τῷ Θεῷ, τῷ πάντα εἰδότι σα» φῶς· τῷ τὴν γνῶσιν ἔχοντι τῶν ἁπάντων· καὶ » οὕτω πάντα εἰσόμεθα, ἃ εἰδέναι χρή· (Λόγ. ή. εἰς τὴν πρὸς Τιμόθ.) νὰ εἰπῶ καὶ μεγαλίτερον; κἂν καὶ ἀλήθειαν λέγουν οἱ μάντεις, καὶ δαίμονες, ἐσεῖς τελείως νὰ μὴ τοὺς πιςεύετε· διὰ τί; ἐπειδὴ ὅταν μίαν φορὰν τοὺς πιςεύσετε, ἐκεῖνοι εὑρίσκουν τρόπον, καὶ μαζὶ μὲ τὴν ἀλήθειαν ἀνακατόνουσι καὶ τὸ ψεῦδος, καὶ οὕτω σᾶς πλανοῦν, καὶ σᾶς ἀπολλύουν· ἔτσι σᾶς παραγγέλλει ὁ ἴδιος Χρυσόςομος· « διὰ γὰρ τοῦ» το οὐ πιςεύω, ἐπειδὴ δαίμονες λέγουσιν· ἀ» πατῶσι γὰρ τοὺς ἀκούοντας· διὰ τοῦτο καὶ » ὁ Παῦλος, καίτοιγε ἀληθεύοντας, ἐπεςόμι» σεν αὐτούς· ἵνα μὴ πρόφασιν λαβόντες, τοῖς » ἀληθέσι, καὶ ψευδῆ πάλιν ἀναμίξωσι, καὶ » ἀξιόπιςοι γένωνται· ἐπειδὴ γὰρ ἔλεγον· « οὗ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψί-
» ςου εἰσὶ καταγγέλλοντες ἡμῖν ὁδὸν σωτηρίας. (Πράξ. ις'. 17.) διαπονηθεὶς τῷ πνεύματι, ἐπετίμησε τῷ πύθωνι, καὶ ἐξελθεῖν ἐκέλευσε· » καί » τοιγε τί πονηρὸν ἔλεγον..... ἀλλ' ἐπειδὴ » πολλοὶ τῶν ἀφελεςέρων ἀεὶ διακρίνειν οὐκ ἴ» σασι τὰ παρὰ τῶν δαιμόνων λεγόμενα, κα» θάπαξ αὐτοῖς ἀπέκλεισε τὸ πιςεύεσθαι... » οὕτω καὶ ὁ Χριςὸς ἐποίησε· καὶ λέγουσιν αὐ» τῷ τοῖς δαίμοσιν· οἴδαμέν σε τὶς εἶ· (Λουκ. » δ'. 34.) ἐπετίμησεν αὐτοῖς μετὰ πολλῆς » τῆς σφοδρότητος, διδάσκων ἡμᾶς, μηδαμοῦ » δαίμονι πείθεσθαι, μηδὲ ἄν σοι ὑγειές τι λέγῃ· » ἅπερ δὴ καὶ μαθόντες, μὴ πειθώμεθα δαίμονι » καθόλου· ἀλλὰ κἂν ἀληθές τι φθέγγηται, φεύ» γωμεν αὐτὸν καὶ ἀποςρεφόμεθα· τὰ γὰρ ὑγιῆ » δόγματα καὶ σωτήρια, οὐ παρὰ δαιμόνων, » ἀλλὰ παρὰ τῆς θείας Γραφῆς ἐςὶ μετ' ἀκρι» βείας μαθεῖν. (Λόγ. β'. εἰς τὸν Λάζαρον.)

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ φοβοῦνται τὸν διάβολον καὶ διὰ τί.

Εἰς δὲ τὴν γ'. πρόφασιν, ὁποῦ λέγουσιν οἱ **Χριςιανοὶ**, ἀποκρινόμεθα λέγοντες· τί φοβεῖσθε Χριςιανοὶ τὸν διάβολον, καὶ διὰ τοῦτο τὸν θεραπεύετε μὲ τὰ διάφορα μαγικά; αὐτὸς δὲν ἔχει καμμίαν ἐξουσίαν, καὶ δύναμιν, διὰ νὰ σᾶς κάμῃ τὸν πλέον παραμικρὸν πειρασμόν· α'. διατὶ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, πρὸ μὲν τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ἦτον ὁ Διάβολος, ἄρχων μέγας τοῦ Κόσμου, καὶ τύραννος, καὶ τυραννικῶς ἐξουσίαζε τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ δὲ ὁ Κύριος ἐσαρκώθη, ἔχασε τὴν τυραννικὴν ἐξουσίαν ὁποῦ εἶχε, καὶ τώρα καταπατεῖται ὑπὸ τῶν πιςῶν· λέγει γάρ· » τόπος τῆς ἀρχῆς (τοῦ » διαβόλου δηλαδὴ) ὁ ἐναέριος, ὡς αὐτός φησιν » (ὁ Ἀπόςολος δηλαδὴ) κατὰ τὸν ἄρχοντα » τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος.... εἰδέναι δὲ χρὴ, » ὅτι Οὐρανὸν συνήθως ἡ Γραφὴ τὸν ἀέρα κα» λεῖ, ὡς τὸ, τὰ πετεινὰ τοῦ Οὐρανοῦ· καὶ τὸ, » ἀναβαίνουσιν ἕως τῶν Οὐρανῶν· τουτέςιν ἐπὶ » πολὺ τοῦ ἀέρος ὑψοῦνται· διὰ τοῦτο καὶ ὁ » Κύριος εἶδε τὸν Σατανᾶν ὡς ἀςραπὴν ἐκ τοῦ » Οὐρανοῦ πεσόντα, τουτέςι τῆς οἰκείας ἀρχῆς » ἐκπεσόντα, καὶ κάτω γενόμενον, ἵνα πατῆ» ται ὑπὸ τῶν εἰς Χριςὸν ἠλπικότων.... ἐπεὶ » ἐξεβλήθη ἡ πονηρὰ αὐτοῦ τυραννίς· (Τόμ. α'. Ὁμιλ. θ'. ὅτι οὐκ ἔςιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός.) β'. διατὶ κατὰ τὸν Νύσσης Γρηγόριον, μετὰ τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Κυρίου, ἐσυντρίφθη ἡ κεφαλὴ τοῦ δράκοντος διαβόλου, ἤγουν, ἡ ὑπερβολικὴ αὐτοῦ τυραννία, καὶ ἐξουσία, καὶ μόνον ἡ οὐρά του ἔμεινε σαλεύουσα, καὶ κινουμένη διὰ γύμνασιν, καὶ ςέφανον τῶν πιςῶν, εἰς δὲ τὴν δευτέραν παρουσίαν, καὶ κοινὴν ἀνάςασιν, τότε ἔχει νὰ νεκρωθῇ τελείως, καὶ νὰ ἀφανισθῇ καὶ αὐτὴ ἡ οὐρά του· ὅπερ ἐςιν ὁ θάνατος· » οὕτω καὶ ὁ τοῦ δράκοντος » ἀναιρέτης, ὅτε πολὺ γέγονε τὸ θηρίον.... » τὴν κεφαλὴν ἀνελών.... οὐδένα τοῦ κατό» πιν ὁλκοῦ πεποίηται λόγον, εἰς ἀφορμὴν γυ» μνασίου τοῖς ἐφεξῆς τὴν ἐν τῷ νεκρῷ θηρίῳ » κίνησιν ὑποληφθῆναι ποιήσας. (Λόγ. εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Χριςοῦ, Τόμ. γ'.) καὶ γ'. διατὶ τώρα καθὼς ὁ κλέπτης ὁ κεκρυμμένος εἰς τόπον ἀπόκρυφον, μὲ ἀπάτην καὶ δολιότητα, ἁρπάζει καὶ φονεύει τοὺς ἀνθρώπους· ἔτσι καὶ ὁ διάβολος κλεπτικῶς, καὶ ἀπατηλῶς μόνον παγιδεύει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν κακίαν, καὶ οὐχὶ τυραννικῶς ὡς τὸ πρότερον, καὶ διὰ τοῦτο ὁ θεῖος Χρυσόςομος εἶπεν ὅτι » ἐμοὶ δοκεῖ » γενόμενος ὑπὸ τὸν οὐρανὸν, μὴ μεταπεπτω» κέναι τῆς ἀρχῆς (τῆς λῃςρικῆς δηλαδὴ καὶ » μερικῆς) καὶ μετὰ τὴν παράβασιν· » τοῦ νῦν » ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας· ὁρᾷς » ὅτι οὐ βίᾳ, οὐδὲ τυραννίδι, ἀλλὰ πειθοῖ προ» σάγεται; ἀπείθειαν γὰρ εἶπεν ὡς ἄν τις εἴποι, » ἀπάτη, καὶ πειθοῖ τοὺς πάντας ἐφέλκεται. (Λόγ. δ'. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι ὁ διάβολος πρέπει νὰ φοβῆται τοὺς Χριστιανούς, καὶ ὄχι οἱ Χριστιανοί, τὸν διάβολον. — Ὅτι ἂν θέλουν οἱ Χριστιανοί, ὁ διάβολος γίνεται μέγας, ἢ μικρός.

Πλὴν καὶ αὐτὴν τὴν λῃστρικὴν καὶ μερικὴν ἀρχήν, ὁποῦ τώρα ἔχει ὁ διάβολος, καὶ τὴν ἀπάτην ὁποῦ μεταχειρίζεται, κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν ἐνεργήσῃ, πάρεξ μὲ τὴν θέλησιν τὴν ἐδικήν μας καὶ συγκατάθεσιν, καὶ μὲ τὴν συγχώρησιν, καὶ ἄδειαν τὴν ἐκ Θεοῦ· διατὶ ὁ μὲν διάβολος προσβάλλει καὶ πολεμεῖ τὸν ἄνθρωπον μὲ τοὺς κακοὺς λογισμούς, ὅμως εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου στέκεται, ἢ νὰ δεχθῇ τὴν προσβολὴν τῶν λογισμῶν, ἢ νὰ μὴ τὴν δεχθῇ, χωρὶς κᾀμμίαν βίαν· ὅθεν λέγει ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης· » προσβάλλειν » μὲν τῷ ἀνθρώπῳ συνεχωρήθησαν, (οἱ δαίμο- » νες δηλαδὴ) βιάζεσθαι δέ τινα οὐκ ἰσχύου- » σιν· ἐν ἡμῖν γὰρ ἐστὶ δέξασθαι τὴν προσβο- » λήν, ἢ μὴ δέξασθαι. (Θεολογικ. Βιβλ. β΄. κεφ. ιθ΄.) τί φοβεῖσθε λοιπὸν Χριστιανοὶ τὸν διάβολον; ὁποῦ δὲν ἠμπορεῖ νὰ σᾶς κάμῃ κᾀμμίαν βίαν; ὁ διάβολος μᾶλλον πρέπει νὰ φοβᾶται ἐσᾶς, καὶ ὄχι ἐσεῖς τὸν διάβολον, διατὶ ἐσεῖς εἶσθε ἐνδεδυμένοι μὲ ὅλην τὴν ἁρματωσίαν, καὶ πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ· ἐσεῖς ἔχετε ὡς σφενδόνην τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, μὲ τὸ ὁποῖον, καὶ ἀπὸ μακρόθεν σφενδονίζετε ὅλους τοὺς δαίμονας· ἐσεῖς φορεῖτε, ὡς μάχαιραν δίστομον, τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον φοβοῦνται καὶ τρέμουν οἱ δαίμονες· καὶ ἐσεῖς ἐὰν θέλετε νὰ φυλάττετε τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ εἶσθε φίλοι, καὶ στρατιῶται ἀληθεῖς τοῦ Οὐρανίου Βασιλέως, οὔτε μαγικὰ ἔχετε χρείαν, οὔτε κᾀμμίαν ἄλλην ἐπιβουλὴν τοῦ διαβόλου, ἀλλὰ καταπατεῖτε τοῦτον μὲ τοὺς πόδας σας ὡσὰν κνώδαλον, ὡσὰν ἕνα μικρὸν στρουθίον, καὶ ὡσὰν ἕνα σκορπίον, καὶ μύρμηκα. » Ἰδοὺ δέ- » δωκά φησι ἡμῖν τὴν ἐξουσίαν, τοῦ πατεῖν ἐ- » πάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν » τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει· (Λουκ. ί. 19.) ὥστε, ἂν ἐσεῖς θελήσετε, τόσον σμικρύνεται, καὶ ταπεινόνεται ὁ διάβολος, ὁποῦ γίνεται ὡσὰν ἕνα νήπιον· καὶ πάλιν ἂν ἐσεῖς θελήσετε, τόσον μέγας γίνεται ὁ διάβολος κατ᾿ ἐπάνω σας, ὥστε ὁποῦ βρυχᾶται ὡσὰν λέοντας φοβερὸς, καὶ ζητεῖ νὰ σᾶς καταπίῃ· διὰ τοῦτο ὀρθώτατα εἶπε καὶ ὁ Χρυσόστομος περὶ τούτου· » καταπάτημα αὐτὸν » τῶν ἡμετέρων ἐποίησε ποδῶν, ἂν βουλώμεθα· » ὅρα τοίνυν πόσος γέλως, πόση ἀθλιότης· ὃν » ἐλάβομεν πατεῖν, ὁρᾷν ὑπὲρ κεφαλῆς ἑστῶτα » τῆς ἡμετέρας· πῶς δὲ τοῦτο γίνεται; παρ᾿ » ἡμῶν· ἂν ἡμεῖς βουλώμεθα, μέγας ἐστίν· ἂν » ἡμεῖς βουλώμεθα, γίνεται μικρός· ἐὰν προσέ- » χωμεν ἑαυτοῖς, καὶ μετὰ τοῦ Βασιλέως ὦμεν » τοῦ ἡμετέρου, συστέλλεται, καὶ παιδίου μι- » κροῦ οὐδὲν ἄμεινον, διακείσεται ἐν τῇ πρὸς » ἡμᾶς μάχῃ· ὅταν ἀποστῶμεν αὐτοῦ, μεγάλα » φυσᾷ, καὶ βρυχᾶται, τρύζει τοὺς ὀδόντας· » ἅτε ἐρήμους ἡμᾶς τῆς μεγάλης συμμαχίας » λαβών. (Λόγ. ς΄. εἰς τὴν πρὸς Φιλιππ.)

Ὅτι οἱ δαίμονες ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι προσταγμένοι κάμνουν καὶ ὄχι παράνω ἢ παρακάτω. — Ὅτι χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Θεοῦ οἱ δαίμονες κακὸν δὲν κάμνουσιν οὔτε εἰς ἀνθρώπους, οὔτε εἰς ζῶα. — Ὅτι οἱ δαίμονες οὔτε εἰς τὸν διάβολον ὑποτάσσονται χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Θεοῦ.

Καὶ διὰ νὰ συμπεράνω τὸ πᾶν τῆς ἀποκρίσεως ταύτης, ἐπειδὴ οἱ δαίμονες δὲν ἠμποροῦν νὰ σᾶς κακοποιήσουν ἀδελφοὶ χωρὶς νὰ λάβουν τὴν συγχώρησιν, καὶ ἄδειαν ἀπὸ τὸν Θεόν, εἴτε διὰ τὰς ἁμαρτίας σας, εἴτε διὰ νὰ σᾶς κάμῃ δοκιμωτέρους ὁ Θεὸς μὲ τοὺς πειρασμούς· λοιπὸν ματαίως κοπιάζετε θεραπεύοντες τοὺς δαίμονας μὲ τὰ μαγικά· διὰ τί αὐτοὶ ἔχουν νὰ κάμουν ἐξ ἅπαντος ἐκεῖνο, ὁποῦ εἶναι προσταγμένοι ἀπὸ τὸν Θεόν· κᾂν ἐσεῖς τοὺς θεραπεύετε, κᾂν δὲν τοὺς θεραπεύετε, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, ἑρμηνεύων τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ Ἡσαΐου τὸ λέγον· « Κύριος ἐντέταλται ἔθνει ὁπλομάχῳ. (Ἡσ. ιγ΄. 14.) « μὴ φοβη- » θῇς φησὶ τὸν τύπτοντα (ἤτοι τὸν διάβολον.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀλλὰ παρακάλει τὸν ἐπιτάσσοντα (ἤτοι τὸν » Θεόν.) διδασκέσθωσαν οἱ εἰδωλολάτραι, οἱ λέ-» γοντες θυσίας προσάγειν δαίμοσι πονηροῖς, ἐκ-» μειλισσόμενοι αὐτῶν τὴν κακίαν. Κύριος αὐτοῖς » ἐντέταλται, κἂν θεραπεύσῃς, κἂν μὴ, τὸ προσε-» ταγμένον ποιήσει· ὑπερβαίνειν τὰς ὁροθεσίας » οὐχ οἷόν τε· οὔτε ὑφαιρεῖ τῆς πικρίας, οὔτε προ-» ςίθησί τι παρ' ἑαυτοῦ· ἀλλὰ τῷ ἐνδιδομένῳ μέ-» τρῳ κέχρηται ἀπαρετήτως. (Ἑρμηνεία εἰς τὸν Ἡσ.) τί λέγω; ὄχι μόνον εἰς ἐσᾶς δὲν ἔχουν ἐξουσίαν οἱ δαίμονες νὰ προξενήσουν κανένα κακὸν χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οὐδὲ εἰς τοὺς χοίρους, καὶ τὰ ἄλογα ζῶα· καὶ τοῦτο γίνεται φανερὸν, ἀπὸ τὴν ἱςορίαν, ὁποῦ ἀναφέρει τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον· νὰ εἰπῶ ἀκόμη καὶ μεγαλήτερον; ὄχι μόνον ὁ διάβολος δὲν ἠμπορεῖ νὰ κάμῃ κανένα κακὸν εἰς ἐσᾶς Χριςιανοὶ χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οὐδὲ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δαίμονες ὑπηρετοῦσιν εἰς τὸν ἀρχηγόν τους διάβολον, χωρὶς τὴν ἄδειαν, καὶ συγχώρησιν τοῦ Θεοῦ· καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος λέγων· « ἄνευ τῆς θείας συγχωρήσεως, » οὐδὲ αὐτοὶ οἱ δαίμονες κατ' οὐδὲν ὑπουργεῖν » δύνανται τῷ διαβόλῳ. (1) . . . καὶ δηλοῖ » τοῦτο σαφῶς ἡ περὶ τοῦ Ἰὼβ συγγραφὴ, μὴ » δυνάμενον τῷ Ἰὼβ παντελῶς προσπελάσαι » τὸν διάβολον ἀναγραφομένη, δίχα τοῦ θείου « βουλήματος. (Κεφ. πγ'. τῆς γ'. ἑκατοντάδος, τῶν Θεολογικ. Φιλοκαλ. Σελ. 374.)

Ἀφῆτε λοιπὸν ἀδελφοὶ τὰς προφάσεις ταύτας, ὁποῦ σᾶς ὑποβάλλει ὁ διάβολος, διὰ νὰ τὸν θεραπεύετε μὲ τὰς μαγείας, καὶ γοητεύματα, καὶ παύσετε εἰς τὸ ἑξῆς ἀπὸ τὸ νὰ πιςεύετε, πῶς οἱ μάγοι, καὶ δαίμονες, ἔχουν δύναμιν νὰ σᾶς ἰατρεύσουν, ἢ πῶς προγνωρίζουν τί ἔχετε νὰ πάθετε· παύσετε ἀπὸ τὸ νὰ πιςεύετε πῶς εἶναι ποδαρικὰ καλὰ, καὶ κακὰ, ἢ ἡμέραις καλαῖς, καὶ κακαῖς, ἢ συναπαντήματα καλὰ, καὶ κακά· τί κάμνεις ἀνόητε ἄνθρωπε; ἂν ἐσὺ ἀπαντήσῃς παρθένον ἢ καλόγερον, λέγεις, ὅτι εἶναι ἀχαμνὴ ἡ ἡμέρα ἐκείνη· καὶ ἂν ἀπαντήσῃς καμμίαν πόρνην, ἢ τυφλὸν, ἢ κουτσὸν, μαντεύεις ὅτι εἶναι καλὸν συναπάντημα· ὢ τῆς ἀγνωσίας σου! ἄκουσον τί σοῦ λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος, πῶς ἡ ἀπάντησις τοῦ ἀνθρώπου δὲν κάμνει τὴν ἡμέραν κακὴν, ἀλλὰ τὸ νὰ ζῇς ἐσὺ μὲ τὰς ἁμαρτίας· ὅταν λοιπὸν ἐσὺ εὐγῇς ἀπὸ τὸ σπῆτι σου, φυλάξου ἀπὸ μόνην τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μὴ φοβῆσαι οὔτε ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἴδιον Διάβολον· « οὐ γὰρ ἡ ἀπάν-» τησις τοῦ ἀνθρώπου πονηρὰν ποιεῖ τὴν ἡμέ-» ραν γενέσθαι, ἀλλὰ τὸ ἐν ἁμαρτίαις ζῆν· ὅ-» ταν τοίνυν ἐξέλθῃς, ἓν μόνον φύλαξαι, μὴ » ἁμαρτία σοι ἀπαντήσῃ (αὕτη γάρ ἐςιν ἡ ἡ-» μᾶς ὑποσκελίζουσα·) χωρὶς δὲ ταύτης, οὐ-» δὲν ἡμᾶς ὁ διάβολος παραβλάψαι δυνήσεται· (Ἀνδρ. κά.) ἄνθρωπον ἀπαντᾷς, καὶ μαντεύεσαι; καὶ δὲν ςοχάζεσαι ταλαίπωρε, ὅτι ὁ διάβολος πολεμεῖ νὰ σὲ κάμῃ νὰ μισήσῃς τὸν ἀδελφόν σου, ὁποῦ δὲν σοῦ ἔκαμε κανένα κακόν; καὶ ἂν ὁ Θεὸς σὲ προςάζῃ νὰ ἀγαπᾷς καὶ τοὺς ἐχθρούς σου, ἐσὺ δὲ μισεῖς ἐκεῖνον, ὁποῦ δὲν σοῦ ἔσφαλε, διὰ τί λέγεις πῶς εἶχε κακὸν συναπάντημα; καὶ ποίαν συγχώρησιν θέλεις λά-» βῃς; ἄνθρωπον ὁρᾷς, καὶ οἰωνίζῃς; καὶ οὐχ ὁ-» ρᾷς τὴν πληγὴν τὴν διαβολικὴν, πῶς ἐκπο-» λεμοῖ σε, τῷ μηδὲν ἠδικηκότι; καὶ ὁ μὲν Θεὸς, » καὶ τοὺς ἐχθροὺς φιλεῖν ἐκέλευσε, σὺ δὲ τὸν

(1) Διὰ τοῦ λόγου τούτου τοῦ θείου Μαξίμου λύεται ἡ ἀπορία τοῦ Εὐαγγελικοῦ ἐκείνου λόγου, ὁποῦ εἶπεν ὁ Κύριος· « εἰ ὁ Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἀφ' ἑαυτοῦ ἐμερίσθη, πῶς « οὖν ςαθήσεται ἡ Βασιλεία αὐτοῦ; (Ματθ. ιβ'. 29.) ὁ Σατανᾶς λοιπὸν Σατανᾶν οὐκ ἐκβάλλει, οὐδὲ ὅλως ὑπουργεῖ ὁ Σατανᾶς τῷ Σατανᾷ ἀφ' ἑαυτοῦ· κατὰ συγχώρησιν ὅμως Θεοῦ, καὶ ἐκβάλλει τοῦτον, καὶ ὑπουργεῖ αὐτῷ· πρόσθες καὶ τοῦτο· ὅτι ὁ Σατανᾶς εἰς τὸν Σατανᾶν δὲν ὑπακούει διὰ κανένα καλόν· διὰ κακοποίησιν ὅμως τινὸς, ἀλλήλοις ὑπακούουσι, καὶ ὑπουργοῦσιν οἱ δαίμονες· πάντες γὰρ συμφωνοῦσιν εἰς τὸ κακὸν, καὶ εἰς τὸ νὰ κακοποιήσουν· ἐκβάλλει οὖν ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ πρῶτον, καὶ δεύτερον, διὰ νὰ κάμῃ κακὸν μεγαλήτερον.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» οὐδὲν ἠδικηκότα ἀποςρέφῃ, μηδὲν ἔχων ἐγ-
» καλεῖν. (Αὐτόθ.)

Περὶ βρικολάκων.

Παύσετε ἀπὸ τὸ νὰ πιςεύετε πῶς εἶναι ςοιχεῖα, καὶ Νεραΐδες, καὶ τύχη, καὶ ῥοιζικὰ, καὶ καλλικάντσαροι· διὰ τὶ ὅποιος ὁμολογεῖ πῶς εἶναι τύχη, καὶ ῥοιζικὰ, καὶ τὰ ἐπίλοιπα, πίπτει ἀπὸ τὸ δόγμα καὶ φρόνημα τῶν Χριςιανῶν, κατὰ τὸν Ἀναςάσιον τὸν Συναΐτην λέγοντα· « Εἰ ὁ Χριςιανὸς ὁμολογήσῃ τύχην, ἐ-
» ξέπεσε τοῦ τῶν Χριςιανῶν δόγματος καὶ φρο-
» νήματος· (Ἐρωτ. ιθ΄.) λέγει δὲ καὶ ὁ Ἡσαΐας· » οἱ ἑτοιμάζοντες τῷ δαιμονίῳ τράπεζαν,
» καὶ πληροῦντες τῇ τύχῃ κέρασμα· (Ἡσ. ξέ. 10.) παύσετε ἀπὸ τὸ νὰ παρατηρῆτε πουλίων φωνὰς, καὶ πετάσματα· παύσετε, ἀπὸ τὸ νὰ δένετε ἀνδρόγυνα, ἀπὸ τὸ νὰ κατασκευάζετε φυλακτὰ, ἢ νὰ ζητῆτε αὐτὰ ἀπὸ τοὺς κατασκευάζοντας, ἀπὸ τὸ νὰ γητεύετε ἐσεῖς, ἢ νὰ παρακαλῆτε τοὺς γητευτὰς, καὶ τὰς Ἀτσιγκάνας καὶ τὰς κακογραίας· παύσετε, ἀπὸ τὸ νὰ σφάζετε ζῶα εἰς τὰ θεμέλια τῶν ὀσπητίων σας, ἢ νὰ θυμιάζετε τὰ ςοιχεῖα, καὶ νὰ προμαντεύετε μὲ τὰ φυσικὰ κινήματα τῶν μελῶν σας. Πάντα γὰρ ταῦτα εἶναι ἴδια τῶν Ἑλλήνων, τῶν εἰδωλολατρῶν, τῶν Ἐθνικῶν, τῶν προσκυνούντων τοὺς δαίμονας, καὶ οὐχὶ τῶν Χριςιανῶν, τῶν προσκυνούντων τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ τὸν Σωτῆρα τοῦ Κόσμου Χριςόν· αὐτὰ ἦτον μυςήρια, καὶ μαθήματα τῆς παλαιᾶς πλάνης, μὲ τὰ ὁποῖα ἐπλάνα τοὺς ἀθρώπους ὁ διάβολος, καὶ τὸν ἐπροσκύνουν ὡς Θεόν. ἀφ' οὗ δὲ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἦλθεν εἰς τὸν Κόσμον, καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος, καὶ ἔκαμεν Ἀποςόλους, καὶ ἐκήρυξαν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς ὅλον τὸν Κόσμον, ὅλα αὐτὰ κατηργήθησαν καὶ ἀφανίσθησαν, καὶ μαζὶ μὲ αὐτὰ ἀφανίσθη καὶ ὁ διάβολος, καὶ ὅλη ἡ δύναμίς του, καὶ ἐξουσία· λοιπὸν μὴ ζητεῖτε πάλιν Χριςιανοὶ νὰ ἀνακαινίζετε τὴν παλαιὰν πλάνην, ὁποῦ ὁ Χριςὸς ἐκατήργησε, μὲ τὰς διαφόρους μαγείας, ὁποῦ μεταχειρίζεσθε· μάλιςα δὲ καὶ ἐξαιρέτως, σᾶς παρακαλῶ ἀδελφοὶ, δι' ἀγάπην Θεοῦ νὰ μὴ πιςεύετε ποτὲ πῶς εἶναι βρικόλακες, καὶ πῶς τὰ νεκρὰ σώματα τῶν ἀποθανόντων, σηκόνονται, καὶ περιπατοῦν, καὶ πειράζουν τοὺς ἀνθρώπους· αὐτὴ ἦτον μία παλαιὰ πλάνη, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ διάβολος ἐπλάνα πολλοὺς ἀνθρώπους νὰ πιςεύουν, πῶς αἱ ψυχαὶ ἐκείνων, ὁποῦ ἀποθνήσκουν μὲ βίαιον, καὶ κακὸν θάνατον, γίνονται δαίμονες· καὶ ἐκ τούτου ἐπαρακινοῦντο πολλοὶ γόητες, καὶ μάγοι νὰ σφάζουν πολλοὺς νέους, μὲ ἐλπίδα, πῶς αἱ ψυχαί των ἔχουν νὰ γένουν δαίμονες, καὶ νὰ τοὺς ὑπηρετοῦν, περὶ τῆς ὁποίας πλάνης ἔγραψεν ἕνα ὁλόκληρον λόγον ὁ θεῖος Χρυσόςομος, ὅς τις εἶναι ὁ β΄. εἰς τὸν Λάζαρον, καὶ ἀποδείχνει εἰς αὐτὸν, πόσον ὀλεθρία, καὶ πόσον ψυχοβλαβὴς εἶναι ἡ πλάνη αὐτη. Αὐτὴν τὴν πλάνην σπουδάζωντας νὰ ἀνακαινίσῃ ὁ διάβολος, καταπείθει καὶ τώρα μερικοὺς Χριςιανοὺς ἀνοήτους, νὰ εὐγαίνουν ἀπὸ τοὺς τάφους τὰ λείψανα τῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ τὰ κατακόπτουν εἰς λεπτὰ, ἢ καὶ νὰ τὰ κατακαίουν· ὢ τῆς ἐλεεινῆς καταςάσεως, καὶ ἀπωλείας, εἰς τὴν ὁποίαν ἔφθασαν οἱ τωρινοὶ Χριςιανοί! Χριςιανοὶ ἀδελφοὶ, τί πλάναις εἶναι αὐταῖς, ὁποῦ ἔχετε; τί μωροὶ, καὶ νηπιώδεις λογισμοὶ εἶναι αὐτοὶ, εἰς τοὺς ὁποίους πιςεύετε; δὲν ἐντρέπεσθε καὶ ὀλίγον, ὁποῦ ἐγίνετε περίπαιγμα, καὶ γέλως, καὶ ὄνειδος εἰς τοὺς δαίμονας, καὶ εἰς ὅλα τὰ Ἔθνη; διατὶ καὶ τὰ ἔθνη σᾶς περιπαίζουν, πῶς ἐσεῖς μοναχοὶ οἱ Χριςιανοὶ εἶσθε, ὁποῦ πιςεύετε, ὅτι εἶναι βρικόλακες, καὶ ὄχι κανένα ἄλλο Ἔθνος τοῦ Κόσμου. καὶ οἱ δαίμονες ἀκόμη σᾶς περιγελοῦν μὲ τὰς ποιαύτας φαντασίας, ὡσὰν ἄγνωςα παιδία, καὶ σᾶς χωρίζουν ἀπὸ τὴν πίςιν τοῦ Χριςοῦ· ὅλοι δὲ οἱ σοφοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας διδάσκαλοι σᾶς πληροφοροῦν πῶς βρικόλακες δὲν γίνονται ποτὲ, οὔτε εἶναι εἰς τὸν Κόσμον.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἐπειδὴ τὰ πρὸ πολλοῦ ἀποθαμμένα σώματα, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχουν αἷμα· εἶναι ἀδύνατον νὰ σηκόνωνται ἀπὸ τὰ μνήματα, καὶ νὰ ἔρχωνται νὰ σᾶς πειράζουν· ἀλλὰ ἡ ἐδική σας ἀπιςία, ἀλλὰ ὁ ἐδικός σας φόβος, καὶ ἡ πρόληψις, καὶ πίςις τοῦ λογισμοῦ σας, αὐτὰ γίνονται αἴτια νὰ φαντάζῃ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σας ὁ διάβολος τοὺς νεκροὺς, πῶς ἔχουν αἷμα, καὶ πῶς εὐγαίνουν ἀπὸ τοὺς τάφους.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ τρέχουν μὲ τὰς Ἁγίας Εἰκόνας.

Παύσετε δὲ πρὸς τούτοις ἀδελφοί μου, καὶ ἀπὸ τὸ νὰ σηκόνετε τὰς Ἁγίας Εἰκόνας εἰς τοὺς ὤμους σας ἐν τῷ καιρῷ τῶν πανηγύρεων, καὶ νὰ τρέχετε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡσὰν παράφροι, μεθυσμένοι καὶ δαιμονισμένοι κτυπῶντες πότε εἰς ἕνα μέρος, καὶ πότε εἰς ἄλλο, καὶ προμαντεύοντες κάποιά τινα, ἢ φανερόνοντες πράγματα κεκρυμένα· διὰ τὶ αὐτὴ ἦτον μία πλάνη παλαιὰ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἐσήκοναν παρομοίως τὰ εἴδωλά των εἰς τοὺς ὤμους των, καὶ ὑπεκρίνοντο τάχα, πῶς τὰ εἴδωλα ὁποῦ ἐσήκοναν, τοὺς ἐπροξένουν τόσον βάρος, ὡσὰν νὰ ἦτον ζωντανὰ, ὥςε ὁποῦ, ἀπὸ τὸν πολὺν κόπον ἵδρωναν, καὶ ἐπαρελύοντο, καὶ πλέον δύναμιν δὲν εἶχαν· περὶ τῆς ὁποίας ταύτης πλάνης γράφει ὁ Προφήτης Ἡσαΐας, εἰς τὸ μϛ'. Κεφάλαιον· ςίχ. ἱ. λέγων περιγελαςικῶς· « ἔπεσε Βὴλ· συνετρίβη Ναβώ· ἐ» γένετο τὰ γλυπτὰ αὐτῶν εἰς θηρία· αἴρετε » αὐτὰ καταδεδεμένα ὡς φορτίον κοπιῶντι ἐκ» λελυμένῳ, καὶ πεινῶντι, καὶ οὐκ ἰσχύοντι· » οἳ οὐ δυνήσονται σωθῆναι ἀπὸ πολέμου· αὐτοὶ » δὲ αἰχμάλωτοι ἤχθησαν· ταῦτα δὲ τὰ λόγια ἐξηγῶντας ὁ Ἅγιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, λέγει, πῶς περιγελᾷ ὁ Προφήτης τὰ ἀναίσθητα ἐκεῖνα εἴδωλα τῶν δαιμόνων, τὰ ὁποῖα, ἀγκαλὰ καὶ ἐφαίνοντο πῶς βαρύνουσιν τοὺς ταῦτα βαςάζοντας, ὡσὰν νὰ ἦτον ζωντανὰ, ὡς προείπομεν, ὅμως εἶναι τόσον ἀδύνατα, ὁποῦ εἰς καιρὸν πολέμου, οὔτε ἐδύναντο τὰ γλυτώσουν τὸν ἑαυτόν τους, οὔτε τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ ἐσκλαβόνοντο καὶ αὐτὰ, καθὼς καὶ οἱ προσκυνοῦντες αὐτὰ ἄνθρωποι, καὶ πῶς τὰς ὑποκρίσεις ταύτας τοῦ κόπου, καὶ τοῦ ἱδρῶτος, τὰς ἔκαμναν οἱ τὰ εἴδωλα βαςάζοντες, διὰ νὰ τὰ ἐπαινοῦν μὲ κρότους, καὶ ἐπαίνους ὁ βάρβαρος λαὸς, καὶ τὰ ἀνόητα γυναικάρια, καὶ νὰ νομίζουν τῇ ἀληθείᾳ πῶς αὐτὰ εἶναι ζωντανὰ, καὶ ἔμψυχα· « ἐν καταγελάςοις πανη» γύρεσιν ἐξεκόμιζον τῶν σηκῶν τὰ ἀγάλματα· » ἐπαναθέμενοι δὲ ταῦτα τῶν ἱερέων τινὲς, πε« ριήνεσαν ἐν πλατείαις, κατασειόμενοί τε, καὶ » οἷον μεθύσκοντες, ὡς ἀχθοφοροῦντες ἄγαν· καὶ » ἔνθα ἂν ἐπιβαρήσειεν, οἷ καὶ δοκιμάζειν ἤ» θελον, ἐκεῖ πως καὶ συνωθούμενοι, καὶ μὴ δύ» νασθαι φέρειν τὸ ἄχθος ὑποκρινόμενοι· ὁ δὲ ἀ» σύνετός τε, καὶ ἀγελαῖος δῆμος, γύναιά τε » φρενῶν ἔρημα, κατεκρότει ταῖς εὐφημίαις, » τὴν ἄψυχον ὕλην, εἰδοποιηθεῖσαν ὁρῶντες εἰς » ἄνδρα τυχὸν, ἢ γυναῖκα· ᾤοντό τε κατὰ ἀ» λήθειαν, καὶ ἀφόρητον ἐνιέναι βάρος τὸν δια» κομιζόμενον τοῖς ἀναθεμένοις εἰς ὤμους αὐ» τῶν· διαγελᾷ οὖν ὁ προφητικὸς λόγος ἐν τού» τοις, τῆς ἀναισθησίας τὸ μέγεθος τῶν Ἑλ» λήνων, καὶ συμπεραίνει, ὅτι ἐν καιρῷ πολέ» μου, οὔτε αὐτὰ τὰ εἴδωλα δύνανται σωθῆ» ναι, οὔτε ὑμᾶς σώζουσιν.

Διὰ τὶ οἱ Δαίμονες ἐνεργοῦν διὰ τῶν Ἁγίων Εἰκόνων.

Βλέπετε ἀδελφοὶ πῶς τὸ νὰ βαςάζουν τινὲς τὰς Ἁγίας Εἰκόνας, καὶ νὰ τρέχουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὡσὰν τρελοὶ, εἶναι πλάνη Ἑλληνικὴ καὶ ἐθνικὴ· λοιπὸν παύσετε διὰ ἀγάπην Θεοῦ, ἀπὸ τὸ ν' ἀνακαινίζετε πάλιν τὴν παλαιὰν, καὶ νενεκρωμένην πλάνην τῶν Ἑλλήνων· καὶ νὰ τὴν ἐμβάζετε μέσα εἰς τὴν ἁγίαν ζωὴν τῶν Χριςιανῶν, διὰ τὶ ἡ παραφορὰ ἐκείνη, καὶ ὁ πολὺς ἱδρῶτας, καὶ τὰ ἄτακτα τρεξίματα, καὶ κτυπήματα τῶν βαςαζόντων τὰς Ἁγίας Εἰκόνας, δὲν εἶναι ἐνέργεια θεία τῆς χάριτος, ἢ τῶν Ἁγίων Εἰκόνων· ἄπαγε! « οὐ γάρ ἐςιν ἀκαταςασίας ὁ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» Θεὸς, ἀλλ' εἰρήνης, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόςολος » Παῦλος· καὶ διὰ τὶ ἡ παραφορὰ αὕτη εἶναι ἰδία τῶν δαιμόνων ἐνέργεια, ὡς προείπομεν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐνεργούμενοι οἱ τὰς Εἰκόνας βαςάζοντες, φαίνονται πῶς προμαντεύουν, κάποιά τινα ἐπὶ βλάβῃ τῶν πιςευόντων· ταῖς περισσότεραις δὲ φοραῖς ψεύδονται φανερώτατα· μὴ θαυμάζετε δὲ ἀνίσως καὶ εἰς τὰς Ἁγίας Εἰκόνας, προχωρῇ τοῦ δαίμονος ἡ ἐνέργεια· αὐτὸ γίνεται διὰ πολλὰ αἴτια. ά. διὰ τὴν ἐδικήνσας ἀπιςίαν τὴν εἰς Χριςὸν, καὶ τοὺς Ἁγίους, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς παραχωρεῖ νὰ γίνωνται ταῦτα· β'. διὰ τὴν καταφρόνησιν ὁποῦ γίνεται εἰς τὰς Ἁγίας Εἰκόνας· διὰ τὶ τὰς Εἰκόνας πρέπει νὰ βαςάζουν οἱ ἱερεῖς ἐν ταῖς Λιτανείαις, μετὰ εὐλαβείας, καὶ φόβου· καὶ οὐχὶ οἱ λαϊκοὶ ἀθεοφόβως καὶ ἀνεβλαβῶς· καὶ γ'. διὰ τὴν ἀδιαντροπίαν τοῦ διαβόλου· διὰ τὶ ὁ διάβολος εἶναι τόσον ἀναίσχυντος καὶ τολμηρὸς, ὥςε ὁποῦ ἀπετόλμησεν, ὄχι νὰ πλησιάζῃ εἰς τὰς Ἁγίας Εἰκόνας, ἀλλὰ καὶ νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ πάρῃ μαζί του αὐτὸ τὸ θεοϋπόςατον σῶμα τοῦ Κυρίου μας, ὁποῦ ἦτον ἡνωμένον μὲ τὴν θεότητα ὑποςατικῶς, καὶ νὰ τὸ ἀνεβάσῃ πότε εἰς τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ πότε εἰς ὄρος ὑψηλόν· πνεῦμα γὰρ ὢν ὁ Δαίμων λεπτὸν, τόσην λεπτὴν ἐνέργειαν ἔχει, ὁποῦ σμίγεται ἀσμίκτως μὲ τὰ θεῖα, καὶ ἅγια, καὶ πνευματικὰ, χωρὶς παντελῶς νὰ τὸ καταλάβουν οὐδὲ αὐτοὶ οἱ ἐνεργούμενοι χωρὶς τὴν διάκρισιν τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· Διὰ τοῦτο πρέπει οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς νὰ ἐμποδίζουν τοὺς Χριςιανοὺς, ἀπὸ τὸ νὰ βαςάζουν τὰς Ἁγίας Εἰκόνας, καὶ νὰ κάμνουν τὰ τοιαῦτα, μὲ ἐπιτίμια, καὶ ἀφορισμούς. (1)

Ποίας παιδείας δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς μάγους.

Φυλαχθῆτε λοιπὸν ἀδελφοὶ ἀπὸ τὴν πλάνην ταύτην, καὶ ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας, μὲ τὰς ὁποίας ὁ διάβολος ζητεῖ νὰ σᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ νὰ σᾶς κολάσῃ· φοβηθῆτε τὰς φοβερὰς καὶ τρομερὰς παιδείας, μὲ τὰς ὁποίας παιδεύονται, ὅσοι κάμνουν μαγικὰ, καὶ ὅσοι προςρέχουν εἰς τοὺς μάγους, ζητοῦντες αὐτά· ά. ἀπὸ τὸν Θεὸν, β'. ἀπὸ τοὺς Ἐκκλησιαςικοὺς Κανόνας, καὶ γ'. ἀπὸ τοὺς Βασιλικοὺς νόμους· ὁ μὲν γὰρ Θεὸς προςάζει εἰς τὴν Ἔξοδον, ὅτι ὁποιος ἤθελεν εὑρεθῇ μάγος, καὶ φαρμακὸς, νὰ μὴν ἔχῃ ζωήν· « φαρμακοὺς οὐ περιβιώσετε. (Ἔξ. κβ'. 18.) εἰς δὲ τὸ Λευϊτικὸν φανερῶς προςάζει νὰ θανατόνωνται μὲ λιθοβολισμοὺς, ὅποιος ἄνδρας, ἢ ὁποία γυνὴ ἤθελε γένῃ ἐγγαςρίμυθος, καὶ γητεύτρια· « Καὶ ἀνὴρ ἢ γυνὴ, » ὃς ἂν γένηται αὐτῶν ἐγγαςρίμυθος, ἢ ἐπα» οιδὸς, θανάτῳ θανατούσθωσαν ἀμφότεροι· λί« θοις λιθοβολήσετε αὐτοὺς, ἔνοχοί εἰσι. (Λευϊ. κ'. 27.) καὶ πάλιν λέγει· « ψυχὴ ἣ ἂν ἐπακο» λουθήσῃ ἐγγαςριμύθοις, ἢ ἐπαοιδοῖς, ὥςε » ἐκπορεῦσαι ὀπίσω αὐτῶν, ἐπιςήσω τὸ προσω» πόν μου ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐκείνην, καὶ ἀπολῶ » αὐτὴν ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς· (Λευϊ. κ'. 6.) Καὶ διὰ τὶ ἄλλο ἐπαίδευσεν ὁ Θεὸς τὸν Βασιλέα Μανασσῆν, καὶ ἔδεσεν αὐτὸν μὲ δεσμὰ σιδηρὰ, καὶ ἀλυσίδας ὁ Βασιλεὺς Βαβυλῶνος, καὶ ἐπῆρεν αὐτὸν σκλάβον εἰς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ ἔβαλεν εἰς φυλακὴν, καὶ τοῦ ἔδιδε κάθε ἡμέραν ὀλίγον ψωμὶ ἀπὸ πίτυρα ζυγιασμένον, καὶ ὀλίγον νερὸν μετρημένον, ὅσον μόνον διὰ νὰ ζῇ, καθὼς λέγουν οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι εἰς τὰς διαταγάς των; (Βιβλ. β'. Κεφ. κβ'.) διὰ τὶ λέγω ἄλλο ἐπαίδευσεν ἔτσι τὸν Μανασσῆν ὁ Θεὸς πάρεξ διὰ τὶ ἐπέρνα τὰ παιδία του ἀπὸ τὴν φωτίαν, καὶ ἔκαμνε κλήδονας, καὶ διάφορα μαγικά; ἔτσι γὰρ τὸ μαρτυρεῖ ἡ θεία γραφή. » Καὶ αὐτὸς διήγαγε τὰ τέκνα αὐτοῦ ἐν πυρὶ,

(1) Ὅρα δὲ καὶ εἰς τὸν γ'. Τόμ. τοῦ Βρυεννίου Ἰωσὴφ Σελ. 121. πῶς κατηγορεῖ ὁ σοφὸς ἐκεῖνος διδάσκαλος τὰ τοιαῦτα ἄτακτα κινήματα τῶν Ἁγίων Εἰκόνων ἐπὶ λέξεως λέγων, κοντὰ εἰς τὰ ἄτοπα τῶν τότε Χριςιανῶν, καὶ τοῦτο· « ὅτι κινοῦντες ἀτάκτως τὰς Ἁγίας Εἰκόνας, τὰ μέλ» λοντα δῆθεν διὰ τῶν κινημάτων αὐτῶν τεκμαιρόμεθα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» καὶ ἐκληδονίζετο, καὶ οἰωνίζετο, καὶ ἐφαρ» μακεύετο, καὶ ἐποίησεν ἐγγαςριμύθους, καὶ » ἐπαοιδούς, καὶ ἐπλήθυνε ποιῆσαι τὸ πονηρὸν » ἐναντίον Κυρίου, τοῦ παροργίσαι αὐτόν. (β'. Παραλ. λγ'. 6.) διὰ τί ἄλλο ὠργίσθη ὁ Θεὸς κατὰ τοῦ Βασιλέως Σαοὺλ, καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ φονευθῇ ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων, πάρεξ διὰ τί ἐκαταφρόνησε τὸν Θεὸν, καὶ ἐκάλεσε γυναῖκα ἐγγαςρίμυθον, καὶ ἠκολούθησεν εἰς τὰς μαντείας της; « Καὶ εἶπε Σαοὺλ τοῖς παισὶν αὐτοῦ, » καλέσατέ μοι γυναῖκα ἐγγαςρίμυθον, καὶ πο» ρεύσομαι πρὸς αὐτὴν, καὶ ζητήσω ἐν αὐτῇ· (α'. Βασιλ. κη'. 7.) διὰ τὶ ἄλλο ὠργίσθη κατὰ τοῦ Βασιλέως Ὀχοζίου, πάρεξ διὰ τὶ ἔςειλε νὰ ἐρωτήσῃ τὴν μάντισσαν Ἀκκαρὼν, ὡς προείπομεν;

Καὶ τί λέγω ἐγὼ τὰ μερικὰ μόνον; ὁλόκληρα πλήθη ἀνθρώπων, καὶ πόλεις μεγάλαι, καὶ περιφανεῖς, παρεδόθησαν εἰς πείνας, καὶ σφαγὰς, καὶ σκλαβίας, καὶ ἀφανισμοὺς ἐξ αἰτίας τῶν μαγικῶν· ἔτσι ὁ Θεὸς μὲ πεῖναν, καὶ θάνατον ἐπαίδευσε τοὺς ψευδομάντεις, καὶ οἰωνιςὰς, ὁποῦ ἦτον εἰς τὴν Ἱερουσαλὴμ, καὶ ὅλους ἐκείνους ὁποῦ ἐπρόσεχαν εἰς τὰς μαντείας αὐτῶν, καὶ τοὺς λόγους· « ψευδῆ οἱ Προφῆται » προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου. . . ὅτι ὁ» ράσεις ψευδεῖς, καὶ μαντείας, καὶ οἰωνίσμα» τα, καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν αὐτοὶ » προφητεύουσιν ὑμῖν· διὰ τοῦτο τάδε λέγει Κύ» ριος . . . . ἐν θανάτῳ νοσερῷ ἀποθανοῦνται, » καὶ ἐν λιμῷ συντελεσθήσονται οἱ Προφῆται, » καὶ ὁ λαὸς οἷς αὐτοὶ προφητεύουσιν αὐτοῖς· » καὶ ἔσονται ἐῤῥιμμένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερου» σαλὴμ, ἀπὸ προσώπου μαχαίρας, καὶ τοῦ » λιμοῦ, καὶ οὐκ ἔςαι ὁ θάπτων αὐτούς. (Ἱερ. ιδ'. 14.) ἔτσι ἡ Ἱερουσαλὴμ ἡ Βασιλικὴ πόλις ἐκείνη καὶ πολυηγαπημένη ἀπὸ τὸν Θεὸν, ἀφανίσθη, καὶ κατεςράφη, διὰ τὰς διαφόρους μαγείας, καὶ φαρμακείας, ὁποῦ ἐμεταχειρίζοντο οἱ πολῖταί της· διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Σολομών· « Καὶ γὰρ τοὺς παλαιοὺς οἰκήτορας τῆς » Ἁγίας γῆς μισήσας, ἐπὶ τῷ ἔχθιςα πράσσειν » ἔργα φαρμακειῶν, καὶ τελετὰς ἀνοσίους. (Σοφ. ιβ'. 3.) ἔτσι ἡ πρώτη ἐκείνη Βασίλειος Πόλις Νινευὶ ἀφανίσθη καὶ αὐτὴ, καὶ οἱ πολῖταί της, διὰ τὰς μαγείας ὁποῦ ἐνήργουν, καθὼς λέγει ὁ Ναούμ· « ὦ πόλις αἱμάτων. . ἐπίχα» ρις, ἡγουμένη φαρμάκων· ἡ πωλοῦσα ἔθνη ἐν » τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ λαοὺς ἐν τοῖς φαρ» μάκοις αὐτῆς. (Ναούμ. γ'. 1.) ἔτσι ἡ μεγάλη πόλις ἐκείνη τῆς Βαβυλῶνος, αἰφνιδίως ἔλαβεν ἀτεκνίαν, καὶ χηρείαν, καὶ ἀφανισμὸν, διὰ τοὺς πολλοὺς μάγους ὁποῦ εἶχε, καὶ τὰ μαγικὰ ὁποῦ ἐμεταχειρίζετο, καθὼς λέγει ὁ Ἡσαΐας. « Θυγάτηρ Βαβυλῶνος. . . νῦν ἥξει ἐ» πὶ σὲ τὰ δύω ταῦτα ἐξαίφνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, » ἀτεκνία, καὶ χηρεία, ἥξει ἐξαίφνης ἐπὶ σὲ, » ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου, ἐν τῇ ἰσχύϊ τῶν ἐπα» οιδῶν σου σφόδρα. . . . καὶ ἥξει ἐπὶ σὲ ἀπώλεια, καὶ οὐ μὴ γνῷς. (Ἡσ. μζ' 1. 9.)

Εἰς ποῖα ἐπιτίμια ὑποβάλλουν οἱ Κανόνες τοὺς Μάγους.

Τοιαῦται μὲν εἶναι αἱ παιδεῖαι, εἰς τὰς ὁποίας παραδίδει ὁ Θεὸς τοὺς μάγους, καὶ τοὺς προςρέχοντας εἰς τοὺς μάγους· οἱ δὲ Κανόνες τῶν ἱερῶν Συνόδων, καὶ θείων Πατέρων εἰς διάφορα ἐπιτίμια ὑποβάλλουσι τοὺς τὰ μαγικὰ μεταχειριζομένους· ἡ μὲν γὰρ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ς'. Σύνοδος εἰς τὸν ξα'. κανόνα της, ἔξη χρόνους κανονίζει νὰ ἀπέχουσιν ἀπὸ τὰ θεῖα Μυςήρια ἐκεῖνοι, ὁποῦ δώσουν τὸν ἑαυτόν τους εἰς τοὺς μάντεις, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ μάθουν ἀπὸ αὐτοὺς τὰ ἀπόκρυφα, ὁποῦ θέλουσιν· ὁμοίως κανονίζει καὶ ἐκείνους, ὁποῦ λέγουν τὰς μοίρας τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς νεφοδιώκτας, καὶ τοὺς γητευτὰς, καὶ τοὺς ποιοῦντας φυλακτήρια, ἢ πέρνοντας αὐτά· εἰ δὲ οἱ τοιοῦτοι δὲν παύουν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα μαγικὰ, ἀλλὰ ἐπιμένουν εἰς τὴν κακίαν τους, προςάζει νὰ χωρίζωνται τελείως, καὶ νὰ ἀποδιώκωνται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν συναναςτροφὴν

ςροφὴν τῶν Χριςιανῶν· καὶ ἡ αὐτὴ Ἁγία καὶ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἀφορίζει μὲν τοὺς λαϊκοὺς ἐκείνους, ὁποῦ ἀνάπτουν τὰς πρωτομηνίας φωτίας, καὶ τὰς πηδοῦν· τοὺς δὲ ἱερωμένους καθαιρεῖ, ἐν τῷ ξέ. Κανόνι αὐτῆς· ἡ δὲ Ἁγία, καὶ τοπικὴ Σύνοδος, ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ, πέντε χρόνους κανονίζει, εἰς τὸν κδ΄. Κανόνα της, ἐκείνους τοὺς Χριςιανοὺς ὁποῦ φέρνουν μάγους εἰς τοὺς οἴκους των, διὰ νὰ εὕρουν τὰς μαγείας, ὁποῦ ἄλλοι τοὺς ἔκαμαν· ἡ δὲ Ἁγία τοπικὴ Σύνοδος ἡ ἐν Λαοδικείᾳ, ἀποῤῥίπτει ἔξω τῆς Χριςοῦ Ἐκκλησίας ἐκείνους, ὁποῦ φοροῦν τὰ φυλακτήρια, εἰς τὸν λς΄. Κανόνα αὐτῆς· ὁ δὲ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν ξέ. Κανόνα του, τοὺς γόητας, καὶ φαρμακοὺς κανονίζει, ὡσὰν τοὺς θελτματικῶς φονεύσαντας, ἤτοι εἴκοσι χρόνους νὰ ἀπέχουν τῶν Μυςηρίων· ὁμοίως καὶ ἐκείνους ὁποῦ παραδώσουν εἰς μάντεις τὸν ἑαυτόν τους ἐν τῷ οβ΄. Κανόνι αὐτοῦ. Ὁ δὲ θεῖος Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐν τῷ γ΄. Κανόνι αὐτοῦ, ἐκείνους μὲν ὁποῦ πηγαίνουν εἰς μάντεις διὰ καταφρόνησιν, καὶ ἀθέτησιν τῆς πίςεως τοῦ Χριςοῦ, τοὺς κανονίζει, ὡσὰν καὶ τοὺς ἀρνηθέντας τὸν Χριςὸν θεληματικῶς· ἤτοι νὰ μὴ μεταλάβουν εἰς ὅλην τους τὴν ζωήν· ἐκείνους δὲ, ὁποῦ διὰ καμμίαν τους ἀνάγκην, καὶ βίαν ὠλιγοψύχησαν, καὶ ἐπῆγαν εἰς τοὺς μάγους, κανονίζει ὡσὰν καὶ τοὺς ἀρνηθέντας τὸν Χριςὸν, μὲ βάσανα, καὶ μαρτύρα, ἤτοι ἐννέα χρόνους, ὅσοι δὲ εἶναι ἱερωμένοι, ἢ κληρικοὶ, πρέπει νὰ μὴν εἶναι μάγοι, καὶ ἐπαοιδοὶ, καὶ μαθηματικοὶ, καὶ ἀςρολόγοι, ἢ νὰ κάμνουν φυλακτὰ, κατὰ τὸν λς΄. Κανόνα τῆς ἐν Λαοδικείᾳ· ὅσοι δὲ ἱερωμένοι μεταχειρίζονται ταῦτα, καὶ τὰ τοιαῦτα, καθῄρονται ἐξ ἅπαντος, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, καὶ Βαλσαμῶνα· ὁμοίως πρέπει νὰ καθῄρωνται, καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἱερεῖς, ὁποῦ διαβάζουν τὴν Σολομονικὴν, ἢ τὸ λεγόμενον χαρτὶ τῆς Γιαλοῦς, καὶ μὲ πίσσινα κηρία ἀφορίζουν τοὺς ἀνθρώπους μέσα εἰς τὰ βουνὰ, ὡς προείπομεν· λέγει δὲ καὶ Ματθαῖος ὁ Βλάςαρις, ὅτι πολλαῖς φοραῖς ἐκαθηρέθησαν ἱερεῖς, διὰ τὶ ἔδωκαν ἄρτον τῆς μεγάλης πέμπτης εἴς τινας νὰ τὸν φάγουν διὰ νὰ γνωρίσουν ἂν αὐτοὶ ἔκλεψαν πράγματά τινα ὁποῦ ἐχάθησαν, μὲ τὸ νὰ μὴ δύνανται εὔκολα νὰ τὸν καταπίουν. Καὶ ἄλλος πάλιν ἱερεὺς, ἐπειδὴ καὶ ἐρώτησεν ἕνα κάποιας ἐρωτήσεις μὲ τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, ὁποῦ εἶχεν εἰς ξύλον δεμένον, καὶ τριγύρῳ περιςρεφόμενον, εὐθὺς ἐκαθηρέθη. (Στοιχ. μ΄.) ὅσοι δὲ καίουν ἢ κατακόπτουν τὰ λείψανα τῶν νεκρῶν, νομίζοντες αὐτὰ βρικόλακας, ὡς φονεῖς κανονίζονται· ὅσαι δὲ γυναῖκες κατασκευάσουν φάρμακα, διὰ νὰ τραβίξουν τοὺς ἄνδρας εἰς ἔρωτα, ὡς φονεῖς κανονίζονται ἀπὸ τὸν ή. Κανόνα τοῦ μεγάλου Βασιλείου· ἤτοι εἴκοσι χρόνους νὰ μὴ μεταλάβουν. Ὁ δὲ Ἰωάννης ὁ Νηςευτὴς λέγει εἰς τὸν λβ΄. Κανόνα του, ὅτι ὅσοι ἄνδρες, ἢ γυναῖκες, εἶναι μάγοι, καὶ γητευταὶ, καὶ κάμνουν φυλακτὰ, καὶ μαντεύουν, τρεῖς χρόνους νὰ μὴ μεταλάβουν, καὶ μετὰ τὴν ἐνάτην νὰ ξηροφαγοῦν, καὶ τόσον μόνον νὰ τρώγουν, ὅσον νὰ ζοῦν, καὶ νὰ κάμνουν γονυκλισίας καθ' ἑκάςην διακοσίας πεντήκοντα.

Ποίας παιδείας δίδουν οἱ Βασιλικοὶ νόμοι εἰς τοὺς Μάγους.

Οἱ δὲ πολιτικοὶ, καὶ βασιλικοὶ νόμοι πάλιν μὲ διαφόρους παιδείας, παιδεύουσι τοὺς μάγους, καὶ μάντεις· ἡ μὲν γὰρ ξέ. Νεαρὰ τοῦ σοφοῦ Λέοντος προςάζει, ὅτι ὅποιος εὑρεθῇ μὲ τελειότητα, ὁποῦ νὰ κάμνῃ μαγικὰ, εἴτε διὰ ἰατρείαν σωματικῆς ἀσθενείας, εἴτε διὰ ἐμπόδιον τῆς τῶν καρπῶν βλάβης, νὰ παιδεύεται μὲ ἐσχάτην τιμωρίαν, καὶ νὰ λαμβάνῃ τὴν παιδείαν, ὁποῦ λαμβάνουσιν οἱ ἀποςάται κατὰ τοῦ Βασιλέως· τὸ δὲ μζ΄. Βιβλ. Τίτλ. ί. Διατάξ. ιέ. λέγει, ὅτι ὅποιος κατασκευάσῃ φάρμακον διὰ νὰ παραφρονήσῃ τινὰς, νὰ ἐνέχεται εἰς τὸν περὶ ὕβρεων νόμον· τὸ δὲ μή· Βιβλ. Τίτλ. ή. Διατάξ. β΄. θεσπίζει νὰ παιδεύεται ὡς φονεὺς ἐκεῖνος, ὁποῦ κάμει τοιοῦτον φάρμακον διὰ νὰ φο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νεύσῃ, ἢ ὁποῦ ἔχει, ἢ πωλεῖ αὐτό· ὅσοι δὲ ἄνδρες, ἢ γυναῖκες, κατασκευάσουν φάρμακα διὰ νὰ τραβίξουν τινὰς εἰς ἔρωτα, νὰ ἐξορίζωνται, καὶ τὰ ὑπάρχοντά των νὰ γίνωνται αὐθεντικά· ὁμοίως οἱ νόμοι προςάζουν, ὅτι ὅποιος κάμνει μαντείας μὲ θυσίας, νὰ θανατώνεται μὲ ξίφος· ὅποιος δὲ παρακαλέσῃ τοὺς μάντεις, ἢ τοὺς πληρώσῃ διὰ νὰ μαντεύσουν, νὰ ἐξορίζεται, καὶ τὰ ὑπάρχοντά του νὰ διαρπάζωνται· ὅποιοι δίδουν φυλακτὰ νὰ ἐξορίζωνται, καὶ τὰ ὑπάρχοντά των νὰ διαρπάζωνται· ὅσοι διὰ βλάβην ἀνθρώπων ἐπικαλοῦνται τοὺς δαίμονας, νὰ τιμωροῦνται κεφαλικῶς· ὅποιος δώσῃ μὲ δόλον φάρμακον ἀντὶ ἰατρικὸν, καὶ ἀποθάνῃ ὁ λαβὼν, ὡς φονεὺς παιδεύεται· ὁμοίως καὶ ὅποιος δώσῃ φάρμακον μὲ προπέτειαν· δὲν πρέπει νὰ ἐρωτᾷ τινὰς τοὺς μάντεις· διὰ τί οἱ μάντεις, καὶ μάγοι κεφαλικῶς τιμωροῦνται· ὅρα καὶ εἰς τὸ νομικὸν τοῦ Φωτίου, Τίτλ. θ'. Κεφ. κέ. ὁμοίως καὶ τὸν Βλάςαριν, ςοιχείῳ μ'. τὸ δὲ ιή. Βιβλ. τοῦ νόμου. Τίτλ. ά. Διατάξ. λέ. προςάζει νὰ διαφθείρωνται, καὶ νὰ κατακαίωνται ἀπὸ τὸν κατὰ τόπον κριτὴν, ὅλα τὰ μαγικὰ, καὶ περίεργα βιβλία, καθὼς εἶναι ἡ Σολομονικὴ, τῆς Γιαλοῦς τὸ χαρτὶ, τὰ βροντολόγια, τὰ ἀςραπολόγια, τὰ ἡμερολόγια, τὰ σεισμολόγια, τὰ γενεθλιακὰ, καὶ ἀςρολογικά· καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἔφεσον οἱ μάγοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἐπίςευσαν εἰς τὸν Χριςὸν, ἔκαυσαν τὰ μαγικά των Βιβλία, τῶν ὁποίων ἡ τιμὴ ἄξιζε πενῆντα χιλιάδες ἀργύρια·
» ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων, συνε-
» νέγκαντες τὰς βίβλους, κατέκαιον ἐνώπιον
» πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν,
» καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. (Πράξ. ιθ'. 18.) γράφει δὲ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος, ὅτι ὅταν ἦτον εἴκοσι χρόνων μειράκιον, ἦλθον μερικοὶ ςρατιῶται εἰς τὴν πόλιν Ἀντιοχείας, ζητοῦντες τὰ τῶν μάγων Βιβλία· ἕνας δὲ μάγος ἔχωντας ἕνα βιβλίον μαγικὸν, ἐφοβήθη καὶ τὸ ἔρρψεν εἰς τὸν ποταμὸν, ὅθεν ἐπίασαν αὐτὸν οἱ ςρατιῶται, καὶ τὸν ἔδεσαν, καὶ δέσμιον τὸν ἐγύριζαν εἰς τὴν πόλιν· ὁ δὲ Χρυσόςομος, καὶ ἕνας ἄλλος, περιπατοῦντες κοντὰ εἰς τὸν ποταμὸν, εὗρον τὸ Βιβλίον, καὶ πέρνοντές το εἰς τὰς χεῖρας, εὐθὺς ὁποῦ εἶδον πῶς εἶχε μαγικὰ, τὸ ἔρριψαν πάλιν εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ τὸ ἀφάνισαν. (Λόγ. λή. εἰς τὰς Πράξ.)

Ἴδετε Χριςιανοὶ φοβερὰς παιδείας, καὶ θανάτους, μὲ τὰς ὁποίας παιδεύει τοὺς μάγους καὶ μάγισσας ὁ Θεός; ἴδετε φρικτοὺς ἀφορισμοὺς, καὶ ἐπιτίμια, ὁποῦ δίδουσιν ἡ οἰκουμενικαῖς Σύνοδαις, ἡ τοπικαῖς, καὶ οἱ κατὰ μέρος Ἅγιοι, ἐναντίον τῶν γητευτῶν, καὶ μάντεων, καὶ φαρμακῶν; ἠκούσατε πόσον σκληρὰ παιδεύουσιν ὅλους ἐκείνους, ὁποῦ μεταχειρίζονται τὰ μαγικὰ, οἱ δίκαιοι νόμοι τῶν Βασιλέων; λοιπὸν φοβηθῆτε τὰς παιδείας ταύτας, καὶ τοὺς ἀφορισμοὺς, καὶ τὰ ἐπιτίμια, καὶ παύσετε ἀπὸ τὰς μαγείας, καὶ μαντείας, καὶ γητεύματα, καὶ δεσίματα, καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλο εἶδος μαγικῶν, καὶ περιέργων πραγμάτων· μετανοήσατε διὰ τὰς μαντείας, καὶ φυλακτάρια, καὶ δεσίματα, ὁποῦ ἐμεταχειρίζεσθε ἕως τώρα, μὲ μίαν ἀληθινὴν, καὶ συντετριμμένην μετάνοιαν, ἵνα διὰ τῆς μετανοίας ταύτης καὶ ἀποχῆς, εὕρῆτε ἀπὸ τὸν Θεὸν ἔλεος· καθὼς καὶ ὁ Βασιλεὺς Μανασσῆς ἐκεῖνος, περὶ οὗ προείπομεν, ὁ πρότερον πολλὰ εἴδη μαγείας ποιήσας, καὶ σκλαβωθεὶς εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ὕςερον διὰ τί ἐμετανόησεν, εὑρῆκεν ἔλεος ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ λυτρωθεὶς ἀπὸ τὴν φυλακὴν, καὶ τὴν σκλαβίαν, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν προτέραν δόξαν τῆς Βασιλείας του, καθὼς εἶναι γεγραμμένον. « Καὶ προ-
» σηύξατο (ὁ Μανασσῆς) πρὸς αὐτὸν, (τὸν
» Θεὸν) καὶ ἐπήκουσεν αὐτοῦ, καὶ ἐπήκουσε
» τῆς βοῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπέςρεψεν αὐτὸν εἰς Ἱε-
» ρουσαλὴμ, ἐπὶ τὴν Βασιλείαν αὐτοῦ. (β'. Παρ. κγ'. 13.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τί πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ κάμνουν διὰ νὰ προφυλάττονται ἀπὸ τὰ μαγικά.

Πλὴν διὰ νὰ προφυλάττεσθε ἀπὸ τὰ μαγικὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν τῶν δαιμόνων, καὶ μάγων, νὰ ἔχετε ὅλοι μικροὶ, καὶ μεγάλοι, ἄνδρες τε, καὶ γυναῖκες, τίμιον Σταυρὸν, εἴτε ξύλινον, εἴτε χάλκινον, εἴτε ἄλλης ὕλης, κρεμασμένον εἰς τὸν λαιμόν σας, καθὼς ἀναγινώσκομεν εἰς τὸν βίον τῶν Ἁγίων πέντε Μαρτύρων, ὅτι καὶ οἱ παλαιοὶ Χριστιανοὶ ὅλοι εἶχον Σταυρὸν εἰς τὸν τράχηλον. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀποστολικὸς ἐκεῖνος Παγκράτιος ὁ Ταυρομενίας Ἐπίσκοπος, εἰς ὅσους ἐβάπτιζε Χριστιανοὺς, ἔδιδε καὶ ἕνα σταυρὸν κέδρινον· πολλὰ γὰρ φοβεῖται ὁ διάβολος, καὶ οἱ δαίμονες τὸν τύπον τοῦ τιμίου Σταυροῦ, καὶ φεύγουσιν ἀπὸ ἐκεῖ ὅπου τὸν βλέπουσι, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι δαίμονες τὸ ὡμολόγησαν. ἐρωτηθέντες γὰρ οὗτοί ποτε ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Βοστρινὸν, τὸν ἔχοντα ἐξουσίαν κατὰ τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων, ποῖα πράγματα τῶν Χριστιανῶν φοβοῦνται περισσότερον, ἀπεκρίθησαν, ὅτι φοβοῦνται τρία τινά· τὸν Σταυρὸν, ὁποῦ φοροῦν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὸν τράχηλον, τὸ Ἅγιον Βάπτισμα, καὶ τὴν θείαν Κοινωνίαν, ὡς τοῦτο ἀναφαίρεται ἐν ταῖς χειρογράφοις Συλλογαῖς, ὁποῦ ἔκαμεν ὁ Ἰωάννης Ἀντιοχείας· διὰ τοῦτο εἶναι προφυλακὴ μεγάλη, καὶ τὸ νὰ κάμνουν οἱ Χριστιανοὶ τὸν Σταυρόν τους, κάθε φορὰν ὁποῦ πίουν νερὸν, ἢ ἀρχήσουν νὰ κάμουν κάθε ὑπηρεσίαν, καὶ τέχνην, καθὼς τοὺς παραγγέλει ὁ θεῖος Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων.

Μέγα δὲ ὅπλον καὶ ἅρμα κατὰ τοῦ διαβόλου εἶναι καὶ τὸ νὰ ἔχουν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὸ ὁσπῆτι τους Ἅγιον Εὐαγγέλιον· ἐπειδὴ λέγει ὁ Χρυσόστομος, ὅτι εἰς τὸ ὁσπῆτι ἐκεῖνο ὅπου εἶναι Εὐαγγέλιον, ἐκεῖ δὲν ἐμβαίνει ὁ διάβολος. » Εἰ γὰρ ἐν οἰκίᾳ ἔνθα ἂν Εὐαγγέλιον ᾖ κείμενον, οὐ τολμήσει προσελθεῖν ὁ διάβολος, » πολλῷ μᾶλλον ψυχῆς, νοήματα τοιαῦτα περιφερούσης, οὐχ ἅψεταί ποτε· οὐδὲ ἐπιβήσεται δαίμων· οὐχ ἁμαρτίας φύσις. (Ὁμιλ. λβ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν.) οἱ δὲ παλαιοὶ Χριστιανοὶ, εἶχον καὶ ἀπὸ τὸν λαιμόν τους κρεμασμένα μικρὰ Ἅγια Εὐαγγέλια εἰς προφύλαξίν τους, καὶ μάλιστα αἱ γυναῖκες, καὶ τὰ παιδία, ὡς μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος λέγων· » οὐχ ὁρᾷς » πῶς αἱ γυναῖκες, καὶ παιδία, τὰ μικρὰ, ἀντὶ φυλακῆς μεγάλης Εὐαγγέλια ἐξαρτῶσι » τοῦ τραχήλου καὶ πανταχοῦ περιφέρουσιν, » ὅπου περ ἂν ἀπίωσιν; (Ἀνδρ. ιθ'.) πολλοὶ δὲ καὶ τὴν σήμερον περιφέρουσι μαζί των Ἅγια Εὐαγγέλια μικρά. Τὰ δὲ ἀνδρόγυνα διὰ νὰ μὴ φοβοῦνται ἀπὸ τὸ δέσιμον ὅταν στεφανόνωνται, πρέπει νὰ ἐξομολογοῦνται πρὸ τοῦ γάμου, νὰ νηστεύουν τρεῖς ἡμέρας καὶ νὰ στεφανόνωνται γινομένης λειτουργείας, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα Μυστήρια, καθὼς περὶ τούτου λέγομεν πλατύτερον εἰς τὸν γ'. Λόγον ἀπὸ τοὺς παρόντας· τινὲς δὲ λέγουν, ὅτι εἶναι προφυλακτικὸν τοῦ δεσμοῦ, καὶ τὸ νὰ βαστάζουν ἐπάνω τους γεγραμμένον τὸ τροπαράκι ἐκεῖνο τῆς Πεντηκοστῆς, τὸ λέγον· » Λύει τὰ δεσμὰ, καὶ δροσίζει τὴν φλόγα, ὁ τρισσοφεγγὴς τῆς θεαρχίας τύπος· καὶ πρὸ πάντων, πρέπει νὰ ἔχουν τὰ ἀνδρόγυνα, πίστιν στερεὰν, καὶ ἀδίστακτον εἰς τὸν Κύριον, ὅς τις θέλει διαλύσει τὰς ἐνεργείας τοῦ δαίμονος. Ἐὰν διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν τινῶν Χριστιανῶν, δείχνουν οἱ δαίμονες φαντασίας τινὰς, εἰς μερικῶν ἀνθρώπων τάφους, ἢ εἰς ὁσπήτια. ἢ εἰς ἄλλον τόπον, ἐκεῖ πρέπει νὰ καλῆτε ἱερεὺς νὰ ψάλλῃ ἁγιασμὸν, καὶ νὰ ῥαντίζεται ὁ τόπος, καὶ διὰ τῆς θείας χάριτος διαλύεται ἡ τῶν δαιμόνων ἐνέργεια· μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως, ὅταν τινὰς Χριστιανὸς ἔχῃ νὰ κτίσῃ ὁσπῆτι, ἢ μύλον, ἢ νὰ κατασκευάσῃ καΐκι, ἂς πέρνῃ τὸν ἱερέα νὰ ψάλλῃ ἁγιασμὸν, καὶ διαβάζῃ τὴν ἐν τῷ εὐχολογίῳ εὐχὴν ἐπὶ θεμελίου οἴκου, καὶ τότε ἂς βάνεται τὸ θεμέλιον τοῦ ὁσπητίου, καὶ ἂς κατασκευάζεται τὸ καΐκι.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι οἱ Μάγοι ὑστεροῦνται τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ῥίπτωνται εἰς τὴν κόλασιν.

Ἵνα δὲ μὴ γένῃ ὁ λόγος οὗτος ἐκτεταμένος, συντέμνω τὰ πολλὰ λόγια εἰς ὀλίγα, καὶ λέγω· Χριστιανοὶ ἀδελφοὶ, κάμετε ἀποχὴν τῶν δαιμονικῶν, καὶ μαγικῶν ἔργων, διὰ τὶ ὅποιος μεταχειρίζεται φαρμακείας, καὶ μαγείας, αὐτὸς, ὄχι μόνον εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν λαμβάνει τὰς φοβερὰς παιδείας τοῦ Θεοῦ, τοὺς φρικτοὺς ἀφορισμοὺς τῶν Ἁγίων Συνόδων, καὶ τὰς σκληρὰς τιμωρίας τῶν Βασιλικῶν νόμων, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν· ἀλλὰ ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν διώκεται ἀπὸ τὰ Οὐράνια, καὶ αἰώνια ἀγαθὰ, καὶ μέρος δὲν ἔχει τελείως εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν· ποῖος τὸ βεβαιόνει; ὁ Οὐρανοβάμων Παῦλος λέγων· » φανερὰ δέ ἐστι » τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς, ἅ τινά ἐστιν, εἰδωλολα- » τρεία, φαρμακεία ... ἃ προλέγω ὑμῖν, κα- » θὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσ- » σωντες, Βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. (Γαλ. έ. 19) ἔξω λοιπὸν τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν ἐσεῖς οἱ μάγοι, ἔξω οἱ γητευταὶ, ἔξω οἱ μάντεις, ἔξω οἱ δένοντες τὰ ἀνδρόγυνα, ἔξω οἱ πιστεύοντες, καὶ καίοντες τοὺς βρικόλακας, ἔξω οἱ ζητοῦντες βοήθειαν ἀπὸ τοὺς μάγους διὰ νὰ κερδήσουν τὴν κρίσιν ὁποῦ ἔχουσιν, ἔξω οἱ κατασκευάζοντες τὰ φυλακτάρια, ἔξω τὰ κακογραΐδια, ἔξω οἱ προσκαλοῦντες εἰς τὰς ἀσθενείας των μάγους, καὶ μάγισσας, καὶ Ἀτσιγκάνας, ἔξω οἱ μεταχειριζόμενοι τὰ μαγικὰ, ἔξω καὶ οἱ εἰς τοὺς μάγους προστρέχοντες· ἔξω, ὅλοι ἔξω, διὰ τὶ δὲν εἶσθε ἄξιοι νὰ κληρονομήσετε τὰ αἰώνια ἐκεῖνα ἀγαθά· δὲν εἶσθε ἄξιοι νὰ φάγετε ἀπὸ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, νὰ πίετε ἀπὸ τὸ ὕδωρ τῆς ἀθανασίας, νὰ ἐμβῆτε εἰς ἐκείνην τὴν Οὐράνιον Ἱερουσαλὴμ, τὴν πόλιν τῶν μακαρίων, καὶ νὰ χαρῆτε αἰώνια· ἔτσι σᾶς φωνάζει, καὶ σᾶς ἀποδιώκει ἀπὸ τὸν Παράδεισον, καὶ ἀπὸ τὴν βασιλείαν του ὁ ἴδιος Θεὸς διὰ τῆς ἱερᾶς ἀποκαλύψεως. » Μακάριοι » οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ » ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ » τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν· ἔξω » δὲ οἱ κύνες, καὶ οἱ φαρμακοί. (Ἀποκάλ. κβ'. 14.) ποῦ δὲ σᾶς ἀποδιώκει νὰ ὑπάγετε, διὰ νὰ κατοικῆτε παντοτινά; ἀλλοίμονον! εἰς τὸν τόπον τῆς κολάσεως, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, εἰς τὴν λίμνην ἐκείνην τὴν καιομένην, καὶ ἀναβράζουσαν καὶ μεμιγμένην μὲ τὸ τεάφι, ἥτις εἶναι ὁ δεύτερος αἰώνιος θάνατος, καὶ νὰ κολάζεσθε μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς ἀπίστους, καὶ ἀσεβεῖς, καὶ εἰδωλολάτρας· » ὁ νικῶν κληρονο- » μήσει πάντα, καὶ ἔσομαι αὐτοῦ Θεὸς, καὶ » αὐτὸς ἔσται μοι Υἱός· δειλοῖς δὲ καὶ ἀπίστοις... » καὶ φαρμακεῦσι, καὶ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶ- » σι τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ, » τῇ καιομένῃ, πυρὶ καὶ θείῳ, ὅ ἐστι δεύτερος » θάνατος. (Ἀποκ. κά. 7.) ὦ ἀπαρηγόρητος συμφορά! ὦ δυστυχία αἰώνιος τῶν ἀθλίων μάγων, καὶ μαγισσῶν.

Ὅτι οἱ Μάγοι χειρότερα ἔχουν νὰ κολασθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀπίστους.

Νὰ εἰπῶ ἀκόμη καὶ μεγαλήτερον; οἱ μάγοι, καὶ μάγισσαις, καὶ πάντες οἱ τοὺς μάγους, καὶ μάγισσας προσκαλοῦντες, δὲν ἔχουν μόνον νὰ λάβουν τὴν αὐτὴν καὶ ὁμοίαν κόλασιν, μὲ τοὺς ἀπίστους καὶ εἰδωλολάτρας, ἀλλὰ ἔχουν νὰ λάβουν μεγαλητέραν κόλασιν καὶ βαθυτέραν ἀπὸ τοὺς Εἰδωλολάτρας μέλλουν νὰ καταδικάζωνται· διὰ τί; ὅτι οἱ μὲν εἰδωλολάτραι, καὶ ἀσεβεῖς, δὲν ἐπίστευσαν εἰς τὸν Χριστὸν, οὔτε ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀλλὰ καθὼς ἐξ ἀρχῆς ἐγεννήθησαν εἰς τὴν ἀσέβειαν, ἔτσι καὶ ἀπέθαναν. Οἱ δὲ Χριστιανοὶ, ὄντες ὀρθόδοξοι, καὶ πιστοὶ πρότερον, ὄντες βεβαπτισμένοι, καὶ Υἱοὶ Θεοῦ κατὰ χάριν, ὄντες θρεμμένοι μὲ τὸ τίμιον σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ ποτισμένοι μὲ τὸ ἴδιον αἷμά του, ὕστερον ἐκαταφρόνησαν, καὶ ἀρνήθησαν, καὶ Πίστιν, καὶ Βάπτισμα, καὶ Μυστήρια, καὶ υἱοθεσίαν Θεοῦ,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ Θεὸν, καὶ Χριςὸν, καὶ ἐπρόςρεξαν εἰς τοὺς δαίμονας, καὶ ἔγειναν μάγοι καὶ ἐκάλεσαν μάγους, καὶ μάγισσας· καὶ ὅτι μὲν εἶναι ἀρνηταὶ τῆς πίςεως, καὶ προδόται τῆς εὐσεβείας οἱ μάγοι, καὶ πάντες οἱ τοὺς μάγους προςρέχοντας, μαρτυρεῖ. καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος, ἐν τοῖς προειρημένοις λόγοις αὐτοῦ. Μαρτυρεῖ δὲ καὶ ὁ Νύσσης θεῖος Γρηγόριος εἰς τὸν γ΄. αὐτοῦ κανόνα· ὅτι δὲ πάλιν ἡ ἄρνησις αὕτη τῆς πίςεως, εἶναι χειροτέρα ἀπὸ τὴν Εἰδωλολατρείαν, καὶ τὴν ἀσέβειαν, καὶ ἀκολούθως ἔχει καὶ τὴν κόλασιν, πολλὰ βαρυτέραν τῆς εἰδωλολατρείας, καὶ τοῦτο δῆλον γίνεται πρῶτον, ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν· λέγει γὰρ ὁ Σολομών· » Κρίσις ἀπότομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσι γίνεται. (Σοφ. ς΄. 5.) Καὶ δεύτερον, ἀπὸ τὸν βίον τοῦ Μεγάλου Μακαρίου· οὗτος γὰρ ὁ Ὅσιος, ἀπαντήσας ἐν τῇ ὁδῷ κρανίον νεκρὸν ἑνὸς ἀρχιερέως τῶν Εἰδώλων ἐρώτησεν αὐτὸ, ἀνίσως καὶ παρακάτω ἀπὸ τοὺς εἰδωλολάτρας, καὶ ἀπίςους, εὑρίσκωνται ἄλλοι κολασμένοι· τὸ δὲ κρανίον ἀπεκρίθη εἰς αὐτὸν, πῶς εἶναι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ὄντες πιςοὶ Χριςιανοὶ πρότερον, ἀρνήσθησαν ὕςερον τὴν πίςιν, καὶ τὴν εὐσέβειαν· » λέγει πάλιν τῷ κρανίῳ ὁ γέρων· ἔςιν ἄλλη » χείρων βάσανος; τὸ δὲ ἀπεκρίθη· ἔςι μείζων » κόλασις ὑποκάτωθεν ἡμῶν· ἔφη ὁ γέρων· καὶ » τίνες εἰσὶν ἐκεῖ; τὸ δὲ εἶπεν· ἡμεῖς, ὡς μὴ εἰ» δότες τὸν Θεὸν, κἂν ὀλίγον ἐλεούμεθα· οἱ » δὲ ἐπιγνόντες τὸν Θεὸν, καὶ ἀρνησάμενοι αὐ» τὸν, ὑποκάτωθεν ἡμῶν εἰσι, καὶ χεῖρον κο» λάζονται. (Εὐεργετιν. Ὑποθέσ. Θ΄. Σελ. 55) ὦ ἄθλιοι μάγοι λοιπόν! ὦ ταλαίπωραις μάντισσαις! καὶ δὲν ἦτον κάλλιον νὰ μὴ ἠθέλετε γεννηθῆτε ὁλότελα εἰς τὸν Κόσμον, πάρεξ ὁπου ἐγεννήθητε, καὶ ἔπειτα λαμβάνετε μετὰ θάνατον τοιαύτην βαρυτέραν κόλασιν ἀπὸ τοὺς Εἰδωλολάτρας;

Ἐπίλογος. — Πῶς ὁ Χριςὸς ἔχει νὰ ἐπαινέσῃ ἐν τῇ κρίσει τοὺς μὴ δεχθέντας τοὺς μάγους.

Κάμνω τέλος, καὶ ἐπισφραγίζω τὸν παρόντα λόγον μὲ τὰ λόγια τοῦ θείου Χρυσοςόμου, καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, καὶ σᾶς λέγω, ὅτι, ἐὰν ἐσεῖς Χριςιανοὶ, ὄχι μόνον δὲν μεταχειρισθῆτε μαγικὰ, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως καλέσετε μάγους, καὶ μάγισσας διὰ νὰ σᾶς γητεύσουν, ἢ νὰ σᾶς δώσουν φυλακτάρια εἰς τὰς ἀσθενείας σας, ἢ προςρέξετε εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ σᾶς φανερώσουν τινὰ πράγματα, ἢ νὰ σᾶς βοηθήσουν εἰς καμμίαν σας ἀνάγκην, ἐὰν λέγω ἀπὸ αὐτὰ φυλαχθῆτε, νὰ ἠξεύρετε πῶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως, ἔχει νὰ σᾶς πάρῃ ὁ Χριςὸς τὸν καθ' ἕνα ἀπὸ τὸ χέρι, καὶ δείχνωντάς σας ἔμπροσθεν εἰς ὅλον ἐκεῖνο τὸ παγκόσμιον θέατρον, Ἀγγέλων, Ἀρχαγγέλων, καὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀνθρώπων Ἁγίων, ἔχει νὰ κηρύξῃ ταῦτα, καὶ νὰ εἰπῇ· ἐτοῦτος ὁ ἄνθρωπος, ἀσθενήσας ποτὲ, καὶ εἰς καιρὸν ὁποῦ ὅλοι τὸν ἐπαρακινοῦσαν νὰ καλέσῃ μάγους, καὶ μάγισσας νὰ τὸν γητεύσουν, καὶ νὰ ὑγιάνῃ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν· αὐτὸς ὅμως διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ διὰ τὸν φόβον τὸν ἐδικόν μου, δὲν ἔςερξε νὰ κάμῃ τοιοῦτον πρᾶγμα, ἀλλὰ ἐπρόκρινε νὰ ἀποθάνῃ καλλήτερα, πάρεξ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἐδικήν μου ἀγάπην· ἔτσι τὸ βεβαιοῖ τὸ χρυσοῦν ςόμα τοῦ Ἰωάννου. « Ἐννόησον πηλίκους ἐκεῖ λήψῃ ςεφάνους, ὅταν, τῶν Ἀγ» γέλων παρόντων, τῶν Ἀρχαγγέλων ἁπάντων, » τότε παρελθὼν ὁ Χριςὸς, καὶ τῆς χειρός σου » λαβόμενος, εἰς μέσον περιαγάγῃ τὸ θέατρον » ἐκεῖνο, καὶ πάντων ἀκουόντων λέγῃ· οὗτος ὁ » ἄνθρωπος πυρετῷ ποτὲ ληφθεὶς, μυρίων αὐ» τῶ παραινούντων ἀπαλαγῆναι τῆς νόσου, διὰ » τὸ ὄνομα τὸ ἐμὸν, καὶ τὸν φόβον τὸν εἰς ἐμὲ, » ἵνα ἐν μηδενὶ προσκρούσῃ, διώσατο, καὶ ἠτίμω» σε τοὺς ὑπισχνουμένους αὐτὸν θεραπεύειν ἐκεί» νῳ τῷ τρόπῳ (τῷ μαγικῷ δηλαδὴ) καὶ εἵ» λετο μᾶλλον ἐναποθανεῖν τῷ νοσήματι, ἢ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» προδοῦναι τὴν εἰς ἐμὲ εὔνοιαν. (Λόγ. ε'. κατὰ Ἰουδαίων.) (1)

Πόσην ὕϐριν ἔχουν νὰ προξενήσουν εἰς τὸν Χριςὸν ἐν τῇ κρίσει οἱ τοὺς Μάγους καλέσαντες.

Ἐὰν ὅμως νικηθῆτε ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, καὶ φιλοζωΐαν, καὶ καταφρονήσετε μὲν τὸν Χριςὸν, καὶ τοὺς Ἁγίους αὐτοῦ, καὶ ἀθετήσετε τὴν πίςιν, καὶ τὴν εὐσέϐειαν, προςρέξετε δὲ εἰς τοὺς δαίμονας, καὶ μάγους, καὶ μάγισσας, διὰ νὰ σᾶς ἰατρεύσουν, ἢ ἄλλην βοήθειαν νὰ σᾶς κάμουν, νὰ ἠξεύρετε ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ἔμπροσθεν εἰς ὅλον τὸ πλῆθος τῶν Ἀγγέλων, καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἔχετε νὰ γενῆτε καύχημα μὲν εἰς τὸν διάϐολον, ὀνειδισμὸς δὲ καὶ ὕϐρις εἰς τὸν Χριςόν· διὰ τὶ ὁ διάϐολος ἔχει τότε νὰ καυχηθῇ ἐναντίον τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ εἰπῇ· ἰδοὺ οὗτοι οἱ Χριςιανοὶ διὰ παραμικρὰν ἀσθένειαν, ὁποῦ τῶν ἠκολούθησε, καὶ διὰ ὀλίγην ἀνάγκην ὁποῦ ἔλαϐον, ἀθέτησαν μὲν ἐσένα, καὶ τὴν ἐδικήν σου πίςιν, καὶ ἀγάπην, ὅς

(1) Σημειοῦμεν ἐδῶ τὴν φοϐερὰν ταύτην, καὶ ἀξιόλογον διήγησιν, ὁποῦ εὑρίσκομεν εἰς τὰς παλαιὰς Ἱςορίας, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν μανθάνομεν δύω τινά· πρῶτον ὅτι ὅσοι εἶναι μάγοι, καὶ δουλεύουσι τὸν Διάϐολον, ὑςεροῦνται καὶ τὴν παροῦσαν ζωὴν, καὶ τὴν μέλλουσαν, καὶ σύσσωμοι πηγαίνον εἰς τὴν κόλασιν. Καὶ δεύτερον, ὅτι ὅσοι ςαθοῦν ςερεοὶ εἰς τὴν πίςιν τοῦ Χριςοῦ, καὶ δὲν προσκυνήσουν τὸν Διάϐολον, οὐδὲ μαγείας μεταχειρισθοῦν, αὐτοὶ γίνωνται φίλοι τοῦ Χριςοῦ ἀκριϐοὶ, καὶ ὁ Χριςὸς χρεωςεῖ νὰ ἀνταμείψῃ αὐτοὺς καὶ εἰς τούτην τὴν ζωὴν, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν· ἔςι δὲ ἡ Ἱςορία αὐτή.

Εἰς τὴν Κωνςαντινούπολιν ἦτον ἕνας εὐλαϐὴς νέος, γραμματικὸς ἑνὸς ἄρχοντος Μάγου· χωρὶς ὅμως νὰ ἠξεύρῃ ὁ νέος ὅτι ὁ αὐθέντης του αὐτὸς ἦτον Μάγος. Ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, καϐαλικεύσας ὁ ἄρχων, καὶ προςάξας τὸν νέον νὰ τῷ ἀκολουθῇ, εὐγῆκεν ἔξω τῆς πόρτας τοῦ Κάςρου· περιπατήσαντες δὲ ἕως ὁποῦ ἔγινε σκότος, ἔφθασαν εἰς ἕνα κάμπον, καὶ ἐκεῖ ϐλέπουν ἕνα παλάτι μεγάλον· κατέϐη ὁ ἄρχων ἀπὸ τὸ ἄλογον, καὶ εὐθὺς ἐλθόντες τινὲς ἀπὸ τὸ παλάτιον ἐκεῖνο, ἐκράτησαν τὸ ἄλογον, ὁ δὲ ἄρχων ἐμϐῆκεν εἰς τὸ παλάτιον· ἠκολούθει δὲ καὶ ὁ νέος κατόπιν. Ἐκεῖ βλέπουν ἕνα μεγάλον καὶ ἀξιωματικὸν, ὁποῦ ἐκάθητο εἰς θρόνον ὑψηλὸν, δορυφορούμενον ἀπὸ πολλοὺς ὑπηρέτας· παρευθὺς ὁ ἀξιωματικὸς ἐκεῖνος ἐπρόςαξε καὶ ἔφεραν ἄλλον θρόνον, καὶ ἐκάθησεν ἐπάνω εἰς αὐτὸν ὁ ἄρχων, ὁ δὲ νέος ἐςέκετο ὀπίσω τοῦ θρόνου τοῦ αὐθεντός του. Τότε ἀρχισεν ὁ φαινόμενος ἐκεῖνος ἀξιωματικὸς νὰ ἐρωτᾷ τὸν ἄρχοντα φιλικῶς πῶς διάγει· ὁ δὲ ἄρχων ἀπεκρίθη, ὅτι τοῦ εὐχαριςεῖ πολλὰ, διὰ τὰς εὐεργεσίας ὁποῦ τοῦ χαρίζει, καὶ τὸν εὐτυχεῖ, καὶ τὸν δοξάζει· ὁ δὲ νέος ταῦτα ἀκούων, ἐγνώρισεν ὅτι ὁ ἀξιωματικὸς ἐκεῖνος, ἦτον ὁ Σατανᾶς, μὲ τοὺς ὑπηρέτας του δαίμονας, καὶ ὅτι ὁ αὐθέντης του ἦτον μάγος. Μετὰ τὴν ὁμιλίαν, ἐρώτησεν ὁ Σατανᾶς· αὐτὸς δὲ ὁ ὄπισθέν σου ςεκόμενος νέος, ποῖος εἶναι; ἀπεκρίθη ὁ Μάγος καὶ λέγει. Καὶ αὐτὸς δοῦλος σου εἶναι αὐθέντα μου· τότε ἐρωτᾷ καὶ τὸν ἴδιον νέον καὶ τοῦ λέγει· δοῦλός μου εἶσαι νεανία; ὁ δὲ εὐλογημένος ἐκεῖνος, ποιήσας τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἀπεκρίθη μὲ γενναιότητα καὶ ἀφοϐίαν· δοῦλός εἰμι Πατρὸς, Υἱοῦ, καὶ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ ὁμοῦ μὲ τὸν λόγον, ἄφαντα ἔγειναν παρευθὺς, καὶ παλάτια, καὶ θρόνοι, καὶ ὁ Σατανᾶς, καὶ οἱ ὑπηρέται του, καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἄρχων ἐκεῖνος ὁ Αὐθέντης του. Ἁρπάσαντες γὰρ αὐτὸν οἱ φίλοι του δαίμονες, σύσσωμον ἐκατέϐασαν τὸν ἄθλιον εἰς τὸ πῦρ τῆς κολάσεως, καὶ μόνος εὑρέθη ὁ νέος εἰς τὴν πεδιάδα ἐκείνην· ἐπιςρέψας δὲ εἰς τὴν Πόλιν, καὶ ἐρωτώμενος περὶ τοῦ αὐθέντου του τί ἔγινεν, ἀπεκρίνατο, ὅτι ἐκατέϐη σύσσωμος εἰς τὸν ᾅδην. Μετὰ ἡμέρας τινὰς προσεκολλήθη ὁ ἴδιος νέος μὲ ἕνα ἔπαρχον τοῦ Βασιλέως, καὶ γίνεται καὶ τούτου γραμματικός. ὁ δὲ ἔπαρχος, μὲ τὸ νὰ ἦτον πολλὰ εὐλαϐὴς καὶ θεοφοϐούμενος, εἶχε συνήθειαν, καὶ κάθε βράδυ, ἀφ' οὗ ἐτελείωνε τὰς Βασιλικὰς ὑπηρεσίας, ἀνεγίνωσκε τὸν ἑσπερινὸν εἰς τὸ παρεκκλήσιον, ὁποῦ εἶχεν ἐν τῷ οἴκῳ του· ἐν μιᾷ δὲ τῶν ἡμερῶν ψαλλόντων τὸν ἑσπερινὸν τοῦ ἐπάρχου καὶ τοῦ γραμματικοῦ, ἔϐλεπεν εὐλαϐῶς ὁ ἔπαρχος εἰς τὴν Εἰκόνα τοῦ Δεσπότου Χριςοῦ. καὶ ὢ τοῦ θαύματος! βλέπει τὴν Ἁγίαν Εἰκόνα, ὁποῦ εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενίζοντας εἰς τὸν γραματικόν· κράζει τον εἰς τὸ μέρος ὁποῦ ἐςέκετο αὐτὸς, καὶ αὐτὸς πηγαίνει εἰς τὸ μέρος, ὁποῦ ἐςέκετο ὁ γραμματικός· καὶ ἐκεῖ πάλιν ἔϐλεπε τὸν Δεσπότην Χριςὸν, ὁποῦ ἐγύρισε τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ἔϐλεπε τὸν νέον ἀκλινῶς. Τότε κατανυχθεὶς τὴν καρδίαν ὁ ἔπαρχος, καὶ θαυμάζων τὸ γεγονὸς, πίπτει κατὰ πρόσωπον ἔμπροσθεν τῆς Ἁγίας Εἰκόνος, μετὰ δακρύων λέγων· ἵνα τί Κύριε ἀποςρέφεις τὸ πρόσωπόν σου ἀπ' ἐμοῦ; ἐγὼ θαῤῥῶ ὅτι ὅσα ὑπάρχοντά μοι ἐχάρισας, κατὰ τὸ θέλημά σου τὰ ὠκονομῶ· καὶ ἄλλα ὅμοια· τότε, ὢ τῶν θαυμασίων σου Χριςὲ Βασιλεῦ! ἀκούει φωνὴν προελθοῦσαν ἀπὸ τὴν Εἰκόνα τοῦ Δεσπότου Χριςοῦ καὶ λέγουσαν· Ναὶ, καὶ σοὶ εὐχαριςῶ, ὅτι ὅσα σοι ἐχάρισα, κατὰ τὸ θέλημά μου διοικεῖς καὶ οἰκονομεῖς· εἰς τοῦτον ὅμως εἶμαι χρεώςης, διὰ τὶ εἰς κίνδυνον ζωῆς εὑρισκόμενος, δὲν μὲ ἀρνήθη, ἀλλὰ ἀφόϐως ὡμολόγησε τὸ ὄνομά μου, καὶ τοὺς ἐχθρούς μου κατῄσχυνε καὶ ἠφάνισεν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τις τοὺς ἔπλασες, καὶ τοὺς ἀνέπλασες, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ὑπέμεινας θάνατον, ἐπρόςρεξαν δὲ, καὶ κατέφυγαν εἰς ἐμένα, καὶ εἰς τὴν ἐδικήν μου βοήθειαν, ὁπου οὔτε τοὺς ἔπλασα, οὔτε θάνατον διὰ λόγου τους ἔλαβον, καὶ ἐπροτίμησαν περισσότερον τὴν ἐδικήν μου ἀγάπην, ἀπὸ τὴν ἐδικήν σου· ἔτσι τὸ βεβαιοῖ ὁ Οὐρανοφάντωρ Βασίλειος. «Ὁ νῦν ἀπατῶν ἡμᾶς, καὶ διὰ » τῶν κοσμικῶν δελεαμάτων λήθειν ἐμποιεῖν ἡ- » μῖν τοῦ εὐεργέτου μηχανῇ πάσῃ σπουδάζων, » ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἐναλόμενος ἡμῖν » καὶ ἐπεμβαίνων, εἰς ὀνειδισμὸν τότε προσοί- » σει τῷ Κυρίῳ τὴν ἡμετέραν καταφρόνησιν, » καὶ ἐγκαυχήσεται τῇ ἀπειθείᾳ καὶ ἀποςα- » σίᾳ ἡμῶν, ὥςε, οὔτε κτίσας ἡμᾶς, οὔτε ἀπο- » θανὼν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅμως ἔσχεν ἡμᾶς ἀκολου- » θοῦντας αὐτῷ, ἐν τῇ ἀπειθείᾳ, καὶ ἀμελείᾳ » τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. (Ὅρ. κατὰ πλάτ. ϐ΄.) ὢ συμφοράν! ὢ δυςυχίαν, ὁπου θέλετε νὰ πάθετε ἀδελφοί! διὰ τὶ αὐτὸ τὸ ὄνειδος, καὶ αὐτὸ τὸ καύχημα, ὁπου ἔχει νὰ κάμῃ τότε ὁ Διάϐολος κατὰ τοῦ Δεσπότου Χριςοῦ διὰ λόγου σας, εἶναι βαρύτερον εἰς ἐσᾶς ἀπὸ τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, ἀπὸ τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἀπὸ τὸν βρυγμὸν τῶν ὀδόντων· εἶναι βαρύτερον εἰς ἐσᾶς, ἀπὸ ὅλους τοὺς ταρτάρους, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀκοιμήτους σκώληκας, καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀφεγγεῖς, καὶ φοβεροὺς τόπους τοῦ ᾅδου. Εἰς ἕνα λόγον, εἶναι βαρύτερον ἀπὸ ὅλας ὅλας ὁμοῦ τὰς κολάσεις, ὁπου ἔχουν αἰωνίως νὰ σᾶς κολάζουν· ἔτσι ἀκολούθως τὸ λέγει ὁ αὐτὸς μέγας Βασίλειος· « τοῦτο τὸ ὄνειδος τὸ κατὰ » τοῦ Κυρίου, καὶ τοῦτο τὸ καύχημα τοῦ ἐ- » χθροῦ, βαρύτερον ἐμοὶ τῶν ἐν τῇ γεέννῃ κο- » λάσεων φαίνεται· τῷ ἐχθρῷ τοῦ Χριςοῦ. ὕ- » λιν γενέσθαι καυχήματος, καὶ ἀφορμὴν ἐ- » πάρσεως, κατ' αὐτοῦ τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθα- » νόντος, καὶ ἐγερθέντος. (Αὐτόθ.) τὸ ὁποῖον διὰ νὰ μὴ πάθετε ἀδελφοὶ, φυλαχθῆτε, φυλαχθῆτε, σᾶς λέγω καὶ τρίτον, φυλαχθῆτε, δι' ἀγάπην Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σας, ἀπὸ τὸ νὰ μεταχειρίζεσθαι κἀνένα εἶδος μαγείας, ἢ νὰ προςρέχετε εἰς μάγους, καὶ μάγισσας, ἀλλ' εἰς ὅλας σας τὰς περιςάσεις καὶ ἀνάγκας σας προςρέχετε εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὴν προςασίαν τῆς Θεοτόκου, καὶ εἰς τὰς πρεσβείας τῶν Ἁγίων, ἵνα καὶ τῶν ἀσθενειῶν, καὶ τῶν ἀναγκῶν σας ἐλευθερωθῆτε, καὶ τῆς αἰωνίου κολάσεως λυτρωθῆτε, καὶ τῆς οὐρανίου βασιλείας ἀξιωθῆτε· ἧς γένοιτο ἀξιωθῆναι πάντας ἡμᾶς, χάριτι τοῦ Χριςοῦ. ΑΜΗΝ.

ΛΟΓΟΣ Ι΄.

Διαλαμβάνων, ά. ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ προξενοῦν σκάνδαλον ἕνας εἰς τὸν ἄλλον· β΄. ποῖον σκάνδαλον πρέπει νὰ καταφρονοῦν. καὶ γ΄. ὅτι εὐκόλως δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίζωνται.

Προοίμιον.

Ὅσον μεγάλον μισθὸν ἔχουσι νὰ λάβουν, εὐλογημένοι Χριςιανοὶ, ἐκεῖνοι ὁπου διορθόνουν τοὺς ἀδελφούς των, τόσον ἐκ τοῦ ἐναντίου μεγάλην καταδίκην ἔχουν νὰ πάθουν, ὅσοι σκανδαλίζουν τοὺς ἄλλους· διὰ τὶ, καθὼς ἐκεῖνος ὁπου γυρίζει τὸν ἁμαρτωλὸν ἀπὸ τὴν πεπλανημένην ςράταν τῆς ἁμαρτίας ὁπου περιπατεῖ, ὄχι μόνον γλυτώνει τὴν ψυχὴν τοῦ ἀδελφοῦ του ἀπὸ τὸν νοητὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ σκεπάζει τὸ πλῆθος τῶν ἐδικῶν του ἁμαρτιῶν, καθὼς λέγει ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωϐος· » ἐάν τις

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπι- » ςρέψῃ τις αὐτόν· γινοσκέτω ὅτι ὁ ἐπιςρέψας » ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυ- » χὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρ- » τιῶν. (Ἰάκ. έ. 19.) ἔτσι ἐξ ἐναντίας, καὶ ὅποιος ἤθελε προξενήσῃ σκάνδαλον εἰς τὸν ἀδελφόντου, καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ σκανδάλου τὸν κάμῃ νὰ ἁμαρτίσῃ, αὐτὸς, ὄχι μόνον θανατόνοι τὴν ψυχὴν τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλὰ καὶ γίνεται αἴτιος νὰ μείνωσιν ἀσυγχώρηταις ἡ ἐδικαῖς του ἁμαρτίαις. Ὅθεν, ἀπὸ μὲν τὸ ἕνα μέρος ὁ μέγας Βασίλειος ἐκ τούτου παρακινούμενος, ὡς φονεῖς καὶ ἀνθρωποκτόνους καταδικάζει ἐκείνους, ὁποῦ προξενοῦν σκάνδαλον εἰς τὸν ἀδελφόν τους· καὶ ὄχι μόνον μὲ τὴν διάνοιαν καὶ καρδίαν τους φρονοῦν φρονήματα ἐναντία εἰς τὸ φρόνημα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀποτολμοῦν διὰ τῶν ἔργων νὰ τὰ πράττουσι φανερῶς, καὶ νὰ σκανδαλίζουν τοὺς ἄλλους· « πᾶν φρόνημα ἐ- » ναντίως ἔχων τῷ φρονήματι τοῦ Θεοῦ, τοῦτο » σκάνδαλόν ἐςι, καὶ εἰς ἔργον προελθὸν, φονέως ἔχει τὸ κρίμα. (Ἐρωτ. ι. τοῦ β'. λόγου περὶ Βαπτίσμ.) καὶ βεβαιοῖ τὸν λόγον του τοῦτον ἀπὸ τὸν Προφήτην Ὠσιὲ, ὅς τις λέγει πῶς οἱ ἱερεῖς ἐφόνευσαν τοὺς ἀνθρώπους τῆς πόλεως Σικίμων, διὰ τί; ὅτι ἔκαμαν ἁμαρτίαν, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας των, ἐσκανδάλισαν τὰς ψυχάς των, καὶ τὰς ἐθανάτωσαν. « Ἔκρυψαν οἱ ἱερεῖς » ὁδόν· ἐφόνευσαν Σίκιμα· ὅτι ἀνομίαν ἐποίη- » σαν ἐν τῷ λαῷ. (Ὀσ. ς'. 9.) ἀπὸ δὲ τὸ ἄλλο μέρος ὁ θεῖος Χρυσόςομος λέγει· ὅτι καθὼς ἐκεῖνοι, ὁποῦ τιμῶσι διὰ τὸν Χριςὸν τοὺς παραμικροὺς ἀδελφούς των, μέλλουν νὰ ἀπολαύσουν εἰς μισθὸν τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἔτσι ἀντιςρόφως καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ τοὺς ἀτιμάζουν, καὶ τοὺς σκανδαλίζουν, ἔχουν νὰ λάβουν μεγαλωτάτην κόλασιν· « ἑρμηνεύων γὰρ οὗτος » τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου τὸ λέγον· « ὃς ἐὰν » σκανδαλίσῃ ἕνα τὸν μικρῶν τούτων· (Ματθ. » ιή. 6.) λέγει, ὥσπερ οἱ τούτους τιμῶντες φησὶ, » δι' ἐμὲ, τὸν οὐρανὸν ἔχουσι, μᾶλλον δὲ τῆς » βασιλείας αὐτῆς μείζω τιμήν· οὕτω δὴ καὶ » οἱ ἀτιμάζοντες. (τοῦτο γάρ ἐςι τὸ σκανδα- » λίσαι) τὴν ἐσχάτην δώσουσι δίκην. (Ὁμιλ. νή. εἰς τὸν Ματθ.) Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἀπεφάσισα σήμερον ἀδελφοὶ νὰ σᾶς λαλήσω περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως, καὶ νὰ σᾶς ἀποδείξω εἰς τὸν παρόντα λόγον, ά· ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ προξενοῦν σκάνδαλον ἕνας τὸν ἄλλον· β'. ποῖον σκάνδαλον πρέπει νὰ καταφρονοῦν· καὶ γ'. ὅτι εὐκόλως δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίζωνται· καὶ προσέχετε διὰ νὰ τὰ καταλάβετε.

ΜΕΡΟΣ Α'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ προξενοῦν σκάνδαλον ἕνας εἰς τὸν ἄλλον.

Τί θέλει νὰ εἰπῇ σκάνδαλον κυρίως.

ΚΑὶ πρῶτον, διὰ νὰ γένῃ ὁ παρὼν Λόγος εὔληπτος καὶ σαφὴς εἰς τοὺς ἀναγινώσκοντας, πρέπει νὰ διορίσωμεν τί εἶναι, καὶ ἐπὶ τίνων λέγεταί τὸ σκάνδαλον. Σκάνδαλον ἁπλῶς καὶ κυρίως, εἶναι κάθε αἰσθητὸν σκόνταμμα καὶ ἐμπόδιον, ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου, εἰς τὸ ὁποῖον σκοντάβουν οἱ διαβαίνοντες, καὶ ἢ κρημνίζονται, ἢ καὶ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸν δρόμον τους, εἴτε πέτρα τοῦτο τύχῃ νὰ ἦναι, εἴτε ξύλον, εἴτε ἄλλο τί· περὶ τοῦ ὁποίου τούτου σκανδάλου προςάζει ὁ Θεὸς εἰς τὸ Λευΐτικὸν, λέγων· « οὐ κακῶς ἐρεῖς κωφόν· καὶ ἀ- » πέναντι τυφλοῦ οὐ προσθήσεις σκάνδαλον· (Λευΐτ. ιθ'. 14.)

— Τί εἶναι σκάνδαλον μεταφορικῶς.

ἐπειδὴ δὲ ἡ παροῦσα ζωὴ μεταφορικῶς ὀνομάζεται δρόμος καὶ ςράτα, διὰ τί φέρνει κάθε ἄνθρωπον ὁποῦ γεννηθῇ, εἰς τὸ τέλος τοῦ θανάτου· « μακάριοι γάρ φησιν οἱ ἄ- » μωμοι ἐν ὁδῷ. (Ψαλ. ριή'. 1.) καὶ ὁ μέγας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Βασίλειος· « ὁδὸς μὲν οὖν ὁ βίος εἴρηται διὰ τὴν » πρὸς τὸ τέλος ἑκάςου τῶν γεννηθέντων ἔπει» ξιν. (Ἑρμην. εἰς τὸν ά. Ψαλμ.) ἐπειδὴ λέγω καὶ ἡ παροῦσα ζωὴ ὀνομάζεται ςράτα, διὰ τοῦτο μεταφορικῶς ὀνομάζεται σκάνδαλον, κάθε ἐμπόδιον, ὁποῦ ἐμποδίζει τοὺς ἀνθώπους ἀπὸ τὴν ὀρθὴν ζωὴν καὶ ἐνάρετον· ὅθεν ὁ θεῖος Χρυσόςομος ὁρίζων τί εἶναι σκάνδαλον εἶπε· » τί δέ » ἐςι τὰ σκάνδαλα; κωλύματα τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ. (Ὁμιλ. νθ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) ὁ δὲ μέγας Βασίλειος ὁρίζει πῶς κάθε πρᾶγμα, ὁποῦ εἶναι ἐναντίον εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνο λέγεται σκάνδαλον. » Πᾶν τὸ ἀντικείμενον τῷ » τοῦ Κυρίου θελήματι σκάνδαλόν ἐςι. (Ὅρ. ἠθικ. λγ'.) καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς Βασίλειος λέγει, ὅτι σκάνδαλον εἶναι κάθε πρᾶγμα, ὁποῦ χωρίζει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἀλήθειαν, καὶ τὸν ῥίπτει εἰς τὴν πλάνην, καὶ τὴν ἀσέβειαν· καὶ καθολικῶς, κάθε πρᾶγμα ὁποῦ μᾶς ἐμποδίζει νὰ μὴν ὑπακούωμεν μέχρι θανάτου εἰς τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. » Σκάνδα» λον οὖν ἐςιν, ὡς ἐγὼ λογίζομαι, ἐκ τῶν γε» γραμμένων ὁδηγούμενος, πᾶν τὸ, ἤτοι εἰς ἀ» ποςασίαν τινὰ τῆς κατ᾽ εὐσέβειαν ἀληθείας, » ἢ πρόσκλησιν τῆς πλάνης ἐμποιοῦν, ἢ οἰκο» δομοῦν εἰς ἀσέβειαν, ἢ καθόλου, πᾶν τὸ κω» λύον τῇ ἐντολῇ τοῦ Θεοῦ ὑπακούειν μέχρι » καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου. (Ἐρωτήσ. ί. τοῦ ϐ'. Λόγ. περὶ Βαπτίσμ.)

Ὅτι κάθε ἁμαρτία φανερὰ, σκάνδαλον ἐςίν. — Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίζουν οὔτε τοὺς Χριςιανοὺς, οὔτε τοὺς Ἐθνικούς. — Ὅτι οἱ Ἐθνικοὶ σκανδαλιζόμενοι ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας τῶν Χριςιανῶν, δὲν δέχονται τὸν Χριςιανισμόν. — Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ διὰ τὰ σκάνδαλα ὁποῦ προξενοῦν εἰς τοὺς Ἐθνικοὺς, ἔχουν νὰ δώσουν ἀπολογίαν καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν ἐκείνων. — Ὅτι ὁ εἰπὼν, ἢ πράξας λέγον καὶ ἔργον σκανδάλου ἄξιον, θέλει κατακριθῆ, κἂν καὶ τινὰς δι᾽ αὐτὰ δὲν ἐσκανδαλίσθη.

Κάθε λοιπὸν πλάνη καὶ αἵρεσις, καὶ κάθε παράβασις τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ κάθε κακία καὶ ἁμαρτία, ὁποῦ γένη φανερὰ, λέγεται καὶ εἶναι σκάνδαλον· διὰ τί εἶναι ἐναντίον εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ Βασιλείου· καὶ διὰ τί αὐτὸ, κατὰ τὸν ὁρισμὸν τοῦ Χρυσοςόμου, ἢ κρημνίζει καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὁποῦ τὸ ἀκούουν καὶ τὸ βλέπουν εἰς τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν διὰ τῆς μιμήσεως, ἢ τὸ ὀλιγώτερον ὀλιγώτερον ἐμποδίζει αὐτοὺς ἀπὸ τὸν ὀρθὸν δρόμον τῆς εὐσεβείας, καὶ τῆς ἐναρέτου ζωῆς, καὶ τοὺς κάμνει νὰ γίνωνται ψυχροὶ καὶ χλιαροὶ εἰς τὴν θεοσέβειαν, καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ· καὶ τούτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ὀνομάζει σκάνδαλον καὶ σκόνταμμα τοὺς Θεοὺς τῶν Ἐθνικῶν· διὰ τί ἐκρήμνιζον τοὺς Ἑβραίους εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, καὶ ἐμπόδιζον αὐτοὺς ἀπὸ τὴν ὀρθὴν λατρείαν, καὶ ἐπίγνωσιν τοῦ μόνου καὶ ἀληθινοῦ Θεοῦ· οὕτω γὰρ λέγει εἰς τὴν Ἔξοδον· » ἐὰν δουλεύσῃς τοῖς Θε» οῖς αὐτῶν, οὗτοι ἔσονταί σοι πρόσκομμα. (Ἔξ. κγ'. 33.) καὶ εἰς τὸ Δευτερονόμιον· » καὶ φαγῇ πάντα τὰ σκῦλα τῶν Ἐθνῶν, ἃ » Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι· οὐ φείσεται ὁ » ὀφθαλμός σου ἐπ᾽ αὐτοῖς· καὶ οὐ μὴ λατρεύσῃς » τοῖς θεοῖς αὐτῶν· ὅτι σκῶλον τοῦτό ἐςί σοι. (Δευτερ. ζ'. ιϛ.) Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη ὅλοι κοινῶς οἱ Χριςιανοὶ νὰ φυλάττουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ κάμνουν τὸ θεῖον αὐτοῦ καὶ πανάγιον θέλημα, χωρὶς νὰ παραβαίνουν οὐδεμίαν του ἐντολὴν, ἢ νὰ ἐργάζωνται καμμίαν ἁμαρτίαν, μάλιςα τὴν φανεράν· διὰ νὰ μὴ δίδουν αἰτίαν σκανδάλου, τόσον εἰς τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς των Χριςιανοὺς, ὅσον καὶ εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς καὶ Ἐθνικοὺς, καθὼς τοὺς παραγγέλλει ὁ Παῦλος· « ἀπρόσκοποι γίνεσθε » καὶ Ἰουδαίοις, καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ Ἐκκλη» σίᾳ τοῦ Θεοῦ· (ά. Κορ. ί. 32.) οἱ μὲν γὰρ ὁμόπιςοι αὐτῶν Χριςιανοὶ βλέποντες αὐτοὺς ἁμαρτάνοντας, σκανδαλίζονται· διὰ τί, ἢ κρημνίζονται καὶ αὐτοὶ, ἐξ αἰτίας τοῦ σκανδάλου ἐκείνου εἰς τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν, ὁποῦ βλέπουν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ τοὺς ἄλλους νὰ κάμνουν, ἢ τὸ ὀλιγώτερον, ψυχραίνονται καὶ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὴν ὀρθὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ὁποῦ πρότερον περιεπάτουν, καὶ διὰ τὰ δύω ὁμοῦ βλάπτωνται καὶ κολάζονται· καὶ τῆς βλάβης ταύτης καὶ τῆς κολάσεως αὐτῶν, αἴτιοι εἶναι οἱ σκανδαλίζοντες αὐτοὺς Χριςιανοί· οἱ δὲ ἀσεβεῖς καὶ ἐξωτερικοὶ πάλιν βλέποντες τοὺς Χριςιανοὺς, τοὺς μαθητὰς καὶ ἀκολούθους τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ, ἁμαρτάνοντας, σκανδαλίζονται καὶ αὐτοὶ, καὶ παρακινοῦνται, ὄχι μόνον νὰ κατηγοροῦν καὶ νὰ βλασφημοῦν τὸ ἅγιον καὶ σεμνὸν καὶ ἐπαινετὸν ὄνομα τοῦ Χριςιανισμοῦ, καὶ ὅλους ἁπλῶς τοὺς Χριςιανούς· ἀλλὰ καὶ νὰ βλασφημοῦν ἀκόμη τὸν αὐτὸν ἴδιον Χριςὸν, τὸν ὑπὸ τῶν Χριςιανῶν ὡς υἱὸν Θεοῦ, καὶ Θεὸν ἀληθινὸν προσκυνούμενον, τῆς δὲ βλασφημίας ταύτης, αἴτιοι εἶναι οἱ τὸ σκάνδαλον προξενήσαντες Χριςιανοί· ὄχι μόνον δὲ βλασφημοῦν καὶ κατηγοροῦν τὸν Χριςιανισμὸν οἱ Ἐθνικοὶ καὶ ἀσεβεῖς ἐξ αἰτίας τῶν σκανδάλων τῶν Χριςιανῶν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις ἐμποδίζωνται ἀπὸ τὸ νὰ πιςεύουν εἰς τὸν Χριςὸν, καὶ νὰ δεχθοῦν τὴν ἀληθῆ καὶ ὀρθόδοξον πίςιν τῶν Χριςιανῶν· διὰ τί ἀνίσως οἱ Ἰουδαῖοι ἐκεῖνοι διὰ τί μόνον ἤκουσαν ἕνα λόγον ἀπὸ τὸ ςόμα τοῦ Κυρίου ὁποῦ τοὺς εἶπεν· » ἡ σὰρξ » οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὸ πνεῦμα ἐςι τὸ ζωοποιοῦν. (Ἰωά. ς΄. 63.) τόσον ἐσκανδαλίσθησαν, ὁποῦ ἔφυγον ἀπὸ λόγου του, καὶ πλέον δὲν ἐπεριπάτουν μαζί του, οὐδὲ ἠθέλησαν εἰς τὸ ἑξῆς νὰ τοῦ ἀκούουν καὶ νὰ πιςεύσουν εἰς αὐτὸν, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· » ἐκ τούτου πολλοὶ ἀ» πῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, » καὶ οὐκέτι μετ᾿ αὐτοῦ περιεπάτουν· (Ἰωάν. ς΄. 66.) πόσῳ μᾶλλον τώρα οἱ Ἐθνικοὶ καὶ οἱ Εἰδωλολάτραι, καὶ οἱ Ἑβραῖοι, καὶ Ὀθωμανοὶ σκανδαλίζονται καὶ δὲν θέλουν νὰ δεχθοῦν τὴν εὐσέβειαν καὶ πίςιν τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ, ὅταν βλέπουν ὀφθαλμοφανῶς τοὺς Χριςιανοὺς νὰ ἁμαρτάνουν, καὶ νὰ ἁμαρτάνουν ἁμαρτίας βαρείας τε καὶ μεγάλας; διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν ὁ θεῖος Χρυσόςομος ὅτι, ἐπειδὴ καὶ τὴν σήμερον δὲν γίνονται τόσα πολλὰ θαύματα διὰ νὰ πιςεύσουν ἐκ τούτων οἱ Ἕλληνες καὶ Ἐθνικοὶ, ἔπρεπεν οἱ Χριςιανοὶ μὲ τὴν ἐνάρετον αὐτῶν ζωὴν νὰ τραβίζουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν πίςιν τοῦ Χριςοῦ· ἐπειδὴ ὅμως καὶ αὐτοὶ μὲ τὴν κακὴν ζωὴν ὁποῦ ζῶσι, σκανδαλίζουσι τοὺς ἀπίςους, καὶ ἐμποδίζουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τὸ νὰ δεχθοῦν τὴν εὐσέβειαν, διὰ τοῦτο θέλουν δώσουν λόγον εἰς τὸν Θεὸν, ὄχι μόνον διὰ τὴν βλάβην καὶ ἀπώλειαν τὴν ἐδικήν τους, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν βλάβην καὶ ἀπώλειαν, ὁποῦ ἐπροξένησαν εἰς τοὺς Ἐθνικούς· » πόθεν οὖν ἔχουσιν οἱ Ἕλ» ληνες πιςεῦσαι; ἀπὸ σημείων; ἀλλ᾿ οὐ γίνε» ται ταῦτα· ἀλλ᾿ ἀπὸ τῆς ἀναςροφῆς; ἀλλ᾿ » ἀπόλωλεν· ἀλλ᾿ ἀπὸ τῆς ἀγάπης; ἀλλ᾿ οὐδα» μοῦ, οὐδὲ ἴχνος αὐτῆς ὁρᾶται· διὰ τοῦτο, » οὐ τῶν ἡμετέρων μόνον ἁμαρτημάτων, ἀλλὰ » καὶ τῆς ἑτέρων βλάβης ἡμεῖς λόγον ὑφέξομεν. (Λόγ. ι. εἰς τὴν ά. πρὸς Τιμόθ.) τί λέγω; ὁποιος Χριςιανὸς εἰπῇ κἀνένα λόγον κακὸν, ἢ πράξῃ ἔργον πονηρὸν, αὐτὸς θέλει κατακριθῇ διπλᾶ, καὶ διὰ τὸν κακὸν αὐτὸν λόγον, καὶ ἔργον ὁποῦ εἶπεν, ἢ ἔπραξε, καὶ διὰ τὸ σκάνδαλον, ὁποῦ ἐπροξένησεν εἰς τοὺς ἄλλους, κἂν καὶ τυχὸν δὲν ἐσκανδαλίσθησαν ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἤκουσαν τὸν κακὸν λόγον ἐκεῖνον, ἢ εἶδον τὸ πονηρὸν ἔργον ἐκεῖνο· ἔτσι τὸ ἀποφασίζει ὁ ἀκριβὴς Νομογράφος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁ μέγας λέγω Βασίλειος, λέγων· » ἐὰν τῇ ἰδίᾳ » φύσει, κακὸν ᾖ τὸ γινόμενον, ἢ λεγόμε» νον, ὁ ποιήσας αὐτὸ, ἢ ὁ εἰπὼν, καὶ τῆς ἰ» δίας ἁμαρτίας, καὶ τοῦ σκανδάλου ἔχει τὸ » κρίμα, κἂν ὁ δι᾿ ὃν γίνεται τὸ σκάνδαλον, μὴ » σκανδαλισθῇ· ὡς ἐπὶ τοῦ Πέτρου μανθάνωμεν. » πρὸς ὃν λέγει ὁ Κύριος, κωλυθεὶς πληρῶσαι » τὴν οἰκονομίαν τῆς μέχρι θανάτου ὑπακοῆς· « » ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ, σκανδαλόν μου εἶ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

(Ματθ. ις΄. 23.) Ἐρωτησ. ί. τοῦ β΄. λόγου περὶ τοῦ Βαπτισ.)

Τίνι τρόπῳ δύνανται οἱ ἀξιωματικοὶ νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς ὑποκειμένους.

Ὅλοι μὲν οὖν οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ φυλάττουν ἀπαραβάτως ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ προσέχουν νὰ μὴ δίδουν ἀφορμὴν σκανδάλου, ὡς εἴπομεν· ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιςα χρεωςοῦσι νὰ μὴ προξενοῦσι σκάνδαλον εἰς τοὺς ὑποκειμένους αὐτοῖς, ὅλοι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔχουν ἀξίαν ἐσωτερικὴν, ἢ ἐξωτερικὴν, φυσικὴν, ἢ ἐπίκτητον· τίνι δὲ τρόπῳ θέλουν δυνηθοῦν οἱ ἐν ἀξιώμασιν ὄντες νὰ μὴ σκανδαλίζουσι τοὺς ὑποκειμένους; ἐὰν δηλαδὴ σπουδάζουν καὶ ἀγωνίζωνται νὰ φυλάττῃ ὁ καθεὶς ἐξ αὐτῶν τὸ ἐπάγγελμα, ὁποῦ ἔλαχε μὲ τὰ καλὰ καὶ ἐνάρετα ἔργα, τὰ ἁρμόδια καὶ οἰκεῖα εἰς τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν τάξιν του, καθὼς τὸν συμβουλεύει ὁ μέγας Βασίλειος, λέγων· » δεῖ » ἕκαςον διὰ τῶν οἰκείων ἔργων πιςοῦσθαι τὸ » ἑαυτοῦ ἐπάγγελμα. (Ὅρ. ἠθικῶν κθ΄.) ἔτσι λόγου χάριν οἱ Πατριάρχαι ἠμποροῦν νὰ μὴ προξενοῦν σκάνδαλον εἰς πάντας τοὺς ὑποκειμένους αὐτοῖς Ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς τε καὶ λαϊκοὺς, ἐὰν φυλάττουσι τὸ ἐπάγγελμα, καὶ τὴν Πατριαρχικὴν αὐτῶν ἀξίαν, μὲ τὰ ἐνάρετα ἔργα, τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸ ὑπέρτατον τούτων ἀξίωμα, μιμούμενοι κατὰ τοῦτο τὸν Δεσπότην τῶν ἁπάντων, καὶ τὸν ὄντος οἰκουμενικὸν Πατριάχην Χριςὸν, ὅς τις ἐφύλαξε τὸ ἐπαγγελμά του διὰ τῶν ἔργων· διὸ καὶ ἔλεγε· » αὐτὰ τὰ ἔργα, ἃ » ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ· ὅτι ὁ Πατὴρ » μὲ ἀπέςειλε. (Ἰωάν. έ. 36.) καὶ πάλιν· » εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ Πατρός μου· μὴ πι- » ςεύετέ μοι· εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιςεύητε » τοῖς ἔργοις πιςεύσατε· ἵνα γνῶτε καὶ πιςεύ- » σητε, ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ Πατὴρ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. (Ἰωάν. ί. 37.) ἔτσι οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ ποιμένες τῶν λογικῶν προβάτων, δύνανται νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς ἱερεῖς, καὶ τὸ ποίμνιόν τους, ἐὰν φυλάττουν ἀπαραβάτως τὰ ἔργα ἐκεῖνα, ὁποῦ ἀπαιτεῖ τὸ ἀρχιερατικόν τους ἐπάγγελμα, μιμούμενοι τοὺς θείους ἐκείνους ἀρχιερεῖς, καὶ ἱεροὺς Ἀποςόλους οἵ τινες ἔλεγον· » μηδεμίαν ἐν » μηδενὶ διδόντες προσκοπὴν, ἵνα μὴ μωμηθῇ » ἡ διακονία· ἀλλ᾽ ἐν παντὶ συνιςῶντες ἑαυτοὺς, » ὡς Θεοῦ διάκονοι· (β΄. Κορ. ς΄. 3.) ἔτσι οἱ ἱερωμένοι πάντες, ἐὰν φυλάττουν τὰ ἀνήκοντα ἔργα εἰς τὸν ἱερατικόν τους βαθμὸν, ὄχι μόνον δὲν σκανδαλίζουν τοὺς ὑποκειμένους αὐτοῖς λαϊκοὺς ἀλλὰ γίνονται καὶ αἴτιοι εἰς αὐτοὺς, νὰ δοξάζουν τὸν ἐπουράνιον Πατέρα, καθὼς λέγει ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος· » ἅπτει λύχνον ὁ Θε- » ὸς ἱερέα, καὶ τίθησιν αὐτὸν ἐπὶ τῆς λυχνίας, » τῆς ἑαυτοῦ φωτοφόρου καθέδρας, ἵν᾽ ἐξαςρά- » πτῃ φωτισμὸν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ δογμάτων, » καὶ πράξεων σκότους ἀπηλαγμένων· ὅπως ὁ- » ρῶντες οἱ λαοὶ τὰς ἀκτῖνας τῆς ζωτικῆς » λαμπηδόνος, πρὸς ἐκείνας εὐθύνωνται, καὶ τὸν » Πατέρα τῶν φώτων δοξάζωσι. (Ἐπιςολ.) ἔτσι οἱ Ἀρχιμανδρῖται καὶ Ἡγούμενοι τῶν Μοναςηρίων, δύνανται νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς ὑποκειμένους αὐτοῖς μοναχοὺς, καὶ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν ποίμνην, καὶ μάνδραν, ἐὰν φυλάττουν ὅλα ἐκεῖνα, ὁποῦ πρέπουν εἰς τὸ ἡγουμενικόν τους ἐπάγγελμα· καὶ μάλιςα ἐὰν δὲν ὑπεριφανεύωνται πῶς εἶναι ἡγούμενοι, ἀλλὰ ταπεινόνονται ὡσὰν νὰ εἶναι αὐτοὶ ὑποτασσόμενοι, καθὼς τοὺς παραγγέλει ὁ σοφὸς Σειρὰχ λέγων· » ἡγούμενόν σε κατέςησαν; μὴ ἐπαίρου. » γίνου ἐν αὐτοῖς, ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν· φρόντισον » αὐτῶν, καὶ οὕτω κάθισον. (Σείρ. λέ. 1.) καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, λέγων· » τὸν προεςῶτα μὴ » ἐπαιρέτω τὸ ἀξίωμα, ἵνα μὴ ἐκπαίσῃ τοῦ » μακαρισμοῦ τῆς ταπεινοφροσύνης.

Ἔτσι οἱ Βασιλεῖς δύνανται, ὄχι μόνον νὰ μὴ σκανδαλίζουν τὸ ὑπήκοόν τους, ἀλλὰ καὶ νὰ προξενοῦν εἰς αὐτὸ μύρια ἀγαθὰ, ἐὰν φυλάττουν ἀπαραβάτως ὅλα ἐκεῖνα, ὁποῦ ἀνήκουσι εἰς τὸ μέγιςον, καὶ ὑψηλότατον τούτων

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀξίωμα· καὶ μάλιστα τὰς τρεῖς ἐκείνας ἐξαιρέτους καὶ συστατικὰς τῆς βασιλικῆς αὐτῶν ἀρχῆς, ἀρετάς· δηλονότι, τὴν εὐσέβειαν, τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν δικαιοσύνην· περὶ τῶν ὁποίων ἔγραφεν ὁ Κύρου Θεοδώρητος· » ὅταν οἱ » ἄρχειν λαχόντες ἀκλινῶς κατέχωσι τὴν τῆς » δικαιοσύνης τρυτάνην. . . . παντοδαπῶν ἀ- » γαθῶν τοῖς ἀρχομένοις προξενοῦσι φοράν· ἂν » δὲ δὴ καὶ σύνεσις ἀποχρῶσα, καὶ φιλανθρω- » πίας τῷ ταύτης δεομένῳ προστίθεται ψῆφος, » πολλαπλασίονα τοῖς ὑπηκόοις ἐκ τῶν ἀρχείων » ἀναβλαστάνει τὰ καλά· » ἔτσι οἱ Ἄρχοντες καὶ Κριταὶ, δὲν προξενοῦν σκάνδαλον εἰς τοὺς ἀρχομένους καὶ κρινομένους, ἐὰν φυλάττουν τὰ οἰκεῖα τοῦ ἐπαγγέλματός των· καὶ μάλιστα ἐὰν δὲν πέρνουν δῶρα, καὶ δὲν κοινωνοῦσι μὲ τοὺς κλέπτας, καὶ ἐὰν κρίνουσι δίκαια, καὶ ἐκδικοῦσι τὰς χήρας, καὶ τὰ ὀρφανὰ, ἵνα μὴ πληρωθῇ καὶ εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ησαΐου· » οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι· κοινωνοὶ κλεπτῶν· » ἀγαπῶντες δῶρα· διώκοντες ἀνταπόδομα· ὀρ- » φανοῖς οὐ κρίνοντες, καὶ κρίσει χηρῶν οὐ προ- » σέχοντες. (Ἡσαΐ. ά. 23.) καὶ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Σοφονίου· » οἱ ἄρχοντες ἐν αὐτῇ, ὡς λέοντες » ὠρυόμενοι· οἱ κριταὶ αὐτῆς, ὡς λύκοι τῆς » Ἀραβίας· οὐχ ὑπελίποντο εἰς τὸ πρωΐ. (Σοφον. γ'. 3.) ἔτσι οἱ διδάσκαλοι καὶ πρωτομαΐστορες δὲν σκανδαλίζουν τοὺς μαθητάς των, ὅταν ἀγωνίζωνται νὰ βεβαιόνουσι τὸ διδασκαλικόν τους, καὶ πρωτομαστορικόν τους ἐπάγγελμα, μὲ τὰ ἐνάρετα ἔργα· καὶ οὐχὶ, ἄλλα μὲν διδάσκοντες μὲ τὸν λόγον, ἄλλα δὲ ποιοῦντες μὲ τὸ ἔργον, καθὼς τοὺς παραγγέλει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λέγων·

» Ἢ μὴ διδάσκειν, ἢ διδάσκειν τῷ τρόπῳ.
» Μὴ τῇ μὲν ἕλκειν, τῇ δ' ἀπωθεῖσθαι χεροῖν.
» Ἧττον δεήσῃ τοῦ λέγειν, πράττων ἃ δεῖ.
» Γραφεὺς διδάσκει, τὸ πλέον τοῖς ἐκτύποις.

Ἔτσι οἱ γονεῖς, καὶ αὐθένται, δὲν προξενοῦσι σκάνδαλον εἰς τὰ τέκνα τους, καὶ εἰς τοὺς δούλους αὐτῶν, ὅταν, τὰ μὲν τέκνα τους δὲν τὰ λυποῦσι, κατὰ τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου, τὴν λέγουσαν· » οἱ Πατέρες μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. (Κολ. γ'. 21) ἀλλὰ τρέφουσιν αὐτὰ μὲ παιδείαν καὶ νουθεσίαν Κυρίου, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἀπόστολον· » οἱ Πατέρες μὴ παροργίζετε τὰ » τέκνα ὑμῶν· ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ, » καὶ νουθεσίᾳ Κυρίου, (Ἐφ. ς'. 4.) πρὸς δὲ τοὺς δούλους των πάλιν, φαίρονται μὲ πρᾳότητα· καὶ δὲν ὀργίζωνται κατ' αὐτῶν, στοχαζόμενοι πῶς καὶ αὐτοὶ ἔχουν αὐθέντην καὶ δεσπότην ἐν οὐρανοῖς, καθὼς παραγγέλει ὁ ἴδιος Παῦλος· » καὶ οἱ Κύριοι τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς » αὐτούς. (τοὺς δούλους δηλ.) ἀνιέντες τὴν » ἀπειλὴν· εἰδότες ὅτι καὶ ἡμῶν Κύριος ἐστιν » ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστι παρ' » αὐτῷ. (Ἐφ. ς'. 9.)

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ καθολικῶς, ἔτσι ὅλοι ἁπλῶς οἱ Χριστιανοὶ, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, νέοι καὶ γέροντες, ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ, ὅσοι ἔχουν τάξιν ἀνωτέραν καὶ μεγαλιτέραν κοντὰ εἰς τοὺς ἄλλους ἀδελφούς των, ἠμποροῦν νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς μικροτέρους αὐτῶν, ἐὰν φυλάττουν ὅλα ἐκεῖνα τὰ ἴδια, ὁποῦ ἀπαιτεῖ τὸ ἐπάγγελμα, καὶ ἡ τάξις, καὶ ὁ βαθμὸς τοῦ κάθε ἑνός· καὶ ἐὰν σπουδάζουν νὰ γίνωνται εἰς τοὺς κατωτέρους, τύπος καὶ παράδειγμα κάθε ἀρετῆς καὶ καλοῦ, διὰ λόγων, καὶ διὰ ἔργων, καθὼς διδάσκει ὁ μακάριος Παῦλος· πρὸς μὲν γὰρ τὸν Τιμόθεον γράφων παραγγέλει αὐτῷ ταῦτα· » μη- » δείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω· ἀλλὰ » τύπος γίνου τῶν πιστῶν, ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστρο- » φῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἁ- » γνείᾳ. (ά. Τιμόθ. δ'. 12.) Πρὸς δὲ τὸν Τίτον ταῦτα γράφει· » περὶ πάντα σεαυτὸν πα- » ρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων ἐν τῇ διδασκα- » λίᾳ, ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα, λόγον ὑγιῆ, » ἀκατάγνωστον· (Τίτ. β'. 7.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Διὰ τί οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι περισσότερον χρεωστοῦν νὰ μὴ σκανδαλίζουν, παρὰ οἱ μικρότεροι; — Ὅτι οἱ μικρότεροι συνειθίζουν νὰ μιμοῦνται τοὺς μεγαλιτέρους.

Διατί δὲ χρεωστοῦσιν οἱ μεγάλοι καὶ ἀξιωματικοὶ ἄνθρωποι περισσότερον ἀπὸ τοὺς κοινολαΐτας καὶ ἰδιώτας, νὰ μὴ προξενοῦσιν εἰς τοὺς ὑποκειμένους αὐτῶν οὐδὲ τὸ παραμικρὸν κακὸν σκάνδαλον; διατὶ γίνονται αἴτιοι νὰ τὸ μιμοῦνται καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ τοὺς ὑποτάσσονται· ἐπειδὴ ὅλοι οἱ μικρότεροι ἔχουν φυσικὸν ἰδίωμα νὰ ἀποβλέπουν πάντοτε εἰς τοὺς μεγαλιτέρους, ὡσὰν εἰκόνα καὶ πρωτότυπον· καὶ ἂν μὲν ἐκεῖνοι ἦναι καλοὶ νὰ γίνωνται καὶ αὐτοὶ καλοί, ἂν δὲ εἶναι ἐκεῖνοι κακοί, νὰ τοὺς μιμοῦνται καὶ αὐτοί, καὶ νὰ γίνωνται κακοί· καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος· « πέφυκε γὰρ ὡς τὰ πολλὰ τὸ » τῶν ἀρχομένων πλῆθος, ὥσπερ εἰς ἀρχέτυπον » τινὰ εἰκόνα τοὺς τῶν ἀρχόντων τρόπους ὁ» ρᾷν, καὶ πρὸς ἐκείνους ἐξομειοῦν ἑαυτούς. (Λόγ. γ΄. περὶ ἱερωσύ.) Διὰ τοῦτο ἀναγινώσκομεν εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ὅτι ὁ Κριτὴς Γεδεών, ἀφ᾽ οὗ ἐνίκησε τοὺς Ἰσμαηλίτας, τὸν Ζεβέε λέγω καὶ Σαλμανᾶν, ἐζήτησεν ἀπὸ τοὺς στρατιώτας, ὁποῦ ἦτον μαζί του εἰς τὸν πόλεμον, νὰ τοῦ δώσουν τὰ χρυσᾶ σκολαρίκια, ὁποῦ ἐκούρσευσαν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς, καὶ λαβὼν αὐτὰ ἐχόνευσεν εἰς τὸ πῦρ, καὶ ἐκατασκεύασεν ἕνα εἴδωλον. (1) ἐπειδὴ δὲ τὸ εἴδωλον αὐτὸ ἔστησεν εἰς τὴν ἐδικήν του πατρίδα τὴν Ἐφραθᾶ, ἔγινεν αἰτία νὰ τὸ προσκυνήσουν ὅλοι, ὁποῦ ἦτον εἰς αὐτὸν ὑποκείμενοι· ὅθεν τὸ εἴδωλον αὐτὸ ἐστάθη κοινὸν σκάνδαλον εἰς ὅλον τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν· διατὶ κατεκρίμνησεν αὐτὸν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, καὶ ἐμπόδισεν αὐτὸν ἀπὸ τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. » Καὶ εἶπε πρὸς αὐτοὺς Γεδεών· αἰτήσομαι » παρ᾽ ὑμῶν αἴτημα, καὶ δότε μοι ἀνὴρ ἐκ σκύ» λων αὐτοῦ. . . . καὶ ἐποίησεν αὐτὸ Γεδεὼν εἰς » Ἐφώδ, καὶ ἔστησεν αὐτὸ ἐν πόλει αὐτοῦ ἐν » Ἐφραθᾶ· καὶ ἐξεπόρνευσε πᾶς Ἰσραὴλ ὀπί» σω αὐτοῦ ἐκεῖ· καὶ ἐγένετο τῷ Γεδεών, καὶ » τῷ οἴκῳ αὐτοῦ εἰς σκῶλον. (Κριτ. ή. 24.) ἰδοὺ τὸ κακὸν σκάνδαλον, ὁποῦ ἐπροξένησεν ὁ Κριτὴς καὶ ἐξουσιαστής, πῶς ἐστάθη αἰτία νὰ σκοντάψουν εἰς αὐτὸ ὅλοι οἱ ὑποτασσόμενοι.

Ὅτι οἱ μεγάλοι ἁμαρτάνοντες, σκανδαλίζουν μεγάλως ὅλους τοὺς παραμικρούς — Ὅτοι οἱ παραμικροὶ ἁμαρτάνοντες ὀλίγον, ἢ οὐδόλως σκανδαλίζουν τοὺς ἄλλους.

Ὅταν τύχῃ νὰ ἀκολουθήσῃ ἔκλειψις εἰς τοὺς δύω φωστῆρας καὶ πλανήτας, τὸν Ἥλιον, λέγω, καὶ τὴν Σελήνην, ὅλοι κοινῶς οἱ ἄνθρωποι βλέποντες αὐτούς, ταράττονται, καὶ παρευθὺς φέρνουσι καθρέπτας, φέρνουσι λεκάνας μὲ τὸ νερόν, καὶ μὲ περιέργειαν μεγάλην θεωροῦσι, τὴν ἀρχήν, καὶ τὸ μέσον, καὶ τὸ τέλος τῶν Ἐκλείψεών τους. Καὶ τοῦτο διατί; διατὶ οἱ ἐκλείποντες φωστῆρες καὶ Πλάνητες, εἶναι μεγάλοι, εἶναι ὀνομαστοί, εἶναι ἀπὸ ὅλους γνωστοί· μὰ ὅταν τύχῃ νὰ ἐκλείψουν οἱ ἄλλοι πέντε Πλάνητες, ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεύς, καὶ ὁ Κρόνος, οἱ κοινολαΐται καὶ ἰδιῶται ἄνθρωποι, τελείως δὲν ταράττονται, οὔτε θέλουν

---

(1) Εἴδωλον ἐνταῦθα ὠνόμασα τὸ Ἐφώδ, ὃ ἐποίησεν ὁ Γεδεών, καθὼς αὐτὸ μετέφρασεν ὁ Προκόπιος, καὶ οὐχὶ ἱερατικὸν ἔνδυμα, καθὼς μετέφρασεν αὐτὸ ὁ Θεοδώριτος· διὰ τρία γὰρ αἴτια προσφυέστερον εἶναι τὸ τοῦ Προκοπίου, ἢ τὸ τοῦ Θεοδωρήτου· πρῶτον, διὰ τὶ εἰς πολλὰς ἐκδόσεις Ἐφὼδ γράφεται, ὃ ἐποίησεν ὁ Γεδεών, καὶ οὐχὶ Ἐφούδ, ὅπερ ἦν ἱερατικὸν ἔνδυμα. β΄. διὰ τὶ τὸ Ἐφὼδ τὸ τοῦ Γεδεών, φαίνεται ὅτι ἦτον χυτόν, καὶ χωνευτόν, ἀπὸ τὰ χρυσᾶ ἐνώτια τῶν Ἰσμαηλιτῶν· τὸ δὲ Ἐφοὺδ ἱερατικὸν ἔνδυμα, ἦτον ὑφαντὸν ἐκ βύσσου, ἤτοι λιναρίου λεπτοτάτου, καὶ λευκοτάτου, ὡς γέγραπται ἐν τῇ ά. τῶν Βασιλ. Κεφαλ. β΄. 20. « Καὶ Σαμουὴλ ἦν λειτουργῶν ἐνώπιον Κυρίου, παιδάριον περιεζο» σμένον Ἐφοὺδ βάδ, ἤτοι βύσσινον· καὶ γ΄. διὰ τὶ τὸ Ἐφὼδ τοῦτο λέγει ἡ γραφὴ ὅτι ἔστησεν ὁ Γεδεὼν ἐν πόλει Ἐφραθᾶ, ὅπερ ἁρμόζει εἰδώλῳ, ἢ ἀνδριάντι χονευτῷ, καὶ οὐχὶ τῷ ὑφασμένῳ Ἐφούδ· δοκεῖ οὖν ὅτι ἀνδριάντα ἑαυτοῦ ἐποίησεν ὁ Γεδεὼν εἰς μνήμην τῆς νίκης αἴδιον, καὶ ἔστησεν ἐν τῇ Ἐφραθᾶ, καὶ οὐχὶ διὰ κακὸν σκοπόν· οἱ Ἰσραηλῖται ὅμως αὐτὸ προσεκύνησαν ὡς Θεόν· καὶ ὁ ἄδειλος δὲ Ἑρμηνευτής, ἀνδριάντα λέγει ἑαυτοῦ ὅτι ἔστησεν ὁ Γεδεών. (Ὅρα Σελ. 180. τοῦ β΄. Τόμ. τῆς Ὀκτατεύχου.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὅλως νὰ περιεργασθοῦν διὰ τὰς Ἐκλείψεις ἐκείνων· διὰ τί; διὰ τὶ οἱ ἐκλείποντες Πλάνητες, εἶναι μικροὶ, εἶναι ἀμυδροὶ, καὶ οὔτε ἂν ἐκλείπουν ἦναι εἰς τοὺς πολλοὺς γνωςόν· ἔτσι καὶ ὅταν τύχῃ νὰ κάμουν καμμίαν ἁμαρτίαν φανερὰν, ὁ Πατριάρχης, ὁ Ἀρχιερεὺς, ὁ Ἱερεὺς, ὁ Βασιλεὺς, ὁ Κριτὴς, ὁ ἄρχων, καὶ οἱ λοιποὶ ἀξιωματικοὶ ἄνθρωποι, παρευθὺς ὅλοι οἱ ὑποτασσόμενοι εἰς αὐτοὺς λαοὶ, σκανδαλίζονται, ταράττονται, καὶ ἀνοίγουν τὸ ςόμα καὶ τοὺς κατηγοροῦν· καὶ ἂν ὁ Πατριάχης, φωνάζουν, ὁποῦ εἶναι κεφαλὴ, κάμνῃ ἔτσι, ἐγὼ ὁποῦ εἶμαι ποδάρι, τί νὰ κάμω; ἐὰν ὁ Ἀρχιερεὺς τοιουτοτρόπως παραβαίνῃ τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ, ἐγὼ ὁ ἰδιώτης, πῶς νὰ μὴ τὸν παραβῶ; ἐὰν οἱ ἱερεῖς, ὁποῦ εἶναι φῶς, γίνωνται σκότος, ἐγὼ ὁποῦ εἶμαι σκότος, τί ἔχω νὰ γένω; ἐὰν ὁ Βασιλεὺς, ὁποῦ εἶναι φύλαξ τοῦ Νόμου· « (Βασιλεία γὰρ » ἐςι, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, ἔννομος ἐ- » πιςασία.) (Ὁμιλ. εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν) ἐὰν ὁ Βασιλεὺς, λέγει, κάμνῃ παρανομίας, ἐγὼ ὁ ὑποτασσόμενος τί εἶναι ἀκόλουθον διὰ νὰ κάμνω; ἐὰν ὁ Κριτὴς καὶ ὁ ἄρχων, ὁποῦ εἶναι ἔκδικοι τῆς δικαιοσύνης, κάμνουσιν ἀδικίας, ἐγὼ ὁ ἀρχόμενος, πῶς νὰ μὴ ἀδικήσω; ἐὰν ὁ Πνευματικὸς, καὶ ὁ ἡγούμενος, καὶ ὁ διδάσκαλος σφάλλουν, καὶ προξενοῦν σκάνδαλον κακὸν, ἡμεῖς οἱ λαϊκοὶ, ἡμεῖς οἱ ἀμαθεῖς, ἡμεῖς οἱ χυδαῖοι, ὁποῦ βλέπομεν αὐτοὺς, τί νὰ κάμωμεν; οὐ μόνον δὲ ταῦτα λέγουν οἱ ὑποκείμενοι λαοὶ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις παρακινοῦνται εἰς τὸ νὰ κάμουν μὲ τὸ ἔργον τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν ἐκείνων, καὶ ἔτσι τὸ σκάνδαλον, ὁποῦ προξενήσουν οἱ ἀξιωματικοὶ ἄνθρωποι, γίνεται αἰτία, ἢ νὰ κρημνίσῃ καὶ ὅλους τοὺς κατωτέρους εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἢ τὸ ἐλάχιστον, νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς καὶ ἀγαθοεργίας· διὰ τί; διὰ τὶ οἱ ἁμαρτάνοντες εἶναι μεγάλοι ἄνθρωποι, εἶναι ὀνομαςοὶ, εἶναι εἰς ὅλους γνωςοὶ, καὶ περιφανεῖς· μὰ ὅταν οἱ τῆς κατωτέρας τάξεως ἄνθρωποι τύχῃ νὰ σφάλλωσι, δὲν προξενεῖται τόσον σκάνδαλον εἰς τοὺς ἄλλους· διὰ τί; διὰ τὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἔσφαλαν δὲν εἶναι μεγάλοι, καὶ ὀνομαςοὶ, ἀλλ᾽ εἶναι ἰδιῶται καὶ παραμικροί.

Τὶ λέγω; πολλαῖς φοραῖς τυχαίνει νὰ σφάλλουν οἱ παραμικροὶ ἄνθρωποι, καὶ σφάλματα μεγάλα, καὶ φανερὰ, καὶ μ᾽ ὅλον τοῦτο οἱ ἄλλοι, ὄχι μόνον δὲν σκανδαλίζονται, ἀλλ᾽ οὐδὲ ὅλως θέλουν νὰ ἠξεύρουν, ἂν οἱ τοιοῦτοι σφάλλουν· διὰ τὶ οἱ παραμικροὶ ἄνθρωποι ὁμοιάζουν μὲ τοὺς τέσσαρας ἐκείνους μικροὺς ἀςερίσκους, ὁποῦ περιςρέφονται τριγύρω εἰς τὸν πλανίτην Δία, καὶ διὰ τοῦτο συνακόλουθοι καὶ δορυφόροι τοῦ Διὸς ὀνομάζονται ἀπὸ τοὺς Ἀςρονόμους· ὡσαύτως ὁμοιάζουν καὶ μὲ τοὺς δύω ἄλλους μικροὺς ἀςερίσκους, ὁποῦ εὑρίσκονται κοντὰ εἰς τὸν πλανήτην Κρόνον, καὶ διὰ τοῦτο λογχῖται τοῦ Κρόνου ἐπονομάζονται· καθὼς γὰρ οὗτοι οἱ ἀςερίσκοι διὰ τὴν μικρότητα ὁποῦ ἔχουν, οὔτε ὅλως φαίνονται εἰς τοὺς γυμνοὺς τῶν ἀνθρώπων ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ μόνον γίνονται ὁρατοὶ διὰ τηλεσκοπίου· ἔτσι καὶ οἱ ἰδιῶται ἄνθρωποι, διὰ τὴν μικρότητα καὶ εὐτέλειαν ὁποῦ ἔχουν, εἶναι ἀφανεῖς κοντὰ εἰς τοὺς ἄλλους, καὶ οὔτε ἂν ζοῦν, ἢ εἶναι ὅλως εἰς τὸν Κόσμον, λογίζονται· καὶ καθὼς οἱ δορυφόροι ἐκεῖνοι τοῦ Διὸς, καὶ οἱ λογχῖται τοῦ Κρόνου, καὶ μ᾽ ὅλον ὁποῦ ἐκλείπουσι καὶ σκοτίζονται συχναῖς φοραῖς, καὶ σχεδὸν καθ᾽ ἑκάςην ἡμέραν, κατὰ τὴν κοινὴν δόξαν καὶ παρατήρησιν τῶν νεωτέρων Ἀςρονόμων, πίπτοντες καὶ κρυπτόμενοι μέσα εἰς τὴν σκιὰν τῶν ἰδίων τους πλανητῶν, κανένας ὅμως ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δὲν βλέπει τὰς ἐκλείψεις ἐκείνων καὶ τοὺς σκοτισμούς· ἔτσι καὶ οἱ παραμικροὶ ἄνθρωποι, ἀγκαλὰ καὶ συχνάκις ἁμαρτάνουν, κρυπτόμενοι ὅμως, διὰ νὰ εἰπῶ ἔτσι, μέσα εἰς τὴν ἐδικήν τους εὐτέλειαν καὶ μικρότητα, δὲν δίδουν αἴσθησιν εἰς τοὺς ἄλλους τῶν ἁμαρτιῶν τους, οὐδὲ σκαν-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

δαλίζουν αὐτούς· ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Χρυσόστομος· » τὰ μὲν γὰρ τῶν τυχόντων ἁμαρτήματα, ὥσπερ ἔν τινι σκότῳ πραττόμενα, τοὺς ἐργαζομένους ἀπώλεσε μόνους. . . . κἂν εἰς τὸ » μέσον ἔλθῃ, οὐδένα ἔπληξεν ἀξιόλογον πληγήν· καὶ πάλιν· » οἱ τὸν ἰδιωτικὸν τοῦτον καὶ ἀ» πράγμονα βιοῦντες βίον, ἔχουσι παραπέτα» σμα τῶν ἰδίων ἁμαρτημάτων τὴν μόνωσιν· (Λόγ. γ'. περὶ Ἱερωσύνης.)

Οἱ ἀξιωματικοί, καὶ τὰ σφάλματα των, μὲ τί ὁμοιάζουν.

Ἀλλὰ εἰς τοὺς μεγάλους καὶ ἀξιωματικούς, δὲν ἀκολουθεῖ ἔτσι, ὄχι· ἀλλὰ γίνεται ὅλον τὸ ἐναντίον· διὰ τί τῶν μεγάλων ἀνθρώπων τὰ σφάλματα, κἂν καὶ παραμικρὰ καὶ εὐτελῆ ἦναι, ὅμως κοντὰ εἰς τοὺς κατωτέρους ὡς μεγάλα νομίζονται, καὶ περιφανῆ· ἐπειδὴ οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ μεγάλοι ἄνθρωποι παρομοιάζουν μὲ τὸ πρόσωπον, τὰ δὲ σφάλματα αὐτῶν, παρομοιάζουν μὲ τὰ ψεγάδια τοῦ προσώπου, ὡς ὁ ἠθικὸς Πλούταρχος ἔλεγεν· ὅθεν, καθὼς τὰ ψεγάδια, ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τὸ πρόσωπον κἂν καὶ παραμικρὰ εἶναι, γίνονται φανερὰ εἰς ὅλους· ἔτσι καὶ τὰ παραμικρὰ σφάλματα τῶν ἀξιωματικῶν, παρατηροῦνται καὶ φανερόνωνται εἰς τοὺς ὑπηκόους· ὁ δὲ θεῖος Χρυσόστομος παρομοιάζει τοὺς ἀξιωματικοὺς μὲ ἐκείνους, ὁποῦ εὑρίσκονται εἰς τὴν κορυφὴν ἑνὸς πύργου, ἢ ἑνὸς βουνοῦ· διὰ τί, καθὼς ἐκεῖνοι φαίνονται καὶ βλέπονται ἀπὸ ὅλους τοὺς κάτω εὑρισκομένους· τοιουτοτρόπως καὶ τὰ σφάλματα τῶν ἀξιωματικῶν γίνονται φανερὰ εἰς τοὺς κατωτέρους· » οἱ δὲ ἐν τῇ κορυφῇ ταύτης καθήμε» νοι τῆς τιμῆς, πρῶτον μὲν πᾶσίν εἰσι κατά» δηλοι· ἔπειτα, κἂν ἐν τοῖς μικροτάτοις σφα» λῶσι, μεγάλα τὰ μικρὰ τοῖς ἄλλοις φαίνε» ται· οὐ γὰρ τῷ τοῦ γεγονότος μεγέθει, ἀλλὰ » τῇ τοῦ διαμαρτόντος ἀξίᾳ τὴν ἁμαρτίαν με» τροῦσιν ἅπαντες. (Λόγ. γ'. περὶ Ἱερωσύνης.)

Ὅτι οἱ ἀξιωματικοί, καὶ μὴ ἁμαρτάνοντες, ὡς ἁμαρτάνοντες κατηγοροῦνται.

Νὰ εἰπῶ ἀκόμη καὶ μεγαλήτερον; τοὺς ἀξιωματικοὺς καὶ μεγάλους ἀνθρώπους, τόσον πολλὰ παρατηροῦσιν οἱ εἰς αὐτοὺς ὑποκείμενοι, ὥστε ὁποῦ, ὄχι μόνον τὰ μικρά των σφάλματα, τὰ μετροῦσι διὰ μεγάλα· ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἐκεῖνοι νὰ ἔχουν σφάλματα τῇ ἀληθείᾳ, οἱ ὑπήκοοί των πλάττουν καὶ λέγουν πῶς ἔχουν σφάλματα· θέλεις νὰ τὸ πληροφορηθῇς; ἄκουσον· τί ἄλλο εἶναι λαμπρότερον καὶ καθαρότερον ἀπὸ τὸν Ἥλιον; βέβαια κἀνένα πρᾶγμα τοῦ ὑλικοῦ Κόσμου τούτου· καὶ μ' ὅλον τοῦτο οἱ νεώτεροι Ἀστρονόμοι μὲ τὴν πολλὴν περιέργειάν τους, καὶ μὲ τὴν κατασκευὴν τῶν τηλεσκοπίων τους, ἐθεώρησαν μέσα εἰς αὐτὸν τὸν καθαρώτατον καὶ λαμπρότατον δίσκον τοῦ Ἡλίου, κἄποια μικρὰ καὶ σκοτινὰ νέφαλα, τὰ ὁποῖα ἐπονομάζουσι κηλῖδας, καὶ ῥύπους τοῦ Ἡλίου· καὶ μερικοὶ μὲν ἀπὸ αὐτοὺς θέλουσι νὰ εἶναι πραγματικαὶ καὶ ἀληθιναὶ αἱ κηλῖδες αὐταί, καὶ οἱ ῥύποι· μερικοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν λέγουσι, πῶς δὲν εἶναι πραγματικαί, ἀλλὰ μόνον πῶς εἶναι πλάνη καὶ ἀπάτη τῶν ὀφθαλμῶν, προερχομένη ἢ ἐκ τῶν τηλεσκοπίων, ἢ ἐκ τῆς ἀδυναμίας τῶν θεωρούντων αὐτὰς ὀφθαλμῶν. Ἰδοὺ πόσον αὐθάδης καὶ τολμηρὰ εἶναι ἡ παρατήρησις καὶ περιέργεια τῶν ἀνθρώπων, προσάπτουσα κηλῖδας καὶ μολυσμοὺς ἕως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν ἀμόλυντον καὶ μέγιστον φωστῆρα, ἕως καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὑλικὴν πηγὴν τοῦ φωτός, τὸν Ἥλιον.

Ὅτι οἱ ἔχοντες Ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα, πρέπει νὰ λάμπουν ὡς Ἥλιος, καὶ ὑπὲρ τὸν Ἥλιον.

Ὅθεν ἐκ τούτου ἂς διδαχθοῦν ὅλοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἔχουσιν ἀξιώματα ἐξωτερικά, καὶ μάλιστα οἱ ἔχοντες ἐσωτερικὰ καὶ Ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα, ὁποῖοι εἶναι οἱ Πατριάρχαι, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, καὶ πνευματικοί, καὶ ἡγούμενοι, καὶ ἱεροδιδάσκαλοι, ἂς μάθουν, λέγω, ἐκ τούτου, πόσον λαμπροὶ καὶ πόσον καθαροὶ πρέπει νὰ εἶναι, ὥστε ὁποῦ νὰ λάμπουν εἰς τὴν ἀρετὴν ὡσὰν τὸν Ἥλιον, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, καὶ ὑπὲρ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὸν Ἥλιον, διὰ νὰ μὴ εὑρίσκουν νὰ προσάπτουν εἰς αὐτοὺς κἀνέα μολυσμὸν, καὶ κἀμμίαν κατηγορίαν, οἱ εἰς αὐτοὺς ὑποκείμενοι λαοί. Διὰ τοῦτο σοφώτατα ἔγραψεν ὁ χρυσοῦς τοῦ Ἰωάννου κάλαμος· » ὅτι τὸ ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης δὲν εἶναι ὡσὰν τὰ ἐξωτερικὰ ἀξιώματα τῶν ςρατηγῶν καὶ Βασιλέων· ἀλλὰ εἶναι ἕνα πρᾶγμα, ὁποῦ χρειάζετε ἀγγελικὴν ἀρετήν· καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἱερέως πρέπει νὰ ἦναι καθαροτέρα καὶ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου, διὰ νὰ μὴν ἀφίνῃ ποτὲ ἔρημον αὐτὸν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ διὰ νὰ ἠμπορῇ νὰ λέγῃ καὶ αὐτὸς μὲ τὸν Παῦλον, ὅτι δὲν ζῇ αὐτὸς, ἀλλὰ ζῇ ὁ Χριςὸς εἰς αὐτόν· » οὐ γὰρ ὑπὲρ ςρατηγίας, οὐδὲ ὑπὲρ » Βασιλείας ἡμῖν ὁ λόγος, ἀλλ' ὑπὲρ πράγματος, ἀγγελικῆς ἀρετῆς δεομένου. Καὶ γὰρ τῶν » ἀκτίνων αὐτῶν καθαρωτέραν τῷ ἱερεῖ τὴν ψυχὴν εἶναι δεῖ, ἵνα μήποτε ἔρημον αὐτὸν κα» ταλιμπάνῃ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἵνα δύνη» ται λέγειν· ζῶ δὲ οὐκ ἔτι ἐγώ· ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ » Χριςός· (Γαλ. β΄. 20) (Λόγ. ς. περὶ Ἱερωσ.)

Ὅτι οἱ ἔχοντες ἀξιώματα Ἐκκλησιαςικὰ, περισσότερον πρέπει νὰ ὑπερβαίνουσι τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀρετὴν παρὰ εἰς τὴν ἀξίαν. — Ὅτι οἱ ἀξιώματα ἔχοντες Ἐκκλησιαςικὰ, πρέπει νὰ ὑπερβαίνουν τοὺς ἀσκητὰς εἰς τὴν ἀρετήν.

Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, ὅτι ὅποιος ἔχει ἀξίωμα Ἐκκλησιαςικὸν, δὲν εἶναι μόνον ἀρκετὸν τὸ νὰ φυλάττῃ τὸν ἑαυτόν του καθαρὸν ἀπὸ κάθε ἁμαρτίαν, ἀλλὰ περισσότερον πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ τοὺς ἄλλους κατὰ τὴν ἀρετὴν, παρὰ ὁποῦ τοὺς ὑπερβαίνει κατὰ τὴν ἀξίαν· ὥςε ὁποῦ ὄχι νὰ προξενῇ εἰς αὐτοὺς κἀνένα σκάνδαλον εἰς τὸ νὰ ἁμαρτάνουν, ἀλλὰ μάλιςα νὰ τοὺς παρακινῇ μὲ τὸ παράδειγμα τῆς καλῆς του ζωῆς εἰς τὸ νὰ προκόπτουσιν εἰς τὴν ἀρετήν. » Δεύτερον δὲ, εἰ καί τις ἁγνὸν ἑαυ» τὸν ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας τηρήσειεν, ἢ ὡς μά» λιςα, οὐκ οἶδα μὲν, εἰ καὶ τοῦτο αὔταρκες » τῷ μέλλοντι τοὺς ἄλλους παιδεύειν πρὸς ἀ» ρετήν· οὐ γὰρ μὴ κακὸν εἶναι δεῖ τὸν τοῦτο » πεπιςευμένον. . ἀλλὰ καὶ τῷ ἀγαθῷ διαφέ» ροντα. . . ὡς πλέον κατ' ἀρετὴν προέχειν, ἢ » ὁπόσον περίεςιν ἀξιώματι, καὶ μηδὲν μέτρον » εἰδέναι τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀναβάσεως. (Λόγ. Ἀπολογητικ.) καὶ συντόμως εἰπεῖν, διὰ τοῦτο τόση πολλὴ πρέπει νὰ ἦναι ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ καθαρότης τῶν Πατριαρχῶν, καὶ Ἀρχιερέων, καὶ ἱερέων, ὥςε ὁποῦ νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν ἀρετὴν καὶ καθαρότητα καὶ αὐτῶν τῶν ἀσκητῶν, ὁποῦ κατοικοῦσιν εἰς τὰς ἐρήμους, καθὼς ἀποφαίνεται ὁ θεῖος Χρυσόςομος· « εἰ γὰρ οἱ τὴν ἔρημον οἰκοῦντες, καὶ πόλεως, καὶ ἀγορᾶς, καὶ τῶν ἐ» κεῖθεν ἀπηλλαγμένοι θορύβων, διὰ παντὸς » λιμένων καὶ γαλήνης ἀπολαύοντες, οὐκ ἐθέ» λουσι θαῤῥεῖν τῇ τῆς διαίτης ἐκείνης ἀσφα» λείᾳ, ἀλλὰ, καὶ μυρίας ἑτέρας προςιθέασι » φυλακάς... πόσης οἴει δεῖν τῷ ἱερωμένῳ, καὶ » δυνάμεως, καὶ βίας, ὥςε δυνηθῆναι παντὸς » ἐξαρπάσαι μολυσμοῦ τὴν ψυχὴν, καὶ ἀσινὲς » τὸ πνευματικὸν τηρῆσαι κάλλος; καὶ γὰρ » πολῷ μείζονος αὐτῷ δεῖ καθαρότητος, ἢ ἐ» κείνοις. (Λόγ. ς΄. περὶ Ἱερωσ.)

Ὅτι τὸ σκάνδαλον διαφέρει ἕνα τοῦ ἄλλου κατὰ τὰ ὑποκείμενα.

Ἐκ τῶν εἰρημένων λοιπὸν γίνεται φανερὸν, ὅτι τὸ σκάνδαλον καθ' ὃ σκάνδαλον, δὲν ἔχει διαφορὰν ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο· ἐὰν ὅμως θεωρηθῇ κατὰ τὰ ὑποκείμενα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γίνεται, διαφέρει ἕνα ἀπὸ τὸ ἄλλο, εἶναι μικρὸν καὶ μικρότερον, καὶ μεγάλον καὶ μεγαλίτερον σκάνδαλον· καθὼς καὶ τὰ ἀξιώματα ἐκείνων, ὁποῦ τὰ ἐνεργοῦσιν, εἶναι μικρότερα καὶ μεγαλίτερα· ἔτσι λόγου χάριν μία καὶ ἡ αὐτὴ ἁμαρτία τῆς πορνείας, ἐὰν μὲν γένῃ φανερῶς ἀπὸ ἕνα κοινολαΐτην, καὶ ἰδιώτην ἄνθρωπον, εἶναι ἕνα μικρὸν σκάνδαλον· ἐὰν γένῃ ἀπὸ ἕνα Μοναχὸν, εἶναι μεγάλον σκάνδαλον· ἐὰν γένῃ ἀπὸ ἕνα ἱεροδιάκονον, εἶναι σκάνδαλον μεγαλίτερον· ἐὰν γένῃ ἀπὸ ἕνα ἱερέα, ἀπὸ ἕνα Πνευματικὸν, ἀπὸ ἕνα καθηγούμενον, εἶναι σκάνδαλον

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀκόμη μεγαλίτερον· ἐὰν γένῃ ἀπὸ ἕνα Ἀρχιερέα, εἶναι σκάνδαλον πολλὰ μεγάλον· ἐὰν δὲ γένῃ ἀπὸ ἕνα Πατριάρχην, εἶναι ἕνα σκάνδαλον μεγαλότατον ἀπὸ ὅλα· καὶ τὸ μὲν σκάνδαλον, ὁποῦ προξενήσῃ ἕνας κοινολαΐτης, ὁμοιάζει μὲ μίαν μικρὰν πέτραν καὶ ψηφίδα, ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου, καὶ πολλὰ ὀλίγοι σκοντάβουσιν εἰς αὐτήν· τὸ δὲ σκάνδαλον, ὁποῦ προξενήσῃ ὁ Μοναχὸς, παρομοιάζει μὲ μίαν μεγάλην πέτραν, εἰς τὴν ὁποίαν πολλοὶ σκοντάβουσι· τὸ δὲ σκάνδαλον, ὁποῦ προξενήσῃ ἕνας διάκονος, ὁμοιάζει μὲ μεγαλιτέραν πέτραν· τὸ σκάνδαλον, ὁποῦ προξενήσῃ ἕνας ἱερεὺς, εἶναι ὅμοιον μὲ πέτραν ἀκόμη μεγαλιτέραν· τὸ σκάνδαλον, ὁποῦ προξενήσῃ ἕνας Ἀρχιερεὺς ὁμοιάζει μὲ ἕνα λίθον παμμεγέθη, εἰς τὸν ὁποῖον ὅλοι σκοντάβουσι, καὶ ἱερωμένοι, καὶ λαϊκοὶ, καὶ ἄνδρες, καὶ γυναῖκες, καὶ μικροὶ, καὶ μεγάλοι· καὶ ἢ κρημνίζονται κάτω ἀπὸ τὸ σκόνταμα αὐτὸ ἤγουν μιμοῦνται καὶ αὐτοὶ τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν, ἢ τὸ ἐλάχιστον ψυχραίνεται ἡ καρδία των, καὶ ἐμποδίζονται ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς· τὸ δὲ σκάνδαλον, ὁποῦ ἤθελε προπροξενήσῃ ἕνας Πατριάρχης, αὐτὸ πλέον ὁμοιάζει μὲ ἕνα βουνὸν, ὁποῦ κλείει παντελῶς τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, καὶ δὲν ἀφίνει νὰ περάσῃ τινάς· ὅσον δὲ εἶναι μεγάλον τὸ σκάνδαλον, τόσον ἀκολούθως καὶ μεγαλιτέραν τιμωρίαν θέλουσι λάβουν ἐκεῖνοι, ὁποῦ τὸ προξενοῦν.

Ὅτι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἁμάρτημα διαφέρει κατὰ τὰ πρόσωπα ἀπὸ τὰ ὁποῖα γίνεται.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης ἔγραφεν εἰς τὸν Μοναχὸν Ἐλισσαῖον ταῦτα· « τὸ μὲν πταίειν ἐν τοῖς ὑπηκόοις τε» λοῦντα, δεινόν· τὸ δὲ, τὸν ἱερωμένον, δεινό» τερον· τὸ δὲ, τὸν τὴν Ἀρχιερωσύνην κεκλη» ρωμένον, πάντῃ δεινότατον· ὅσῳ γὰρ ταῖς τι» μαῖς προὔχουσι, τοσούτῳ καὶ τὸ ἁμάρτημα· » εἰ γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ εἴη, ἀργαλεώτερον γίνε» ται, οὐ τῇ φύσει, ἀλλὰ τῇ ἀξίᾳ τοῦ δράσαν» τος μετρούμενον· (Ἐπιςολ. ιέ.) Καὶ πάλιν πρὸς Θεωνᾶν τὸν Ἐπίσκοπον γράφων λέγει· » οὐ ταυτόν ἐςι λαϊκὸν ἁμαρτάνειν, καὶ ἱερέα· » καὶ δῆλον ἐκ τοῦ Νόμου· τοσαύτην γὰρ προ» ςάττει θυσίαν ἀνάγεσθαι ὑπὲρ τοῦ ἁμαρ» τόντος ἱερέως, ὅσην ὑπὲρ παντὸς τοῦ λα» οῦ· εἰ δὲ μὴ ἦν ἀντίῤῥοπος ἡ ἁμαρτία, οὐκ » ἂν τὴν αὐτὴν θυσίαν ἀνάγεσθαί ἐθέσπισε· μεί» ζων δὲ γίνεται, οὐ τῇ φύσει ἀλλὰ τῇ ἀξίᾳ » τοῦ δρῶντος· ὁ γὰρ τοὺς ἄλλους ῥυθμίζων, εἰ » πταίσειε μεῖζον ἀπὸ τῆς ἀξίας ἀποφαίνει τὸ » πταῖσμα· (Ἐπιςολ. ρκα΄) ποῦ δὲ ὁ Νόμος προςάζει νὰ προσφέρῃ ὁ ἱερεὺς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν θυσίαν μὲ ὅλον τὸν λαόν; εἰς τὸ θ΄. Κεφάλαιον τοῦ Λευϊτικοῦ, ὅπου, καθὼς ὅλη ἡ γερουσία τοῦ Ἰσραὴλ ἐπρόσφερεν εἰς τὸν Θεὸν διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἕνα μοσχάριον, καὶ ἕνα κριὸν, ἔτσι παρομοίως καὶ ὁ Ἀαρὼν διὰ τὰς ἁμαρτίας του, ἐπρόσφερεν ἕνα μοσχάριον, καὶ ἕνα κριόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος λέγει· » οὐ πάντων τῶν ἁμαρτημάτων αἱ αὐταὶ κο» λάσεις· ἀλλὰ πολλαὶ καὶ διάφοροι, καὶ ἀπὸ » χρόνων, καὶ ἀπὸ προσώπων, καὶ ἀπὸ ἀξιωμά» των, καὶ ἀπὸ συνέσεως, καὶ ἀπὸ ἑτέρων πλει» όνων, καὶ ἵνα σαφέςερον ὃ λέγω γένηται, κεί» σθω εἰς μέσον ἁμάρτημα ἓν, ἡ πορνεία· καὶ » σκόπει πόσας τιμωρίας εὑρίσκω διαφόρους, οὐ » παρ᾽ ἐμαυτοῦ, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν θείων Γραφῶν· » ἐπόρνευσέ τις πρὸ Νόμου; ἄλλως κολάζεται· » καὶ τοῦτο ὁ Παῦλος δείκνυσιν. » ὅσοι γὰρ ἀνό» μως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται. (Ῥωμ. » β΄. 12.) ἐπόρνευσέ τις μετὰ τὸν Νόμον, χα» λεπώτερα πείσεται· ὅσοι γὰρ ἐν Νόμῳ ἥμαρ» τόν φησι, διὰ Νόμου κριθήσονται. (Αὐτόθ.) » ἐπόρνευσέ τις ἱερεὺς ὢν, προσθήκην ἀπὸ τῆς » ἀξίας εἰς τὴν τιμωρίαν λαμβάνει μεγίςην· διὰ » δὴ τοῦτο, αἱ μὲν ἄλλαι ἀνῃροῦντο πορευόμε» ναι, αἱ δὲ τῶν ἱερέων θυγατέρες κατεκαίον» το, τοῦ Νομοθέτου ἐκ περιουσίας δηλοῦντος, » πόση τὸν ἱερέα μένει κόλασις τοῦτο ἁμαρ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τάνοντα· εἰ γὰρ τὴν θυγατέρα μείζονα ἀπῄ-» τησε δίκην, διὰ τὸ εἶναι θυγατέρα ἱερέως, » πολλῷ μᾶλλον αὐτὸν τὸν ἱερωμένον; (Ὁμιλ. οέ. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Ὅτι οἱ ἱερεῖς ὄχι μόνον αὐτοὶ δὲν πρέπει νὰ προξενοῦν σκάνδαλον, ἀλλ' οὐδὲ τὰ τέκνα αὐτῶν. — Ὅτι αἱ θυγατέρες τῶν ἱερέων ἁμαρτάνουσαι, βαρύτερα παιδεύονται ἀπὸ τὰς τῶν λαϊκῶν θυγατέρας.

Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων τῶν Ἁγίων τί μανθάνωμεν; ὅτι ὅλοι οἱ ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὄχι μόνον αὐτοὶ χρεωστοῦσι νὰ μὴ προξενοῦν οὐδὲ τὸ παραμικρὸν κακὸν σκάνδαλον εἰς τὸν λαὸν, ἀλλ' ὅτι χρεωστοῦσιν ἀκόμη καὶ νὰ παιδεύουσι τὰ τέκνα των διὰ νὰ ἦναι εὔτακτα, χρηστοηθέστατα, ἐνάρετα, καὶ σεμνὰ, τόσον, ὁποῦ νὰ μὴ κάμνουν καμμίαν ἀταξίαν καὶ ἁμαρτίαν, καὶ ἐκ τούτου νὰ προξενοῦσι σκάνδαλον εἰς τοὺς λοιποὺς Χριστιανούς· ἐπειδὴ ἡ ἀταξία καὶ ἁμαρτία, καὶ τὸ κακὸν σκάνδαλον, ὁποῦ ἤθελαν προξενήσουν τὰ τέκνα τῶν ἱερέων, εἰς αὐτοὺς τοὺς γονεῖς αὐτῶν ἱερεῖς ἀναφέρεται, καὶ ἐκεῖνοι ἔχουν νὰ δώσουν ἀπολογίαν εἰς τὸν Θεὸν καὶ νὰ παιδευθοῦν δι' αὐτό· ἐπειδὴ καὶ διὰ τὰς ἀταξίας τῶν τέκνων τῶν ἱερέων, βλασφημεῖται καὶ ἀτιμάζεται τὸ ὑψηλὸν καὶ ὑπέρτιμον ἀξίωμα τῆς ἱερωσύνης, καὶ ὁ τὴν ἱεροσύνην διατάξας Θεός· διὰ τοῦτο ἡ Ἁγία τοπικὴ Σύνοδος ἡ ἐν Καρθαγένῃ προστάζει ὅτι τὰ παιδία τῶν ἱερέων νὰ μὴ κάμνουν θέατρα, ἢ νὰ στέκουν νὰ βλέπουν αὐτά· « ὥστε τὰ τέκ-» να τῶν ἱερέων θεώρια κοσμικὰ μὴ ἐκτελεῖν, » μὴ δὲ θεωρεῖν. (Κάν. ιζ'.) καὶ πάλιν ἡ αὐτὴ Σύνοδος προστάζει ὅτι κανένας ἀρχιερεὺς, ἢ ἱερεὺς, ἢ διάκονος νὰ μὴ χειροτονῆται, ἀνίσως πρότερον δὲν κάμῃ ὀρθοδόξους Χριστιανοὺς ὅλους τοὺς ἀθρώπους τοῦ σπητίου του, εἴτε δούλους, εἴτε συγγενεῖς αὐτοῦ· » ὥστε Ἐπισκόπους καὶ » Διακόνους, καὶ πρεσβυτέρους μὴ χειροτονεῖ-» σθαι· πρὶν ἢ πάντας τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῶν, » Χριστιανοὺς Ὀρθοδόξους ποιήσωσιν. (Κάν μγ.) ὅθεν καὶ ὁ Παῦλος πρὸς μὲν τὸν Τιμόθεον γράφει, ὅτι ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ τέκνα » ἐν ὑπο-» ταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος. (ά. Τιμ. γ'. 4.) πρὸς δὲ τὸν Τίτον· ὅτι νὰ ἔχῃ ὁ ἱερεὺς, » τέκνα πιστὰ, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα. (Τίτ. ά. 6.) Τί λέγω μόνον τὰ τῆς καινῆς Διαθήκης; καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ παλαιὸς Νόμος προστάζει, ὅτι, ἐὰν ἡ θυγατέρα τοῦ ἱερέως μολυνθῇ μὲ πορνείαν, αὐτὴ μολύνει τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός της ἱερέως, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ κατακαίεται· » θυγάτηρ ἱερέως » ἐὰν βεβηλωθῇ τοῦ ἐκπορνεῦσαι, τὸ ὄνομα τοῦ » Πατρὸς αὐτῆς αὐτὴ βεβηλοῖ· ἐπὶ πυρὸς κα-» τακαυθήσεται. (Λευΐτ. κά. 9.) τὸ ὁποῖον ἑρμηνεύοντας ὁ Χρυσορρήμων λέγει, ὅτι ἡ θυγατέρα τοῦ ἱερέως ἐὰν ἁμαρτήσῃ περισσότερον τιμωρεῖται ἀπὸ τὰς ἄλλας γυναῖκας τὰς θυγατέρας τῶν λαϊκῶν· » αἱ γὰρ θυγατέρες τῶν « ἱερέων, αἷς οὐδεὶς πρὸς τὴν ἱερωσύνην λόγος, » ὅμως διὰ τὸ πατρικὸν ἀξίωμα, τῶν αὐτῶν » πολὺ πικρότερον ὑπέχουσι τὴν τιμωρίαν. (Λόγ. ς'. περὶ ἱερωσυν.) πῶς δὲ τιμωρεῖται περισσότερον; διὰ τί, ἡ μὲν ἄλλαις γυναῖκες, ἂν ἐπορνεύοντο, ἐπρόσταζεν ὁ Θεὸς νὰ λιθοβολοῦνται· (Δευτερ. κβ'. 21.) ἐὰν δὲ ἤθελε πορνεύσῃ ἡ θυγάτηρ τοῦ ἱερέως, ἐπρόσταζε νὰ κατακαίεται ἀπὸ τὴν φωτίαν, ὡς προείπομεν· μεγαλιτέρα δὲ τιμωρία εἶναι τὸ καύσιμον, ἀπὸ τὸν λιθοβολισμόν· καθ' ὅ, τι, εἰς μὲν τὸ καύσιμον, οὐδὲ κόκκαλον ὅλως μένει ἀπὸ τὸ σῶμα, εἰς δὲ τὸν λιθοβολισμὸν, μένει καὶ μετὰ θάνατον ὅλον τὸ σῶμα.

Ὅτι καὶ τὸ σκάνδαλον τῶν ἐξωτερικῶν ἀξιωματικῶν, διαφέρει ἕνα τοῦ ἄλλου κατὰ τὰ ὑποκείμενα.

Καθὼς δὲ εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐσωτερικὰ ἀξιώματα γίνεται τὸ σκάνδαλον μικρὸν, καὶ μεγάλον, καὶ μεγαλίτερον, καὶ μεγαλώτατον· ἔτσι παρομοίως ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ ἐξωτερικὰ ἀξιώματα· διὰ τί τὸ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σκάνδαλον θετέον, ὁποῦ προξενήσῃ ἕνας ἁπλοῦς ςρατιώτης, εἶναι μικρόν· τὸ σκάνδαλον ἑνὸς ἑκατοντάρχου, εἶναι μεγάλον· τὸ σκάνδαλον ἑνὸς χιλιάρχου, καὶ ἑνὸς ςρατηγοῦ, εἶναι μεγαλίτερον· τὸ σκάνδαλον ἑνὸς κριτοῦ καὶ ἄρχοντος, εἶναι ἀκόμη μεγαλίτερον· τὸ σκάνδαλον ἑνὸς συγκλητικοῦ, εἶναι πολλὰ μεγάλον· τὸ δὲ σκάνδαλον, ὁποῦ τύχῃ νὰ προξενήσῃ ἕνας Βασιλεὺς, εἶναι τὸ μεγαλώτατον ἀπὸ ὅλα· καὶ πόσοι ἄραγε μοιχοί; πόσοι φονεῖς ἦτον εἰς ὅλον τὸ Βασίλειον τῶν Ἑβραίων, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Βασιλέως Δαβίδ; βέβαια πάμπολλοι. καὶ μ᾽ ὅλον τοῦτο, τόσον μεγάλον σκάνδαλον δὲν ἐπροξένησαν ὅλοι ἐκεῖνοι, ὅσον μεγάλον σκάνδαλον ἐπροξένησε μόνος ὁ Βασιλεὺς Δαβὶδ, διὰ τὴν μοιχείαν, καὶ φόνον, ὁποῦ ἔπραξε· διὰ τὶ, καὶ συγκλητικοὶ, καὶ Κριταὶ, καὶ ἄρχοντες, καὶ ςρατηγοὶ, καὶ ςρατιῶται, καὶ ὅλος ὁ κοινὸς λαὸς, μικροὶ καὶ μεγάλοι· ἀφ᾽ οὗ ἔμαθον τὰς ἁμαρτίας ταύτας τοῦ Βασιλέως των, ὅλοι χωρὶς νὰ ἐξαιρεθῇ τινὰς, ἐσκανδαλίσθησαν, καὶ ἐταράχθησαν, ἐκατηγόρουν κρυφίως τὸν Βασιλέα τους καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ σκανδάλου τούτου, πολλοὶ μὲν ἐκριμνήσθησαν καὶ ἔπεσαν εἰς τὰς αὐτὰς ἁμαρτίας τοῦ φόνου, καὶ τῆς μοιχείας, οἱ περισσότεροι δὲ ἐξ αὐτῶν, ἐψυχράνθησαν εἰς τὴν θείαν ἀγάπην, καὶ ἐμποδίσθησαν ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου· ὅθεν, ἂν ὁ Κύριος εἶπεν ἕνα οὐαὶ διὰ τὸ ἁπλῶς σκάνδαλον, ἡμεῖς πρέπει νὰ εἰποῦμεν πολλάκις καὶ μυριάκις τὸ οὐαὶ διὰ τὸ σκάνδαλον, ὁποῦ προξενεῖται ἀπὸ τοὺς μεγάλους καὶ ἀξιωματικούς· καὶ ἂν ὁ Κύριος εἶπεν, ὅτι συμφέρει νὰ κρεμασθῇ μία μυλόπετρα εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ ἁπλῶς σκανδαλίζοντος, ἡμεῖς μὲ κάθε δίκαιον ἠμποροῦμεν νὰ εἰποῦμεν, ὅτι συμφέρει νὰ κρεμασθῇ ἕνας πολλὰ μεγαλίτερος λίθος ἀπὸ τὴν μυλόπετραν εἰς τὸν λαιμὸν τῶν μεγάλων καὶ ἀξιωματικῶν, ὁποῦ σκανδαλίζουν, καὶ ἔτσι νὰ καταβυθισθοῦν εἰς τὸ πέλαγος τῆς θαλάσσης· » οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι᾽ οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται· » συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς ἐπὶ » τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ καταβυθισθῇ ἐν » τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. (Ματθ. ιή 7. 6.) Καὶ ἂν ὁ Κύριος ἀποφασίζει, ὅτι οἱ Ἄγγελοι αὐτοῦ ἔχουν νὰ συνάξουν ὅλους ἐκείνους, ὁποῦ προξενοῦσιν ἁπλῶς σκάνδαλα, καὶ νὰ τοὺς ρίψουν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς, ἡμεῖς ἠμποροῦμεν νὰ εἰποῦμεν, ὅτι οἱ αὐτοὶ Ἄγγελοι ἔχουν νὰ ρίψουν τοὺς μεγάλους καὶ ἀξιωματικοὺς, ὁποῦ προξενοῦν σκάνδαλα εἰς τοὺς ἄλλους, ὄχι εἰς μίαν ἁπλῆν κάμινον, ἀλλὰ εἰς μίαν κάμινον τοῦ πυρὸς πολλαπλασίως καιομένην, καὶ ἐκεῖ νὰ κατακαίωνται αἰωνίως· » ἀποςελεῖ ὁ » υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς Ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ » συλλέξουσιν ἐκ τῆς Βασιλείας αὐτοῦ πάντα » τὰ σκάνδαλα, καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον » τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔςαι ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγ- » μὸς τῶν ὀδόντων· (Ματθ. ιγ΄. 41.)

Πόσον κακὸν εἶναι τὸ νὰ λέγῃ τινὰς, τί με μέλει ἐμένα, ἐὰν τὶς σκανδαλίζεται. — Ὅτι ὁ Παῦλος δὲν ἔφαγε κἀνένα κρέας, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίσῃ.

Ποῦ εἶναι λοιπὸν τῶρα ἐκεῖνοι, ὁποῦ προξενοῦν φανερὸν σκάνδαλον εἰς τὸν ἀδελφόν τους, καὶ ἔπειτα αὐθαδιάζουν καὶ λέγουν· καὶ τί με μέλει ἐμένα ἂν σκανδαλίζεται ἄλλος, ἐγὼ θέλω νὰ κάμω τὸ θέλημά μου, καὶ ποίαν βλάβην λαμβάνει ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος; ἐγὼ δὲν φροντίζω· ἂς προβάλουν, λέγω, οὗτοι διὰ νὰ τοὺς ἰδῶ, καὶ νὰ τοὺς εἰπῶ τοῦ θείου Χρυσοςόμου τὰ λόγια· τί λέγεις ἄνθρωπε πῶς δὲν σὲ μέλει; ὁ Χριςὸς σὲ ἐπρόςαξε τόσον νὰ λάμπῃ ἡ ζωή σου μὲ τὰ καλὰ καὶ χριςιανικὰ ἔργα, ὥςε ὁποῦ, ὄχι μόνον νὰ ἐπαινῆσαι ἀπὸ ἐκείνους, ὁποῦ σὲ βλέπουν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐδικός σου Δεσπότης Χριςὸς νὰ δοξολογῆται ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ σὺ κάμνοντας τὸ ἐναντίον, καὶ ἀντὶ δοξολογίας παρακινῶντας τοὺς ἀνθρώπους νὰ βλασ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

φημοῦν τὸν Θεὸν καὶ νὰ σκανδαλίζωνται, λέγεις πῶς δὲν σὲ μέλει; καὶ ποία ψυχὴ εὐλαβὴς, ὁποῦ ἠξεύρει τοὺς Νόμους τοῦ Θεοῦ, λέγει πότὲ τέτοιον λέγον; » Ταῦτα δὲ πάντα γινώσκον-» τες φυλαττώμεθα παρακαλῶ, καὶ μηδὲ τοῦ » τυχόντος καταφρονῶμεν· μηδὲ λέγωμεν τὰ » ψυχρὰ ἐκεῖνα ῥήματα· τί δέ μοι μέλει, ἐὰν » ὁδεῖνα σκανδαλίζεται; τί λέγεις εἰπέ μοι; τί » σοι μέλει; οὕτω σου προσέταξεν ὁ Χριςὸς » λάμπειν τὸν βίον, ὡς μὴ μόνον σὲ θαυμάζε-» σθαι ὑπὸ τῶν ὁρώντων, ἀλλὰ καὶ τὸν Δε-» σπότην τὸν σὸν δοξολογεῖσθαι· καὶ τὸ ἐναν-» τίον ἐργαζόμενος, καὶ παρασκευάζων ἀντὶ » δοξολογίας βλασφημίας εἰς αὐτὸν γίνεσθαι, » οὐδένα λόγον ποιῇ; καὶ ποῦ τοῦτο ψυχῆς » εὐλαβοῦς, καὶ τοὺς τοῦ Θεοῦ νόμους ἀκρι-» βῶς ἐπιςαμένης; (Λόγ. ζ'. εἰς τὴν Γένεσ.) δὲν ἠξεύρεις ταλαίπωρε ἄνθρωπε πῶς ὁ λόγος αὐτὸς, ὁποῦ λέγεις ὅτι ἐμένα δὲν μὲ μέλει, ἂν ὁ ἀδελφός μου σκανδαλίζεται, εἶναι λόγος τοῦ Σατανᾶ, καὶ τῆς ἐκείνου σκληρότητος καὶ ἀπανθρωπίας, κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσόςομον; » ταῦτα καὶ πρὸς ἡμᾶς ἂν ἔχοι καιρὸν λέγε-» σθαι τοὺς καταφρονοῦντας τῆς τοῦ πλησίον » σωτηρίας, καὶ τὰ σατανικὰ ἐκεῖνα φθεγγό-» μενος ῥήματα· τὸ γὰρ λέγειν· τί δέ μοι μέλει, » ἂν ὁ δεῖνα σκανδαλίζηται, καὶ ὁ δεῖνα ἀπόλ-» λυται; τῆς ὠμότητος τῆς ἐκείνου καὶ τῆς ἀ-» πανθρωπίας ἐςί. (Λόγ. κ'. εἰς τὴν ά. πρὸς Κορινθ.) Εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ἀποςόλου Παύλου ἦτον τινὲς Χριςιανοὶ ἀσθενεῖς εἰς τὴν συνείδησιν, οἱ ὁποῖοι βλέποντες μερικοὺς ἄλλους Χριςιανοὺς, δυνατοὺς εἰς τὴν πίςιν, ὁποῦ ἔτρωγαν εἰδωλόθυτα κρέατα, ἐσκανδαλίζοντο· ὅθεν ὁ Ἀπόςολος Παῦλος, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίσῃ τοὺς τοιούτους ἀσθενεῖς Χριςιανοὺς, ἀπεφάσισε νὰ μὴ φάγῃ κρέας εἰς ὅλην του τὴν ζωήν· » Διόπερ, » εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ » φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα. (ά. Κοριν. ή. 13.) καὶ ἐσὺ ἀδελφὲ, ὁποῦ κτυπᾷς, καὶ ἁρπάζεις, καὶ πλεονεκτεῖς, καὶ ἄλλα ἁμαρτήματα κάμνεις, τὰ ὁποῖα εἶναι ἱκανὰ νὰ σκανδαλίσουν, ὄχι τοὺς ἀσθενεῖς εἰς τὴν συνείδησιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πλέον δυνατοὺς, ἐσὺ λέγω ἀποτολμᾷς ἔπειτα καὶ λέγεις· τί μὲ μέλει ἐὰν ὁ ἀδελφός μου σκανδαλίζεται; » τοιαῦτα γὰρ ἁμαρτάνο-» μεν, λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος, ἃ καὶ τοὺς » ἰσχυροὺς σκανδαλίζει. ὅταν γὰρ τύπτωμεν, » καὶ ἁρπάζωμεν, καὶ πλεονεκτῶμεν, καὶ ὡς » ἀνδραπόδοις τοῖς ἐλευθέροις ἀποχρώμεθα, τί-» να οὐχ ἱκανὰ ταῦτα σκανδαλίσαι; (Λόγ. κ'. εἰς τὴν ά. πρὸς Κοριν.) ὁ Ἀπόςολος Παῦλος ςοχάσου πῶς εἶπε νὰ μὴ φάγῃ, ὄχι μόνον τὸ εἰδωλόθυτον κρέας· ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλο κρέας, ὁποῦ εἶναι συγκεχωρημένον, μόνον διὰ νὰ μὴ σκανδαλίσῃ ἁπλῶς τὸν ἀδελφόν του, καὶ ὄχι νὰ τὸν ἀπωλέσῃ· καθὼς ἑρμηνεύει ὁ Χρυσορρήμων· ἐσὺ δὲ, ὁποῦ μὲ τὸ κακὸν παράδειγμα τῆς ζωῆς σου, ὄχι μόνον σκανδαλίζεις, καὶ ταράττεις τὸν ἀδελφόν σου, ἀλλὰ καὶ τὸν κρημνίζεις εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὸν κολάζεις, ἀποτολμᾷς καὶ λέγεις πῶς δὲν σὲ μέλει ἂν ἐκεῖνος σκανδαλίζεται; καὶ εἶναι τοῦτο ἴδιον Χριςιανοῦ; ἴδιον φιλαδέλφου; ἴδιον μαθητοῦ τοῦ Χριςοῦ;

Ὅτι ἂν δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ διορθώσῃ τὸν ἄλλον, κἂν δὲν πρέπει νὰ τὸν σκανδαλίζῃ — Ὅτι δὲν πρέπει τινὰς νὰ σκανδαλίζῃ τοὺς ἄλλους, διὰ τί εἶναι ταπεινοί. — Ὅτι οἱ σκανδαλίζοντες τοὺς ταπεινοὺς εἰς αὐτὸν ἁμαρτάνουν τὸν Χριςόν·

Διὰ τοῦτο, ἀδελφοί μου παμπόθητοι, παύσατε ἀπὸ τὸ νὰ λέγετε τοιαῦτα λόγια, καὶ νὰ καταφρονῆτε τὴν βλάβην, ὁποῦ προξενεῖτε εἰς τοὺς ὁμοπίςους σας Χριςιανοὺς, μὲ τὸ σκάνδαλόν σας· διὰ τὶ τὰ λόγια αὐτὰ, καὶ ἡ καταφρόνησις, κάμνει μεγαλιτέραν τὴν ἁμαρτίαν σας καὶ προξενεῖ εἰς τὴν ψυχήν σας βαρυτέραν τὴν κόλασιν, καθὼς λέγει ὁ χρυσοῦς Ἅγιος. » ταῦτα γινώσκοντες... ἀπεχώμεθα τῶν λυ-» μαίνεσθαι τὸν πλοῦτον τῆς ἡμετέρας ἀρετῆς » δυναμένων· καὶ μηδὲ ποτέ τι πράττωμεν, ὃ » τῷ πλησίον παρέχει τινὰ βλάβην· τοῦτο γὰρ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» καὶ τὸ ἁμάρτημα ἐπιτείνει, καὶ τὴν κόλασιν » ἡμῖν σφοδροτέραν προξενεῖ. (Λόγ. ζ΄. εἰς τὴν Γέν.) ἐσεῖς ἔχετε χρέος νὰ διορθόνετε καὶ νὰ σηκόνετε ἀπὸ τὴν πτῶσιν τῆς ἁμαρτίας τοὺς ἀδελφούς σας, καὶ μὲ κάθε τρόπον νὰ βοηθῆτε εἰς τὴν σωτηρίαν τους, καθὼς εἰς τὸν ιά. Λόγον θέλομεν εἰπῆ· μὰ ἂν δὲν ἠμπορεῖτε νὰ τοὺς σηκόσετε καὶ νὰ τοὺς διορθώσετε, κἂν μὴ τοὺς ῥίπτετε κάτω, καὶ τοὺς κρημνίζετε εἰς τὴν ἁμαρτίαν, μὲ τὸ σκανδαλόν σας, καὶ μὲ τὸ κακόν σας παράδειγμα· » ἔσω γὰρ λέγει ὁ » χρυσοῦς Ῥήτωρ, ἔσω, οὐ διορθοῖς, οὐδὲ ἐγεί- » ρεις· τί καὶ ὑποσκελίζεις; καὶ προσπταίειν » ποιεῖς; δέον χεῖρα ὀρέγειν; ἀλλ᾽ οὐ βούλει τοῦ- » το, οὐκοῦν μὴ δὲ καταβάλῃς. (Λόγ. κ΄. εἰς τὴν ά. πρὸς Κορινθ.) Εἰ δὲ καὶ καταφρονεῖτε τοὺς ἀδελφούς σας, διὰ τὶ θετέον εἶναι ταπεινοὶ καὶ πτωχοὶ τεχνῖται, καὶ ἄλλος μὲν εἶναι παπουτσῆς, ἄλλος δὲ ταμβάκης, ἢ χαλκεὺς, ἢ ῥάπτης, ἢ ἄλλην τινὰ τέχνην πενιχρὰν ἐργαζόμενος, μάθετε ὅτι ἀγκαλὰ καὶ αὐτοὶ εἶναι ταπεινοὶ καὶ πτωχοὶ, ὅμως εἶναι πιςοὶ ἀδελφοί σας, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ τοὺς καταφρονῆτε, καὶ νὰ τοὺς σκανδαλίζετε. » μὴ » γὰρ εἴπῃς ὅτι ὁ δεῖνα ὑποδηματοῤῥάφος, μηδ᾽ » ὅτε δευσοποιὸς ἕτερος, μηδ᾽ ὅτι χαλκοτύπος » ἄλλος· ἀλλ᾽ ἐνόησον ὅτι πιςὸς καὶ ἀδελφός. (Ὁ Χρυσόςομος αὐτόθ.) διὰ τὶ οἱ Ἄγγελοι τούτων τῶν ταπεινῶν καὶ μικρῶν, βλέπουσι πάντοτε τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· » ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν » μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ Ἄγ- » γελοι αὐτῶν διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσω- » πον τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. (Ματθ. ιή. 10) διὰ τὶ οἱ ταπεινοὶ αὐτοὶ καὶ πτωχοὶ τεχνῖται, εἶναι κοντίτερα εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Χριςοῦ, ὅς τις ἦτον τέκτων, καὶ τέκτονος Υἱὸς, καὶ κοντίτερα εἰς τὴν πολιτείαν τῶν Ἀποςόλων, οἵτινες ἦσαν ψαράδες, καὶ σκηνοῤῥάφοι, καὶ ἀκολούθως, αὐτοὶ οἱ ταπεινοὶ, εἶναι περισσότερον ἐδικοί σας ἀδελφοὶ, παρὰ ὅπου εἶναι οἱ πλούσιοι, καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ οἱ συγκλητικοί· ὅθεν ὡς τοιούτους, μὴ τοὺς καταφρονεῖτε, καὶ τοὺς σκανδαλίζετε· » ἐκείνων » γὰρ ἐσμὲν μαθηταὶ τῶν ἁλιέων, τῶν τε- » λωνῶν, τῶν σκυνοῤῥάφων· ἐκείνου τοῦ τρα- » φέντος ἐν οἰκίᾳ τέκτονος . . . . μὴ δὴ κα- » ταφνόνει τοῦ μᾶλλον ἀδελφοῦ· τῆς γὰρ εἰ- » κόνος οὗτος μᾶλλον ἔςηκεν ἐγγὺς τῆς ἀπο- » ςολικῆς· ἐπεὶ καὶ Πέτρος καὶ διεζώσατο, καὶ » σαγήνην μετεχείριζε, καὶ ἡλίευε μετὰ τὴν » ἀνάςασιν τοῦ Δεσπότου· καὶ τί λέγω Πέτρον; » Παῦλος γὰρ αὐτὸς μετὰ τοὺς μυρίους διαύ- » λους, καὶ τὰ τοσαῦτα θαύματα ἐπὶ σκηνοῤ- » ῥαφείου ἑςὼς, δέρματα ἔραπτε, καὶ ᾐδοῦν- » το αὐτὸν οἱ Ἄγγελοι, καὶ δαίμονες ἔτρεμον. (εἶναι λόγια τοῦ Χρυσοςόμου αὐτόθ.) καὶ διὰ τὶ εἰς ὅλον τὸ ὕςερον, ἐὰν καταφρονῆτε τοὺς ταπεινοὺς καὶ πτωχοὺς, καὶ τοὺς σκανδαλίζετε, νὰ ἠξεύρετε, ὅτι εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον Χριςὸν ἁμαρτάνετε. ἔτσι τοὺς φωνάζει ὁ Ἀπόςολος Παῦλος· » οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς » ἀδελφοὺς, καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνεί- » δησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς Χριςὸν ἁμαρτάνετε. (ά. Κορ. ή. 12.) βλέπετε ἀπειλήν; ἀκούετε φοβερισμόν; μὴ νομίσητε, λέγει, ὅταν σκανδαλίζετε τὸν ταπεινὸν ἀδελφόν σας, πῶς αὐτὸν μόνον βλάπτετε. ὄχι· ἡ βλάβη καὶ τὸ σκάνδαλον ἐκείνου, εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον Χριςὸν ἀναφέρεται, ὅς τις ἐςαυρώθη διὰ τὴν ἀγάπην ἐκείνου, ὅς τις οἰκιοποιεῖται τὰ πάθη τῶν δούλων του, ὅς τις ἔχει ἐκεῖνον ὡς σῶμα ἐδικόν του· καὶ ἂν ὁ Χριςὸς κατεδέχθη νὰ ςαυρωθῆ δἰ ἐκεῖνον, πῶς ἐσεῖς δὲν πρέπει νὰ ὑπομείνετε κάθε τι, μόνον διὰ νὰ μὴ σκανδαλίσετε τὸν ἀδελφόν σας; οὕτω γὰρ ἑρμηνεύει τὸ ἄνωθεν ῥητὸν ὁ Χρυσόςομος· » σφοδρὰ ἡ ἀπειλὴ, καὶ με- » γάλην ἔχουσα τὴν κατάκρισιν· μὴ γὰρ νομί- » σῃς φησὶν, εἰς ἐκεῖνον μόνον περῤῥιςήσεσθαι » τὴν βλάβην· εἰς αὐτὸν διαβαίνει τὸν Χριςὸν,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τὸν δι' ἐκεῖνον ςαυρωθέντα· εἰ τοίνυν ὁ Δεσπό-» της σου ςαυρωθεῖναι δι' αὐτὸν οὐ παρῃτήσα-» το, σὺ πῶς οὐκ ἀνέξῃ πᾶντα ποιῆσαι, ὥςε » μηδεμίαν αὐτῷ σκανδάλου ἀφορμὴν παρέχειν; (Λόγ. ζ'. εἰς τὴν Γένεσ.)

Ὅτι ἂν ζῇ τινὰς ἐνάρετα, ἔπειτα σκανδαλίζει τοὺς ἄλλους, οὐδὲν ὠφελεῖται. — Ὅτι ἡ μετὰ τῶν κακῶν συναναςροφὴ, σκάνδαλον προξενεῖ. — Ὅτι οὐδὲ τοὺς Ἐθνικοὺς πρέπει νὰ σκανδαλίζουν οἱ Χριςιανοί.

Ὅθεν ἐπιμεληθῆτε, ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, διὰ ἀγάπην Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σας, νὰ προνοῆτε καλὰ, ὄχι μόνον ἔμπροσθεν εἰς τὸν Θεὸν, ἀλλὰ καὶ ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καθὼς καὶ ὁ Σολομὼν, καὶ ὁ Παῦλος συμφώνως περὶ τούτου σᾶς παραγγέλλουσιν· ὁ μὲν γὰρ Σολομὼν λέγει· « προνοοῦ καλὰ ἐνώπιον Κυρίου καὶ ἀνθρώπων. (Παρ. » γ'. 4.) ὁ δέ Παῦλος, » προνοούμενοι καλὰ » ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων. (Ῥωμ. ιβ'. 17.) καὶ κάμνετε ὅλα τὰ δυνατά σας μόνον διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζετε τὸν ἀδελφόν σας, διὰ τὶ, ἂν καὶ καθ' ὑπόθεσιν ἐσεῖς ζῆτε ὀρθὰ καὶ ἐνάρετα, δίδετε ὅμως αἰτίαν σκανδάλου εἰς τοὺς ἄλλους, νὰ ἠξεύρετε πῶς ὅλα τὰ καλὰ ἔργα, ὁποῦ κάμνετε, εἶναι χαϊμένα. Καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν ἐσεῖς νὰ ζῆτε καλὰ, καὶ ἔπειτα νὰ σκανδαλίζετε τοὺς ἄλλους; ἐὰν συναναςρέφεσθε μὲ τοὺς κακοὺς καὶ φαυλοβίους ἀνθρώπους· διὰ τὶ οἱ ἄνθρωποι, ὁποῦ σᾶς βλέπουν πῶς συναναςρέφεσθε, καὶ ἔχετε φιλίαν θετέον μὲ τοὺς κλέπτας, ἢ μὲ τοὺς πόρνους ἄνδρας, καὶ πόρνας γυναῖκας· ἢ μὲ τοὺς μοιχοὺς, καὶ μοιχαλίδας· ἢ μὲ τοὺς φονεῖς, καὶ μὲ τοὺς ἄλλους πονηροὺς ἀνθρώπους, σκανδαλίζονται καὶ λέγουν, πῶς εἶσθε καὶ ἐσεῖς κλέπται, καὶ πόρνοι, καὶ μοιχοὶ, καὶ πονηροὶ ἄνθρωποι, κἂν καὶ ἐσεῖς εἶσθε δίκαιοι, καὶ σώφρονες, καὶ ἐνάρετοι· ἐπειδὴ καὶ οἱ ἄνθρωποι, δὲν ἐξετάζουν τί ἔχετε μέσα εἰς τὴν καρδίαν σας, ἀλλὰ κρίνουν τὰ πράγματα ἀπὸ ἐκεῖνα, ὁποῦ βλέπουν μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς των· ἔτσι τὸ βεβαιοῖ ὁ θεῖος Χρυσόςομος, λέγων· « Πᾶντα τοίνυν πράττωμεν, ὥςε μὴ σκανδαλισθῆναι τὸν πλησίον· βίος γὰρ, κἂν σφόδρα ὀρθὸς ᾖ, σκάνδαλον ἑτέροις παρέχων, τὸ » πᾶν ἀπώλεσε· καὶ πῶς ἔνι τὸν ὀρθὸν βίον » σκανδαλίσαι; ὅταν ἡ συνουσία τῶν οὐκ ὀρθῶν » πονηρὰν αὐτῷ περιθῇ δόξαν· ἐπειδὰν γὰρ θαρ-» ῥοῦντες ἑαυτοῖς συνῶμεν τοῖς πονηροῖς, κἂν » αὐτοὶ μὴ βλαβῶμεν, ἑτέρους ἐσκανδαλίσαμεν. (Ὁμιλ. νζ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν.) ἔςω καθ' ὑπόθεσιν, ἐσὺ συναναςρέφεσαι μὲ ἕνα πρόσωπον, ὁποῦ δίδει ὑπόνοιαν, ἐσὺ ἐμβαίνεις μέσα εἰς ἕνα ὀσπῆτι μιᾶς παρθένου, ἢ μιᾶς χήρας, ἢ ἄλλης τινὸς γυναικὸς ὀρφανῆς καὶ ἀπροςατεύτου, ὄχι μὲ κανένα σκοπὸν κακὸν, ἀλλὰ διὰ νὰ τὰς ὠφελήσῃς μὲ τὴν καλὴν συμβουλήν σου, διὰ νὰ τὰς ἐλεήσῃς, ὡς πτωχὰς, καὶ διὰ νὰ τὰς ςηρίξῃς εἰς τὴν σωφροσύνην καὶ εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ σὲ βλέπουν καὶ συναναςρέφεσαι μὲ ἐκεῖνο τὸ πρόσωπον, ὁποῦ σὲ θεωροῦν καὶ πηγαίνεις εἰς τὰ ὀσπήτια ἐκεῖνα, σκανδαλίζονται, καὶ λαμβάνουν κακὴν ὑπόληψιν διὰ λόγου σου, πῶς ταῦτα πᾶντα ποιεῖς μὲ κακὸν, καὶ πορνικὸν σκοπόν· ἀλλ' ἔςω πῶς καὶ οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ σὲ βλέπουν δὲν σκανδαλίζονται· ἀλλὰ πῶς ἠμπορεῖ τινὰς νὰ καταπείσῃ τοὺς Ἑβραίους, τοὺς Ὀθωμανοὺς, τοὺς Ἀρμενίους, καὶ τοὺς ἄλλους Ἐθνικοὺς καὶ ἀπίςους νὰ μὴ σκανδαλίζονται; οἵτινες σὲ βλέπουν πῶς συναναςρέφεσαι μὲ τοιαῦτα πρόσωπα; καὶ δι' αὐτοὺς γὰρ χρεωςοῦμεν νὰ προνοοῦμεν, καὶ νὰ μὴ τοὺς σκανδαλίζωμεν, διὰ νὰ μὴ γινώμεθα αἴτιοι νὰ βλασφημοῦσι τὸν Χριςὸν, καὶ τὸ Ἅγιον Ὄνομα τοῦ Χριςιανισμοῦ, καθὼς παραγγέλλει ὁ Παῦλος. » ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ » Ἰουδαίοις, καὶ Ἕλλησι, καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ » τοῦ Θεοῦ, (Κοριν. 10. 32.) ἐγὼ, φησὶν ὁ Χρυ-» σόςομος, πονηρὸν οὐδὲν ὑποπτεύω περὶ τῆς » παρθένου. (ἀγαπῶ γὰρ τὴν παρθενίαν. ἡ δὲ » ἀγάπη οὐ λογίζεται τὸ κακόν.)... οὐδὲ λο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» γίσασθαί τι δύναμαι ἄτοπον· πῶς τοὺς ἔξω » πείσομεν; δεῖ γὰρ κἀκείνων ποιεῖσθαι πρόνοι- » αν. (Ὁμιλ. νζ΄. εἰς τὸν Ἰωάνν.)

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ μισοῦν τὴν συναναστροφὴν τῶν κακῶν.

Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ μισῆτε ἀδελφοί μου, κάθε φιλίαν τῶν πονηρῶν καὶ κακῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ φεύγετε ἀπὸ τὴν συναναστροφὴν αὐτῶν· ἔτσι σᾶς παραγγέλλει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἡσαΐου· » ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε. (Ἡσαΐ. ιβ΄. 11.) καὶ ἔτσι σᾶς προστάζει ὁ Παῦλος· » καὶ ἐξαρεῖτε τὸν πονηρὸν ἐξ ἡμῶν » αὐτῶν. (ά. Κορ. έ. 13.) καὶ πάλιν. » ἵνα » ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν, ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποι- » ήσας. (Αὐτόθ. 2.) ἔτσι καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἀπεφάσισε νὰ μὴ συναναστραφῇ ποτέ, οὔτε μὲ τοὺς πλέον ἐκλεκτοὺς ἀπὸ τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους, » σὺν ἀνθρώποις ἐργαζομένοις » τὴν ἀνομίαν, καὶ οὐ μὴ συνδυάσω μετὰ τῶν » ἐκλεκτῶν αὐτῶν· (Ψαλ. ρμ΄. ς΄.) ἔτσι ὁ Ἰὼβ, οὐδὲ μὲ τοὺς γελωτοποιοὺς καὶ εὐτραπέλους ἀνθρώπους, ἤθελε νὰ συναναστραφῇ· δι' ὃ ἔλεγεν. » εἰδὲ ἤμην πεπορευμένος μετὰ γελοιαστῶν. (Ἰὼβ. λά. 5.) τί λέγω; ἐὰν οἱ πονηροὶ ἄνθρωποι εἶναι τόσον ἀναγκαῖοι φίλοι καὶ συγγενεῖς καὶ οἰκεῖοι εἰς ἐσᾶς, καθὼς εἶναι ὁ δεξιός σας ὀφθαλμός, πάλιν πρέπει νὰ τοὺς μισῆτε, καὶ νὰ ἀποστρέφεσθε τὴν συναναστροφήν τους· διὰ τί καὶ εἰς ἐσᾶς γίνεται σκάνδαλον ἡ συναναστροφή τους, μὲ τὸ νὰ μεταδίδῃ εἰς τὴν ψυχήν σας, ὡσὰν ψώραν, καὶ πανοῦκλαν, τὴν κακίαν τους· » φθείρουσιν γάρ φησιν, ἤθη χρη- » στὰ, ὁμιλίαι κακαί. (ά. Κορ. ιέ.) μὲ τὸ νὰ κάμνῃ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ σκανδαλίζωνται κατ' ἐπάνω σας, καὶ νὰ ὑπολαμβάνουν πῶς εἶσθε καὶ ἐσεῖς τοιοῦτοι κακοὶ, ὁποῖοι εἶναι ἐκεῖνοι· διὰ τοῦτο περὶ τούτων εἶπεν ὁ Κύριος· » εἰ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξε- » λε αὐτὸν. καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ. (Ματθ. έ. 20) λέγει δὲ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος· » μηδεὶς τοί- » νυν ἐχέτω φαῦλον φίλον· εἰ γὰρ Υἱοὺς φαύ- » λους ἔχοντες ἐκκηρύττομεν, καὶ οὐκ αἰδούμε- » θα τὴν φύσιν... πολλῷ μᾶλλον τοὺς συνή- » θεις καὶ γνωρίμους φεύγειν δεῖ πονηροὺς ὄν- » τας; κἂν γὰρ μηδεμίαν παρ' αὐτῶν δεξώμε- » θα βλάβην, τὴν γοῦν πονηρὰν δόξαν διαφυ- » γεῖν οὐκ ἰσχύσομεν· οἱ γὰρ ἔξωθεν, οὐ τὸν » βίον ἐρευνῶσιν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν συνόντων ἡμᾶς » κρίνουσιν. (Ὁμιλ. νζ΄. εἰς τὸν Ἰωάνν.)

Ὅτι πρέπει νὰ ζητῇ ὁ σκανδαλίσας συγχώρησιν, ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν, ὁποῦ ἐσκανδάλισεν. — Ὅτι ὁ κακῶς σκανδαλισθεὶς πρέπει νὰ ζητῇ συγχώρησιν.

Ὅλοι λοιπὸν οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ φυλάττωνται νὰ μὴ προξενοῦν κακὸν σκάνδαλον εἰς τὸν ἀδελφόν τους, καθὼς ἔγεινε φανερὸν ἀπὸ ὅσα εἴπομεν, καὶ καθὼς τοὺς παραγγέλλει ὁ Παῦλος λέγων· » τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ » τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, ἢ σκάνδαλον. (Ῥωμ. ιδ΄. 13.) καὶ πάλιν· » καλὸν τὸ μὴ φα- » γεῖν κρέας, μηδὲ ποιεῖν οἶνον, μηδὲ ἐνῷ ὁ ἀδελ- » φός σου προσκόπτει, ἢ σκανδαλίζεται, ἢ ἀσθε- νεῖ. (Αὐτόθ. 21.) καὶ ἀλλαχοῦ· » ἵνα ἦτε εἰλι- » κρινεῖς, καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ. (Φιλιπ. ά. 10.) ἐὰν ὅμως τύχῃ τινὰς νὰ σκανδαλίσῃ τὸν ἀδελφόν του μὲ ἔργον κακὸν, ἢ λόγον πονηρὸν, ἢ σχῆμα, ἢ νεῦμα, ἢ κίνημα θεληματικῶς, ἢ στανικῶς, ἢ ἐξ ἀπροσεξίας, πρέπει νὰ γυρίζῃ εἰς τὸν ἀδελφὸν ἐκεῖνον, ὁποῦ ἐσκανδάλισε, νὰ ζητῇ συγχώρησιν καὶ νὰ μετανοῇ· καὶ ἂν μὲν ἔγινε τὸ σκάνδαλον φανερὰ, φανερὰ πρέπει νὰ γίνεται καὶ ἡ μετάνοια· ἐὰν δὲ ἔγινε κρυφὰ, κρυφὰ νὰ γίνεται καὶ ἡ μετάνοια· καὶ οὕτω διὰ τῆς μετανοίας, νὰ σβύνῃ τὸ σκάνδαλον, ὁποῦ ἄναψεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀδελφοῦ, ἢ τὸ ἐλάχιστον, νὰ ὀλιγοστεύῃ τὸ σκάνδαλον ἐκεῖνο καὶ νὰ τὸ καταπραΰνῃ, καὶ νὰ μὴν ἀφίνῃ νὰ βασιλεύῃ ὁ Ἥλιος τῆς ἡμέρας ἐκείνης, καὶ νὰ κοιμηθῇ ὁ ἀδελφός του σκανδαλισμένος· ἔτσι γὰρ συμβουλεύει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον διὰ τοῦ Σοφοῦ Σειράχ. » δεήθητι κατὰ » πρόσωπον, καὶ σμίκρινον πρόσκομμα. (Σειρ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ιζ'. 19.) καὶ ὁ Ἀπόςολος Παῦλος· » ὁ Ἥλιος » μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ὑμῶν. (Ἐφεσ. δ'. 26.) εἶπον δὲ ὅτι νὰ ζητῇ συγχώρησιν ἐκεῖνος, ὁποῦ ἐσκανδάλισε τὸν ἀδελφόν του μὲ ἔργον, καὶ λόγον πονηρόν· ἢ καὶ ποιήσας τὶ ἀπὸ τὰ ἀδιάφορα καὶ συγκεχωρημένα· ἐὰν δέ τινὰς ἐσκανδαλίσθη καὶ ἐλυπήθη διὰ τὶ ἄλλος ἀδελφὸς φυλάττει τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ τὰς παραδόσεις, καὶ Κανόνας τῶν θείων Πατέρων, τότε ὁ σκανδαλισθεὶς καὶ λυπηθεὶς κακῶς, πρέπει νὰ ζητῇ συγχώρησιν, καὶ ὄχι ὁ τὰς ἐντολὰς φυλάττων ἀδελφὸς, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· » εἰ μὲν οὕτως ἐλύπησεν, ὡς ὁ Ἀ» πόςολος εἰπών· « ἐλυπήθητε κατὰ Θεόν . . . » οὐχ ὁ λυπήσας χρήζει διορθώσεως, ἀλλ' ὁ λυ» πηθεὶς ὀφείλει τὰ ἰδιώματα τῆς κατὰ Θεὸν » λύπης ἐπιδείξασθαι. (ἤτοι μετανοεῖν. (Ὅρ. κατ' Ἐπιτομ. μ'.)

Ποία εἶναι ἡ αἰτία ἡ κυριωτέρα διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζῃ τινάς. — Ὅτι ὁ κρυφὰ ἁμαρτάνων, φανερωθήσεται, καὶ σκάνδαλον προξενήσει.

Πολλοὶ νομίζουν ὅτι ἡ κυριωτέρα ἀφορμὴ τοῦ νὰ μὴ σκανδαλίζῃ τινὰς τὸν ἀδελφόν του, εἶναι τὸ νὰ φυλάττεται νὰ μὴ ἁμαρτάνῃ φανερὰ, ἀλλὰ κρυφά· ἐγὼ δὲ, ὁμολογῶ μὲν ὅτι τὰ ἁμαρτήματα, ὁποῦ γένουν κρυφὰ καὶ χωρὶς σκανδάλου, ἔχουν ὀλιγοτέραν τὴν κόλασιν ἀπὸ τὰ φανερῶς γινόμενα, κατὰ τὸν Χρυσόςομον λέγοντα· « ἀλλ' εἰ δεῖ τι καὶ θαυμαςὸν εἰπεῖν, » κἂν μεγάλα τις ἁμάρτῃ, λαθὼν δὲ ἐργάση» ται τοῦτο, καὶ μηδένα σκανδαλίσῃ, ἐλάττονα » δίδωσι δίκην τοῦ καταδεέςερα μὲν ἡμαρτικό» τος, μετὰ παῤῥησίας δὲ, καὶ τοῦ πολλοὺς » σκανδαλίσαι· (πρὸς τοὺς ἔχοντας συνεισάκτους.) Πλὴν ἡ κυριωτέρα ἀφορμὴ τοῦ νὰ μὴ σκανδαλίζῃ τινὰς, νομίζω ὅτι εἶναι, ὄχι τὸ νὰ ἁμαρτάνῃ τινὰς κρυφὰ, ἀλλὰ τὸ νὰ ἔχῃ συνείδησιν εἰς τὴν ψυχήν του ἀσκανδάλιςον ἐνώπιον Θεοῦ, καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἤτοι τὸ νὰ φυλάττῃ τὴν συνείδησίν του νὰ μὴ τὸν σκανδαλίζῃ καὶ νὰ τὸν ἐλέγχῃ πῶς ἀμέλησεν, ἢ ἐπαρέβη κἀμμίαν ἐντολὴν, ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ· ἢ κἀμμίαν ἐντολὴν ἥτις ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀγάπην καὶ διόρθωσιν τοῦ ἀδελφοῦ του· διὰ τὶ ὅποιος ἔχει τοιαύτην συνείδησιν, ταὐτὸν εἰπεῖν, ὅποιος οὔτε φανερὰ ἁμαρτάνει, οὔτε κρυφὰ, οὗτος εἶναι ἀδύνατον νὰ προξενήσῃ σκάνδαλον εἰς τὸν ἄλλον· « καθὼς » τοιαύτην συνείδησιν ἔχων ὁ Παῦλος οὐδέ ποτε » τινὰ ἐσκανδάλισεν· ἐνώπιον γὰρ τοῦ Ἡγεμό» νος Φήλικος κρινόμενος ἔλεγεν· ἐν τούτῳ δὲ » αὐτὸς ἀσκῶ, ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς » τὸν Θεὸν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαπαντός. (Πράξ. κδ'. 16.) ὅποιος δὲ ἁμαρτάνει κρυφὰ, ἀδύνατον εἶναι μέχρι τέλους νὰ μὴ φανερωθῇ, καὶ ἐκ τούτου νὰ μὴ σκανδαλίσῃ τὸν ἀδελφόν του· καὶ μάλιςα ἐὰν ἦναι ἄνθρωπος μεγάλος, καὶ ἀξιωματικός· » ἀποκαλύψει γὰρ » φησὶν ὁ Σειρὰχ, Κύριος τὰ κρυπτά σου. (Σειρ. ά. 18.) καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος λέγει· » οὐ » γάρ ἐςιν οὐκ ἔςι τὰ τῶν ἱερέων κρύπτεσθαι » ἐλαττώματα· ἀλλὰ καὶ τὰ μικρότατα ταχέ» ως κατάδηλα γίνεται. (Λόγ. γ'. περὶ ἱερωσ.) δῆλον δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τοῦ Βασιλέως Δαβίδ. οὗτος γὰρ, ἀγκαλὰ καὶ κρυφὰ ἐμοίχευσε τὴν Βηρσαβεὲ, καὶ κρυφὰ ἐφόνευσε τὸν Οὐρίαν τὸν ἄνδρα της· ἀλλ' ὅμως αἱ κρυφαὶ αὐτοῦ ἁμαρτίαι, κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ ἐτυμπανίσθησαν ὕςερον, καὶ λαμπρότερον σάλπιγγος ἐδιελαλήθησαν εἰς ὅλον του τὸ Βασίλειον· διὰ τοῦτο τοῦ εἶπεν ὁ Θεός· » σὺ ἐποίησας κρυφῆ, κἀγὼ ποιήσω » τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐνώπιον παντὸς Ἰσραὴλ, καὶ » ἐνώπιον τοῦ Ἡλίου τούτου. (β'. Βιβλ. ιβ'. 12.)

ΜΕΡΟΣ Β'.

Ποῖον σκάνδαλον πρέπει νὰ καταφρονοῦν οἱ Χριςιανοί.

Ὅτι ἐὰν φυλάττῃ τις τὰς θείας ἐντολὰς, καὶ ἄλλοι σκανδαλίζονται, πρέπει νὰ καταφρονῇ τὸ σκάνδαλον ἐκείνων.

Ναὶ ἠξεύρω ὅτι εἶναι καὶ σκάνδαλον, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ καταφρονῇ τινάς· καὶ ποῖον εἶναι αὐτό; ἄκουσον· ὅταν ἐσὺ κάμνῃς κἀμμίαν ἐντολὴν Θεοῦ, ἢ φυλάττῃς τοὺς θείους καὶ ἱε-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ρους Κανόνας τῶν Ἁγίων Ἀποςόλων, ἢ τῶν οἰκουμενικῶν, καὶ τοπικῶν Συνόδων, ἢ τὰς παραδόσεις τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἁπλῶς, ὅταν ἐσὺ σπουδάζῃς νὰ κάμνῃς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἄλλος δὲ σκανδαλίζεται διὰ τοῦτο, τότε σὺ πρέπει νὰ καταφρονῇς τὸ σκάνδαλον ἐκεῖνο, καὶ νὰ ἐργάζεσαι τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ φυλάττῃς τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Κανόνας, λέγωντας πρὸς τοὺς σκανδαλιζομένους καὶ ἐμποδίζοντάς σε ἐκεῖνα ὁποῦ εἶπον καὶ οἱ Ἀπόςολοι πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· » πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον, ἢ ἀν» θρώποις. (Πράξ. ἑ. 29.) καὶ πάλιν· » Εἰ δί» καιόν ἐςιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὑμῶν ἀκούειν » μᾶλλον, ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε (Πράξ. δ'. 19.) Διὰ τὶ ἂν ἐσὺ, διὰ τὸ σκάνδαλον, καὶ διὰ τὸν φόβον καὶ τὴν ἀρέσκειαν τῶν ἀνθρώπων, καταφρονήσῃς τὴν ἐντολὴν καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς θείους Κανόνας, προτιμᾷς καλλίτερα τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ προκρίνεις τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, γίνεσαι ἀνθρωπάρεσκος περισσότερον παρὰ θεάρεςος· ἁμαρτάνεις καὶ λυπεῖς τὸν Θεὸν, καὶ τοὺς Ἁγίους, προτιμότερον παρὰ νὰ λυπήσῃς τοὺς ἀνθρώπους, φοβῆσαι καλλίτερα τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὸν Θεόν· ταῦτα δὲ πάντα πόσον εἶναι ἐναντία εἰς τὰς θείας Γραφὰς, καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν σου, ποῖος δὲν τὸ βλέπει; » ἐὰν γὰρ φησὶν ἁμαρτάνων ἁμάρ» τῃ ἀνὴρ εἰς ἄνδρα, καὶ προσεύξονται ὑπὲρ » αὐτοῦ πρὸς Κύριον, καὶ ἐὰν τῷ Κυρίῳ ἁμάρ» τῃ, τίς προσεύξεται ὑπὲρ αὐτοῦ; (ά. Βασιλ. β'. 25.) καὶ πάλιν· « μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν » ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυ» ναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν » δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν » γεέννῃ (Ματθ. ί. 28.)

Διὰ τοῦτο, ὁ μὲν μέγας Βασίλειος λέγει, ὅτι δὲν πρέπει τινὰς νὰ ἐμποδίζῃ ἐκεῖνον, ὁποῦ κάμνει θέλημα Θεοῦ, εἴτε τὸ κάμνει κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, εἴτε κατὰ ἄλλον σκοπὸν, σύμφωνον μὲ τὴν ἐντολήν· ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνος ὁποῦ τὸ κάμνει, πρέπει νὰ πείθεται εἰς ἐκείνους, ὁποῦ τὸν ἐμποδίζουν, κἂν καὶ γνήσιος ἦναι· ἀλλὰ νὰ μένῃ εἰς τὴν κρίσιν ἐκείνην καὶ τὴν ἀπόφασιν, ὁποῦ ἔκαμεν· « οὐ δεῖ ἐμποδίζειν τῷ » ποιοῦντι θέλημα Θεοῦ, εἴτε κατ' ἐντολὴν Θε» οῦ, εἴτε κατὰ λόγον ἀκολουθοῦντα τῇ ἐντο« λῇ · οὔτε μὴν ποιοῦντα, ἀνέχεσθαι τῶν κω» λυόντων, κἂν γνήσιοι ὦσιν· ἀλλ' ἐπιμένειν τῇ » κρίσει. (Ὅρ. Ἠθικ. ιθ'.) ὁ δὲ θεῖος Χρυσόςομος λέγει· τόσον πρέπει νὰ φροντίζωμεν τοὺς ἀνθρώπους, ὅσον νὰ μὴ τοὺς δίδωμεν σκάνδαλον· ἐὰν δὲ ἡμεῖς δὲν τοὺς σκανδαλίζωμεν, ἀλλ' ἐκεῖνοι μᾶς κατηγοροῦν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε, τότε πρέπει νὰ τοὺς καταφρονῶμεν, καὶ νὰ τοὺς δακρύωμεν· ἐσὺ πρέπει νὰ προνοῇς καλὰ ἐνώπιον Κυρίου, καὶ ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ σὺ δὲν σκανδαλίζῃς, ὁ δὲ ἄλλος σὲ κατηγορεῖ, ἂς μὴ σὲ μέλῃ διὰ τοῦτο· » μέχρι τοσούτου φροντίσωμεν » τῶν ἀνθρώπων, μέχρι τοῦ μὴ διδόναι καὶ πα» ρέχειν αὐτοῖς λαβήν· ἂν δὲ, ἡμῶν μὴ παρε» χόντων, ἐκεῖνοι θέλωσιν ἁπλῶς καὶ εἰκῇ κα» τηγορεῖν, γελῶμεν, δακρύωμεν· σὺ προνόει κα» λὰ ἐνώπιον Κυρίου καὶ ἀνθρώπων· ἂν, σοῦ » προνοοῦντος καλὰ, ἐκεῖνος σκώπτῃ, μηκέτι » φροντίζε. (Λόγ. μς'. εἰς τὰς πράξ.) Καὶ πάλιν λέγει· ἂν ἀκολουθήσῃ ἀπὸ λόγου μας, ἀλλοίμονον εἰς ἡμᾶς· ἐὰν δὲ ἀκολουθήσῃ ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἡμεῖς δὲν ἔχωμεν κατηγορίαν· ἀλλοίμονον, λέγει ὁ Θεὸς, εἰς ἐκείνους, διὰ τοὺς ὁποίους βλασφημεῖται τὸ ὄνομά μου· τί λοιπόν; ἂν ἐγὼ κάμνω κἀνένα ἔργον θεάρεςον, ἄλλος δὲ βλασφημεῖ; ἁμαρτίαν τότε ἐγὼ δὲν ἔχω, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁποῦ βλασφημεῖ· ἐπειδὴ διὰ μέσου ἐκείνου ἐβλασφημήθη ὁ Θεός· ὅταν μὲν ἐμποδίζεται κἀνένα ἔργον θεάρεςον διὰ τὸ σκάνδαλον τοῦ ἄλλου, τότε πρέπει νὰ καταφρονοῦμεν τὸ σκάνδαλον ἐκεῖνο· τότε δὲ πρέπει νὰ μὴ τὸ καταφρονῶμεν, ὅταν δὲν ἀναγκαζώμεθα διὰ τὸ σκάνδαλον ἐκεῖνο, νὰ ἁμαρτάνωμεν εἰς τὸν Θεόν· » ὅταν

» μὲν γὰρ παρ' ἡμᾶς γένηται οὐαὶ ἡμῖν· ὅταν δὲ » μὴ παρ' ἡμᾶς, οὐκ ἔτι· οὐαὶ ὑμῖν δι' οὓς τὸ » ὄνομα τοῦ Θεοῦ βλασφημεῖται· τί οὖν; ἂν ἐ» γὼ ποιῶ τι τῶν δεόντων, ἕτερος δὲ βλασφημῇ, » οὐδὲν πρὸς ἐμὲ, ἀλλὰ πρὸς ἐκεῖνον· δι' ἐκείνου » γὰρ ἐβλασφημήθη... ὅταν γάρ τι τῶν τῷ Θε» ῷ δοκούντων κωλύηται διὰ τὸ ἑτέρου σκάν» δαλον, καταφρονεῖν δεῖ· τότε δὲ φροντίζειν, » ὅταν μηδὲν ἀναγκαζώμεθα δι' ἐκεῖνον προσ» κρούειν Θεῷ· (Αὐτόθ.) καὶ πάλιν λέγει· » μὴ » τοίνυν, εἰ σκανδαλίζονταί τινες, ἴδωμεν· ἀλλ' » εἰ δικαίως· καὶ εἰ μὴ μετὰ τῆς ἡμετέρας βλά» βης... εἰ σκανδαλίζει τινὰ, ὅτι βούλομαι ἀ» ποτάξασθαι (ἤτοι γενέσθαι μοναχὸς) οὐκ ἔτι » φροντίζειν δεῖ. (Αὐτόθ.)

Ὅτι τοὺς ἐμποδίζοντας ἡμᾶς ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ καταφρονῶμεν — Διὰ τί Σατανᾶν ὁ Κύριος τὸν Πέτρον ὠνόμασε.

Βλέπε δὲ καὶ τὰ παραδείγματα εἰς τὰς Γραφάς· ἐμποδίζει ὁ Ἰωάννης τὸν Κύριον διὰ νὰ μὴ βαπτισθῇ· « ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυε αὐτὸν λέ» γων, ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, » καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με; (Ματθ. 3. 14.) ἀλλ' ὁ Κύριος κατεφρόνησε τὸ τοιοῦτον ἐμπόδιον· διὰ τὶ ἦτον ἐναντίον εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· « καὶ » ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· ἄφες » ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἡμῖν ἐςὶν πληρῶσαι » πᾶσαν δικαιοσύνην. (Ματθ. γ'. 15.) ἐμποδίζει ὁ Πέτρος τὸν Κύριον διὰ νὰ μὴ πάθῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ· « ἵλεώς σοι Κύριε· οὐ μὴ ἔςαι σοι » τοῦτο· (Ματθ. ις'. 22.) ἀλλ' ὁ Κύριος ἐπετίμησεν αὐτὸν, καὶ σκάνδαλον, καὶ Σατανᾶν αὐτὸν ὠνόμασεν· « ὁ δὲ ςραφεὶς εἶπε τῷ Πέ» τρῳ· ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ, ὅτι σκάνδα» λόν μου εἶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλ» λὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων· (Αὐτόθ. 25.) καὶ ςοχασθῆτε πῶς ὁ Κύριος ἐκεῖνον τὸν λόγον, ὁποῦ εἶπεν εἰς τὸν διάβολον ἐπάνω εἰς τὸ ὄρος, καθὼς λέγει ὁ ἱερὸς Λουκᾶς » ὕπαγε ὀπίσω μου » Σατανᾶ, (Λούκ. δ'. 8.) αὐτὸν τὸν ἴδιον εἶπε καὶ εἰς τὸν Πέτρον· διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ, ὅτι, ὅποιος ἐναντιόνεται εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἄλλος δεύτερος διάβολος, καὶ Σατανᾶς· ἐπειδὴ καὶ Σατανᾶς, θέλει νὰ εἰπῇ ἀντικείμενος· καὶ αὐτὸς εἶναι ὁποῦ κάμνει τὸ σκάνδαλον καὶ ὁ σκανδαλοποιὸς, καὶ ὄχι ἐκεῖνος ὁποῦ φυλάττει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. ἀντιςέκοντο εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου σκανδαλιζόμενοι, ὁ Ἐλύμας ὁ μάγος καὶ Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς, καὶ Ὑμέναιος, καὶ Φιλητὸς, καὶ Δημήτριος ὁ ἀργυροκόπος· ἀλλ' ὁ Ἀπόςολος, ὄχι μόνον ἐκαταφρόνησε τοῦ τοιούτου σκανδάλου αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν μὲν Ἐλύμαν υἱὸν διαβόλου ὠνόμασε, τοὺς δὲ ἄλλους ὠνόμασε Σατανάδες, ὡς ἀντικειμένους εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· περὶ τούτων γὰρ εἶπε τὸ « ἐδόθη μοι σκό» λοψ τῇ σαρκὶ, Ἄγγελος Σατᾶν, ἵνα μὲ κο» λαφίζῃ. (β. Κορ. 16. 7.) καθὼς ἑρμηνεύει ὁ θεῖος Χρυσόςομος.

Ὅτι ὁ καλὸν λόγον, ἢ ἔργον εἰπὼν, καὶ ποιήσας, ἐὰν ἄλλος σκανδαλισθῇ, καθαρὸς εἶναι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ σκανδαλισθέντος. — Ὅτι τότε μόνον πρέπει νὰ καταφρονῶμεν τὸ σκάνδαλον, ὅταν τὸ κέρδος ἦναι μεγαλίτερον ἀπὸ τὴν βλάβην τοῦ σκανδάλου. — Ὅτι δὲν πρέπει νὰ καταφρονῶμεν τὸ σκάνδαλον, εἰς τὰ ἀδιάφορα καὶ συγκεχωρημένα. — Διὰ τί ὁ Κύριος ἄλλοτε μὲν κατεφρόνησε τὸ σκάνδαλον καὶ ἄλλοτε, ὄχι.

Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, τοῦτον τὸν καθολικὸν καὶ γενικὸν λόγον περὶ σκανδάλου· ὅτι ὅποιος μὲν εἰπῇ κἀνένα λόγον καλὸν, ἢ πράξῃ κἀνένα ἔργον ἀγαθὸν, ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ ἀκούσῃ τὸν καλὸν λόγον αὐτὸν, καὶ ἴδῃ τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ ἔργον, δὲν τὰ ςοχασθῇ καλῶς, ἀλλὰ βλαβῇ ἀπὸ τὴν ἀςοχασίαν, ἢ κακήν του γνώμην, τότε εἶναι καθαρὸς ἀπὸ τὴν βλάβην τοῦ ἀλόγως σκανδαλισθέντος, ἐκεῖνος ὁποῦ ἐλάλησε τὸν λόγον ἐκεῖνον, καὶ ἔπραξε τὸ ἀγαθὸν ἔργον ἐκεῖνο πρὸς οἰκοδομήν· « ἐὰν μὲν οὖν αὐ» τὸ κατὰ τὸν ἴδιον λόγον, ἀγαθὸν ᾖ τὸ λεγό» μενον, ἢ τὸ γινόμενον, ἡ δὲ νόσος τοῦ χρω» μένου τῷ ἔργῳ, ἐν τῇ χρήσει ἐμποιήσῃ αὐτῷ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τὴν βλάβην, καθαρὸς ἐςιν ἀπὸ τοῦ κρίμα-» τος τῶν σκανδαλιζομένων, ὁ τὸ ἀγαθὸν εἰς οἰ-» κοδομὴν τῆς πίςεως εἰπὼν, καὶ ποιήσας. (Ἐρωτήσ. ί. τοῦ β'. Λόγ. περὶ Βαπτισμ.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, τότε μόνον πρέπει νὰ καταφρονῶμεν τὸ σκάνδαλον, ὅταν τὸ κέρδος ὁποῦ γεννᾶται ἐκ τῆς τοῦ σκανδάλου καταφρονήσεως, ἦναι μεγαλίτερον ἀπὸ τὴν βλάβην τὴν γινομένην ἐκ τοῦ σκανδάλου, καθὼς λέγει ὁ Χρυσόςομος· « τότε μόνον ἀπαλλαττόμεθα » τῆς ἐπὶ τοῖς σκανδαλιζομένοις τιμωρίας κει-» μένης, ὅταν ἐκ τοῦ σκανδάλου ἕτερον τίκτη-» ται τῆς ἀπὸ τοῦ σκανδάλου βλάβης μεῖζον. (Λόγ. πρὸς τοὺς ἔχοντας συνεισάκτους.) ὅταν δὲ τὸ πρᾶγμα ἦναι ἀδιάφορον ἤγουν, οὔτε ψυχοβλαβὲς, οὔτε ὠφέλιμον καθ' ἑαυτὸ, ἢ καὶ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐδικήν μας, τότε δὲν πρέπει νὰ καταφρονῶμεν τὸ σκάνδαλον, ὄχι καθ' ἑαυτὸ, ἀλλὰ διὰ τὴν μεγαλιτέραν βλάβην ὁποῦ ἀκολουθεῖ, ἐὰν ἠθέλαμεν τὸ καταφρονήσωμεν· ὅθεν ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων εἶπεν· « ὅταν » τοίνυν ἀδιάφορον ἢ τὸ κώλυμα, γενέσθω. (Λόγ. μς'. εἰς τὰς Πράξ.) ἔτσι ὁ Δεσπότης Χριςὸς, ὅταν μὲν οἱ Φαρισαῖοι ἐσκανδαλίσθησαν διὰ τὶ εἶπεν ὅτι τὰ φαγητὰ, ὁποῦ ἐμβαίνουν εἰς τὸ ςόμα δὲν κάμνουν ἀκάθαρτον τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὰ πονηρὰ λόγια, ὁποῦ εὐγαίνουν ἀπὸ τὸ ςόμα· τότε κατεφρόνησε τὸ σκάνδαλον ἐκείνων καὶ εἶπε· » πᾶσα φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ » Πατήρ μου ἐκριζωθήσεται· ἄφετε αὐτούς· ὁ-» δηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν. (Ματθ. ιέ. 13.) διὰ τί; ὅτι ἠκολούθει βλάβη μεγαλιτέρα, ἂν δὲν ἐκαταφρόνει τὸ σκάνδαλον αὐτῶν· ἐπειδὴ ἤθελαν διαβάλλουν οἱ ἄνθρωποι τὰ ποιήματα τοῦ Θεοῦ πῶς εἶναι κακὰ, καὶ ἀκολούθως ἤθελαν διαβάλλουν καὶ βλασφημοῦν τὸν Θεὸν, πῶς εἶναι ποιητὴς τῶν κακῶν. Καὶ ἂν καὶ χωρὶς νὰ κατηγορήσῃ ὁ Κύριος τὰ κτίσματα, οἱ θεόργιςοι Μανιχαῖοι ἐτόλμησαν καὶ τὰ ἐκατηγόρησαν ὕςερον, ὀνομάζοντές τα κακὰ καὶ ἀκάθαρτα, καὶ τὸν ποιητὴν αὐτῶν κακοποιόν· τί δὲν ἤθελαν εἰποῦν, ἂν καὶ ὁ Κύριος ἤθελε τὰ κατηγορήσῃ; ὅταν δὲ πάλιν ἐπῆγαν οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες καὶ ἐζήτουν ἀπὸ αὐτὸν δίδραχμον, τότε μ' ὅλον ὁποῦ ἦτον ἐλεύθερος, καὶ ἀνώτερος ἀπὸ κάθε δόσιμον, καθὸ Θεὸς, ὅμως δὲν ἐκαταφρόνησε τὸ σκάνδαλον, ἀλλ' εἶπεν εἰς τὸν Πέτρον, καὶ ἐπῆγε καὶ ἔρριψε τὸ ἀγγίςρι του εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπίασεν ὀψάρι, καὶ μέσα εἰς τὸ ςόμα του εὑρὼν ςατῆρα, ἔδωκεν αὐτὸν εἰς τοὺς ζητοῦντας· » ἵνα δὲ μὴ » σκανδαλίσωμεν, φησὶν, αὐτοὺς, πορευθεὶς εἰς » τὴν θάλασσαν, βάλε ἄγκιςρον· καὶ τὸν ἀνά-» βάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον, καὶ ἀνοίξας τὸ » ςόμα αὐτοῦ εὑρήσεις ςατῆρα· τοῦτον λαβὼν, » δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ. (Ματθ. ιζ'. 27.) Καὶ διὰ τί τοῦτο ἐποίησε; διά τὶ τὸ νὰ μὴν δώσῃ δόσιμον, ἦτον εἰς τὸ χέρι του· τὸ δὲ νὰ δώσῃ, καθὸ πρωτότοκος, ἦτον νόμος ἐδικός του, νομοθετημένος παλαιόθεν, διὰ τὰ πρωτότοκα ὁποῦ ἐλυτρώθησαν ἀπὸ τὴν δεκάτην πληγὴν τῆς Αἰγύπτου· καθὼς φαίνεται εἰς τὸ γ'. Κεφάλαιον τῶν Ἀριθμῶν· καὶ ἂν ὁ Κύριος τὸν ἐπαρέβαινεν, ἤθελε νομισθῇ ἀντίθεος καὶ παραβάτης τοῦ θείου Νόμου, καὶ ἀκολούθως ἡ βλάβη ἐγίνετο μεγαλητέρα, ἂν ἐκαταφρονεῖτο τὸ σκάνδαλον αὐτό.

Ὅτι ὁ Παῦλος καὶ ἐξουσίαν ἔχων ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τρέφεσθαι, τοῦτο οὐκ ἐποίησε διὰ τὸ σκάνδαλον τινῶν. — Ὅτι ὁ Παῦλος καὶ δουλεύωντας ἐν τῷ ἐργαςηρίῳ ἐκήρυττε τὸν Χριςόν — Ὅτι κατὰ δύω τρόπους κατακρίνεται τινὰς σκανδαλίζωντας τὸν ἄλλον.

Ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος ἀγκαλὰ καὶ ἦτον εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὸ νὰ τρέφεται ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόςολοι· ἐπειδὴ ὅμως πολλοὶ ψευδαπόςολοι ἐκατηγόρουν αὐτὸν πῶς διὰ τοῦτο κηρύττει τὸν Χριςὸν, διὰ νὰ συναθροίζῃ ἀργύρια, καὶ μὲ τὰ λόγια ταῦτα ἐσκανδάλιζον τοὺς πιςεύοντας· τούτου χάριν ὁ τρισμακάριος, δὲν ἐμεταχειρίσθη τὴν ἐξουσίαν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ταύτην· ἀλλὰ μὲ τὰς ἰδίας του χεῖρας ἐδούλευε καὶ ἐτρέφετο· διὰ τί ἐκ τοῦ σκανδάλου τούτου ἐμποδίζετο τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ Χριςὸς δὲν ἐκηρύττετο· καὶ ἀκολούθως ἡ βλάβη ἐγίνετο μεγαλιτέρα, ἂν ἐκαταφρονεῖτο· καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθινὸν, ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος· » ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ· ἀλλὰ πάντα ςέργομεν » ἵνα μὴ ἐγκοπήν τινα δῶμεν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ » Χριςοῦ. (ά. Κορ. θ'. 12.) καὶ ἂν ὁ Χριςὸς διέταξεν εἰς τοὺς κηρύττοντας τὸ Εὐαγγέλιον, νὰ ζῶσι καὶ νὰ τρέφωνται ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλ' ὁ Παῦλος δουλεύων καὶ τρεφόμενος, οὐ παρέβη τὴν διάταξιν ταύτην, οὐδὲ παρακάτω ἀπὸ αὐτὴν εὑρέθη, ἀλλ' ὑπὲρ τὴν διάταξιν αὐτήν· καὶ τοῦτο πάλιν, ὄχι διὰ ἄλλο, πάρεξ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ πλατυσμὸν τοῦ κηρύγματος τοῦ ταύτην τὴν διάταξιν διορίσαντος Χριςοῦ· καὶ μάλιςα ὁποῦ καὶ δουλεύωντας τὴν τέχνην του, δὲν ἐμποδίζετο ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου· ἀλλὰ εἰς ὅλους ὁποῦ ἤρχοντο εἰς αὐτὸν, ἐκήρυττε τὸν Χριςὸν, κάμνωντας τὸ ἐργαςήριόν του διδασκαλεῖον, καὶ Ἐκκλησίαν, καθὼς ἱςοροῦσιν αἱ πράξεις τῶν Ἀποςόλων λέγουσαι· » ἔμεινε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην ἐν » ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς » εἰσπορευομένους πρὸς αὐτὸν, κηρύσσων τὴν » Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ » τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριςοῦ, μετὰ παῤῥησίας » ἀκωλύτως. (Πράξ. κή. 27.) ὅθεν καὶ ὁ Χρυσόςομος ἔγραφε· » Παῦλος μὲν οὐκ ᾐσχύνετο » ὁμοῦ καὶ σμίλην μεταχειρίζων, καὶ δέρματα » ῥάπτων, καὶ τοῖς ἐν ἀξιώμασι διαλεγόμενος· » ἀλλὰ καὶ ἐνεκαλλωπίζετο τῷ πράγματι, » μυρίων πρὸς αὐτὸν λαμπρῶν καὶ ἐπισήμων » ἀφικνουμένων ἀνθρώπων· (Λόγ. ά. εἰς τὸ, ἀσπάσασθε Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν) ὁμοίως ἐποίησε καὶ περὶ τῶν Εἰδωλοθύτων βρωμάτων. τούτων γὰρ ἡ μετάληψις καὶ βρῶσις ἀγκαλὰ καὶ ἦτον συγκεχωρημένη εἰς αὐτὸν, ὡς ἀδιάφορος καὶ ἀβλαβής· » πάντα μοι, φησὶν ἔξεστιν (ά. Κορ. ς'. 12.) ἐπειδὴ ὅμως ἐκ τῆς βρώσεως τούτων, πολλοὶ ἐσκανδαλίζοντο ἀσθενεῖς εἰς τὴν συνείδησιν, καὶ οἰκοδομοῦντο εἰς τὸ νὰ φρονοῦν πῶς εἶναι τῇ ἀληθείᾳ Εἴδωλα εἰς τὸν Κόσμον· καὶ ἀκολούθως, ἐπειδὴ ἐγίνετο βλάβη ψυχικὴ εἰς τοὺς πιςοὺς καὶ ἀπώλεια, δὲν ἐκαταφρόνησε τὸ σκάνδαλον αὐτὸ ὁ Ἀπόςολος, ἀλλὰ μᾶλλον παρῃτήσατο τὸ ἀβλαβές· » οὐδὲν » γὰρ ἔβλαπτε τὸ μὴ φαγεῖν, κατὰ τὸν Χρυσόςομον, (Λόγ. μς'. εἰς τὰς Πράξεις.) διὰ νὰ λυτρώσῃ τοὺς πιςοὺς ἀπὸ τὴν μεγάλην βλάβην αὐτὴν, ὅθεν καὶ ἔλεγεν· » εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέας εἰς » τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδα- » λίσω. (ά. Κορ. ή. 13.) Διὰ τοῦτο συμφώνως εἶπε καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, συμπεραίνωντας ὅλον τὸν λόγον τὸν περὶ σκανδάλου, ὅτι κατὰ δύω τρόπους κατακρίνεται τινὰς, ὅταν σκανδαλίσῃ τὸν ἄλλον, ἢ ὅταν κάμῃ κἀνένα ἔργον, ὁποῦ νὰ ἦναι κακὸν ἀπὸ λόγου του, ἢ ὅταν κάμῃ κἀνένα πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον εἶναι μὲν συγχωρημένον καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν του νὰ τὸ κάμῃ, σκανδαλίζει ὅμως τοὺς ἀσθενεῖς κατὰ τὴν πίςιν, ἢ καὶ τὴν γνῶσιν· » ὥςε, ὅταν » ἢ τὸ γενόμενον τῷ ἰδίῳ λόγῳ κακὸν ὑπάρχον » αἴτιον γένηται σκανδαλισμοῦ, ἤτι τῶν συγ- » κεχωρημένων καὶ ἐν ἐξουσίᾳ ἡμετέρᾳ κειμέ- » νων ὑπάρχον, τῷ ἀσθενοῦντι τὴν πίςιν, ἢ » τὴν γνῶσιν, γένηται σκάνδαλον, φανερὸν καὶ » ἀπαραίτητον ἔχει τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο κρίμα » τὸ ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰρημένον οὕτως· » συμ- » φέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ καὶ τὰ ἑξῆς. (Ἐρωτήσ. 1. τοῦ β'. Λόγ. περὶ Βαπτίσ.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ εὐκόλως δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίζωνται.

Ὅτι δὲν σκανδαλίζονται ὅλοι εὐλόγως, ἀλλὰ καὶ ἐμπαθῶς καὶ ἀλόγως.

Ἐπειδὴ μέχρι τοῦ παρόντος εἴπομεν ὅτι δὲν πρέπει οἱ Χριςιανοὶ νὰ σκανδαλίζουν τοὺς ἄλλους, καὶ ὅσον τὸ δυνατόν μας, ἐδιωρθώσαμεν αὐτοὺς, καὶ ποῖον σκάνδαλον πρέπει νὰ καταφρονοῦν, τώρα πρέπει νὰ εἰποῦμεν ὀλίγα τινὰ καὶ διὰ τὴν διόρθωσιν τῶν σκανδαλιζομένων· διὰ τὶ ὅλοι ὅσοι σκανδαλίζονται, δὲν σκανδαλίζονται μὲ δίκαιον καὶ εὔλογον τρόπον· ἀλλ' ἄλλοι μὲν σκανδαλίζονται ἀπὸ τὴν ὑπεριφάνειαν καὶ τὸν φθόνον τους, ὅταν βλέπουν τοὺς ἄλλους νὰ προκόπτουν καὶ νὰ τιμῶνται ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους· ἄλλοι δὲ σκανδαλίζονται ἀπὸ τὴν κακὴν συνήθειαν καὶ ἕξιν καὶ ἄλογον πρόληψιν, ὁποῦ ἔχουσιν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, διὸ καὶ ταράττονται ὅταν τοὺς ἐλέγχουν οἱ διδάσκαλοι, ἢ ἄλλοι τινὲς, διὰ τὴν κακίαν τους· ἄλλοι ἀπὸ τὴν ὑπόκρισιν καὶ ἔχθραν τους σκανδαλίζωνται εἰς τοὺς λόγους τῶν ἄλλων· ἄλλοι ἀπὸ τὴν ἀγνωσίαν, καὶ τυφλότητά τους, καὶ ἀνομίαν τους, σκανδαλίζονται εἰς τὰς ἐντολὰς καὶ εἰς τὰ λόγια τοῦ Κυρίου· καὶ ἄλλοι ἀπὸ ἄλλο πάθος, καὶ ἄλλην ἄλογον ἀφορμὴν παρακινούμενοι, σκανδαλίζονται κατὰ τῶν ἀδελφῶν τους· καθὼς τὰ παραδείγματα τούτων φαίνονται εἰς τὰς Θείας Γραφάς· ἔτσι λόγου χάριν ἀπὸ τὴν ὑπεριφάνειάν τους καὶ φθόνον τους ἐσκανδαλίζοντο οἱ συμπατριῶται τοῦ Κυρίου, ὅταν ἔβλεπον αὐτὸν πῶς ἐδίδασκε μὲ τόσην σοφίαν, καὶ ἔκαμνε θαύματα, καὶ ἐδοξάζετο ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ ἀπὸ τὸν λαὸν καθὼς γέγραπται· « πόθεν τούτῳ ἡ » σοφία αὕτη καὶ δύναμις; οὐχ οὗτός ἐςιν, ὁ τοῦ » τέκτονος υἱός;.. πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάν- » τα; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. (Ματθ. ιγ'. 57.) διὸ ὃ λέγει καὶ ὁ Σειράχ· « λοίδορος » καὶ ὑπερήφανος σκανδαλισθήσονται ἐν αὐτοῖς. (Σειρ. κγ'. 8.) ἔτσι ὁ Ἡσαΐας λέγει διὰ τοὺς ἔχοντας ἕξιν εἰς τὴν κακίαν, πῶς σκανδαλίζονται εἰς ἐκείνους, ὁποῦ τοὺς ἐλέγχουν· » Πᾶντας δὲ τοὺς ἐλέγχοντας ἐν πύλαις, πρό- » σκομμα θήσουσιν, ὅτι ἐπλαγίασαν ἐπ' ἀδίκοις » δίκαιον. (Ἠσ. κθ'. 21.) ἔτσι ὁ σοφὸς Σειρὰχ λέγει πῶς σκανδαλίζονται οἱ ἔχοντες ἔχθραν, καὶ μνησικακίαν, καὶ ὑπόκρισιν· » διανεύων ὀ- » φθαλμῷ τεκταίνει κακά· ἀπέναντι τῶν ὀφθαλ- » μῶν σου γλυκανεῖ ςόμα σου, καὶ ἐπὶ τῶν λό- » γων σου ἐκθαυμάσει, ὕςερον δὲ, διαςρέψει τὸ » ςόμα αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς λόγοις σου δώσει » σκάνδαλον. (Σειρ. κζ'. 22.) καὶ πάλιν λέγει· « ὁ ζητῶν Νόμον, ἐμπλησθήσεται ἐν αὐτῷ· » καὶ ὁ ὑποκρινόμενος σκανδαλισθήσεται ἐν αὐ- » τῷ. (Σειρ. λέ. 16.) ἔτσι ὁ αὐτὸς Σειρὰχ λέγει διὰ τοὺς τετυφλομένους ἀπὸ τὴν ἀνομίαν· » αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ δηλαδὴ) τοῖς ὁσί- » οις εὐθεῖαι· οὕτω τοῖς ἀνόμοις προσκόμματα. » Σειρ. λθ'. 14.)

Ὅτι καὶ τὰ ὀμμάτια ἀπατοῦσι τὸν ἄνθρωπον. — Τί πρέπει νὰ λέγῃ τινὰς, ὅταν μάθῃ πῶς ὁ ἀδελφός του ἔσφαλεν.

Διὰ τοῦτο ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, μὴ σκανδαλίζεσθε παρευθὺς, ὁποῦ ἀκούσετε κἀνένα λόγον, ὁποῦ δὲν σᾶς ἀρέσει, μήτε ταράττεσθε ὅταν ἰδῆτε κἀνένα πρᾶγμα, ὁποῦ φαίνεται ὅσον εἰς τὰ ἔξω, πῶς εἶναι ἄτοπον· ὄχι· ἀλλὰ κάμνετε ὑπομονὴν, καὶ ςοχάζεσθε καλὰ, μήπως ὁ λόγος ἐκεῖνος εἶναι ὠφέλιμος, καὶ καλὸς, καὶ ἐκεῖνος, ὁποῦ τὸν λέγει, ἔχῃ σκοπὸν καὶ γνώμην διὰ νὰ σᾶς ὠφελήσῃ καὶ νὰ σᾶς διορθώσῃ, ἐσεῖς δὲ ἀπὸ τὸ πάθος, ὁποῦ ἔχετε, σκανδαλίζεσθε, πιςεύοντες εἰς τὰς ὑπονοίας σας, νομίζοντες σκληρὸν τὸν λόγον ἐκεῖνον, καὶ ὀνομάζοντες τὸν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λέγοντα, σκανδαλοποιὸν, καὶ φιλοτάραχον· ὁμοίως καὶ ὅταν ἰδῆτε, καὶ μάθετε πῶς, θετέον, ἔκαμεν ἕνας ἀδελφός σας ἕνα κακὸν, μὴ σκανδαλίζεσθε, καὶ ταράττεσθε, καὶ ἀρχινᾶτε παρευθὺς τὰς κατηγορίας· ἀλλὰ ἐξετάζετε πρῶτον, ἂν ἦναι ἀληθινὸν ἐκεῖνο, ὁποῦ ἐμάθετε· διὰ τὶ, ὄχι μόνον ἡ ἀκοὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι σφαλερὰ, καὶ ψευδὴς· ἀλλὰ πολλαῖς φοραῖς καὶ τὰ ἴδιά του ὀμμάτια τὸν ἀπατοῦν, καὶ τοῦ δείχνουν ἄλλο ἀντὶ διὰ ἄλλο. τὸ κουπὶ, τὸ δείχνουν τζακισμένον μέσα εἰς τὸ νερὸν, καὶ τὴν γῆν τὴν ἀκίνητον, τὴν δείχνουν κινουμένην ὅταν εὑρίσκεται εἰς τὸ καράβι. Διὰ τοῦτο παραγγέλλει ὁ θεοφόρος Μάξιμος ταῦτα· » Μὴ ἀνάσχῃ τῶν » σκάνδαλά σοι φερουσῶν ὑπονοιῶν, ἢ καὶ ἀνθρώ- » πων κατά τινων· οἱ γὰρ παραδεχόμενοι σκάν- » δαλα ἐν οἰῳδή ποτε τρόπῳ τῶν κατὰ προαίρεσιν » ἢ παρὰ προαίρεσιν συμβαινόντων, οὐκ ἴσασι τὴν » ὁδὸν τῆς εἰρήνης, τὴν φέρουσαν διὰ τῆς ἀγάπης » εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ τοὺς ταύτης ἐραστά. (Κεφ, ξθ. τῆς α΄. Ἑκατοντ. περὶ ἀγάπης.) Ἀφ᾽ οὗ δὲ βεβαιωθῆτε πῶς τὸ κακὸν ἐκεῖνο καὶ ἡ ἁμαρτία, ὁποῦ ἔκαμεν ὁ ἀδελφὸς, εἶναι ἀληθινὸν, τότε χρεωστεῖτε νὰ ἐνθυμηθῆτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ τὴν λέγουσαν· » μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. (Ματθ. ζ΄. 1.) ἤγουν χρεωστεῖτε νὰ μὴ κατακρίνετε τὸν ἀδελφὸν ἐκεῖνον ὡς ἁμαρτωλὸν καὶ πταίστην· ἀλλὰ νὰ εἰπῆτε ἐκεῖνον τὸν λόγον, ὁποῦ εἶπεν ἕνας Ἀββᾶς· » ὁ Ἀδελφὸς ἐ- » κεῖνος σήμερον ἔσφαλε, καὶ ἐγὼ αὔριον σφάλ- » λω· ἐκεῖνος ἔσφαλε σφάλμα μικρὸν, καὶ ἐγὼ » σφάλλω σφάλματα μεγάλα· ἀλλὰ καὶ ἂν ἦναι Πατριάρχης, ἢ Ἀρχιερεὺς, ἢ ἱερεὺς, ἢ μοναχὸς, ἢ ἄλλος τὶς μεγάλος καὶ ἀξιωματικὸς ἄνθρωπος, ὁ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνην ποιήσας, μὴ σκανδαλισθῆτε, μηδὲ ἐμποδισθῆτε διὰ τοῦτο, ἀπὸ τὴν εὐθεῖαν στράταν τῆς ἀρετῆς, καὶ κριμνησθῆτε εἰς τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν, διὰ τὸ κακὸν ἐκείνου παράδειγμα· ἀλλὰ στοχασθῆτε ὡσὰν φρόνιμοι καὶ στοχαστικοὶ ἄνθρωποι, καὶ εἰπῆτε· καὶ τί κάμνει πῶς εἶναι Πατριάρχης, καὶ Ἀρχιερεὺς, καὶ ἱερεὺς, καὶ μοναχός; τί κάμνει πῶς εἶναι Ἄρχωντας, καὶ Συγκλητικὸς, καὶ Βασιλεὺς καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος εἶναι· καὶ τὰ αὐτὰ πάθη, ὁποῦ ἔχουν ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι, ἔχει καὶ αὐτός· ὅθεν ἄνθρωπος ὤντας ὁμοιοπαθὴς καὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, τί παράδοξον εἶναι, ἂν ἐνικήθη ἀπὸ τὸ πάθος, καὶ ἔσφαλε; μήπως εἶναι Ἄγγελος, ἢ ἄϋλος, ἢ μήπως τὸ ἀξίωμα καὶ τὸ ἐπάγγελμα, ὁποῦ ἔχει, τὸν ἔκαμεν ἀνώτερον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως; ὄχι· λοιπὸν διὰ τί νὰ σκανδαλισθῶ ἐγὼ, καὶ νὰ ταραχθῶ; διὰ τί νὰ παρακινηθῶ καὶ ἐγὼ νὰ ἁμαρτήσω, διὰ τί ἥμαρτεν ἐκεῖνος; ἢ διὰ τί νὰ παρακινηθῶ νὰ τὸν κατηγορήσω; μάλιστα πρέπει νὰ τὸν σκεπάσω ὅσον δύναμαι, καὶ νὰ καλύψω τὴν ἁμάρτίαν του· α΄. διὰ νὰ μὴ τὴν ἀκούσῃ καὶ ἄλλος Χριστιανὸς, καὶ σκανδαλίζεται, καὶ ἁμαρτάνει· β΄. διὰ μὴν τὴν ἀκούσουν καὶ οἱ Ἐθνικοὶ, καὶ οἱ Αἱρετικοὶ, καὶ χαροῦν, καὶ κατηγορήσουν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν μας, καὶ βλασφημήσουν τὸν Χριστὸν, καθὼς καὶ ὁ Δαβὶδ ἐπαρήγγειλεν εἰς τοὺς Ἑβραίους νὰ μὴ φανερώσουν τὸν φόνον τοῦ Σαοὺλ καὶ Ἰωνάθαν, διὰ νὰ μὴ τὸ ἀκούσουν οἱ ἀλλόφυλοι καὶ χαροῦν· » μὴ ἀναγγείλητε ἐν » Γὲθ, καὶ μὴ εὐαγγελίσησθε ἐν ταῖς ἐξόδοις » Ἀσκάλωνος, μήποτε εὐφρανθῶσι θυγατέρες » ἀλλοφύλων· μήποτε ἀγαλλιάσωνται θυγατέ- » ρες τῶν ἀπεριτμήτων. (β΄. Βασιλ. α΄. 20) γ΄. διὰ τί, ἂν ἐγὼ σκεπάσω τοῦ ἀδελφοῦ μου τὸ ἁμάρτημα, καὶ ὁ Θεὸς θέλει σκεπάσει τὰ ἐδικά μου ἁμαρτήματα, καθὼς ἔλεγεν ὁ Ἀββᾶς Ποιμήν· » ἐὰν καλύψωμεν τοῦ ἀδελφοῦ τὸ ἁ- » μάρτημα, καλύψει καὶ ὁ Θεὸς τὰ ἡμέτερα. Καὶ δ΄. διὰ τὶ ἐκεῖνος μὲν, ὁποῦ δὲν φανερόνει, ἀλλὰ σκεπάζει τὰ σφάλματα τῶν πνευματικῶν του Πατέρων, ὁποῖοι εἶναι οἱ Πατριάρχαι, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς, καὶ Πνευματικοὶ, καὶ Ἱεροδιδάσκαλοι, αὐτὸς, λέγω, παρομοιάζει ὠ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σὰν τοὺς δύω ἐκείνους καλοὺς υἱοὺς τοῦ Νῶε, τὸν Σὴμ καὶ τὸν Ἰάφεθ, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠθέλησαν, ὄχι νὰ φανερώσουν εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλ' οὐδὲ νὰ ἰδοῦν μόνοι των τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρός των Νῶε, ἀλλὰ ἐσκέπασαν αὐτὴν μὲ ἱμάτια, πηγαίνοντες ὄπισθεν, διὰ νὰ μὴ τὴν ἰδοῦν, οὔτε αὐτοὶ, οὔτε ἄλλοι· » λαβόντες γάρ φησι, » Σὴμ, καὶ Ἰάφεθ τὸ ἱμάτιον, ἐπέθεντο ἐπὶ τὰ » δύω νῶτα αὐτῶν, καὶ ἐπορεύθησαν ὀπισθοφανῶς, καὶ συνεκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πα- » τρὸς αὐτῶν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτῶν ὀπισθο- » φανῶς, καὶ τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρὸς αὐτῶν » οὐκ εἶδον· (Γέν. θ'. 23.) διὰ τοῦτο, καθὼς ἐκεῖνοι ἔλαβον τὴν εὐλογίαν ἀπὸ τὸν σαρκικόν τους πατέρα Νῶε· « Εὐλογητὸς, γάρ φησιν ὁ » Θεὸς τοῦ Σήμ. . . Καὶ πλατύναι ὁ Θεὸς τῷ » Ἰάφεθ. (Ατόθ. 26.) ἔτσι καὶ ἐκεῖνος, ὁποῦ σκεπάζει τὰ σφάλματα τῶν πνευματικῶν του Πατέρων, λαμβάνει εὐλογίαν ἀπὸ αὐτοὺς, καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιον Θεόν. Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ὅποιος φανερόνει, καὶ ἐκπομπεύει, καὶ θεατρίζει εἰς τοὺς ἄλλους τὰ σφάλματα τῶν πνευματικῶν του Πατέρων, αὐτὸς εἶναι παρόμοιος μὲ τὸν Χὰμ, τὸν διεςραμένον ἐκεῖνον υἱὸν τοῦ Νῶε, ὁ ὁποῖος, ὄχι μόνον ἐςάθη καὶ εἶδε τὴν γύμνωσιν τοῦ Πατρός του Νῶε· ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀδελφούς του τὴν ἐφανέρωσε, διὰ τοῦτο ἔλαβε καὶ τὴν κατάραν ἀπὸ τὸν πατέρα του, νὰ ἦναι δοῦλος εἰς τοὺς ἀδελφούς του, τὴν ὁποίαν κατάραν πνευματικῶς κληρονομεῖ καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ θεατρίζει τὸ σφάλμα τῶν Πνευματικῶν του Πατέρων. τί λέγω; ὄχι μόνον κατάρας λαμβάνει ὁ ἐκπομπεύων τὰ σφάλματα τῶν Πνευματικῶν του Πατέρων, ἀλλὰ καὶ ἄξιος θανάτου εἶναι· διὰ τί, ἂν ἐκεῖνος, ὁποῦ ὑβρίζει καὶ κακολογεῖ τὸν σαρκικόν του Πατέρα, εἶναι ἄξιος θανάτου, καθὼς προςάζει ὁ Θεός· « ὁ κακολογῶν Πατέ- » ρα, ἢ Μητέρα θανάτῳ τελευτάτω. (Ἔξοδ. κά. 17.) πόσῳ μᾶλλον εἶναι ἄξιος θανάτου ὁ κατηγορῶν, καὶ θεατρίζων τοὺς Πνευματικούς του Πατέρας; ὅσῳ γὰρ εἶναι τὸ πνεῦμα ἀνώτερον ἀπὸ τὴν φύσιν, καὶ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα, τόσον καὶ οἱ Πνευματικοὶ Πατέρες εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς Πατέρας καὶ σαρκικούς. Καὶ ἂν ὁ Θεὸς ἐμποδίζῃ νὰ μὴ κατηγορῇ τινας τοὺς ἐξωτερικοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ του· » Ἄρχοντας γάρ φησι τοῦ λαοῦ σου, οὐκ ἐρεῖς κακῶς. (Ἔξοδ. κβ'. 28.) πόσῳ μᾶλλον ἐμποδίζει ἀπὸ τὸ νὰ μὴ κατηγορῇ τινὰς τοὺς ἐσωτερικοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, ὁποῖοι εἶναι ὡς εἶπον οἱ Πατριάρχαι, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς, καὶ πάντες οἱ πνευματικοὶ ποιμένες καὶ διδάσκαλοι· λέγει δὲ ὁ Ἅγιος Μάξιμος· « μὴ κα- » ταδέχου κατὰ τοῦ Πατρός σου (τοῦ πνευμα- » τικοῦ δηλαδὴ) λοιδορίαν, μηδὲ προθυμοποι- » ήσῃς τὸν ἀτιμάζοντα αὐτὸν, ἵνα μὴ ὀργισθῇ » Κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις σου, καὶ ἐξολοθρεύσῃ σε » ἐκ γῆς ζώντων. (Κεφ. νθ'. τῆς ά. ἑκατοντ. περὶ Ἀγάπης.)

Ὅτι δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίζεταί τινας ἐναντίον ἐκείνων, ὁποῦ φυλάττουσι τὰς ἐντολὰς, καὶ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας.

Διὰ τοῦτο φυλαχθῆτε Χριςιανοὶ, ἀπὸ τοῦ νὰ κατηγορῆτε τοὺς ἄλλους· μάλιςα δὲ καὶ ἐξαιρέτως φυλαχθῆτε καλὰ ἀδελφοί μου, νὰ μὴ σκανδαλίζεσθε καὶ ταράττεσθε ὅταν βλέπετε, ἢ ἀκούετε κανένα ἀδελφὸν, πῶς φυλάττει τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας τῶν Ἁγίων Ἀποςόλων, καὶ τῶν οἰκουμενικῶν, καὶ τοπικῶν Συνόδων, καὶ τῶν κατὰ μέρος Ἁγίων Πατέρων· ἀλλὰ μάλιςα σπουδάζετε νὰ τὸν μιμῆσθε καὶ ἐσεῖς, ἐπαινοῦντες αὐτὸν, ὡς φύλακα τῶν Ἐκκλησιαςικῶν παραδόσεων, καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου· καὶ προσέχετε διὰ ἀγάπην Θεοῦ, νὰ μὴ κατηγορῆτε τὸν τοιοῦτον, μὲ δύσφημα ὀνόματα, ἢ νὰ τὸν κατατρέχετε, καὶ νὰ τὸν διώκετε, ὡς τάχα παραβάτην τῶν τωρινῶν συνηθειῶν, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων παραδόσεων. ά. διὰ τί κατηγοροῦντες αὐτὸν καὶ διώκοντες, αὐτὸν τὸν ἴδιον Χριςὸν κατηγορεῖτε καὶ διώκετε, καὶ τοὺς θείους αὐτοῦ Ἀποςόλους,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ τοὺς Ἁγίους αὐτοῦ· ἐπειδὴ ἐκεῖνος διὰ τὴν ἀγάπην τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριςοῦ, καὶ διὰ τὴν ἀλήθειαν, τὴν ὑπὸ τῶν Ἀποςόλων, καὶ τῶν Ἁγίων παραδεδομένην, πάσχει καὶ ἀγωνίζεται. β'. διὰ τὶ κατηγοροῦντες τὸν τοιοῦτον καὶ διώκοντες, ἐσεῖς μὲν συναριθμεῖτε τὸν ἑαυτόν σας μὲ τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους διώκτας τῶν Ἁγίων, καὶ τοὺς Τυράννους, ἐκεῖνον δὲ κάμνετε νὰ συναριθμηθῇ μὲ τοὺς παλαιοὺς ἐκείνους διωκομένους Ἁγίους, καὶ γίνεσθε αἴτιοι νὰ ἀξιωθῇ τοῦ μακαρισμοῦ τοῦ Κυρίου τοῦ λέγοντος· « μακά- » ριοι ἐςὲ ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι, » καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευ- » δόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. (Ματθ. έ. 11.) καὶ γ'. διὰ τὶ ὅσον ἐσεῖς πολεμεῖτε καὶ διώκετε τὸν τοιοῦτον φύλακα τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς, τόσον ἐκεῖνος σᾶς νικᾷ καὶ λαμβάνει ςεφάνους· ἐπειδὴ ἔχει πολεμοῦσαν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν, καὶ αὐτὸν τὸν τῆς ἀληθείας Θεὸν, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· « ἕως τοῦ θανά- » του ἀγώνισαι περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ Κύριος » ὁ Θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ· (Σειρ. δ'. 28.) καὶ ἐπειδὴ ἡ παρ' αὐτοῦ πρεσβευομένη ἀλήθεια, εἰ καὶ πολεμεῖται, ἀλλ' οὐδέποτε νικᾶται· πάντοτε δὲ νικᾷ τοὺς πολεμοῦντας αὐτὴν, ὡς εἶπεν ὁ σοφὸς Ζοροβάβελ. « ὑπὲρ δὲ πάντα νι- » κᾷ ἡ ἀλήθεια. (Ἔσδρα ά. γ'. 12.) καὶ πάλιν· » ἡ ἀλήθεια μένει, καὶ ἰσχύει εἰς τὸν αἰῶ- » να, καὶ ζῇ καὶ κρατεῖ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰ- » ῶνος. (Αὐτόθ. δ'. 38.)

Ὅτι τὰ σκάνδαλα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, δὲν βλάπτουν, ἀλλ' ἡ ἀμέλεια καὶ τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων — Ὅτι τὰ σκάνδαλα ὠφελοῦσι μᾶλλον ἢ βλάπτουσιν.

Μὲ τοῦτον τὸν τρόπον, καὶ μὲ τούτους τοὺς ὀρθοὺς συλλογισμοὺς, δύνασθε ἀδελφοί μου νὰ μὴ βλάπτεσθε ἀπὸ σκάνδαλα, ὁποῦ ἀκολουθοῦν εἰς τὸν Κόσμον· καὶ μάλιςα ὅταν τὰ σκάνδαλα δὲν εἶναι περὶ πίςεως, ἀλλὰ περὶ βίου καὶ ζωῆς· ἐπειδὴ τὰ σκάνδαλα, αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ δὲν εἶναι αἴτια νὰ βλάπτωνται οἱ ἄνθρωποι· διὰ τὶ ἂν ἦτον ἔτσι, ὁ Θεὸς δὲν ἤθελε τὰ ἀφήσῃ νὰ ἔρχωνται· ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι βλάπτονται ἀπὸ τὴν ἐδικήν τους ἀμέλειαν, καὶ ἀγνωσίαν, καὶ πάθη· καὶ δῆλον τοῦτο γίνεται ἀπὸ τοὺς δικαίους καὶ ἐναρέτους ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι δὲν λαμβάνουν καμμίαν βλάβην ἀπὸ τὰ συμβαίνοντα σκάνδαλα· ἔτσι τὸ λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος, ἑρμηνεύωντας τὸ ῥητὸν ἐκεῖνο τοῦ Κυρίου τὸ λέγον· « ἀνάγκη » ἐςὶν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα. (Ματθ. ιή. 7.) » καὶ τίνος ἕνεκεν αὐτὸς οὐκ ἀνεῖλέ φησι; τί- » νος γὰρ ἕνεκεν ἀναιρεθῆναι ἔδει; διὰ τοὺς » βλαπτομένους; ἀλλ' οὐκ ἐκεῖθεν οἱ βλαπτό- » μενοι ἀπόλλυνται, ἀλλ' ἐκ τῆς ἑαυτῶν ῥα- » θυμίας. . . . εἰδὲ μὴ οὕτως εἶχεν, ἀλλὰ παρὰ » τὰ σκάνδαλα ἡ ἀπώλεια, πάντας ἀπολέσθαι » ἔδει· εἰδὲ εἰσιν οἱ διαφεύγοντες, ὁ μὴ διαφεύ- » γων, ἑαυτῷ λογιζέσθω. (Ὁμιλ. νθ. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) τί λέγω; τὰ σκάνδαλα, ὄχι μόνον δὲν βλάπτουσι τοὺς πρόσεκτικοὺς καὶ φρονίμους, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τοὺς ὠφελοῦσι· καὶ ὄχι μόνον τοὺς ἄλλους ὠφελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνον τὸν ἴδιον, ὁποῦ τὰ προξενεῖ· διὰ τὶ τὸν κάμνουσι νὰ προσέχῃ, νὰ φοβῆται, νὰ ἀγρυπνῇ, καὶ νὰ προφυλάττεται εἰς τὸ ἑξῆς, διὰ νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὰ ἴδια, καθὼς τοῦτο βεβαιοῖ ὁ αὐτὸς Χρυσοῤῥήμων· « Καὶ δηλοῦσιν οἱ ἐνάρετοι, οὐ μόνον » οὐδὲν ἀδικούμενοι ἐντεῦθεν, ἀλλὰ καὶ τὰ μέ- » γιςα κερδαίνοντες· οἷος ἦν ὁ Ἰὼβ, οἷος ὁ Ἰω- » σὴφ, οἷοι πάντες οἱ δίκαιοι· εἰδὲ ἀπόλλυνται » πολλοὶ, παρὰ τὸν ἑαυτῶν ὕπνον. . . . τὰ γὰρ » σκάνδαλα, ὥσπερ ἔφην, καὶ διεγείρει, καὶ ὀ- » ξυτέρους ποιεῖ, καὶ ἀκονᾷ, καὶ οὐ μόνον τὸν » φυλαττόμενον, ἀλλὰ καὶ τὸν περιπεσόντα » ταχέως ἀνιςᾷ· ἀσφαλέςερον γὰρ αὐτὸν ἐργά- » ζεται, καὶ δυσάλωτον μᾶλλον ποιεῖ. (Αὐτόθ.) Ναί· » οὐαὶ τῷ Κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκαν- » δάλων, εἶπεν ὁ Κύριος. (Ματθ. ιή. 7.) ἐὰν ὅμως ἡμεῖς προσέχωμεν εἰς τὸν ἑαυτόν μας, καὶ δὲν φρονοῦμεν τὰ τοῦ Κόσμου, ἀλλὰ φυλάττομεν ὁ καθεὶς τὸ ἐπάγγελμά του μὲ τὰς ἐντο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λὰς τοῦ Κυρίου, καὶ μὲ τὰ ἀνήκοντα εἰς αὐτὸ ἔργα, βέβαια δὲν βλαπτόμεθα ἀπὸ τὰ σκάνδαλα, ἀλλὰ καὶ μεγάλον κέρδος ἐκ τούτων λαμβάνομεν· ἔτσι τὸ συμπεραίνει ὁ Χρυσορρήμων· » ὥστε, ἐὰν νήφωμεν, οὐ μικρὸν ἐντεῦθεν » καρπούμεθα κέρδος, τὸ διηνεκῶς ἐγρηγορέναι. (Αὐτόθ.)

Ἐπίλογος — Μὲ ποῖον τρόπον δύναταί τινας νὰ μὴ βλάπτεται ἀπὸ τὰ σκάνδαλα.

Εἶδεν ὁ μέγας Ἀντώνιος ποτὲ ὅλον τὸν Κόσμον, γεμάτον ἀπὸ παγίδας, τὰς ὁποίας εἶχε στημένας εἰς αὐτὸν ὁ διάβολος· ὁ Χριστὸς πάλιν λέγει, πῶς ὁ Κόσμος ὅλος εἶναι γεμάτος ἀπὸ σκάνδαλα, καὶ σκοντάμματα· καὶ ὁ Σολομῶν εἶπεν· « ἐπίγνωθι ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαί» νεις. (Ἐκκλ. θ'. 20.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων· » οὐκ εἶπέ, φησιν, ὅτι παρὰ παγί» δας διαβαίνεις· ἀλλ' ἐν μέσῳ παγίδων· ἑκα» τέρωθεν ἡμῖν τὰ βάραθρα· ἑκατέρωθεν οἱ δό» λοι. (Ἀνδρ. ιέ.) Πῶς λοιπὸν ἠμπορεῖτε ἀδελφοί μου νὰ μὴ πιασθῆτε ἀπὸ τόσας παγίδας; πῶς ἠμπορεῖτε νὰ μὴ σκοντάψετε εἰς τόσα σκάνδαλα; πῶς; ἐὰν προσέχετε εἰς τὸν ἑαυτόν σας, ἐὰν φυλάττετε τὰ παραδεδομένα ὑπὸ τῶν Γραφῶν, καὶ τῶν Θείων Πατέρων, ἐὰν ἔχετε τὴν αὐτομεμψίαν, καὶ τὴν ταπείνωσιν, κατηγοροῦντες, καὶ μεμφόμενοι μόνον τὸν ἑαυτόν σας, καὶ μὴ κατηγοροῦντες, τοὺς ἄλλους· ἔτσι ὁ Ἄγγελος Κυρίου εἶπεν εἰς τὸν Ἀντώνιον, ὁποῦ ἀποροῦσε, πῶς ἠμπορῇ τινὰς νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὰς τόσας παγίδας· « τίς δύναται ἐκφυγεῖν ταύτας; » καὶ εἶπέ μοι Ἄγγελος· ἡ ταπεινοφροσύνη· καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα, προστρέχετε ἀδελφοὶ εἰς τὸν Θεὸν πάντοτε διὰ τῆς προσευχῆς, καὶ παρακαλεῖτε αὐτὸν νὰ σᾶς διαφυλάττῃ μὲ τὴν χάριν καὶ βοήθειάν του, ὄχι μόνον διὰ νὰ μὴ προξενήσετε ἐσεῖς κανένα σκάνδαλον εἰς τοὺς ἄλλους ἀδελφούς σας, μὲ καμμίαν σας διὰ λόγου ἢ ἔργου ἁμαρτίαν· ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μὴ σκανδαλίζεσθε εἰς τὰ σφάλματα καὶ ἁμαρτίας, ὁποῦ κάμνουν οἱ ἄλλοι· ὁ Θεὸς γὰρ μόνος εἶναι, ὁποῦ φυλάττει τοὺς φοβουμένους καὶ ἀγαπῶντας αὐτὸν ἀπὸ κάθε σκάνδαλον καὶ σκόνταμμα, καθὼς λέγει ὁ Σειράχ· » ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ τοὺς » ἀγαπῶντας αὐτόν· ὑπερασπισμὸς δυναστείας, » καὶ στήριγμα ἰσχύος· σκέπη ἀπὸ καύσωνος, » φυλακὴ ἀπὸ προσκόμματος, καὶ βοήθεια ἀ» πὸ πτώματος. (Σειρ. λά. 16.) καὶ ὁ Θεὸς εἶναι, ὁποῦ παραγγέλει εἰς τοὺς Ἀγγέλους του, διὰ νὰ φυλάττουν τοὺς δούλους του, καὶ νὰ τοὺς σηκόνουν εἰς τὰς χεῖρας, διὰ νὰ μὴ σκοντάψουν εἰς καμμίαν πέτραν σκανδάλου, τὸν νοητὸν πόδα τῆς ψυχῆς των, καθὼς λέγει ὁ Δαβίδ· » ὅτι τοῖς Ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται πε» ρὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε ἐν πάσαις ταῖς » ὁδοῖς σου· ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προ» σκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. (Ψαλμ. υί. 12.) φωνάζετε λοιπὸν πάντοτε ἐκείνην τὴν δαβιτικὴν φωνήν· » Κύριε φύλαξόν με ἀπὸ παγί» δος, ἧς συνεστήσαντό μοι, καὶ ἀπὸ σκανδάλων » τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν. (Ψαλ. ρμ'. 10.) ἵνα ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου φυλαττόμενοι, καὶ μήτε σκανδαλίζοντες ἄλλους, μήτε σκανδαλιζόμενοι ὑπὸ ἄλλων, ἀπρόσκοποι, καὶ ἀνεμπόδιστοι φθάσητε εἰς τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῆς ἀνταποδόσεως, καὶ ἀξιωθῆτε τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρί, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΛΟΓΟΣ ΙΑ΄.

Διαλαμβάνων ά. ὅτι κάθε Χριςιανὸς πρέπει νὰ βοηθῇ εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ του. β΄. πῶς πρέπει κάθε Χριςιανὸς νὰ ἐλέγχῃ τὸν ἀδελφόν του διὰ νὰ τὸν διορθώσῃ. καὶ γ΄. ὅτι ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ δέχωνται μετὰ χαρᾶς τοὺς πρὸς διόρθωσιν ἐλέγχους τῶν ἀδελφῶν τους.

Προοίμιον. — Πόσα εἶναι τὰ εἴδη τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας.

Δύω εἶναι τὰ εἴδη τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας, εὐλογημένοι Χριςιανοί· πρῶτον τὸ νὰ παύσῃ τινὰς ἀπὸ τὴν κακίαν, καὶ δεύτερον, τὸ νὰ ἐργασθῇ τὴν ἀρετήν· πρῶτον τὸ νὰ μὴ προξενῇ τινὰς σκάνδαλον εἰς τὸν ἀδελφόν του, καὶ δεύτερον τὸ νὰ βοηθῇ εἰς τὴν διόρθωσιν τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ σωτηρίαν· διὰ τί, καθὼς ὅταν θέλῃ τινὰς νὰ ἀνέβῃ εἰς μίαν σκάλαν, πρέπει πρῶτον νὰ σηκώσῃ τὸ ποδάρι του ἀπὸ τὴν γῆν· ἔτσι καὶ ὅποιος θέλει νὰ ἀναβῇ εἰς τὴν ἀρετὴν, πρέπει πρῶτον νὰ κάμῃ ἀποχὴν τοῦ κακοῦ, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· « Κλίμακι προσεοικέ» ναι φαίην ἂν ἔγωγε τῆς εὐσεβείας τὴν ἄσκη» σιν. . . . ὥσπερ οὖν ἐπὶ τῆς κλίμακος πρώ» τη ἀνάβασις ἡ τῆς γῆς ἀναχώρησις· οὕτως » ἐπὶ τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας, ἀρχὴ προκο» πῆς, ὁ χωρισμὸς τοῦ κακοῦ· (Ἑρμην. εἰς τὸν ά. Ψαλμόν.) Αὐτὴν τὴν τάξιν θέλωντας νὰ φυλάξῃ ὁ Δαβὶδ, πρῶτον ἐμακάρισε τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁποῦ δὲν ἐπορεύθη εἰς τὴν βουλὴν τῶν ἀσεβῶν· « Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύ« θη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν· (Ψαλ. ά. 1.) καὶ δεύτερον ἐμακάρισε τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁποῦ ἔχει τὴν θέλησίν του εἰς τὸν Νόμον τοῦ Κυρίου, καὶ μελετᾷ αὐτὸν ἡμέραν καὶ νύκτα· « ἀλλ' » ἢ ἐν τῷ Νόμῳ Κυρίου τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ » ἐν τῷ Νόμῳ αὐτοῦ μελετήσει ἡμέρας καὶ νυ» κτός. (Αὐτόθ.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος « ἀρχὴ, λέγει, πρὸς τὴν ἀνάληψιν τῶν » καλῶν, ἡ ἀναχώρησις τῶν κακῶν. . σοφῶς οὖν » καὶ ἐντέχνως προσάγων ἡμᾶς εἰς ἀρετὴν, τὴν » ἀναχώρησιν τῆς κακίας, ἀρχὴν ἐποιήσατο τῶν « καλῶν. Καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς Δαβὶδ καθα» ρώτερον τοῦτο διδάσκων, ἔλεγεν· ἔκλινον ἀπὸ » κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν. (Ψαλ. λς΄. 28.) αὐτὴν τὴν τάξιν φυλάττων καὶ ὁ Ἡσαΐας εἶπε πρῶτον· » παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ἡμῶν. (Ἡσ. ά. 16.) καὶ δεύτερον· « μάθετε καλὸν » ποιεῖν. (Αὐτόθ. 17.)

Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ, αὐτὴν τὴν τάξιν θέλωντας νὰ φυλάξω, ἐπειδὴ πρότερον εἰς τὸν δέκατον Λόγον ἀπέδειξα ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ πρεξενοῦν σκάνδαλον κακὸν εἰς τοὺς ἀδελφούς των· τώρα εἰς τὸν ἀκόλουθον τοῦτον Λόγον, θέλω ἀποδείξω ὅτι κάθε Χριςιανὸς πρέπει νὰ βοηθῇ εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ του· ταῦτα γὰρ τὰ δύω, ἤτοι τὸ νὰ μὴ σκανδαλίζῃ τινὰς τὸν ἀδελφόν του, καὶ τὸ νὰ βοηθῇ εἰς τὴν σωτηρίαν του, βλέπω ὅτι εἶναι συνδεδεμένα ἕνα μὲ τὸ ἄλλο· διὰ τί, καθὼς δὲν εἶναι ἀρκετὸν εἰς σωτηρίαν, μόνον τὸ νὰ μὴ κάμῃ τινὰς κακόν· ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη νὰ κάμνῃ καὶ τὸ καλόν· ἔτσι παρομοίως δὲν εἶναι μόνον ἀρκετὸν εἰς τὸν κάθε Χριςιανὸν, τὸ νὰ μὴ σκανδαλίζῃ τὸν ἀδελφόν του, ἀλλὰ πρέπει πρὸς τούτοις καὶ νὰ βοηθῇ εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, μὲ ὅλους τοὺς τρόπους, ὁποῦ ἠμπορέσῃ, κατὰ τὸ χρέος τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης, ὁποῦ ἔχει· ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη τὸν ἀναγκάζει, νὰ μὴ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ζητῇ μόνον τὸ ἐδικόν του συμφέρον, ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ ἀδελφοῦ του, καθὼς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος· « ἡ ἀγάπη οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς· (ά. Κορ. ιγ΄. 5.) Καὶ πάλιν· « μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ » ζητείτω· ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ ἑτέρου. (ά. Κορ. ι. 24.) Προσέχετε λοιπὸν καὶ θέλετε μάθετε ἀπὸ τὸν παρόντα Λόγον· ά. ὅτι κάθε Χριστιανὸς πρέπει νὰ βοηθῇ εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ του· β΄. πῶς πρέπει νὰ ἐλέγχῃ τὸν ἀδελφόν του, διὰ νὰ τὸν διορθώσῃ· καὶ γ΄. ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ δέχωνται μετὰ χαρᾶς τοὺς πρὸς διόρθωσιν ἐλέγχους τῶν ἀδελφῶν τους.

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Ὅτι κάθε Χριστιανὸς πρέπει νὰ βοηθῇ εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ του.

Πόσα πράγματα μᾶς ἀναγκάζουν νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας, — Ὅτι καὶ τὰ ἀνόμοια εἰς τὸ εἶδος ζῶα, συμβοηθοῦσιν ἕνα τὸ ἄλλο.

ΠΕντε πράγματα μᾶς ἀναγκάζουσιν, ἀδελφοί, νὰ φροντίζωμεν καὶ νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ μας· ά. ὁ Νόμος τῆς φύσεως. β΄. ὁ Νόμος ὁ παλαιὸς τοῦ γράμματος. γ΄. ὁ Νόμος ὁ νέος τοῦ πνεύματος, καὶ τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου. δ΄. ὁ Νόμος ὁ ἠθικὸς τῆς πολιτείας· καὶ έ. ὁ νοητὸς καὶ ἀκατάπαυστος πόλεμος, ὁποῦ εὑρίσκεται εἰς τὴν ζωὴν τῶν Χριστιανῶν· ά. λοιπὸν μᾶς ἀναγκάζει νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν διόρθωσιν τοῦ ἀδελφοῦ μας ὁ Νόμος τῆς φύσεως· διατὶ ὅλα τὰ ζῶα, ὅσα εἶναι ὅμοια εἰς τὸ εἶδος, φυσικῷ τῷ τρόπῳ ἀγαποῦσιν ἕνα τὸ ἄλλο, καὶ βοηθοῦσιν ὅλα εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ χρείαν τοῦ ἄλλου· ἔτσι ὁ κολοιὸς τὸν κολοιὸν ἀγαπᾷ· ὁ βοῦς, τὸν βοῦν· ὁ ἵππος, τὸν ἵππον, καθὼς εἶπεν ὁ σοφὸς Σειράχ· « πᾶν » ζῶον ἀγαπᾷ τὸ ὅμοιον αὐτοῦ· (Σειρ. ιγ΄. 17.) ἔτσι ὁ ἵππος ὑπερμαχεῖ διὰ τὸν ἄλλον ἵππον· ὁ βοῦς, διὰ τὸν ἄλλον βοῦν· καὶ ἡ χελιδὼν, διὰ τὴν ἄλλην χελιδόνα· πολλαῖς φοραῖς δὲ, καὶ τὰ ἀνόμοια εἰς τὸ εἶδος ζῶα, συμβοηθοῦσιν εἰς τὰ ἑτεροειδῆ ζῶα· διὸ ἀναγινώσκομεν εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον, ὅτι ἡ κουρούναις συμβοηθοῦσι τοὺς λελέκους εἰς τὸν πόλεμον, ὁποῦ ἔχουσι μὲ ἄλλα πουλία· καὶ διὰ τοῦτο ὅταν γυρίσουν ἀπὸ τὸν πόλεμον φαίνονται αἱματωμέναις καὶ πληγωμέναις· » δορυφοροῦσι δὲ τοὺς πελαργοὺς αἱ παρ᾽ ἡμῖν κορῶναι, καὶ παραπέμπουσιν· ἐμοὶ δοκεῖν, καὶ συμμαχίαν τινὰ παρεχόμεναι πρὸς ὄρνιθας πολεμίους· σημεῖον δὲ » πρῶτον μὲν τὸ μὴ φαίνεσθαι ὑπὸ τὸν καιρὸν » ἐκεῖνον κορώνην παντάπασιν· ἔπειθ᾽ ὅτι μετὰ » τραυμάτων ἐπανερχόμεναι, ἐναργῆ τοῦ συνασπισμοῦ καὶ τῆς ἐπιμαχίας τὰ σημεῖα κομίζουσιν. (Ὁμιλ. ή. εἰς τὴν Ἑξαήμερον)

Ὅτι ἀναγκαζόμεθα ἀπὸ τὸν φυσικὸν νόμον νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας.

Τώρα, ἀνίσως ὁ νόμος τῆς φύσεως ἀναγκάζῃ τὰ ἄλογα ζῶα νὰ ἀγαπῶσιν ἕνα τὸ ἄλλο, πῶς ὁ αὐτὸς Νόμος δὲν θέλει ἀναγκάσει καὶ ἡμᾶς τὰ λογικὰ ζῶα τοὺς ἀνθρώπους, νὰ ἀγαπῶμεν ἕνας τὸν ἄλλον; καὶ ἂν τὰ ἀνομοιοειδῆ ζῶα βοηθοῦσι καὶ ὑπερμαχοῦσι διὰ τὰ ἄλλα ζῶα, πόσῳ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, ὁποῦ εἴμεθα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους, χρεωσοῦμεν νὰ βοηθοῦμεν καὶ νὰ ὑπερμαχοῦμεν διὰ τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας;

Ὅτι ἀπὸ τὸν παλαιὸν νόμον ἀναγκαζόμεθα νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας.

Β΄. Μᾶς ἀναγκάζει ὁ παλαιὸς νόμος τοῦ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

γράμματος νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ μας· διὰ τὶ, ἀνίσως αὐτὸς προσάζῃ νὰ ἐπιςρέφωμεν τὸ πλανώμενον βόδι, ἢ τὸ κτῆνος τοῦ ἐχθροῦ μας, ὁποῦ ἠθέλαμεν εὕρῃ εἰς τὸν δρόμον, καὶ νὰ συμβοηθῶμεν νὰ ἀσηκόνωμεν τὸ πεσμένον ὑποζύγιόν του· « ἐὰν δὲ συναντήσῃς τῷ βοῒ τοῦ ἐχθροῦ σου, ἢ τῷ ὑποζυγίῳ » αὐτοῦ πλανωμένῳ, ἀποςρέψας ἀποδώσεις αὐτῷ· ἐὰν δὲ ἴδῃς τὸ ὑποζύγιον τοῦ ἐχθροῦ σου » πεπτωκὸς ὑπὸ τὸν γόμον αὐτοῦ, οὐ παρελεύσῃ αὐτὸ, ἀλλὰ συναρεῖς αὐτὸ μετ' αὐτοῦ. (Ἐξ. κγ'. 4.) πόσῳ μᾶλλον μᾶς προσάζει νὰ ἐπιςρέφωμεν μὲ τὴν ἀδελφικήν μας συμβουλὴν τὸν πλανηθέντα ἀπὸ τὴν ἴσην ςράταν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριςοῦ ἀδελφόν μας; πόσῳ μᾶλλον μᾶς ἀναγκάζει νὰ παρατρέχωμεν τὸν ἀδελφόν μας ὅταν τὸν ἰδοῦμεν πῶς εἶναι πεσμένος εἰς καμμίαν ἁμαρτίαν; ἀλλὰ νὰ βοηθῶμεν μὲ λόγον, καὶ μὲ ἔργον διὰ νὰ τὸν ἀσηκώσωμεν, καὶ νὰ τὸν διορθώσωμεν; Καὶ ἂν ὁ παλαιὸς Νόμος ἐπρόςαζε τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἐλέγχουν ἀδελφικῶς τὸν πλησίον τους, ὅταν ἤθελεν ἁμαρτήσῃ, διὰ νὰ μὴ γένουν καὶ αὐτοὶ συγκοινωνοὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνων, ὡς μὴ ἐλέγξαντες αὐτόν· « ἐλεγμῷ ἐλέγξεις τὸν πλησίον σου, καὶ οὐ λήψῃ δι' αὐτὸν ἁμαρτίαν. (Λευϊτ. ιθ'. 17) πῶς ὁ αὐτὸς Νόμος δὲν προσάζει καὶ ἡμᾶς νὰ ἐλέγχωμεν ἀδελφικῶς τὸν πλησίον μας, ὅταν τὸν βλέπωμεν πῶς ἁμαρτάνει; καὶ διὰ τοῦ ἀδελφικοῦ μας ἐλεγμοῦ νὰ τὸν διορθόνωμεν, καὶ νὰ τὸν γλυτόνωμεν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν; Καὶ ἂν ὁ Θεὸς ἐν τῷ παλαιῷ νόμῳ ἔδωκεν ὡς ἐντολὴν εἰς τοὺς Ἑβραίους τὸ νὰ βοηθοῦν εἰς τὴν σωτηρίαν καὶ διόρθωσιν τῶν ἀδελφῶν τους· οὕτω γὰρ προσάζει διὰ τοῦ Σειράχ· « Καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς ἑκάςῳ περὶ τοῦ » πλησίον. (Σειρ. ιζ'. 14.) πόσῳ μᾶλλον τώρα δίδει ὁ Θεὸς τὴν αὐτὴν ἐντολὴν εἰς κάθε Χριςιανὸν τὸ νὰ βοηθῇ καὶ νὰ διορθώνῃ τὸν ἀδελφόν του; εἰδὲ τοιαύτην ἐντολὴν δίδει ὁ Θεὸς εἰς κάθε Χριςιανὸν, φανερὸν εἶναι ὅτι ὅποιος τὴν παραβαίνει, καὶ δὲν διορθόνοι τὸν ἀδελφόν του, αὐτὸς ἔχει νὰ δώσῃ ἀπολογίαν εἰς τὸν Θεὸν καὶ διὰ τὴν παράβασιν αὐτὴν, καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀδελφοῦ του.

Ὅτι ἀναγκαζόμεθα ἀπὸ τὸν νόμον τῆς χάριτος νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας. — Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ ὅλοι εἶναι ἀδελφοὶ καὶ χρεωςοῦν νὰ βοηθῶνται ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. — Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ ὅλοι εἶναι ἕνα σῶμα.

Γ'. Μᾶς ἀναγκάζει ὁ νέος Νόμος τῆς χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας, ά. διὰ τὶ ὅλοι ἡμεῖς οἱ Χριςιανοὶ, εἴμεθα τέκνα ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ Πατρὸς, τοῦ Χριςοῦ, καὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς μητρὸς, τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας, ἀναγεννηθέντες ὅλοι διὰ Πνεύματος Ἁγίου ἐκ μιᾶς ἱερᾶς Κολυμβήθρας τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ τρώγοντες ὅλοι ἀπὸ τὸ αὐτὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ πίνοντες ὅλοι ἀπὸ τὸ αὐτὸ αἷμα του, καὶ διὰ τὶ εἴμεθα ὅλοι ἀδελφοὶ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον· ὅθεν καθὼς οἱ σαρκικοὶ ἀδελφοὶ ἔχουν χρέος φυσικὸν νὰ βοηθοῦν εἰς τὴν χρείαν καὶ ἀνάγκην τῶν ἀδελφῶν τους· ἔτσι καὶ ἡμεῖς οἱ πνευματικοὶ ἀδελφοὶ, χρέος πνευματικὸν ἔχομεν νὰ βοηθοῦμεν διὰ τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας· καὶ ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι ἡμεῖς ἔχομεν χρέος περισσότερον ἀπὸ ἐκείνους· διὰ τὶ, καθὼς τὸ πνεῦμα εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ τὴν σάρκα· ἔτσι καὶ ἡμεῖς οἱ κατὰ πνεῦμα ὄντες ἀδελφοὶ, εἴμεθα ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς κατὰ σάρκα ἀδελφοὺς, καὶ πλέον ςενωτέραν ἕνωσιν ἔχομεν· ὅθεν ἀκολούθως καὶ τὸ χρέος τῆς βοηθείας ὁποῦ χρεωςοῦμεν πρὸς ἀλλήλους, εἶναι ςενώτερον καὶ μεγαλίτερον ἀπὸ τὸ χρέος ἐκείνων. β'. διὰ τὶ ὅλοι ἡμεῖς οἱ Χριςιανοὶ εἴμεθα ἕνα σῶμα, τοῦ ὁποίου σώματος κεφαλὴ μὲν εἶναι ὁ Χριςὸς, μέλη δὲ εἶναι ὁ καθ' ἕνας ἀπὸ ἡμᾶς· ὅθεν, καθὼς ὅταν πάσχῃ τὸ ἕνα μέλος τοῦ σώματος, συμπάσχουσιν ὅλα τὰ μέλη, καὶ συμβοηθοῦσιν εἰς τὴν ἰατρείαν ἐκείνου, καὶ καθὼς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μεριμνῶσι καὶ φροντίζουν ὅλα τὰ μέλη διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ ἄλλου, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· « ὑμεῖς ἐςὲ σῶμα Χριςοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους. (ά. Κορ. ιβ΄. 27.) Καὶ πάλιν· « τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη· καὶ εἴτε » πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη. (Αὐτόθ. 25) ἔτσι καὶ ἡμεῖς οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦμεν νὰ συμπονοῦμεν καὶ νὰ συμπάσχωμεν, ὅταν πάσχῃ καὶ ἀσθενῇ ψυχικῶς ὁ ἀδελφός μας, καὶ ἔχομεν χρέος νὰ μεριμνῶμεν καὶ νὰ φροντίζωμεν, μὲ τὶ τρόπον νὰ βοηθήσωμεν αὐτὸν, διὰ νὰ τὸν ἰατρεύσωμεν, καὶ νὰ τὸν κάμωμεν ὑγιῆ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν τῆς ἁμαρτίας (1).

Δ΄. Μᾶς ἀναγκάζει ὁ νόμος ὁ ἠθικὸς τῆς πολιτείας νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ μας· διὰ τὶ κατὰ τὸν Ἀριςοτέλη ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῶον φύσει πολιτικὸν καὶ κοινωνικὸν, καὶ διὰ τὶ, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, ἴδιον εἶναι τῆς πολιτείας, τὸ νὰ συνεργοῦσιν ὅλοι οἱ κατὰ μέρος πολῖται εἰς τὸ κοινόν τους συμφέρον· « πολιτείας ἴδιον τὸ πρὸς ἓν πέρας » κοινὸν συνεύειν τὴν ἐνέργειαν τῶν καθ᾽ ἕκα» ςον. (Λόγ. ή. εἰς τὴν Ἑξαήμερον.) Τώρα, καθὼς ὅλοι κοινῶς ὅσοι κατοικοῦμεν εἰς μίαν πόλιν, ἢ καὶ εἰς ἕνα χωρίον, χρεωςοῦμεν διὰ νὰ βοηθοῦμεν ἕνας τὸν ἄλλον εἰς τὰς σωματικὰς χρείας μας· ἔτσι παρομοίως χρεωςοῦμεν καὶ νὰ βοηθοῦμεν εἰς τὰς ψυχικὰς χρείας μας ἕνας τὸν ἄλλον· καὶ καθὼς ὅλοι κοινῶς οἱ κατοικοῦντες ἐν μιᾷ πόλει, καὶ τόπῳ, φροντίζουν διὰ τὸ κοινὸν σωματικὸν συμφέρον τοῦ τόπου ἐκείνου, καὶ τῆς πόλεως· ἔτσι παρομοίως χρεωςοῦσιν οἱ αὐτοὶ νὰ φροντίζουν καὶ διὰ τὸ κοινὸν ψυχικὸν συμφέρον τῆς σωτηρίας καὶ διορθώσεως τῶν πολιτῶν ἀδελφῶν τους· ἵνα μὴ λέγω, ὅτι καὶ περισσότερον χρεωςοῦν νὰ φροντίζουν διὰ τὸ ψυχικὸν συμφέρον τῶν ἀδελφῶν τους, πάρεξ διὰ τὸ σωματικὸν συμφέρον τῆς πολιτείας των· ὅσῳ γὰρ ἀνωτέρα εἶναι ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα, τοσοῦτον καὶ τὸ χρέος τὸ διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς γινόμενον, εἶναι μεγαλίτερον ἀπὸ τὸ χρέος τὸ διὰ τὸ σῶμα γινόμενον· διὰ τὶ, καθὼς ὅταν ἦναι ἕνας πολίτης πανουκλιασμένος, καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι πολῖται συμμολύνονται καὶ πανουκλιάζουσιν, ὡς λέγει ὁ Ἱπποκράτης εἰς μίαν ἐπιςολήν του· « πᾶσα ψυχὴ συνοσέει τῷ πο» λίτῃ· ἔτσι καὶ ὅταν ἕνας πολίτης ἁμαρτάνῃ, μεταδίδει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους πολίτας τὴν ἁμαρτίαν του, ἐὰν δὲν προφθασθῇ νὰ διορθωθῇ μὲ τὴν κοινὴν πρόνοιαν καὶ βοήθειαν τῶν συμπολιτῶν του. Διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· « Προδοσία τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιβουλὴ » τοῦ κοινοῦ, καὶ ἐθισμὸς πρὸς ἀδιαφορίαν κα» κῶν, ἡ πρὸς τοὺς πονηροὺς ἐσχηματισμένη χρη» ςότης· ὅταν γὰρ ἡ τοῦ ἑνὸς βλάβη εἰς τοὺς » πολλοὺς ἀνατρέχῃ, τότε οὐ δεῖ μακροθυμεῖν, » οὐδὲ ζητεῖν τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον· ἀλλὰ τὸ τῶν » πολλῶν ἵνα σωθῶσι· δι᾽ ὅτι τῆς μονομεροῦς ἀ» ρετῆς, ἡ πωλυμερὴς ὠφελιμωτέρα τυγχάνει.

Ὅτι ἀναγκαζόμεθα εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν ἀδελφῶν μας νὰ βοηθῶμεν ἀπὸ τὸν νοητὸν πόλεμον, ὁποῦ ἔχουν.

Ε΄. Δὲ καὶ τελευταῖον, μᾶς ἀναγκάζει νὰ

(1) Ἁρμόζει ἐδῶ νὰ σημειώσωμεν ἐκεῖνο τὸ ὡραιότατον ἐξίσωμα, καὶ ἀναπλήρωμα δύω σωμάτων ἀνίσων καὶ ἐλλιπῶν, ὁποῦ ἀναφέρει ὁ θεῖος Ἰσίδωρος, καὶ ἄλλοι· τὸ τοῦ τυφλοῦ λέγω, καὶ τοῦ χωλοῦ· ὁ τυφλὸς ἐδύνετο νὰ περιπατῇ, ἀλλ᾽ ὄχι καὶ νὰ βλέπῃ. Ὁ χωλὸς πάλιν ἐδύνετο νὰ βλέπῃ, ἀλλ᾽ ὄχι, καὶ νὰ περιπατῇ· ἀλλ᾽ ὅμως ὁ τυφλὸς σηκώνωντας τὸν χωλὸν εἰς τοὺς ὤμους, καὶ ὁ χωλὸς ἑρμηνεύωντας εἰς τὸν τυφλὸν τὴν ὁδὸν, ὁ ἕνας ἐδάνειζε τοὺς πόδας εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ὁ ἄλλος ἐδάνειζε τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ οὕτως ἐκ δύω σωμάτων γινομένου ἑνὸς μόνου σώματος, μὲ διπλοῦν θαῦμα, ὁ τυφλὸς ἔβλεπε, καὶ ὁ χωλὸς ἐπεριπάτει. Τοῦτο εἶναι ἕνα παράδειγμα, ὁποῦ μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ βοήθεια, καὶ ὠφέλεια, ὁποῦ ἠθέλαμεν κάμῃ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μας, εἶναι ἐν ταυτῷ καὶ βοήθεια ἐδική μας, ὡς ἀναπλήρωσις τῶν ἐδικῶν μας ἐλλείψεων, καὶ μὲ παράδοξον τρόπον, οἱ βοηθούμενοι ἀδελφοὶ παρ᾽ ἡμῶν, ἀμοιβαίως ἀντιβοηθοῦσιν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς οἱ βοηθοῦντες ἐκείνους, ἐνταυτῷ βοηθούμεθα καὶ παρ᾽ ἐκείνων.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας, αὐτὴ ἡ ζωὴ, καὶ ὁ ἐν τῇ ζωῇ τῶν Χριςιανῶν εὑρισκόμενος νοητὸς, καὶ ἀκατάπαυςος πόλεμος, ὅς τις εἶναι ἀπὸ τοὺς πολέμους ὅλους ὁ πλέον πικρότερος, καθὼς λέγει ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ὁ Ἀπόςολος Παῦλος· « οὐκ ἔςιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα· ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου. (Ἐφεσ. ς΄. 12.) καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὁ θεῖος Χρυσόςομος· « καὶ τὰ ἡμέτερα πόλεμος, καὶ πολέμων ἁπάντων ὁ πικρότατος, καὶ παράταξις, καὶ μάχη. (Ὁμιλ. νθ΄. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) Καθὼς λοιπὸν ὁ ςρατιώτης, ὁποῦ ὑπάγῃ εἰς τὸν αἰσθητὸν πόλεμον, ἀνίσως μὲν ζητήσῃ νὰ φύγῃ διὰ νὰ γλυτώσῃ αὐτὸς μόνος τὴν ζωήν του, θανατόνοι μὲ τὴν φυγήν του καὶ τοὺς ἄλλους ςρατιώτας του, ὁμοῦ καὶ τὸν ἑαυτόν του· ἐὰν δὲ ςαθῇ εἰς τὸν πόλεμον καὶ πολεμήσῃ τοὺς ἐχθροὺς, καὶ τὸν ἑαυτόν του γλυτόνοι, καὶ τοὺς ἄλλους· ἔτσι καὶ ὅποιος Χριςιανὸς βλέπωντας τοὺς ἄλλους ἀδελφούς του πῶς πολεμοῦνται, καὶ πληγόνονται εἰς τὸν νοητὸν πόλεμον τοῦ διαβόλου, καὶ δὲν ςαθῇ νὰ πολεμήσῃ δι' αὐτοὺς τὸν κοινὸν ἐχθρὸν, ἀλλὰ ζητήσῃ τὴν σωτηρίαν μόνον τὴν ἐδικήν του, βέβαια αὐτὸς χάνει τὴν ἐδικήν του ζωὴν καὶ σωτηρίαν· ἐὰν δὲ ςαθῇ καὶ πολεμήσῃ, καὶ τὸν ἀδελφόν του γλυτόνοι ἀπὸ τὸν θάνατον τῆς ἁμαρτίας, καὶ τὸν ἑαυτόν του. Καθὼς εἶπεν ὁ Χρυσοῤῥήμων· « Καὶ ἡμεῖς τοίνυν μὴ τῇ σωτηρίᾳ μόνον ἀρκώμεθα τῇ ἡμετέρᾳ· ἐπεὶ καὶ ταύτῃ λυμανούμεθα· καὶ γὰρ ἐν πολέμῳ καὶ παρατάξει ὁ πρὸς τοῦτο μόνον ὁρῶν ςρατιώτης, ὅπως ἑαυτὸν διασώσειεν ἐκφυγὼν, καὶ τοὺς ἄλλους μεθ' ἑαυτοῦ προσαπόλλυσιν· ὥσπερ οὖν ὁ γενναῖος, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων τὰ ὅπλα τιθέμενος, μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ ἑαυτὸν διασώζει. (Ὁμιλ. νθ΄. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) διὰ τοῦτο ἔχομεν χρέος ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ εὑρισκόμεθα εἰς τὸν νοητὸν τοῦτον καὶ ἀόρατον πόλεμον τοῦ διαβόλου, νὰ εἴμεθα ἕτοιμοι εἰς τὸ νὰ πληγωθῶμεν καὶ νὰ ἀποθάνωμεν, μόνον διὰ νὰ σώσωμεν τοὺς ἀδελφούς μας, ὁποῦ πολεμοῦνται, μόνον διὰ νὰ παραθαῤῥύνωμεν τοὺς νικῶντας, μόνον διὰ νὰ σηκώσωμεν ἐκείνους, ὁποῦ πέσουν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν· κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσοῤῥήμονα, λέγοντα· « ὡς ὁ Βασιλεὺς τοίνυν ἐκέλευσεν, οὕτω ταττώμεθα ἐπὶ τῆς παρατάξεως, πρὸς σφαγὰς, καὶ αἵματα, καὶ φόνους παρασκευασμένοι, πρὸς τὴν ὑπὲρ ἁπάντων σωτηρίαν βλέποντες, καὶ τοὺς ἑςηκότας ἀλείφοντες, καὶ τοὺς κειμένους ἐγείροντες. (Αὐτόθ.) Καὶ ἂν εἰς τὸν καιρὸν, ὁποῦ εἶχον πόλεμον αἰσθητὸν οἱ Ἰσραηλῖται μὲ τοὺς ἀλλοφύλλους ἐχθροὺς Ἀμμωνίτας, ὁ Χετταῖος Οὐρίας, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ἦτον ἀλλόφυλος, ἐσυμπονοῦσεν ὅμως τόσον πολλὰ τοὺς Ἰσραηλίτας, ὥςε ὁποῦ ἐκαταφρόνει τὴν ἐδικήν του ἀνάπαυσιν καὶ ζωὴν, μόνον διὰ νὰ συμβοηθῇ καὶ νὰ συναγωνίζεται εἰς τὸν κοινὸν πόλεμον, ὁποῦ εἶχον οἱ Ἰουδαῖοι· ὅθεν καὶ ὅταν ὁ Βασιλεὺς Δαβὶδ τὸν ἐπαρακάλῃ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν οἶκον του διὰ νὰ φάγῃ, καὶ νὰ πίῃ, καὶ νὰ ἀναπαυθῇ, αὐτὸς ἀπεκρίθη τὰ ἀξιέπαινα ταῦτα λόγια· « Ἡ Κιβωτὸς, καὶ Ἰσραὴλ, καὶ Ἰούδας, κατοικοῦσιν ἐν σκηναῖς· καὶ ὁ Κύριός μου Ἰωὰβ, καὶ οἱ δοῦλοι τοῦ Κυρίου μου ἐπὶ πρόσωπον τοῦ ἀγροῦ παρεμβάλλουσι, καὶ ἐγὼ εἰσελεύσομαι εἰς τὸν οἶκόν μου, τοῦ φαγεῖν, καὶ πιεῖν, καὶ κοιμηθῆναι μετὰ τῆς γυναικός μου; πῶς; ζῇ ἡ ψυχή σου, εἰ ποιήσω τὸ ῥῆμα τοῦτο. (β΄. Βασιλ. ιά. 11.) ἂν ὁ ἀλλόφυλος, λέγω, ἐκεῖνος Οὐρίας, ἀπὸ τὴν ἐδικήν του ἀνάπαυσιν ἐπροτίμησε περισσότερον τὸ νὰ συμπολεμῇ μὲ τοὺς Ἰσραηλίτας, ἕως ὁποῦ καὶ τὴν ἰδίαν του ζωὴν ὑςερήθη ἐπάνω εἰς τὸν πόλεμον καὶ ἀπέθανε· πόσῳ μᾶλλον κάθε Χριςιανὸς χρεωςεῖ νὰ μὴ ζητῇ τὴν ἐδικήν του ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ νὰ συμπο-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λεμῇ καὶ νὰ συναγωνίζεται μὲ τοὺς ὁμοπίςους καὶ ὁμοφύλους του Χριςιανούς, οἱ ὁποῖοι πληγόνονται καθεκάςην καὶ σφάζονται, καὶ θανατόνονται εἰς τὸν νοητὸν πόλεμον, ἀπὸ τοὺς ἀοράτους ἐχθρούς, τοὺς Δαίμονας λέγω, καὶ τὰ πάθη καὶ ἁμαρτίας;

Πόσον κακὸν εἶναι τὸ νὰ λέγῃ τινάς· τί με μέλει ἐμένα διὰ τὸν ἄλλον· — Ὅτι ὅταν μεριμνᾷ τινὰς διὰ τὸν ἀδελφόν του, καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν του μεριμνᾷ. — Ὅτι ὁ Κάϊν εἶπε πρῶτος, τί με μέλει ἐμένα διὰ τὸν ἀδελφόν μου.

Ποῦ εἶναι λοιπὸν τώρα ἐκεῖνοι, ὁποῦ προφασίζονται καὶ λέγουν τὰ ψυχρὰ ταῦτα λόγια· Καὶ τί με μέλει ἐμένα διὰ τὸν ἄλλον; ἢ τί κοινὸν, καὶ ἕνωσιν ἔχω ἐγὼ μὲ αὐτὸν, διὰ νὰ τὸν βοηθήσω καὶ νὰ τὸν διορθώσω; ἂς μάθουν οὗτοι, ὅτι τοὺς ἐλέγχει καὶ αὐτὴ ἡ φύσις, καὶ αὐτὸς ὁ νόμος, καὶ αὐτὸ τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ αὐτὴ ἡ πολιτεία, καὶ αὐτὸς ὁ ἀόρατος πόλεμος, ὁποῦ ἔχουν οἱ ἀδελφοί των Χριςιανοί· ἂς ἀκούσουν δὲ καὶ τὸν θεῖον Χρυσόςομον, ὁποῦ τοὺς ἐλέγχει μὲ τὰ χρυσᾶ του καὶ μελίρρητα λόγια· διὰ τὶ αὐτὸς, ποτὲ μὲν λέγει εἰς αὐτοὺς, νὰ μὴ λέγουν τὰ τοιαῦτα λόγια, ἐπειδὴ εἶναι σατανικὰ, καὶ ἴδια τῆς ἀπανθρωπίας τοῦ διαβόλου, καὶ ὅτι οἱ Χριςιανοὶ, πρὸς μὲν τὸν διάβολον, δὲν ἔχουν καμμίαν ἕνωσιν καὶ κοινὸν, πρὸς δὲ τοὺς ἀδελφούς των, πάμπολλα ἔχουν κοινά· « Καὶ μή μοι λέγε τὸ ψυχρὸν τοῦ-» το ῥῆμα· τί δέ μοι μέλει; οὐδὲν ἔχω κοινὸν » πρὸς αὐτόν. . . Σατανικὴ γὰρ αὕτη ἡ φωνή· » διαβολικὴ ἡ ἀπανθρωπία· πρὸς τὸν διάβολον » οὐδὲν ἔχομεν κοινὸν μόνον, πρὸς δὲ τοὺς ἀν-» θρώπους ἅπαντας, πολλὰ ἔχομεν κοινά. (Ἀνδριαν. α΄.) ποτὲ δὲ τοὺς λέγει, νὰ μεριμνοῦν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν τους· διὰ τὶ μεριμνῶντες διὰ τὸ συμφέρον ἐκείνων, ἐν ταυτῷ μεριμνοῦν καὶ διὰ τὸ ἐδικόν τους συμφέρον· « μὴ » γάρ μοι ἐκεῖνο τὸ ῥῆμα λέγε τὸ πολλῆς γέ-» μον ἀναλγησίας· τί δέ μοι μέλει; τὰ ἐμαυτοῦ » μεριμνῶ· τότε γὰρ μάλιςα μεριμνήσεις τὰ σὰ, » ὅταν τὰ σὰ ζητῇς ἐν τῷ τοῦ πλησίον συμ-» φέροντι. Δι᾽ ὃ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε· « μηδεὶς » τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω· ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου, (α΄. Κορινθ. ι΄. 24.) ἵνα φησὶν εὕρῃς τὸ σαυτοῦ, » ζήτει τὸ τοῦ ἑτέρου. (Ἑρμην. εἰς τὸν μθ΄. Ψαλμ.) ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐλέγχωντας ἐκείνους, ὁποῦ προφασίζονται μὲ τὰ τοιαῦτα λόγια, τοὺς λέγει, ὅτι τὸν λόγον αὐτὸν ὁποῦ λέγουν, τί με μέλει ἐμένα, τὸν εἶπεν ὁ ἀδελφοκτόνος Κάϊν· καὶ ὅτι ἀπὸ τὸν λόγον αὐτὸν γεννῶνται ὅλα τὰ κακά· καὶ ὅτι, ἂν δὲν μέλῃ εἰς ἐσένα τὸν Χριςιανὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ σου, ποῖον ἄλλον ἔχει νὰ μέλῃ; τὸν ἄπιςον καὶ Ἐθνικὸν, ὁποῦ χαίρεται ὅταν ἁμαρτάνουν οἱ Χριςιανοί; ἢ τὸν διάβολον, ὁποῦ πολεμεῖ καὶ κρημνίζει τοὺς Χριςιανοὺς εἰς τὴν ἁμαρτίαν; » Καὶ μή μοι λέγε· τί δέ μοι μέλει τούτων; » φοβήθητι τὸν πρῶτον εἰρηκότα τοῦτο τὸ ῥῆ-» μα· τὸ γάρ· « μὴ φύλαξ εἰμὶ τοῦ ἀδελφοῦ » μου, (Γεν. δ΄. 9.) εἰς ταυτὸν φέρει τούτῳ· ἐν-» τεῦθεν τὰ κακὰ τίκτεται πάντα, ὅτι τὰ τοῦ » σώματος τοῦ ἡμετέρου, ἀλλότρια ἡγούμεθα » εἶναι· τί φής; οὐδέν σοι μέλει τοῦ ἀδελφοῦ; » ἀλλὰ τίνι μελήσει, τῷ ἀπίςῳ; τῷ ἐπιχαίρον-» τι; καὶ ὀνειδίζοντι; καὶ ἐναλλομένῳ; ἀλλὰ » τῷ διαβόλῳ; καὶ τῷ ὠθοῦντι καὶ ὑποσκε-» λίζοντι; (Λόγ. μδ΄. εἰς τὴν α΄. πρὸς Κοριν.)

Ὅτι καὶ ὁ Χριςιανὸς εἶναι μέλος ἐδικόν μας. — Ὅτι κάθε ἀδελφὸς εἶναι μέλος Χριςοῦ.

Καὶ διὰ τί, ὅταν μὲν πάσχῃ τὸ ὀμμάτι σου, ἢ τὸ χέρι σου, ἢ τὸ ποδάρι σου, ἢ ἄλλο κανένα σου μέλος, δὲν λέγεις τί με μέλει, ἀλλὰ τρέχεις ἐπάνω καὶ κάτω, ζητῶντας διὰ νὰ τὸ ἰατρεύσῃς; ἢ ἂν δὲν ἠμπορῇς νὰ τὸ ἰατρεύσῃς, κἂν μὴ κατηγορῇς τὸν ἑαυτόν σου πῶς δὲν ἐπιμελήθηκες τὸ μέλος σου· ὅταν δὲ πάσχῃ ὁ ἀδελφός σου, τότε λέγεις· καὶ τί μὲ μέλει ἐμένα; καὶ δὲν ἠξεύρεις ταλαίπωρε, πῶς ὁ ἀδελφός σου εἶναι μέλος ἐδικόν σου; τί λέγω; ὁ ἀδελφός σου εἶναι μέλος τοῦ ἰδίου Χριςοῦ τοῦ Θεοῦ σου· καὶ λοιπὸν ποίαν καταδίκην ἔχεις νὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λάβῃς, ἀνίσως βλέπωντας τὴν σάρκα τοῦ Χριςοῦ καὶ Θεοῦ σου σαπημένην, δὲν ἐπιμελῆσαι νὰ τὴν ἰατρεύσῃς; Καὶ ἂν μὲν ἔχῃς κἀνένα δοῦλον, ἢ ζῶον πληγωμένον, δὲν τὸ ἀφίνῃς ἀνεπιμέλητον, τὸ δὲ πληγωμένον σῶμα τοῦ Χριςοῦ παρατρέχεις, καὶ δὲν τὸ βοηθεῖς; Καὶ πῶς δὲν εἶσαι ἄξιος δι' αὐτὰ νὰ σὲ κατακαύσουν τοῦ οὐρανοῦ τὰ ἀςροπελέκυα; « τίνος γὰρ ἕνεκεν, ἑνὸς τῶν μελῶν τοῦ σώματός σου κάμνοντος, οὐ λέγεις; τί μοι μέλει;... ἀλλὰ πάντα ποιεῖς· ἵνα κἂν μηδὲν ὠφελήσῃς, μὴ ἔχῃς ἐγκαλεῖν σεαυτῷ, ὅτι τῶν ὀφειλόντων γενέσθαι τὶ παρελείφθη· εἶτα τῶν μὲν τοῦ σώματος οὕτω φροντιοῦμεν μελῶν, τῶν δὲ τοῦ Χριςοῦ ἀμελήσομεν; καὶ ποῦ ταῦτα συγγνώμης ἄξια; εἰ γὰρ σὲ μὴ κατακάμπτω λέγων ὅτι τοῦ μέλους σου φρόντισον, ἵνα κἂν τῷ φόβῳ γένῃ βελτίων, τοῦ σώματος ἀναμιμνήσκωσε τοῦ Χριςοῦ. Πῶς γὰρ οὐ φρίκης ἄξιον σηπομένην αὐτοῦ τὴν σάρκα ὁρᾶν καὶ περιορᾶν; καὶ εἰ μὲν οἰκέτην ἔχοις, ἢ ὄνον, σηπεδόνα ἔχοντα, οὐκ ἂν ἀνάσχοιο περιϊδεῖν· τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριςοῦ, ψώρας ὁρῶν ἐμπεπλησμένον, παρατρέχεις; καὶ οὐχ ἡγῇ ταῦτα μυρίων ἄξια εἶναι κεραυνῶν; (Λόγ. μδ'. εἰς τὴν ά. πρὸς Κορινθ. ι.) Ἠξεύρετε πότε πρέπει νὰ λέγετε, τί με μέλει ἐμένα; ὅταν κάθησθαι καὶ κατακρίνετε τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον, ὡς ὑπερίφανον, ὡς πόρνον, ὡς κλέπτην, ὡς ψεύςην, καὶ ὡς ἁμαρτωλόν· τότε χρείαν ἔχετε νὰ λέγετε ἐκεῖνο, ὁποῦ συνειθίζουσι νὰ λέγωσί τινες κατὰ τὸν Χρυσόςομον· « εἰκῇ φιλοῦ, καὶ μὴ μισοῦ εἰκῇ. (Αὐτόθ.) ἤγουν ματαίως θέλε νὰ ἀγαπᾶσαι, καὶ ὄχι ματαίως νὰ μισῆσαι· ἀλλ' ὄχι νὰ λέγετε τὰ λόγια ταῦτα, ὅταν ἦναι χρεία νὰ διορθώσετε τὸν ἀδελφόν σας μὲ ἀδελφικὴν συμβουλὴν καὶ ἀγάπην.

Ἔνςασις. — Λύσις.

Ἄλλοι δὲ πάλιν προφασιζόμενοι, λέγουν, ἐγὼ εἶμαι κοσμικὸς καὶ λαϊκὸς ἄνθρωπος, ἔχων γυναῖκα καὶ παιδία, καὶ δὲν εἶναι ἴδιόν ἰδικόν μου νὰ διορθόνω τοὺς ἄλλους· αὐτὸ εἶναι ἴδιον τῶν Ἀρχιερέων, τῶν Ἱερέων, τῶν Διδασκάλων, ἢ καὶ τῶν Μοναχῶν· πρὸς τοὺς ὁποίους ἀποκρινόμεθα μὲ τὰ λόγια τοῦ Χρυσοςόμου· ὅτι καθὼς ὁ Σαμαρείτης ἐκεῖνος, ὁποῦ εὗρηκεν εἰς τὴν ςράταν τὸν πληγωμένον ἐκεῖνον ἄνθρωπον, δὲν εἶπε πῶς εἶναι ἴδιον τῶν ἀρχιερέων, καὶ ἱερέων, καὶ διδασκάλων τῶν Ἑβραίων νὰ τὸν ἐπιμεληθοῦν καὶ νὰ τὸν ἰατρεύσουν· ἀλλὰ νομίσας πῶς εὗρε κέρδος μεγάλον, ἔτσι τὸν εὐσπλαγχνίσθη, καὶ ἔδεσε τὰς πληγάς του· « καὶ ἔχυσεν εἰς αὐτὸν ἔλαιον καὶ οἶνον, καὶ ἐπιμελήθη νὰ τὸν ὑπάγῃ εἰς τὸ Νοσοκομεῖον νὰ τὸν ἰατρεύσῃ· ἔτσι κάμε καὶ ἐσὺ ἀδελφέ· καὶ καθὼς ὅταν εὕρῃς φλωρία εἰς τὸν δρόμον, δὲν ἐξετάζεις διατὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος ὁποῦ ἐπέρασαν, δὲν τὰ πῆραν· ἀλλὰ σπουδάζεις πότε νὰ τὰ ἁρπάσῃς, πρὸ τοῦ νὰ σὲ ἰδῇ ἄλλος τινάς· ἔτσι νόμιζε πῶς εὑρίσκεις θησαυρὸν καὶ φλωρία, ὅταν διορθόνῃς τοὺς ἀδελφούς σου· « μὴ εἴπῃς πρὸς σεαυτόν· κοσμικός εἰμι ἀνὴρ, γυναῖκα ἔχω καὶ παῖδας· ταῦτα τῶν ἱερέων ἐςιν· ταῦτα τῶν μοναχῶν· οὐδὲ γὰρ ὁ Σαμαρείτης ἐκεῖνος ταῦτα εἶπε· ποῦ νῦν οἱ ἱερεῖς; ποῦ νῦν οἱ Φαρισαῖοι; ποῦ τῶν Ἰουδαίων οἱ διδάσκαλοι; ἀλλ' ὥσπερ τι θήραμα μέγιςον εὑρὼν, οὕτως ἥρπασε τὸ κέρδος. Καὶ σὺ τοίνυν ὅταν ἴδῃς τινὰ δεόμενον θεραπείας, ἢ σωματικῆς, ἢ ψυχικῆς, μὴ λέγε πρὸς σεαυτόν· τίνος ἕνεκεν ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα οὐκ ἐθεράπευσεν; ἀλλ' ἀπάλλαξον τῆς ἀῤῥωςίας· καὶ μὴ ἀπαίτει ἐκείνους εὐθύνας τῆς ἀμελείας· ἐὰν εὕρῃς χρυσίον, εἰπέ μοι, κείμενον, μὴ λέγῃς πρὸς σεαυτόν· τίνος ἕνεκεν ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα αὐτὸ οὐκ ἀνείλοντο; καὶ οὐ σπουδάζεις πρὸ τῶν ἄλλων ἁρπάσαι; οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πεπτωκότων ἀδελφῶν λογίζου· καὶ νόμιζε θησαυρὸν εὑρηκέναι, τὴν ἐπιμέλειαν τὴν ἐκείνων· ἂν γὰρ ἐπιςάξῃς αὐτῷ, καθάπερ ἔλαιον, τοῦ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» λόγου τὴν διδασκαλίαν, ἂν καταδήσῃς τῇ
» προσηνείᾳ, ἂν θεραπεύσῃς τῇ καρτερίᾳ, θη-
» σαυροῦ παντὸς εὐπορώτερόν σε οὗτος ἐργάζε-
» ται· (κατὰ Ἰουδαίων Λόγ έ.)

Ὅτι μὲ τὴν προσευχὴν πρέπει νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων. — Ὅτι καὶ οἱ εἰς τὰς ἐρήμους ἀσκηταὶ πρέπει νὰ βοηθοῦν μὲ τὴν προσευχὴν τοὺς ἀδελφούς των.

Μὲ τέσσαρα πράγματα νομίζω ὅτι ἠμπορεῖ τινὰς διὰ νὰ βοηθήσῃ εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ του· Α'. μὲ τὴν ἱερὰν Προσευχήν· ὅθεν ὅλοι κοινῶς οἱ Χριστιανοὶ χρεωστοῦν νὰ παρακαλοῦσι τὸν Θεὸν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν τους, καθὼς προστάζει ὁ Ἀπόστολος Ἰάκωβος, λέγων· « εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, » ὅπως ἰαθῆτε· πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνερ- » γουμένη. (Ἰακ. έ. 16.) καὶ καθὼς ἡ κοινὴ Μήτηρ τῶν Χριστιανῶν Ἐκκλησία συναθροίζουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, κοινῶς διὰ τὴν σωτηρίαν πάντων προσεύχεται· διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀσκηταὶ οἱ εἰς τὰς ἐρήμους καθήμενοι, καὶ μακρὰν ὄντες τοῦ Κόσμου, πρέπει καὶ αὐτοὶ νὰ βοηθοῦν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν τους μὲ τὴν δυνατὴν ταύτην βοήθειαν τῶν ἱερῶν προσευχῶν· διατὶ καὶ αὐτοὶ ἓν σῶμα εἶναι μὲ ὅλους τοὺς Χριστιανούς, καὶ ἀγκαλὰ εἶναι χωρισμένοι ἀπὸ αὐτοὺς κατὰ τόπον, κατὰ πνεῦμα ὅμως εἶναι μὲ αὐτοὺς ἑνωμένοι. Καὶ ἀνωνύμως μὲν καὶ ἀορίστως ὅλοι οἱ Χριστιανοί, χρέος ἔχουσι νὰ παρακαλοῦν ὑπὲρ πάντων· ὅταν δὲ τύχῃ κανένας Χριστιανὸς εἰς τὴν πολιτείαν τους, ὁποῦ ἁμαρτάνει φανερὰ καὶ δὲν διορθόνεται, τότε χρεωστοῦσι καὶ ξεχωριστὰ μὲ ἰδιαιτέραν προσοχὴν νὰ παρακαλοῦν τὸν Θεὸν οἱ συμπολῖταί του Χριστιανοί, διὰ νὰ τοῦ δώσῃ ὁ Κύριος σύνεσιν, καὶ μετάνοιαν, καὶ διόρθωσιν διὰ τῆς χάριτός του.

Ὅτι πρέπει νὰ βοηθοῦν οἱ Χριστιανοὶ ἕνας τὸν ἄλλον μὲ τὸ καλόν τους παράδειγμα·

Β'. Χρεωστοῦσιν οἱ Χριστιανοὶ νὰ βοηθοῦν εἰς τὴν διόρθωσιν τοῦ ἀδελφοῦ των μὲ τὸ ἔργον· ἤγουν μὲ τὸ καλὸν παράδειγμα τῆς ζωῆς των, χωρὶς νὰ προξενοῦν εἰς αὐτὸν κανένα κακὸν σκάνδαλον, μικρὸν ἢ μεγάλον, ὡς προείπομεν κατὰ πλάτος εἰς τὸν προλαβόντα Λόγον.

Ὅτι χρεωστοῦν νὰ βοηθοῦν ἕνας τὸν ἄλλον μὲ τὸν λόγον, καὶ συμβουλήν·

Γ'. Χρεωστοῦσιν οἱ Χριστιανοὶ νὰ βοηθοῦν τὸν ἀδελφόν τους μὲ τὸν λόγον, συμβουλεύοντες αὐτὸν πρὸς διόρθωσιν, ὄχι μὲ ὑπερηφάνειαν, ἀλλὰ μὲ ταπείνωσιν· ὄχι κατακρίνοντες αὐτὸν καὶ καταφρονοῦντές τον ὡς ἁμαρτωλόν· ἀλλὰ προνοούμενοι αὐτὸν ὡς οἰκεῖον μέλος· ὄχι μισοῦντες καὶ ἐχθραίνοντες, ἀλλὰ ἀγαπῶντες αὐτόν, ὡς ἀδελφὸν μὲ ἀγάπην ἀδελφικήν. Καὶ ἂν μὲν ἦναι παρὼν ὁ ἁμαρτάνων ἀδελφός, πρέπει νὰ τὸν συμβουλεύουν διὰ ζώσης φωνῆς, εἰ δὲ καὶ εἶναι μακράν, πρέπει νὰ τὸν συμβουλεύουν διὰ γραμμάτων.

Ὅτι χρεωστοῦν οἱ Χριστιανοὶ νὰ βοηθοῦν ἕνας τὸν ἄλλον μὲ τὸν κόπον τοῦ σώματος.

Δ'. δὲ καὶ τελευταῖον χρεωστοῦν νὰ βοηθοῦν οἱ Χριστιανοὶ τὸν ἀδελφόν τους, μὲ τὸν κόπον τοῦ σωματός των, καὶ τῶν ἰδίων ποδῶν τους· κάμνοντες κόπον δηλαδή, καὶ πηγαίνοντες οἱ ἴδιοι πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἐκεῖνον, ὁποῦ χρειάζεται τὴν διόρθωσιν· καὶ συμβουλεύοντες αὐτὸν ἐκεῖνα, ὁποῦ πρέπει διὰ τὴν σωτηρίαν του· διατὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἐντρέπεται ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖνος καὶ πείθεται εἰς τὴν συμβουλήν τους, βλέποντας αὐτοὺς νὰ λαμβάνουν τόσον κόπον διὰ τὴν ἀγάπην, καὶ σωτηρίαν του· ἔτσι ἔκαμεν ὁ Δεσπότης Χριστός, ὅστις δὲν ἐκάθητο εἰς ἕνα τόπον τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐδίδασκεν, ἀλλὰ περιεπάτει μὲ τοὺς ἰδίους του πόδας ὅλας τὰς πόλεις καὶ χωρία τῆς Ἰουδαίας, διδάσκωντας τὸν λόγον τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἰατρεύωντας τοὺς ἀσθενεῖς, ψυχικά, καὶ σωματικά· ἔτσι ἔκαμναν οἱ θεῖοι Ἀπόστολοι περιερχόμενοι εἰς τὸν Κόσμον, καὶ κηρύττοντες τὸ κήρυγμα τῆς θεογνωσίας· ἔτσι κάμνουσι καὶ οἱ ἰατροί, οἱ ὁποῖοι δὲν φέρνουσι τοὺς ἀῤῥώστους εἰς τοὺς οἰ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

χους αὐτῶν· ἀλλ' αὐτοὶ πηγαίνουν μόνοι εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἀῤῥώστων, καὶ ἐπιμελοῦνται αὐτούς· τοῦτο τὸ ἴδιον θέλει νὰ μᾶς φανερώσῃ καὶ ἡ παραβολὴ τοῦ Κυρίου, ὁποῦ εἶπε πῶς ὁ καλὸς ποιμὴν ἀφῆκε τὰ ἐννενήκοντα ἐννέα πρόβατα, καὶ ἐπῆγε μόνος του ζητῶντας τὸ πλανώμενον πρόβατον· (Λουκ. ιέ.) καθὼς ταῦτα πάντα βεβαιοῖ ἡ γοργογλυκόστροφος γλῶσσα τοῦ Χρυσοστόμου, λέγουσα· » Διὰ τοῦτο Χριστιανὸς
» εἶ, ἵνα τὸν Χριστὸν μιμῇ, καὶ τοῖς ἐκείνου πεί-
» θῃ νόμοις· τί γὰρ ἐκεῖνος ἐποίησεν; οὐκ ἐν Ἱε-
» ροσολύμοις καθήμενος ἐκάλει πρὸς ἑαυτὸν
» τοὺς ἀῤῥώστους· ἀλλὰ περιήει πόλεις, καὶ κώ-
» μας, ἑκατέρων τὴν ἀῤῥωστίαν θεραπεύων,
» καὶ τὴν τοῦ σώματος, καὶ τὴν τῆς ψυχῆς·
» καίτοιγε ἐδύνατο ἐν ἑνὶ καθήμενος τόπῳ, πάν-
» τας ἑλκύσαι πρὸς ἑαυτόν· ἀλλ' οὐκ ἐποίησε
» τοῦτο, ἡμῖν διδοὺς ὑπόδειγμα εἰς τὸ περιϊέ-
» ναι, καὶ ζητεῖν τοὺς ἀπολλυμένους· πάλιν
» καὶ διὰ τῆς κατὰ τὸν ποιμένα παραβολῆς
» τοῦτο ἠνίξατο· καὶ γὰρ οὐκ ἐκάθισε μετὰ τῶν
» ἐννενήκοντα ἐννέα προβάτων, καὶ ἀνέμεινε τὸ
» πλανώμενον ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν· ἀλλ' αὐτὸς
» ἀπῆλθε, καὶ εὗρε, καὶ εὑρὼν ἐβάστασεν ἐπὶ
» τῶν ὤμων, καὶ ἀπεκόμισεν· οὐχ ὁρᾷς καὶ τοὺς
» ἰατροὺς αὐτὸ τοῦτο ποιοῦντας; οὐκ ἀναγκά-
» ζουσι τοὺς ἀῤῥώστους ἐπὶ τῶν κλινιδίων κα-
» τακειμένους εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν φέρεσθαι·
» ἀλλ' αὐτοὶ τρέχουσι πρὸς ἐκείνους· τοῦτο καὶ
» σὺ ποίησον ἀγαπητὲ, εἰδὼς ὅτι βραχὺς ὁ πα-
» ρὼν βίος· καὶ ἂν μὴ ταῦτα κερδάνωμεν τὰ
» κέρδη, οὐδεμίαν ἐκεῖ ἕξομεν σωτηρίαν. (Λόγ. έ. κατὰ Ἰουδαίων.)

Ὅτι καὶ οἱ ἀσκηταὶ δὲν πρέπει νὰ ζητοῦν μόνον τὸ ἐδικόν τους συμφέρον, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἀδελφῶν τους.

Ἐὰν ὅμως δὲν δύναται τινὰς νὰ ὑπάγῃ μόνος νὰ συμβουλεύσῃ καὶ νὰ διδάσκῃ τοὺς ἀδελφούς του, ἢ διὰ τὶ εἶναι μοναχὸς ἡσυχαστὴς, καὶ ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὰ πάθη, ὅταν ὑπάγῃ εἰς τὸν Κόσμον, καὶ ἀπαντήσῃ ἀνθρώπους· ἢ διὰ τὶ εἶναι ἀσθενὴς κατὰ τὸ σῶμα, τότε πρέπει, ἂν ἦναι πεπαιδευμένος καὶ ἔχῃ δύναμιν εἰς τὰς Γραφὰς, νὰ ἐπιμελῆται καὶ ἐν τῇ ἡσυχίᾳ καθήμενος, ἢ νὰ γράφῃ βιβλία συμβουλευτικὰ καὶ ψυχωφελῆ πρὸς διόρθωσιν τῶν ἀναγινωσκόντων αὐτὰ ἀδελφῶν του, ἢ καὶ νὰ συμβουλεύῃ διὰ λόγου τοὺς πρὸς αὐτὸν ἐρχομένους ἀδελφοὺς τὰ πρὸς σωτηρίαν. Καὶ οἱ ἀσκηταὶ γὰρ καὶ ἐρημῖται πρέπει νὰ μὴ ζητοῦν μόνον τὸ ἐδικόν τους συμφέρον, ἀλλὰ καὶ τὸ συμφέρον τῶν ἀδελφῶν τους, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωθῶσιν, ὡς λέγει ὁ θεῖος Παῦλος, μιμούμενοι τὸν πρῶτον ἐκεῖνον τῶν ἀσκητῶν μέγαν Ἀντώνιον, ὅστις ἐσυνείθιζεν ὁ τρισμακάριστος νὰ λέγῃ ταῦτα τὰ ἀξιομνημόνευτα λόγια, ποτὲ μὲν· « ἐκ τοῦ πλησίον ἐστὶν
» ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος· ἐὰν γὰρ κερδίσωμεν τὸν
» ἀδελφὸν, τὸν Θεὸν κερδαίνομεν, καὶ ἐὰν σκαν-
» δαλύσωμεν τὸν ἀδελφὸν, εἰς Χριστὸν ἁμαρτά-
» νομεν· ποτὲ δὲ· οὐδέποτε τὸ ἐμαυτοῦ συμφέ-
» ρον προέκρινα τῆς τοῦ ἀδελφοῦ μου ὠφελείας.
(Εὐεργετιν. σελ. 742.)

Ὅτι οἱ Πνευματικοὶ Ποιμένες ἔχουν μάλιστα χρέος νὰ βοηθοῦν εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν ἁμαρτωλῶν.

Διὰ τῶν τεσσάρων τούτων ὁποῦ εἴπομεν, ἔχουν χρέος ὅλοι κοινῶς οἱ χριστιανοὶ νὰ βοηθοῦν εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ των, καθὼς παραγγέλλει εἰς αὐτοὺς ὁ θεῖος Ἀπόστολος λέγων·
» διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκοδομεῖτε
» εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε. (ά. Θεσσαλ. έ. 11.) ἐξαιρέτως δὲ καὶ μάλιστα χρεωστοῦσι διὰ τῶν τεσσάρων τούτων νὰ βοηθοῦσιν εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν ἁμαρτωλῶν, οἱ πνευματικοὶ ποιμένες καὶ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ, ὁποῖοι εἶναι οἱ Ἅγιοι Πατριάρχαι καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς, καὶ Πνευματικοὶ Πατέρες, καὶ Διδάσκαλοι τοῦ θείου Εὐαγγελίου, καὶ Καθηγούμενοι τῶν ἱερῶν Μοναστηρίων. (1) εἰς αὐτοὺς γὰρ ἐδόθη παρὰ

(1) Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἐξωτερικοὶ τοῦ λαοῦ ἐξουσιασταὶ, ὁποῖοι εἶναι οἱ Βασιλεῖς, καὶ Κριταὶ, καὶ Δημογέροντες, καὶ Ἄρχοντες, χρέος ἔχουν νὰ βοηθοῦν εἰς τὸ συμφέρον τῶν ἄλλων· ὅθεν καὶ ὁ Βασιλεὺς Τιβέριος, ὅταν ἔγινε Βασιλεὺς, ἔδωκεν ἔμπροσθεν τῆς Συγκλήτου τὴν ὁμολογίαν ταύτην· « Ἐ-
» γὼ πάντοτε εἶπα, καὶ πάλιν σήμερον βεβαιόνω, ὅτι ὁ ἄρι-
» στος Βασιλεὺς ὀφείλει ὑπηρετεῖν ὅλους γενικῶς, καὶ καθ'
» ἕνα μερικῶς.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Κυρίου ἡ ἐξουσία καὶ ἐπιμέλεια τὸ νὰ ἀνοικοδομοῦσι καὶ νὰ καταφυτεύουσι τὰς ψυχὰς τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτοῖς ποιμνίου, καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸν Ἱερεμίαν· » ἰδοὺ καθέστηκά » σε σήμερον ἐπὶ ἔθνη, καὶ ἐπὶ Βασιλείας ἐκρι» ζοῦν, καὶ κατασκάπτειν, καὶ ἀπολύειν, καὶ » ἀνοικοδομεῖν, καὶ καταφυτεύειν. (Ἱερ. ά. 10.) Καὶ αὐτοὶ κυρίως πρέπει νὰ ἀγρυπνοῦν διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ, ὡσὰν ὁποῦ ἔχουσι νὰ δώσουν λόγον περὶ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· » Πείθεσθε τοῖς ἡ» γουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπείκετε, αὐτοὶ γὰρ ἀ» γρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον » ἀποδώσοντες (Ἑβρ. ιγ΄. 17.) ὅθεν αὐτοὶ κυρίως καὶ καθ᾽ αὑτὸ ἔχουν χρέος νὰ περιπατοῦν οἱ ἴδιοι κατὰ μίμησιν τοῦ Κυρίου, εἰς τὰς πόλεις, καὶ χωρία τῆς ἐπαρχίας των, ἢ εἰς τὰς ἐνορίας των, ἢ εἰς τὰ Μοναστηριά των, διὰ νὰ διδάσκουν πάντοτε, καὶ νὰ διορθόνουν τοὺς ἁμαρτωλούς· οὗτοι γὰρ εἶναι οἱ φύλακες ἐκεῖνοι οἱ ἑστηκότες ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὰ τείχη τῆς νοητῆς Ἱερουσαλὴμ Ἁγίας Ἐκκλησίας, κηρύττοντες τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ μὴ σιωπῶντες, περὶ τῶν ὁποίων γράφει ὁ Ἡσαΐας· » Καὶ ἐπὶ τῶν τειχῶν σου Ἱερουσαλὴμ κατέ» στησα φύλακας ὅλην τὴν ἡμέραν, καὶ ὅλην » τὴν νύκτα, οἳ διὰ τέλους οὐ σιωπήσονται, » μιμνησκόμενοι Κυρίου. (Ἡσ. ξβ΄. 9) καὶ οὗτοι εἶναι οἱ προφυλακτικοὶ σκοποὶ ἐκεῖνοι καὶ ἡ βίγλαις, οἱ παρὰ Κυρίου δοθέντες εἰς τὸν νέον Ἰσραὴλ, δηλαδὴ εἰς τοὺς Χριστιανοὺς, ὡς λέγει ὁ Ἰεζεκιὴλ, διὰ νὰ φανερόνουσι τὰ δικαιώματα τοῦ Κυρίου εἰς αὐτοὺς, καὶ νὰ τοὺς ἐπιστρέφουν ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ ἁμαρτίαν· ἐπειδὴ ἂν σιωπήσουν, τὸ αἷμα ἐκείνων ἔχει νὰ ζητηθῇ ἀπὸ τὰς χεῖράς των· » Υἱὲ ἀνθρώπου, » σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ, καὶ ἀ» κούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον, καὶ διαπειλή» σῃ αὐτοῖς παρ᾽ ἐμοῦ, ἐν τῷ λέγειν με τῷ ἀ» νόμῳ θανάτῳ θανατωθήσῃ καὶ οὐ διεσείλω » αὐτῷ... ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ τοῦ » ζῆσαι αὐτόν· ὁ ἄνομος ἐκεῖνος τῇ ἀδικίᾳ » αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ » τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. (Ἰεζ. γ΄. 17.) ὅθεν περὶ τούτων εἶπε καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· » ὥστε, εἰς ὅ, τι μὲν ἀπεστάλη τὶς, μὴ πληρώ» σας τὸ κήρυγμα ἔργῳ, καὶ λόγῳ, ἔνοχός ἐστι » τοῦ αἵματος τῶν μὴ ἀκουσάντων· καὶ οὐκ » ἔχει ἐξουσίαν εἰπεῖν τὰ αὐτὰ τῷ Ἀποστόλῳ, » διαμαρτυρομένῳ τοῖς πρεσβυτέροις Ἐφεσίων, » ὅτι καθαρός εἰμι ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ αἵμα» τος πάντων ὑμῶν· οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ » μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ » Θεοῦ. (Πράξ. κ΄. 26.) Ἐρωτήσ. ιβ΄. τοῦ β΄. Λόγου περὶ Βαπτίσμ.)

Τὶ πρέπει νὰ λέγουν, καὶ τίνας πρέπει νὰ μιμοῦνται οἱ Πνευματικοὶ Ποιμένες. — Ὅτι καὶ μετὰ θάνατον ἐφρόντιζον οἱ Ποιμένες διὰ τὸ ποιμνιόν τους.

Καὶ αὐτῶν τέλος πάντων εἶναι ἴδιον, τὸ νὰ καίεται ἡ καρδία των ἀπὸ τὴν ἀγάπην τῆς σωτηρίας τῶν λογικῶν τους προβάτων, καὶ νὰ φωνάζουν ἐνδιαθέτως μὲ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, ποτὲ μέν· » τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς » σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; (β΄. Κορ. ιά. 29.) ποτὲ δέ· » ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπα» νήσω, καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυ» χῶν ὑμῶν. (β΄. Κοριν. ιβ΄. 15·) Καὶ ἄλλοτε μὲν, νὰ οἰκειοποιοῦνται τὸ ἁμάρτημα τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ νὰ τοῦ λέγουν οὕτω, καθὼς αἱ Διατάξεις τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων διαγορεύουσι· » ἰδιοποιείσθω ὁ Ἐπίσκοπος τὸ πλημμέλημα, » καὶ λεγέτω τῷ ἡμαρτηκότι, ὅτι, σὺ μόνον » ἐπίστρεψον, κἀγὼ τὸν ὑπὲρ σοῦ θάνατον ἀ» ναδέξωμαι, ὡς ὁ Κύριος τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ, καὶ » πάντων· ὁ ποιμὴν γὰρ ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν » αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. (Ἀποστόλ. Διαταγ. Βιβλ. β΄. Κεφάλ. κ΄.) ἄλλοτε δὲ νὰ μιμοῦνται τὸν θεῖον Χρυσόστομον ὁ ὁποῖος ἀπὸ τὸν ζῆλον, ὁποῦ εἶχε διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν προβάτων του, ἔλεγε· » πάλιν εἴπω· πά-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» λιν λαλήσω· κἂν γὰρ μὴ πάντες ἀκούσωσιν, » οἱ ἡμίσεις ἀκούσωνται· κἂν μὴ ἡμίσεις ἀκού- » σωσι, τὸ τρίτον μέρος· κἂν μὴ τὸ τρίτον, τὸ » τέταρτον· κἂν μὴ τὸ τέταρτον, κἂν δέκα· κἂν » μὴ δέκα, κἂν πέντε· κἂν μὴ πέντε, κἂν εἷς. » κἂν μὴ εἷς, ἐγὼ τὸν μισθὸν ἀπηρτισμένον ἔ- » χω. (Λόγ. ὅτε τῆς Ἐκκλησίας ἔξω εὑρεθεὶς Εὐτρόπιος ἀπεσπάσθη.) Καὶ πάλιν· » ἐγὼ » ἀκόρεςός εἰμι· οὐ βούλομαι ὀλίγους σωθῆναι, » ἀλλὰ πάντας· κἂν εἷς ἀπολειφθῇ ἀπολύμε- » νος, ἐγὼ ἀπόλλυμαι· καὶ εἶμαι τὸν Ποιμένα » ἐκεῖνον μιμεῖσθαι, ὃς ἐννενήκοντα ἐννέα εἶχε » πρόβατα, καὶ ἐπὶ τὸ ἓν τὸ πεπλανημένον » ἔδραμε. (Αὐτόθ.) Καὶ πάλιν· » θέλεις μὲ » λιθάζειν, ἕτοιμός εἰμι τὸ αἷμά μου ἐκχέειν, » μόνον τὴν ἁμαρτίαν σου κωλύω· ἐμοὶ οὐ μέλει » μῖσος· οὐ μέλει μοι πόλεμος· ἑνὸς δέ μοι μόνον » μέλει, τῆς προκοπῆς τῶν ἀκουόντων· (Αὐτόθ.) Διὰ τὶ, ἀνίσως οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι ἀληθινοὶ Ποιμένες, οἱ ἔχοντες ζῆλον καὶ ἀγάπην εἰς τοὺς ἀδελφούς των, ὄχι μόνον ζῶντες ἠγωνίζοντο καὶ ἐπιμελοῦντο πῶς νὰ διορθώσουν τὸ ποίμνιόν τους, καὶ τοὺς ἐν Χριςῷ ἀδελφούς των, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ἀκόμη ἐφρόντιζον διὰ τὴν αὐτῶν σωτηρίαν· πόσῳ μᾶλλον οἱ τωρινοὶ Ποιμένες πρέπει νὰ φροντίζουν, κἂν τὸ ὀλιγώτερον ἐν ὅσῳ ζοῦν διὰ τὴν διόρθωσιν τοῦ λογικοῦ των ποιμνίου; ὅτι γὰρ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι Ποιμένες, καὶ ὁδηγοὶ τῶν λαῶν, καὶ μετὰ θάνατον ἐμερίμνουν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἐμπιςευθεισῶν αὐτοῖς ψυχῶν, μάρτυρες εἶναι, ἐκ μὲν τῆς Παλαιᾶς, ὁ Προφήτης Ἠλίας· ἐκ δὲ τῆς Νέας, ὁ Κορυφαῖος Πέτρος· ὁ μὲν γὰρ Προφήτης Ἠλίας ἀναληφθεὶς ὡς εἰς οὐρανὸν, εἰς τὸν καιρὸν Ἰωσαφὰτ Βασιλέως Ἰούδα τοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ, καθὼς τοῦτο φαίνεται εἰς τὸ ά. Κεφ. τῆς δ'. τῶν Βασιλειῶν, ὕςερον μετὰ ὀκτὼ, ἢ δέκα χρόνους τῆς αὐτοῦ ἀναλήψεως, ἀπέςειλε γράμματα, (ἴσως δι' Ἀγγέλου θείου) πρὸς Ἰωρὰμ Βασιλέα Ἰούδα, τὸν Υἱὸν τοῦ Ἰωσαφὰτ φοβερισικὰ, πῶς ἐπειδὴ καὶ ἀφῆκε τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, καὶ δὲν ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς του, ἔχει νὰ ἀσθενήσῃ, καὶ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ἔχει νὰ ἀποθάνῃ· ὃ καὶ ἐγένετο· ἀναγινώσκομεν γὰρ εἰς τὸ κά. Κεφάλαιον τοῦ β'. τῶν Παραλειπομένων ςιχ. 12. ταῦτα· » Καὶ » ἦλθεν αὐτῷ (τῷ Ἰωρὰμ δηλαδὴ) ἐν γραφῇ » παρὰ Ἠλιοὺ τοῦ Προφήτου, λέγων· τά δε λέ- » γει Κύριος Θεὸς Δαβὶδ τοῦ Πατρός σου, ἀνθ' » ὧν οὐκ ἐπορεύθης ἐν ὁδῷ Ἰωσαφὰτ τοῦ πα- » τρός σου, καὶ ἐν ὁδοῖς Ἀσὰ Βασιλέως Ἰούδα, » καὶ τὰ ἑξῆς. Ὁ δὲ Κορυφαῖος Πέτρος, γρά- » φει εἰς τὴν β'. αὐτοῦ Ἐπιςολὴν πρὸς τοὺς » πιςοὺς Χριςιανοὺς ταῦτα » σπουδάσω δὲ καὶ » ἑκάςοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον, τὴν » τούτων μνήμην ποιεῖσθαι. (β'. Πέτ. ά. 15.) Μὲ τοιοῦτον λοιπὸν τρόπον ἀνίσως οἱ Πνευματικοὶ Ποιμένες φροντίζουν ἐν τῇ ζωῇ τους διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λογικοῦ των ποιμνίου, βέβαια μετὰ θάνατον θέλουν λάβουν παρὰ τοῦ ἀρχιποίμενος Χριςοῦ τὸν τῆς δόξης ἀμαράντινον ςέφανον· ἔτζι τοὺς πληροφορεῖ ὁ Ἀπόςολος Πέτρος, λέγων· » Ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποί- » μνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκα- » ςῶς, ἀλλ' ἑκουσίως· μηδὲ αἰσχροκερδῶς, ἀλ- » λὰ προθύμως· μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν » κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ Ποιμνίου. » Καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχοιπίμενος, κομιεῖ- » σθε τὸν ἀμαράτινον τῆς δόξης ςέφανον. (ά Πέτ. έ. 2.)

Ἐὰν ὅμως οἱ Ἅγιοι Πατριάρχαι, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς, καὶ Πνευματικοὶ δὲν δύνανται κάθε ἡμέραν νὰ διδάσκουν τὸν λαόν τους, κἂν τὸ ἐλάχιςον πρέπει εἰς τὰς Κυριακὰς τοῦτο νὰ ποιοῦσι, καθὼς ὁ ιθ'. Κανὼν τῆς οἰκουμενικῆς ς'. Συνόδου διορίζεται λέγων· » Δεῖ » τοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν προεςῶτας ἐν πάσῃ μὲν » ἡμέρᾳ, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ταῖς Κυριακαῖς, πάν- » τα τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν ἐκδιδάσκειν τοὺς » τῆς εὐσεβείας λόγους· ἐὰν δὲ οἱ Πατριάρχαι,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, ἢ δὲν ἠξεύρουν διὰ » νὰ διδάσκουν αὐτοὶ τὸν λαόν τους (τὸ ὁποῖον οὐδὲ νὰ ῥηθῇ εἶναι ἁρμόδιον· ἐπειδὴ κατὰ τὸν Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον, Ἱεράρχης θέλει νὰ εἰπῇ ὁ ἔνθεος ἄνδρας, ὁποῦ ἠξεύρει κάθε ἱερὰν γνῶσιν καὶ μάθησιν· » ὁ λέγων Ἱεράρ» χην δηλοῖ τὸν ἔνθεον καὶ θεῖον ἄνδρα, τὸν » πάσης ἱερᾶς ἐπιςήμονα γνώσεως· (Ἐκκλ. ἱεραρχ. Κεφ. α΄) ἢ ἂν καὶ δὲν ἠμποροῦν, τὸ ὀλιγώτερον ὀλιγώτερον πρέπει νὰ ἐπιμελοῦνται νὰ ἔχουν σχολεῖα, καὶ διδασκάλους εἰς τὰς ἐπαρχίας των, διὰ νὰ κηρύττουν ἐκεῖνοι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διορθόνοντες τοὺς ἁμαρτωλούς, καὶ οὕτω νὰ ἀναπληροῦσι τὸ χρέος καὶ τὴν ἔλλειψιν τῶν Πατριαρχῶν, καὶ Ἀρχιερέων, καὶ Ἱερέων, καθὼς λέγει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος· » ἐὰν » δέποτε ἀνάγκη γένηται τῆς ἀγάπης τῆς » πρὸς τὸν Θεόν, ἢ τῆς πρὸς τὸν πλησίον κα» λούσης εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐλλείποντος, ὁ » ὑπακούσας ἔχει τὸν μισθὸν τῆς ἐκουσίου ὑ» πακοῆς· καλεῖ δὲ... ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀ» γάπη, ἡνίκα ὁ ἐγκεχειρισμένος τὴν προστα» σίαν, τῆς βοηθείας χρείαν σχῇ, ἢ τὸ τάγμα » τῶν φροντιζομένων χρείαν ἔχει τοῦ ἀναπλη» ροῦντος τὸ προσλεῖπον. (Ἐρωτ. ιϐ΄. τοῦ ϐ΄. Λόγ. περὶ Βαπτίσμ.)

Καθὼς λοιπὸν τρέχομεν ὅλοι νὰ βοηθήσωμεν, ὅταν τύχῃ νὰ ἰδοῦμεν τινὰς νὰ μάχωνται μὲ μαχαίρια, καὶ ὅλοι ἀγωνιζόμεθα πῶς νὰ τοὺς γλυτώσωμεν νὰ μὴ κτυπηθοῦν, καὶ θανατοθοῦν· ἔτσι, μᾶλλον δὲ καὶ περισσότερον ἀκόμη, πρέπει ὅλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, καὶ Πατριάρχαι, καὶ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς, καὶ Πνευματικοί, καὶ Διδάσκαλοι, καὶ Ἡγούμενοι, καὶ Μοναχοί, καὶ Βασιλεῖς, καὶ Συγκλητικοί, καὶ Κριταί, καὶ Ἄρχοντες, καὶ πλούσιοι, καὶ πένητες, καὶ πάντες κοινῶς οἱ λαϊκοὶ καὶ ἰδιῶται Χριστιανοί, ὅλοι ὅλοι λέγω, πρέπει νὰ ἀγωνιζώμεθα νὰ βοηθοῦμεν εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας, καὶ νὰ ἐπιμελούμεθα νὰ τοὺς λυτρόνωμεν ἀπὸ τὸν πολεμοῦντα αὐτοὺς διάϐολον, καὶ ἀπὸ τὸν ψυχικὸν θάνατον, ὅςτις εἶναι ἡ ἁμαρτία· διὰ τί, ἂν οἱ Ἑϐραῖοι, ὅταν ὁ Μωϋσῆς κατεσκεύαζε τὴν ἄψυχον ἐκείνην Σκηνήν, ὅλοι ἔτρεχον καὶ ἐϐοήθουν εἰς τὴν κατασκευήν της, φέροντες, ἄλλος, χρυσάφι, ἄλλος, ἀσῆμι, ἄλλος λίθους τιμίους διὰ τὴν ἐπωμίδα τοῦ ἀρχιερέως· ὁμοίως καὶ αἱ γυναῖκες ἐσύντρεχον εἰς αὐτήν, φέρουσαι, ἄλλαις, βύσσον κλωσμένην· ἄλλαις, κόκκινον νησμένον· ἄλλαις, πορφύραν, καὶ ἁπλῶς ὅλοι κοινῶς ἔφερον δέρματα τῶν κριῶν, καὶ τρίχας γηδίσας, καθένας καὶ κάθε μία κατὰ τὴν δύναμιν, ὁποῦ εἶχε, καὶ κανένας δὲν ἦτον, ὁποῦ νὰ μὴ βοηθῇ· πόσω μᾶλλον οἱ Χριστιανοὶ χρεωςοῦν ὅλοι νὰ βοηθοῦν τοὺς ἀδελφούς των Χριστιανούς, οἵτινες εἶναι ἔμψυχος σκηνή, καὶ ναὸς τοῦ Θεοῦ ζῶντος, ἄλλος, μὲ λόγον, ἄλλος, μὲ ἔργον, καὶ ἄλλος μὲ πολύ, ἢ ὀλίγον, ὁ καθ᾽ ἕνας κατὰ τὴν δύναμιν, ὁποῦ ἔχει, ἵνα διὰ τῆς βοηθείας των ταύτης διορθώσωσι τοὺς ἀδελφούς των, καὶ καταςαθοῦν ὅλοι τέλειοι, εἰς κατοικίαν Χριςοῦ, καὶ εἰς Ναὸν Ἅγιον συναρμολογούμενοι· καθὼς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· « Μωσῆς ἐπήγνυτο τὴν σκηνὴν κάτω, τὴν » τῶν οὐρανίων ἀντίτυπον, καὶ πάντες εἰσέφε» ρον τὸ κηρυχθὲν αὐτοῖς· οἱ δὲ καὶ αὐτεπάγ» γελτοι· οἱ μέν, χρυσόν, οἱ δέ, ἄργυρον· οἱ δέ, » λίθους τιμίους εἰς τὴν ἐπωμίδα· αἱ δέ, βύσ» σον κεκλωσμένην· αἱ δέ, κόκκινον νενησμένον· οἱ δέ, πορφύραν, οἱ δέ, δέρματα κριῶν ἠρυθρα» δανωμένα· αἱ δὲ καὶ τρίχας αἰγείας εἰς τὰ » κάτεργα τῆς Σκηνῆς, τὸ φαυλότατον· οἱ δέ, ὅ» τι ἕκαςος, ἢ ἑκάςη τύχοιεν ἔχοντες· πάντες » δὲ ἔφερον, καὶ οὐδεὶς ἦν ἀσυντελής, οὐδὲ τῶν » πενεςάτων· οὕτω καὶ ἡμεῖς τῇ τιμίᾳ τοῦ Θε» οῦ σκηνῇ τῆς δὲ τῆς Ἐκκλησίας, ἣν ἔπηξεν » ὁ Κύριος, οὐκ ἄνθρωπος, ἢ διαφόροις ἀρετῆς » συνοικοδομεῖται κάλλεσιν, ὁ μὲν μικρὸν ὁ δὲ » μεῖζον, πάντες ὁμοίως εἰσφέρωμεν, εἰς ἔργον

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» τέλειον, εἰς κατοικητήριον Χριςοῦ, εἰς Ναὸν » Ἅγιον, συντιθέμενοι καὶ συναρμολογούμενοι » τῇ ἀρχιτεκτονίᾳ τοῦ Πνεύματος. (Λόγ. εἰς τὸν ἐξισωτὴν Ἰουλιανόν.)

Ποία εἶναι ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν τὴν σήμερον αὔξησεν ἡ ἁμαρτία καὶ χάνονται τόσαι ψυχαί.

Σᾶς πληροφορῶ γὰρ, ἀδελφοὶ, ὅτι ἐὰν ὅλοι συνεργοῦμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας, βέβαια ὀγλίγωρα ἔχουν νὰ διορθωθοῦν οἱ κακοὶ, καὶ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἡ πολιτείαις μας ἀπὸ τὰ κακὰ καὶ τὰς ἁμαρτίας· διὰ τί, ἂν ἕνας μοναχὸς ἄνθρωπος, ὁποῦ νὰ ἔχει ζῆλον θεϊκὸν εἰς τὴν καρδίαν του, καὶ ἀγάπην ἀδελφικὴν, ἠμπορεῖ νὰ διορθώσῃ ἕνα ὁλόκληρον λαὸν, πόσῳ μᾶλλον δύνανται νὰ διορθώσουν τοὺς ἁμαρτωλοὺς τόσον καὶ τόσον πλῆθος Χριςιανῶν, ὅταν μόνον θελήσουν νὰ λάβουν ζῆλον καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην εἰς τὴν ψυχήν τους; Καὶ τῇ ἀληθείᾳ ὅλη ἡ αἰτία τῆς ἀπωλείας τῶν σημερινῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὅλη ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποῖαν τὴν σήμερον αὔξησε τόσον καὶ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία καὶ ὁ Διάβολος εἰς τὸν Κόσμον, δὲν εἶναι ἄλλος τινὰς, πάρεξ ἡμεῖς· διὰ τὶ βλέποντες τοὺς ἀδελφούς μας νὰ ἁμαρτάνουν φανερὰ, καὶ νὰ κάμνουν τόσας κακίας, δὲν ἐπιμελούμεθα νὰ ὑπάγωμεν ὅλοι νὰ τοὺς διορθώσωμεν τώρα μὲ ἀδελφικὰς συμβουλὰς, καὶ τώρα μὲ ἐλέγχους ἐπιπληκτικούς· ἀλλὰ ἄλλος ἄλλην πρόφασιν προφασιζόμενος, ὅλοι ἀπὸ μιᾶς σιωποῦμεν, ἡσυχάζομεν, καὶ ἀφίνομεν τὸν καθένα νὰ κάμνῃ ἐκεῖνα τὰ κακὰ, ὁποῦ θέλει καὶ βούλεται· ἔτσι τὸ βεβαιοῖ ὁ Χρυσόγλωττος Ἰωάννης λέγων· « μὴ τοίνυν ταῦτα λέγωμεν, » ἀλλὰ τὴν πρέπουσαν ἀδελφοῖς κηδεμονίαν » ἐπιδεικνύμεθα, ἐγὼ δὲ τοῦτο μετὰ πάσης ὑ» ποσχνοῦμαι τῆς ἀκριβείας, καὶ ἐγγυῶμαι πᾶ» σιν ὑμῖν, ὅτι εἰ ὑμεῖς βουληθείητε πάντες οἱ » παρόντες ἐνταῦθα, διανείμασθαι τὴν σωτηρί» αν τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων, ταχέως ἡμῖν ἅ» πασα διορθοῦται .... διανειμώμεθα τοίνυν » τὴν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν σωτηρίαν· ἀρκεῖ εἷς » ἄνθρωπος ζήλῳ πεπυρωμένος, ὁλόκληρον δι» ορθώσασθαι δῆμον· ὅταν δὲ μὴ εἷς, μηδὲ δύω, » καὶ τρεῖς, ἀλλὰ τοσοῦτον ᾖ τὸ πλῆθος τὸ » δυνάμενον τῆς τῶν ἠμελημένων διωρθώσεως ἅ» ψασθαι, οὐδαμόθεν ἑτέρωθεν, ἀλλὰ παρὰ τὴν » ἡμετέραν ῥαθυμίαν, οὐ παρὰ τὴν ἀσθένειαν, » οἱ πλείους ἀπόλλυνται, καὶ καταπίπτουσι. » Πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰ μὲν μάχην ἴδοιμεν » ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, προσιέναι καὶ καταλλάττειν » τοὺς μαχομένους; Καὶ τί λέγω μάχην; εἰ κα» ταπεσόντα ἴδωμεν ὄνον, χεῖρα ὀρέγειν καὶ συν» διανιςᾶν σπεύδομεν, τῶν δὲ ἀδελφῶν ἀπολλυ» μένων, ἀμελεῖν; (Ἀνδρ. ά..)

Ὅτι τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν, καὶ καταδίκην ὁποῦ ἔχει ὁ ἁμαρτάνων, ἔχει καὶ ὁ γνωρίζων τὴν ἁμαρτίαν του καὶ σιωπῶν.

Ὅποιος λοιπὸν ἀπὸ ἐσᾶς Χριςιανοὶ, γνωρίζωντας τὸν ἀδελφόν του πῶς ἁμαρτάνει, ἢ πῶς ἔχει νὰ ἁμαρτήσῃ, καὶ δὲν ὑπάγῃ ἢ αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ τὸν συμβουλεύσῃ ἀδελφικῶς διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἢ κἂν δὲν ὑπάγῃ νὰ τὸ φανερώσῃ εἰς τὸν Ἀρχιερέα, ἢ ἱερέα, ἢ πνευματικὸν μυςικῷ τῷ τρόπῳ, διὰ νὰ τὸν συμβουλεύουν ἐκεῖνοι, καὶ νὰ τὸν ἐμποδίζουν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν· ἀλλὰ σιωπήσῃ, καὶ ἡσυχάσῃ, ὁ τοιοῦτος λέγω, ἂς ἠξεύρῃ, ὅτι τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν καὶ τὸν ἴδιον Κανόνα, ὁποῦ ἔχει ἐκεῖνος ὁποῦ ἁμαρτάνει, ἔχει παρομοίως καὶ αὐτός· διὰ τὶ δυνάμενος νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀδελφόν του ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸν θάνατον, ἐσιώπησε, καὶ μὲ τὴν σιωπήν του, τὸν ἀφῆκε καὶ ἐθανατώθη καὶ ἀπωλέσθη· κατὰ τὸ πολυθρύλλητον ἐκεῖνο ἀπόφθεγμα τὸ λέγον· « ὁ » δυνάμενος κωλῦσαι καὶ μὴ κωλύων, αὐτός ἐ» ςιν ὁ ποιῶν.

Ἔτζι ὁ μέγας Βασίλειος εἰς τὸν οά. Κανόνα του, ὅσους χρόνους ἐπιτιμᾷ τὸν πόρνον, καὶ μοιχὸν, καὶ φονέα, τόσους χρόνους ἐπιτιμᾷ καὶ ἐκείνους, ὁποῦ ἤξευραν αὐτοὺς πῶς ἁμαρτάνουν, καὶ δὲν τὸ ἐφανέρωσαν εἰς τὸν Ἀρχιερέα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ Πνευματικὸν διὰ νὰ τοὺς διορθώσουν, ἀλλὰ ἐσιώπησαν. Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει ὁ αὐτός· « τὸ συγ-
» κατακρύπτειν ἁμαρτίαν, συγκατασκευάζειν
» ἐστὶ τὸν θάνατον. Καὶ πάλιν· « εἰ τὸ κέντρον
» τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία, ἄσπλαγχνός ἐ-
» στιν, ὁ ἐφησυχάζων, οὐχ ὁ ἐλέγχων, ὡς ὁ τὸν
» ἰὸν ἐναφεὶς τῷ δηχθέντι, οὐχ ὁ ἐξαίρων. Ἔτσι ἡ ἁγία καὶ τοπικὴ Σύνοδος ἡ ἐν Ἀγκύρᾳ δέκα χρόνους κανονίζει εἰς τὸν κέ. Κανόνα της, ἐκείνους τοὺς συγγενεῖς ὁποῦ ἤξευραν μὲν πῶς ἔφθειρε τινὰς τὴν ἀδελφὴν τῆς ἀῤῥαβονιστῆς του, καὶ τὴν ἐγγάστρωσεν, ἔπειτα ἐπῆρεν, ὄχι τὴν φθαρεῖσαν, ἀλλὰ τὴν ἀῤῥαβωνιστήν του, ἐσιώπησαν δὲ, καὶ δὲν τὸ ἐφανέρωσαν· ἔτσι ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Νηστευτὴς εἰς τὸν κέ. Κανόνα του, εἰς τὸ ἴδιον ἐπιτίμιον τῆς μοιχευθείσης ὑποβάλλει τὴν καλογραίαν ἐκείνην, ὁποῦ ἤξευρε μὲν πῶς μερικαῖς ἀπὸ ταῖς καλογραίας μοιχεύονται, ἐσιώπησε δὲ, καὶ δὲν τὸ εἶπεν εἰς τὴν ἡγουμένην, διὰ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἁμαρτίαν· ἔτσι ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγει· ἐὰν ἴδῃ τινὰς κανένα ἀδελφόν του, ὁποῦ πορνεύει, καὶ ἔπειτα μεταλαμβάνει, νὰ πηγαίνῃ νὰ τὸ φανερόνῃ εἰς τὸν Πνευματικὸν μυστικῶς, διὰ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἐκεῖνος· διὰ τί ἂν σιωπήσῃ καὶ τὸν σκεπάσῃ, καὶ αὐτὸς ἔχει τὴν αὐτὴν ἁμαρτίαν· « ἂν τοίνυν ἴδῃς τινα τῶν μετὰ σοῦ ἀγε-
» λαζομένων πορνεύοντα, καὶ μυστηρίοις προσερ-
» χόμενον, εἰπὲ τῷ διακονουμένῳ τῇ τούτου
» διανομῇ· ὁ δεῖνα ἀνάξιος τῶν Μυστηρίων· κώ-
» λυσον τὰς βεβήλους χεῖρας· εἰ γὰρ μηδὲ διη-
» γεῖσθαι τὰ δικαιώματα ἄξιος, ἐννόησον οἷ
» προβήσεται τὰ τῆς κολάσεως αὐτῷ, ὅταν
» καὶ τῆς ἱερᾶς ἅπτηται τραπέζης, οὐκ αὐτῷ
» δὲ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ συσκιάζοντι. (Ἑρμην. εἰς τὸν μθ΄. Ψαλμ.) Ἔτσι καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ νόμοι παιδεύουν, ὄχι μόνον ἐκείνους ὁποῦ πράξουν καμμίαν κλεψίαν, ἢ μοιχίαν, ἢ ἄλλην ἁμαρτίαν· ἀλλὰ καὶ τοὺς δούλους ἐκείνους, ὁποῦ ἤξευραν τὴν κλεψίαν ἐκείνην, καὶ ἁμαρτίαν, καὶ δὲν τὴν ἐφανέρωσαν. Γράφει δὲ καὶ Μιχαὴλ ὁ Ἀτταλειάτης ἐν τῇ συνόψει τῶν πολιτικῶν Νόμων, ὅτι αὐτοὶ διορίζουσι, πῶς δὲν διαφέρει τὸ νὰ φονεύσῃ τινὰς, καὶ τὸ νὰ δώσῃ αἰτίαν φόνου, ἢ νὰ προστάξῃ τὸν φόνον. (Τίτλ. 71.)

Ὅτι καθολικῶς μὲ τρεῖς τρόπους συγκοινωνεῖ τινὰς εἰς τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἄλλου.

Ἐπειδὴ καθολικώτερον μὲ τρεῖς τρόπους συγκοινωνεῖ τινὰς εἰς τὴν κακίαν τοῦ ἄλλου· ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· ά. μὲ τὸ ἔργον καὶ τὴν βοήθειαν, ὅταν μὲ τὸν αὐτὸν κακὸν σκοπὸν συνεργῇ τινὰς εἰς τὴν κακίαν τοῦ ἄλλου· β΄. μὲ τὴν γνώμην, καὶ συναρέσκειαν, ὅταν συγκατατίθεται τινὰς μὲ τὴν διάθεσιν τοῦ ἁμαρτάνοντος, καὶ συναρέσκεται εἰς αὐτήν· καὶ γ΄. ὅταν γνωρίζῃ τινὰς τὴν κακίαν τοῦ ἄλλου, ἡσυχάσῃ δὲ, ἤτοι σιωπήσῃ, καὶ δὲν ἐλέγξῃ αὐτόν· « κοινωνίαν ἡγοῦμαι κατὰ τὸ ἔργον, ὅ-
» ταν ἀλλήλοις τινὲς ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ συλ-
» λαμβάνωνται πρὸς τὴν ἐνέργειαν· κατὰ δὲ
» γνώμην, ὅταν συγκατάθηταί τις τῇ διαθέσει
» τοῦ ποιοῦντος, καὶ συναρεσθῇ· ἑτέρα δὲ κοι-
» νωνία τοὺς πολλοὺς λανθάνουσα ἐμφαίνεται
» τῇ ἀκριβολογίᾳ τῆς θεοπνεύστου Γραφῆς, ὅ-
» ταν μήτε συνεργασάμενός τις, μήτε συγκα-
» ταθέμενος τῇ διαθέσει, γνοὺς δὲ τὴν κακίαν
» τῆς γνώμης, ἀφ᾽ ἧς ποιεῖ, ἐφησυχάσῃ καὶ μὴ
» ἐλέγξῃ. (Ἐρωτήσ. θ΄. τοῦ β΄. Λόγ. περὶ Βαπτίσματος.) Καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, ὁποῦ λέγει ὁ Ψαλμῳδός· « εἰ ἐθεώρεις κλέπτην, συνέ-
» τρεχες αὐτῷ, καὶ μετὰ μοιχοῦ τὴν μερίδα
» σου ἐτίθης. (Ψαλ. μθ΄. 19.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσοῤῥήμων λέγει· « βαβαὶ ἡλίκον ἐστὶ κα-
» κὸν ἐκ τοῦ περιστέλλειν τῶν ἄλλων τὰς στη-
» πεδόνας! ὅπου γε καὶ κοινωνόν φησι αὐτὸν εἶ-
» ναι τὰς ἐπὶ τῷ πλημμελήματι τιμωρίας, καὶ
» οὐκ ἔλαττον ἢ ἐκεῖνος· ὁ μὲν γὰρ ἔχει τὸ
» πάθος εἰπεῖν (εἰ καὶ ἀσύγγνωστος ἡ πρόφα-
» σις) καθ᾽ ἃ ὁ κλέπτης τὸν λοιμόν· σὺ δὲ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» οὐδὲ τοῦτο· τίνος οὖν ἕνεκεν τῆς ἡδονῆς οὐκ » ἀπολαύων, τῆς κολάσεως κοινωνεῖς, καὶ με» ριστὴς γίνῃ; διὰ τί, καθὼς ἐκεῖνοι, ὁποῦ βλέπουν πουλία, ἢ ἄλλα χερσαῖα ζῶα, πῶς ἔχουν νὰ πιασθοῦν εἰς τὰς παγίδας, καὶ δὲν κάμνουν κανένα κτύπον διὰ νὰ φύγουν, ἀλλὰ σιωποῦν καὶ ἡσυχάζουν, ἐκεῖνοι γίνονται αἴτιοι τοῦ νὰ πιάνωνται τὰ ταλαίπωρα ζῶα ἐκεῖνα· ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι οἱ ἄνθρωποι, ὁποῦ ἠξεύρουν, πῶς ἔχει νὰ πέσῃ ἕνας εἰς τὴν μοιχίαν, ἔπειτα ἡσυχάσουν καὶ τὸν σκεπάσουν καὶ δὲν τὸν ἐμποδίσουν ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, γίνονται αἴτιοι τῆς ἀπωλείας ἐκείνου, ὁμοῦ καὶ τῆς ἐδικῆς των, κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσόστομον· « Καὶ » καθάπερ ἐκεῖνοι μάλιστα εἰσιν οἱ ἐμβάλλοντες εἰς τὰς πάγας, οἱ τὰς πάγας περιστέλλοντες, » καὶ παρακαθήμενοι τοῖς μέλλουσιν ἁλίσκε» σθαι, καὶ πάντοθεν ἅπαντα κρύπτοντες τὸν » δόλον, καὶ μήτε ψόφον, μήτε ἄλλο τι συγ» χωροῦντες γενέσθαι, τὸ δυνάμενον σοβῆσαι » τὴν θήραν· οὕτω δὴ καὶ ἐνταῦθα· ἂν παρα» καθίσῃς τῇ κειμμένῃ παρὰ τοῦ Διαβόλου πα» γίδι, καὶ εἰδὼς μέλλοντα ἐμπίπτειν τὸν μοι» χὸν, μὴ θορυβήσῃς, μηδὲ πτοήσῃς, τότε » μάλιστα σαυτὸν ἀπολεῖς. (Ἑρμην. εἰς τὸν μθ΄. Ψαλ.)

Ὅτι μερικώτερον κατὰ δέκα τρόπους συγκοινωνεῖ τινὰς εἰς τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἄλλου.

Ἐὰν ὅμως τινὰς ἀπὸ λόγου σας ἀδελφοὶ, σιωπήσῃ, καὶ δὲν φανερώσῃ μυστικῶς εἰς τὸν Ἀρχιερέα, τοῦ ἀδελφοῦ του τὸ ἁμάρτημα διὰ νὰ τὸ διορθώσῃ, ἵνα μὴ κατὰ τοῦτο γένῃ συγκοινωνὸς μὲ τὸ ἁμάρτημά του, πλὴν τὸ ὀλιγώτερον ὀλιγώτερον ἂς φυλάττεται καλὰ νὰ μὴ συγκοινωνήσῃ μὲ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνου κατὰ ἄλλους τρόπους· τὸ δὲ νὰ συγκοινωνῇ τινὰς εἰς τὴν κακίαν τοῦ ἄλλου, εἶναι τόσον μεγάλον κακὸν, ὁποῦ ὁ Προφήτης Δαβὶδ παρακαλεῖ θερμῶς τὸν Θεὸν διὰ νὰ τὸν φυλάξῃ ἀπὸ αὐτὸ, λέγων· « ἀ» πὸ ἀλλοτρίων (ἤτοι ἁμαρτιῶν) φεῖσαι τοῦ » δούλου σου. (Ψαλ. ιη΄. 13.) Καὶ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐφρόντιζε νὰ γράφει ταῦτα περὶ τούτου εἰς τὸν Τιμόθεον· « μὴ κοινώνει ἀλλοτρί» αις ἁμαρτίαις. (α΄. Τιμ. ε΄. 22.) ἠξεύρετε δὲ ἀδελφοί μου, ὅτι μερικοὶ Διδάσκαλοι, μερικώτερον θεωροῦντες τὰ πράγματα, κατὰ δέκα τρόπους λέγουν ὅτι συγκοινωνεῖ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸ σφάλμα τοῦ ἄλλου, οἵτινες εἶναι οὗτοι· Συγκοινωνὸς γίνεται τινὰς εἰς τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἄλλου, α΄. μὲ τὴν μετοχὴν, ὅταν δηλαδὴ πέρνῃ καὶ αὐτὸς μερίδιον ἀπὸ τοὺς ἁμαρτάνοντας, χάριν λόγου ἀπὸ κλέπτας καὶ λῃστὰς, ἢ δέχεται καὶ ἔχει εἰς τὸν οἶκόν του τὰ παρὰ τῶν κλεπτῶν, καθὼς ἦτον οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων, περὶ ὧν λέγει ὁ Ἡσαΐας· » οἱ ἄρχον» τές σου κοινωνοὶ κλεπτῶν. (Ἡσ. α΄. 23·) β΄. συγκοινωνεῖ τινὰς εἰς τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἄλλου μὲ τὴν παρακίνησιν, ὅταν τὸν παρακινῇ διὰ λόγου, ἢ ἔργου εἰς τὴν ἁμαρτίαν, καθὼς ἡ γυναῖκα τοῦ Ἰὼβ ἐπαρακίνει αὐτὸν νὰ βλασφημήσῃ εἰς τὸν Θεόν· » ἀλλ᾽ εἰπόν τι ῥῆμα πρὸς Κύριον, καὶ τελεύτα· (Ἰὼβ β΄. 9.) γ΄. μὲ κέλευσιν καὶ προσαγὴν, ὅταν προσάξῃ τινὰς ἀξιωματικὸς τοὺς κατωτέρους διὰ νὰ ἁμαρτήσουν, καθὼς ὁ Δαβὶδ ἐπρόσαξε τὸν Ἰωὰβ νὰ βάλῃ εἰς τὸ ἐπικίνδυνον μέρος τοῦ στρατεύματος τὸν Οὐρίαν, διὰ νὰ θανατωθῇ· δ΄. μὲ συμβουλὴν, ὅταν τινὰς ἐφεύρῃ μίαν συμβουλὴν, καὶ τὴν λέγει εἰς ἄλλον, καὶ ἐκεῖνος ἁμαρτάνῃ, ἀκολουθῶντας τὴν συμβουλήν· ἔτσι ὁ Καϊάφας ἔδωκε συμβουλὴν εἰς τοὺς Ἰουδαίους νὰ θανατώσουν τὸν Χριστὸν ὡς γέγραπται· » ἦν » δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις, » ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ » τοῦ λαοῦ· (Ἰωάν. ιη΄. 14.) ε΄. μὲ τὸν ἔπαινον, ὅταν τινὰς ἐπαινῇ ἐκείνους ὁποῦ ἁμαρτάνων, καθὼς γέγραπται εἰς τὸν Ἡσαΐαν· » λαός » μου, οἱ μακαρίζοντες ὑμᾶς, πλανῶσιν ὑμᾶς, » καὶ τὴν τρίβον τῶν ποδῶν ὑμῶν ταράσσου-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» σιν. (Ἡσ. γ΄. 12.) (1) ς΄. μὲ ὑπεράσπισιν, καὶ συνηγορίαν καὶ δεφένδευσιν, ὅταν ὑπερασπίζεταί τινας καὶ δεφενδεύῃ τοὺς κακοὺς, διὰ χατῆρι ἢ διὰ δῶρα, ἢ διὰ ἄλλο κοσμικὸν τέλος, περὶ οὗ λέγει ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἡσαΐου· » οὐαὶ, οἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν καλὸν, καὶ τὸ » καλὸν πονηρόν· οἱ τιθέντες τὸ σκότος φῶς, » καὶ τὸ φῶς σκότος· οἱ τιθέντες τὸ πικρὸν » γλυκὺ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν. (Ἡσ. έ. 20.) Καὶ πάλιν· » οὐαὶ οἱ δικαιοῦντες τὸν εὐσεβῆ » ἕνεκα δώρων. (Ἡσ. έ. 23.) ζ΄. μὲ συγκατάθεσιν καὶ συναρέσκειαν καὶ εὐδόκησιν, ὅταν δηλαδὴ τινὰς θέλῃ καὶ ἀρέσκεται εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ὁποῦ κάμνει ὁ ἄλλος, κἂν καὶ αὐτὸς δὲν τὴν κάμνῃ· ἔτσι ὁ Παῦλος συνευδόκει καὶ ἀρέσκετο εἰς τὸν λιθοβολισμὸν τοῦ Στεφάνου, ὡς γέγραπται· » Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ » ἀναιρέσει αὐτοῦ· (Πράξ. ή 1.) ή. μὲ συγχώρησιν, ὅταν τινὰς ἐξουσιασὴς ἔχων τὴν δύναμιν νὰ ἐμποδίσῃ, ἢ νὰ παιδεύσῃ τὸν ἁμαρτάνοντα, τὸν ἀφίνει ὅμως, καὶ οὔτε τὸν ἐμποδίζει, οὔτε τὸν παιδεύει· ἔτσι ἁμαρτάνουσιν ὅ-

---

(1) Καὶ τῇ ἀληθείᾳ πλάνοι, καὶ ἀπατεῶνες, καὶ κόλακες πρέπει νὰ ὀνομάζωνται, ἀλλὰ καὶ φθορεῖς καὶ λυμεῶνες τῆς καλῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπον ἐκεῖνοι, ὁποῦ ψευδῶς ἐπαινοῦσιν αὐτοὺς καὶ ἐγκωμιάζουσι· διὰ τὶ μὲ τοὺς ψευδεῖς αὐτοὺς ἐπαίνους καὶ τὰς κολακείας, ὁποῦ τοὺς κάμνουσιν, ἢ τὴν κακίαν τῶν ἐπαινουμένων αὐξάνουσιν, ἂν ἐκεῖνοι εἶναι κακοί· ἢ εἰς τὴν κακίαν τοὺς κρημνίζουσιν, ἂν ἐκεῖνοι εἶναι καλοί. Καὶ τί ἄλλο ἔκαμε τὸν Βασιλέα ἐκεῖνον Τιβέριον νὰ ἀλλάξῃ τὴν καλὴν ζωὴν, ὁποῦ εἶχε πρότερον, καὶ ἀντὶ σώφρων, καὶ εὐσπλαγχνικὸς, ὁποῦ ἦτον, νὰ γένῃ θηριώδης, καὶ ἀσελγὴς, παρὰ ἡ κολακεία ἑνὸς Βουλευτοῦ τῆς Ῥώμης; Οὗτος γὰρ μίαν ἡμέραν, ὅταν ἦτον πλήρης ἡ Βουλὴ, καὶ ὁ Βασιλεὺς ἦτον παρὼν, γραφεὶς πρὸς τὸν Τιβέριον μὲ πρόσωπον σοβαρὸν, καὶ μὲ φωνὴν, ὑψηλὴν « Τιβέριε, τοῦ εἶπεν, εἶναι καιρὸς νὰ σοὶ » ὁμιλήσωμεν ἐλευθέρως χωρὶς κολακείαν, δἰ ὑπηρεσίαν τῆς » πολιτείας· ὁ Βασιλεὺς ἐθορυβήθη εἰς τοῦτο, καὶ ὅλη ὁμοῦ ἡ Βουλή· ὁ δὲ Βουλευτὴς ἐπρόσθεσεν ἀκολούθως· « Ἄκουσον ὦ » Καῖσαρ μίαν μεγάλην ἀδικίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὅλη ἡ Βου- » λὴ σὲ καταδικάζει· (εἰς αὐτὰ τὰ λόγια ἐτρόμαξεν ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἡ βουλὴ περισσότερον, νομίζοντες νὰ ἀκούσουν καμμίαν ἀπόκρυφον συνωμοσίαν, ἢ ἄλλον τοιοῦτον μέγα κακόν·) ὁ Βουλευτὴς μετὰ ταῦτα ἀκολουθῶντας εἶπε· » Ἐσὺ ὦ Τιβέ- » ριε δίδεις τὸ πᾶν εἰς ἡμᾶς, καὶ ὑςερεῖς τὸν ἑαυτόν σου ἀ- » πὸ τὰς ὠφελείας τοῦ γαζοφυλακίου· ἐσὺ ἀγρυπνεῖς τὴν νύκ- » τα, διὰ νὰ κοιμώμεθα ἡμεῖς ἀσφαλῶς· ἐσὺ δαμάζεις τὸ σῶ- » μα σου μὲ κόπους ἀκαταπαύςους, διὰ νὰ ζῶμεν ἡμεῖς μὲ » τρυφὰς καὶ ἀναπαύσεις· αὐτὴ εἶναι φανερὰ ἀδικία, ὁποῦ » κάμνεις εἰς τὴν ζωήν σου, καὶ εἰς τὴν Βασιλείαν σου, διὰ » τὶ αὐτὴ ζῶσα μὲ τὴν ἐδικήν σου ζωὴν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ζῇ « εἰς τὸ ἑξῆς, ἐὰν ἐσὺ τὴν καταφρονῇς. Ταῦτα τὰ κολακευτικὰ λόγια ἀκούσας ἕνας ἄλλος Βουλευτὴς, Κάσσιος Σεβῆρος ὀνομαζόμενος, ὡς νουνεχέςατος προγνώςης εἶπε πρὸς τοὺς » πλησίον του καθημένους· « μὰ τὸν Δία, αὐτὴ ἡ κολακεία, » ἔχει νὰ ἦναι ἡ διαφθορὰ τοῦ Τιβερίου· Καὶ τῇ ἀληθείᾳ οὕ- » τως ἐςάθη· διὰ τὶ ὁ Τιβέριος ἀπὸ τότε καὶ ὕςερα ἐδόθη εἰς » μίαν ζωὴν, ἡδονικὴν ἐνταυτῷ καὶ θηριώδη· ἡδονικὴν, διὰ τὶ ἔζῃ μὲ τὰς πλέον αἰσχροτέρας ἀσελγείας, εἰς τὰ ἀκόλαςα σπήλαια τῆς νήσου τῶν Καπρῶν· καὶ θηριώδη, διὰ τὶ ἡ Ῥώμη δὲν εἶχε πλέον ἄλλο σημεῖον πῶς ζῇ ὁ Τιβέριος, παρὰ τοὺς θανάτους τῶν πολιτῶν της, διὰ τοὺς ὁποίους εἰς ὅλον τὸ ὕςερον, ἐκαταδικάσθη νὰ ῥιφθῇ εἰς τὸν Τίβεριν ποταμὸν, φωνάζοντος τοῦ λαοῦ, « ὁ Τιβέριος εἰς τὸν Τίβεριν· Διὰ τοῦτο δικαίως οἱ κόλακες, καὶ ψευδεῖς ἐπαινέται, ἀπόκτησαν ὀνόματα δυσφημότατα· ὁ γὰρ Βασιλεὺς Κωνςαντῖνος τοὺς ὠνόμασε μῦς παλατινούς· ὁ Ἀναξίλαος, ἀσπάλακας τῆς πήρας· ὁ Διογένης, κύνας Βασιλικούς· ὁ Λουκιανὸς, κόρακας ἁρπακτικοὺς, καὶ τῶν ὀμμάτων ἐξορυκτικούς· ἄλλος, πίθηκας Αἰθιοπικούς· ἄλλος, Πρωτέας τῆς γῆς, καὶ μεσοςάτας τῶν τραπεζῶν, ἄλλος, ὀκτάποδας τῆς θαλάσσης, χαμολέοντας γῆς, κυνηγοὺς τῶν χαρισμάτων, καὶ ἀλώπεκας λιμωττούσας.

Διὰ τοῦτο ὅσοι εἶναι φρόνιμοι, πρέπει νὰ ἀποςρέφωνται τοὺς κολακεύοντας αὐτοὺς, καθὼς ἀποςρέφονται καὶ τὸν ἴδιον θάνατον, ἵνα μὴ ἀπὸ τὰς κολακείας αὐτῶν ἀπατηθέντες, παραδοθῶσιν εἰς θάνατον, καθὼς τὸ ἔπαθεν ὁ Βασιλεὺς Ἀχαὰβ, ὅς τις ἀκούωντας περισσότερον τοὺς ψευδοπροφήτας, ὁποῦ τὸν ἐκολάκευον, λέγοντας, νὰ ἀπέλθῃ εἰς Γαλαὰδ καὶ νὰ πολεμήσῃ μὲ τοὺς Σύρους, ὅτι ἔχει νὰ νικήσῃ αὐτοὺς, καὶ μὴν ἀκούωντας τὸν ἀληθῆ Προφήτην Μιχαίαν ὁποῦ τὸν ἐσυμβούλευε νὰ μὴν ὑπάγῃ εἰς τὸν πόλεμον, ἐθανατώθη ἐλεεινῶς, καθὼς τὸ ἀναφέρει ἡ γ΄. τῶν Βασιλειῶν ἐν Κεφ. κβ΄. μᾶλλον δὲ ὅσοι θέλουν νὰ μὴ δέχωνται τὰς κολακείας, πρέπει πρῶτον νὰ μὴν ἔχουν περὶ ἑαυτῶν καλὴν ὑπόληψιν, οὔτε νὰ θέλουν νὰ τοὺς ἔχουν οἱ ἄλλοι εἰς καλὴν ὑπόληψιν· διὰ τὶ ὅσοι ἔχουν ὑπόληψιν περὶ ἑαυτῶν, οὗτοι ὑπὸ τῆς φιλαυτίας νικώμενοι, ἐπιθυμοῦν τοὺς ἐδικούς των ἐπαίνους, καὶ ἐπιθυμοῦντες τοὺς ἐπαίνους των, εὐκόλως πιςεύουν ἐκεῖνο, ὁπου ἐπιθυμοῦν, καὶ οὕτω δέχονται τὸ ψεῦδος ὡς ἀλήθειαν, καὶ τοὺς κολακεύοντας, ὡς ἐπαινοῦτας, καθὼς γνωματεύουσιν οἱ Ἠθικοὶ Φιλόσοφοι.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λοι οἱ ἄρχοντες καὶ κριταὶ, ὅταν φοροῦσι τὴν » μάχαιραν εἰκῆ, καὶ δὲν γίνονται Θεοῦ διά- » κονοι, καθὼς τοὺς ὀνομάζει ὁ Παῦλος, οὐδὲ » γίνονται ἔκδικοι εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσ- » σοντι (Ῥωμ. ιγ΄. 4.). ἔτσι ἁμαρτάνουσι καὶ ὅλοι οἱ Πατριάρχαι καὶ Ἀρχιερεῖς, οἵτινες δυνάμενοι νὰ ἐμποδίσουν πολλὰ κακὰ, ὁποῦ γίνονται εἰς τὰς ἐπαρχίας των, μὲ τὰ ἐπιτίμια καὶ τοὺς ἀφορισμοὺς των μυςηρίων, ἀμελοῦσιν ὅμως, καὶ ἀφίνουσι ταῦτα νὰ γίνωνται. θ΄. μὲ τὴν σιωπὴν, ὅταν τινὰς ἠξεύρωντας πῶς ἁμαρτάνει ὁ ἀδελφός του, σιωπᾷ καὶ δὲν τὸ φανερόνει μυςικῶς εἰς τὸν Ἀρχιερέα, διὰ νὰ τὸν διορθώσῃ, καθὼς ἀνωτέρω εἴπωμεν περὶ τούτου μὲ τὸν μέγαν Βασίλειον.

Ὅτι ἂν δὲν ἠμπορῇ τινὰς νὰ διορθώσῃ τὸν ἀδελφόν του, πρέπει ὅμως νὰ μὴ συγκοινωνῇ καὶ εἰς τὴν κακίαν του.

ί. Δὲ καὶ τελευταῖον, συγκοινωνεῖ τινὰς εἰς τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἄλλου, ὅταν ἦναι φίλος μὲ τὸν ἁμαρτάνοντα φανερῶς, καὶ συναναςρέφεται μὲ αὐτὸν, συντρώγωντας ὁμοῦ καὶ συμπίνωντας· διὰ τί, ἂν οἱ Χριςιανοὶ δὲν εἶχον φιλίαν, οὐδὲ ἐσυναναςρέφοντο μὲ τοὺς φανερῶς ἁμαρτάνοντας, βέβαια ἐκεῖνοι ἤθελαν ςοχασθοῦν, πῶς κάποιον μεγάλον κακὸν ἔπραξαν, καὶ διὰ τοῦτο ὅλοι τοὺς ἀποςρέφονται, καὶ ἀκολούθως ἤθελαν ἐντραποῦν, καὶ νὰ ἀφήσουν τὴν ἁμαρτίαν καὶ νὰ διορθωθοῦν· βλέποντες ὅμως πῶς ὅλοι τοὺς συναναςρέφονται, καὶ τοὺς ἔχουν φίλους, ἀποῤῥίπτουν τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς των, ςερεόνονται εἰς τὴν κακίαν τους, καὶ δὲν διορθόνονται, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ οἰκουμενικὸς διδάσκαλος Ἰωάννης λέγων· » ὅταν γὰρ ὁ ἡμαρτηκὼς πάντας ἀποςρεφομέ- » νους αὐτὸν ἴδῃ, μέγα τι πονηρὸν ἡγήσεται » εἰργάσθαι· ἂν δὲ μὴ μόνον μὴ ἀγανακτοῦν- » τας, μηδὲ δυσχεραίνοντας θεάσηται, ἀλλὰ » καὶ πράως φέροντας καὶ συνεφαπτομένους, » καὶ τὸ ἐκ τοῦ συνειδότος διαφθείρει δικαςή- » ριον, τῆς τῶν πολλῶν ψήφου συμπραττούσης » αὐτοῦ τῇ διεφθαρμένῃ γνώμῃ. Διὰ τοῦτο, ὁ μὲν Προφήτης Δαβὶδ, ἔφευγε τὰς συναναςροφὰς τῶν κακῶν, διὸ ἔλεγεν· » οὐκ ἐκάθησα μετὰ συ- » νεδρίου ματαιότητος, καὶ μετὰ παρανομούν- » των οὐ μὴ εἰσέλθω· ἐμίσησα Ἐκκλησίαν πο- » νηρευομένων, καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθί- » σω. (Ψαλ. κέ. 5.) Καὶ πάλιν· τὸν καταλα- » λοῦντα λάθρα τὸν πλησίον αὐτοῦ, τοῦτον ἐ- » ξεδίωκον· ὑπερηφάνῳ ὀφθαλμῷ καὶ ἀπλήςῳ » καρδίᾳ, τούτῳ οὐ συνήσθιον. (Ψαλ. ϐ΄. 7.) Καὶ ὁ Παῦλος ἔγραφεν εἰς τοὺς Κορινθίους νὰ μὴ συντρώγῃ τινὰς μὲ τοὺς φανερῶς ἁμαρτάνοντας, μηδὲ νὰ συναναςρέφεται μὲ αὐτούς· » νυ- » νὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι, ἐὰν » τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ᾖ, πόρνος ἢ πλεο- » νέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοίδορος, ἢ μέ- » θυσος, ἢ ἅρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. (ά. Κορ. έ. 11.) ὅθεν καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἑρμηνεύων τὸ ἀποςολικὸν ἐκεῖνο ῥητὸν τὸ λέγον· » καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀ- » κάρποις τοῦ σκότους. (Ἐφ. έ. 11.) λέγει, ὅτι ἡ μὲν ἐπιμέλεια, καὶ ἡ διόρθωσις τῶν ἁμαρτανόντων, κατ᾽ ἐξαίρετον τρόπον χρεωςεῖται νὰ γίνεται ἀπὸ τοὺς προεςῶτας τῶν τοιούτων· τὸ δὲ νὰ μὴ συγκοινωνῇ τινὰς εἰς τὰ κακὰ, κατὰ τοὺς δέκα τρόπους αὐτοὺς ὁποῦ εἴπομεν, τοῦτο χρεωςοῦσιν ἐξάπαντος νὰ τὸ κάμνουν ὅλοι κοινῶς οἱ Χριςιανοί· ἵνα, ἂν δὲν ἠμπορέσουν νὰ ϐοηθήσουν καὶ νὰ διορθώσουν τὸν ἀδελφόν τους ἁμαρτάνοντα, κἂν νὰ μὴ γίνωνται συγκοινωνοὶ τῆς ἁμαρτίας του καὶ αὐτοί· » ἡ μὲν » γὰρ ἐπιμέλεια, ἐξαιρέτως καὶ μόνοις τοῖς πι- » ςευθεῖσιν ὀφείλεται παρ᾽ ἐμοῦ· ἡ δὲ πρὸς τὸ » κακὸν, καὶ τὰ ἄκαρπα ἔργα κοινωνία, κα- » τὰ πάντων ὁμοῦ ἀπηγόρευται. (Ἐρωτήσ. θ΄. τοῦ ϐ. περὶ Βαπτ. Λόγ.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Πῶς πρέπει κάθε Χριστιανὸς νὰ ἐλέγχῃ τὸν ἀδελφόν του διὰ νὰ τὸν διορθώσῃ.

Ἐπειδὴ ὁ ἀδελφικὸς ἔλεγχος, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ κάμνωμεν ὅταν ἔχωμεν νὰ διορθώσωμεν τοὺς ἀδελφούς μας, ἦναι ἀναγκαῖος, καὶ χρειώδης· διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς θέλομεν εἰποῦμεν ἐδῶ περὶ τούτου τὰ πρέποντα, ἤγουν, μὲ ποίαν τέχνην καὶ τρόπον πρέπει ὁ ἔλεγχος οὗτος νὰ γίνεται, διὰ νὰ προξενῇ πειθὼ, καὶ ὠφέλειαν, καὶ διόρθωσιν εἰς τοὺς ἐλεγχομένους. Πρῶτον λοιπὸν ὅταν ἐσὺ ἀδελφὲ ἔχῃς νὰ συμβουλεύσῃς καὶ νὰ ἐλέγξῃς κανένα ἁμαρτωλὸν, ὁποῦ τὸν ἠξεύρεις βέβαια πῶς ἁμαρτάνει, ἢ πῶς ἔχει νὰ ἁμαρτήσῃ, διὰ νὰ τὸν διορθώσῃς, μὴ τὸν ἐλέγχῃς παῤῥησίᾳ καὶ φανερὰ ἔμπροσθεν εἰς ἄλλους· ἀλλὰ μυστικὰ ἀναμεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου, καθὼς προστάζει ὁ Κύριος λέγων. » ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε » καὶ ἔλεγξον αὐτὸν, μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ » μόνου. (Ματθ. ιή. 15·) Καὶ δεύτερον νὰ ἐλέγχῃς αὐτὸν, ὄχι ὀνειδίζωντάς τον καὶ κατακρίνωντας, ἀλλὰ ὡς συλλυπούμενος, καὶ πονῶν διὰ τὴν σωτηρίαν του. Καὶ διὰ νὰ μὴ πολυλογῶ καὶ φέρνω εἰς μέσον τὰ ἄλλα ἰδιώματα, ὁποῦ ἔχει ὁ παρὰ ἀδελφῶν, καὶ πρὸς ἀδελφοὺς γενόμενος ἔλεγχος, μεταφράζω μόνον ἐκεῖνον τὸν ἔλεγχον ὁποῦ ἀναφέρει ὁ θεῖος Χρυσόστομος εἰς τὸν μδ΄. λόγον τῆς πρὸς Κορινθίους πρώτης ἐπιστολῆς, ὁ ὁποῖος περιέχει ὅλα τὰ ἰδιώματα, ὁποῦ χρειάζεται νὰ ἔχῃ ὁ ἀδελφικὸς, καὶ συμβουλευτικὸς ἔλεγχος· ἁμαρτίαν γὰρ ἐνόμισα τὸ νὰ τὸν σιωπήσω, καὶ νὰ μὴν τὸν φανερώσω ἀδελφοί μου καὶ εἰς τὴν ἐδικήν σας ἀγάπην, ὡς πολλὰ ὡραῖον κατὰ ἀλήθειαν, καὶ ὄντως Χρυσοστομικὸν, διὰ νὰ τὸν ἔχετε καὶ ἐσεῖς τύπον καὶ παράδειγμα, ὅταν ἔχετε νὰ συμβουλεύσετε κανένα ἀδελφὸν διὰ τὴν σωτηρίαν του.

Παράδειγμα καὶ τύπος ἐλέγχου ἀδελφικοῦ.

Λέγει λοιπὸν ἡ τῆς Ἐκκλησίας τερπνὴ ἀηδὼν, καὶ ἡ χρυσῆ ἐκείνη, καὶ εὔλαλος, καὶ γοργογλυκόστροφος γλῶσσα ὅτι « ἐὰν παραδείγ» ματος χάριν, τύχῃ νὰ ἠξεύρῃς ἐσὺ Χριστια» νὲ, κανένα ἀδελφὸν, σεμνὸν, καὶ κόσμιον, » πῶς συγκατοικεῖ μὲ καμμίαν παρθένον καὶ » κόρην, μὴ καταφρονήσῃς, καὶ εἰπῇς· αὐτὸς » δὲν ἔχει νοῦν; αὐτὸς δὲν ἠξεύρει τὸ συμφέ» ρον του; ὄχι· ἀλλὰ πήγαινε εἰς ἐκεῖνον καὶ » πρῶτον μὲν, ἐγκωμίασαί τον διὰ τὰς ἄλλας » ἀρετὰς ὁποῦ ἔχει, καὶ ὡσὰν μὲ χλιαρὸν νε» ρὸν, μαλάκωσαι μὲ τοὺς ἐπαίνους, τὸν τόπον » τῆς πληγῆς του· δεύτερον δὲ, ταλάνισον τὸν » ἑαυτόν σου, καὶ κατηγόρησον κοινῶς ὅλον » τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἀποδείχνωντας ὅτι ὅ» λοι εὑρισκόμεθα εἰς ἁμαρτίας καὶ σφάλματα· » ἔπειτα ζήτησαί του συγχώρησιν, λέγοντάς » του, ὅτι ἐπιχειρεῖς νὰ κάμῃς πράγματα ὑ» πὲρ τὴν δύναμιν σου, ὅμως ἡ ἀγάπη ἡ ἀδελ» φικὴ καταπείθει νὰ τολμᾷ τινὰς καὶ εἰς τὰ » ὑπὲρ δύναμιν· καὶ ἔπειτα ἄρχισαι νὰ τὸν συμ» βουλεύῃς, ὄχι προσακτικῶς, ἀλλ᾽ ἀδελφι« κῶς· καὶ μὲ αὐτὰ ὅλα μαλακώσας τὴν πλη» γήν του, καὶ παρηγορήσας τὸν πόνον, ὁποῦ » ἔχει νὰ λάβῃ ὕστερα ἀπὸ τὸν ἔλεγχον, ὁποῦ » μέλλεις νὰ τοῦ κάμῃς, καὶ πολλαῖς φοραῖς » ζητήσας συγχώρησιν, καὶ παρακαλέσας αὐ» τὸν νὰ μὴ θυμωθῇ ἔτσι, ἀφ᾽ οὗ μὲ αὐτὰ ὅ» λα τὸν ἡμερώσῃς πρότερον, καὶ τὸν ἑτοιμά» σῃς, τότε ἔλεγξον αὐτὸν, πλὴν μήτε αὐστη» ρὰ νὰ τὸν ἐλέγξῃς, διὰ νὰ μὴν ὀργισθῇ καὶ » ἀγριεύσῃ, μήτε πάλιν μαλακὰ, διὰ νὰ μὴ » καταφρονήσῃ τὸν ἔλεγχον· διὰ τὶ, ἂν δὲν » τὸν πληγώσῃς μὲ τὸν ἔλεγχον κατάκαρδα, » τίποτε δὲν ἐκατώρθωσες· καὶ πάλιν, ἂν τὸν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ἐπιπλήξῃς δυνατὰ, τὸν κάμνεις νὰ μὴ δεχ-
» θῇ· ὅθεν καὶ ὅταν τὸν ἐλέγχῃς ἀναμεταξὺ
» νὰ σμίγῃς καὶ κάποιους ἐπαίνους, καὶ ἐγ-
» κώμια· καὶ ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα ὁποῦ κάμνει,
» ἤγουν ἡ μετὰ παρθένου κόρης συγκατοίκη-
» σις, δὲν εἶναι ἄξιον ἐγκωμίου, νὰ τὸν ἐγκω-
» μιάζῃς ἀπὸ τὴν ἐδικήν του γνώμην· ἤγουν νὰ
» τοῦ λέγῃς· ἐγὼ ναὶ τὸ ἠξεύρω, ἀδελφὲ, ὅτι
» διὰ τὸν Θεὸν ἐσὺ κάμνεις τοῦτο, καὶ βλέπον-
» τας πῶς εἶναι ἔρημος καὶ ἀπροσάτευτος ἡ
» ταλαίπωρος καὶ δυσυχὴς Κόρη αὐτὴ, ἠθέλη-
» σας νὰ τῆς δώσῃς χεῖρα βοηθείας. Καὶ ἂν
» αὐτὸς δὲν κάμνῃ τοῦτο μὲ τοιαύτην γνώμην,
» ὅμως ἐσὺ λέγε τοῦτο ἔτσι εἰς αὐτόν· καὶ
» πάλιν ἐν τῷ μεταξὺ ζήτει συγχώρησιν, καὶ
» λέγε του· ὅτι, ἐγὼ ὄχι προσακτικῶς σοῦ
» λέγω ταῦτα ἀδελφὲ, ἀλλὰ μόνον διὰ νὰ σὲ
» ἐνθυμήσω· ἠξεύρω ναὶ, ὅτι ἐσὺ τοῦτο τὸ κά-
» μνεις διὰ τὸν Θεόν· ὅμως ἂς ςοχασθῶμεν,
» μήπως καὶ ἀπὸ τοῦτο γεννᾶται ἄλλο κα-
» κόν· καὶ ἂν μὲν δὲν προξενεῖται ἄλλο κἀνέ-
» να κακὸν, συγκατοίκει μὲ τὴν παρθένον αὐ-
» τὴν, καὶ ἀκολούθησον τὸν καλόν σου σκο-
» πόν· τινὰς δὲν ἠμπορεῖ νὰ σὲ ἐμποδίσῃ· ἐὰν
» ὅμως ἐκ τῆς συγκατοικήσεως ταύτης προξε-
» νῆται κακὸν μεγαλίτερον, ἀπὸ τὸ κέρδος
» καὶ τὸ καλὸν, ἂς φυλαχθῶμεν, παρακαλῶ
» ἀδελφὲ, ἀπὸ τοιοῦτον καλὸν, μήπως ζητοῦν-
» τες νὰ ἀναπαύσωμεν μίαν ψυχὴν, σκανδα-
» λίσωμεν μυρίας ψυχάς· καὶ ταῦτα εἰπὼν,
» μὴ προσθέττῃς καὶ λέγῃς παρευθὺς τὰς παι-
» δείας, ὁποῦ λαμβάνουν ἐκεῖνοι, ὁποῦ σκαν-
» δαλίζουν τοὺς ἄλλους· ἀλλὰ λέγε του· δὲν
» ἔχεις χρείαν ἀδελφὲ, νὰ μάθῃς ἀπὸ λόγου
» μου ταῦτα, ἐπειδὴ καὶ τοῦ λόγου σου ἠξεύ-
» ρεις πόσην καταδίκην μέλλει νὰ λάβῃ, ἀνί-
» σως τινὰς σκανδαλίσῃ ἕνα ἀπὸ τοὺς παραμι-
» κροὺς ἀδελφούς· μὲ τέτοιον τρόπον γλυκά-
» νας τὸν λόγον, καὶ καταπραΰνας τὴν ὀργὴν,
» δίδετου τὸ ἰατρικὸν τῆς διορθώσεως· ἐὰν δὲ
» ἐκεῖνος προφασισθῇ πῶς εἶναι ἔρημος ἡ Κό-
» ρη ἐκείνη, σὺ μὴ ἐλέγξῃς τὴν πρόφασιν αὐ-
» τὴν ἀλλ᾽ εἰπέ του· ἀδελφὲ, ἂς μὴ σὲ φοβίσῃ
» κανένα ἀπὸ αὐτά· ἐσὺ ἔχεις εὔλογον ἀπολο-
» γίαν νὰ εἰπῇς, πῶς σὲ ἐμπόδισεν ἀπὸ τὴν
» προσασίαν αὐτῆς, τὸ σκάνδαλον τῶν ἄλλων·
» ἐπειδὴ ὄχι διὰ τὴν ἀμέλειάν σου δὲν τὴν ἐ-
» προσάτευσας, ἀλλὰ φροντίζωντας τοὺς σκαν-
» δαλιζομένους· τοιαύτη μὲν ἂς γίνεται ἡ συμ-
» βουλή σου· συχνάκις δὲ νὰ ζητῇς συγχώρη-
» σιν ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν, καὶ νὰ καταφεύγῃς εἰς
» τὴν ἀγάπην, ἤγουν λέγωντάς του, ὅτι διὰ
» μόνην τὴν ἀγάπην κάμνεις τοῦτο, καὶ ὄχι
» δι᾽ ἄλλο τέλος· καὶ διὰ νὰ μὴ φαίνωνται
» φορτικὰ καὶ βαρετὰ τὰ λόγιά σου, δίδε εἰς
» αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν καὶ λέγετου· ἐγὼ μὲν ἀ-
» δελφὲ αὐτὰ συμβουλεύω τὴν ἀγάπην σου, ἐ-
» σὺ δὲ πάλιν οἰκοκύριος εἶσαι, ἂν θέλῃς νὰ
» μοῦ ἀκούσῃς, ἢ ὄχι· ἐπειδὴ δὲν σε ἀναγκάζω,
» οὐδὲ σὲ βιάζω, ἀλλὰ ἀφίνω τὸ πᾶν εἰς τὴν
» ἐδικήν σου γνώμην.

Μὲ τοιοῦτον τρόπον ὅταν γίνεται ὁ ἔλεγχος, Χριςιανοὶ, εὐκόλως τὸν παραδέχεται ὁ ἀκούων ἀδελφὸς, καὶ ὠφελεῖται, καὶ διορθώνεται· καὶ ὄχι καθὼς κάμνομεν ἡμεῖς τὴν σήμερον, οἱ ὁποῖοι ὅταν ἀκούσωμεν πῶς ἁμαρτάνει τινὰς, δὲν πηγαίνομεν νὰ τὸν συμβουλεύσωμεν μὲ τέτοιον τρόπον ἀδελφικόν· ἀλλὰ καθήμεθα, ὡσὰν τὰ γραΐδια, καὶ κατηγοροῦμεν τὸν ἀδελφόν μας, καὶ τὸν κατακρίνομεν ὡς ἁμαρτωλὸν, καὶ δὲν συμπονοῦμεν τὴν συμφοράν του, ἀλλὰ μένομεν σκληροὶ καὶ ἄσπλαγχνοι, ὡσὰν τὰ θηρία· καθὼς λέγει ὁ Χρυσοῤῥήμων· » ἂν οὕτω
» μεταχειρίζωμεν τὸν ἔλεγχον, δυνησόμεθα ῥα-
» δίως τοὺς ἁμαρτάνοντας διορθοῦν· ὡς ἄγε νῦν
» ποιοῦμεν, θηρίων μᾶλλόν ἐςι καὶ ἀλόγων, ἢ
» ἀνθρώπων· ἂν γὰρ αἴσθωνταί τινες νῦν, τοι-
» αῦτά τινος ἁμαρτάνοντος, ἐκείνῳ μὲν, οὐδὲν
» διαλέγονται· αὐτοὶ δὲ, καθάπερ γραΐδια με-
» θύοντα, ψιθυρίζουσι μετ᾽ ἀλλήλων. (Αὐτόθ.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι δὲν ἀρκεῖ τὸ νὰ συμβουλεύσωμεν ἅπαξ τὸν ἀδελφόν μας, ἀλλὰ πολλάκις.

Ἐὰν ὅμως, ἐσυμβούλευσας μίαν φορὰν Χριστιανὲ, μὲ τὸν ἄνω εἰρημένον τρόπον, τὸν ἁμαρτάνοντα ἀδελφόν σου, καὶ δὲν τὸν ἐκατάπεισες, σοῦ λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος νὰ τὸν συμβουλεύσῃς καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον καὶ πάντοτε, ἴσως καὶ βλέποντάς σε ἐκεῖνος πῶς τὸν ἐπεφορτίσθης, ἐντραπῇ καὶ ἀφεθῇ ἀπὸ τὴν κακίαν του· καὶ μὴ λέγῃς ποτὲ, ὅτι δύω, καὶ τρὶς, καὶ πολλάκις τὸν ἐσυμβούλευσα, καὶ τίποτε δὲν ἐκατόρθωσα· διὰ τὶ, ὅσον περισσότερον ἐπιμείνῃς συμβουλεύοντάς τον, τόσον καὶ περισσότερον ἔχεις ἐκ Θεοῦ τὸν μισθόν. Δὲν βλέπεις, λέγει, πόσην μακροθυμίαν δείχνει ὁ Θεὸς εἰς ἡμᾶς; οἵτινες μ' ὅλον ὁποῦ δὲν πειθόμεθα οὐδὲ ἀκούομεν τὰς ἐντολάς του, αὐτὸς ὅμως δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ μᾶς συμβουλεύῃ πάντοτε ἐκεῖνα, ὁποῦ ἀποβλέπουν εἰς τὴν σωτηρίαν μας, διὰ τῶν Προφητῶν, διὰ τῶν Ἀποστόλων, διὰ τῶν Εὐαγγελιστῶν· » ἕκαστος σπουδαζέτω τὸν » πλησίον ἐξαρπάζειν τῆς τοῦ Διαβόλου φά» ρυγγος· καὶ μὴ μόνον ἅπαξ, καὶ δεύτερον τοῦ» το ποιεῖτε, ἀλλὰ διηνεκῶς· κἂν γὰρ σήμερον » μὴ πείθηται τοῖς παρὰ σοῦ λεγομένοις, τῇ » ἑξῆς πεισθήσεται· κἂν μὴ τῇ ἑξῆς, πάλιν ὁ» ρῶν σε ἐπικείμενον, ἴσως ἐντραπήσεται, καὶ » αἰδεσθείς σου τὴν κηδεμονίαν, ἀποστήσεται τῶν » βλαπτόντων· καὶ μηδέποτε λέγε, ὅτι ἅπαξ, » καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον, καὶ πολλάκις εἶπον, » καὶ οὐδὲν ἤνυσα· μὴ παύσῃ λέγων· ὅσω γὰρ » ἂν ἐπιμείνῃς, τοσούτῳ σου καὶ ὁ μισθὸς αὔξε» ται. (Λόγ. μά. εἰς τὴν Γένεσ.) οὐχ ὁρᾷς » πῶς διαπαντὸς ὁ Θεὸς ἡμῖν παραινεῖ; διὰ τῶν » Προφητῶν; διὰ τῶν Ἀποστόλων; διὰ τῶν Εὐ» αγγελιστῶν; τί οὖν; πάντα κατωρθώσαμεν; » καὶ πάντα ἐπείσθημεν; οὐδαμῶς· ἆρ' οὖν ἐπαύ» σατο παραινῶν; ἄρα ἐσίγησεν; (Ὁμιλ. ξ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Ὅτι ἡ ἀδελφικὴ συμβουλὴ δὲν χρειάζεται ῥητορικήν. — Ὅτι τοὺς φίλους μάλιστα πρέπει νὰ συμβουλεύωμεν.

Διὰ τὶ ἀνίσως, λέγει, ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει ἄσπρα καὶ δὲν τὰ μεταδίδει εἰς τοὺς πτωχοὺς, κολάζεται, πῶς δὲν θέλει κολασθῇ μεγάλως ἐκεῖνος ὁποῦ ἠμπορεῖ νὰ συμβουλεύσῃ τὸν ἀδελφόν του μὲ λόγον μόνον, καὶ δὲν τὸν συμβουλεύει; διὰ τὶ, μὲ τὰ ἄσπρα τρέφεται μόνον τὸ σῶμα, καὶ γλυτώνει ἀπὸ τὸν πρόσκαιρον θάνατον, μὲ τὴν συμβουλὴν δὲ, καὶ τὸν λόγον, τρέφεται ἡ ψυχὴ καὶ γλυτόνει ἀπὸ τὸν αἰώνιον θάνατον· εἰ δὲ καὶ λέγεις πῶς δὲν ἔχεις λόγον καὶ δὲν ἠξεύρεις νὰ συμβουλεύσῃς, γίνωσκε ὅτι ἡ συμβουλὴ, δὲν χρειάζεται ῥητορικὴν καὶ εὐγλωττίαν· διὰ τὶ, ἂν ἴδῃς τὸν φίλον νὰ πορνεύῃ, εἰπέ του μόνον· κακόν πρᾶγμα εἶναι αὐτὸ ὁποῦ μεταχειρίζεσαι ἀδελφέ μου, καὶ φίλε μου· δὲν ἐντρέπεσαι τὸ πρόσωπόν σου; « εἰ τῷ » χρήματα ἔχοντι, καὶ μὴ μεταδιδόντι, κόλα» σις κεῖται, τῷ δυναμένῳ παραινέσαι ὁπωσδή» ποτε, καὶ μὴ τοῦτο ποιοῦντι, πῶς οὐ μεγί» στη κόλασις ἔσται; ἐκεῖ σῶμα τρέφεται, ἐνταῦ» θα ψυχή· ἐκεῖ θάνατον κωλύεις τὸν πρόσκαι» ρον, ἐνταῦθα τὸν αἰώνιον· ἀλλ' οὐκ ἔχω λό» γον φησίν· ἀλλ' οὐ χρεία λόγου, οὐδὲ εὐγλωτ» τίας· ἐὰν ἴδῃς τὸν φίλον πορνεύοντα, εἰπὲ πρὸς » αὐτὸν· πονηρὸν πρᾶγμα ὃ μετέρχῃ· οὐκ αἰ» σχύνῃ; οὐκ ἐρυθριᾷς; (Ὁμιλ. λ'. εἰς τὴν πρὸς Ἑβρ.) Εἰ δὲ καὶ λέγεις πῶς εἶναι φίλος σου, καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλεις νὰ τὸν λυπήσῃς, ἠξεύρε, σοῦ λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσόστομος, πῶς τοῦτο μάλιστα εἶναι ἴδιον σημεῖον φιλίας ἀληθινῆς, τὸ νὰ μὴ παραβλέπωμεν τοὺς φίλους ὅταν ἁμαρτάνουν· καὶ διὰ τοῦτο εἴμεθα φίλοι, διὰ νὰ ὠφελοῦμεν ἕνας τὸν ἄλλον· ἐπειδὴ καλλίτερα πείθεται τινὰς εἰς τὴν συμβουλὴν τοῦ φίλου του, παρὰ εἰς ἄλλου τινὸς τοῦ τυχόντος συμβουλήν· » οὐδὲν οὕτω φιλίας τεκμήριον, ὡς » τὸ μὴ περιορᾷν ἁμαρτάνοντας τοὺς φίλους » καὶ ἀδελφούς· εἶδες ἐχθραίνοντας; διάλυσον·

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» εἶδες πλεονεκτοῦντας; κώλυσον· εἶδες ἀδικου-» μένους; πρόςηθι· οὐκ ἐκείνοις, ἀλλὰ σαυτῷ » προτέρῳ ἐχαρίσω· διὰ τοῦτο φίλοι ἐσμὲν, ἵνα » ἀλλήλλους ὠφελῶμεν, ἄλλως ἀκούσεται πα-» ρὰ τοῦ φίλου, καὶ ἄλλως παρὰ τοῦ τυχόν-» τος· τὸν τυχόντα, ὑποπτεύσει ἴσως, καὶ τὸν » διδάσκαλον ὁμοίως· τὸν δὲ φίλον, οὐκ ἔτι. (Ὁμιλ. ιθ΄. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσ.) Ἔτσι ὁ Ἀπόςολος Παῦλος, ἔχει ναὶ φίλους, καὶ τέκνα του ἀγαπητὰ τοὺς Κορινθίους· ὅμως ὅταν ἕνας ἐξ αὐτῶν ἐπῆρε διὰ γυναῖκα τὴν μητρυάν του, τοὺς ἤλεγξε, καὶ μὲ τὸν ἐλεγμὸν τοὺς ἐλύπησε, πλὴν διὰ τὴν λύπην αὐτὴν ἐκεῖνος δὲν ἐφρόντισεν, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐχάρη, διὰ τὶ ἡ λύπη αὐτη ἀπέβλεπεν εἰς σωτηρίαν ψυχῆς, δὶ ὃ ἔγραφεν· « Εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς,, καὶ τίς » ἐςιν ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ » ἐμοῦ; (Β΄. Κορ. Β΄. 2·) Ἔτσι καὶ ὁ Σολομὼν λέγει, ὅτι οἱ φίλοι, ὁποῦ ἐλέγχουσι φανερῶς, εἶναι καλλίτεροι ἀπὸ τοὺς φίλους ἐκείνους, ὁποῦ δὲν ἐλέγχουν, ἀλλὰ σκεπάζουν τὸ σφάλμα τοῦ φίλου των· καὶ ὅτι ἡ πληγαῖς ὁποῦ κάμνουν οἱ φίλοι μὲ τοὺς ἐλέγχους, εἶναι πλέον γλυκύτεραις ἀπὸ τὰ φιλήματα, ὁποῦ κάμνουσιν οἱ ἐχθροί. « Κρείσσους ἔλεγχοι ἀποκεκαλυμ-» μένοι κρυπτομένης φιλίας, ἀξιοπιςότερα ἐςι τραύματα φίλου, ἢ ἑκούσια φιλήματα ἐχθροῦ. (Παρ. κζ΄. 5.)

Ὅτι πρέπει καὶ νὰ δακρύωμεν συμβουλεύοντες τὸν ἀδελφόν. — Ὅτι καὶ ἂν ἠξεύρωμεν ὅτι δὲν θέλομεν διορθώσει τὸν ἀδελφόν μας, ὅμως πρέπει νὰ τὸν συμβουλεύωμεν.

Ἐὰν ὅμως δὲν καταπείσῃς τὸν ἁμαρτάνοντα ἀδελφόν σου μὲ λόγια ψιλὰ, σὲ συμβουλεύει ὁ αὐτὸς Χρυσόςομος, ὅτι καὶ νὰ δακρύῃς, καὶ νὰ ἀναςενάζῃς πικρῶς διὰ τὴν σωτηρίαν του, καὶ νὰ μὴ ἐντρέπεσαι ἀπὸ τὸ νὰ πιάνῃς τοὺς πόδας του, παρακαλῶν αὐτόν· καὶ ἂν ἐκεῖνος σε ὑβρίζῃ, καὶ φοβερίζῃ νὰ γένῃ ἐχθρός σου, ἐσὺ νὰ ὑπομένῃς ἀνδρείως ἀκούωντας ταῦτα· καὶ ἂν αὐτὸς γένῃ ἐχθρός σου τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' ὁ Θεὸς θέλει γένῃ φίλος σου, καὶ θέλει σε ἀνταμείψει μὲ μεγάλας χάριτας· « τῇ καρτε-» ρίᾳ καὶ τῇ προσεδρίᾳ πολλάκις, διὰ τῶν » θρήνων, καὶ τῶν δακρύων, ψυχὴν ἀπεγνωσ-» μένην δυνήσῃ ἐπισπάσασθαι, καὶ ἀναςῆσαι· » συνεβούλευσας καὶ οὐκ ἔπεισας; δάκρυσον, » καὶ καθάψῃ πολλάκις· ςέναξον πικρὸν, ἵνα » αἰδεσθείς σου τὴν κηδεμονίαν, ἐπιςρέψῃ πρὸς » σωτηρίαν· κάτασχε πόδας· μὴ ἐπαισχυνθῇς, » εἴγ' ἀληθῶς ἰατρεῦσαι βούλει· κἂν λοιδωρῇ, » κἂν ὑβρίζῃ, κἂν ἀπειλῇ ἐχθρὸς γενέσθαι, κἂν » ὅ, τιοῦν ἕτερον ἐπανατείνηται, πάντα φέρε » γενναίως, ὅπως αὐτοῦ κερδάνῃς τὴν σωτηρί-» αν· ἐὰν οὗτος ἐχθρός σου γένηται· ὁ Θεὸς ἔ-» ςαι σοι φίλος, καὶ μεγάλοις σε κατὰ τὴν ἡ-» μέραν ἐκείνην ἀμείψεται τοῖς ἀγαθοῖς." (Λόγ. Β΄. μετὰ τὰς Καλάνδ. καὶ ζ΄. ἐκλογῇ.) Ἔτσι ὁ Ἀπόςολος Παῦλος ἤξευρε μὲν ὅτι ἔγινεν ἐχθρὸς τῶν Γαλατῶν, διὰ τὶ ἤλεγχεν αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν, μὲ ὅλον τοῦτο αὐτὸς διὰ τὴν ἄδικον ἔχθραν αὐτὴν δὲν ἐφρόντιζε· διὰ τὶ ἐςοχάζετο τοὺς ςεφάνους, ὁποῦ ἔχει νὰ λάβῃ παρὰ Θεοῦ, οὕτω γὰρ γράφει πρὸς αὐτούς. « Ὥςε, ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα, ἀ-» ληθεύων ὑμῖν. (Γαλάτ. δ΄. 16.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, τόσην πολλὴν ἐπιμέλειαν πρέπει νὰ δείχνωμεν εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ μας, ὥςε ὁποῦ, κἂν καὶ ἠξεύρωμεν βέβαια πῶς δὲν θέλομεν καταπείσει ποτὲ τὸν ἁμαρτάνοντα εἰς τὸ νὰ διορθωθῇ, καὶ πῶς αὐτὸς ἔχει νὰ μείνῃ ἀνιάτρευτος, ὅμως ἡμεῖς πρέπει νὰ κάμνωμεν τὸ ἐδικόν μας, καὶ νὰ τὸν συμβουλεύωμεν, καὶ βέβαια περισσότερον μισθὸν θέλομεν λάβῃ, καὶ περισσοτέρων ἐπαίνων εἴμεθα ἄξιοι ἀπὸ ἐκείνους, ὁποῦ ἠξεύρουν πῶς ἔχουν νὰ καταπείσουν, καὶ διὰ τοῦτο συμβουλεύουν, κατὰ τὸν αὐτὸν Χρυσόςομον· « οὐδὲ γὰρ ἐκείνων τῶν ἀνίατα » νοσούντων ἀφίςασθαι χρὴ, καὶ ἀμελεῖν· κἂν » προειδότες ὦμεν σαφῶς, ὅτι πολλῆς ἀπολαύ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» σαντες τῆς σπουδῆς καὶ συμβουλῆς, οὐδὲν » κερδανοῦσι πλέον . . . εἰ γὰρ χρή τι καὶ θαυ-» μαστὸν εἰπεῖν, οὐ τοσούτων ἐπαίνων ἄξιος, ὁ » προειδὼς ὅτι πεισθήσεται πάντως ὁ δεχόμε-» νος τὴν συμβουλὴν, καὶ οὕτω συμβουλεύων· » ὡς ὁ πολλάκις μὲν εἰπὼν καὶ συμβουλεύ-» σας, καὶ ἀποτυχὼν, οὐκ ἀφιστάμενος δὲ, οὐ-» δὲ οὕτω. (Λόγ. β'. μετὰ τὰς Καλάνδας.) Τοιαῦτα εἶναι τὰ λόγια, ὁποῦ λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος, καὶ μὲ τοιούτους τρόπους πρέπει νὰ ἐπιμελούμεθα νὰ διορθόνωμεν τοὺς ὁμοίους ἀδελφούς μας, καὶ νὰ ἐλέγχωμεν αὐτούς.

Ὅτι καὶ ὁ παρὰ τῶν μεγαλιτέρων πρὸς τοὺς κατωτέρους ἔλεγχος, μὲ μαλακοὺς τρόπους πρέπει νὰ γίνεται.

Ὄχι μόνον δὲ ὁ παρὰ ὁμοίων ἀδελφῶν, καὶ πρὸς ὁμοίους ἀδελφοὺς γινόμενος ἔλεγχος, μὲ τοιούτους τρόπους μαλακοὺς καὶ παρακαλεστικοὺς πρέπει νὰ γίνεται· ἀλλὰ καὶ ὁ παρὰ τῶν μεγαλιτέρων καὶ ἀξιωματικῶν γινόμενος πρὸς τοὺς κατωτέρους, καθὼς εἶναι ὁ παρὰ Πατριαρχῶν πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς· ὁ παρὰ Ἀρχιερέων, πρὸς ἱερεῖς· ὁ παρὰ ἱερέων, πρὸς λαϊκούς· διὰ τί καὶ οἱ μεγάλοι καὶ ἀξιωματικοὶ ἄνθρωποι ὅταν ἐλέγχουσι τοὺς κατωτέρους, πρέπει πάντοτε νὰ σμίγουσι μὲ τὸν ἔλεγχον, καὶ παρακάλεσιν ταπεινὴν, μιμούμενοι τοὺς ἰατροὺς, οἵ τινες δὲν κόπτουσι μόνον τὴν πληγὴν, ἀλλὰ καὶ βάλλουσιν εἰς αὐτὴν ἔμπλαστρον, καὶ γλυκεῖαν ἀλοιφήν· ἐπειδὴ μόνος ὁ ἔλεγχος ὅταν γίνεται, εἶναι ἀνυπόφορος, καθὼς λέγει ὁ Χρυσόστομος· « ἄντε ἐλέγξῃς μὲν καὶ ἐπιτιμήσῃς » σφοδρῶς δὲ, καὶ μὴ παράκλησιν προσαγά-» γῃς, πάλιν τὸ πᾶν ἀνατέτραπται· ἀφόρητον » γὰρ ἔλεγχος καθ' ἑαυτὸν, ὅταν μὴ καὶ παρά-» κλησιν ἀναμεμιγμένην ἔχῃ. (Λόγ. θ'. εἰς τὴν β'. πρὸς Τιμόθ.) Διὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πατὴρ εἰς ὅλους τοὺς χρυσοῦς, καὶ μελισταγεῖς αὐτοῦ λόγους, καὶ ἄνω, καὶ κάτω, καὶ πανταχοῦ προσθέττει τὸ παρακαλῶ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος γράφων πρὸς Τιμόθεον ἔλεγεν· » ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον. (β'. Τιμόθ. δ'. 2.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος « ἡ ἐπιτίμησις, λέγει, τομῇ ἔοικεν· ἡ πα-» ράκλησις, φαρμάκῳ ἱλαρῷ· ἐπίθες οὖν τὸ » φάρμακον τῆς παρακλήσεως, ἵνα μὴ ἡ τομὴ » μόνη τὰς ἀλγηδόνας σφοδροτέρας ποιοῦσα, » εἰς ἀπόγνωσιν ῥίπτῃ. Προστίθησι δὲ ὁ Παῦλος » τοῖς ἀνωτέρω· « ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ, καὶ » διδαχῇ. (Αὐτόθ.) ὅπερ ὁ αὐτὸς Θεοφύλακτος ἑρμηνεύων· « τοῦτο, φησὶ, πᾶσι τοῖς προῤ-» ῥηθεῖσι σύνταξον. Καὶ ἐλέγχειν γὰρ ἐν πᾶσι » μακροθυμίᾳ δεῖ, ὥστε μὴ πᾶσιν ἁπλῶς πιστεύ-» ειν· καὶ ἐν διδαχῇ, διδάσκοντας ὅπως ἥμαρ-» τε, καὶ τίς ἡ ἁμαρτία· καὶ ἐπιτιμᾶν ὡσαύ-» τως ἐν μακροθυμίᾳ, μὴ ὡς ἐχθρῷ ποινὴν ἐπι-» τιθέντας, ἀλλ' ὡς τέκνῳ παιδείαν. Καὶ ἐν » διδαχῇ, τουτέστι διδάσκοντας αὐτὸν τὸ κέρ-» δος τοῦ ἐπιτιμίου· ἡ δὲ παράκλησις καὶ μά-» λιστα χρήζει μακροθυμίας καὶ διδαχῆς· οὐκ » ἐν τῇ τυχούσῃ δὲ μακροθυμίᾳ, ἀλλ' ἐν πά-» σῃ· τουτέστι τῇ παντοιοτρόπως δεικνυμένῃ, » καὶ δι' ἔργων, καὶ διὰ λόγων, καὶ διὰ σχη-» μάτων.

Ὁποιος δὲ εἶναι μικρότερος, καὶ θέλει διὰ νὰ ἐλέγξῃ τινὰ μεγάλον καὶ ἀξιωματικὸν ἄνθρωπον ἁμαρτάνοντα, οὗτος μάλιστα ἀπὸ ὅλους χρειάζεται νὰ προφέρῃ τοὺς λόγους του, μὲ πολλὴν ταπείνωσιν, καὶ σοφίαν, διὰ νὰ γένουν οἱ λόγοι του εὐπαράδεκτοι· ἐξαιρέτως δὲ, ἂς μιμῆται οὗτος τὸν Προφήτην Νάθαν, καὶ τὴν Θεκωΐτιδα γυναῖκα ἐκείνην, οἵ τινες μὲ παραβολὴν τριτοπρόσωπον, καὶ μὲ πλάγιον τρόπον, ἤλεγξαν τὸν Βασιλέα Δαβὶδ, καὶ εἰσηκούσθησαν. Διὰ τοῦτο λέγει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ὅτι ὅταν ὁ προεστὼς ὑποπτευθῇ πῶς ἁμαρτάνει, τότε πρέπει νὰ ἐνθυμίζουσιν αὐτὸν διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκείνην, οἱ μεγαλίτεροι κατὰ τὴν ἡλικίαν, καὶ κατὰ τὴν φρόνησιν, ἵνα, ἂν μὲν ἦναι ἀληθινὴ ἡ ὑποψία, διορθωθῇ ὁ προεστώς· ἂν δὲ ἦναι ψευδὴς, μὴ ταράττωνται οἱ ἀ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

κούσαντες· « ἄν ποτε ὑποπτευθῇ τι περὶ τὸν » προεςῶτα πλημμέλημα, ὑπομιμνήσκειν αὐ- » τὸν χρὴ, ὥςε δὲ μὴ λυθῆναι τὴν εὐταξίαν, » τοῖς προέχουσι τήν τε ἡλικίαν καὶ τὴν σύνε- » σιν ἐπιτρέπειν χρὴ τὴν ὑπόμνησιν· ἐὰν μὲν » οὖν ᾖ τι διορθώσεως ἄξιον, τὸν ἀδελφὸν ὠφε- » λήσαμεν, καὶ ἑαυτοὺς δι᾽ ἐκείνου, τὸν οἱονεὶ » κανόνα τοῦ ἡμετέρου βίου... ἐὰν δὲ μάτην » τινες ἐπ᾽ αὐτῷ ταραχθῶσι, πληροφορηθέντες » διὰ τῆς φανερώσεως τῶν οὐ μετὰ ἀληθείας » ὑποπτευθέντων, τῆς ἐπ᾽ αὐτῷ διακρίσεως ἀ- » παλλάσσονται. (Ὅρ. κατὰ Πλάτ. κζ΄.)

ΜΕΡΟΣ Γ΄.

Ὅτι ὅλοι οἱ χριςιανοὶ πρέπει νὰ δέχωνται μετὰ χαρᾶς τοὺς πρὸς διόρθωσιν ἐλέγχους τῶν ἀδελφῶν τους.

Καθὼς εἴπομεν, ὅτι μὲ μαλακὸν καὶ γλυκὺν τρόπον πρέπει νὰ προσφέρουσι τοὺς ἐλέγχους οἱ Χριςιανοὶ εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας ἀδελφούς των· ἔτσι τώρα λέγομεν καὶ εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὅτι πρέπει νὰ δέχωνται μετὰ χαρᾶς τοὺς ἀδελφικοὺς ἐλέγχους, ὁποῦ ἤθελαν τοὺς κάμουν οἱ ἀδελφοί των, καὶ μήτε ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἐλέγχουν πρέπει νὰ ὀργίζωνται, μήτε οἱ ἐλεγχόμενοι πρέπει νὰ θυμόνωνται καὶ νὰ λυποῦνται· ἀλλὰ νὰ ςοχάζωνται τοὺς ἐλέγχους τῶν ἀδελφῶν τους ὡσὰν ἰατρείαν, καὶ αὐτοὺς νὰ τοὺς νομίζουν ὡς ἰατροὺς, καὶ ὄχι ὡς ἐχθρούς· καθὼς συμβουλεύει ὁ θεῖος Χρυσόςομος· « μή- » τε ὁ ἐλέγχων ὀργιζέσθω (οὐ γὰρ διορθώσεως » τοῦτο, ἀλλὰ πάθους) μήτε ὁ ἐλεγχόμενος δυσ- » χεραινέτω· ἰατρεία γὰρ τὸ γινόμενον οὐκ ἀπέ- » χθεια.... εἰ γὰρ ἰατρῶν παῖδες καίουσι, καὶ » οὐκ ἐγκαλοῦνται, ... ἀλλὰ ἀλγοῦντες οἱ » καιόμενοι καὶ τεμνόμενοι, εὐεργέτας εἶναι νο- » μίζουσι τοὺς τὴν ἀλγηδόνα ταύτην διεγεί- » ροντας· πολλῷ μᾶλλον τὸν δεχόμενον ἔλεγ- » χον, οὕτω διακεῖσθαι χρὴ, καὶ ὡς ἰατρῷ προ- » σέχειν τῷ διορθοῦντι, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς ἐχθρῷ; (Λόγ. μδ΄. εἰς τὴν ά. πρὸς Κορινθ.)

Διὰ ποίαν αἰτίαν χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος ἔλεγχον καὶ συμβουλήν.

Ἡ αἰτία δὲ, διὰ τὴν ὁποίαν γίνεται ὁ ἔλεγχος εἶναι· ά. διὰ τὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι φυσικὰ ἀτελὴς, καὶ δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ μόνος του ὅλα ἐκεῖνα, ὁποῦ πρέπουσιν, ὅθεν χρειάζεται ἀναγκαίως καὶ τὴν παρὰ τῶν ἄλλων συμβουλὴν, κἂν καὶ εἶναι παραμικροὶ, εἰς τὴν ἀναπλήρωσιν τῆς ἀτελείας του· διὸ εἶπεν ὁ θεῖος Χρυσόςομος· « τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν πολλὰ » λανθάνει πολλάκις· πολλοὶ δὲ πολλάκις ὑ- » πὲρ τοῦ μὴ φανῆναι δεόμενοι συμβουλῆς τῆς » παρ᾽ ἑτέρων, εἵλοντο προδοῦναι τὴν ὠφέλειαν » τὴν ἀπὸ τῆς γνώμης, ἢ δεξάμενοι τὴν πα- » ραίνεσιν διορθῶσαι τὸ ἁμάρτημα, μᾶλλον » ἀγνοεῖν, ἢ μαθεῖν καταδεξάμενοι· οὐκ εἰδότες, » ὅτι οὐ τὸ μαθεῖν ἔγκλημα, ἀλλὰ τὸ ἀγνοεῖν » κατηγορία· οὐ τὸ διδάσκεσθαι, ἀλλὰ τὸ ἐν » ἀμαθείᾳ εἶναι..... ἔςι γὰρ ἔςι καὶ παρὰ » ἀνθρώπῳ μικρῷ καὶ εὐτελεῖ εὑρεθῆναί τι τῶν » δεόντων, ὃ παρὰ τῷ σοφῷ καὶ μεγάλῳ πολ- » λάκις οὐχ εὕρηται· ὅπερ οὖν συνιδὼν καὶ ὁ Μω- » ϋσῆς ἐκεῖνος, ἤκουσε μετὰ πάσης ἐπιεικείας » τοῦ εἰδωλολάτρου (τοῦ πενθεροῦ του δηλαδὴ » Ἰωθὼρ) συμβουλεύοντος καὶ λέγοντος· « ἄ- » κουσόν μου καὶ συμβουλεύσω σοι κτ. (Ἐξ. ιή. 19.) (Λόγ. ιγ΄. πρὸς τοὺς ἐγκαλέσαντ[illegible]ς [illegible]ρὶ τοῦ μήκους τῶν προοιμιῶν·) Ε[illegible]μυνόμε- σκομεν εἰς τὴν δ΄. τῶν Β[illegible]ωσεῖς δὲ ἀδελ- Νεεμὰν ἐκεῖνος ὁ [illegible]

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

φοί μου Χριστιανοί, φυλαχθῆτε δι' ἀγάπην Χριστοῦ νὰ μὴ μισῆτε τοὺς πρὸς διόρθωσιν ἐλέγχους, οὐδὲ νὰ νομίζετε ἐχθροὺς ἐκείνους ὁποῦ σᾶς ἐλέγχουν διὰ νὰ διωρθωθῆτε, ἀλλὰ μάλιστα νὰ τοὺς νομίζετε διὰ πρώτους καὶ μεγαλητέρους σας φίλους· τί λέγω; καὶ μετάνοιαν ἀκόμη πρέπει νὰ κάμνετε εἰς αὐτούς, καὶ εὐχαριστίας πολλὰς νὰ τοὺς προσφέρετε διὰ τοὺς ἐλέγχους, ὁποῦ σᾶς κάμνουν. Διὰ νὰ ἠξεύρῃ δὲ ὁ καθένας ἀπὸ λόγου σας ποῖα εὐχαριστικὰ λόγια πρέπει νὰ προσφέρῃ εἰς ἐκεῖνον τὸν ἀδελφόν, ὁποῦ ἤθελε τὸν ἐλέγξῃ διὰ κανένα σφάλμα του, ἰδοὺ σημειόνομεν ἐδῶ τὰ εὐχαριστικὰ λόγια, ὁποῦ εἶπέ ποτε ὁ Ὅσιος Κύριλλος ὁ Φιλεώτης, ὁ ἀσκήσας ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, πρὸς ἕνα, ὁποῦ τὸν ἤλεγξε, καθὼς τὰ γράφει ὁ σοφώτατος Νικόλαος ὁ Κατασκεπηνός, ὁ τὸν Βίον τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου συγγράψας, διὰ νὰ ἔχετε ταῦτα ὡσὰν τύπον καὶ παράδειγμα, διατὶ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ πολλὰ ὡραῖα καὶ κατανυκτικά. Οὗτος λοιπὸν ὁ Ὅσιος ἐλεγχθείς ποτε ἀδίκως καὶ παραλόγως ἀπὸ ἕνα φθονερὸν Ἡγούμενον, δὲν ἐταράχθη ὁ εὐλογημένος εἰς τοὺς ἐλέγχους, ὁποῦ ἤκουσεν· ἀλλὰ τούτους ἀκούσας, γράφει ὁ Βίος του, ὅτι ἐσηκώθη, καὶ μὲ ταπεινότατον φρόνημα κάμνει μετάνοιαν, καὶ ῥίπτει τὸν ἑαυτόν του ἔμπροσθεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐλέγξαντος αὐτόν, καὶ τοῦ λέγει. » Εὐχαριστῶ Πάτερ τίμιε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς τὴν ἁγιωσύνην σου, ὅτι ὄχι μόνον ἐγνώρισες τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ψυχῆς μου, ἀλλὰ καὶ ὡς Πατήρ μου ἤλεγξες, καὶ καθὼς πρέπει μὲ ἐνουθέτησες· διατὶ τὰ λόγιά σου τὰ ἤκουσα, ὄχι ὡσὰν λόγια ἀνθρώπου, ἀλλὰ ὡσὰν λόγια Θεοῦ. ἐπειδὴ εἶναι γεγραμμένον, δὲν εἶσθε ἐσεῖς ὁποῦ λαλεῖτε, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ κατοικεῖ εἰς ἐσᾶς· καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ λέγει. » ὁ Θεὸς ἐλάλησεν εἰς τὸν Ἅγιόν του· πλὴν παρακαλῶ τὴν ἁγιωσύνην σου νὰ παρακαλῇς τὸν Κύριον διὰ τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης, ἵνα φέρῃ με εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, ὁ ὁποῖος θέλει σοι δώσει καὶ τὸν μισθὸν τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης ἑκατονταπλάσιον· διότι λέγει ὁ Θεός, ὅποιος εὐγάνει ἄξιον ἄνθρωπον, ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ ἦτον προτοῦ, ἀνάξιος, αὐτὸς θέλει εἶναι ὡσὰν τὸ ἐδικόν μου στόμα· ἤγουν ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος ὁποῦ ὁδηγεῖ τὸν ἀδελφόν του ἀπὸ τὴν πλάνην εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀπὸ τὴν κακίαν εἰς τὴν ἀρετήν, ὅσον εἶναι τὸ δυνατόν του, ἐμένα τὸν ἴδιον μιμῆται. Ἡ ἁγιωσύνη σου λοιπὸν Πάτερ Ἅγιε ἔκαμες ὅλον ἐκεῖνο, ὁποῦ ἦτον τῆς δυναμεώς σου, καὶ ἐμένα ἔκαμες εἰς τὸ ἑξῆς ἀναπολόγητον, διότι γέγραπται· ἂν δὲν ἤθελα ἔλθω νὰ λαλήσω εἰς αὐτούς, ἁμαρτίαν δὲν εἶχον· τώρα δὲ ὁποῦ τοὺς ἐλάλησα, πρόφασιν πλέον δὲν ἔχουν νὰ προφασισθοῦν διὰ τὰς ἁμαρτίας των. » Ἐὰν μὲ τοιοῦτον τρόπον ἐσεῖς ἀδελφοί, εὐχαριστεῖτε ἐκείνους ὁποῦ σᾶς ἐλέγχουν, ὄχι μόνον τὸν ἑαυτόν σας ὠφελεῖτε καὶ διορθόνετε τὸ σφάλμα ὁποῦ ἔχετε· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐλέγχοντάς σας διορθόνετε, ἂν ἀδίκως καὶ παραλόγως σᾶς ἤλεγξαν καὶ τοὺς κάμνετε νὰ ταπεινωθοῦν, καὶ νὰ μέμφωνται τὸν ἑαυτόν τους· καθὼς καὶ ὁ ἀνωτέρω Ὅσιος Κύριλλος, διατὶ ἐδέχθη μὲ τόσην ταπείνωσιν τοὺς ἀδίκους ἐλέγχους τοῦ φθονεροῦ ἐκείνου ἡγουμένου, τὸν ἐδιώρθωσε, καὶ τὸν ἔκαμε νὰ κατηγορῇ τὸν ἑαυτόν του, πῶς ἀδίκως τὸν Ὅσιον ἤλεγξε, καὶ νὰ ἐπαινῇ τὴν ταπεινοφροσύνην του.

Οὐ μόνον δὲ τοῦτο, ἀλλὰ ὅποιος μὲ τοιαύτην ταπεινοφροσύνην δέχεται τοὺς ἐλέγχους τοῦ ἀδελφοῦ του, αὐτὸς λαμβάνει καὶ συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν του· καὶ βεβαιοῖ τοῦτο ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ὁ μέγας Βασίλειος, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος· ὁ μὲν γὰρ μέγας Βασίλειος ἑρμηνεύων τὸ εὐαγγελικὸν ἐκεῖνο ῥητὸν τὸ λέγον· » ἐὰν δύω ὑμῶν συμ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» φωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς, περὶ παντὸς πράγμα-» τος, οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς, λέ-» γει· αὕτη ἡ περικοπὴ σαφηνίζει ὅτι περὶ τοῦ » ἐλέγχοντος τὸν ἡμαρτηκότα, καὶ περὶ τοῦ ἐ-» λεγχομένου ποιεῖτε τὸν λόγον.... ὅτι ἐὰν ὁ » ἐλεγχθεὶς κατανυγῇ τὴν ψυχὴν, καὶ συνέλθῃ » τῷ σκοπῷ τοῦ ἐλέγχοντος, περὶ παντὸς πράγ-» ματος τουτέςι περὶ παντὸς ἁμαρτήματος, οὗ » ἐὰν αἰτήσωνται τὴν ἄφεσιν, δοθήσεται αὐτοῖς » παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ. (Ὅρ. κατ' Ἐπιτομ. σξά.) ὁ δὲ Θεῖος Ἰωάννης λέγει ταῦτα· » εἴ-» τις ἔλεγχον μετὰ πόνου, ἢ ἀπόνως ἐδέξατο, » ταχέως τῆς τῶν ἑαυτοῦ πταισμάτων ἀφέσεως τεύξεται. (Λόγ. δ'.) Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ ὅποιος δὲν δέχεται, ταπεινῶς καὶ εὐχαρίςως τοὺς ἐλέγχους, αὐτὸς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν του δὲν λαμβάνει, ἀλλὰ δεσμὸν, καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Βασίλειος· « ἐὰν γὰρ μὴ συμφωνήσῃ ὁ ἐλεγχόμε-» νος τῷ ἐλέγχοντι, οὐκ ἔτι ἄφεσις γίνεται, ἀλ-» λὰ δεσμὸς, κατὰ τὸ ἐπιφερόμενον, ὅτι ὅσα » ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔςαι δεδεμένα ἐν τῷ » οὐρανῷ. (Αὐτόθ.) Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ καθολικώτερον λόγον, ὅποιος δὲν θέλει τοὺς ἐλέγχους, οὗτος οὐδὲ τὴν σωτηρίαν του θέλει, ἀλλὰ μόνον τὸν ἑαυτόν του ἀπολλύει, καθὼς εἶπεν ὁ τῆς Κλίμακος· « εἴτις ἔλεγχον δίκαιον, ἢ ἄδι-» κον ἐξ ἑαυτοῦ ἀπερρίψατο, οὗτος τὴν ἑαυ-» τοῦ σωτηρίαν ἠρνήσατο. (Λόγ. δ'.) Καὶ ἄλλος δὲ πάλιν Πατὴρ εἶπεν· « ὁ ἀποσειόμενος » ἔλεγχον, τὸ πάθος ἐσήμανεν· ἤγουν, ὅποιος δὲν δέχεται ἔλεγχον, φανερόνει πῶς ἔχει τὸ πάθος τοῦ κακοῦ ἐκείνου, διὰ τὸ ὁποῖον ἐλέγχεται, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἐλέγχους οὐ δέχεται.

Ἐπίλογος.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀδελφοί μου ἠγαπημένοι, ὅλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἂς δεχώμεθα μετὰ χαρᾶς τὰς συμβουλὰς καὶ τοὺς ἐλέγχους τῶν ἀδελφῶν μας, ὡς σημεῖον τῆς πρὸς ἡμᾶς ἀγάπης αὐτῶν καὶ φιλίας, καθὼς εἶναι γεγραμμένον εἰς τὴν ἱερὰν Ἀποκάλυψιν. » ἐγὼ, ὅσους ἐὰν » φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω. (Ἀποκ. γ'. 19.) διὰ τὶ ὅποιος δέχεται συμβουλὰς, ἐκεῖνος εἶναι φρόνιμος καὶ σοφός· καὶ ὅποιος δὲν ἀκούει συμβουλὴν ἄλλου, ἐκεῖνος εἶναι ἄφρων καὶ ἄγνωςος, ὡς λέγει ὁ Σολομών· « ὁδοὶ ἀφρόνων, ὀρθαὶ ἐνώ-» πιον αὐτῶν· εἰσακούει δὲ συμβουλίας σοφός. (Παρ. ιβ'. 16.) τί λέγω; ὅσοι δέχονται καὶ ἀγαποῦν τοὺς ἐλέγχους, αὐτοὶ καὶ τὴν ζωήν τους διορθόνουν, καὶ τέλους Θεαρέςου ἀξιόνονται. ὅσοι δὲ ἐξεναντίας μισοῦσι καὶ δὲν δέχονται τοὺς ἐλέγχους, καὶ ζωὴν πονηρὰν διάγουσι καὶ τέλος λαμβάνουν ἄτιμον καὶ αἰσχρὸν, καθὼς λέγει ὁ Σολομών· « οἱ μισοῦντες ἐλέγ-» χους, τελευτῶσιν αἰσχρῶς. (Παρ. ιδ'. 10.) ὁ δὲ μέγας Βασίλειος λέγει, ὅτι ἐκεῖνοι ὁποῦ μισοῦσι τοὺς δικαίους διὰ τὶ τοὺς ἐλέγχουσιν, αὐτοὶ εἶναι ἁμαρτωλοὶ, καὶ διὰ τὸ μῖσος αὐτὸ, εἰς περισσοτέρας ἁμαρτίας κατακρημνίζονται· ἑρμηνεύων γὰρ οὗτος τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο. » Καὶ οἱ μισοῦντες τὸν δίκαιον πλημμελήσου-» σι. (Ψαλμ. λγ'.) οὕτω φησί· « διὰ τὸ ἐν » πλημμελείαις ζῆν, μισοῦσι τὸ δίκαιον, ὡς ὑ-» πὸ τῆς ἐν τῷ κανόνι εὐθύτητος τῷ τρόπῳ » τοῦ δικαίου, οὕτως αὐτοὶ τῇ παραθέσει τοῦ » βελτίονος ἐλεγχόμενοι· καὶ διότι ἐν ἁμαρτίαις ζῶσι μισητικῶς διάγουσι πρὸς τὸν δίκαιον φόβῳ τῶν ἐλέγχων καὶ δι' ὅτι μισοῦσι πάλιν, ἁμαρτίας ἑαυτοὺς περιβάλλουσιν. Ἂς ἐπιμελούμεθα διὰ νὰ βοηθῶμεν τοὺς ἀδελφοὺς μας καὶ νὰ τοὺς διορθόνωμεν, ἐπειδὴ ἡ ὠφέλεια τῶν ἀδελφῶν μας, εἶναι καὶ ἐδική μας ὠφέλεια. Καὶ καθὼς ἐξημερώσῃ ἡ ἡμέρα, καὶ ἔχομεν νὰ εὔγωμεν ἔξω ἀπὸ τὸν οἶκόν μας, πρῶτον συλλογισμὸν, καὶ πρῶτον σκοπὸν νὰ ἔχωμεν, τὸ νὰ γλυτώσωμεν τὸν ἀδελφόν μας ἀπὸ τὸν κίνδυνον, ὄχι μόνον τὸν σωματικὸν, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὸν ψυχικὸν, ὁποῦ τοῦ κάμνει ὁ Διάβολος· καθὼς μᾶς παραγγέλλει ὁ Χρυσόςομος Ἰωάννης λέγων· » δι' ὃ παρακαλῶ, τοῦ ὄρθρου φα-» νέντος, εὐθέως ἐξιόντες ἀπὸ τῆς οἰκίας, τοῦτον

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ἕνα σκοπὸν ἔχωμεν, καὶ ταύτην πρὸ πάντων » σπουδὴν, τὸ τὸν κινδυνεύοντα ἐξαρπάσαι· οὐ » λέγω τοῦτον μόνον τὸν κίνδυνον τὸν αἰσθη- » τὸν, (τοῦτο γὰρ, οὐδὲ κίνδυνος) ἀλλὰ τὸν » τῆς ψυχῆς, τὸν παρὰ τοῦ Διαβόλου τοῖς ἀν- » θρώποις ἐπιφερόμενον. (Ὁμιλ. νθ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) Καὶ καθὼς, ὅταν ξημερώσῃ ἡ ἡμέρα, σπουδάζει κάθε τεχνίτης, καὶ πραγματευτὴς νὰ αὐξήσῃ τὸν σωματικὸν πλοῦτόν του μὲ νέα κέρδη· ἔτσι ἂς σπουδάζῃ καὶ κάθε ἕνας Χριςιανὸς πῶς νὰ αὐξήσῃ τὸν πνευματικὸν πλοῦτόν του μὲ τὸ κέρδος τῆς σωτηρίας τῆς τῶν ἀδελφῶν του· ἐπειδὴ τόσον πολύτιμον πρᾶγμα εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τόσον ἀκριβὴ εἶναι ἡ σωτηρία της, ὥςε ὁποῦ, μιᾶς ψυχῆς, δὲν εἶναι ὅλος ὁ Κόσμος ἀντάξιος, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος. (Μαρ. ή. 36.) διὰ τὴν ψυχὴν ἔγινεν ὅλη ἡ κτίσις· διὰ τὴν ψυχὴν ἐδόθη νόμος, προφητεῖαι, Εὐαγγέλια· διὰ τὴν ψυχὴν Ἀγγέλων διακονίαι, Προπάτορες Προφεῖται, Ἀπόςολοι, δίκαιοι, τὰ ἐνεςῶτα, τὰ μέλλοντα. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ τὸ μεγαλίτερον, διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς, αὐτὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος, καὶ ἐκοπίασε, καὶ ἐπείνασε, καὶ ἐδίψησε, καὶ ἔπαθε τόσα πάθη, καὶ ἐςαυρώθη, καὶ ἔχυσεν ὅλον τὸ αἷμα του, καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη· καθὼς εἶπεν ὁ χρυσοῦς Ἅγιος· « ἐννόησον διὰ τί Προφεῖται; διὰ » τί Ἀπόςολοι; διὰ τί δίκαιοι; διὰ τί Ἄγγε- » λοι πολλάκις ἐπέμφθησαν; διὰ τί αὐτὸς ὁ μο- » νογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ παραγένετο; οὐχ ἵνα » ἀνθρώπους διασώσῃ; οὐχ ἵνα πεπλανημένους » ἐπαναγάγῃ; τοῦτο καὶ σὺ ποίησον κατὰ δύ- » ναμιν τὴν σήν· πᾶσαν σπουδὴν ἐπίδειξαι καὶ » πρόνοιαν εἰς τὴν τῶν πεπλανημένων ἐπάνο- » δον. (Λόγ. έ. κατὰ Ἰουδαί.) καὶ πάλιν » λέγει· « οὕτω περισπούδασον ψυχὴ Θεῷ, ὡς » μηδὲ τοῦ ἰδίου υἱοῦ φείσασθαι. (Ὁμιλ. νθ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) ὅθεν, ἂν μία μόνη ψυχὴ κερδηθῇ καὶ σωθῇ διὰ μέσου μας, ἠμπορεῖ νὰ ἀφανίσῃ τὸ πολὺ φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν μας, καὶ ἔχει νὰ γένῃ ἐξαγορὰ τῆς ψυχῆς μας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων· « δύναται πολλάκις μία κερδηθεῖ- » σα ψυχὴ, μυρίων ὄγκων ἁμαρτημάτων ἀφα- » νίσαι, καὶ γενέσθαι ἡμῖν ἀντίψυχον ἐν ἐκεί- » νῃ τῇ ἡμέρᾳ. (Λόγ. έ. κατὰ Ἰουδαίων) τί λέγω; ὅποιος ἀπὸ ἡμᾶς ἠμπορέσῃ μὲ τὸ ἐδικόν του μέσον νὰ κάμῃ τίμιον καὶ ἄξιον ἕνα ἄνθρωπον ἀπὸ ἐκεῖ ὁποῦ ἦτον πρότερον, ἄτιμος καὶ ἀνάξιος διὰ τὴν ἁμαρτίαν, αὐτὸς θέλει γένῃ, ὡσὰν τὸ ςόμα τοῦ Θεοῦ· καὶ τοῦτο δὲν τὸ εἶπεν ἀμέσως κἀνένας Προφήτης, ἢ Ἀπόςολος· ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἴδιος Θεὸς διὰ τοῦ Ἱερεμίου· « ἐὰν ἐξαγάγῃς τίμιον ἀπὸ ἀναξίου, » ὡς τὸ ςόμα μου ἔσῃ. (Ἱερ. ιέ. 19·) (1)

Νὰ εἰπῶ ἀκόμα καὶ ἄλλο μέγα ἀξίωμα ἐκείνων, ὁποῦ διορθόνουν τοὺς ἀδελφούς των; ἀκούσατε· ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριςὸς, καθ' ὃ ἄνθρωπος ἔλαβεν ἀπὸ τὸν ἄναρχόν του Πατέρα εἰς κληρονομίαν, καὶ βασιλείαν του, ὅλα τὰ Ἔθνη τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅλα τὰ πέρατα τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα ἦτον δουλωμένα εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαβόλου. « Δώσω σοι γὰρ φησιν

(1) Οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἀναπλάςαι, καὶ ἀνθρωποποιοὶ γίνονται, καὶ ὀνομάζονται, οἱ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν διορθόνοντες· διὰ τὶ καθὼς ἡ ἀρκοῦδα, λείχουσα μὲ τὴν γλῶσσάν της τὰ παιδία της, τὰ ὄντα ἄμορφα, δίδει μορφὴν καὶ εἶδος εἰς αὐτὰ, ὡς λέγει ὁ Πλίνιος· ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ διορθώνουν τοὺς κακοὺς, δίδουσι μορφὴν εἰς αὐτοὺς τῆς ἀρετῆς, καὶ ποιοῦσι τῇ ἀληθείᾳ ἀνθρώπους. Διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ μέγας Ἀντώνιος· » ἀνθρωποποιὸς ὀφείλει λέγεσθαι ὁ τοὺς ἀ- » παιδεύτους ἡμερῶσαι δυνάμενος, ἵνα λόγων καὶ παιδεύσεως » ἐρασθῶσι· τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οἱ τοὺς ἀκολάςους τὸν βίον, » ἐπὶ τὴν ἐνάρετον, καὶ Θεῷ ἀρέσκουσαν πολιτείαν μεταρ- » ρυθμίζοντες, ἀνθρωποποιοὶ ὀφείλουσι λέγεσθαι, ὡς τοὺς ἀν- » θρώπους ἀναπλάττοντες. (παρὰ τῷ βίῳ Κυρίλλου τοῦ Φιλεώτου.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» Ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, καὶ τὴν κατά- » σχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς. (Ψαλ. β΄. 8.) Καὶ τοῦτο θέλωντας νὰ φανερώσῃ, εἶπε μόνος μετὰ τὴν ἀνάςασιν· « Ἐδόθη μοι πᾶσα » ἐξουσία ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς. (Ματθ. κή. 18.) Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀπέςειλεν εἰς ὅλα τὰ Ἔθνη τοὺς θείους του Μαθητὰς καὶ Ἀποςόλους, διὰ νὰ ὑποτάξουν εἰς τὴν ἐξουσίαν του ταύτην καὶ Βασιλείαν, ὅλα τὰ Ἔθνη· « Πορευ- » θέντες γάρ φησι, μαθητεύσατε πάντα τὰ Ἔ- » θνη. (Αὐτόθ.) Οἱ δὲ θεῖοι Ἀπόςολοι πορευθέντες, καὶ διδάξαντες τοὺς ἀνθρώπους τὴν εἰς Χριςὸν πίςιν, μὲ τοῦτον τὸν τρόπον τοὺς ὑπέταξαν εἰς τὸν Χριςὸν, καί οὕτως ἐσμίκρυναν μὲν καὶ ἐκατήργησαν τὴν ἐξουσίαν τοῦ διαβόλου, ἐπλάτυναν δὲ καὶ αὔξησαν, καὶ ἐμεγάλωσαν τὴν Βασιλείαν, καὶ ἐξουσίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ.

Ὅτι οἱ διορθόνοντες τοὺς ἀδελφούς των πλατύνουν τὴν Βασιλείαν τοῦ Χριςοῦ, καὶ σμικρύνουν τὴν τοῦ Διαβόλου.

Τώρα καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἀγωνίζονται καὶ σπουδάζουν πῶς νὰ σηκώσουν τὸν ἀδελφόν τους ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, πῶς νὰ τὸν διορθώσουν, καὶ πῶς νὰ τὸν κάμουν νὰ ὑποτάσσεται καὶ νὰ ὑπακούῃ εἰς τὰς προςαγὰς τοῦ Χριςοῦ, καὶ νὰ περιπατῇ τὴν ςράταν τῆς ἀρετῆς καὶ οὐρανίου βασιλείας, καὶ αὐτοὶ, λέγω, παρομοίως μὲ τοὺς ἱεροὺς Ἀποςόλους, σμικρύνουν μὲν καὶ ἀφανίζουν τὴν ἐξουσίαν τοῦ Διαβόλου, πλατύνουν δὲ καὶ αὐξάνουν, καὶ μεγαλύνουν τὰ ὅρια τῆς Βασιλείας, καὶ ἐξουσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ· διὰ τὶ μὲ τὸ μέσον αὐτῶν, κάμνουν τὸν Χριςὸν νὰ βασιλεύῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ νὰ κυριεύῃ αὐτοὺς μὲ τὴν ὑποταγὴν, ὁποῦ φυλάττουν εἰς τὰς ἐντολάς του. Καὶ ἀκολούθως, μὲ τὸν τρόπον τοῦτον, προξενοῦν εἰς τὸν Δεσπότην, καὶ Βασιλέα Χριςὸν, μεγάλην δόξαν, καὶ μεγάλην τιμήν· ἐπειδὴ ἡ δόξα τοῦ Βασιλέως Χριςοῦ εἶναι, ὅταν ἔχῃ λαὸν πολὺν, καὶ ὑπηκόους πολλοὺς, καθὼς λέγει ὁ Σολομών. « Ἐν πολλῷ Ἔθνει, δόξα Βασιλέως. (Παρ. ιδ. 30.) Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ ἀκόμη προξενοῦν καὶ δόξαν μεγάλην, καὶ τιμὴν εἰς τὸν ἄναρχον Πατέρα τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ· διὰ τὶ ὁ Κύριος πέρνωντας ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ ὑπέταξαν εἰς αὐτὸν, μὲ τὴν διδασκαλίαν, καὶ μὲ τὸ καλόν τους παράδειγμα, θέλει τοὺς προσφέρει εἰς τὸν ἄναρχόν του Πατέρα ὡσὰν υἱὸς, ἀντιδίδωντάς του τὴν κληρονομίαν ὁποῦ τοῦ ἔδωκε, καὶ λέγωντάς του ἐκεῖνο τὸ Ἀποςολικόν. « Ἰδοὺ ἐγὼ καὶ » τὰ παιδία, ἅ μοι ἔδωκας Πάτερ μου. (Ἑβρ. β΄. 13.) καὶ οὕτω θέλει τοὺς ὑποτάξει, καὶ παραδώσει εἰς τὴν Βασιλείαν, καὶ ἐξουσίαν ἐκείνου, καθὼς λέγει ὁ Μακάριος Παῦλος· « εἶτα » τὸ τέλος, ὅταν παραδῷ τὴν Βασιλείαν (ἤ- » τοι τοὺς ὑπ' αὐτοῦ βασιλευομένους, ὡς ἑρμη- » νεύουσι τὸ ῥητὸν ὁ Χρυσόςομος, ὁ Θεοφύλα- » κτος, καὶ ὁ Νύσσης θεῖος Γρηγόριος) τῷ » Θεῷ καὶ Πατρί. (ά. Κορινθ. ιέ. 24.) Ὅθεν μὲ τὸν τρόπον τοῦτον, οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ὁποῦ ὑπετάχθησαν εἰς τὸν Πατέρα παρὰ τοῦ υἱοῦ, ἔχουν νὰ γένουν δόξα, καὶ τιμὴ, καὶ μεγαλοπρέπεια τοῦ ἀνάρχου καὶ ἀνωτάτου Πατρός· καὶ τοῦτο θέλωντας νὰ φανερώσῃ ὁ Κύριος, ἔλεγε πρὸς τοὺς Ἀποςόλους του. « Ἐν » τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ Πατήρ μου, ἵνα καρπὸν » πολὺν φέρητε, καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. (Ἰω. ιέ. 8·) Ἐπειδὴ δὲ ἡ Βασιλεία, καὶ ἡ δόξα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, εἶναι κοινὴ ὁμοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· λοιπὸν ἐκεῖνοι ὁποῦ σπουδάζουν, καὶ ἀγωνίζονται μὲ κάθε τρόπον νὰ διορθόνουν τοὺς ἀδελφούς των, γίνονται αἴτιοι νὰ πλατύνεται ἡ Βασιλεία ὅλης τῆς Ἁγίας Τριάδος, καὶ νὰ δοξάζεται, καὶ νὰ τιμᾶται ὅλη ἡ Ὑπερούσιος καὶ Μακαρία Τριάς· ὢ δόξα! ὢ μεγαλεῖον! ὢ ἀξίωμα ἐκείνων, ὁποῦ διορθόνουν τοὺς ἀδελφούς των!

Ὅθεν γινώσκοντες ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, ὅτι Ἀποςολικὸν τῇ ἀληθείᾳ ἐπάγγελμα κάμνε-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τε, ὅταν διορθόνετε, καὶ βοηθῆτε εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν σας, (1) μὴ ἀμελῆτε, σᾶς παρακαλῶ, ἀπὸ τὸ νὰ ἐνεργῆτε τοῦτο, δι᾽ ἔργων, διὰ λόγων, καὶ δι᾽ ἄλλων τρόπων, οἵων, καὶ ὅσων δυνηθῆτε· ἵνα καὶ μετὰ θάνατον, ὡς ἰσαπόϛολοι ϛεφανωθῆτε, καὶ παραϛαθῆτε μὲ παῤῥησίαν εἰς τὸν Βασιλέα Χριϛὸν, ὅς τις ἔχει νὰ σᾶς δοξάσῃ ἐν οὐρανῷ, διὰ τὶ καὶ ἐσεῖς ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τῆς διορθώσεως τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ ἀδελφῶν σας, τοῦτον προεδοξάσατε· « τοὺς » δοξάζοντάς με γάρ φησι, δοξάσω. (ά. Βασ. β΄. 30.) ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΙΒ΄.

Διαλαμβάνων, ά. μὲ ποῖον τρόπον πρέπει οἱ Χριϛιανοὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. β΄. μὲ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ ϛέκωνται εἰς αὐτήν· καὶ γ΄. τὶ πρέπει νὰ κάμνουν ἀφ᾽ οὗ εὔγουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν.

Προοίμιον.

Τις νὰ μὴ θαυμάσῃ τὴν πολλὴν, καὶ ἄμετρον συγκατάβασιν, ὁποῦ μεταχειρίζεται ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἄνθρωπον; τὶς νὰ μὴ ἐκπλαγῇ τὴν ὑπερβολικὴν ἀγάπην, ὁποῦ δείχνει ὁ Παντοκράτωρ εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος, μάλιϛα δὲ καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὸ διαλεκτὸν γένος τῶν Χριϛιανῶν; ὁ Θεὸς, ὡς λέγουσιν οἱ ἱεροὶ Θεολόγοι, εἶναι ἀπερίγραπτος κατὰ τὴν φύσιν, καὶ ἀχώρητος ἀπὸ κάθε τόπον· καὶ ἀγκαλὰ εἶναι ἐν ὅλῳ τῷ παντὶ, ὅμως εἶναι καὶ ἔξω τοῦ παντός· καθὼς εἶπεν ὁ θεῖος Ἱλάριος· « ὁ Θεὸς τῶν πάν» των ἐϛιν ἐπέκεινα, καὶ πάντα συνέχει. (Βιβλ. ή. περὶ Τριάδος.) καὶ ὁ ἱερὸς Αὐγουϛῖνος· » ὁ Θεός ἐϛιν ἔξω τῶν πάντων, μὴ ἐκκλειόμε» νος· ἐντὸς ἁπάντων, μὴ ἐγκλειόμενος· ὑπε» ράνω πάντων, μὴ ἐπαιρόμενος· ὑποκάτω πάν» των, μὴ ταπεινούμενος· ἐνδότερος παντὸς, ὅ» τι ἐν αὐτῷ πάντα· ἐξώτερος παντὸς, ὅτι αὐτὸς » ὑπὲρ ἅπαντα. (Κεφ. κϛ΄. τῆς κατὰ τὸ γράμμα Γενέσεως.) καὶ μ᾽ ὅλον τοῦτο, ὁ ἀπερίγραπτος οὗτος Θεὸς καὶ ἀχώρητος, συγκαταβαίνει διὰ τοὺς Χριϛιανοὺς νὰ χωρῆται τρόπον τινὰ καὶ νὰ περιγράφεται μέσα εἰς τὰς Ἁγίας Ἐκκλησίας· ἐκεῖνος ὁ ὕψιϛος Μονάρχης τοῦ παντὸς, ὁποῦ λέγει πῶς ὁ οὐρανὸς εἶναι θρόνος του, καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν του, καὶ πῶς κἀνένας τόπος καὶ κἀνένας χειροποίητος Ναὸς δὲν εἶναι ἄξιος διὰ νὰ ἀναπαύσῃ τὴν θείαν του μεγαλειότητα· » οὕτω λέγει Κύριος· ὁ » οὐρανός μοι θρόνος· καὶ ἡ γῆ ὑποπόδιον τῶν » ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι; καὶ » ποῖος τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; (Ἡσαΐας ξϛ΄. 1.) αὐτὸς λέγω καταδέχεται νὰ ἀναπαύεται μέσα εἰς τοὺς θείους Ναοὺς τῶν Χριϛιανῶν, καὶ νὰ λέγῃ, ὅτι ἐδιάλεξεν αὐτοὺς διὰ κα-

(1) Φησὶ γὰρ ὁ Θεῖος Χρυσόϛομος « Μέγα ἀγαθὸν καὶ » τὸ ἐλεεῖν τοὺς πενομένους, ἀλλ᾽ οὐδὲν τοιοῦτον, οἷον τὸ « πλάνης ἀπαλλάττειν· οὐδὲν γὰρ ψυχῆς ἀντάξιον, οὐδὲ ὁ » Κόσμος ἅπας· ὥϛε κἂν μυρία δῷς χρήματα, οὐδὲν τοιοῦτον » ἐργάσῃ, οἷον ὁ μίαν ἐπιϛρέφων ψυχήν· ὁ γὰρ τοῦτο ποι« ῶν, κατὰ Παῦλον γίνεται, καὶ Πέτρον. οὐχὶ κινδυνεύων, » καθάπερ ἐκεῖνοι, καὶ λιμοὺς, καὶ λοιμοὺς, καὶ τὰ ἄλλα ὑ» ποφέρων κατὰ, εἰρήνης γὰρ ὁ παρὼν καιρός· ἀλλὰ τὴν ἀ» πὸ τῆς προθυμίας σπουδὴν ἐπιδεικνύμενος· καὶ τί λέγω » Πέτρον καὶ Παῦλον; ϛόμα ἔϛαι Χριϛοῦ· ὁ γὰρ ἐξάγων τί» μιον ἐξ ἀναξίου, ὡς ϛόμα μου ἔϛαι.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τοικίαν του· » ἐξελεξάμην ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ » ἐμαυτῷ εἰς οἶκον θυσίας. (β'. Παραλ. ζ'. 12.) καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ φωνάζει πῶς τὰ οὐράνια καὶ τὰ ἐπίγεια, καὶ ὅλα τὰ πάντα εἶναι ἐδικά του, διὰ τὶ τὰ ἔκαμε μὲ τὴν παντοδύναμον καὶ δημιουργικὴν χεῖρά του· » πάντα γὰρ ταῦτα » ἐποίησεν ἡ χείρ μου, καὶ ἔςιν ἐμὰ πάντα ταῦ- » τα λέγει Κύριος. (Ἡσα. Αὐτόθ. 2.) αὐτὸς λέγω ὁ ἴδιος διὰ τὴν ἀγάπην τῶν Χριςιανῶν, φαίνεται τρόπον τινὰ πῶς σμικρύνει τὴν μεγαλειότητά του, καὶ θέλει ὁ ἀθάνατος καὶ ἐπουράνιος νὰ συγκατοικῇ μὲ τοὺς θνητοὺς καὶ γηΐνους ἀνθρώπους, καὶ νὰ ὀνομάζῃ οἶκον ἐδικόν του τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν· » ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. (Ἡσ. νς'. 7.)

Ὦ τῆς ἀφάτου συγκαταβάσεως τοῦ Θεοῦ! ὢ τῆς μεγάλης περὶ τοὺς Χριςιανοὺς εὐεργεσίας, καὶ χάριτος! ἄχ! ἀλλ' οἱ Χριςιανοὶ τὴν σήμερον δὲν ςοχάζονται αὐτὴν τὴν ἄφατον τοῦ Θεοῦ συγκατάβασιν, οὔτε αἰσθάνονται μὲ τελειότητα αὐτὴν τὴν ὑπερβολικὴν εὐεργεσίαν καὶ χάριν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας οἱ θνητοὶ καὶ γήϊνοι, ἀξιόνονται νὰ συνομηλοῦν μὲ τὸν ἀθάνατον καὶ οὐράνιον Βασιλέα, ὅσαις φοραῖς θελήσουν νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν Ἅγιον Ναόν του· ἀλλά, ἄλλος μέν, ἀπὸ τὴν πραγματείαν καὶ τέχνην του ἐμποδιζόμενος· ἕτερος δέ, ἀπὸ τὴν φροντίδα καὶ μέριμναν γυναικὸς, καὶ παίδων, καὶ οἴκου· ὁ ἕνας μίαν αἰτίαν εὑρίσκωντας, καὶ ὁ ἄλλος, ἄλλην, ὅλοι ὁμοῦ δὲν ἐπιμελοῦνται νὰ πηγαίνουν πρωῒ καὶ βράδυ εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν, καθὼς ἀπαιτεῖ τὸ Χριςιανικὸν χρέος ὁποῦ ἔχουν· ἀλλὰ μόλις καὶ μετὰ βίας πηγαίνουν δύω, ἢ τρεῖς φοραῖς τὴν ἑβδομάδα εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Κυρίου· καὶ τότε πάλιν δὲν ςέκονται εἰς αὐτὸν καθὼς πρέπει μετὰ φόβου καὶ εὐλαβείας ἀλλὰ ἢ συνομιλοῦν ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, ἢ γελοῦν, ἢ μὲ ἀμέλειαν καὶ ὀκνηρίαν ἀκροάζονται τὰ θεῖα λόγια, ἀφίνοντες τὸν νοῦν τους νὰ περιπλανᾶται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ οὐδὲ μίαν προσοχὴν ἔχοντες.

Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἀπεφάσισα νὰ ἀποδείξω εἰς τὸν παρόντα Λόγον, ά. μὲ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ πηγαίνουν οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. β'. μὲ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ ςέκωνται εἰς αὐτήν· καὶ γ'. τὶ πρέπει νὰ κάμνουν, ἀφ' οὗ εὔγουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν· καὶ προσέχετε διὰ νὰ τὰ καταλάβετε.

ΜΕΡΟΣ Α'.

Ὅτι οἱ χριςιανοὶ πρέπει μὲ ἀνάγκην νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. — Ἡ Ἐκκλησία περιέχει τὴν νοητὴν τράπεζαν, καὶ βρύσιν τῶν πειναςμένων καὶ διψασμένων.

ΜΕ πέντε τρόπους πρέπει ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησίαν. ά. μὲ ἀνάγκην. β'. μὲ ἐπιθυμίαν. γ'. μὲ συνέχειαν. δ'. μὲ καθαρότητα. καὶ έ. μὲ χρέος. Καὶ ά. μὲν πρέπει νὰ πηγαίνετε μὲ ἀνάγκην· διὰ τί, καθὼς οἱ πεινασμένοι καὶ οἱ διψασμένοι ἔχουν ἀνάγκην νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν αἰσθητὴν τράπεζαν, καὶ εἰς τὴν αἰσθητὴν βρύσιν, διὰ νὰ χορτάσουν ἀπὸ φαγητὸν καὶ ποτὸν, καὶ νὰ εὐχαριςήσουν τὴν πεῖναν καὶ δίψαν τους· ἔτσι καὶ ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ εἶσθε πεινασμένοι, τόσον ἀπὸ τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, ὅς τις εἶναι τὸ ζωοποιὸν σῶμα τοῦ Κυρίου, ὅσον καὶ ἀπὸ τὸν νοητὸν ἄρτον, ὅς τις εἶναι ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία, καθὼς εἶπεν ὁ θεολόγος Γρηγό- » ριος· » ἄρτος ἐςιν, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ᾧ ψυ- » χαὶ τρέφονται Θεὸν πεινῶσαι· καὶ ὁποῦ εἶσθε διψασμένοι τόσον ἀπὸ τὸ ἀθάνατον ποτὸν, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ζωηρὸν αἷμα τοῦ Κυρίου μας Ἰ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ησοῦ Χριςοῦ· ὅσον καὶ ἀπὸ τὸ νοητὸν ποτὸν, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ νᾶμα τοῦ Θείου λόγου καὶ τῆς διδασκαλίας· ἔτσι λέγω καὶ ἐσεῖς οἱ πεινασμένοι καὶ διψασμένοι Χριςιανοὶ, ἀναγκάζεσθε νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ παρηγορῆτε τὴν πεῖνάν σας ἀπὸ τὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εὑρισκομένην μυςικὴν καὶ Ἁγίαν τράπεζαν τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, καὶ τοῦ Θείου λόγου, καὶ νὰ εὐχαριςῆτε τὴν δίψαν σας ἀπὸ τὸ ζωήῤῥυτον αἷμα τοῦ Κυρίου, καὶ ἀπὸ τὰ νάματα τῆς διδασκαλίας τῶν Θείων γραφῶν, τὰ ὁποῖα ἀναβλύζουσι μέσα εἰς τὴν τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησίαν· ἐπειδὴ ἐὰν ἐσεῖς δὲν πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ νὰ τρώγετε, καὶ νὰ πίνετε συνεχῶς τὰ τοιαῦτα ἀθάνατα καὶ ζωοποιὰ φαγητὰ καὶ πιοτὰ, βέβαια ἀδυνατίζετε, καὶ ἀποθνήσκετε ψυχικῶς, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· » ἐὰν μὴ φάγετε τὴν σάρκα τοῦ υἱ» οῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, » οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. (Ἰωάνν. ς΄. 53.) ὅτι δὲ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα τοῦ διπλοῦ φαγητοῦ καὶ τοῦ διπλοῦ πιοτοῦ, εὑρίσκονται μέσα εἰς τὸν οἶκον τῆς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας, προλαβὼν ὁ Θεῖος Δαβὶδ προεφήτευσε λέγων· » πλησθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς τοῦ οἴκου σου. » Ἅγιος ὁ Ναός σου, θαυμαςὸς ἐν δικαιοσύνῃ. (Ψαλ. ξδ΄. 5.) καὶ ὁ προφήτης δὲ Ἰωὴλ προφητεύωντας περὶ τοῦ πόματος τῆς Θείας διδασκαλίας, ὁποῦ ἀναβλύζει ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν, καὶ ποτίζει τοὺς Χριςιανοὺς, ὁποῦ εἶναι ξηροὶ καὶ ἄκαρποι ὡσὰν τὸν σχοῖνον, ἔλεγε· » καὶ ἔςαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, πηγὴ ἐξ οἴ» κου Κυρίου ἐξελεύσεται καὶ ποτιεῖ τὸν χειμάρουν τῶν σχοίνων. (Ἰω. γ΄. 18.)

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Κιβωτός.

Πρέπει β΄. νὰ πηγαίνετε ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μὲ ἀνάγκην· διὰ τὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι Κιβωτός· καθὼς λοιπὸν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ κατακλυσμοῦ ὅσοι ἄνθρωποι, καὶ ὅσα ζῶα ἐμβῆκαν μέσα εἰς τὴν Κιβωτὸν, ἐγλύτωσαν ἀπὸ τὸν κατακλυσμόν· ὅσοι δὲ ἄνθρωποι καὶ ὅσα ζῶα ἔμειναν ἔξω τῆς Κιβωτοῦ, ἐπνίγησαν καὶ ἀφανίσθησαν· ἔτσι καὶ τώρα, ὅσοι μὲν Χριςιανοὶ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐμβαίνουσιν εἰς αὐτὴν, λυτρόνονται ἀπὸ τὸν νοητὸν κατακλυσμὸν τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν παθῶν· ὅσοι δὲ Χριςιανοὶ, μένουν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, καταποντίζονται, καὶ ἀφανίζονται. « Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Θεῖος Χρυ» σόςομος· « Τῶν μελλόντων τύπος τὰ γενόμε» να ἦν, οἷον ἡ Ἐκκλησία, ἡ Κιβωτός· ὁ Νῶε, » ὁ Χριςός· ἡ περιςερὰ, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· » τὸ φύλλον τῆς ἐλαίας, ἡ φιλανθρωπία τοῦ » Θεοῦ· ἀλλὰ τύπος ἐκεῖνα, ταῦτα δὲ ἀλήθεια· » καθάπερ γὰρ ἡ Κιβωτὸς ἐν μέσῳ τοῦ πελά» γους διέσωσε τοὺς ἔσω ὄντας, οὕτω καὶ ἡ » Ἐκκλησία διασώζει τοὺς πλανομένους ἅπαν» τας. (Λόγ. εἰς τὸν σεισμὸν, καὶ εἰς τὸν πλού» σιον καὶ Λάζαρον.)

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μάνδρα πνευματική.

Ἀναγκάζεσθε γ΄. ἀδελφοὶ, νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· διὰ τὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι μάνδρα ἐδικήσας πνευματικὴ, καὶ ἐσεῖς εἶσθαι πρόβατα λογικὰ τῆς τοιαύτης μάνδρας· ὅθεν καθὼς ὅταν ἦναι τὰ πρόβατα ἔξω ἀπὸ τὴν μάνδραν τους, κινδυνεύουν καὶ χάνονται· διὰ τὶ, ἢ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ, ἢ τσάκαλος, ἢ ἄλλα θηρία· ὅσα δὲ πρόβατα εὑρίσκονται μέσα εἰς τὴν μάνδραν, δὲν ἔχουν κανένα κίνδυνον· ἔτσι καὶ ὅσοι Χριςιανοὶ δὲν πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ εὑρίσκονται ἔξω ἀπὸ αὐτὴν, κινδυνεύουν καὶ θανατόνονται ἀπὸ τὸν νοητὸν λύκον διάβολον, καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα θηρία τῶν παθῶν· ὅσοι δὲ εὑρίσκονται μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, γλυτόνουν ἀπὸ τὸν κίνδυνον. Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Θεῖος Χρυσόςομος· « μένε εἰς τὴν » Ἐκκλησίαν, καὶ οὐ προδίδωσαι ἀπὸ τῆς Ἐκ» κλησίας· ἐὰν δὲ φύγῃς ἀπὸ Ἐκκλησίας, οὐχ » αἰτία ἡ Ἐκκλησία. ἐὰν μὲν γὰρ ἦς ἔσω, ὁ » λύκος οὐκ εἰσέρχεται· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς ἔξω, θη-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ριάλωτος γίνῃ· ἀλλὰ οὐ παρὰ τὴν μάνδραν » τοῦτο· ἀλλὰ παρὰ τὴν σὴν μικροψυχίαν· Ἐκ» κλησίας γὰρ οὐδὲν ἴσον· μὴ ἀπέχου Ἐκκλη» σίας· οὐδὲν γὰρ Ἐκκλησίας ἰσχυρώτερον· ἡ ἐλ» πίς σου ἡ Ἐκκλησία· ἡ σωτηρία σου, ἡ Ἐκ» κλησία· ἡ καταφυγή σου ἡ Ἐκκλησία· τοῦ » οὐρανοῦ ὑψηλοτέρα ἐςι· τῆς γῆς πλατυτέρα· » οὐδέποτε γηρᾷ· ἀεὶ δὲ ἀκμάζει. (Λόγ. ὅτε » τῆς Ἐκκλησίας ἔξω εὑρεθεὶς Εὐτρόπιος ἀ» πεσπάσθη.)

Θέλετε νὰ καταλάβετε ἀγαπητοί, πῶς ὅποιος πηγαίνει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν γλυτόνει, ὅποιος δὲ εὑρίσκεται ἔξω τῆς Ἐκκλησίας χάνεται; ἀκούσατε· νόμος ἦτον διωρισμένος καὶ νομοθετημένος ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς καὶ ὀρθοδόξους ἡμῶν Βασιλεῖς, ὅτι ὅποιος ἔκαμνε σφάλμα μεγάλον, ἄξιον θανάτου καὶ ἐπρόφθαινεν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὄχι μόνον νὰ ἔμβῃ μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ μόνον νὰ πατήσῃ εἰς τὴν αὐλὴν καὶ τὰ ὅρια τῆς Ἐκκλησίας, ἐγλύτονεν ἀπὸ τὸν θάνατον, καὶ τινὰς ἀπὸ ἐκεῖ δὲν ἐδύνετο νὰ τὸν πάρῃ· ἐὰν ὅμως, δὲν ἐπρόφθαινε νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ εἰς τὰ ὅριά της, ὁ τοιοῦτος ἐπιάνετο, καὶ ἐθανατόνετο· καθὼς λέγει τὸ ε΄. Βιβλ. τῶν Βασιλικῶν, τίτλ. α΄. Κεφ. ιβ΄. (Παρὰ Φωτίῳ τίτλ. ε΄. Κεφ. β΄.) ὅθεν καὶ ἕνας ἄρχοντας ὁ ἐπὶ τῆς κοίτης τοῦ βασιλέως Ἀρκαδίου Εὐτρόπιος ὀνομαζόμενος, ἀγκαλὰ καὶ ἔκαμε νόμον ἐναντίον, ὅτι νὰ μὴν ἦναι ἀσφαλὴς ἐκεῖνος, ὁποῦ καταφύγῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μ' ὅλον τοῦτο ἐπειδὴ ὠργίσθη μίαν φορὰν ὁ Βασιλεὺς κατ' αὐτοῦ, κατέφυγεν ὁ Εὐτρόπιος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἐφυλάχθη· ὕςερον ὅμως, ἐπειδὴ καὶ εὐγῆκε ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐπιάσθη καὶ ἀπετμήθη τὴν κεφαλήν· ὅθεν ὁ Θεῖος Χρυσόςομος τότε πατριαρχεύων, ἔκαμε δύω Λόγους θαυμασοὺς, ἕνα, ὅταν κατέφυγεν ὁ Εὐτρόπιος πεφοβισμένος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἄλλον, ὅταν ὁ αὐτὸς εὑρεθεὶς ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, ἀπεσπάσθη· ἐνῷ λόγῳ λέγει καὶ ταῦτα τὰ χρυσᾶ λόγια· » μὴ λέ» γε, ὅτι προεδόθη ἀπὸ Ἐκκλησίας ὁ προδοθεὶς· » εἰ μὴ ἀφῆκε τὴν Ἐκκλησίαν, οὐκ ἂν προεδί» δοτο· μὴ λέγε, ὅτι καὶ κατέφυγε, καὶ προε» δόθη· οὐχ ἡ Ἐκκλησία αὐτὸν ἀφῆκεν, ἀλλ' » αὐτὸς αὐτὴν κατέλιπεν· οὐκ ἔνδοθεν προεδό» θη, ἀλλ' ἔξωθεν· διὸ ὅτι κατέλιπε τὴν Ἐκκλη» σίαν, ἐβούλου σώζεσθαι; ὤφειλες κατέχειν τὸ » θυσιαςήριον.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἰατρεῖον κοινόν.

Ἀναγκάζεσθε δ΄. Χριςιανοὶ νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἕνα κοινὸν ἰατρεῖον, ὁποῦ ἰατρεύει ὅλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ὁποῦ πληγώθουν νοητῶς ἀπὸ τὸν διάβολον. Καθὼς λοιπὸν ὅσοι ἔχουν πληγὰς εἰς τὸ σῶμα, ἀναγκάζονται νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ νὰ τοὺς ἰατρεύσῃ, ἵνα μὴ ἀποθάνουν· τοιουτοτρόπως καὶ ὅσοι Χριςιανοὶ εἶναι πληγωμένοι μὲ νοητὰς πληγὰς τῶν παθῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας, εἰς ἀνάγκην μεγάλην εὑρίσκονται, διὰ νὰ πηγαίνουν εἰς τὸ κοινὸν ἰατρεῖον τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ δείξουν τὰς πληγάς των εἰς τὸν Πνευματικὸν, καὶ νὰ λάβουν παρ' αὐτοῦ τὰ ἐπιτήδεια ἰατρικὰ καὶ ἔμπλαςρα, διὰ νὰ ἰατρευθοῦν· διὰ τὶ, ἂν καταφρονήσουν καὶ δὲν ὑπάγουν, σήπονται ἡ πληγαῖς των, καὶ τοὺς προξενοῦν ψυχικὸν καὶ αἰώνιον θάνατον· ὅθεν εἶπεν ὁ Χρυσοῤῥήμων περὶ τῆς Ἐκκλησίας, » ἰα» τρεῖον γὰρ ὁ οἶκος οὗτός ἐςι πνευματικὸν, » ἵνα, ἅπερ ἂν λάβωμεν ἔξωθεν τραύματα, ἐν» ταῦθα θεραπεύσωμεν· (Ὁμιλ. β΄. εἰς τὸ κα» τὰ Ἰωάν.) Καὶ ἀλλαχοῦ· ἡ Ἐκκλησία ἰα» τρεῖόν ἐςι τῶν ψυχῶν. . . καὶ δεῖ καθάπερ » εἰς ἰατρεῖον ἀπαντῶντας, τὰ κατάλληλα τοῖς » ἐπικειμένοις πάθεσι φάρμακα λαβόντας ἐ» ξιέναι. (Λόγ. λβ΄. εἰς τὴν Γένεσ.)

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος πανδοχεῖον, ἤτοι νοσοκομεῖον, τὴν Ἐκκλησίαν ὠνόμασεν εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃςὰς,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

(Λουκ. ί. 34.) τῆς ὁποίας παραβολῆς ἡ περίληψις εἶναι αὕτη· ἄνθρωπος μὲν, εἶναι ὁ Ἀδὰμ, καὶ κάθε ἁμαρτωλός· Ἱερουσαλὴμ, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐκατέβη, εἶναι ὁ Παράδεισος, καὶ ἡ ἀρετή. Ἱεριχὼ, εἶναι ὁ Κόσμος, καὶ ἡ ἁμαρτία· λῃςαὶ εἶναι οἱ δαίμονες· πληγαῖς, εἶναι τὰ πάθη. Σαμαρείτης, ὁ Χριςός· ἔλαιον καὶ οἶνον, εἶναι ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ δικαιοσύνη· κτῆνος, εἶναι ἡ ἀνθρωπότης τοῦ Κυρίου μας· πανδοχεῖον, εἶναι ἡ Ἐκκλησία· πανδοχεὺς, εἶναι ὁ Παῦλος καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόςολοι, καὶ οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποςόλων Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς... καὶ τὰ δύω δηνάρια, εἶναι ἡ παλαιὰ καὶ ἡ νέα Γραφή.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μὲ ἐπιθυμίαν. — Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Μήτηρ κοινὴ τῶν Χριςιανῶν.

Β΄. Ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μὲ πολλὴν ἐπιθυμίαν καὶ ὄρεξιν. Α΄. διὰ τὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι κοινὴ μήτηρ ὅλων τῶν ὀρθοδόξων, ἡ ὁποία ἀνεγέννησεν αὐτοὺς διὰ τῆς κολυμβήθρας τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ ἀνέθρεψεν αὐτοὺς μὲ τὸ λογικὸν γάλα τῆς εὐσεβείας καὶ πίςεως καὶ τῶν θείων Μυςηρίων. Καθὼς λοιπὸν τὰ παιδία τρέχουν καὶ πηγαίνουν κοντὰ εἰς τὴν σαρκικὴν μητέρα των, μὲ μεγάλην ἐπιθυμίαν καὶ ἀγάπην· ἔτσι καὶ οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ τρέχουν καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς πνευματικῆς μητρός των Ἁγίας Ἐκκλησίας μὲ ὑπερβάλλουσαν χαρὰν, μὲ μεγάλην ἀγάπην, καὶ μὲ ἄκραν ἐπιθυμίαν, διὰ νὰ ἰδοῦν τὴν γλυκυτάτην μητέρα των, καὶ νὰ ἀπολαύσουν τὰ οὐράνια ἀγαθά της· ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Χρυσόςομος· » ἡ Ἐκκλησία μήτηρ ἐςὶ τῶν οἰκείων » τέκνων· καὶ τούτους δεχομένη καὶ τοῖς ξέ» νοις τοὺς κόλπους ἐφαπλοῦσα. (Λόγ. εἰς τὸν Ἅγιον Ἱερομάρτυρα Φωκᾶν.)

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι οἰκία κοινὴ τῶν Χριςιανῶν.

Β΄. Πρέπει μὲ ἐπιθυμίαν νὰ πηγαίνετε οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι οἶκος Θεοῦ, καὶ κοινὴ οἰκία ὅλων τῶν Χριςιανῶν. Καθὼς λοιπὸν, ὅλοι οἱ οἰκειακοὶ μιᾶς αἰσθητῆς οἰκίας, ὅταν λείπουν ἔξω ἀπὸ αὐτὴν, ἐπιθυμοῦν πότε νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν οἰκίαν τους διὰ νὰ ἰδοῦν τὸν Πατέρα τους, καὶ τοὺς συγγενεῖς των· ἔτσι μὲ τοιαύτην ἐπιθυμίαν πρέπει νὰ πηγαίνουν καὶ οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν κοινὴν αὐτῶν οἰκίαν καὶ κατοικίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ ἀξιωθοῦν νὰ ἰδοῦν τὸν ἐπουράνιόν τους Πατέρα, καὶ τοὺς πνευματικοὺς αὐτῶν συγγενεῖς, οἵτινες εἶναι οἱ Ἅγιοι πάντες, καὶ νὰ ἀπολαύσουν τὰ ἄφθαρτα ἀγαθά των· καὶ ὅτι μὲν εἶναι οἶκος Θεοῦ ἡ Ἐκκλησία, μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος γράφων πρὸς Τιμόθεον· » ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναςρέ» φεσθαι, ἥτις ἐςὶν Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος. (ιά. Τιμ. γ΄. 15.) ὁ δὲ Χρυσόςομος ἑρμηνεύων τὸν λόγον ἐκεῖνον, ὁποῦ εἶπεν ὁ Πατριάρχης Ἰακὼβ ὅταν εἶδε τὴν κλίμακα, λέγει· » ἐπει» δὴ ᾔδει ὅτι ἡ κλίμαξ τύπος ἐςὶ τῆς Ἐκκλη» σίας, λέγει τοῦτο οἶκος Θεοῦ· τοῦτο Ἐκκλη» σία ἐςι. (Λόγ. εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποςόλου, τὸ, οὐχ ὃ θέλω, τοῦτο ποιῶ.) ὅτι δὲ ἡ Ἐκκλησία εἶναι καὶ κοινὴ τῶν Χριςιανῶν οἰκία μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς Χρυσοῤῥήμων λέγων· » διὰ σὲ κάθηται ὁ πρεσβύτερος· διὰ σὲ ἕςη» κεν ὁ διάκονος πονῶν καὶ ταλαιπορούμενος· » τίνα οὖν ἕξεις ἀπολογίαν, μηδὲ τὴν ἐκ τῆς » ἀκροάσεως αὐτῷ παρέχων ὑποδοχήν; καὶ γὰρ » οἰκία κοινὴ πάντων ἐςὶν ἡ Ἐκκλησία.... » ἀλλὰ καὶ κυριωτέρα αὕτη ἡ οἰκία· καὶ γὰρ » τὰ μεγάλα ἡμῶν ἐνταῦθα κεῖται κτήματα· » ἐνταῦθα ἡμῶν αἱ ἐλπίδες πᾶσαι. (Ὁμιλ. λϐ΄. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι περιβόλι, καὶ Παράδεισος.

Γ΄. Πρέπει μὲ πολλὴν ἐπιθυμίαν νὰ πηγαίνετε ἀδελφοί μου εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι παράδεισος καὶ περιβόλι. Καθὼς λοιπὸν κάθε ἄνθρωπος ἔχει μεγάλην χαρὰν νὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἔμϐῃ μέσα εἰς κἀνένα εὔμορφον περιϐόλι, διὰ νὰ ἰδῇ ἐκεῖ τὰ διάφορα δένδρα καὶ ἄνθη, καὶ οὕτω νὰ χαρῇ καὶ νὰ εὐφρανθῇ ἡ καρδία του· ἔτσι καὶ οἱ Χριςιανοὶ πρέπει μὲ μεγάλην χαρὰν νὰ τρέχουν καὶ νὰ ἐμϐαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ ἀπολαύσουν τὰ διάφορα ἄνθη καὶ λουλούδια τῶν θείων Γραφῶν, εὐαγγελικὰ, ἀποςολικὰ, καὶ προφητικά· καὶ μάλιςα, ὁποῦ εἰς τὸν Παράδεισον τοῦτον τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι κἀνένας ὄφις νὰ ἐπιϐουλεύῃ, ἀλλὰ ὁ Χριςὸς, ὁποῦ συμϐουλεύει· δὲν εἶναι Εὔα νὰ κρημνίζῃ, ἀλλὰ διδασκαλία, ὁποῦ διορθόνοι· οὐδὲ φύλλα μόνον δένδρων, ἀλλὰ καὶ καρποὶ τοῦ πνεύματος, καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσοῤῥήμων· » τίς γὰρ τοιοῦτος λειμὼν οἷος ἡ Ἐκκλησία; » τίς τοιοῦτος παράδεισος, ὡς ἡ Σύνοδος ἡ ὑ» μετέρα; οὐκ ἔςιν ἐνταῦθα ὄφις ἐπιϐουλεύων, » ἀλλ᾽ ὁ Χριςὸς μυςαγωγῶν· οὐκ ἔςιν Εὔα ὑπο» σκελίζουσα, ἀλλ᾽ ἡ Ἐκκλησία ὀρθοῦσα· οὐκ ἔςιν » ἐνταῦθα φύλλα δένδρων, ἀλλ᾽ ὁ καρπὸς τοῦ » Πνεύματος. (Λόγ. δ΄. περὶ Μετάν. Τόμ. 5.) καὶ πάλιν· » οἱ λειμῶνες ἔχουσι ποικίλα καὶ » διάφορα ἄνθη· τὰ μὲν, εἰς τέρψιν τῶν ὀφθαλ» μῶν, τὰ δὲ, εἰς εὐωδίαν, τὰ δὲ, εἰς ἐπιμέ» λειαν· ἕκαςα δὲ αὐτῶν ἁρμόττει τῷ ἀνθρώ» πῳ· οὕτω καὶ ἡ Ἐκκλησία ἔχει τῶν θείων » Γραφῶν τὴν ἀνάγνωσιν, εὐαγγελικά τε, ἀπο» ςολικὰ, καὶ προφητικὰ, καὶ τὰς λοιπὰς ἱε» ρὰς Βίϐλους. (Λόγ. περὶ Ἐλεημοσύν.)

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι πανηγύρι.

Δ΄. Πρέπει ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ, νὰ τρέχετε μὲ ἐπιθυμίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι πανηγύρι· ὅθεν καθὼς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἀγαποῦν καὶ ἐπιθυμοῦν διὰ νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ Πανηγύρι, ὄχι μόνον διὰ νὰ ἰδοῦν τὰ ἐκεῖ νὰ χαροῦν, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ ἀγοράσουν διαφόρους πραγματείας, καὶ ἐκ τούτων νὰ κερδίσουν ἀργύρια πολλὰ, καὶ νὰ γένουν πλούσιοι· ἔτσι μὲ τοιαύτην χαρὰν πρέπει καὶ οἱ Χριςιανοὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ κερδίσουν ἀπὸ τὰ ἐν αὐτῇ διδασκόμενα, ὄχι χρυσίον καὶ ἀργύριον, καὶ μαργαριτάρια καὶ λιθάρια πολύτιμα, φθαρτὰ καὶ πρόσκαιρα πράγματα· ἀλλὰ λόγια θεϊκὰ, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀσυγκρίτως τιμιώτερα τοῦ χρυσίου καὶ ἀργυρίου, ὡς λέγει ὁ θεῖος Δαβίδ. » τὰ » κρίματα Κυρίου ἀληθινὰ, δεδικαιωμένα ἐπὶ » τὸ αὐτὸ, ἐπιθυμητὰ ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον » τίμιον πολὺν, καὶ γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καὶ » κηρίον. (Ψαλ. ιη΄. 9.) καὶ διὰ νὰ γένουν μὲ αὐτὰ πλούσιοι κατὰ τὸ πνεῦμα, ὡς καὶ τοῦτο λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος· « Καὶ γὰρ πα» νήγυρις ἐςι πνευματικὴ τοῦ Θεοῦ ἡ Ἐκκλη» σία· καὶ δεῖ καθάπερ εἰς πανήγυριν παραγε» νομένους, πολλὴν τὴν εὐπορίαν συλλέξαντας, » οὕτως ἐπανιέναι· (Ὁμιλ. λϛ΄. εἰς τὴν Γένεσ.)

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι λιμένας νοητός.

Ε΄. δὲ καὶ τελευταῖον ἀγαπητοὶ μὲ τόσην ἐπιθυμίαν πρέπει νὰ τρέχετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μὲ ὅσην ἐπιθυμίαν τρέχουν εἰς τοὺς λιμένας οἱ ναῦται, ὁποῦ κινδυνεύουν εἰς τὴν θάλασσαν· διὰ τὶ καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ θεοῦ εἶναι λιμένας νοητὸς, ἀσφαλὴς, ἀχείμαςος, καὶ γαλήνιος, διὰ νὰ καταφεύγουν εἰς αὐτὸν ὅλοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ κινδυνεύουν εἰς τὸ πέλαγος τῶν πόλεων ἀπὸ τὴν φουρτοῦναν τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἀπὸ τὰ κύματα τῶν φροντίδων τῆς τοῦ Κόσμου θαλάσσης, καὶ διὰ νὰ εὑρίσκουν εἰς αὐτὸν γαλήνην καὶ ἡσυχίαν, καθὼς ἔτσι παρομοιάζει τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Χρυσοςομικὸς κάλαμος· » ἢ » ἀγνοεῖτε, ὅτι καθάπερ λιμένας ἐν πελάγει, » οὕτω τὰς Ἐκκλησίας ἐν ταῖς πόλεσιν ἔπηξεν » ὁ Θεὸς, ἵνα ἐκ τῆς ζάλης τῶν βιωτικῶν φρον» τίδων, ἐνταῦθα καταφεύγοντες, γαλήνης με» γίςης ἀπολαύωμεν· οὐδὲ γὰρ κυμάτων ἐςιν ἐν» ταῦθα δεῖσαι τρικυμίαν, οὐ λῃςῶν ἐπιδρο» μὰς, οὐ κακούργων ἔφοδον, οὐ πνευμάτων » βίας, οὐ θηρίων ἐπιϐουλάς· λιμὴν γάρ ἐςιν » ἁπάντων τούτων ἀπηλλαγμένος· λιμὴν ἐςιν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ψυχῶν πνευματικός (Λόγ. εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα τοῦ Σωτῆρος.)

Καὶ ἂν ὁ προφήτης Δαβὶδ χιλίους χρόνους πρότερον εἶχε τόσην μεγάλην ἐπιθυμίαν εἰς τὴν καρδίαν του, διὰ νὰ ἰδῇ τὴν τωρινὴν τῶν Χριςιανῶν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ χαρῇ εἰς τὴν θαυμάσην αὐτῆς δόξαν καὶ μεγαλοπρέπειαν· δι᾽ ὃ καὶ ἐζήτει πῶς νὰ ἦτον τρόπος νὰ τὸν πάρῃ τινὰς καὶ νὰ τὸν φέρῃ εἰς μίαν ἀπὸ τὰς Ἐκκλησίας τῶν ἐθνῶν τὰς ἐδικάς μας· δι᾽ ὃ καὶ ἔλεγε· » τίς » ἀπάξει με εἰς πόλιν περιοχῆς; (Ψαλμ. ρζ΄. 11.) πόλις δὲ περιοχῆς εἶναι ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Χρυσοςόμου· (1) ἂν ἐκεῖνος λέγω, εἶχε τόσην ἐπιθυμίαν, μὲ πόσην ἄρά γε περισσοτέραν ἐπιθυμίαν καὶ χαρὰν πρέπει τώρα οἱ Χριςιανοὶ νὰ τρέχουν καὶ νὰ πηγαίνουν εὐθὺς ὁποῦ ἀκούσουν τὰ ἱερὰ σήμανδρα, ἢ τὰς καμπάνας τῆς Ἐκκλησίας; καὶ ἂν ὅλος ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς εἶχε τόσην ἀγάπην εἰς τὸν παλαιὸν ἐκεῖνον Ναὸν τῶν Ἑβραίων, ὁ ὁποῖος ἦτον ἕνας τύπος καὶ μία σκιὰ τῆς τωρινῆς Ἐκκλησίας τῶν Χριςιανῶν· ὅθεν, τώρα μὲν, ὠλιγοψύχουν, πότε νὰ τὸν ἰδοῦν καὶ νὰ τὸν ἀπολαύσουν, φωνάζοντες· » ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκη» νώματά σου Κύριε τῶν δυνάμεων· ἐπιποθεῖ » καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου· (Ψαλ. πγ΄. 1.) τώρα δὲ, ἐφώναζον πῶς εἶχον καλλίτερα νὰ ςέκωνται κατώτεροι ἀπὸ ὅλους μέσα εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, πάρεξ νὰ κατοικοῦν εἰς τὰ παλάτια τῶν ἁμαρτωλῶν, » ἐξελεξάμην παραῤῥιπτεῖσθαι ἐν τῷ οἴ» κῳ τοῦ Θεοῦ μου, μᾶλλον ἢ οἰκεῖν με ἐν σκη» νώμασιν ἁμαρτωλῶν· (Ψαλ. πγ΄. 11.) καὶ ἄλλο τε ἐζήτουν μίαν μόνην χάριν καὶ αἴτησιν ἀπὸ τὸν Θεὸν, τὸ νὰ εὑρίσκωνται πάντοτε μέσα εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ θεωροῦν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ νὰ ἐπιμελοῦνται τὸν Ἅγιόν του Ναόν· » μίαν ᾐτησάμην παρὰ Κυρίου, ταύ» την ζητήσω· τὸ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ Κυρίου· » τὸ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα Κυρίου, καὶ » ἐπισκέπτεσθαι τὸν Ναόν τὸν Ἅγιον αὐτοῦ· (Ψαλ. κς΄. 8.) ἐὰν, λέγω, οἱ Ἑβραῖοι εἶχον τόσην ἀγάπην εἰς τὸν Ναόν τους, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἐγίνοντο θυσίαι τῶν ἀλόγων ζώων, καὶ ἂν τόσον ἐκεῖνοι ἐλειποθύμουν διὰ τὸν παλαιὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἦτον μόναι αἱ εἰκόνες τῶν Χερουβὶμ, πόσῳ περισσοτέραν ἀγάπην πρέπει νὰ ἔχουν τώρα οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὰς Ἁγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας; καὶ πόσον πρέπει νὰ λειποθυμοῦν δι᾽ αὐτὰς, μέσα εἰς τὰς ὁποίας θυσιάζεται ὁ ἴδιος υἱὸς τοῦ Θεοῦ μυςηριωδῶς, καὶ ἐνοικεῖ καὶ ἐμπεριπατεῖ αὐτὸς ὁ ἐπὶ θρόνου δόξης τῶν Χερουβὶμ καθήμενος;

Οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μὲ συνέχειαν.

Γ΄. Πρέπει ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ μὲ συνέχειαν· ἤγουν κάθε πρωΐ, καὶ κάθε βράδυ, καθὼς παραγγέλλουν οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι εἰς τὰς Διαταγάς των, λέγοντες εἰς τὸν Ἐπίσκοπον ταῦτα· » ὦ ἐπίσκοπε, κέλευε, καὶ παραίνει τῷ λαῷ εἰς » τὴν Ἐκκλησίαν ἐνδελεχίζειν, ὄρθρου, καὶ ἑ» σπέρας ἑκάςης ἡμέρας· καὶ μὴ ἀπολείπεσθαι » τὸ σύνολον· ἀλλὰ συνέρχεσθαι διηνεκῶς· (Διαταγ. βιβλ. β΄. Κεφ. νη΄.) καὶ πάλιν· » μὴ προ» κρίνετε τοῦ θείου λόγου τὰς βιωτικὰς χρείας· » ἀλλ᾽ ἑκάςης ἡμέρας συναθροίζεσθε ὄρθρου, καὶ » ἑσπέρας, ψάλλοντες καὶ προσευχόμενοι ἐν τοῖς » Κυριακοῖς. (Αὐτόθ.) διὰ τί ἂν ὁ Προφήτης Δαβὶδ, ὁποῦ ἦτον Βασιλεὺς, καὶ εἶχεν ὅλας τὰς

(1) Συμφώνως ἑρμηνεύει καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγων Πόλιν περιοχῆς τάχα τὴν ἐκκλησίαν λέγει. Πόλιν μὲν, διὰ τὸ σύςημα εἶναι νομίμως διοικούμενον· περιοχῆς δὲ, διὰ τὴν τῆς πίςεως περιβολήν· ὅθεν εὐσημότατά τις τῶν ἑρμη» νευσάντων ἐκδέδωκεν, εἰς πόλιν περιπεφραγμένην· τίς οὖν » δώσει μοι τὸ μέγα τοῦτο θέαμα ἰδεῖν, Θεὸν ἀνθρώποις ἐπι» δημοῦντα;

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

φροντίδας τοῦ Κόσμου ἑπτὰ φοραῖς ἐπροσηύχετο τὴν ἡμέραν, δι' ὃ ἔλεγεν· » ἑπτάκις τῆς ἡ» μέρας ᾔνεσά σε ἐπὶ τὰ κρίματα τῆς δικαιο» σύνης σου· (Ψαλ. ριη'.) τί μεγάλον πρᾶγμα εἶναι ἂν οἱ Χριςιανοὶ πηγαίνουν δύω φοραῖς τὴν ἡμέραν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; ἐὰν ὅμως ἀδελφοὶ δὲν ἠμπορῆτε νὰ πηγαίνεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κάθε πρωΐ, καὶ κάθε βράδυ, ἢ διὰ τὶ εἶναι ἡ Ἐκκλησία μακρὰν, ἢ διὰ τί ἐμποδίζεσθαι ἀπὸ ἀσθένειαν, ἢ ἄλλην καμμίαν εὔλογον ἀφορμὴν, τὸ ὀλιγώτερον ὀλιγώτερον πρέπει νὰ πηγαίνεται κάθε Κυριακὴν, καὶ κάθε ἑορτὴν, διὰ νὰ ἀκούετε τὰ θεῖα λόγια τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ διὰ νὰ προσεύχεσθε κοινῶς εἰς τὸν Θεόν.

Ἐπειδὴ κατὰ ἀλήθειαν, ἐνπροπὴ μεγάλη εἶναι εἰς τοὺς Χριςιανοὺς, τὰ μὲν ἄλλα ἔθνη νὰ πηγαίνουν εὐθὺς ὁποῦ σηκωθοῦν ἀπὸ τὸν ὕπνον εἰς τοὺς ϐωμούς των καὶ νὰ προσκυνοῦν καὶ νὰ προσεύχωνται εἰς τοὺς ψευδοθεοὺς αὐτῶν, οἱ δὲ Χριςιανοὶ, οἱ προσκυνοῦντες τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, νὰ μὴ πηγαίνουν συνεχῶς εἰς τοὺς θείους Ναοὺς καὶ τὰς Ἁγίας Ἐκκλησίας, διὰ νὰ προσεύχωνται, καὶ διὰ νὰ ἀποδίδουν εἰς τὸν Θεὸν τὴν ὀφειλομένην λατρείαν, καὶ δουλικὴν προσκύνησιν καὶ τιμήν· ὅθεν φοβοῦμαι φοβοῦμαι, ὅτι, οἱ μὲν Εἰδωλολάτραι, καὶ Ὀθωμανοὶ, καὶ Ἑβραῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Ἐθνικοὶ ἔχουν νὰ φανοῦν κατὰ τοῦτο δικαιότεροι τῶν Χριςιανῶν· οἱ δὲ Χριςιανοὶ ἔχουν νὰ κατακριθοῦν, καθ' ὅτι καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἐθνικοὺς ὑπερέϐαλον εἰς τὴν κακίαν, ὡς καὶ τοῦτο λέγουν οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι· » Πῶς δὲ οὐ πολέμιος Θεοῦ, ὁ περὶ τὰ πρό» σκαιρα μὲν νύκτα, καὶ μεθ' ἡμέραν σπουδά» ζων, τῶν δὲ αἰωνίων ἀμελῶν; πῶς δ' οὐχὶ » καὶ νῦν ἐρεῖ τῷ τοιούτῳ ὁ Κύριος· ἐδικαιώθη » τὰ Ἔθνη ὑπὲρ ὑμᾶς; ὥσπερ καὶ τὴν Ἱερου» σαλὴμ ὀνειδίζων ἔλεγεν· ἐδικαιώθη Σόδομα » ἐκ σοῦ; καὶ γὰρ τὰ Ἔθνη ἐξ ὕπνου αὐτῶν » καθ' ἡμέραν ἀναςάντα, τρέχει ἐπὶ τὰ εἴδωλα » τοῦ λατρεύειν αὐτοῖς· καὶ πρὸ παντὸς ἔργου, » καὶ πάσης πράξεως, πρῶτον αὐτοῖς προσεύ» χονται... εἰ οὖν οἱ μὴ σῳζόμενοι, ἐν οἷς οὐκ » ὠφελοῦνται, πυκνάζουσι, σὺ τί ἂν ἀπολογή» σῃ Κυρίῳ τῷ Θεῷ, ὁ τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ » ἀπολειπόμενος; καὶ μηδὲ τὰ Ἔθνη μιμούμε» νος; ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀπολείπεσθαι ῥαθυμῶν; ἢ » ἀποςατῶν; ἢ κακοποιῶν; οἷς λέγει ὁ Κύριος » διὰ τοῦ Ἱερεμίου· τὰ δικαιώματά μου οὐκ ἐ» φυλάξατε· ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὰ δικαιώμα» τα τῶν Ἐθνῶν ἐπορεύθητε. (Διαταγ. Βιϐλ. ϐ'. Κεφ. νθ'.) Διὰ τοῦτο καὶ ἡ Ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ς'. Σύνοδος διορίζει εἰς τὸν π.' Κανόνα αὐτῆς· ὅτι ὅποιος δὲν ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τρεῖς Κυριακαῖς, εἰ μὲν εἶναι κληρικὸς, νὰ καθήρηται, εἰ δὲ λαϊκὸς, νὰ ἀφορίζεται.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μὲ καθαριότητα, καὶ ἀμνησικακίαν. — Ὅτι ἡ Ἐκκλησία ϐαφεῖον εἶναι

Δ'. Ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μὲ καθαρότητα· ἤγουν· ἐὰν ἔχετε ἔχθραν καὶ μνησικακίαν μὲ κανένα ἀδελφὸν, νὰ πηγαίνετε πρῶτον νὰ συγχωρῆσθε καὶ νὰ κάμνετε διαλλαγὴν, καὶ τότε νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· διὰ τὶ ἐὰν ἔχετε ἔχθραν μέ τινα, δὲν ἦναι δεκτὴ εἰς τὸν Θεὸν ἡ προσφορὰ καὶ ἡ προσευχή σας· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Κύριος· » ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ » τὸ θυσιαςήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελ» φός σου ἔχει τὶ κατὰ σοῦ, ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶ» ρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαςηρίου, καὶ ὕπα» γε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου· καὶ » τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. (Ματθ. ἐ. 23.) διὰ τὶ ὅποιος ἔχει ἔχθραν, ὄχι μόνον δὲν εἶναι ἄξιος νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οὐδὲ εἶναι ἄξιος νὰ εἰπῇ τὸ » Πάτερ » ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὸ, καὶ ἄφες » ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀ» φίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· ἐπειδὴ ἀποδείχνει ψεύςην τὸν ἑαυτόν του, καὶ χωρὶς αὐτὸς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἀδελφόν του, ζητεῖ νὰ συγχωρήσῃ αὐτὸν ὁ Θεός· ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ ὀνομάζεται βαφεῖον ἀπὸ τὸν θεῖον Χρυσόςομον· » βαφεῖον ἡ Ἐκκλησία ἐςιν· ἂν διὰ παν» τὸς ἀπίητε μηδεμίαν δεχόμενοι βαφὴν, τί τὸ » ὄφελος τοῦ συνεχῶς ἐνταῦθα ἰέναι; (Λόγ. κθ'. εἰς τὰς πράξεις) ὅθεν καθὼς πλύνει πρότερον τὸ ροῦχον, ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει νὰ τὸ βάψῃ μὲ κἀμμίαν λαμπρὰν καὶ εὔμορφην βαφήν· ἔτσι καὶ ὅποιος μέλλει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, διὰ νὰ λάβῃ εἰς τὴν ψυχήν του θείαν καὶ οὐράνιον βαφὴν, πρέπει πρῶτον νὰ ἀποπλύνῃ καὶ νὰ καθαρίζῃ τὸν ἑαυτόν του ἀπὸ κάθε ἀκαθαρσίαν.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ νίπτονται τὰς χεῖρας καὶ οὕτω πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τί.

Συνήθεια παλαιὰ ἦτον εἰς τοὺς Χριςιανοὺς, καὶ ὅποιος ἤθελε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἔνιπτε πρῶτον τὰ χέριά του, καὶ τότε ἐπήγενεν· αὐτὴ ἡ συνήθεια ἐπικρατεῖ καὶ ἕως τὴν σήμερον εἰς πολλοὺς Χριςιανούς· τί δὲ φανερόνοι τὸ νίψιμον αὐτὸ τῶν χειρῶν; ὅτι καθὼς τινὰς νίπτει τὰ χέριά του ἀπὸ τὰς σωματικὰς λαίρας, ἔτσι πρέπει νὰ νίπτῃ καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν συνείδησίν του ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, τὰ ὁποῖα εἶναι ὡσὰν χεῖρες τῆς ψυχῆς, καὶ ἔτσι νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· καθὼς ἑρμηνεύει ὁ Ἅγιος Γερμανὸς εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῆς θείας Λειτουργείας· » δηλοῖ τῶν χειρῶν ἡ νί» ψις, ἵνα καθαίροντες τὸ συνειδὸς, νοῦν καὶ » διάνοιαν, ἅτινα εἰσὶ χεῖρες τῶν ἡμετέρων ψυ» χῶν, μετὰ φόβου Θεοῦ προσίωμεν τῇ Ἁγίᾳ » Τραπέζῃ· ἐπειδὴ ἂν νίπτωμεν μόνον τὰ χέ» ριά μας, τὴν δὲ καρδίαν καὶ ψυχήν μας ἀφίνομεν ἄνιπτον καὶ ἀκάθαρτον, κἀμμίαν ὠφέλειαν ἐκ τῆς νίψεως μόνης τῶν χειρῶν δὲν λαμβάνομεν· διὰ τὶ ὁ Θεὸς, δὲν βλέπει εἰς χέρια καθαρὰ καὶ νιμμένα· ἀλλὰ εἰς καρδίαν καὶ ψυχὴν καθαράν· καὶ τὸ μὲν νὰ πηγαίνῃ τινὰς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μὲ χέρια ἄνιπτα νὰ προσεύχεται, τοῦτο εἶναι ἕνα πρᾶγμα ἀδιάφορον, τὸ δὲ νὰ πηγαίνῃ μὲ ἄνιπτον καρδίαν καὶ ψυχὴν, τοῦτο εἶναι χειρότερον ἀπὸ ὅλα τὰ κακά· καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος· » εἶτα, χεῖρας » μὲν νιπτόμεθα εἰς Ἐκκλησίαν εἰσίοντες, τὴν » δὲ καρδίαν, οὐκ ἔτι, μὴ γὰρ αἱ χεῖρες φω» νὴν ἀφιᾶσιν; ἡ ψυχὴ προφέρει τὰ ῥήματα· » εἰς ἐκείνην ὁ Θεὸς καθορᾷ· οὐδὲν δεῖ τῆς τοῦ » σώματος καθαρότητος, ἐκείνης μεμολυσμένης· » τί γὰρ ὄφελος, ἂν τὰς ἔξωθεν μὲν χεῖρας ἀ» ποσμήξῃς, τὰς δὲ ἔνδον ἀκαθάρτους ἔχῃς; » τὸ γὰρ δεινὸν καὶ πάντα ἀνατρέπον τοῦτό » ἐςιν, ὅτι τὰ μικρὰ δεδοικότες, τῶν μεγάλων » καταφρονοῦμεν· τὸ μὲν οὖν ἀνίπτοις χερσὶν » εὔξασθαι, ἀδιάφορον· τὸ δὲ ἀνίπτῳ διανοίᾳ, » τοῦτό ἐςι τὸ πάντων ἔσχατον τῶν κακῶν. (Ὁμιλ, ογ'. εἰς τὸν Ἰωάννην.)

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ μὲ χρέος πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. — Ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει δύω σημαινόμενα.

Ε'. δὲ καὶ τελευταῖον πρέπει ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ μὲ χρέος· διὰ τὶ, καὶ αὐτὸ μόνον τὸ ὄνομα ὁποῦ ἔχει ἡ Ἐκκλησία, σᾶς ὑποχρεόνοι νὰ πηγαίνετε εἰς αὐτήν· ἐπειδὴ τὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας ἔχει δύω συμαινόμενα· καὶ κυρίως μὲν καὶ καθ' αὐτὸ Ἐκκλησία θέλει νὰ εἰπῇ, συμμάζωξις, συνάθροισις, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων· ὅθεν ἀναγινώσκομεν εἰς τὸ Δευτερονόμιον. » Κα» τὰ πάντα ὅσα ᾐτήσω παρὰ Κυρίου τοῦ Θεοῦ » σου ἐν Χωρὴβ τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ἐκκλησίας, » (ἤγουν τῆς συναθροίσεως τοῦ λαοῦ.) (Δευτερ. ιη'. 16.) καὶ πάλιν πᾶσα ἡ Ἐκκλησία Ἰσραὴλ » εἰςήκει.) (γ'. Βασιλ. η' 14) ἤτοι πᾶν τὸ » πλῆθος τοῦ Ἰσραήλ· διὰ τοῦτο ὁ Πηλουσιώ» της Ἰσίδωρος εἶπεν· » ἄλλο ἐςιν Ἐκκλησία, » καὶ ἄλλο Ἐκκλησιαςήριον· ἡ μὲν γὰρ ἐξ ἀ» μώμων ψυχῶν συνέςηκε· τὸ δὲ ἀπὸ λίθων, » καὶ τοίχων οἰκοδομεῖται· καὶ ὁ Ἅγιος Κύ» ριλλος ὁ Ἀλεξανδρίας. » Ἐκκλησίαν λέγον» τες, οὐ ταῖς τῶν τοίχων περιβολαῖς τὴν τῇ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» λέξεως δύναμιν ἐπάγειν εἰθίσμεθα· καταδη- » λοῦμεν δὲ μᾶλλον τῶν ἐν αὐτῇ θεοσεβεῖν ἡ- » ρημένων· τὴν εὐγενεςάτην πληθύν· καὶ ὁ Ἅ- » γιος Γερμανός. » Ἐκκλησία ἐςὶ συνάθροισις » λαοῦ· σῶμα Χριςοῦ. (Ἑρμην. τῆς Θείας Λει- τουργίας.) καταχρηςικῶς δὲ, Ἐκκλησία λέγε- ται καὶ ὁ Ναὸς τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον συ- ναθροίζονται οἱ Χριςιανοί· ὅθεν εἶπεν ὁ ἱερὸς Αὐγουςῖνος. » Ἐκκλησία ἐςὶ τόπος εἰς ὃν ἡ Ἐκ- » κλησία ἐςὶ (Ἀπορ. νζ'. εἰς τὸ Λευϊτικ.) καὶ ὁ θεῖος Γερμανός. » Ἐκκλησία ἐςὶ Ναὸς Θεοῦ· » τέμενος Ἅγιον· οἶκος προσευχῆς.

Ὅτι καὶ διὰ τὰ δύω σημαινόμενα τῆς Ἐκκλησίας, χρεωςοῦν οἱ Χριςιανοὶ νὰ πηγαίνουν εἰς αὐτήν. — Ἐκκλησία λέγεται διὰ τί καλεῖ τοὺς Χριςιανούς.

Χρέος λοιπὸν ἔχετε ὅλοι ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὰ δύω αὐτὰ σημαινόμενα τῆς Ἐκκλησίας, ἐὰν θέλετε νὰ ἔχῃ αὔτη τὸ ὄνομα σύμφωνον μὲ τὰ πράγματα· διὰ τί, πῶς ἠμπορεῖ αὔτη νὰ λέγεται συμμάζωξις τῶν Χριςιανῶν, εἰς καιρὸν ὁποῦ ἐσεῖς δὲν συμμαζόνεσθε εἰς αὐτήν; πῶς ἠμπορεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ λέγεται σῶμα Χριςοῦ, εἰς καιρὸν ὁποῦ ἐσεῖς τὰ μέλη της λείπετε ἀπὸ αὐτήν; ἢ πῶς δύναται νὰ ὀνομάζεται Ἐκκλησία ὁ τόπος καὶ ὁ Ναὸς τοῦ Θεοῦ, ἀνίσως ἐσεῖς καταφρονῆτε καὶ δὲν συναθροίζεσθε εἰς τὸν τόπον αὐτὸν, διὰ νὰ ἀναπέμπετε τὰς προσευχάς σας, καὶ τὰς δοξολογίας σας πρὸς Θεόν; » Ἐκκλησία γὰρ διὰ » τοῦτο λέγεται, κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόςομον, » ὅτι κοινῇ πᾶντας ὑποδέχεται. (Λόγ. εἰς τὸ » Ἀποςολικόν· δεῖ δὲ καὶ αἱρέσεις εἶναι ἐν ὑμῖν.) Ἐκκλησία λέγεται ἀκόμη ἡ Ἐκκλησία, διὰ τὶ καλεῖ ὅλους τοὺς Χριςιανοὺς εἰς τὸν ἑαυτόν της, πότε, μὲ σήμαντρα, καὶ πότε, μὲ καμπάνας καὶ κώδωνας ἱερούς· καθὼς καὶ ἡ μάνδρα καλεῖ μὲ κωδούνια τὰ αἰσθητὰ πρόβατα· ὅθεν πῶς ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀληθινὸν, ὅταν αὐτὴ μὲν σημαίνει τὰς ἱεράς της καμπάνας, καὶ σήμαντρα, καὶ σᾶς προσκαλεῖ, ἐσεῖς δὲ καταφρονεῖτε τὴν πνευματικήν σας μάνδραν, καὶ δὲν πηγαίνετε εἰς αὐτήν.

Πόσον εἶναι ἀγαπητὴ καὶ τιμία κοντὰ εἰς τὸν Χριςὸν ἡ Ἐκκλησία. — Ὅτι οἱ τὴν Ἐκκλησίαν καταφρονοῦντες τὸν Χριςὸν καταφρονοῦσι. — Ὅτι οἱ χωριζόμενοι τώρα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, χωρισθήσονται καὶ τότε ἀπὸ τοὺς δικαίους.

Ποῦ εἶναι λοιπὸν τώρα ἐκεῖνοι οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ ἀκούουν τὰς ἱερὰς καμπάνας τῆς Ἐκκλησίας νὰ κτυποῦν, καὶ νὰ τοὺς καλοῦν νὰ σηκοθοῦν ἀπὸ τὸν ὕπνον νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν ὄρθρον ἐν ταῖς Κυριακαῖς, καὶ Δεσποτικαῖς, καὶ Θεομητορικαῖς ἑορταῖς, καὶ ἐκεῖνοι ἀμελοῦν καὶ δὲν σηκόνονται; ποῦ εἶναι ἐκεῖνοι οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ ἀκούουν τὴν Ἐκκλησίαν νὰ τοὺς προσκαλῇ νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν ἑσπερινὸν, καὶ αὐτοὶ ὄντες ὅλως διόλου δεδομένοι καὶ ὡσὰν μεθυσμένοι εἰς τὰ χαρτία, καὶ ντάμας, καὶ ἄλλα παίγνια καὶ διαβολικὰ θέατρα, καταφρονοῦν καὶ δὲν πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; ποῦ εἶναι ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀκούουν τὴν Ἐκκλησίαν νὰ τοὺς καλῇ εἰς τὴν Ἁγίαν Λειτουργίαν, αὐτοὶ δὲ τρέχουν εἰς τὰ καπελεῖα καὶ ἐργαςήρια διὰ νὰ πίουν πρωῒ πρωῒ ῥακὶ, καὶ κρασὶ, καὶ καβὲ, καὶ ἀποςρέφωνται τὴν κοινὴν σύναξιν τῶν ἀδελφῶν τους Χριςιανῶν; ἄθλιοι καὶ ταλαίπωροι, ὁ Χριςὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν τόσον πολλὰ, ὥςε ὁποῦ ἔδωκεν τὴν ζωήν του διὰ λόγου της, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· » ὁ Χριςὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς; (Ἐφ. ς'. 25) καὶ ἐσεῖς τὴν ἀποςρέφεσθε; ἡ Ἐκκλησία εἶναι τόσον τιμία κοντὰ εἰς τὸν Θεὸν, εἰς τρόπον ὁποῦ ἔχει Ἀγγέλους διωρισμένους διὰ νὰ φυλάττουν, ὡς γράφει ἡ ἱερὰ ἀποκάλυψις· » οἱ ἑπτὰ ἀςέρες, Ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ Ἐκκλη- » σιῶν εἰσι. (Ἀποκ. ά. 20) καὶ καθὼς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος εἰς τὸν συντακτήριον λόγον. » πείθομαι γὰρ ἄλλους Ἀγγέλους ἄλ- » λης ἐπιςατεῖν Ἐκκλησίας, ὡς Ἰωάννης διδάσκει με διὰ τῆς ἀποκαλύψεως· τὴν Ἐκκλη-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σίαν λέγω, φυλάττουν οἱ τοῦ Θεοῦ Ἄγγελοι, καὶ ἐσεῖς ἀνόητοι τὴν καταφρονεῖτε; καὶ δὲν ἠξεύρετε, πῶς, ἀποςρεφόμενοι καὶ καταφρονοῦντες τὴν Ἐκκλησίαν, ἀποςρέφεσθε καὶ καταφρονεῖτε αὐτὸν τὸν ἴδιον Χριςὸν, ὅς τις εἶναι, » ἡ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς λέγει ὁ Παῦ- » λος; (Ἐφ. ς΄. 23.) δὲν ςοχάζεσθε πῶς, ὅταν ἐσεῖς δὲν πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, κόπτεσθε ἀπὸ τοὺς ἄλλους Χριςιανοὺς, ὡσὰν σαπημένα μέλη ὅλου τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας; πῶς χωρίζετε μόνοι σας τὸν ἑαυτόν σας, ἀπὸ τὴν μάνδραν τοῦ Χριςοῦ, ὡσὰν ψωριασμένα πρόβατα; καὶ πῶς κόπτεσθε ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας τὸν Χριςὸν, καὶ καμμίαν χάριν καὶ βοήθειαν δὲν λαμβάνετε ἀπὸ αὐτόν; τὶ λέγω; ὅταν ἐσεῖς καταφρονῆτε καὶ δὲν πηγαίνετε τώρα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, ἀλλὰ χωρίζεσθε θεληματικῶς ἀπὸ τὸν Χριςὸν καὶ ἀπὸ τὴν συμμάζωξιν τῶν εὐσεβῶν Χριςιανῶν, νὰ ἠξεύρετε ὅτι ἔχετε νὰ χωρισθῆτε καὶ τότε εἰς τὴν μέλλουσαν κρίσιν, ἀπὸ τὴν συμμάζωξιν τῶν δικαίων Χριςιανῶν, καὶ τῶν ἐκ δεξιῶν ἐςώτων προβάτων, καὶ νὰ βαλθῆτε εἰς τὰ ἀριςερὰ μὲ τὴν συμμάζωξιν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ ἐρίφων· ἐπειδὴ, καθὼς ἡ κάτω ςρατευομένη Ἐκκλησία αὐτὴ, εἶναι τύπος καὶ εἰκὼν ἐκείνης τῆς ἄνω θριαμβευούσης Ἐκκλησίας, ἔτσι καὶ ὁ θεληματικὸς χωρισμὸς, ὁποῦ ἐσεῖς κάμνετε τώρα ἀπὸ αὐτὴν, εἶναι τύπος τοῦ χωρισμοῦ ἐκείνου, ὁποῦ μέλλετε νὰ λάβετε τότε, ὡς λέγει ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος· » ἀ- » ληθῶς ἐμφανεῖς εἰκόνες εἰσὶ τὰ ὁρατὰ τῶν ἀο- » ράτων· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχο- » μένοις αἴτιος ἔςαι τῶν ἐξ αὐτοῦ δικαίων ἀφο- » ρισμῶν ὁ Θεὸς, ἀλλ᾽ οἱ τοῦ Θεοῦ παντελῶς » ἑαυτοὺς ἀφορίσαντες. (Ἐπις. πρὸς Ἰωάνν. τὸν Θεολόγον.)

Ἔνςασις. — Λύσις. — Ὅτι ὁ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσευχόμενος μᾶλλον εἰσακούεται, ἢ ὁ ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Εἰδὲ καὶ προφασίζεταί τινας ἀπὸ λόγου σας καὶ λέγει· ἐγὼ ἠμπορῶ καὶ εἰς τὸ ὁσπήτιόν μου νὰ προσευχηθῶ, καὶ τίς ἡ χρεία νὰ ὑπάγω εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; ἀποκρίνομαι εἰς αὐτὸν μὲ τὸν θεῖον Χρυσόςομον καὶ τοῦ λέγω, ὅτι ἀπατᾷς καὶ γελᾷς τὸν ἑαυτόν σου ἄνθρωπε, ὁποῖος καὶ ἂν ἦσαι ἐσὺ, ὁποῦ λέγεις αὐτά· διὰ τὶ ναὶ δύνασαι νὰ προσευχηθῇς καὶ εἰς τὸν οἶκον σου, μὰ ἡ προσευχὴ τοῦ ὁσπητίου δὲν ἔχει τὴν δύναμιν ἐκείνην, ὁποῦ ἔχει ἡ προσευχὴ τῆς Ἐκκλησίας· εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι τόσον πλῆθος ἱερέων, καὶ διδασκάλων, καὶ Χριςιανῶν· εἰς τὴν ὁποίαν ἀναπέμπεται εἰς τὸν Θεὸν μία φωνὴ ἀπὸ ὅλους· εἰς τὴν ὁποίαν εἰσακούεται ἀπὸ τὸν Θεὸν ἡ προσευχή σου καλλίτερα· εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι τόση ὁμόνοια καὶ ἀγάπη καὶ συμφωνία, καὶ αἱ παρὰ τῶν ἱερέων εὐχαί· » ἀλλὰ τίς ἡ ψυχρὰ » τῶν πολλῶν ἀπολογία; εὔξασθαί φησι καὶ ἐπὶ » τῆς οἰκίας δύναμαι· ἀπατᾷς σεαυτὸν ἄνθρω- » πε· εὔξασθαι μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας δυ- » νατὸν, οὕτω δὲ εὔξασθαι ὡς ἐπὶ τῆς Ἐκκλη- » σίας, ἀδύνατον· ὅπου Πατέρων πλῆθος τοσοῦ- » τον· ὅπου βοὴ πρὸς Θεὸν ὁμοθυμαδὸν ἀνα- » πέμπεται· οὐχ οὕτως εἰσακούῃ κατὰ σαυτὸν » τὸν Δεσπότην παρακαλῶν, ὡς μετὰ τῶν σῶν » ἀδελφῶν· ἐνταῦθα γάρ ἐςι τι πλεῖον, οἷον ἡ ὁ- » μόνοια, καὶ ἡ συμφωνία, καὶ τῆς ἀγάπης ὁ » σύνδεσμος, καὶ αἱ τῶν ἱερέων εὐχαί· διὰ γὰρ » τοῦτο οἱ ἱερεῖς προεςήκασιν, ἵνα αἱ τοῦ πλή- » θους εὐχαὶ ἀσθενέςεραι οὖσαι τῶν δυνατω- » τέρων τούτων ἐπιλαβόμεναι, ὁμοῦ συνέλθωσιν » αὐταῖς εἰς τὸν οὐρανόν. (Λόγ. γ΄. περὶ ἀκαταλήπτου·) διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Δαβὶδ, εἰς τὰς Ἐκκλησίας ἐσυνείθιζε νὰ προσεύχεται, καὶ νὰ ὑμνῇ τὸν Κύριον· ὅθεν ἔλεγεν· « ἐν Ἐκκλη- » σίαις εὐλογήσωσε Κύριε. (Ψαλ. κέ. 12.) καὶ πάλιν· » ἐν μέσῳ Ἐκκλησίας ὑμνήσωσε. (Ψαλ. κά. 23.) καὶ οὐ μόνον αὐτὸς εἰς τὰς Ἐκκλησίας ἐπροσηύχετο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους παρακινεῖ νὰ προσεύχωνται εἰς τὰς Ἐκκλησίας λέγων· » ἐν Ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» Θεὸν (Ψαλ. ξζ'. 28.) καὶ πάλιν· » πρσκυνή- » σατε τῷ Κυρίῳ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ. (Ψαλ. κή. 2.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ μέγας Βασίλειος λέγει· » οὐ τοίνυν ἔξω ταύτης τῆς αὐλῆς προ- » σκυνεῖν προσῆκε τῷ Θεῷ· ἀλλ' ἔνδον αὐτῆς » γενόμενον· ἵνα μὴ ἔξω τις αὐτῆς ἦ, μηδὲ ἑλ- » κόμενος ὑπὸ τῶν ἔξω, ἀπολέσῃ τὸ εἶναι ἐν » τῇ αὐλῇ Κυρίου.

Ὅτι ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρωϊνὴ προσευχὴ, εὐκολύνει ὅλας τὰς δουλείας τῆς ἡμέρας.

Ὅθεν ἀγαπητοί μου ἀδελφοὶ, ἐντραπῆτε ἀπὸ ὅλα ὅσα εἴπομεν, μάλιςα δὲ ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εὐθὺς ὁπου ἀκούσετε νὰ κτυπᾷ ἡ καμπάνα, ἢ τὸ σήμαντρον τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε ὄρθρου εἶναι, εἴτε Λειτουργία, εἴτε ἑσπερινὸς, τρέχετε καὶ πηγαίνετε ὡς τέκνα, πρὸς τὴν κοινήν σας μητέρα· ὡς οἰκειακοὶ, εἰς τὴν πνευματικήν σας οἰκίαν, ὡς θαλασσομαχοῦντες, εἰς τὸν λιμένα· ὡς πεινασμένοι, καὶ διψασμένοι, εἰς τὴν ψυχικὴν τράπεζαν τῶν Μυςηρίων καὶ τοῦ θείου Λόγου· ὡς πληγομένοι καὶ ἀσθενεῖς, εἰς τὸ κοινὸν ἰατρεῖον, καὶ πανδοχεῖον· καὶ τόσην πολλὴν προθυμίαν δείχνετε εἰς τὸ νὰ πηγαίνετε εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Κυρίου, ὥςε ὁπου νὰ φειλονεικῆτε ἕνας μὲ τὸν ἄλλον ποῖος προτίτερα νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ τὸ ἔχῃ ἐντροπήν του, ἂν μείνῃ ὀπίσω ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καθὼς περὶ τούτου σᾶς παραγγέλλει ὁ Σοφὸς Σειρὰχ λέγων· » ἐν ὥρᾳ ἐ- » ξεγείρου, καὶ μὴ οὐράγει· ἀπότρεχε εἰς οἶκον » καὶ μὴ ῥαθύμει· (Σειρ. λέ. 11.) καὶ πάλιν. » ἐγγίσατε πρός με ἀπαίδευτοι, καὶ αὐλίσθητε » ἐν οἴκῳ παιδείας· (Σειρ. νά. 23.) διὰ τὶ, ὅταν ἐσεῖς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἡμέρας προτίτερα ἀπὸ κάθε σας δουλείαν ὑπάγετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, καὶ προσευχηθῆτε, νὰ ἠξεύρετε ὅτι ἡ προσευχὴ ἐκείνη θέλει σᾶς φέρει εὐκολίαν μεγάλην εἰς ὅλας τὰς δουλείας ὁπου κάμνετε τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ ἔχει νὰ εὐλογῇ τὰς τέχνας, καὶ ὅλα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σας, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόςομος· « προ- » σευχῆς ἡγουμένης, καὶ προλεαινούσης τὴν » τοιαύτην ὁδὸν τοῦ βίου, εὐχερῆ τις καὶ ῥάδι- » ον ἕξει τὸν τῆς εὐσεβείας δρόμον· (Λόγ. περὶ προσευχῆς) καὶ εἰς ἄλλο μέρος λέγει ὁ αὐτὸς Ἅγιος, ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρῶτον πρέπει νὰ σηκόνουν τὰς χεῖράς των νὰ προσεύχωνται εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τότε νὰ κινοῦνται εἰς δουλείαν· διὰ τὶ ἐκ τῆς προσευχῆς ἐκείνης, ἔχει νὰ δοθῇ ἡ δύναμις εἰς αὐτὰς διὰ νὰ δουλεύουν. « Φρούριον κατασκεύασον κατὰ τοῦ » Διαβόλου· τοῦτο γάρ ἐςιν ἡ Ἐκκλησία· ἐκεῖ- » θεν ὁρμάτωσαν αἱ χεῖρες εἰς κάματον· πρῶ- » τον ἀνατεινέτωσαν αὐτὰς εἰς εὐχὰς, καὶ τό- » τε ἀπίτωσαν εἰς ἐργασίαν· οὕτως ἔςαι αὐταῖς » ἰσχὺς σώματος· οὕτως ἔςαι ἡ γεωργία πολ- » λή· οὕτω πάντα ἐκτὸς ἔςαι τὰ κακά· (Ὁμιλ. ιή. εἰς τὰς πράξεις.) Μὴ ὁμοιωθῆτε καὶ ἐσεῖς μὲ ἐκείνους τοὺς ἀχαρίςους, ὁπου ἦτον καλεσμένοι εἰς τὸν πνευματικὸν δεῖπνον, μὴ δὲ προφασισθῆτε καὶ ἐσεῖς εἰς τὸ κάλεσμα, ὁπου σᾶς κάμνει ἡ Ἐκκλησία, λέγοντες, πῶς ἔχετε γυναῖκα, καὶ ζεύγη βοῶν, καὶ ἀγροὺς καὶ χωράφια, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἀδιάζετε νὰ ὑπάγετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· πρῶτον μὲν, διὰ τὶ εἶναι κατηγορία σας μεγάλη καὶ αὐτὸ τὸ νὰ λέγετε πῶς εἶσθε τόσον πολλὰ προσηλωμένοι εἰς τὰς κοσμικὰς φροντίδας καὶ γήϊνα πράγματα, ὥςε ὁπου νὰ μὴν λαμβάνετε ὀλίγην ἄδειαν διὰ νὰ καταγίνεσθε εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ ἀναγκαῖα διὰ τὴν σωτηρίαν σας. Δεύτερον δὲ διὰ τὶ αὐτὰ ὅλα ὁπου προβάλλετε εἶναι τῇ ἀληθείᾳ προφάσεις ψευδεῖς, καὶ ὄχι αἰτίαι ἀληθιναὶ καὶ εὔλογοι· καὶ φανερὸν εἶναι ἀπὸ τοῦτο, ἐπειδὴ ἐσεῖς, ὅταν μὲν πηγαίνετε νὰ ἀνταμόσετε τοὺς φίλους σας, ἢ νὰ ἰδῆτε τὰ θέατρα, ἢ νὰ παίξετε χαρτία, καὶ ντάμας, καὶ μάγγαλα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα παίγνια, τότε δὲν λέγετε πῶς δὲν ἀδειάζετε· ἀλλὰ πολλαῖς

Αλ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

φοραῖς καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας ὁλοκλήρους ἐξοδεύετε εἰς αὐτά· ὅταν δὲ ἡ Ἐκκλησία σᾶς καλῆ, καὶ ὅταν ἦναι καιρὸς διὰ νὰ ὑπάγετε νὰ προσευχηθῆτε εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ ἀκούσητε λόγον Θεοῦ, τότε λέγετε πῶς ἔχετε χιλίας δουλείας, καὶ δὲν ἀδειάζετε· ἀχ καὶ δὲν καταλαμβάνετε ἀδελφοὶ, πῶς αὐτὰ εἶναι ὅλα ἐμπόδια καὶ πρόφασες φανεραῖς, μὲ τὰς ὁποίας ὁ διάβολος ζητεῖ νὰ σᾶς ἐμποδίζῃ ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν τῆς ψυχῆς σας; δὲν ςοχάζεσθε πῶς ἂν ἐσεῖς ἐξοδεύετε τὸν περισσότερον καιρὸν τῆς ζωῆς σας εἰς τὰ βιωτικὰ καὶ μάταια πράγματα, εἰς δὲ τὰ ἀναγκαῖα καὶ σωτηριώδη καὶ θεῖα, οὐδὲ ὀλίγον καιρὸν τῆς ζωῆς σας θέλετε νὰ ἐξοδεύετε, νομίζοντες αὐτὰ ἄτιμα καὶ περιττὰ, δὲν ςοχάζεσθε λέγω πῶς μὲ τοιοῦτον τρόπον δὲν εἶσθε πλέον ἄξιοι διὰ νὰ ζῆτε, καὶ νὰ βλέπετε τοῦτον τὸν ἥλιον; ναὶ, ἔτζι τὸ ἀποφασίζει ὁ Χρυσορρήμων; « εἶτα, ἐν μὲν τοῖς
» εὐτελέσιν ἀπροφάσιςοι πανταχοῦ, καὶ σχο-
» λὴν ἄγειν βαθεῖαν δύνασθε· εἰ δὲ τοῖς τοῦ Θε-
» οῦ δέοι προσέχειν, τοσοῦτον ὑμῖν ταῦτα πε-
» ρισσότερα καὶ ἀτιμότερα πάντων εἶναι δοκεῖ,
» ὡς μηδὲ μικρὰν οἴεσθαι δεῖν ἀπονέμειν αὐ-
» τοῖς σχολήν· καὶ πῶς ἄξιον οὕτω διακειμέ-
» νους, ἀναπνεῖν; ἢ τὸν ἥλιον τοῦτον ὁρᾶν;
(Ὁμιλ. ιά. εἰς τὸν κατὰ Ἰωάνν.) (1)

Ὅτι ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα εἶναι σύντροφοι, καὶ πρέπει νὰ μοιράζουν τὸν καιρὸν κατ' ἀναλογίαν. — Ὅτι ἀδικία γίνεται εἰς τὴν ψυχὴν ἐν τῇ μοιρασίᾳ τοῦ καιροῦ.

Ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀδελφοὶ εἶναι ὡσὰν δύω σύντροφοι, τοὺς ὁποίους ἔβαλεν ὁ Θεὸς εἰς

---

(1) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὁ πολυμήχανος διάβολος, θέλωντας νὰ ἐμποδίσῃ τινὰς Χριςιανοὺς, νὰ μὴ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, σπείρει εἰς αὐτοὺς καὶ τοιοῦτον τάχα εὔλογον, καὶ ἀπὸ τὰ δεξιὰ λογισμὸν, λέγων πρὸς αὐτούς· τί θέλετε νὰ ὑπάγετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; ἐσεῖς καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἂν ὑπάγετε μὲ τὸ σῶμα, ὅμως μὲ τὸν νοῦν δὲν εἶσθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ εἰς τὰ ἔξω, καὶ εἰς τὰς ὑποθέσεις σας· ὅθεν ἐπειδὴ καὶ τὸν νοῦν σας δὲν ἠμπορεῖτε νὰ κρατήσετε διὰ νὰ ςέκῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τί ὅλως καὶ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; πλὴν ἐσεῖς ἀδελφοὶ μὴν ἀκούσετε τὸν κακὸν αὐτὸν λογισμὸν τοῦ Διαβόλου τοῦ ζητοῦντος τὴν ἀπώλειαν τῆς ψυχῆς σας· ὄχι· ἀλλὰ πηγαίνετε προθύμως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅσον τὸ δυνατόν σας, ἀγωνίζεσθε νὰ μαζόνετε τὸν νοῦν σας μέσα εἰς τὴν καρδίαν σας, καὶ μὴ τὸν ἀφίνετε νὰ τρέχῃ εἰς τὰ ἐξωτερικὰ, καὶ βιωτικὰ πράγματα, διὰ νὰ μὴ πληρωθῇ καὶ εἰς ἐσᾶς ἐκεῖνο τὸ ᾀδόμενον. « Πολλάκις τὴν ὑμνῳδίαν ἐκτελῶν, εὑρέθην
» τὴν ἁμαρτίαν ἐκπληρῶν· τῇ μὲν γλώττῃ, ᾄσματα φθεγ-
» γόμενος, τῇ δὲ ψυχῇ ἄτοπα λογιζόμενος· λέγει δὲ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος. « Πολλοὶ ἑςᾶσιν ἐν σχήματι μὲν προσευ-
» χῆς, οὐκ εἰσὶ δὲ ἐν τῇ αὐλῇ, διὰ τὴν τοῦ νοῦ περιφορὰν,
» καὶ τὸν ἀφελκυσμὸν τῆς διανοίας αὐτῶν, ὑπὸ τῆς ἐν μα-
» ταιότητι μερίμνης. (Ἑρμην. εἰς τὸν κή. Ψαλ.) ἐὰν ὅμως ἀδελφοὶ, εὑρισκομένων ὑμῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μὲ τὸ σῶμα, ὁ νοῦς σας σκορπισθῇ εἰς τὰ ἔξω, μὴ ταράττεσθε, ἀλλὰ πάλιν νὰ τὸν γυρίζετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν σας· καὶ ἂν πάλιν τρέξῃ εἰς τὰ ἔξω, πάλιν, καὶ πάλιν νὰ τὸν γυρίζετε, καὶ νὰ τὸν συμμαζόνετε εἰς τὴν καρδίαν σας, καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν σωματικῶς νὰ μὴ φύγετε· διὰ τὶ εἶπεν ἕνας Ἀββᾶς εἰς τὸ Γεροντικὸν, ὅτι καθὼς τὸ μικρὸν πωλάρι, ἀγκαλὰ καὶ φεύγῃ κοντὰ ἀπὸ τὴν μητέρα του, καὶ τρέχῃ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὅμως πάλιν γυρίζει, καὶ ἔρχεται ἐκεῖ ὁποῦ εἶναι ἡ μητέρα του· ἔτσι καὶ ὁ νοῦς, ἀγκαλὰ καὶ συνειθίζῃ νὰ μὴ ςέκῃ ἐκεῖ ὁποῦ ςέκεται τὸ σῶμα, ἀλλὰ ἀφίνωντας τὸ σῶμα, τρέχει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· ὅμως πάλιν γυρίζει καὶ ἔρχεται ἐκεῖ, ὁποῦ καὶ τὸ σῶμα εὑρίσκεται· φυλαχθῆτε δὲ ἀκόμη ἀδελφοὶ, καὶ ἀπὸ τὸν λογισμὸν τοῦτον, ὁποῦ βάλλει εἴς τινας ὁ διάβολος, καὶ τοὺς λέγει· ἐσὺ εἶσαι ἀγράμματος καὶ ἀμαθὴς, καὶ δὲν καταλαμβάνεις ἐκεῖνα, ὁποῦ λέγονται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· καὶ λοιπὸν διὰ τί ὅλως νὰ ὑπάγῃς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; σᾶς ἀποκρίνεται γὰρ, ἀδελφοὶ, ἕνας Ἀββᾶς εἰς τὸ Γεροντικὸν, καὶ σᾶς λέγει· ὅτι, ἂν καὶ ἐσεῖς δὲν καταλαμβάνετε ἐκεῖνα, ὁποῦ λέγονται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ ὁ διάβολος τὰ καταλαμβάνει, καὶ διὰ τοῦτο τρομάζει, καὶ φοβεῖται, καὶ φεύγει ἀπὸ λόγου σας· ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι καὶ ἐσεῖς, ἂν καὶ δὲν καταλαμβάνεται ὅλα τὰ λόγια τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λεγόμενα· ἀλλ' ὅμως πολλὰ λόγια ἐξ αὐτῶν καταλαμβάνετε, καὶ μὲ ἐκεῖνα ὠφελεῖσθε· προσθέττω δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἂν ἐσεῖς συχνὰ πηγαίνεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀκούετε τὰ θεῖα λόγια, ἡ συνέχεια ἐκείνη ἔχει νὰ σᾶς κόμῃ μὲ τὸν καιρὸν νὰ καταλαμβάνετε ἐκεῖνα, ὁποῦ πρότερον δὲν ἐκαταλαμβάνετε, ὡς λέγει ὁ Χρυσόςομος· διὰ τὶ ὁ Θεὸς βλέπωντας τὴν προθυμίαν σας, ἀνοίγει τὸν νοῦν σας, καὶ τὸν φωτίζει εἰς τὸ νὰ καταλαμβάνῃ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὸν Κόσμον τοῦτον διὰ νὰ πραγματευθοῦν, καὶ καθ' ἕνας νὰ πέρνῃ μερίδιον κατὰ τὴν φυσικὴν ἀξίαν, ὁποῦ ἔχει· ἡ ψυχὴ, μὲ τὸ νὰ ἦναι ἄϋλος ἀθάνατος, καὶ ἀκολούθως ἀνωτέρα ἀπὸ τὸ σῶμα, τῆς πρέπει νὰ πέρνῃ καὶ μερίδιον περισσότερον· τὸ δὲ σῶμα, μὲ τὸ νὰ ἦναι ὑλικὸν, καὶ θνητὸν, καὶ ἀκολούθως κατώτερον τῆς ψυχῆς, τοῦ πρέπει νὰ πέρνῃ καὶ μερίδιον ὀλιγώτερον· καὶ μ' ὅλον τοῦτο γίνεται ὅλον τὸ ἐναντίον· διὰ τί ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου πέρνει μερίδιον μόνον δύω ὥρας, ἐξοδεύουσα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ μίαν ὥραν τὸ πρωῒ καὶ μίαν τὸ βράδυ· τὸ δὲ σῶμα πέρνει μερίδιον περισσότερον, διὰ τί ἐξοδεύει εἰς τὴν σύςασίν του ὁλοκλήρους εἰκοσιδύω ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου· ςοχασθῆτε λοιπὸν Χριςιανοὶ, πόσην μεγάλην ἀδικίαν κάμνετε ἐσεῖς· ὅταν δὲν δίδετε εἰς τὴν ἀθάνατον ψυχήν σας μερίδιον οὐδὲ αὐτὰς τὰς δύω ὥρας, πηγαίνοντες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ταχὺ καὶ βράδυ, καθὼς σᾶς προςάζουν οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι, ὡς προείπομεν, ἀλλὰ ἐξοδεύετε τὰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας τοῦ ἡμερονυκτίου εἰς μόνην τὴν φροντίδα καὶ μέριμναν τοῦ φθαρτοῦ καὶ σκωληκοβρώτου σας σώματος· ἐὰν ὅμως ἀπὸ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος δὲν δίδεται μερίδιον εἰς τὴν ψυχήν σας οὔτε τρεῖς μόνον ὥρας, πηγαίνοντες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τῇ Κυριακῇ, βράδυ, ὄρθρον, καὶ λειτουργίαν· ἀλλὰ ὅλας ὁμοῦ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ὅλας ὁμοῦ τὰς ἑκατὸν ἑξηνταοκτὼ ὥρας τῆς ἑβδομάδος τὰς δίδετε μερίδιον εἰς τὸ σῶμα, ἐξοδεύοντες αὐτὰς εἰς τὴν φροντίδα τούτου καὶ μέριμναν· ἐὰν λέγω οὕτω πράξετε, βέβαια ἐσεῖς κάμνετε μίαν φοβερὰν καὶ ἀνήκουςον ἀδικίαν· ἐσεῖς βέβαια πλέον δὲν εἶσθε ἄξιοι νὰ ὀνομάζεσθε Χριςιανοὶ, οὐδὲ ἄνθρωποι, λογικὴν καὶ ἀθάνατον ψυχὴν ἔχοντες, ἀλλὰ ἐθνικοὶ καὶ σάρκες μόνον καὶ σώματα, παρόμοιοι μὲ ἐκείνους τοὺς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἀνθρώπους, περὶ τῶν ὁποίων εἶπεν ὁ Θεός· « οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ Πνεῦμά μου ἐν » τοῖς ἀνθρώποις τούτοις διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς » σάρκες. (Γέν. ς'. 3.)

Πόσαις φοραῖς τὴν ἑβδομάδα πρέπει νὰ ἀπέρχωνται οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Διὰ τοῦτο σᾶς παρακαλῶ ἀγαπητοί μου Χριςιανοὶ, παύσετε ἀπὸ τοῦ νὰ κάμνετε μίαν τοιαύτην ἄδικον μοιρασίαν ἀνάμεσα εἰς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν σας, καὶ ἂν δὲν ἠμπορῆτε νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δύω φοραῖς τὴν ἡμέραν, κἂν τὸ ὀλιγώτερον ὀλιγώτερον πηγαίνετε δύω φοραῖς τὴν ἑβδομάδα, τὸ Σάββατον καὶ τὴν Κυριακήν· ἢ ἀντὶ τοῦ Σαββάτου πηγαίνετε κάθε ἑορτήν· καθὼς σᾶς παραγγέλλουν οἱ θεῖοι Ἀπόςολοι, καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος· « οἱ μὲν γὰρ Ἀπόςολοι λέγουν· μάλι» ςα δὲ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Σαββάτου καὶ ἐν » τῇ τοῦ Κυρίου ἀναςασίμῳ τῇ Κυριακῇ, » σπουδαιοτέρως ἀπαντᾶτε, αἶνον ανα» πέμποντες τῷ Θεῷ, τῷ ποιήσαντι τὰ ὅλα » διὰ Ἰησοῦ. (Διαταγ. Βιϐλ. ϐ'. Κεφ. νή.) ὁ » δὲ Χρυσοῤῥήμων λέγει· ἀλλὰ τί φησί; τέκνα » ἔχω· οἰκίας προΐςαμαι· γυναικὸς ἐπιμελοῦμαι· » πενίᾳ κατέχομαι· ἐπὶ τὴν ἀναγκαίαν σπεύ» δω τροφήν· σκῆψις ταῦτα καὶ πρόφασις· εἰ » μὲν γὰρ διόλου σε κατεῖχον ἐνταῦθα. . . κα» λῶς ἂν ταῦτα ἔλεγες· μᾶλλον δὲ οὐδὲ τότε » ταῦτα λέγειν ἐχρῆν· ἱκανὸς γὰρ σοὶ ὁ Θεὸς » ἐνταῦθα ἀσχολουμένῳ μετὰ πλείονος εὐπορί» ας τὰ σὰ πάντα διατυπῶσαι· νῦν δὲ οὐδὲ » τοῦτό σε ἀναγκάζω· οὐδὲ λέγω καθ' ἑκάςην » ἡμέραν σχόλαζε· ἀλλὰ δεύτερον τῆς Ἑβδο» μάδος· τί βαρύ; τί φορτικόν; οὐδὲ ὅλην τὴν » ἡμέραν, ἀλλὰ μικρὰ καιροῦ ῥοπὴ ἐλθὲ εἰς » τὴν Ἐκκλησίαν. (Λόγ. ά. εἰς τὸ μὴ φοβοῦ ὅταν πλουτήσῃ ἄνθρωπος.)

Ὅτι καὶ τὰ παιδία των πρέπει νὰ πέρνουν οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὅταν δὲ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν σᾶς παραγγέλλει ὁ θεῖος Χρυσόςομος, νὰ πέρνετε

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μαζὶ καὶ τὰ μικρὰ παιδία σας, καὶ νὰ μὴ τὰ λυπῆσθε, καὶ τὰ ἀφίνετε νὰ κοιμῶνται ὅταν πηγαίνετε εἰς τὸν ὄρθρον, κἂν χειμῶνας καὶ βροχερὸς ἦναι ὁ καιρὸς, κἂν καλοκαῖρι, ὅταν ὁ ὕπνος εἶναι γλυκύς· ἀλλὰ νὰ τὰ ἐξυπνᾶτε, καὶ νὰ τὰ συμπαραλαμβάνετε εἰς τὴν Ἐκκλησία, διὰ νὰ βλέπουν καὶ αὐτὰ ἐκεῖ νὰ ἀσπάζωνται τὰς Ἁγίας Εἰκόνας, τοῦ Χριςοῦ, τῆς Θεοτόκου, καὶ τῶν Ἁγίων· διὰ νὰ ἀκούουν τὰ θεῖα λόγια, καὶ διὰ νὰ συνειθίζουν ἀπὸ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν τους νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ· ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη ἡλικία τῶν παιδίων μὲ τὸ νὰ ἦναι ἁπαλὴ ὡσὰν κηρὸς, τυπόνονται ὡσὰν μὲ σφραγίδα εἰς τὸν νοῦν τους τὰ λεγόμενα, καὶ λαμβάνουν καλὴν συνήθειαν καὶ ὁδηγίαν εἰς τὴν ἀρετήν· ἡ δὲ συνήθεια τοὺς γίνεται ἕξις, καὶ ἡ ἕξις γίνεται εἰς αὐτὰ ὡσὰν φύσις δευτέρα· ὥςε ὁποῦ, καὶ ὅταν γηράσουν, ἡ καλὴ ἐκείνη συνήθεια ὁποῦ ἔλαβον εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἔχει νὰ τὰ τραβίζῃ διὰ νὰ συχνάζουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, διὰ νὰ ἐργάζωνται κάθε ἀρετὴν, διὰ νὰ προκόπτουν εἰς τὰ πολιτικὰ καὶ ἐξωτερικὰ πράγματα, καὶ διὰ νὰ γίνωνται ἀπὸ τοὺς γέροντας αἰδεσιμώτερα καὶ φρονιμώτερα.

» Καὶ πῶς οὐ παροξύνετε τὸν Θεὸν, πᾶσι » μὲν τοῖς ἄλλοις σχολάζοντες, καὶ καιρὸν ἀ» πονέμοντες, τὸ δὲ τὰ αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ δηλ.) » μεταχειρίζειν, ὀχληρὸν καὶ οὐκ εὔκαιρον εἶ» ναι νομίζοντες τοῖς παισί; μὴ ταῦτα· μὴ ἀ» δελφοί· καὶ γὰρ αὕτη μάλιςα ἡ ἡλικία τού» των δεῖται τῶν ἀκουσμάτων· ἁπαλὴ γὰρ οὖ» σα ταχέως ἀναποτίθεται τὰ λεγόμενα, κα» θάπερ τινὸς σφραγίδος τῆς ἀκροάσεως ἐν κη» ρῷ τῇ διανοίᾳ τῇ τούτων ἐντυπουμένης· ἄλ» λως τε, καὶ ὁ βίος αὐτοῖς τότε ἀρχὴν ἔχει » πρὸς κακίαν ἀποκλῖναι ἢ ἀρετήν· ἂν οὖν τις » αὐτοὺς ἀπ' αὐτῶν τῶν θυρῶν καὶ τῶν προ» θύρων, ἀπαγάγῃ μὲν τῆς πονηρίας, χειραγω» γήσῃ δὲ πρὸς τὴν ἀρίςην ὁδὸν, ὥσπερ εἰς ἕ» ξιν τινα καὶ φύσιν αὐτοὺς καταςήσει λοιπὸν, » καὶ οὐδὲ ἑκόντες μεταβαλοῦνται ῥαδίως πρὸς » τὸ χεῖρον, τῆς συνηθείας ταύτης ἑλκούσης » αὐτοὺς πρὸς τὴν τῶν ἀγαθῶν ἐργασίαν· οὕ» τως ἡμῖν τῶν γεγηρακότων αἰδεσιμώτεροι γε» νήσονται, καὶ τοῖς πολιτικοῖς χρησιμώτεροι » πράγμασιν, ἐν νεότητι τὰ τῶν πρεσβυτέρων » ἐπιδεικνύμενοι· (Ὁμιλ. γ'. εἰς τὸν κατὰ Ἰωάν.)

Τί πρέπει νὰ λέγουν οἱ Χριςιανοὶ ὅταν ἀκούουν τὰς καμπάνας τῆς Ἐκκλησίας.

Καὶ λοιπὸν, ὅσαις φοραῖς ἀκούεται νὰ κτυπᾷ ἡ καμπάνα, καὶ τὸ σήμαντρον τῆς Ἐκκλησίας, εὐθὺς νὰ χαίρετε καὶ νὰ σκιρτᾶτε μὲ τὴν καρδίαν σας, καὶ παρομοιάζοντες καὶ ἐσεῖς μὲ τὸν δυνατὸν ἐκεῖνον ἵππον, ὁ ὁποῖος ὅταν ἀκούσῃ τὴν Σάλπιγγα, φωνάζει καὶ λέγει· εὖγε κατὰ τὸν Ἰώβ· « Σάλπιγγος δὲ ση» μαινούσης λέγει εὖγε. (Ἰώβ λθ'. 25.) ἔτσι λέγετε καὶ ἐσεῖς ὅταν ἀκούσητε τὴν καμπάναν· εὖγε· εὖγε· ἰδοὺ ἡ πνευματικὴ μήτηρ μας Ἐκκλησία μᾶς προσκαλεῖ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὰς ἀγκάλας της, διὰ νὰ μᾶς φιλοδωρήσῃ μὲ τὰ οὐράνια ἀγαθά της· καὶ νομίζετε πῶς κτυποῦν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς ἡ σάλπιγγες ἐκείναις τῶν Ἀγγέλων, ὁποῦ ἔχουν νὰ λαλήσουν εἰς τὴν συντέλειαν τοῦ Κόσμου· παρακινοῦντες δὲ ἕνας τὸν ἄλλον διὰ νὰ ὑπάγετε ὅλοι ὁμοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, λέγετε ἀναμεταξύ σας ἐκεῖνα τὰ προφητικὰ λόγια τοῦ Μιχαίου· ἐλᾶτε ἀδελφοί μου νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ ὄρος τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακὼβ, καὶ ἐκεῖ θέλουσι μᾶς δείξουν οἱ Ἀρχιερεῖς, καὶ Ἱερεῖς, καὶ Διδάσκαλοι τὴν ςράταν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, καὶ ἡμεῖς θέλομεν περιπατήσομεν εἰς αὐτὴν » δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος » Κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ Ἰακώβ· » καὶ δείξουσιν ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πο» ρευσόμεθα ἐν ταῖς τρίβοις αὐτοῦ. (Μιχ. δ'. 2.) ὅταν δὲ μέλλετε νὰ ἐμβῆτε μέσα εἰς τὴν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἐκκλησίαν, ἄς λέγῃ ὁ καθ' ἕνας ἀπὸ ἐσᾶς, ἐκεῖνα τὰ λόγια τοῦ Δαϐίδ· » εἰσελεύσομαι εἰς » τὸν οἶκόν σου. προσκυνήσω προς Ναὸν Ἅγι- » όν σου ἐν φόϐῳ σου. (Ψαλ. έ. 7.)

ΜΕΡΟΣ Β'.

Μὲ ποῖον τρόπον οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ ςέκωνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει τύπον οὐρανοῦ. — Ὅτι ὅσα πράγματα ἔχει ὁ οὐρανὸς, ἔχει καὶ ἡ Ἐκκλησία.

Ὅταν δὲ ἐμϐῆτε ἀδελφοὶ, μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τότε πρέπει νὰ ςοχασθῆτε, πῶς ἐμϐήκετε μέσα εἰς τὸν ἴδιον οὐρανόν· ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία τύπον ἔχει τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ὁ μὲν Νάρθηξ τῆς Ἐκκλησίας, τύπον ἔχει τῆς γῆς· ὁ δὲ καθ' αὐτὸ Ναὸς, τύπον ἔχει τοῦ οὐρανοῦ, τὸ δὲ Ἅγιον Βῆμα, τύπον ἔχει τῶν ὑπερουρανίων, καθὼς λέγει Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης· θέλεις νὰ πληροφορηθῇς πῶς ἡ Ἐκκλησία εἶναι οὐρανός; σὲ ἐρωτῶ ποῖα πράγματα εἶναι ὁποῦ κάμνουσι τὸν οὐρανὸν οὐρανόν; καὶ θέλεις μοῦ ἀποκριθῇς πῶς εἶναι πέντε· ά. ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ. ϐ'. ἡ παρουσία τοῦ ἀφθαρτισμένου καὶ δεδοξασμένου σώματος τοῦ Χριςοῦ. γ'. ἡ παρουσία τῆς Μητρὸς τοῦ Θεοῦ· δ'. ἡ παρουσία τῶν Ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων· καὶ έ. ἡ παρουσία ὅλων τῶν Ἁγίων. Αὐτὰ δὲ τὰ πέντε σοῦ λέγω καὶ ἐγὼ, ὅτι εὑρίσκονται καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ· διὰ τὶ μέσα εἰς αὐτὴν ἐνοικεῖ καὶ ἐμπεριπατεῖ ὁ ἐπουράνιος Θεός· καθὼς εἶπεν ὁ Ἅγιος Γερμανὸς ἐν τῇ ἑρμηνίᾳ τῆς λειτουργίας· » Ἐκκλη- » σία ἐςὶν ἐν ᾗ ὁ ἐπουράνιος Θεὸς ἐνοικεῖ καὶ ἐμπεριπατεῖ· διὰ τὶ μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἱερουργεῖται καθ' ἑκάςην, αὐτὸ τὸ ἄφθαρτον καὶ δεδοξασμένον σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ· διὰ τὶ μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν παρουσιάζει ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου, παρουσιάζουσιν οἱ Ἄγγελοι, καὶ συμπαρουσιάζουσι μὲ αὐτοὺς καὶ ὅλοι οἱ Ἅγιοι· ἐπειδὴ ὅπου εἶναι παρὼν ὁ βασιλεὺς, ἐκεῖ ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ εὑρίσκεται καὶ ἡ τοῦ βασιλέως παράταξις. ὁ οὐρανὸς ἔχει ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ ἀςέρας· παρομοίως καὶ ἡ Ἐκκλησία, ἀντὶ ἡλίου, ἔχει τὸν Χριςόν· ἀντὶ τῆς σελήνης, ἔχει τὴν Θεοτόκον Μαρίαν, ἀντὶ τῶν ἀςέρων ἔχει ὅλους τοὺς χοροὺς τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν Ἁγίων· καὶ ςοχάσου ταῦτα καὶ κατὰ μέρος· ϐλέπεις τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν; αὐτὴ σημαδεύει πῶς εἶναι ὁ Χερουϐικὸς θρόνος τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως, ἐπάνω εἰς τὸν ὁποῖον ἀναπαύεται ὁ Θεὸς, καθὼς ἑρμηνεύει ὁ θεῖος Γερμανός· » ἡ Τράπεζα » ἐςὶν ὁ Χερουϐικὸς θρόνος τοῦ μεγάλου Βα- » σιλέως, ἐν ᾧ ὁ ἐπουράνιος Θεὸς ὁ ἐπὶ τῶν Χε- » ρουϐὶμ ἐποχούμενος, σωματωθεὶς, ἐπανεπαύ- » σατο· ϐλέπεις τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον, ὁποῦ ςέκει ἐπάνω εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν; αὐτὸ φανερόνοι τὸν Χριςὸν, καθήμενον ὡς βασιλέα ἐπάνω εἰς τὸν θρόνον του· ϐλέπεις τὴν Δεσποτικὴν εἰκόνα τοῦ Χριςοῦ πῶς ςέκει εἰς τὸ μέσον; καὶ ἀπὸ τὸ ἕνα του μέρος τὴν εἰκόνα τῆς Μητρός του, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, τὴν εἰκόνα τοῦ Προδρόμου καὶ τῶν Ἀγγέλλων καὶ Ἀποςόλων, καὶ τῶν λοιπῶν Ἁγίων; αὐταὶ φανερόνουσι πῶς ἔτσι εἶναι καὶ ὁ Χριςὸς εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἔτσι μέλλει νὰ ἔλθῃ, καθὼς ἑρμηνεύει Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης. » Μέσος μὲν ἐςὶ τῶν ἱερῶν » Εἰκόνων ὁ Σωτὴρ, ἑκατέρωθεν δὲ ἡ Μήτηρ » τε καὶ ὁ Βαπτιςὴς, Ἄγγελοί τε, καὶ Ἀπό- » ςολοι, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἁγίων, διὰ τὸ ἐν » οὐρανοῖς τὸν Χριςὸν οὕτως εἶναι μετὰ τῶν » Ἁγίων αὐτοῦ· καὶ μεθ' ἡμῶν εἶναι νῦν καὶ » ἔρχεσθαι μέλλειν· ϐλέπεις δὲ καὶ τὸν τίμιον

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Σταυρὸν ὑψωμένον ἐπάνω τοῦ καταπετάσματος; αὐτὸς δηλοῖ, πῶς ἔτσι θέλει φανῇ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ δευτέρᾳ παρουσίᾳ· καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· « τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ » υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ. (Ματθ. κδ΄. 30.) τί νὰ περιτολογῶ; καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα, μὲ τὸ ὁποῖον εἶναι κτισμένη ἡ Ἐκκλησία, καθὼς εἶναι ὁ ἄνωθεν ςρογγυλὸς καὶ οὐρανοειδὴς τροῦλλος καὶ κουμπὲς, καὶ οἱ ςρογγυλοὶ χοροὶ καὶ ἡ οὐρανοειδὴς κατασκευὴ τοῦ Ἁγίου Βήματος, καὶ αὐτὰ λέγω φανερόνουσι πῶς ἡ Ἐκκλησία εἶναι τύπος καὶ εἰκὼν τοῦ οὐρανοῦ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Γερμανὸς, ὁρίζωντας τὴν Ἐκκλησίαν εἶπεν, ὅτι εἶναι ἐπίγειος οὐρανὸς, καὶ πᾶσα δὲ ἡ πληθὺς τῶν ὀρθοδόξων ψάλλει τοῦτο μὲ χαρμόσυνον φωνὴν λέγουσα· « Οὐ» ρανὸς πολύφωτος ἡ Ἐκκλησία· καὶ πάλιν· » ἐν τῷ Ναῷ ἑςῶτες τῆς δόξης σου, ἐν οὐρανῷ » ἑςᾶναι νομίζομεν· ὁ δὲ θεῖος Χρυσόςομος πηγαίνωντας ἔμπροσθεν, λέγει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία, εἶναι ἀκόμη ἀνωτέρα καὶ προτιμοτέρα ἀπὸ τὸν οὐρανόν· διατὶ, ὁ μὲν οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ θέλει παρέλθη, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· » ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λό» γοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν· (Ματθ. κδ΄. 35) ἡ δὲ Ἐκκλησία ἡ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου κατέχουσα δὲν θέλει παρέλθη, ἀλλὰ θέλει μένει εἰς τὸν αἰῶνα· « τὰ δὲ ςοιχεῖα εἰς μέσον τέθει» κεν, ὁμοῦ μὲν δηλῶν ὅτι προτιμοτέρα καὶ » οὐρανοῦ καὶ γῆς ἡ Ἐκκλησία. (Ὁμιλ. οζ΄. εἰς τὸν Ματθαῖον.)

Ὅτι καθὼς ςέκουν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ Ἅγιοι, ἔτσι πρέπει νὰ ςέκουν εἰν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ οἱ Χριςιανοί.

Καὶ λοιπον, ἐπειδὴ καὶ ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἐπίγειος οὐρανὸς, καθὼς ἀπεδείχθη, ἀκόλουθον εἶναι, ὅτι καθὼς ςέκουν οἱ Ἄγγελοι, καὶ οἱ Ἅγιοι εἰς τὸν οὐρανὸν, ἔτσι πρέπει νὰ ςέκουν καὶ οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὴν τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησίαν· μὲ φόβον καὶ τρόμον ςέκουν οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ Ἅγιοι ἐν τῷ οὐρανῷ· μὲ φόβον καὶ τρόμον πρέπει νὰ ςέκουν καὶ οἱ Χριςιανοὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· δὲν συλλογίζονται οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ Ἅγιοι κἀνένα πρᾶγμα γήϊνον καὶ κοσμικὸν εἰς τὸν οὐρανόν· ἔτσι καὶ οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ μὴ συλλογίζωνται κἀνένα γήϊνον καὶ βιωτικὸν, ὅταν ευρίσκονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· εἰρήνην μεγάλην ἔχουσιν οἱ Ἄγγελοι, καὶ οἱ Ἅγιοι ἐν τῷ οὐρανῷ· τοιαύτην εἰρήνην καὶ σώματος, καὶ ψυχῆς, καὶ αἰσθήσεων, καὶ νοὸς, πρέπει νὰ ἔχουν καὶ οἱ Χριςιανοὶ ὅταν ςέκωνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· ἀγάπην καὶ ὁμόνοιαν καὶ συμφωνίαν ἔχουν οἱ Ἄγγελοι καὶ οἱ Ἅγιοι πρὸς ἀλλήλους ἐν τῷ οὐρανῷ ευρισκόμενοι· ἀγάπην τοιαύτην καὶ ὁμόνοιαν πρέπει νὰ ἔχουν καὶ οἱ Χριςιανοὶ ευρισκόμενοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· δὲν συνομιλοῦν ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, οὔτε γελοῦν, οὔτε θεωροῦν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ Ἄγγελοι, καὶ οἱ Ἅγιοι, ἀλλὰ μὲ μεγάλην προσοχὴν καὶ εὐλάβειαν βλέπουσι μόνον εἰς τὸν παρόντα ἔμπροσθέν τους Θεόν· τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Χριςιανοὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ευρισκόμενοι, δὲν πρέπει νὰ συνομιλοῦν ἕνας μὲ τὸν ἄλλον, οὔτε νὰ γελοῦν, ἢ νὰ βλέπουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον νὰ βλέπουσιν ἔμπροσθέν τους, καὶ νὰ ἀκροάζωνται τὰ θεῖα λόγια μετὰ προσοχῆς, καὶ εὐλαβείας, ςοχαζόμενοι πῶς παραςέκωνται ἔμπροσθεν τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως Θεοῦ.

Ὅτι ἐν τῷ καιρῷ μάλιςα τῆς θείας Λειτουργίας πρέπει νὰ ςέκουν οἱ Χριςιανοὶ μὲ εὐλάβειαν.

Πάντοτε μὲν, καὶ εἰς κάθε καιρὸν, ὁποῦ ευρίσκονται οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἴτε κατὰ τὸν ὄρθρον, εἴτε κατὰ τὸν ἑσπερινὸν, πρέπει διὰ νὰ ςέκωνται μετὰ φόβου πολλοῦ καὶ εὐλαβείας, χωρὶς νὰ κάμνουν κἀμμίαν ἀταξίαν καὶ σύγχυσιν· μάλιςα δὲ καὶ ἐξαιρέτως, εἰς τὸν καιρὸν τῆς θείας καὶ φρικτῆς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Λειτουργίας (1), διὰ τὶ ἐν τῇ φοβερᾷ ὥρᾳ ἐκείνῃ ἱερουργεῖται καὶ θυσιάζεται μυςηριωδῶς αὐτὸς ὁ ἴδιος Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ ἄρτος, καὶ ὁ οἶνος μεταβάλλεται, καὶ μετουσιοῦται εἰς αὐτὸ τὸ θεοϋπόςατον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ, διὰ τῆς παντοδυνάμου χάριτος καὶ ἐνεργείας τοῦ Παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ Πνεύματος· καὶ τότε, ὅλοι μὲν οἱ χοροὶ τῶν Ἀγγέλων, τὰ πολυόμματα Χερουβὶμ, καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα Σεραφὶμ, καὶ ὅλοι οἱ χοροὶ τῶν Ἁγίων, Προπατόρων, Πατέρων, Προφητῶν, Ἀποςόλων, Μαρτύρων, Ἱεραρχῶν, Ὁσίων, καὶ Δικαίων, παραςέκονται μὲ φόβον πολύν· ὅλοι δὲ οἱ Χριςιανοὶ προςάζονται νὰ εἰκονίζουν τὰ χερουβὶμ, καὶ ὅλα τὰ τάγματα τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν Ἁγίων, καὶ παρομοίως νὰ ςέκουν καὶ αὐτοὶ μετὰ φόβου καὶ τρόμου, ἀποῤῥίπτοντες ἀπὸ τὸν νοῦν τους κάθε μέριμναν κοσμικήν· διὰ τοῦτο καὶ ποτὲ μὲν ψάλλουν· « οἱ τὰ Χερουβὶμ μυςικῶς εἰκονίζοντες· » καὶ τῇ ζωοποιῷ Τριάδι τὸν τρισάγιον ὕμνον » προσάδοντες, πᾶσαν τὴν βιωτικὴν ἀποθώμεθα » μέριμναν· ποτὲ δὲ· σιγησάτω πᾶσα σὰρξ βρο» τεία, καὶ ςήτω μετὰ φόβου καὶ τρόμου, καὶ » μηδὲν γήϊνον ἐν ἑαυτῇ λογιζέσθω· ὁ γὰρ Βα» σιλεὺς τῶν Βασιλευόντων, καὶ Κύριος τῶν » κυριευόντων, προσέρχεται [illegible] ὠφελεῖ, ὡς λέγει » δοθῆναι εἰς βρῶσιν τοῖς πιςοῖς [illegible]ῆς Ἐκκλησίας ὅταν ὁ ἱερεὺς λέγει· « ἄνω σχῶμεν [illegible] εἰρήνη πᾶ-δίας, ἤτοι, ἂς ἔχωμεν τὰς καρδίας κα[illegible]ν εἰρή- διαλογισμούς μας εἰς τὰ ἄνω καὶ ἐπουρα[illegible]ιά- οἱ Χριςιανοὶ ἀποκρίνονται, ὅτι ἔτσι τὰς ἔχουν λέγοντες· « ἔχωμεν πρὸς τὸν Κύριον, καὶ τὰ » λοιπά.

Ποῦ εἶσθαι λοπὸν τώρα ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ ὅταν εὑρίσκεσθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν ςοχάζεσθε πῶς εὑρίσκεσθε εἰς τὸν οὐρανὸν, ἀλλὰ νομίζετε πῶς εὑρίσκεσθε εἰς τὸ παζάρι, ἢ εἰς τὸ θέατρον, ἢ εἰς τὸ χάνι, καὶ διὰ τοῦτο συνομιλεῖτε ἀναμεταξύ σας ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ἀκολουθίας, διὰ κοσμικὰ καὶ μάταια πράγματα; ποῦ εἶσθε ἐσεῖς, ὁποῦ εἰς τὴν φρικτὴν ὥραν τῆς Θείας Ἱερουργίας δὲν ςέκεσθε μὲ φόβον καὶ εὐλάβειαν, καὶ μὲ εὐταξίαν, ἀλλὰ προξενεῖτε σύγχυσιν, καὶ ταραχὴν, καὶ κάμνετε ἀταξίας; ποῦ εἶσθε ἐσεῖς, ὁποῦ δὲν κλίνετε κάτω τοὺς ὀφθαλμούς σας, οὐδὲ περιμαζόνετε εἰς τὴν καρδίαν τὸν νοῦν καὶ τοὺς διαλογισμούς σας ὅταν προσεύχεσθε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ χάσκοντες, βλέπετε ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἐπάνω καὶ κάτω, καὶ ἔχετε τὸν νοῦν καὶ τοὺς λογισμούς σας σκορπισμένους εἰς τὰ κοσ-

---

(1) Ἐπειδὴ ὁ λόγος ἐνταῦθα περὶ τῆς Θείας Λειτουργίας ἐςι, σημειοῦμεν ταῦτα ὡς ἀναγκαῖα εἰς τοὺς Χριςιανούς· ὅτι δηλαδὴ, ὅταν ὁ Ἱερεὺς ἔχῃ νὰ πάρῃ καιρὸν διὰ νὰ λειτουργήσῃ, οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ εὐγαίνουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ κάθηνται ἔξω, φλυαροῦντες, καὶ ματαιολογοῦντες· ἀλλὰ νὰ ἐμβαίνουν μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ εὐθὺς ὁποῦ πάρῃ καιρὸν ὁ Ἱερεὺς καὶ ἔμβῃ εἰς τὸ βῆμα, πρέπει νὰ ποιῇ εὐλογητὸν, καὶ μετὰ τὸν εὐλογητὸν νὰ ἀρχίζουν ἔξω νὰ λέγουν τὰς ὥρας· ἐν ὅσῳ δὲ λέγονται αἱ ὧραι, ποιοῖ ὁ Ἱερεὺς τὴν προσκομιδήν· καὶ ἀφ' οὗ ἐκεῖνος μνημονεύσῃ ὅσα ὀνόματα ἔχει ἐδικά του, τότε κτυπᾷ ἔσωθεν, καὶ δίδει σημεῖον νὰ ἀκούσουν οἱ ἔξωθεν· καὶ οὕτως εὐθὺς ὁποῦ ἀκούσουν οἱ ἔξωθεν ὄντες Χριςιανοὶ εὐγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὰ ςασίδιά των καὶ εὐγάνοντες τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς των, ἀσκεπεῖς μνημονεύουσιν ὁ καθ' ἕνας τὰ ὀνόματα τῶν γονέων του, διδασκάλων του, καὶ συγγενῶν του μυςικὰ, καὶ ἔπειτα ἐμβαίνουν πάλιν ἥσυχα, καὶ εὔτακτα μέσα εἰς τὰ ςασίδιά των. Ὁ δὲ Ἱερεὺς, ἐν ὅσῳ μνημονεύουν οἱ ἔξωθεν Χριςιανοὶ τὰ ὀνόματα ὁποῦ ἔχουν, ἄλλον λόγον δὲν λέγει ἔσωθεν, εἰ μὴ τοῦτον μόνον· » μνήσθητι Κύριε, μνήσθητι Κύριε· εὐγάνωντας ἐνταυτῷ μὲ τὸν λόγον καὶ μερίδας, καὶ οὕτως, ἕως νὰ τελειώσουν ἡ ὥραις ἔξωθεν, τελειόνει καὶ ὁ Ἱερεὺς ἔσωθεν, καὶ ἔτσι ἀρχίζει ἡ Θεία Λειτουργία, λεγομένου ἐν τῷ τέλει τῶν ὡρῶν· καὶ τοῦ, Ἄξιον ἐςιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον· καὶ ποιοῦντος τοῦ Ἱερέως ἀπόλυσιν τῶν ὡρῶν. Τοιαύτην καλὴν καὶ ἁγίαν συνήθειαν φυλάττουσιν οἱ τοῦ Ἁγίου Ὄρους Πατέρες, καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, Χριςιανοὶ εἰς πολλοὺς τόπους, καὶ τοιαύτην πρέπει νὰ φυλάττουν καὶ ὅλοι κοινῶς οἱ Χριςιανοί.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πει νὰ πηγαίνουν καὶ νὰ σέκωνται.

Σταυρὸν ὑψωμένου
τος; αὐτὸς δη
οὐρανὸν ἐν
ὁ Κύριο
» υἱς

εἶσθε ἐσεῖς,
μίαν ἀτα-
θὺς γελᾶτε,
γελοῦν; ποῦ
ῇ Ἐκκλησίᾳ,
ἀναμεταξύ-
χονίας εἰς τὴν
ι τώρα ἕνας
ύσῃ τὴν ἀνευ-
, καὶ νὰ εἰπῇ·

» οἴμοι ψυχὴ ὅτι ἀπ... λαβὴς ἀπὸ τῆς » γῆς καὶ ὁ κατορθῶν ἐν ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρ» χει. (Μιχ. ζ'. 2.) Καὶ δὲν ἠξεύρετε ταλαίπωροι, ὅτι ἐὰν μὲ τοιαύτην ἀθεοφοβίαν προσεύχεσθε εἰς τὸν Θεὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εὑρισκόμενοι, ὄχι μόνον δὲν λαμβάνετε ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐκεῖνο, ὁποῦ τοῦ ζητεῖτε· ἀλλὰ καὶ περισσότερον τὸν παρακινεῖτε νὰ ὀργίζεται κατ' ἐπάνω σας; διὰ τί ἀνίσως ἐκεῖνος, ὁποῦ παρασέκεται καὶ συνομιλεῖ ἔμπροσθεν ἑνὸς ἄρχοντος, ἢ ἑνὸς ἐπιγείου Βασιλέως, σέκεται μὲ πολὺν φόβον, ἔχωντας καὶ τὸ σωματικὸν ὀμμάτι, καὶ τὸ ψυχικὸν, ἀμετεώρισον, καὶ ἀκίνητον, μήπως παρασφάλῃ τίποτε, καὶ κινδυνεύσῃ τὴν ζωήν του· πόσῳ μᾶλλον πρέπει νὰ σέκεσθε ἐσεῖς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἔμπροσθεν τοῦ Βασιλέως τῶν Βασιλέων Θεοῦ, καὶ νὰ ἔχετε ὅλον τὸν νοῦν σας τεντωμένον πρὸς τὸν Θεὸν μόνον, καὶ ὄχι εἰς ἄλλο κανένα μέρος, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος; « ἐπικαλεῖσθαι » δὲ δεῖ, μὴ ῥαθύμως, μηδὲ μετεωριζομένῳ τῷ » νῷ ὧδε κἀκεῖσαι· ὁ γὰρ τοιοῦτος, οὐ μόνον » οὐ λήψεται τὸ αἴτημα, ἀλλὰ καὶ μειζόνως » παροξύνει τὸν Δεσπότην· εἰ γὰρ ἐπὶ ἄρχοντός τις ἑστὼς καὶ διαλεγόμενος, μετὰ πολλοῦ » φόβου ἵσαται, ἀμετεώρισον ἔχων καὶ τὸ ἔξω» θεν ὄμμα, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ἔνδοθεν· πόσῳ » μᾶλλον ἐπὶ Θεοῦ χρὴ ἑσάναι μετὰ φόβου καὶ » τρόμου, ὅλον τὸν νοῦν τεταμένον ἔχοντα πρὸς » αὐτὸν μόνον, καὶ ἀλλαχοῦ μηδαμοῦ; (ἀσκητικ. διάταξ. ά.)

Δὲν βλέπετε πῶς ὅταν διαβάζωνται γράμματα τοῦ ἐπιγείου Βασιλέως ἔξω εἰς τὰ θέατρα, τότε ὅλοι, καὶ ἄρχοντες, καὶ πλούσιοι, καὶ πτωχοὶ, καὶ μικροὶ, καὶ μεγάλοι σιωποῦσι, καὶ σέκονται μὲ μεγάλην εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν, καὶ ἄντινας ἤθελεν ὁμιλήσῃ, ἢ ἤθελε κάμῃ ταραχὴν, εὐθὺς παιδεύεται, καὶ τιμωρεῖται, ὡσὰν νὰ ὕβρισε τὸν ἴδιον Βασιλέα· πόσῳ μᾶλλον θέλετε παιδευθῆτε ἐσεῖς οἱ ἀνευλαβεῖς Χρισιανοὶ, ὁποῦ δὲν σιωπᾶτε, ἀλλὰ ὁμιλεῖτε, καὶ κάμνετε ταραχὴν ἐδῶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χρισοῦ, ὅπου διαβάζωνται, ὄχι γράμματα φθαρτοῦ καὶ ἐπιγείου βασιλέως, ἀλλὰ προσαγαῖς καὶ Νόμοι θεϊκοὶ, καὶ οὐράνια Εὐαγγέλια τοῦ Βασιλέως τῶν Βασιλέων, καὶ Κυρίου τῶν Κυρίων Θεοῦ; τὰ ὁποῖα σέκονται μὲ φόβον καὶ προσοχὴν καὶ τὰ ἀκούουν, ὄχι μόνον ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ Ἄγγελοι, καὶ Ἀρχάγγελοι, καὶ ὅλα τὰ νοερὰ τάγματα; διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ θεῖος Χρυσόσομος; » εἰ γὰρ μη» δενὸς ἑτέρου, τῆς γοῦν ἐνταῦθα ὀλιγωρίας τὴν » ἐσχάτην ἄξιοι ἐσμὲν δίκην ὑποσχεῖν· καὶ γὰρ » Προφητῶν ψαλλόντων, καὶ Ἀποσόλων ὑμνούν» των, καὶ Θεοῦ διαλεγομένου, ἔξω πλανώμε» θα, καὶ βιωτικῶν πραγμάτων ἐπεισαγόμεθα » θόρυβον· καὶ οὐδὲ τοσαύτην ἀπονέμομεν τῆς » τοῦ Θεοῦ νόμοις τὴν ἡσυχίαν, ὅσην τοῖς τοῦ » Βασιλέως γράμμασιν ἐν τοῖς θεάτροις οἱ θε« αταὶ παρέχουσι τὴν σιγήν· ἐκεῖ μὲν γὰρ τῶν » γραμμάτων τούτων ἀναγινωσκομένων, καὶ ὕ» πατος, καὶ ἔπαρχος, καὶ βουλὴ, καὶ δῆμος, » ὀρθοὶ πάντες ἑσήκασι μεθ' ἡσυχίας ἀκούον» τες τῶν λεγομένων· κἂν μεταξὺ τῆς ἡσυχίας » τῆς βαθυτάτης ἐκείνης, ἀθρόον τις πηδήσας » καταβοήσῃ, ἅτε εἰς τὸν Βασιλέα ὑβρικὼς, » τὴν ἐσχάτην δίδωσι δίκην· ἐνταῦθα δὲ, τῶν » ἐκ τοῦ οὐρανοῦ γραμμάτων ἀναγινωσκομέ» νων, πολὺς πανταχόθεν ὁ θόρυβος γίνεται. (Ὁμιλ. ιθ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Τί κάμνεις ἄνθρωπε; ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ θυσι-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

άζεται διὰ τὴν ἐδικήν σου ἀγάπην, καὶ σὺ γελᾷς ἄθλιε; ὁ Παράκλητος Θεὸς, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπιφοιτᾷ εἰς τὴν θείαν Ἱερουργίαν διὰ νὰ ἁγιάσῃ τὰ τίμια δῶρα, καὶ ἐσὺ ἀνόητε κάμνεις ἀταξίας καὶ ταραχήν; ὁ ἄναρχος Πατὴρ εὐδοκεῖ ἄνωθεν εἰς τὸ Μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας, καὶ ἐσὺ χασμουρίζεσαι, καὶ νυστάζεις, καὶ στέκεις μὲ τόσην ἀμέλειαν; ὅλη ἡ Ἁγία Τριὰς συντρέχει εἰς τὴν τελεσιουργίαν τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γινομένων φοβερῶν Μυστηρίων, καὶ ἐσὺ δὲν φρίττεις, οὐδὲ τρομάζεις, ἀλλὰ στέκεις χωρὶς εὐλάβειαν; εἰς τὸν οὐρανὸν στέκεις, καὶ ἐσὺ τὰ γήϊνα συλλογίζεσαι; μὲ τοὺς Ἀγγέλους καὶ Ἀρχαγγέλους δοξολογεῖς, καὶ ἐσὺ συνομιλεῖς περὶ τῶν προσκαίρων; μὲ τὸν Θεὸν λαλεῖς ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς, καὶ ἐσὺ ἄλλα λέγεις μὲ τὸ στόμα, καὶ ἄλλα μελετᾷς μὲ τὸ πνεῦμα; μὲ τὸ σῶμα εἶσαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ μὲ τὸν νοῦν εἰς τὸ παζάρι, καὶ εἰς τὰ ἔξω; μὲ τὸ σῶμα φαίνεσαι πῶς εἶσαι εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ μὲ τὰ ὀμμάτια καὶ τὸν λογισμὸν, περιεργάζεσαι τὰ κάλλη τῶν γυναικῶν; καὶ δὲν τρομάζεις νὰ ὑβρίζῃς ἔτσι τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν; καθὼς σὲ ἐπιπλήττει ὁ θεῖος Χρυσόστομος λέγων· « Τί » ποιεῖς ἄνθρωπε; ἐν Ἐκκλησίᾳ ἑστὼς, κάλλη » γυναικῶν περιεργάζῃ; καὶ οὐ φρίττεις οὕτως » ἐνυβρίζων εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ; πορνεῖόν » σοι δοκεῖ εἶναι ἡ Ἐκκλησία, καὶ τῆς ἀγορᾶς » ἀτιμοτέρα; (ἐν τῇ Ἐκλογῇ.) ὢ τῆς ἀθεοφοβίας σου! ὢ τῆς ἀδιαντροπίας σου! καὶ ποίαν καταδίκην καὶ κόλασιν δὲν εἶσαι ἄξιος διὰ νὰ λάβῃς;

Ἀκούεις Χριστιανὲ τὸν Ἀρχιερέα, ὁποῦ λέγει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὄχι ἁπλῶς, » Εἰρήνη ὑμῖν· » ἀλλὰ Εἰρήνη πᾶσιν· ἤγουν ἂς ἦναι Εἰρήνη » εἰς ὅλους· καὶ ἐσὺ πῶς κάμνεις τὸ ἐναντίον, καὶ δὲν ἔχεις εἰρήνην μὲ ὅλους τοὺς ἀδελφούς σου; ἀλλὰ μὲ ἄλλους μὲν ἔχεις εἰρήνην, μὲ ἄλλους δὲ ἔχεις μάχην; δὲν ἠξεύρεις πῶς ἡ μερικὴ αὐτὴ εἰρήνη τίποτε δὲν σὲ ὠφελεῖ, ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος; » καὶ οὐ λέγει ὁ τῆς Ἐκκλησίας » προεστὼς, εἰρήνη ὑμῖν ἁπλῶς· ἀλλ' εἰρήνη πᾶ» σι· τί γὰρ ὄφελος, ἂν μετὰ τοῦδε μὲν εἰρή» νην ἔχωμεν, μεθ' ἑτέρου δὲ πόλεμον καὶ μά» χην; (Λόγ. γ'. πρὸς Κολασσ.) ἀκούεις τὸν ἱερέα, ὁποῦ λέγει τὸ αὐτὸ, εἰρήνη πᾶσιν· ἀκούεις καὶ τὸν Διάκονον, ὁποῦ αἰτεῖ νὰ μᾶς δοθῇ Ἄγγελος εἰρήνης· διὰ τί; ἐπειδὴ κατὰ τὸν Χρυσόστομον εἶναι καὶ ταραχοποιὸς δαίμων παρὼν, καὶ διὰ τοῦτο παρακαλεῖ ὁ Διάκονος, καὶ ζητεῖ νὰ μᾶς δοθῇ Ἄγγελος εἰρηνικὸς, διὰ νὰ εἰρηνεύωμεν « εἰ τοίνυν Ἀγγέλους ἔχωμεν, νήφωμεν, » καθάπερ παιδαγωγῶν τινων ἡμῖν παρόντων· » πάρεστι γὰρ καὶ δαίμων· διὰ τοῦτο εὐχόμεθα » καὶ λέγομεν, αἰτοῦντες τὸν Ἄγγελον τῆς εἰ» ρήνης. (Λόγ. γ'. πρὸς Κολασσ.) ἐσὺ δὲ, πῶς κάμνεις ταραχήν; καὶ μὲ αὐτὴν διώκεις μὲν τὸν Ἄγγελον τῆς εἰρήνης, προσκαλεῖς δὲ τὸν ταραχοποιὸν Δαίμονα; ἀκούεις πῶς δὲν λέγουν οὗτοι μίαν φορὰν μόνον τὸ, εἰρήνη πᾶσιν· ἀλλὰ δύω, καὶ τρεῖς, πολλάκις, κατὰ τὸν Χρυσόστομον λέγοντα· » ὅταν εἰσέλθῃ ὁ τῆς Ἐκκλη» σίας προεστὼς, εὐθέως λέγει, εἰρήνη πᾶσιν· » ὅταν ὁμιλῇ· εἰρήνη πᾶσιν· ὅταν εὐλογῇ· εἰρή» νη πᾶσιν· ὅταν ἀσπάζεσθαι κελεύῃ· εἰρήνη » πᾶσιν· ὅταν ἡ θυσία τελεσθῇ· εἰρήνη πᾶσιν, » καὶ μεταξὺ πάλιν χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη. (Αὐτόθ.)

Διὰ τί συχνὰ λέγεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ, Εἰρήνη πᾶσιν.

Καὶ ἄρά γε διὰ τί τοῦτος ὁ λόγος τόσον συχνάκις λέγεται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ; ἐπειδὴ ἡ εἰρήνη εἶναι μήτηρ ὅλων τῶν ἀγαθῶν· ἐπειδὴ ἡ εἰρήνη εἶναι ἡ ὑπόθεσις τῆς χαρᾶς· ἡ εἰρήνη εἶναι ἡ στράτα, ὁποῦ φέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀγάπην· ἐπειδὴ κανένα πρᾶγμα δὲν εἶναι ἰσότιμον μὲ τὴν εἰρήνην, ὡς λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσορρήμων· « πανταχοῦ εἰρήνην αἰτοῦμεν· οὐ» δὲν γὰρ ταύτης ἶσον.... ὅτι αὐτὴ μήτηρ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» πάντων τῶν ἀγαθῶν ἐςι· αὕτη τῆς χαρᾶς » ὑπόθεσις· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριςὸς εἰσιοῦσιν » εἰς τὰς οἰκίας τοῖς Ἀποςόλοις τοῦτο λέγειν » προσέταττεν εὐθέως, καθάπερ τι σύμβολον » τῶν ἀγαθῶν· » εἰσερχόμενοι γὰρ φησὶν εἰς » τὰς οἰκίας λέγετε εἰρήνη ὑμῖν. (Ματθ. ί. 12.) ταύτης γὰρ οὐκ οὔσης, πάντα περιττά· καὶ πάλιν τοῖς μαθηταῖς ἔλεγεν· » εἰρήνην ἀφίημι ὑ» μῖν· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. (Ἰωάν. » ιδ΄. 27.) αὕτη τῇ ἀγάπῃ προοδοποιεῖ. (Αὐτόθ.)

Πόσον ἁμαρτάνουσιν οἱ μὴ ἔχοντες εἰρήνην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Τὸ λοιπὸν, ἀνίσως τόσον συχνὰ ἀκούῃς νὰ λέγεται τὸ ὄνομα τῆς εἰρήνης εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ ἀνίσως τόσον μεγάλον ἀγαθὸν εἶναι ἡ εἰρήνη, ςοχάσου πλέον ἐσὺ Χριςιανὲ πόσην μεγάλην ἁμαρτίαν κάμνεις, ὅταν δὲν ἔχῃς εἰρήνην, ευρισκόμενος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ προξενεῖς σύγχυσιν καὶ ταραχὴν εἰς τοὺς ἄλλους· διὰ τὶ, ὅσον τὸ κατὰ σὲ, ἀποδείχνεις πῶς εἶναι ψεύτικη ἡ Ἐκκλησία, καὶ πῶς ὅλα τὰ εἰς αὐτὴν λεγόμενα λόγια περὶ εἰρήνης, δὲν εἶναι πράγματα καὶ ἀλήθειαις, ἀλλ' εἶναι πλάσματα καὶ σχήματα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐσὺ ὁ ἴδιος, ψεύςης φαίνεσαι εἰς τὰ λόγιά σου, διὰ τὶ ἀποκρινόμενος εἰς τὸν ἱερέα, καὶ λέγωντας· » Καὶ τῷ πνευματί σου, ἤγουν ἂς ἦναι εἰρήνη καὶ μὲ τὸ πνεῦμά σου· ἔπειτα ὅταν εὐγῇς ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὄχι μόνον μάχεσαι μὲ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιον ἱερέα κατηγορεῖς, καὶ καμμίαν εἰρήνην δὲν ἔχεις, οὔτε μὲ τὸν ἑαυτόν σου, οὔτε μὲ τοὺς ἄλλους· πρᾶγμα τὸ ὁποῖον παρεκίνησε τὸν θεῖον Χρυσόςομον νὰ θρηνῇ καὶ νὰ λέγῃ τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα ῥήματα· « πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον εἰ τοσαυτά» κις ἀκούοντες εἰρήνην ἔχειν, ἐκπεπολεμώμε» θα πρὸς ἀλλήλους; καὶ λαμβάνοντες καὶ ἀν» τιδιδόντες, τῷ διδόντι τὴν εἰρήνην πολεμοῦ» μεν; λέγεις· καὶ τῷ Πνευματί σου· καὶ δια» βάλλεις αὐτὸν ἔξω· οἴμοι! ὅτι τὰ σεμνὰ τῆς » Ἐκκλησίας, σχήματα γέγονε πραγμάτων μό» νον, ἀλλ' οὐκ ἀλήθειά τις· οἴμοι! ὅτι μέχρι » ῥημάτων τὰ σύμβολα μένει τοῦ ςρατοπέδου » τούτου· (Αὐτόθ. Λόγ. γ΄. πρὸς Κολασ.)

Ποῖα καλὰ προξενεῖ ἡ μετὰ ταπεινώσεως προσευχὴ καὶ εὐλαβείας. — Διὰ τὶ ἐπενοήθησαν τὰ ςασίδια.

Διὰ τοῦτο ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ, σᾶς παρακαλῶ ἐν Κυρίῳ, νὰ ςέκεσθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ μὲ κάθε προσοχὴν καὶ εὐταξίαν καὶ εὐλάβειαν, μὲ κάθε εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν, καὶ μὲ κάθε ταπείνωσιν σώματος καὶ ψυχῆς, καὶ οὕτω νὰ προσφέρετε τὰς δεήσεις καὶ προσευχάς σας εἰς τὸν ἐπουράνιον Θεὸν, κλίνοντες κάτω τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἔχοντες τὸν ἑαυτόν σας διὰ ἁμαρτωλόν. ά. Διὰ τὶ ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη νὰ βλέπῃ καὶ νὰ ἀκούῃ τὰς προσευχὰς ἐκείνων, ὁποῦ μὲ τοιαύτην ἡσυχίαν καὶ ταπείνωσιν προσεύχονται εἰς αὐτὸν, καὶ φοβοῦνται τοὺς λόγους του· « ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω; » ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον, καὶ » τρέμοντα τοὺς λόγους μου; (Ἡσα. ξς΄. 2.) β΄. διὰ τὶ ὅποιος δὲν προσεύχεται ἔχωντας τὸν ἑαυτόν του διὰ ἁμαρτωλὸν, τούτου ἡ προσευχὴ δὲν εἶναι εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεὸν, καθὼς λέγει ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ· « Ἐγράφη ὑπό τινος τῶν Ἁγίων, ὅτι ὅς τις οὐ λογίζεται ἑαυτὸν ἁμαρ» τωλὸν παρὰ τῷ Κυρίῳ, ἡ εὐχὴ αὐτοῦ οὐκ » ἔςιν εὐπρόσδεκτος. (Ἐπις. δ΄. Σελ. 559.) καὶ γ΄. διὰ τὶ γεννᾶται κατάνυξις καὶ δάκρυα ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ τοῦ σώματος σχήματα· ἤγουν, ὅταν προσεύχεται τινὰς ἀσκεπὴς τὴν κεφαλήν· ὅταν ἔχῃ σχῆμα καταδίκου, τοῦ περισαμένου ἔμπροσθεν τοῦ κριτοῦ· ὅταν τύπτῃ τὸ ςῆθος ὡς ὁ τελώνης· ὅταν ἔχῃ κάτω νεύοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τοὺς λογισμοὺς συμμαζωμένους εἰς τὴν καρδίαν του· ὅταν ςέκεται ὄρθιος μέσα εἰς τὸ ςασίδι του, ἔχων συμμαζωμένους εὐτάκτως τοὺς πόδας του, καὶ τὰς χεῖρας κρατῶν ὑψωμένας ἐπάνω τῶν ξύλων τοῦ ςασιδίου. Ἐπειδὴ τὰ ςασίδια διὰ τοῦτο ἐπενοήθησαν, διὰ νὰ ἐπαίρουν τὰς χεῖρας τῶν Χριςιανῶν καὶ νὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

κρατοῦν αὐτοὺς εἰς σχῆμα προσευχομένου ἐν ὅσῳ καιρῷ ςέκονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸ ὁποῖον δὲν ἠδύνατο νὰ φυλαχθῇ ἂν δὲν ἦτον τὰ ςασίδια, μὲ τὸ νὰ κουράζωνται αἱ χεῖρες τῶν προσευχομένων, εἰς πολὺ διάςημα καιροῦ ἐπαιρόμεναι πρὸς Θεόν· ὅτι δὲ ἡ ἔπαρσις τῶν χειρῶν ἐν τῇ προσευχῇ, ἦτον συνήθεια Προφητικὴ, καὶ Ἀποςολικὴ, μαρτυρεῖ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ὁ θεῖος Δαβὶδ λέγων· « κατευθυνθήτω ἡ » προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιόν σου· ἔπαρ» σις τῶν χειρῶν μου θυσία ἑσπερινή. (Ψαλ. ρμ'. 2.) καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ὁ μέγας Παῦλος εἰπών· « βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄν» δρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίας χεῖ» ρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμῶν. (ά. Τιμοθ. ϐ'. 8.) καὶ συντόμως εἰπεῖν, τὰ ςασίδια κρατοῦν τοὺς Χριςιανοὺς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰς σχῆμα ἐςαυρωμένου, καὶ διὰ τοῦ τοιούτου ςαυρικοῦ σχήματος νικῶσι τὰ πάθη καὶ τοὺς δαίμονας, ἐπικαλούμενοι τὴν παρὰ τοῦ ςαυρωθέντος Σωτῆρος βοήθειαν· ὃν τρόπον καὶ ὁ Μωϋσῆς ὑπὸ τοῦ Ὢρ καὶ Ἀαρὼν εἰς σχῆμα ςαυροῦ βαςαζόμενος, ἐνίκα τοὺς Ἀμαληκίτας) ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ, λέγω, ταῦτα, σεμνὰ σχήματα, γενῶνται δάκρυα καὶ κατάνυξις ἐν τῇ προσευχῇ· ἐπειδὴ, κατὰ τὰ ἔξωθεν σχήματα τοῦ σώματος, συσχηματίζεται καὶ ἡ ψυχὴ ἔσωθεν, κατὰ τὸν Ἰωάννην τῆς Κλίμακος, λέγοντα· » τῇ ἔξωθεν καταςολῇ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασιν » ἐξομοιοῦται ἡ ψυχὴ, καὶ πρὸς ἃ πράττει τυ» ποῦται, καὶ πρὸς αὐτὰ σχηματίζεται. (Λόγ. γ'. κέ. περὶ ταπεινοφροσύν.)

Ὅτι οἱ ἀνευλαϐῶς εὑρισκόμενοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οὐδὲν ὠφελοῦνται ἀπὸ αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ βλάπτονται.

Ἐκ τοῦ ἐναντίου δὲ πῶς ὁ Θεὸς νὰ ἐπιβλέψῃ εἰς ἐκεῖνον, ὁποῦ ςέκεται ἄτακτα καὶ ἀνήσυχα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; πῶς ὁ Θεὸς νὰ ἀκούσῃ τὴν προσευχὴν ἐκείνου ὁποῦ προσεύχετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπερήφανα καὶ Φαρισαϊκά; πῶς νὰ συγχωρήσῃ τὰς ἁμαρτίας ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς, ἢ ἐκείνης τῆς γυναικὸς, ὁποῦ ἔρχονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ςολισμένοι μὲ πολύτιμα φορέματα; ὁποῦ ϐαςάζουν ἐπάνωτων μῦρα, μόσχους, καὶ ἀρώματα; ὁποῦ ϐάνουν φτιασίδια καὶ καλλωπισμοὺς εἰς τὸ πρόσωπον; ἢ πῶς δύνονται νὰ λάϐουν κατάνυξιν εἰς τὴν καρδίαν ἐκεῖνοι, ὁποῦ ςέκωνται μέσα εἰς τὰ ςασίδια, ποτὲ μὲν ἔχοντες τὸ ἕνα ποδάρι ἐπάνω εἰς τὸ ἄλλο, ποτὲ δὲ καθήμενοι, πότε ξυόμενοι, πότε ἐξαπλόνοντες τοὺς πόδας των ὡσὰν παραλύτους; πῶς δὲ ἠμποροῦν νὰ εὐγάλουν δάκρυα ἐκεῖνοι, ὁποῦ δὲν ἔχουν τοὺς ὀφθαλμούς των κάτω βλέποντας, καὶ προσέχοντας εἰς τὰ λεγόμενα, ἢ εἰς τὰς ἁγίας Εἰκόνας μετ' εὐλαβείας προσέχοντας; ἀλλὰ ςρέφουν τὰ ὄμματά τους ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, καὶ βλέπουν μὲ περιέργειαν τὰ κάλλη καὶ πρόσωπα τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν γυναικῶν; κατὰ ἀλήθειαν, ἐγὼ φοβοῦμαι φοβοῦμαι ὅτι οἱ τοιοῦτοι Χριςιανοὶ, ὄχι μόνον δὲν λαμβάνουν ὠφέλειαν ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀθεόφοβον καὶ καταφρονητικὴν προσευχήν τους· ἀλλὰ καὶ ἁμαρτίαν ἀκόμη καὶ βλάϐην περισσοτέραν προσλαμϐάνουν εἰς τὴν ψυχήν τους ἀπὸ αὐτὴν, καὶ πληροῦται εἰς αὐτοὺς ἐκείνη ἡ κατάρα, ὁποῦ ἐπροφήτευσε περὶ τοῦ Ἰούδα ὁ Προφήτης Δαβὶδ λέγων· « καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ γενέσθω εἰς » ἁμαρτίαν. (Ψαλ. ρή. 6.) Καὶ ἔτσι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριςοῦ, ἡ ὁποία, ὡς προείπομεν, εἶναι ἕνα κοινὸν Ἰατρεῖον, διὰ τοὺς τοιούτους Χριςιανοὺς γίνεται ἕνα τραυματεῖον· διατὶ αὐτοὶ ὄχι μόνον δὲν θεραπεύουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὰς πληγὰς καὶ ἁμαρτίας, ὁποῦ εἶχον, ἀλλὰ λαμβάνοντες ἀκόμη καὶ ἄλλας πληγὰς, καὶ συμμαζόνοντες ἀκόμη ἄλλας ἁμαρτίας, ἔτσι εὐγαίνουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν· ὅθεν εἶπεν ὁ θεῖος Χρυσόςομος. » Ἰατρεῖον γὰρ ὁ οἶκος οὗ» τος ἐςὶ πνευματικὸν, ἵνα ἅπερ ἂν λάβωμεν » ἔξωθεν τραύματα ἐνταῦθα θεραπεύσωμεν· οὐχ » ἵνα καὶ ἐντεῦθεν συλλέξαντες ἕτερα, οὕτως ἀ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» πίωμεν· ἂν γὰρ τοῦ πνεύματος ἡμῶν διαλεγο-
» μένου, μὴ προσέχωμεν, οὐ μόνον τὰ πρότερα
» οὐκ ἀπελουσάμεθα· ἀλλὰ καὶ ἕτερα προσλη-
» ψόμεθα. (Ὁμιλ. β΄. εἰς τὸν κατὰ Ἰωάνν.) Καὶ ἀγκαλὰ ἡ Ἐκκλησία ἦναι οὐρανὸς, καὶ Παράδεισος, ὡς προείπομεν, εἰς τοὺς τοιούτους ὅμως καταφρονητὰς, καὶ ἀθεοφόβους Χριςιανοὺς, σχεδὸν δὲν ὠφελεῖ ὁ οὐρανὸς οὗτος καὶ ὁ Παράδεισος· ὄχι ἀπὸ λόγου του, μὴ γένοιτο! ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἀνευλάβειαν καὶ ἀταξίαν ἐκείνων· διὰ τὶ καὶ ὁ Διάβολος εὑρισκόμενος εἰς τὸν οὐρανὸν, τίποτε δὲν ὠφελήθη ἀπὸ αὐτόν· οὐδὲ ὁ προπάτωρ Ἀδὰμ ὠφελήθη ἀπὸ τὸν Παράδεισον· ἐπίσης γὰρ καὶ οἱ δύω ἐξέπεσαν ἀπὸ αὐτοὺς διὰ τὴν κακίαν τους.

Ὅτι οἱ ἐν τῷ βήματι ὄντες Ἱερεῖς καὶ Μοναχοὶ δὲν πρέπει νὰ συνομιλοῦν.

Τὸ ὁποῖον διὰ νὰ μὴ πάθητε καὶ ἐσεῖς ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, προσέχετε διὰ ἀγάπην Θεοῦ, καὶ ςέκεσθε εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Κυρίου μετὰ φόβου καὶ εὐλαβείας· διὰ τὶ ἔτσι προςάζει ὁ Θεὸς λέγων· » εὐλαβεῖς ποιήσετε τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. (Λευϊ. κέ. 31.) καὶ οὐχὶ μετὰ ἀνευλαβείας καὶ καταφρονήσεως· διὰ τὶ οἱ καταφρονηταὶ, λαμβάνουν ἀπὸ τὸν Κύριον ὀργὴν μεγάλην καὶ ἀφανισμὸν, καθὼς γέγραπται εἰς τὸν Ἀββακοὺμ. » ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ καὶ
» ἐπιβλέψατε, καὶ θαυμάσατε θαυμάσια καὶ ἀφανίσθητε. (Ἀββα. ά. ς΄.) μάλιςα δὲ καὶ ἐξαιρέτως ἂς προσέχουν καλὰ οἱ Ἅγιοι Ἱερεῖς, ἢ καὶ Μοναχοὶ, νὰ μὴ συνομιλοῦν εὑρισκόμενοι μέσα εἰς τὸ Ἅγιον βῆμα τῆς Ἐκκλησίας, ἢ καὶ ἔξω εἰς τοὺς χορούς· διὰ τὶ, ἀνίσως οἱ ἔξω τοῦ βήματος ὄντες λαϊκοὶ Χριςιανοὶ, ἔχουν χρέος νὰ ςέκωνται σιωπῶντες, μετὰ φόβου καὶ συςολῆς, πόσῳ μᾶλλον χρεωςοῦν οἱ ἐντὸς τοῦ βήματος ἱερωμένοι καὶ κληρικοὶ νὰ σιωποῦν, καὶ νὰ ςέκουν μετὰ εὐλαβείας καὶ θείου φόβου; διὰ δύω αἴτια· πρῶτον, διὰ τὶ εὑρίσκονται μέσα εἰς αὐτὸ τὸ θεῖον Ἄδυτον, ἐν ᾧ περιέχεται ἡ ἱερὰ πρόθεσις, ἡ Ἁγία Τράπεζα, καὶ τὸ Ἅγιον Ἀρτοφόριον, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπιθυμοῦσι νὰ παρακύψουν καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι Ἄγγελοι καὶ Ἀρχάγγελοι, σκεπάζοντες μετ᾽ εὐλαβείας τὰ πρόσωπά των, καὶ πρέπει οἱ εἰς αὐτὸ εὑρισκόμενοι ἱερωμένοι καὶ κληρικοὶ, ὄχι νὰ συνομιλοῦν μετ᾽ ἀλλήλων διὰ κοσμικὰς ὑποθέσεις, ἄπαγε! ἀλλὰ καὶ καύχημα, καὶ χάρισμα μεγαλώτατον πρέπει νὰ νομίζουν, πῶς ἀξιόνονται καὶ νὰ ἐμβαίνουν μέσα εἰς αὐτά· διὰ τὶ, ἂν οἱ παλαιοὶ ἱερεῖς τῶν Ἑβραίων δὲν εἶχον τὴν ἄδειαν νὰ ἐμβαίνουν μέσα εἰς τὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων τὰ ὁποῖα ἦτον ἕνας μόνος τύπος τοῦ ἐδικοῦ μας Ἁγίου Βήματος· ἀλλὰ μόνον ὁ Ἀρχιερεὺς, καὶ τοῦτος, ὄχι πάντοτε, ἀλλὰ μίαν καὶ μόνην φορὰν τὸν χρόνον· πῶς δὲν πρέπει οἱ ἐδικοί μας Ἅγιοι Ἱερεῖς νὰ νομίζουν διὰ μεγάλην τιμήν τους, τὸ νὰ ἐμβαίνουν εἰς αὐτὸ τὸ πρωτότυπον Ἅγιον τῶν Ἁγίων θυσιαςήριον, ἐν ᾧ ὁ οὐράνιος Ἄρτος ὑπὲρ ἡμῶν καθ᾽ ἑκάςην ἱερουργεῖται; καὶ β΄. διὰ τὶ οἱ ἱερωμένοι, καὶ κληρικοὶ, καὶ μοναχοὶ, καθὼς χρεωςοῦν νὰ γίνωνται εἰς τοὺς λαϊκοὺς παράδειγμα καλὸν εἰς κάθε πρᾶγμα, ἔτσι παρομοίως χρεωςοῦν νὰ γίνωνται καλὸν παράδειγμα εἰς αὐτοὺς, καὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εὐταξίας, συςολῆς τε καὶ εὐλαβείας καὶ σιωπῆς· ἐὰν γὰρ οἱ ἱερεῖς ὁμιλοῦσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τί πλέον νὰ κάμουν οἱ λαϊκοί; καὶ ἐὰν τὸ φῶς γίνεται σκότος, τὸ σκότος τί ἔχει νὰ γένῃ, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος; περὶ τούτων γὰρ εἶπε καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τοῖς τετραςίχοις.

» Ὑμῖν λέγω μάλιςα τοῖς τοῦ βήματος,
» Ὀφθαλμὸν εἶναι μὴ σκότος πεπλησμένον.
» Μὴ καὶ πρόεδροι τοῦ κακοῦ φαινώμεθα.
» Εἰ γὰρ τὸ φῶς τοιοῦτον τὸ σκότος πόσον;

Πολλοὶ ἀπὸ ἐσᾶς τοὺς Χριςιανοὺς ἠξεύρω ὅτι νομίζουν διὰ μεγάλον χάρισμα, καὶ τὸ ἔχουν διὰ καύχημά τους, τὸ νὰ ὑπάγουν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα νὰ προσκυνήσουν μετὰ εὐλαβείας καὶ κα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τανύξεως τὰ Ἅγια προσκυνήματα, δηλαδὴ τὸν ζωοδόχον τάφον τοῦ Κυρίου, τὸν Ἅγιον Γολγοθᾶν, τὴν ἱερὰν Βηθλεὲμ, καὶ τὰ λοιπά· πολλοὶ ἀπὸ ἐσᾶς πηγαίνουν εἰς μακρινοὺς τόπους, καὶ κοπιάζουν διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης διὰ νὰ προσκυνήσουν μετ' εὐλαβείας πολλῶν Ἁγίων ἱερὰ Λείψανα, καθὼς εἶναι τοῦ μεγάλου Σπυρίδωνος καὶ τῆς Ἁγίας Θεοδώρας εἰς τοὺς Κορυφοὺς· τοῦ Ἁγίου Γερασίμου εἰς τὴν Κεφαληνίαν, τοῦ Ἁγίου Διονυσίου εἰς τὴν Ζάκυνθον, καὶ ἄλλων Ἁγίων εἰς ἄλλους τόπους· ναὶ καὶ ἡ τοιαύτη προσκύνησις καὶ εὐλάβεια καὶ ὁδοιπορία, καλὴ εἶναι καὶ ἐπαινετή· ἀλλὰ, δὲν ἔπρεπε νὰ ἔχετε ἂν ὄχι περισσοτέραν, ἀλλὰ κἂν τὴν αὐτὴν εὐλάβειαν ἀδελφοὶ, καὶ ὅταν πηγαίνετε καὶ εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν; ὅπου εἶναι τυπικῶς ὅλα σχεδὸν τὰ προσκυνήματα τὰ ἐν τῇ Ἱερουσαλὴμ εὑρισκόμενα; δὲν ἔπρεπε νὰ δείχνετε τὴν αὐτὴν κατάνυξιν καὶ εὐταξίαν καὶ φόβον, ὅταν παραστέκεσθε εἰς τὴν φρικτὴν καὶ θείαν Ἱερουργίαν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται παρὼν, ὄχι τὸ Λείψανον τοῦ δεῖνος καὶ τοῦ δεῖνος Ἁγίου, ἀλλ' αὐτὸ τὸ θεοϋπόστατον, καὶ ζωοποιὸν, καὶ παναχήρατον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ἁγίου τῶν Ἁγίων;

Ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εὑρίσκονται τυπικῶς ὅλα τὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ προσκυνήματα.

Θέλεις νὰ βεβαιωθῇς, ἀδελφὲ, πῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εὑρίσκονται τυπικῶς τὰ ἱερὰ προσκυνήματα τῆς Ἱερουσαλήμ; ἄκουσον· βλέπεις τὸ Ἅγιον Δισκάριον ἐπάνω εἰς τὴν Ἁγίαν πρόθεσιν; αὐτὸ σημαίνει τὴν φάτνην, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη, κατὰ τὸν Ἅγιον Γερμανόν· βλέπεις τὸν ἀστερίσκον τὸν ἐπάνω τοῦ δισκαρίου τιθεμένον; αὐτὸς εἰκονίζει τὸν ἀστέρα, ὁποῦ εἶδον οἱ μάγοι ἐν τῇ ἀνατολῇ, ὅς τις ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον· καθὼς λέγει ὁ Εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος· βλέπεις τὸ Ἅγιον ποτήριον; αὐτὸ σημαδεύει τὸ ποτήριον ἐκεῖνο, ὁποῦ ἐδέχθη μέσα τὸ ζωήῤῥυτον αἷμα, ὁποῦ ἔτρεξεν ἀπὸ τὴν θεόπλευρον σφαγὴν τοῦ Κυρίου, ὅταν ἐκρέματο ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρόν· βλέπεις τὸν τίμιον σπόγγον καὶ τὴν Ἁγίαν λόγχην; αὐτὰ εἰκονίζουν τὰ ὄργανα ἐκεῖνα, ὁποῦ ὑπηρέτησαν, ὁ μὲν σπόγγος, εἰς τὸ νὰ ποτίσῃ τὰ μαραμένα χείλη τοῦ ἐσταυρωμένου Σωτῆρος, ἡ δὲ λόγχη, εἰς τὸ νὰ κτυπήσῃ τὴν τεθεωμένην πλευρὰν τοῦ γλυκυτάτου Δεσπότου· βλέπεις τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν; αὐτὴ φανερόνει ἐνταυτῷ καὶ τὴν θείαν ἐκείνην Τράπεζαν, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν παρέδωκεν ὁ Κύριος τὰ Μυστήρια, εἰς τὸ ἀνώγεον, κατὰ τὸ ἑσπέρας τῆς μεγάλης πέμπτης, καὶ τὸν ζωοποιὸν τάφον, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ἐνταφιάζουσι τὸ Σῶμα τοῦ Κυρίου ὁ Ἱερεὺς καὶ ὁ Διάκονος, ὡσὰν ἄλλος Ἰωσὴφ καὶ Νικόδιμος· βλέπεις τὸ εἰλητόν; αὐτὸ σημαδεύει τὴν σινδόνα, μὲ τὴν ὁποίαν ἐτειλίχθη τὸ θεοϋπόστατον σῶμα τοῦ τεθαμμένου Ἰησοῦ, βλέπεις τὸν ἀέρα; αὐτὸς σημαδεύει τὴν πέτραν ὁποῦ ἦτον ἐπάνω τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου, κατὰ τὸν Ἅγιον Γερμανόν· διὰ ταῦτα πάντα καὶ ὁ Ἅγιος Γερμανὸς ὁρίζοντας τὴν Ἐκκλησίαν λέγει· ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀντιτυπεῖ τὴν σταύρωσιν, καὶ τὴν ταφὴν, καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ· ὅθεν, ὅσην εὐλάβειαν ἔχετε ὅταν βλέπετε τὰ ἅγια προσκυνήματα τῆς Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὰ Ἅγια Λείψανα· ἄλλην τόσην εὐλάβειαν εἶναι δίκαιον νὰ ἔχετε καὶ ὅταν βλέπετε τὰ θεῖα ταῦτα καὶ ἱερὰ προσκυνήματα τὰ ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ εὑρισκόμενα Ἐκκλησίᾳ· καὶ μάλιστα ὁποῦ ἐδῶ δὲν κάμνετε ἔξοδα, οὔτε δοκιμάζετε τόσους καὶ τόσους κόπους καὶ κινδύνους διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης· ἀλλὰ φθάνει μόνον νὰ θελήσετε νὰ ὑπάγετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ σταθῆτε μετὰ φόβου καὶ εὐλαβείας· καὶ εὐθὺς λαμβάνετε τὸν αὐτὸν μισθὸν τῆς εὐλαβείας σας, ὡσὰν νὰ ἐπήγετε νὰ ἐπροσκυνήσετε καὶ ἐκεῖνα.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι διὰ νὰ ἐμποδισθοῦν ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀταξίαις. πρέπει νὰ γένῃ νόμος καὶ ἐντολή.

Ἐὰν δὲ θέλετε ἀδελφοὶ νὰ κόψετε μὲ εὐκολίαν τὰς συνομιλίας, ὁποῦ γίνωνται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τὰς ταραχὰς, καὶ ἀτάκτους φωνὰς, τὸ βαρβαρικὸν ςάσιμον, καὶ τὰ λοιπὰ ἀπαίσια ἤθη καὶ σχήματα, κάμετε ἐκεῖνο ὁποῦ ἐπαράγγειλεν ὁ μέγας Χρυσόςομος νὰ κάμνουν οἱ τοῦ τότε καιροῦ Χριςιανοί· ἤγουν, βάλλετε ὅλοι ἕνα Νόμον καὶ μίαν κοινωφελῆ ἐντολὴν, ὅτι ὅλοι ἐσεῖς ὁποῦ συνάγεσθε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ νὰ ςέκεσθε εἰς τὰ ςασίδιά σας μὲ εὐταξίαν, ὅσοι δὲ ςέκεσθε χωρὶς ςασίδια, ἔχετε δεμένας τὰς χεῖράς σας ἔμπροσθεν, καθὼς τὰς ἔχετε δεμένας καὶ ὅταν παραςέκεσθε ἔμπροσθεν ἑνὸς ἄρχοντος καὶ κριτοῦ· νὰ ἔχετε κάτω νεύοντας τοὺς ὀφθαλμούς· νὰ ψάλλετε μὲ πραεῖαν καὶ ταπεινὴν φωνήν· νὰ ἀναπέμπετε τὰς προσευχάς σας εἰς τὸν Θεὸν μὲ συντετριμμένην καρδίαν· καὶ ὁποιος ἀπὸ λόγουσας ἤθελε παραβῇ τὴν ἐντολὴν αὐτὴν, καὶ ἤθελεν ὁμιλήσῃ, ἢ κάμῃ ταραχὴν, καὶ ἀταξίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, νὰ τὸν ἐλέγχετε ὅλοι, ὡς ἐπίβουλον κοινὸν τῆς σωτηρίας σας· καὶ εἰς ὅλον τὸ ὕςερον ἐὰν δὲν διορθώνεται, νὰ τὸν ἀποδιώκετε καὶ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, διὰ νὰ ἐντραπῇ μὲ τοιοῦτον τρόπον, καὶ νὰ διορθωθῇ· οὕτω γὰρ λέγει ὁ χρυσοῦς Ἅγιος· » Θῶμεν ἑαυτοῖς Νόμον, » καὶ εἴπομεν, ὅτι κοινωφελὴς κατεβλήθη ἐν» τολή· καὶ δεῖ πᾶντας ἡμᾶς τῆς τοιαύτης με» τασχεῖν ὠφελείας· διὰ τοῦτο καὶ τὰς ἀτάκ» τους κατασιγάσωμεν φωνὰς, καὶ τὰ τῶν χει» ρῶν καταςείλωμεν ἤθη, δεδεμένας ταύτας » παριςάνοντες τῷ Θεῷ, καὶ μὴ τοῖς ἀκόσμοις » ἐπαιρομένας νεύμασι.... εἴπωμεν ἀλλήλοις, » ὅτι οὐ βούλεται ὁ Θεὸς ἡμᾶς προσδιαλεγο» μένους αὐτῷ, καὶ ἑαυτοῖς προσομιλεῖν.... » ὕβριν γὰρ οἰκείαν καὶ οὐ δοξολογίαν τοῦτο » ἡγεῖται· κἄν τις βοληθείη ταύτην παραβεῖναι » τὴν ἐντολὴν, ἐπιςομήσωμεν ὡς ἐπίβουλον » τῆς ἡμετέρας σωτηρίας, ἀποδιώξωμεν, ἔξω » τῶν περιβόλων τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας ἐκ» βάλλωμεν. (Λόγ. α΄. εἰς τὸν Ὀζίαν)

Ὅτι οἱ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὄντες πρέπει νὰ εἶναι ἑνωμένοι.

Κάμνω τέλος τοῦ β΄. μέρους, καὶ σᾶς λέγω ἀκόμη δύω πράγματα ἀδελφοί. α΄. ὅτι ὅσοι Χριςιανοὶ συμμαζόνεσθε μέσα εἰς τὴν τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησίαν, φυλαχθῆτε καλὰ νὰ μὴν εἶσθε διηρημένοι καὶ χωρισμένοι ἀναμεταξύ σας, ἔχοντες ἔχθρας, καὶ μίση, καὶ διχονοίας· ἀλλὰ νὰ ἔχετε ἀγάπην, καὶ συμφωνίαν, καὶ ἕνωσιν πᾶντες τὸ ἓν φρονοῦντες, πᾶντες τὸ ἓν πνέοντες, πᾶντες ὄντες ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα· ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν κατὰ τὸν Ἀπόςολον· καὶ ἂς σᾶς παρακινῇ εἰς τὴν πνευματικὴν αὐτὴν ἀγάπην καὶ ἕνωσιν αὐτὸ τὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν συναθροίζεσθε· ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία θέλει νὰ εἰπῇ ἕνωσις, καὶ συμμάζωξις· καὶ καθὼς αὐτὴ ἑνόνοι ὅλους ἐσᾶς τοὺς Χριςιανοὺς κατὰ τὸ σῶμα εἰς ἕνα τόπον, καὶ δίδει εἰς ἐσᾶς ἕνα κοινὸν λόγον τῆς διδασκαλίας, ἕνα Ἅγιον Ἄρτον, τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ ἕνα κοινὸν ποτήριον τοῦ αἵματος τοῦ Χριςοῦ· ἔτσι παρομοίως ἀπαιτεῖ αὕτη ἀπὸ λόγου σας καὶ νὰ εἶσθε ἑνωμένοι κατὰ πνεῦμα, καὶ κατὰ τὸ φρόνημα, καὶ κατὰ τὴν γνώμην· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μακάριος Παῦλος θέλωντας νὰ παρακινῇ εἰς τὴν ἀγάπην καὶ ἕνωσιν τοὺς τότε Χριςιανοὺς, ἐσυνείθιζε νὰ ὀνομάζῃ συχνάκις τὸ ὄνομα τῆς Ἐκκλησίας· ὅθεν ποτὲ μὲν ἔγραφε· » τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ· (α΄. Κορινθ. α΄. ι·) ποτὲ δέ. » ἐν ταῖς Ἐκ» κλησίαις τῆς Γαλατίας. (Γάλ. α΄. ι.) ἅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρησορρήμων περὶ μὲν τοῦ πρώτου ἔλεγεν· » Ἐκκλησίαν δὲ Θεοῦ καλεῖ, » δεικνὺς ὅτι ἡνῶσθαι αὐτὴν χρή.... τὸ γὰρ » τῆς Ἐκκλησίας ὄνομα οὐ χωρισμοῦ, ἀλλὰ ἑ» νώσεως, καὶ συμφωνίας ἐςιν ὄνομα· περὶ δὲ » τοῦ δευτέρου· » δι᾽ ὃ καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ἐκ» κλησίας τέθηκεν, ἐντρέπων αὐτοὺς καὶ συνά-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» γων εἰς ἕν· οἱ γὰρ εἰς πολλὰ διῃρημένοι μέ-
» ρη, οὐκ ἂν δύναιντο ταύτῃ καλεῖσθαι τῇ
» προσηγορίᾳ· τὸ γὰρ τῆς Ἐκκλησίας ὄνομα,
» συμφωνίας ὄνομα καὶ ὁμονοίας ἐςιν. Ἔξω λοιπὸν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ ἡ διχόνοιαις, ἔξω ἡ ἔχθραις, ἔξω τὰ μίση καὶ ἡ μνησικακίαις· ἔσω δὲ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ἡ ὁμόνοια, ἔσω ἡ ἀγάπη, ἔσω ἡ συμφωνία· ὅθεν ἕνα ἀπὸ τὰ δύω ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ κάμετε Χριςιανοί· ἢ νὰ ἀφίνετε τὴν πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς σας ἔχθραν καὶ μῖσος, καὶ τότε νὰ ἐμβαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· ἢ ἔχοντες μῖσος καὶ διχόνοιαν, δὲν εἶσθε ἄξιοι νὰ ἐμβῆτε εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν· Ἐκκλησία γὰρ καὶ ἔχθρα, Ἐκκλησία καὶ μῖσος, Ἐκκλησία καὶ διχόνοια, εἶναι δύω ἄκρα ἐναντία, ὁποῦ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ σμίξουν ποτὲ ποτέ.

Ὅτι οἱ Ἱερεῖς καὶ Λαϊκοὶ δὲν πρέπει νὰ βιάζωνται πότε νὰ εὔγουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν.

Β'. Δὲ παρακαλῶ, τόσον τοὺς Ἁγίους Ἱερεῖς, ὅσον καὶ τοὺς Λαϊκοὺς Χριςιανοὺς, νὰ μὴ βιάζεσθε πότε νὰ εὐγῆτε ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ οἱ μὲν Ἅγιοι ἱερεῖς, νὰ ἀναγινώσκετε καὶ νὰ ψάλλετε τὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἱερὰς ἀκολουθίας, τοῦ ὄρθρου, τῆς θείας Λειτουργίας, καὶ τοῦ ἑσπερινοῦ, μὲ ἀργοπορίαν, καὶ μετὰ εὐταξίας καὶ εὐλαβείας· οἱ δὲ λαϊκοὶ Χριςιανοὶ νὰ ἀκούετε μὲ ἐπιμέλειαν καὶ προσοχὴν τὰ ἀναγινωσκόμενα καὶ ψαλλόμενα, διὰ νὰ τὰ ἐντυπόνετε εἰς τὴν καρδίαν σας, καὶ νὰ τὰ ἐνθυμᾶσθε μετὰ ταῦτα· καὶ ἐκ τῆς ἐνθυμήσεως ταύτης, νὰ φυλάττεσθε ἀπὸ τὸ νὰ μὴ ἁμαρτάνετε· καθὼς καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ, διὰ νὰ κρύπτῃ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου εἰς τὴν καρδίαν του, ἐβοηθεῖτο ἀπὸ αὐτὰ καὶ δὲν ἁμάρτανεν· ὅθεν ἔλεγεν· « ἐν τῇ
» καρδίᾳ μου ἔκρυψα τὰ λόγιά σου, ὅπως ἂν
» μὴ ἁμάρτω σοι. (Ψαλ. ριή.) ἐπειδὴ, τί τὸ ὄφελος ἀδελφοὶ, νὰ πηγαίνετε ὁλημερινῶς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔπειτα νὰ μὴ λαμβάνετε κἀνένα καρπὸν ἀπὸ τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ λεγόμενα; ἀλλὰ νὰ εὐγαίνετε ἄκαρποι; ὅλη δὲ ἡ αἰτία ὁποῦ δὲν καρποφορεῖσθε, εἶναι, ά. διὰ τὶ δὲν ἔχετε προσοχὴν εἰς ἐκεῖνα, ὁποῦ ἀκούετε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ ἀφίνετε τὸν νοῦν σας νὰ περιπατεῖ εἰς τὰ κοσμικὰ καὶ μάταια πράγματα· ὅθεν τὰ αἰσθητὰ μόνον αὐτία σας ἀκούουν, τὰ δὲ νοητὰ τῆς ψυχῆς, εἶναι κεκλεισμένα, καὶ δὲν περνᾷ μέσα εἰς αὐτὰ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.

Πόσα τὰ αἴτια τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνυπομονησίας.

Καὶ β'. διὰ τὶ βιάζεσθε, πότε νὰ εὔγετε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ ὑπάγετε, ἄλλος εἰς τὸ παζάρι, ἄλλος εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ ἄλλος εἰς ἄλλην κοσμικὴν καὶ σωματικὴν ὑπηρεσίαν· ἠξεύρετε δὲ ποῖον εἶναι τὸ αἴτιον, ὁποῦ σᾶς κάμνει καὶ νὰ μὴν προσέχετε εἰς τὰ θεῖα λόγια, καὶ νὰ βιάζεσθε πότε νὰ εὔγετε ἀπὸ τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ; ά. αἴτιον τούτου εἶναι ὁ Διάβολος, ὁ ὁποῖος φθονῶντας τὴν σωτηρίαν σας, σᾶς παρακινεῖ μέσα ἀπὸ τὴν καρδίαν νὰ εὐγῆτε μίαν ὥραν πρότερον ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν· καὶ πότε μὲν σᾶς κάμνει νὰ ἀδημονῆτε, καὶ νὰ λέγετε πῶς ὁ ἱερεὺς εἶναι ἀργός· πότε δὲ, σᾶς παρακινεῖ νὰ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐκείνην, ὁποῦ ἠξεύρετε πῶς ἀπολύει προτίτερα ἀπὸ τὰς ἄλλας· πότε δὲ, καὶ βιάζει μερικοὺς ἀπὸ λόγου σας νὰ εὐγαίνουν πρὸ τῆς ἀπολύσεως τῆς Ἐκκλησίας· καὶ τοῦτο τὸ κάμνει ὁ διάβολος, διὰ τὶ φοβεῖται μὴ τύχῃ καὶ φυτευθῇ κἀνένας λόγος τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν καρδίαν σας καὶ ῥιζώσῃ, καὶ κάμῃ καρπὸν ἀρετῆς, καὶ ψυχικῆς ὠφελείας· β'. δὲ αἴτιον τούτου εἶναι κατὰ τὸν Χρυσόςομον, διὰ τὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ ὄρεξις τῆς ψυχῆς σας, εἶναι χαλασμένη ἀπὸ τὰ βιωτικὰ, καὶ γήϊνα πράγματα, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἀγαπᾷ, οὐδὲ ἐπιθυμεῖ καὶ νοςιμεύεται τὰ πνευματικὰ καὶ οὐράνια· καθὼς καὶ ὅταν ἦναι χαλασμένη ἡ ἐπιθυμία καὶ ὄρεξις τοῦ σώματος, δὲν ὀρέγεται, οὐδὲ νοςιμεύεται κα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νένα αἰσθητὸν φαγητόν· ὅθεν ἀκολουθεῖ εἰς ἐσᾶς τοῦτο τὸ μεγάλον κακόν· ἤγουν τὸ νὰ ἐξοδεύετε μὲν ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ἡμέρας εἰς φλυαρίας ματαίας, καὶ χορατάδες, καὶ γέλοια, καὶ κοσμικὰς ὑποθέσεις, καὶ μίαν, ἢ δύω ὥρας, νὰ μὴ ἠμπορῆτε νὰ ὑπομένετε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ· διὰ νὰ ἀκούσετε περὶ τῶν οὐρανίων πραγμάτων, καὶ περὶ τῆς ψυχικῆς σας σωτηρίας, τῆς ὁποίας ὅλος ὁ Κόσμος δὲν εἶναι ἀντάξιος· » ἡ τῆς ψυχῆς διδασκαλία, ὅσῳπερ ἂν ἐπιτείνηται, τοσούτῳ τὴν δεχομένην, ἰσχυροτέραν » ποιεῖ ψυχήν· νῦν δὲ, λήροις μὲν καὶ φλυαρίαις ἀνονήτοις πάντα καιρὸν ἀφορίζομεν . . . » τῶν δὲ θείων δογμάτων, ἅπαξ, ἢ δὶς τῆς » ἑβδομάδος ἀκούοντες, ναυτιῶμεν, διακορεῖς » γινόμεθα· τί οὖν τὸ αἴτιον; κακῶς διακείμεθα τὴν ψυχήν· τὸ ἐπιθυμητικὸν αὐτῆς τὸ » περὶ ταῦτα, καὶ ὀρεκτικὸν, ἐξελύσαμεν ἅπαν· διὰ τοῦτο οὐκ' ἔρρωται πρὸς τὴν τῆς » πνευματικῆς τροφῆς ὄρεξιν· μέγα δὲ καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων ἀρρωσίας τεκμήριον, » τὸ μὴ πεινῆν, μηδὲ διψῆν, ἀλλὰ δυσαρέσως » πρὸς ἀμφότερα ἔχειν. (Ὁμιλ. ιή. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν.)

Ὅτι δὲν πρέπει οἱ Ἱερεῖς νὰ διαβάζουν ἐνταυτῷ, ἄλλος ἕνα βιβλίον, καὶ ἄλλος ἄλλο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. — Ὅτι ἀντὶ τοῦ Κοινωνικοῦ πρέπει νὰ γίνεται ἀνάγνωσις.

Ἠξεύροντες λοιπὸν ἀδελφοὶ, ὅτι ἡ ἀνυπομονησία αὐτη καὶ ἡ βία, ὁποῦ ἔχετε, πότε νὰ εὔγετε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, εἶναι ἐκ τοῦ διαβόλου, καὶ ἐκ τῆς ψυχικῆς σας ἀνορεξίας, βιάσετε τὸν ἑαυτόν σας παρακαλῶ διὰ νὰ νικήσετε τὸν πόλεμον αὐτὸν τοῦ διαβόλου, καὶ νὰ διορθώσετε τὴν πρὸς τὰ θεῖα ἀνορεξίαν σας ταύτην· καὶ οἱ μὲν ἅγιοι ἱερεῖς, ἂς διαβάζουν τὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν, καὶ τοὺς βίους τῶν Ἁγίων, μὲ ἀργοπορίαν, καὶ ἂς φυλαχθοῦν διὰ ἀγάπην Θεοῦ ἀπὸ τὸ νὰ διαβάζουν εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἄλλος μὲν, τὴν παρακλητικὴν, ἄλλος δὲ, τὸ μηναῖον, καὶ ἄλλος τὸ ψαλτήριον· ἐπειδὴ αὐτὴ ἀκολουθία καὶ προσευχὴ δὲν λέγεται, ἀλλὰ σύγχυσις, καὶ ἀταξία, καὶ θεομπαιξία· καὶ ἂν τινὰς τυχὼν ἔλθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀκούση, ἐξάπαντος ἔχει νὰ εἰπῇ, ἢ πῶς εἶναι μεθυσμένοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἀναγινώσκουν, ἢ πῶς εἶναι φρενήρεις καὶ μανισμένοι· ὅθεν πληροῦται εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνο, ὁποῦ ἔγραφεν ὁ Παῦλος πρὸς τοὺς Κορινθίους· » ἐὰν » οὖν συνέλθη ἡ Ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ, » καὶ πάντες γλώσσαις λαλῶσιν· εἰσέλθωσι δὲ » ἰδιῶται, ἢ ἄπισοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; (ά, Κορ. ιδ'. 23.) μάλιςα δὲ ἂς συνειθίζουν οἱ ἅγιοι ἱερεῖς ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας, ἀντὶ τοῦ νὰ ψάλλεται ἀργῶς τὸ Κοινονικὸν, νὰ γίνεται ἀνάγνωσις κἀνενὸς λόγου ψυχοφελοῦς, διὰ νὰ ἀκούουν οἱ Χριςιανοὶ νὰ ὠφελοῦνται, καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν, ἂς λέγεται τὸ Κοινονικὸν χύμα, καθὼς εἰς πολλοὺς τόπους πολλοὶ εὐλαβεῖς ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, συνειθίζουν νὰ κάμνουν τὸ τοιοῦτον, μὲ εὐχαρίστησιν καὶ καρπὸν τῶν Χριςιανῶν· οἱ μὲν οὖν ἅγιοι ἱερεῖς ἔτσι πρέπει νὰ κάμνουσιν, ἐσεῖς δὲ πάλιν ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ, πρέπει νὰ βάλλετε ὅλην τὴν προσοχὴν τοῦ Νοός σας εἰς τὸ νὰ ἀκούετε τὰ θεῖα λόγια· διὰ τὶ καθὼς τὸ ὀμμάτι δὲν ἠμπορεῖ νὰ θεωρήση καλὰ ἕνα πρᾶγμα, ἀνίσως δὲν ἀκουμβίση ὅλος διόλου ἐπάνω εἰς ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ βλέπει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ· ἔτσι καὶ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου ὅταν δὲν προσέχη, ἀλλὰ περιπατῇ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τυπώση καλὰ καὶ νὰ νοήση ἐκεῖνο, ὁποῦ ἀκούει, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· « ὡς γὰρ ὀφθαλμὸν περιαγόμενον συνεχῶς, καὶ νῦν μὲν ἐπὶ τὰ πλάγια περιφερόμενον, νῦν δὲ πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω πυκνὰ » μεταςρεφόμενον, ἰδεῖν ἐναργῶς οὐχ οἷόν τε· ἀλλὰ χρὴ προσερεισθῆναι τὴν ὄψιν τῷ ὁρωμένῳ· » οὕτω καὶ νοῦν ἀνθρώπου, ὑπὸ μυρίων τῶν κατὰ τὸν Κόσμον φροντίδων περιελκόμενον, ἀμήχανον ἐναργῶς ἀτενίσαι τῇ ἀληθείᾳ. (Ἐπις. ά. πρὸς τὸν Θεολόγ. Γρηγ.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πόσην διαφορὰν ἔχει ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὰς ἔξω ἀγοράς. — Τί σημαίνει ἡ χαρὰ ὁποῦ λαμβάνει τινὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἐὰν μὲ τοιαύτην προσοχὴν ἀκούετε ἀδελφοὶ, βεβαιότατα θέλετε λάβετε πολὺν καρπὸν καὶ ὠφέλειαν εἰς τὴν ψυχήν σας ἀπὸ τὰ θεῖα καὶ ἱερὰ λόγια· θέλετε λάβετε ὅπλα καὶ ἄρματα πνευματικὰ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· διὰ νὰ πολεμῆτε μὲ αὐτὰ ὅταν εὐγῆτε ἔξω τοὺς τρεῖς μεγάλους ἐχθρούς σας, τὴν σάρκα, τὸν Κόσμον, καὶ τὸν διάβολον· θέλετε ἀποκτήσετε πλοῦτον οὐράνιον εἰς τὴν καρδίαν σας ἀπὸ τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, θείων νοημάτων, καὶ διδαγμάτων· τί λέγω; ἐὰν μετὰ φόβου καὶ εὐλαβείας ςέκεσθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, καὶ ἀκούετε μὲ προσοχὴν τὰ ἐν αὐτῇ λεγόμενα καὶ διδασκόμενα, βέβαια τόσον θέλετε γλυκανθῆτε καὶ τόσην χαρὰν θέλετε λάβετε εἰς τὴν ψυχήν σας, ὥςε ὁποῦ νὰ μὴν ἔχετε πλέον καρδίαν νὰ εὐγῆτε ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. ά. διὰ τὶ ἡ χαρὰ ἐκείνη ἡ πνευματικὴ, εἶναι σημάδι φανερὸν ὅτι εἶθε τῇ ἀληθείᾳ βεβαπτισμένοι, καὶ ὅτι ἐλάβετε εἰς τὴν ψυχήν σας τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅταν ἐβαπτίσθητε, ἥτις κεκρυμμένη οὖσα μέσα εἰς τὴν καρδίαν σας, τότες ὅταν ἐσεῖς ἀκούετε τὰ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ψαλλόμενα ἱερὰ ψάλματα, καὶ μάλιςα εἰς τὰς ἑορτὰς, τότε λέγω ἡ χάρις ἐνεργεῖ καὶ σκιρτᾷ ἔσωθεν, καὶ σᾶς προξενεῖ τὴν πνευματικὴν ἐκείνην χαρὰν καὶ γλυκύτητα, καθὼς λέγει ὁ μέγας Ἀθανάσιος· ἐρωτηθεὶς γὰρ οὗτος ἀπὸ τὸν Ἀντίοχον πῶς νὰ γνωρίσῃ ὁ ἄνθρωπος ἂν ἦναι βαπτισμένος, καὶ ἂν ἔλαβε Πνεῦμα Ἅγιον ὅταν ἐβαπτίσθη, ἀποκρίνεται· » ὥσπερ ἡ ἐν γαςρὶ λαβοῦσα γυνὴ ἐκ τῶν σκιρ» τημάτων τοῦ βρέφους τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ αὐ» τῆς ἐπίςαται ἀψευδῶς ὅτι καρπὸν ἔλαβεν· » οὕτω καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀληθῶς Χριςιανοῦ, οὐ » διὰ ῥημάτων γονέων, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων » καὶ σκιρτημάτων τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ » μάλιςα τῷ καιρῷ τῶν ἑορτῶν, καὶ τῶν φω» τισμάτων, καὶ τῆς μεταλήψεως τοῦ Ἁγίου » σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριςοῦ, μανθάνει » ἐκ τῆς χαρᾶς τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ὅτι τὸ Πνεῦ» μα τὸ Ἅγιον ἔλαβε βαπτισθείς. Καὶ β'· διὰ τὶ ὡς φρόνιμοι καὶ ςοχαςικοὶ θέλετε κάμῃ τὸν ςοχασμὸν τοῦτον εἰς τὸν ἑαυτόν σας, καὶ νὰ εἰπῆτε· καὶ διὰ τί ἡμεῖς νὰ βιαζώμεθα νὰ εὔγωμεν ἀπὸ τὴν τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὰ παζάρια, καὶ εἰς τὰ ἐργαςήρια; ἐδῶ ἀκούομεν λόγια θεῖα, καὶ πνευματικὰ ᾄσματα, καὶ μελῳδήματα ἀγγελικὰ καὶ οὐράνια, ὁποῦ χαροποιοῦν καὶ κατανύγουν τὴν καρδίαν, ἐκεῖ δὲ, τί ἄλλο ἀκούομεν, παρὰ κατακρίσεις, καταλαλιὰς, αἰσχρολογίας, παιγνίδια, τραγούδια πορνικὰ, καὶ μυθολογίας καὶ ματαιολογίας; ἐδῶ μανθάνομεν διὰ τὰ οὐράνια πράγματα, ὁποῦ ἔχομεν νὰ ἀπολαύσωμεν μετὰ θάνατον, καὶ ἐκεῖ, τί ἄλλο μανθάνομεν, παρὰ διὰ τὰ τοῦ Κόσμου τούτου πράγματα, τὰ ὁποῖα εἶναι φθαρτὰ καὶ πρόσκαιρα, καὶ αὔριον μεθαύριον ἔχομεν νὰ τὰ ἀφήσωμεν; ἐδῶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ βλέπομεν τόσην ὡραιότητα, τόσην παῤῥησίαν, τόσην ἀγγελομίμητον καὶ οὐρανίαν εὐταξίαν, τῶν ἀρχιερέων, καὶ ἱερέων, τῶν ψαλτῶν, τῶν κληρικῶν καὶ ὅλων τῶν ἀδελφῶν μας Χριςιανῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ὅλα χαίρεται ὁ νοῦς, εὐφραίνεται ἡ ψυχὴ, κατανύγεται ἡ καρδία, γεννῶνται δάκρυα, προξενεῖται ἀγάπη ἀδελφικὴ, καὶ ὁ ἐν Τριάδι Θεὸς δοξολογεῖται καὶ κηρύττεται· ἐκεῖ δὲ εἰς τὰ παζάρια, καὶ εἰς τὰ ἐργαςήρια, τί ἄλλο θέλομεν ἰδῆ, πάρεξ αταξίας, ἀχρειότητας, μίμους, μεθυσμένους, μαχομένους ἀναμεταξύτων, χοροὺς, μάγγαλα, χαρτία, καὶ ἄλλα ὅμοια ἄτοπα; ἀπὸ τὰ ὁποῖα, χάνεται ἡ εὐλάβεια, ἀφανίζεται ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ψυχραίνεται ἡ πρὸς Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπη, ἀνάπτει ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς, ἐξάπτεται ὁ θυμὸς, ταράττεται ἡ καρδία, καὶ ὁ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λα τὰ πάθη ἐξυπνίζονται; ἐν συντομίᾳ, ἐδῶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ εὑρισκόμενοι, νομίζομεν πῶς εἴμεθα εἰς τὸν οὐρανόν· διὰ τὶ βλέπομεν ἐν αὐτῇ ὡσὰν λαμπρότατον καὶ χρυσοειδῆ Ἥλιον, τὴν ὡραίαν καὶ ἔνσωμον Εἰκόνα τοῦ Δεσπότου μας Ἰησοῦ Χριςοῦ. ἐν αὐτῇ βλέπομεν ὡσὰν ἀργυροειδῆ Σελήνην τὴν πάγκαλον, καὶ ὡραιοτάτην Εἰκόνα τῆς Κυρίας ἡμῶν Θεοτόκου· ἐν αὐτῇ βλέπομεν ὡσὰν φωτοειδῆ ἄςρα τὰς ἱερὰς Εἰκόνας ὅλων τῶν Ἁγίων, ἄλλας ἱςορισμένας εἰς σανίδας, ἄλλας εἰς τοὺς τοίχους, καὶ ἄλλας εἰς ἱερὰ καὶ Ἅγια σκεύη· ἐν αὐτῇ ἀκόμη βλέπομεν, τόσα ἱερὰ ἄμφια, τόσα σκεύη ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ, τόσα σεπτὰ κειμήλια πολύτιμα καὶ ἐξαίρετα. Καὶ λοιπὸν διὰ τί νὰ βιαζώμεθα νὰ εὔγωμεν ἀπὸ τέτοιον οὐρανόν; διὰ τί νὰ ὑςερούμεθα τόσον ὀγλίγωρα τοιαῦτα κάλλη, καὶ τοιαῦτα ἀξιοπρεπῆ καὶ οὐράνια θεάματα; ἢ διὰ τί νὰ προτιμοῦμεν καλλίτερα τὴν γῆν ἀπὸ τὸν οὐρανόν; τὸ παζάρι ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν; τὸ σκότος ἀπὸ τὸ φῶς; καὶ τὰ γήϊνα ἀπὸ τὰ οὐράνια; ἢ ποῦ ἀλλοῦ ἠμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν τοιαύτην χαροποιὰν θεωρίαν; τοιαύτην ἡδονήν; τοιαύτην ὡραιότητα; ὕπαγε ὀπίσω μας Σατανᾶ, καὶ κακὲ λογισμέ· δὲν θέλομεν σοῦ ἀκούσομεν, καὶ νὰ εὔγωμεν πρὸ τῆς ἀπολύσεως ἔξω ἀπὸ τὴν τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησίαν· διὰ τὶ ἂν εὔγωμεν πρὸ τῆς ἀπολύσεως, κατακρινόμεθα ἀπὸ τὸν Δεσπότην Χριςὸν, ὡσὰν οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, ὁποῦ εἶναι φευγάτοι ἀπὸ τὸν αὐθέντην τους· ὅλον τὸν καιρὸν τῆς ἡμέρας ἐξοδεύομεν εἰς τὰ σωματικὰ καὶ μάταια, καὶ διὰ τί δύω ὥρας νὰ μὴν ἐξοδεύσωμεν, διὰ τὰ πνευματικὰ καὶ αἰώνια; οὕτω γὰρ λέγει ὁ Χρυσορρήμων· » εἰσῆλθες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἄνθρωπε; ἠξιώθης τῆς τοῦ Χριςοῦ συντυχίας; ἐὰν » μὴ ἀπολυθῇς, μὴ ἐξέλθῃς· ἐὰν γὰρ πρὸ τῆς » ἀπολύσεως, ἐξέλθῃς, ὡς δραπέτης εὐθύνῃ· » τὴν ὅλην ἡμέραν ἐν τοῖς σωματικοῖς ἀναλίσκεις, καὶ δύω ὥρας ἐν τοῖς πνευματικοῖς » οὐκ ἀσχολῇ; (ἐν τῇ Ἐκλογῇ.)

ΜΕΡΟΣ Γ΄.

Τὶ πρέπει νὰ κάμνουν οἱ Χριςιανοὶ ἀφ᾽ οὗ εὔγουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ μεταδίδουν εἰς τοὺς ἄλλους ἐκεῖνα, ὁποῦ ἤκουσαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

ΚΑθὼς ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔμβουν μέσα εἰς κανένα ὡραῖον περιβόλι, μαζόνουν ἀπὸ τὰ ἐκεῖσε εὑρισκόμενα εὐώδη ἄνθη καὶ λουλούδια, καὶ κάνουν ἕνα δεματάκι, τὸ ὁποῖον πέρνοντες μαζύ τους, εὐγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὸ περιβόλι, καὶ τὸ ἔχουν καὶ τὸ μυρίζονται· ἔτσι καὶ ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ ἀξιόνεσθε καὶ ἐμβαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, ἥτις εἶναι τῇ ἀληθείᾳ νοητὸν καὶ ὡραιοςόλιςον περιβόλι, ὡς εἴπομεν εἰς τὸ α΄. μέρος, πρέπει νὰ μὴν εὐγαίνετε ἄδειοι, ἀλλὰ νὰ ἔχετε εἰς τὴν ἐνθύμησιν καὶ καρδίαν σας ἐκεῖνα τὰ θεϊκὰ λόγια, ὁποῦ ἠκούσατε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ τὰ μυρίζεσθε ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἕως ὁποῦ νὰ ὑπάγετε πάλιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· ἤγουν νὰ τὰ συλλογίζεσθε, καὶ νὰ τὰ μελετᾶτε, ἕνα μὲν, διὰ νὰ τὰ τυπόνετε καλλίτερα καὶ νὰ τὰ φυτεύετε βαθέα εἰς τὴν ψυχήν σας, μὲ τὴν μελέτην καὶ συλλογισμόν· καὶ ἄλλο δὲ, διὰ νὰ μὴν εὑρίσκῃ ἄδειαν ὁ νοῦς σας νὰ νοῇ ἄλλα κακὰ νοήματα, καὶ ὁ διάβολος νὰ μὴν λαμβάνῃ χώραν νὰ σᾶς προσβάλῃ κακοὺς διαλογισμούς· ὄχι μόνον δὲ ἐσεῖς πρέπει νὰ μελετᾶτε τὰ θεῖα λόγια ἐκεῖνα, ὁποῦ ἠκούσατε εἰς τὴν Ἐκκλη-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σίαν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ μεταδίδετε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς, ὁποῦ ἀπαντήσετε, λέγοντες· δὲν ἠξεύρεις ἀδελφέ; τοῦτο καὶ τοῦτο ἤκουσα σήμερον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· αὐτὴν τὴν Ἱςορίαν, καὶ τοῦτον τὸν ϐίον τοῦ ὁδεῖνος Ἁγίου, ἔμαθον σήμερον εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἄκουσαί τον καὶ ἐσὺ διὰ νὰ τὸν μάθῃς· διὰ τὶ, καθὼς ἐκεῖνοι, ὁποῦ εὔγουν ἀπὸ περιϐόλι, ἢ ἀπὸ κἀνένα ἐργαςήριον, ὁποῦ πωλεῖ μῦρα καὶ ἀρώματα, καί κρατοῦν ἐπάνω τους ἄνθη μυριςικὰ, καὶ ἀρώματα, ὄχι μόνον αὐτοὶ εὐωδιάζουν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους, ὁποῦ ὑπάγουν κοντάτους· ἔτσι καὶ ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ εὐγαίνετε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, χρεωςεῖτε νὰ μεταδίδετε καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀδελφούς σας τὰ ψυχωφελῆ ἐκεῖνα λόγια, ὁποῦ ἠκούσατε καὶ ἐμάθετε, καὶ μὲ αὐτὰ νὰ τοὺς εὐωδιάζετε.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ καὶ διὰ τῶν ἔργων καὶ σχημάτων τοῦ σώματος πρέπει νὰ δείχνουν ὅτι εὐγῆκαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ὄχι μόνον δὲ μὲ τὰ λόγια πρέπει νά δείχνεσθε εἰς τοὺς ἄλλους πῶς εὐγήκετε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον μὲ τὰ ἔργα, καὶ μὲ τὰ ἐξωτερικὰ σημεῖα τοῦ σώματος· ἤγουν, ὅσοι εὐγαίνετε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, εἶναι δίκαιον νὰ φαίνεσθε πῶς εὐγήκετε ὡσὰν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἱερὸν ϐῆμα· πῶς ἐκατεϐήκατε ὡσὰν ἀπὸ τοὺς οὐρανούς· πῶς ἐχορεύσετε μὲ τὰ Σεραφὶμ, πῶς ἐσυναριθμηθήκετε εἰς τὴν τάξιν τῶν Ἀγγέλων· πῶς ἐσυνωμιλήσετε μὲ τὸν Θεὸν, καὶ πῶς εἴδετε φρικτὰ καὶ ἀπόῤῥητα μυςήρια· ὅθεν ἀκολούθως πρέπει νὰ γίνεσθε προθυμότεροι, εὐλαϐέςεροι, ταπεινότεροι καὶ εἰς τὸ σχῆμα, καὶ εἰς τὸ ϐλέμμα, καὶ εἰς τὴν φωνὴν, καὶ εἰς τὸ περιπάτημα, καὶ εἰς τὰ λόγια, καὶ εἰς ὅλας σας τὰς αἰσθήσεις, καὶ τόσον νὰ λάμπῃ καὶ εἰς τὰ ἔξω τοῦ σώματός σας ἡ ψυχικὴ ὠφέλεια, ὁποῦ ἐλάϐετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡςε ὁποῦ ϐλέποντές σας ἐκεῖνοι, ὁποῦ δὲν ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οὕτως ὡραίους, καὶ σεμνοὺς, καὶ ἡλιωμένους τὴν θείαν ἀλλοίωσιν, ὄχι μόνον νὰ σᾶς ἐπαινοῦν πῶς ἀξιωθήκετε νὰ ἀπολαύσετε τοιαῦτα οὐράνια καλὰ ἀπὸ τὸν Ναὸν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ νὰ παρακινοῦνται νὰ σᾶς μιμοῦνται, καὶ νὰ πηγαίνουν καὶ αὐτοὶ διὰ νὰ ἀπολαύσουν τὴν ἴδιαν ὠφέλειαν, καὶ τὰ αὐτὰ ἀγαθά· ἔτσι σᾶς παραγγέλλει ὁ Χρυσοῤῥήμων· » κἂν μηδὲν εἴ» πῃς, ἐξέλθῃς δὲ ἀπὸ τῆς συνάξεως, καὶ διὰ » τοῦ σχήματος, καὶ τοῦ ϐλέμματος, καὶ τῆς » φωνῆς, καὶ τῆς ϐαδίσεως, καὶ τῆς ἄλλης » ἀπάσης καταςολῆς ἐμφαίνων τοῖς ἀπολει» φθεῖσιν ἀνθρώποις τὸ κέρδος, ὅπερ ἐντεῦθεν » ἐξῆλθες λαϐών· ἀρκεῖ τοῦτο εἰς παραίνεσιν » καὶ συμϐουλήν· οὕτω γὰς ἡμᾶς ἐντεῦθεν ἐξιέ» ναι δεῖ, ὥσπερ ἐξ ἱερῶν ἀδύτων· ὥσπερ ἐξ αὐ» τῶν καταϐάντας τῶν οὐρανῶν, γενομένους » κατεςαλμένους, φιλοσοφοῦντας, ῥυθμῷ πάν» τα καὶ ποιοῦντας, καὶ λέγοντας· καὶ γυνὴ » τὸν ἄνδρα ὁρῶσα ἀπὸ συνάξεως ἀναχωροῦν» τα, καὶ τὸν υἱὸν πατὴρ, καὶ τὸν πατέρα ὁ » παῖς, καὶ τὸν δεσπότην ὁ δοῦλος, καὶ τὸν » φίλον ὁ φίλος, καὶ τὸν ἐχθρὸν ὁ ἐχθρὸς, λαμ» ϐανέτωσαν ἅπαντες αἴσθησιν τῆς ἐνταῦθα » γενομένης ὑμῖν ὠφελείας· λήψονται δὲ, ἐὰν » πρᾳοτέρων, ἂν φιλοσοφωτέρων, ἂν εὐλαϐεςέ» ρων ὑμῶν γεγενημένων αἰσθάνωνται...... » δίδαξον τοὺς ἔξωθεν ὅτι μετὰ τῶν Σεραφὶμ » ἐχόρευσας, ὅτι εἰς τὸν χορὸν ἐνεγράφης τῶν » Ἀγγέλων· ὅτι τῷ Δεσπότῃ διηλέχθης· ὅτι τῷ » Χριςῷ συνεγένου· ἂν οὕτως ῥυθμίζωμεν ἑαυ» τοὺς, οὐδενὸς ἐξελθόντες δεησόμεθα λόγου » πρὸς τοὺς ἀπολειφθέντας· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡ» μετέρας ὠφελείας, τῆς οἰκείας αἰσθήσονται » ζημίας, καὶ δραμοῦνται ταχέως, ὥςε τῶν » αὐτῶν ἀπολαῦσαι. (Λόγ. εἰς τὸ ἐὰν πεινᾷ » ὁ ἐχθρός σου.) Μάλιςα δὲ καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὰς ἡμέρας, ὁποῦ ἔχετε νὰ μεταλαμϐάνετε τὰ Θεῖα Μυςήρια, τότε πρέπει νὰ ἔχετε ἀδελφοί μου περισσοτέραν εὐλάϐειαν, μεγαλίτερον φόϐον, καὶ θερμοτέραν κατάνυξιν εἰς τὴν καρδί-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

αν σας, τόσον ὅταν εὑρίσκεσθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσον καὶ ἀφ' οὗ εὐγῆτε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν· πρέπει νὰ ἔχετε περισσοτέραν εὐλάβειαν ὅταν εὑρίσκεσθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ μέλλετε νὰ μεταλάβετε τὰ ἄχραντα Μυςήρια· διὰ τὶ ἀνίσως ὁ Μωϋσῆς ὅταν ἐφάνη εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐν τῇ Βάτῳ τόσην εὐλάβειαν ἔδειξε, καὶ φόβον καὶ συςολὴν, ὁποῦ δὲν ἐτόλμησεν οὔτε νὰ ἐντρανίσῃ τὰ ὀμμάτιά του εἰς τὴν θεωρίαν τῆς καιομένης Βάτου, ἀλλὰ ἐγύρισε τὸ πρόσωπόν του, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· » ἀπέςρεψε » δὲ Μωϋσῆς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· εὐλαβεῖτο » γὰρ κατεμβλέψαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. (Ἐξ. » γ'. 6.) πόσῳ μᾶλλον οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ εὐλαβοῦνται καὶ νὰ φοβοῦνται ὅταν ἔχουν ὄχι μόνον νὰ ἰδοῦν ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ νὰ φάγουν, καὶ νὰ πίουν τὸ θεοϋπόςατον καὶ ζωοποιὸν σῶμα καὶ αἷμα τοῦ ἰδίου Θεοῦ; τί λέγω; ἀνίσως τὰ Χερουβὶμ, καὶ τὰ Σεραφὶμ, καὶ ὅλα τὰ τάγματα τῶν Ἀγγέλων εὐλαβοῦνται τόσον καὶ συςέλλονται, καὶ οὔτε νὰ παρακύψουν ἀποτολμῶσιν εἰς τὰ φρικτὰ Μυςήρια, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· » εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν » Ἄγγελοι παρακύψαι. (ά. Πέτρ. ά. 12.) ἀλλὰ σκεπάζουν τὰ πρόσωπα μὲ τὰς πτέρυγάς των διὰ νὰ μὴ ἰδοῦν· πόσην μεγαλιτέραν εὐλάβειαν πρέπει νὰ ἔχουν οἱ Χριςιανοὶ ὅταν ἔχουν νὰ κοινωνήσουν οἱ ἀκάθαρτοι τὰ καθαρώτατα Μυςήρια; οἱ θνητοὶ τὰ ἀθάνατα, καὶ οἱ ὑλικοὶ καὶ πήλινοι, τὰ πύρινα καὶ οὐράνια; Ἀφ' οὗ δὲ πάλιν εὐγῆτε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ἐσεῖς, ὁποῦ ἠξιώθητε νὰ μεταλάβετε, καὶ τότε πρέπει νὰ δείχνετε ἔξωθεν, περισσοτέραν εὐλάβειαν ἀπὸ ἐκείνους, ὁποῦ δὲν ἐκοινώνησαν. Καὶ διὰ νὰ εἴπω μὲ τὸν θεῖον Χρυσόςομον, ἐσεῖς ὁποῦ ἀξιωθῆτε νὰ μεταλάβετε, πρέπει νὰ ἀναχωρῆτε ἀπὸ τὴν ἁγίαν τράπεζαν, καὶ νὰ εὐγαίνετε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὡσὰν τὰ λεοντάρια, ὁποῦ εὐγάνουν φωτίαν ἀπὸ τὴν μύτην τους, τόσον ὁποῦ βλέποντές σας πῶς εἶσθε ἐνδεδυμένοι, ὄχι βασιλικὴν ςολὴν καὶ φόρεμα, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν ἴδιον Βασιλέα, οἱ μὲν δαίμονες, νὰ φεύγουν ἀπὸ λόγου σας, ὡσὰν ἀπὸ τὴν φωτίαν· οἱ δὲ Ἄγγελοι, νὰ ἔρχωνται κοντά σας· » ὡς λέοντες τοίνυν πῦρ πνέοντες, οὕτως » ἀπὸ τῆς τραπέζης ἀναχωρῶμεν ἐκείνης, φο» βεροὶ τῷ διαβόλῳ γινόμενοι, καὶ τὴν κεφα» λὴν τὴν ἡμετέραν ἐννοοῦντες, καὶ τὴν ἀγά» πην, ἣν περὶ ἡμᾶς ἐπεδείξατο... τοῦτο τὸ » αἷμα ἀξίως λαμβανόμενον, ἐλαύνει μὲν δαί» μονας, καὶ πόῤῥωθεν ποιεῖ· καλεῖ δὲ Ἀγγέ» λους πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸν Δεσπότην τῶν Ἀγ» γέλων· ὅπου γὰρ ἂν ἴδωσι τὸ αἷμα τὸ Δε» σποτικὸν, φεύγουσι μὲν δαίμονες, συντρέχου» σι δὲ Ἄγγελοι..... οἱ τούτου μετέχοντες » τοῦ αἵματος, μετὰ Ἀγγέλων, καὶ Ἀρχαγ» γέλων, καὶ τῶν ἄνω Δυνάμεων ἑςήκασιν, » αὐτὴν περικείμενοι τὴν βασιλικὴν ςολὴν, τὰ » ὅπλα ἔχοντες τὰ πνευματικά· ἀλλ' οὐδὲν » εἶπον οὐδέπω μέγα· αὐτὸν γάρ εἰσιν ἐνδεδυ» μένοι τὸν Βασιλέα. (Ὁμιλ. μγ'. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν.) Ὅθεν ἐκ τῆς εὐλαβείας σας ταύτης τί ἀκολουθεῖ; τὸ νὰ σᾶς βλέπουν ἐκεῖνοι, ὁποῦ διὰ ἁμαρτίας, ὁποῦ ἔπραξαν δὲν ἠξιώθησαν νὰ κοινωνήσουν, καὶ νὰ μέμφωνται τὸν ἑαυτόν τους μετανοοῦντες καὶ λέγοντες· ὢ καλότυχοι εἶναι ἐτοῦτοι οἱ ἀδελφοί μας Χριςιανοὶ, ὁποῦ ἐκοινώνησαν τὰ θεῖα καὶ ζωοποιὰ τοῦ Κυρίου Μυςήρια, καὶ ἠξιώθησαν νὰ λάβουν τὸν Βασιλέα τῆς δόξης, καὶ τὴν ἐκείνου χάριν καὶ ἁγιασμὸν μέσα εἰς τὴν καρδίαν τους! διὰ τὶ ἐφυλάχθησαν καθαροὶ, καὶ δὲν ἔπεσαν εἰς ἁμαρτίας τινας ὁποῦ ἐμποδίζουν τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν θείαν Μετάληψιν· ὢ ἄθλιοι καὶ τρισάθλιοι ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι διὰ τὰς ἁμαρτίας, ὁποῦ ἐπράξαμεν, ἐμποδίσθημεν ἀπὸ τὰ θεῖα Μυςήρια, καὶ ὑςερήθημεν τοιαύτην οὐράνιον καὶ ἀτίμητον χάριν· ὢ τῆς ἐλεϊνῆς συμφορᾶς μας! ὢ τῆς ἀνυποφόρου ζημίας, ὁποῦ ἐλάβαμεν! τοιαῦτα μὲν θέλουν λέγουν ἐκεῖνοι με-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τανοοῦντες, τῆς δὲ μετανοίας τῶν ταύτης πρόξενοι γίνεσθε ἐσεῖς, καὶ ἀκολούθως θέλετε λάϐετε καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς μισθὸν παρὰ τοῦ Κυρίου.

Πόσην εὐλάϐειαν πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ ἔχουν ὅταν μεταλαμϐάνουν.

Οἱ κυνηγοὶ καὶ πουλοπιάσται, θέλοντες διὰ νὰ πιάσουν πολλὰς περιστεράς, ἔχουν συνήθειαν καὶ ἡμερόνουν ὀλίγας περιστεράς, εἶτα ἀλείφοντες αὐτὰς μὲ μῦρον τὰς ἀφίνουν νὰ πετάξουν καὶ νὰ ὑπάγουν εἰς τὸ δάσος· ὅθεν αἱ ἄλλαι ἄγριαι περιστεραί, αἰσθανόμεναι τὴν εὐωδίαν τοῦ μύρου μαζόνονται κοντὰ εἰς ἐκείνας καὶ ἔτσι μὲ τοιοῦτον τρόπον οἱ κυνηγοὶ πιάνουν πολλὰς περιστεράς· τοιουτοτρόπως κάμνουν καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, καὶ ἱερεῖς, καὶ διδάσκαλοι· διὰ τὶ καὶ αὐτοί, ἀλείφοντες ἐσᾶς τοὺς Χριστιανούς, ὁποῦ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μὲ τὴν εὐωδίαν τῆς θείας διδασκαλίας, καὶ τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν, ὕστερον σᾶς ἀπολύουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐσεῖς δὲ εὐγαίνοντες ἔξω, καὶ διδάσκοντες τοὺς ἄλλους Χριστιανούς, ὁποῦ δὲν ἐπῆγαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐκεῖνα ὁποῦ ἐμάθετε, διὰ τούτων παρακινεῖτε καὶ ἐκείνους νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ ἀπολαμϐάνουν τὴν αὐτὴν ὠφέλειαν. Ἐπειδὴ κατ' ἀλήθειαν ἐντροπὴ μεγάλη εἶναι τὰ μὲν ἄλογα ζῶα καὶ πετεινὰ νὰ γίνωνται αἴτια νὰ πιάνωνται καὶ νὰ ἡμερόνωνται τὰ ὁμοειδῆ αὐτῶν ζῶα, ἐσεῖς δὲ οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι, καὶ μὲ τὴν θείαν σοφίαν στολισμένοι Χριστιανοί, νὰ μὴν γίνεσθε αἴτιοι νὰ συμμαζόνωνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν οἱ ὅμοιοι κατὰ τὴν φύσιν, καὶ πίστιν, ἀδελφοί σας Χριστιανοί· » οὐχ » ὁρᾶτε τὰς περιστερὰς (εἶναι λόγια τοῦ Χρυ» σορρήμονος) τὰ μελετικυίας, πῶς ἐξιοῦσαι » θηρεύουσιν ἑτέρας; τοῦτο καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν· » ποία γὰρ ἔσται σκῆψις, ὅταν τῶν ἀλόγων τὰ » ὁμόφυλα ζῶα δυναμένων θηρεύειν, ἡμεῖς οἱ » λόγῳ τιμηθέντες, καὶ σοφίᾳ τοσαύτῃ, τῆς » τοιαύτης ἄγρας ὑπερορῶμεν; (Λόγ. εἰς τὸ » Ἀποστολ. » ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, καὶ τὰ ἑξῆς.)

Μὲ τὶ τρόπον γίνωνται Ἐκκλησίαι τὰ ὀσπήτια τῶν Χριστιανῶν.

Ἀφ' οὗ δὲ εὐγῆτε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὑπάγετε εἰς τὰ ὀσπήτιά σας ἀδελφοί, ὁ πρῶτος σας λόγος, καὶ ἡ πρώτη σας ὁμιλία ἂς ἦναι αὐτή· τὸ νὰ διηγηθῆτε εἰς τὴν γυναῖκα, καὶ τέκνα, καὶ δούλους σας, ἐκεῖνα, ὁποῦ ἠκούσατε καὶ ἐμάθετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· μάλιστα δὲ εἰς τὸν καιρὸν τῆς τραπέζης, προσέχετε νὰ μὴ λαλῆτε ἄλλα λόγια αἰσχρά, ἢ τραγῴδια πορνικά, ἢ νὰ φέρετε ὄργανα καὶ παιγνίδια, ἀλλὰ νὰ λαλῆτε καὶ νὰ διηγῆσθε, ἐκείνην τὴν παῤῥησίαν καὶ εὐταξίαν, ὁποῦ ἴδετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐκεῖνα τὰ πνευματικὰ ᾄσματα καὶ ψάλματα ὁποῦ ἠκούσατε, καὶ ἐκεῖνα τὰ θεῖα λόγια καὶ νοήματα, ὁποῦ ἐμάθετε· καὶ μεταξὺ τρώγωντες καὶ πίνωντες ψάλλετε καὶ κἀνένα ψαλτικὸν ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ ἠκούσατε· διὰ τὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἁγιάζωνται τὰ χείλη καὶ τὰ στόματά σας· μὲ τοῦτον τὸν τρόπον καὶ τὰ φαγητὰ καὶ ποτά σας γίνονται εἰς δόξαν Θεοῦ· μὲ τοῦτον τὸν τρόπον οἱ οἶκοι καὶ τὰ ὀσπήτιά σας γίνονται Ἐκκλησία Θεοῦ καὶ κατοικία Χριστοῦ, ταμεῖα τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης, καὶ ὅλων τῶν ἐγκοσμίων καὶ ὑπερκοσμίων ἀγαθῶν· ἐπειδὴ καθὼς ἐκεῖνοι, ὁποῦ τραγῳδοῦσι, καὶ φέρουσι εἰς τὸν οἶκόν τους παίγνια, καὶ χορούς, κάμνουσι τὰ ὀσπήτιά των θέατρον, καὶ συμμαζόνουσι τοὺς δαίμονας· ἔτσι ἐκ τοῦ ἐναντίου, καὶ ὅποιος ψάλλει πνευματικοὺς ψαλμοὺς καὶ ᾄσματα, καὶ διηγῆτε θεία διηγήματα εἰς τὴν τράπεζάν του, κάμνει τὸν οἶκόν του Ἐκκλησίαν· ἔτσι τὸ ἀποφασίζει ὁ κήρυξ τῆς μετανοίας Χρυσόστομος, καὶ δεύτερος Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, λέγων· » ὥ» σπερ γὰρ οἱ μίμους, καὶ ὀρχηστάς, καὶ πόρνας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» γυναῖκας εἰς τὰ συμπόσια εἰσάγοντες, δαί-
» μονας, καὶ τὸν διάβολον ἐκεῖ καλοῦσι...
» οὕτως οἱ τὸν Δαβὶδ καλοῦντες μετὰ τῆς κι-
» θάρας, ἔνδον τὸν Χριςὸν δι' αὐτοῦ καλοῦσιν·
» ὅπου δὲ ὁ Χριςὸς, δαίμων μὲν οὐδεὶς ἐπισελ-
» θεῖν, μᾶλλον δὲ παρακύψαι τολμήσειέ ποτε·
» εἰρήνη δὲ, καὶ ἀγάπη, καὶ πάντα ὥσπερ ἐκ
» πηγῶν ἥξει τὰ ἀγαθά· ἐκεῖνοι ποιοῦσι θέα-
» τρον τὴν οἰκίαν αὐτῶν· σὺ ποίησον Ἐκκλη-
» σίαν τὸ δωμάτιόν σου· ἔνθα γὰρ ψαλμὸς,
» καὶ εὐχὴ, καὶ Προφητῶν χορεία, καὶ διάνοια
» τῶν ᾀδόντων θεοφιλὴς, οὐκ ἂν τις ἁμάρτοι
» τὴν σύνοδον ταύτην προσειπὼν Ἐκκλησίαν·
(Ἑρμην. εἰς τὸν μά. Ψαλ.)

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀπόςολος Παῦλος Ἐκκλησίαν ὀνομάζει τὸν οἶκον τοῦ Ἀκύλα καὶ τῆς γυναικός του Πρισκίλλης, γράφων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους καὶ λέγων· » ἀσπάσασθε Πρίσκιλ-
» λαν, καὶ Ἀκύλαν, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐ-
» τῶν Ἐκκλησίαν (Ῥωμ. ις'. 3.) ὁμοίως καὶ τὸ ὁσπήτιον τοῦ Φιλήμονος καὶ τῆς γυναικός του Ἀπφίας, Ἐκκλησίαν καλεῖ, γράφων· » Παῦ-
» λος Φιλήμονι καὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀγαπητῇ, καὶ
» τῇ κατ' οἶκόν σου Ἐκκλησίᾳ (ἐν τῇ πρὸς Φιλημ.) καὶ διὰ τί ὀνομάζει τὰ ὁσπήτια τῶν κοσμικῶν καὶ ὑπανδρευμένων ἀνθρώπων Ἐκκλησίας; ἐπειδὴ εἰς τὰ ὁσπήτια ἐκείνων ἦτον ἐρριζωμένος ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ· ἡ ὑποδοχὴ τῶν ξένων· ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ ἀγάπη, ἡ εἰρήνη, καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθά· ἐπειδὴ οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι εἶχον πολλὴν εὐλάβειαν, καὶ ὅταν ἐδούλευαν τας τέχνας των, καὶ ὅταν ἐκάθοντο εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ πάντοτε τὰ θεῖα λόγια ἐμελέτων εἰς τὸ ςόματων, καὶ ἡ ἀρετὴ αὐτῶν ἔλαμπε· καὶ οὔτε ἡ τέχνη τοὺς ἐμπόδισεν ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, οὔτε ὁ γάμος, καὶ ἡ συζυγία, οὔτε ὁ Κόσμος· διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος ἑρμηνεύων τὸ ἄνω ῥητὸν τοῦ Παύλου λέγει· » οὕτω γὰρ ἦσαν εὐδόκιμοι, ὡς καὶ
» τὴν οἰκίαν Ἐκκλησίαν ποιῆσαι, διά τε τοῦ
» πάντας ποιῆσαι πιςοὺς, καὶ διὰ τοῦ τοῖς ξένοις
» αὐτὴν ἀνοῖξαι πᾶσιν· οὐδὲ γὰρ ἁπλῶς εἰώ-
» θεν οἰκίας Ἐκκλησίας καλεῖν, εἰμὴ πολλὴ
» ἡ εὐλάβεια καὶ πολὺς ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ἐρ-
» ριζωμένος ἐν αὐτοῖς εἴη.... ἔνι γὰρ καὶ ἐν
» γάμῳ ὄντα, θαυμαςὸν εἶναι, γενναῖον· ἰδοὺ
» οὗν καὶ οὗτοι ἐν γάμῳ ἦσαν, καὶ σφόδρα ἔ-
» λαμψαν... καὶ οὔτε ἡ τέχνη, οὔτε ἡ συζυγία
» αὐτοὺς παρέβλαψαν. (Λόγ. λ'. εἰς τὴν πρὸς Ῥωμ.)

Τί διαφορὰν ἔχει ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν Κιβωτόν.

Στοχασθῆτε ἀδελφοὶ τὴν διαφορὰν, ὁποῦ ἔχει ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριςοῦ ἀπὸ τὴν παλαιὰν ἐκείνην τοῦ Νῶε Κιβωτόν· ἡ Κιβωτὸς ἐκείνη ζῶα ἐλάμβανε, καὶ πάλιν ζῶα ἔπεμπεν ἔξω· ἤγουν ὁ κόραξ, ὁποῦ ἐμβῆκεν εἰς τὴν Κιβωτὸν, κόραξ πάλιν εὐγῆκεν ἀπὸ αὐτήν· ὁ λύκος, λύκος ἐμβῆκε, καὶ λύκος εὐγῆκε· ὁ ἵππος, ἵππος ἐμβῆκε, καὶ ἵππος εὐγῆκε, καὶ καθεξῆς ὅλα τὰ ἄλλα· ἀλλ' ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριςοῦ ἐὰν δεχθῇ κόρακα, ἤτοι μελανὸν καὶ ἀκάθαρτον ἄνθρωπον ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, μεταβάλλει τούτου τὴν γνώμην, καὶ τὸν ἀποςέλει ἔξω ἄσπρην, καὶ καθαρὰν περιςεράν· ἐὰν δεχθῇ λύκον, ἤγουν ἄγριον καὶ ἅρπαγον τινὰ καὶ πλεονέκτην καὶ ἀδικητὴν, τὸν μεταβάλλει μὲ τὴν διδασκαλίαν της καὶ μάλιςα μὲ τὴν ἱερὰν ἐξομολόγησιν καὶ κοινωνίαν τῶν θείων Μυςηρίων, καὶ τὸν κάμνει ἥμερον πρόβατον, ἐλεήμονα, και εὐεργέτην τῶν ἀνθρώπων· ἐὰν δεχθῇ ἀλώπεκα, ἤτοι ἄνθρωπον πανοῦργον, καὶ πονηρὸν, τὸν κάμνει ἁπλοῦν καὶ ἄκακον ἀρνίον, καθὼς λέγει ὁ Χρυσοῤῥήμων· « ἔλαβεν ἡ Κιβωτὸς ἄ-
» λογα, καὶ ἔσωζεν ἄλογα· ἔλαβεν ἡ Ἐκκλη-
» σία ἀλόγους ἀνθρώπους, καὶ οὐ σώζει μόνον,
» ἀλλὰ καὶ μεταβάλλει· ἔλαβεν ἡ Κιβωτὸς
» κόρακα, καὶ κόρακα ἔπεμψε· λαμβάνει ἡ
» Ἐκκλησία κόρακα, καὶ ἐκπέμπει περιςεράν·
» λαμβάνει λύκον, καὶ ἐκπέμπει αὐτὸν πρό-
» βατον· ὅταν γὰρ εἰσέλθῃ ἐνταῦθα ἄνθρωπος

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ἁρπάζων, πλεονεκτῶν, ἀκούσῃ δὲ τῶν θείων » λογίων τῆς Διδασκαλίας, μεταβάλλει τὴν » γνώμην, καὶ ἀντὶ λύκου γίνεται πρόβατον· ὁ » μὲν γὰρ λύκος, καὶ τὰ ἀλλότρια ἁρπάζει, τὸ » δὲ πρόβατον, καὶ τὸ ἔριον αὐτοῦ προΐεται. (Λόγ. εἰς τὸν σεισμὸν, καὶ εἰς τὸν πλούσιον καὶ Λάζαρον·) τὸ αὐτὸ λέγει καὶ εἰς τὸν Λόγον, ὁποῦ κάμνει πρὸς τὸν Ἱερομάρτυρα Φωκᾶν.

Προσέχετε λοιπὸν Χριστιανοὶ ἐσεῖς, ὁποῦ ἀπὸ λύκοι ἐγίνετε πρόβατα μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μήπως πάλιν γενῆτε λύκοι ὅταν εὐγῆτε ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν· ἐσεῖς ὁποῦ ἐγίνετε περιστεραὶ, νὰ μὴ γενῆτε πάλιν κόρακες· ἐσεῖς, ἐξομολογηθέντες, καὶ κοινωνήσαντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀπὸ ἀκάθαρτοι ἐγίνετε καθαροί· ἀπὸ ὑπερήφανοι, ταπεινοί· ἀπὸ ἄγριοι, ἥμεροι· ἀπὸ ἅρπαγες, ἐλεήμονες, καὶ ἁπλῶς, ἀπὸ κακοὶ, ἐγίνετε καλοί· ὅθεν φυλαχθῆτε, ἀδελφοὶ, καὶ προσέχετε, μήπως ἔξω τῆς Ἐκκλησίας εὐγαίνοντες, γυρίσητε πάλιν εἰς τὰς προτέρας κακίας σας, καὶ ἐπιστραφῆτε ὡσὰν ὁ χοῖρος εἰς τὸν πρῶτον βόρβορον, καὶ ὡσὰν ὁ σκύλος εἰς τὸ πρῶτον ἐξερατόν· ἀλλὰ φυλάττετε ὡσὰν κόρην ὀφθαλμοῦ σῶαν καὶ ὁλόκληρον τὴν καθαρότητα ὁποῦ ἐλάϐετε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, λέγοντες μὲ τὴν Νύμφην τοῦ ᾄσματος· ἡμεῖς ἐγδυθήκαμεν τὸ ῥοῦχον τῆς ἁμαρτίας μὲ τὴν διδασκαλίαν τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, μὲ τὴν ἐξομολόγησιν, καὶ μὲ τὴν κοινωνίαν τῶν Θείων Μυστηρίων, καὶ πῶς ἠμποροῦμεν πάλιν νὰ ἐνδυθοῦμεν αὐτό; ἡμεῖς ἐνίψαμεν καὶ ἐκαθαρίσαμεν τοὺς πόδας καὶ πονηρά μας ἔργα, καὶ κινήματα, διὰ τῶν θείων ὕμνων, καὶ ἱερῶν ᾀσμάτων τῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ψαλλομένων, καὶ πῶς πάλιν δυνάμεθα νὰ τοὺς μολύνωμεν; » ἐξεδυσάμην τὸν χιτῶνά μου, πῶς » ἐνδύσωμαι αὐτόν; ἐνιψάμην τοὺς πόδας μου, » πῶς μολυνῶ αὐτούς; (Ἆσμα έ. 3.)

Μὲ τί τρόπον οἱ Χριστιανοὶ ἠμποροῦν νὰ φυλάξουν ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, τὴν καθαρότητα, ὁποῦ ἔλαβον μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν.

Μὲ ποῖον δὲ τρόπον ἠμπορεῖτε νὰ φυλάξετε ἀμόλυντον ἔξω τῆς Ἐκκλησίας, τὴν καθαρότητα ἐκείνην, ὁποῦ ἐλάϐετε μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; ἐγὼ νὰ σᾶς εἰπῶ· ἐὰν ἔχετε πάντοτε εἰς τὴν ἐνθύμησίν σας ἐκεῖνα ὁποῦ ἠκούσατε, καὶ ἐμάθατε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν· ἐὰν ἐνθυμᾶσθε ἐκεῖνα, ὁποῦ εἴδετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καί ἐὰν προσεύχεσθε καὶ ψάλλετε μὲ τὴν καρδίαν σας τὰ τῆς Ἐκκλησίας πνευματικὰ ᾄσματα, καὶ εἰς τὸν οἶκόν σας, καὶ εἰς τὸ παζάρι, καὶ εἰς τὸ ἐργαστῆρι, καὶ ἐκεῖ ὁποῦ δουλεύετε, καὶ ἐκεῖ ὁποῦ περιπατεῖτε καὶ μέσα καὶ ἔξω, καὶ πανταχοῦ· διότι δὲν εἶναι ἀδύνατον τοῦτο νὰ κάμετε, ἐὰν μόνον θελήσετε, καὶ βάλλετε προθυμίαν καὶ ἐπιμέλειαν· οὐδὲ κἀνένας τόπος, καὶ καιρὸς ἠμπορεῖ νὰ σᾶς ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ προσεύχεσθε καὶ σιωπῶντες, μὲ τὸν νοῦν, καὶ μὲ τὴν καρδίαν· ἀλλὰ εἰς κάθε τόπον, καὶ εἰς κάθε καιρὸν, εἶναι δυνατὸν τοῦτο νὰ κατορθώσῃ ὁ καθεὶς ἀπὸ λόγου σας, κἂν τεχνίτης εἶναι, κἂν στρατιώτης, κἂν κριτὴς, κἂν πραγματευτὴς, κἂν ὅ,τι ἄλλο ἐπιτήδευμα ἔχῃ· καθὼς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· « οὐ χρεία τόπου, » οὐ χρεία χρόνου, ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ τόπῳ, καὶ » ἐν παντὶ καιρῷ ψάλλειν ἔξεστι κατὰ διάνοιαν· » κἂν γὰρ ἐν ἀγορᾷ βαδίζῃς, κἂν ἐν ὁδοῖς, κἂν » φίλοις συνεδρεύῃ, ἔξεστι διεγεῖραι τὴν ψυχήν· » ἔξεστι σιγῶντα βοᾶν· οὕτω καὶ ὁ Μωϋσῆς ἐϐόα, » καὶ ὁ Θεὸς ἤκουσε. (Ἐξόδ. ιδ'. 15.) κἂν » χειροτέχνης ᾖς, ἐν ἐργαστηρίῳ καθήμενος, καὶ » ἐργαζόμενος, δύνῃ ψάλλειν· κἂν στρατιώτης » ᾖς, ἐν δικαστηρίῳ προσεδρεύων, δυνήσῃ τὸ αὐ» τὸ τοῦτο ποιεῖν. (Ἑρμην. εἰς μά. Ψαλμ.) μάλιστα δὲ καὶ ἐξαιρέτως μὲ τοῦτο θέλετε φυλάξετε ὁλόκληρον τὴν καθαρότητα καὶ εὐλάβειαν, ὁποῦ ἐλάϐετε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐὰν συχνάκις τρέχετε καὶ πηγαίνετε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ἀνακαινίζετε μὲ νέας διδασκαλίας τὴν προθυμίαν σας εἰς τὰ καλά· φωτίζοντες μὲν τὸν νοῦν σας, μὲ τὸ φῶς τῆς θείας γνώσεως, θερμαίνοντες δὲ τὴν θέλησιν καὶ καρδίαν σας, μὲ τὴν ἀ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

γάπην τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου· διὰ τὶ καθὼς τὸ ῥοῦχον ὅταν συχνῶς πλύνεται, δὲν λαιρόνει· καὶ καθὼς ὅταν τὸ φυτὸν συχνὰ ποτίζεται, δὲν ξηραίνεται, ἀλλὰ φυλάττεται τρυφερὸν, καὶ καρποφορεῖ· ἔτσι καὶ ὁ Χριςιανὸς, ὅσον συχνὰ πηγαίνει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριςοῦ, καὶ πλύνεται καὶ ποτίζεται ἀπὸ τὰ νάματα τῆς θείας διδασκαλίας, φυλάττεται καθαρὸς, καὶ οὔτε μολύνεται, οὔτε ξηραίνεται ὁ καρπὸς τῆς ἀρετῆς του καὶ εὐλαβείας· ἀλλὰ μᾶλλον αὐξάνει ἡμέραν καθ' ἡμέραν, καὶ κάμνει καρποὺς ἀθανάτους, ἀξίους διὰ τὴν ἀποθήκην τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ γίνεται ἄξιος νὰ λάβῃ τὸν μακαρισμὸν ἐκεῖνον τοῦ θείου Δαβὶδ τὸν λέγοντα. « Μακάριος ἀνὴρ, ὃς ἐν » τῷ νόμῳ Κυρίου μελετήσει ἡμέρας καὶ νυκ» τός· καὶ ἔςαι ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον » παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων· ὃ τὸν καρ» πὸν αὐτοῦ, δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ τὸ φύλ» λον αὐτοῦ οὐκ ἀποῤῥυήσεται, καὶ πάντα ὅσα » ἂν ποιῇ, κατευοδωθήσεται. (Ψαλ. ά. 1.)

Ἐπίλογος.

Μὴ ὁμοιωθῆτε λοιπὸν καὶ ἐσεῖς ἀδελφοὶ μὲ τὸν κόρακα ἐκεῖνον, ὁποῦ ἔπεμψεν ὁ Νῶε ἀπὸ τὴν Κιβωτὸν, νὰ ἰδῇ ἂν ἔπαυσε τὸ νερὸν τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ ἐκεῖνος πλέον δὲν ἐγύρισεν ἐπίσω, μὲ τὸ νὰ ἐκάθισεν ἐπάνω εἰς τὰ ψοφίμια, καὶ ἔτρωγε· ὄχι· ἀλλὰ ὁμοιωθῆτε, καὶ μιμηθῆτε τὴν περιςερὰν ἐκείνην, ὁποῦ ἔςειλε, καὶ πάλιν ἐγύρισεν ὀπίσω εἰς τὴν Κιβωτὸν, μὲ τὸ νὰ μὴν εὑρῆκε ποθενὰ ἀνάπαυσιν εἰς τοὺς πόδας της, καὶ διὰ τὸ πολὺ νερὸν, ὁποῦ ἦτον ἀκόμη ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, καθὼς λέγει ἡ Ἁγία Γραφή· » καὶ ἀπέςειλε Νῶε τὴν περιςερὰν » ὀπίσω αὐτοῦ εἰδεῖν, εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ » ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐχ εὑροῦσα ἡ περιςερὰ » ἀνάπαυσιν τοῖς ποσὶν αὐτῆς, ἀνέςρεψε πρὸς » αὐτὸν εἰς τὴν Κιβωτὸν, ὅτι ὕδωρ ἦν ἐπὶ πᾶν τὸ » πρόσωπον τῆς γῆς. (Γέν. ή. 8.) ἐπειδὴ καὶ τῇ ἀληθείᾳ τὴν σήμερον ὅλος ὁ κόσμος εἶναι γεμάτος ἀπὸ τὸ νερὸν τοῦ κατακλυσμοῦ τῆς ἁμαρτίας, καὶ τῶν παθῶν, καὶ ἀλλοῦ ποθενὰ δὲν εὑρίσκει ἡ ταλαίπωρος ψυχὴ τοῦ Χριςιανοῦ ἀνάπαυσιν, παρὲξ εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία εἶναι οἶκος καταφυγῆς καὶ σωτηρίας, περὶ οὗ ἔλεγεν ὁ Δαβίδ· » Γενοῦ μοι εἰς » Θεὸν ὑπερασπιςὴν, καὶ εἰς οἶκον καταφυγῆς » τοῦ σῶσαί με. (Ψαλ. λ'. 3.) καὶ τὴν ὁποίαν ἐπροσήμαιναν αἱ τρεῖς πόλεις ἐκεῖναι αἱ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διωρισμέναι, εἰς τὰς ὁποίας ἐκατάφευγαν οἱ ςανικῶς φονεύσαντες Ἰσραηλῖται, καὶ ἐγλύτοναν τὴν ζωήν τους· » τρεῖς πόλεις » διαςελεῖς σεαυτῷ ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου..... » καὶ ἔςαι ἐκεῖ καταφυγὴ παντὶ φονευτῇ. (Δευτερ. ιθ'. 2.) διὰ τοῦτο, ὡς προείπομεν, καὶ ὁ Χρυσόςομος, κάςρον καὶ φρούριον κατὰ τοῦ Διαβόλου ὀνομάζει τὴν Ἐκκλησίαν λέγων. » Φρούριον κατασκεύασον κατὰ τοῦ Διαβόλου· » τοῦτο γὰρ ἐςιν ἡ Ἐκκλησία. (Ὁμιλ. ιη'. εἰς τὰς πράξεις.) ἐὰν οὕτω ποιῆτε ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ καὶ συνεχῶς τρέχετε εἰς τὴν νοητὴν Κιβωτὸν, εἰς τὴν πόλιν τῆς καταφυγῆς, καὶ εἰς τὸ κάςρον αὐτὸ, τὴν τοῦ Χριςοῦ λέγω Ἁγίαν Ἐκκλησίαν, ὄχι μόνον ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ θέλετε λυτρωθῆτε ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸν τῶν παθῶν τῆς ἁμαρτίας, καὶ θέλετε μένει ἀνώτεροι τοῦ πολέμου, καὶ τῶν προσβολῶν τοῦ Διαβόλου τοῦ πάντοτε πολεμοῦντος ὑμᾶς· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ, θέλετε ἀξιωθῆτε τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ διὰ τῆς ἤδη ςρατευομένης Ἐκκλησίας θέλετε ἐπιτύχῃ τῆς ἄνω θριαμβευούσης Ἐκκλησίας τῶν πρωτοτόκων, τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων· περὶ ἧς γράφων ὁ Παῦλος ἔλεγε· » Προσεληλύθατε » πόλει Θεοῦ ζῶντος Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, » καὶ μυριάσιν Ἀγγέλων, πανηγύρει, καὶ Ἐκ» κλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμ» μένων. (Ἑβρ. ιβ'. 22.) οἱ γὰρ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὄντες φυτευμένοι, θέλουν ἐξανθήσουν εἰς τὰς Οὐρανίους αὐλὰς τοῦ Κυρίου, κατὰ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὸν μέγαν Βασίλειον λέγοντα· » δυνατὸν δὲ » αὐλὴν ἔτι ἐπαναβεβηκότως νοῆσαι τὴν ἐ-» πουράνιον διαγωγήν· διὰ τοῦτο οἱ πεφυτευμέ-» νοι ἐνταῦθα ἐν τῷ οἴκῳ Κυρίου, ἥτις ἐςὶν » Ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, ἐκεῖ ἐν ταῖς αὐλαῖς » τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξανθήσουσιν. (Ἑρμην. εἰς τὸν κή. Ψαλμ.) ἐν Χριςῷ Ἰησοῦ τῷ Κεφαλὴ ὄντι πάσης τῆς ἄνω θριαμβευούσης, καὶ κάτω ςρατευομένης Ἐκκλησίας, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι, εἰς τοὺς αἰῶνας ἈΜΗ΄Ν.

ΛΟΓΟΣ ΙΓ΄.

Διαλαμβάνων α΄. ὅτι ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ φυλάττουν ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ· β΄. ποταπὰ καλὰ λαμβάνουν οἱ φυλάττοντες τὰς ἐντολάς. Καὶ γ΄. ὅτι ὅσοι Χριςιανοὶ παραβαίνουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, λαμβάνουν ζημίας καὶ δυςυχίας μεγάλας.

Προοίμιον.

Καθὼς οἱ ςρατιῶται, καὶ συγκλητικοὶ, καὶ δοῦλοι τοῦ ἐπιγείου Βασιλέως, δὲν καυχῶνται τόσον πῶς εἶναι ἐςολισμένοι μὲ ζώνην καὶ μανδύαν, καὶ ἄλλα παράσημα βασιλικὰ, οὐδὲ πῶς ὀνομάζονται βασιλικοὶ ἄνθρωποι, ὅσον καυχῶνται πῶς φυλάττουν ἀπαρασάλευτα ὅλα τὰ τοῦ βασιλέως προςάγματα· τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Χριςιανοὶ, οἱ ςρατιῶται, καὶ συγκλητικοὶ, καὶ δοῦλοι τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως Χριςοῦ, δὲν πρέπει νὰ καυχῶνται μόνον πῶς πιςεύουν εἰς τὸν Χριςὸν, καὶ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸν θάνατόν του, οὐδὲ πῶς ἠξιώθησαν νὰ ὀνομάζωνται ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Χριςοῦ, Χριςιανοί· ἀλλὰ μάλιςα πρέπει νὰ καυχῶνται, ἐὰν φυλάττουν ἀπαρασαλεύτους ὅλας τὰς ἐντολὰς καὶ προςαγὰς αὐτοῦ τοῦ ἐπουρανίου Βασιλέως αὐτῶν Χριςοῦ· ἐπειδὴ τί τὸ ὄφελος, νὰ πιςεύουν μὲν οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὸν Χριςὸν, ἔπειτα δὲ νὰ μὴ φυλάττουν τὰς ἐντολάς τοῦ Χριςοῦ; λέγει γὰρ ὁ θεῖος Χρυσόςομος· » οὐδὲν ἡμῖν ὄφελος πί-» ςις, τοῦ βίου ὄντος διεφθαρμένου· (Ὁμιλ. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάν.) τί τὸ ὄφελος νὰ καυχῶνται πῶς ἀγαποῦν τὸν Χριςὸν, καὶ ὕςερον νὰ παραβαίνουν τὰς προςαγὰς τοῦ Χριςοῦ; Τί τὸ κέρδος νὰ ὀνομάζωνται μόνον διὰ τοῦ λόγου Χριςιανοὶ, καὶ ἔπειτα διὰ τῶν ἔργων νὰ ἔχουν ζωὴν ἀντιχριςιανικήν; » οὐδὲν γὰρ ἡμῖν ὄφελος » τῇ τῶν Χριςιανῶν κεκλῆσθαι προσηγορίᾳ, » μὴ καὶ τῶν ἔργων ἐπακολουθούντων, λέγει ὁ » θεῖος Κύριλλος Ἱεροσολύμων· τὰ ὀνόματα μόνα ψιλὰ δὲν ὠφελοῦσιν, ἀνίσως δὲν ἦναι ἀκόλουθα καὶ τὰ πράγματα· τὰ δὲ πράγματα ὅταν ἦναι, αὐτὰ συνιςῶσι καὶ τὰ ὀνόματα. ἡ Ἁγία Γραφὴ τόσον ἡ παλαιὰ, ὅσον καὶ ἡ νέα, ἀπὸ τῶν πραγμάτων, καὶ τρόπων τῶν ἀνθρώπων, συνειθίζει νὰ θέτῃ καὶ τὰ ὀνόματα· ἔτσι Ἀβραὰμ ὁ Ἀβραὰμ ὠνομάσθη, διὰ τί ἔμελλε νὰ γένῃ Πατὴρ ἐθνῶν· ἔτσι ὁ Ἰσαὰκ ὠνομάσθη γέλως, διὰ τὴν χαρὰν, ὁποῦ ἐπροξένησεν ὅταν ἐγεννήθη εἰς τοὺς γονεῖς του· ἔτσι ὁ Ἰακὼβ, καὶ οἱ τοῦ Ἰακὼβ παῖδες, ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ τρόπων ἔλαβον τὰ ὀνόματα ὁποῦ εἶχον· ἔτσι καὶ ὁ Κύριος Πέτρον ὠνόμασε τὸν Πέτρον, διὰ τὸ ςερεὸν τῆς πίςεως· ἔτσι τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην ὠνόμασε Βοανεργὲς ἤτοι υἱοὺς βροντῆς, διά τὶ ἐβρόντησαν εἰς τὸν Κό-

σμον τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ τὴν ὑψηλὴν Θεολογίαν τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Τοιουτοτρόπως καὶ οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ ἔχουν ψευδὲς τὸ μέγα αὐτὸ καὶ πολύτιμον ὄνομα, ἀλλὰ νὰ βεβαιοῦσι τοῦτο μὲ τὰ Χριςιανικὰ ἔργα καὶ πράγματα· ἐπειδὴ καὶνένα πρᾶγμα δὲν λαμβάνει τὸ εἶναι ἀπὸ τὸ ὄνομα, ὁποῦ ἔχει· ἀλλὰ ἡ φύσις τοῦ πράγματος, ὁποία καὶ ἂν ἦναι, αὐτὴ εἶναι ὁποῦ φανερόνεται διὰ τοῦ ὀνόματος, ὡς λέγει ὁ Νύσσης θεῖος Γρηγόριος.

» Ἐπειδὴ τοῦ μεγίςου τε, καὶ θειοτάτου, » καὶ πρώτου τῶν ὀνομάτων γέγονε παρὰ τοῦ » ἀγαθοῦ Δεσπότου ἡμῖν κοινωνία, ὥςε τοὺς » τῇ ἐπωνυμίᾳ τοῦ Χριςοῦ τιμηθέντας Χριςια-» νοὺς ὀνομάζεσθαι, ἀναγκαῖον ἂν εἴη πάντα » τὰ ἑρμηνευτικὰ τῆς τοιαύτης φωνῆς ὀνόμα-» τα, καὶ ἐν ὑμῖν καθορᾶσθαι, ὡς μὴ ψευδό-» νυμον ἐφ' ἡμῖν εἶναι τὴν κλῆσιν, ἀλλ' ἐκ τοῦ » βίου τὴν μαρτυρίαν ἔχειν· οὐ γὰρ ἐκ τοῦ κα-» λεῖσθαί τι, τὸ εἶναι γίνεται· ἀλλ' ἡ ὑποκειμέ-» νη φύσις, οἵα δ' ἂν οὖσα τύχῃ, διὰ τῆς προσ-» φυοῦς τοῦ ὀνόματος σημασίας γνωρίζεται. (Λόγ. πρὸς Ὀλύμπιον Μοναχὸν, περὶ τοῦ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν Χριςιανόν. Τόμ. γ'.) Ὅθεν ἂν οἱ Χριςιανοὶ θέλουν νὰ ἔχουν τὸ ὄνομα σύμφωνον μὲ τὸ πρᾶγμα, πρέπει νὰ γίνωνται μιμηταὶ καὶ ἀκόλουθοι τῆς ζωῆς καὶ πολιτείας τοῦ Ἰησοῦ Χριςοῦ τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἔχουσι· πῶς δὲ γίνονται μιμηταὶ τοῦ Χριςοῦ; ἐὰν φυλάττουν ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, καὶ διὰ τὴν φυλακὴν αὐτῶν, εἶναι ἕτοιμοι, ἂν τὸ καλέσῃ ὁ καιρὸς, καὶ νὰ ἀποθάνωσι· καθὼς καὶ ὁ Χριςὸς ἐφύλαξε μέχρι θανάτου, καὶ θανάτου ςαυρικοῦ, ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ οὐρανίου Πατρός του ὡς ἄνθρωπος· διὰ τί, μὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἔδειξεν ὁ Χριςὸς ὅτι ἀγαπᾷ τὸν Πατέρα, καὶ εἶναι γνήσιός του Υἱός· καὶ μὲ τοῦτον τὸν τρόπον δείχνουσιν οἱ Χριςιανοὶ, ὅτι εἶναι γνήσιοι Μαθηταὶ τοῦ Χριςοῦ, καὶ ἀγαπῶσιν αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ· » ἐὰν γὰρ φησι τὰς ἐν-» τολάς μου τηρήσητε μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου· » καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ Πατρός μου » τετήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ· (Ἰωάν. ιέ. 10.)

Διὰ τοῦτο καὶ ἐγὼ ἀπεφάσισα νὰ ἀποδείξω εἰς τὸν παρόντα Λόγον ά. πῶς ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ φυλάττουν ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ· β'. ποταπὰ καλὰ λαμβάνουν οἱ φυλάττοντες τὰς ἐντολάς· καὶ γ'. ὅτι ὅσοι Χριςιανοὶ παραβαίνουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, λαμβάνουν ζημίας μεγάλας· καὶ προσέχετε διὰ νὰ τὸ καταλάβετε.

ΜΕΡΟΣ Α'.

Ὅτι ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ φυλάττουν ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ.

Πρῶτον λοιπὸν χρεωςοῦσι νὰ φυλάττουν καὶ νὰ ἐργάζωνται ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ· ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ, ἤγουν καὶ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, καὶ νέοι καὶ γέροντες, καὶ Μοναχοὶ καὶ κοσμικοὶ, καὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι, καὶ πτωχοὶ καὶ πλούσιοι, καὶ ἰδιῶται καὶ ἄρχοντες, καὶ βασιλεῖς καὶ Πατριάρχαι, καὶ ἁπλῶς ὅλοι ὅλοι, κάθε τάξεως καὶ βαθμοῦ ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ ἐξαιρεθῇ καὶνένας ἀπὸ αὐτούς· διὰ τί ὁ Κύριος εἶπεν εἰς τοὺς ἱερούς του Ἀποςόλους, ὅτι ὅσας διδασκαλίας λέγω, καὶ ὅσας ἐντολὰς δίδω εἰς ἐςᾶς, εἰς ὅλους κοινῶς τοὺς Χριςιανοὺς τὰς δίδω, καὶ τὰς διδάσκω· « ἃ δὲ ὑμῖν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» λέγω, πᾶσι λέγω. (Μάρκ. ιγ΄. 37.) χρεωςοῦσι δὲ καὶ ὅλας (1) τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ νὰ ἐργάζωνται οἱ Χριςιανοὶ, ἤγουν τόσον τὰς δέκα ἐντολὰς, ὁποῦ περιέχει ὁ Δεκάλογος τοῦ παλαιοῦ Νόμου, καθὼς εἶναι τὸ νὰ τιμᾷ κάθε ἕνας τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του τὸ νὰ μὴ φονεύῃ, νὰ μὴ κλέπτῃ, νὰ μὴ ψευδομαρτυρῇ, νὰ μὴν ἐπιθυμῇ νὰ πάρῃ τὴν γυναῖκα ἢ τὸ πρᾶγμα τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ τὰς λοιπάς· ὁμοίως καὶ ὅλας τὰς ἐντολὰς καὶ προσαγὰς, ὁποῦ περιέχει τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, καθὼς εἶναι, τὸ νὰ μὴν ἀντιςέκεται ὁ Χριςιανὸς εἰς τὸν κακὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ ὅποιος θέλει νὰ τὸν ῥαπίσῃ εἰς τὸ ἕνα μάγουλον, ἐκεῖνος νὰ γυρίζῃ εἰς αὐτὸν καὶ τὸ ἄλλο μάγουλον, διὰ νὰ τοῦ κτυπήσῃ· τὸ νὰ μὴ θέλῃ ὁ Χριςιανὸς νὰ ὑπάγῃ τὸν ἄλλον ἀδελφόν του Χριςιανὸν εἰς τὴν κρίσιν. ἀλλ' ὅποιος ἤθελεν εὑρεθῇ νὰ τοῦ πάρῃ τὸ ἐξωφόρι του, ἐκεῖνος νὰ τοῦ ἀφίνῃ ἀκόμη καὶ τὸ ἐσωφόρι του· ὅποιος ἤθελεν ἀγγαρεύσῃ τὸν Χριςιανὸν ἕνα μίλιον, ἐκεῖνος νὰ πηγαίνῃ μαζύ του δύω μίλια· τὸ νὰ δίδῃ ἐλεημοσύνην κοινῶς εἰς ὅλους, ὁποῦ τοῦ ζητοῦν· τὸ νὰ δανείζῃ ὁ Χριςιανὸς εἰς ὅλους, ὁποῦ ἔχουν χρείαν· τὸ νὰ ἀγαπᾷ ὁ Χριςιανὸς τοὺς ἐχθρούς του, καὶ ἐκείνους, ὁποῦ τὸν μισοῦν· τὸ νὰ εὐλογῇ ἐκείνους, ὁποῦ τὸν καταρῶνται, καὶ τὸ νὰ προσεύχεται καὶ νὰ παρακαλῇ τὸν Θεὸν διὰ ὅλους ἐκείνους, ὁποῦ τὸν πειράζουν, καὶ τὸν κυνηγοῦν, καὶ τὸν κατατρέχουν. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, οἱ Χριςιανοὶ ὅλοι χρεωςοῦν νὰ φυλάττουν ὅλας ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, χωρὶς κἀμμίαν ἐξαίρεσιν.

Διὰ τὶ ὅταν ὁ Κύριος ἀπέςειλε τοὺς Ἁγίους του μαθητὰς διὰ νὰ κηρύξουν εἰς τὸν Κόσμον τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, τοὺς εἶπε νὰ διδάσκουν εἰς τοὺς Χριςιανοὺς διὰ νὰ φυλάττουν ὅλα ὅσα αὐτὸς τοὺς ἐπαράγγειλε, λέγων· « Πορευθέν» θέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτί» ζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ » τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδά» σκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετειλά» μην ὑμῖν. (Ματθ. κή. 20.) τοῦτο δὲ τὸ ῥητὸν ἑρμηνεύοντας ὁ μέγας Βασίλειος, δὲν εἶπε λέγει ὁ Κύριος ὅτι ἄλλας μὲν ἐντολὰς νὰ φυλάττουν οἱ Χριςιανοὶ, ἄλλας δὲ, νὰ ἀμελοῦν· ὄχι· ἀλλὰ ὅλας νὰ τὰς φυλάττουν χωρὶς νὰ ἀμελήσουν οὐδὲ μίαν μοναχήν· » διδάσκοντες αὐ» τοὺς, οὐχὶ τὰς μὲν τηρεῖν, τῶν δὲ ἄλλων » ἀμελεῖν, ἀλλὰ τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετη» λάμην ὑμῖν. (ἐν τῷ προοιμίῳ τῶν κατὰ πλάτος ὅρων.) Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ ὁ ἴδιος Χριςὸς, θέλωντας νὰ φανερώσῃ ὅτι ὅλας τὰς προςαγάς του χρεωςοῦσιν οἱ Χριςιανοὶ νὰ φυλάττουσιν, ἔλεγεν· » ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ δι» αταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοι » ἐσμέν· ὅτι, ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκα» μεν. (Λουκ. ιζ΄. 10) ἀκούεις; πάντα λέγει τὰ διαταχθέντα ὅταν ποιήσητε· καὶ ὄχι, ἄλλα μὲν ὅταν ποιήσητε, ἄλλα δὲ ὅταν ἀφήσετε. Διὰ τοῦτο ὁ Ἀπόςολος Παῦλος ἐσύςηνε τὸν ἑαυτόν του μὲ τὴν φύλαξιν ὅλων τῶν Δεσποτικῶν ἐντολῶν, ὡσὰν δοῦλος Θεοῦ, καὶ δὲν ἔδιδε κἀνένα σκάνδαλον εἰς κἀνένα πρᾶγμα· ὅθεν καὶ ἔλεγε· » μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες » προσκοπὴν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία· ἀλλ' » ἐν παντὶ συνιςῶντες ἑαυτοὺς, ὡς Θεοῦ διάκο» νοι (β΄. Κοριν. ς΄. 4.)

Ὅτι τρεῖς εἶναι ἡ τάξες τῶν Χριςιανῶν.

Τρεῖς εἶναι ἡ τάξες καὶ κατάςασες τῶν Χριςιανῶν, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον· ἄλλοι μὲν εἶναι ὡς δοῦλοι, ὅσοι ἀπὸ τὸν φόβον τῆς κολάσεως δὲν κάμνουσι τὸ κακόν· ἄλλοι δὲ εἶναι ὡς μισθωτοὶ, ὅσοι διὰ τὸν μισθὸν καὶ τὴν ἀπό-

(1) Σημείωσαι ὅτι τὸ νὰ ἐργάζωνται οἱ Χριςιανοὶ ὅλας τὰς ἐντολὰς νοεῖται, ὅτι ὄχι μόνον νὰ τὰς ἐργάζωνται ὅλας ὁμοῦ εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἀλλὰ πότε τὴν μίαν, καὶ πότε τὴν ἄλλην, καθὼς ἤθελε τὸ καλέσῃ ὁ καιρὸς, καὶ ἡ χρεία.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λαυσιν τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐργάζωνται τὸν καλόν· καὶ ἄλλοι εἶναι ὡς υἱοὶ, ὅσοι διὰ τὸ καλὸν αὐτὸ, καὶ διὰ μόνην τὴν ἀγάπην τοῦ αὐθέντου των χαίροντες κάμνουσι τὸ ἀγαθόν. Τώρα ἡμεῖς βλέπομεν, ὅτι καὶ ἡ τρεῖς κατάςασες αὐταῖς χρεωςοῦσι νὰ φυλάττουν ὅλας τοῦ Κυρίου τὰς προςαγάς· διὰ τὶ ἂν ἤναι τινὰς Χριςιανὸς εἰς τὴν τάξιν τῶν δούλων, καὶ φοβῆται νὰ μὴ παιδευθῇ καὶ νὰ κολασθῇ, ἀναγκάζεται διὰ νὰ φυλάττῃ ὅλας τὰς προςαγὰς τοῦ αὐθέντου του, καὶ νὰ μὴν ἀμελήσῃ οὐδὲ τὴν παραμικράν του ἐντολὴν, ἂν θέλῃ διὰ νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν κόλασιν· ἂν ἤναι τινὰς εἰς τὴν τάξιν τῶν μισθίων, καὶ αὐτὸς παρομοίως χρεωςεῖ νὰ φυλάξῃ ὅλα ὅσα τὸν προςάζῃ ἐκεῖνος, ὁποῦ τὸν ἐμίσθωσεν εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ, διὰ τὶ ἂν δὲν τὰ φυλάξῃ, δὲν ἠμπορεῖ νὰ λάβῃ τὸν μισθόν του ὁλόκληρον· ἂν ἤναι τινὰς εἰς τὴν τάξιν τῶν υἱῶν, ἔχει χρέος νὰ φαίνεται ὑπήκοος, καὶ εὐάρεςος εἰς τὸν Πατέρα του κατὰ πάντα, καὶ νὰ μὴ τὸν λυπῇ οὐδὲ εἰς τὸ παραμικρότατον. » οὐ τοίνυν » ἐςι τῶν φοβουμένων τὸ παριέναι τι τῶν ἐντε» ταλμένων, ἢ ἀμελῶς ποιεῖν· ἀλλ' οὐδὲ ὁ μι» σθωτὸς παραβῆναί τι τῶν διατεταγμένων αἱ» ρήσεται· πῶς γὰρ κομίσεται τὸν μισθὸν τῆς » ἐργασίας τοῦ ἀμπελῶνος, μὴ πάντα πληρώ» σας τὰ συμπεφωνημένα;.. τίς δὲ υἱὸς σκο» πὸν ἔχων τὴν τοῦ Πατρὸς εὐαρέςησιν, ἐπὶ » τοῖς μείζοσιν αὐτὸν εὐφραίνων, τῶν μικρο» τάτων ἕνεκεν λυπεῖν αἱρήσεται; (Προοιμ. τῶν κατὰ πλάτος ὅρων.)

Καὶ ἂν ὁ Θεὸς ἐπρόςαζε τὸν παλαιὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ νὰ φυλάττουν ὅλας τὰς ἐντολάς του, πόσῳ μᾶλλον προςάζει τώρα νὰ φυλάττουν τὰς ἐντολάς του οἱ Χριςιανοὶ, οἱ ὁποῖοι εἶναι λαός του ἐκλεκτὸς, λαός του ἠγαπημένος καὶ ἐξαγορασμένος μὲ τὸ ἴδιον αἷμα του; ἀναγινώσκομεν γὰρ εἰς τὸ Δευτερονόμιον, ὅτι προςάζει ὁ Θεὸς κάθε ἄρχοντα καὶ ἐξουσιαςὴν νὰ γράφῃ τὸ βιβλίον τοῦ Δευτερονομίου, καὶ νὰ φυλάττῃ ὅλας τὰς ἐν αὐτῷ θείας προςαγάς του. » Καὶ ὅταν καθίσῃ ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ » καὶ γράψει αὐτῷ τὸ Δευτερονόμιον τοῦτο εἰς » βιβλίον... ἵνα μάθῃ φοβεῖσθαι Κύριον Θε» όν σου, καὶ φυλάσσεσθαι πάσας τὰς ἐντο» λὰς ταύτας. (Δευτερ. ιζ΄. 18.) καὶ πάλιν παραγγέλλει εἰς ὅλον κοινῶς τὸν λαὸν ταῦτα· » φυλάσσεσθε πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας » ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν σήμερον. (Δευτ. κζ. 1.) ἐντεῦθεν ἔμαθεν ὁ Προφήτης Δαβὶδ νὰ μισῇ κάθε ἀδικίαν, καὶ νὰ περιπατῇ ὀρθῶς εἰς ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· δι' ὃ καὶ ἔλεγε· » πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρθούμην, » πᾶσαν ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα. (Ψαλ. ριή.)

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦσι νὰ φυλάττουν ὅλας τὰς ἐντολὰς ὡς ἀναγκαίας διὰ ἕξι αἰτίας. Τί θέλει νὰ εἰπῇ ἐντολή. — Ὅτι ἂν μίαν μόνην ἐντολὴν παραβῇ τινὰς, ὅλας τὰς παραβαίνει.

Δεύτερον χρεωςοῦσιν ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ νὰ φυλάττουν ὡς ἀναγκαίας ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, διὰ ἕξι αἰτίας, α΄. διὰ τὶ κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόςομον, ἐντολὴ θέλει νὰ εἰπῇ βασιλικὸς νόμος καὶ προςαγή· « ἐντολὰς δὲ » καὶ προςάγματα πάλιν τὸν αὐτὸν νόμον » καλεῖ, ὡς βασιλικῶς ἐνταλθέντα καὶ προςα» χθέντα. (Ἑρμην. εἰς τὸν ριή. Ψαλμόν.) Καθὼς λοιπὸν ἀναγκάζονται ὅλοι οἱ ὑπήκοοι νὰ φυλάττουν τὸν νόμον καὶ τὴν προςαγὴν τοῦ ἐπιγείου βασιλέως· διὰ τὶ, ἂν τύχῃ καὶ παραβῇ τοῦτόν τινας παιδεύεται καὶ θανατόνεται· τοιουτοτρόπως καὶ ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ εἰς ἀνάγκην μεγάλην εὑρίσκονται νὰ φυλάττουν ἀπαρασάλευτα ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· καὶ δὲν ἔχει ἐξουσίαν τινὰς ἀπὸ τοὺς Χριςιανοὺς, νὰ παραβῇ οὐδὲ μίαν μόνην ἐντολήν· β΄. διὰ τὶ, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, ἂν ὅλαις ἡ ἐντολαῖς τοῦ Χριςοῦ δὲν ἦτον ἀναγκαίαις εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν Χριςιανῶν, δὲν ἤθελαν γραφθοῦν οὐδὲ ἤθελε προςαχθοῦν διὰ νὰ φυ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λάττωνται ἀναγκαίως, καὶ ἀπαραιτήτως· « εἰ » γὰρ μὴ πάντα ἡμῖν πρὸς τὸν τῆς σωτηρίας » σκοπὸν ἀναγκαῖα ἦν, οὐδ᾽ ἂν ἐγράφησαν πᾶ- » σαι αἱ ἐντολαί· οὐδ᾽ ἂν πᾶσαι φυλαχθῆναι » ἀναγκαίως διηγορεύθησαν. (ἐν τῷ Προοιμ. λογ. κατὰ πλάτ. ὅρων) γ΄. εἶναι ἀναγκαίαις ὅλαις ἡ ἐντολαῖς, διὰ τὶ ἂν μίαν μόνην ἐντολὴν παραβῇ ὁ Χριςιανὸς, γίνεται παραβάτης ὅλων τῶν ἐντολῶν, καθὼς εἶπεν ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος· « ὅςτις ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, » πταίσει δὲ ἐν ἑνὶ, γέγονε πάντων ἔνοχος. (Ἰάκ. β΄. 10.) καὶ διὰ τὶ γίνεται πάντων ἔνοχος; ἐπειδὴ κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, ὅλαις ἡ ἐντολαῖς εἶναι ὡσὰν μία χρυσόπλοκος ἀλυσίδα, καὶ συγκρατοῦνται ἡ μία μὲ τὴν ἄλλην, καὶ ἂν τινὰς λύσῃ καὶ χαλάσῃ τὴν μίαν, ἐξ ἀνάγκης μὲ τὴν μίαν ἐκείνην λύει καὶ χαλᾷ καὶ ὅλας τὰς ἄλλας· « πᾶσαι ἀλλήλων ἔχον- » ται κατὰ τὸν ὑγιᾶ τοῦ λόγου σκοπὸν, αἱ ἐν- » τολαὶ, ὡς ἐν τῇ λύσει τῆς μιᾶς, καὶ τὰς » λοιπὰς ἐξ ἀνάγκης συγκαταλύεσθαι. (Προοιμ. τῶν κατὰ πλάτ. ὅρων.) Καὶ ἐν τῷ ις΄. ὅρῳ τῶν κατὰ πλάτος λέγει· « ἐπὶ πασῶν θε- » ωροῦμεν τῶν ἐντολῶν, ὅτι ἀλλήλων ἔχονται » καὶ ἀπεσχισμένως ἄλλην ἀπ᾽ ἄλλης κατορ- » θοῦσθαι ἀμήχανον. Καὶ τὶ τὸ ὄφελος λέγει ὁ αὐτὸς Βασίλειος, νὰ φυλάξῃ τινὰς ὅλας τὰς ἄλλας ἐντολὰς, ἔπειτα νὰ εἰπῇ μωρὸν τὸν ἀδελφόν του, καὶ διὰ τὴν ὕβριν αὐτὴν νὰ γένῃ ἔνοχος εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρὸς, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος; (Ματθ. έ 22.) « τί μοι τὸ ὄφελος τῶν » ἄλλων κατορθωμάτων, εἰ μέλλοιμι μωρὸν εἰ- » πὼν τὸν ἀδελφὸν, ἔνοχος ἔσεσθαι τῇ γεέννῃ; (Αὐτόθ.) τί τὸ ὄφελος εἶναι, ἂν ἕνα Κάςρον εἶναι μὲν ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα μέρη ἀσφαλὲς καὶ σίγουρον, ἔχει δὲ μίαν μόνην μικρὰν πόρταν εἰς ἓν μέρος; ἢ τί κέρδος ἔχει ἕνας ἀμπελὼν, ἂν ἦναι τριγύρω ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη περιφραγμένος, ἔχει δὲ μίαν μικρὰν τρύπαν εἰς ἕνα μέρος; διὰ τὶ, καὶ ἀπὸ τὴν μικρὰν πόρταν τοῦ Κάςρου ἐκείνου ἐμβαίνουν οἱ ἐχθροὶ καὶ κουρσεύουν τὸ κάςρον, καὶ θανατόνουσι τοὺς ἐν αὐτῷ ἀνθρώπους· καὶ ἀπὸ τὴν μικρὰν ἐκείνην τρύπαν τοῦ ἀμπελῶνος, ἐμβαίνουν οἱ διαβάται, καὶ τὰ θηρία καὶ κλέπτουσι τὰ ςαφύλια ὅλα, καθὼς λέγει εἰς τὰ καθ᾽ ἑαυτὸν ἔπη ὁ Θεολόγος Γρηγόριος. Ἔτσι δὲν ἔχει τινὰς Χριςιανὸς ὄφελος ἐὰν φυλάξῃ μὲν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, λύσῃ δὲ μίαν μόνην καταφρονητικῶς· διὰ τὶ ἀπὸ τὴν λύσιν τῆς μιᾶς ἐκείνης, ἐκπίπτει τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος· » ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐν- » τολῶν τούτων τῶν ἐλαχίςων, καὶ διδάξῃ οὕ- » τω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιςος κληθήσεται ἐν » τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν. (Ματθ. έ. 19.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ θεῖος Χρυσόςομος λέγει. » ὅ- » ταν δὲ ἀκούσῃς ἐλάχιςον ἐν τῇ βασιλείᾳ » τῶν Οὐρανῶν, μηδὲν ἄλλο ὑπόπτευε, ἢ γέεν- « ναν καὶ κόλασιν ... ἐλάχιςος ἔςαι, τουτέςιν » ἀπεῤῥιμμένος ἔσχατος· ὁ δὲ ἔσχατος πάντως » εἰς τὴν γέενναν ἐμπεσεῖται τότε. (Ὁμιλ. ις΄. » εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) καὶ πάλιν λέγει· » ἐλάχι- » ςος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, » τουτέςιν ἐν τῇ ἀναςάσει· οὐ γὰρ δὴ εἰς βα- » σιλείαν εἰσελεύσεται· οἶδε γὰρ αὐτὸν τὸν και- » ρὸν τῆς ἀναςάσεως, βασιλείαν καλεῖν· μίαν » ἐὰν λύσῃ φησίν, ἐλάχιςος κληθήσεται· ὥςε » πασῶν ἡμῖν δεῖ. (Ὁμιλ. δ΄. εἰς τὴν πρὸς Ἐφεσίους.)

Ὅτι ἡ ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου εἶναι ζωή.

Δ΄. Εἶναι ἀναγκαίαις ὅλαις ἡ ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου, διὰ τὶ εἶναι ζωὴ, καὶ ζωὴ ἀληθινὴ καὶ αἰώνιος· καθὼς εἶπεν εἰς τὸν νέον ἐκεῖνον ὁ Κύριος· » εἰ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρη- » σον τὰς ἐντολάς. (Ματθ. ιθ΄ 17.) Καὶ πάλιν ὁ αὐτός λέγει· » ὁ πέμψας με Πατὴρ, αὐ- » τός μοι ἐντολὴν ἔδωκε τὶ εἴπω καὶ τὶ λαλή- » σω· καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ζωὴ αἰώ- » νιος ἐςι. (Ἰωάν. ιβ΄. 49.) καθὼς λοιπὸν εἶναι ἀναγκαία εἰς τὸν ἄνθρωπον ἡ ζωὴ ἡ αἰώ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νιος, ἔτσι παρομοίως εἶναι ἀναγκαία εἰς αὐτὸν καὶ ἡ φύλαξις τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἀποκτᾷ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ Σολομών. » ὃς φυλάσσει ἐντολήν, τηρεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν· ὁ » δὲ καταφρονῶν τῶν ἑαυτοῦ ὁδῶν, ἀπολεῖται. (Παρ. ιθ΄. 16.)

Ὅτι ἡ ἐντολαῖς εἶναι ἰατρικὰ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς.

Ε΄. Εἶναι ἀναγκαίαις ὅλαις ἡ ἐντολαῖς, διατὶ αὐταῖς εἶναι ὡσὰν βότανα καὶ ἰατρικὰ καὶ ἔμπλαστρα, ὁποῦ ἰατρεύουσι τὰ πάθη καὶ τὰς ἀσθενείας τῆς ψυχῆς· καὶ κάθε μία ἐντολὴ εἶναι διωρισμένη διὰ νὰ θεραπεύῃ μίαν ἀσθένειαν, καὶ ἕνα πάθος· ὅθεν, καθὼς εἶναι ἀναγκαία ἡ μεταχείρησις τῶν αἰσθητῶν βοτανῶν καὶ ἰατρικῶν διὰ τὴν ἰατρείαν τῶν ἀσθενειῶν τοῦ σώματος, ἔτσι παρομοίως εἶναι ἀναγκαία καὶ ἡ φύλαξις ὅλων ὁμοῦ τῶν Δεσποτικῶν ἐντολῶν διὰ τὴν ἰατρείαν τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν ὑγείαν αὐτῆς· καὶ ὅσας ἐντολὰς δὲν φυλάξῃ ὁ Χριστιανὸς, ἂς ἠξεύρῃ ὅτι καὶ τόσα πάθη τῆς ψυχῆς του ἀφίνει ἀνιάτρευτα, τὰ ὁποῖα ἠδύναντο νὰ θεραπεύσουν αἱ ἐντολαὶ ἐκεῖναι, ὁποῦ δὲν ἐφύλαξεν. Ὅθεν εἶπε Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος· ὅτι ὁποιος φυλάττει τὰς ἐντολὰς, αὐτὸς μάλιστα φυλάττεται ὑπὸ τῶν ἐντολῶν. διατὶ λυτρόνεται ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἁμαρτίας. διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ Σολομών· « ὁ φοβούμενος ἐν» τολὴν, ὑγιαίνει. (Παρ. ιγ΄. 13.) Διὰ τοῦ» το καὶ ὁ Ἀμμώνιος εἶπε· κατὰ πάσης ἀδι» κίας πᾶσαι ὁμοῦ αἱ ἐντολαὶ ἡμῖν ὑπὸ τοῦ » Κυρίου δεδώρηνται· καὶ ἐὰν παραλειφθῇ » μία, τὴν ἀντικειμένην αὐτῇ ὁδὸν τῆς κακίας » εἰσάγει. (ἐν τῇ Σειρ. τοῦ κατὰ Ματθ. Κεφ. κή.)

Ϛ΄. Δὲ καὶ τελευταῖον, εἶναι ἀναγκαίαις ὅλαις ἡ ἐντολαῖς, καθὼς εἶναι ἀναγκαία καὶ ἡ Πίστις καὶ τὸ Βάπτισμα· ὅθεν καθὼς χωρὶς τὴν Πίστιν καὶ τὸ Βάπτισμα δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ σωθῇ, ἔτσι καὶ χωρὶς τὴν φύλαξιν ὅλων τῶν ἐντολῶν· καὶ πόθεν τοῦτο εἶναι φανερόν; ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Κυρίου· διατὶ αὐτὸς ὁμοῦ μὲ τὴν παράδοσιν τῆς Πίστεως καὶ τοῦ Βαπτίσματος, ἥνωσε καὶ τὴν φύλαξιν ὅλων τῶν ἐντολῶν του εἰπὼν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους. » Πορευθέντες μα» θητεύσατε πάντα τὰ Ἔθνη, βαπτίζοντες αὐ» τοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, » καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐ» τοὺς τηρεῖν πάντα, ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. (Ματθ. κή.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Ἀμμώνιος λέγει » τῇ ὀρθῇ πίστει τὴν πασῶν ἐντολῶν ὁ » Κύριος συνέζευξε τήρησιν· διὰ τοῦτο καὶ ὁ » Δαβὶδ τὴν ὀρθὴν πίστιν ἔχων πρὸς τὸν Θεὸν, » ἔλεγε, πρὸς πάσας τὰς ἐντολάς σου κατωρ» θούμην, πᾶσαν ὁδὸν ἄδικον ἐμίσησα· (Ψαλ. ριή.) (1)

Ὅτι ἡ ἐντολαῖς εἶναι ἀναγκαίαις ὥσπερ καὶ ἡ Πίστις, καὶ τὸ Βάπτισμα. — Τί διαφέρει ἡ ἐντολὴ ἀπὸ τὴν συμβουλήν.

Ποῦ εἶναι λοιπὸν τώρα ἐκεῖνοι οἱ ὑπερήφανοι, ὁποῦ κάθονται κριταὶ ἐπάνω εἰς τὰς δεσποτικὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ λέγουσιν, ὅτι ἄλλαις μὲν ἐντολαῖς εἶναι ἀναγκαίαις, ἄλλαις δὲ εἶναι εἰς τὸ χέρι καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐδικήν μας ἢ νὰ τὰς φυλάξωμεν, ἢ νὰ μὴ τὰς φυλάξωμεν; τί λέγεις ἄνθρωπε ὁποιος καὶ ἂν ἦσαι; τοῦ νομοθέτου γίνεσαι ἀνώτερος, καὶ ἄλλους μὲν νόμους αὐτοῦ προτιμᾷς, ἄλλους δὲ καταφρονεῖς καὶ ἀτιμάζεις; καὶ δὲν ἠξεύρεις ταλαί-

(1) Λέγει δὲ καὶ Γεννάδιος ὁ Σχολάριος ὅτι, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἁμαρτία γενικῶς εἰς δύω διαιρεῖται, εἰς προπατορικὴν, καὶ προαιρετικὴν, διὰ τοῦτο καὶ δύω ἐδόθησαν τούτων ἰατρικά· τὸ μὲν γὰρ Βάπτισμα, καὶ ἡ Πίστις, καταργεῖ τὴν προπατορικὴν ἁμαρτίαν· ἡ δὲ φύλαξις τῶν ἐντολῶν, τὴν προαιρετικήν· » τοῦ μὲν προγονικοῦ κωλήματος, τῇ Πίστει, καὶ τῷ » Βαπτίσματι καταλυομένου· τῆς δὲ κατ' ἐνέργειαν, καὶ » προσωπικῆς ἁμαρτίας, τῇ τηρήσει τῶν ἐπὶ τούτοις δεδο» μένων νόμων ἀπειργομένης. (Λόγ. περὶ ἐν τῷ Δεσπότῃ ἡμῶν Χριστῷ ἀνθρωπότητος ἐν χειρογράφῳ ὁλοκλήρῳ αὐτοῦ Βιβλίῳ, σωζομένῳ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Παντοκράτορος.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πωρε, πῶς αὐτὴ εἶναι μία μεγαλωτάτη καὶ διαβολικὴ ἔπαρσις, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος; » δεινὴ ἡ ἔπαρσις κριτὰς ἡμᾶς τοῦ » νομοθέτου καθέζεσθαι, καὶ τοὺς μὲν, ἐγκρίνειν » τῶν νόμων, τοὺς δὲ παραπέμπεσθαι. (Προοίμ. τῶν κατὰ πλάτ. ὅρων.) ἤκουσες πῶς εἶναι ἐντολή; παρευθὺς νὰ ϛοχάζεσαι πῶς εἶναι καὶ ἀναγκαία· παρευθὺς νὰ συλλογίζεσαι πῶς δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ θέλησιν τινὸς νὰ τὴν παραβῇ· παρευθὺς νὰ συμπεραίνῃς πῶς ὅποιος τὴν παραβῇ κινδυνεύει νὰ κολασθῇ· τοῦτο γὰρ διαφέρει ἡ ἐντολὴ ἀπὸ τὴν συμβουλὴν καὶ παραίνεσιν, ὅτι ἡ μὲν ἐντολὴ δὲν εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τινὸς, ἀλλὰ βιάζεται κάθε Χριϛιανὸς καὶ ἀναγκάζεται νὰ τὴν φυλάξῃ, καὶ νὰ μὴ τὴν παραβῇ· εἰ δὲ καὶ ἤθελε τὴν παραβῇ, εὐθὺς καὶ παιδεύεται καὶ λαμβάνει τὴν ἐκδίκησιν, κατὰ τὸν Χρυσόϛομον, ἑρμηνεύοντα τὸ ψαλμικὸν ἐκεῖνο. » Πιϛαὶ πᾶσαι αἱ ἐντολαὶ » αὐτοῦ. (Ψαλ. ρί. 7.) καὶ λέγοντα· » τί ἐ» ϛι πιϛαί; βέβαιαι μένουσαι, κἂν γὰρ παρα» βαθῶσιν, αἱ τιμωρίαι ἕπονται, καὶ αὗται οὐ » σαλεύονται· εἰ δὲ καὶ ἄνθρωποι παραβῶσιν, ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὰς ἐκδικεῖ. ἡ δὲ συμβουλὴ καὶ παραίνεσις εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἂν μὲν θέλῃ νὰ τὴν φυλάξῃ, καλῶς εἰ δὲ καὶ θέλει νὰ τὴν παραβῇ δὲν παιδεύεται, καθὼς εἶναι ἡ παρθενία, καὶ ὁ διὰ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εὐνουχισμός· διὰ τὶ ὅποιος θέλει καὶ ἀγαπᾷ νὰ παρθενεύσῃ, καλῶς· εἰ δὲ καὶ δὲν θέλει νὰ παρθενεύῃ, ἀλλὰ θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ, δὲν ἔχει κἀνένα ἐμπόδιον, οὔτε παιδεύεται διὰ τοῦτο· ὅθεν καὶ ὁ Κύριος ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος περὶ τούτου εἶπεν· » εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνού» χισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· » ὁ δυνάμενος (ἤτοι ὁ βουλόμενος) χωρεῖν, » χωρείτω. (Ματθ. ιθ΄. 12.) Καὶ ὁ Παῦλος ἀπὸ τὸ ἄλλο· » περὶ τῶν παρθένων, ἐπιταγὴν » Κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι. (ά. Κοριν. ζ΄. 25.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· » ὁρᾷς οὐκ ἐπιταγὴν, ἀλλὰ συμβουλήν; » ὁρᾷς οὐ πρόϛαγμα, ἀλλὰ παραίνεσιν; πολὺ » δὲ τὸ μέσον· τὸ μὲν γὰρ, ἀνάγκης ἐϛι, τὸ δὲ, » προαιρέσεως· οὐκ ἐπιτάσω φησὶν, ἵνα μὴ βα» ρήσω.. παραινῶ καὶ συμβουλεύω, ἵνα ἐνα» γάγω· οὐκ ἐπέταξε παρθενίαν· ὁ μὲν γὰρ ἐ» πιτάξας παρθενίαν, ὑπὸ τὴν ἀνάγκην ἄγει » τοῦ νόμου καὶ τὸν μὴ βουλόμενον· ὁ δὲ πα» ραινέσας, κύριον ἀφίησι τῆς αἱρέσεως τὸν ἀ» κροατήν. (Λόγῳ β΄. περὶ νηϛείας·)

Ὅτι ἡ παρθενεία δὲν εἶναι ἐντολὴ, ἀλλὰ συμβουλή.

Ὅθεν ἐκ τῶν λόγων τούτων συμπεραίνεται, ὅτι ἡ παρθενία δὲν εἶναι ἐντολὴ, ἀλλ' εἶναι παραίνεσις μόνον καὶ συμβουλὴ, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι ὑπὲρ ἐντολήν· ἄραγε δὲ καὶ ἡ ἀκτημοσύνη, συμβουλὴ νὰ ἦναι, καὶ ὄχι ἐντολή; τοῦτο ἂς θεωρήσωμεν ἐδῶ· τινὲς γὰρ τῶν θείων Πατέρων ἀκούοντες τὸν Κύριον νὰ λέγῃ εἰς τὸν νέον ἐκεῖνον, ὄχι ἀποφαντικῶς καὶ προϛακτικῶς καὶ ἐνταλτικῶς, γίνου τέλειος, καὶ πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου· ἀλλὰ ὑποθετικῶς, ἐὰν θέλῃς νὰ γένῃς τέλειος, πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου· » Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε πώλησον τὰ » ὑπάρχοντά σου, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἕξεις » θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει » μοι. (Ματθ. ιθ΄. 21.) τοῦτο λέγω ἀκούοντες μερικοὶ πατέρες νὰ λέγῃ ὁ Κύριος, εἶπον, ὅτι εἰς δύω μοιράζονται αἱ ἐντολαὶ, καὶ ἄλλαι μὲν, εἶναι ἁρμόδιαι εἰς τοὺς τελείους, ἄλλαι δὲ, εἰς τοὺς ἀτελεῖς, καθὼς εἶναι, ὅ, τε θεῖος Χρυσόϛομος, (Ὁμιλ. θ΄. τῆς ά. πρὸς Κορινθ. καὶ Ὁμιλ. ά. τῆς πρὸς Τίτον.) καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ κατὰ Ἰουλιανοῦ πρώτῳ Λόγῳ.

Ὅτι ἡ ἀκτημοσύνη εἶναι ἐντολή.

Πλὴν ὅτι τὸ πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ δὸς πτωχοῖς, εἶναι ἐντολὴ, ἐφανέρωσεν ὁ Κύριος εἰπὼν εἰς ἄλλο μέρος τοῦ Εὐαγγελίου σαφέϛερον, μὲ κοινὸν καὶ καθολικὸν λόγον. » Πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τῆς » ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναταί μου εἶναι μα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» θητής. (Λουκ. ιδ΄. 33.) Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ προςάζει εἰς ὅλους κοινῶς λέγων· » Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην. (Λουκ. ιβ΄. 33.) καὶ ὁ μέγας δὲ Βασίλειος, πρόςαγμα ὀνομάζει τὸ πρὸς τὸν νέον ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου, ἤτοι τὸ, πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, ἐν τῷ πρὸς τοὺς πλουτοῦντας Λόγῳ. Ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Χρυσόςομος ὁ ἐν ἄλλοις εἰπὼν ὅτι δὲν εἶναι ἐπιταγὴ τό » πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, λέγει ὅμως ἐν τῷ περὶ παρθενίας Λόγῳ, ὅτι χρεωςοῦμεν νὰ πωλοῦμεν ὅλα, καθὼς εἴμεθα προςαγμένοι· « ὀφείλομεν πάντα πωλεῖν· καὶ τοῦτο ἐπιτετάγμεθα· ὁμοίως καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῷ περὶ φιλοπτωχείας Λόγῳ, ἀπορήσας πρότερον ἂν ὁ λόγος ὁποῦ εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸν νέον, ἦναι νόμος καὶ ἀνάγκη, ἢ μόνον συμβουλὴ, κλίνει περισσότερον πῶς εἶναι ἐντολὴ καὶ προςαγὴ, παρὰ πῶς εἶναι μόνον συμβουλὴ, λέγων· « τὴν τοῦ νέου τελείωσιν ἐν τῷ τὰ ὄντα » δοῦναι πτωχοῖς ὁρισθεῖσάν τε καὶ νομοθετη» θεῖσαν, οἴει μὴ ἀνάγκην εἶναί σοι τῆς φιλαν» θρωπίας, ἀλλ᾽ αἵρεσιν; μὴ δὲ νόμον, ἀλ» λὰ παραίνεσιν; σφόδρα καὶ αὐτὸς ἠβουλόμην » τοῦτο καὶ ὑπελάμβανον· ἀλλὰ φοβεῖμαι ἡ » ἀριςερὰ χεὶρ, καὶ αἱ ἔριφοι, καὶ ἃ παρὰ τοῦ » ςήσαντος ὀνειδίζονται· οὐχ ὅτι διηρπάκασιν, » ἀλλ᾽ ὅτι μὴ Χριςὸν διὰ τῶν δεομένων τεθε» ραπεύκασιν.

Διὰ τί ὁ Κύριος ὑποθετικῶς εἶπε πρὸς τὸν νέον, εἰ θέλει τέλειος εἶναι. — Ὅτι ὡς χρέος καὶ ἐντολὴν ζητεῖ ὁ Κύριος τὴν τελειότητα ἀπὸ ὅλους τοὺς Χριςιανούς.

Διὰ τί δὲ εἶπε πρὸς τὸν νέον ὁ Κύριος ὑποθετικῶς ἐὰν θέλῃς νὰ ἦσαι τέλειος; ἐπειδὴ καὶ ὁ νέος ἐκεῖνος ευρίσκετο ἀκόμη ὑποκάτω εἰς τὴν σκιὰν τοῦ νόμου, ὅς τις ἦτον ἀτελής. » οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, κατὰ τὸν Παῦλον. (Ἑβρ. ζ΄. 19.) Δι᾽ ὃ καλῶντας αὐτὸν ὁ Κύριος, ἀπὸ τὸν ἀτελῆ νόμον εἰς τὴν τελειότητα τοῦ Εὐαγγελίου, τοῦ εἶπεν ἂν θέλῃ, ἐπειδὴ ἀκόμη δὲν εἶχε δώσῃ τὴν θέλησίν του εἰς τὸν Θεὸν, εἰς δὲ τοὺς Χριςιανοὺς, ὁποῦ ὑποσχέθηκαν εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα νὰ ἀκολουθοῦν τὸν Χριςὸν, καὶ ἐπρόλαβαν καὶ ἔδωκαν μόνοι τὴν θέλησίν τους, δὲν λέγει ὁ Κύριος μὲ ὑπόθεσιν, ἂν θέλετε νὰ εἶσθε τέλειοι· ἀλλὰ λέγει προςακτικῶς καὶ ἀποφαντικῶς εἰς αὐτούς. » Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέ» λειοι, ὥσπερ ὁ Πατὴρ ὑμῶν τέλειός ἐςι. (Ματθ. ἑ. 48.) ὅθεν καὶ ὡς χρέος καὶ προςαγὴν ἀπαιτεῖ ὁ Χριςὸς τὴν τελειότητα ἀπὸ ὅλους κοινῶς τοὺς Χριςιανούς· δι᾽ ὃ καὶ ὁ Ἀπόςολος τοῦτο δηλῶν, ποτὲ μὲν λέγει· » ταῖς φρεσὶ τέ» λειοι γίνεσθε. (ά. Κοριν. ιδ΄. 20.) ποτὲ δὲ » μέχρις ὅτου καταντήσωμεν, οὐχὶ ἄλλοι μὲν, » ἄλλοι δὲ, ὄχι· ἀλλὰ οἱ πάντες εἰς ἄνδρα τέ» λειον. (Ἐφ. δ΄. 13.) Τί λέγω; Καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ παλαιὸς νόμος, ὡς ἐντολὴν ἔδιδε τὴν τελειότητα εἰς τοὺς Ἰουδαίους, προςάζων αὐτοὺς καὶ λέγων· » τέλειος ἔςῃ ἐναντίον Κυρίου » τοῦ Θεοῦ σου. (Δευτερ. ιή. 13.)

Ἔγινε λοιπὸν φανερὸν ἀπὸ αὐτὰ ὁποῦ εἴπομεν, ὅτι ἔξω ἀπὸ μόνην τὴν παρθενίαν, ὅλαις ἡ ἄλλαις ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου, καὶ αὐτὴ ἡ ἀκτημοσύνη, εἶναι κοιναῖς εἰς ὅλους τοὺς Χριςιανοὺς καὶ ὅλοι καθολικῶς ἀναγκάζονται νὰ ταῖς φυλάττουν ἀπαραιτήτως, χωρὶς κἀμμίαν ἐξαίρεσιν, τόσον οἱ Μοναχοὶ, καὶ παρθένοι, ὅσον καὶ οἱ κοσμικοὶ καὶ ὑπανδρευμένοι.

Ὅτι ἡ ἐντολαῖς τοῦ Χριςοῦ, εἶναι δυναταῖς καὶ εὔκολαις.

Τρίτον χρεωςεῖτε ὅλοι κοινῶς οἱ Χριςιανοὶ νὰ ἐργάζεσθε ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, διὰ τὶ δὲν εἶναι ἀδύναταις, ἀλλ᾽ εἶναι ὅλαις δυναταῖς, καὶ ὅλαις εὔκολαις καὶ ἐλαφραῖς· δὲν εἶναι ἀδύναταις, ά. διὰ τὶ ὁ Κύριος, ὁποῦ γνωρίζει τὴν δύναμιν τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἤθελε προςάξῃ νὰ φυλάττουν οἱ ἄνθρωποι τὰς ἐντολάς του, ἐὰν ἤξευρε πῶς ἦτον ὑπὲρ τὴν δύναμίν τους. Καὶ ἂν ἕνας ἄνθρωπος δὲν ἐπιθέττῃ εἰς τὸ ζῶόν του φορτίον δυσβάςακτον, ὁποῦ νὰ ὑπερβαίνῃ τὴν δύναμιν τοῦ ζώου του, πῶς ὁ Θεὸς ἤθελεν ἐπιθέ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τη εἰς τοὺς Χριςιανοὺς ἀδυνάτους ἐντολὰς καὶ προςάγματα; τοῦτο εἶναι ἀσέβεια μεγαλωτάτη καὶ μόνον νὰ τὸ εἰπῇ τινὰς, καθὼς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος· » ἀσεβές ἐςι τὸ λέγειν ἀδύ» νατα εἶναι τὰ τοῦ πνεύματος παραγγέλμα» τα. (Λόγ. εἰς τὸ πρόσεχε σεαυτῷ.) Καὶ β'. διὰ τὶ, ἂν ἦτον ἀδύναταις ἡ ἐντολαῖς καὶ προςαγαῖς τοῦ Χριςοῦ, πῶς τόσαις χιλιάδες, καὶ μυριάδες ἄνθρωποι ἠδυνήθησαν, ὄχι μόνον νὰ τὰς ἐργασθοῦν, καὶ νὰ τὰς κατορθώσουν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰς ὑπερβοῦν, καθὼς λέγει ὁ Χρυσορρήμων; » μὴ τοίνυν κατηγόρει τοῦ Δεσπότου, » οὐκ ἐπέταξεν ἀδύνατα· πολλοὶ τὰ προσάγματα » ὑπερβαίνουσιν· οὐκ ἂν δὲ, εἰ ἀδύνατα ἦν, ὑ» περέβησαν ἐξ οἰκείας προαιρέσεως. Παρθενίαν » οὐκ ἐπέταξε, καὶ κατορθοῦσι πολλοί. (Λογ. » περὶ νηςείας. Τόμ. ς'.)

Ὅτι καὶ Ἕλληνες κατώρθωσαν τὴν σωφροσύνην καὶ ἐλεημοσύνην. — Ὅτι καὶ Ἕλληνες σωφροσύνην εἶχον.

Εἶναι δὲ καὶ εὔκολαις καὶ ἐλαφραῖς καὶ πλατείαις ὅλαις ἡ ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου· Καὶ τοῦτο βεβαιοῖ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁποῦ τὰς ἐπρόσαξε, λέγων, πῶς εἶναι ὁ ζυγός του χρηςὸς, καὶ τὸ φορτίον τῶν ἐντολῶν του ἐλαφρόν « ὁ ζυγός μου χρηςὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐςι. (Ματθ. ιά. 20.) Συνομολογεῖ δὲ τοῦτο ὁ ἠγαπημένος μαθητὴς τοῦ Κυρίου λέγων· « Καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐ» τοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. (ά. Ἰωάν. έ. 3.) Τοῦτο θέλωντας νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἔλεγε· » Πλατεῖα ἡ ἐντολή σου σφόδρα. (Ψαλ. ριή.) Ἂς ἀκούσουν τώρα ἐκεῖνοι οἱ ἀμελεῖς Χριςιανοὶ, ὁποῦ προφασίζονται καὶ λέγουν· ἡμεῖς εἴμεθα ἄνθρωποι κοσμικοὶ μὲ γυναῖκα, μὲ τέκνα, μὲ ὀσπήτια, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ κάμνωμεν ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ· διὰ τὶ εἶναι ἀδύναταις εἰς ἡμᾶς, διὰ τὶ εἶναι δύσκολαις καὶ βαρείαις εἰς τὸ νὰ τὰς φυλάξωμεν· τί λέγεις ἀνόητε Χριςιανέ; ὁ Θεὸς σὲ προςάζει νὰ κάμνῃς ὅλας τὰς ἐντολάς του, καὶ ἐσὺ λέγεις πῶς εἶναι ἀδύναταις; ὁ Θεός σου λέγει πῶς εἶναι εὔκολαις καὶ ἐλαφραῖς ἡ προςαγαῖς του, καὶ ἐσὺ ἐναντιεῖσε εἰς τὸν Θεὸν, καὶ λέγεις πῶς εἶναι δύσκολαις; καὶ τί ἀδύνατος εἶναι αὐτὴ ἡ προςαγὴ, ὁποῦ σοῦ ἔδωκεν ὁ Χριςὸς τὸ νὰ ἔχῃς γυναῖκα νόμιμον καὶ νὰ σωφρονῇς, καὶ εἰς ἄλλην γυναῖκα νὰ μὴ πηγαίνῃς; εἰς καιρὸν, ὁποῦ ἄλλοι σωφρονοῦσι καὶ χωρὶς νὰ ἔχουν γυναῖκα ὄχι μόνον οἱ Χριςιανοὶ, ἀλλὰ καὶ Ἕλληνες; τί δύσκολος προςαγὴ εἶναι αὐτὴ, ὁποῦ σοῦ εἶπε, τὸ νὰ δίδῃς ἐλεημοσύνην ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά σου; εἰς καιρὸν, ὁποῦ Ἕλληνες πολλοὶ, ὁλόκληρα τὰ ὑπάρχοντά τους ἐδιασκόρπισαν διὰ κενοδοξίαν; τώρα ἐκεῖνο, ὁποῦ οἱ Ἕλληνες ἔκαμαν διὰ κενοδοξίαν, δὲν εἶναι ἐντροπὴ ἐσὺ ὁ Χριςιανὸς νὰ μὴ τὸ κάμνῃς διὰ τὸν φόβον, καὶ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ; τί δύσκολον εἶναι τὸ νὰ μὴν ἔχῃς ἐχθρούς; τὸ νὰ μὴ μισῇς κανένα; τὸ νὰ μὴν ὑβρίζῃς; τὸ νὰ μὴν ἁρπάζῃς τὰ ξένα; τὸ νὰ μὴ κάμνῃς ὅρκους; μήπως εἰς τὸ νὰ κατορθώσῃς αὐτὰς τὰς ἐντολὰς, ἀναγκάζεσαι διὰ νὰ περάσῃς βουνὰ καὶ λαγκάδια; καὶ νὰ διαβῇς πέλαγος; ἢ μήπως ἀναγκάζεσαι νὰ πετάξῃς εἰς τὸν ἀέρα; ἢ νὰ κάμῃς κόπους πολλούς; καὶ νὰ χύσῃς ἱδρῶτας; ὄχι. Ἀρκεῖ μόνον νὰ ἔχῃς μίαν καλὴν προαίρεσιν καὶ διάθεσιν ψυχῆς, καὶ εὐθὺς ἐκατώρθωσες ταῦτα πάντα, καθὼς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· « τί γὰρ εἰπέ μοι φορτικὸν ἐπιτετάγ» μεθα; ἔχε φησὶ γυναῖκα καὶ σωφρόνει· τοῦτο » φορτικὸν εἰπέ μοι; καὶ πῶς, ὅπου γε πολ» λοὶ καὶ χωρὶς γυναικὸς σωφρονοῦσιν, οἱ Χρι» ςιανοὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἕλληνες; ὃ ὑπερβαίνει » τοίνυν ὁ Ἕλλην διὰ κενοδοξίαν, σὺ δὲ οὐδὲ » τοῦτο τηρεῖς διὰ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ; Δίδου » φησὶ πένησιν ἐκ τῶν ὄντων, τοῦτο φορτικόν; » Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα κατηγοροῦσιν ἡμῶν Ἕλλη» νες, ὁλοκλήρους οὐσίας κενώσαντες διὰ κενο» δοξίαν μόνην. (Λόγ. ιγ'. εἰς τὴν πρὸς Ἑβρ.) » Καὶ πάλιν τί γὰρ φορτικὸν ἐπετάγημεν; ὅρη

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» διατεμεῖν; ἢ πτῆναι πρὸς ἀέρα; ἢ περαιώ-
» σασθαι τὸ Τυῤῥηνικὸν πέλαγος; οὐδαμῶς·
» ἀλλ᾽ οὕτως εὔκολον πολιτείαν, ὡς μηδὲ ὀρ-
» γάνων δεῖσθαι, ἀλλὰ ψυχῆς καὶ διαθέσεως
» μόνης· τί γὰρ δύσκολον τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐ-
» πιταγμάτων; μηδένα ἔχε ἐχθρόν· μηδένα μί-
» σει· μηδένα λέγε κακῶς· (Ὁμιλ. νί. εἰς τὸ
κατὰ Ματθ.)

Ὅτι εὐκολώτεραις εἶναι ἡ ἐντολαῖς, ἀπὸ τὰς κακίας, τὰς ἐναντιουμένας εἰς τὰς ἐντολάς.

Θέλεις νὰ καταλάβῃς Χριστιανὲ πῶς, ἡ μὲν ἐντολαῖς τοῦ Χριστοῦ εἶναι εὐκολώτεραις, ἡ δὲ κακίαις, ὁποῦ ἐναντιοῦνται εἰς τὰς ἐντολάς, εἶναι δυσκολώτεραις; Ἄκουσον· ὁ Χριστὸς λέγει, μὴ κλέψῃς· τώρα σὲ ἐρωτῶ· ποῖον εἶναι εὐκολώτερον, τὸ νὰ κλέψῃ τινάς, ἢ τὸ νὰ μὴ κλέψῃ; βέβαια εὐκολώτερον εἶναι τὸ νὰ μὴ κλέψῃ. διὰ τὶ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν κλέπτει, εἶναι ἥσυχος, καὶ ἀτάραχος εἰς τὴν συνείδησίν του, κοιμᾶται ἀμέριμνος, φόβον δὲν ἔχει, εἰς κόπους δὲν ἐμβαίνει, ὅλους τοὺς βλέπει χωρὶς κἀμμίαν ἐντροπήν· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ θέλει διὰ νὰ κλέψῃ, ἔχει ταραχὴν εἰς τὸν ἑαυτόν του ἐμβαίνει εἰς κόπους· περιεργάζεται τρόπους καὶ μηχανὰς διὰ νὰ πατήσῃ τὸ ὁσπῆτι, ἢ τὸ ἐργαστήριον ἐκεῖνο ὁποῦ θέλει· φοβεῖται μήπως τὸν πιάσουν καὶ τὸν θανατώσουν· ὕπνον γλυκὺν δὲν κοιμᾶται, φαγητὸν δὲν τρώγει μὲ ἡδονήν, καὶ εἰς τὴν συνείδησίν του ἔχει ἕνα ἀκατάπαυστον ἔλεγχον, ὁ ὁποῖος τὸν κατατρώγει παντοτινά, ὡσὰν ὁ σκώληξ κατατρώγει τὸ ξύλον.

Πάλιν ὁ Χριστὸς προστάζει, εὐλογεῖται τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς· τώρα ποῖον εἶναι εὐκολώτερον, τὸ νὰ καταρᾶται καὶ νὰ κατηγορῇ τινάς, ἢ τὸ νὰ μὴ κατηγορῇ; βέβαια εὐκολώτερον εἶναι τὸ νὰ μὴ κατηγορῇ· διὰ τὶ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν κατηγορεῖ, μένει ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε πειρασμόν, καὶ ὄχι μόνον δὲν παθαίνει κἀνένα κακόν, ἀλλὰ καὶ ἔπαινον ἀπὸ ὅλους λαμβάνει· ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ ἤθελε κατηγορήσῃ, εὐθὺς ἐμβαίνει εἰς κίνδυνον, καὶ ὑποπτεύεται, φοβούμενος μήπως τὸ ἤκουσεν ἐκεῖνος ὁποῦ ἐκατηγόρησε, κἂν μικρὸς ἄνθρωπος εἶναι κἂν μεγάλος· καὶ ἂν μὲν ἦναι μεγάλος ἄνθρωπος, εὐθὺς καὶ παιδεύεται ὁ κατηγορήσας ἂν δὲ εἶναι μικρός, παρευθὺς καὶ ἐκεῖνος κατηγορεῖ, καὶ ὑβρίζει τὸν κατηγορήσαντα, ἢ μὲ τὰς αὐτὰς ὕβρεις, ἢ καὶ μὲ περισσοτέρας· διὰ τοῦτο καλὰ εἶπεν ὁ χρυσοῦς Ἅγιος· « μὴ ἅρπαζέ φησιν ὁ Χριστὸς τὰ μὴ σά.
» μὴ πλεονέκτει· μὴ ἐπιόρκει· ποῖον ἔχει τοῦ-
» το πόνον; τοὐναντίον μὲν οὖν πόνος· ὅταν
» μὲν γὰρ εἴπῃς κακῶς, εὐθέως ἐν κινδύνῳ εἶ,
» ἐν ὑποψίᾳ μὴ ἤκουσε περὶ οὗ εἶπες. Ἄντε
» μέγας ᾖ, ἄντε μικρός· ἂν μὲν γὰρ μέγας
» ᾖ, ἐν ἔργοις κινδυνεύσεις εὐθέως· ἂν δὲ μι-
» κρός, τοῖς ἴσοις σε ἀμυνεῖται, μᾶλλον δὲ καὶ
» πολλῷ χαλεπωτέροις. (Ὁμιλ. ιγ΄. εἰς τὴν
πρὸς τοὺς Ἑβραίους.) ὥστε διὰ νὰ συμπεράνω τὸ πᾶν, ἐὰν ἡμεῖς μόνον θελήσωμεν, ὅλαις ἡ ἐντολαῖς τοῦ Χριστοῦ εἶναι εὐκολώταταις· ἐὰν δὲ ἡμεῖς δὲν θελήσωμεν, καὶ τὰ πλέον εὔκολα φαίνονται εἰς ἡμᾶς πολλὰ δύσκολα· καθὼς καὶ ταῦτα λέγει ὁ Χρυσοῤῥήμων· « οὐδὲν δύσκο-
» λον, οὐδὲν φορτικὸν ἐπιτετάγμεθα, ἂν βου-
» λώμεθα· ἂν δὲ μὴ βουλώμεθα, καὶ τὰ ῥᾷστα
» φορτικὰ ἡμῖν φανεῖται. (αὐτόθ.)

Διὰ τί αἱ ἐντολαὶ ὀνομάζονται ζυγὸς καὶ φορτίον.

Μὰ ἐπειδὴ εὔκολαις καὶ ἐλαφραῖς εἶναι ἡ ἐντολαῖς, διὰ τί ὁ Κύριος τὰς ὠνόμασε ζυγόν, καὶ φορτίον; ἀποκρίνονται ὁμοῦ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, καὶ ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης, ὅτι ἡ ἐντολαῖς καὶ ὁ Νόμος τοῦ Χριστοῦ, ζυγὸς μὲν εἶναι καὶ φορτίον, διὰ τὸν κόπον καὶ τὴν βίαν, ὁποῦ ἔχουν εἰς τὸ νὰ φυλαχθοῦν, διὰ δὲ τὴν ἐλπίδα τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, καὶ διὰ τοὺς στεφάνους, ὁποῦ προξενοῦν εἰς ἐκείνους ὁποῦ τὰς φυλάττουν, εἶναι χρησταῖς καὶ πολλὰ ἐλαφραῖς· ὁ μὲν γὰρ Θεολόγος οὕτω λέγει· « εἰ γὰρ καὶ
» χρηστὸς ὁ νέος ζυγός,, καὶ τὸ φορτίον ἐλαφρὸν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ὥσπερ ἀκούεις, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦτο » καὶ τὴν ἀντίδοσιν, πολῷ τῆς ἐνταῦθα κακο» παθείας οὖσαν δαψιλεςέραν. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα). Ὁ δὲ θεῖος Χρυσόςομος· « Ἂν μὲν » γὰρ τὸν πόνον ἴδῃς τῶν κατορθωμάτων, βα» ρὺ καὶ φορτικόν· ἂν δὲ τὴν ἀμοιβὴν ἴδῃς, » κοῦφον καὶ ῥᾶςον τὸ προκείμενον. (Λόγ. β'. περὶ Νηςείας. Τόμ. ς'.) Ὁ δὲ θεῖος Διάδοχος ὁ Ἐπίσκοπος Φωτικῆς λέγει, ὅτι ἡ ςράτα τῶν ἐντολῶν καὶ τῆς ἀρετῆς, εἶναι δύσκολος μὲν καὶ τραχεῖα εἰς τοὺς ἀρχαρίους, μὲ τὸ νὰ ἐσυνείθισεν ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ γεννήσεώς του εἰς τὸ πλάτος τῶν ἡδονῶν, εἰς δὲ τοὺς μεσαίους καὶ προκόψαντας εἶναι γλυκεῖα καὶ εὔκολος· « ἡ » τῆς ἀρετῆς ὁδὸς τοῖς μὲν ἀρχομένοις ἐρᾶν » τῆς εὐσεβείας, τραχεῖα καὶ κατάςυγνος φαί» νεται, οὐ διὰ τὶ ἐκείνην τοιαύτην εἶναι, ἀλ» λὰ διὰ τὸ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν εὐθὺς ἐκ γα» ςρὸς, τῷ πλάτει συναναςρέφεσθαι τῶν ἡδο» νῶν· τοῖς δὲ τὸ μέσον αὐτῆς παρελθεῖν δυνη» θεῖσι, προσηνὴς ὅλη καὶ ἄνετος δείκνυται.... διὰ τοῦτο ὁ Κύριος εἰσάγων μὲν ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, λέγει « ὅτι ςενὴ καὶ τε» θλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν· » πρὸς δὲ τοὺς θέλοντας πολλῇ τῇ προθέσει » προσιέναι τῇ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν τη» ρήσει, φησὶν « ὁ ζυγός μου χρηςὸς, καὶ τὸ » φορτίον μου ἐλαφρόν ἐςι (Κεφ. υιγ'.)

Ἐὰν λοιπὸν ἐσὺ Χρεςιανὲ θέλῃς διὰ νὰ κάμνῃς μὲ εὐκολίαν τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, μὴ βλέπῃς εἰς τοὺς κόπους καὶ θλίψεις ὁποῦ ἔχουν, ἀλλὰ ςοχάζου τὴν ἀνταμοιβὴν, καὶ τὸν μισθὸν, ὁποῦ ἔχεις νὰ λάβῃς εἰς τὰ οὐράνια· διὰ τὶ, ὁ μὲν κόπος καὶ ἡ θλίψις εἶναι πρόσκαιρος, ἡ δὲ ἀνταμοιβὴ εἶναι αἰώνιος. Ἔτσι ὁ καραβοκύρης καὶ ναύτης, δὲν ἀποβλέπει εἰς τὰς φουρτούνας καὶ τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ ςοχαζόμενος τὸ κέρδος, ὁποῦ ἔχει νὰ ἀπολαύσῃ, μὲ τὴν γλυκεῖαν ταύτην ἐλπίδα εὐφραίνεται. Ἔτσι ὁ πραγματευτὴς ἐλαφροὺς νομίζει τοὺς κόπους διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ πλούτου. Ἔτσι ὁ ςρατιώτης δὲν νομίζει βαρέας τὰς πληγὰς καὶ τὸν θάνατον, διὰ τὶ προςοχάζεται τὴν νίκην καὶ τοὺς ςεφάνους, ὁποῦ μέλλει νὰ λάβῃ. Ἔτσι ὁ γεωργὸς, καὶ ὁ δουλευτὴς δὲν συλλογίζεται τοὺς κόπους καὶ μόχθους, ὁποῦ λαμβάνει, διὰ τὶ ἀποβλέπει εἰς τὸ θέρος, καὶ τὴν πληρωμήν. Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν, ἔτσι τὰ βαρέα γίνονται ἐλαφρὰ, ὅταν δὲν συλλογίζεται τινὰς τοὺς κόπους καὶ μόχθους, ἀλλὰ τὰς ἀμοιβὰς καὶ τοὺς μισθοὺς, ὁποῦ μέλλει νὰ ἀπολαύσῃ· καὶ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀληθινὸν μάρτυς εἶναι ὁ Μακάριος Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἔλεγε, πῶς αἱ θλίψεις ἐφαίνοντο ἐλαφραὶ εἰς αὐτὸν, ἐπειδὴ δὲν ἐςοχάζετο τὰ βλεπόμενα καὶ τοὺς αἰσθητοὺς κόπους ἀλλὰ ἐσυλλογίζετο τὰ μὴ βλεπόμενα καὶ τοὺς ςεφάνους.

» Τὰ γὰρ φύσει βαρέα, οὕτω κοῦφα γίνεται, » ὅταν μὴ τοὺς πόνους λογιζώμεθα, ἀλλὰ τὰς » ἀμοιβὰς αὐτῶν σκοπῶμεν· βούλει μαθεῖν πῶς » τὰ φύσει βαρέα, κοῦφα γίνεται; ἄκουσον τοῦ » Παύλου λέγοντος· » τὸ παραυτίκα ἐλαφρὸν » τῆς θλίψεως, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν » αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται. (β'. Κορ· » δ'. 17.) αἴνιγμα τὸ εἰρημένον ἐςιν· εἰ θλί» ψις· πῶς ἐλαφρόν; ὡς ἐλαφρὸν πῶς θλί» ψεις; ταῦτα γὰρ ἐναντία· ἀλλ' ἔλυσε τὸ αἴ» νιγμα, τῇ ἐπαγωγῇ δείξας ἐλαφρόν· » μὴ σκο» πούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ » βλεπόμενα. (Αὐτόθ.) ἔθηκε τὸν ςέφανον, » καὶ κοῦφον ἐποίησε τὸν ἀγῶνα· εἶναι λόγια » τοῦ Χρυσοςόμου· (Λόγ. β'. περὶ νηςείας.) Μάρτυς τούτου εἶναι καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ, ὁ ὁποῖος διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀνταμοιβῆς καὶ τοῦ μισθοῦ, ἐφύλαττε μετὰ χαρᾶς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου δι' ὃ καὶ ἔλεγεν· » Ἔκλινα » τὴν καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι τὰ δικαιώματά » σου εἰς τὸν αἰῶνα δι' ἀντάμειψιν. (Ψαλ. ριη'.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει μὲ προθυμίαν νὰ φυλάττουν ὅλας τὰς ἐντολὰς διὰ ἑπτὰ αἴτια.

Τέταρτον ὅλοι ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ χρεωςεῖτε νὰ φυλάττετε ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ὄχι μὲ ἀμέλειαν καὶ γογγυσμὸν, ἢ μὲ σκοπὸν ἀνθρωποπάρεσκον· ἀλλὰ μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν, μὲ ὅλην τὴν ἀγάπην, καὶ μὲ ὅλην σας τὴν χαρὰν, καὶ μὲ σκοπὸν θεάρεςον· ὄχι ὡσὰν δοῦλοι διὰ τὸν φόβον τῆς γεέννης, οὔτε ὡσὰν μισθωτοὶ διὰ τὸν μισθὸν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ ὡσὰν υἱοὶ, διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Οὐρανίου Πατρὸς, ὁποῦ τὰς ἐντολὰς ἐνομοθέτησε διὰ ἑπτὰ αἴτια. Α΄. διὰ τὶ ὅποιος κάμνει τὰς ἐντολὰς καὶ τὰ ἔργα Κυρίου μὲ ἀμέλειαν, εἶναι κατηραμένος, καθὼς λέγει ὁ Ἱερεμίας· » ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα Κυ» ρίου ἀμελῶς. (Ἱερ. μή. 10.)

Β΄. Διὰ τὶ ὁ Χριςὸς, ὁποῦ ἐπρόςαξε τὰς ἐντολὰς, εἶναι ἄξιος καὶ ὑπεράξιος κάθε ἀγάπης, ὅθεν καὶ ὅσοι θέλουν νὰ φυλάττουν τὰς ἐντολάς του μὲ ὅλην τὴν τελειότητα, πρέπει νὰ παρακινοῦνται ἀπὸ τὴν πρὸς τὸν Χριςὸν ἀγάπην νὰ τὰς φυλάττουν· ὅθεν καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἔλεγεν, ὅτι ὅποιος φοβεῖται τὸν Θεὸν, κάμνει τὰς ἐντολὰς μὲ ὅλην του τὴν θέλησιν καὶ ἀγάπην· « Μακάριος ἀνὴρ ὁ φοβούμενος » τὸν Κύριον· ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ θελήσει σφόδρα. (Ψαλ. ριά. 1.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσοῤῥήμων λέγει· « οὐκ εἶπε τὰς ἐντολὰς » αὐτοῦ ποιήσει, ἀλλὰ θελήσει, ἕτερόν τι πλέον » ἐπιζητῶν· ποῖον δὴ τοῦτο; τὸ μετὰ προθυ» μίας αὐτὰς ποιεῖν· τὸ ἐραςὰς αὐτῶν εἶναι » σφοδρούς· τὸ μεταδιώκειν αὐτοῦ τὰ ἐπιτάγ» ματα· τὸ φιλεῖν αὐτὰς μὴ διὰ τὸν μισθὸν » τὸν ὑπὲρ αὐτῶν· ἀλλὰ διὰ τὸν θέντα αὐτάς· » μὴ ἀπειλῇ κολάσεως, μηδὲ ἐπαγγελίᾳ βα» σιλείας, ἀλλὰ διὰ τὸν νομοθετήσαντα.

Γ΄. Διὰ τὶ ὅποιος κάμνει μὲ ἀμέλειαν, καὶ γογγυσμὸν τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, παρομοιάζει μὲ ἐκεῖνον, ὁποῦ ἐπρόσφερε εἰς τὸν παλαιὸν νόμον, πρόβατα καὶ ἄλλα ζῶα εἰς τὸν Θεὸν, ὄχι ὅμως τέλεια καὶ γερὰ, ἀλλὰ κολοβὰ, μισερὰ, καὶ ἀσθενῆ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, παρομοιάζει μὲ τὸν Κάϊν, ὅς τις δὲν ἐπρόσφερε θυσίαν εἰς τὸν Θεὸν τὸ πλέον ἐκλεκτὸν μέρος τῶν καρπῶν τῆς γῆς, ἀλλὰ ἐπρόσφερε τὰ σκύβαλα, καὶ τὰ ἄχυρα· ὅθεν ἀκολούθως ἁμαρτάνει καὶ κολάζεται, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· » οὐκ ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ » διέλῃς, ἥμαρτες; (Γεν. δ΄. 7.)

Δ΄. Διὰ τὶ ὅποιος κάμνει τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, ὄχι ὅμως, τὸ κάμνει καθὼς θέλει ὁ Θεὸς, ἀλλὰ διὰ δόξαν καὶ ἔπαινον ἀνθρώπων, ἢ διὰ ἄλλα τέλη κοσμικὰ καὶ μάταια, ὁ τοιοῦτος χάνει τὸν κόπον του, καὶ κανένα μισθὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν δὲν λαμβάνει, καθὼς εἶπεν ὁ Κύριος, καὶ ὁ μέγας Βασίλειος. » Καὶ ὁ τὸ θέ» λημα τοῦ Κυρίου ἐργαζόμενος μὴ καθὼς θέ» λει δὲ ὁ Θεὸς, μηδὲ ἐν διαθέσει τῆς πρὸς Θε» ὸν ἀγάπης τοῦτο ποιῶν, ἀνόητον ἔχει τὴν » τοῦ ἔργου σπουδὴν, κατὰ τὴν φωνὴν αὐτοῦ » τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ, εἰπόντος, ὅ» τι ποιοῦσι πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· » Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν » αὐτῶν. (Ματθ. ς΄. 1.) Ἐν τῷ προοιμίῳ τῶν κατὰ πλάτος ὅρων.

Ε΄. Διὰ τὶ ὅποιος μὲ προθυμίαν πράττει τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, καὶ τὰς πλέον μεγαλιτέρας δυσκολίας ὁποῦ ἀπαντήσῃ, τὰς νομίζει διὰ μεγάλας εὐκολίας, καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅποιος πράττει τὰς ἐντολάς του μὲ ἀμέλειαν, καὶ τὰ εὐκολώτατα νομίζει ὡς δυσκολώτατα, ὡς λέγει ὁ Χρυσόςομος· » τὴν δυ» σκολίαν, οὐχ ἡ τῶν ἐπιταγμάτων φύσις, ἀλλ' » ἡ τῶν πολλῶν ῥαθυμία ποιεῖν εἴωθεν· ὡς εἴ» τις μετὰ προθυμίας αὐτὰ δέχοιτο, κοῦφα » καὶ ῥᾷςα αὐτὰ ὄψεται ὄντα. (Ἑρμην. εἰς » τὸν ριά. Ψαλ.)

Ὅτι οἱ χριςιανοὶ πρέπει νὰ κάμνουν τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου τὸ ἀγαθὸν, καὶ εὐάρεςον, καὶ τέλειον, καὶ ποῖον εἶναι αὐτό.

Ϛ΄. Διὰ τὶ ὅποιος ἐργάζεται τὰς ἐντολὰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, δὲν φθάνει μόνον νὰ κάμνῃ τὸ κατὰ προηγούμενον λόγον, ἀγαθὸν θέλημα τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ πρέπει νὰ κάμνῃ καὶ τὸ εὐάρεσον θέλημα τοῦ Κυρίου· διὰ τὶ πολλαῖς φοραῖς εἶναι ἀγαθὸν ἕνα πρᾶγμα, ἐὰν ὅμως γένῃ ἔξω ἀπὸ τὸν πρέποντα καιρὸν, καὶ τόπον, δὲν εἶναι εὐάρεσον εἰς τὸν Θεόν· Καὶ πάλιν δὲν πρέπει νὰ κάμνῃ μόνον τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου τὸ εὐάρεσον, ἀλλὰ καὶ τὸ τέλειον· οἷον ἐπὶ παραδείγματος, κάμνει τινὰς ἐλεημοσύνην· τοῦτο εἶναι θέλημα ἀγαθὸν τοῦ Κυρίου· ἐὰν δὲ κάμνῃ τὴν ἐλεημοσύνην αὐτὴν μόνον διὰ τὸν Θεὸν, καὶ ὄχι διὰ δόξαν καὶ ἔπαινον ἢ φιλίαν τῶν ἀνθρώπων τότε ἡ ἐλεημοσύνη αὕτη εἶναι θέλημα εὐάρεσον τοῦ Θεοῦ· ἐὰν δὲ κάμνῃ τὴν ἐλεημοσύνην μὲ ὅλην τὴν ἀγάπην, καὶ προθυμίαν, καὶ πλουσιότητα, τότε ἡ ἐλεημοσύνη ἐκείνη εἶναι θέλημα τέλειον τοῦ Θεοῦ· ἐὰν δὲ ἐξ ἐναντίας κάμνῃ τινὰς τὴν ἐλεημοσύνην διὰ ἀνθρωπαρέσκειαν, καὶ μὲ ἀκρίβειαν καὶ γογγυσμὸν, τότε ἡ τοιαύτη ἐλεημοσύνη, δὲν εἶναι εὐάρεσος, οὐδὲ τελεία κοντὰ εἰς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀπόστολος παραγγέλλει εἰς τοὺς Χριστιανοὺς νὰ ἐργάζωνται τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου τὸ ἀγαθὸν, καὶ εὐάρεσον καὶ τέλειον· » εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλη» μα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν, καὶ εὐάρεσον, » καὶ τέλειον. (Ῥωμ. ιβ'. 2.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὅ, τε μέγας Βασίλειος (ὅρω. κατ' ἐπιτομὴν σος'.) καὶ ὁ ἱερὸς Θεοφύλακτος, λέγει· « Πρῶτον » οὖν σκόπει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, εἰ ἀγαθόν· » εἶθ' ὅταν γνωρίσῃς, σκόπει εἰ καὶ εὐάρεσον· » πολλὰ γὰρ ἀγαθὰ ὄντα, οὐκ εὐάρεσά εἰσιν, » ἢ παρὰ τὸν καιρὸν, ἢ παρὰ τὸ πρόσωπον .... » ὅταν δὲ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεσον ᾖ σπούδασον » ἵνα καὶ τέλειον, καὶ ἀνελλειπὲς ᾖ· οὕτω γι» νόμενον ὡς ἀπαιτεῖται, καὶ μὴ κολοβῶς.

Ὅτι ἡ ἐντολαῖς εἶναι φῶς.

Ζ'. Δὲ καὶ τελευταῖον πρέπει ὅλοι ἐσεῖς οἱ Χριστιανοὶ νὰ φυλάττετε ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου μὲ ἀγάπην καὶ μὲ προθυμίαν, διὰ τὶ ἡ θεϊκαῖς ἐντολαῖς, καθ' ὃ μὲν εἶναι ἀλήθεια καὶ φῶς, φωτίζουσι τὸν νοῦν μὲ τὰς ἀκτῖνας τῆς θείας γνώσεως. » Πᾶσαι γάρ φησιν αἱ ἐν» τολαί σου ἀλήθεια. (Ψαλμ. ριή.) καθ' ὃ δὲ εἶναι ἀγαθαὶ καὶ σωτηριώδεις, ἕλκουσι τὴν καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην αὐτῶν καὶ ἔφεσιν. » Ἀ» γαθός μοι γάρ φησιν ὁ νόμος τοῦ στόματός σου. (Ψαλμ. ριή.) ὅθεν καθὼς φυσικῷ τῷ τρόπῳ κάθε ἕνας ἀγαπᾷ τὸ φῶς, καὶ τὸ ἀγαθόν· » Γλυκὺ, γάρ φησιν ὁ Ἐκκλησιαστὴς, τὸ φῶς, » καὶ ἀγαθὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς. (Ἐκκλ. ιά. 7.) καὶ ὁ Ἀριστοτέλης εἶπεν· » Ἀγαθόν ἐστιν, οὗ » πάντα ἐφίεται. (Ἠθικ. Νικομ. Κεφ. ά.) ἔτσι παρομοίως πρέπει νὰ ἀγαπᾷ καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ, ὁποῦ εἶναι τὸ φῶς, καὶ ἀγαθόν. Καὶ ὅτι μὲν εἶναι φῶς αἱ ἐντολαὶ, μαρτυροῦσιν αἱ γραφαί· ὁ μὲν γὰρ Παροιμιαστής· » ὅτι λύχνος ἐντολὴ νόμου, φησὶ, καὶ φῶς. (Παρ. ς'. 23.) ὁ δὲ Δαβίδ· » ἡ ἐντολὴ Κυρίου » τηλαυγὴς φωτίζουσα ὀφθαλμούς. (Ψαλμ. ιή. 9.) καὶ πάλιν· » λύχνος τοῖς ποσί μου, » ὁ νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις μου. (Ψαλ. » ριή.) Καὶ πάλιν. » ἡ δήλωσις τῶν λόγων » σου, φωτιεῖ καὶ συνετιεῖ νηπίους. (Αὐτόθ.) » καὶ ὁ Ἠσαΐας· » διὸ ὅτι φῶς τὰ προστάγμα» τά σου ἐπὶ τῆς γῆς. (Ἠσ. κς'. 9.) Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος ἐπαρακινήθη νὰ εἰπῇ « φῶς ἦν καὶ ἡ τῷ πρωτογόνῳ δοθεῖσα » πρωτόγονος ἐντολή ... εἰ καὶ τὸ φθονερὸν » σκότος ἐπεισελθὸν τὴν κακίαν ἐδημιούργησε. (Λόγ. εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα.) ὁμοίως καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος· « Καὶ πανταχοῦ φῶς τὸν » νόμον καλούμενον κατίδοι τις ἄν .. οὐ γὰρ » οὕτως αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες χειραγωγοῦσιν ἡ» μῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς αἱ τοῦ νόμου ἐντο» λαὶ καταυγάζουσι τὰ τῆς ψυχῆς ὄμματα· » ὥσπερ γὰρ ὀφθαλμὸς ἐν αὐτῷ τῷ φωτίζεσθαι » κερδαίνει, οὕτω καὶ ψυχὴ ἐν αὐτῷ τῷ πείθε» σθαι τῷ νόμῳ, τὰ μέγιστα καρποῦται, ἐκκα-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» θαρίσθησαν καὶ κακίας ἀπαλλαττομένη, καὶ
» πρὸς αὐτὴν ἀναβᾶσα τὴν ἀρετήν. (Ἑρμην.
» εἰς τὸν Ἡσαΐαν Κεφ. 6΄.)

Ὅτι ἡ ἐντολαῖς εἶναι ἀγαθαῖς καὶ σωτηριώδεις.

Ὅτι δὲ αἱ ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου εἶναι ἀγαθαὶ καὶ σωτηριώδεις, μάρτυς εἶναι αὐτὸς ὁ Δαβὶδ, ὅς τις εἰς ὅλον τὸν ἐκτεταμένον καὶ διεξοδικὸν Ψαλμὸν τὸν ριή. ἤτοι τό· « Μακάριοι οἱ ἄμω-
» μοι ἐν ὁδῷ· (1) τοῦτο κηρύττει καὶ διατρα-
» νοῖ, ἀκολούθως δὲ καὶ φανερόνει τὴν ἀγα-
» πητικὴν διάθεσιν καὶ τὸν ἐγκάρδιον ἔρωτα,
» ὁποῦ εἶχεν ἡ Προφητική του ψυχὴ εἰς τὸ νὰ
» κάμνῃ μὲ κάθε προθυμίαν τὰς ζωοποιοὺς καὶ
» θεϊκὰς ἐντολάς, ποτὲ μὲν λέγων· « Καὶ ἦρα
» τὰς χεῖράς μου πρὸς τὰς ἐντολάς σου ἃς ἠ-
» γάπησε ποτέ· τὰς ἐντολάς σου ἠρετι-
» σάμην, καὶ διὰ τοῦτο ἠγάπησα τὰς ἐντο-
» λάς σου ὑπὲρ χρυσίον καὶ τοπάζιον. Καί·
» ὡς ἠγάπησα τὸν Νόμον σου Κύριε, ὅλην τὴν
» ἡμέραν μελέτη μου ἐςί· καὶ ἄλλα πολλά, τόσον ὁποῦ ἀπὸ τὴν πολλὴν ἀγάπην, ὁποῦ ἔτρεφεν εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, δὲν ἐλάμβανεν χορτασμὸν ὁ τρισμακάριςος ἄνθρωπος ἐκεῖνος νὰ τὰς ἀναφέρῃ καὶ εἰς ὅλον τὸν ἱερόν του ψαλτῆρα, κατ᾽ ἐξοχῆς δὲ τρόπον, εἰς κάθε ςίχον τοῦ ἀνωτέρου Ψαλμοῦ· καὶ δὲν ἔπαυε νὰ καλῇ τὰς ἐντολὰς ἀπὸ τὰς διαφόρους ἐνεργείας των, ὀνομάζων αὐτάς, νόμον, μαρτύρια, ὁδούς, δικαιώματα, κρίματα, λόγια, λόγους, συμβουλίας, θαυμάσια, καὶ ἄλλα ὅμοια· ἴδιον γὰρ τῆς ἀγάπης εἶναι, κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, νὰ ἀναφέρῃ γλυκερῶς, καὶ νὰ μὴ χορταίνῃ, ἕως καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα τῶν ἠγαπημένων της· « φιλοῦσιν οἱ σφόδρα περί τι
» ἐρωτικῶς διακείμενοι, ἰδέως συνεῖναι καὶ τοῖς
» ὀνόμασι. (Λόγ. εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα.) Μάρτυς εἶναι πρὸς τούτοις, καὶ αὐτὴ ἡ τοῦ Χριςοῦ Ἐκκλησία, ἥτις συνειθίζει καθ᾽ ἑκάςην ἡμέραν νὰ ἀναγινώσκῃ κοινῶς τὸν ῥηθέντα ριή. Ψαλμὸν τὸν περὶ τῶν ἐντολῶν καὶ προσαγμάτων τοῦ Κυρίου διαλαμβάνοντα, καὶ μὲ αὐτὸν νὰ ἐνθυμίζῃ ὅλους τοὺς Χριςιανοὺς πόσον εἶναι ἀγαθαὶ καὶ σωτηριώδεις αἱ ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου, καὶ διὰ τῆς συχνῆς καὶ παντοτινῆς ἐνθυμήσεως ταύτης νὰ παρακινῇ αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ νὰ ἐργάζωνται τὰς ἐντολὰς ταύτας· ὁ δὲ σοφὸς Σειρὰχ θέλωντας νὰ φανερώσῃ τὴν γλυκύτητα, ὁποῦ ἔχουν αἱ θεῖαι ἐντολαὶ ἔλεγεν· « οὐδὲν κρεῖτ-
» τον φόβου Κυρίου, καὶ οὐδὲν γλυκύτερον τοῦ
» προσέχειν ἐντολαῖς Κυρίου. (Σειρ. κγ΄. 27.)

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Διὰ τὶ καὶ ἡ Ἐκκλησία καθ᾽ ἑκάςην ἀναγινώσκει τὸν ριή. Ψαλμόν. — Ὅτι ἐν ταῖς ἐντολαῖς εἶναι κεκρυμμένος ὁ Χριςός. — Ὅτι κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, καὶ ἡ χάρις ἐνεργεῖ.. — Ὅτι διὰ τῶν ἐντολῶν φανεροῦται κεκρυμμένη χάρις ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Πολλά, καὶ μεγάλα εἶναι τὰ καλά, ὁποῦ ἠμπορεῖς νὰ ἀποκτήσῃς ἀδελφέ μου Χριςιανέ, ἐὰν φυλάττῃς μὲ προθυμίαν καὶ ἀγάπην ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ἀπὸ τὰ πολλὰ ὅμως, τὰ κυριώτερα σοῦ ἀπαριθμοῦμεν ἐδῶ· θέλεις νὰ εὕρῃς τὸν ποθούμενον Χριςόν, καὶ τὸν γλυκὺν καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα Ἰησοῦν; ἐργάζου μὲ προθυμίαν τὰς ἐντολάς του, καὶ τὸ ἀπολαμβάνεις· διὰ τί, ὅταν ἐργάζεσαι τὰς ἐντολάς, μέσα εἰς αὐτὰς εὑρίσκεις καὶ τὸν Χριςόν, ὁποῦ τὰς ἐπρόσαξεν. Ἐπειδὴ ὁ Χριςὸς εἶναι κεκρυμμένος

(1) Ὁ ψαλμὸς αὐτὸς ὀνομάζεται Ἄμωμος· ἐπειδή, κατὰ τὸν » Χρυσόςομον, τοὺς προσέχοντας καὶ ἐρευνῶντας ἀκριβῶς » τὴν τούτου σαφήνειαν, ῥυθμίζει πρὸς τελειότητα τοῦ βίου, » καὶ κατὰ τὴν αὐτοῦ ὀνομασίαν, ἀμώμους ἀποτελεῖ· ὅρα » δὲ ἐν τῷ τέλει τοῦ β΄. μέρους καὶ διὰ τί ἀναγινώσκεται ὁ » ψαλμὸς αὐτὸς εἰς τὸν ἑκάςου θάνατον.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μέσα εἰς τὰς ἐντολάς του, καθὼς λέγει ὁ Ἀβ-
βᾶ Μάρκος· » ὁ Κύριος εἰς τὰς ἰδίας ἐγκέκρυ-
» πται ἐντολὰς, καὶ τοῖς ζητοῦσιν αὐτὸν κατὰ
» ἀναλογίαν εὑρίσκεται. (Κεφ. ρυί. περὶ Νό-
» μου Πνευματικοῦ.) θέλεις νὰ ἀποκτήσῃς ἐ-
νεργητικῶς, καὶ μὲ αἴσθησιν νοερὰν, τὴν φωτο-
φόρον καὶ οὐρανίαν, καὶ ἀπόρρητον χάριν τοῦ
Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ὁποίαν ἔλαβες μυςικῶς
μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου ὅταν ἐβαπτίσθης; ἐρ-
γάζου τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ μὲ προθυμίαν,
καὶ βέβαια θέλεις τὸ ἀπολαύσεις· διὰ τὶ ἡ χάρις
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁποῦ ἐχαρίσθη μυςικῶς
εἰς κάθε Χριςιανὸν ὅταν ἐβαπτίσθη, αὐτὴ ἐνερ-
γεῖ καὶ φαίνεται κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐργασίας
τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, ἤγουν, ἂν ἐργασθῇ ὁ
Χριςιανὸς τὰς ἐντολὰς περισσότερον καὶ ἡ χά-
ρις ἐνεργεῖ εἰς αὐτόν· ἐὰν δὲ τὰς ἐργασθῇ ὀλι-
γώτερον, ὀλιγώτερον καὶ ἡ χάρις ἐνεργεῖ, ὡς λέ-
γει ὁ αὐτὸς Ἅγιος Μάρκος· » ἡ μὲν χάρις τοῖς
» ἐν Χριςῷ βαπτισθεῖσι μυςικῶς δεδώρηται· ἐ-
» νεργεῖ δὲ κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐργασίας τῶν
» ἐντολῶν. (Κεφ. ξά. περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔρ-
» γων δικαιοῦσθαι.) διὰ τὶ, καθὼς ὅταν μία
» σπίθα τῆς φωτίας χωσμένη μέσα εἰς τὴν ςά-
κτην, ὅσον εὐγάνει τινὰς τὴν ςάκτην, τόσον
φαίνεται καὶ ἡ σπίθα ἐκείνη, καὶ ὅσα ξύλα πε-
ρισσότερα βάλλει τινὰς, τόσον περισσοτέραν ἀ-
νάπτει καὶ τὴν φωτίαν· ἔτσι καὶ ἡ χάρις, ὁ-
ποῦ ἐδόθη εἰς κάθε Χριςιανὸν διὰ τοῦ Ἁγίου
Βαπτίσματος, εἶναι κεκρυμμένη μέσα εἰς τὴν
καρδίαν, καὶ χωσμένη ἀπὸ τὰ πάθη καὶ ἁμαρ-
τίας· ὅσον δὲ ὁ ἄνθρωπος πράττει τὰς ἐντολὰς
τοῦ Χριςοῦ, τόσον καθαρίζεται ἀπὸ τὰ πάθη,
καὶ τόσον ἀνάπτει εἰς τὴν καρδίαν του τὸ πῦρ
τῆς θείας χάριτος, μὲ τὸ ὁποῖον φωτίζεται,
λαμπρύνεται, θεοῦται, καὶ φωνάζει καὶ αὐτὸς
ἐνθουσιαςικῶς ἐκεῖνα τὰ λόγια, ὁποῦ ἔλεγον ὁ
Λουκᾶς καὶ ὁ Κλεόπας· « οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν
» καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν; (Λουκ. κδ'. 32.)

Ὅτι μάταιοι εἰσὶν, οἱ χωρὶς τῶν ἐντολῶν ἀποκαλύψεις ζητοῦντες καὶ θεωρίας.

Μεματαιωμένοι λοιπὸν μεματαιωμένοι εἶναι
ὅλοι ἐκεῖνοι, οἵτινες ἀγαποῦν καὶ ζητοῦν νὰ
ἠξεύρουν τὰ ἀπόκρυφα μυςήρια τοῦ Θεοῦ, καὶ
τὰς προγνώσεις τῶν μελλόντων, καὶ ἀποκα-
λύψεις, πρὸ τοῦ νὰ ἐργασθοῦν τὰς ἐντολὰς τοῦ
Κυρίου· τοὺς ὁποίους περιγελῶντας καὶ ὁ ἴδιος
Θεὸς λέγει· « ἐμὲ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ζητοῦσι,
» καὶ γνῶναί μου τὰς ὁδοὺς ἐπιθυμοῦσιν, ὡς
» λαὸς δικαιοσύνην πεποιηκὼς, καὶ κρίσιν Θε-
» οῦ αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλελειπώς. (Ἡσ. νή. 2.)
ἀνόητοι λοιπὸν εἶναι ὅσοι πρὸ τῆς ταπεινῆς
πράξεως τῶν ἐντολῶν, ἀγαποῦν τὰς ὑψηλὰς
τοῦ Θεοῦ θεωρίας, καὶ ζητοῦν τὴν θεωρίαν, ἐν
οὐ καιρῷ θεωρίας, ὡς λέγει ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ·
τοὺς ὁποίους κατηγορῶν ὁ Θεοφόρος Μάξιμος
λέγει· « ὅτι αὐτοὶ θέλοντας τὴν θεωρίαν χω-
ρὶς τῆς πράξεως, ἀποκτοῦν μίαν γνῶσιν ψιλὴν,
καὶ μίαν ἀνυπόςατον φαντασίαν. Ἐπειδὴ ὁ
Θεὸς καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ θεωρία καὶ ἀληθινὴ γνῶ-
σις, μέσα εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν εὑρί-
σκεται, ἔξω δὲ ἀπὸ τὰς ἐντολὰς τινὰς εὑρισκό-
μενος, ὅσα καὶ ἂν θεωρήσῃ, εἴδωλα μόνον καὶ
ἀναπλάσματα τῆς φαντασίας ὁρᾷ, καὶ οὐχὶ
ἀλήθειαν· ἡ χάρις γὰρ δίδοται διὰ τὰς ἐντο-
λὰς, διὰ τῆς χάριτος δὲ ἐνεργεῖται ἡ ἀληθὴς
θεωρία. Καὶ ἀφρονέςατοι εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι, ὅ-
σοι πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, ἐπιθυμοῦ-
σι τὰς ἐνεργείας καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγί-
ου Πνεύματος· διὰ τὶ πρῶτον πρέπει νὰ ἐργα-
σθοῦν τὰς ζωοποιοὺς ἐντολὰς, καὶ νὰ πολεμή-
σουν καὶ νὰ νικήσουν τὰ πάθη, καὶ ὕςερον νὰ
λάβουν ὡς ςέφανον, τὰ πνευματικὰ χαρίσμα-
τα· πρῶτον πρέπει νὰ δουλεύσουν εἰς τὸν μυςι-
κὸν ἀμπελῶνα τῶν ἐντολῶν, καὶ ἔπειτα νὰ
λάβουν ὡς πληρωμὴν, τὴν ἐλευθερίαν· αὐτοὶ δὲ
ζητοῦντες πρὸς τῆς δουλεύσεως τὴν ἐλευθερίαν,
ὁμοιάζουν μὲ τοὺς ἐξαγορασμένους σκλάβους,
οἵτινες ὁμοῦ μὲ τὴν ἐξαγορὰν, ὁποῦ τοὺς κά-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

μη ὁ αὐθέντης των, ζητοῦν καὶ τὸ ἐλευθεροχάρτι τους· καθὼς προσφυῶς περὶ αὐτῶν ἔλεγεν ὁ διακριτικώτατος Ἅγιος Μάρκος· « Ὁ πρὸ τῆς »ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, τὰς ἐνεργείας τοῦ Πνεύ» ματος ἐπιζητῶν, ὅμοιός ἐστι δούλῳ ἀργυρωνή» τῳ, ὃς ἅμα τῷ ἀγορασθῆναι, σὺν ταῖς ὠναῖς » καὶ τὴν ἐλευθερίαν γραφῆναι ζητεῖ. (Κεφ. ξδ'. περὶ τῶν οἰομέν. ἐξ ἔργ.)

Ὅτι διὰ τῶν ἐντολῶν ἀποκτῶνται αἱ ἀρεταί.

Θέλεις, καὶ ἀγαπᾷς Χριστιανὲ νὰ ἀποκτήσῃς ταπείνωσιν, ὑπομονὴν, πραότητα, εἰρήνην, χαρὰν, μακροθυμίαν, ἀνεξικακίαν, ἀγάπην, καὶ ὅλον τὸν ἐπίλοιπον χορὸν τῶν ἀρετῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι πλοῦτος ἄσυλος καὶ θησαυρὸς ἀδαπάνητος τῆς ψυχῆς; ἐργάζου τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ θέλεις τὸ ἀπολαύσεις· διὰ τὶ διὰ μέσου τῶν ἐντολῶν ἀποκτῶνται ὅλαι αἱ ἄνω εἰρημέναι ἀρεταὶ, καθὼς εἶπεν ὁ Ἅγιος Ἰσαάκ· « ἡ » ἐργασία τῆς ἀρετῆς ἡ φυλακὴ τῶν ἐντολῶν » ἐστὶ τοῦ Κυρίου. (Λόγ. λζ'. Σελ. 236.) καὶ αἱ μὲν ἐντολαὶ, εἶναι ὡσὰν ὄργανα, αἱ δὲ ἀρεταὶ, εἶναι ὡσὰν τὰ ὑπὸ τῶν ὀργάνων κατασκευαζόμενα. Ἔτσι λόγου χάριν, διὰ μέσου τῆς ἐντολῆς, ὁποῦ ἔδωκεν ὁ Χριστὸς νὰ μὴν ἀντιστεκώμεθα εἰς τὸν κακὸν ἄνθρωπον, ἀποκτᾷ τινὰς τὴν ἀρετὴν τῆς μακροθυμίας· διὰ τῆς ἐντολῆς, ὁποῦ ἔδωκε νὰ γυρίζωμεν καὶ τὸ ἄλλο μάγουλον νὰ μᾶς κτυποῦν, ἀποκτοῦμεν τὴν ὑπομονήν· διὰ τῆς ἐντολῆς, ὁποῦ ἔδωκε νὰ μὴ πηγαίνωμεν εἰς κρίσιν, ἀποκτοῦμεν τὴν πραότητα· διὰ τῆς ἐντολῆς, ὁποῦ ἔδωκε νὰ εὐλογοῦμεν ἐκείνους, ὁποῦ μᾶς καταρῶνται, ἀποκτοῦμεν τὴν ἀγάπην καὶ φιλαδελφίαν· διὰ τῆς ἐντολῆς, ὁποῦ μᾶς ἔδωκε νὰ μετανοοῦμεν πάντοτε, ἀποκτοῦμεν τὴν μετάνοιαν, καὶ διὰ τῆς μετανοίας ἀποκτοῦμεν τὴν τῆς ψυχῆς καθαρότητα, ὡς εἶπεν ὁ Ἅγιος Θαλάσσιος· » Τήρησις » ἐντολῶν, τίκτει μετάνοιαν, ἡ δὲ τῆς μετα» νοίας τήρησις, ψυχῆς ποιεῖ κάθαρσιν. (Κεφ. οζ'. τῆς β'. ἑκατοντάδ·) ὁμοίως καὶ διὰ τῶν ἄλλων ἐντολῶν, ἀποκτοῦνται αἱ ἄλλαι ἀρεταὶ, καὶ ἔτσι διὰ τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν, φθάνει ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν τελείαν ἀπάθειαν, καὶ θείαν γνῶσιν, ὡς εἶπεν ὁ αὐτὸς Θαλάσσιος· » Τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ τίκτει ἀπάθειαν· ἀπά» θεια δὲ ψυχῆς, συντηρεῖ γνῶσιν. (Αὐτόθ. Κεφ. κή.) καὶ καθὼς ἀπὸ τὴν συνήθειαν, ὁποῦ λάβῃ τινὰς εἰς κάθε τέχνην καὶ ἐργασίαν, γίνεται ἕξις, ἔτσι καὶ ἀπὸ τὴν συνήθειαν, ὁποῦ λάβῃ τινὰς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν, ἀποκτᾷ τὴν ἕξιν τῶν ἀρετῶν· ὥστε αἱ μὲν ἐντολαὶ, παρομοιάζουν μὲ τὴν συνήθειαν, αἱ δὲ ἀρεταὶ, παρομοιάζουν μὲ τὴν ἕξιν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὁ θεῖος Μάρκος· » Ἄλλο πρᾶξις ἐντολῆς, καὶ ἄλ» λο ἀρετὴ, κἂν ἐξ ἀλλήλων τὰς τῶν ἀγαθῶν » ἀφορμὰς λαμβάνωσι. (Κεφ. ρυιγ'. περὶ νόμου πνευματικοῦ.)

Ὅτι διὰ τῶν ἐντολῶν ἀποκτῶνται τὰ πρόσκαιρα ἀγαθά.

Τί ἄλλο; θέλεις ἀγαπητὲ νὰ ἀποκτήσῃς καὶ τὰ πρόσκαιρα ἀγαθὰ τῆς παρούσης ζωῆς, καὶ νὰ γένῃς εὐτυχὴς καὶ εὐδαίμων; ἐργάζου μὲ προθυμίαν καὶ ἀγάπην τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ ἔχεις νὰ τὸ ἀποκτήσῃς. Ἔτσι τὸ ὑπόσχεται ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Μωϋσέως, νὰ δώσῃ ὅλας τὰς εὐλογίας του εἰς ἐκεῖνον, ὁποῦ φυλάττει τὰς ἐντολάς του. » Καὶ ἔσται ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς » φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, φυλάσσειν καὶ » ποιεῖν πάσας τὰς ἐντολὰς ταύτας, ἃς ἐγὼ » ἐντέλλομαί σοι σήμερον. . . . καὶ ἥξουσιν ἐπὶ » σὲ πᾶσαι αἱ εὐλογίαι αὗται καὶ εὑρίσκουσί σε. (Δευτ. κή. 1.) Ποίαις δὲ εἶναι ἡ εὐλογίαις αὐταῖς; ἀνάγνωθι ὅλον αὐτὸ τὸ κεφάλαιον τοῦ Δευτερονομίου, καὶ θέλεις τὰς μάθῃς. Ἔτσι ὑπόσχεται διὰ τοῦ Ἡσαΐου λέγων· » ἐὰν θέλητε » καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς φά» γεσθε· ἐὰν δὲ μὴ θέλητε μὴ δὲ εἰσακούσητέ » μου, μάχαιρα ὑμᾶς κατέδεται. (Ἡσ. ά. 19.) Ἔτσι καὶ διὰ τοῦ Προφήτου Δαβὶδ ὑπόσχεται ὁ Θεὸς νὰ εὐτυχήσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὁποῦ τὸν φοβεῖται καὶ φυλάττει τὰς ἐντολάς του

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὑπόσχεται νὰ κάμῃ τὸ σπέρμα του δυνατὸν εἰς τὸν Κόσμον, νὰ δώσῃ πλοῦτον καὶ δόξαν εἰς τὸν οἶκόν του, καὶ νὰ κάμῃ αἰώνιον τὸ μνημόσυνόν του. (Ψαλ. ριά.)

Καὶ ἀλλαχοῦ μακαρίζει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐκείνους, ὁποῦ περιπατοῦν εἰς τὴν ςράταν τῶν ἐντολῶν του, καὶ λέγει ὅτι ἡ γυνή των θέλει εἶναι μέσα εἰς τὸν οἶκόν τους ὡσὰν εὐτυχισμένον ἀμπέλι, τὰ δὲ παιδία των ὡσὰν τὰ νέα ἐλεόδενδρα θέλουν ςέκουν τριγύρω εἰς τὴν τράπεζάν τους· θέλει τοὺς εὐλογήσει ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν Σιὼν, καὶ ἔχουν νὰ ἀπολαύσουν τὰ ἀγαθὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἰς ὅλην τους τὴν ζωὴν καὶ θέλουν φθάσουν νὰ ἰδοῦν υἱοὺς τῶν υἱῶν τους, καὶ ἄλλα καλά. (Ψαλ. ρκζ'.)

Ὅτι διὰ τῶν ἐντολῶν φθάνει τινὰς εἰς τὴν τελείαν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. — Ὅτι ὁ τὰς ἐντολὰς ἐργαζόμενος, ἀνώτερός ἐςι τῶν ποιούντων θαύματα. — Ὅτι ὁ φυλάττων τὰς ἐντολὰς, ἀνώτερος τῶν Μαρτύρων ἐςίν.

Ἀγαπᾷς ἀδελφὲ νὰ ἀποκτήσῃς τὴν εἰς Θεὸν Ἀγάπην, ἥτις εἶναι ἡ τελειότης ὅλων τῶν ἀρετῶν, καὶ νὰ γένῃς ναὸς τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τῆς ὑπερουσίου καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος; ἐργάζου μὲ κάθε προθυμίαν καὶ ἀγάπην τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ θέλεις τὸ ἀπολαύσεις· διὰ τὶ ἔτσι ὑπεσχέθη ὁ Κύριος νὰ ἔλθῃ ὁμοῦ μὲ τὸν Πατέρα του νὰ κατοικήσῃ μέσα εἰς ἐκεῖνον, ὁποῦ φυλάττει τὰς ἐντολάς του, καὶ νὰ κάμῃ τὴν καρδίαν του Ναὸν καὶ Μονὴν ἐδικήν του. » Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ » ὁ Πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐ» τὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιή» σομεν. (Ἰωάννης ιδ'. 23.) Διὰ τοῦτο προσφυέςατα εἶπε καὶ ὁ Ἅγιος Μάξιμος· » ὁ μὲν » τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς λόγος, ἑκάςῃ μυςικῶς » ἐνυπάρχει τῶν οἰκείων ἐντολῶν· ὁ δὲ Θεὸς » καὶ Πατὴρ ὅλος ἐςιν ἀχώριςος ἐν ὅλῳ τῷ » οἰκείῳ λόγῳ φυσικῶς· ὁ τοίνυν δεχόμενος τὴν » θείαν ἐντολὴν, καὶ φυλάσσων αὐτὴν, τὸν ἐν » αὐτῇ τοῦ Θεοῦ δέχεται λόγον, ὃν διὰ τῶν » ἐντολῶν δεξάμενος, δι' αὐτοῦ, καὶ τὸν ἐν αὐ» τῷ φυσικῶς ὄντα ἐδέξατο. » Ἀμὴν γάρ φησι, » λέγω ὑμῖν· ὁ λαμβάνων ἐάν τινα πέμψω, ἐμὲ » λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν » πέμψαντά με· ὁ γοῦν ἐντολὴν δεξάμενος, καὶ » ποιήσας αὐτὴν, λαβὼν ἔχει μυςικῶς τὴν Ἁ» γίαν Τριάδα. Ἀγαπᾷς νὰ γένῃς ἀνώτερος ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁποῦ κάμνει θαύματα, καὶ μεγαλίτερος ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁποῦ εὐγάνει δαιμόνια, καὶ προφητεύει; ἐργάζου τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ μὲ προθυμίαν, καὶ τὸ ἀπολαμβάνεις· διὰ τὶ, πολλοὶ μὲν ἔκαμαν θαύματα, καὶ σημεῖα, καὶ εὔγαλαν δαιμόνια καὶ ἐπροφήτευσαν· ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐφύλαξαν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ἐξέπεσον ἀπὸ τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ ἐκολάσθησαν· οἱ δὲ τὰς ἐντολὰς φυλάττοντες, σῴζονται, καὶ ἀνώτεροι κατὰ τοῦτο εἶναι ἀπὸ ἐκείνους. Ποῖος μᾶς τὸ βεβαιοῖ; πρῶτον αὐτὸς ὁ Κύριος εἰπών· » Πολλοὶ ἐροῦ» σί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ Κύριε Κύριε οὐ τῷ » σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν; καὶ τῷ σῷ ὀνό» ματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν; καὶ τῷ σῷ ὀνό» ματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; Καὶ τό» τε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων » ὑμᾶς. Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι » τὴν ἀνομίαν. (Ματθ. ζ'. 22.) δεύτερον, ὁ Μακάριος Παῦλος, βοῶν· » ἐὰν ἔχω προφητεί» αν, καὶ ἰδῶ τὰ μυςήρια πάντα, καὶ πᾶσαν » τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίςιν, » ὥςε ὄρη μεθιςάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐ» δέν εἰμι. (ά. Κορ. ιγ'. 2.) Καὶ τρίτον, ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν καὶ τὴν ψυχὴν Ἰωάννης, λέγων, ὅτι ὁ Χριςὸς δὲν ἔδωκε σημάδι τῶν μαθητῶν του τὰ θαύματα, ὁποῦ ἔμελλον νὰ κάμουν· ἀλλὰ τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης, εἰπὼν εἰς αὐτούς· » ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι » ἐμοὶ μαθηταί ἐςε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλ» λήλοις. (Ἰωάν. ιγ'. 35.) διὰ τὶ ἡ ἐντολὴ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τῆς ἀγάπης, ὁμοίως καὶ ἡ ἄλλαις ἐντολαῖς, αὐταῖς εἶναι, ὁποῦ σημαδεύουν τοὺς ἀληθινοὺς μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοὺς Ἁγίους ἀνθρώπους, καὶ τοὺς σώζουν, καὶ ὄχι τὰ θαύματα· » Καὶ ἀφεὶς εἰπεῖν τὰ θαύματα, ἃ ἔμελλον » ποιεῖν, ἀπὸ τῆς ἀγάπης αὐτοὺς χαρακτηρί- » ζει· τί δήποτε; ὅτι τοῦτο μάλιστά ἐστι τὸ δει- » κνύον ἀνθρώπους Ἁγίους· πάσης γάρ ἐστιν ἀ- » ρετῆς ὑπόθεσις· διὰ τοῦτο μάλιστα σῳζόμεθα » πάντες· τί οὖν; οὐ πολλῷ τὰ θαύματα δεί- » κνυσι τοῦτο; οὐδαμῶς· καὶ μὴν τοῦτο (ἤ- » γουν τὰ θαύματα) τὴν οἰκουμένην ἐπηγά- » γετο, ἐπειδὴ ἐκεῖνο (ἤτοι ἡ ἀγάπη) προῆν· » εἰδὲ μὴ ἦν ἐκεῖνο, οὐδὲ τοῦτο παρέμενε. (Ὁμιλ. οβ΄. εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.) Νὰ εἰπῶ ἀκόμη καὶ μεγαλήτερον; θέλεις ἀδελφὲ νὰ γένῃς ἀνώτερος καὶ ἀπὸ τοὺς Μάρτυρας; Φύλαττε τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ, καὶ μάλιστα τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης, καὶ ἔχεις νὰ τὸ ἐπιτύχῃς· διὰ τὶ ἡ ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου, καὶ μάλιστα ἡ περὶ τῆς ἀγάπης, καὶ χωρὶς Μαρτύριον, συσταίνουσι καὶ τέλειον ποιοῦσι μαθητὴν τοῦ Χριστοῦ, τὸν Χριστιανόν· τὸ δὲ Μαρτύριον μόνον, χωρὶς τὴν ἀγάπην, καὶ τὰς ἄλλας ἐντολὰς, τοῦτο νὰ κατορθώσῃ δὲν δύναται. Καὶ μαρτυρεῖ ὁ Παῦλος ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, λέγων· » ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔ- » χω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι (Κορ. ιγ΄. 3.) Καὶ ὁ χρυσοῦς ῥήτωρ τῆς Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸ ἄλλο, εἰπών· » ἀγάπης οὐδὲν οὔτε μείζων, οὔτε ἶσόν » ἐστιν, οὐδὲ αὐτὸ τὸ Μαρτύριον, ὃ πάντων ἔ- » στι κεφάλαιον τῶν ἀγαθῶν. Καὶ πῶς; ἄκου- » σον· ἀγάπη μὲν, καὶ χωρὶς Μαρτυρίου, ποι- » εῖ μαθητὴν τοῦ Χριστοῦ. Μαρτύριον δὲ χωρὶς » ἀγάπης, οὐκ ἂν ἰσχύσειε τοῦτο ἐργάζεσθαι. (Λογ. εἰς τὸν Μάρτυρα Ῥωμανόν.)

Ὅτι ἡ φύλαξις τῶν ἐντολῶν, συνείδησιν ἀκαταίσχυντον προξενεῖ.

Θέλεις ἀγαπητὲ νὰ ἀποκτήσῃς συνείδησιν ἀκαταίσχυντον, ὁποῦ νὰ μή σε κατηγορῇ καὶ νὰ σὲ ἐλέγχῃ εἰς κανένα πρᾶγμα, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως; φύλαττε μὲ ἐπιμέλειαν ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ θέλεις τὸ ἀξιωθῇς. Ποῖος περὶ τούτου μᾶς πληροφορεῖ; ὁ Προφήτης Δαβὶδ, ὅστις ἔλεγε· « τότε οὐ μὴ αἰσχυνθῶ ἐν » τῷ με ἐπιβλέπειν ἐπὶ πάσας τὰς ἐντολάς σου. (Ψαλ. ριή) ἐὰν δὲ ἀποκτήσῃς διὰ τῶν ἐντολῶν τοιαύτην συνείδησιν ἀκατηγόρητον, ἤξευρε ὅτι ἔχεις νὰ λάβῃς μεγάλην παῤῥησίαν πρὸς τὸν Θεὸν, καθὼς τὸ μαρτυρεῖ ὁ ἠγαπημένος μαθητὴς, λέγων· » ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν » μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παῤῥησίαν ἔχομεν » πρὸς τὸν Θεόν. (Ἰωάν. γ΄. 2.)

Ὅτι διὰ τῶν ἐντολῶν ἀποκτᾶται ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. — Διὰ τί ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν ὀνομάζεται μισθὸς καὶ ἀνταμοιβή.

Εἰς ἕνα λόγον θέλεις Χριστιανὲ νὰ ἀπολαύσῃς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν; τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον; καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη; φύλαξον μὲ προθυμίαν καὶ ἀγάπην ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ θέλεις τὸ ἀπολαύσεις. Ἔτσι σὲ βεβαιόνει τὸ ἀψευδέστατον στόμα τοῦ Κυρίου, τοῦ προστάξαντος τὰς ἐντολὰς, λέγων, ὅτι δὲν ἐμβαίνουν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖνοι οἱ Χριστιανοὶ ὁποῦ φωνάζουν μόνον καὶ λέγουν· Κύριε, Κύριε, ἀλλὰ ἐκεῖνοι ὁποῦ κάμνουν τὰς ἐντολὰς καὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. « οὐ πᾶς ὁ λέγων » μοι Κύριε Κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν Βασιλεί- » αν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ᾽ ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ » Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. (Ματθ. ζ΄. 1.) τοῦτο τὸ ἴδιον ἠθέλησε νὰ φανερώσῃ ὁ Κύριος καὶ μὲ τὸν λόγον, ὁποῦ εἶπεν εἰς τὸν νέον ἐκεῖνον· » Εἰ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. (Ματθαῖος ιθ΄. 17.) διὰ τοῦτο καὶ ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὀνομάζεται ἀπὸ τὰς θείας Γραφὰς ἀνταμοιβὴ, καὶ πληρωμὴ, καὶ μισθὸς, διδόμενος διὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν· » ἔκλινα γὰρ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» φησι τὴν καρδίαν μου, τοῦ ποιῆσαι τὰ δι-
» καιώματά σου εἰς τὸν αἰῶνα δι' ἀντάμειψιν. (Ψαλ. ριή.) καί » κάλεσον τοὺς ἐργάτας, » καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθόν. (Ματθ. κ'. 8.) λοιπὸν ἐὰν θέλῃς ἀδελφὲ νὰ ἐργάζεσαι μὲ ἀγαπητικὴν διάθεσιν καὶ ἐπιθυμίαν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ νικήσῃς ὅλας τὰς δυσκολίας, ἐνθυμοῦ πάντοτε αὐτὰ ὅλα τὰ καλὰ, ὁποῦ ἔχεις νὰ λάβῃς, καὶ μάλιστα ἂς ἦσαι πληροφορημένος, ὅτι βεβαιότατα μέλλεις νὰ λάβῃς εἰς ἀμοιβὴν τοῦ κόπου σου, τὰς ἐπαγγελίας τῶν μελλόντων καὶ αἰωνίων ἀγαθῶν· ἔτσι γὰρ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος παρακινεῖ νὰ κάμουν ὅσοι θέλουν νὰ ἀνάψουν τὴν καρδίαν τους εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν θείων ἐντολῶν· ἐρωτηθεὶς γὰρ οὗτος· » πῶς δυνηθῇ τις ἐνδιαθέτως, » καὶ μετὰ ἐπιθυμίας ποιεῖν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου; ἀποκρίνεται· » ἐὰν πληροφορηθῇ ὅτι ἡ » ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐςι, καὶ πάν- » τα τὰ ἐπηγγελμένα τοῖς φυλάσσουσιν αὐτὴν » ἀληθῆ, κατορθοῦται αὐτῷ ἡ διάθεσις τοῦ εἰ- » πόντος· τὰ κρίματα Κυρίου ἀληθινὰ, δεδι- » καιωμένα ἐπιτοαυτὸ, ἐπιθυμητὰ ὑπὲρ χρυσί- » ον, καὶ λίθον τίμιον πολὺν, καὶ γλυτύτερα » ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον· καὶ γὰρ ὁ δοῦλός σου » φυλάσσει αὐτὰ, ἐν τῷ φυλάσσειν αὐτὰ, ἀν- » ταπόδοσις πολλή. (Ὅρφ κατ' Ἐπιτομὴν ροδ'.)

Ὅτι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν οὐ δίδοται ὡς χρεωςουμένη πληρωμὴ διὰ τὸν κόπον τῶν ἐντολῶν, ἀλλ' ὡς φιλοτιμία τοῦ Κυρίου. — Ὅτι οἱ νομίζοντες πῶς πιςεύουν ὀρθῶς χωρὶς τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, σφάλλουσι.

Πλὴν ἤξευρε ἀγαπητὲ ὅτι ἀγκαλὰ καὶ ὁ Κύριος ἀπὸ μέρος ἐδικοῦ του δίδῃ ὡς μισθὸν καὶ πληρωμὴν τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, τὴν οὐράνιον βασιλείαν του, συγκαταβαίνωντας εἰς τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν τῶν δούλων του, διὰ νὰ μᾶς παρακινήσῃ περισσότερον νὰ ἐργαζώμεθα τὰς ἐντολάς του, καὶ νὰ νομίζωμεν ὡς ἀπόκτημα τοῦ κόπου μας τὴν βασιλείαν του· ὅμως ἐσὺ ἀδελφέ μου Χριςιανὲ, φυλάττου καὶ πρόσεχε νὰ μὴ φρονῇς ποτὲ καὶ νὰ πιςεύῃς πῶς ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σοῦ δίδοται ὡς χρεωςουμένη πληρωμὴ παρὰ τοῦ Κυρίου, διὰ τὸν κόπον, ὁποῦ ἔκαμες εἰς τὰς ἐντολάς του· ὄχι· μακρὰν ἂς ἦναι τοῦτο τὸ φρόνημα ἀπὸ λόγου σου· δια τὶ ποίαν πληρωμὴν χρεωςεῖ ἕνας αὐθέντης νὰ δώσῃ εἰς τὸν ἐξαγορασμένον του δοῦλον; ὁ δοῦλος καθ' ὃ δοῦλος, ἔχει χρέος ἀπαραίτητον νὰ δουλεύῃ πάντοτε τὸν αὐθέντην του, χωρὶς νὰ ἐλπίζῃ νὰ λάβῃ πληρωμήν· διὰ τὶ, ἂν δὲν τὸν δουλεύῃ, παιδεύεται καὶ μαςιγοῦται. Ἐὰν ὅμως ὁ αὐθέντης του θελήσῃ νὰ τοῦ δώσῃ κἀνένα ἀξίωμα εἰς πληρωμὴν τῆς δουλεύσεώς του, ὁ δοῦλος χρεωςεῖ νὰ νομίζῃ τὸ ἀξίωμα ἐκεῖνο, ὄχι ὡς πληρωμὴν, ἀλλὰ ὡς μίαν φιλοτιμίαν, καὶ χάριν, καὶ δωρεὰν τὴν ὁποίαν ὁ αὐθέντης του ἠθέλησεν, ὡς μεγαλοπρεπὴς, καὶ μεγαλόδωρος, νὰ κάμῃ εἰς αὐτὸν, ἀπὸ καλοκἀγαθίαν του μόνην, καὶ ὄχι ἀπὸ κἀνένα χρέος του. Διὰ τοῦτο παρομοίως σφάλλουσι, τόσον ἐκεῖνοι οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ νομίζουν πῶς πιςεύουν ὀρθὰ, χωρὶς νὰ ἐργάζωνται τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· ὅσον καὶ ἐκεῖνοι, ὁποῦ ἐργάζονται μὲν τὰς ἐντολὰς, ἐλπίζουν δὲ πῶς διὰ τὸν κόπον τους, ἔχουν νὰ λάβουν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ὡς πληρωμήν· διὰ τὶ καὶ οἱ δύω αὐτοὶ εἶναι λανθασμένοι· ἐπειδὴ, οὔτε ἐκεῖνοι ὁποῦ δὲν δουλεύουν ὀρθῶς τὸν αὐθέντην τους, εἶναι δίκαιον νὰ λάβουν ἐλευθερίαν κἀμμίαν φορὰν, οὔτε πάλιν ἐκεῖνοι ὁποῦ τὸν δουλεύουν, ἔχουν δίκαιον νὰ λάβουν μισθὸν χρεωςικὸν ἀπὸ τὸν αὐθέντην τους, καθὼς εἶπεν ὁ τῆς διακρίσεως λύχνος Ἅγιος Μάρκος· « τινὲς μὴ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς, πιςεύ- » ειν ὀρθῶς νομίζουσι· τινὲς δὲ ποιοῦντες, ὡς » μισθὸν ὀφειλόμενον τὴν βασιλείαν ἐκδέχον- » ται· ἀμφότεροι δὲ τῆς ἀληθείας ἀπεσφάλη- » σαν· ἐπειδὴ, παρὰ Δεσπότου μισθὸς δούλοις » οὐκ ἐχρεώςηται· οὐδ' αὖ πάλιν οἱ μὴ δου-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» λεύοντες ὀρθῶς, ἐλευθερίας τυγχάνουσιν. (Κεφ. ιή. καὶ ιθ΄. περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι.) ὥστε διὰ νὰ συμπεράνωμεν τὸ πᾶν, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δὲν δίδεται ὡς μισθὸς, χρεωστούμενος εἰς τὴν δούλευσιν τῶν θείων ἐντολῶν, ἀλλὰ δίδεται ὡς χάρις καὶ δωρεὰ τοῦ Δεσπότου Χριστοῦ, εἰς τοὺς πιστούς του δούλους, κατὰ τὸν αὐτὸν Ἅγιον Μάρκον· « διὰ τοῦτο » οὐκ ἔστι μισθὸς ἔργων ἡ βασιλεία τῶν οὐρα» νῶν· ἀλλὰ χάρις Δεσπότου πιστοῖς δούλοις » ἡτοιμασμένη. (Κεφ. β΄. Αὐτόθ.) ὅθεν ἀκολούθως καὶ οἱ Χριστιανοὶ, ὁποῦ δουλεύουν εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου δὲν πρέπει νὰ ζητοῦν χρεωστικῶς ὡς μισθὸν τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν, ἀλλὰ νὰ προσμένουν αὐτὴν ὡς χάριν καὶ δωρεὰν τοῦ ἐδικοῦ των Δεσπότου.

Ἔγινε λοιπὸν φανερὸν ἀπὸ ὅσα εἴπομεν ἕως τώρα, τόσον εἰς τὸ ά. μέρος, ὅσον καὶ εἰς τὸ β΄. τοῦτο, ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ χρεωστοῦν νὰ φυλάττουν μὲ ὅλην τὴν προθυμίαν καὶ ἀγάπην ὅλας ὅλας τὰν ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ἂν θέλουν νὰ ἀξιωθοῦν τῶν καλῶν ὁποῦ προείπομεν, καὶ τελευταῖον νὰ ἀξιωθοῦν τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν· διὰ τί ἂν μίαν μόνην ἐντολὴν καταφρονητικῶς δὲν φυλάξουν, ὑστεροῦνται τῆς οὐρανίου Βασιλείας· τί λέγω; ὄχι μόνον ἐὰν μίαν μοναχὴν ἐντολὴν παραβοῦν οἱ Χριστιανοὶ ἐκπίπτουν ἀπὸ τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν· ἀλλὰ καὶ ἂν τὴν μίαν ἐκείνην κάμνουν, δὲν τὴν κάμνουν ὅμως μὲ ὅλην τὴν πρέπουσαν προθυμίαν καὶ δύναμιν, πάλιν καὶ ἔτσι ὑστεροῦνται τῆς βασιλείας ἐκείνης· φοβερὸς σοῦ φένεται ὁ λόγος αὐτὸς ἀδελφέ; καθὼς καὶ τῇ ἀληθείᾳ εἶναι φοβερὸς καὶ τρομερός· ἀλλ᾽ ὅσον εἶναι φοβερὸς, ἄλλο τόσον εἶναι καὶ ἀληθινός. καὶ ἄκουσον πῶς τὸ βεβαιοῦσιν ὁ Κύριος ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, καὶ ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἀπὸ τὸ ἄλλο, λέγων· » ἐγὼ δέ τι καὶ τούτων πλέον » εἰπεῖν ἔχω πάλιν· οὐ γὰρ δὴ μόνον ἕν τι αὐ» τῶν (τῶν προσταγμάτων δηλ.) παροφθὲν ἀ» ποκλείει τὸν οὐρανὸν ἡμῖν, ἀλλὰ κἂν γέννη» ται μὲν, μὴ μετὰ τῆς προσηκούσης δὲ ἀκριβείας » καὶ ὑπερβολῆς, τὸ αὐτὸ τοῦτο πάλιν ποιεῖ. » Ἐὰν γὰρ μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν » πλεῖον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισσαίων, » οὐκ εἰσελεύσεσθε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐ» ρανῶν. (Ματθ. έ. 20) ὥστε κἂν ἐλεημοσύ» νην δῷς, μὴ πλείονα δὲ ἐκείνων, οὐκ εἰσελεύσῃ. (Ὁμιλ. ξδ΄. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.)

Ὅτι μέχρι θανάτου πρέπει νὰ ὑπακούῃ τινὰς εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου.

Ἐὰν δὲ ἐρωτᾷς ἀδελφὲ, ἕως πόσην δύναμιν χρειάζεται νὰ βάλλῃ τινὰς διὰ νὰ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ; καὶ ἕως εἰς ποῖον ὅρον φθάνει ἡ ὑπακοὴ εἰς τὰς θεϊκὰς προσταγάς; σοῦ ἀποκρίνομαι, ὅτι ἕως εἰς τὸν θάνατον· ἤγουν διὰ τὴν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ χρεωστεῖ κάθε Χριστιανὸς, ἂν τὸ καλέσῃ ἡ χρεία καὶ ὁ καιρὸς, νὰ μαρτυρῇ καὶ νὰ ἀποθνήσκῃ, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον νὰ τὸν νομίζῃ γλυκύτατον, καὶ πρόξενον τῆς ἀληθινῆς, καὶ αἰωνίου ζωῆς. Ἔτσι ὁ Δεσπότης μας Χριστὸς διὰ νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸ θέλημα τοῦ οὐρανίου Πατρὸς, ἐκαταδέχθη νὰ λάβῃ θάνατον, καὶ θάνατον ἄτιμον καὶ σταυρικὸν, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· » ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος » ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. (Φιλ. β΄. 8.) ἔτσι καὶ ὁ Ἅγιος Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος λέγει, ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ πίστις, τὸ νὰ ἦναι ἕτοιμος ὁ Χριστιανὸς νὰ ἀποθάνῃ διὰ τὸν Χριστὸν, καὶ διὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ· « πίστις ἐστὶ τὸ διὰ Χριστὸν, ὑπὲρ τῆς αὐ» τοῦ ἐντολῆς ἀποθανεῖν, καὶ τὸν θάνατον τοῦτον » ζωῆς πρόξενον εἶναι πιστεύειν. (Κεφ. ά. τῶν » θεολογικῶν καὶ πρακτικ.) ἔτσι ὁ Ἅγιος Θαλάσσιος, εἶπεν· » ὑπὲρ τῶν ἐντολῶν τοῦ Χρι» στοῦ μέχρι θανάτου ἀγώνισαι, ὅτι δι᾽ αὐτῶν » καθαρθεὶς, εἰς τὴν ζωὴν ἀπελεύσῃ. (Κεφ. π. » τῆς β΄. Ἑκατοντ.) αὐτὸ τὸ ἴδιον λέγει καὶ » ὁ μέγας Βασίλειος (Ὅρ. κατ᾽ ἐπιτομ. στ΄.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ εἰς ἄλλα πολλὰ μέρη τῶν Ἀσκητικῶν του, ἀποδείχνωντας ὅτι ἡ ὑπακοὴ εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου μέχρι θανάτου ἔχει τὸν ὅρον της· τοῦτο λέγει καὶ ὁ Ἅγιος Ἰσαὰκ, ὀνομάζων Μάρτυρας, τοὺς διὰ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου ἀποθνήσκοντας· « οὐ μόνον οἱ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν δεξάμενοι θάνατον, Μάρτυρές εἰσιν· ἀλλὰ καὶ οἱ διὰ τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ τήρησιν ἀποθνήσκοντες, (Λόγ. μδ'. Σελ. 271.)

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἔδωκαν ὑπόσχεσιν ἐν τῷ Βαπτίσματι νὰ δουλεύουν εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν Ἀδελφοί μου Χριστιανοὶ, Ἀδελφοί μου παμπόθητοι, τριπλασιάζω τὴν φωνὴν, Ἀδελφοί μου ἠγαπημένοι, ἐπιμεληθῆτε ὅλοι μικροὶ καὶ μεγάλοι, καὶ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ, νὰ φυλάττετε ὅλας τὰς ζωοποιοὺς, ὅλας τὰς θεοποιοὺς, ὅλας τὰς σωτηριώδεις ἐντολὰς τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. σπουδάσατε νὰ δουλεύετε ὡς πιστοὶ ἐργάται, μὲ ὅλην σας τὴν προθυμίαν, καὶ τὴν ἀγάπην εἰς τὸν μυστικὸν ἀμπελῶνα τῶν Δεσποτικῶν ἐντολῶν. (αὗται γὰρ εἶναι ὁ νοητὸς ἀμπελὼν, ὁποῦ λέγει ὁ Κύριος εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγέλιον.) μὴ ἀμελήσετε, μὴ δὲ ἀποκάμετε ἀπὸ τὸ βάρος καὶ κόπον, οὐδὲ ἀπὸ τὸν καύσωνα τῆς ἡμέρας· ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ἑσπέρα, ἤγουν ὁ θάνατος, καὶ τὸ τέλος τῆς παρούσης ζωῆς σας, λάβετε εἰς πληρωμὴν τοῦ κόπου σας, τὴν αἰώνιον βασιλείαν· στοχασθῆτε πῶς ἐσεῖς μόνοι σας ἐδώκατε συμφωνίαν καὶ ὑπόσχεσιν εἰς τὸν Χριστὸν, νὰ δουλεύετε εἰς τὸν τοιοῦτον Ἀμπελῶνα τῶν ἐντολῶν του. Καὶ πότε ἐδώκατε τὴν συμφωνίαν αὐτὴν καὶ ὑπόσχεσιν; ὅταν ἐβαπτίσθητε· διὰ τὶ ὁ λόγος ἐκεῖνος, ὁποῦ ἐσεῖς τότε εἴπετε, ἤγουν τό· « Ἀποτάσσομαί σοι Σατανᾶ, » καὶ πᾶσι τοῖς ἔργοις σου, καὶ συντάσσομαί » σοι Χριστέ· ὁ λόγος λέγω αὐτὸς, εἶναι μία συμφωνία καὶ ὑπόσχεσις, ὁποῦ ἐδώκετε εἰς τὸν Χριστὸν, διὰ νὰ δουλεύετε εἰς τὸν ἀμπελῶνά του, καθὼς λέγει ὁ Χρυσοῤῥήμων· « αὕτη ἡ φωνὴ, συνθήκη πρὸς τὸν Δεσπότην ἐστιν.» (Ἀνδριαν. κά.) καὶ καθὼς ἐκεῖνοι οἱ αὐθένται, ὁποῦ θέλουν νὰ ἀγοράσουν δούλους, τοὺς ἐρωτοῦν πρῶτον ἂν θέλουν νὰ τοὺς δουλεύουν, καὶ ὅταν λάβουν τὴν γνώμην τους, τότε τοὺς ἀγοράζουν· ἔτσι καὶ ὁ Δεσπότης Χριστὸς ἐρώτησεν ὅλους ἐσᾶς τοὺς Χριστιανοὺς ἂν θέλετε νὰ δουλεύετε εἰς τὰς ἐντολάς του, καὶ ἀφοῦ τοῦ ἐδώκετε ὑπόσχεσιν, τότε σᾶς ἐξαγόρασε διὰ τοῦ θανάτου του, καὶ διὰ τοῦ εἰς τὸν θάνατόν του γενομένου Ἁγίου Βαπτίσματος, καθὼς λέγει ὁ αὐτὸς Χρυσοῤῥήμων· « Καὶ καθάπερ ἡμεῖς οἰκέτας ἀγοράζοντες, αὐτοὺς τοὺς » πωλουμένους πρότερον ἐρωτῶμεν, εἰ βούλονται » ἡμῖν δουλεῦσαι· οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ποιεῖ· » ἐπειδὴ μέλλει σε εἰς δουλείαν λαμβάνειν, » πρότερον ἐρωτᾷ, εἰ βούλει τὸν τύραννον ἐκεῖ» νον ἀφεῖναι τὸν ὠμὸν, καὶ ἀπηνῆ, καὶ συν» θήκας δέχεται παρὰ σοῦ· οὐ γὰρ κατηναγκα» σμένη ἡ δεσποτεία αὐτοῦ ἐστιν. (Ἀνδριάν. κά.)

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ καυχῶνται πῶς δουλεύουν τὸν Χριστόν.

Καὶ λοιπὸν ἐπειδὴ καὶ μίαν φορὰν ἐκαλέσθητε εἰς τὸ νὰ δουλεύετε τὸν ἀμπελῶνα τῶν ἐντολῶν, καὶ ὑπηκούσατε εἰς αὐτὸ τὸ κάλεσμα, καὶ τοιαύτην συμφωνίαν ἐκάμετε μὲ τὸν οἰκοδεσπότην καὶ Κύριον τοῦ ἀμπελῶνος, ὅταν ἐβαπτίσθητε, εἶναι ἀνάγκη διὰ νὰ ἐργάζεσθε, ὄχι μὲ ἀμέλειαν, ὄχι μὲ ἀδημονίαν, καὶ ἀνυπομονησίαν, ἀλλὰ μὲ κάθε προθυμίαν, μὲ κάθε ἀγάπην καὶ μὲ κάθε χαρὰν, καὶ ὑπομονήν· ἔχοντες διὰ καύχημά σας, πῶς ἠξιώθητε νὰ δουλεύετε τοιοῦτον ἀγαθὸν καὶ φιλανθρωπότατον Δεσπότην, ὅς τις εἶναι ἄξιος νὰ δουλεύεται δωρεὰν ἀπὸ ὅλα τὰ κτίσματά του, κἂν καὶ δὲν ἔμελλε νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰ κανένα μισθὸν καὶ πληρωμήν. Καὶ ἂν οἱ δοῦλοι τοῦ ἐπιγείου βασιλέως ἐπαινοῦνται πῶς δουλεύουν τὸν βασιλέα τους, καὶ πολλαῖς φοραῖς λέγουν εἰς καύχημά τους· ἡμεῖς εὑρισκόμεθα εἰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

τὴν βασιλικὴν δούλευσιν, πῶς δὲν πρέπει νὰ καυχᾶσθε καὶ νὰ χαίρετε ἐσεῖς οἱ Χριςιανοὶ, ὅτι ἠξιώθητε νὰ δουλεύετε εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ βασιλέως τῶν βασιλευόντων Χριςοῦ; δοῦλοι ναὶ ὀνομάζεσθε, ἐπειδὴ ἐργάζεσθε τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ ἡ δουλεία σας αὐτὴ ὑπερβαίνει ὅλας τὰς ἀξίας, ὅλας τὰς τιμὰς, καὶ ὅλα τὰ ὀφφίκια τῶν βασιλέων τοῦ Κόσμου· ὅθεν ὁ Προφήτης Δαβὶδ, καὶ μ' ὅλον ὁποῦ ἦτον βασιλεὺς, ὅμως εἶχε διὰ καύχημά του νὰ διπλοονομάζεται δοῦλος τοῦ Θεοῦ, καὶ υἱὸς τῆς μικροτάτης δούλης του, δι' ὃ ἔλεγεν· « ὦ Κύριε ἐγὼ » δοῦλος, σὸς ἐγὼ δοῦλος σὸς, καὶ υἱὸς τῆς παιδίσκης σου. (Ψαλ. ριέ. 6.) καὶ πάλιν· « ὁ » δὲ δοῦλός σου εὐφρανθήσεται. (Ψαλμ. ρή. 27.) ὁ δὲ Ἀπόςολος Παῦλος καὶ ὁ Πέτρος, καὶ οἱ λοιποὶ Ἀπόςολοι, καλλωπίζονται καὶ σεμνύνονται πῶς εἶναι δοῦλοι τοῦ Ἰησοῦ, περισσότερον, παρὰ ὁποῦ σεμνύνονται καὶ καλλωπίζονται οἱ συγκλητικοὶ καὶ βασιλικοὶ ἄνθρωποι εἰς τοὺς μανδίας, καὶ εἰς τὰς ζώνας, καὶ εἰς τὰ ἄλλα βασιλικὰ παράσημα καὶ ἀξιώματα ὁποῦ ἔχουν· δι' ὃ καὶ εἰς τὰς ἀρχὰς ὅλων σχεδὸν τῶν ἐπιςολῶν τους, προθέττουσι τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡσὰν ςέφανον, καὶ διάδημα πολύτιμον τῆς κεφαλῆς των, λέγοντες· « Παῦ» λος δοῦλος Ἰησοῦ Χριςοῦ. (Ῥωμ. ά. 1.) » » Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Ἰησοῦ. (Φιλ. ά. 1.) » Ἰάκωβος Ἰησοῦ Χριςοῦ δοῦλος. (Ἰάκ. ά. 1.) Συμεὼν Πέτρος, δοῦλος καὶ Ἀπόςολος » Ἰησοῦ Χριςοῦ. (β'. Πετ. ά' 1.) Ἰούδας Ἰ» ησοῦ Χριςοῦ δοῦλος. (Ἰούδ. ά.)

Διὰ τί οἱ Ἅγιοι ἔχουν εἰς πολλὴν τιμὴν τὴν δούλευσιν τοῦ Θεοῦ.

Καὶ διὰ τί οἱ Ἅγιοι ἔχουν εἰς τόσην τιμὴν καὶ καύχημα τὴν δούλευσιν τοῦ Θεοῦ; καὶ τὸ νὰ ὀνομάζωνται δοῦλοι Χριςοῦ; ἐπειδὴ, ὅσοι μὲν δουλεύουν τοὺς ἐπὶ γῆς βασιλεῖς, πολλαῖς φοραῖς ἀκολουθεῖ καὶ νὰ πεινοῦν, καὶ νὰ διψοῦν, καὶ νὰ λυποῦνται, καὶ τὸ ὄνομά των νὰ ἀτιμάζεται, διὰ τὶ οἱ ἐπίγειοι βασιλεῖς, ὁποῦ δουλεύουν, μερικαῖς φοραῖς γίνονται ἀχάριςοι, καὶ δὲν γνωρίζουν τὴν δούλευσιν τῶν ὑπηκόων τους· ὅσοι δὲ ἀξιωθοῦν νὰ δουλεύουν τὸν Χριςὸν, καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ τοῦ οὐρανίου βασιλέως, αὐτοὶ πάντοτε εἶναι ἐμπεπλησμένοι ἀπὸ κάθε ἀγαθὸν, αὐτοὶ πάντοτε χαίρουν καὶ ἀγάλλονται, αὐτοὶ πάντοτε ὑψοῦνται, καὶ μεγαλύνεται τὸ ὄνομάτων, διὰ τὶ ὁ Θεὸς, τὸν ὁποῖον δουλεύουν, εἶναι μεγαλόδωρος, καὶ πλουσιόδωρος, καὶ δὲν ἀφίνει ἀπλήρωτον οὐδὲ τὴν παραμικρὰν δούλευσιν, καθὼς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ λέγει ὁ Ἡσαΐας· » ἰδοὺ οἱ δου» λεύοντές μοι φάγονται, ὑμεῖς δὲ πεινάσετε· ἰ» δοὺ οἱ δουλεύοντές μοι πίονται, ὑμεῖς δὲ δι» ψήσετε· ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι εὐφρανθήσον» ται, ὑμεῖς δὲ αἰσχυνθήσεσθε· καὶ τοῖς δουλεύουσί μοι κληθήσεται ὄνομα καινόν. (Ἡσα. ξέ. 13.)

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ ἐργάζωνται τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ μὲ χαρὰν ὁμοῦ καὶ μὲ φόβον καὶ ταπείνωσιν.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ μισόκαλος διάβολος δὲν λείπει ἀπὸ τὸ νὰ πειράζῃ τοὺς δούλους τοῦ Χριςοῦ, καὶ νὰ τοὺς κάμνῃ νὰ ἐπαίρωνται καὶ νὰ ὑπερηφανεύωνται, πῶς φυλάττουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ ἐκ τούτου τοὺς ὑςερεῖ τὸν μισθὸν τοῦ κόπου καὶ τῆς δουλεύσεώς των, διὰ τοῦτο προσέχετε ἀδελφοί μου Χριςιανοὶ νὰ ἐργάζεσθε τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, μὲ χαρὰν ὁμοῦ, καὶ μὲ φόβον, καὶ μὲ ταπείνωσιν· μὲ χαρὰν, διὰ τὶ ἐσεῖς οἱ θνητοὶ καὶ γήϊνοι, ἀξιωθήκετε ἕνα Θεὸν, καὶ ἕνα οὐράνιον καὶ ἀθάνατον Βασιλέα· μὲ φόβον δὲ καὶ μὲ ταπείνωσιν, διὰ τὶ ὅσον καὶ ἂν προθυμηθῆτε νὰ κάμετε τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ποτὲ δὲν δύνασθε νὰ τὰς ἐργασθῆτε καθὼς πρέπει, καὶ μὲ ὅλην τὴν τελειότητα. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος ὁ νομοθέτης καὶ δοτὴρ τῶν ἐντολῶν, σᾶς συμβουλεύει, ὅτι, ὅταν ὅλας τὰς προςαγάς του φυλάξετε, νὰ ταπεινόνεσθε μὲ τὴν καρδίαν,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

καὶ νὰ λέγετε πῶς εἶσθε ἀχρεῖοι καὶ ἀνάξιοι δοῦλοι, διὰ τὶ ἐκεῖνο ὁποῦ ἐχρεωςεῖτε, ἐκάμετε, καὶ ὄχι τίποτε παραπάνω· « οὕτω καὶ ὑ-» μεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα » ὑμῖν, λέγετε, ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοι ἐσμὲν· ὅτι » ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι, πεποιήκαμεν, (Λουκ. ιζ'. 10.)

Ὅτι πρέπει καθὼς οἱ Χριςιανοὶ ἔκαμαν τὰ θελήματα καὶ προςαγὰς τοῦ Διαβόλου· ἔτσι πρέπει νὰ κάμνουσι καὶ τὰς προςαγὰς τοῦ Θεοῦ.

Νὰ σᾶς εἰπῶ Ἀδελφοὶ καὶ ἕνα λόγον ἀνθρώπινον καὶ πολλὰ πολλὰ συγκαταβατικόν; καθὼς ἕως τώρα ἐδουλεύσετε τὸν πονηρὸν διάβολον, καὶ ἐκάμετε τὰ θελήματα καὶ τὰς προςαγάς του μὲ διαφόρους ἁμαρτίας· ἔτσι ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἑξῆς δουλεύετε τὸν Θεὸν, καὶ φυλάττετε τὰς ἐντολάς του· καὶ καθὼς ἐκαταςήσετε τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα δοῦλα εἰς τὴν ἀκαθαρσίαν καὶ ἁμαρτίαν· ἔτσι ἀπὸ τώρα καὶ ὕςερα, κάμετε αὐτὰ δοῦλα εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς τὴν καθαρότητα· διὰ τὶ ἂν ἐσεῖς μὲ τόσην ἡδονὴν καὶ ἀγάπην ἐφυλάξετε τὰς προςαγὰς τοῦ διαβόλου, μὲ τὰς ὁποίας κἀνένα μισθὸν δὲν ἐκερδήσετε, ἀλλὰ μάλιςα κόλασιν καὶ θάνατον καὶ ἐντροπὴν καὶ ἀτιμίαν, πῶς δὲν εἶναι δίκαιον τώρα νὰ φυλάξετε μὲ τὴν αὐτὴν ἡδονὴν, καὶ ἀγάπην τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, (ἀγκαλὰ καὶ ἔπρεπε μὲ περισσοτέραν) διὰ τὰς ὁποίας ἔχετε νὰ λάβετε πληρωμὴν ἄπειρον, ζωὴν αἰώνιον, καὶ τιμὴν καὶ δόξαν παρὰ Θεοῦ ἀτελεύτητον; καὶ αὐτὸς δὲν εἶναι λόγος ἐδικόςμου· εἶναι τοῦ Ἀποςόλου Παύλου, ὁ ὁποῖος συγκαταβατικῶς σᾶς συμβουλεύει νὰ κάμετε οὕτω διὰ τὴν ἀσθένειάν σας· « ἀνθρώ-» πινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς » ὑμῶν· ὥσπερ γὰρ παρεςήσατε τὰ μέλη ὑ-» μῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ τῇ ἀνομίᾳ » εἰς τὴν ἀνομίαν· οὕτω νῦν παραςήσατε τὰ » μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγια-» σμόν . . . . τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε, » ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος ἐκεί-» νων θάνατος· νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ » τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ, ἔχε-» τε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμὸν, τὸ δὲ τέ-» λος, ζωὴν αἰώνιον. (Ῥωμ. ς'. 19.) ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ Χρυσορρήμων λέγει· « μεθ' ὅσης » σπουδῆς, μεθ' ὅσης ἐπιθυμίας τὴν κακίαν ἐ-» διώκετε, καίτι μηδὲν ἔπαθλον ἔχουσαν, ἀλ-» λὰ τοὐναντίον, κόλασιν, καὶ τιμωρίαν, μετὰ » τοσαύτης διώξατε τὴν ἀρετήν. (Ἑρμην. εἰς τὸν ρια'. Ψαλ.)

Ὅτι ἡ βία, καὶ τῶν ἐντολῶν ἀνάγνωσις καὶ μελέτη εἶναι μεγάλη βοήθεια εἰς τὴν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν.

Μεγάλην δὲ βοήθειαν θέλετε ἔχετε ἀδελφοὶ, εἰς τὸ νὰ φυλάττετε τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, α'. ἐὰν εἰς τὴν ἀρχὴν βιάσετε τὸν ἑαυτόν σας εἰς τὸ νὰ ἐργάζεσθε τὰς θείας ἐντολάς· ἐπειδὴ γὰρ τόσους χρόνους ἐσυνειθίσετε εἰς τὴν ἀμέλειαν καὶ ἀργείαν, μεγάλην δυσκολίαν λαμβάνετε εἰς τὸ νὰ κάμνετε τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· ὅθεν εἶναι χρεία νὰ κάμετε βίαν τοῦ ἑαυτοῦ σας, διὰ νὰ νικήσετε τὴν δυσκολίαν, καὶ τὴν παλαιὰν συνήθειαν, ὁποῦ σᾶς ἐμποδίζει ἀπὸ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν· » Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Κύριος εἶπεν· » ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν » βιάζεται, καὶ βιαςαὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. (Ματθ. ιά. 12.) ἐὰν δὲ ἐσεῖς βιάσετε τὸν ἑαυτόν σας εἰς τὴν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν, ὁ Κύριος βλέποντάς σας πῶς βιάζεσθε, θέλει σᾶς δώσει δύναμιν καὶ χάριν, εἰς τὸ νὰ κάμνετε τὰς ἐντολάς του μὲ ἡδονὴν, καὶ χαρὰν, ὥςε ὁποῦ ἐκεῖνο ὁποῦ πρότερον ἐκάμνετε μὲ πολλὴν δυσκολίαν, ὕςερον νὰ τὸ κάμνετε μὲ μεγάλην εὐκολίαν· ἔτσι σᾶς πληροφορεῖ ὁ θεῖος Διάδοχος, λέγων· » Δεῖ οὖν παρὰ τὴν ἀρχὴν » τῆς ἀγωνίας, βιαίῳ τινὶ θελήματι τὰς Ἁγί-» ας τοῦ Θεοῦ κατεργάζεσθαι ἐντολὰς, ἵνα » θεωρήσας ἡμῶν ὁ ἀγαθὸς Κύριος, τὸν σκο-» πὸν καὶ τὸν κόπον, ἕτοιμον ὑμῖν τὸ θέλημα » αὐτοῦ, ἡδέως ἄγαν τοῖς αὐτοῦ ὑπηρετοῦσιν

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

» ἐνδόξοις θελήμασι, καταπέπφη. » παρὰ γὰρ » Κυρίου τότε ἑτοιμάζεται θέλησις. (Παρ ή. 35.) ὥςε ἐν πολλῇ τινι ἡμᾶς χαρᾷ ἐργάζε» σθαι ἀπαύςως τὸ ἀγαθόν. τότε γὰρ ὄντως » αἰσθησόμεθα, ὅτι ὁ Θεός ἐςιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡ» μῖν, καὶ τὸ θέλειν, καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς » εὐδοκίας. (Φιλιππ. β'. 13.) (Κεφ. υιγ'.)

Θέλετε ἔχετε βοήθειαν εἰς τὴν φύλαξιν τῶν θείων ἐντολῶν, καὶ ἐὰν β'. ἀναγινώσκετε συχνάκις τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, καὶ τὰς Ἐπιςολὰς τοῦ Ἀποςόλου Παύλου· διὰ τὶ μέσα εἰς τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον, περιέχονται αἱ ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου, μάλιςα καὶ ἐξαιρέτως εἰς τὸ πέμπτον, ἕκτον, καὶ ἕβδομον Κεφάλαιον τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου· ὁμοίως καὶ εἰς τὰς Ἐπιςολὰς τοῦ Παύλου· διὰ τὶ ἐκεῖνα ὁποῦ ὁ Παῦλος λέγει, ἐντολαὶ τοῦ Κυρίου εἶναι, καθὼς ὁ ἴδιος τὸ φανερώνει· » εἴτις δοκεῖ Προφήτης εἶναι, ἢ » Πνευματικὸς, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν ὅ» τι τοῦ Κυρίου εἰσὶν ἐντολαί. (ά. Κορ. ιέ. 37.) καὶ μάλιςα εἰς τὸ ς'. Κεφάλαιον τῆς ά. πρὸς Κορινθίους, ὅπου προςάζει ὁ Ἀπόςολος νὰ μὴ πηγαίνουν εἰς κρίσιν τελείως οἱ Χριςιανοί· εἰ δὲ καὶ ἔχουν κρίσιν, τοὐλάχιςον νὰ πηγαίνουν μόνον εἰς τὰ Ἐκκλησιαςικὰ κριτήρια, καὶ ὄχι ποτὲ εἰς τὰ ἐξωτερικὰ τῶν ἀσεβῶν, καθὼς δηλαδὴ προςάζει καὶ ὁ Κύριος.

Καὶ διὰ τί ἔχετε μεγάλην βοήθειαν ἀπὸ τὴν συχνὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Ἀποςόλου; διὰ τὶ, ὅταν ἀναγινώσκετε συχνάκις εἰς τὰ βιβλία αὐτὰ, τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, τὰς ἐνθυμεῖσθε· καὶ ὅταν τὰς ἐνθυμῆσθε, ἠμπορεῖτε καὶ νὰ τὰς φυλάττετε. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Προφήτης Δαβὶδ, ἔκρυπτε τὰ λόγια καὶ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου εἰς τὴν καρδίαν του, διὰ νὰ τὰς ἐνθυμῆται πάντοτε, καὶ ἐκ τῆς ἐνθυμήσεως ταύτης νὰ παρακινῆται καὶ νὰ τὰς φυλάττῃ· δι' ὃ καὶ ἔλεγεν· « ἐν τῇ καρδίᾳ » μου ἔκρυψα τὰ λόγιάσου, ὅπως ἂν μὴ ἁμάρ» τω σοι. (Ψαλ. ριή.) ὅθεν καὶ ὁ Κύριος παραγγέλει λέγων· « ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τη» ρῶν αὐτὰς, ἐκεῖνός ἐςιν ὁ ἀγαπῶν με. (Ἰωαν. ιδ'. 12) τί ἐςιν ὁ ἔχων; ἤτοι ἐκεῖνος ὁποῦ ἔχει πάντοτε τὴν ἐνθύμησιν καὶ μελέτην τῶν ἐντολῶν μου εἰς τὴν καρδίαν του, ἐκεῖνος εἶναι ὁποῦ καὶ τὰς πράττει, ὅταν τὸ καλέσῃ ἡ χρεία· διὰ τὶ ἀπὸ τὴν ἐνθύμησιν, ἔρχεται καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν· καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου ὅποιος δὲν διαβάζει τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, ἐκεῖνος καὶ τὰς ἀλησμονεῖ, ἀλησμονῶντας δὲ αὐτὰς, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ τὰς πράξῃ; Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς προςάζει τοὺς Ἰουδαίους νὰ μελετοῦν πάντοτε τὰς ἐντολάς του, καὶ νὰ τὰς λέγουν εἰς τὰ παιδία των, καὶ νὰ τὰς γράφουν ἐπάνω εἰς τὰ ἀνώφλια τῶν οἴκων τους, διὰ νὰ τὰς βλέπουν ἐμβαίνοντες καὶ εὐγαίνοντες, καὶ νὰ μὴ τὰς ἀλησμονήσουν. « Καὶ ἔςαι τὰ ῥήματα ταῦτα, » ὅσα ἐγὼ ἐντέλομαί σοι σήμερον, ἐν τῇ καρδίᾳ » σου, καὶ ἐν τῇ ψυχῇ σου· καὶ προβιβάσεις αὐ» τὰ τοὺς υἱούς σου, καὶ λαλήσεις ἐν αὐτοῖς » καθήμενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, » καὶ κοιταζόμενος, καὶ διανιςάμενος· καὶ ἀ» φάψεις αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, » καὶ ἔςαι ἀσάλευτον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου· » καὶ γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς οἰκιῶν ἡ» μῶν, καὶ τῶν πυλῶν ὑμῶν. (Δευτερ. ς'. 6. (1)

Κάμνω τέλος τοῦ β'. μέρους, καὶ λέγω, ὅτι ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ ὑπανδρευμένοι καὶ μοναχοὶ, χρεωςοῦν νὰ κάμνουν ὑπακοὴν μέχρι θανάτου εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Εὐαγγελίου, ἂν θέλουν νὰ ἀποκτήσουν τὰ πρόσκαιρα, καὶ αἰώνια καλὰ ὁποῦ προείπομεν· καὶ δὲν ἔχει τινὰς ἐξουσίαν

(1) Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ τέλει τῆς παρούσης Βίβλου μεταφράσαντες κατεςρώσαμεν τὰς κυριωτέρας ἐντολὰς τῆς Παλαιᾶς καὶ Νέας Διαθήκης, ἵνα ἀναγινώσκωσι καὶ μελετῶσιν αὐτὰς συνεχῶς οἱ ἁπλοὶ ἀδελφοί μας Χριςιανοὶ, καὶ διὰ τῆς συχνῆς μελέτης, παρακινῶνται καὶ εἰς τὸ νὰ τὰς κάμνωσιν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νὰ παρασαλεύσῃ, οὔτε μίαν τρίχα ἀπὸ τὰς ἐντολὰς, οὔτε δεξιὰ, οὔτε ἀριςερὰ, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· « Καὶ ἔςαι μετ' αὐτοῦ (τὸ Δευ» τερονόμιον) ἵνα μὴ παραβῇ ἀπὸ τῶν ἐντο» λῶν, δεξιὰ, ἢ ἀριςερά. (Δευτερ. ιζ'. 20.) διὰ τί, κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, ἔξω ἀπὸ τὸν γάμον ὅλαις ἡ ἄλλαις ἐντολαῖς, εἶναι νομοθετημέναις νὰ φυλάττωνται ἀπὸ ὅλους τοὺς κοσμικοὺς, ἐπειδὴ καὶ ὁ Χριςὸς ἐκήρυττε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ τὰς ἐντολάς του, ὄχι εἰς τοὺς Μοναχοὺς, ἀλλὰ εἰς τοὺς κοσμικούς· » πάντες ἄν» θρωποι ἀπαιτηθησόμεθα τὴν πρὸς τὸ Εὐαγ» γέλιον ὑπακοὴν, μοναχοί τε καὶ οἱ ἐν συζυγί» αις· ἀρκέσει γὰρ τῷ ἐπὶ γάμον ἐλθόντι, ἡ » συγγνώμη τῆς ἀκρασίας, καὶ τῆς πρὸς τὸ » θῆλυ ἐπιθυμίας καὶ συνουσίας· τὰ δὲ λοιπὰ » τῶν ἐντολῶν, πᾶσιν ὁμοίως νενομοθετημένα, » οὐκ ἀκίνδυνα τοῖς παραβαίνουσι· καὶ γὰρ εὐ» αγγελιζόμενος ὁ Χριςὸς τὰ τοῦ Πατρὸς ἐντάλ» ματα τοῖς ἐν τῷ Κόσμῳ διελέγετο. (Λόγ. περὶ ἀποταγῆς βίου.) λέγει δὲ καὶ ὁ Χρυσόςομος· » Πάντα ὑμῖν τὰ τῶν νόμων κοινὰ πρὸς » τοὺς Μοναχούς ἐςι, πλὴν τοῦ γάμου· μᾶλλον » δὲ καὶ ἐν τούτῳ κελεύει ὁ Παῦλος, ἐν ἅπα» σιν ἐξισοῦσθαι αὐτοῖς, λέγων· » παράγει γὰρ » τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου, ἵνα καὶ οἱ ἔ» χοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν. (ά. Κορ. ζ'. 29.) Ὁμιλ. ζ'. εἰς τὸ κατὰ Ματθ.) ἂς μὴ προφασίζωνται λοιπὸν τινὲς ἀνόητοι κοσμικοὶ, καὶ λέγουν· αὐτὰ ἐδόθησαν εἰς τοὺς καλογήρους νὰ τὰ κάμνουν, καὶ ὄχι εἰς ἡμᾶς τοὺς κοσμικούς· μᾶλλον δὲ ἂς ἀκούσουν τὸν Σολομῶντα πῶς τοὺς ἐλέγχει καὶ τοὺς λέγει, ὅτι νὰ φοβοῦνται τὸν Θεὸν, καὶ νὰ φυλάττουν τὰς ἐντολάς του· διὰ τί; ἐπειδὴ διὰ τοῦτο τὸ τέλος ἐκτίσθη κάθε ἄνθρωπος εἰς τὸν Κόσμον, διὰ νὰ φυλάττῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κτίςου του· » τέλος » λόγου· τὸ πᾶν ἄκουε, τὸν Θεὸν φοβοῦ, καὶ » τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φύλασσε· ὅτι τοῦτο πᾶς » ἄνθρωπος. (Ἐκκλ. ιβ'. 13.) (1)

ΜΕΡΟΣ Γ'.

» Οτι ὅσοι παραβαίνουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, λαμβάνουν ζημίας καὶ δυςυχίας μεγάλας.

Ὑπερφυσικὸς βαθμὸς ποῖος εἶναι. — Φυσικὸς βαθμὸς ποῖος εἶναι.

Ὅσα καλὰ, καὶ ὅσας χάριτας εἴπομεν εἰς τὸ β'. μέρος, ὅτι λαμβάνουν ἐκεῖνοι ὁποῦ φυλάττουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, τόσα κακὰ, καὶ τόσας ζημίας, λέγομεν ἐδῶ ἀντιςρόφως ὅτι λαμβάνουν ἐκεῖνοι οἱ Χριςιανοὶ, ὁποῦ παραβαίνουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ. Διὰ περισσοτέραν δὲ σαφήνειαν καὶ συντομίαν, λέγομεν, ὅτι ὅλαις ἡ ζημίαις καὶ τὰ κακὰ, ὁποῦ λαμβάνουν οἱ παραβαίνοντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, περικλείονται εἰς δύω βαθμοὺς, εἰς τὸν ὑπερφυσικὸν· καὶ

(1) Καὶ τούτη εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποίαν ἀναγινώσκεται καὶ εἰς κάθε Χριςιανοῦ λαϊκοῦ τε καὶ κληρικοῦ καὶ Μοναχοῦ θάνατον, ὁ ψαλμὸς ὁ λεγόμενος Ἄμωμος, διὰ νὰ δειχθῇ ὅτι αὐτὸς, ἀφ' οὗ ἐγεννήθη, καὶ ἕως θανάτου του, ἐφύλαξεν ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, τὰς εἰς τὸν ψαλμὸν αὐτὸν περιεχομένας· καὶ ἀκολούθως, ὅτι ἐφύλαξε τὸ τέλος ἐκεῖνο, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη εἰς τὸν Κόσμον. Τὸ ῥητὸν οὖν τοῦτο τοῦ Ἐκκλησιαςοῦ, λέγω δὴ τὸ « τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος, οὕτως ἡρμήνευσαν τινὲς, εἰς τὸ, διὰ τοῦτο αὐτὸ μεταφράζοντες· ὁ θεῖος Χρυσόςομος ἐν τῷ ά. Κεφ. καὶ ἐδαφίῳ τῆς Ἑρμηνείας τοῦ Ἰὼβ ἑρμηνεύει, ὅτι τὸ τοῦτο νοεῖται ἀντὶ » τοῦτό ἐςι τὸ συςατικὸν καὶ χαρακτηριςικὸν ἴδιον τοῦ ἀνθρώπου, ἤτοι τὸ νὰ φυλάσσῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ τοῦτο εἶναι ὁποῦ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, τῇ ἀληθείᾳ ἄνθρωπον· ὅποιος δὲ παραβαίνει τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, δὲν εἶναι ἄνθρωπος ἀληθινὸς, ἀλλὰ ψευδὴς, καθὼς εἶναι καὶ ὁ ζωγραφισμένος.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

φυσικον. καὶ ὑπερφυσικὸς μὲν βαθμὸς εἶναι ἐκεῖνος, ὁποῦ ὑπερβαίνει τοὺς νόμους τῆς φύσεως, μὰ δὲν φθείρει, ἀλλὰ μάλιςα τελειοῖ καὶ αὐξάνει τὴν φύσιν. φυσικὸς δὲ βαθμὸς εἶναι ἐκεῖνος ὁποῦ ἀκολουθεῖ κατὰ τοὺς νόμους τῆς φύσεως. ὅταν λοιπὸν ἐσὺ Χριςιανὲ παραβαίνῃς τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, χάνεις ὅλα τὰ ὑπερφυσικὰ χαρίσματα, χάνεις καὶ ὅλα τῆς φύσεως τὰ χαρίσματα.

Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν χάνουσι τὰ ὑπερφυσικὰ χαρίσματα.

Χάνεις ά. τὰ ὑπερφυσικὰ χαρίσματα, διὰ τὶ εὐθὺς ὁποῦ ἐσὺ, Ἀδελφὲ, παραβῇς τὰς ζωοποιοὺς ἐντολὰς, χάνεις τὴν πρὸς τὸν Χριςὸν ἀγάπην καὶ φιλίαν, καὶ γίνεται μισητὸς Χριςὸς ὁ Θεός σου, κοντὰ εἰς ἐσένα, καθὼς αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸ λέγει· » ὁ μὴ ἀγαπῶν με, τοὺς λό» γους μου οὐ τηρεῖ. (Ἰωαν. ιδ΄. 24.) ἐπειδὴ καθὼς ἡ φύλαξις τῶν ἐντολῶν, εἶναι ἀπόδειξις τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης, ἔτζι ἀντιςρόφως καὶ ἡ παράβασις τῶν ἐντολῶν, εἶναι ἀπόδειξις τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν μίσους· ὅποιος δὲ μισεῖ τὸν Θεὸν, φανερὸν εἶναι ὅτι ἀντιμισεῖται καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὸν Θεόν. καὶ μὲ κάθε δίκαιον· δὶ ὅτι, ἂν ὁ Προφήτης Δαβὶδ ἐμίσει ἐκείνους, ὁποῦ παραβαίνουν ὄχι τὰς ἐδικάς του ἐντολὰς, ἀλλὰ τὰς τοῦ Κυρίου. » ποιοῦντας γάρ φησι παραβάσεις » ἐμίσησα. (Ψαλ. ρ. 4.) πῶς ὁ Κύριος εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ μισῇ ἐκείνους, ὁποῦ παραβαίνουν τὰς ἐδικάς του ἐντολάς; τὸ δὲ νὰ μισῆται τινὰς ἀπὸ τὸν Θεὸν, καὶ νὰ ἀποςρέφεται, αὐτὴ ἀληθῶς εἶναι ἡ μεγαλιτέρα ζημία καὶ δυςυχία ἀπὸ ὅλας.

Χάνεις, Χριςιανὲ, τὰ ὑπερφυσικὰ χαρίσματα, διὰ τὶ παραβαίνωντας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, ὑςερῆσαι τοῦ χαρίσματος τῆς υἱοθεσίας, καὶ ἐκεῖ ὁποῦ ἦσουν τοῦ οὐρανίου Πατρὸς υἱὸς κατὰ χάριν, γίνεσαι ἐχθρὸς αὐτοῦ καὶ πολέμιος. διὰ τοῦτο παραπονεῖται ὁ ἴδιος Θεὸς πρὸς τοὺς Χριςιανοὺς ἐκείνους, ὁποῦ παραβαίνουν τὰς ἐντολάς του καὶ λέγει· ὁ Υἱὸς δοξάζει τὸν Πατέρα του, μὲ τὴν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν του· ὁμοίως καὶ ὁ δοῦλος τιμᾷ τὸν αὐθέντην του· καὶ ἂν ἐγὼ εἶμαι πατέρας σας, ποῦ εἶναι ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ ὁποῦ πρέπει νὰ μοὶ προσφέρετε μὲ τὴν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν μου; καὶ ἂν ἐγὼ εἶμαι αὐθέντης σας, ποῦ εἶναι ὁ φόβος, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχετε πρὸς ἐμένα; » Υἱὸς δο» ξάζει Πατέρα, καὶ δοῦλος τὸν Κύριον αὐτοῦ· » καὶ εἰ Πατὴρ εἰμὶ ἐγὼ, ποῦ ἐςιν ἡ δόξα μου; » καὶ εἰ Κύριος εἰμὶ ἐγὼ, ποῦ ἐςιν ὁ φόβος μου; » λέγει Κύριος Παντοκράτωρ. (Μαλαχ. ά. 6.) χάνεις ἀδελφὲ τὰ ὑπερφυσικὰ χαρίσματα, διὰ τὶ παραβαίνωντας τὰς ἐντολὰς, ὑςερῆσαι τὸ χάρισμα τῆς δικαιώσεως, τὸ Χάρισμα τῆς διαμονῆς, τὴν ἐνδυναμοῦσαν χάριν, τὴν συνεργοῦσαν, καὶ τὰς λοιπάς.

Ὑπερφυσικὰ χαρίσματα εἰς δύω ἀναφαίρονται, εἰς τὴν χάριν καὶ εἰς τὴν δόξαν.

Καὶ διὰ νὰ εἰπῶ μὲ συντομίαν· ὑπερφυσικὰ χαρίσματα εἶναι ὅλα ἐκεῖνα, ὁποῦ ὁ Χριςιανὸς ἠξιώθη νὰ λάβῃ διὰ μέσου τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος, καὶ ὅσα ἄλλα ἔφθασε νὰ ἀποκτήσῃ ὕςερον διὰ μέσου τῆς ἐργασίας τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν, καὶ πρὸς τούτοις, ὅσα ἄλλα ἀκόμη ἐδύνατο νὰ ἀποκτήσῃ εἰς τὸ μέλλον, τόσον ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, ὅσον καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ· τὰ ὁποῖα ὅλα ὁμοῦ ἀναφέρονται εἰς ταῦτα τὰ δύω γενικὰ καὶ καθολικὰ, κατὰ τοὺς Θεολόγους· ἤγουν, εἰς τὴν χάριν τὴν διδομένην εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, καὶ εἰς τὴν δόξαν τὴν διδομένην εἰς τὴν μέλλουσαν, περὶ τῶν ὁποίων λέγει ὁ θεῖος Δαβίδ· » χάριν καὶ δόξαν δώσει· (Ψαλ. πγ΄. 12.) Ὅταν λοιπὸν ἐσὺ Χριςιανὲ, παραβαίνῃς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου χάνεις ὅλα ταῦτα τὰ ὑπερφυσικὰ χαρίσματα· διὰ τὶ ὑςερῆσαι τὸν φωτισμὸν ἐκεῖνον καὶ τὴν θείαν ἔλλαμψιν, ὁποῦ ἐπροξένει εἰς τὸν νοῦν σου πρότερον ἡ φύλαξις τῶν ἐντολῶν, καὶ μένεις ἔρημος ἀπὸ τὴν γλυκύτητα ἐκείνην καὶ ἡδονὴν,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ὁποῦ ἐδοκίμαζε πρότερον ἡ καρδία σου εἰς τὸ νὰ μελετᾷ, καὶ νὰ λέγῃ, καὶ νὰ πράττῃ τὰ » εὐθέα δικαιώματα Κυρίου, τὰ εὐφραίνοντα » τὴν καρδίαν, κατὰ τὸν θεῖον Δαβίδ. (Ψαλ. ιη΄. 9.) διὰ τὶ ὑςερῆσαι τὰς θεοειδεῖς ἀρετὰς, τὴν ταπείνωσιν, τὴν μακροθυμίαν, τὴν ὑπακοὴν, τὴν φιλαδελφίαν, καὶ τὸν λοιπὸν χορὸν τῶν ἀρετῶν, ὁποῦ ἀπελάμβανες διὰ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, ὡς προείπομεν· διὰ τὶ ὑςερῆσαι τοὺς καρποὺς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὴν ἀγάπην, τὴν χαρὰν, τὴν εἰρήνην, τὴν χρηςότητα, τοὺς ὁποίους ἀπαριθμεῖ ὁ Ἀπόςολος ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας ἐπιςολῇ. (Κεφ. ε΄. 22.) ὁμοίως καὶ τὰ ἑπτὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. δηλαδὴ τὸ χάρισμα τοῦ θείου φόβου, τῆς γνώσεως, τῆς εὐσεβείας, τῆς βουλῆς, τῆς ἰσχύος, τῆς συνέσεως, καὶ τῆς σοφίας, καθὼς τὰ ἀπαριθμεῖ ὁ Ἡσαΐας. (Κεφ. ια΄. 2.) τί νὰ πολυλογῶ; μὲ τὴν παράβασιν τῶν θείων ἐντολῶν χάνεις ἀδελφὲ, ὅλας ἐκείνας τὰς ὑπερφυσικὰς χάριτας, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἐδύνασο νὰ φθάσῃς εἰς μίαν ἄκραν ἁγιότητα καὶ τελειότητα, τὴν δυνατὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους· καταντᾷς δὲ εἰς τόσην ἀθλιότητα, ὁποῦ ὑςερῆσαι, ἕως καὶ αὐτὸν τὸν φωτισμὸν τῆς προκαταρκτικῆς καλουμένης χάριτος. Μὰ δὲν φθάνει μόνον ἕως ἐδῶ ἡ ζημία σου ἀδελφὲ, ἀλλὰ ἀκόμη χάνῃς καὶ αὐτὴν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ὁποῦ ἔμελλες νὰ κληρονομήσῃς μετὰ θάνατον· ἤγουν, χάνεις τὴν ἀτελεύτητον μακαριότητα· τὴν αἰώνιον ζωὴν· τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· τὴν μετὰ Θεοῦ, καὶ Ἀγγέλων, καὶ Ἁγίων παντοτινὴν διαγωγήν. Καὶ τί κερδίζεις; κόλασιν ἀτελεύτητον· σκώληκα ἀκοίμητον· πῦρ αἰώνιον· βάσανα ἄπειρα· καὶ τὴν μετὰ τῶν δαιμόνων παντοτινὴν συντροφίαν· ἐπειδὴ ἡ κόλασις, δὲν εἶναι διὰ ἄλλους ἑτοιμασμένη, πάρεξ διὰ ἐκείνους ὁποῦ παραβαίνουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καθὼς τὸ βεβαιοῖ ὁ ἴδιος Θεὸς διὰ τοῦ Ἡσαΐου λέγων· » Καὶ ἐξελεύσονται, καὶ ὄ» ψονται τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων τῶν παραβε» βηκότων ἐν ἐμοί. ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τε» λευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται· » καὶ ἔσονται εἰς ὅρασιν πάσῃ σαρκί. (Ἡσ. ξς΄. 24.) Καὶ τοῦτο μὲ κάθε λογῆς δίκαιον· διὰ τί, ἀνίσως ἐκεῖνοι ὁποῦ ἐπαρέβαινον τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως, καὶ δὲν ἐφύλαττον τὰς ἐντολὰς τοῦ παλαιοῦ νόμου, παρευθὺς ἐπαιδεύοντο χωρὶς καμμίαν εὐσπλαγχνίαν, καὶ εἰς θάνατον καὶ κόλασιν ἐκαταδικάζοντο· πῶς δὲν εἶναι ἄξιοι μυρίων θανάτων, καὶ πάσης κολάσεως, ἐκεῖνοι οἱ Χριςιανοὶ ὁποῦ παραβαίνουν, ὄχι τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως, ἀλλὰ τὸν νόμον τοῦ ἰδίου Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ καταφρονοῦν τὰς ἐντολάς του, καὶ καταπατοῦν τὸ θεῖον αἷμά του, καὶ ὑβρίζουν, καὶ ἀτιμάζουν τὸ Πανάγιον Πνεῦμά του; ἔτζι τὸ βεβαιοῖ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς ὁ Μακάριος Παῦλος, ποτὲ μὲν λέγων· » Εἰ πᾶσα παράβασις, καὶ παρακοὴ ἔλαβεν » ἔνδικον μισθαποδοσίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφευξώμε» θα, τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; (Ἑβρ. β΄. 2.) Ποτὲ δέ· » ἀθετήσας τις νό» μον Μωσέως, χωρὶς οἰκτιρμῶν, ἐπὶ δυσὶν ἢ » τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει· πόσῳ (δοκεῖτε) » χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας, ὁ τὸν Υἱὸν » τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς » διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος, ἐν ᾧ ἡγιάσθη; » καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας; (Ἑβ. ι΄. 28.) ὢ ζημία λοιπὸν μεγάλη! ὢ χαϊμὸς ἀμέτρητος! ὢ ἀθλιότης καὶ καταδίκη τῶν παραβαινόντων τὰς τοῦ Θεοῦ ἐντολάς!

Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, χάνουν τὰ φυσικὰ χαρίσματα καὶ τὴν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως.

Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν καὶ πρὸ τῆς κολάσεως κολάζονται.

Χάνεις β΄. καὶ τὰ φυσικὰ χαρίσματα ἀδελφὲ, διὰ τὶ παραβαίνωντας τὰς ἐντολάς τοῦ Χριςοῦ, εὐθὺς ὑςερῆσαι τὴν εἰρήνην ἐκείνην, καὶ ἀνάπαυσιν, καὶ χαρὰν, ὁποῦ εἶχες εἰς τὴν συνείδησίν σου πρὶν νὰ τὰς παραβῇς. καὶ τὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἀποκτᾷς; μίαν παντοτινὴν ταραχήν· ἕνα ἀκατάπαυστον ἔλεγχον τοῦ συνειδότος· μίαν ἀπαρηγόρητον λύπην· ἕνα φόβον καὶ τρόμον εἰς ὅλην σου τὴν καρδίαν, καὶ τὴν ψυχήν. ὅθεν ζῇς τότε μίαν ἀθλίαν ἀληθινὰ ζωήν, παρομοίαν μὲ ἐκείνην τοῦ Κάϊν· διὰ τὶ καθὼς ὁ Κάϊν, ὅταν ἐπαρέβη τὸν νόμον τῆς φύσεως, καὶ ἐφόνευσε τὸν ἀδελφόν του, ὅλος ἀπὸ τὸν φόβον του ἐκλονεῖτο καὶ ἔτρεμε τόσον, ὁποῦ ἀπὸ τὸν πολὺν τρόμον, ὁποῦ εἶχεν εἰς τὴν ψυχήν του, τοῦ ἐφαίνετο νὰ τρέμουν τὰ βουνά, τὰ λαγκάδια, ἡ γῆ, καὶ ὅλος ὁ Κόσμος· διὰ τοῦτο καὶ ὁ τόπος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐκατοίκησεν ὀνομάσθη Ναΐδ· » ἐξῆλθε δὲ Κάϊν » ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, καὶ ᾤκησεν ἐν γῇ Να» ΐδ (Γεν. δ΄. 15.) τὸ ὁποῖον θέλει νὰ εἰπῇ κατὰ τὸν Χρυσόστομον, τρόμος καὶ κλόνος. » Καὶ αὐ» τὸς δὲ ὁ τόπος ἔνθα κατῴκει ὑπόμνησις ἀδι» άλειπτος ἦν. οὐκ αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ ταῖς » μετέπειτα γενεαῖς τοῦ σάλου καὶ τοῦ τρόμου· » τὸ γὰρ Ναΐδ ὄνομα, Ἑβραϊκὴ λέξις ἐστιν. ἑρ» μηνεύεται δὲ σάλος. (Λόγ. κ΄. εἰς τὴν Γέν.) Καθὼς λέγω ὁ Κάϊν εἶχεν ἀκατάπαυστον φόβον καὶ τρόμον εἰς τὴν ψυχήν του, ἔτζι καὶ ἐσὺ ταλαίπωρε Χριστιανέ, ὁποῦ παραβαίνεις τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, χάνεις τὴν ἡσυχίαν τῆς συνειδήσεως, λυπῆσαι, φοβῆσαι, καὶ τρέμεις, σοῦ φαίνεται πῶς σὲ κυνηγᾷ ὅλος ὁ Κόσμος· νομίζεις πῶς ἀσυκόνονται κατ' ἐπάνω σου ἕως καὶ αὐτὰ τὰ ὄρη, καὶ τὰ βουνά, καὶ οὔτε ὁ ὕπνος σου ἔχει ἡδονήν, οὔτε τὸ φαγητόν σου ἔχει γλυκύτητα· ἀλλὰ σοῦ γίνονται ὅλα πικρά, ὅλα ὀδυνηρά, ὅλα ἄνοστα. Καὶ μία τοιαύτη ζωὴ ἠμπορεῖ πλέον νὰ ὀνομασθῇ ζωή; εἰς ἐμένα φαίνεται πῶς εἶναι καλλίτερα νὰ ὀνομασθῇ θάνατος. ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἕνα προοίμιον, καὶ ἕνας ἀρραβὼν τῆς κολάσεως· διὰ τὶ καθὼς ἐκεῖνος ὁποῦ φυλάττει τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ, καὶ πρὸ τοῦ νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, χαίρεται μὲ τὴν συνείδησιν διὰ τὰς καλὰς ἐλπίδας ὁποῦ ἔχει· ἔτζι ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὁ παραβάτης τῶν θείων ἐντολῶν, καὶ πρὸ τῆς κολάσεως κολάζεται, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, λέγοντα· » ὥσπερ γὰρ ὁ ζῶν ἐν πονηρίᾳ, καὶ » πρὸ τῆς γεέννης κολάζεται τῷ συνειδότι κεν» τούμενος· οὕτω καὶ ὁ πλουτῶν ἐν κατορθώ» μασι, καὶ πρὸ τῆς Βασιλείας, χαρᾶς μεγί» στης ἀπολαύσεται, χρησταῖς ἐντρεφόμενος ἐλ» πίσιν. (Ἀνδριάντ. ις΄.)

Χάνεις τὰ χαρίσματα τῆς φύσεως ἀδελφέ, διὰ τὶ ὅταν παραβαίνῃς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, τυφλόνεται τὸ φῶς τοῦ λογικοῦ σου, ἀμβλύνεται ἡ ὀξύτης τοῦ νοός σου, σκοτίζεται ἡ διάκρισίς σου, σκληρύνεται ἡ θέλησίς σου, πωρόνεται ἡ καρδία σου, καὶ ὅλαι αἱ δυνάμεις, ὄχι μόνον τῆς ψυχῆς σου, ἀλλὰ καὶ τοῦ σώματός σου, ἀσθενοῦσι, χονδρίνουσι, καὶ χάνουσι τὴν προτέραν τελειότητα, ὁποῦ εἶχαν εἰς τὸ νὰ κάμνουν τὰς φυσικὰς αὐτῶν ἐνεργείας· ἐπειδὴ καθὼς ἡ φύλαξις τῶν ἐντολῶν ἐνδυναμόνει, βελτιοῖ, καὶ τελειόνει τὰς ψυχικάς, καὶ σωματικὰς δυνάμεις· ἔτζι ἀντιστρόφως ἡ παράβασις τῶν θείων ἐντολῶν, ἀχρειοῖ, ἀδυνατίζει, καὶ φθείρει ὅλας τὰς δυνάμεις καὶ κινήσεις τῆς φύσεως, καὶ φαρμακεύει αὐτὰς ὡσὰν θανατηφόρον φαρμάκι τοῦ νοητοῦ ὄφεως διαβόλου.

Ὅτι οἱ παραβαίνοντες τὰς ἐντολὰς καταντοῦν εἰς τὰ παρὰ φύσιν πάθη.—Τί εἶναι ἡ ἁμαρτία.

Καὶ λοιπόν, ἀφ' οὗ ἐσὺ ἀδελφὲ χάσῃς τὰ ὑπερφυσικὰ ὁμοῦ, καὶ φυσικὰ χαρίσματα μὲ τὴν παράβασιν τῶν θείων ἐντολῶν, ποῦ καταντᾷς; ἀλλοίμονον! εἰς τὰ παρὰ φύσιν πάθη καὶ ἁμαρτίας. Ἐπειδὴ γὰρ αἱ ἐντολαὶ διὰ τοῦτο ἐδόθησαν, καὶ διὰ τοῦτο φυλάττονται, διὰ νὰ ἐναντιόνωνται τὰ πάθη καὶ ἁμαρτίας, ὥστε ὁποῦ κάθε μία ἀπὸ τὰς ἐντολὰς ἀντιμάχεται μὲ ἕνα πάθος καὶ μὲ μίαν ἁμαρτίαν, ὡς προείπομεν εἰς τὸ ά. μέρος, ὅταν ἐσὺ παραβαίνῃς τὰς ἐντολάς, φανερὸν ὅτι κυριεύεσαι ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὰς ἁμαρτίας, τὰς ἐναντίας εἰς τὰς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ἐντολάς. Καὶ ἂν ἐσὺ, καθ' ὑπόθεσιν, παραβαίνῃς τὴν ἐντολὴν τῆς ἀγάπης, ἐξάπαντος πίπτεις εἰς τὸ πάθος καὶ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ μίσους. ἂν παραβαίνῃς τὴν ἐντολὴν τῆς μετανοίας, πίπτεις εἰς τὴν ἁμαρτίαν τῆς ἀμετανοησίας καὶ ἀπογνώσεως· ἂν παραβαίνῃς τὴν ἐντολὴν τῆς μακροθυμίας καὶ πρᾳότητος, καταντᾷς εἰς τὸ πάθος καὶ τὴν ἁμαρτίαν τῆς σκληρότητος, καὶ ὀργῆς· καὶ καθεξῆς, ὅσας ἐντολὰς παραβῇς, εἰς τόσας ἁμαρτίας καὶ πίπτεις, τὰς ἐναντιουμένας εἰς τὰς ἐντολὰς ὁποῦ ἐπαρέβης. ὅθεν, ἐπειδὴ καὶ ἡ ἁμαρτία εἶναι παρὰ φύσιν κίνησις, καθὼς τὴν ὁρίζει ὁ Θεοφόρος Μάξιμος, εἰς ποίαν κατάστασιν ἐσὺ καταντᾷς, ὁποῦ διὰ τῆς παραβάσεως τῶν ἐντολῶν τὴν ἁμαρτίαν κάμνεις; φανερὸν εἶναι ὅτι καταντᾷς εἰς τὴν παρὰ φύσιν μόνην, εἰς τὴν ἁμαρτωλὴν, εἰς τὴν ἐμπαθῆ, καὶ ἀντὶ Υἱὸς Θεοῦ, γίνεσαι υἱὸς ὀργῆς, ἀντὶ σκεῦος τῆς χάριτος, γίνεσαι σκεῦος τῆς ἁμαρτίας, ἐστερημένος κάθε φωτὸς φυσικοῦ, καὶ ὑπερφυσικοῦ. σκληροκάρδιος, πεπωρωμένος, ἀδόκιμος εἰς πάντα, ξύλον ἄκαρπον, καὶ δαυλὸς ἑτοιμασμένος διὰ νὰ καίῃς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. ὢ δυστυχίαις! ὢ ζημίαις τῶν ταλαιπώρων παραβατῶν.!

Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, γίνονται ὡς ἄλογα ζῶα καὶ χειρότεροι.—Ὅτι οἱ παραβαίνοντες τὰς ἐντολὰς, ὡς ὕλη ἀνείδεος γίνονται.

Εἰς ποίαν κατάστασιν καταντᾷς; εἰς τὴν τῶν ἀλόγων ζώων, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· » Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὤν, οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς (Ψαλ. μή. 12.) μᾶλλον δὲ καὶ εἰς χειροτέραν κατάστασιν ἀπὸ τὴν τῶν ἀλόγων ζώων. διὰ τὶ τὰ ἄλογα ζῶα, δὲν παραβαίνουν, οὐδὲ ἀντιστέκονται εἰς τὴν προσταγὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς τοὺς νόμους ἐκείνους τοὺς φυσικοὺς, ὁποῦ ὁ Θεὸς εἰς αὐτὰ ἐδιώρισεν· » πρόσταγμα γὰρ λέγει, ἔθετο, καὶ οὐ παρελεύσεται. (Ψαλ. ρμή. 6.) ἐσὺ δὲ λογικὸς ἄνθρωπος ὤντας, παραβαίνεις ἀναίσχυντα, καὶ ἀντιστέκεσαι εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Δεσπότου σου. ὅθεν μὲ δίκαιον τρόπον ἔλεγεν ὁ μέγας Βασίλειος· » μὴ καταφρόνει τῶν ἰχθύων, ἐπειδὴ ἄφωνα καὶ ἄλογα παντελῶς· ἀλλὰ φοβοῦ, μὴ καὶ τούτων ἀλογώτερος ᾖς, τῇ διαταγῇ τοῦ κτίσαντος ἀντιστάμενος. (Ὁμιλ. ζ'. εἰς τὴν ἑξαήμερον.) Εἰς ποίαν κατάστασιν καταντᾷς; εἰς τὴν κατάστασιν τῆς ἀνειδέου, καὶ ἀμόρφου καὶ ἀκαλλωπίστου ὕλης· λέγει γὰρ ὁ μέγας Βασίλειος ὅτι καθὼς τὸ εἶδος καλλωπίζει, εὐμορφύνει, καὶ τελειοῖ τὴν ἀκαλλώπιστον ὕλην· ἔτζι καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον καλλωπίζει, τελειοῖ, καὶ εὐμορφύνει τὴν ψυχὴν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκεται· » οὐκοῦν καθ' ὃ μὲν τελειωτικὸν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τῶν λογικῶν ἀπαρτίζον αὐτῷ τὴν ἀκρότητα, τὸν τοῦ εἴδους λόγον ἐπέχει. (Κεφ. κς'. τῶν περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.) λοιπὸν καθὼς ἡ ὕλη μένει ἀνείδεος, ἄμορφος, ἀκαλλὴς, χωρὶς τὸ εἶδος· ἔτζι ἀδελφὲ, καὶ ἡ ἐδική σου ψυχὴ, μένει ὡσὰν μία ὕλη ἀκαλλώπιστος, ἀφ' οὗ μίαν φορὰν διὰ τῆς παραβάσεως τῶν ἐντολῶν, χάσῃς τὰ ὑπερφυσικὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὅτι καθὼς ἡ ψυχὴ ζωοποιεῖ τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ἡ χάρις, τὴν ψυχήν. —Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν εἶναι νεκροί. Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν εἶναι μὴ ὄντα.

Θέλεις νὰ μάθῃς ἀκόμη ἀδελφὲ, εἰς ποίαν κατάστασιν καταντᾷς; εἰς τὴν κατάστασιν τῶν νεκρῶν, καὶ ἀποθαμμένων. διὰ τὶ καθὼς ἡ ψυχὴ ζωοποιεῖ τὸ σῶμα, ἔτζι καὶ ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ζωοποιεῖ τὴν ψυχὴν, ὡς λέγει καὶ ὁ Θεοφόρος Μάξιμος· » ὅπερ ψυχὴ ἐν σώματι, οὕτω τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα ἐν ἡμῖν. λέγει δὲ καὶ ὁ Νύσσης Θεῖος Γρηγόριος· » νέκρωσίς ἐστι, τῆς μὲν ψυχῆς, ἡ τῆς ὄντως ζωῆς ἀλλοτρίωσις, τοῦ σώματος δὲ, ἡ φθορά τε καὶ διάλυσις. (Λόγ. ά. εἰς τὸ Πάσχα Τομ. γ'.) λοιπὸν καθὼς ὅταν εὔγῃ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὸ σῶμα, τὸ σῶμα ἐκεῖνο ἀποθνήσκει παρευθὺς καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νεκρόνεται· τοιουτοτρόπως καὶ σὺ ἀδελφὲ, ἀφ' οὗ διὰ τῆς παραβάσεως τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν, ἔχασες τὴν χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἥτις ἦτον ψυχὴ τῆς ψυχῆς σου, τὶ ἔγινες; νεκρὸς βέβαια, ἀποθαμμένος, καὶ ἀναίσθητος· καὶ ἀγκαλὰ φαίνεσαι πῶς εἶσαι κατὰ τὸ σῶμα ζωντανὸς, ὅμως κατὰ τὴν ψυχὴν εἶσαι τῇ ἀληθείᾳ νενεκρωμένος. ὃν τρόπον καὶ ὁ Ἀδὰμ, ἀφ' οὗ παρέβη τὴν ζωοποιὸν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἔφαγεν ἀπὸ τὸ ἀπηγορευμένον ξύλον τῆς γνώσεως, ἀγκαλὰ καὶ ἦτον κατὰ τὸ σῶμα ζωντανὸς, μὰ κατὰ τὸ πνεῦμα ἦτον νεκρὸς, καθὼς τὸ προεῖπεν ὁ Θεός· » ᾗ δ' ἂν ἡ-» μέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖ-» σθε. (Γέν. β'. 17.) Καὶ μὲ κάθε δίκαιον· διὰ τὶ ἡ ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ εἶναι ζωὴ, ὡς προείπομεν· ὅθεν ὅποιος τὰς φυλάττει, ευρίσκεται εἰς τὴν ζωήν· ὅποιος δὲ τὰς παραβῇ χωρίζεται ἀπὸ τὴν ζωὴν, καὶ γίνεται νεκρός. νὰ σοῦ εἰπῶ καὶ ἄλλο μεγαλίτερον; ἐσὺ ἀδελφὲ ὅταν παραβαίνῃς τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, φθάνεις εἰς ἕνα τοιοῦτον βαθμὸν, ὁποῦ ὄχι μόνον χάνεις τὰ φυσικὰ καὶ ὑπερφυσικὰ χαρίσματα, ὁποῦ προείπομεν· ἀλλὰ ἀκόμη χάνεις καὶ αὐτὸ τὸ εἶναι. Καὶ τούτην τὴν ἀλήθειαν ἀποδείχνει ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Νύσσης μὲ ἕνα ὀρθότατον συλλογισμόν. ἡ παράβασις, λέγει τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἁμαρτία, εἶναι μὴ ὄν· διὰ τὶ εἶναι στέρησις τοῦ ὄντος, καθὼς καὶ τὸ σκότος εἶναι στέρησις τοῦ φωτός· τὸ λοιπὸν καὶ ὅποιος παραβαίνει τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ κάμνει τὴν ἁμαρτίαν καὶ στέρησιν τοῦ ὄντος, γίνεται κατὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνος μὴ ὄν· ὅθεν καὶ ἡ Ἁγία Γραφὴ, ὀνομάζει τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ παραβάτας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἐξουδενωμένους, ἤτοι ὡς τὸ μηδὲν γενομένους· » ἐ-» ξουδένωται γὰρ φησὶν ἐνώπιον αὐτοῦ πονη-» ρευόμενος. (Ψαλ. ιδ'. 5.) καὶ » ἐξουδενώ-» σεις πάντα τὰ ἔθνη. (νή. 9.) Καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλά· τοῦτο θέλωντας νὰ φανερώσῃ καὶ ὁ Παῦλος, ἔλεγεν· » ἐὰν ἀγάπην μὴ ἔχω, » οὐδέν εἰμι. (ά. Κορ. ιγ'. 2.)

Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τὰ μὴ ὄντα.

Τὶ λέγω; ἐσὺ παραβαίνωντας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐναντιούμενος εἰς τὰς προσαγάς του, εἶσαι χειρότερος καὶ ἀπὸ τὰ μὴ ὄντα· διὰ τὶ ἡ προσαγὴ τοῦ Θεοῦ εἶναι τόσον δραστικὴ, καὶ τόσον ἐνεργὸς, καὶ παντοδύναμος, ὥστε ὁποῦ οὐδὲ αὐτὰ τὰ μὴ ὄντα ἐναντιοῦνται εἰς αὐτήν. ἀλλὰ εὐθὺς, ὁποῦ τὰ καλέσῃ, ὑπακούουν εἰς τὴν προσαγήν του, καὶ ἔρχονται ἀπὸ τὸ μὴ ὂν εἰς τὸ εἶναι, ὡσὰν νὰ ἦτον ὄντα, ἔμψυχα, αἰσθητικὰ, καὶ λογικά· ἔτζι ὁ Ἀπόστολος λέγει περὶ Θεοῦ, πῶς καλεῖ τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα· » κατέναντι οὗ ἐπίστευσε Θεοῦ, τοῦ » ζωοποιοῦντος τοὺς νεκροὺς, καὶ καλοῦντος » τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα, (Ῥωμ. δ'. 17.) ἔτζι καὶ ἡ θαυμαστὴ ἐκείνη, καὶ σοφὴ, καὶ ἀρρενόφρων Ἰουδὶθ, εἶπε τὸν μεγάλον τοῦτον λόγον ὅτι τὰ μὴ ὄντα πρότερον κτίσματα, ὑπήκουσαν εἰς τὴν προσαγὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπαν· νὰ, ἐδῶ εἴμεθα· » διενοήθης καὶ ἐγεννήθησαν ἃ ἐν-» νενοήθης· καὶ παρέστησαν, ἃ ἐβουλεύσω καὶ » εἶπαν· ἰδοὺ πάρεσμεν. (Ἰουδ. θ'. έ.)

Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν χάνουν τὰ ἀγαθὰ τῆς παρούσης ζωῆς.

Καὶ ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι ἐσὺ παραβαίνωντας τὰς θείας ἐντολὰς, κοντὰ εἰς ὅλας τὰς ἀνωτέρω ζημίας, ὁποῦ ἀριθμήσαμεν, χάνεις ἀκόμη καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰς εὐτυχίας τῆς προσκαίρου ζωῆς, καὶ δὲν κληρονομεῖς τὰς εὐλογίας ἐκείνας καὶ εὐτυχίας, ὁποῦ ὑπόσχεται ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ εἰς ἐκείνους, ὁποῦ φυλάττουν τὰς ἐντολάς του, ὡς τὸ προείπομεν, ἀλλὰ κληρονομεῖς ἐξ ἐναντίας ὅλας ἐκείνας τὰς κατάρας καὶ δυσυχίας, ὁποῦ φοβερίζει νὰ δώσῃ ὁ Θεὸς εἰς τοὺς παραβάτας τῶν ἐντολῶν του· ἤγουν τὸ νὰ ἦσαι κατηραμένος καὶ μέσα, καὶ ἔξω· τὸ νὰ εἶναι κατηραμένα τὰ τέκνα σου· τὰ γεν-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

νήματα τῶν χωραφίων σου· τὰ βουκόλια τῶν βοῶν σου· τὰ ποίμνια τῶν προβάτων σου, καὶ ὅλα σου τὰ ὑπάρχοντα· τὸ νὰ σὲ παιδεύῃ ὁ Θεὸς μὲ θέρμην, μὲ ψώραν, μὲ τυφλότητα, μὲ κωφότητα, μὲ κνησμάραν, καὶ μὲ ἄλλας διαφόρους ἀσθενείας, τὸ νὰ σὲ τιμωρῇ μὲ πείνας, μὲ δυςυχίας, μὲ σκλαβίας, μὲ σφαγὰς, μὲ θανάτους, καὶ μὲ ἄλλα πάμπολα κακά· καθὼς ταῦτα εἰς πλάτος ἀναφέρει τὸ κη'. Κεφάλαιον τοῦ Δευτερονομίου, τὰ ὁποῖα εἶναι καρποὶ καὶ ἀποτελέσματα τῆς παραβάσεως τῶν ἐντολῶν· » ἔςαι γάρ φησιν ἐὰν μὴ εἰσακούσῃ τῆς φωνῆς » Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου, φυλάσσεσθαι πάσας » τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ὅσας ἐγὼ ἐντέλλομαί σοι » σήμερον· καὶ ἐλεύσονται ἐπὶ σὲ πᾶσαι αἱ κα» τάραι αὗται καὶ καταλήψονταί σε· (Δευτερ. κη'. 15.)

Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, γίνονται αἴτιοι νὰ βλασφημῶνται καὶ νὰ διώκωνται καὶ οἱ φύλακες τῶν ἐντολῶν. — Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν γίνονται αἴτιοι νὰ βλασφημῆται ἡ πίςις τοῦ Χριςοῦ καὶ ὁ Χριςός. — Τί εἶναι ὁ Χριςιανισμός.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Σειρὰχ ἐρωτᾷ ποῖοι εἶναι σπέρμα ἄτιμον καὶ καταφρονημένον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους; καὶ ἀποκρίνεται ὅτι εἶναι ἐκεῖνοι, ὁποῦ παραβαίνουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· » σπέρμα ἄτιμον ποῖον; οἱ παραβαίνοντες ἐντολάς. (Σειρ. ι'. 19.) Βλέπετε ἀδελφοὶ ζημίας, βλέπετε ποίους θανατηφόρους καρποὺς γεννᾷ ἡ παράβασις τῶν θείων ἐντολῶν; Διὰ τοῦτο σᾶς παρακαλῶ ἐν Κυρίῳ παύσετε ἀ. ἀπὸ τὸ νὰ παραβαίνετε τὰς προςαγὰς τοῦ Χριςοῦ· διὰ τί ὄχι μόνον ἐσεῖς λαμβάνετε τόσας καὶ τόσας ζημίας καὶ δυςυχίας, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν καὶ εἰς τὸ σῶμα, καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις γίνεσθε αἴτιοι νὰ βλασφημῆται καὶ νὰ διώκεται κοινῶς ὅλον τὸ πλῆθος τῶν Χριςιανῶν. Ἐπειδὴ γὰρ ὀνομάζονται ὅλοι κοινῶς Χριςιανοὶ, τόσον οἱ φυλάττοντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, ὅσον καὶ οἱ παραβαίνοντες αὐτὰς, οἱ ἄπιςοι καὶ ἐθνικοὶ δὲν κάμνουσι τούτων διαφοράν· ἀλλὰ κατηγοροῦσι, βλασφημοῦσι, καὶ διώκουσιν ἐπίσης καὶ τοὺς φύλακας τῶν ἐντολῶν, καὶ τοὺς παραβάτας αὐτῶν, νομίζοντές τους ὅλους διὰ ἀνθρώπους λυμεῶνας καὶ κακοποιοὺς, καθὼς ἕνα τοιοῦτον ἠκολούθησε καὶ εἰς τὸν πρῶτον αἰῶνα ἀπὸ Χριςοῦ, κατὰ τὸν καιρὸν τῶν Ἁγίων Ἀποςόλων, ὅταν ἐφύτρωσαν ἀνάμεσα εἰς τοὺς Ἁγίους καὶ ὀρθοδόξους Χριςιανοὺς, οἱ ἐναγεῖς ἐκεῖνοι καὶ κακόδοξοι αἱρετικοὶ, τῶν Σιμωνιακῶν, τῶν Νικολαϊτῶν, τῶν Γνωςικῶν, τῶν Καταφρύγων, τῶν Πεπουζιανῶν, καὶ τῶν ὁμοίων αὐτοῖς· οἵτινες μὲ τὸ νὰ ὠνομάζοντο Χριςιανοὶ, ἐκ τοῦ κοινοῦ τούτου ὀνόματος, ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τοὺς ἀπίςους καὶ Ἐθνικοὺς νὰ νομίζουν καὶ τοὺς θείους Ἀποςόλους, καὶ τοὺς ἄλλους Ἁγίους καὶ ὀρθοδόξους Χριςιανοὺς, ὡς ἀκαθάρτους, καὶ κακοδόξους· Καὶ ἀκολούθως, ἐπαρώξυναν καὶ τοὺς ἀθέους τυράννους καὶ βασιλεῖς νὰ κινήσωσι διωγμὸν κατὰ πάντων ὁμοῦ τῶν Χριςιανῶν, ὡς μαρτυροῦσιν ὅ, τε Θεοδώριτος, καὶ ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος· ὁ μὲν, λέγων· » Χριςιανοὶ γὰρ, » καὶ τῶν μυσαρῶν δογμάτων οἱ διδάσκαλοι, » καὶ τῶν Εὐαγγελικῶν οἱ κήρυκες ὠνομάζον» το· καὶ πᾶς ἀγνοῶν τὸ διάφορον, πάντας ἐ» ναγεῖς ὑπελάμβανε τοὺς τῆς μιᾶς προσηγορί» ας μετέχοντας· (ἐν τῷ Προοιμ. τοῦ β'. Λόγ. περὶ Αἱρετικ. κακομυθ.) ὁ δὲ Εὐσέβιος· » Συ» νέβαινε τοῖς ἀπίςοις ἔθνεσι πολλὴν παρέχειν » κατὰ τοῦ θείου λόγου δυσφημίας περιουσίαν, » τῆς ἐξ αὐτῶν φήμης, εἰς τὴν τοῦ παντὸς » Χριςιανῶν ἔθνους διαβολὴν καταχεομένης· (Ἐκκλησ. Ἱςορ. Βιβλ. δ'. Κεφ. ζ'.) καὶ τὸ μεγαλίτερον εἶναι ὅτι ἐσεῖς, ὁποῦ παραβαίνετε τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, γίνεσθε ἀκόμη αἴτιοι νὰ βλασφημῆται καὶ αὐτὴ ἡ πίςις τοῦ Χριςοῦ, καὶ αὐτὰ τὰ ὀρθὰ δόγματα καὶ ἡ ὑψηλὴ καὶ ἡ ἀληθὴς θεολογία, ὁποῦ περιέχει ὁ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

χριστιανισμός· Ἐπειδὴ καθὼς λέγει ὁ Μοναχὸς Εὐάγριος· » Χριστιανισμός ἐστι δόγμα τοῦ Σωτῆ-» ρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ πρακτικῆς, φυσι-» κῆς, καὶ Θεολογίας συνεστός. Πόσον δὲ μεγάλον κακὸν ποιεῖ, καὶ πόσην καταδίκην λαμβάνει ἐκεῖνος, ὁποῦ γίνεται αἴτιος νὰ βλασφημῆται ὁ Χριστὸς, καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ πίστις, ἐγὼ εἰς τοὺς προλαβόντας λόγους πολλάκις ἐσημείωσα· ἀλλὰ καὶ ὁ θεῖος Γρηγόριος ὁ Νύσσης κατὰ πλάτος ἀποδείχνει τοῦτο εἰς τὸν πρὸς Ὀλύμπιον Μοναχὸν λόγον του.

Ὅτι ἡ παράβασις τῶν ἐντολῶν εἶναι ἀτιμία εἰς τὸν Θεόν. Ὅτι ὁ παραβαίνων μίαν ἐντολὴν, καὶ τὰς ἄλλας παραβαίνει.

Παύσατε β'. ἀδελφοὶ ἀπὸ τὸ νὰ παραβαίνετε τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ· διὰ τὶ μὲ τὴν παράβασιν ταύτην, ἀτιμάζετε τὸν ἴδιον Θεὸν, τὸν προστάξαντα τὰς ἐντολὰς, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος· » διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ Νόμου τὸν » Θεὸν ἀτιμάζεις· (Ῥωμ. β'. 23.) ἀλλὰ καὶ ἐὰν φυλάξετε ὅλας τὰς ἐντολὰς, μίαν δὲ μόνην παραβῆτε, παραβάται ὀνομάζεσθε, καὶ ἀκολούθως ὑβρισταὶ λέγεσθε τοῦ Θεοῦ, διὰ τὶ ἐκεῖνος, ὁποῦ ἔδωκε τὰς ἄλλας ἐντολὰς, αὐτὸς ἔδωκε καὶ ἐκείνην, ὁποῦ ἐσεῖς παραβαίνετε, καθὼς ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος λέγει· » ὁ εἰπὼν μὴ μοι-» χεύσῃς, εἶπε καὶ μὴ φονεύσῃς· εἰ δὲ οὐ μοι-» χεύσεις, φονεύσεις δὲ, γέγονας παραβάτης » Νόμου· (Ἰακ. β'. 11.) ὅθεν, ἂν τυχὸν τινὰς ξένος ἀπὸ κἀνένα ἄλλον τόπον, ἤθελεν ἔλθη νὰ ἰδῇ ἐσᾶς τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ νὰ στοχασθῇ καλὰ τὰς παραβάσεις, ὁποῦ κάμνετε τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν κακὴν ζωὴν, ὁποῦ ζῆτε, βέβαια δὲν θέλει νομίσει πῶς εἶναι ἄλλοι ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ χειρότεροι ἀπὸ ἐσᾶς τοὺς Χριστιανούς του καὶ μαθητάς του, ὡς λέγει ὁ Χρυσορρήμων· » Εἰ γάρ τις ἔξωθέν πό-» θεν ἡμῖν ἐπιστὰς, καὶ τοῦ Χριστοῦ τὰ προστάγ-» ματα, καὶ τῆς πολιτείας τῆς ἡμετέρας τὴν » σύγχυσιν καταμάθοι καλῶς, οὐκ οἶδα, εἴ τι-» νας ἑτέρους μᾶλλον ἡμῶν, ἐχθροὺς ὑποληψεται εἶναι τοῦ Χριστοῦ. (Λόγ. πρὸς Δημήτριον περὶ κατανύξεως.)

Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, εἶναι ἀποστάται κατὰ τοῦ Θεοῦ. — Ὅτι ἡ παράβασις τῶν ἐντολῶν, εἶναι μία ἀθεΐα,

Παύσατε γ'. ἀπὸ τὸ νὰ παραβαίνετε τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὶ μὲ τὴν παράβασιν ταύτην, γίνεσθε ἀποστάται ἐναντίον τῆς ὑψίστου μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ. Ἁρπάζετε τὴν ὑπερτάτην θεϊκὴν ἐξουσίαν, ὁποῦ αὐτὸς ἐκ φύσεως ἔχει ὡς Κτίστης ἐπάνω εἰς ἐσᾶς, καὶ φαίνεσθε ὅτι νὰ λέγετε εἰς τὸν Θεὸν, ἐκεῖνα τὰ τολμηρὰ καὶ ἀποστατικὰ λόγια, ὁποῦ λέγει καὶ ὁ ἀσεβὴς παρὰ τῷ Ἰώβ. Ἀναχώρησε ἀπὸ λόγου μου· ἐγὼ δὲν θέλω νὰ ἠξεύρω τὰς ἐντολάς σου, ἐγὼ δὲν θέλω νὰ κάμω ὑπακοὴν εἰς τὸν νόμον σου, οὔτε θέλω νὰ σὲ ἠξεύρω διὰ αὐθέντην μου· » λέγει δὲ Κυρίῳ, ἀπόστα » ἀπ' ἐμοῦ, ὁδούς σου εἰδέναι οὐ βούλομαι. (Ἰώβ. κά. 14.) τὶ νὰ πολυλογῶ; ἡ παράβασις τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, εἶναι μία κρυφὴ ἀθεΐα, καθὼς μαρτυρεῖ ὁ ἠγαπημένος Ἰωάννης.

Ὅτι ὁ Θεὸς ὀργίζεται κατὰ τῶν παραβαινόντων τὰς ἐντολάς του. — Τὶ σημαίνει ἡ ἐν τῷ οὐρανῷ σιωπή. — Ὅτι αἱ ἁμαρτίαι ὅταν ἦναι πολλαὶ, νικοῦν τὰς πρεσβείας τῶν Ἁγίων.

» Πᾶς ὁ παραβαίνων, καὶ μὴ μένων ἐν τῇ » διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, Θεὸν οὐκ ἔχει· (β'. Ἰωάν. 9.) ὅθεν καὶ Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος εἶπεν· » ἐκεῖνος, ὁποῦ δὲν κάμνει τὰς ἐντολὰς » τοῦ Χριστοῦ ἂς μὴ νομίζῃ πῶς δὲν ἀρνεῖται » τὸν Χριστὸν, διὰ τὶ εἰς κάθε παράβασιν ἐντο-» λῆς τοῦ Χριστοῦ, τὸν Χριστὸν ἀρνεῖται, καθὼς » καὶ ἐκεῖνος ὁποῦ κάμνει τὰς ἐντολὰς τοῦ » Χριστοῦ, τὸν Χριστὸν ὁμολογεῖ. (Λόγῳ λ'.) ὢ τόλμη ἀνήκουστος! ὢ ἀνταρσία μεγάλη! ὢ ἀποστασία φοβερά! Ἀλλ' ἆρά γε ὑπομένει ὁ Θεὸς μίαν τοιαύτην τόλμην; μίαν τοιαύτην ὕβριν; καὶ μίαν τοιαύτην ἀποστασίαν; ὄχι· αὐτὸς ὀργίζεται κατ' ἐπάνω σας, καὶ θυμόνεται......

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

αἴ! τί εἶναι ἐτοῦτο; σιωπὴ σιωπή· αἴ! τί εἶναι ἡ φωνὴ, ὁποῦ ἐγὼ ἀκούω; ἡσυχάσετε νὰ ἀκούσωμεν καλά· ὢ ἀλλοίμονον! ἀκούω ἄνωθεν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς νὰ φωνάζῃ μὲ μίαν βροντῶσαν φωνὴν ὁ ὑψιπέτης ἀετὸς τῆς Θεολογίας εἰς τὴν θείαν του Ἀποκάλυψιν· » Καὶ ὅτε ἤνοιξε » τὴν σφραγίδα τὴν ἑβδόμην ἐγένετο σιγὴ ἐν » τῷ οὐρανῷ, ὡς ἡμιώριον. (Ἀποκ. ή. 1.) Καὶ τί ἆρά γε νὰ σημαίνῃ ἐτούτη ἡ σιωπή; Γεώργιος ὁ Κορέσσιος καὶ νεώτερος Θεολόγος λέγει ὅτι σημαίνει τὴν μεγάλην ὀργὴν τοῦ Θεοῦ· ὠργίσθη ὁ Θεὸς καὶ διὰ τὴν μεγάλην του ὀργὴν, γίνεται ἐτούτη ἡ μεγάλη σιωπὴ εἰς τὸν οὐρανόν. » ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμι» ώριον· ἔπαυσαν οἱ Ἄγγελοι τοὺς Ἀγγελικοὺς ὕμνους· » ἐσχόλασαν οἱ Ἅγιοι ἀπὸ τὸ νὰ τὸν » παρακαλοῦν· φόβος μεγάλος ἐχύθη εἰς ὅλα τὰ τάγματα τῶν Ἀγγέλων, καὶ εἰς ὅλους τοὺς χοροὺς τῶν Ἁγίων· » λέων ἐρεύξεται, καὶ τίς » οὐ φοβηθήσεται κατὰ τὸν Προφήτην Ἀμώς; (Ἀμ. γ'. 8·) ὁ Κύριος ἐθυμώθη, καὶ ποῖος δὲν τρέμει; Χριστιανοὶ ἄθλιοι· Χριστιανοὶ ταλαίπωροι, διὰ τὰς ἐδικάς σας παραβάσεις καὶ ἁμαρτίας ὠργίσθη ὁ Θεὸς, καὶ ποῖος τώρα νὰ εὑρεθῇ νὰ τὸν ἡμερώσῃ; Ἰδοὺ, ὁποῦ ὅλοι οἱ Ἅγιοι σιωπῶσι, καὶ δὲν ἀποτολμοῦσι νὰ παρακαλέσουν τὸν Θεὸν διὰ λόγου σας· Ἐπειδὴ τόσαις πολλαῖς εἶναι ἡ παραβάσεις καὶ ἁμαρτίαις σας, ὁποῦ ἐνίκησαν τὰς πρεσβείας καὶ μεσιτείας τῶν Ἁγίων καὶ πλέον δὲν εἰσακούονται εἰς τὸν Θεὸν, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Χρυσόστομος· » ὠφελοῦσιν αἱ εὐχαὶ καὶ μεγάλα· ἀλλ' ὅταν » καὶ ἡμεῖς πράττωμέν τι . . . . . ἐὰν δὲ ἀργὸς » μένῃς, οὐδὲν μέγα ὠφεληθήσῃ. Ἐπεὶ, εἴγε ἴ» σχυον αἱ εὐχαὶ καὶ ἐπὶ τῶν σφόδρα πονηρῶν, » διὰ τί μὴ καὶ ὅτε Ναβουδοχονόσορ ἦλθεν, εἶ» πε τοῦτο ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἐξέδωκε τὴν πόλιν; » ἐπειδὴ μεῖζον ἴσχυσεν ἡ πονηρία. (Ὁμιλ. ά. εἰς τὴν πρὸς Θεσσαλ. ά.) ὅμως κατὰ τὸ παρὸν ἀφῆτε ἐδῶ τὸν Θεὸν θυμωμένον, καὶ μὲ ἡσυχίαν μεγάλην ἀκολουθήσατέ μοι νὰ ὑπάγωμεν ἕως εἰς τὴν Ῥώμην, διὰ νὰ ἴδοῦμεν ἕνα συμβεβηκὸς, ὁποῦ ἐκεῖ ἀκολούθησεν.

Ἐφθάσατε; ἐδῶ ἦτον ἕνας νέος εὐγενὴς, Λούκιος Κίννας ὀνομαζόμενος· οὗτος πολλαῖς φοραῖς ἐπιβουλεύθη νὰ ἀποστατήσῃ ἀπὸ τὸν Βασιλέα Αὔγουστον νὰ τὸν θανατώσῃ, καὶ νὰ τοῦ πάρῃ τὴν Βασιλείαν. Ὁ Αὔγουστος μανθάνωντας τὴν ἀποστασίαν καὶ τὴν ἐπιβουλὴν, ὠργίσθη πολλὰ κατὰ τοῦ Λουκίου, καὶ ἀπεφάσισε νὰ τὸν ἐξορίσῃ· ἐγράφετο λοιπὸν ἡ ἀπόφασις, καὶ ἐκεῖ, ὁποῦ ἦτον ὁ Αὔγουστος θυμωμένος, καὶ ἔλεγε πολλὰ καὶ διάφορα κατὰ τοῦ Κίννα, ἰδοὺ ἔφθασε καὶ ἡ Βασίλισσά του Λιβία, ἥτις εὐσπλαγχνισθεῖσα τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον νέον, μὲ πολλὰς μεσιτείας καὶ ἱκεσίας κατεπράϋνε τὴν ὀργὴν τοῦ Βασιλέως, καὶ ἠλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν καταδίκην ἐκείνην τὸν Κίνναν.

Γυρίσετε πάλιν τώρα ἐκεῖ ὁποῦ εἴμεθα πρότερον· » ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμιώ» ριον. Ἰδοὺ Χριστιανοὶ, ὁποῦ ὁ Θεὸς εἶναι θυμωμένος κατ' ἐπάνω σας, διὰ τί παραβαίνετε τὰς ἐντολάς του, διὰ τί τὸν ἐπεβουλεύθητε μὲ τὰς ἁμαρτίας σας, καὶ ἀποστατήσετε κατ' αὐτοῦ, ζητοῦντες να τοῦ πάρετε τὴν θεϊκὴν τιμήν· πολλὰ κακὰ βουλεύεται διὰ λόγου σας· τώρα λέγει· « πῦρ ἐκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ » μου· καυθήσεται ἕως ᾅδου κατωτάτου. (Δευτερ. κβ'. 22.) καὶ τώρα· » μεθύσω τὰ βέλη » μου ἀφ' αἵματος, καὶ ἡ μάχαιρά μου φάγε» ται κρέα. (Δευτερ κβ'. 42.) τί νὰ περιττολογῶ; ὁ Ἅδης θέλει εἶναι ὁ τόπος τῆς ἐξορίας σας· τὰ λόγια τῆς ἐξορίας σας εἶναι αὐτά· » Ἀ» ποστραφήτωσαν οἱ ἁμαρτωλοὶ εἰς τὸν ᾅδην. (Ψαλ. θ'. 18.) Ἰδοὺ ὅλοι οἱ Ἅγιοι σιωποῦσιν, ὅλοι φοβοῦνται, καὶ τινὰς δὲν ἀποτολμᾷ ἀπὸ αὐτοὺς νὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸν διὰ λόγου σας· ὢ ἐλεεινὴ συμφορὰ τῶν ἀθλίων ἁμαρτωλῶν! Καὶ τάχα δὲν εὑρίσκεταί τινας νὰ ἐμ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ποδίσῃ αὐτὴν τὴν ἀπόφασιν; Ἀράγε δὲν εἶναι κἀνένας μεσίτης νὰ ἡμερώσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ; ναὶ, εἶναι εἶναι.

Ποῦ εἶσαι Παρθένε Μαρία; Ποῦ εἶσαι Δέσποινα; Ποῦ εἶσαι Μήτηρ Θεοῦ, καὶ Μήτηρ τῶν Χριςιανῶν· Πρόβαλε πρόβαλε, παρακαλοῦμέν σε, ἔμπροσθεν τοῦ Υἱοῦ σου τοῦ μονογενοῦς· δράμε νὰ ἡμερώσῃς τὴν ὀργήν του· τάχυνον νὰ ἐμποδίσῃς τὴν ἀπόφασιν, ὁποῦ ἔκαμεν ἐναντίον εἰς τοὺς ἀθλίους ἁμαρτωλούς.

Ἀκούει ἡ Παρθένος, καὶ νικηθεῖσα ἀπὸ τὰ φιλάνθρωπα σπλάγχνατης, τρέχει ἔμπροσθεν τοῦ Υἱοῦ της, καὶ μὲ θερμὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ μὲ τὰ πλέον εὐλαβητικὰ σχήματα, ἀρχίζει νὰ παρακαλῇ τὸν Υἱόν της. Καὶ Υἱέ μου, τοῦ λέγει, Υἱέ μου ποθεινότατε, Υἱέ μου γλυκύτατε, Υἱέ μου καὶ Θεέ μου, ἐπάκουσόν μου τῆς ἠγαπημένης Μητρός σου τὴν ταπεινὴν δέησιν. Ναὶ γνωρίζω, Υἱέ μου πῶς ἐτοῦτοι οἱ Χριςιανοὶ παρέβησαν τὰς ἐντολάς σου· ἀτίμασαν τὴν μεγαλειότητά σου, ἐμελέτησαν ἀποςασίαν κατὰ τοῦ ὕψους τοῦ κράτους σου, καὶ διὰ τοῦτο ἐκίνησαν εἰς μεγάλην ὀργὴν τὰ φιλάνθρωπα σπλάγχνα σου. Ναὶ, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, δικαία εἶναι ἡ ὀργή σου, δικαιότερος εἶναι ὁ κατ' αὐτῶν θυμός σου, καὶ δικαιοτάτη εἶναι ἡ ἀπόφασις, ὁποῦ ἔγραψες κατ' ἐπάνωτων. Μὰ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἐνθυμήσου, Υἱέ μου, τὸ ἄπειρον πέλαγος τῆς εὐσπλαγχνίας σου, καὶ τοὺς ἀμετρήτους ὠκεανοὺς τῆς ἀγαθότητός σου. ἐνθυμήσου πῶς διὰ τὴν ἀγάπην τῶν ἁμαρτωλῶν, ἐκατέβης ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἔγινες τέλειος ἄνθρωπος μέσα εἰς τὴν ἄσπορον καὶ παρθενικὴν ταύτην κοιλίαν μου. ἐνθυμήσου πῶς διὰ νὰ σώσῃς τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἔπαθες τόσα πάθη, ἐῤῥαπίσθης, ἐνεπτύσθης, ἐποτίσθης ὄξος, καὶ χολὴν, καὶ ἀπέθανες ἐπάνω εἰς ἕνα ςαυρὸν, χύνωντας ὅλον τὸ πανάγιον αἷμά σου, ἕως εἰς τὴν ὑςέραν ςαλαγματίαν.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὦ Υἱέ μου, παρακαλῶσε ἡ μήτηρ καὶ δούλη σου, παρακαλῶσε θερμῶς· ἄχ! τριπλασιάζω τὴν φωνήν! παρακαλῶσε ἀπὸ βαθέων καρδίας, ἀπόςρεψον τὴν ὀργήν σου· παῦσαι τὴν ἀγανάκτησίν σου· καὶ συγχώρησον συγχώρησον τοὺς ἀθλίους τούτους ἁμαρτωλούς· βάλε τὴν μάχαιραν τοῦ θυμοῦ σου εἰς τὴν θήκην, καὶ ἐμπόδισαι τὴν δικαίαν ἀπόφασιν, ὁποῦ κατὰ τῶν παραβατῶν τούτων ἔγραψες· ἰδοὺ Υἱέ μου, σοῦ προβάλλω εἰς μεσιτείαν τοὺς μητρικούς μου τούτους μασθούς· ἰδὲ τους καλὰ, καὶ ἐνθυμήσου τὸ καθαρὸν καὶ παρθενικὸν γάλα, ὁποῦ ἐποτίσθης ἀπὸ αὐτοὺς, ὅταν ἦσουν βρέφος μικρόν· ἰδὲ ἐτούτας μου τὰς ἀγκάλας, ὁποῦ ὑψώνω εἰς δέησιν, καὶ ἐνθυμήσου Υἱέ μου πῶς ἐβαςάχθης ἀπὸ αὐτὰς, καὶ πρῶτον ὅταν ἦσουν νήπιος· καὶ ὕςερον ὅταν ἦσουν νεκρός· ἰδὲ τοῦτά μου τὰ μητρικὰ ςήθη, καὶ ἐνθυμήσου πόσαις φοραῖς ἀπεκοιμήθης ἐπάνω εἰς αὐτὰ, μὲ ἕνα ὕπνον γλυκύτατον, πρῶτα μὲν βρεφοπρεπῶς, ὕςερον δὲ νεκροπρεπῶς· ἰδὲ τοῦτα μου τὰ χείλη, καὶ τὴν γλῶσσαν, τὰ ὁποῖα τώρα κινῶ εἰς παρακάλεσιν διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ ἐνθυμήσου πόσαις φοραῖς σὲ κατεφίλησαν μητροπρεπῶς, ὅταν ἦσουν νήπιον, καὶ πόσαις φοραῖς ἐβάφησαν μέσα εἰς τὰ δροσώδη, καὶ θεοχαρητομένα χείλη σου· ἰδὲ τούτους μου τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὁποῦ δακρύουν διὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ ἐνθυμήσου πόσαις φοραῖς ἡγιάσθησαν μὲ τὸ ἐγγίξιμον τοῦ παναγίου προσώπου σου, καὶ πόσα δάκρυα ἔχυσαν εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ςαυροῦ καὶ τῆς ἁγίας ταφῆς σου. Καὶ τέλος πάντων, ἰδὲ τοῦτα ὅλα τὰ μητρικά μου σπλάγχνα, καὶ τὴν καρδίαν, ὁποῦ κινῶ εἰς ἐξιλέωσιν τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ἐνθυμήσου τὴν ῥομφαίαν ἐκείνην τοῦ Συμεῶν, ὁποῦ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ πάθους σου πέρα καὶ πέρα τὰ διεπέρασε... σμίγω μὲ τὰ ἐδικά μου καὶ τὰ ἐδικά σου Υἱέ μου, τὸν ςαυρόν σου λέγω, τὴν λόγχην, τὸν κάλαμον, τὸν σπόγκον, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

πάθου σου σύμβολα, καὶ δι' αὐτῶν δραστικωτέραν ποιῶ τὴν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτωλῶν τούτων πρεσβείαν· εἶμαι μήτηρ ἐδική σου· ἀλλὰ εἶμαι καὶ μήτηρ τῶν Χριστιανῶν, καὶ τῶν ἀθλίων ἁμαρτωλῶν. Ἄφες λοιπὸν κατὰ τὸ παρὸν, ἄφες τοῖς ἁμαρτωλοῖς τούτοις Υἱέ μου, καὶ παραβάταις τῶν ἐντολῶν σου· καὶ αὐτοὶ εἰς τὸ ἑξῆς θέλουν φροντίσουν διὰ τὴν σωτηρίαν τους, θέλουν μετανοήσουν, καὶ θέλουν ἐπιμεληθοῦν διὰ νὰ φυλάξουν τὰς ἐντολάς σου, καὶ νὰ σωθοῦν· ὦ δόξα σοι Παναγία μου! ὦ δόξα σοι Κυρία μου! ὦ δόξα τῇ φρικτῇ Θεοτοκίᾳ σου!

Ὅτι διὰ τῆς πρεσβείας τῆς Θεοτόκου, λυτρόνονται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τὴν θείαν ὀργήν.

Ἁμαρτωλοὶ Χριστιανοὶ, παραβάται τῶν θείων ἐντολῶν, χαρῆτε χαρῆτε· καλὰ μηνύματα· ἤκουσεν ὁ Κύριος τὴν παρακάλεσιν τῆς παναγίας του μητρός· ἡμέρωσεν ἡ ὀργή του· ἔπαυσεν ὁ θυμὸς, ὁποῦ εἶχε κατ' ἐπάνω σας, ἀνέτρεψε τὴν ἀπόφασιν ὁποῦ ἔκαμεν ἐναντίον σας· καὶ ἰδοὺ ὁποῦ σᾶς χαρίζει τὴν ζωὴν, καὶ σᾶς δίδει καιρὸν μετανοίας· τὸ λοιπὸν καὶ ἐσεῖς μὴ φανῆτε ἀχάριστοι εἰς τόσην μεγάλην χάριν· πῶς; καὶ μὲ τί τρόπον; ἐγὼ νὰ σᾶς εἰπῶ. Ἀφ' οὗ ὁ προειρημένος ἐκεῖνος Λούκιος ἔλαβε τὴν συγχώρησιν ἀπὸ τὸν βασιλέα Αὔγουστον, διὰ μεσιτείας τῆς βασιλίσσης Λιβίας, καθὼς προείπομεν, ἐμετάβαλε τὴν γνώμην του εἰς τὸ ἀγαθόν. Ἄρχισε μὲ μίαν ἐγκάρδιον ἀγάπην νὰ ἀγαπᾷ τὸν Αὔγουστον, καὶ τόσον φίλος του ἀκριβὸς ἔγινεν, ὁποῦ ὅταν ἀπέθανεν, ἄφησε κληρονόμον εἰς τὰ ὑπάρχοντά του μοναχὸν τὸν Αὔγουστον· καὶ τῆς βασιλίσσης τὴν χάριν δὲν ἔπαυε νὰ ὁμολογῇ, εὐχαριστῶν αὐτῇ μὲ χιλίας γλώσσας εἰς ὅλην του τὴν ζωήν· ἔτσι πρέπει νὰ κάμετε καὶ ἐσεῖς ἀδελφοί· πρέπει νὰ μεταβάλετε τὴν γνώμην σας εἰς τὸ ἀγαθόν· νὰ μετανοήσετε μὲ μίαν ἀληθινὴν μετάνοιαν· πρέπει νὰ φυλάττετε ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου, καὶ νὰ μὴ παραβαίνετε ἀπὸ αὐτὰς οὐδὲ μίαν μοναχήν· πρέπει νὰ ἀφήσετε τὰς κακίας καὶ ἁμαρτίας, καὶ νὰ ἐναγκαλησθῆτε τὰς ἀρετάς· πρέπει νὰ σπουδάσετε διὰ νὰ πάρετε ὀπίσω ὅλα ἐκεῖνα τὰ ὑπερφυσικὰ καὶ φυσικὰ χαρίσματα, ὁποῦ ἐχάσατε διὰ τὴν παράβασιν τῶν θείων ἐντολῶν, καὶ πρέπει τέλος πάντων νὰ ἀγαπᾶτε τὸν Κύριον, διὰ τὸ ἄπειρον αὐτὸ ἔλεος, ὁποῦ ἔκαμεν εἰς ἐσᾶς. Εἰς δὲ τὴν Κυρίαν ἡμῶν καὶ Δέσποιναν Θεοτόκον, νὰ μένετε πάντοτε εὐχάριστοι εἰς ὅλην σας τὴν ζωὴν, ἐπικαλούμενοι ἡμέραν καὶ νύκτα τὸ πανάγιον ὄνομά της, ψάλλοντες διαφόρους ὕμνους εἰς ἔπαινον, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν της· καὶ χαιρετῶντες αὐτὴν μὲ τοὺς γλυκυτάτους συνειθισμένους αὐτῆς εἰκοσιτέσσαρας οἴκους, τοῦτο ἐξαιρέτως συχνὰ συχνὰ πρὸς αὐτὴν νὰ φωνάζετε· » χαῖρε Χριστοῦ δικαίου δυσώπησις· χαῖρε » πολλῶν πταιόντων συγχώρησις· λέγετε εἰς αὐτὴν καὶ ἐκεῖνα τὰ ἐγκωμιαστικὰ λόγια, ὁποῦ τῆς πλέκει ὁ Χρυσορρήμων Ἰωάννης λέγων· » οὐδὲν τοίνυν ἐν βίῳ, οἷον ἡ Θεοτόκος » Μαρία· περίελθε ὦ ἄνθρωπε πᾶσαν τὴν » Κτίσιν τῷ λογισμῷ, καὶ βλέπε, εἰ ἔστιν ἴσον, » ἢ μεῖζον τῆς Ἁγίας Θεοτόκου Παρθένου· περινόστησον τὴν γῆν· περίβλεψον τὴν θάλασ- » σαν, πολυπραγμόνησον τὸν ἀέρα· τοὺς οὐρα- » νοὺς τῇ διανοίᾳ ἐρεύνησον· τὰς ἀοράτους πά- » σας δυνάμεις ἐνθυμήθητι, καὶ βλέπε, εἰ ἔστιν » ἄλλο τοιοῦτον θαῦμα ἐν πάσῃ τῇ Κτίσει. » (Λόγῳ εἰς τὴν Ἁγίαν Παρθένον.)

Ἐπίλογος

Προσέχετε λοιπὸν, προσέχετε λέγω σας καὶ τρίτον, προσέχετε εἰς τὸ ἑξῆς ἀδελφοὶ, νὰ μὴ παραβῆτε πάλιν τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου· διατὶ ἐὰν ἐπάνω εἰς τὴν παράβασιν αὐτὴν ἀποθάνετε, τότε δὲν θέλει δυνηθῇ, οὔτε αὐτὴ ἡ Μήτηρ τοῦ Κυρίου νὰ σᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν μέλλουσαν Κόλασιν, καὶ καταδίκην· ἐπειδὴ ὁ Κύριος, κατὰ τοῦ ὁποίου ἀποστατήσετε, καὶ δὲν ἠθελήσετε νὰ βασιλεύσῃ εἰς ἐσᾶς διὰ τῆς φυ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λακῆς τῶν ἐντολῶν του, θέλει ὀργισθῇ κατ' ἐπάνωσας, καὶ θέλει προςάξει νὰ σᾶς φέρουν ἔμπροσθεν τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου του, καὶ ἐκεῖ νὰ σᾶς κατασφάξουν ὡς ἐχθρούς του, καὶ ἀποςάτας, καθὼς εἶναι γεγραμμένον· » Πλὴν τοὺς » ἐχθρούς μου ἐκείνους, τοὺς μὴ θελήσαντάς » με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτοὺς, ἀγάγετε ὧδε, καὶ » κατεσφάξατε ἔμπροσθέν μου. (Λουκ. ιθ΄. 27.) τὸ ὁποῖον ἄμποτε νὰ μὴ πάθητε ἀδελφοί· ἀλλὰ μᾶλλον νὰ παραςαθῆτε μὲ παῤῥησίαν, καὶ τιμὴν εἰς τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο βῆμα διὰ τῆς φυλακῆς τῶν ζωοποιῶν ἐντολῶν· χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριςοῦ, καὶ τῇ πρεσβείᾳ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων. ἈΜΗΝ.

ΑΙ ΔΕΚΑ ΕΝΤΟΛΑΙ

Ἤτοι αἱ προςαγαὶ τοῦ Θεοῦ, αἱ ἐν τῇ παλαιᾷ Διαθήκῃ περιεχόμεναι, μεταφρασμέναι εἰς τὸ ἁπλοῦν.

Ἐντολὴ Α΄.

Ἐγὼ εἶμαι Κύριος ὁ Θεός σου, ὁ ὁποῖος σὲ ἠλευθέρωσα ἀπὸ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἀπὸ τὸν τόπον τῆς σκλαβίας· δὲν θέλουν εἶναι εἰς ἐσένα ἄλλοι Θεοὶ, ἔξω ἀπὸ ἐμένα. (Ἐξ. κ΄. 2.)

Ἐντολὴ Β΄.

Δὲν θέλεις κατασκευάσεις εἴδωλον ἢ ὁμοίωμα τινὸς κτίσματος, ἀπὸ ὅσα εἶναι ἐπάνω εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ κάτω εἰς τὴν γῆν, καὶ μέσα εἰς τὰ νερὰ, ἢ ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐδὲ θέλεις προσκυνήσεις αὐτὰ, ἢ νὰ τὰ λατρεύσῃς ὡς Θεούς. (Αὐτόθ.)

Ἐντολὴ Γ΄.

Δὲν θέλεις ἀναφέρεις τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου εἰς πρᾶγμα μάταιον· διὰ τὶ δὲν θέλει καθαρίσει ὁ Κύριος ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, (ἤτοι ἁμαρτίαν ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος) ὁποῦ ἀναφέρει τὸ ὄνομά του εἰς μάταιον πρᾶγμα. (Ἀτόθ. 7.)

Ἐντολὴ Δ΄.

Ἐνθυμοῦ νὰ ἁγιάζῃς τὴν ἡμέραν τῶν Σαββάτων· εἰς τὰς ἓξ ἡμέρας τῆς ἑβδομάδος νὰ δουλεύῃς ὅλα τὰ ἔργα σου, εἰς δὲ τὴν ἑβδόμην, νὰ καταπαύῃς ἀπὸ κάθε ἔργον, ἀφιερόνωντας τὴν ἡμέραν αὐτὴν εἰς Κύριον τὸν Θεόν σου. (Αὐτόθ. 8.)

Ἐντολὴ Ε΄.

Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, διὰ νὰ εὐτυχήσῃς, καὶ νὰ γένῃς πολυχρόνιος ἐπάνω εἰς τὴν γῆν. (Αὐτόθ. 12.)

Ἐντολὴ ΣΤ΄.

Δὲν θέλεις φονεύσεις. (Αὐτόθ. 15.)

Ἐντολὴ Ζ΄.

Δὲν θέλεις μοιχεύσεις. (Αὐτόθ. 13.)

Ἐντολὴ Η΄.

Δὲν θέλεις κλέψεις. (Αὐτόθ. 14.)

Ἐντολὴ Θ΄.

Δὲν θέλεις ψευδομαρτυρήσεις ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ σου μὲ μαρτυρίαν ψευδῆ. (Αὐτόθ. 16.)

Ἐντολὴ Ι΄.

Δὲν θέλεις ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου, οὔτε τὸ ὁσπῆτί του, οὔτε τὸ χωράφι του, οὔτε τὸν δοῦλον, καὶ τὴν δούλην του, οὔτε τὸ βόδι, ἢ τὸ γαϊδοῦρί του, ἢ τὰ ἄλλα του κτήνη· οὔτε ὅσα ἄλλα πράγματα ἔχει ὁ ἀδελφός σου. (Αὐτόθ. 17.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΑΙ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ

Καὶ προςαγαὶ, αἱ ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ περιεχόμεναι, μεταφρασμέναι εἰς τὸ ἁπλοῦν ἐν Κεφαλαίοις ιζ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ὅτι κάθε Χριςιανὸς χρεωςεῖ νὰ ἀγαπᾷ τὸν Θεόν.

Θέλεις ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου μὲ ὅλην τὴν καρδίαν σου, μὲ ὅλην τὴν ψυχήν σου, καὶ μὲ ὅλον τὸν νοῦν σου. Αὐτὴ εἶναι ἡ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή. (Ματθ. κ'. 37.)

Ἀνίσως μὲ ἀγαπᾶτε, θέλετε φυλάττετε τὰς προςαγάς μου. (Ἰωάν. ιδ'. 15.)

Ὅποιος ἔχει εἰς τὴν ἐνθύμησίν του τὰς ἐντολάς μου, καὶ τὰς φυλάττει, ἐκεῖνος εἶναι, ὁποῦ μὲ ἀγαπᾷ. Ὅποιος δὲ ἀγαπᾷ ἐμένα, θέλει ἀγαπηθῇ ἀπὸ τὸν Πατέρα μου· καὶ ἐγὼ θέλω τὸν ἀγαπήσω καὶ θέλω φανερώσω τὸν ἑαυτόν μου μυςικῶς μέσα εἰς αὐτόν. (Ἰωάν. ιδ'. 21.)

Ὅποιος δὲν μὲ ἀγαπᾷ, ἐκεῖνος δὲν φυλάττει τὰς προςαγάς μου. (Αὐτόθ. 24.)

Ἀγαπᾶτε τὸν Χριςὸν, ἀγκαλὰ καὶ νὰ μὴ τὸν ἠξεύρετε. (Πέτ. ά. 8.)

Ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν γεννήσαντα Πατέρα, αὐτὸς ἀγαπᾷ καὶ τὸν Υἱὸν, ὁποῦ γεννᾶται ἀπὸ τὸν Πατέρα. (ά. Ἰωάν. έ. 1.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Ὅτι χρεωςεῖ κάθε Χριςιανὸς νὰ ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφόν του.

Δευτέρα δὲ Ἐντολὴ ὁμοία μὲ τὴν πρώτην εἶναι, τὸ νὰ ἀγαπήσῃς τὸν ἀδελφόν σου ὡσὰν καὶ τὸν ἑαυτόν σου. (Ματθ. έ. 44.)

Προςαγὴν καινούριαν σᾶς δίδω, νὰ ἀγαπᾶτε ἕνας τὸν ἄλλον, καὶ καθὼς ἐγὼ σᾶς ἠγάπησα, ἔτσι καὶ ἐσεῖς ἀγαπᾶτε ἕνας τὸν ἄλλον. (Ἰωάν. ιγ'. 34.)

Μὲ τοῦτο τὸ σημάδι θέλουν γνωρίσουν ὅλοι οἱ ἀσεβεῖς πῶς ἐσεῖς εἶσθε μαθηταί μου, ἀνίσως ἔχετε ἀγάπην ἀναμεταξύ σας. (Αὐτόθ. 35.)

Ἄλλο νὰ μὴ χρεωςεῖτε, πάρεξ τὸ νὰ ἀγαπᾶτε ἕνας τὸν ἄλλον, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ὁποῦ ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφόν του, ὅλον τὸν νόμον ἐτελείωσε· διὰ τὶ τὸ, οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ ὅλαις ἡ ἄλλαις ἐντολαῖς, εἰς ταύτην τὴν ἐντολὴν ἀνακεφαλαιόνονται καὶ περιλαμβάνονται, εἰς τὸ νὰ ἀγαπήσῃς τὸν ἀδελφόν σου, ὡσὰν καὶ τὸν ἑαυτόν σου. (Ῥωμ. ιγ'. 8.)

Ἕνας τὸν ἄλλον νὰ ἀγαπᾶτε μὲ ὅλην σας τὴν καρδίαν. (Πέτ. ά. 22.)

Τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε. (ά. Πέτρ. β'. 17.)

Ἀνίσως τόσον πολλὰ ὁ Θεὸς μᾶς ἠγάπησε, καὶ ἡμεῖς χρεωςοῦμεν νὰ ἀγαπῶμεν ἕνας τὸν ἄλλον. (ά. Ἰωάν. δ'. 11.)

Ὅποιος δὲν ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφόν του, αὐτὸς εὑρίσκεται εἰς τὸν θάνατον. (ά. Ἰωάν. γ'. 14.) μὲ τοῦτο τὸ σημάδι ἐγνωρίσαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι καθὼς ὁ Χριςὸς ἔβαλε τὴν ζωήν του εἰς θάνατον διὰ λόγου μας· ἔτσι καὶ ἡμεῖς χρεωςοῦμεν νὰ βάλλωμεν τὴν ζωήν μας εἰς θάνατον διὰ τοὺς ἀδελφούς μας· (ά. Ἰωάν. γ'. 16.)

Παιδάκιά μου, ἂς μὴ ἀγαπῶμεν μὲ τὸν λόγον μόνον, καὶ μὲ τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ἔργον καὶ μὲ τὴν ἀλήθειαν. (ά. Ἰωάν. γ'. 18.)

Ὅποιος ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν, αὐτὸς ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφόν του. (ά. Ἰωάν. δ'. 21.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ μὴ μάχωνται, οὔτε νὰ ἔχουν μνησικακίαν καὶ μῖσος μὲ τοὺς ἀδελφούς των· ἀλλὰ καὶ ἂν συγχυσθοῦν, χρεωςοῦν ὀγλίγωρα νὰ φιλιόνωνται.

Ὅποιος Χριςιανὸς θυμόνεται ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του ματαίως, καὶ χωρὶς εὔλογον ἀφορμὴν, θέλει γένῃ ὑπόδικος εἰς τὴν κρίσιν· καὶ ὅποιος Χριςιανὸς εἰπῇ εἰς τὸν ἀδελφόν του (μὲ θυμὸν) ῥακὰ, ἤγουν καταφρονημένε, ἢ ἐσὺ, αὐτὸς θέλει γένει ὑπόδικος εἰς τὸ συνέδριον τῶν κριτῶν. Ὅποιος δὲ εἰπῇ εἰς τὸν ἀδελφόν του (μὲ θυμὸν) μωρὲ, αὐτὸς θέλει γένῃ ὑπόδικος εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. (Ματθ. έ. 22.)

Ἀνίσως καὶ προσφέρῃς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ δῶρον καὶ προσφορὰν, καὶ ἐκεῖ ἐνθυμηθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου εἶναι λυπημένος ἐναντίον σου, ἄφες ἐκεῖ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὴν προσφοράν σου, καὶ πήγενε πρῶτον φιλιώσου καὶ συγχωρήθητι μὲ τὸν ἀδελφόν σου, καὶ ὕςερον γύρισε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ πρόσφερε τὸ δῶρον καὶ τὴν προσφοράν σου. (Αὐτόθ. 24.)

Φιλιόνου ὀγλίγωρα μὲ τὸν ἀδελφὸν, ὁποῦ ἔχεις μάχην, ἕως ὁποῦ εὑρίσκεσαι μαζὶ μὲ αὐτὸν εἰς τὴν ςράταν τῆς παρούσης ζωῆς. (Αὐτόθ. 25.)

Ὅποιος φαίνεται πῶς εἶναι φιλόνεικος, ἂς ἠξεύρει ὅτι ἡμεῖς δὲν ἔχομεν τοιαύτην συνήθειαν νὰ φιλονεικοῦμεν, οὐδὲ αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ. (ά. Κορ. ιά. 16.)

Ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ δὲν πρέπει νὰ μάχεται, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἦναι πρᾶος εἰς ὅλους, διδαδακτικὸς, καὶ ἀνεξίκακος. (β΄. Τιμόθ. β΄. 24.)

Ὁ Ἥλιος ἂς μὴ βασιλεύῃ, καὶ νὰ σᾶς ἀφίνῃ μαχεμένους, ἤτοι, πρὸ τοῦ ὁ Ἥλιος νὰ βασιλεύῃ, ἐσεῖς νὰ φιλιόνεσθε. (Ἐφ. δ΄. 26.)

Ὅποιος μισεῖ τὸν ἀδελφόν του, εἰς τὸ σκότος εὑρίσκεται, καὶ εἰς τὸ σκότος περιπατεῖ, καὶ δὲν ἠξεύρει ποῦ πηγαίνει, ὅτι τὸ σκότος ἐτύφλωσε τὸ ὀμμάτιόν του. (ά. Ἰωαν. β΄, 11.)

Κάθε Χριςιανὸς, ὁποῦ μισεῖ τὸν ἀδελφόν του, εἶναι αὐτὸς ἀνθρωποκτόνος· καὶ κάθε ἀνθρωποκτόνος ἠξεύρετε ὅτι δὲν ἔχει εἰς τὸν ἑαυτόν του μένουσαν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. (ά. Ἰωάννην γ΄. 15.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ μὴ βλέπουν μὲ περιέργειαν καὶ ἐπιθυμίαν.

Ἐγὼ σᾶς λέγω, ὅτι κάθε ἄνθρωπος, ὁποῦ βλέπει γυναῖκα μὲ ἐπιθυμίαν, αὐτὸς ἐμοίχευσεν αὐτὴν σχεδὸν εἰς τὴν καρδίαν του. (Ματ. έ. 28)

Ὅ,τι πρᾶγμα εὑρίσκεται εἰς τὸν Κόσμον, εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς, ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀμματίων, καὶ ἡ ὑπερηφάνεια τῆς ζωῆς, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ὅλα ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, ἀλλ' εἶναι ἀπὸ τὸν Κόσμον. ὁ δὲ Κόσμος ἀπερνᾷ, καὶ χάνεται, ὁμοῦ καὶ ἡ ἐπιθυμία του· ὅποιος δὲν κάμνει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς μένει πάντοτε. (ά. Ἰωάν. β΄. 15.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ μὴ ὀμνύουν, καὶ νὰ μὴ κάμνουν ὅρκους, οὔτε ἀληθινοὺς, οὔτε ψευδεῖς.

Ἐγὼ σᾶς λέγω νὰ μὴ ὀμόνετε μὲ τελειότητα, οὔτε εἰς τὸν οὐρανὸν, διὰ τὶ αὐτὸς εἶναι θρόνος τοῦ Θεοῦ· οὔτε εἰς τὴν γῆν, διὰ τὶ αὐτὴ εἶναι ὑποπόδιον τῶν ποδῶν του· μήτε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, διὰ τὶ αὐτὰ εἶναι πόλις τοῦ μεγάλου Βασιλέως Θεοῦ· μήτε νὰ ὀμόνῃς εἰς τὸ κεφάλισου, διὰ τὶ δὲν ἠμπορεῖς νὰ κάμῃς μίαν τρίχα τῆς κεφαλῆς σου ἄσπρην ἢ μαύρην· ἀλλὰ ὁ λόγος σας ὅλος ἂς ἦναι, τὸ ναὶ, καὶ τὸ οὔ. ὅ, τι δὲ ἄλλο εἰπῆτε περισσότερον ἀπὸ τὸ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ναὶ καὶ τὸ οὔ, εἶναι κακὸν, καὶ ἐκ τοῦ διαβόλου. (Ματθ. έ. 34.)

Προτίτερα δὲ ἀπὸ ὅλα ἀδελφοὶ, φυλάττεσθε νὰ μὴν ὀμνύετε, οὔτε τὸν οὐρανὸν, οὔτε τὴν γῆν, οὔτε κανένα ἄλλον ὅρκον. ἀλλὰ ὁ ὅρκος σας ἂς ἦναι τὸ, ναὶ, καὶ τὸ οὔ. διὰ νὰ μὴ πέσητε ὑποκάτω εἰς κρίσιν καὶ καταδίκην. (ἢ καὶ διὰ νὰ μὴ πέσητε εἰς ὑπόκρισιν.) καὶ ἄλλα μὲν εἶναι τὰ πράγματα, ἄλλως δὲ ἐσεῖς τὰ λέγετε. εἰ μὲν γὰρ εἶναι τὸ πρᾶγμα, λέγετε τὸ, ναί. εἰ δὲ τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι, λέγετε τὸ, οὔ. (Ἰάκωβ. έ. 12.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ϛ'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ μὴ κάμνουν ἐκδίκησιν, οὔτε νὰ δίδουν κακὸν ἀντὶ κακοῦ.

Ἐγὼ σᾶς λέγω νὰ μὴ ἀντιςέκεσθε εἰς τὸν κακὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ὅποιος ἤθελε σὲ κτυπήσῃ εἰς τὸ ἕνα μάγουλον, ἐσὺ γύριζε καὶ τὸ ἄλλο διὰ νὰ σὲ κτυπήσῃ. (Ματθ. έ. 39.)

Ὅποιος ζητεῖ νὰ σὲ ἀγγαρεύσῃ ἕνα μίλιον, ἐσὺ νὰ πηγαίνῃς μαζίτου δύω. (Αὐτοθ. 40.)

Εὐλογεῖτε ἐκείνους, ὁποῦ σᾶς καταρῶνται. εὐεργετεῖτε ἐκείνους, ὁποῦ σᾶς μισοῦν, καὶ παρακαλεῖτε τὸν Θεὸν διὰ ἐκείνους, ὁποῦ σᾶς πειράζουν καὶ σᾶς διώκουν. (Ματθ. έ. 44.)

Εἰς κανένα ἄνθρωπον μὴ ἀποδίδετε κακὸν ἀντὶ κακοῦ. (Ῥωμ. ιϐ'. 17.)

Μὴ κάμνετε ἐκδίκησιν ἀδελφοὶ· ἀλλὰ δίδετε τόπον εἰς τὸν θυμόν. (Αὐτοθ. 19.)

Ἀνίσως πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, δίδετέ του νὰ τρώγῃ· ἀνίσως διψᾷ, ποτίζετέ τον. (Αὐτοθ. 20.)

Μὴ νικᾶσαι ἀπὸ τὸ κακὸν, ἀλλὰ νίκα τὸ κακὸν μὲ τὸ καλόν. (Αὐτοθ. 21.)

Μὴ ἀπόδιδετε κακὸν ἀντὶ διὰ κακὸν, μήτε κακολογίαν ἀντὶ διὰ κακολογίαν. ἀλλὰ τὸ ἐναντίον νὰ κάμνετε, καὶ ἀντὶ διὰ τὴν κακολογίαν, ἐσεῖς νὰ καλολογᾶτε. (ά. Πέτ. γ'. 9.)

Ἀγαπητὲ, μὴ μιμᾶσαι τὸ κακὸν, ἀλλὰ τὸ καλόν. ἐκεῖνος, ὁποῦ κάμνει καλὸν, εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν. ἐκεῖνος δὲ ὁποῦ κάμνει κακὸν, δὲν ἐγνώρισε τὸν Θεόν. (γ'. Ἰωάν. 11.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ μὴ πηγένουν ὁλότελα εἰς κρίσιν, ἢ ἂν πηγαίνουν, πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς ἐσωτερικοὺς Κριτὰς, καὶ ὄχι εἰς ἐξωτερικούς.

Εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ θέλει νὰ κριθῇ μὲ ἐσένα, διὰ νὰ σοῦ πάρῃ τὸ ἐξωφόρι σου, ἐσὺ ἄφες του καὶ τὸ ἐσωφόρι σου, καὶ εἰς κρίσιν μὴ πηγαίνῃς. (Ματθ. έ. 40.)

Ἐλάττωμα εὑρίσκεται εἰς ἐσᾶς ἀδελφοὶ, τὸ νὰ ἔχετε κρίσεις ἀναμεταξύ σας· διὰ τί ἐσεῖς περισσότερον πρέπει νὰ ἀδικεῖσθε, καὶ νὰ ζημιόνεσθε, παρὰ νὰ ἀδικῆτε, καὶ νὰ ζημιόνετε τοὺς ἄλλους καὶ μάλιςα τοὺς ἀδελφούς σας Χριςιανούς. Καὶ δὲν ἠξεύρετε ὅτι οἱ ἄδικοι δὲν θέλουν κληρονομήσουν τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; μὴ πλανᾶσθε, οὔτε οἱ πόρνοι, οὔτε οἱ εἰδωλολάτραι (ἤτοι οἱ φιλάργυροι), οὔτε οἱ μοιχοὶ, οὔτε οἱ μαλακοὶ, οὔτε οἱ ἀρσενοκοῖται, οὔτε οἱ κλέπται, οὔτε οἱ πλεονέκται, οὔτε οἱ κατήγοροι, οὔτε οἱ μέθυσοι, οὔτε οἱ ἅρπαγες, δὲν θέλουν κληρονομίσουν τὴν Βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. (ά. Κορ. ϛ'. 7.)

Ἀποτολμᾷ κανένας ἀπὸ λόγου σας, ἀδελφοὶ, ὁποῦ ἔχει κρίσιν καὶ διαφορὰν μὲ τὸν ἄλλον, νὰ πηγαίνῃ νὰ κρίνεται εἰς τοὺς ἀδίκους καὶ ἐξωτερικοὺς Κριτὰς, καὶ ὄχι εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς καὶ Ἐκκλησιαςικούς; ἤτοι δὲν πρέπει νὰ κρίνεσθε εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς Κριτὰς, ἀλλὰ εἰς τοὺς ἐσωτερικούς. (Αὐτόθ. 1.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ μὴ κατακρίνουν.

Μὴ κατακρίνετε τοὺς ἄλλους, διὰ νὰ μὴ κατακριθῆτε καὶ ἐσεῖς· διὰ τί καὶ ἐσὺ θέλεις κατακριθῆς ἀπὸ τοὺς ἄλλους, πίπτωντας εἰς ἐκεῖνο τὸ ἴδιον ἁμάρτημα, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκατάκρινες τὸν ἀδελφόν σου. τί βλέπεις τὸ μικρὸν ξυλάκι, ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ ὀμμάτι τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ τὸ μεγάλον δοκάρι, ὁποῦ εἶναι εἰς τὸ ἐδικόν σου ὀμμάτι, δὲν βλέπεις; (Ματθ. ζ'. 1.)

Ἀναπολόγητος εἶσαι Χριςιανὲ ἐσὺ ὁποῦ κατακρίνεις· διὰ τί μὲ τὴν ἰδίαν ἐκείνην κατάκρισιν, μὲ τὴν ὁποίαν κατακρίνεις τὸν ἄλλον, τὸν ἴδιον ἑαυτόν σου κατακρίνεις. διὰ τί τὰ ἴδια κακὰ, ὁποῦ κάμνει ἐκεῖνος, τὰ κάμνεις καὶ ἐσύ. (Ῥωμ. β'. 1.)

Μὴ κρίνετε ἀδελφοὶ πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς δευτέρας παρουσίας, ἕως ὁποῦ νὰ ἔλθῃ ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος θέλει φωτίσει τὰ κρυφὰ καὶ σκοτεινὰ ἔργα τοῦ κάθε ἑνὸς, καὶ θέλει φανερώσει τοὺς λογισμοὺς τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων. (ά. Κορ. δ'. 5.)

Μὴ καταλαλῆτε ἕνας τὸν ἄλλον ἀδελφοὶ, διὰ τί ἐκεῖνος ὁποῦ καταλαλεῖ, καὶ κρίνει τὸν ἀδελφόν του, καταλαλεῖ καὶ κρίνει τὸν ἴδιον νόμον τοῦ Θεοῦ. Ἀνίσως δὲ ἐσὺ κρίνεις τὸν θεϊκὸν Νόμον, δὲν εἶσαι πλέον ποιητὴς καὶ ὑποκείμενος εἰς τὸν νόμον· ἀλλὰ εἶσαι κριτὴς, καὶ ἀνώτερος τοῦ θείου νόμου· ἕνας εἶναι ὁ νομοθέτης καὶ κριτὴς, ὁ Χριςὸς, ὅς τις ἔχει τὴν δύναμιν νὰ σώσῃ καὶ νὰ κολάσῃ· ἐσὺ δὲ, ποῖος εἶσαι, ὁποῦ κατακρίνεις τὸν ἄλλον; (Ἰάκ. δ'. 11.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ ἂν δὲν συγχωρήσουν τὰ σφάλματα τοῦ ἀδελφοῦ των, οὐδὲ ὁ Θεὸς θέλει συγχωρήσει τὰ σφάλματα τὰ ἐδικά των.

Ἀνίσως ἐσεῖς συγχωρήσητε τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, θέλει συγχωρήσει καὶ ὁ ἐπουράνιος Πατὴρ τὰ σφάλματα τὰ ἐδικά σας. Ἀνίσως δὲ ἐσεῖς δὲν συγχωρήσητε τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, οὐδὲ ὁ ἐπουράνιος Πατὴρ θέλει συγχωρήσει τὰ ἐδικά σας σφάλματα. (Ματθ. ς'. 14.)

Συγχώρησον Πάτερ οὐράνιε τὰ χρέη καὶ ἁμαρτήματα, ὁποῦ κάμνομεν εἰς ἐσένα, καθὼς καὶ ἡμεῖς συγχωροῦμεν τὰ χρέη καὶ ἁμαρτήματα, ὁποῦ οἱ ἄλλοι μᾶς κάμνουσιν. (Αὐτοθ. 12.)

Κακὲ δοῦλε, ὅλον τὸ χρέος σου τὸ ἀφῆκα· ἤγουν τὰς δέκα χιλιάδας τάλαντα, (1) ἐπειδὴ μὲ ἐπαρακάλεσας, καὶ δὲν ἔπρεπε καὶ ἐσὺ νὰ εὐσπλαγχνισθῇς, καὶ νὰ ἐλεήσῃς τὸν ἀδελφόν σου, καθὼς καὶ ἐγὼ σὲ ἠλέησα; ἤγουν, νὰ τοῦ χαρίσῃς τὰ ἑκατὸν δηνάρια, ὁποῦ σοὶ ἐχρεώςει; (2) Καὶ θυμωθεὶς ὁ Αὐθέντης του, παρέδωκε τὸν δοῦλον ἐκεῖνον εἰς τοὺς βασανιςὰς, ἕως οὗ νὰ τοῦ πληρώσῃ ὅλον τὸ χρέος. Ἔτσι καὶ ὁ Πατήρ μου ὁ οὐράνιος θέλει κάμῃ εἰς ἐσᾶς, ἀνίσως δὲν συγχωρήσετε ἀπὸ καρδίας σας τὰ σφάλματα τῶν ἀδελφῶν σας. (Ματθ. ιή. 32)

Ὅταν ςέκεσθε καὶ προσεύχεσθε, συγχωρεῖτε εἴτι παράπονον καὶ λύπην ἔχετε ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ σας. διὰ τὸ σφάλμα ὁποῦ σᾶς ἔκαμε, διὰ νὰ συγχωρήσῃ καὶ ὁ ἐπουράνιος Πατήρ σας, τὰ ἐδικά σας σφάλματα. (Μάρκ. ιά. 25.)

---

(1) Τὸ κάθε τάλαντον κάμνει σχεδὸν τετρακόσια ὀγδοήκοντα ἓξ φλωρία Βενέτικα· τὰ δὲ μυρία τάλαντα, ἤτοι ἡ δέκα χιλιάδες τὰ τάλαντα, κάμνουσι σχεδὸν τέσσαρα μιλλιένια, καὶ ὀκτακοσίας ἑξῆντα χιλιάδας φλωρία Βενέτικα· ὅσα δηλαδὴ ἐχρεώςει ὁ κακὸς δοῦλος εἰς τὸν Βασιλέα· ἤτοι ὁ ἁμαρτωλὸς πρὸς τὸν Θεόν· (ὁ Καλμέτος εἰς τὸ Λεξικὸν τῆς Γραφῆς.)

(2) Τὰ ἑκατὸν δηνάρια, ὁποῦ ἐχρεώςει εἰς τὸν κακὸν δοῦλον ὁ σύνδουλός του, ἤγουν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὸν ἄλλον ἄνθρωπον, κάμνουσιν οὐδὲ δύω ὁλόκληρα φλωρία Βενέτικα, κατὰ τὸν αὐτὸν Καλμέτου ἐν τῷ Λεξικῷ τῷ εἰς τὴν Γραφήν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀνίσως σφάλῃ εἰς ἐσένα ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησαί τον, καὶ ἂν μετανοήσῃ, συγχώρησαί του· ἀλλὰ καὶ ἂν ἑπτὰ φοραῖς τὴν ἡμέραν σοῦ σφάλῃ, καὶ γυρίσῃ καὶ σοῦ εἰπῇ, μετανοῶ· συγχώρησαί του. (Λουκ. ιζ'. 3.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ κάμνουν ἐλεημοσύνην, καὶ νὰ προσεύχωνται, καὶ νὰ νηςεύουν, ὄχι καθ' ὑπόκρισιν, καὶ διὰ δόξαν καὶ ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνον διὰ τὸν Θεόν.

Προσέχετε νὰ μὴ κάμνετε τὴν ἐλεημοσύνην σας ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ νὰ σᾶς βλέπουν, καὶ νὰ σᾶς ἐπαινοῦν· διὰ τὶ ἂν μὲ τέτοιον τρόπον τὴν κάμνετε, μισθὸν δὲν ἔχετε κοντὰ εἰς τὸν ἐπουράνιόν σας Πατέρα..... ὅταν λοιπὸν ἐσὺ κάμνεις τὴν ἐλεημοσύνην, κάμνε την τόσον κρυφὰ, ὁποῦ τὸ ζερβόν σου χέρι νὰ μὴν ἠξεύρῃ τὶ κάμνει τὸ δεξιόν. (Ματθέος. ς'. 1.)

Ὅταν προσεύχεσαι Χριςιανὲ, μὴ γένῃς ὡσὰν οἱ ὑποκριταὶ, οἱ ὁποῖοι συνειθίζουν νὰ ςέκωνται νὰ προσεύχωνται εἰς τὰ συναγώγια, καὶ εἰς τὰς γωνίας τοῦ παζαρίου, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ φανοῦν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πῶς προσεύχονται· διὰ τὶ βέβαια βέβαια σᾶς λέγω, ὅτι αὐτοὶ ἐπῆραν ἐδῶ τὸν μισθόν τους, καὶ ἐκεῖ δὲν ἔχουν νὰ λάβουν τίποτε. ἐσὺ δὲ ὅταν προσεύχεσαι, ἔμβα μέσα εἰς τὸν ἀπόκρυφον οἶκόν σου, (ὅςτις εἶναι ἡ καρδία) καὶ κλεῖσαι τὴν πόρταν, (ἤτοι τὰς ἔξω αἰσθήσεις) καὶ προσεύξου εἰς τὸν κρυπτὸν καὶ ἀόρατον Πατέρα σου, καὶ ὁ Πατήρ σου, ὁποῦ βλέπει τὴν κρυπτὴν προσευχήν σου, αὐτὸς θέλει σοῦ δώσει τὸν μισθὸν εἰς τὸ φανερόν. (Ματθ. ς'. 5.)

Ὅταν νηςεύετε μὴ φαίνεσθε λυπημένοι ὡσὰν οἱ ὑποκριταὶ, οἱ ὁποῖοι δείχνουσι λυπηρὸν πρόσωπον καὶ ςυγνὸν, διὰ νὰ φανοῦν εἰς τοὺς ἀνθρώπους πῶς νηςεύουν· βέβαια σᾶς λέγω, πῶς αὐτοὶ ἔλαβον ἐδῶ τὸν μισθόν τους, ἀπὸ τὸν ἔπαινον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐκεῖ δὲν ἔχουν νὰ λάβουν τίποτε. ἐσὺ δὲ ὅταν νηςεύῃς, ἄλειψαι τὴν κεφαλήν σου μὲ τὸ λάδι, καὶ νίψαι τὸ πρόσωπόν σου, διὰ νὰ μὴ φανῇς εἰς τοὺς ἀνθρώπους πῶς νηςεύεις, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα σου, ὁποῦ βλέπει τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας σου. καὶ ὁ Πατήρ σου ὁποῦ βλέπει τὴν κρυφήν σου νηςείαν, αὐτὸς θέλει σὲ πληρώσει εἰς τὸ φανερόν. (Ματθ. ς'. 16.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ μὴ θησαυρίζουν εἰς τὴν γῆν, ἀλλὰ εἰς τὸν οὐρανόν· καὶ ὅτι χρεωςοῦν νὰ μὴ ἐλπίζουν εἰς τὸν πλοῦτόν τους, ἀλλὰ νὰ κλαίουν καὶ νὰ θρηνοῦν.

Μὴ θησαυρίζετε εἰς τὴν γῆν, διὰ νὰ ἔχετε, ὅπου ἀφανίζουσι τοὺς θησαυρούς σας οἱ σκώληκες καὶ ἡ σκουρία, καὶ ὅπου οἱ κλέπται σκάπτουσι καὶ κλέπτουσιν αὐτούς· ἀλλὰ θησαυρίζετε εἰς τὸν οὐρανὸν, διὰ νὰ ἔχετε πάντοτε, ὅπου οὔτε οἱ σκώληκες καὶ ἡ σκουρία ἀφανίζουσι τοὺς θησαυροὺς, οὔτε οἱ κλέπται σκάπτουσι καὶ τοὺς κλέπτουσι· διὰ τὶ εἰς ὅποιον τόπον εἶναι ὁ θησαυρός σας, ἐκεῖ εἶναι προσκολλημένη καὶ ἡ καρδίασας. (Ματθ. ς'. 19.)

Ἀλλοίμονον εἰς ἐσᾶς τοὺς πλουσίους, ὅτι ἀπολαύσετε ἐδῶ εἰς τὸν Κόσμον τοῦτον τὴν παρηγορίαν· (καὶ ἐκεῖ δηλαδὴ δὲν ἔχετε νὰ ἀπολαύσετε) (Λουκ. ς'. 24.)

Βέβαια σᾶς λέγω, ὅτι δύσκολα ὁ πλούσιος θέλει ἔμβῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. (Ματθ. 19. 23.)

Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντά σας, καὶ δότε ἐ-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

λεημοσύνην κάμετε εἰς τὸν ἑαυτόν σας πουγκεῖα ὁποῦ δὲν παλαιόνονται· καὶ θησαυρίσατε εἰς τοὺς οὐρανοὺς θησαυρὸν ὁποῦ ποτὲ δὲν σώνεται· τὸν ὁποῖον, οὔτε κλέπτης ἐγγίζει, οὔτε σκωλῆκι διαφθείρει. (Λουκ. ιβ'. 33.)

Κάθε ἕνας ἀπὸ λόγου σας, ὁ ὁποῖος δὲν ἀποτάσσεται καὶ παραιτεῖ ὅλατου τὰ ὑπάρχοντα, δὲν δύναται νὰ ἦναι μαθητής μου. (Λουκ. ιδ'. 33.)

Παράγγελλε ὦ Τιμόθεε εἰς τοὺς πλουσίους τοῦ Κόσμου τούτου νὰ μὴ ὑπερηφανεύωνται, μηδὲ νὰ ἐλπίζουν εἰς τὴν ἀβεβαιότητα τοῦ πλούτου των· ἀλλὰ νὰ ἐλπίζουν εἰς τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, ὁ ὁποῖος δίδει εἰς ἡμᾶς πλουσίως ὅλα τὰ ἀγαθὰ εἰς τὸ νὰ τὰ ἀπολαμβάνωμεν. (ά. Τιμ. ς'. 17.)

Κλαύσατε ἐσεῖς ὦ πλούσιοι, καὶ θρηνήσατε διὰ τὰς συμφορὰς, ὁποῦ σᾶς ἀκολουθοῦν· διὰ τὶ ὁ πλοῦτός σας ἐσάπησε· τὰ ῥοῦχά σας ἐσκωληκοφαγώθησαν· τὸ χρυσάφι, καὶ τὸ ἀσῆμίσας, ἐσκουρίασαν· καὶ ἡ σκουρία αὐτῶν θέλει εἶναι μάρτυρας ἐναντίονσας, καὶ θέλει φάγῃ ὡσὰν φωτία τὰς σάρκας σας, ὁποῦ ἐθησαυρήσατε τὸν πλοῦτον, διὰ νὰ τὸν ἔχετε εἰς τὰς ὑςερινὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σας. (Ἰάκ. έ. 1.)

Νὰ ἡ πληρωμὴ τῶν ἐργατῶν, ὁποῦ ἐθέρισαν τὰ χωράφιά σας, ἡ ὁποία ἐκρατήθη ἀπὸ λόγουσας, καὶ δὲν ἐδώθη εἰς αὐτοὺς, αὐτὴ λέγω ἡ πληρωμή των, φωνάζει πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἡ φωναῖς τῶν θερισάδων σας (τῶν ἀδικημένων) ἠκούσθησαν εἰς τὰ αὐτία τοῦ Κυρίου. (Ἰάκ. έ, 4.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. ΙΒ'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ μὴ μεριμνοῦν διὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, οὐδὲ νὰ ἀγαποῦν τὸν Κόσμον καὶ τὰ ἐν τῷ Κόσμῳ καὶ νὰ ἔχουν προσπάθειαν, ἀλλὰ νὰ ζητοῦν τὰ αἰώνια καὶ οὐράνια ἀγαθά.

Διὰ τοῦτο σᾶς λέγω, νὰ μὴ μεριμνᾶτε μὲ τὸν λογισμόν σας καὶ νὰ λέγετε, τὶ νὰ φάγετε καὶ τὶ νὰ πίετε· μὴ δὲ νὰ μεριμνᾶτε, τὶ νὰ ἐνδυθῇ τὸ σῶμά σας. . . διὰ τὶ αὐτὰ ὅλα τὰ ζητοῦν τὰ ἔθνη. (Ματθ. ζ'. 25.)

Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ· καὶ αὐτὰ ὅλα θέλουν σᾶς δοθοῦν χάρισμα χωρὶς νὰ τὰ ζητῆτε. (Αὐτόθ. 33.)

Τοῦτο σᾶς λέγω ἀδελφοὶ, ὅτι ὁ καιρὸς τῆς παρούσης ζωῆς εἶναι ὀλίγος, καὶ πρέπει ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔχουν γυναῖκας, νὰ τὰς ἔχουν μὲ τόσην ἀπροσπάθειαν, ὡσὰν νὰ μὴ τὰς ἔχουν· καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ κλαίουν καὶ λυποῦνται διὰ τοῦ Κόσμου τὰ πράγματα, νὰ εἶναι ὡσὰν νὰ μὴ κλαίουν καὶ νὰ λυποῦνται· καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ χαίρουν διὰ αὐτὰ, ὡσὰν νὰ μὴ χαίρουν· καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀγοράζουν τὰ πράγματα τοῦ Κόσμου, ὡσὰν νὰ μὴ ἔχουν αὐτοὶ νὰ τὰ ἀπολαύσουν· καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ μεταχειρίζονται τὰ τοῦ Κόσμου, νὰ εἶναι ὡσὰν νὰ μὴ τὰ κακομεταχειρίζωνται· ἐπειδὴ τὸ σχῆμα τοῦ Κόσμου τούτου ἀπερνᾷ καὶ χάνεται. (ά. Κορινθ. ζ'. 29.)

Ἡμεῖς δὲν ςοχαζόμεθα τοῦτα τὰ πράγματα ὁποῦ βλέπονται· ἀλλὰ ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν βλέπονται· διὰ τὶ τοῦτα ὁποῦ βλέπονται, εἶναι προσωρινὰ, ἐκεῖνα δὲ ὁποῦ δὲν βλέπονται, εἶναι παντοτινά. (β'. Κορινθ. δ'. 18.)

Ἡ ζωὴ καὶ πολιτεία ἡμῶν τῶν Χριςιανῶν εἶναι εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους προσμένομεν νὰ ἔλθῃ νὰ μᾶς λυτρώσῃ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριςός. (Φιλιπ. γ'. 20.)

Ἡμεῖς οἱ Χριςιανοὶ δὲν ἔχομεν εἰς τοῦτον τὸν Κόσμον πόλιν καὶ πατρίδα, ἀλλὰ ζητοῦμεν τὴν μέλλουσαν καὶ οὐρανίαν πατρίδα. (Ἑβρ. ιγ'. 14.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες, δὲν ἠξεύρετε ὅτι ἡ φιλία καὶ ἀγάπη τοῦ Κόσμου, εἶναι ἔχθρα τοῦ Θεοῦ; ὅποιος λοιπὸν θέλει νὰ ἦναι φίλος τοῦ Κόσμου, γίνεται ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ. (Ἰάκ. δ'. 4.)

Ἀγαπητοὶ, μὴ ἀγαπᾶτε τὸν Κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ Κόσμῳ· διὰ τὶ ἀνίσως τινὰς ἀγαπᾷ τὸν Κόσμον, ἂς ἠξεύρῃ ὅτι δὲν εἶναι εἰς αὐτὸν ἡ ἀγάπη τοῦ οὐρανίου Πατρός. (ά. Ἰω. β'. 15.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ χρεωςοῦν νὰ μὴ εἶναι ὑπερήφανοι, ἀλλὰ ταπεινοὶ, καὶ τὰ ταπεινὰ νὰ ἀγαποῦν.

Ὅποιος ταπεινώσῃ τὸν ἑαυτόν του ὡσὰν τὸ παιδίον τοῦτο, αὐτὸς εἶναι μεγαλίτερος ἀπὸ ὅλους εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. (Ματθ. ιή. 4.)

Ὅποιος ὑψώσει τὸν ἑαυτόν του, θέλει ταπεινωθῇ· καὶ ὅποιος ταπεινώσει τὸν ἑαυτόν του, θέλει ὑψωθῇ. (Ματθ. κγ'. 12.)

Κάθε ἕνας ὁποῦ ὑψώνει τὸν ἑαυτόν του, θέλει ταπεινωθῇ· καὶ ὅποιος ταπεινόνοι τὸν ἑαυτόν του, θέλει ὑψωθῇ. (Λουκ. ιδ'. 11.)

Ἀδελφοὶ μὴ φρονῆτε καὶ φαντάζεσθε τὰ ὑψηλά· ἀλλὰ κατεβάζετε τὸ φρόνημά σας εἰς τὰ ταπεινά. (Ῥωμ. ιβ'. 16.)

Μὲ τὴν ταπεινοφρουσύνην νὰ νομίζετε ἕνας τὸν ἄλλον μεγαλιτέρους ἀπὸ τὸν ἑαυτόν σας. (Φιλιπ. β'. γ'.)

Ταπεινωθῆτε ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς θέλει σᾶς ὑψώσει. (Ἰάκ. δ'. 10.)

Οἱ νεώτεροι ὑποτάσσεσθε εἰς τοὺς γεροντοτέρους, καὶ ὅλοι ὁμοῦ ὑποτάσσεσθε ἕνας εἰς τὸν ἄλλον, καὶ ἐνδυθῆτε τὴν ταπεινοφροσύνην· ἐπειδὴ ὁ Θεὸς, τοὺς μὲν ὑπερηφάνους, ἀντιπολεμεῖ, εἰς δὲ τοὺς ταπεινοὺς, δίδει χάριν. ταπενωθῆτε λοιπὸν ὑποκάτω εἰς τὸ δυνατὸν χέρι τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ σᾶς ὑψώσῃ εἰς τὸν ἁρμόδιον καιρόν. (ά. Πέτ. έ. 5.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ χρεωςοῦν νὰ ἔχουν ὑπομονὴν εἰς ὅλας τὰς θλίψεις, ὁποῦ τῶν ἀκολουθοῦν.

Ἐκεῖνος ὁποῦ ὑπομένει ἕως τέλους, αὐτὸς θέλει σωθῇ. (Ματθ. κδ'. 13.)

Μὲ τὴν ὑπομονήν σας θέλετε ἀποκτήσετε τὰς ψυχάς σας. (Λουκ. κά. 19.)

Ἡ θλίψις προξενεῖ ὑπομονὴν, ἡ δὲ ὑπομονὴ προξενεῖ ἐλπίδα. (Ῥωμ. έ. 3.)

Εἰς τὴν θλίψιν νὰ ὑπομένετε (Ῥωμ. ιβ'. 12.)

Ἀνίσως ὑπομένωμεν, θέλομεν συμβασιλεύσωμεν μὲ τὸν Χριςόν. (β'. Τιμόθ. β'. 12.)

Ὦ Τιμόθεε κυνήγα τὴν ὑπομονήν." (ά. Τιμ. ς'. 11.)

Ἀδελφοὶ, ἀνίσως καὶ ὑπομένετε παιδείας καὶ θλίψεις, νὰ ἠξεύρετε ὅτι ὁ Θεὸς σᾶς ἔχει ὡσὰν παιδία του. (Ἑβρ. ιβ'. 7.)

Χρειάζεσθε νὰ ἔχετε ὑπομονὴν, διὰ νὰ κάμετε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ νὰ κληρονομήσετε τὰ ἀγαθὰ, ὁποῦ σᾶς ὑπόσχεται. (Ἑβρ. ί. 36.)

Μὲ ὑπομονὴν ἂς τρέχωμεν τὸν ἀγῶνα, ὁποῦ ἔχομεν ἔμπροσθέν μας. (Ἑβρ. ιβ'. 1.)

Καλότυχος εἶναι ὁ Χριςιανὸς, ἐκεῖνος ὁποῦ ὑπομένει πειρασμὸν, ὅτι θέλει γένῃ δόκιμος, καὶ θέλει λάβῃ τὸν ςέφανον τῆς ζωῆς. (Ἰάκ. ά. 13.)

Ἡ ὑπομονὴ ἂς ἔχει ἔργον τέλειον· ἤγουν ἂς ἦναι κατὰ πάντα τελεία, καὶ ὄχι κολοβή. (Ἰάκ. ά. 4.)

Βάλετε ὅλην τὴν σπουδήν σας ἀδελφοὶ, διὰ νὰ προσθέσετε ἐπάνω εἰς τὴν ἐγκράτειαν τὴν ὑπομονὴν, καὶ ἐπάνω εἰς τὴν ὑπομονὴν, τὴν εὐσέβειαν. (β'. Πέτ. ά. 6.)

Ἐδῶ ἔχει νὰ φανῇ ἡ ὑπομονὴ τῶν Ἁγίων. (Ἀποκάλ. ιδ'. 12.)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ μὴ δίδωνται εἰς κοσμικὰς φροντίδας καὶ φαγητὰ καὶ πιοτὰ, οὔτε νὰ ἀμελοῦν, καὶ νὰ κοιμῶνται· ἀλλὰ χρεωςοῦν πάντοτε νὰ ἦναι ἔξυπνοι, καὶ ἕτοιμοι, προσμένοντες τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, καὶ τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ.

Ἂς εἶσθε ἔξυπνοι ὦ μαθηταί μου, ὅτι δὲν ἠξεύρετε εἰς ποίαν ὥραν μέλλει νὰ ἔλθῃ ὁ αὐθέντης σας. Καὶ ἐκεῖνο δὲ ἠξεύρετε, ὅτι ἂν ὁ οἰκοκύρης ἤξευρεν εἰς ποίαν ὥραν τῆς νυκτός ἔρχεται ὁ κλέπτης, ἤθελε ςέκῃ ἔξυπνος, καὶ δὲν ἤθελεν ἀφήσῃ τὸν κλέπτην νά σκάψῃ τὸ σπῆτί του, καὶ νὰ ἔμβῃ μέσα. διὰ τοῦτο καὶ ἐσεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι πάντοτε, ὅτι εἰς τὴν ὥραν ὁποῦ δὲν προσμένετε, ἔρχεται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἤτοι ἐγώ. (Ματθ. κδ'. 42.)

Εἰς ὅλους σας λέγω, νὰ εἶσθε ἔξυπνοι. (Μαρ. ιγ'. 37.)

Ἀγρυπνᾶτε καὶ προσεύχεσθε, διὰ νὰ μὴ ἐμβῆτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα καὶ ἡ ψυχή σας εἶναι πρόθυμος, ἀλλὰ ἡ σάρκα καὶ τὸ κορμὶ, εἶναι ἀσθενὲς καὶ ἀδύνατον. (Μάρκος. ιδ'. 38.)

Ἂς ἦναι ἡ μέση σας περιζωσμένη, ἤγουν ἂς εἶσθε ἕτοιμοι· καὶ τὰ λυχνάριά σας ἂς καίουν. ἤγουν ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδία σας ἂς ἦναι ἄγρυπνα, καὶ γενῆτε ὅμοιοι μὲ τοὺς δούλους ἐκείνους, ὁποῦ προσμένουν τοὺς αὐθέντας των, πότε νὰ γυρίσουν ἀπὸ τοὺς γάμους, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ αὐθέντης των καὶ κτυπήσῃ τὴν πόρταν, εὐθὺς τοῦ ἀνοίξουσι νὰ ἔμβῃ. καλότυχοι εἶναι ἐκεῖνοι οἱ δοῦλοι, τοὺς ὁποίους ἔλθῃ ὁ αὐθέντης των, καὶ τοὺς εὕρῃ ἐξυπνητούς. (Λουκ. ιϐ'. 35)

Προσέχετε εἰς τὸν ἑαυτόν σας, μήπως βαρυπλακωθῇ ἡ καρδία σας καὶ ὁ νοῦς σας, ἀπὸ μέθην καὶ φροντίδας βιωτικὰς, καὶ ἐξαφνικὰ ἔλθῃ εἰς ἐσᾶς ἡ ἡμέρα ἐκείνη τῆς κρίσεως· διατὶ ὡσὰν παγίδα καὶ μαγγανία θέλει πιάσει αἰφνιδίως ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ὁποῦ κατοικοῦν εἰς ὅλην τὴν γῆν. Ἀγρυπνεῖτε λοιπὸν εἰς κάθε καιρὸν, παρακαλεῖτε τὸν Θεόν, νὰ ἀξιωθῆτε νὰ γλυτώσετε ἀπὸ αὐτὰ ὅλα τὰ φοβερὰ, ὁποῦ μέλλουν τότε νὰ γένουν, καὶ νὰ παραςαθῆτε ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἤτοι ἔμπροσθεν ἐμένα. (Λουκ. κά. 34.)

Ὥρα εἶναι τώρα νὰ σηκωθῶμεν ἀπὸ τὸν ὕπνον τῆς ἀμελείας ἀδελφοί· ἐπειδὴ τώρα εἶναι ἡ σωτηρία κοντήτερα εἰς ἡμᾶς, παρὰ ὁποῦ ἦτον ὅταν ἐπιςεύσαμεν· ἡ νύκτα τῆς παρούσης ζωῆς ἐγγίζει νὰ περάσῃ, ἡ δὲ ἡμέρα τῆς κρίσεως ἐγγίζει νὰ ἔλθῃ. (Ῥωμ. ιγ'. 11.)

Σηκώσου ἀπὸ τὸν ὕπνον ἐσὺ Χριςιανὲ, ὁποῦ κοιμᾶσαι, καὶ ἀναςάσου ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, καὶ θέλει σὲ φωτίσει ὁ Χριςός. (ὁποῦ εἶναι ὁ νοητὸς Ἥλιος.) Ἐφεσ. έ. 14.)

Ἂς μὴ κοιμώμεθα λοιπὸν, καθὼς οἱ ἄλλοι· ἀλλὰ ἂς ἀγρυπνῶμεν, καὶ ἂς εἴμεθα προσεκτικοί· διατὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ κοιμῶνται, τὴν νύκτα κοιμῶνται, καὶ ἐκεῖνοι ὁποῦ μεθύουσι, τὴν νύκτα μεθύουσι. ἡμεῖς δὲ οἱ Χριςιανοὶ, μὲ τὸ νὰ εἴμεθα τέκνα τῆς ἡμέρας καὶ τοῦ φωτὸς, ἂς εἴμεθα ἔξυπνοι, καὶ προσεκτικοί. (ά. Θεσαλ. έ. 6.)

Μὴ σϐύνετε τὸ πνεῦμα, ἤτοι τὸ πνευματικὸν χάρισμα, ὁποῦ ἔχετε, μὲ τὴν ἀμέλειαν. (ά. Θεσ έ. 19.)

Γίνεσθε ἐπιμελεῖς κατὰ τὴν προθυμίαν καὶ σπουδὴν, ζέοντες κατὰ τὸ πνεῦμα, καὶ δουλεύοντες εἰς τὸν Κύριον. (Ῥωμ. ιϐ'. 11.)

Ἐτρυφήσατε εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐσπαταλήσατε, καὶ ἐθρέψατε τὰ σώματά σας ὡσὰν τὰ ζῶα, ὁποῦ θρέφουν οἱ ἄνθρωποι, μὲ σκοπὸν διὰ νὰ τὰ σφάξουν. (Ἰάκ. έ. 4.)

Ἔχετε προσοχὴν, καὶ ἀγρυπνεῖτε, ὅτι ὁ ἐχθρός σας Διάβολος, ὡσὰν θυμωμένον λεοντάρι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

περιπατεῖ, καὶ ζητεῖ ποῖον νὰ καταπίῃ ἀπὸ λόγου σας, εἰς τὸν ὁποῖον ἀντιςέκεσθε ςερεοὶ μὲ τὴν πίςιν. (ά. Πέτρ. έ. 8.)

Γενοῦ ἄγρυπνος .... διὰ τὶ ἂν δὲν ἀγρυπνῇς, θέλω ἔλθω κατ' ἐπάνω σου ὡσὰν κλέπτης, καὶ δὲν θέλεις γνωρίσεις ποίαν ὥραν ἔχω νὰ ἔλθω κατὰ σοῦ. (Ἀποκ. γ'. 2.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙϚ'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν πάντοτε νὰ μετανοοῦν ἀπὸ ψυχῆς.

Εἰς τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἔρχεται ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιςὴς, κηρύττωντας εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας, καὶ λέγων· μετανοεῖτε ὅτι ἔφθασεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. (Ματθ. γ'. 9.)

Ἀπὸ τότε ἄρχισεν ὁ Ἰησοῦς νὰ κηρύττῃ καὶ νὰ λέγῃ· μετανοεῖτε· ὅτι ἔφθασεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. (Ματθ. δ'. 17.)

Ἀνίσως καὶ ἐσεῖς δὲν μετανοῆτε, νὰ ἠξεύρετε ὅτι παρομοίως ὅλοι ἔχετε νὰ ἀπολεσθῆτε. (Λουκ. ιγ'. 3.)

Μετανοήσετε ἀδελφοὶ, καὶ γυρίσετε εἰς τὸν Θεὸν, διὰ νὰ συγχωρεθοῦν ἡ ἁμαρτίαις σας· καὶ διὰ νὰ ἔλθουν καιροὶ ἀνέσεως εἰς ἐσᾶς ἀπὸ τὸν Κύριον. (Πράξ. γ'. 19.)

Μετανόησον, καὶ κάμνε τὰ πρῶτα ἔργα, ὁποῦ ἔκαμνες· εἰδὲ καὶ δὲν μετανοήσῃς, ἔρχομαι ὀγλίγωρα κατ' ἐπάνω σου· καὶ θέλω κινήσω τὴν λυχνίαν σου, ἤτοι τὴν Ἐκκλησίαν σου, ἀπὸ τὸν τόπον της. (Ἀποκ. β'. 5.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ, ἐὰν δὲν ὑπερβοῦν εἰς τὰ καλὰ ἔργα τοὺς δικαίους τοῦ παλαιοῦ νόμου, δὲν ἐμβαίνουν εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν· καὶ ὅτι οἱ Χριςιανοὶ, ἐὰν ἁμαρτάνουν, βαρύτερα ἀπὸ τοὺς ἀνόμους ἔχουν νὰ κολασθοῦν.

Ἀνίσως δὲν περισσεύσῃ ἡ ἀρετὴ ἐσᾶς τῶν μαθητῶν μου, τὴν ἀρετὴν τῶν Γραμματέων, καὶ Φαρισαίων δὲν θέλετε ἐμβῆτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. (Ματθ. έ. 20.) (1)

Ἐκεῖνος ὁ δοῦλος, ὁποῦ ἠξεύρει μὲν ποῖον εἶναι τὸ θέλημα τοῦ αὐθέντου του, δὲν ἑτοιμασθῇ δὲ, μηδὲ κάμῃ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, θέλει δαρθῇ μὲ πολλὰς πληγάς· ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος, ὁποῦ δὲν ἠξεύρει καὶ κάμνει ἔργα ἄξια δαρμοῦ, θέλει δαρθῇ μὲ ὀλιγωτέρας πληγάς· διὰ τὶ εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ ἐδόθη πολὺ, πολὺ θέλει ζητηθῇ ἀπὸ αὐτόν· εἰς ἐκεῖνον δὲ ὁποῦ ἔδωκαν παρακαταθήκην περισσοτέραν, περισσότερον θέλουν ζητήσουν ἀπὸ αὐτόν. (Λουκ. ιϐ'. 47.)

Ὅσοι χωρὶς νόμον ἥμαρτον, χωρὶς νόμον (ἤτοι ἐλαφρότερα) κολάζονται· ὅσοι δὲ ἥμαρτον ἀφ' οὗ ἐδόθη ὁ νόμος, αὐτοὶ θέλουν καταδικασθοῦν μὲ τὸν νόμον. (ἤτοι βαρύτερα). (Ῥωμ. β'. 12.)

Καλλίτερον ἦτον εἰς αὐτοὺς νὰ μὴ γνωρίσουν τὴν ςράταν τῆς ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας, παρὰ ὁποῦ τὴν ἐγνώρισαν, καὶ ἔπειτα ἐγύρισαν ὀπίσω ἀπὸ τὴν παραδοθεῖσαν εἰς αὐτοὺς ἁγίαν ἐντολήν. (ϐ'. Πέτρ. ϐ'. 21.)

» (1) Διὰ τοῦτο εἶπε καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, τί ἴδιον » Χριςιανοῦ; τὸ περισσεύειν αὐτοῦ τὴν δικαιοσύνην ἐν παν» τὶ, πλέον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, καὶ τὸ μέτρον » τῆς κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου Διδασκαλίας. (Ἐν τῷ τέλει τῶν Ἠθικῶν ὅρων).

ΑΡΧΗΣ ΧΟΡΗΓΩ, ΚΑΙ ΤΕΛΟΥΣ ΔΟΞΑ ΠΡΕΠΕΙ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΙΝΑΞ

Κεφαλαιώδης τῶν Λόγων τῆς παρούσης Βίβλου.

ΛΟΓΟΣ Α'.

Διαλαμβάνων, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἀποστρέφωνται τὰς κακὰς συνηθείας, τὰς δὲ καλὰς συνηθείας νὰ ἐναγκαλίζωνται. 1

Προοίμιον. 1

Πῶς ἐπεκράτησαν τὰ κακά. 2

Διήγησις. 3

Ὅτι αἱ εἰς τὰς ἐντολὰς ἐναντίαι συνήθειαι πρέπει νὰ ἀθετοῦνται. 3

Ὅτι αἱ τοῖς Κανόσιν ἐναντίαι συνήθειαι πρέπει νὰ ἀθετοῦνται. 3

Ὅτι αἱ τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐναντίαι συνήθειαι, πρέπει νὰ ἀθετοῦνται ὡς ψυχοβλαβεῖς. 4

Ἔνστασις. 5

Λύσις. 5

Ποία, καὶ πότε ἡ συνήθεια ἀντὶ Νόμου κρατεῖ. 5

Ὅτι ἡ κακαῖς συνήθειαις ἔμβασαν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τὰς ἐθνικὰς πλάνας. 6

Ὅτι ἡ κακαῖς συνήθειαις τῶν Χριστιανῶν, δὲν ἀφίνουν τὰ Ἔθνη νὰ πιστεύσουν. 8

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἔχουν νὰ δώσουν ἀπολογίαν, καὶ διὰ τὰ Ἔθνη. 8

Τί ἐπιτίμια λαμβάνουν, οἱ ἀκολουθοῦντες εἰς τὰς Ἐθνικὰς συνηθείας. 9

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ ἀκολουθοῦν εἰς τοὺς ἐφευρετὰς τῶν κακῶν συνηθειῶν. 11

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ πολεμοῦν τὸν χαλαστὴν τῶν κακῶν συνηθειῶν, καὶ οἱ πολεμοῦντες, μὲ ποίους ὁμοιάζουν. 11

Ἐπίλογος. 12

ΛΟΓΟΣ Β'.

Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἁπλῶς δὲν πρέπει νὰ παίζουν ὄργανα οὔτε νὰ χορεύουν καὶ νὰ τραγῳδοῦν. 12

Προοίμιον. 12

Διήγησις. 13

Πόσα κακὰ προξενοῦν τὰ παιγνίδια, καὶ οἱ χοροί. 13

Μὲ τί ὁμοιάζουν τὰ παιγνίδια, καὶ οἱ χοροί. 15

Ὅτι ὅπου γίνονται χοροί, ἐκεῖ εἶναι καὶ ὁ Διάβολος. 15

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἔδωκαν ὑπόσχεσιν εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα, νὰ μὴ παίζουν παιγνίδια καὶ νὰ χορεύουν. 15

Ὅτι πομπὴ τοῦ Σατανᾶ, εἶναι τὰ παιγνίδια, καὶ οἱ χοροί. 15

Ἔνστασις. 17

Λύσις. 17

Ὅτι δὲν πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ παίζουν παιγνίδια, καὶ νὰ χορεύουν εἰς τὸ Πάσχα, καὶ Ἑορτὰς, καὶ Ἀποκρέας. 17

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ ῥίπτουν τουφέκια τὴν Λαμπράν. 18

Ὅτι ὁ Θεὸς ὀργίζεται εἰς τὰς Ἑορτὰς τῶν Χριστιανῶν, διὰ τὰ παιγνίδια, καὶ τοὺς χορούς. 19

Τί κακὰ ποιοῦσιν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὰς Ἀποκρέας. 20

Πῶς πρέπει νὰ χαίρουν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὰς Ἑορτὰς, καὶ εἰς τὸ Πάσχα. 20

Ὅτι καὶ ἡ χαραῖς, καὶ τὰ φαγητὰ τῶν Χριστιανῶν μὲ φόβον πρέπει νὰ γίνωνται. 21

Διὰ τί ἐδιωρίσθη ἡ μετὰ τὴν τράπεζαν εὐχαριστία. 21

Τί πρέπει νὰ λέγουν οἱ Χριστιανοὶ ὅταν δουλεύουν. 22

Ποῖα εἶναι τὰ ἐπιτίμια τῶν παιγνιδατόρων, καὶ χορευτῶν. 22

Ποῖαι εἶναι αἱ παρὰ τοῦ Θεοῦ παιδεῖαι, τῶν παιζόντων καὶ χορευόντων. 24

Ἐπίλογος. 25

ΛΟΓΟΣ Γ'.

Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ παίζουν παιγνίδια, καὶ νὰ χορεύουν, καὶ νὰ τραγῳδοῦν εἰς τοὺς γάμους των. 25

Προοίμιον. 25

Διήγησις. 26

Διὰ πόσα αἴτια λέγεται ὁ γάμος Μυστήριον. 26

Ὅτι τὰ παιγνίδια, καὶ οἱ χοροί, ἐναντιοῦνται εἰς τὰ συστατικὰ τοῦ Μυστηρίου τοῦ γάμου. 26

Διὰ τί πρέπει ὁ γάμος νὰ φυλάττεται ἀπὸ κάθε ἀταξίαν. 28

Ὅτι καθὼς καὶ εἰς τὰ ἄλλα Μυστήρια, δὲν γίνονται χοροί, καὶ παιγνίδια, ἔτσι δὲν πρέπει νὰ γίνωνται οὔτε εἰς τὸν γάμον. 28

Πόσα πράγματα χρειάζεται νὰ γένῃ ὁ νόμιμος γάμος. 29

Ὅτι οἱ ἀῤῥαβωνιστικοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὰ ὀσπήτια τῶν ἀῤῥαβωνιστικῶν τους· 30

Διὰ τί στεφανοῦται ὁ γάμος. 30

Ὅτι οὐδὲ οἱ παλαιοὶ ἔπαιζαν εἰς τοὺς γάμους των παιγνίδια. 32

Ὅτι διὰ τὰς ἀταξίας τῶν γάμων, γεννῶνται τὰ παιδία ἀσθενῆ, καὶ κολοβά. 32

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

11

Ἔνστασις. 33
Λύσις. 33
Ὅτι ὅπου εἶναι παιγνίδια ἐκεῖ ὁ Χριστὸς δὲν ἐμβαίνει. 34
Ἔνστασις. 35
Λύσις. 35
Πῶς πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ χαίρουν εἰς τοὺς γάμους των. 35
Ὅτι διὰ τὴν ζηλοτυπίαν, δὲν πρέπει οἱ νεόνυμφοι νὰ φέρουν παιγνίδια εἰς τοὺς γάμους των. 37
Ἐπίλογος. 37

ΛΟΓΟΣ Δ΄.

Διαλαμβάνων, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ γίνωνται διαβαλταὶ, καὶ προδόται συκοφάνται καὶ ψευδομάρτυρες. 38
Προοίμιον. 38
Διήγησις. 39
Ποῖον εἶναι τὸ α΄. κακὸν ὁποῦ οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες προξενοῦν εἰς τὸν ἑαυτόν τους. 39
Διὰ τί ὁ διάβολος ὀνομάζεται οὕτω. 39
Ποῖον εἶναι τὸ β΄. κακὸν ὁποῦ οἱ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες προξενοῦν εἰς τὸν ἑαυτόν τους. 40
Ποῖον εἶναι τὸ γ΄. κακὸν, ὁποῦ οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες προξενοῦν εἰς τὸν ἑαυτόν τους. 42
Εἰς πόσα πράγματα βλάπτουσι τοὺς ἄλλους οἱ διαβαλταὶ καὶ ψευδομάρτυρες. 42
Ποῖον εἶναι τὸ α΄. κακὸν, ὁποῦ προξενοῦν οἱ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες εἰς τοὺς ἄλλους. 42
Ποῖον εἶναι τὸ β΄. κακὸν, ὁποῦ προξενοῦν οἱ διαβάλται καὶ ψευδομάρτυρες εἰς τοὺς ἄλλους. 43
Ὅτι οἱ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες καὶ τὰ ἱερὰ ζημιόνουν. 43
Ποῖον εἶναι τὸ γ΄. κακὸν, ὁποῦ προξενοῦν οἱ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες εἰς τοὺς ἄλλους. 45
Ὅτι οἱ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες, καὶ τοὺς ἱερεῖς θανατόνουν. 46
Ὅτι τὰ κακὰ, ὁποῦ ἐπροξένησεν ὁ διάβολος εἰς τοὺς δαίμονας, προξενεῖ καὶ ὁ διαβαλτὴς καὶ ψευδομάρτυς εἰς τοὺς ἀκούοντάς του. 47
Ὅτι τὰ ἰδιώματα, ὁποῦ ἔχει ὁ διάβολος, ἔχει καὶ ὁ διαβαλτὴς, καὶ ψευδομάρτυς. 49
Ὅτι ὁ διαβαλτὴς, καὶ ψευδομάρτυς, εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν διάβολον. 50
Ὅτι οἱ διαβαλμοὶ, καὶ ψευδομαρτυρίαις, δὲν εἶναι ἴδια τῶν Χριστιανῶν. 50
Ἔνστασις. 52
Λύσις. 52
Ὅτι ἡ διαβολὴ καὶ ἡ συκοφαντία εἶναι ἀνυπόφορον. 53
Ποῖα ἐπιτίμια λαμβάνουν οἱ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες. 54
Ποίας κατάρας λαμβάνουν οἱ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες. 54
Ποίας παιδείας θεϊκὰς λαμβάνουν οἱ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες ἐδῶ. 55
Ποίας παιδείας λαμβάνουν οἱ διαβαλταὶ, καὶ ψευδομάρτυρες ἐκεῖ. 56
Ἐπίλογος. 56

ΛΟΓΟΣ Ε΄.

Διαλαμβάνων, α΄. ὅτι οἱ Χριστιανοὶ δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζωνται, β΄. ὅτι δὲν πρέπει νὰ βαστάζουν μυριστικά. γ΄. ὅτι δὲν πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται φτιασίδια, καὶ δ΄. ὅτι δὲν πρέπει νὰ βλέπουν μὲ περιέργειαν. 57
Προοίμιον 57
Διήγησις. 58
Τὶ κακὰ προξενοῦσιν οἱ καλλωπισμοί. 58
Ὅτι οἱ καλλωπισμοὶ τῶν ἱματίων εἶναι ἀγκίστρια τῆς πορνείας. 58
Τί κακὰ προξενοῦσιν τὰ μυριστικά. 59
Ὅτι τὰ φτιασίδια εἶναι πρόξενα τῆς πορνείας. 59
Ὅτι ἡ περίεργαις θεωρίαις κρημνίζουν εἰς τὰς πορνείας. 60
Ὅτι ἑπτὰ κακὰ γεννῶνται ἀπὸ τὰ στολίδια τῶν γυναικῶν. 61
Ὅτι ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ στολίζεται, καὶ ὄχι τὸ σῶμα. 63
Ὅτι αἱ ἀρεταὶ εἶναι ὁ ὄντως στολισμός. 63
Ποῖον ὁλοσώματον καλλωπισμὸν φοροῦσαι αἱ γυναῖκες, γίνονται ὡραῖαι, καὶ ἀνδρεῖαι καὶ ὑγιειναί. 64
Ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν πρέπει νὰ ἀπέρχονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καλλωπισμέναις. 65
Ὅτι αἱ γυναῖκες πρέπει νὰ περιπατοῦν σκεπασμέναις. 65
Πόσον κακὸν εἶναι τὸ νὰ τρώγουν αἱ γυναῖκες στειρωτικὰ βότανα διὰ μὴ ἀσχημίσουν. 66
Ὅτι οἱ ἄνδρες δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζωνται. 67
Ὅτι οἱ Ἱερωμένοι δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζωνται. 67
Ὅτι οἱ Μοναχοὶ δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζωνται. 68
Ὅτι τῶν Ἐθνικῶν εἶναι ἴδιοι οἱ καλλωπισμοί. 68
Ὅτι τὰ φτιασίδια εἶναι ἐμποδισμένα εἰς τοὺς Χριστιανούς. 68
Πόσον ἐλέγχει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος τὰ φτιασίδια. 69
Ὅτι τὰ φτιασίδια εἶναι κάλλος ψεύτικον. 69
Τί θέλει εἰπῆ ὁ Θεὸς εἰς τὰς γυναῖκας ὁποῦ βάνουν φτιασίδια. 70
Πόσον ὁ Χρυσόστομος ἐλέγχει τὰς γυναῖκας ὁποῦ βάνουν φτιασίδια. 70
Ὅτι οὐδὲ ἡ παλαιαῖς γυναῖκες ἔβαναν φτιασίδια. 70
Ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν ἔχουν κάμμιαν εὔλογον ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ βάνουν φτιασίδια. 71
Ὅτι οἱ καλλωπισμοὶ τῶν ἱματίων εἶναι ἴδιοι τῶν νηπιοφρόνων. 72

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Πόσα κακὰ προξενεῖ ἡ περίεργος θεωρία τῶν ὀφθαλμῶν. 73
Τί πρέπει νὰ κάμνουν οἱ Χριςιανοὶ ὅταν συνομιλοῦν μὲ γυναῖκας. 74
Ὅτι οἱ μὴ θεωροῦντες γυναῖκας λυτρώνωνται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν. 74
Ὅποιος ἴδῃ, καὶ ἐπιθυμήσει γυναῖκα, τί πρέπει νὰ κάμνῃ, διὰ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν. 74
Ἔνςασις. 75
Λύσις. 75
Ποῖα ἐπιτίμια λαμβάνουν οἱ καλλωπιζόμενοι. 77
Ποίας παιδείας λαμβάνουν οἱ καλλωπιζόμενοι. 78
Ὅτι οἱ καλλωπισμοὶ εἶναι ἀνοίκειοι εἰς τὴν ἐν μετανοίᾳ ζωὴν τῶν Χριςιανῶν. 79
Ὅτι ὁ Χριςὸς πτωχικὰ ἐφόρει ἱμάτια. 79
Ἐπίλογος. 79

ΛΟΓΟΣ ΣΤ'.

Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ παίζουν ντάμας, μάγκαλα, χαρτία, παλαίςρας, λιθάρια, τρεξίματα, καὶ ἄλλα τοιαῦτα παιγνίδια, οὔτε νὰ βλέπουν αὐτὰ, καὶ ἄλλα παρόμοια θέατρα. 81
Προοίμιον. 81
Διήγησις. 83
Ὅτι τὰ παιγνίδια προξενοῦν συγχύσεις εἰς τὰ ἀνδρόγυνα. 83
Τὰ παιγνίδια προξενοῦν μάχας, καὶ φόνους. 83
Τὰ παιγνίδια γεννῶσι πολλὰ κακὰ, καὶ μάλιςα τὰ χαρτία. 83
Ὅτι οἱ παίζοντες συναριθμοῦνται μὲ τοὺς κλέπτας. 84
Πόσας βλάβας λαμβάνουν οἱ θεωροῦντες τὰ παιγνίδια. 84
Πῶς ὀνομάζονται τὰ θέατρα καὶ ἱπποδρόμια. 84
Ὅτι καὶ θάνατον λαμβάνουν οἱ βλέποντες τὰ παίγνια. 85
Ὅτι ὅσοι δίδουν ἄσπρα εἰς τοὺς παίζοντας ἁμαρτάνουν. 86
Ὅτι τὰ παιγνίδια γίνονται μεγάλα ἐμπόδια εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν Χριςιανῶν. 87
Ἔνςασις. 88
Λύσις. 88
Ὅτι τὰ παιγνίδια δὲν εἶναι ἴδια τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τῶν νηπίων. 88
Ἔνςασις. 89
Λύσις. 89
Ὅτι ὁ κόσμος οὗτος εἶναι πανηγύρι. 91
Τί θέλει λέγει ἐκεῖνος ὁποῦ ἐξοδεύει εἰς τὰ παιγνίδια τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς του. 91
Τί θέλει εἰπῇ ὁ Θεὸς εἰς τὸν ἐξοδεύοντα ἐν τοῖς παιγνιδίοις τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς του. 92
Ὅτι ὁ καιρὸς τῆς ζωῆς μας, εἶναι ὀλίγος εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς τελειότητος, καὶ μακαριότητος. 92
Πόση εἶναι ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. 93
Ποῖα ἐπιτίμια λαμβάνουν οἱ παίζοντες τὰ παιγνίδια. 94
Ὅτι ὁ θεῖος Χρυσόςομος, ἐπῆγεν ὁ ἴδιος, καὶ ἐμπόδισε τὰ παίγνια, καὶ τὰ θέατρα. 94
Ὅτι οἱ Ἱερωμένοι, καὶ Μοναχοὶ, δὲν πρέπει νὰ παίζουν παίγνια, καὶ νὰ θεωροῦν αὐτά. 95
Ὅτι οὔτε τὰ παιδία τῶν ἱερέων, δὲν πρέπει νὰ κάμνουν θέατρα, ἢ νὰ τὰ θεωροῦν. 95
Ποίας παιδείας λαμβάνουν ἀπὸ τὸν Θεὸν οἱ παίζοντες παίγνια. 96
Ὅτι τὰ παίγνια, εἰ καὶ μικρὰ φαίνονται, ὅμως γεννοῦν τὰ μεγάλα ἁμαρτήματα. 96
Ἐπίλογος. 97

ΛΟΓΟΣ Ζ'.

Διαλαμβάνων, ά. ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ αἰσχρολογοῦν. β'. ὅτι δὲν πρέπει νὰ μυθολογοῦν· καὶ γ'. ὅτι δὲν πρέπει νὰ λέγουν, ἢ νὰ κάμνουν χορατάδες, καὶ νὰ γελοῦν. 98
Προοίμιον. 98
Διήγησις. 99
Ὅτι τρία πράγματα φανερώνουσι τὴν ζωὴν τοῦ Χριςιανοῦ. 99
Μὲ τί ὁμοιάζουν τὰ αἰσχρὰ λόγια, καὶ τὰ τίμια. 99
Ὅτι τὰ λόγια τῶν Χριςιανῶν πρέπει νὰ εἶναι ἅγια. 101
Ὅτι ἐν τῇ ζωῇ τῶν Χριςιανῶν οὐδὲ τὸ ὄνομα τῆς πορνείας, δὲν πρέπει νὰ λέγεται. 101
Πόσα κακὰ γεννῶνται ἀπὸ ἕνα αἰσχρὸν λόγον. 101
Ὅτι ὁ Χριςὸς μᾶς ἠλευθέρωσε ἀπὸ τοὺς μύθους. 102
Τί κακὸν γεννᾶται ἀπὸ τὴν διήγησιν τῶν μύθων. 104
Ὅτι οἱ τοὺς μύθους λέγοντες, ἀηδεῖς εἶναι καὶ ἀπαίδευτοι. 104
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ ἠξεύρουν τὴν πίςιν τους, ὡς καὶ οἱ τεχνῆται τὴν τέχνην τους. 104
Τί εἶναι ἡ εὐτραπελίαις. 105
Τί κακὰ γεννῶσιν ἡ εὐτραπελίαις. 105
Τί εἶναι τὰ γέλοια καὶ τί κακὰ προξενοῦσιν. 105
Τί εἶναι ὁ εὐτράπελος. 106
Ὅτι οἱ εὐτράπελοι καὶ τὰ θεῖα περιγελοῦσιν. 106
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ διαβάζουν τὰ βιβλία, ὁποῦ ἔχουν περιγελάσματα. 107
Ὅτι ἡ εὐτραπελίαις, καὶ θάνατον προξενοῦσιν. 107
Ὅτι οἱ γελῶντες διώκουσιν ἀπὸ τὴν ψυχήν τους τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ. 108
Ὅτι τὰ γέλοια κακοφαίνονται εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἐπιτιμῶνται. 108
Πόσον μεγάλον εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Χριςιανισμοῦ, καὶ πῶς δὲν πρέπει νὰ ἀτιμάζεται. 109
Ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ τὸ ὄνομα τοῦ Χριςιανοῦ, χωρὶς τῶν καλῶν λόγων, καὶ ἔργων. 110

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

11

Ὅτι ὁ καιρὸς τῆς παρούσης ζωῆς, εἶναι καιρὸς πένθους, καὶ δακρύων. 110
Ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι στάδιον καὶ παλαίστρα. 111
Ὅτι ὁ παρὼν καιρὸς εἶναι σπορᾶς, καὶ οὐχὶ θέρους. 111
Ὅτι ὁ Κύριος εἰς ὅλην του τὴν ζωὴν δὲν ἐγέλασε. 112
Ὅτι ὁ Κύριος τετράκις ἔκλαυσε. 112
Ὅτι τὰ γέλοια δὲν εἶναι ἴδια τῶν Χριστιανῶν. 113
Ἔνστασις. 114
Λύσις. 114
Ὅτι οἱ χρωατάδες, καὶ τὰ γέλοια δὲν εἶναι ἀδιάφορα. 114
Ὅτι ἡ καταφρόνησις τῶν ἀδιαφόρων ἐγέννησεν ὅλα τὰ κακά. 114
Ὅτι τὰ γέλοια, καὶ οἱ χωρατάδες, εἰ καὶ μικρά, γεννῶσιν ὅμως τὰ μεγάλα. 114
Πόσα κακὰ ἔχει ὁ χορατατσῆς. 116
Πῶς δύναται τινὰς νὰ μὴ γελᾷ, ἀλλὰ νὰ λυπῆται. 117
Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἐπαινοῦνται ἀπὸ τοὺς Ἐθνικούς, ὅταν δὲν γελοῦν. 117
Πῶς, καὶ ἕως πόσον πρέπει τινὰς νὰ διαλύῃ τὴν σκυθρωπότητα, εἰς χαροποιὰν κατάστασιν. 117
Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ δὲν πρέπει νὰ χρωατεύουν καὶ νὰ γελοῦν. 118
Ὅτι οὐδὲ οἱ Ἱερωμένοι δὲν πρέπει νὰ αἰσχρολογοῦν ἢ νὰ μυθολογοῦν, καὶ νὰ χωρατεύουν, καὶ νὰ γελοῦν. 119
Ὅτι οὐδὲ οἱ Μοναχοί, πρέπει νὰ αἰσχρολογοῦν, ἢ νὰ μυθολογοῦν, οὔτε νὰ χωρατεύουν, καὶ νὰ γελοῦν. 120
Ἐπίλογος. 121
Ὅτι δὲν πρέπει νὰ λέγῃ τινάς, καὶ τί εἶναι τοῦτο, ἢ τί εἶναι ἐκεῖνο; 121
Ὅτι περισσότερον πρέπει νὰ φυλάττεται τινὰς ἀπὸ τὰ μικρά, πάρεξ ἀπὸ τὰ μεγάλα. 122

ΛΟΓΟΣ Η'.

Διαλαμβάνων, ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ τεχνῖται, πρέπει κατὰ Θεόν, καὶ χωρὶς κάμμίαν κακίαν νὰ δουλεύουν τὰς τέχνας των. 122
Προοίμιον. 122
Πόσαις εἶναι ἡ' κυριώτεραις μηχαναῖς τοῦ διαβόλου. 122
Διήγησις. 124
Πόσαις κακίαις ἀκολουθοῦν εἰς τοὺς τεχνίτας. 124
Πόσα κακὰ κάμνουν οἱ γεωργοί. 124
Ποῖα κακὰ οἱ ὑφαντάδες κάμνουσι. 125
Ποῖα κακὰ κάμνουν οἱ ῥάπται. 126
Ποῖα κακὰ κάμνουν οἱ τσαγκάριδες. 126
Ὅτι ἡ' τέχναις δὲν προξενοῦν κάμμίαν κακίαν, ἀλλ' ἡ κακὴ προαίρεσις ἐκείνων ὁποῦ τὰς δουλεύουν. 127
Πόσον κακὸν εἶναι τὰ ψεύματα, καὶ πῶς δὲν πρέπει οἱ τεχνῖται νὰ ψεύδωνται. 228
Ὅτι κάθε ψεῦδος εἶναι κακόν. 129
Ὅτι οἱ ψευδόμενοι ὑστεροῦνται τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, καὶ κολάζονται. 129
Ὅτι οἱ ψευδόμενοι τεχνῖται τὸν διάβολον φέρνουσιν εἰς τὰς τέχνας των. 130
Πόσον κακὸν εἶναι ἡ δολιότης, καὶ ὅτι δὲν πρέπει οἱ τεχνῖται νὰ δολιεύωνται. 130
Ὅτι τὰ δόλια μέτρα εἶναι μισητὰ εἰς τὸν Θεόν, καὶ οἱ ποιοῦντες αὐτά. 130
Ὅτι οἱ δόλιοι τεχνῖται, ψευδοτεχνῖται εἰσιν. 132
Ὅτι ὁ Θεὸς παιδεύει τοὺς δολίους. 132
Ὅτι τοῖς δικαίοις συναριθμοῦνται οἱ μὴ ποιοῦντες δόλον. 132
Πόσον κακὸν εἶναι ἡ κλεψία, καὶ ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ κλέπτουν. 133
Ὅτι οἱ τεχνῖται, ὁποῦ κλέπτουν, εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τοὺς κλέπτας. 133
Ὅτι οἱ κάπηλοι, καὶ πραγματευταὶ ὑπερβαίνουν τοὺς ἄλλους τεχνίτας εἰς τὰς κλεψίας. 135
Ὅτι οἱ πρωτομαΐστορες, καὶ οἱ κύριοι τῶν ὑποστατικῶν, ὑπερβαίνουν εἰς τὰς κλεψίας, καὶ τοὺς πραγματευτάς 135
Ὅτι οὐδὲ οἱ δοῦλοι πρέπει νὰ κλέπτουν ἀπὸ τοὺς αὐθέντας των· 137
Ὅτι διὰ τὰς κλεψίας, ὁποῦ κάμνουν οἱ Χριστιανοὶ τεχνῖται εἰς τοὺς Ἐθνικούς, βλασφημεῖται τὸ Ἅγιον Εὐαγγέλιον καὶ ὁ Χριστός. 137
Ὅτι τὴν κακίαν ἑνὸς Χριστιανοῦ τεχνίτου, προσκολλοῦν οἱ Ἐθνικοὶ εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανούς. 138
Πόσον κακὸν εἶναι ἡ βλασφημία, καὶ ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ βλασφημοῦν. 139
Ὅτι ὅλα τὰ βάσανα, καὶ αἱ κολάσεις, δὲν εἶναι ἀρκεταὶ νὰ παιδεύσουν τοὺς βλασφήμους, καθὼς τοὺς πρέπει. 139
Ὅτι ὁ βλασφημῶν τὸν Θεόν, ἑαυτὸν μόνον βλάπτει. 140
Ὅτι ὁ Θεὸς παιδεύει τοὺς βλασφήμους. 140
Πῶς οἱ ἄνθρωποι παιδεύουν τοὺς βλασφήμους, δέρνοντες αὐτούς. 141
Ὅτι οἱ βλάσφημοι πρέπει νὰ ἐξορίζωνται. 142
Ὅτι οἱ βλάσφημοι δὲν εἶναι ἄξιοι νὰ ἀπολαμβάνουν τὸν Κόσμον τοῦτον 142
Ὅτι καὶ οἱ Ἐθνικοὶ ἐθανάτοναν τοὺς βλασφήμους. 142
Ὅτι καὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ ἔκαμε Νόμον νὰ μὴ βλασφημῇ τινὰς τὸν Θεόν. 142
Ὅτι καὶ οἱ δαίμονες παιδεύουν τοὺς βλασφήμους. 143
Ὅτι αἱ περιστάσεις δὲν εἶναι αἰτία νὰ βλασφημῇ τινάς, ἀλλ' ἡ κακὴ γνώμη, καὶ ὀλιγοψυχία. 143
Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ μὴ βλασφημῇ τινάς. 144
Ὅτι ὁ μὴ βλασφημῶν νικᾷ τὸν διάβολον. 144

Υυ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ πλεονεκτοῦν. 145
Ὅτι οἱ πραγματευταὶ εἶναι ἀχόρταςοι εἰς τὴν πλεονεξίαν. 145
Τί κακὸν εἶναι ἡ πλεονεξία. 145
Ὅτι ἐν καιρῷ πείνας καὶ ἀσθενείας νὰ γίνεται πλεονεξία εἶναι ἀπανθρωπότατον. 146
Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ κάμνουν ὅρκους· 148
Διατὶ ὁ ὅρκος ἐσυγχωρεῖτο εἰς τὴν παλαιάν. 148
Ὅτι ὁ ὅρκος εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὸν φόνον. 148
Τί παιδείαν δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ὀμνύοντας. 149
Τί πρέπει νὰ λέγουν οἱ Χριςιανοὶ ἀντὶ τῶν ὅρκων. 149
Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ κάμνουν ὅρκους ψεύτικους. 150
Ὅτι οἱ ψαράδες μάλιςα εἶναι ἐπίορκοι. 150
Ὅτι οἱ ἐπίορκοι εἶναι ἀρνηταὶ τοῦ Θεοῦ. 150
Ὅτι οἱ ἀπὸ τοὺς τεχνίτας τι ζητοῦντες, πρέπει νὰ μὴ τοὺς ἀναγκάζουν νὰ ὀμνύουν διὰ τί ἐξίσου μὲ ἐκείνους ἁμαρτάνουσιν. 151
Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ δουλεύουν μὲ προσπάθειαν. 151
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δύω φοραῖς τὴν ἡμέραν πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. 151
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ τὰς μὲν τέχνας πρέπει νὰ ἔχουν ὡς πάρεργα, τὴν δὲ προσευχὴν ὡς ἔργον. 153
Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία εἶναι μακρὰν, τί πρέπει, νὰ κάμνουν οἱ τεχνῖται Χριςιανοί. 153
Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ δουλεύουν, διὰ νὰ πλουτίσουν, ἀλλὰ μόνον διὰ τὰ ἀναγκαῖα τῆς ζωῆς των. 153
Ὅτι ὁ ἐλπίζων εἰς τὴν τέχνην του ἀκάθαρτος εἶναι. 153
Πόσον εἶναι κακὸν τὸ νὰ φιλοῦν οἱ τεχνῖται τὰ χέριά των. 154
Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ ὑπερηφανεύωνται. 155
Ὅτι ὅσα ἔχει τινὰς εἶναι χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει εἰς αὐτὰ νὰ ὑπερηφανεύεται. 155
Πόσον κακὸν εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια. 157
Ὅτι εἰς τὸν Θεὸν πρέπει νὰ ἀποδίδεται κάθε δόξα. 157
Ὅτι οἱ τεχνῖται δὲν πρέπει νὰ φθονοῦν ἕνας τὸν ἄλλον. 158
Πόσον κακὸν εἶναι ὁ φθόνος. 159
Ὅτι ὁ διάβολος μεταχειρίζεται ὄργανα τὰ ὀμμάτια τῶν φθονερῶν. 160
Ὅτι καμμίαν δικαίαν αἰτίαν δὲν ἔχουν οἱ φθονεροὶ διὰ νὰ φθονοῦν. 161
Τί πρέπει νὰ κάμνῃ τινὰς, διὰ νὰ μὴ τὸν φθονῇ ὁ ἄλλος. 161
Πόσον κακὸν ποιοῦσιν οἱ ἠξεύροντες τέχνην, καὶ διὰ φθόνον ταύτην μὴ παραδίδοντες. 163
Πῶς πρέπει οἱ τεχνῖται νὰ διορθώσουν τὰς κακίας, ὁποῦ μεταχειρίζονται. 164
Οἱ τεχνῖται ποῖον πρέπει νὰ μιμοῦνται. 165
Ὅτι ὁ Κύριος ἐδούλευε τὴν τεκτονικήν. 165
Ὅτι καὶ οἱ Ἀπόςολοι ἐδούλευαν τέχνας. 166
Ὅτι ὁ Θεὸς ὀργίζεται εἰς τοὺς τεχνίτας, ὁποῦ δὲν δουλεύουν κατὰ Θεὸν τὰς τέχνας των. 167
Ὅτι οἱ Μοναχοὶ κατὰ Θεὸν πρέπει νὰ δουλεύουν τὰς τέχνας των. 167
Ἐπίλογος. 168
Ποῖα ἐπιτίμια λαμβάνουν οἱ μὴ κατὰ Θεὸν δουλεύοντες τὰς τέχνας των. 168
Ὅτι ὁ κλέψας, ἢ ὁ ἁρπάσας, καὶ πλεονεκτήσας ποσαπλοῦν πρέπει νὰ ἐπιςρέφῃ τὸ κλεφθὲν καὶ ἁρπαγέν. 168

ΛΟΓΟΣ Θ΄.

Διαμαμβάνων, ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ γίνωνται μάγοι, οὔτε νὰ μεταχειρίζωνται κανένα εἶδος μαγείας. 199
Προοίμιον 169
Διήγησις. 170
Ὅτι πάμπολλα εἶναι τὰ εἴδη τῶν μαγικῶν. 170
Τί εἶναι ἡ μαγεία. 170
Τί εἶναι ἡ μαντεία. 171
Τί εἶναι ἡ γοητεία. 171
Τί εἶναι ἡ γητεία. 171
Τί εἶναι ἡ ἐπαοιδία. 171
Τί εἶναι ἡ φαρμακεία. 172
Τί εἶναι ἡ οἰωνοσκοπία. 172
Τί εἶναι ἡ νεφοδιωκτική. 172
Τί εἶναι ἡ μαθηματικὴ, καὶ ἀςρολογία. 175
Τί εἶναι τὰ φυλακτάρια. 173
Τί εἶναι οἱ κλείδονες. 173
Τί εἶναι τὸ ιβ΄. εἶδος τῆς μαγείας. 173
Ὅτι εἶδος μαγείας εἶναι τὰ βαςάσματα τῶν Ἁγίων Εἰκόνων. 174
Διὰ τί ὁ Θεὸς ἐμποδίζει τὰ μαγικά. 174
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ ἔταξαν εἰς τὸ Ἅγιον Βάπτισμα νὰ ἀποτάσσωνται τὸν Σατανᾶν καὶ τὰ ἔργα του. 176
Ποία εἶναι ἡ λατρεία τοῦ Σατανᾶ. 176
Ποία εἶναι ἡ πομπὴ τοῦ Σατανᾶ. 176
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ ἐνθυμοῦνται πάντοτε τὰς ὑποσχέσεις, ὁποῦ ἔκαμαν εἰς τὸν Χριςὸν, ὅταν ἐβαπτίσθησαν, καὶ μάλιςα τὸ, ἀποτάσσομαι τῷ Σατανᾷ, καὶ πάσῃ τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ. 177
Διὰ τί οἱ Χριςιανοὶ ἔπεσαν εἰς τὰ μαγικά. 178
Ὅτι οἱ μάγοι, καὶ μάγισσαις ἐμβάζουν τὸν διάβολον εἰς τὴν καρδίαν τους. 179
Τί ἦτον τὸ πνεῦμα τοῦ πείθωνος. 179
Ὅτι οἱ τὰ μαγικὰ ποιοῦντες, ἢ ζητοῦντες, ἀποτά-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

σονται, καὶ ἀρνοῦνται τὸν Χριςὸν, καὶ σύντάσσονται μὲ τὸν διάβολον. 179
Ὅτι οἱ μάγοι δὲν εἶναι, οὔτε πρέπει νὰ ὀνομάζωνται Χριςιανοί. 180
Ἔνςασις. 181
Λύσις. 181
Ὅτι οἱ δαίμονες δὲν δύνανται νὰ ἰατρεύσουν, ἀλλὰ νὰ θανατώσουν. 181
Ὅτι ὁ Διάβολος, οὔτε δύναται, οὔτε θέλει νὰ ἰατρεύσῃ οὔτε ἠξεύρει. 181
Ὅτι οἱ δαίμονες ἂν καὶ ἰατρεύουσι τὸ σῶμα κατὰ παραχώρησιν, τὸ ἰατρεύουσι διὰ νὰ θανατώσουν τὴν ψυχήν. 182
Παραδείγματα τῶν ἀσθενησάντων καὶ μὴ μάγους καλεσάντων. 182
Ὅτι οἱ μάγοι, καὶ γητευταὶ, κἂν καὶ λέγουν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ ἀποβάλλωνται. 183
Ὅτι οἱ ἀσθενεῖς πρέπει νὰ προςρέχουν εἰς τὸν Χριςὸν, καὶ τοὺς Ἁγίους, καὶ ὄχι εἰς τοὺς μάγους. 184
Ὅτι ἀχαριςίαν μεγάλην δείχνουσιν οἱ Χριςιανοὶ, νὰ ἀφίνουν τὸν Χριςὸν, τοὺς Ἁγίους, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ νὰ πηγαίνουν εἰς μάγους. 184
Ὅτι οἱ ἀσθενεῖς ὁποῦ δὲν καλέσουν μάγους, ὡς μάρτυρες ςεφανόνονται. 186
Ὅτι τὸ συνειδὸς τῶν μὴ καλεσάντων μάγους ἀσθενῶν, πολλὴν χαρὰν ἔχει. 186
Ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἐπαινοῦσι τοὺς μὴ καλοῦντας τοὺς μάγους. 186
Ὅτι ὁ Θεὸς δίδει τὴν ὑγείαν τῶν μὴ καλεσάντων μάγους. 186
Ὅτι ἂν καὶ ἀληθῶς οἱ μάγοι δύνανται νὰ δώσουν ὑγείαν, πάλιν πρέπει νὰ τοὺς ἀποςρεφώμεθα. 187
Ὅτι μόνος ὁ Θεὸς ἠξεύρει τὰ ἀπόκρυφα. 187
Ὅτι οἱ Ἄγγελοι, καὶ ἄνθρωποι ἐκ Θεοῦ γινώσκουσι τὰ ἀπόκρυφά. 187
Ὅτι οἱ Δαίμονες ἀπόκρυφα δὲν γνωρίζουν. 187
Ὅτι οἱ Δαίμονες δὲν ἠξεύρουν τί μέλλει νὰ πάθῃ, ἢ νὰ γένῃ ὁ ἄνθρωπος. 188
Ὅτι οἱ Δαίμονες τὰ φυσικὰ, καὶ προαιρετικὰ ἀμφιβόλως γινώσκουν. 188
Ὅτι οἱ Δαίμονες, καὶ γνωρίζοντες τὴν ἀλήθειαν δὲν τὴν φανερόνουν. 188
Διὰ ποῖα αἴτια προλέγουν τινὰ οἱ Δαίμονες, καὶ γίνονται. 190
Τί κακὰ παθαίνουν ἐκεῖνοι, ὁποῦ ζητοῦν ἀπὸ τοὺς Δαίμονας Θησαυρούς, 191
Ὅτι οἱ Θησαυροὶ εἶναι εἰς τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς δίδει εἰς ὅποιον θέλει. 191
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ εἰς τὸν Θεὸν πρέπει νὰ προςρέχουν, καὶ εἰς τοὺς Ἁγίους, διὰ νὰ τοὺς φανερώσουν τί ἔχασαν. 191
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ φοβοῦνται τὸν Διάβολον καὶ διὰ τί. 193
Ὅτι ὁ Διάβολος πρέπει νὰ φοβῆται τοὺς Χριςιανοὺς καὶ ὄχι οἱ Χριςιανοὶ τὸν Διάβολον. 194
Ὅτι ἂν θέλουν οἱ Χριςιανοὶ, ὁ Διάβολος γίνεται μέγας, ἢ μικρός. 194
Ὅτι οἱ Δαίμονες ἐκεῖνο, ὁποῦ εἶναι προςαγμένοι κάμνουν, καὶ ὄχι παραπάνω ἢ παρακάτω. 194
Ὅτι χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Θεοῦ, οἱ δαίμονες κακὸν δὲν κάμνουσιν, οὔτε εἰς ἀνθρώπους, οὔτε εἰς ζῶα. 194
Ὅτι οἱ δαίμονες οὔτε εἰς τὸν διάβολον ὑποτάσσονται χωρὶς τὴν ἄδειαν τοῦ Θεοῦ. 194
Περὶ Βρικολάκων. 196
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ τρέχουν μὲ τὰς Ἁγίας Εἰκόνας. 197
Διὰ τί οἱ δαίμονες ἐνεργοῦν διὰ τῶν Ἁγίων Εἰκόνων. 197
Ποίας παιδείας δίδει ὁ Θεὸς εἰς τοὺς Μάγους. 198
Εἰς ποῖα ἐπιτίμια ὑποβάλλουν οἱ Κανόνες τοὺς μάγους. 199
Ποίας παιδείας δίδουν οἱ βασιλικοὶ νόμοι εἰς τοὺς μάγους. 200
Τί πρέπει οἱ Χριςιανοὶ νὰ κάμνουν, διὰ νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὰ μαγικά. 202
Ὅτι οἱ μάγοι ὑςεροῦνται τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, καὶ ῥίπτονται εἰς τὴν κόλασιν. 203
Ὅτι οἱ μάγοι χειρότερα ἔχουν νὰ κολασθοῦν ἀπὸ τοὺς ἀπίςους. 203
Ἐπίλογος. 204
Πῶς ὁ Χριςὸς ἔχει νὰ ἐπαινέσῃ ἐν τῇ κρίσει τοὺς μὴ δεχθέντας τοὺς μάγους. 204
Πόσην ὕβριν ἔχουν νὰ προξενήσουν εἰς τὸν Χριςὸν ἐν τῇ κρίσει, οἱ τοὺς μάγους καλέσαντες. 205

ΛΟΓΟΣ Ι'.

Διαλαμβάνων, ά. ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ προξενοῦν σκάνδαλον ἕνας εἰς τὸν ἄλλον. β'. ποῖον σκάνδαλον πρέπει νὰ καταφρονοῦν. καὶ γ'. ὅτι εὐκόλως δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίζωνται. 206
Προοίμιον. 206

ΜΕΡΟΣ Α'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ προξενοῦν σκάνδαλον ἕνας εἰς τὸν ἄλλον. 207
Τί θέλει νὰ εἰπῇ σκάνδαλον κυρίως. 207
Τί εἶναι σκάνδαλον μεταφορικῶς; 207
Ὅτι κάθε ἁμαρτία φανερὰ σκάνδαλόν ἐςι. 208

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ δὲν πρέπει νὰ σκαδαλίζουν, οὔτε τοὺς Χριςιανοὺς οὔτε τοὺς Ἐθνικούς. 208
Ὅτι οἱ Ἐθνικοὶ σκανδαλιζόμενοι ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας τῶν Χριςιανῶν, δὲν δέχονται τὸν Χριςιανισμόν. 208
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ διὰ τὰ σκάνδαλα, ὁποῦ προξενοῦν εἰς τοὺς Ἐθνικοὺς, ἔχουν νὰ δώσουν ἀπολογίαν καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν ἐκείνων. 208
Ὅτι ὁ εἰπὼν, ἢ πράξας λόγον καὶ λόγον σκανδάλου ἄξιον, θέλει κατακριθῆ, κἂν καὶ τινὰς δὶ αὐτὰ δὲν ἐσκανδαλίσθη. 208
Τίνι τρόπῳ δύνανται οἱ ἀξιωματικοὶ, νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς ὑποκειμένους. 210
Διὰ τί οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι, περισσότερον χρεωςοῦν νὰ μὴ σκανδαλίζουν, παρὰ οἱ μικρότεροι. 212
Ὅτι οἱ μικρότεροι συνηθίζουν νὰ μιμοῦνται τοὺς μεγαλιτέρους. 212
Ὅτι οἱ μεγάλοι, ἁμαρτάνοντες, σκανδαλίζουν μεγάλως ὅλους τοὺς παραμικρούς. 212
Ὅτι οἱ παραμικροὶ, ἁμαρτάνοντες, ὀλίγον, ἢ οὐδόλως σκανδαλίζουν τοὺς ἄλλους. 212
Οἱ ἀξιωματικοὶ καὶ τὰ σφαλματάτων μὲ τὶ ὅμοι ἄζουν. 214
Ὅτι οἱ ἀξιωματικοὶ, καὶ μὴ ἁμαρτάνοντες, ὡς ἁμαρτάνοντες κατηγοροῦνται. 214
Ὅτι οἱ ἔχοντες Ἐκκλησιαςικὰ ἀξιώματα, πρέπει νὰ λάμπουν ὡς Ἥλιος καὶ ὑπὲρ τὸν Ἥλιον. 214
Ὅτι οἱ ἔχοντες ἀξιώματα Ἐκκλησιαςικὰ, περισσότερον πρέπει νὰ ὑπερβαίνουν τοὺς ἄλλους εἰς τὴν ἀρετὴν, παρὰ εἰς τὴν ἀξίαν. 215
Ὅτι οἱ ἀξιώματα ἔχοντες Ἐκκλησιαςικὰ, πρέπει νὰ ὑπερβαίνουν τοὺς ἀσκητὰς εἰς τὴν ἀρετήν. 215
Ὅτι τὸ σκάνδαλον διαφέρει ἕνα τοῦ ἄλλου κατὰ τὰ ὑποκείμενα. 215
Ὅτι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἁμάρτημα, διαφέρει κατὰ τὰ πρόσωπα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γίνεται 216
Ὅτι οἱ ἱερεῖς ὄχι μόνον αὐτοὶ, δὲν πρέπει νὰ προξενοῦν σκάνδαλον ἀλλ' οὐδὲ τὰ τέκνα αὐτῶν. 217
Ὅτι αἱ θυγατέρες τῶν ἱερέων ἁμαρτάνουσαι, βαρύτερα παιδεύονται ἀπὸ τὰς τῶν λαϊκῶν θυγατέρας. 217
Ὅτι καὶ τὸ σκάνδαλον τῶν ἐξωτερικῶν ἀξιωματικῶν, διαφέρει ἕνα τοῦ ἄλλου κατὰ τὰ ὑποκείμενα. 217
Πόσον κακὸν εἶναι τὸ τὰ λέγῃ τινὰς, τί μὲ μέλει ἐμένα, ἐὰν ἄλλος σκανδαλίζεται 218
Ὅτι ὁ Παῦλος δὲν ἔφαγε κἀνένα κρέας, διὰ νὰ μὴ σκανδαλίσῃ. 218
Ὅτι ἂν δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ διορθώσῃ τὸν ἄλλον, κἂν δὲν πρέπει νὰ τὸν σκανδαλίζῃ. 219
Ὅτι δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίζῃ τοὺς ἄλλους τινὰς διὰ τὶ εἶναι ταπεινοί. 219
Ὅτι οἱ σκανδαλίζοντες τοὺς ταπεινοὺς εἰς αὐτὸν ἁμαρτάνουν τὸν Χριςόν. 219
Ὅτι ἂν ζῇ τινὰς ἐνάρετα, ἔπειτα σκανδαλίζει τοὺς ἄλλους, οὐδὲν ὠφελεῖται. 221
Ὅτι ἡ μετὰ τῶν κακῶν συναναςροφὴ σκάνδαλον προξενεῖ. 212
Ὅτι οὐδὲ τοὺς Ἐθνικοὺς πρέπει νὰ σκανδαλίζουν οἱ Χριςιανοί. 221
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ μισοῦν τὴν συναναςροφὴν τῶν κακῶν. 222
Ὅτι πρέπει νὰ ζητῇ ὁ σκανδαλίσας συγχώρησιν ἀπὸ τὸν ἀδελφὸν, ὁποῦ ἐσκανδάλισεν. 222
Ὅτι ὁ κακῶς σκανδαλισθεὶς, πρέπει νὰ ζητῇ συγχώρησιν 222
Ποῖα εἶναι ἡ αἰτία ἡ κυριοτέρα, διὰ νὰ μὴν σκανδαλίζῃ τινάς. 223
Ὅτι ὁ κρυφὰ ἁμαρτάνων φανερωθήσεται, καὶ σκάνδαλον προξενήσει. 232

ΜΕΡΟΣ Β'.

Ποῖον σκάνδαλον πρέπει νὰ καταφρονοῦν οἱ Χριςιανοί. 223
Ὅτι ἐὰν φυλάττῃ τὶς τὰς θείας ἐντολὰς, καὶ ἄλλοι σκανδαλίζωνται, πρέπει νὰ καταφρονῇ τὸ σκάνδαλον ἐκείνων. 223
Ὅτι τοὺς ἐμποδίζοντας ἡμᾶς ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ καταφρονῶμεν. 225
Διὰ τί Σατανᾶν ὁ Κύριος τὸν Πέτρον ὠνόμασε. 225
Ὅτι ὁ καλὸν λόγον ἢ ἔργον εἰπὼν, καὶ ποιήσας, ἐὰν ἄλλος σκανδαλισθῇ, καθαρὸς εἶναι ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ σκανδαλισθέντος. 225
Ὅτι τότε μόνον πρέπει νὰ καταφρονῶμεν τὸ σκάνδαλον, ὅταν τὸ κέρδος ἦναι μεγαλίτερον ἀπὸ τὴν βλάβην τὴν τοῦ σκανδάλου. 225
Ὅτι δὲν πρέπει νὰ καταφρονῶμεν τὸ σκάνδαλον εἰς τὰ ἀδιάφορα, καὶ συγκεχωρημένα. 225
Διὰ τί ὁ Κύριος ἄλλοτε μὲν κατεφρόνησε τὸ σκάνδαλον, καὶ ἄλλοτε ὄχι. 225
Ὅτι ὁ Παῦλος καὶ ἐξουσίαν ἔχων ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τρέφεσθαι, τοῦτο οὐκ ἐποίησε διὰ τὸ σκάνδαλον τινῶν. 226
Ὅτι ὁ Παῦλος καὶ δουλεύωντας ἐν τῷ ἐργαςηρίῳ ἐκήρυττε τὸν Χριςόν. 226
Ὅτι κατὰ δύω τρόπους κατακρίνεταί τινας, σκανδαλίζωντας τὸν ἄλλον. 226

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ εὐκόλως δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίζωνται. 228

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

// .

Ὅτι δὲν σκανδαλίζονται ὅλοι εὐλόγως, ἀλλὰ καὶ ἐμπαθῶς, καὶ ἀλόγως. 228
Ὅτι καὶ τὰ ὀμμάτια ἀπατοῦσι τὸν ἄνθρωπον. 228
Τί πρέπει νὰ λέγῃ τινὰς, ὅταν μάθῃ πῶς ὁ ἀδελφός του ἔσφαλεν. 228
Ὅτι πρέπει νὰ σκεπάζωμεν τοῦ ἀδελφοῦ μας τὸ ἁμάρτημα. 228
Ὅτι δὲν πρέπει νὰ σκανδαλίζεταί τινας ἐναντίον ἐκείνων, ὁποῦ φυλάττουσι τὰς ἐντολὰς, καὶ τοὺς ἱεροὺς Κανόνας. 230
Ὅτι τὰ σκάνδαλα αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ, δὲν βλάπτουν, ἀλλ' ἡ ἀμέλεια, καὶ τὰ πάθη τῶν ἀνθρώπων. 231
Ὅτι τὰ σκάνδαλα ὠφελοῦσι μᾶλλον, ἢ βλάπτουσιν. 231
Ἐπίλογος. 232
Μὲ ποῖον τρόπον δύναταί τινας νὰ μὴ βλάπτεται ἀπὸ τὰ σκάνδαλα. 232

ΛΟΓΟΣ ΙΑ'.

Διαλαμβάνων, ά. ὅτι κάθε Χριστιανὸς πρέπει νὰ βοηθῇ εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ του. β'. πῶς πρέπει κάθε Χριστιανὸς νὰ ἐλέγχῃ τὸν ἀδελφόν του διὰ νὰ τὸν διορθώσῃ· καὶ γ'. ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ δέχωνται μετὰ χαρᾶς τοὺς πρὸς διόρθωσιν ἐλέγχους τῶν ἀδελφῶν τους. 233
Προοίμιον. 233
Πόσα εἶναι τὰ εἴδη τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας. 233

ΜΕΡΟΣ Α'.

Ὅτι κάθε Χριστιανὸς πρέπει νὰ βοηθῇ εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ του. 234
Πόσα πράγματα μᾶς ἀναγκάζουν νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας. 234
Ὅτι καὶ τὰ ἀνόμοια εἰς τὸ εἶδος ζῶα βοηθοῦσιν ἕνα τὸ ἄλλο. 234
Ὅτι ἀναγκαζόμεθα ἀπὸ τὸν φυσικὸν νόμον νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας. 234
Ὅτι ἀπὸ τὸν παλαιὸν νόμον ἀναγκαζόμεθα νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας. 234
Ὅτι ἀναγκαζόμεθα ἀπὸ τὸν νόμον τῆς χάριτος νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἀδελφῶν μας. 235
Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ὅλοι εἶναι ἀδελφοὶ πνευματικοὶ, καὶ χρεωστοῦν νὰ βοηθῶνται ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. 235
Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ὅλοι εἶναι ἕνα σῶμα. 235
Ὅτι ἀναγκαζόμεθα ἀπὸ τὸν ἠθικὸν νόμον νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων.
Ὅτι ἀναγκαζόμεθα εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν ἀδελφῶν μας νὰ βοηθῶμεν, ἀπὸ τὸν νοητὸν πόλεμον, ὁποῦ ἔχουν. 236
Πόσον κακὸν εἶναι τὸ νὰ λέγῃ τινὰς, τί μὲ μέλλει ἐμένα διὰ τὸν ἄλλον. 238
Ὅτι ὅταν μεριμνᾷ τινὰς διὰ τὸν ἀδελφόν του, καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν του μεριμνᾷ. 238
Ὅτι ὁ Κάϊν εἶπε πρῶτος τί μὲ μέλει ἐμένα διὰ τὸν ἀδελφόν μου. 238
Ὅτι κάθε Χριστιανὸς εἶναι μέλος ἐδικόν μας. 238
Ὅτι κάθε ἀδελφὸς, εἶναι μέλος Χριστοῦ. 238
Ἔνστασις. 239
Λύσις. 239
Ὅτι μὲ τὴν προσευχὴν πρέπει νὰ βοηθῶμεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων. 240
Ὅτι καὶ οἱ εἰς τὰς ἐρήμους ἀσκηταὶ, πρέπει νὰ βοηθοῦν μὲ τὴν προσευχὴν τοὺς ἀδελφούς των. 240
Ὅτι πρέπει νὰ βοηθοῦν οἱ Χριστιανοὶ ἕνας τὸν ἄλλον μὲ τὸ καλόν τους παράδειγμα. 240
Ὅτι χρεωστοῦν νὰ βοηθοῦν ἕνας τὸν ἄλλον, μὲ τὸν λόγον, καὶ συμβουλήν. 240
Ὅτι χρεωστοῦν οἱ Χριστιανοὶ, νὰ βοηθοῦν ἕνας τὸν ἄλλον, μὲ τὸν κόπον τοῦ σώματος. 240
Ὅτι καὶ οἱ ἀσκηταὶ δὲν πρέπει νὰ ζητοῦν μόνον τὸ ἐδικόν τους συμφέρον, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν ἀδελφῶν τους. 241
Ὅτι οἱ πνευματικοὶ ποιμένες ἔχουν μάλιστα χρέος νὰ βοηθοῦν εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν ἁμαρτωλῶν. 241
Τί πρέπει νὰ λέγουν, καὶ τίνας πρέπει νὰ μιμοῦνται οἱ πνευματικοὶ ποιμένες. 242
Ὅτι καὶ μετὰ θάνατον ἐφρόντιζαν οἱ ποιμένες διὰ τὸ ποίμνιόν τους. 242
Ποία εἶναι ἡ αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν τὴν σήμερον αὔξησεν ἡ ἁμαρτία, καὶ χάνονται τόσαι ψυχαί. 245
Ὅτι τὴν ἰδίαν ἁμαρτίαν, καὶ καταδίκην, ὁποῦ ἔχει ὁ ἁμαρτάνων, ἔχει καὶ ὁ γνωρίζων τὴν ἁμαρτίαν, καὶ σιωπῶν. 245
Ὅτι καθολικῶς μὲ τρεῖς τρόπους συγκοινωνεῖ τινὰς εἰς τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἄλλου. 246
Ὅτι μερικώτερον κατὰ δέκα τρόπους συγκοινωνεῖ τινὰς εἰς τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἄλλου. 247
Ὅτι ἂν δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ διορθώσῃ τὸν ἀδελφόν του, πρέπει ὅμως νὰ μὴ συγκοινωνῇ καὶ εἰς τὴν κακίαν του. 249

ΜΕΡΟΣ. Β'.

Πῶς πρέπει κάθε Χριστιανὸς νὰ ἐλέγχῃ τὸν ἀδελφόν του διὰ νὰ τὸν διορθώσῃ. 250
Παράδειγμα, καὶ τύπος ἐλέγχου ἀδελφικοῦ. 250
Ὅτι δὲν ἀρκεῖ τὸ νὰ συμβουλεύσωμεν ἅπαξ τὸν ἀδελφόν μας, ἀλλὰ πολλάκις. 252
Ὅτι ἡ ἀδελφικὴ συμβουλὴ δὲν χρειάζεται ῥητορικήν. 252

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι τοὺς φίλους μάλιστα πρέπει νὰ συμβουλεύωμεν. 252
Ὅτι πρέπει καὶ νὰ δακρύωμεν συμβουλεύοντες τὸν ἀδελφόν. 253
Ὅτι καὶ ἂν ἠξεύρωμεν ὅτι δὲν θέλομεν διορθώσει τὸν ἀδελφόν μας, ὅμως πρέπει νὰ τὸν συμβουλεύωμεν. 253
Ὅτι καὶ ὁ παρὰ τῶν μεγαλιτέρων, πρὸς τοὺς κατωτέρους ἔλεγχος, μὲ μαλακοὺς τρόπους πρέπει νὰ γίνεται. 254

ΜΕΡΟΣ Γ΄.

Ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ δέχωνται μετὰ χαρᾶς τοὺς πρὸς διόρθωσιν ἐλέγχους τῶν ἀδελφῶν τους. 255
Διὰ ποῖα αἴτια χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος ἔλεγχον καὶ συμβουλήν. 255
Παραδείγματα τῶν δεξαμένων τὸν ἔλεγχον. 256
Ὅτι ἴδιον τῶν κακῶν εἶναι νὰ μὴ δέχωνται ἐλέγχους. 256
Τί πρέπει νὰ λέγουν οἱ ἐλεγχόμενοι. 256
Ἐπίλογος. 259
Ὅτι οἱ διορθόνοντες τοὺς ἀδελφούς των, πλατείνουν τὴν Βασιλείαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ σμικρύνουν τὴν τοῦ Διαβόλου. 261

ΛΟΓΟΣ ΙΒ΄.

Διαλαμβάνων, α΄. μὲ ποῖον τρόπον πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. β΄. μὲ ποῖον τρόπον πρέπει νὰ στέκωνται εἰς αὐτήν· καὶ γ΄. τί πρέπει νὰ κάμνουν ἀφ' οὗ εὔγουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. 262
Προοίμιον. 262

ΜΕΡΟΣ Α΄.

Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει μὲ ἀνάγκην νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. 236
Ἡ Ἐκκλησία περιέχει τὴν νοητὴν τράπεζαν καὶ βρύσιν τῶν πεινασμένων, καὶ διψασμένων. 263
Ἡ Ἐκκλησία εἶναι κιβωτός. 264
Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μάνδρα πνευματική. 264
Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἰατρεῖον κοινόν. 265
Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μὲ ἐπιθυμίαν. 266
Ἡ Ἐκκλησία εἶναι μήτηρ κοινὴ τῶν Χριστιανῶν. 266
Ἡ Ἐκκλησία εἶναι οἰκία κοινὴ τῶν Χριστιανῶν. 266
Ἡ Ἐκκλησία εἶναι περιβόλι, καὶ Παράδεισος. 266
Ἡ Ἐκκλησία εἶναι παναγύρι. 267
Ἡ Ἐκκλησία εἶναι λιμένας νοητός. 267
Οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μὲ συνέχειαν. 268
Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, μὲ καθαρότητα καὶ ἀμνησικακίαν. 269
Ὅτι ἡ Ἐκκλησία βαφεῖον εἶναι. 269
Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ νίπτονται τὰς χεῖρας, καὶ οὕτω πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τί. 270
Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ μὲ χρέος πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. 270
Ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔχει δύω σημαινόμενα. 270
Ὅτι καὶ διὰ τὰ δύω σημαινόμενα τῆς Ἐκκλησίας, χρεωστοῦν οἱ Χριστιανοὶ νὰ πηγαίνουν εἰς αὐτήν. 271
Ἐκκλησία λέγεται διὰ τί καλεῖ τοὺς Χριστιανούς. 271
Πόσον εἶναι ἀγαπητὴ καὶ τιμία κοντὰ εἰς τὸν Χριστὸν ἡ Ἐκκλησία. 271
Ὅτι οἱ τὴν Ἐκκλησίαν καταφρονοῦντες τὸν Χριστὸν καταφρονοῦσι. 271
Ὅτι οἱ χωριζόμενοι τώρα ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν χωρισθήσονται καὶ τότε ἀπὸ τοὺς δικαίους. 271
Ἔνστασις. 272
Λύσις. 272
Ὅτι ὁ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προσευχόμενος, μᾶλλον εἰσακούεται, ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ. 272
Ὅτι ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρωϊνὴ προσευχή, εὐκολύνει ὅλας τὰς δουλείας τῆς ἡμέρας. 273
Ὅτι ἡ ψυχή, καὶ τὸ σῶμα εἶναι σύντροφοι, καὶ πρέπει νὰ μοιράζουν τὸν καιρὸν κατὰ ἀναλογίαν. 274
Ὅτι ἀδικία γίνεται εἰς τὴν ψυχήν, ἐν τῇ μοιρασίᾳ τοῦ καιροῦ. 274
Πόσαις φοραῖς τὴν ἑβδομάδα πρέπει νὰ ἀπέρχωνται οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. 275
Ὅτι καὶ τὰ παιδία των πρέπει νὰ πέρνουν οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. 275
Τί πρέπει νὰ λέγουν οἱ Χριστιανοὶ ὅταν ἀκούονν τὰς καμπάνας τῆς Ἐκκλησίας. 276

ΜΕΡΟΣ Β΄.

Μὲ ποῖον τρόπον οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ στέκωνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. 277
Ὅτι οἱ Ἐκκλησία ἔχει τύπον Οὐρανοῦ. 277
Ὅτι ὅσα πράγματα ἔχει ὁ Οὐρανός, ἔχει καὶ ἡ Ἐκκλησία. 277
Ὅτι καθὼς στέκουν εἰς τὸν Οὐρανὸν οἱ Ἄγγελοι, καὶ οἱ Ἅγιοι ἔτσι στρέπει νὰ στέκωνται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ οἱ Χριστιανοί. 278
Ὅτι ἐν τῷ καιρῷ μάλιστα τῆς θείας Λειτουργίας, πρέπει νὰ στέκουν οἱ Χριστιανοὶ μὲ εὐλάβειαν. 278
Διὰ τί συχνὰ λέγεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τό, Εἰρήνη πᾶσιν. 281
Πόσον ἁμαρτάνουσιν οἱ μὴ ἔχοντες εἰρήνην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. 282

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ποῖα καλὰ προξενεῖ ἡ μετὰ ταπεινώσεως προσευχή, καὶ εὐλαβείας. 282
Διὰ τί ἐπενοήθησαν τὰ ςασίδια. 282
Ὅτι οἱ ἀνευλαβῶς εὑρισκόμενοι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐδὲν ὠφελοῦνται ἀπὸ αὐτήν, ἀλλὰ καὶ βλάπτονται. 283
Ὅτι οἱ ἐν τῷ βήματι ὄντες ἱερεῖς, καὶ μοναχοὶ δὲν πρέπει νὰ συνομιλοῦν. 284
Ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ εὑρίσκονται τυπικῶς, ὅλα τὰ τῆς Ἱερουσαλὴμ προσκυνήματα. 285
Ὅτι διὰ νὰ ἐμποδισθοῦν ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀταξίαις, πρέπει νὰ γένῃ νόμος, καὶ ἐντολή. 286
Ὅτι οἱ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὄντες πρέπει νὰ εἶναι ἑνωμένοι. 286
Ὅτι οἱ ἱερεῖς καὶ λαϊκοὶ δὲν πρέπει νὰ βιάζωνται πότε νὰ εὔγουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. 288
Πόσα τὰ αἴτια τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνυπομονησίας. 287
Ὅτι δὲν πρέπει οἱ ἱερεῖς νὰ διαβάζουν ἐν ταυτῷ ἄλλος ἕνα βιβλίον, καὶ ἄλλος ἄλλο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. 288
Ὅτι ἀντὶ τοῦ Κοινωνικοῦ, πρέπει νὰ γίνεται ἀνάγνωσις. 288
Πόσην διαφορὰν ἔχει ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὰς ἔξω ἀγοράς. 289
Τί σημαίνει ἡ χαρά, ὁποῦ λαμβάνει τινὰς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. 289

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Τί πρέπει νὰ κάμνουν οἱ Χριςιανοὶ ἀφ' οὗ εὔγουν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν. 290
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ μεταδίδουν εἰς τοὺς ἄλλους ἐκεῖνα, ὁποῦ ἤκουσαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. 290
Ὅτι οἱ Χριςιανοί, καὶ διὰ τῶν ἔργων, καὶ σχημάτων τοῦ σώματος, πρέπει νὰ δείχνουν ὅτι εὔγῆκαν ἀπὸ τὸν Ἐκκλησίαν. 191
Πόσην εὐλάβειαν πρέπει νὰ ἔχουν οἱ Χριανοὶ ὅταν μεταλαμβάνουν. 293
Μὲ τί τρόπον γίνονται Ἐκκλησίαι τὰ ὀσπήτια τῶν Χριςιανῶν. 293
Τί διαφορὰν ἔχει ἡ Ἐκκλησία, ἀπὸ τὴν κιβωτόν. 264
Μὲ τί τρόπον οἱ Χριςιανοὶ ἠμποροῦν νὰ φυλάξουν ἔξω τῆς Ἐκκλησίας τὴν καθαρότητα ὁποῦ ἔλαβον μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. 295
Ἐπίλογος. 296

ΛΟΓΟΣ ΙΓ'.

Διαλαμβάνων ά. ὅτι ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ φυλάττουν ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ. β'. ποταπὰ καλὰ λαμβάνουν, οἱ φυλάττωντες τὰς ἐντολάς. Καὶ γ'. ὅτι ὅσοι Χριςιανοὶ παραβαίνουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ, λαμβάνουν ζημίας, καὶ δυςυχίας μεγάλας. 297
Προοίμιον. 297

ΜΕΡΟΣ Α'.

Ὅτι ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ φυλάττουν ὅλας τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριςοῦ. 298
Ὅτι τρεῖς εἶναι ἡ τάξες τῶν Χριςιανῶν. 299
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ χρεωςοῦν νὰ φυλάττουν ὅλας τὰς ἐντολάς, ὡς ἀναγκαίας διὰ ἕξι αἰτίας. 300
Τί θέλει νὰ εἰπῇ ἐντολή. 300
Ὅτι ἂν μίαν μόνην ἐντολὴν παραβῇ τινάς, ὅλας τὰς παραβαίνει. 300
Ὅτι ἡ ἐντολαῖς τοῦ Κυρίου εἶναι ζωή. 301
Ὅτι ἡ ἐντολαῖς εἶναι ἰατρικὰ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς. 302
Ὅτι ἡ ἐντολαῖς εἶναι ἀναγκαίαις ὥσπερ καὶ ἡ πίςις, καὶ τὸ Βάπτισμα. 302
Τί διαφέρει ἡ ἐντολὴ ἀπὸ τὴν συμβουλήν. 302
Ὅτι ἡ παρθενία δὲν εἶναι ἐντολή, ἀλλὰ συμβουλή. 303
Ὅτι ἡ ἀκτημοσύνη εἶναι ἐντολή. 303
Διὰ τί ὁ Κύριος ὑποθετικῶς εἶπε πρὸς τὸν νέον, εἰ θέλεις τέλειος εἶναι. 304
Ὅτι ὡς χρέος καὶ ἐντολὴν ζητεῖ ὁ Κύριος, τὴν τελειότητα ἀπὸ ὅλους τοὺς Χριςιανούς. 304
Ὅτι ἡ ἐντολαῖς τοῦ Χριςοῦ εἶναι δυναταῖς καὶ εὔκολαις. 304
Ὅτι καὶ Ἕλληνες κατόρθωσαν τὴν σοφρωσύνην καὶ ἐλεημοσύνην 305
Ὅτι καὶ Ἕλληνες σωφροσύνην εἶχον. 305
Ὅτι εὐκολώτερες εἶναι ἡ ἐντολαῖς ἀπὸ τὰς κακίας, τὰς ἐναντιουμένας εἰς τὰς τὰς ἐντολάς. 306
Διὰ τί αἱ ἐντολαὶ ὀνομάζονται ζυγὸς καὶ φορτίον. 306
Ὅτι ὅλοι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει μὲ προθυμίαν νὰ φυλάττουν ὅλας τὰς ἐντολὰς διὰ ἑπτὰ αἴτια. 308
Ὅτι οἱ Χριςιανοὶ πρέπει νὰ κάμνουν τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου, τὸ ἀγαθὸν, καὶ εὐάρεςον, καὶ τέλειον, καὶ ποῖον εἶναι αὐτό. 308
Ὅτι ἡ ἐντολαῖς εἶναι φῶς. 309
Ὅτι ἡ ἐντολαῖς εἶναι ἀγαθαῖς, καὶ σωτηριώδεις. 310
Διὰ τί ἡ Ἐκκλησία καθ' ἑκάςην ἀναγινώσκει τὸν [illegible] Ψαλμόν. 310

ΜΕΡΟΣ Β'.

Ποταπὰ καλὰ λαμβάνουν οἱ φυλάττοντες τὰς ἐντολάς.
Ὅτι ἐν ταῖς ἐντολαῖς εἶναι κεχρυμμένος ὁ Χριςός. 310
Ὅτι κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν καὶ ἡ χάρις ἐνεργεῖ. 310
Ὅτι διὰ τῶν ἐντολῶν φανεροῦται ἡ κεκρυμμένη χάρις ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. 310

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ὅτι μάταιοί εἰσιν οἱ χωρὶς τῶν ἐντολῶν, ἀποκαλύψεις ζητοῦντες, καὶ θεωρίας. 311
Ὅτι διὰ τῶν ἐντολῶν ἀποκτῶνται αἱ ἀρεταί. 312
Ὅτι διὰ τῶν ἐντολῶν ἀποκτῶνται τὰ πρόσκαιρα ἀγαθά. 312
Ὅτι διὰ τῶν ἐντολῶν φθάνει τινὰς εἰς τὴν τελείαν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. 313
Ὅτι ὁ τὰς ἐντολὰς ἐργαζόμενος, ἀνώτερός ἐστι τῶν ποιούντων θαύματα. 313
Ὅτι ὁ φυλάττων τὰς ἐντολὰς, ἀνώτερος τῶν μαρτύρων ἐστίν. 313
Ὅτι ἡ φύλαξις τῶν ἐντολῶν, συνείδησιν ἀκαταίσχυντον προξενεῖ. 314
Ὅτι διὰ τῶν ἐντολῶν ἀποκτᾶται ἡ βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. 314
Διὰ τί ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, ὀνομάζεται μισθὸς, καὶ ἀνταμοιβή. 314
Ὅτι ἡ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, οὐ δίδοται ὡς χρεωσουμένη πληρωμὴ διὰ τὸν κόπον τῶν ἐντολῶν, ἀλλ' ὡς φιλοτιμία τοῦ Κυρίου. 315
Ὅτι οἱ νομίζοντες πῶς πιστεύουν ὀρθῶς χωρὶς τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, σφάλλουσιν. 315
Ὅτι μέχρι θανάτου πρέπει νὰ ὑπακούῃ τινὰς εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. 316
Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἔδωκαν ὑπόσχεσιν ἐν τῷ Βαπτίσματι νὰ δουλεύουν εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. 317
Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ καυχῶνται πῶς δουλεύουν τὸν Χριστόν. 317
Διὰ τί οἱ Ἅγιοι ἔχουν εἰς πολλὴν τιμὴν τὴν δούλευσιν τοῦ Θεοῦ. 318
Ὅτι οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ ἐργάζωνται τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ, μὲ χαρὰν ὁμοῦ, καὶ μὲ φόβον, καὶ ταπείνωσιν. 318
Ὅτι πρέπει, καθὼς οἱ Χριστιανοὶ ἔκαμαν τὰ θελήματα, καὶ προσταγὰς τοῦ διαβόλου, ἔτσι πρέπει νὰ κάμνουν, καὶ τὰς προσταγὰς τοῦ Θεοῦ. 319
Ὅτι ἡ βία, καὶ ἡ τῶν ἐντολῶν ἀνάγνωσις, καὶ μελέτη, εἶναι μεγάλη βοήθεια, εἰς τὴν φύλαξιν τῶν ἐντολῶν. 319
Ποῖον εἶναι τὸ τέλος, διὰ τὸ ὁποῖον ἐκτίσθη ὁ ἄνθρωπος.

ΜΕΡΟΣ Γ'.

Ὅτι ὅσοι Χριστιανοὶ παραβαίνουν τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ, λαμβάνουν ζημίας, καὶ δυστυχίας μεγάλας. 321
Ὑπερφυσικὸς βαθμὸς ποῖος εἶναι. 321
Φυσικὸς βαθμὸς ποῖος εἶναι. 321
Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν χάνουσι τὰ ὑπερφυσικὰ χαρίσματα. 322
Ὑπερφυσικὰ χαρίσματα εἰς δύω ἀναφέρονται εἰς τὴν χάριν, καὶ εἰς τὴν δόξαν. 322
Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν χάνουν τὰ φυσικὰ χαρίσματα καὶ τὴν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως. 323
Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, καὶ πρὸ τῆς κολάσεως κολάζονται. 323
Ὅτι οἱ παραβαίνοντες τὰς ἐντολὰς καταντοῦν εἰς τὰ παρὰ φύσιν πάθη. 324
Τί εἶναι ἡ ἁμαρτία. 324
Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, γίνωνται ὡς ἄλογα ζῶα, καὶ χειρότεροι. 325
Ὅτι οἱ παραβαίνοντες τὰς ἐντολὰς, ὡς ὕλη ἀνείδεος γίνονται. 325
Ὅτι καθὼς ἡ ψυχὴ ζωοποιεῖ τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ἡ χάρις τὴν ψυχήν. 325
Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν εἶναι νεκροί. 325
Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν εἶναι μὴ ὄντα. 325
Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν εἶναι χειρότεροι ἀπὸ τὰ μὴ ὄντα. 326
Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν χάνουν τὰ ἀγαθὰ τῆς παρούσης ζωῆς. 326
Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν γίνονται αἴτιοι νὰ βλασφημῶνται, καὶ νὰ διώκωνται, καὶ οἱ φύλακες τῶν ἐντολῶν. 327
Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν, γίνονται αἴτιοι νὰ βλασφημῆται ἡ πίστις τοῦ Χριστοῦ, καὶ ὁ Χριστός. 327
Τί εἶναι ὁ Χριστιανισμός. 327
Ὅτι ἡ παράβασις τῶν ἐντολῶν εἶναι ἀτιμία εἰς τὸν Θεόν. 328
Ὅτι ὁ παραβαίνων μίαν ἐντολὴν, καὶ τὰς ἄλλας παραβαίνει. 328
Ὅτι οἱ παραβάται τῶν ἐντολῶν εἶναι ἀποστάται κατὰ τοῦ Θεοῦ. 328
Ὅτι ἡ παράβασις τῶν ἐντολῶν εἶναι μια ἀθεΐα. 328
Ὅτι ὁ Θεὸς ὀργίζεται κατὰ τῶν παραβαινόντων τὰς ἐντολάς του. 328
Τί σημαίνει ἡ ἐν τῷ Οὐρανῷ σιωπή. 328
Ὅτι αἱ ἁμαρτίαι ὅταν ἦναι πολλαὶ, νικοῦν τὰς πρεσβείας τῶν Ἁγίων. 328
Ὅτι διὰ τῆς πρεσβείας τῆς Θεοτόκου, λυτρόνονται οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τὴν θείαν ὀργήν. 331
Ἐπίλογος. 331
Αἱ δέκα ἐντολαὶ, ἤτοι αἱ προσταγαὶ τοῦ Θεοῦ, αἱ ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ περιεχόμεναι, μεταφρασμέναι εἰς τὸ ἁπλοῦν. 332
Αἱ κυριώτεραι Ἐντολαὶ, καὶ προσταγαὶ, αἱ ἐν τῇ Νέᾳ Διαθήκῃ περιεχόμεναι, μεταφρασμέναι εἰς τὸ ἁπλοῦν ἐν Κεφαλαίοις ιζ'. 333

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΙΝΑΚΟΣ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

11

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΟΚΑΛΩΝ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ.

ΣΥΡΟΥ.

	Σώματα.
Λεόντιος Καμπάνης Πρωτοσύγγελος	1
Μιχαὴλ Πισσίας Ἱερεὺς	1
Κύριλλος Φωτεἰσιας Ἱερομόναχος	1
Συμεὼν Ἱερεὺς Βιβλιοδέτης	1
Ἰωάννης Ἀγκᾶς	1
Μαρία Ἀϊβάζενα	1
Σμαράγδα Κολονέλου	1
Μηνοδώρα Μοναχὴ	1
Κωνςαντῖνος Καραμαοῦνας	1
Δημήτριος Ἀγκᾶς	1
Ἀντώνιος Δημητρίου	1
Μανουὴλ Συραγάκης	1
Στέφανος Πετράκης	1
Χ. Χριςόφορος Νικολάκη	1
Χ. Κωνςαντῖνος Νικολάκη	1
Ἐλευθέριος Χ. Κωνς. Νικολάκη	1
Μαρῖνος Παγάνος	1
Κωνςαντῖνος Ζερβὸς	1
Κωνςαντῖνος Σέῤῥιος	1
Νικόλαος Κ. Ζερβοῦ	1
Σάββας Μοσχονήσιος	1
Ἰωάννης Ἀθανασίου Γλυκῆς	1
Δημήτριος καὶ Ἀδέλφια Παππαδάμη	1
Ἀπόςολος Παππαδάμης	1
Ζαννὴς Καλουτᾶς	2
Ἰωάννης Π. Καλουτᾶς	1
Ἰωάννης Καλουτᾶς	1
Ἀναςάσιος Καλουτᾶς	1
Παντολέων Καλουτᾶς	1
Παναγιώτης Καλουτᾶς	2
Βασιλικὸς Καλουτᾶ.	1
Γεώργιος Καλουτᾶς	1
Ἐλευθέριος Μαρινάκης	1
Ἐμμανουὴλ Μαγκάκης	1
Μιχαὴλ Σέτερης	1
Ἀγγελὴς Πολυχρόνη	1
Δημήτριος Κωνςαντίνου Τζέτας	1
Ἀλέξιος Παναγιώτου	1
Ἀναςάσιος Ἰωάννου	1
Ἰωάννης Βαλλέτας	1
Ζωρζῆς Μ. Εὐμορφόπουλος	1
Ἰάκωβος Περικλῆ	1
Γεώργιος Δημητρίου	1
Κωνςαντῖνος Γρέζου	1
Νικόλαος Σάλτη	1
Βασίλειος Γιαννοῦτσος	1
Σταῦρος Ἰωάννου Σώμ.	1
Μιχαὴλ Διαλεκτὸς	1
Δημήτριος Σκουλουδάκη	1
Νικόλαος Κωςόπουλος	1
Ἰωάννης Βάκας	1
Ἀθανάσιος Γ. Τουσμίνης	1
Χρίςος Γ. Τουσμίνης	1
Πέτρος Ν. Ψύχας	1
Σταμάτιος Ἀγκᾶς	1
Χρήςος Ἰωάννου	1
Στέργιος Γεωργίου	1
Ἰωάννης Χρις. Κρανεπατινόγλου	1
Γρηγόρ. Γιαλούρης τσολάκης ἀπόμ.	1
Βασίλειος Καλούδης	1
Φίλιππος Πούρπουρας	1
Ἀντώνιος Νικολαΐδης	1
Ἰωάννης Στουπῆς	1
Χ. Φραγκούλης Καλουτᾶς	2
Μαρουκὸ Τζιλαλιλίδενα	1
Λούλα Χαλίκενα	1
Διαμάντα Μ Σέτερη	1
Μαρούκα Τριπούσενα	1
Ἐλενίτσα Μακάδενα	1
Γεώργιος Ῥὲς	1
Εἰρήνη Σαντορινία	1
Μανουὴλ Σαλοῦςρος	1
Ἰωάννης Χ. Θεοδώρου Φουςάνας	1
Κυριακὸς Ἀλεξίου	1
Μιχαὴλ Ν. Μαγκάκης	1
Νικόλαος Παρασκευᾶς	1
Θεόδωρος Ἐμμανουὴλ	1
Ἰωάννης Κ.ου Κοκκάλης	1
Στέφανος Ἰσιδώρου Κούρτης	1
Νικόλαος Μαρσέλος	1
Ε. Μ. Μαριδάκης Ἰατρὸς	1
Μιχαὴλ Χ. Σταματίου Τσιλιακὸς	1
Εὐςράτιος Παυλίδης	1
Γεώργιος Τριπούσης	1
Μιχαὴλ Λαζαράκης	1
Φρανσοᾶς Ὡρολογᾶς	1
Χαραλάμπης Κατάρογλους	1
Χ. Δημητρίου Σαρηνῆς.	1
Κωνςαντῖνος Δ. Λιβέριος.	1
Ἰωάννης Γιαλλούρης	1
Γεώργιος Καραγεώργη	1
Ἰάκωβος Κ. Σαρίκα	2
Γεώργιος Ἰω. Ξενιοῦ.	1
Παναγιώτης Παντελοῦκος	1
Νικόλαος Καραζόπουλος	1
Μιχαὴλ Εὐμορφόπουλος Σώμ.	1
Κωνςαντῖνος Παπᾶ Ἀθανασίου	1
Γεώργιος Ἐμμανουὴλ	1
Χαραλάμπης Κομνηνὸς	2
Ἰωάννης Σπηλιοτόπουλος εἰς Πάτρας	1
Παναγιώτης Σπηλιοτόπουλος ὁμοίως	1
Πέῤῥος Καλλιβούρτση Αὐτάδελφος τοῦ Ἀοιδίμου Διδασκάλου Νικοδήμου ἐκ Νάξου	1
Ἀντώνιος Π. Καλλιβούτση ὁμοίως ἀνεψιὸς τοῦ Διδασκάλου Νικοδήμου	1
Ἰωάννης Ἄγουρος Χαρτοφύλαξ ἐκ Πάρου	3
Θεόδωρος Μαρκόπουλος ἐκ Γκερτζίου	6
Σωτήριος Χτενὰς γναφ. ἐξ Ἀθηνῶν	1
Σωτήριος Κολιάτσος Δημοδιδάσκαλος ὡς ἄνω.	1
Γεώργιος Βασιλιάδης Τενέδιος	1
Βασίλειος Σαμαλτάνογλους.	1

ΑΝΔΡΟΥ.

Ἰωάννης Καμπάνης	1
Νικόλαος Παγάνος	1
Γεώργιος Φινάλης	1

ΤΗΝΟΥ.

Ὁ Ἱερὸς Ναὸς τῆς Εὐαγγελίςριας	3
Τὸ Ἱερὸν τῆς Κοιμήσεως Γυναικεῖον Μοναςήριον	2
Καταφυγὴ Μοναχὴ Ἡγουμένη τοῦ αὐτοῦ Μοναςηρίου	1
Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ταξιάρχου	1
Φιλόθεος Ἱερομόναχος Οἰκονόμ. Τήν.	1
Νικόλαος Κονταρίνης Σακελίων	1
Εὐςράτιος Πέτρου διδάσκαλος	1
Μάρκος Ἱεροδιάκονος Εὐαγγελιςρ.	1
Πέτρος Νεοκόρος	1
Ἰωσὴφ Νεοκόρος	1
Ἀντώνιος Μηνᾶ Ἱερεὺς	1
Γεράσιμος Ἱερομόναχος μαρεςᾶς	1
Διονύσιος Ἀρχιμανδρίτης Παρίσης	1
Παΐσιος Μοναχὸς	1
Γαβριὴλ Δελασούδας Ἱερομόναχος	1
Φραντζέσκος Ἱερεὺς, Σκευοφύλαξ Φαλατᾶ	1
Θέκλα Μοναχὴ ἐξ Ὕδρας	5
Ἄγγελος Κουταρίνης Ἱερεὺς	1

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

	Σώμ.
Διονύσιος Ἱερομόναχος ἐξ Ἄνδρου.	1
Σταματέλος Καγκάδης	1
Ἰωάννης Καγκάδης	1
Νικόλαος Σκαραμαγκᾶς	1
Ἰωάννης Σαγρέδος	1
Ἰωάννης Μαῦρος	1
Γεώργιος Περίδης	1
Ἀλιβίζος	1
Μαριγὼ Γεωργαντοπούλου	1
Μαργίτσα Ἰω. Μπαρούτη	1
Καλὴ Φλουρρῦ ἐξ Ὕδρας	1
Ἑλένη Δ. Καμπάνη	1
Σταματικούλα Χρήσου Μαρκοήτζη	1
Γ. Μαυρογένης	1
Ἀθανάσιος Δοῦκας	1
Θεοδόσιος Κοτάκης διδάσκαλος	1
Μάρκος Μαραγκὸς	1
Ἀντώνιος δημοδιδάσ. Ἀρνάδου	1
Ἀνδρέας Σαγρέδος ὡρολογᾶς	1
Μανόλης Ἀνδριάδης	1
Μανόλης Μαρινάκης	1
Δημήτριος Μαμούνης	1
Διαμαντῆς Γλύκας	1
Γεώργιος Κότης	1
Κωνςαντῖνος Φραντζῆς	1
Δημήτριος Ναούμ.	1
Στυλιανὸς Καλλέργης	1
Δημήτριος Μπογιατζόγλους	1
Μιχαὴλ Παππαμανουὴλ	
Κοσμᾶς Χρισοφόρου	1
Γεώργιος Πλυτᾶς	1
Χ. Λοΐζος Κυπραῖος	1
Παναγιώτης Ἠσαΐου	1
Κωνςαντῖνος Πολλόπουλος	1
Γεώργιος Χαλβατζῆς.	1
Πέτρος Δεληγιάνης.	1
Φραντζέσκος Δεσέπρης.	1
Ἰωάννης Δεσέπρης.	1
Δημήτριος Σιταρένιος.	1
Εὐςάθιος Ῥιζόπουλος.	1
Ἰωάννης Λεβαντής.	1
Ματθαῖος Μπόν.	1
Ἀναγνώςης ἐκ Λεβαντάδου.	1
Γεώργιος Οἰκονομόπουλος Χωροφύλ.	1
Α· Γραμμαντάνης Χωροφύλαξ.	1
Ἀναγνώςης Ξυλουργός.	1
Γεώργιος Οἰκονομόπουλος.	1
Πατίςας Δαμασκηνός.	1
Γεώργιος Σμαρίδης.	1
Μηνᾶς Γεωργίου.	1
Χ. Ἀνδρέας Κουτούρας.	5
Ἰωάννης Ἀρκαλίδης.	1
Νικόλαος Ἠλία.	1
Χ. Ἀντώνιος Γάφος.	1
Γεώργιος Χούλης.	1
Κωνςαντῖνος Ῥάπτης ἐκ Πελοπον.	1

ΧΑΛΚΙΔΟΣ καὶ ΕΥΒΟΙΑΣ.

	Σώμ.
Διονύσιος Δεσποτόπουλος Πρωτοσύγγελλος.	2
Ναθαὴλ Ἱερομόναχος.	1
Γενάδιος Εὐςαθίου Ἱερομόναχος.	1
Ἄνθιμος Ἱερομόναχος	1
Γεώργιος Ἱερεὺς Φιλιππαῖος.	1
Γεράσιμος Ἱερομόναχος.	1
Ἰάκωβος Ἱερομόναχος.	1
Γεράσιμος Ζαχαριάδης Ἱερομόναχος.	1
Γεράσιμος Ἱερομοναχος καὶ Πνευματικός.	1
Νικόλαος Ἱερεύς.	1
Σταμάτιος Ἱερεύς.	1
Ἰωακεὶμ Ἡγούμενος τῆς μονῆς Γέροντος.	1
Σεραφεὶμ » » Ἠλία.	1
Ἰωάσαφ Ἱερομόναχος καὶ ἡγούμενος τῆς Μονῆς Σεραφίμ.	2
Γρηγόριος Ἱερομόναχος καὶ Σύμβουλος τῆς ἄνω Μονῆς.	1
Ἀβράμιος Ἱερομόναχος.	1
Γεώργιος Οἰκονομίδης.	1

ΣΚΟΠΕΛΟΥ.

Ἀντώνιος. Ἱερομόναχος Ἁγιορίτης.	1
Ἄνθιμος Ἱερομόναχος.	1
Συμεὼν Ἱερομόναχος.	1
Γεώργιος Α. Σιδέρης.	1
Γεώργιος Ἀγγελέτου.	1
Ἀναγνώςης Γ. Διομῆς.	1
Δημήτριος Γ. Διομῆς.	1
Ἰωάννης Παππᾶ Παναγιώτου.	1
Γεώργιος Ἰωάννου.	1
Ἀναγνώςης Γ. Παναγιώτου.	1
Ἀγάλλος Ἰω. Κουρούπη.	1
Νικόλαος Κυρατζοῦς.	1
Ἐμμανουὴλ Ν. Μαυρογεωργάκη.	1
Νικόλαος Ἀργύρενας.	1
Δημήτριος Βασιλικοῦ.	1
Ἰωάννης Ἀθανασίου.	1
Ἰωάννης Δ. Γεωργίου.	1
Κωνςαντῖνος Διονυσίου.	1
Δημήτριος Διονυσίου.	1
Γεώργιος Κ. Σπινιούρης.	1
Δημήτριος Κ. Μολύζου.	1
Ἀπόςολος Ν. Μολύζου.	1
Ἰωάννης Γ. Κωνςαντάκη.	1

ΠΑΤΜΟΥ.

Τὸ Ἱερὸν Μοναςήριον τοῦ Ἁγίου Ἰω. Θεολόγου.	1
Ἰσαὰκ Διδάσκαλος.	1
Ἱερόθεος Ἱεροδιάκονος.	1
Μισσαὴλ Ἱερεύς.	1

ΚΥΔΩΝΙΩΝ.

	Σώμ.
Ἀγαθάγγελος Ἱερομόναχος Χατζέλης.	1
Στέφανος Παςέλης Ἱερομόναχος.	1
Θεόκλητος Ἱεροδιάκονος.	1
Δημήτριος Ἀθ. Χ. Ἐμμανουὴλ.	1
Δημήτριος Μολοχόπουλος.	1
Χαραλάμπης Μπρικᾶς.	1
Νικόλαος Παππᾶ Διονυσίου Καραγιαννάκη.	1
Νικόλαος Ἀντωνίου Σάλτα.	1
Γεώργιος Ἰω. Ἀποςολάκη.	1
Γεώργιος Εὐςρατίου Ψακαρίνη.	1

ΙΚΑΡΙΑΣ.

Στέφανος Μαυρονικολάου.	2
Ἰωάννης Χλήτας Ἱερεύς.	1
Ἀντώνιος Μαυρονικολάου.	1
Νικόλαος Ἰω. Κούβαρη.	1
Χριςόδουλος Κοχιλάκης.	1
Παρασκευᾶς Πλούτης.	1
Χριςόδουλος Κοττζαύτης.	1
Μιχαὴλ Κασανίας.	1
Ἀναγνώςης Πετράκη.	1
Διακογεώργιος Μακᾶς.	1
Κωνςαντῖνος Τζουρῆς,	1
Γεώργιος Μαυρογεωργάκη.	1
Γεώργιος Μωραΐτης.	1
Νικόλαος Κασανίας.	1
Σταμάτιος Κουτζαύτης.	1
Χριςόδουλος Πετράκης.	1
Ἰωάννης Λουριδάκης.	1
Μανουὴλ Μελέτιου.	1
Κωνςαντῖνος Φοῦσκας,	1
Δημήτριος Καρβουνᾶς.	1
Ἀναγνώςης Τζιμπίδης.	1
Παντολέων Φοῦσκας.	1
Ἰωάννης Μαλαχιᾶς Ἱερεὺς.	1
Θεόδωρος Μωραΐτης.	1
Διαμαντῆς Μογιαννάκης.	1
Διακογιάννης Παφύλης.	2
Στέφανος Παφύλης.	1
Γεώργιος Κράτζας.	1
Διακογεώργιος Κουλουλίας.	1
Δημήτριος Ντζάρας.	1
Γεώργιος Μαυρίκης.	1
Χριςόδουλος Γλαρός.	2
Διακογεώργιος Βασίλαρος.	5
Μιχελῆς Κατζαρὸς Χῖος.	1
Ἰωάννης Μαυρικάκη.	1
Ἀναγνώςης Μαυρικάκης	1
Φίλιππος Μαυρίκης.	1
Γεώργιος Γλαρός.	1
Νικόλαος Μαλαγίας.	1
Σταμάτιος Ἱερεὺς Π. Τζέρκο.	1

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΑΜΟΥ.

ΣΤΕΦΑΝΟΥΠΟΛΙΣ. Σώμ.

Ἀρχιεπίσκοπος Σάμου Θεοδόσιος. 10
Α. Φωτειάδης Διοικητής. 5
Κ. Μουσούρης πρώην Διοικητής. 5
Γεώργιος Ἱερεὺς Χ. Μιχαήλ. 1
Ἰωάννης Ἱερεὺς ἀπὸ Μανολάτες. 1
Ἰγνάτιος Ἱερομόναχος Λαχανᾶς. 1
Δαμασκηνὸς Ἱερομόναχος. 1
Ἱερεμίας Ἱερομόναχος Παππαδάκης. 1
Ἀναςάσιος Εὔγκλες Ἰατρός. 1
Ἰωάννης Σταύρακας. Δάκισος. 1
Παναγῆς Εὐαγγέλου Κουτσυφᾶ. 1
Γεώργιος Πολλόνιας. 1
Νικόλαος Φωκιάδης. 1
Δ. Πευκιάδης. 1
Δ. Θωμαΐδης. 1
Μανουὴλ Πετζομάνης. 1
Ἀντώνιος Διακοδημητρίου. 1
Α. Κωνςαντινίδης. 1
Κωνςαντῖνος Βάλσαμος. 1
Χρ. Πανταζίδης. 1
Γεωργάκης Χ. Κυριακός. 1
Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριςοῦ. 1
Ὁ Ἐφημέριος τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας. 1
Δημήτριος Ἱερεὺς Ῥακιντζής. 1
Βασίλειος Ἱερεὺς Μανέτας. 1
Χριςόδουλος. Τζώρτζου Ἱερεύς. 1
Γεώργιος Πετζῆς Ἱερεύς. 1
Ἰωάννης Κονιζάκης. 1
Μανολάκης Μαρμαρᾶς. 3
Νικόλαος Λιάπης. 1

Ἡ Μονὴ τῆς Ἁγίας Ζώνης

Γρηγόριος Ἱερομόναχος. 1
Μελέτιος Ἱερομόναχος. 1
Θεόφιλος Ἱερομόναχος. 1
Ἰωακείμ Ἱερομόναχος. 1
Μεθόδιος Μοναχός. 1
Ἰγνάτιος Μοναχός. 1
Διαμαντὴς Σταματίου Νιότη. 1
Νικόλαος Σύφνιος. 1

Ἡ Μονὴ τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς.

Ἰγνάτιος Ἡγούμενος τῆς ἄνω Μονῆς. 1
Δαυῒδ Προηγούμενος. 1
Χ. Ἰάκωβος Ἱερεύς. 1
Νεόφυτος Ἱεροδιάκονος. 1
Καλλίνικος Ἱεροδιάκονος, 1
Εὐθύμιος Ἱεροδιάκονος. 1
Δανιὴλ Ἱεροδιάκονος. 1
Συμεὼν Μοναχὸς Καισσαρεύς. 1
Μελέτιος Σ. Πρωτοσύγγελλος. 2
Κύριλλος Σ. Ἱεροδιάκονος. 1
Γεώργιος Μπαρμπουήνης Ἱερεύς. 1
Βασίλειος Νικολάκογλου Ἱερεύς. 1
Ἀναςάσιος Ταμπάκολόγου Ἱερεύς. 1
Χριςόδουλος Δρήνης Σώμ. 1
Ἰωάννης Καραςάθη 1
Ἀνδρέας Χ. Πολυζώη Χ. Ἀναγνώς. 1
Ἰωάννης Μόρτης 1
Μανουὴλ Χ. Γεωργίου 1

ΠΑΛΑΙΟΑΚΣΤΡΟΥ.

Ἀνδρέας Δημητρίου Ἱερεὺς 1
Χρύσανθος Ἱερομόναχος ἐκ τοῦ μετοχίου ςαυροῦ 1
Ἀντώνιος Π. Δημητρίου Ἱερεὺς 1
Ἀναγνώςης Δημητρίου Καραγιάννη 1
Ἰωάννης Δ. Καραγιάννη 1
Δημήτριος Καπνιᾶ 1
Θεόδωρος Ἰω. Κολιβᾶ 1
Δημήτριος Κωνςαντίνου 1
Γραμματικὴ Κρόκηενα 1
Ῥαΐτη 1
Ἀναγνώςης Δ. Σπύρου 1
Νικόλαος Παππάζογλου 1
Μανουὴλ Φεργαδιότης 1
Χριςόδουλος Π. Γεωργίου 1

ΧΩΡΙΟΝ ΜΥΤΗΛΗΝΑΙΟΥΣ.

Πρωτοσύγγελλος Ἁγιοταφίτης 1
Καλλίνικος Ἱερομόναχος Ἁγιοσπυριδιώτης 1
Λεόντιος Μέλης 1
Μανουὴλ Μαυραντζότης Ἱερεὺς 1
Εὐςράτιος Ἱερεὺς 1
Ἀσλάνης Καρανικόλα Ἱερεὺς 1
Μανουὴλ Μπαρμπούνη Ἱερεὺς 1
Νεόφυτος Ἡγούμενος τῆς Νέας Ζωοδόχου Πηγῆς 2
Χ. Γρηγόριος Ἱερομόναχος 1
Χ. Μακάριος Ἱερομόναχος 1
Ἀναγνώςης Π· Δημητριάδης 1
Χ. Νικόλαος 1
Ἀναγνώςης Ἀνδρέου Ἰατροῦ 1
Χ. Ἀναγνώςης Π. Σταματιάδης 1
Δημήτριος Ἀναςασίδης 1
Ἀναγνώςης Γ· Μαςροαναςάση 1
Φώτειος Μ. Γαρουφαλὴς 1
Ν. Θεοφάνους 1
Ἀναγνώςης Μπακιτὴς 1
Ἰωάννης Γεωργίου Σαπουντζὴ 1
Κωνςαντῖνος Καρᾶ 1
Ἀναγνώςης Μπογιατζὴς 1
Νικόλαος Καρᾶ Γεωργίου 1
Ἀναγνώςης Καρᾶ Πανταζὴ 1

ΧΩΡΙΟΝ ΜΑΥΡΑΝΤΖΕΟΙ

Ἀλέξανδρος Ἱερεὺς 1
Θεόδωρος Ἱερεὺς 1
Ἀναγνώςης Ἰω. Χριςοδουλάκη 1
Βασίλειος Χριςοδουλάκη 1
Ἀντώνιος Χριςοδουλάκη σώμ. 1
Ζαφείριος Κωνςαντίνου Σταμνιᾶ 1
Γεώργιος Ἀλεξανδρῆ 1
Νικόλαος Κουκούλη 1
Ἰωάννης Μαρίας 1
Χ. Ζαφείρης 1
Θεόδωρος Κρέτζης 1
Ἰωάννης Κελεμπεσότης 1

ΧΩΡΙΟΝ ΜΗΛΟΥΣ.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς 1
Σταμάτιος Ἀποςόλου Ἱερεὺς 1
Ἰωάννης Ζαφείρη Ἱερεύς. 1
Γεώργιος Χ. Κωνςαντίνου 1
Χ. Γεώργιος Διακοανδρέου 1

ΧΩΡΑΣ.

Ἡ Ἐνορία τῆς Παναγίας 1
Δημήτριος Π. Ἰωάννου Ἱερεὺς 1
Γεώργιος Κατσόλας Ἱερεὺς 1
Κωνςαντῖνος Π. Ἰωάννου Θέμελη 1
Δανιὴλ Οἰκονόμος καὶ Ζωγράφος Κρὴς 2
Γεώργιος Κότζικας 1
Ν. Ἀρίςαρχος Ἀνδριάδη Πίτη 1
Λεονίδης Π. Ζωγράφος 1
Παναγιώτης Ἰατρὸς 1
Ἀνδρέας Π. Θεοδώρου 1
Ἰωάννης Παπουτζῆς Κρὴς 1
Θεόδωρος Κονταξῆς 1
Νικόλαος Βλαχοπούλης 1
Κωνςαντῖνος Π. Σφακιανοῦ 1
Σταυράκης Π. Μανουὴλ Σεβαςοῦ 1
Ἰωάννης Χ. Μαρίας 1
Ἀντώνιος Π. Θεοδώρου 1
Ἀναγνώςης Ἰω. Καριότογλου 1

ΧΩΡΙΟΝ ΠΑΓΟΝΔΟΣ.

Κωνςαντῖνος Ζερμπάνης 1
Ἰάκωβος Π. Γεωργίου Μοναχὸς 2
Καλλίνικος Ἱερομόναχος 1
Γαβριὴλ Μοναχὸς 1
Ζαχαρίας Ἱερεὺς Κρὴς 1
Μ. Καψάλης 1
Ἀντώνιος Ἀναγνώςου Σταμουλίδη 1
Κωνςαντῖνος Ζαμπέτας 1
Β. Ἀγγελόγλους 1
Χριςόδουλος Χ. Ἀθανασίου 1
Ἰωάννης Βαλεντὴς 1
Ἰω. Ἀνδρέου Καραθανάση 1
Ἀναγνώςης Σπυριδώνου ἐκ πλατάνου 1
Ἰωάννης Κνίδης 1
Ν. Ἰωαννίδης 1
Γεώργιος Ἰωάννου Καρλοβασίτης 1
Ἰωάννης Ζαρμπανίδης 1
Γεώργιος Μανουὴλ Ῥήγα 1
Δημήτριος Κυπραῖος 1

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Ἀναγνώςης Κνίδης σώμ. 1
Τὸ Ἱερὸν Μοναςήριον τῆς Μεγάλης Παναγίας 2
Νεόφυτος Ἡγούμενος 1
Χ. Ἄνθιμος Προηγούμενος 1
Χ. Καλλίνικος Προηγούμενος 1
Χ. Νικηφόρος Ἀρχιμανδρίτης 1
Δανιὴλ Ἱερομόναχος 1
Ἄνθιμος Ἱεροδιάκον 1

ΧΩΡΙΟΝ ΠΥΡΓΟΣ

Ἡ Ἐνορία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου 1
Δημήτριος Ἱερεὺς καὶ πνευματικὸς 1
Ἀνδρέας Π. Δημητρίου Ἱερεὺς 1
Ἀνδρέας Μπογιατζῆ Ἱερεὺς 1
Ἰωάννης Γεωργίου Ἱερεὺς 1
Ἡ Παναγία 1
Δημήτριος Καπουράλης Δήμαρχος 1
Κωνςαντῖνος Σάββα 1
Γεώργιος Φερμελῆς 1
Χ. Δημήτριος Κονταξῆς 1
Γεώργιος Παρασκευᾶς 1
Γεώργιος Σκεντζέου Ἀργεῖος 1
Μανουὴλ Λουτράρης Χῖος 1
Ἀσλάνης 1
Νικόλαος Α. Χῖος 1
Νικόλαος Νικολοῦ 1
Χ. Φραγκιᾶς Π. Χ. Δημητρίου 1

ΧΩΡΙΟΝ ΑΡΒΑΝΙΤΕΣ.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου 1
Χριςόδουλος Π. Ἰω. Ἱερεὺς 1
Σταμάτιος Τσουλφᾶς Ἱερεὺς 2
Ἰωάννης Καραγιαννίδης 1
Γεώργιος Χ. Εὐςαθίου 1
Νικόλαος Γρηβέλη 1
Κωνςαντῖνος Ἰω. Π. Χατσῆ 1
Γεώργιος Κουσανδιανὸς 1
Δημήτριος Καγλέρκη 1
Δημήτριος Καρβελᾶς 1
Ἰωάννης Κουσανδιανοῦ 1
Νικόλαος Κωνς. Κυράνας 1
Γεώργιος Συγλάκη 1
Δημήτριος Σταματάκη 1
Σταμάτιος Κελεμπέση 1
Μανουὴλ Τζουαλάκη 1
Ἐλευθέριος Καρλοβασίτης 1
Ἀναγνώςης Σοφούλας 1
Ἰωάννης Π. Εὐαγγελινοῦ 1

ΧΩΡΙΟΝ ΣΠΑΘΑΡΑΙΩΝ.

Ἡ Ἐκκλησία 1
Γεώργιος Π. Νικήτα Ἱερεὺς 1
Κ. Ἰωάννου Ἱερεὺς 1
Νικόλαος Χ. Γεωργίου Ἱερεὺς 1
Κ. Χ. Χριςοδούλου 1

Σπυρίδων Γεωργιάδης σώμ. 1
Ἰωάννης Γρηγοριάδης 1
Ἀντώνιος Γιαννάκη 1
Γ. Κατσαρανόπουλος 1
Δῆμος Κυριακοῦ 1
Γεώργιος Φουτούλης 1
Χριςόδουλος Γ. Μελαχρινῆς 1
Ζωάννης Τζαμπουναράκης 1
Ἀνδρέας Κωνς. Π. Εὐςαθίου 1

ΧΩΡΙΟΝ ΣΚΟΥΡΕΗΚΑ

Ἰωάννης Ἱερεὺς 1
Ἀναγνώςης Χ. Γεωργίου 1
Ἀγγελῆς Π. Γεωργίου 1
Κυριαντζῆς ἀπὸ Κοντέηκα 1
Σταμάτιος Γ. Μιχελῆ 1
Νικόλαος Ῥίγλη 1
Ἰωάννης Π. Σαῤῥῆ 1
Δημήτριος Ζαχαρίου 1
Μανουὴλ Δημητρίου Χήρας 1
Δημήτριος Κωνςαντίνου 1

ΧΩΡΙΟΝ ΚΟΥΜΑΡΑΔΕΟΥΣ.

Ἰωάννης Καραγιάννης 1
Ἀναγνώςης Νικολ. Τζαντιάδης 1

ΧΩΡΙΟΝ ΝΕΟΧΩΡΙΤΟΥ.

Χ. Μανουὴλ Ἀνδρίτσαρος 1
Ἀναγνώςης Χ. Μανόλη 1
Νικόλαος Μακρῆς 1
Ἀναγνώςης Κωνς. Π. Χατσῆ 1

ΧΩΡΙΟΝ ΓΚΟΥΜΕΗΚΑ.

Μανουὴλ Νικολάου Ἱερεὺς 1
Παρασκευᾶς Χ. Ἱερεὺς 1
Κωνςαντῖνος Γογγύλης Ἱερεὺς 1
Ἰω. Χ. Δημητρίου Ἱερεὺς 1
Νικόλαος Χ. Εὐςρατίου Ἱερεὺς 1
Ἰω. Π. Χατσῆ 1
Νικόλαος Χ. Ἰωάννου 1
Νικόλαος Χ. Θεοδώρου 1
Ἰωάννης Πέτρου 1
Ἰω. Θεοδώρου Ῥίγλη 1
Ἰω. Καλαφάτης 1

ΧΩΡΙΟΝ ΠΛΑΤΑΝΟΣ.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου 1
Παρασκευᾶς Ἱερεὺς 1
Χ. Μανουὴλ Ἱερεὺς 1
Κωνςαντῖνος Ἱερεὺς 1
Ἀναγνώςης Π. Μανουὴλ 1
Θεόδωρος Γ. Μιχαὴλ 1
Κωνςαντῖνος Σμυρναῖος 2
Ἰωάννης Ἀποςόλου 1
Δημήτριος Πάνος 1
Κωνςαντῖνος Διακονικολάου 1
Χ. Κωνςαντῖνος Τζαμπαρλεὺς 1

ΧΩΡΙΟΝ ΚΟΝΤΕΗΚΑ.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Παναγίας σώμ. 2
Γεώργιος Ἱερεὺς Ῥόδιος 1
Γεώργιος Σολδάτος 1

ΧΩΡΙΟΝ ΦΟΥΡΝΟΙ.

Ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου 1
Δημήτριος Σταματίου Ἱερεὺς 1
Χ. Θεόδωρος Ἱερεὺς Χ. Ἀδάμ. 1
Κωνςαντῖνος Γ. Δήμαρχος 1
Χ. Σταμοῦλος Κατιβαίνης 1
Ἰωάννης Διακοδημητρίου 1
Διαμαντῆς Ἰωσηφιάδης 1
Κωνςαντῖνος Γεωργιάδης 1
Διακονικόλαος 1
Κωνςαντῖνος Σταυρινίας 1
Ἀλέξανδρος Π. Παναγιώτου 1

ΧΩΡΙΟΝ ΚΟΝΤΑΚΕΗΚΑ.

Ἡ Ἐκκλησία 1
Νικόλαος Χαρίτος 1
Νικόλαος Ἀργυρὸς Ἱερεὺς 1
Ἰωάννης Χ. Συλανῆ 1
Βασίλιος Καραγιαούρη 1
Γεώργιος Κοτάκης 1
Τὸ Ἱερὸν Μοναςήριον τοῦ Προφ. Ἡλιοῦ 1
Χ. Ἄνθιμος Ἡγούμενος 1
Μακάριος Προηγούμενος 1
Κοσμᾶς Προηγούμενος 1
Λεόντιος Προηγούμενος 1
Στέφανος Ἱερομόναχος 1
Σεραφὶμ Ἱερεὺς Χῖος 2

ΧΩΡΙΟΝ ΚΑΣΤΑΝΙΑ

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου 3
Νικηφόρος Ἱερομόναχος Σιναΐτης ἐξ Ὕδρας. 5
Σιμεὼν Μοναχὸς 1
Ματθαῖος Π. Κωνςαντίνου 1
Γεωργάκης Δ Θεοδωρή. 1

ΧΩΡΙΟΝ ΛΕΚΑ.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Προδρόμου. 1
Ἰωάννης Καπόλης Ἱερεύς. 2
Ἀνδρέας Σταματίου Ἱερεύς. 1
Δημήτριος Ἀξιότης Ἱερεύς. 1
Σταμοῦλος Ἱερεύς. 2
Ἀλέξανδρος Π. Ἰωάννου 1
Ἰωάννης Χ. Γεωργίου 1
Χριςόδουλος Γεωργιάδης 1
Μανουὴλ Κυριακοῦ 1

ΜΕΣΑ ΚΑΡΛΟΒΑΣΙ

Ἡ Ἐκκλησία 1
Νικόλαος Ἀνδρίκου Ἱερεὺς 1

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Χριςόδουλος Π. Νικήτα. σώμ. 1
Χ. Παναγιώτης Κυπραῖος. 1
Χριςόδουλος Παναγιώτου. 1
Ἀνδρέας Ἰω. Α. Σταμούλου. 1
Χριςόδουλος Ἰω. Καταφούνης. 1

ΠΑΛΑΙΟΝ ΚΑΡΛΟΒΑΣΙ.

Ἰωάννης Φράγκος. 1
Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κοιμήσεως. 1
Ἡ Ἐκκλ. τοῦ Ἁγίου Νικολάου. 1
Ἡ Ἐκκλ. τῆς Ἁγίας Πελαγίας. 1
Δημήτριος Ἀθανασίου Ἱερεύς. 1
Ἀνδρέας Ἰωάννου Ἱερεύς. 1
Χρύσανθος Ἱερομόναχος. 1
Βαρσαμῆς Π. Γεωργίου. 1

ΝΕΟΝ ΚΑΡΛΟΒΑΣΙ.

Ἡ Ἐννορία τῆς Παναγίας. 1
Ἡ Ἐννορία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. 1
Ἡ » » Θεολόγου. 1
Δημήτριος Π. Ἰωάννου Ἱερεύς. 1
Μανουὴλ Γεωργίου Ἱερεύς. 1
Ἰωάννης Μάτζας Ἱερεὺς ἐκ Σύφνου. 1
Ἀμόνιος Ἱερομόναχος καὶ Πνευματικὸς Χῖος. 1
Ζωσιμᾶς Μοναχὸς Ῥόδιος. 1
Γρηγόριος Ἱερομόναχος καὶ Οἰκονόμος τοῦ Ἁγίου Γεωργ. φανερωμένου. 1
Παναγιώτης Χ. Νικολάου Ἱερεὺς ἐκ Φούρνους. 1
Χριςόδουλος Ἰω. Μυλωνᾶ. 1
Νικόλαος Παπουτζῆς. 1
Εὐςράτιος Χ. Ἰωάννου. 1
Μανολάκης Δημητρίου. 1
Μανουὴλ Ζαχαρίου. 1
Κωνςαντῖνος Σταμοῦλος, 1
Πασχάλης Γεωργίου. 1
Δημήτριος Χ. Π. Κωνςανταρίδου. 1
Μανολάκης Ἀργυρίδης. 1
Ἀνδρέας Ἰω. Ἀνδριαδάκη. 1
Γεώργιος Π. Μανουῆλος. 1
Μανολάκης Διακοδημήτρη. 1
Ἀναςάσιος Χ. Δημητρίου Περπεράκη 1
Νικόλαος Τζαμανίδης. 1
Νικόλαος Αὐγουςή. 1
Ν. Συμεωνίδης. 1
Δημήτριος Χαρίσσης. 1
Γεώργιος Π. Χ. Λεκάτης. 1
Χ. Ἀναγνώςης Ἰατρός. 1
Ἀντώνιος Φιλοδίδης. 1
Ἀναγνώςης Καραμανολάκης. 1
Κωνςαντῖνος Τζαλαπατάνης. 1
Νικόλαος Κωνςαντίνου. 1
Βασίλειος Σταματίου. 1
Κωνςαντῖνος Ἀνδριαδάκης. 1
Νικόλαος Λιάτσος Ἰκάριος. 1
Ἀνδρέας Χ Νικολάου Χαλβατζῆς. 1

Διαμαντῆς Χ. Ἰωάννου. σώμ. 1
Γεώργιος Χ. Ἰωάννου. 1
Αὐγουςῆς Χαλκεύς. 1
Νικόλαος Δ. Π. Ἰωάννου. 1
Ἰωάννης Δ. Ντριτζάκη. 1
Νικόλαος Γ. Πασχάλη. 2
Μανουὴλ Πασμᾶς. 1
Χ. Τριαντάφυλλος Γναφεύς. 1
Ζαχαρίας Κωνςαντίνου. 1
Κωνςαντῖνος Βαρελᾶς. 1
Νικόλαος Πανέρης. 1
Ἰωάννης Νικολάου Μπουτζαλῆς. 1
Πέτρος Μανουήλ. 1
Κωνςαντῖνος Μανουήλ. 1
Σταμάτιος Σφακιανός. 1

ΧΩΡΙΟΝ ΑΓΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.

Γαβριὴλ Ἱερομόναχος Καραγιάννης. 3
Δημήτριος Γεωργίου Ἱερεύς. 1
Χριςόδουλος Κοτζόνης. 1
Γεώργιος Ἀνδριανός. 1
Νικολάκης Π. Γεωργάκη Σφακιανοῦ. 1

ΧΩΡΙΟΝ ΝΕΝΕΔΕΣ

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Προδρόμου. 1
Διαμαντῆς Ἱερεύς. 1
Ἀθανάσιος Ἱερεύς. 1
Δημήτριος Ἱερεύς. 1
Γεώργιος Νικολάου. 1
Δημήτριος Κωνςαντίνου Κατζίκα. 1
Εὐγενικὸς Μακρῆ. 1
Γιαννάκης Ἀρχόντισας. 1

ΧΩΡΙΟΝ ΣΤΑΥΡΙΑΝΙΔΕΣ.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Προφ. Ἡλίου. 1
Χριςόδουλος Ἱερεύς. 1

ΧΩΡΙΟΝ ΒΑΛΙΟΝΤΑΤΕΣ.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἁγίας Τριάδος. 1
Χ. Δημήτριος Ἱερεὺς ἐκ Σκοπέλου. 1
Χ. Κωνςαντῖν. Βαλιοντῆ Δήμαρχος. 1
Γιαννάκης Π. Κωνςαντίνου. 1

ΧΩΡΙΟΝ ΜΑΡΓΑΡΙΤΙΔΕΣ.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. 1
Κωνςαντῖνος Παριανός, 1
Ἀναγνώςης Κυριακός. 1
Μανόλης Χριςίνας. 1

ΧΩΡΙΟΝ ΒΟΥΡΛΙΩΤΕΣ.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεολόγου. 1
Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας. 1
Δημήτριος Καφαντάρης Ἱερεύς. 1
Ἰωάννης Π. Κυριακοῦ Ἱερεύς. 1
Διαμαντῆς Διολέτης Ἱερεύς. 1
Νικόλαος Ἱερεὺς Χῖος. 1

Γεώργιος Τρουβᾶς. σώμ. 1
Σταμάτιος Λίγας. 1
Σταῦρος Κ. Καζόγλου. 1
Νικόλαος Στ. Λίγα. 1
Ἰωάννης Τιμιρντζῆς 1
Ἀλέξανδρος Γεωργιάδης. 1
Ἀναγνώςης Χ. Ἰω. Κουτζούφρου. 1
Ἰωάννης Νικ. Π. Κωνςαντίνου. 1
Ἰω. Κ. Ζωγράφου. 1
Ἀναγνώςης Παναγιώτου Σφακιανοῦ. 1
Μανουὴλ Πάσος. 1
Δημήτριος Γεωργίου Διακοϊωάννου. 1
Σταμάτιος Κλόθος· 1
Γεώργιος Γκιώνης. 1
Εὐάγγελινὸς Μαργαρίτας. 1
Χ. Ἀναγνώςης Γεωρ. Διακοϊωάννου. 1
Τὸ Κοιν. τῆς Ἱερ. Μονῆς τοῦ Βροντᾶ. 2
Χ. Δανιὴλ Ἡγούμενος. 1
Χ. Ἱερεμίας Προηγούμενος. 1
Γεράσιμος Προηγούμενος. 1
Χριςόφορος Ἱερομόναχος. 1
Χρύσανθος Ἱεροδιάκον. 1
Ἰάκωβος Ἱεροδιάκον. 1
Χ. Νεόφυτος Διάκον. 1
Χ. Νεκτάριος Μοναχός. 1
Καλλίνικος Ἱερομόναχος. 1
Ἰωακεὶμ Ἱερομόναχος. 1

ΧΩΡΙΟΝ ΚΟΚΚΑΡΙ.

Ἡ Ἐκκλησία. 1
Μανουὴλ Διακο Ἰωάννου. 1

ΜΑΡΑΘΩΚΑΜΠΟΝ.

Ἡ Ἱερὰ Μονὴ τοῦ Σταυροῦ. 2
Ἀνανίας Ἱερεύς. 1
Νεῖλος Ἱεροδιάκον. 1
Διονύσιος Χριςοφίδης. Ἱερεύς. 1
Γεώργιος Δαφνήτζης Ἱερεύς. 1
Δημήτριος Σφίνης Ἱερεύς. 1
Κασσιανὴ Μοναχὴ Λαΐνα. 1
Ἀλέξανδρος Λαΐος. 1
Κωνςαντῖνος Λαΐος. 1
Διαμαντοῦλα Λαΐνα. 1
Γεώργιος Δωροθέου. 1
Ἰωάννης Δ. Σαντοριναίου. 1
Ἰω. Μπουλασίκης. 1
Δημήτριος Ῥοτζόνης. 1
Δημήτριος Νικολάου. 1
Μανουὴλ Ἰωάννου. 1
Κωνςαντῖνος Χ. Δημητρίου. 1
Ἰωάννης Κωνςαντινίδης. 1
Γεώργιος Φραγκονικολάου. 1
Χ. Μανουὴλ Ἀδρίτζαρος ἐκ Νεοχωράκι. 1
Ἰωάννης Δημητριάδης ἐκ Μυτιληνοῦς. 1
Ἀντώνιος ἐκ Μακεδονίας. 1

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ